

‘स्वान्तःसुखाय गगनेटकषा ‘भुकुन्धः’

श्रीमुकुन्ददेवज्ञविरचितः
ज्योतिषशब्दकोषः ।

श्रीनन्दनन्दनाय नमः ।

नत्वा श्रीकृष्णचन्द्रस्य पवित्रं पादपङ्कजम् ।
त्रिस्कन्धज्योतिषात्प्रायः शब्दानावाय सङ्ग्रहः ॥१॥
क्रियतेऽयं मुकुन्देन प्रीत्यै होराविदां मया ।
अन्ये साहित्यिकाः शब्दा ग्राह्या हैमादिकोषतः ॥२॥

नत्वेति क्रियत इति च । श्रीकृष्णचन्द्रस्य श्रीनन्दनन्दनस्य पवित्रं पूतं, पादपङ्कजं चरणसरोरुहं नत्वा प्रणम्य मया मुकुन्देन प्रायो बाहुल्येन त्रिस्कन्धज्योतिषात् ‘सिद्धान्त’—‘संहिता’—‘होरे’ति स्कन्ध-त्रयात्मकज्योतिषशास्त्रात् शब्दाञ्जात्यादीश्चतुर्विधान् शब्दान् आदाय गृहीत्वा अयमेष सङ्ग्रहः समाहृतिः क्रियते विधीयते । गद्यमयः पद्यमयश्चेति शेषः । कस्मै प्रयोजनाय, होराविदां होरिकाणां प्रीत्यै तुष्ट्यै हिताय वा । इह तु अन्ये इतरे साहित्यिकाः साहित्यसम्बन्धिनो जात्यादयश्चतुर्विधाः शब्दा हैमादिकोषतो हैमामरपुरुषोत्तमदेवप्रभृतिभिर्विरचिता ये कोषास्तेभ्यो ग्राह्या ग्रहीतुमुचिता इत्यर्थः ।

अथ—

पञ्चाङ्गवर्गः प्रारभ्यते

तत्रादौ—

पञ्चाङ्गपर्यायाः—पञ्चाङ्गम्, पञ्जिः, पञ्जिका पञ्जी, तिथिपटम्, तिथिपत्रिका, तिथिपत्री ।
पञ्चाङ्गावयवभेदाः—(१) तिथिः, (२) वारः, (३) नक्षत्रम्, (४) योगः, (५) करणम्, चेत्येतानि पञ्चाङ्गस्य पञ्च भेदाः स्युः ।

तदुक्तम्—

तिथिर्वारश्च नक्षत्रं योगः करणमेव च, पञ्चाङ्गस्य फलं भूत्वा गङ्गास्तानफलं लभेद् इति ।
अपि च—‘वारो हरति दुःस्वप्नं नक्षत्रं पापनाशनम् । तिथिर्भवति गङ्गाया योगः सागरसङ्गमः । करणं सर्वतीर्थानि श्रूयते यत्र पञ्जिका’ इति शब्दार्थचिन्तामणिः । १६।२।१।

तिथिपर्यायाः—कर्मवाटिका, कर्मवाटी, कला, तिथिः (पुं० स्त्री०) तिथी (स्त्री) ।

तिथिनामानि—(१) प्रतिपदा, (२) द्वितीया (३) तृतीया, (४) चतुर्थी, (५) पञ्चमी, (६) षष्ठी, (७) सप्तमी, (८) अष्टमी, (९) नवमी, (१०) दशमी, (११) एकादशी, (१२) द्वादशी, (१३) त्रयोदशी, (१४) चतुर्दशी, (१५) पूर्णिमा चेति शुक्लपक्षे तिथिनामानि । एवं कृष्णेऽपि । परन्तु तत्र पूर्णिमास्थाने (३०) ‘अमावास्या’ इति सञ्ज्ञा ज्ञेया ।

शुक्लप्रतिपदापर्यायाः—अग्नितिथिः, अजात-चन्द्रा, भ्राग्नेयी, आदिमा, आद्या, एकपक्षतिः, पक्षतिः, प्रतिपत् (द्) प्रतिपदा, प्रथमा, सितास्या ।

द्वितीयापर्यायाः—द्वितीया, धातृतिथिः, निपक्षतिः ।

१-३०

तृतीयापर्यायाः—गिरिजातिथिः, गौरीतिथिः, तृतीया ।

चतुर्थीपर्यायाः—गणेशतिथिः, चतुर्थी, सम्बो-दरतिथिः ।

पञ्चमीपर्यायाः—अहिनिधितिः, पञ्चमी, सर्पतिथिः ।

षष्ठीपर्यायाः—कार्तिकेयतिथिः, षष्ठी, स्कन्द-तिथिः ।

सप्तमीपर्यायाः—दिनकृत्तिथिः, रवितिथिः, सप्तमी ।

अष्टमीपर्यायाः—अष्टमी, महेशतिथिः ।

नवमीपर्यायाः—दुर्गातिथिः, नवमी ।

दशमीपर्यायाः—अन्तकतिथिः, दशमी, यमतिथिः ।

एकादशीपर्यायाः—एकादशी, विश्वेदेवतिथिः ।

द्वादशीपर्यायाः—द्वादशी, विष्णुतिथिः, हरितिथिः ।

त्रयोदशीपर्यायाः—कामतिथिः, त्रयोदशी ।

चतुर्दशीपर्यायाः—कलिः, चतुर्दशी, पादूरः, शिवतिथिः ।

पूर्णिमापर्यायाः—चन्द्रमाता (तृ), चान्द्री, धम्म-वासरः, निरञ्जना, पित्र्या, पूर्णमा, पूर्णमासी, पूर्णा, पूर्णिका, पूर्णिमा, पौर्णमासी, पौर्णमी । इति ।

पूर्णिमाया भेदौ—(१) अनुमतिः, (२) राका चेति पूर्णिमाया द्वौ भेदौ स्याताम् । यत्र चन्द्रः कलोनस्तत्र ‘अनुमतिः’ । यत्र स परिपूर्णस्तत्र ‘राका’ ज्ञेया ।

कृष्णप्रतिपदापर्यायाः—कलोनचन्द्रा, कृष्णास्या, बहुलमुखा । शेषपर्यायास्तु शुक्लपक्षवज्ज्ञेयाः ।

कृष्णचतुर्दशीपर्यायाः—भूतः, भूता, भूतेष्टा । शेषपर्यायास्तु शुक्लपक्षवज्ज्ञेयाः ।

अमावास्यापर्यायाः—अमा, अमामसी, अमामंस्या, अमावसी, अमावस्या, अमावासी, अमावास्या,

३१-६०

तिथिक्षयः, दर्शः, पितृतिथिः, विगतचन्द्रतिथिः
विधुक्षयः, सूर्येन्दुसङ्गमः इति ।

अमाया भेदौ—यदि दृष्टचन्द्रा सा तदा (१)
'सिनीवाली' । नष्टचन्द्रे तु सा (२) कुहूः, कुहूः
इति अमाया द्वौ भेदौ स्याताम् ।

तिथिस्वामिनामानि—(१) अग्निः, (२) ब्रह्मा
(अन्), (३) गौरी, (४) गणेशः, (५) सर्पः,
(६) स्कन्दः, (७) रविः, (८) शिवः, (९) दुर्गा,
(१०) यमः, (११) विश्वेदेवाः (पुं० व०),
(१२) विष्णुः, (१३) कामः, (१४) शिवः,
(१५) चन्द्रः, (३०) पितरः (पुं० व०)
(पितामहाः) ।

तिथिभेदाः—(१) नन्दा, (२) भद्रा, (३) जया,
(४) रिक्ता, (५) पूर्णा चेत्येते तिथीनां पञ्च-
भेदाः स्युः ।

नन्दातिथिनामानि—प्रतिपदा, पष्ठी, एकादशी;
इति ।

भद्रातिथिनामानि—द्वितीया, सप्तमी, द्वादशी;
इति ।

जयातिथिनामानि—तृतीया, अष्टमी, त्रयोदशी;
इति ।

रिक्तातिथिनामानि—चतुर्थी, नवमी, चतुर्दशी;
इति ।

पूर्णातिथिनामानि—पञ्चमी, दशमी, पूर्णिमा;
इति ।

एकयोषत्या पूर्णिमावर्शयोः पर्यायाः—नन्दिवर्धनो,
पक्षान्तो, पञ्चदश्यो (स्त्री० द्वि०), पर्वणो (अन्)
(न० द्वि०), यज्ञकालो; इति ।

पर्वमूलपर्यायः—भूतेष्टापञ्चदश्योर्यदन्तरं तत्
'पर्वमूलम्' इति ।

पर्वसन्धिपर्यायः—प्रतिपत्पञ्चदश्योर्यदन्तरं सः
'पर्वसन्धिः' इति ।

१-३२

पक्षमूलपर्यायाः—पक्षतिः (स्त्री०), पक्षती
(स्त्री), पक्षमूलम्; इति ।

अशुभतिथिनामानि—(१) चतुर्थी (२) नवमी
(३) चतुर्दशी, (४) अमावास्या चैताश्चतस्रो-
ऽशुभतिथयः स्युः । एताः शुभे वर्ज्याः ।

वारपर्यायाः—प्रवसरः, ग्रहः (न्), दिनम्, वारः
वासरः, वेला; इति ।

वारनामानि—(१) रविवारः, (२) सोमवारः
(३) मङ्गलवारः, (४) बुधवारः (५) गुरुवारः
(६) शुक्रवारः, (७) शनिवार—श्चेत्येते सप्त
वाराः स्युः ।

क्रूरवारनामानि—(१) रविः, (२) मङ्गलः,
(३) शनिश्चेते त्रयः क्रूरवाराः स्युः ।

सौम्यवारनामानि—(१) सोमः, (२) बुधः
(३) गुरुः (४) शुक्रश्चेते चत्वारः सौम्यवाराः
स्युः ।

क्रूरवाचकशब्दाः—अशुभम्, अशोभनम्, असत्,
उग्रम्, क्रूरम्, पापम् ।

सौम्यवाचकशब्दाः—शुभम्, शोभनम्, सत्,
सौम्यम् ।

नक्षत्रपर्यायाः—उडु (न०) उडुः, (स्त्री०) ऋक्षम्,
ग्रहः, चन्द्रदाराः (पुं० व०), ज्योतिः (इस्) (न०)
तारम्, तारकम्, तारका, तारा, दक्षजाः (स्त्री०
व०), दाक्षायण्यः (स्त्री० व०), दिवाभीतम्,
धिष्ण्यम्, नक्षत्रम्, भम्, भासन्तः भासन्ती (स्त्री०)
रात्रिजम्, रात्रिदृश्यम्, सत् ? स्तु ? । इति ।

नक्षत्रनामानि—(१) अश्विनी, (२) भरणी
(३) कृत्तिका, (४) रोहिणी, (५) मृगशीर्षम्
(६) आर्द्रा, (७) पुनर्वसुः, (८) तिष्यः
(पुष्यः), (९) आश्लेषा, (१०) मघा,
(११) पूर्वाफाल्गुनी, (१२) उत्तराफाल्गुनी
३३-६३

(१३) हस्तः, (१४) चित्रा, (१५) स्वातिः, (१६) विशाखा, (१७) अनुराधा, (१८) ज्येष्ठा (१९) मूलम्, (२०) पूर्वाषाढा, (२१) उत्तराषाढा, (अभिजित्) (त्) (न०); उत्तराषाढायाः षचतुर्थांशस्य श्रवणादिचतुर्दण्डस्य च अभिजित् इति सज्ञा स्यात् । तदुक्तं मुहूर्तचिन्तामणौ—
'वैश्व-प्रान्त्यांश्चिन्तितियिभागतोऽभिजित्स्यात् ।'
इति । (२२) श्रवणः, (२३) धनिष्ठा, (२४) शतभिषा, (२५) पूर्वाभाद्रपदा, (२६) उत्तराभाद्रपदा, (२७) रेवती, चेत्येतानि सप्तविंशति-
नक्षत्राणि स्युः ।

सप्तविंशतिनक्षत्रनामानि—प्रशिवन्यौ (स्त्री० द्वि०), । भरणीः (स्त्री० ब०) क्वचित्तु भरणि (न०), । कृत्तिकाः (स्त्री० ब०), कृत्तिका (स्त्री०), । रोहिणी (स्त्री०), । मृगशिरः (अस्) (न०), मृगशिरः (पुं०) मृगशिराः (अस्) (स्त्री०) मृगशीर्षम् (न०), मृगशीर्षा (स्त्री०), । आर्द्रा (स्त्री०), । पुनर्वसू (पुं० द्वि०) क्वचित्तु-पुनर्वसुः (पुं०), । तिष्यः पुष्यः (पुं०), । आश्लेषाः (स्त्री० ब०), । मघाः (स्त्री० ब०) क्वचित्तु-मघा (स्त्री०), । पूर्वाफाल्गुन्यौ (स्त्री० द्वि०), । उत्तराफाल्गुन्यौ (स्त्री० द्वि०), । हस्तः (पुं०) हस्ता (स्त्री०), । चित्रा (स्त्री०), ।
१-२३

स्वातिः (पुं० स्त्री०), स्वाती (स्त्री०), । विशाखे (स्त्री० द्वि०), । अनुराधाः (स्त्री० ब०) अनुराधाः (पुं० ब०), । ज्येष्ठा (स्त्री०), । मूलः (पुं०) मूलम् (न०), । पूर्वाषाढाः (स्त्री० ब०), । उत्तराषाढाः (स्त्री० ब०), । अभिजित् (त्) (न०), । श्रवणः (पुं०), श्रवणा (स्त्री०), । धनिष्ठाः (स्त्री० ब०), । शतभिषा (स्त्री०), । पूर्वाभाद्रपदाः (स्त्री० ब०), । उत्तराभाद्रपदाः (स्त्री० ब०), । रेवती (स्त्री०), । इति ।

नक्षत्राधिदेवतानामानि—(१) दक्षो (पुं० द्वि०) (२) यमः, (३) अग्निः, (४) ब्रह्मा (अन्), (५) चन्द्रः, (६) रुद्रः, (७) अदितिः, (८) जीवः, (९) सर्पः, (१०) पितरः (पुं० ब०) (११) भग, (१२) अर्यमा (अन्), (१३) रविः, (१४) त्वष्टा (ष्टृ), (१५) वायुः, (१६) शक्राग्नौ (पुं० द्वि०), (१७) मित्रः, (१८) शक्रः (१९) निऋतिः, (२०) आपः (स्त्री० ब०), (२१) विश्वेदेवाः (पुं० ब०) (अभिजितोविधिः), (२२) गोविदः, (२३) वसुः, (२४) वरुणः, (२५) अजंकचरणः, (२६) अहिबुध्न्यः, (२७) पूषा (अन्), । इति ।

नराणां राशिनाम्ने नक्षत्राणां पादवशतो विशेषसंज्ञाः—चू, च, चो, ला, (आश्विनी), ।
२४-४६

१. इह प्रसिद्धनाम्नो यदाद्यमक्षरं तद्वशेन चू, च, चो, ला इत्यादिनो यो राशिर्भवति स नामराशिर्ज्ञेयः । एवं यस्य नक्षत्रस्य यस्मिन्पादे जन्म तद्वशेन जन्मराशिर्ज्ञेयः ।

तत्रादौ नामराशेः प्राधान्यामुक्तं ग्रन्थान्तरे—

'देशे, ग्रामे, गृहे, पुत्रे, सेवायां, व्यवहारके, नामराशेः प्रधानत्वं, जन्मराशि न चिन्तयेत्' । इति ।

जन्मराशेः प्राधान्यामुक्तं तत्रैव—

'विवाहे, सर्वमाङ्गल्ये, तत्रादौ, ग्रहगोचरे । जन्मराशेः प्रधानत्वं, नामराशि न चिन्तयेत्' । इति ।

अत्र ग्रन्थान्तरे तु विशेष उक्तः—

'देशे, नगरे, ग्रामे, गृहप्रवेशे, सेवायु, पुत्रे, व्यवहारकार्ये, ।

कृते, च दानादिषु, नामराशिर्प्राज्ञा, विवाहादिषु, जन्मराशिः । इति ।

चिन्तयेत् इति शेषः ।

लीं, लू, ले, लो, (भरणी), । आ, ई, ऊ, ए, (कृत्तिका), । ओ, वा, वी, वू, (रोहिणी), । वे, वो, का, की, (मृगशीर्षम्), । कू, घ, ङ, छ, (आर्द्रा), । के, को, हा, ही, (पुनर्वसुः), । हू, हे, हो, डा, (तिष्यः), । डी, डू, डे, डो, (आश्लेषा), । मा, मी, मू, मे, (मघा), । मो, टा, टी, टू, (पूर्वाफाल्गुनी), । टे, टो, पा, पी, (उत्तराफाल्गुनी), । पू, प, ण, ठ, (हस्तः), । पे, पो, रा, रो, (चित्रा), । रू, रे, रो, ता, (स्वाती), । ती, तू, ते, तो, (विशाखा), । ना, नी, नू, ने, (अनुराधा), । नो, पा, पी, यू, (ज्येष्ठा), । ये, यो, भा, भी, (लम्), । भू, घ, फ, ढ, (पूर्वाषाढा), । भे, भो, जा, जी, (उत्तराषाढा), । जू, जे, जो, खा, (अभिजित्), । खी, खू, खे, खो, (श्रवणः), । गा, गी, गू, गे, (घनिष्ठा), । गो, सा, सी, सू, (शतभिषा), । से, सो, दा, दी, (पूर्वाभाद्रपदा), । दू, थ, भ, जा, (उत्तराभाद्रपदा), । दे, दो, चा, ची (रेवती), । इति नराणां राशिनाम्नेऽश्विन्या-दिनक्षत्रतूर्यपादानां विशेषसज्ञाः । इह प्रसङ्गात् नाम्न आद्याक्षरनिर्णय उक्तो ज्योतिस्तत्त्वे—

५, ३६ ।

‘अक्षरा ङञाणा नोक्ता आदौ नाम्नो न सन्ति ते । यदा भवन्ति गजडा विज्ञेयास्ते यथाक्रमम्’
॥इति ॥

नामपर्यायाः—अभिख्या, अभिधा, आख्या, आह्वयः, आह्वा, गोत्रम्, नाम (अन्) नामधेयः, संज्ञा । ‘उक्तं च’—हैमे—अथाह्वयोऽभिधा । गोत्र-संज्ञानामधेया ऽऽख्याऽऽह्वाऽभिख्याश्चनाम चेति २।२
अश्विनीप०—अमृतादनवैद्यभम्, अश्विनी, अश्वि-युक्, आदिभम्, आद्यम्, तुरङ्गः, त्रिदशदोषवित्-द्, दस्रदेवता, दास्रम्, दास्रदेवत्यम्, देवदोषज्ञो, देववैद्यभम्, नासत्यो, प्रथमभम्, यमलौ, यमौ, वालिनी, सुरचिकित्सको, सुरभिषजौ (ज्) सुर-
१-३३

वैद्यभम्, ह्यः, शेषपर्यायास्तु नास्त्याश्वश-योगिकशब्दतश्चोहनीयाः ।

भरणीपर्यायाः—अन्तकः, अपभरणी, आन्तकम् काल, कृतान्तः, दण्डधरः, दण्डेशः भरणि, भरणिः, भरणी, यमः, यमदेवता, यमदेवतम् यमदेवत्यम्, याम्यम्, याम्यभम्, योग्या, शमनः, शामनम्, सूरजः, सौरिः, शेषपर्यायास्तु यमपर्यायत ऊहनीयाः ।

कृत्तिकापर्यायाः—अग्निः, अग्निदेवा, अग्नि-देवतम्, अग्निदेवत्यम्, अनलः, आग्नेयम्, कार्श-नवम्, कृत्तिका, कृशानुः, दहनः, बहुला, वह्निः शिखी (इन्), शौच्यम्, हविर्भुक् (ज्), हव्यवाहः, हव्यवाहभम्, हुतभुक् (ज्), हुतवहः, हुताशनः, होतभुजम्, होतवहम्, शेषपर्यायास्तु अग्निपर्यायत ऊहनीयाः ।

रोहिणीप०—अजः, अजतारा, अजरवृद्धभम्, कः, कमलजः, कमलर्योनिः, कमलागारः, चतुरा-स्यः, तामरसोदयः, द्रौहिणम्, धाता (त्), धातृभम्, निर्जरज्येष्ठभम्, पङ्कजप्रभवः, पद्मनयः, प्रजापतिः, प्रजापतिदेवतम्, प्राजापत्यम्, प्राजेशम्, ब्रह्मा (अन्) ब्राह्मचम्, ब्राह्मी, ब्राह्मम्, रोहिणी, विधात्र्यम्, विधिः, विरञ्चः, विरिञ्चः, विरिचिः, वेधाः (अस्), वैधसम्, वैरञ्चम्, शकटम्, शता-नन्दभम्, सरोजनिलयः, शेषपर्यायास्तु ब्रह्म-शकटपर्यायतः कल्पनीयाः ।

मृगशीर्षप०—आग्रहायणी, आञ्जम्, इन्दुः, उडुपः, उषार्यः, ऐन्दवम्, ओषध्यर्ष्यः, कुरङ्गमूर्द्धा (अन्), चन्द्रदेवत्यम्, चन्द्रमाः (अस्) चान्द्रम्, चान्द्रमसम्, तमीशतारका, तरलतारकाभम्, न्य-ङ्कूतमाङ्गम्, भायः, मस्तकम्, मार्गः, मार्गयणी, मृगः, मृगशिरः (अस्), मृगशिरा, मृगशिराः (अस्), मृगशिरास्तारका, मृगशीर्षम्, मृगशीर्षा,
३४-६५

मृगशीर्ष्णिभम्, मृगी, मृगोत्तमाङ्गम्, रजनिकृत् (त्), राजभम्, राज्यम्, रुहः, रुहशिराः (अस्) रुहोत्तमाङ्गम्, शशभृत् (त्), शशाङ्कभम्, शशिभम्, शीतद्युतिः, सौम्यम्, शेषपर्यायास्तु चन्द्रमृगमस्तक-पर्यायत ऊहनीयाः ।

आर्द्रापर्यायाः०—आर्द्रम्, आर्द्रा, ईशः, ऐशम्, कालिनी, गिरिशः, चन्द्रशेखरः त्रिनयनः, त्रिनेत्र-क्षम्, पुरजित् (त्) भर्गः, भावम्, राजमौलिः, रुद्रः, रुद्रदेवत्वम्, रौद्रम्, रौद्री, रौद्रम्, शः, शङ्करः, शिवः, शूलभृत् (त्), शूली (इन्), शैवम्, हरसञ्जकः, हारम्, हुताशरेताः (अस्) शेषपर्यायास्तु शिवपर्यायतः कल्पनीयाः ।

पुनर्वसुप०—प्रदितिः, अदितिदेवत्वम्, अद्री, अमरमाता (तृ), आदित्यम्, आदित्यम्, कश्य-पभीरुः, काश्यपी, काश्यपीतारा, त्रिदशेन्द्रसूः, देवप्रसूः, देवमाता (तृ०), देवाम्बिका, पुनर्भम्, पुनर्वसुः, पुनर्वसू, माता (तृ०), मित्रजननी, यामकौ, सुरसवित्री, सुरसूः, सुराम्बा, सुरजननी, शेषपर्यायास्तु अदितिकश्यप-देव-मातृपर्यायत ऊहनीयाः ।

तिष्यप०—अङ्गिराः (अस्), अमरेज्यः, अमरेड्यः, आङ्गिरसम्, आय्यः, इज्यः इन्द्रमन्त्री (इन्), ऐज्यम्, गीष्पतिः, गुरुः, गुरुदेवत्वम्, गुरु-देवत्वम्, गौरवम्, जीवः, जैवम्, तिष्यः, धैषणम्, पुष्यः, पूज्यः, योग्यः वासवाच्यभम्, सिद्धः, सिध्यः, शेषपर्यायास्तु अङ्गिरोगुरुशक्रपर्यायतः कल्प-नीयाः ।

आश्लेषाप०—अश्लेषा, अहिः, आशीविषभम्, आश्रंषा, आश्लेषम्, आश्लेषा, आश्लेषिका, आह्वम्, उरगः, कद्रुजभम्, कद्रुजः, कुण्डली (इन्), दन्दशूकः, द्विरसनम्, नागदेवा, नागदेव-त्वम्, नागदेवत्वम्, फणभृत् (त्), फणी (इन्), भुजगाधिपः, भुजङ्गः, भोजङ्गम्, व्यालः, व्याल-
१-२१

राट् (ज्), श्लेषा, सर्पदेवा, सर्पदेवत्वम्, सर्पदेव-त्वम्, सर्पोऽघाः, सार्पम्, सार्पि, शेषपर्यायास्तु सर्पपर्यायत ऊहनीयाः ।

मघापर्यायाः—आदिजाः (पुं० ब०), आदिप्रभवाः (पुं० ब०), आदिभुवः (पुं० ब०), कव्यभुक् (ज्), जनकः, पितरः (पुं० ब०), पिता (तृ), पितृजनकः, पितृदेवधिष्यम् पितृदेवा, पितृदेवत्वम्, पितृदेवत्वम्, पित्र्यम्, पित्र्या, पूर्वजाः (पुं० ब०) पेत्रम्, पेत्र्यम्, पौवंजम्, मखा, मघः, मघा, शेषपर्यायास्तु पितृपर्यायत ऊहनीयाः ।

पूर्वाफाल्गुनीप०—पूफा, पूर्वफल्गुभम्, पूर्व-फाल्गुः, पूर्वयोनिः, पूर्वाफाल्गुनी, फाल्गुनी, भगः, भगदेवत्वम्, भागम्, भाग्यम्, भाग्यभम्, योनिः, योनिदेवता, योनिदेवा, योनिदेवत्वम्, योनिदेवत्वम्, शेषपर्यायास्तु योनितः कल्पनीयाः ।

उत्तराफाल्गुनीप०—अदितिसुतः, अर्यमदेवता, अर्यमदेवा, अर्यमदेवत्वम्, अर्यमदेवत्वम्, अर्यमा (अन्), अर्यम्णम्, आर्यभम्, आर्यम्णम्, उत्तरफल्गु-भम्, उत्तरफाल्गुः, उत्तराख्यं, उत्तराफाल्गुनी, मतान्तरे-भगम्, शेषपर्यायास्तु अर्यमतः कल्प-नीयाः ।

हस्तप०—अरुणः, अर्कः, आरुणम्, आर्कम्, ऐनम्, करः, तैक्ष्णकरम्, दिनेशभम्, दोः (ष्), पाणिः, बाहुः, भवसुः, भवसूः, भानवम्, भानुः, भानुभम्, भुजः, रविः, रावेयम्, शयः, सवितृ-देवता, सवितृदेवा, सवितृदेवत्वम्, सवितृदेवत्वम्, सावित्रम्, हस्तः, हस्ता, शेषपर्यायास्तु हस्तार्क-पर्यायतः प्रकल्प्याः ।

चित्राप०—चित्रः, चित्रम्, चित्रा, तक्षा (अन्), त्वष्टा (ष्टृ), त्वष्टदेवता, त्वष्टदेवा, त्वष्टदेवत्वम्, त्वष्टदेवत्वम्, त्वाष्टम्, देवस्थकारभम्, देव-शिल्पिः, देवशिल्पी (इन्), देवसूत्रधारः, निर्जर-
३४-६५

वर्द्धकिः, निर्जंरवर्द्धकी (इन्), विश्वकर्मा, (अन्), विश्वकर्मभम्, विश्वकृत्, (त्), सुरवर्द्धकिः, सुरवर्द्धकी (इन्), सुरशिल्पी (इन्) शेषपर्यायास्तु देवत्वष्टृशिल्पिपर्यायतः कल्पनीयाः ।

स्वातिपर्यायाः—अनिलः, अनिली, अनिलेयम्, आशुगः, कः, निष्ठघा, पवनः, पवना, पावनम्, मरुत् (त्), महाबलः, मारुतः, मारुनम्, वातः, वात्यम्, वायव्यम्, वायुः, वायुदेवता, वायुदेवा, वायुदेवतम्, वायुदेवत्यम्, समीरः, समीरणभम्, समीरणारुयः, समीरम्, स्वशनः, स्वातिः, स्वाती, शेषपर्यायास्तु वायुपर्यायत ऊहनीयाः ।

विशाखाप०—इन्द्राग्निकम्, इन्द्राग्निदेवता, इन्द्राग्निदेवा, इन्द्राग्निदेवतम्, इन्द्राग्निदेवत्यम्, इन्द्राग्नी, ऐन्द्राग्निकम्, ऐन्द्राग्नेयम्, द्विनायकः, द्विपः, द्विदेवता, द्विदेवा, द्विदेवतम्, द्विदेवत्यम्, द्विमुः, द्वीशः, द्वीश्वरः, द्वयमरः, द्वययः, राधा, विशाखः, विशाखम्, विशाखा, शक्राग्नी, शतमखानली, शूर्पम्, शूर्पभम् शेषपर्यायास्तु वह्नीन्द्रपर्यायत ऊहनीयाः ।

अनुराधाप०—अनु (अ०), अनुराधः, अनुराधा, अनुराधाः (पु० ब०) अनुराधा, मित्रः, मित्रदेवता, मित्रदेवा मित्रदेवतम् मित्रदेवत्यम्, मैत्रम्, मैत्री, मैत्र्यम्, शेषपर्यायास्तु मित्रपर्यायतः प्रकल्प्याः ।

ज्येष्ठाप०—इन्द्रः, इन्द्रदेवता, इन्द्रदेवा, इन्द्रदेवतम्, इन्द्रदेवत्यम्, उग्रधन्वा (अन्), ऐन्द्रम्, ऐन्द्री, कुलिशतारा, कुलिशभूतारा, जैष्णवम्, ज्येष्ठघ्नी, ज्येष्ठा, देवपः, धन्वभूद्धम्, नगारिभम्, पौरन्दरम्, पौरुहूतम्, माहेन्द्रम्, शतमखः, शाक्रम, शातमखम्, सुरस्वामी (इन्), स्वर्गाधीश्वरः, शेषपर्यायास्त्विन्द्रपर्यायत ऊह्याः ।

मूलप०—अक्रतुभुक् (ज्), अमुरः, अम्लपः, आशरः, आशिरः, ऋग्यादः, जटा, दानवः, नक्त-
१-३३

ञ्चरम्, निऋतिः, निशाचरम्, नैकषेयम्, नैऋतम्, नैऋत्यम्, मूलः, मूलम्, मूलवर्हणी, यातुभम्, रक्षः (अस्), रक्षोदेवता, रक्षोदेवा, रक्षोदेवत्यम्, रक्षोभम्, राक्षसः, शिफा, शेषपर्यायास्तु रक्षः पर्यायतः परिकल्पनीयाः ।

पूर्वाषाढापर्यायाः—अम्बुदेवता, अम्बुदेवा, अम्बुदेवतम्, अम्बुदेवत्यम्, अम्भोभम्, अर्णोभम्, अषाढा, अषाढा, आप्यम्, आशाडा, आशाढा, आषाडा, आषाढा, कीलालम्, कैलालम्, क्षीरम्, क्षैरम्, जलम्, तोयम्, निष्क्रम, नीरम्, नैरम्, नारम्, पयः (अस्), पयोदकुसुमम्, पानीयम्, पूर्वाषाढः, पूर्वाषाढा, पूषा, वनम्, वानम्, वारि, वाः (र्), वार्भम्, विगम्, विषम्, वैषम्, सलिलम्, सागरः, सालिलम्, शेषपर्यायास्तु जलपर्यायतः प्रकल्प्याः ।

उत्तराषाढाप०—अशाडा, अषाढा, आशाडा, आशाढा, आषाडा, आषाढा, उत्तराषाडा, उत्तराषाढा, उषा, विश्वम्, विश्वे (पु० ब०), विश्वेदेवा, विश्वेश्वरः, वैश्वम्, वैश्वदेवम्, वैश्वदेवा, वैश्वदेवतम्, वैश्वदेवत्यम्, वैश्वी, शेषपर्यायास्तु विश्वेदेवपर्यायत ऊहनीयाः ।

अभिजित्प०—अजः, अभिजित्, (त्), अभिजिद्धम्, कः, विधिः, शेषपर्यायास्तु विधिपर्यायतः कल्पनीयाः ।

श्रवणप०—अः, अच्युतभम्, अजम्, अनुश्रुतिः, आज्यम्, कर्णः, काण्यम्, गदाग्रजज्योतिः (इष्), गोविन्दः, जिनः, जैनम्, दानववैरी (इन्), वलेशोडुः, मुकुन्दः, मुरजित् (त्), मुरारिभम्, वासुदेवः, विष्णुः, विष्णुदेवतम्, विष्णुदेवत्यम्, वैकुण्ठः, वैष्णवम्, शब्दग्रहः, शौरिः, श्रवः, श्रवणः, श्रवणभम्, श्रवणा, श्रवः (अस्) श्रुतिः, श्रोणा, श्रोत्रम्, श्रीनाथः, श्रीपतिभम्, सनातनः,
३४-६५

हरिः, हरिदेवः, शेषपर्यायास्तु विष्णुकर्णपर्यायत
ऊहनीयाः ।

घनिष्ठाप०— द्रविणम्, धनम्, घनिष्ठा,
मन्दागा, वसु, वसुः, वसुदेवता, वसुदेवा, वसु-
दैवतम्, वसुदैवयम्, वासवम्, वित्तम्, श्रविष्ठा,
स्वम्, स्वापतेयम्, शेषपर्यायास्तु घनपर्यायतः
कल्पनीयाः ।

शतभिषाप०—अपांपतिः, अप्पतिः, अम्बुपः,
अम्भोऽर्गभम्, कार्यः, कीलालेशः, क्षीरेशः, जलेशः,
तोयपः, पाथोनाथः, पाथोर्ग्यः, पाशी (इन्),
प्रचेताः (अस्), प्राचेताः (प्रस्), प्राचेतसम्,
भिषक् (ज्), यादोर्ग्यः, वनपः, वरुणः, वरुणदेवता,
वरुणदेवा, वरुणदैवतम्, वरुणदैवत्यम्, वरुणभम्,
वारीशः, वारुणम्, वारुणी, शतम्, शततारका,
शततारा, शतभिपः, शतभिषम्, शतभिषक् (ज्),
शतभिषा, संवरविभुभम्, सर्वतोमुखपः, शेष-
पर्यायास्तु वरुणजलपतिपर्यायतः कल्पनीयः ।

पूर्वाभाद्रपदा०—अंघ्रिः, अजः, अजचरणम्, अजपदम्, अजपत् (द्), अजपादः, अजपात् (द्), अजांघ्रिः, अजैकचरणम्, अजैकपादः, अजैकपात् (द्), अजैकपाददेवतम्, अजैकपाददेवत्यम्, अजैकांघ्रिः, आजम्, आजैकपदः आजैकपदम्, एकांघ्रिः, ओजपात् (द्), छागपात् (द्), छागैकपात् (द्), पूभा, पूर्वप्राष्ठपदम्, पूर्वप्राष्ठपदार्क्षकम्, पूर्वाप्रोष्ठपदा, पूर्वाप्रोष्ठपादः, पूर्वाभाद्रपदा, पूर्वाभाद्रपात् (द्), पूर्वाभाद्रा, प्राग्भाद्रः, प्रोष्ठपदः, प्रोष्ठपत् (द्), प्रोष्ठपदा, प्रोष्ठपात् (द्), भद्रः, भद्रतारका, भद्रतारा, भद्रपदः, भद्रपदा, भद्रभम्, भद्रर्क्षम्, शेषपर्यायास्त्वजैकांघ्रिपर्यायत ऊहनीयाः ।

उत्तराभाद्रपदाप०—अहिबुध्नः, अहिबुध्न्यः,
अहिबुध्न्यदेवता, अहिबुध्न्यदेवा, अहिबुध्न्य-
१-३३

देवतम्, अहिबुं छन्यदैत्यम्, आहिबुं छनम्, आहि-
बुं छन्यम्, उत्तरभद्रका, उत्तरभाद्रम् उत्तरादि-
भाद्रपदा, उत्तराप्रोष्ठपदा, उत्तराप्रोष्ठपात् (द्),
उत्तराभाद्रपदा, उत्तराभाद्रपात् (द्), उपान्त्यभम्,
उभा, परभाद्रपदा, परभाद्रपात् (द्), बुध्निः,
बुध्न्यम्, बुध्न्यभम्, शेषपर्यावास्त्वहिबुं छन्यादि
पर्यायतः प्रकल्प्याः ।

रेवतीष०—प्रन्तगतभम्, अन्त्यम्, अन्त्यभम्, अन्त्यम् नष्टदशनः, नष्टरदः, पूषदेवता, पूषदेवा, पूषदैवतम्, पूषदैवत्यम्, पूषभम्, पूषा (अन्), पौष्णम् पौष्णभम्, पौष्णी, रेवती, विरदः, स्तोमनष्टरदभम्, शेषपर्यायास्तु दन्त-पूषादिपर्यायित ऊहनीयाः ।

एकयोषस्या त्रिपूर्वाप०—त्रिकपूर्वा, त्रिपूर्वा,
पूर्वात्रयम् 'पूर्वाफाल्गुनी-पूर्वाषाढा-पूर्वाभाद्रपदाः ।'
इति ।

तद्वत् श्रुत्तराप०—उत्तरात्रयम्, त्रिकोत्तराः,
श्रुत्तराः 'उत्तराफाल्गुन्युत्तराषाढोत्तराभाद्र-
पदाः ।' इति ।

तद्वशात्तद्वयम्—प्राषाढाद्वयम् 'पूर्वाषाढो-
त्तराषाढे' इति ।

तद्वत् पूर्वोत्तरात्रयप०— त्रियमली, त्रियुग्म-
तारा, त्रियुग्मी, पूर्वोत्तरात्रयम् 'पूर्वाफाल्गुन्यु-
त्तराफाल्गुनी - पूर्वाषाढोत्तराषाढा - पूर्वाभाद्रो-
त्तराभाद्रपदाः' इति ।

तद्वद्भाद्राषाढाद्वयम्—भाद्राषाढाद्वयम् 'पूर्वा-
भाद्रपदो - तत्राभाद्रपदा-पूर्वाषाढो - तत्राषाढाः'
इति ।

तद्वत् फल्गुयुग्माप०—फल्गुयुग्मा 'पूर्वाफाल्गुन्यु
त्तराफाल्गुन्यौ' इति ।

कद्वयप०—कद्वयम् 'रोहिण्य-भिजिनी' इति ।
३३-६३

कत्रयप०—कत्रयम्, 'रोहिणी-स्वात्य-भिजिन्ति ।' इति ।

अजयुग्मापर्यायाः—अजयुग्मा, भाद्रपदम्, भाद्र-युग्मम्, 'पूर्वाभाद्रोत्तराभाद्रपदे ।' इति ।

सवारध्रुवस्थिरभनामानि — (ध्रुवस्थिरभम्) - रोहिणी, उत्तराफाल्गुनी, उत्तराषाढा, उत्तरा-भाद्रपदा, रविवारः ।' इति ।

सवारचरचलभनामानि—(चरचलभम्)-श्रवणः, धनिष्ठा, शतभिषा, पुनर्वसु, स्वातिः, सोमवारः ।' इति ।

सवारोपकूरभनामानि—(उपकूरभम्)-पूर्वाषाढा, पूर्वाभाद्रपदा, भरणी, मघा, मङ्गलवारः ।' इति ।

सवारमिश्रसाधारणभनामानि — (मिश्रसाधारण-भम्) —कृत्तिका, विशाखा, बुधवारः ।' इति ।

सवारलघुक्षिप्रभनामानि—(लघुक्षिप्रभम्)-अभि-जित्, अश्विनी, तिष्यः, हस्तः, गुरुवारः ।' इति ।

सवारमृदुमैत्रभनामानि—(मृदुमैत्रभम्)-अनुराधा, चित्रा, मृगशीर्षम्, रेवती, शुक्रवारः ।' इति ।

सवारतीक्ष्णदाहणभनामानि—(तीक्ष्णदाहणभम्)-आर्द्रा, आश्लेषा, ज्येष्ठा, मूलम् शनिवारः ।' इति ।

पञ्चकनक्षत्रनामानि—(१) धनिष्ठोत्तरादम्, (२) शतभिषा, (३) पूर्वाभाद्रपदा, (४) उत्तरा-भाद्रपदा, (५) रेवती चैतानि पञ्चकनक्षत्राणि स्युः ।

त्रिपुष्करयोगकरनक्षत्राविनामानि—(१) त्रिपाद-नक्षत्राणि (कृ., पु., उ. फा., वि., उ. वा.,-पू.-भा.), (२) भद्रातिथयः, (३) क्रूरवाराश्चैतानि त्रिपुष्करयोगकरनक्षत्रादीनि ज्ञेयानि ।

द्विपुष्करयोगकरनक्षत्राविनामानि—(१) द्विपाद-नक्षत्राणि (मू. चि. घ.), (२) भद्रातिथयः, १-३२

(३) क्रूरवाराश्चैतानि द्विपुष्करयोगकरनक्षत्रा-दीनि ज्ञेयानि ।

तारानामानि—(१) जन्म (नृ.), (२) सम्पत् (६), (३) विपत् (६), (४) क्षेमः, (५) प्रत्यरिः, (६) साधकः, (७) वधः, (८) मैत्रः, (९) क्षति-मैत्रश्चैते नव ताराः स्युः ।

वर्ज्यतारानामानि—(१) विपद्, (२) प्रत्यरिः, (३) वधश्चैतास्तिस्स्ताराः शुभे वर्ज्याः । इहा-नुषङ्गतस्तारा बोध्याः ।

इह प्रसङ्गाद् भवारज्ययोगनामानि—(१) धानन्दः, (२) कालदण्डः, (काशः), (३) धूम्रः, (४) प्रजापतिः (घाता), (५) सौम्यः, (६) ध्वाक्षः, (७) ध्वजः (केतुः), (८) क्षीबत्सः, (९) वज्रम्, (१०) मुद्गरः, (११) छत्रम्, (१२) मित्रम्, (१३) मानसम्, (१४) पद्मः, (१५) लुम्बः, (१६) उत्पातः, (१७) मृत्युः, (१८) काणः, (१९) सिद्धिः, (२०) शुभः, (२१) धर्मः, (२२) मुसलम्, (२३) गदः, (२४) मातङ्गः, (२५) रक्षः (अस्) (राक्षसः), (२६) चरः, (२७) सुस्थिरः (स्थिरः), (२८) प्रवर्द्धमानः (वर्द्धमानः), चेत्येतेऽष्टाविंशतिभवारजयोगाः स्युः । एषामानयनज्ञानं तु 'मूहूर्तचिन्तामणी'—'दासदास' इत्यस्मिन् श्लोके द्रष्टव्यम् ।

कतिघटीवर्ज्ययोगनामानि—काणः, धूम्रः, ध्वाक्षः, पद्मः, मुद्गरः, मुसलः, लुम्बः वज्रश्चेति ।

सर्वत्याज्ययोगनामानि—उत्पातः, कालदण्डः, मृत्युः, रक्षश्चेति ।

विष्कम्भादियोगनामानि—(१) विष्कम्भः, (२) प्रीतिः, (३) आयुष्मान् (मनुबन्तः), (४) सौभाग्यः, (५) शोभनः, (६) अतिगण्डः, (७) सुकर्मा (अन्), (८) धृतिः, (९) शूलम्, ३३-६५

(१०) गण्डः, (११) वृद्धिः, (१२) ध्रुवः, (१३) व्याघातः, (१४) हर्षणः, (१५) वज्रम्, (१६) सिद्धिः, (१७) व्यतिपातः (व्यतीपातः), (१८) वरीयान् (ईयस्), (१९) परिघः, (२०) शिवः, (२१) सिद्धः, (२२) साध्यः, (२३) शुभः, (२४) शुक्लः, (२५) ब्रह्मा (ग्रन्), (२६) ऐन्द्रः, (२७) वैधृतिश्चेत्येते विष्कम्भादयः सप्तविंशति-योगाः स्युः ।

कतिघटीवर्ज्ययोगनामानि—विष्कम्भः, अतिगण्डः, गूलम्, गण्डः, व्याघातः, वज्रः, परिघश्चेति ।

सर्वस्याज्ययोगनामनी—व्यति (ती) पातः, वैधृ-
तिश्चेति ।

‘तदुक्तम् ग्रन्थान्तरे’—

‘विरुद्धसञ्ज्ञा इह ये च योगा-
स्तेषामनिष्टः खलु पाद आद्यः ।
सर्वधृतिस्तु व्यतिपातनामा
सर्वेऽप्यनिष्टाः परिघस्य चार्द्धम् ॥
तिस्त्रस्तु योगे प्रथमे सर्वज्ज्ञे,
व्याघातसञ्ज्ञे नव, पञ्च शूले, ।
गण्डेऽतिगण्डे च षडेव नाड्यः,
शुभेषु कार्येषु विवर्जनीयाः ॥’ इति ।

तिथ्यादीनां क्षयवृद्धिभेदौ—

तिथिक्षयः, तिथिवृद्धिः, ।

नक्षत्रक्षयः, नक्षत्रवृद्धिः, ।

योगक्षयः, योगवृद्धिः, ।

तिथ्यादीनां क्षय-वृद्धि-घटी प्रमाणं यथा—षड्-
घट्यस्तिथिक्षयप्रमाणम्, एवं पञ्चघट्यस्तिथि-
वृद्धिप्रमाणम्, तदुक्तं—धर्मशास्त्रे—‘बाणवृद्धी
रसक्षयः ।’ इति ।

सांघ्रिवेदघट्यो नक्षत्रक्षयः ४।१५। एवं सदल-
षड्घट्यो नक्षत्र-वृद्धिः ६।३० विज्ञेया । अष्ट-
घट्यो योगक्षयः । तथा-व्यंघ्रियम-घट्यो योगवृद्धि-
१।४५। ५५ प्रमाणं ज्ञेयम् ।

१-३३

तदुक्तं भकरन्ध्रविचरणे—

‘सांघ्रिसिन्धुरससिन्धुरप्रमा तारकातिथियुजां क्षय-
प्रमा । नाडिकासु सदलाङ्गमार्गणा व्यंघ्रिलोचन-
मिता मताचितिः । इति ।

ज्योतिर्विदाभरणेऽपि—

‘वृद्धिक्षयोस्तः परमौ तिथौ सदा
व्यर्द्धा रसाः सांघ्रिरसाश्च नाडिकाः ।

सनेमतर्काः सपदार्णवास्तु भे

निस्त्र्यंशदोषौ द्विरदा युतौ क्रमात् ।’ इति ।

करणपर्यायाः—करणम्, कर्मवाटीखण्डम्, कर्म-
वाटघट्टम्, कलाखण्डम्, कलादलम्, कलाद्वम्,
तिथिखण्डम्, तिथिदलम्, तिथ्यद्वम् चेति ।

करणभेदौ—(१) चरकरणम् (२) स्थिरकरणम्
चेति करणस्य द्वौ भेदौ स्याताम् ।

तत्रादौ चरकरणनामानि—(१) बवः, (२)
बालवः, (३) कौलवः, (४) तैतिलः, (५) गरः,
(६) वणिजः, (७) विष्टिः, चैतानि सप्तचर-
करणानि स्युः ।

तन्वीशभेदाः—(१) इन्द्रः, (२) ब्रह्मा (ग्रन्),
(३) मित्रः, (४) अर्यमा (ग्रन्), (५) भूः,
(६) श्रीः, (७) यमश्चेते चरकरणपतयः स्युः ।

स्थिरकरणनामानि—(१) शकुनिः, (२) चतु-
ष्पदः (चतुष्पात्), (३) नागः, (४) किस्तुघ्नः,
चैतानि चत्वारि स्थिरकरणानि स्युः ।

विष्टिपर्यायाः—ईशजा, भद्रा, भेमिका, भैमी,
विट् (ष्), विष्टिः, शम्भुजाः, शम्भुभवा ।’ इति ।

इति श्रीमद्भागवतबालवेशान्तर्गतदेवप्रयागसमीप-

वर्तिना मुकुन्दाक्षमवासिना श्रीकीर्तिदेवी-

श्री पं० रघुवरदयालुतनुजनुषा मुकुन्ध-

देवज्ञेन विरचिते ज्योतिषसम्ब-

कोषे पञ्चाङ्गवर्गः प्रथमः

समाप्तिसमयम् ।

—:०:—:०:—

अथ कालवर्गः—

सामान्यकालपर्यायाः—अनुवेलम्, अनेहा (स्), अपष्ठः, अवसरः, आमतिः, कर्माहः, कालः, क्षणः, जहः, तिथः, दिष्टः, पीथः, पीयुः, मः, मतिः, वारः, वेला, समयः, सर्वमूषकः, । इति ।

इष्टवाचकशब्दाः—अभिमतः, अभीप्सितः, अभीष्टः, इष्टः, ईप्सितश्चेत्येते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

इष्टकालपर्यायाः—अभिमतकालः अभिमतसमयः, अभीप्सितकालः, अभीप्सितसमयः, अभीष्टकालः, अभीष्टदिष्टः, अभीष्टसमयः, अभीष्टानेहा (स्), इष्टकालः, इष्टदिष्टः, इष्टानेहा (स्), ईप्सितकालः, ईप्सितदिष्टः, ईप्सिसमयश्चेते पुल्लिङ्गाः स्युः ।

कालभेदाः—(१) विनिमेष (मि) पः (सेकेण्ड), (२) निमेष (मि) षः (मिनट), (३) काष्ठादिः, (४) कला, (५) क्षणः, (६) मुहूर्तः, (७) होरा (घण्टा), (८) अहोरात्रः (दिन रात), (९) पक्षः, (१०) मासः, (११) ऋतुः, (१२) अयनम्, (१३) गोलः, (१४) अव्यः (वर्षम्), (१५) युगम्, (१६) मन्वन्तरम्, (१७) कलाः, (१८) कल्पान्तश्चेते कालस्याष्टादशभेदाः स्युः । सूर्यसिद्धान्ते तु (१) मूर्तः (२) अमूर्तः (त्रुट्यादिः), एतौ द्वौ भेदावुक्ता । 'उक्तं च'—'प्राणादिः कथितो मूर्तस्त्रुट्याद्योऽमूर्तसंज्ञकः ।' इति १।६६ ।

विनिमेषप०—विनिमेषः, विनिमेषः, (सेकेण्ड-इतिभाषा) ।

१-२६

निमेषपर्यायाः—निमेषः, निमेषः, लवङ्गम्, । नेत्रपक्ष्मणोर्वापारात्मकः कालः, लवङ्गक्षरोच्चारणमात्रकालः, लवङ्गयात्मकः कालो वा । (मिनट इति भाषा),

काष्ठाप०—काष्ठा, अष्टादशनिमेषात्मकः कालः ।

लवप०—काष्ठाद्वयम्, क्षणद्वयम्, लवः, ।

कलाप०—कला, त्रिंशत्काष्ठात्मकः कालः पञ्चदशलवात्मकः कालो वा ।

लेशप०—कलाद्वयम्, लेशः, ।

क्षणप०—क्षणः, त्रिंशत्कलात्मकः कालः, पञ्चदशलेशात्मकः कालो वा ।

त्रुटिप०—त्रुटिः, त्रुटी, क्षणद्वयात्मकः कालो, लवङ्गयात्मकः कालो वा । मतान्तरे तु निमेषद्वयम् ।

विपलप०—विपलम्, पलषष्टिभागैकभागः ।

असुप०—असवः (पुं. ब.), प्राणाः (पुं. ब.), शरीरस्थपञ्चवायवः, दशगुर्वक्षरोच्चारणात्मकः कालः ।

अहरसुप०—अहः प्राणः, अहरसुः ।

पलप०—पलम्, विघटिका, विघटी, विदण्डः, विनाडिका, विनाडी, क्वचित् 'घषा' इत्यपि दृश्यते । षट्प्राणात्मकः कालः ।

घटीप०—घटिका, घटी, दण्डः, धारिका, नाडिका, नाडी, नालिका, नाली, षष्टिदीर्घाक्षरोच्चारणात्मकः कालः, षष्टिपलात्मकः कालो वा ।

२७-५३

(१) 'दशगुर्वक्षरोच्चारणकालः प्राणः षडात्मकः । तेः पलं स्यात् तत्त्वष्ट्या

(२) 'दण्ड' इत्यभिधीयते ॥ इतिशब्दार्थवि-तामणिः । ११५५।२

(३) 'घटिभः' प्राणविनाडी स्यात्तत्त्वष्ट्या नाडिका स्मृता । नाडीषष्ट्या तु मासत्रयहोरात्रं प्रकीर्तितम् ॥ इति सूर्यसिद्धान्तः । १।११, १२।

मुहूर्तपर्यायाः—घटीद्वयम्, दण्डद्वयम्, नाडीद्वयम्, मुहूर्तः, द्वादशक्षणात्मकः कालः ।

होराप०—वेला, होरा, सादृषघटीद्वयात्मकः कालः षष्टिनिमेषात्मकः कालो वा (घण्टा इति भाषा) ।

दिनपर्याय०—ग्रंशम्, ग्रंशकः, ग्रंशकम्, ग्रहः (ग्रन्), कोकहितः, घनः, घ्नः, दिनम्, दिवम्, दिवसः, दिवा (घ्नः), घु, घौः, पद्यबन्धुः, भास्वरः, याम-मालः, रविध्वजः, वारः, वासरः, वास्त्रः, व्युष्टम्, पञ्चदशमुहूर्तात्मकः कालः ।

दिनभेदाः—(१) चान्द्रदिनम्, (२) नाक्षत्रदिनम्, (३) सौरदिनम्, (४) सावनदिनम्, चैते चत्वारो दिनभेदाः स्युः ।

चान्द्रदिनप०—ऐन्दवदिनम्, चान्द्रदिनम्, सौम्य-दिनम्, एकतिथ्यात्मकः कालः ।

नाक्षत्रदिनप०—प्राक्षंदिनम्, धौष्ठवदिनम्, नाक्षत्र-दिनम्, षष्टिनाड्यात्मकः कालः ।

सौरदिनप०—प्राक्षंदिनम्, ऐनदिनम्, सौर-दिनम् । यथा—

‘सावनम् । दण्डाः षष्टिरहः स्वरवगुणांशादधा-स्तर्दनं भवेदिति ग्रन्थान्तरे ।

सावनदिनप०—कुदिनम्, मेदिनीदिनम्, सावनम्, सूर्यद्वयान्तगतः कालः ।

यथा—

‘उदयादुदयंभानोभूँमिसावनवासराः ।’ इति सूर्यसिद्धान्ते ।

प्रभातप०—ग्रहमुल्लम्, उषः (ग्रस्) (न०), उषा, कल्पम्, काल्यम्, गोसर्गः, दिनादिः, निशात्ययः, पूर्वाह्णः, पूर्वधुः, प्रगे (ग्र०), प्रत्युषः (ग्रस्) (न०), प्रत्युषम् (न०), प्रत्युषः (पुं.), प्रभातम्, प्रविष्टरः, प्रातः (रुं) (ग्र०), प्राह्णः, वासरा-स्वम्, विभातम्, विहानः, व्युष्टम्, सांयात्रिकम्, चैते दिनस्य प्रथममामपर्यायाः स्युः ।

१-३२

सङ्गतपर्यायाः—सङ्गतः, सङ्गतः, चैतो दिनस्य द्वितीययामपर्यायो स्याताम् ।

मध्याह्नप०—दिनखण्डम्, दिनदलम्, दिनशक-लम्, दिनाह्नम्, दिवामध्यम्, मध्यन्दिनम्, मध्याह्नः, वासरमध्यम्, चैते दिनस्य तृतीययाम-पर्यायाः स्युः ।

कुतपप०—कुतपः, कुतुपः, दिवाष्टममुहूर्तः, दिवाष्टमांशः, श्राद्धकालः ।

पुण्याहप०—पुण्याहम्, (अह्नि पुण्योऽशः), ।

विनान्तप०—अपराह्णः, उच्छ्रूरः, उत्सूरः, दिना-न्तम्, दिनात्ययः, दिनावसानम्, दिवावसानम्, विकालः, विकालकः, सवलिः, सायः, सायम् (ग्र०), सायाह्न-श्चैते दिनस्य चतुर्थयामपर्यायाः स्युः ।

सन्ध्याप०—पितृसूः, पितृप्रसूः, रुमा, सन्धा, सन्ध्या, ।

सन्धिप०—सन्धा, सन्धिः ।

त्रिसन्ध्यप०—उपवैणवम्, त्रिसन्ध्यम्, त्रिसन्ध्य-कम्, वैणवम्, ।

त्रिसन्ध्यभेदाः—(१) प्राह्णः, (२) मध्याह्नः, (३) अपराह्णः (पराह्णः), चैते त्रिसन्ध्यभेदाः स्युः ।

विवाभुहूर्तनामानि—(१) महादेवः, (२) सपः, (३) मित्रः, (४) पितरः (पुं. ब.), (५) वसुः, (६) जलम् (७) विश्वेदेवाः (पुं. ब.), (८) अभिजित् (त्) (न०), (९) ब्रह्मा (ग्रन्), (१०) इन्द्रः, (११) इन्द्राग्नी, (पुं. द्वि.) (१२) राक्षसः, (१३) वरुणः, (१४) अर्यमा (ग्रन्), (१५) भगः, चैते दिवापञ्चदश मुहूर्ताः स्युः ।

रात्रिपर्यायाः—इन्दुकान्ता, उमा, उषाः (सुं), उषा, कलापिनी, ? काली, ? क्षणिनी, क्षपा, ३३-६३

क्षमा, ? क्षाणिनी, क्षाणी, क्षिपा, ? धारिः, धोरा, चक्रमेदिनी, चन्द्रस्त्री, तमस्विनी, तमा, तमिः, तमिस्रा, तमी, तामसी, तारकिणी, ? तारा, ? तुङ्गा, तुङ्गी, त्रियामा, दोषा, नक्तम् (ग्र०), नक्तमुखा, नक्ता, निट् (श्), निशा, निशीथिनी, निशीथ्या, निषद्वरी, पूताचिः (स्), पैशाची, भूता, भौती, यामवती, यामिनी, याग्या, रक्षोजननी, रजनिः, रजनी, राक्षसी, रात्रिः, रात्री, वसतिः, वसती, वासतेयी, वासरकन्यका, वासुरा, वासुरोषा, विभावरी, शताक्षी, शय्या, ? शर्वरी, शशिशरीरेश्वरी, शार्वरी, श्यामा, हताचिः (स्), हिमा ।' इति ।

वर्द्धरात्रिपर्यायाः—तमसी, तामसी । यदि सा प्रतिमोयुक्ता 'तमिस्रा' इति ।

पूर्णमारात्रिप०—यदि सा चन्द्रिकया युक्ता 'ज्योतिष्मती' 'ज्योत्स्नी' इति च ।

रात्रिमुहूर्त्तनामानि—(१) शिवः, (२) अज-
वरणः, (३) अहिबुध्न्यः, (४) पूषा (ग्रन्), (५)
अश्विनो (पुं द्वि.) (६) यमः, (७) अग्निः,
(८) ब्रह्मा (ग्रन्), (९) चन्द्रमाः (ग्रस्), (१०)
अदितिः, (११) बृहस्पतिः, (१२) विष्णुः, (१३)
सूर्यः, (१४) त्वष्टा (ष्टृ), (१५) वायुः, चैते
पञ्चदश रात्रिमुहूर्त्ताः स्युः ।

प्रदोषप०—दिनात्ययः, निष्मुखम्, निशावदनम्,
निशास्यम्, प्रदोषः, मैथिलः, यामिनीमुखम्,
रजनीमुखम् चैते रात्रेः प्रथमयामपर्यायाः ।

साम्बाधिकप०—साम्बाधिकः, इत्ययं प्रदोषतः
परं रात्रेः द्वितीययामपर्यायः ।

वर्द्धरात्रप०—वर्द्धरात्रः, वर्द्धरात्रकः, अवसरा-
लयः, निःसम्पातः, निशाशकलम्, निशीथः,
मध्यरात्रः, महानिशा, महानिट् (श्), महारात्रः
सर्वावसरश्चैते रात्रेस्तृतीययामपर्यायाः ।

१-१२

अपररात्रपर्यायाः—अपररात्रः, अपररात्रकः,
उच्चन्द्रः, पश्चिमरात्रः, ब्राह्मश्चैते रात्रेश्चतुर्थ-
यामपर्यायाः ।

रात्रिसमूहप०—गणरात्रः, निशागणः । इति ।

पक्षिणीप०—'पक्षिणी' 'पूर्वापरदिनाभ्यां युक्त-
रात्रिपर्यायोऽयम्' इति ।

गर्भकप०—गर्भकम्, रजनीद्वन्द्वम्, रात्रिद्वयम् ।

कुक्कुरमावकप०—श्वनिशम्, श्वनिशा ।

अहोरात्रप०—अहनिट् (श्), अहोरात्रः, दिवा-
निट् (श्), दिवारात्रम्, द्युनिट् (श्), द्युरात्रम्,
मुहूर्त्तरात्रात्मकः कालः ।

दैनंदिनप०—दैनंदिनम्, दिनेदिने भव इत्यर्थः ।

यामप०—घटीमालः, नाडीमालः, प्रहरः, यमः,
यातुकः, यामः, दिनस्य रात्रेश्च तृतीयशात्मकः
कालः ।

अर्द्धप्रहरप०—अर्द्धप्रहरः, अर्द्धयमः, अर्द्ध-
यातुकः, अर्द्धयामः, दिनस्य रात्रेश्चाष्टमांशा-
त्मकः कालः ।

पक्षप०—अर्द्धमासः, दलः, दलमासः, नेममासः,
पक्षः पञ्चदशाहोरात्रः, मासखण्डः, मासार्द्धकः,
शकलमासः, पञ्चदशदिवारात्रात्मकः कालः ।

पक्षभेदौ—(१) शुक्लः, (२) कृष्णश्चैतौ द्वौ
पक्षौ स्याताम् ।

शुक्लपक्षप०—अच्छपक्षः, अज्जदीप्तिः, आपूर्य-
माणपक्षः, चन्द्रविवर्द्धपक्षः, दिवाह्नयः, धवल-
पक्षः, पूर्वपक्षः, प्राक्पक्षः, बहुलेतरपक्षः, वल-
क्षपक्षः, शुक्लपक्षः, सितपक्षः ।

शुक्लवर्णप०—अच्छः, अमलः, अर्जुनः, अवदातः
अवलक्षः, उज्ज्वलः, कृष्णेतरः, गौरः, धवलः
पाण्डुरः, पाण्डुः, पाण्डुरः, पुष्टकः, वदातः, वलक्षः,
१३-१२

विशदः, शुक्रः, शुक्लः, शुचिः, शुभ्रः, शुभ्रम् (अ०), श्वेतः, श्वेतः, सितः, हरिणः ।

कृष्णपक्षपर्यायाः—अपरपक्षः, असितपक्षः, कृष्णपक्षः, क्षयपक्षः, तमिस्रपक्षः, निशाह्वयः, बहुलपक्षः, शुक्लेतरपक्षः, श्यामलपक्षः, सितान्यपक्षः, सितेतरपक्षः ।

कृष्णवर्णप०—प्रशुभः, असितः, कालः, कृष्णः, नीलः, मेचकः, रामः, शितिः, श्यामः, श्यामलः ।
मासप०—अहर्गणः, दिनमालः, पक्षी, माः (स्), मासः, वर्षकोशः, वर्षाङ्गः, वर्षाशः, वर्षाशकः, श्रामः ।

मासान्तप०—दिनमालान्तः, मासान्तः, मासावसानम् ।

मासभेदाः—(१) चैत्रः, (२) वैशाखः, (३) ज्येष्ठः, (४) आषाढः, (५) श्रावणः, (६) भाद्रपदः, (७) आश्विनः, (८) कार्तिकः, (९) मार्गशीर्षः, (१०) पौषः, (११) माघः, (१२) फाल्गुनश्चेत्येते द्वादशमासाः स्युः ।

चैत्रप०—कामसखः, कामसखा, चैत्रः, चैत्रिकः, फाल्गुनानुजः, मधुः, मन्मथसखः, मोहनिकः, मोहनिकः, वसन्तमासः, सुरभिमासः ।

वैशाखप०—उच्छ्वरः, उच्छ्वनः, उत्तरः, उत्सूरः, चैत्रानुजः, ज्येष्ठपूर्वजः, माघवः, राघः, वैशाखः ।

ज्येष्ठप०—आषाढपूर्वजः, ईजानः, खरकोमलः, ज्येष्ठः, ज्येष्ठामूलीयः, ज्येष्ठः, वैशाखानुजः, शुक्रः ।

आषाढप०—प्रशाढः, अशाढः, आशाढः, आषाढः, आषाढः, ज्येष्ठानुजः, शुचिः, श्रावणपूर्वजः ।

श्रावणप०—आषाढानुजः, नभः (अस्) (न.), 'सकारान्ता मासाः क्लीबेऽपि' इति 'वैजयन्ती' ।
नभाः (अस्) (पु०), नभसः, भाद्रपदपूर्वजः, श्रावणः, श्रावणिकः ।

१-३२

भाद्रपदपर्यायाः—आश्विनपूर्वजः, नभस्यः, नभस्यकः, प्रोष्ठः, प्रोष्ठपदः, भाद्रः, भाद्रपदः, श्रावणानुजः ।

आश्विनप०—अश्वयुक् (ज्), अश्वयुक् (ज्), आश्वयुजः, आश्विनः, इषः, कार्तिकपूर्वजः, भाद्रपदानुजः, भाद्रपदावरजः ।

कार्तिकप०—आश्विनानुजः, आश्विनावरजः, ऊर्जः, कार्तिकः, कार्तिकिकः, कौमुदः, बाहुलः, मार्गशीर्षपूर्वजः, शैलः, सैरः, सैरी (इन्) ।

मार्गशीर्षप०—आग्रहायणः, आग्रहायणिकः, कार्तिकानुजः, कार्तिकावरजः, पौषपूर्वजः, मार्गः, मार्गशिरः, मार्गशीर्षः, वत्सरादिः, वर्षमुखः, वर्षाद्यः, सहः (अस्) (न०), सहाः (अस्) (पु०), हैमनः ।

पौषप०—तिष्यः, तैषः, पुष्यः, पौषः, माघपूर्वजः, मार्गशीर्षानुजः, मार्गशीर्षावरजः, सहस्यः, सिद्धः, सैद्धः ।

माघप०—तपः (अस्) (न०), तपाः (अस्) (पु०), तपसः, पौषानुजः, पौषावरजः, फाल्गुनपूर्वजः, माघः, शातरः, शानकः ।

फाल्गुनप०—चैत्रपूर्वः, तपस्यः, फल्गुनः, फल्गुनाडः, फल्गुनालः, फाल्गुनिकः, माघानुजः, माघावरजः, वत्सरान्तकः ।

अधिमासप०—अधिकमासः, अधिमासः, असक्रान्तिमासः, मलमासः, मलिनमासः, मलिम्लुचः ।

अधिमासभेदौ—(१) संसर्पसञ्ज्ञकः, (२) ग्रहस्पतिसञ्ज्ञकश्चेत्येतावधिमासस्य द्वौ भेदौ स्याताम् ।

अत्रविशेषः—

यस्मिन्नब्दे क्षयमासो भवेत्तत्र द्वावधिमासौ ३३-६३

स्वाताम् । क्षयमासाद्योऽधिमासः पूर्वं स 'संसर्प-
सञ्जकः' सर्वशुभकर्मार्हः, अर्थात्तस्मिन् सर्वशुभ-
कर्म कर्तव्यम् । क्षयमासादुत्तरो भाव्यधिमासस्तु
'ग्रहस्पतिसञ्जकः', तस्मिन् सर्वशुभकर्म न
कर्त्तव्यम् ।

अयमासपर्यायाः—ऊनमासः, क्षयमासः, द्विसं-
क्रान्तिमासः, न्यूनमासः, ।

संक्रान्तिप०—संक्रमः, (पुं.) संक्रमणम् (न०),
संक्रान्तिः (स्त्री०) ।

संक्रान्तिभेदाः—(१) विषुवती (मेष-तुला)—
संक्रान्ती, (२) अयन—(कर्क-मकर) संक्रान्ती,
(३) षडशीत्यानन—(मिथुन-कन्या-धनु-मीन)
संक्रान्तयः, (४) विष्णुदाह्वयाः, (वृष-सिंह-
वृश्चिककुम्भ) संक्रान्तयश्चेते संक्रान्तीनां चत्वारो
भेदाः स्युः । तथा चोक्तं रामेण—'षडशीत्या-
ननं चापनयुक्कन्याभक्षे भवेत् । तुलाजौ विषुवं
विष्णुपदं सिंहालिगोघटे ।' इति ।

विषुवत्प०—विषुणः, विषुवम्, विषुवान्
(मतु०), विषुवत् (त्), विषुवती ।

सम्पातप०—सम्पातः (पुं०) मिलनस्थानम्
सङ्गमः, द्वयोः विषुवत्योः अयनयोः संक्रान्त्योर्वा
मिलनस्थानं सम्पातो ज्ञेयः ।

ऋतुप०—ऋतुः, कालः, बीजम्, सतेरकम्,
समयः, मासद्वयात्मकः कालः ।

ऋतुभेदाः—(१) शिशिरः, (२) वसन्तः, (३)
ग्रीष्मः, (४) प्रावृष्ट (ष्) (स्त्री०), वर्षा
(स्त्री.), (५) शरत् (द्), (स्त्री०), (६) हेमन्त-
श्चेते षडृतवः स्युः ।

शिशिरप०—कम्पनः, कोटनः, कोडनः, तपः
(भस्), तुहिनर्तुः, शिशिरः, शीतः, शैलः ?
शैशिरः, शैषः, सैषः, हिमकूटः ।

१-३१

वसन्तपर्यायाः—इष्मः, इष्यः, ऋतुराजः, वसन्तः,
कामसखः, कुसुमाकरः, पिकबान्धवः, पिकानन्दः,
पुष्पकालः, पुष्पमासः, पुष्पसमयः, पुष्पसारणः,
बलाङ्कः, बलाङ्ककः, बलाङ्गः, वसन्तः, सुरभिः ।

ग्रीष्मप०—ग्रास्त्रोरः, उष्णः, उष्णकः, उष्णकालः,
उष्णागमः, उष्णोपगमः, ऊष्मकः, ऊष्मा (धन्),
उष्मागमः, ऊष्मायणः, ग्रीष्मः, धर्मः, तपः, तपतुः,
तपसमयः, तापनः, निदाघः, पद्मः, शुचिः ।

वर्षतु०—अब्दकालः, कालोक्षी (इन्), क्षरी
(इन्), घनागमः, जलधरमालाकालः, जलार्णवः,
तपात्ययः, प्रावृट् (ष्), प्रावृषा, मेषकालः, मेष-
कालागमः, वरिषाः (स्त्री. ब.), वर्षतुः, वर्षा,
वर्षाकालः वर्षाः (स्त्री. ब.), वर्षी ।

शरद्वृष०—कालप्रभातः, घनान्तः, घनात्ययः,
प्रावृडत्ययः, मेघान्तः, वर्षावसानम्, शरत् (द्),
शरदा ।

हेमन्तर्तु०—ऊष्मसहः, प्रशलः (प्रसवः),
प्रालेयः, रोद्रः, लोघ्नः, शरदन्तः, शरदत्ययः,
हिमागमः, हेमन्तः, हैमनः, हैमन्तः, ।

गोलप०—गोलः । सायनाकस्य मेषादिषड्राशि-
भ्रमणात्मकः कालः, तुलादिषड्राशिभ्रमणात्मकः
कालश्चेति ।

गोलभेदी—(१) उत्तरगोलः, (२) दक्षिणगोलः,
श्चेतौ गोलस्य द्वौ भेदौ स्याताम् । उक्तं च—
'गोलो स्तः सौम्ययाम्यौ क्रिषट्तरसभे स्त्रेचरे'
इ. प्र. ला. ।

उत्तरगोलप०—उत्तरगोलः, उदग्गोलः, दक्षिणोत्तर-
गोलः, याम्यान्यगोलः, सौम्यगोलः, ।

दक्षिणगोलप०—अनुदग्गोलः, उत्तरेतरगोलः,
उदगन्यगोलः, दक्षिणगोलः, याम्यगोलः, सौम्ये-
तरगोलः, ।

३२-६२

अयनपर्यायाः—अयनम् पथः, मार्गः, वत्सम् (अन्), सामनार्कस्य मकरादिषट्शशिभ्रमणात्मकः कालः, कर्कादिषट्शशिभ्रमणात्मकः कालश्चेति ।

अयनभेदाः—(१) उत्तरायणम्, (२) दक्षिणायनम्, चैतावनयनस्य द्वौ भेदौ स्याताम् । उक्तं च—

‘अथायने ते नक्रात्कीटाच्च षड्मे’ इति प्र. ला. ।
उत्तरायणप०—आग्नेयम्, उत्तरवत्सम् (अन्), उत्तरायणम्, उदगयनम्, सौम्यायनम् ।

अत्रोदाहरणानि—

‘उत्तरपथावलम्बी’ (इन्), ‘उत्तरमार्गगामी’ (इन्), ‘उत्तरवत्सचारी’ (इन्), रविरिति शेषः ।
दक्षिणायनप०—प्रनुदगयनम्, अपागयनम्, अवागयनम्, दक्षिणवत्सम् (अन्), दक्षिणायनम्, याम्यायनम्, विसर्गः ।

अत्रोदाहरणानि—

‘दक्षिणपथावलम्बी’ (इन्), ‘दक्षिणमार्गगामी’ (इन्), ‘दक्षिणवत्सचारी’ (इन्), रविरिति शेषः ।

संवत्सरप०—प्रबदः, अहर्जरः, आग्नेयः, उर्वटः, ऋतुवृत्तिः, कालग्रन्थिः, परवाणिः, मासमानः, मासमालः, युगांशः, युगांशकः, वत्सः, वत्सरः, वरिषम्, वर्षः (पु० न०), वायव्यः, शरत् (इ), (स्त्री०), शारदः, श्रामः, सम्पत् (अ०) संवत् (अ०) संवत्सरः, समा (स्त्री), समा (स्त्री० ब०), सर्वतुः, हायनः (पु० न०) ।

शालिवाहनीयशकवर्षप०—शकः, शाकः, शाकेन्द्रकालः, शालिवाहनीयशकः, शालिवाहनीयशकः ।

कलौ संवत्सरारम्भकर्तृनृपनामानि—(१) युधिष्ठिरः, अस्य ३०४४ वर्षप्रमाणम् (२) विक्रमः, अस्य १३५ वर्षप्रमाणम्, (३) शालिवाहनः, १-३१

अस्य १८००० वर्षप्रमाणम् । (४) विजयाभि-
 नन्दनः, अस्य १०००० वर्षप्रमाणम् । (५)
 नागार्जुनः, अस्य ४००००० वर्षप्रमाणम् ।
 (६) कल्किः, अस्य ८२१ वर्षप्रमाणम् । कलावेते
 षट् संवत्सरारम्भकारकानुपाः स्युः ।

वर्षभेदाः—(१) सावनवर्षः, (२) सौरवर्षः,
 (३) चान्द्रवर्षः, (४) आर्क्षवर्षः, (५) गौरवर्षः—
 षचेते वर्षस्य पञ्च भेदाः स्युः ।

सावनवर्षप०—सावनवर्षः, सावनाब्दः, सावन-
 वत्सरः, षष्ट्युत्तरशतत्रयदिनात्मकः कालः ।

सौरवर्षप०—आर्क्षवर्षः, ऐनवर्षः, सौरवर्षः,
 हिलेयवर्षः । पञ्चषष्ट्युत्तरशतत्रयदिनात्मकः
 कालः ।

चान्द्रवर्षप०—आर्क्षवर्षः, ऐनवर्षः, चान्द्रवर्षः,
 वैधववर्षः, चतुः पञ्चाशदुत्तरशतत्रयदिनात्मकः
 कालः ।

आर्क्षवर्षप०—आर्क्षवर्षः, ओडवर्षः, धैष्ण्यवर्षः,
 नाक्षत्रवर्षः । चतुर्विंशत्युत्तरशतत्रयदिनात्मकः
 कालः ।

गौरवर्षप०—गौरवर्षः, जैववर्षः, बार्हस्पत्य-
 वर्षः, एकषष्ट्युत्तरशतत्रयदिनात्मकः कालः ।

प्रभवाविसंवत्सरभेदाः—(१) प्रभवः, (२)
 विभवः, (३) शुक्लः, (४) प्रमोदः, (५) प्रजा-
 पतिः, (६) अङ्गिराः (अस्), (७) श्रीमुखः,
 (८) भावः, (९) युवा (अन्), (१०) धाता
 (त्), (११) ईश्वरः, (१२) बहुधान्यः, (१३)
 प्रमाथी (इन्), (१४) विक्रमः, (१५) वृषः,
 (१६) चित्रभानुः, (१७) सुभानुः, (१८) तारणः,
 (१९) पार्थिवः, (२०) व्ययः, (२१) सर्वजित्
 (त्), (२२) सर्वधारी (इन्), (२३) विरोधी
 (इन्), (२४) विकृतिः, (२५) क्षरः,
 ३३-६२

(२६) नन्दनः, (२७) विजयः, (२८) जयः, (२९) मन्मथः, (३०) दुर्मुखः, (३१) हेमलम्बः (म्बी), (३२) विलम्बः (म्बी), (३३) विकारी (इन्), (३४) शर्वरी (इन्), (३५) प्लवः, (३६) शुभकृत् (त्), (३७) शोभनः, (३८) क्रोधी (इन्), (३९) विश्वावसुः, (४०) पराभवः, (४१) प्लवङ्गः, (४२) कीलकः, (४३) सौम्यः, (४४) साधारणः, (४५) विरोधकृत् (त्), (४६) परिधावी (इन्), (४७) प्रमादी (इन्), (४८) आनन्दः, (४९) राक्षसः, (५०) अनलः, (५१) पिङ्गलः, (५२) कालयुक्तः, (५३) सिद्धार्थी (इन्), (५४) रौद्रः, (५५) दुर्मतिः, (५६) दुन्दुभिः, (५७) रुधिरौद्धारी (इन्), (५८) रक्ताक्षी (इन्), (५९) क्रोधनः, (६०) क्षयः,—श्चैते प्रभवादयः षष्टिसंख्यत्सराः स्युः ।

पञ्चवर्षीययुगभेदाः— (१) संवत्सरः, (२) परिवत्सरः, (३) इडावत्सरः, (४) अनुवत्सरः, (५) उद्वत्सरश्चैते पञ्चवर्षीययुगभेदाः स्युः ।

द्वादशयुगस्वामिनामानि— (१) विष्णुः, (२) जीवः, (३) शक्रः, (४) अग्निः, (५) त्वष्टा (ष्ट), (६) अहिर्बुध्न्यः, (७) पितरः (तृ), (८) विश्वेदेवाः, (९) सोमः, (१०) इन्द्राग्नी, (११) नासत्यौ, (१२) भगश्चैते द्वादशयुगस्वामिनः स्युः ।

पैत्रपर्यायः—पैत्रः (पुं०), मानुषेण मासेनैकः पितृणामहोरात्रात्मकः कालः ।

दैवतप०—दैवतः (पुं०), मानुषेण वर्षेणैको देवानामहोरात्रात्मकः कालः ।

दिव्यवर्षप०—दिव्यवर्षम् (न०), देवतानां षष्ट्यधिकशतत्रयाहोरात्रात्मकः कालः ।

१-३२

दिव्ययुगपर्यायः—दिव्ययुगम्, (न०), दिव्यैर्द्वादशसहस्रवर्षैर्मानुषचतुर्युगस्यात् ।

दैवयुगप०—दैवयुगम् (न०) मानुषाणां कृतादियुगचतुष्टयात्मकः कालः ।

युगभेदाः—(१) सत्यम्, (२) त्रेता, (३) द्वापरः, (४) कलिश्चैते युगस्य चत्वारो भेदाः स्युः ।

सत्यपर्यायाः—कृतम्, सत्यम्, सत्ययुगम्, सौम्यम् चैतानि क्लीबलिङ्गानि स्युः ।

त्रेताप०—अग्नायी, त्रेता, विसर्जिका चैताः स्त्रीलिङ्गाः स्युः ।

द्वापरप०—आग्नेयः, द्वापरः, यज्ञियश्चैते पुल्लिङ्गाः स्युः ।

कलिप०—कर्मयुगम् (न०), कलिः, (पुं०), कलियुगम् (न०) भर्भरकः, पुण्यः (उभौ पुंसि) ।

कल्पप०—कल्पौ (पुं० द्वि०), ये द्वे देवे युगसहस्रे तौ नृणां कल्पौ स्थितिप्रलयकालावत्यर्थः ।

ब्राह्मप०—ब्राह्मः, (पुं०), देवे द्वे युगसहस्रे एको ब्रह्मणोऽहोरात्रात्मकः कालः ।

मन्वन्तरप०—मन्वन्तरम् (न०), दिव्यानां युगानां वा एकसप्ततिरेकाधिका सप्ततिः तन्मन्वन्तरम् ।

तदुक्तममरेण—

‘मन्वन्तरं तु दिव्यानां युगानामेकसप्ततिः ।’ इति अ० ४।२२

मयेनापि—

‘युगानां सप्ततिः सैका मन्वन्तरमिहोच्यते ।’ इति सू० सि० १।१८

मनुभेदाः—(१) स्वायम्भुवः, (२) स्वरोचिषः, (३) उत्तमः (श्रीतमिः), (४) तामसः (तामसिः), (५) रैवतः, (६) चाक्षुषः,

३३-६०

(७) वैवस्वतः, (८) सार्वणिः, (९) दक्षसार्वणिः, (१०) ब्रह्मसार्वणिः, (११) धर्मसार्वणिः, (१२) रुद्रसार्वणिः, (१३) रौच्यः (देवसार्वणिः), (१४) भौत्यः (इन्द्रसार्वणिः), इत्येते चतुर्दश मनवः स्युः ।

प्रलयपर्यायाः—कल्पः, कल्पान्तः (कल्पसंहारः), क्षयः, जगत्क्षयः, जिहानकः, दैनन्दिनः, परान्तः, परिवर्तः, परीवर्तः, भूतप्लवः, महाप्रलयः, महासुप्तिः, युगान्तः (युगसंहारः), लोकशेषः, संवर्तः, संहारः, समसुप्तिः, सर्वनाशनः ।

प्रतिसर्गप०—प्रतिसञ्चारः, प्रतिसर्गः, प्रलयः, संहारः ।

कालान्यभेदाः—(१) पूर्वाह्णः, (२) मध्याह्णः, (३) सायाह्णः, (४) पूर्वरात्रः, (५) मध्यरात्रः, (६) अन्तरात्रः । एते कालस्य षड्भेदाः स्युः ।

कालान्यभेदाः—(१) भूतम्, (२) वर्तमानम्, (३) भविष्यत्, इत्येते कालस्य त्रयः प्रभेदाः स्युः ।

भूतकालपर्यायाः—अतीतकालः, गतकालः, भूतकालः, यातकालः, वृत्तकालः, व्यतीतकालः ।

वर्तमानकालप० — अतीतानागतभिन्नकालः, अद्यतनम्, अधुनातनम्, इदानीन्तनम्, वर्तमानः, वर्तमानकालः । (आरब्धात्परिसमाप्तिर्वर्तमानः कालः) ।

भविष्यत्कालप०—अनागतम्, उदकं, भविष्यम्, भविष्यत्, भावी (इन्), श्वस्तनम् ।

सद्यः कालप०—सांद्ष्टिकम्, सांसृष्टिकम्, यत्सद्यः फलं तत् ।

वर्तमानकालफलप०—तत्कालः, तदात्वम्, तात्कालिकम्, वर्तमानकालफलम् ।

१-२६

आगामिकालफलपर्यायाः—आगामिकालफलम्, आयतिः (शुभोत्तरः कालः), उदकं (उत्तरं भाविफलं सः), एष्यत्कालीनफलम्, भाविकर्मफलम्, भाविफलम् ।

उषःकालप०—अहर्मुखम्, उषः (अस्) (न०), प्रत्यूषः (पु०), शेषपर्यायास्तु प्रभाते द्रष्टव्याः ।

अस्य निर्णयो यथा—

‘पञ्चपञ्च उषःकालः’ इति देवीभागवतम् । पञ्चपञ्चाशद्वर्षाधिकोत्तरमुषः कालः । अथवा—होराद्वयात्मकरात्रिशेषकालः ।

ब्राह्ममुहूर्त्तप०—ब्राह्ममुहूर्त्तः, स यथा—अरुणोदयकालस्य प्रथमदण्डद्वयात्मकः कालः ।

मदनपारिजाते तु—

‘शेषार्द्धप्रहरो ब्राह्मो मुहूर्त्तः ।’ इति ।

तत्रापि—

‘सूर्योदयात्प्रागर्द्धप्रहरे यो द्वौ मुहूर्त्तौ । तत्राद्यो ब्राह्मः, द्वितीयो रौद्रः ।’

यत्लक्ष्यम्—

‘ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्तिष्ठेत्’ इति वाग्भटः । ‘ब्राह्मे मुहूर्त्ते किल तस्य देवी’ इति रघुः—५।३६ ।

अरुणोदयकालपर्यायाः—अरुणोदयकालः, ब्राह्ममुहूर्त्तः । सूर्योदयात्पूर्वं मुहूर्त्तद्वयात्मकः कालः ।

स यथा—

‘रजनीशेषयामस्य शेषार्द्धमरुणोदयः ।’ इति ।

अपि च—

‘चतस्रो घटिकाः प्रातररुणोदय उच्यते’ इति ।

३०-५७

देवीभागवते तु—

‘सप्तपञ्चाशोदयः’ इति । इह सप्तपञ्चाशद्
घटिकोत्तरमरुणोदयः, अथवा—सद्वादशनिमेष-
होरात्मकरात्रिशेषकाल इत्यर्थः ।

गोधूलिकालप०—गोधूलिः (पु०) गोधूलिकालः
(पु०), गोधूली (स्त्री०), गोपाणुः (पु०),
गोरजः (अस्) (न०), गोरेणुः (पु० स्त्री०) ।

अथ कालविशेषः, स तु ऋतुवशेन ज्ञेयः ।

स यथा—

‘हेमन्तशिशिरयोर्मृदुतां प्राप्तपिण्डीभूताकंकालः ।
ग्रीष्मेऽर्द्धास्तार्कंकालः । वर्षाशरद्वसन्तेष्वस्तगतार्क-
कालो गोधूली, एषा तु विवाहे शमता ।

ह्योऽव्ययप०—ह्यः (अस्) (अ०),
गतेऽहनीत्यर्थः ।

श्वोऽव्ययप०—श्वः (अस्) (अ०), आगामिन्य-
हनीत्यर्थः ।

अद्यश्वोऽव्ययप०—अद्यश्वः (अस्) (अ०),
कालविशेषः ।

अद्यतनप०—अद्यतनः (पु०), कालविशेषः ।

स यथा—

‘अतीतरात्रेरन्त्ययामद्वयेन आगामिरात्रराद्यया-
मद्वयेन च सहितो दिवसः ।

अनद्यतनप०—अनद्यतनः (पु०), कालविशेषः,
वर्तमानदिवसरहितसमयः, अद्यतनभिन्नः काल-

१-२४

ऐषमप०—ऐषमः (अस्) (अ०), वर्तमान
वत्सरः ।

पवत्प०—पवत् (त्) (अ०), पूर्ववत्सरः ।

परारिप०—परारि (अ०), पूर्वतरवत्सरः,
गततृतीयवर्षः ।

इतरेद्युप०—इतरेद्युः (स्) (अ०), अन्यदिनम् ।

अद्याव्ययप०—अद्य, अद्यत्वे, अद्युना, इदानीम्,
एतर्हि, सम्प्रति, साम्प्रतम् । एतेऽव्ययाः सन्ति ।

सद्योऽव्ययप०—अकस्मात्, एकपदे, सद्यः (स्),
सपदि, सहसा । एतेऽव्ययाः सन्ति ।

सदाऽव्ययप०—अजलम्, अनिशम्, शश्वत्
(त्), सदा, सततं, सना, सनात् (त्), सर्वदा ।
एतेऽव्ययाः सन्ति ।

मुहुः अव्ययप०—अभीक्षणम्, असकृत्, पुनः (र्),
पुनः पुनः (र्), भूयः (स्), मुहुः (स्),
मुहुर्महुः (स्) एतेऽव्ययाः सन्ति ।

एकदाऽव्ययप०—एकदा, युगपद् (द्), उभाव-
व्ययोस्तः ।

तदाऽव्ययप०—तदा, तदानीम्, तर्हि, । एतेऽव्ययाः
सन्ति ।

यदाऽव्ययप०—यदा, यर्हि । (उभावव्ययीस्तः) ।

कदाऽव्ययप०—कदा, कर्हि । (उभावव्ययीस्तः) ।

कदाचनाव्ययप०—कदाचन, कदाचित्, कर्हिचित्,
जातु । (एतेऽव्ययाः सन्ति) ।

२५-४८

(१) गतदिन, (२) जाने वाला दिन, (३) आजकल, (४) आज का, आज की वस्तुएं
आधुनिक, (५) आज का दिन नहीं, जो काल का नहीं, (६) ऐसी, ऐसी, (७) गतवर्ष, (८) गत
तृतीयवर्ष, परार, (९) अन्यदिन, दूसरे दिन, (१०) वर्तमानदिन, इस समय, (११) तत्काल, तत्क्षण,
उसी समय । (१२) निश्च, हमेशा, (१३) बारं बार, (१४) एक ही समय में, (१५) तब, उसी
समय, (१६) जब, जिस समय, (१७) कब, किस समय, (१८) किसी समय में ।

इह प्रसङ्गात्केचिदव्ययाः कथ्यन्ते—
 कुत्राव्ययप०—कुत्र, क्व, (उभाव्ययी स्तः) ।
 कुत्रचित्प०—कुत्रचित् (अ०) ।
 क्वचनप०—क्वचन, क्वचित्, (उभाव्ययी स्तः) ।
 क्वापिप०—कुत्रापि (अ०) ।
 क्वापिप०—क्वापि (अ०) ।
 किञ्चनप०—किञ्चन, किञ्चित् । (उभाव्ययी स्तः) ।
 अत्रप०—अत्र, इह, (उभाव्ययी स्तः) ।
 इत्थम्प०—इत्थम्, एवम्, (उभाव्ययी स्तः) ।
 मिथःप०—अन्योन्यम् (त्रि०), इतरेतरम् (त्रि०), परस्परम् (अ०), मिथः (स्) (अ०) ।
 वाप०—अथवा, अन्यतरस्याम्, आहो, उत, उताहो, किम्, किमु, किमुत्, किमुत, किमूत, किवा, यदि वा, यद्वा, वा, विभाषा । एते सर्वेऽव्ययाः सन्तिः ।
 पृथक्प०—पृथक् (अ०), भिन्नः, अन्यत्रसंगतः, असंकीर्णः ।

इति ज्योतिषशब्दकोषे द्वितीयः

कालवर्गः समाप्तः

—:०:—:०:—

पर्यवर्गः ।

पर्यवर्गायाः—उत्सवः, उद्धर्षः, उद्धवः, क्षणः, (एते पुंसि), पर्व (अन्) (न०), महः (पुं०) ।
 १-२५

वार्षिकपर्वभेदाः । तत्राऽऽदौ चैत्रशुक्लपक्षीयपर्व-
 नामानि—

(१) शुक्लप्रतिपदि—कल्पादिः, नवरात्रारम्भः, वसन्तारम्भः, आरोग्यप्रतिपद्व्रतम्, विद्याव्रतम्, तिलकव्रतम्, रोटकव्रतम् ।

(३) तत्र तृतीयायाम्—मन्वादिः, मत्स्यजयन्ती, गौरीव्रतम्, सोभाग्यशयनव्रतम्, मनोरथव्रतम्, अश्वत्थीव्रतम् ।

(५) तत्र पञ्चम्याम्—कल्पादिः ।

(८) तत्र अष्टम्याम्—भवान्युत्पत्तिः । शीतला-
 ष्टमी । बुधाष्टमी ।

(९) तत्र नवम्याम्—रामनवमी (रामजयन्ती), सा मध्याह्नव्यापिनीग्राह्या; तत्र रामनामलेखन-
 व्रतम् ।

(११) तत्र एकादश्याम्—लक्ष्मीकान्तदोलोत्सवः, कामदेकादशी ।

(१२) तत्र द्वादश्याम्—वामनद्वादशी; एषा
 वाराहपुराणोक्ता ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—अशोकत्रिरात्रव्रतम्, मल्लिकादन्तधावनम् ।

(१५) पूर्णिमायाम्—मन्वादिः, हनुमज्जयन्ती, वैशाखस्तानारम्भः, तस्याः पर्याया यथा—कूर्दनी, काममहः कामिमहः, कूर्दना, कूर्दनी, चैत्रपूर्णिमा, चैत्री, मदनध्वजा, मदनोत्सवः, मधूत्सवः, वासन्ती, सुवसन्तः, सुवसन्तकः स्मरोत्सवः ।

वैशाखासितपक्षीयपर्वनाम—

(१६) तत्र वरुथिन्येकादशी ।

२६-५२

(१) कहीं (२) किसी स्थान में, (३) किसी समय में, (४) कहीं भी, (५) कभी, (६) अल्प, (७) वहाँ (८) इस प्रकार से (९) परस्पर, (१०) अथवा या, विकल्प, (११) अलग-अलग, कुदा ।

वैशाखशुक्लपक्षीयपर्वनामानि—

(३) तत्र तृतीयायाम्—कल्पादिः, अक्षय्यतृतीया, परशुरामजयन्ती ।

(७) तत्र सप्तम्याम्—गङ्गासप्तमी ।

(११) तत्र मोहिन्येकादशी ।

(१२) तत्र आमदस्यद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्, गुर्जरदेशे कालीव्रतम्, अपामार्गदन्तधावनम् ।

(१४) तत्र चतुर्विंश्याम्—नृसिंहजयन्ती ।

(१५) तत्र पूर्णिमायाम्—कूर्मजयन्ती, जलकुम्भदानम् । तस्याः पर्यायौ—विश्वविस्ता, वैशाखी ।

ज्येष्ठसितपक्षीयपर्वनामानि—

(११) तत्र अपरैकादशी ।

(३०) तत्र भावुकाऽमावास्या ।

ज्येष्ठसितपक्षीयपर्वनामानि—

(३) तत्र तृतीयायाम्—रमाव्रतम् ।

(१०) तत्र दशम्याम्—गङ्गोत्पत्तिः, दशहरा ।

(११) तत्र निर्जलैकादशी ।

(१२) तत्र रामद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्यां निर्गुण्डीदन्तधावनम् ।

(१५) तत्र पूर्णिमायाम्—मन्वादिः, तस्याः पर्यायाः—

उपनिवेशिनी, ज्येष्ठी, ज्यैष्ठी, वटसावित्री ।

आषाढसितपक्षीयपर्वनामानि—

(११) तत्र योगिन्येकादशी ।

आषाढसितपक्षीयपर्वनामानि—

(१०) तत्र दशम्याम्—मन्वादिः, आशादशमीव्रतम् ।

(११) तत्र एकादश्यां चातुर्मास्यारम्भः, गोपध्वजव्रतम् । कोकिलाव्रतम्, हरिशयिन्येकादशी ।

१-३०

(१२) तत्र कृष्णद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्यां नारङ्गदन्तधावनम् ।

(१५) तत्र गुरुपूजा, तस्याः पर्यायाः—आषाढी, कृत्रिमाचारी, गुरुपूर्णिमा ।

आवणसितपक्षीयपर्वनामानि—

(२) तत्र द्वितीयायाम् अशून्यव्रतम् ।

(४) तत्र चतुर्थ्याम् सङ्कष्टचतुर्थीव्रतम् ।

(७) तत्र सप्तम्याम्—शीतलाव्रतम् ।

(११) तत्र कामिकैकादशी ।

आवणसितपक्षीयपर्वनामानि—

(१) तत्र प्रतिपदि—नक्तव्रतारम्भः, रोटकव्रतम्, सुकृतव्रतम्, स्वर्णगौरीव्रतम् ।

(३) तत्र मधुश्रवातृतीया ।

(४) तत्र चतुर्थ्याम्—कर्पादिविनायकव्रतम्, दूर्वागणपतिव्रतम्, इदं कार्तिके वा ।

(५) तत्र नागपञ्चमी ।

(६) तत्र वर्णषष्ठी ।

(७) तत्र सप्तम्याम्—शीतलापूजनम् ।

(८) तत्र दुर्गाष्टमी ।

(१०) तत्र दशम्याम्—कल्किजयन्ती ।

(११) तत्र पुत्रदैकादशी ।

(१२) तत्र द्वादश्याम्—पवित्रापणम्, दधिघ्नव्रतम्, बुद्धद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—कारञ्जदन्तधावनम् ।

(१५) तत्र पूर्णिमायाम्—रक्षाबन्धनम्, अस्याः पर्यायाः श्रावणी, द्विवेदिनी, ऋषितपणी ।

भाद्रपदासितपक्षीयपर्वनामानि—

(३) तत्र तृतीयायाम्—बृहद्गौरीव्रतम्, दशाफलव्रतम् ।

(६) तत्र चन्द्रषष्ठी, कपिलाषष्ठी ।

(८) तत्र अष्टम्याम्—मन्वादिः, कृष्णजयन्ती, कृष्णजन्माष्टमी, सा निशीथव्यापिनी ग्राह्या ।

३१-६२

(११) तत्र षडैकादशी ।

(३०) तत्र द्वाबास्वाभाम् — पिठोरीव्रतम्,
अस्वाः पर्यायः—कुसुमहृणी ।

भाद्रपदसितपक्षीयपर्वनाम्नि—

(१) तत्र प्रतिपदि—नक्षत्रतशान्तिः ।

(३) तत्र तृतीयायाम्—मन्वादिः, हरितालिका
तद्व्रतञ्च ।

(४) तत्र चतुर्थ्याम्—स्यमन्तकः, सिद्धिविनायक-
व्रतम् ।

(५) तत्र ऋषिपञ्चमी, नागपञ्चमी, नागदष्ट-
पञ्चमी ।

(६) तत्र षष्ठ्याम्—ललिताव्रतम्, महाचम्पा-
व्रतम् ।

(७) तत्र सप्तम्याम्—मुक्ताभरणव्रतम्, महा-
लक्ष्मीसप्तमी ।

(८) तत्र अष्टम्याम्—महालक्ष्मीव्रतम्, दूर्वाष्टमी-
व्रतम्, ज्येष्ठाव्रतम् ।

(९) तत्र नवम्याम्—दुःखनवमीव्रतम् ।

(११) तत्र पञ्चैकादशी ।

(१२) तत्र द्वादश्याम्—दुग्धव्रतम्, कल्किद्वादशी,
जयाद्वादशी, विष्णुशुद्धलः, अस्यां श्रवणभे—
श्रवणद्वादशी, वामनजयन्ती, वामनजयन्तीव्रतम्,
अस्याः पर्यायाः—इन्द्रध्वजः, इन्द्रमहोत्सवः,
इन्द्रस्योत्सवः, ध्वजोत्थानम्, शक्रध्वजः, शक्र-
ध्वजोत्सवः, शक्रोत्सवः, शक्रोत्थानम् ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—कङ्गुलदन्तधावनम् ।

(१४) तत्र चतुर्दशी, उमामहेश्वरव्रतम्,
नष्टदोरकम् ।

(१५) तत्र पूर्णिमायां श्राद्धारम्भः, अस्याः
१-२६

पर्यायी प्रोष्ठपदी, गाङ्गी ।

आश्विनसितपक्षीयपर्वनाम्नि—

(४) तत्र चतुर्थ्यां दशरथललिताव्रतम् ।

(६) तत्र षष्ठ्याम्—कपिलाषष्ठी ।

(११) तत्र इन्दिरैकादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—कलिबुधादिः ।

(३०) तत्र पित्रमावास्या, अस्यां गजच्छायापर्व-
(अन्) ।

आश्विनसितपक्षीयपर्वनाम्नि—

(१) तत्र प्रतिपदि—नवरात्रारम्भः, नवरात्र-
व्रतम्, मातामहश्राद्धम् ।

(५) तत्र उपाङ्गललितापञ्चमी ।

(७) तत्र सप्तम्यां सरस्वतीपूजनम्, विल्वशास्त्रा-
पूजनम्, कालरात्रिसप्तमी ।

(८) तत्र अष्टम्याम्—महारात्रिः, महाष्टमी,
अशोकाष्टमी ।

(९) तत्र नवम्याम्—मन्वादिः, भद्रकालीव्रतम् ।

(१०) तत्र दशम्याम्—बौद्धजयन्ती, विजया-
दशमी ।

(११) तत्र पाशाङ्कुशैकादशी ।

(१२) तत्र पञ्चमाभद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—कङ्कलीदन्तधावनम्,
गुजरे तु गोत्रिरात्रव्रतम् ।

(१५) तत्र पूर्णिमायाम्—नवान्नभक्षणम्, जावरी-
व्रतम्, अस्याः पर्यायाः—आश्विनी, अराबिला,
शारदी, सरस्वती, धूतपूर्णमा, कोजागरः,
शरत्पर्व (अन्), कौमुदीचारम् ।

कार्तिकासितपक्षीयपर्वनाम्नि—

(४) तत्र कर्कचतुर्थी, एषा तु दक्षिणदेशे
आश्विने ।

३०-६०

- (६) तत्र स्कन्दषष्ठी ।
 (११) तत्र रमैकादशी ।
 (१२) तत्र द्वादश्याम्—गोवत्सपूजा ।
 (१३) तत्र यमत्रयोदशी ।
 (१४) तत्र नरकचतुर्दशी ।
 (३०) तत्र अमायाम्—दीपमाला, लक्ष्मीपूजा, लक्ष्मीव्रतम्, बलिराज्योत्सवश्च, अस्याः पर्यायाः—
 दीपमाला, दीपमालिका, दीपाली, दीपावली, बलिपर्व (अन्), यक्षनिट् (श्), यक्षरात्रिः ।

कार्तिकसितपक्षीयपर्वनामानि—

- (१) तत्र प्रतिपदि — बलिराजः, अन्नकूटः, पुष्करयोगः ।
 (२) तत्र यमद्वितीया, भ्रातृद्वितीया ।
 (७) तत्र सप्तम्याम्—कल्पादिः ।
 (८) तत्र गोषाष्टमी ।
 (९) तत्र नवम्याम्—कृतयुगादिः, अक्षयनवमी, कूष्माण्डनवमी । तत्र नवमीत एकादश्याम्—
 तुलसीविवाहः ।
 (११) तत्र प्रबोधिन्वेकादशी, भीष्मपञ्चक-
 व्रतम् ।
 (१२) तत्र द्वादश्याम्—मन्वादिः, नारायण-
 द्वादशी ।
 (१३) तत्र त्रयोदश्याम्—शनिप्रदोषव्रतम्, पक्ष-
 व्रतम्, गुर्जरदेशे तु कालीव्रतम्, कादम्बदन्त-
 धावनम् ।
 (१४) तत्र वैकुण्ठचतुर्दशी ।
 (१५) तत्र पूर्णिमायाम्—त्रिपुरोत्सवः, मन्वादिः ।
 अस्याः पर्यायाः—अरिश्रणी, कार्तिकी, धेनुकी,
 वत्सरान्तः ।

१-२६

मार्गशीर्षसितपक्षीयपर्वनामानि—

- (३) तत्र तृतीयायाम्—सौभाग्यसुन्दरीव्रतम्,
 तपसि वा ।
 (८) तत्र कालभरवाष्टमी, कृष्णाष्टमी ।
 (११) तत्र उत्पत्त्येकादशी, अस्यां वैतरणीव्रतम् ।
 (३०) तत्र अमायाम्—गौरीतपोव्रतम्, महा-
 व्रतम् ।

मार्गशीर्षसितपक्षीयपर्वनामानि—

- (५) तत्र नागपञ्चमी ।
 (६) तत्र चम्पाषष्ठी ।
 (९) तत्र नवम्याम्—कल्पादिः ।
 (११) तत्र मोक्षदैकादशी ।
 (१२) तत्र मत्स्यद्वादशी ।
 (१३) तत्र त्रयोदश्याम्—पिप्पलदन्तधावनम् ।
 (१४) तत्र चतुर्दश्याम्—पिशाचमोचनश्राद्धम् ।
 (१५) तत्र पूर्णिमायाम्—दत्तजबन्ती, द्वात्रिंशी-
 पोणिमाव्रतम् । अस्याः पर्यायाः—आग्रहायणी,
 आघ्रायणी, मार्गशीर्षी, मार्गी शङ्कुमूली ।

इह केशवे—

‘मृगशीर्षयुतामार्गशीर्षे स्यादाग्रहायणी । इति ।

वैजयन्त्यां तु विशेषः—

‘मासाख्या कूर्चनक्षत्रयोगश्च गुरुणा यदा । महा-
 ग्रहायणीस्याद्यास्त एव तिथयः क्रमात् ।’ इति ।

पौषसितपक्षीयपर्वनामानि—

- (११) तत्र सफलैकादशी ।
 (१२) तत्र सुरूपाद्वादशी ।
 (३०) तत्र अमायाम्—अर्द्धोदयव्रतम् ।

पौषसितपक्षीयपर्वनामानि—

- (११) तत्रैकादश्याम्—मन्वादिः, पुत्रदैकादशी ।
 (१२) तत्र कूर्मद्वादशी ।
 (१३) तत्र त्रयोदश्याम्—भौदुम्बरदन्तधावनम् ।

३०-६०

(१५) तत्र पूर्णिमा—अस्याः पर्यायाः—पौषी, महिषी, माता (तृ) । केशवे तु—'पुष्ययुक्ता पूर्णिमासी मासे पौषी च सा पुनः।' इति ।

माघासितपक्षीयपर्वनामानि—

- (४) तत्र सङ्कष्टहरचतुर्थी, अङ्गारकचतुर्थी ।
(११) तत्र षट्तिर्लैकादशी ।
(३०) तत्र अमायाम्—द्वापरादिः ।

माघासितपक्षीयपर्वनामानि ।

- (१) तत्र प्रतिपदि—वल्लभजयन्ती ।
(४) तत्र तिलचतुर्थी । तस्याम्—गौरीव्रतम्, वरदव्रतम् ।
(५) तत्र पञ्चम्याम्—वसन्तपञ्चमी ।
(६) तत्र सूर्यषष्ठी ।
(७) तत्र सप्तम्याम्—मन्वादिः, अचलासप्तमी, पुत्रसप्तमी, रथसप्तमी ।
(८) तत्र भीष्माष्टमी ।
(९) तत्र द्रोणनवमी ।
(११) तत्र जयैकादशी ।
(१२) तत्र वराहद्वादशी, भीष्मद्वादशी ।
(१३) त्रयोदश्याम्—कल्पादिः । गुर्जरे तु काली-व्रतम् । न्यग्रोधदन्तधावनम् ।
(१५) तत्र पूर्णिमा, अस्याः पर्यायी—अग्नि-पूर्णमा, माघी ।

फाल्गुनासितपक्षीय पर्वनामानि—

- (११) तत्र विजयैकादशी ।
(१४) तत्र चतुर्दश्याम्—शिवरात्रिव्रतम्, सा तु निशीथव्यापिनी ग्राह्या ।

फाल्गुनासितपक्षीयपर्वनामानि—

- (१) तत्र प्रतिपदि—होलिकारम्भः ।
१-२६

(८) तत्र होलाष्टमी ।

- (११) तत्र आमलकी (आमर्षी) एकादशी ।
(१२) तत्र गोविन्दद्वादशी, वाराहे तु नृसिंह-द्वादशी ।

- (१३) तत्र त्रयोदश्याम्—बादरदन्तधावनम् ।
(१५) तत्र पूर्णिमायाम्—मन्वादिः । होलि-कोत्सवः ।

अस्याः पर्यायाः—दाण्डपाता, फाल्गुनी, वसन्तो-त्सवः, हुताशनी, होला, होलाका, होलिका, होली ।

एतया पूर्णिमया संलग्ना या प्रतिपत्स्याः पर्यायाः—धूलिमहः, पांसुमहः, रजोमहः, रेणुमहः ('धुलेण्डी' इति भाषा) ।

चैत्रासितपक्षीयपर्वनामानि—

- (११) तत्र पापमोचन्यैकादशी ।
(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—महावारुणीव्रतम्, महामहावारुणीव्रतम्, शनिप्रदोषव्रतम्, पक्ष-प्रदोषव्रतम् ।
(३०) तत्र अमायाम्—मन्वादिः ।
यस्मिन्नब्देऽधिमासस्तस्य पक्षद्वयोः कमलैकादश्यौ । मतान्तरेतु-अधिके सिते 'पश्चिनी' । असिते 'परमा' इति ।

प्रतिमासे पञ्चपर्वभेदाः—

- (१) कृष्णचतुर्दशी, (२) कृष्णाष्टमी, (३) अमा-वास्या, (४) पूर्णिमा, (५) रविसंक्रान्तिदिनं, चैतानि पञ्च पर्वणि स्युः ।

यदुक्तं मदीयज्योतिस्तत्त्वे—१६-७-३१४ ।

'भूतकृष्णाष्टमीदर्शराकाः संक्रान्तिवासरः ।

भानोरेतानि पर्वणि पञ्च सत्सु विवर्जयेत् ।

३०-५८

इति ।

पञ्चाङ्गे ये बाविककलाधिकारिणस्तेषां नामानि—

यथा—(१) संवत्सरः, (२) राजा (अन्), (३) मन्त्रो (इन्), (४) सस्याधिपः, (५) पश्चिमधान्येश, (६) मेघेशः, (७) रसाधिपः, (८) नीरसेशः, (९) फलेशः, (१०) धनेशः, (११) दुर्गेशः, (१२) महावर्षा, (१३) युवराजः, (१४) धनेशः, (१५) अग्नेशः, (१६) करणाधिपः, (१७) ग्रहेशः, (१८) मेघराजः, (१९) नागराजः, (२०) वायुराजः, (२१) वर्षाधान्यादयः, (२२) आर्द्राप्रवेशः, (२३) गुरुचारः, (२४) शनिचारः, (२५) शनजिह्वा, (२६) रोहिणीवासः, (२७) जगल्लग्नम्, (२८) वर्षलग्नम् (विशोत्तरीमतेन, अष्टोत्तरीमतेन वा (२९) आयः (लाभः), (३०) व्ययः, 'एषामानयनविधिस्तु 'मकरन्द-कल्पलतादिषु, द्रष्टव्यः । इति ।

इति श्रीमुकुन्ददेवविरचिते ज्योतिषशास्त्रकोषे
तृतीयः पर्वणः समाप्तः ।

—:०:—:०:—

राशिबर्गः—

राशिपर्यायाः—ऋक्षम्, क्षेत्रम्, गृहम्, भम्, भवनम्, एते क्लीबलिङ्गाः स्युः, राशिः (पुं०), (अपममण्डलाकांशो राशिर्बोध्यः ।

राशिभेदाः—(१) मेघः, (२) वृषः, (३) मिथुनः, (४) कर्कः, (५) सिंहः, (एते पुल्लिङ्गाः), (६) कन्या, (७) तुला, (उभौ स्त्रीलिङ्गौ), (८) वृश्चिकः (पुं०), (९) १-२६

धनुः (पुं०), (१०) मकरः, (११) कुम्भः, (१२) मीनः, (एते पुल्लिङ्गाः) इत्येते द्वादशराशयः सन्ति ।

मेघपर्यायाः—(१) अजः, अविः, आद्यः, क्रियः, छागः, पशुः, वस्तः, मेढः, मेडः, विष्वः, वृष्णिः, शुभः, (३) आदिमः, उरणः, उरभः, ऊर्णायुः, एडकः, छगलः, तुबुरः, तुम्बुरः, प्रथमः, (४) छगलकः, मुख्यतमः ।

वृषप०—(१) गौः (गो), भः, (२) उक्षा (अन्), उस्तः, गोपः, भद्रः, वृष, वही (इन्), (३) अनड्वान् (अनुडुह्), ऋषभः, उक्षकः, ककुक्षान् (मतु०), गोकुलः, गोपतिः, ताबुरिः, ताबुरुः, द्वितीयः, पुङ्गवः, वृषभः, गोरमणः, बलीवर्दः, सौरभेयः, (५) बलीवर्दकः ।

मिथुनप०—(१) युक् (ज्), (२) कामः, जितम्, द्वन्द्वः, नृयुक् (ज्), यमम्, युगम्, युग्मम्, वीणा, (३) जतुमः, जितुमः, जुतुमः, तृतीयः नृयुग्मः, मन्मथः, मिथुनः, युगलम्, वल्लकी, विपञ्ची, वैणिकम्, स्त्रीपुंसः, (४) नृमिथुनम्, वीणाधरः, वीणावादः, (५) नर-मिथुनम्, वीणा, वैणिकम् ।

कर्कप०—(२) कर्कः, कर्की (इन्), कीटः, कूर्मः, चान्द्रम्, (३) कटकः, कर्कटः, कुलिरः, कुलीरः, चतुर्थः, चन्द्रभम्, विधुभम्, (४) कटक-भम्, कर्कटकः, कर्काटकः, शशाङ्कभम्, षोडशांघ्रिः, (५) अपत्यशत्रुः, चतुर्थराशिः, चन्द्रभवनम्, जम्बालनीडः, षोडशपादः, सलिलचरः, (६) अपत्यशत्रवः, अपत्यसपत्नः, षोडशचरणः ।

३१-३०

सिंहपर्यायाः—(२) सेयः, सिंहः, हरिः, (३) इन-
भम्, केसरी (इन्), द्विपारिः, पञ्चमः, पञ्चा-
स्यः, मृगद्विद् (ष्), मृगराट् (ज्), मृगारिः,
मृगेन्द्रः, मृगेशः, रविभम्, वनपः, हय्यक्षः, (४)
इभरिपुः, कण्ठीरवः, करिरिपुः, करिवैरी (इन्),
काननेशः, चित्रकायः, द्विपारिभम्, नखायुधः,
पञ्चनखः, पञ्चमभम्, पञ्चाननः, पुण्डरीकः,
मृगदृष्टिः, मृगराजः, मृगरिपुः, मृगाधिपः,
मृगरातिः, मृगाक्षनः, (५) इभजिघांसुः, पाणि-
जायुधः, वनजवनः, वारणवैरी (इन्), (६)
करिकुलरिपुः, (७) सिन्धुरवैरिराशिः।

कन्याप०—(१) स्त्री, (२) कन्या, कान्ता, तन्वी,
नारी, बाला, भीरुः, योषा, योषित् (त्), रामा,
वधूः, वशा, वामा, षष्ठः, षष्ठी, सुता, (३)
अङ्गना, अबला, एणाक्षी, कन्यका, कन्यात्मः,
कलदृक् (श्), कामिनी, कुमारी, तरुणी, दयिता,
दारिका, पाथेयः, पाथोनः, प्रमदा, बालिका,
भामिनी, महिला, महेला, मानिनी, मृगाक्षी,
मृगदृक् (श्), युवति, योषिता, रमणी, ललना,
वधूटी, वधूटी, वनिता, वर्णिनी, सुन्दरी, सुमुखी
(४) अभिरामा, कन्यात्मकः, कुमारिका,
कुरङ्गीदृक् (श्), जलजाक्षी, नितम्बिनी, पाथो-
नकः, सीमन्तिनी, सुलोचना, सुवासिनी, हरिण-
दृक् (श्), (५) एणनयना, पद्मदलाक्षी, मृग-
नयना, मृगलोचना, वामलोचना, हरिणक्षणा,
(६) कुरङ्गनयना, कुरङ्गलोचना, प्रतीपदर्शिनी,
वामविलोचना।

तुलाप०—(२) जूकः, तुलः, तुला, तुली, तूलः,
(१) तौलिः, तौली (इन्), धटः, पिचुः यूकम्,
१-२६

वणिक् (ज्), (३) तुलकः, तुलभृत्, तुलाभृत्,
तूलभृत्, तौलिकः, नैगमः, वणिजः, वाणिजः,
सप्तमः, (४) आपणिकः, तुलाधरः, धटगतिः,
पण्याजीवः, वैदेहकः, सार्थवाहः, (६) क्रय-
विक्रयकः, वणिगधिपतिः।

वृश्चिकप०—(२) अलिः, अली (इन्), आलिः,
कीटः, कोपिः, कोर्पी (इन्), कौप्यः, द्रोणः,
भृङ्गः, (३) अष्टमः, कौपिकः, द्विरेफः, भ्रमरः,
वृश्चिकः, षंडघ्निः, सविषः, (४) चञ्चरीकः,
पुष्पन्धयः, मधुकरः, वृश्चिकिकः, सरीसृपः।

धनुःप०—(२) अश्वः, अश्वी (इन्), अस्त्री
(इन्), चापः, चापी (इन्), तौक्षः, तौक्षी
(इन्), धनम्, ? धनुः, धनुः (ष्), धन्वा (अन्),
धन्वी (इन्), शस्त्री (इन्), शार्ङ्गम्, हयः,
(३) अस्त्रिभम्, इष्वासः, कार्मुकम्, कोदण्डम्,
चापभृत् (त्), तौक्षिकः, धनुर्भृत् (त्), धनुष्कः,
धनुष्मान् (मनु०), धानुष्कः, नवमः, निषङ्गी
(इन्), शरगः, शारङ्गम्, सारङ्गम्, हयाङ्गम्,
(४) अश्वकायः, अश्वतनुः, इष्वासनम्, कार्मुकभृत्,
कोदण्डभृत्, चापधरः, तुरङ्गाङ्गम्, धनुर्धरः,
वाणासनम्, रोपासनम्, शरधरः, शरासनम्,
हयतनुः, (५) कार्मुकधरः, कोदण्डधरः, तुरग-
तनुः, तुरगजंघः, विशिखासनम् (६) तुरङ्ग-
जघनः, (७) हयनरविदेहः।

मकरप०—(२) एणः, ग्राहः, नक्रः, मृगः,
कुरङ्गः, कुम्भीरः, दशमः, मकरः, मृगास्यः,
वातायुः, हरिणः, (४) आकोकेरः, एणाननः,
करिकरः, कुरङ्गास्यः, मृगमुखः, मृगवक्त्रः,
मृगाननः, शार्ङ्गरवः, शिशुमारः, हरिणास्यः,
३०-५६

(५) अजितयोनिः, कुरङ्गवक्त्रः, कुरङ्गास्पकः, मृगवदनः, हरिणाननः, (६) भयविशेषभुक् (ज्). हरिणवदनः ।

कुम्भपर्यायाः—(१) वः, (२) कुटः, कुम्भः, घटः, निपः, (३) कलशः, कुम्भेभृत्, (त्). घटभृत्, तोयभृत्, हृद्रोगः, (४) कलशभृत्, कुम्भधरः, घटधरः, घटरूपः, चित्तामयः, चेतोगदः, तोयधरः, पयोधरः, (५) कलशधरः हृदयरोगः ।

मीनप०—(२) अन्त्यम्, कन्दः, भयः, तिमिः, प्रोष्ठी (इन्), मत्स्यः, मीनः, शक्ली (इन्), (३) अण्डजः, अन्तिमः, अन्त्यभम्, इत्यसिः, तुरष्कः, पाठीनः, पाठीरः, मीनानिः, विसारः, शक्ली (इन्), शकुली (इन्), शफरः, शफरी (इन्), अन्त्यगमः, अन्त्यराशिः, अनिमेषः, अनिमेषः, अवसानम्, जलचरः, तिमिद्वयः, तिमियुगः, पृथुरोमा (अन्), मीनद्वयः, मीनयुगः, मीनयुग्मः, वैसारिणः, (५) अभ्ररसौकाः (अस्), तिमियुगलः, नीरनिकेतः, मीनयुगलः, शफरिद्वयः, शफरियुग्मः, (६) अनिमेषाद्वयः, धनरसचरः, पानीयनिकेतः, शफरियुगलः, (७) पुष्करागारराशिः, (८) बलाहकरसागारः ।

एकयोक्त्या राशिद्वयपर्यायाः—

मेषवृश्चिकपर्यायाः—कौजम्, भौमम्, भौमिजम्, लोहिताङ्गम् ।

वृषतुलाप०—काव्यम्, भार्गवम्, शौक्रम्, संतम् ।
मिथुनकन्याप०—बोधम्, बोधनम्, रोधनम्, चान्द्रिभम् ।

धनुर्मीनप०—गोखम्, जैवम्, ब्राह्मस्पत्यम्, १-२६

वाचस्पत्यम् ।

मकरकुम्भप०—मान्दम्, मार्दवम्, छायाजम्, भानुजम् ।

मेषराशिनक्षत्रभेदाः—अश्विनी, भरणी, कृत्तिका-
पादश्च 'मेषराशिः' ।

वृषः—कृत्तिकाद्विधाद्यपादाः, रोहिणी, मृगशिरः-
ऽर्द्धम्, च 'वृषराशिः' ।

मिथुनः—मृगशीर्षोत्तरार्द्धम्, अर्द्रा, पुनर्व-
सोराद्यत्रयः पादाश्च 'मिथुनराशिः' ।

कर्कः—पुनर्वस्वन्त्यपादः, तिष्यः, अश्लेषान्तं
च 'कर्कराशिः' ।

सिंहः—मघा, पूर्वाफाल्गुनी, उत्तराफाल्गुन्या-
द्यपादश्च 'सिंहराशिः' ।

कन्याः—उत्तराफाल्गुनीद्विधाद्यपादाः, हस्तः,
चित्रार्द्धञ्च 'कन्याराशिः' ।

तुलाः—चित्रोत्तरार्द्धम्, स्वाती, विशाखाद्य-
त्रयः पादाश्च 'तुलाराशिः' ।

वृश्चिकः—विशाखान्त्यपादः, अनुराधा, ज्ये-
ष्ठान्तं च 'वृश्चिकराशिः' ।

धनुः—मूलम्, पूर्वाषाढा, उत्तराषाढाद्यपाद-
श्च 'धनुराशिः' ।

मकरः—उत्तराषाढाद्विधाद्यपादाः, श्रवणम्,
धनिष्ठाद्धञ्च 'मकरराशिः' ।

कुम्भः—धनिष्ठोत्तरार्द्धम्, शतभिषा, पूर्वाभाद्र-
पदाद्यपादश्च 'कुम्भराशिः' ।

मीनः—पूर्वाभाद्रपदाद्विधाद्यपादाः, उत्तराभाद्र-
पदा, रेवत्यन्तञ्च 'मीनराशिः' ।

कालपुरुषाङ्गे राशिबिभागः—(१) मूर्धा (शिरः),
(२) मुखम्, (३) वक्षःस्थलम्, (४) हृदयम्,
३०-५८

(५) क्रोडम् (उदरम्), (६) अम्बरभृत् (कटी),
 (७) बस्तिः, (८) मेहनम्, (९) ऊरु,
 (१०) जानू, (११) जंघे, पादद्वयमेव कालपुरुष-
 स्याङ्गे क्रमशो मेषादिराशीनां विभागो ज्ञेयः ।
 राशीनां चरादिभेदाः (१) चरः, (२) स्थिरः,
 (३) द्विस्वभावश्चैते राशीनां त्रयोभेदाः स्युः ।
 चरराशिनामानि मेषः, कर्कः, तुला, मकरः ।
 स्थिरराशिनामानि—वृषः, सिंहः, वृश्चिकः, कुम्भः ।
 द्विस्वभावराशिनामानि—मिथुनः, कन्या, धनुः,
 मीनः ।
 चरराशिपर्याया—चपलः, चपलोदयः, चरः,
 चरोदयः, चलः, चलोदयः, तरलः ।
 स्थिरराशिप०—अग्रः, अग्रोदयः, अचपलः, अच-
 पलोदयः, अचरः, अचरोदयः, अचलः, अचलोदयः,
 अतरलः, स्थास्तुः, स्थिरः ।
 द्विस्वभावराशिप०—द्वन्द्वम्, द्वितनुः, द्विदेहः,
 द्विप्रकृतिः, द्विमूर्तिः, द्विस्वभावः, द्व्यङ्गम् ।
 राशीनां मनुष्यादिभेदाः— (१) मनुष्यः,
 (२) पशुः, (३) कीटः, (४) जलज-श्चैते
 राशीनां मनुष्यादिचत्वारो भेदाः स्युः ।
 मनुष्यराशिनामानि—मिथुनः, कन्या, तुला, धनुः-
 पूर्वाह्णम्, कुम्भश्चैते मनुष्यराशयो लग्नस्थाः,
 पूर्वस्यां बलिनः, स्युः ।
 पशुराशिनामानि—मेषः, वृषः, सिंहः । धनुः-
 पराह्णः, मकरपूर्वाह्णश्चैते पशुराशयः स्वस्था
 अबाच्यां बलिनः स्वामिनः स्युः ।
 जलजराशिनामानि—कर्कः, मकरपराह्णः, मीन-
 श्चैते जलजराशयः, सुखस्थाः कौबेर्यां बलिनः स्युः ।
 कीटराशिनाम—वृश्चिकः, अयमस्ते प्रतीच्यां
 १-२६

बली ।
 मनुष्यराशिपर्यायाः—द्विपदः, नरः, मनुजः,
 मनुष्यः, मर्त्यः, मानवः, मानुषः, इति ।
 चतुष्पदप०—चतुष्पदः, चतुष्पाद् (द्), चतु-
 ष्पादः, चतुश्चरः, चतुरङ्घ्रिः, चरिः, तुर्यपादः,
 त्रियङ् (च्), तूर्यपादः, पशुः ।
 कीटप०—कीटः ।
 जलचरप०—अजः, अम्बुजः, आप्यः, जलचरः,
 जलजः, जलराशिः, वारिजोदयः, वारिप्रसू-
 तोदयः ।
 शीर्षोदयराशिनामानि—मिथुनः, सिंहः, कन्या,
 तुला, वृश्चिकः, कुम्भश्च ।
 पूष्ठोदयप०—मेषः, वृषः, कर्कः, धनुः, मकरश्च ।
 उभयोदयप०—मीनः ।
 विषाबलिप०—मिथुनः, सिंहः, कन्या, तुला,
 वृश्चिकः, कुम्भः, मीनश्च ।
 निशाबलिप०—मेषः, वृषः, कर्कः, धनुः,
 मकरश्च ।
 पूर्वविह्निवासिराशिनामानि—मेषः, सिंहः,
 धनुश्च ।
 वक्षिणविह्निवासिः, —वृषः, कन्या, मकरश्च ।
 पश्चिमविह्निः,—मिथुनः, तुला, कुम्भश्च ।
 उत्तरविह्निः,—कर्कः, वृश्चिकः, मीनश्च ।
 राशिस्वामिनामानि—(१) मङ्गलः, (२) शुक्रः,
 (३) बुधः, (४) चन्द्रः, (५) रविः, (६) बुधः,
 (७) शुक्रः, (८) मङ्गलः, (९) बृहस्पतिः,
 (१०) शनिः, (११) शनिः, (१२) बृहस्पति-
 श्चेत्येते मेषात् क्रमात् द्वादशराशीनां स्वा-
 मिनः सन्ति ।

आत्मीयपर्यायाः—अन्तरङ्गम्, आत्मीयम्, निजम्, नैजम्, स्वम्, स्वकम्, स्वकीयम्, स्वीयम् ।
स्वराशिप०—आत्मीयभम्, आत्मीयराशिः, निज-
गृहम्, निजभम्, निजराशिः, निजक्षम्, स्वगृहम्,
स्वभम्, स्वराशिः, स्वक्षम्, स्वकीयगृहम्, स्वकीय-
भम्, स्वकीयराशिः, स्वकीयक्षम्, स्वीयगृहम्,
स्वीयभम्, स्वीयराशिः, स्वीयक्षम् ।

स्वांशप०—स्वनवांशः, स्वभागः, स्वलवः,
स्वांशः, स्वांशकः ।

वर्गोत्तमांशप०—उत्तमभागः, उत्तमलवः, उत्ता-
मांशः, उत्तामांशकः, वर्गोत्तमः, वर्गोत्तमभागः,
वर्गोत्तमलवः, वर्गोत्तमांशः, वर्गोत्तमांशकः ।

वर्गोत्तमांशभेदाः—(१) प्रथमां—(आद्यां—)शकः,
(२) पञ्चमांशकः, (३) नवमांशकश्चेते वर्गो-
त्तमांशस्य त्रयो भेदाः स्युः । ते च यथा—चररा-
शिषु प्रथमनवांशः, स्थिरराशिषु पञ्चमनवांशः,
(३) द्विस्वभावराशिषु नवमनवांशो वर्गोत्तम-
संज्ञको बोध्यः ।

इति श्रीमुकुन्ददेवज्ञविरचिते ज्योतिषशास्त्रकोषे
चतुर्थो राशिबर्गः समाप्तः ।

ग्रहवर्गः—

ग्रहपर्यायाः—(२) खगः, खसत् (द्), खेटः,
खोकाः (अस्), ग्रहः, खुगः, खुसत् (द्), (३)
अभ्रगः, खगामी (इन्), खगेन्द्रः, खचरः, खचारः,
खचारी (इन्), खपान्थः, खवर्मा (अन्), खेगामी
१-२५

(इन्), खेचरः, गोगतिः, ग्रहेन्द्रः, दिविषत् (द्),
दिवोकाः (अस्), खुगतिः, खुगामी (इन्), खुचरः,
खुचारी (इन्), नभः सत् (द्), नभोगः, विबुधः,
वियद्गः, विहगः, विहङ्गः, व्योमगः, (४) अभ्रगतिः,
अभ्रगामी (इन्), अभ्रचरः, अभ्ररगः, आकाशगः,
गगनगः, गगनसत् (द्), दिविचरः, नभश्चरः,
पुष्करगः, वियच्चरः, विहङ्गमः, व्योमगतिः,
व्योमगामी (इन्), व्योमगृहः, व्योमगेहः, व्योम-
चरः, व्योमचारी (इन्), व्योमाटनः, व्योमनिगतिः,
(५) अभ्ररगतिः, अभ्ररगामी (इन्), अभ्रर-
चरः, अभ्ररचारी (इन्), अभ्ररपान्थः, अभ्रर-
वासः, अभ्ररायणः, आकाशगतिः, आकाशगामी
(इन्), आकाशगेहः, आकाशचरः, आकाशचारी
(इन्), आकाशवासः, आकाशाटनः, गगनगतिः,
गगनगामी (इन्), गगनगेहः, गगनचरः, गगन-
चारी (इन्), गगनवासः, गगनवासी (इन्),
गगनाटनः, गगनेचरः, पुष्करचरः, पुष्करालयः,
व्योमनिवासः, (६) अनिलाध्ववेगः, अभ्रर-
निवासः, आकाशनिलयः, आकाशसदनः, गगन-
निवासः, गगनभ्रमणः, गगनविचारी (इन्),
गगनाधिवासी (इन्), विष्णुपदायनः, हरिवर्त्म-
चरः, हरिवर्त्मचारी (इन्), (७) पुष्करालयशाली
(इन्), महाबलवर्त्मगः, विबुधमार्गचरः, व्योमत-
लाधिवासः, समीरायणचारी (इन्), (८) गगन-
गृहनिवासः, पत्ररथायनायनः ।

आकाशप०—अनन्तम्, अन्तरिक्षम्, अन्तरीक्षम्,
अभ्रम्, अभ्रपथः, अभ्ररम्, अर्कमार्गः, अवटी
(इन्), आकाशः, उडुपथः, खम्, गगनम्, ग्रह-
नेमिः, घनाश्रयः, चन्द्रमार्गः, छायापथः, तारापथः,
१६-५४

तारावर्त्म (अन्), दिगवस्थानम्, द्यौः (दिव्), दिव्यम्, देवमार्गः, देववर्त्म (अन्), द्युः (अ०), द्यौः (द्यौ), नक्षत्रमार्गः, नक्षत्रवर्त्म (अन्), नभः (अस्), नभसः, नाकः, पक्षिमार्गः, पुष्करम्, बाणमार्गः, भुवः (अस्) (अ०), मरुत्पथः, मरुद्वर्त्म (अन्), महाबिलम्, मेघवर्त्म (अन्), मेघाध्वा (अन्), वायुः, वायुमार्गः, वायुवर्त्म (अन्), वारवाहाश्रयः, वियत् (त्), विष्णुपदम्, विहायः (अस्), विहायसः, विहयसा (अ०), व्योम (अन्), सुरपथः, सुरवर्त्म (अन्), स्वर्गवासी (इन्) ।

शुभग्रहपर्यायाः—(१) सन् (त्), (२) इष्टः, चारुः, पुण्यः, भव्यः, रम्यः, शस्तः, शुभः, साधुः, सौम्यः, (३) अनघः, अनुग्रः, अमलः, उत्तमः, निर्मलः, प्रशस्तः, विमलः, शस्तकृत् (त्), शस्तदः, शुभकृत् (त्), शुभदः, शोभनः, सत्खसत् (द्), सत्स्त्रोकाः (अस्), सद्ग्रहः, सुकृतः, सुखगः, सुखेटः, सुग्रहः, (४) अनशुभः, गतमलः, भव्यग्रहः, विनिर्मलः, वीतमलः, शुभकरः, सत्खचरः, सद्युगतिः, सन्नभोगः, (५) कल्याणग्रहः, भव्यभोगः, शुभग्रहेन्द्रः, सद्भ्योमवासः, सुकृतग्रहः, सुवियच्चरः, (६) कल्याणखचरः, भव्यवियत्पान्थः, शुभगगनगः, शुभवियच्चरः, (७) कल्याणखगमनः, भव्यवियच्चरेन्द्रः, शुभनभोगमनः, सुकृतवियच्चरः, (८) सुकृतगगनचारी (इन्), सुकृतगगनवासः ।

पापग्रहपर्यायाः—(२) अंहाः (अस्), अद्यः, असन् (त्), उग्रः, एनाः (अस्), खरः, खलः, तीव्रः, दुष्टः, पङ्कः, पापः, पाप्मा (अन्), (३) अचारुः १-२६

अपुण्यः, अभव्यः, अशस्तः, अशुभः, असाधुः, असौम्यः, आग्नेयः, कण्टकः, कलुषः, कल्मषः, किल्बिषः, गर्हितः, दहनः, दुरितः, दुष्टग्रहः, दुष्कृतः, पापकः, पावकः, मलिनः, वृजिनः, (४) अनुत्तमः, अशुभकृत् (त्), अशुभदः, अशोभनः, असत्करः, असुकृतः, शुभेतरः, सौम्येतरः, (५) अशुभकरः, अशोभनकृत् (त्), अशोभनदः, सुकृतेतरः, (६) अशोभनखगः, असुकृतखेटः, (७) अशुभनामधरः, अशुभनामधेयः ।

बलपर्यायाः—ऊर्जम्, ओजः (अस्), तरः (अस्), बलम्, वीर्यम्, शक्तिः, शुष्मम्, शौर्यम्, सत्त्वम्, सहः (अस्), सरम्, स्थाम (अन्), शेषस्त्रायुर्दायादिवर्गे ।

बलिग्रहपर्यायाः—(२) पुष्टः, प्राणी (इन्), बली (इन्), सारी (इन्), (३) असलः, ओजस्वी (इन्), ओजिष्ठः, पीवरः, प्राणभाक् (ज्), प्राणवान् (मतु०), बलभाक् (ज्), बलवान् (मतु०), बलस्थः, मांसलः, विक्रान्तः, वीर्यभाक् (ज्), वीर्यवान् (मतु०), शक्तिभाक् (ज्), शक्तिभृत् (त्), शक्तिमान् (मतु०), सप्राणः, सबलः, सवीर्यः, सशौर्यः, ससारः, सहस्वान् (मतु०), सारभाक् (ज्), सारभृत् (त्), सारमान् (मतु०) (४) उपचितः, प्राप्तवीर्यः, बलदीप्तः, बलशाली (इन्), बलोदारः, वीर्यवाही (इन्), शक्तियुक्तः, शक्तिशाली (इन्), शौर्यवाही (इन्), (५) प्राणोपपन्नः, बलोपपन्नः, वीर्यवन्मुखी (इन्), वीर्योपपन्नः, सम्प्राप्तबलः, (६) प्रकटितबलः, विरचितबलः ।

अतिबलिग्रहपर्यायाः—(३) प्राबल्यः, बलिष्ठः, ३०-५८

बलीयान् (ईयसुन्), विक्रमः, (४) अतिप्राणी (इन्), अतिबली (इन्), अतिवीर्यः, अतिशौर्यः, अधिप्राणी (इन्), अधिबली (इन्), प्राणाधिक्यः, बलाधिक्यः, बलोत्कटः, बलोत्कर्षः, वीर्यवत्ता (स्त्री०), श्रेष्ठबलः, श्रेष्ठवीर्यः, (५) अतिशक्तिता (स्त्री०) अत्यन्तप्राणी (इन्), अत्यन्तबली (इन्), अत्यन्तसत्त्वः, प्राणप्रधानः, बलप्रधानः, महोग्रवीर्यः, महोग्रसारः, वीर्यप्रधानः, शौर्यप्रधानः, (६) अतिपराक्रमः, स्फुरदंशुजालः, (७) उत्कटकान्तियुक्तः, श्रेष्ठबलाधिशाली (इन्) ।

हीनबलग्रहपर्यायाः—(२) रिक्तः, (३) अप्राणः, अबलः, अवीर्यः, अशौर्यः, असारः, दुर्बलः, निःप्राणः, निःशौर्यः, निःसत्त्वः, निःसारः, निर्बलः, निर्वीर्यः, विप्राणः, विबलः, विवीर्यः, विशौर्यः, विसारः, (४) इतबलः, कृशबलः, क्षीणबलः, क्षीणवीर्यः, क्षीणसारः, गतप्राणः, गतबलः, बलमुक्तः, बलोज्झितः, बलोद्विक्तः, वीतबलः, वीर्योज्झितः, सारमुक्तः, हीनबलः, (५) ओजोरहितः, प्राणवर्जितः, बलवर्जितः, विधूतवीर्यः, (६) क्षीणपराक्रमः, हीनपराक्रमः, (७) पराक्रमवर्जितः ।

कल्याणमात्रपर्यायाः—कल्याणम् (न०), स्त्रियां कल्याणी, अन्ये टाबन्ताः । काम्यम्, कुशलम्, क्षेमम्, प्रशस्तम्, भन्दम्, भद्रम्, भविकम्, भव्यम्, भावुकम्, भासुरम्, मङ्गलम्, भद्रम्, शम्, शस्तम्, शिवम्, शुभम्, श्रेयः (अस्), श्वः श्रेयसम्, श्वोवसीयसम्, सुकृतम्, सूनृतम्, प्रशस्तम्, शुभम्, शोभनम्, सत् (त्) (न०), क्वचित्तु—वरम्, श्रेष्ठम्, वरिष्ठम्, वरीयः (ईयसुन्) (न०) ।

१-२६

अन्यत्रापि—

इष्टम्, उत्तमम्, हितम्, अतिशोभनम्, पुष्कलम्, श्रेयः (अस्), श्रेष्ठम्, सत्तमम् । अतिशोभनाद्याः शब्दाः शोभनस्य इत्यन्ये । क्वचित्तु—वरीयः (ईयसुन्), वरिष्ठम्, अप्यतिशोभनस्य ।

सुखपर्यायाः—कम्, निर्वृतिः, शर्मम्, शर्म (अन्), शातम्, सातम्, सुखम्, सौख्यम् ।

आनन्दप०—आनन्दः, आनन्दधुः, आमोदः, आह्लादः, चित्तप्रसन्नता, तृप्तिः, नन्दधुः, नन्दिः, प्रमदः, प्रमोदः, प्रीतिः, मदः, मुत् (द्), शम्भरः, सम्मदः, हर्षः, हृष्टिः, ह्लादः ।

क्लेशप०—आदीनवः, आश्रवः, आस्रवः, क्लेशः, 'आदीनवः, दोषे कटे चेत्यन्ये ।' क्लेशः, परिश्रमे इत्यन्ये ।

दुःखप०—अकम्, अतिः, असुखम्, आभीलम्, आमनस्यम्, आर्तिः, कष्टम्, कृच्छ्रम्, दुःखम्, पीडा, प्रगाढः, प्रसूतिजम्, बाधा, विराधनम्, वेदना, व्यथा ।

अशुभप०—अनिष्टम्, अप्रशस्तम्, अरिष्टम्, अशस्तम्, अशुभम्, अशोभनम्, असत् (त्), नेष्टम्, रिष्टम् ।

ग्रहमेवाः—(१) सूर्यः, (२) चन्द्रः, (३) मङ्गलः, (४) बुधः, (५) बृहस्पतिः, (६) शुक्रः, (७) शनिः, (८) राहुः, (९) केतुश्चेत्येते नवग्रहाः सन्ति (१) गुलिकः (२) मान्दिश्चेति द्वावुपग्रहौ । ताजिकशास्त्रे तु 'मुन्या' इत्युपग्रह उक्तः । आधुनिकैस्तु (१) हर्शलः, (२) न्येप्च्यूनश्चेति (इन्द्रवरुणौ) द्वौ उपग्रहावुक्तौ । केनचित्तु 'प्लोटो' इत्यपि एकोग्रह उक्तः ।

३०-५८

रविपर्यायाः—(१) कः, खः, गौः (गो), द्यौः (द्यौ), (२) अंशुः, अगः, अद्रिः, अरुः (ष), अर्कः, अर्चिः, (ष), अविः, अहिः, आत्मा (अन्), इनः, कः, खगः, खाङ्कः, ज्योतिः (ष), तपुः (ष), तर्षुः, त्वष्टा (ष्ट), द्युक्त् (त्), द्युमान् (मत्), पपीः, पाथः, पाथिः, पातिः, पीतः, पीतुः, पीथः, पीयुः, पुष्टः, पृष्णिः, पेरुः, ब्रह्मन्, ब्रह्मा (अन्), भगः, भातुः, भानुः, भान्तः, भास्वान् (मत्), मन्थः, मित्रः, वाजी (इन्), विष्णुः, शुचिः, सुरः, सनुः, सूरः, सूर्यः, हसः, हरिः, हस्ती (इन्), हेलिः, (३) अंशुमान् (मत्), अध्वगः, अरुणः, अर्चिष्मान् (मत्), अर्मया (अन्), अव्यथः, असुरः, आदित्यः, उष्ण-कृत् (त्), उष्णगुः, उष्णभाः (स्), उष्णभृत् (त्), उष्णरुक् (च्), उष्णांशुः, उष्णोत्तः, कर्णसूः, कालकृत् (त्), कालभृत् (त्), काश्यपः, काश्यपिः, किरणः, किशोरः, कुञ्जारः, कुतपः, क्षपारिः, खद्योतः, खमणिः, खररुक् (च्), खरांशुः, गभस्तिः, गोपतिः, ग्रहमुट् (ष), ग्रहेशः, घमांशुः, चण्डांशु, चित्रार्चिः (ष), छायेशः, जगत्सूः, ज्योतिष्मान् (मत्), ज्योतिषः, तपनः, तरणि, तरलः, तापनः, तिग्मगुः, तिग्मभाः (स्), तिग्मांशुः, तीक्ष्णभाः (स्), तीक्ष्णांशुः, तीव्रांशुः, त्रितनुः, त्रिमूर्तिः, दिनकृत् (त्), दिनपः, दिनेशः, दिवसेद् (श्), दीप्तिमान् (मत्), दृशानः, द्युनाथः, द्युनेता (त्), द्युपतिः, द्युप्रणीः, द्युभर्ता (त्), द्युमणिः, द्युरश्मिः, धरुणः, ध्वान्तारिः, पतङ्गः, पद्माक्षः, पिङ्गलः, पुष्करः, प्लवगः, भाकोषः, भानुमान् (मत्), भानेमिः, भारविः, १-२६

भास्करः, महिरः, मिहिरः, मार्तण्डः, मार्तण्डः, मुण्डीरः, यमसूः, रात्रिद्विद् (ष), रुचिपः, वारुणः, वारकृत् (त्), वासन्तः, विवस्वान् (मत्), विश्वप्साः, (आकारान्तः), सप्ताश्वः, सविता (त्), (४) अंशुधरः, अंशुपाणिः, अंशुभर्ता (त्), अंशुमाली (इन्), अंशुहस्तः, अञ्जपाणिः, अञ्जबन्धुः, अञ्जहस्तः, अभीशुमान् (मत्), अभीषुमान् (मत्), अम्बरीषः, अम्बुजिनीद् (श्), अम्बुजेशः, अव्यथिषः, अशीतरुक् (च्), अशीतांशुः, अहरीशः, अहनंतः, अहपतिः, अहमणिः, अहस्करः, अहिमत्विद् (ष), अहिमांशुः, अह्नीभर्ता (त्), उदरथिः, उष्णकरः, उष्णघृणिः, उष्णतेजाः (अस्), उष्णद्युतिः, उष्णधामा (अन्), उष्णभानुः, उष्णरश्मिः, उष्णरुचिः, उष्णवपुः (ष), उष्णवृष्णिः, कमलिनीद् (श्), कर्णपिता (त्), कर्मसाक्षी (इन्), कान्तिपतिः, कालकृतः, कालिन्दीसूः, काश्यपेयः, कोकबन्धुः, खगवरः, खतिलकः, खरकरः, खरघृणिः, खरतेजाः (अस्), खरदीप्तिः, खरमहाः (अस्), खररश्मिः, खररुचिः, खाध्वनीन, गभस्तिमान् (मत्), गवांविभुः, ग्रहपतिः, ग्रहपुषः, ग्रहराजः, घर्मकरः, घर्मघृणिः, घर्मद्युतिः, घर्मभानुः, घर्मरोचिः (ष), घस्ताधीशः, चण्डकरः, चण्डच्छविः, चण्डभानुः, चण्डमहाः (अस्), चण्डरश्मिः, चित्रभानुः, चित्ररथः, छायाजानिः, छायानाथः, छायापतिः, छायाभर्ता (त्), जगच्चक्षुः (ष), जगदीपः, जगन्नेत्रः, जगत्साक्षी (इन्), जलचौरः, ज्योतिः पीथः, तमिस्रहा (अन्), तमोतुदः, तमोपहा (अन्), तमोरिपुः, तमोहन्ता (न्तु), ३०-५८

तिग्मकरः, तिग्मतेजाः (अस्), तिग्मद्युतिः,
तिग्मभानुः, तिग्ममहाः (अस्), तिग्मरश्मिः, तिग्म-
रोचिः (ष्), तिमिरारिः, तीक्ष्णकरः, तीक्ष्णद्युतिः,
तीक्ष्णभानुः, तीक्ष्णमहाः (अस्), तीव्रकरः, तीव्रभा-
नुः, तेजःपतिः, तेजोनिधिः, तेजोराशिः, त्रयीतनुः,
त्रयीतपः, त्रयीमूर्तिः, त्विषान्निधिः, त्विषापतिः,
त्विषाप्रभुः, त्विषामीशः, दहनांशुः, दिनकरः,
दिनकर्ता (तृ), दिनदयः, दिनपतिः, दिनप्रणीः,
दिनबन्धुः, दिनभर्ता (तृ), दिनमणिः, दिनरत्नम्,
दिनवसुः, दिनविभुः, दिनेश्वरः, दिवसकृत् (तृ),
दिवसेशः, दिवाकरः, दिवाधीशः, दिवानायः,
दिवानेता (तृ), दिवाभर्ता (तृ), दिवामणिः,
दीधितिमान् (मतु०), दीप्तमूर्तिः, दीप्तरश्मिः,
दीप्तिपतिः, दृग्ध्यक्षः, देवसैन्यः, द्युमयीशः, द्वाद-
शाङ्गः, द्वादशात्मा (अन्), धामधामा (अन्),
धामनिधिः, धामपतिः, धामान्निधिः, ध्वान्ता-
रातिः, नभःपान्थः, नभश्चक्षुः, नभोमणिः,
निदाघरुक् (च्), पद्मपाणिः, पद्मबन्धुः, पद्मिनीशः,
प्रचण्डांशुः, प्रजापतिः, प्रतिदिवा (अन्), प्रत्यू-
षाण्डम्, प्रद्योतनः, प्रभाकरः, प्रभापतिः, प्रभाप्रभुः,
प्रभाभर्ता (तृ), बहुरूपः, भानुकोशः—(ष्),
मनुपिता (तृ), मन्दपिता (तृ), मयूखवान्
(मतु०), मरीचिमान् (मतु०), महोनिधिः,
महोराशिः, यमपिता (तृ०), यमीपिता (तृ०),
रश्मिमाली (इन्), रसाधारः, रुचिधामा (अन्),
रुचिभर्ता (तृ), रुचिविभुः, लोकबन्धुः, वासरकृत्
(तृ), वासरपः, वासरेशः, विकर्तनः, विभाकरः,
विभावसुः, वियन्मणिः, विरोचनः, विश्वकर्मा
(अन्), वीतिहोत्रः, वेदोदयः, व्योमरत्नम्, शनि-

पिता (तृ), सञ्ज्ञाजानिः, सदागतिः, सप्तबाहुः,
सप्तसप्तिः, सहस्रगुः, सहस्राङ्गः, सहस्राक्षिः,
(ष्), सहस्रांशुः, सुरावृतः, हंसकरः, हरिदम्बः,
हरिद्वयः, हरिद्वज्जी (इन्), हिमारातिः,
(५) अग्निनीपतिः, अग्निनीबन्धुः, अमरव्रतः,
अम्बरध्वजः, अम्बरमणिः, अम्बुतस्करः, अम्भो-
जिनीशः, अयुगसप्तिः, अरुणसूतः, अमरव्रतः,
अशिशिरगुः, अशीनकरः, अशीतद्युतिः, अशीत-
वृष्णिः, अहिमकरः, अहिमरश्मिः, अहिमरुचिः,
अहिमरोचिः (ष्), अह्लानायकः, उष्णकिरणः,
उष्णदीधितिः, उष्णमरीचिः, कठोरज्योतिः
(ष्), कपिलद्युतिः, कमलिनीशः, किरणमाली
(इन्), कौसुम्भवासाः (अस्), खरगभस्तिः,
खरदीधितिः, खरमरीचिः, खेचरपतिः, गगनमणिः,
गभस्तिपाणिः, गभस्तिमाली (इन्), गभस्तिहस्तः,
घर्मकिरणः, घर्मदीधितिः, घर्ममयूखः, चण्ड-
किरणः, छायाधिनाथः, छायाधिपालः, छाया-
नायकः, जगत्प्रदीपः, जलजिनीशः, जलतस्करः,
तिग्मकिरणः, तिग्मदीधितिः, तिग्ममरीचिः, निमि-
रदीप्तिः, तिमिररिपुः, तीक्ष्णदीधितिः, तीक्ष्णमयूखः,
तीव्रदीधितिः, तेजसांपतिः, तेजसांराशिः, त्वि-
षानायकः, दशशतांशुः, दिननायकः, दिनाधिनाथः,
दिनाधिराजः, दिवसकरः, दिवसपतिः, दिवस-
मणिः, दिवसविभुः, दिवसेश्वरः, दिवानायकः,
द्युतीनांपतिः, नभःकेतनम्, नलिनीकान्तः, नलि-
नीनाथः, नलिनीप्रियः, नलिनीविभुः, निदाघकरः,
निदाघभानुः, पङ्कजिनीशः, पङ्ककेतुशः, पद्म-
लाञ्छनः, पद्मिनीकान्तः, पद्मिनीनाथः, पद्मि-
नीपालः, पद्मिनीश्वरः, प्रतापनिधिः, प्रभाणा-

पतिः, भानुकेसरः, मयूखमाली (इन्), मरीचि-
माली (इन्), महसांपतिः, महसामीशः, मृणा-
लिनीशः, यमजनकः, रात्रिनाशनः, लोकबान्धवः,
लोकलोचनः, वासरकरः, वासरनाथः, वासर-
मणिः, वासरेश्वरः, सरण्युजानिः, सरण्युभर्ता
(तृ), सरोजबन्धुः, सरोजिनीशः, सहस्रकरः,
सहस्रपादः, सहस्ररश्मिः, सुग्रीवपिता (तृ),
हरिद्वगन्धर्वः, हरिद्वह्नः, हिरण्यरेताः (अस्),
अतुषारकरः, अतुहिनधामा (अन्), अतुहिन-
रश्मिः, अतुहिनरुचिः, अदितितनयः, अदिति-
नन्दनः, अमूरुसारथिः, अम्बरमार्गङ्गः, अम्बुज-
बान्धवः, अम्बुजिनीपतिः, अम्भोजिनीप्रेया-
(अस्), अम्भोजिनीस्वामी (इन्), अरुणकिरणः,
अरुणसारथिः, अशिशिरकरः, अशिशिररश्मिः,
अशीतकिरणः, अशीतदीधितिः, अशीतमरीचिः,
अशीतलकेतुः, अहिमयूखः, कमलबान्धवः,
कमलिनीनाथः, कमलिनीभर्ता (तृ), कुमुदती-
शत्रुः, कृतान्तजनकः, क्षररश्मिमाली (इन्),
चक्रवाकबन्धुः, चक्रवाकसुहृत् (द्), जलजिनी-
बन्धुः, तमिस्राभियाती (इन्), तिमिरविनाशः,
तिमिरविनाशी (इन्), त्रिजगन्मस्यः, दहन-
किरणः, दशशतकरः, दशशतरश्मिः, दिवसा-
धिनाथः, द्युचरनायकः, ध्वान्तध्वंसविधिः, नलि-
नीदयितः, नलिनीवनेशः, नलिनीवल्लभः, नलि-
नीविलासी (इन्), निदाघदीधितिः, निदाघांशु-
माली, पङ्कजबान्धवः, पङ्कजबोधनः, पङ्कजिनी-
पतिः, पङ्कजेह्वबन्धुः, पद्मिनीदयितः, पद्मिनी-
नायकः, पद्मिनीपालकः, पद्मिनीरमणः, पद्मिनी-
वल्लभः, प्रमूषडम्बरः, महसामधिप, यमुना-

जनकः, लोकप्रकाशनः, वासरनायकः, शीतेत-
ररश्मिः, संवत्सरपथः, सप्ततुरङ्गमः, सरोज-
बान्धवः, सरोजिनीपतिः, सरोजिनीराजः, सरोह-
हसुहृत् (द्), सहस्रकिरणः, सहस्रदीधितिः,
सहस्रमयूखः, सांवत्सररथः, (७) अम्बुजिनी-
वनेशः, अशिशिरकिरणः, अशिशिरदीधितिः,
तिग्ममरीचिमाली (इन्), तीक्ष्णमयूखमाली
(इन्), दशशतकिरणः, दशशतमयूखः, धर्मराज-
जनकः, पद्मिनीप्राणपालः, वनजवनपतिः, वास-
राणांविधाता (तृ), सप्तलोकैकचक्षुः (ष्),
(=) अम्भोजवनप्रकाशी (इन्), कमलिनी-
काननेशः, दशशतकरमूर्तिः, राजीवजीवितेश्वरः,
सहस्रमरीचिमाली (इन्), हरिततुरगनाथः,
हारितहरितवाजी (इन्), (९) कमलिनीपरि-
णायकः, पङ्कजेह्वनिकरबन्धुः, भुवनत्रयचूडामणिः,
सरोजिनीजीवितेश्वरः, सरोजिनीप्राणाधिनाथः,
सहस्रपत्रवनबन्धुः, (१०) अरविन्दकानननायकः,
हृषीकेशपदौकसांपतिः, (११) सरसीरुहकानन-
नायकः (१२) सकललोकचक्रवालचक्रवर्ती
(इन्) ।

ग्रहणपर्यायाः—उपप्लवः, उपरागः, ग्रहः, ग्रहणम्,
राहुप्रासः, राहुस्पर्शः ।

वस्तुपुष्पवत्प०—उपरक्ती, परिग्रही ।

बिम्बप०—बिम्बः, मण्डलम्, शेषपर्यायास्त्वन्यत्र ।

परिधिप०—उपसूयकम्, उपाकम्, परिधिः,
परिवेशः, परिवेशनम्, परिवेषः, परिवेषकः, परी-
वेशः, परीवेशनम्, परीवेशः, मण्डलम् ।

भर्तृप०—अनुगः, अभिकः, अभीकः, असुपः
अय्यः, उपयन्ता (न्तृ), कर्मिता (तृ), कान्तः,

गृही (इन्), जानिः, जामाता (तु०), धवः, नर्मकीलः, पतिः, परिणेत (तु), पाणिग्रही (इन्), पाणिग्राहः, प्रणयी (इन्), प्राणनाथः, प्राणपः, प्राणपालः, प्राणपालकः, प्राणसमः, प्राणाधिनाथः, प्राणेशः, प्राणेश्वरः, प्रियः, प्रेयान् (ईयसुन्), प्रेष्ठः, भरुः, भर्ता (तु), भामुः, भोक्ता (क्तु), यामाता (तु), रतगुरुः, रमः, रमणः, रुच्यः, वरः, वरयिता (तु), विवोढा (ढु), वोढा (ढु), सुखोत्सवः, सेक्ता (क्तु), हृदयेशः ।

क्वचित्तु—

धनिकः, धनी (इन्) इति च दृश्यते ।

स्वामिप०—अधिनाथः, अधिनायकः, अधिपः, अधिपतिः, अधिभूः, अधिराजः, अधीशः, अधीश्वरः, अर्थः, इनः, इन्द्रः, ईट् (शु), ईशः, ईशानः, ईशिता (तु), ईश्वरः, नाथः, नायकः, नेता (तु), पतिः, परिवृढः, पालः, पालकः, प्रभुः, भर्ता (तु), राट् (ज्), राजा (अन्), विभुः, सम्पालः, सम्पालकः, स्वामी (इन्) ।

एकयोक्त्या भर्तृस्वामिनोः पर्यायाः—तिलकः, दयः, दयितः, पतिः, प्रियः, भर्ता, वल्लभः, स्वामी (इन्),

मणिप०—मणिः (पुं० स्त्री०) रत्नम् (न०), (मज्जहल्लिङ्गम्), वसु (न०) ।

रविपत्नीभेदाः—(१) सञ्ज्ञा, (२) छाया, (३) राज्ञी, (४) पृथ्विः, (५) वडवा चेत्येते रविपत्नीभेदाः स्युः ।

सञ्ज्ञापार्यायाः—कालिन्दीप्रसूः, त्रसरेणुः, त्वाष्ट्री, धूमयी, प्रभा, प्रभावप्रसूः, मनुप्रसू, महावीर्या, यमजननी, यमप्रसूः, यमीमाता (तु), योग्या, १-२६

वैवस्वतजननी, सञ्ज्ञा, सरण्युः, सरण्युः, सुव-
चला, सूर्या, स्वरेणुः, (सुरेणुः), स्वातिः ।

छायाप०—छाया, तपती, तपतीप्रसूः, प्रतिरूपिणी, भूमयी, भूमिमयी, मन्दजननी, मन्दप्रसूः, वरी, विधुभा, विष्टिप्रसूः, सञ्ज्ञाप्रतिकृतिः, सवर्णा, सार्वणिप्रसूः ।

राज्ञीप०—राज्ञी, रेवन्तजननी, रेवन्तप्रसूः, रेव-
न्तमाता (तु), रेवन्ताम्बा ।

पृथ्विप०—पृथ्विः, सावित्रीजननी, सावित्रीप्रसूः, सावित्रीमाता (तु) ।

वडवापर्यायाः—प्रवर्ती, प्रव्वा, दलजननी, नासत्यप्रसूः, दस्त्रप्रसू, वडवा, वामी ।

रविपुत्रनामानि—(१) कर्णः, (२) नासत्यी, (३) यमः, (४) रेवन्तः, (५) वरुणः, (६) वैवस्वतः (सप्तमो मनुः), (७) शनिः, (८) सार्वणिः (अष्टमो मनुः), (९) सुग्रीवः (वानरेन्द्रः), चेते रविपुत्राः सन्ति ।

कर्णपर्यायाः—अङ्गराट् (ज्), अर्कतनयः, चम्पा-
धिपः, राधातनयः, सूततनयः ।

रेवन्तप०—अर्करेतोजः, प्लवगः, राज्ञीतनयः, रेवन्तः, हयवाहनः ।

सुग्रीवप०—आदित्यसूनुः, तारापतिः, रामसखः, रुमाप्रियः, वानरेन्द्रः, सुग्रीव, हनुमन्मित्रम् ।

रविपुत्रोनामानि—(१) कालिन्दी, (२) विधुन् (तु), (३) सावित्री, चेता रविकन्याः सन्ति ।

कालिन्दीपर्यायाः—अर्कात्मजा, कलिन्दकन्या, कलिन्दतनया, कलिन्दपुत्री, कालिन्दी, तपती, तपनतनूजा, तापी, यमभगिनो, यमस्वसा (तु), यमानुजा, यमी, यमुना, शमनस्वसा (तु), १०-५८

सूर्यजा, सूर्यसनया ।

सावित्रीप०—पृथ्वीपुत्री, विष्वातृपत्नी, सावित्री ।
रविसारथिप०—अनूरुः, अरुणः, आश्विनः, काश्यपिः, गरुडाग्रजः, जटायुसूः, तार्क्ष्यः, महासारथिः, विनतासूनुः, विपुलस्कन्धः, वैनतेयः, सूरसूतः ।

सारथिप०—क्षता (तृ), दक्षिण (णे) स्थः, नियन्ता (न्तृ), प्राजिता (तृ), यन्ता (न्तृ), रथ-कुटुम्बिकः, रथकुटुम्बी (इन्), प्रवे (चे) ता (तृ), सव्येष्ठः, सव्येष्ठा (ष्टृ), सारथिः, सूतः ।
विनप०—अहः (न्), घस्रः, दिनम्, दिवसः, वासरः, शेषपर्यायास्तु कालवर्गे द्रष्टव्याः ।

सूर्यलोकः—भास्करभुवनम्, लोकबन्धुलोकः, सूर्यलोकः, सौरभुवनम् ।

किरणः—अंशुः, अभीशुः अभीषुः, अचिः (ष्), उधृतिः, उक्षः, करः, किरणः, गभस्तिः—स्ती, गौः(गो), घृणिः, त्विषिः—षी, दीधितिः (स्त्री०), द्युत् (त्), धाम (अन्), घृणिः, नेमिनिधिः, पक्षपादः, पृथ्विः, प्रग्रहः, भानुः, भाः (स्), मयूखः, मरीचिः—ची (स्त्री० पु०), रश्मिः, विरोकः, वृष्णिः, सान्ध्यः, हेतिः ।

प्रभा (दीप्ति)प०—आभा, भोजः (अस्), केतुः, छविः, त्विद् (ष्), त्विषा, दीप्तिः, द्युतिः—ती, प्रभा, भा, भामः, भासः, रुक् (च्), रुचिः, रोचिः (ष्) (न०), वसु, विभा, शोचिः (ष्) (न०) ।

प्रकाशपर्यायाः—मातपः, आलोकः, इदम्, उद्योतः, उद्योतः, घर्मः, ज्योतिः (ष्), तेजः (स्), द्योतः, प्रकाशः, महः (अस्), वर्धः (अस्), शुष्मम्, सहः (अस्) ।

उष्णप०—उष्णम्, घर्मः, निदाघः ।

अस्त्युष्णप०—खरम्, चण्डः, तिग्मम्, तीक्ष्णम्, १-३१

तीक्ष्णम्, पटुः, रौद्रम् ।

कमलप०—अप्पुष्पम्, अञ्जम्, अम्बुजन्म (अन्), अम्बुपद्मम्, अम्बुरुद् (हृ), अम्बुरुहम्, अम्भोजम्, अम्भोरुहम्, अरविन्दम्, कंजम्, कञ्जम्, कमलम्, कुटपम्, कुशेशयम्, जलजम्, जलजन्म (अन्), जलरुद् (हृ), जलरुहम्, तामरसम्, दारम्, दोलकम्, नलम्, नलिनम्, नालीकम्, निर्लेपम्, पङ्कजम्, पङ्कजन्म (अन्), पङ्कुरुद् (हृ), पङ्कुरुहम्, पङ्केरुहम्, पद्मम्, पाथोजम्, पाथोरुहम्, पुष्करम्, बिसकुसुमम्, बिसनाभिजम्, बिसप्रसूनम्, महोत्पलम्, राजीवम्, वारिजम्, वारिरुहम्, वार्जम्, बिसकुसुमम्, बिसनाभिजम्, बिसप्रसूनम्, शतपत्रम्, श्रीः, सरसिजम्, सरसीजम्, सरसीरुहम्, सरोजम्, सरोजन्म (अन्), सरोरुद् (हृ), सरोरुहम्, सलिलजम्, सहस्रपत्रम्, सारसम्, सुजलम् ।

कमलिनीपर्यायाः—अञ्जिनी, अम्बुजिनी, अम्भोजिनी, कमलिनी, जलजिनी, नलिनिनी, नलिनी, नालीकिनी, पङ्कजिनी, पद्मिनी, पुटकिनी, मृणालिनी, बिसिनी, सरोजिनी ।

प्रियपर्यायाः—अभीप्सितम्, अभीष्टम्, दयः, दयितः, प्रियः, वल्लभः, हृद्यम् ।

रवेः पारिपार्श्विकनामानि—माठरः, पिङ्गलः, दण्डः, राजश्रोथी, खरद्वारिकी, कल्माषपक्षिणी, जातृकारः, कुतापकी, पिङ्गगजौ, दण्डिपुरुषौ, किशोरकी ।

सौरतन्त्रे तु—

‘तत्र शक्रो वामपाश्वे दण्डाख्यो दण्डनायकः ।
वह्निस्तु दक्षिणे पाश्वे पिङ्गलो वामनश्च सः ॥
यमोऽपि दक्षिणे पाश्वे भवेन्माठरसंज्ञया ।’ इति ।
३२-६०

रवेर्मातृपर्यायाः—अदितिः—ती, अमरमाता (तृ), ऋः, ऋनामा, कश्यपपत्नी, कश्यपभीरुः, काश्यपी, त्रिदशेन्द्रप्रसूः, दक्षप्रजापतिकन्या, देवजननी, देवप्रसूः, देवमाता (तृ), देवाम्बिका, मित्रजननी, सुरजननी, सुरप्रसूः, सुरसवित्री, सुराम्बा ।

रवेः पितृपर्यायाः—कदमकन्याकुमारः, कलाङ्गजः, कलागर्भजः, कलापुत्रः, कलाभवः, कलाभूः, कश्यपः, काश्यपः, मरीचिजः, मरीचिपुत्रः, मारीचः, सुरजनकः, सुरतातः, सूर्यपिता ।

कश्यपपत्नीभेदाः—(१) अदितिः, (२) दितिः, (३) दनुः, (४) काला, (५) दनायुषा, (६) सिहिका, (७) मुनिः, (८) क्रोधा, (९) वरिष्ठा, (१०) सुरभिः, (११) वशा, (१२) कद्रूः, (१३) विनता, चेत्येतास्त्रयोदश कश्यपस्य पत्न्यः सन्ति ।

सूर्यद्वावशभेदाः—(१) विष्णुः, (२) यमः, (३) विवस्वान् (मतु०), (४) अंशुमान् (मतु०), (५) पर्जन्यः, (६) वरुणः, (७) इन्द्रः, (८) घाता (तृ), (९) मित्रः, (१०) पूषा (अन्), (११) त्वष्टा (ष्टृ), (१२) भगश्चैते चैत्रादितो रवेर्द्वादशभेदाः स्युः ।

चक्रवाकपर्यायाः—कान्तः, कामी (इन्), कामुकः, कोकः, गोनर्दः ? चक्रः, चक्रवाकः, चक्राह्वयाह्वयः, द्वन्द्वचरः, द्वन्द्वचारी (इन्), भूरिप्रेमा (अन्), रथाङ्गः, रथाङ्गाह्वः, रथाङ्गाह्वयनायकः, रात्रि-वियोगी (इन्), रात्रिविश्लेषगामी (इन्), राविषः, सहायः ।

बन्धुपर्यायाः—ज्ञातिः, बन्धुः, बान्धवः, सगोत्रः, स्वः, स्वजनः ।

१-२६

मित्रपर्यायाः—मित्रम् (न०) (अजहृत्लिङ्गम्), वयस्यः, सखा (लि), सवयाः (अस्), सहचरः, सहायः, साप्तपदीनः, सुहृत् (ङ्), स्निग्धः ।

आकाशप०—आकाशः, खम्, गगनम्, नभः (अस्), शेषस्त्वन्यत्र ।

नेत्रप०—अक्षि (इन्), चक्षुः (ष्), नयनम्, नेत्रम्, लोचनम्, शेषस्त्वन्यत्र ।

चोरप०—एकागारिकः, चोरः, चोरद्वः चौरः, तस्करः, दस्युः, पटचोरः, परास्कन्दी (इन्), परिमोषी (इन्), पाटचरः, पारिपन्थिकः, प्रति-रोधकः, मलिम्लुचः, रात्रिचरः ।

वनप०—काननम्, गहनम्, वनम्, विपिनम्, शेषस्त्वन्यत्र ।

अस्तप०—अस्तः, अस्तमनम्, लुप्तः, लोपः, शेषस्त्वन्यत्र ।

उदयप०—असूर्यगः, उदयः, दृश्यमानः, शेषस्त्वन्यत्र ।

अत्र विशेषः । 'मदीयहोडाचक्रे'—

वैशाखादिषु मासेषु लग्नेष्वग्यादिषु क्रमात् ।

उदेत्यर्कः स्वोदयाङ्गात्सप्तमेऽङ्केऽस्तमेति सः ॥

इति हो० च० १।३४।

अस्य व्याख्या—

वैशाखादिषु द्वादशमासेषु क्रमात् मेषादिषु द्वादश-लग्नेषु सूर्य उदेति । तथा स्वोदयलग्नात्सप्तमे लग्ने स' (सूर्यः) अस्तमेति अस्तं प्राप्नोतीत्यर्थः ।

वस्त्रप०—अंशुकम्, अम्बरम्, आच्छादः, आच्छा-दनम्, कर्पटः, कशिपुः, चीरम्, चीवरम्, चेलम्, छादनम्, द्विचयम्, निवसनम्, पटम्, प्रोतम्, लक्तकः, वसनम्, वसितम्, वस्त्रम्, वासम्, ३०-५८

वासः (अस्) (न०), शाटकः, सिक् (च्),
सिचयः ।

कुसुम्भप०—कमलोत्तरम्, कुसुम्भम्, पद्मोत्तरम्,
महारजतम्, महारजनम्, लट्वा (स्त्री०), वल्लि-
शिक्षम् ।

हरित्प०—पालाशः, हरित्, शेषस्तु बुधे ।

अश्वप०—अमृतसोदरः, अरुट् (ष्), अर्वा (अन्),
अव्ययः, अश्वः, आशुः, उच्चैःश्रवाः (अस्), एक-
शफ, एतम्बः, एतशः, किण्वी (इन्), किण्वी (इन्),
कुण्डी (इन्), कुटरः, कुदरः, कुरटः, केसरी (इन्),
क्रमणः, क्रान्तः, गन्धर्वः, गूढभोजनः, ग्रहभोजनः,
घोटः, घोटकः, चामरी (इन्), जवनः, जवी (इन्),
जितवः, ताक्ष्यः, तुरगः, तुरङ्गः, तुरङ्गमः, दधिका
(अन्), दधिकावा (अन्), दौर्गेहः, द्वीपः, धाराटः,
नरः, पतङ्गः, परुलः, पाकलः, पालकः, पीतिः,
पीती (इन्), पीथिः, पैदः (ट्वः), प्रकीर्णः,
प्रकीर्णकः, प्रोथी (इन्), ब्रह्मः, मरुद्वयः, मांसचत्वः,
माषाशनः, माषाशी (इन्), मुद्गभुक् (ज्),
मुद्गभोजी (इन्), मुद्गाशनः, युयुः, राजस्कन्धः,
लक्ष्मीपुत्रः, ललामः, वल्लिः, वाजी (इन्), वात-
स्कन्धः, वातायनः, वारुः, वासुदेवः, वाट् (ह्),
वाहः, वाहनश्रेष्ठः, विमानकः, वीतिः, वीती
(इन्), व्रती (इन्), शालिहोत्रः, शालिहोत्री
(इन्), श्येनः, श्येनासः, श्रीपुत्रः, श्रीभ्राता
(तृ), सप्तिः, सविक्रमः, सिंहविक्रमः, सुपर्णः,
सैन्धवः, स्थौर्यः, हंसः, हंसास्यः, हयः, हरिः,
हरिक्रान्तः, हेषी (इन्), ह्वय्यः ।

चन्द्रपर्यायः—(१) ऊः, ग्लौः, चः, द्रुः, भेट्
(श्), मः, माः (स्), (२) अंशुः, अजः, अञ्जः,
१-२६

इन्दुः, ऋषेड् (श्), कलेट् (श्), कान्तः,
कृष्टः, कलेदुः, गौरः, चन्दः, चन्द्रः, चूडा?,
जर्णः, तपः, तपाः (अस्), तुङ्गी (इन्) ? तुपत्
(त्), तुपद् (द्), तूपिः, नेमिः, पीतुः, पैदः,
बुधः, भगः, भपः, भार्य्यः, भेनः, भेशः, मासः,
राजा (अन्), रात्रीट् (श्), विष्णुः, व्याप्वः,
शशी (इन्), सिप्रः, सृप्रः, सोमः, स्नेहः,
स्पन्दः ?, स्यन्दः, हरिः, (३) अत्रिजः, अञ्जारिः,
अमितिः, अमृतः, अम्बुजः, उडुपः, उषार्य्यः,
उषेशः, ऋक्षपः, ऋक्षेशः, एकभूः, एणभृत्
(त्), एणाङ्कः, कलापः, कलाभृत् (त्), कला-
वान् (मतु०), कलेशः, क्षपाकृत् (त्), क्षपेशः,
रवसिन्धुः, गौरगुः, गौरभाः (अस्), गौरांशुः,
चन्दिरः, चन्द्रमाः (अस्), चिकिलदः, छायाङ्कः,
छायाभृत् (त्), जडांशुः, जडोलः, जयन्तः,
जरणः, ज्योत्स्नेशः, तपसः, तमीशः, तमोनृत्
(द्), तापसः, तारेशः, तुङ्गीशः, त्रियामेड् (श्),
दशाश्वः, द्विजेन्द्रः, द्विजेशः, धिष्ण्यपः, धिष्ण्येशः,
ध्वान्तारिः, निट्पतिः, निशाकृत् (त्), निशेशः,
पक्षजः, परिच्छः, परिज्मा (अन्), परिज्वा (अन्),
परिज्ञः, पर्वधिः, पर्वरिः, भधवः, भनाथः, भपतिः,
भभर्त्ता (तृ), भविभुः, भुवन्युः, भूपतिः,
मृगाङ्कः, यजतः, यज्ञराट् (ज्), यामिनीट्
(श्), युवनः, रजनीट् (श्), रात्रिपः, रात्रीशः,
लक्ष्मणः, विकुलः, विकिलदः, विश्वप्ताः
(आकारान्तः), शपितः, शयतः, शशभृत् (त्),
शशाङ्कः, शीतगुः, शीतभा ?, शीतभाः (अस्),
शीतलः, शीतांशुः, शुभांशुः, शुभ्रगुः, शुभ्रभाः
(अस्), शुभांशुः, श्वेतगुः, श्वेतवाट् (ह्),
३०-५८

श्वेतांशुः, श्वेताश्वः, षोडशी (इन्), सितगुः, सितभाः (अस्), सितरुक् (च्), सितांशुः, सिन्धुजः, सिन्धूत्थः, सुधाङ्गः, सुधांशुः, सुधासूः, सुधास्रुत् (त्), स्तूपतिः ?, हिमगुः, हिम-
त्विट् (ष्), हिमभाः (अस्), हिमस्रुत् (त्), हिमांशुः, हृद्यांशुः, (४) अत्रिजनिः, अत्रिजनुः (ष्), अत्रिजन्मा (अन्), अत्रिदृग्जः, अत्रि-
भवः, अत्रिसुतः, अनुष्णगुः, अनुष्णभाः (अस्), अमृतसूः, अमृताङ्गः, इन्द्रभिषः, उडुनाथः, उडु-
पतिः, उडुप्रभुः, उडुराजः, उषाधिपः, उषापतिः, उषाविभुः, उषेश्वरः, ऋक्षनेमिः, ऋक्षभर्ता (त्), ऋक्षाधिपः, एणलक्ष्मा (अन्), ओष-
धीशः, कर्केश्वरः, कलाधिभूः, कलानाथः, कलानिधिः, कुमुदेशः, क्षणदेशः, क्षपाकरः, क्षपानाथः, क्षपापतिः, क्षपाप्रभुः, क्षपा-
भर्ता (त्), खचमसः, गौर्द्युतिः, गौररश्मिः, ग्रहनेमिः, ग्रहपतिः, चित्राटीरः, छायापिदमुः, (प्नुः), जडच्छविः, जडद्युतिः, जडरश्मिः, जडरोचिः, (ष्), जडाभीशुः, जडोद्भवः, जुहुराणः, जुहु-
वाणः, ज्योत्स्नाकरः, तपोराजः, तमीपतिः, तमीभर्ता (त्), तमोनुदः, तमोहरः, तारकेशः, ताराजानिः, ताराधिपः, ताराधीशः, तारानाथः, तारानेता (त्), तारापतिः, तारापीडः, तारा-
स्वामी (इन्), तिथिप्रणीः, तिमिरारि, तुङ्गी-
पतिः, तुषारगुः, तुषारत्विट् (ष्), तुषारभाः (अस्), तुषारांशुः, तुहिनगुः, तुहिनरुक् (च्), तुहिनांशुः, दशविपत् (द्), दशवाजी (इन्), दशहयः, दोषाकरः, दोषाधीशः, दोषानाथः, द्विजपतिः, द्विजराजः, द्विजविभुः, धवलगुः, १-२६

धवलभाः (अस्), धवलरुक् (च्), धवलांशुः, नक्षत्रपः, नक्षत्रेशः, नभोदीपः, निशाकरः, निशा-
केतुः, निशाचरः, निशानाथः, निशानेता (त्), निशापतिः, निशामणिः, निशारत्नम्, नीहारगुः, नीहारांशुः, पक्षजन्मा (अन्), पक्ष-
धरः, पर्वविपत् (द्), पाण्डरांशुः, पीयूषगुः, पीयूषत्विट् (ष्), पीयूषसूः, पीयूषांशुः, पीयू-
षोलः, पुनर्युवा (अन्), प्रालेयभाः (अस्), प्रालेयांशुः, भदयितः, भनायकः, भरमणः, भाधि-
नाथः, मासहोत्थः, मिहिकांशुः, मृगधरः, मृग-
पिप्लुः (द्मुः), मृगलक्ष्मा (अन्), यजतनुः, यज्वपतिः, ययासुखः, यामिनीशः, रजनिपः, रजनीशः, राकानाथः, राकापतिः, राकेश्वरः, राजराजः, रात्रिनाथः, रात्रिनेता (त्), रात्रि-
पतिः, रात्रिमणिः, रात्रीनाथः, रोहिणीशः, लोकम्पूणः, वलक्षगुः, वामेण्डलः, विभावसुः, विरोचनः, शताक्षीशः, शर्वरीशः, शशधरः, शशलक्ष्मा (अन्), शशाङ्कभूत् (त्), शिशिरगुः, शिशिरांशुः, शीतकरः, शीतकेतुः, शीतच्छविः, शीतज्योतिः (ष्), शीतदीप्तिः, शीतद्युतिः, शीतपादः, शीतभानुः, शीतमहाः (अस्), शीतरश्मिः, शीतरुचिः, शीतरोचिः, (ष्), शीतलगुः, शीतलभाः (अस्), शीत-
लांशुः, शुचिरोचिः (ष्), शुभ्रकरः, शुभ्र-
भानुः, शुभ्राम्बरः, श्यामाकरः, श्यामानाथः, श्वेतकेतुः, श्वेतद्युतिः, श्वेतधामा (अन्), श्वे-
तभानुः, श्वेतरुचिः, श्वेतरोचिः (ष्), श्वेत-
वाजी (इन्), श्वेतांशुकः, समुद्रजः, सागरभूः, सितकरः, सितदीप्तिः, सितद्युतिः, सितरश्मिः, ३०-४६

सितरुचिः, सितवृष्णिः, सितहयः, सिन्धुजनिः, सिन्धुजन्मा (अन्), सिन्धुमित्रम्, सिन्धुसुतः, सिन्धोमित्रम्, सिप्रग्रहः, सुधाकरः, सुधाघृणिः, सुधादीप्तिः, सुधाधारः, सुधानिधिः, सुधापिप्पुः, सुधाभानुः, सुधारश्मिः, सुधावासः, सुधाशुकः, सुधासिन्धुः, सुधासूतिः, हरिणभृत् (त्), हरिणाङ्कः, हिमकरः, हिमदीप्तिः, हिमद्युतिः, हिमधामा (अन्), हिमभानुः, हिममहाः (अस्), हिमरश्मिः, हिमरुचिः, हिमरोचिः (ष्), (५) अक्षरकरः, अग्रजाधिपः, अग्रमंधामा (अन्), अग्निनेत्रजः, अग्निनेत्रभूः, अग्नीतजनिः, अग्निदाघांशुः, अनुष्णकरः, अनुष्णरश्मिः, अमृतकरः, अमृततेजाः (अस्), अमृतदीप्तिः, अमृतद्युतिः, अमृतधामा (अन्), अमृतपिण्डः, अमृतमूर्तिः, अमृतरश्मिः, अमृतरुचिः (ष्), अमृताभीषुः, अरोद्रकेतुः, अवश्यायगुः, उडुनायकः, उषाधिपतिः, ऋक्षरमणः, ऋक्षाधिपतिः, एणकलङ्कः, एणतिलकः, ओषधीगर्भः, ओषधीपतिः, ओषधीश्वरः, कमलरिपुः, कलाधिनाथः, कलानायकः, कलानान्निधिः, कुमुदबन्धुः, कुमुदिनीशः, कुमुद्वतीशः, कुरुङ्गलक्ष्मा (अन्), कृत्तिकाभवः, कैरवबन्धुः, कौमुदीपतिः, क्षणदाकरः, क्षणदाघवः, क्षणदाधिपः, क्षणदाधिभूः, क्षणदापतिः, क्षपाधिपतिः, क्षपानायकः, चकोरबन्धुः, चकोरसुहृत् (द्), छायालक्षणः, छायालाञ्छनः, जडमयूखः, जलनिधिभूः, जलमण्डलः, तमिस्राकरः, तमिस्राधिपः, तमीनायकः, तारकराजः, तारकानाथः, ताराधिराजः, तारानायकः, तारारमणः, तिथिप्रणेता (तृ), तुषारदीप्तिः, १-२६

तुषारमूर्तिः, तुषाररश्मिः, तुषारशोचिः, (ष्), तुहिनकरः, तुहिनद्युतिः, तुहिनरश्मिः, तुहिनरोचिः, (ष्), तुहिनाकरः, तुहिनांशुकः, त्रिषामेश्वरः, दक्षजाजानिः, दक्षजापतिः, दक्षसुतेशः, दाकायणीशः, द्विजन्मपतिः, द्विजाधिराजः, धवलकरः, धवलच्छविः, धवलद्युतिः, धवलवृष्णिः, धिष्ण्यरमणः, नक्षत्रनाथः, नक्षत्रनेमिः, नक्षत्रपतिः, नक्षत्रेश्वरः, नभश्चमसः, नलिनीरिपुः, नलिनीशत्रुः, नलिन्याशत्रुः, निशाधिपतिः, निशानायकः, निशावल्लभः, निशीथिनीशः, नीहारकरः, नीहारदीप्तिः, नीहाररश्मिः, पद्मासहोत्थः, पद्मिनीशत्रुः, पीयूषकरः, पीयूषघनः, पीयूषद्युतिः, पीयूषपिण्डः, पीयूषभानुः, पीयूषमहाः (अस्), पीयूषमूर्तिः, पीयूषरश्मिः, पीयूषरुचिः, पीयूषवपुः (ष्), पीयूषाभीषुः, प्रालेयभानुः, प्रालेयरश्मिः, भगणनाथः, मिहिकाशोचिः (ष्), मृगलाञ्छनः, मृणालिनीद्विद् (ष्), यज्वानांपतिः, यामवतीशः, यामिनीपतिः, यामिनीश्वरः, रजनिकरः, रजनीकरः, रजनीकान्तः, रजनीनाथः, रजनीपतिः, रजनीप्रेयाः (अस्), राकाधीश्वरः, रोहिणिमित्रम्, रोहिणीकान्तः, रोहिणीजानिः, रोहिणीनाथः, रोहिणीपतिः, रोहिणीप्रियः, रोहिणीप्रेयाः (अस्), रोहिणीविभुः, लक्ष्मीसहजः, लक्ष्मीसहोत्थः, लोकाप्यायकः, वलक्षकरः, वलक्षभानुः, वलक्षरश्मिः, विभावरीशः, शशकलङ्कः, शशलक्षणः, शशलाञ्छनः, शिशिरकरः, शिशिरतनुः, शीतकिरणः, शीतदीधितिः, शीतमयूखः, शीतमरीचिः, शीतलकरः, ३०-५८

शीतलभानुः, शीतलाभीषुः, शीतांशुमाली (इन्),
 दवेतकिरणः, दवेतवाहनः, समुद्राङ्गजः, सरोरु-
 हारिः, सर्वपथीशः, सागरात्मजः, सितकिरणः
 मितदीधितिः, सिन्धुनयः, सिन्धुनन्दनः, सुधा-
 किरणः, सुधादीधितिः, सुधामयूखः, सुधाम-
 रीचिः, स्नेहरेकभूः, हरिणलक्ष्मा (घन्),
 हिमकिरणः, हिमगमस्तिः, हिमततिल्लुत् (त),
 हिमदीधितिः, हिमांशुमाली (इन्). (६) अचण्ड-
 मरीचिः, अनिदाघधामा (अन्). अनुष्णदीधितिः,
 अन्धनवनीतम्, अमृतकिरणः, अमृतदीधितिः,
 अमृनिधानः, अमृतशरीरः, अवश्यायकरः,
 आकाशचमत्, इलादेवराजः, उषाधिनायकः,
 ऋक्षाणामधिपः, ओषधीनाथः, ओषधीनायकः,
 कमलशास्त्रवः, कलापारवृढः, कुमुदवान्धवः,
 कुमुदात्मबन्धुः, कुमुदानन्दनः, कुमुदिनीपतिः,
 कुमुदेकबन्धुः, कुमुद्वनीबन्धुः, कुमुद्वतीमुहद,
 (६), कुम्भनाञ्छनः, कुवलयनाथः, कृत्तिका-
 सम्भवः, कैरववनेशः, कैरवविकासी (इन्), कैर-
 विणीपतिः, कैरविर्णाश्वरः, क्षणदाधिनाथः, क्षण-
 दानायकः, थापापरिवृढः, क्षीरोदनन्दनः, छाया-
 मृगधरः, जगत्तमूतिः, तारकानायकः, तिथि-
 प्रवक्तृकः, तुषारकिरणः, तुषारदीधितिः, तुहिन-
 किरणः, तुहिनमयूखः, तुहिनमरीचिः, त्रिश-
 मारमणः, दाक्षायणीकान्तः, दाक्षायणीजानिः,
 दाक्षायणीपतिः, धवलकिरणः, धवलदीधितिः,
 नयनाभिरामः, निशापरिवृढः, निशीथिनीनाथः,
 निशीथिनीपतिः, पीयूषकिरणः, पीयूषमयूखः,
 प्राचीनतिलकः, प्रालेयकिरणः, प्रालेयमरीचिः,
 मिहिकामयूखः, मिहिकामरीचिः, यामवतीपतिः,
 १-२६

यामिनीनायकः, रजनीनायकः, रजनीरमणः,
 रोहिणीरमणः, रोहिणीवत्सलः, विभावरीमर्ता
 (तृ), विभावरीविभुः, शम्भुशिरोमणिः,
 शम्भुशिरोमणिः, शर्वरीनायकः, शिशिरकिरणः,
 शिशिरमयूखः, शीतलदीधितिः, श्रविष्ठारमणः,
 श्वेतपद्मबन्धुः, सितकरवपुः (घ), हरचूडामणिः,
 हरिणलक्षणः, हरिणलाञ्छनः, हिमरश्मिमाली
 (इन्), (७) अत्रिनेत्रप्रसूतः, अनिदाघदीधितिः,
 अन्धनवनीतकम्, आपधीनामधीशः, कुमुदवन-
 बन्धुः, कुमुदाकरबन्धुः, कुमुदानन्दकरः, कुमु-
 दिनीदयितः, कुमुदिनीरमणः, कैरववनबन्धुः,
 कैरवाणां विकासी (इन्), कैरविणीवनेशः, क्षण-
 दाधिनायकः, चण्डघृणोतरांशुः, चण्डीशचूडा-
 मणिः, चण्डीशचूडारत्नम्, जलनिधितनयः,
 तारकाविनोदकः, त्रिनेत्रचूडामणिः, दाक्षायणी-
 रमणः, द्विजरात्रलेखरः, नक्षत्रमण्डालकः, नभो-
 मण्डनदीपः, प्रौढपाथोधिपुत्रः, यामवतीनायकः,
 शीतमयूखमाली (इन्), ममुद्रनवनीतम्, सारङ्ग-
 कलङ्कभृत्, (८) अत्रिनयनप्रभवः, कुमुदकानन-
 बन्धुः, कुमुदगहनबन्धुः, कुमुदवनमुबन्धुः,
 कुमुदाकरवान्धवः, कुमुदिनीप्राणेश्वरः, कुमु-
 दिनीवधूवरः, कुमुदिनीवनमर्ता (तृ), कैरव-
 वनवान्धवः, त्रिनयनचूडारत्नम्, दाक्षायणी-
 परिवृढः, द्रुहिणपादजतकः, (९) कुमुदकानन-
 बान्धवः, कुमुदषण्डबोधन्दः, कुमुदिन्यमुनायकः,
 (१०) कुमुदिनांकानननायकः, कैरवकाननाधि-
 नायकः, अत्रिनयनममृन्धज्योतिः (घ),
 (११) कामिनीवदनमौग्भचौरः, विभावरी-
 विलासदन्तपत्रः, कैरविणीवनिताजनमर्ता (तृ),
 ३०-५८

पीतचकोरमरीचिचयः, (१२) घूर्जटिजटामण्डल-
चूडामणिः ।

रात्रिपर्यायाः—क्षणदा, क्षपा, तमी, त्रियामा,
दोषा, निशा, निशीथिनी, यामवती, यामिनी,
रजनी, रात्रिः, विभावरी, शर्वरी । शेषपर्यायास्तु
कालवर्गे द्रष्टव्याः ।

दशरात्रिप०—तमसी, तमिस्रा, दशरात्रिः ।

पूर्णिमारात्रिप०—ज्योतिष्मती, ज्योत्स्नी, पूर्णिमा-
रात्रिः ।

चन्द्रप्रभाप०—कौमुदी, चन्द्रगोलिका, चन्द्रप्रभा,
चन्द्रातपः, चन्द्रिका, चन्द्रिमा, चान्द्री, चार्वी,
ज्योत्स्ना ।

नक्षत्रप०—उदु, ऋक्षम्, तारका, तारा,
धिष्ण्यम्, नक्षत्रम्, भम् । शेषस्तु पञ्चाङ्गवर्गे ।

चिह्नप०—ग्रहः, अभिज्ञानम्, कलङ्कः, चिह्नम्,
लक्षणम्, लक्षम् (अन्), लच्छनम्, लाञ्छनम्
लिङ्गम् ।

मृगप०—अजिनयोनिः, एणः, कुरङ्गः, मगः,
वातायुः, शशः, सारङ्गः, हरिणः, शेषस्त्वन्यत्र ।

हिमपर्यायाः—अवश्यायः, आकाशबाष्पः, इन्द्राग्नि-
धूमः, खबाष्पः, तुषारः, तुहिनम्, नीहारः,
प्रालेयम्, महिका, मिहिका, रजनीजलम्,
हिमम् ।

हिमसंहतिप०—हिमसंहतिः, हिमानी ।

शीतप०—जडः, तुषारः, शिशिरः, शीतः,
शीतलः, सुशीमः, सुषिमः, सुषीमः, हिमः ।

शुक्लवर्णप०—अच्छः, अमलः, अर्जुनः, अवदातः,
अवलक्षः, उज्ज्वलः, गौरः, धवलः, पाण्डरः,
पाण्डुः, पाण्डुरः, पुण्ड्र (ण्डु)कः, वदातः,
१-२६

वलक्षः, विशदः, शुक्रः, शुक्लः, शुचिः, शुभ्रः,
शुभ्रम् (अ०), श्वेतः, श्वेतः, सितः, हरिणः ।
कमलकुमुदादीनां सामान्यप०—उत्पलम् कुवम्,
कुवलम्, कुवलयम्, कुवेलम् । 'कुवलय' चन्द्र-
विकासि, 'पद्मम्' सूर्यविकासि इत्यनयोर्भेदो-
ज्ञेयः ।

सितोत्पलप०—कुमुत् (द्), कुमुद्वती, कैरवम्,
गर्दभाह्वयम् ।

कुमुद्वलताप०—कुमुदिनी, कुमुद्वती, कैरविणी ।
अमृतप०—अमृतम्, पीयूषम्, पेयूषम्, सुधा,
शेषस्तु देववर्गे ।

चकोरप०—अङ्गारभक्षः, उत्पिबः कौमुदीजी-
वनः, कौमुदीजीवी (इन्), चकोरः, चकोरकः,
चन्द्रिकापायी (इन्), चन्द्रिकाप्रियः, चन्द्रि-
काशनः, चलच्चञ्चुः, जीवजीवः, जीवजीवकः,
जीवजीवः, ज्योत्स्नाप्रियः, रक्ताक्षः, विषदर्शन-
मृत्युकः, विषमृत्युः, विषमृत्युसूचकः ।

चन्द्रपितृप०—अग्निः, समुद्रः, सागरः, सिन्धुः,
शेषस्त्वन्यत्र (देववर्गे) ।

चन्द्रपितृप०—अग्निः (सप्तर्षिविशेषः), अग्नी
(इन्), अन्नसूयापतिः, कदमकन्यापतिः, अग्निदृग्,
अग्निनेत्रः, अत्रिलोचनः ।

चन्द्रभगिनीप०—इन्दिरा, रमा, लक्ष्मीः, शेषस्तु
देवे ।

चन्द्रपुत्रप०—चान्द्रिः, ज्ञः बुधः, विद्, वैधवः,
सौम्यः, शेषस्तु बुधपर्यायि ।

चन्द्रपुरीप०—चन्द्रपुरी, विभा, सोमपुरी, एषो-
दिच्यां वर्तते ।

चन्द्रकलाप०—(१) अमृता, (२) मानदा,
१०-५८

(३) विश्वा, (४) तुष्टिः, (५) पुष्टिः, (६) रतिः, (७) घृतिः, (८) शशिनी, (९) चन्द्रिका, (१०) कान्तिः (११) ज्योत्स्ना, (१२) श्री, (१३) प्रीतिः, (१४) अङ्गदा, (१५) पूर्णा, (१६) पूर्णामृता, चैताश्चन्द्रस्य षोडशकलाः सन्ति ।

क्षीणचन्द्रपर्यायाः—अपचिततनुः, उच्यपरिच्युतः, कलुषितः, कुज्योतिः (ष्), कृणः, क्षयकायः, क्षयरोचिः (ष्), क्षयी (इन्), क्षीणः, क्षीणकरः, क्षीणकलः, क्षीणकान्तिः, क्षीणतनुः, गलितः, दीप्तिरहितः, दुर्बलः, नष्टः, प्रक्षीणः, भूढः, विकलः, विगलितः, विनष्टः, वृद्धिकलाविहीनः ।

दुर्विधुप०—दुश्चन्द्रः, दुर्विधुः, (नीचादिक्षीणमारकादिभागः) ।

पूर्णचन्द्रप०—अखण्डमण्डलः, अखण्डितवपुः (ष्), अधिकलः, अन्यूनकलः, आपूर्णमण्डलकलाकलितः, कलाकलापाधिकृताधिशाली, कलाभिभूषितः, कलाभिरभिभूषितः, गोक्षीरशंखधवलः, 'दिनम्मन्या,' 'पूर्णन्दुस्तु दिनम्मन्या' इति वैजयन्ती । परिपूरिताङ्गः, पट्याप्तचन्द्रः, पूतद्युतिः, पूर्णः, पूर्णकलः, बिभ्रद्रश्मिकरालपूर्णपरिधिः, वर्धमानतनुः, वर्द्धिष्णुः, विपुलरश्मिशिखाकलापः, विवर्द्धमानः, शंखधवलः, संवर्द्धमानः, सकलाभिराममूर्तिः, सुधामृणालोपमबिम्बशोभितः ।

मङ्गलपर्यायाः—(१) हः, (२) असृक् (ज्), अलः, आरः, कुजः, कुभूः, क्रूरः, क्षमाजः, क्षमोत्थः, चरः, जिह्वः, नतः, पापी (इन्), भुरनः, भूजः, भूभूः, भीमः, रक्तः, वक्रः, (३) अङ्गारः, १-२६

अरालः, अरुणः, आविद्धः, इराजः, इलाजः, इलाभूः, इलोत्थः, उर्वीजः, उर्वीभूः, ऊर्मिमान् (मतु०), ऐरेयः, ऐलेयः, और्वेयः, कवंकः, कुञ्चितः, कुजनिः, कुजन्मा (अन्), कुटिलः, कुपुत्रः, कुभवः, कुसुतः, कुसूनुः, क्रूरकृत् (त्), क्रूरदृक् (श्), क्रूराक्षः, क्षमाजः, क्षमाभूः, क्षितिजः, क्षितिभूः, क्षैतेयः, क्षोणिजः, क्षोणीभूः, क्षमाजनिः, क्षमाजन्मा (अन्), क्षमापत्यम्, क्षमापुत्रः, खोलमुकः, गोत्राजः, गोत्राभूः, गोत्रेयः, घातुकः, धराजः, धराभूः, नवाचिः (ष्), नृशंसः, पृथ्वीजः, पृथ्वीभूः, प्रव्यालः, बलाजः, भूजनिः, भूपुत्रः, भूभवः, भूमिजः, भूमिभूः, भूसुतः, भूसूनुः, मङ्गलः, महिजः, महीजः, महीभूः, माहेयः, रक्ताङ्गः, रसाजः, रसाभूः, रुधिरः, रोहितः, लोहितः, वृजिनः, वेल्लितः, शोणितः, अङ्गारकः, अचलाजः, अनन्ताभूः, अवनिजः, अवनीजः, अवनीभूः, आषाढाभूः, असृक्तनुः अलकरः, अस्रवासाः (अस्), आवनेयः, आषाढाभूः, इलाजन्मा (अन्), इलाभवः, इलासुतः, उर्वीपुत्र, उर्वीभवः, उर्वीसूनुः, ऋणान्तकः, काश्यपीजः, काश्यप्युत्थः, काश्यपेयः, कुकुमारः, कुतनयः, कुदायादः, कुदारकः, कुनन्दनः, क्ररनेत्रः, क्षमापुत्रः, क्षमासुतः, क्षमासूनुः, क्षितिजनिः, क्षितिपुत्रः, क्षितिभवः, क्षितिपुत्रः, क्षितिसूनुः, क्षोणिजन्मा (अन्), क्षोणीपुत्रः, गोत्रापत्यम्, गोत्रापुत्रः, धराङ्गजः, धरात्मजः, धरापुत्रः, धरासुतः, धरित्रीजः, धात्रीपुत्रः, पृथिवीजः, पृथ्वीपुत्रः, पृथ्वीसूनुः, बलासवः, भूकुमारः, भूतनयः, भूदारकः, भूतन्दनः, भूमि- ३०-०६

जातः, भूमिपुत्रः, भूमिसुतः, भूमीभवः, महिपुत्रः, महीसुतः, मेदिनीजः, मेदिनीभूः, रक्तकरः, रक्तद्युतिः, रक्तरश्मिः, रसात्मजः, रसाभवः, रुधिराङ्गः, रोहिताङ्गः, लोहिताङ्गः, लोहिताङ्गुः, वक्रचारः, वसुधाजः, वाचनजः?, वाचनभूः?, वासुधेयः, व्योमोत्सुकः, (५) अचलासुतः, अनन्ताजनिः, अरुणतनुः, अरुणावासाः (अस्), अरुणाम्बरः, अवनीजनिः, अवनेर्जनिः, अषाढाभवः, अषाढाभवः, इलाकुमारः, इलातनूजः, इलात्मजातः, उर्वीतनयः, ऋणस्य हर्ता (तृ), कृतनुभवः, क्रूरलोचनः, क्षमातनयः, क्षितिकुमारः, क्षितितनयः, क्षितिनन्दनः, क्षोणिकुमारः, क्षोणीतनूजः, क्षोणीनन्दनः, गगनोत्सुकः, धरणिमुतः, धरणीपुत्रः, धरणीभवः, धरण्याःपुत्रः, धराकुमारः, धरातनयः, धरित्रयात्मजः, धरित्र्याः, पुत्रः, धात्रीतनयः, धात्रीनन्दनः, पृथिवीसुतः, पृथ्वीतनयः, पृथ्वीतनूजः, बलाकुमारः, भूमिदायादः, भूमीतनयः, महितनयः, महितनूजः, महीकुमारः, महानन्दनः, मेदिनीजनिः, रोहितच्छविः, रोहितदेहः, रोहितद्युतिः, लोहितदेहः, वक्रचारगः, वसुन्धराजः, वसुन्धराभूः, वसुधाभवः, वाचनसूनुः?, वासुन्धरेयः, विपुलात्मजः, विश्वम्भराजः, वृश्चिकनाथः, शिववीर्यजः, शोणविग्रहः, सर्वसहाजः, (६) अचलातनयः, अनन्तातनूजः, अवनितनयः, अवनिनन्दनः, अवनीतजन्मा (अन्), इरमानन्दनः, इरमासम्भवः, इलादेहोद्भवः, काश्यपीकुमारः, कोकनदच्छविः, क्रूरविलोचनः, क्षितितनुजनिः, जगतीनन्दनः, तीव्रविलोचनः, धरणिकुमारः, धरणीतनयः, १-२६

धरणीतनूजः, धरादेहभूः, धरित्रीतनयः, धात्रीतनुजनिः, पृथिवीतनूजः, पृथिवीसम्भवः, मेदिनीनन्दनः, रुधिरकिरणः, लोहितदीधितिः, लोहितविग्रहः, वसुन्धरात्मजः, वसुन्धरापुत्रः, वसुन्धराभवः, वसुन्धरासुतः, वसुधातनूजः, वसुधात्मजातः, वसुमतीपुत्रः, वसुमतीसुतः, विश्वम्भराजनिः, सर्वसहात्मजः, सर्वसहायोनिः, सर्वसहासूनुः । (७) महिमूर्तिसम्भवः, मेदिनीगर्भभूतः, मेदिनीतनुजन्मा (अन्), वसुन्धरानन्दनः, वसुमतीतनयः, विपुलातनुजातः, विश्वम्भरानन्दनः, शोणितसंहननः, सर्वसहातनूजः, सागराम्बरासुतः, (८) अचलाविग्रहोद्भवः, वसुन्धराङ्गसम्भवः, सर्वसहाशरीरजः । (९) काश्यपीकलेवरोद्भवः, (१०) विश्वम्भराविग्रहसम्भवः ।

रक्तपर्यायाः—असृक् (ज्), अस्त्रम्, आग्नेयम्, आसुरम्, कीलालम्, क्षतजम्, प्राणदम्, मांसकरम्, मांसकारि, रक्तम्, रसतेजः (अस्), रसभवम्, रसोद्भवम्, रुधिरम्, रोक्यम्, लोहितम्, वाशिष्ठम्, विस्त्रम्, शोणितम्, शोध्यम् ।

रक्तवर्णप०—अरुणः, अव्यक्तरागः, कोकनदच्छविः, बालसन्ध्याभः, माञ्जिष्ठः, रक्तः, रोहितः, लोहित, शोणः, सन्ध्याभः ।

ऋणप०—उद्धारः, ऋणम्, पठ्युदञ्चनम्, प्रमात्यम्?, प्रामाज्यम्, प्रामित्यम्, ? प्रामीत्यम् ।

अङ्गप०—अङ्गम्, कायः, तनुः, देहः, शेषस्त्वप्यत्र ।

भूमिप०—अचलकीला, अचला, अदितिः, अद्रि-कीला, अनन्ता, अन्तरिक्षम्, अविध्वीपा, अविधमखला, अविधवस्त्रा, अम्बरस्थली, अवनिः— १०-५८

नी, आदिमा, आद्या, इडा, इडिका, इरा इला, इलिका, ईला, उदधिवस्त्रा, उर्वरा, उर्वी, कान्ता, काश्यपी, कोलिनी, कुः, कुम्भिनी, कुह्वरी, केलिनी, क्रोडकान्ता, क्षमा, क्षरिः, क्षान्ता, क्षान्तिः, क्षितिः, क्षोणिः—णी, क्षोणिः—णो, क्षमा, खगवती, खण्डनी, गन्धमाता (तृ), गन्धवती, गह्वरी, गातुः, गिरिकर्णिका, गिरिस्तनी, गौः (गो), गोत्रकीला, गोत्रा, ग्मा, घनश्रेणी, जगती, जगद्धा, ज्या, दक्षा, देहिनी, द्विरा, धरणिः—णी, धरणीधरा, धरा, धराधारा, धरित्री, धात्री, धारणी, धारवित्री, नगाधारा, निश्चैतिः, निश्चला, पर्वतकीला, पर्वताधारा, पारा, पूषा, पृथ्वी, पृथिवी, पृथुः, पृथ्वी, पेरा, बला, बीजप्रसूः, बीजस्, भुवनमाता (तृ), भूः, (स्) (अ०), भूतधात्री, भूतमाता (तृ), भूमिः—मी, मध्यमलोकाः, मध्यमलोकवर्त्मा (अन्), मध्यलोकः, मर्त्यः, महाकाण्डा, महास्थाली, महिः—हो, माधवी, मेदिनी, मेवद्विकीला, रत्नगर्भा, रत्नवती, रत्नसूः रत्नावती, रसा, वरा, वसुन्धरा, वसुधा, वसुधारिणी, वसुमती, विपुला, विश्वम्भरा, विश्वा, शैलाधारा, श्यामा, समुद्रकाञ्ची, समुद्रमेखला, समुद्ररसना, समुद्रवसना, समुद्राम्बरा, संपभृता, सर्वसहा, सलिलेशम्बरा, सहा, सागरनेमी, सागरमेखला, सागराम्बर, सुधा, स्थगणा, स्थिरा, स्वसूः, स्वस्थली, हेमा ।

एकयोक्त्वा द्यावापृथिवीपर्यायाः—अपारे, धृतवती, धृतवत्यौ, दिवः पृथिव्यौ, दिवस्पृथिव्यौ, द्यावाक्षमे, द्यावापृथिवी, द्यावापृथिव्यौ, द्यावाभूमी, बृहती, बृहत्यौ, भूद्यावौ, रोदसी, रोदसी, १-२६

रोदस्यौ, रोधसी, रोधस्यौ ।

पुत्रपर्यायाः—अङ्गजः, अङ्गभूः, आत्मजः, आत्मजन्मा (अन्), आत्मजातः, आत्मनीनः, उद्ग्रहः, कुलधारकः, तनयः, तनुजः, तनूजः, दायादः, दारकः, द्वितीयः, नन्दनः, पिण्डदः, पुत्रः, सुतः, सूनुः, स्वजः ।

एकयोक्त्वा पुत्रपुत्रीपर्यायाः—अपत्यम् (न०) (अजहल्लिङ्गम्), तुक् (ज्) (पुं०), लोकम् (न०), प्रजा (स्त्री०), प्रसूतिः, (स्त्री०), बीजम् (न०), सन्तातिः (स्त्री०), सन्तानः (पुं०)

बुधपर्यायाः (१) जः, विद् (द्), सत् (त्), (२) आब्जिः, ग्लौजः, ग्लौभूः, चान्द्रिः, बुधः, मजः, राज्यः, वर्चाः (अस्) शान्तः, सौम्यः, हेमा (अन्) ?, हेमनः, (३) अब्जभूः, आग्नेयः, इन्दुजः, इन्दुभूः, इन्दूत्यः, इलेशः, एकाङ्गः, ऐन्दवः, कुमारः, कोविदः, चन्द्रजः, ताराजः, तारेद्यः, नेमिजः, पञ्चाचिः (ष्), पण्डितः, बोधनः, मार्गाङ्किः, रोधनः, विधुजः, विधुभूः, विधूत्यः, विबुधः, वैधवः, वैबुध, शशिजः, शशिभूः, शाशाङ्किः, श्यामाङ्गः, हर्षुलः, (४) अतिदीर्घः, अत्रिपौत्रः, दृक्पथः, अब्जजन्मा (अन्), अब्जसुतः, अब्जसूनुः, अब्जापत्यम्, इन्दुजनिः, इन्दुपुत्रः, इन्दुभवः, इन्दुसुतः, इन्दुसूनुः, इलाजानिः, इलानाथः, इलेश्वरः, एकदेहः, चन्द्रजनिः, चन्द्रजन्मा (अन्), चन्द्रपुत्रः, चन्द्रसुतः, चन्द्राङ्गजः, चन्द्रात्मजः, चान्द्रमसः, अंबातृकिः, तारकेयः, तारासुतः, द्वैजराजिः, धनिष्ठाभूः, प्रहर्षणः, प्रहर्षुलः, भेशजातः, मृगाङ्गजः, राजपुत्रः, राजसुतः, रोहिणीजः, रोहिणेयः, ३०-४८

विधुजनिः, विधुसुतः, शशाङ्कजः, शार्वरीशः, शशधरिः, शीतांशुजः, शीतांशुभूः, श्यामगात्रः, श्रविष्ठाजः, श्रविष्ठाभूः, सोमजनिः, सोमसुतः, सोमसूनुः, हिमांशुजः, हैमांशवः, (५) म्रज-
नन्दनः, इन्दुतनयः, इन्दुनन्दनः, इलारमणः, इलावल्लभः, उषेशजातः, ऋक्षपजनिः, कलाप-
जनिः, कलेशजनिः, कलेशपुत्रः, चन्द्रतनयः, जडांशुजन्मा (अत्), जडांशुभवः, जडांशुसूनुः, जैवातृकजः, तारकासूनुः, ताराङ्गजातः, तारा-
तनयः, तारानन्दनः, तौहिनांशुजः, तौहिनांशवः, द्विजराजजः, घनिष्ठाभवः, परिज्वपुत्रः, पर्वरि-
पुत्रः, पालाशवासाः (अस्), पालाशाम्बरः, मृगाङ्कसूनुः, यामिनोशजः, रजनीशभूः, राके-
शात्मजः, रोहिणीभवः, रोहिणीसुतः, विधुतनयः, विधुदारकः, शशाङ्कसूनुः, शशिकुमारः, शशि-
तनुजः, शशिनन्दनः, शिशिरांशुजः, शीतगुसूनुः, शीतभानुजः, शीतलांशुजः, शीतांशुजातः, शीतां-
शुपुत्रः, शीतांशुसूनुः, शैतलांशवः, शैशिरांशवः, श्रविष्ठाभवः, सोमनन्दनः, हरिणाङ्कजः, हिम-
करजः, हिमांशुजन्मा (अन्), हिमांशुसूनुः, हिमांशोः सुतः, (६) अत्रिजनुः सुतः, अमृत-
रश्मिजः, अमृतांशुजन्मा (अन्), अमृतांशुसूनुः, इन्दुदेहभवः, उडुनाथपुत्रः, उषाधितायजः, मक्षे-
श्वरजन्मा (अत्), एणाङ्कतनूजः, ओषधीशसुतः, कलाधरपुत्रः, कलानिधिसुतः, चन्द्रमसः सुतः,
चान्द्रमसायनः, चान्द्रमसायनिः, छायाङ्कतनयः, जैवातृकजनिः, तमिस्राकरजः, तमीनाथजातः,
तमीभर्तृपुत्रः, तमीशतनयः, तुषारांशुजनिः, तुषा-
रांशुसुतः, तुहिनोन्नसुतः, द्विजराजपुत्रः, द्विजराज-

सूनुः, घनिष्ठासम्भवः, नक्षत्रेशसुतः, निशानाथ-
सुतः, पीयूषरश्मिजः, प्रालेयभानवः, प्रालेयभा-
नुजः, भनाथनन्दनः, मृगधरजनिः, मृगाङ्कदेहजः,
यामिनीशसूनुः, यामवतीशजः, रजनीश्वरभूः,
रात्रिनाथात्मजः, रोहिणीनन्दनः, लोकम्पूणा-
त्मजः, वलक्षगुपुत्रः, वार्मण्डलभवः, विधुतनुभवः,
विधुदेहजातः, शशाङ्कतनयः, शशिशरीरजः,
शिशिरांशुसूनुः, शीतकरात्मजः, सितकेतुसूनुः,
सितांशुतनुभूः, सुधाकराङ्गजः, सूर्यमहचरः,
हरिणाङ्कजन्मा (अन्), हिमकरजनिः, हिम-
किरणभूः, हिमरश्मिपुत्रः, (७) अत्रिदृग्जात-
सूनुः, अत्रीतजन्माङ्गजः, अमृतभानुसूनुः, गौर-
मरीचिपुत्रः, जडमयूखसुतः, जैवातृकतनयः, तुषा-
रकरपुत्रः, तुहिनदीधितिजः, द्विजराजदेहजः,
धवलभानुभवः, पर्वरिदेहजातः, पीयूषांशुतनयः,
प्रालेयरश्मिसुतः, मिहिकाकरजनिः, मृगधरदेहभूः,
यामवतीशसुतः, रजनीकरपुत्रः, राकाधिराज-
जन्मा (अन्), वलक्षवृष्णिभूः, शर्वरीशप्रसूतः,
शिशिरगुतनयः, शीतदीधितिसुतः, शीतलभानु-
भवः, हिममरीचिजनिः, (८) अमृतकिरणजन्मा
(अन्), कलावतोदेहभवः, कुमुदिनीपतिपुत्रः,
कुरङ्गलक्ष्मप्रभवः, तारकराजतनूजः, द्विज-
राजाङ्गसम्भवः, धवलदीधितिपुत्रः, नक्षत्रनाथ-
नन्दनः, निशीथिनीनाथसुतः, निशीथिनीवल्ल-
भजः, नीहारकरप्रसूतिः, रोहिणीरमणात्मजः,
हिमकिरणतनूजः, (९) क्षणदाधिनाथनन्दनः,
(१०) दक्षजारमणात्मसम्भवः, (११) दाक्षा-
यणीनायकदेहजन्मा (अन्), (१२) दाक्षायणी-
परिवृढाङ्गसमुद्भवः ।

बुधपितृपर्यायाः—प्रजः, इन्दुः, चन्द्रः, चन्द्रमाः (अस्), विधुः, सोमः, शेषस्तु चन्द्रे ।

बुधमातृप०—तारा, रोहिणी, शेषस्तु चन्द्रे ।

बुधपत्नीप०—इला, वेला ।

बुधपुत्रप०—उर्वशीरमणः, ऐलेयः, पुरुरवाः (अन्), वीधः ।

पण्डितप०—कोविदः, पण्डितः, बुधः, विद् शेषस्तु प्रकीर्ण ।

हरितवर्णप०—पलाशः, पालाशः, पीतनीलः, हरित् (त्), हरितः ।

बृहस्पतिपर्यायाः—(१) ज्योत्, ऋः, (२) अर्च्यः, आर्यः, इज्यः, ईड्यः, गुरुः, गौरः, चक्षाः (अस्), जीवः, तपाः, (अस्), धीमान् (मतु०), धीक्षः, पूज्यः, प्रख्याः (अस्), मंत्री (इन्), वाग्मी (इन्), सूरिः, (३) अङ्गिराः (अस्), अमात्यः, अर्चितः, आचार्यः, इन्द्रार्च्यः, इन्द्रेज्यः, गिरीशः, गीः पतिः, गोष्पतिः, गीरथः, गोपतिः गोविन्दः, क्षीदिविः, देवार्च्यः, देवेज्यः, देवेड्यः, धिषणः, पारुष्यः, पुरोधाः (अस्), पूजितः, प्रख्यावाक् (च्), प्रचक्षाः (अस्), प्रशान्तः, मतिमान् (मतु०), लेखार्च्यः, लेखेज्यः, वाक्पतिः, वागीशः, वाग्वाग्मी (इन्), सचिवः, सिन्धुजः, सुरार्च्यः, सुरार्यः, सुरेज्यः, सुरेड्यः, सुरेयः, हरीज्यः, हरीड्यः, हर्यर्च्यः, (४) अङ्गिरोजः, अङ्गिरोभूः, अनिर्वापः, अमरार्च्यः, अमरेज्यः, अमर्त्येज्यः, अङ्गिरसः, आदित्यार्च्यः, आदित्येज्यः, इन्द्रमन्त्री (इन्), इन्द्रवन्द्यः, इन्द्रार्च्यः, इन्द्रार्चितः, गिरांपतिः गिरांस्वामी (इन्), गीर्वाणेज्यः, गीर्वाणेड्यः, ताराजानिः, त्रिदशार्च्यः, १-२६

त्रिदशेज्यः, त्रिदशेड्यः, दिविजेज्यः, देवगुरुः, देवनुनः, देवपूज्यः, देवमन्त्री (इन्), देववन्द्यः, देवाचार्यः, देवामात्यः, देवाचितः, देवोपनीः, देवतेज्यः, द्वादशाचिः (ष्), निर्जरेज्यः, पीतवासाः (अस्), बृहस्पतिः, मतिसखा, मरुतपूज्यः, मरुदार्च्यः, मरुदीड्यः, मरुद्गुरुः, मरुद्वन्द्यः, मरुनुतः, मरुमन्त्री (इन्), महामति, यूपध्वजः, लेखगुरुः, लेखवन्द्यः, वाग्धीशः, वागीश्वरः, वाचांपतिः, वाचांप्रभुः, वाचामीशः, वाचांविभुः, वासवेज्यः, वासवेड्यः, शक्रगुरुः, शक्रपूज्यः, शक्रमन्त्री (इन्), शेमुषीशः, सुरगुरुः, सुरनुतः, सुरपूज्यः, सुरपेज्यः, सुरमन्त्री (इन्), सुरवन्द्यः, सूरसूरिः, सुराचार्यः, सुराचितः, सुरेशार्च्यः, सुरेशेड्यः, हरिप्रियः, (५) अङ्गिरः पुत्रः, अङ्गिरः सुतः, अङ्गिरोभवः, अद्विभिन्मन्त्री (इन्), अमरगुरुः, अमरनुतः, अमरपूज्यः, अमरमन्त्री (इन्), अमरार्च्यः, अमराचितः, अमर्त्यगुरुः, अमर्त्यमात्यः, आखण्डलेज्यः, इन्द्रपूजितः, इन्द्रमहितः, इन्द्रयाजकः, इन्द्रवन्दितः, इन्द्रसचिवः, उतथ्यसोत्यः, उतथ्यानुजः, गिरोरमणः, गीर्वाणगुरुः, गीर्वाणवन्द्यः, गोपतिवन्द्यः, जम्भारिगुरुः, त्रिदशगुरुः, त्रिदशवन्द्यः, त्रिदशार्च्यः, त्रिदशार्चितः, दिविजगुरुः, देवतापूज्यः, देवनमस्यः, देवयाजकः, देवोपाध्यायः, देवताचार्यः, द्वादशकरः, निर्जरगुरुः, निलिम्पमन्त्री (इन्), निलिम्पाचार्यः, पर्जन्यपूज्यः, पाखण्डकर्ता (र्तृ), पीतवसनः, पीताम्बरभृत्, पुरन्दरेज्यः, पुरुहूतार्च्यः, प्राक्फाल्गुनेयः, फाल्गुनीभवः, बृहतांपतिः, मधवद्गुरुः, मरुदचितः, मरुदा-

चाय्यः, महन्मस्यः, मरुदाजकः, महेन्द्रगुरुः, वचसांपतिः, वाचामधीशः, वासवगुरुः, वासव-
पूज्यः, वासवाच्चितः, विबुधपूज्यः, विबुधाचाय्यः,
विबुधामात्यः, वृत्रारिपूज्यः, वृत्रारिवन्द्यः,
वृषवन्दितः, शक्रस्य मंत्री (इन्), शासितदेवः,
सरस्वतीशः, सुरनमस्यः, सुपूजितः, सुरमहेज्यः,
सुरयाजकः, सुराणांगुरुः, सुराधिदेवः, सुरेन्द्र-
गुरुः, सुरेन्द्रवन्द्यः, सुरेशगुरुः, सुरेशनुतः, सुरेश-
पूज्यः, सुरेशमंत्री (इन्), सुरेशाचाय्यः, सुरेशा-
च्चितः, सुरोपाध्यायः, स्वर्वाचितांघ्रिः,
(६) अनिमिषाचार्यः, अनिमिषाच्चितः, अम-
रपुरोधाः (अस्), अमराचितांघ्रिः, अमरेशमंत्री
(इन्), आदित्यगुरुः, आदित्याचितांघ्रिः, इन्द्र-
पुरोहितः, इन्द्रमुवस्तिकः, उत्थ्यसोदरः,
उत्थ्यावरजः, गीर्वाणेशवन्द्यः, चित्रशि-
खण्डिजः, त्रिदशपगुरुः, त्रिदशपतीज्यः, त्रिदश-
सचिवः, दम्भोलिभृदिज्यः, दम्भोलिभृन्मंत्री
(इन्), दिविचराचाय्यः, देवपतिपूज्यः, देवपति-
मंत्री (इन्), देवपुरोहितः, देवराजाच्चितः,
देवसमर्चितः, निर्जरसचिवः, पञ्चन्याचितपत्
(इ), पविपाणिपूज्यः, पविपाणिमंत्री (इन्),
पुरन्दरगुरुः, पुरन्दराचाय्यः, पुरन्दरामात्यः,
पुरुहूतपूज्यः, पुरुहूतवन्द्यः, प्राक्फाल्गुनीसुतः,
बलारातिगुरुः, मघोनः सचिवः, मरुतां पुरोधाः,
(अस्), मरुताममात्यः, मरुत्पुरोहितः, मरुद-
धिदेवः, मरुदुपाध्यायः, महेन्द्रसचिवः,
लेखपुरोहितः, वचसामधीशः, विबुधवन्दितः,
विबुधसचिवः, विबुधेन्द्रमंत्री (इन्), शक्र-
पुरोहितः, शक्रमुवस्तिकः, शक्याः प्रभोमंत्री
१-२६

(इन्), शतक्रतुगुरुः, संवत्पूर्वजः, सुमनोनमस्यः,
सुरनाथगुरुः, सुरपतिगुरुः, सुरपपुरोधाः (अस्),
सुरपुरोहितः, सुरराजगुरुः, सुरराजपूज्यः, सुर-
राजवन्द्यः, सुरवन्द्यमानः, सुरार्च्यचरणः, सुरेन्द्र-
याजकः, सुरेशनमस्यः, सुरेशपूजितः, सुरेश-
याजकः, सुरेशसचिवः, सुरेशाधिदेवः, सुरेशो-
पाध्यायः, (७) अदितिजनिगुरुः, अदितिसुता-
मात्यः, अमरनाथपूज्यः, अमरपाचितांघ्रिः,
अमरपूजितांघ्रिः, अमरपूज्यपादः, अमरराजपूज्यः,
अमरराजमंत्री (इन्), अमरवन्द्यमानः, अमर-
धीसहायः, अमरेन्द्रोपाध्यायः, इन्द्रस्यपुरोहितः,
कुलिशधरनुतः, कुलिशभृत्सचिवः, गणपतिगणकः,
गीर्वाणराजाच्चितः, चित्रशिखण्डिसूनुः, त्रिदश-
पतिगुरुः, त्रिदशराजगुरुः, त्रिदिवेशवन्दितः,
दानवारिमचिवः, देवताराजपूज्यः, देवदेवसचिवः,
देवदेवाधिदेवः, देवनायकगुरुः, देवेशपुरोहितः,
निर्जरराजपूज्यः, पविपाणिपूजितः, मरुत्पति-
पूजितः, मरुद्वन्दितपदः, मेघयानाच्चितांघ्रिः,
वचसांपरिवृढः, विबुधपतिगुरुः, शचीपतेः पुरोधाः
(अस्), संक्रन्दनसचिवः, सुनासोरपुरोधाः (अस्),
सुरनाथपूजितः, सुरनाथयाजकः, सुरपति-
वन्दितः, सुरराजपुरोधाः, (अस्), सुर-
राजवन्दितः, सुरवन्दितपदः, सुरेशपुरोहितः,
(८) अदितिनन्दनपूज्यः, अमरनाथवन्दितः,
अमर्त्यपूज्यचरणः, अमृतान्धसांपूजितः, अस्वप्न-
देवसचिवः, ऋभुविभुवन्दितांघ्रिः, क्रतुभुजांपति-
पूज्यः, गीर्वाणनाथसचिवः, चित्रशिखण्डिप्रसूतः,
दिविषन्नुतचरणः, दिवौकसादेवगुरुः, निर्जरराज-
वन्दितः, निलिम्पराजपूजितः, बहिर्मुख-

वन्दितांघ्रिः, यज्ञभुजां सौवस्तिकः, वृन्दारकाचित-
पदः, सुपर्वनाथमहितः, सुरकुलपतिपूज्यः, सुरेश-
वन्दितपदः, सुरेश्वरपूजितांघ्रिः, स्वर्लोकराज-
सचिवः, (९) अमृतादनाचितपदः, नाकनायक-
याजकः, निलिम्पेश्वरपूजितांघ्रिः, शचीपति-
बुद्धिसहायः, सुरराजवन्दितपदः, सुरवृन्दवन्दित-
पदः, (१०) अनिमिषेशपूजितपादः, निलिम्प-
नायकपुरोहितः, (११) अदितिनन्दननाथपुरोधाः,
(अस्), निर्जरनायकपूजितपादः, वृन्दारकवृन्द-
वन्दितपदः, (१२) अदितिदारकदेववन्दित-
पादः, (१३) अदितिदारकदेववन्दितचरणः ।

गुरुपर्यायाः—उपनीः, क्षाणी (इन्), गुरुः, तीर्थः,
दिशातः, देशिकः, देशिकोत्तमः, धर्मोपदेशकः,
निषेकादिकृत् (त्), बोधानः, ब्राह्मिकः ।

आचार्य्यप०—अनुयोगकृत् (त्), आचार्य्यः, गुरुः,
मंत्रव्याख्याकारः, मंत्रव्याख्याकृत् (त्) ।

उपाध्यायप०—अध्यापकः, उपाध्यायः, पाठकः ।

पूज्यप०—अञ्चितम्, अचितम्, अर्च्यः, इज्यः ।
ईदृशः नमस्यः, नुतः, पूजितम्, पूज्यः, महितम्,
वन्दितम्, वन्द्यः, वन्द्यमानः, समचितम्, सम्पू-
जितम् ।

मंत्रिप०—अमात्यः, धीकर्मसहायः, धीसखः,
धीसचिवः, बुद्धिसहायः, मंत्री (इन्), सचिवः,
सामवयिकः ।

पुरोहितप०—ऋत्विक् (ज्), पुरोधाः (अस्),
पुरोहितः, याजकः, सौवस्तिकः (सुवस्तिकः?) ।

सदस्यप०—देशिकः, देशिकोत्तमः, सदस्यः,
सभासद् (द्), सभास्तारः, सभ्यः, सामाजिकः,
स्थेयः ।

१-२६

याजकनामानि—(१) अर्ध्वर्युः, (२) प्रस्थाता
(त्), (३) नेष्टा (ष्ट्), (४) उग्नेता (त्),
(५) ब्रह्मा (अन्), (६) ब्रह्मणाच्छंती (इन्),
(७) अग्नीध्रः, (८) पोता (त्), (९) उद्गाता
(त्), (१०) प्रस्तोता (त्) (११) प्रतिहर्ता
(त्), (१२) अस्तुब्राह्मणः, (१३) होता (त्),
(१४) मंत्रावरुणः, (१५) अर्ध्ववाकः,
(१६) ग्रावस्तुत् (त्) ।

वैजयन्त्यां तु —

याजकाः, भरताः, यज्ञलिहः, कुरवः, ऋत्विजः,
यत्स्रुचः, देवयवः, वाद्यतः, वृक्षतर्हिषः, अर्ध्व-
यंवः, उद्गातारः, होतारः, ब्रह्मा चेति महर्त्विजः ।

वाक्पर्यायाः—गिर्, गिरा, गोः, (गो), ब्राह्मी,
भारती, भाषा, वचः (अस्), वाक् (च्), वाणी,
श्रुतदेवी, सरस्वती ।

पादप०—अङ्गिः, अङ्घ्रिः, क्रमः, क्रमणः, चरणः,
चलनः, पत् (द्), पदम्, पात् (द्), पादः ।

पीतवर्णप०—गौरः, तालकाभः, पीतः, पीतलः,
सितरञ्जनः, सितरूपः, हरिद्राभः, हरिद्रासदृशः,
हारिद्रः ।

गुरुपितृप०—अङ्गिराः (अस्), (सप्तषिविशेषः),
चित्रशिखण्डी (इन्) ।

गुरुज्येष्ठभ्रातृप०—उत्थयः, जीवाग्रजः ।

गुरुपत्नीप०—तारा ।

गुरुपुत्रप०—कचः ।

गुरुरयप०—नीतिघोषः ।

शुक्रपर्यायाः—(१) जाः, भः, (२) अर्च्छः, इन्ः,
कविः, काणः, कामः?, काव्यः, दूतः, धिष्ण्यः,
भगः, भृगुः, शुक्रः, शुक्लः, श्वेतः, सितः,
३०-५८

(३) आस्फुजिः, आस्फुजित् (त्), उशाना (स्), एकदग् (ष्), एकाक्षः, दैत्यत्विक्, (ज्), दैत्यार्च्यः, दैत्येज्यः, दैत्येडधः, दैत्येशः, बलीज्यः, भमञ्जः, भागवान् (मत्तु०), भागवः, भृगुजः, भृगुभूः, भृगूत्थः, मघाजः, मघाभूः, मघोत्थः, सुकविः, (४) असुरार्च्यः, असुरेज्यः, असुरेडधः, आसुरेज्यः, एकचक्षुः (स्), एकनेत्रः, कविसूनुः, काव्यसुतः, चित्रवासाः (अस्), चित्राम्बरः, तिर्यग्गामी (इन्), दनुजाच्यः, दानवेज्यः, दानवेडधः, दिनदृश्यः, दिवाचरः, दैत्याच्यः, दैत्येज्यः, दैत्येत्थः, दैत्यगुरुः, दैत्यनुतः, दैत्यपूज्यः, दैत्यप्रियः, दैत्यभर्ता (त्), दैत्यमंत्री (इन्), दैत्यवन्द्यः, दैत्यसुहृत् (द्), दैत्याचार्यः, दैत्यामात्यः, दैत्याचितः, दैत्येन्द्रेडधः, दैत्येक्षेज्यः, दैत्येक्षेडधः, दैत्योपनीः, प्राक्सुरेज्यः, प्राग्देवेज्यः, बलिगुरु, बलिपूज्यः, बलिमंत्री (इन्), बलिवन्द्यः, बल्यमात्यः, भृगुजनिः, भृगुजन्मा (अन्), भृगुपुत्रः, भृगुभवः, भृगुसुतः, भृगुसूनुः, भृग्वपत्यम्, मघाजनिः, मघाजन्मा (अन्), मघाभवः, मदग्रहः, श्वेतरथः, षोडशाचिः (ष्), षोडशांगुः, सितरथः, (५) असुरगुरुः, असुरप्रियः, असुरसूरिः, असुराचार्यः, असुराचितः, एकनयनः, एकलोचनः, चित्रवसन, दनुजगुरुः, दनुजनुतः, दनुजपूज्यः, दनुजमंत्री (इन्), दनुजवन्द्यः, दनुजसूरिः, दनुजाचार्यः, दनुजामात्यः, दनुजाचितः, दानवगुरुः, दानवपूज्यः, दानवप्रियः, दानवमंत्री (इन्), दानववन्द्यः, दानवसुहृत् (द्), दानवाचार्यः, दानवामात्यः, दानवाचितः, दितिजगुरुः, दितिजपूज्यः, १-२६

दितिजमंत्री (इन्), दितिजाचार्यः, दितिजा-
मात्यः, दैत्यपूज्यः, दैत्यवन्द्यः, दैत्याचितः,
दैत्यनमस्यः, दैत्यपुरोधाः (अस्), दैत्यपूजितः,
दैत्यमहितः, दैत्यवन्दितः, दैत्यसचिवः, दैत्येन्द्र-
मंत्री (इन्), दैत्येन्द्रवन्द्यः, पूर्वदेवेज्यः, पूर्व-
सुरेज्यः, प्राक्सुरवन्द्यः, प्राग्देवतेज्यः, प्राग्देव-
पूज्यः, प्राग्देवाचार्यः, प्राग्देवताच्यः, प्राग्देवते-
ज्यः, बलिपूजितः, बलिवन्दितः, बलिसचिवः,
बलेःपुरोधाः (अस्), भागवदेवः, भृगुतनयः,
भृगुनन्दनः, भृगुप्रसूतिः, भृगुवंशजः, भृगोरपत्यम्,
भृगोर्नन्दनः, शतपर्वेशः, सुरारिवन्द्यः,
(६) अमरारिगुरुः, अमरारिपूज्यः, अमरारि-
मत्रो (इन्), अमरारिवन्द्यः, असुरदयितः,
असुरनमस्यः, असुरपूजितः, असुरमहेज्यः, असुर-
वन्दितः, असुरेन्द्रगुरुः, आसुरपूजितः, इन्द्रारिपु-
मंत्री (इन्), इन्द्रारिवन्दितः, त्रिदशारातीज्यः,
त्रिदिवेशारीडधः, दनुजनाथार्च्यः, दनुजसचिवः,
दनुजाधिपेज्यः, दनुजेन्द्रमंत्री (इन्), दानव-
पूजितः, दानवयाजकः, दानववन्दितः, दानवोपा-
ध्यायः, दितितनयेज्यः, दितिसुताचार्यः, देव-
रिपूषनीः, दैत्यनमस्यः, दैत्यमहितः, दैत्यपुरो-
हितः, पूर्वदेवतेज्यः, पूर्वदेवपूज्यः, पूर्वदेवतेडधः,
प्रथमदेवाच्यः, प्रथमसुरेज्यः, प्राग्देवतावन्द्यः,
प्राग्देववन्दितः, प्राग्देवताचितः, बलिपूज्यपादः,
भागवनन्दनः, भृगुनन्दकरः, विबुधारातीज्यः,
विबुधारिपूज्यः, विबुधारिवन्द्यः, शतपर्वाजानिः,
शतपर्वानाथः, शतपर्वापतिः, शासितदानवः,
सुरारिदयितः, सुरारिसचिवः, (७) अनिमेषा-
रातीज्यः, अनिमेषारिपूज्यः, अमरवैरिवन्द्यः,
३०-५८

अमर्त्यसपत्नेज्यः, असुरकुलगुरुः, असुराणां दयितः, असुरेन्द्रपुरोधाः (अस्), असुरेन्द्रमहितः, असुरेन्द्रसचिवः, दनुजराजगुरुः, दनुतनयाचितः, दनुनन्दनमंत्री (इन्), दानवराजपूज्यः, दानवाधीशवृद्धः, दानववृन्ददेवः, दानवाच्यचरणः, दानवेन्द्राचितांघ्रिः, दितिनन्दनवन्द्यः, दितिसुतसचिवः, दितिसूनुपूजितः, दैत्यराजाचितः, दैत्यपतिपुरोधाः (अस्), दैत्यराजवन्दितः, पूर्वदेवसचिवः, पूर्वदेवाचितांघ्रिः, प्रथमदेवगुरुः, प्रथमसुरनुतः, प्रथमसुरपूज्यः, प्राग्देवताचित्तांघ्रिः, प्राग्देवतावन्दितः, (८) अनिमिषरिपुपूज्यः, असुरपूज्यचरणः, असुरराजपूजितः, असुरवन्दितपादः, असुराविपपूजितः, दनुजनुः सोवस्तिकः, दानवनाथनमस्यः, दानवराजवन्दितः, दितिसूनुपुरोहितः, देवेन्द्रसपत्नगुरुः, दैत्यपतेः पुरोहितः, दैत्येन्द्रपूजितपादः, पूर्वदेवाचितपादः, प्रथमदेवपुरोधाः (अस्), प्राग्देवतपुरोहितः, सुरेन्द्रशत्रुमहितः, सुरेशसपत्नसचिवः, (९) अनिमिषद्विपदचितः, अमररात्रिरिपूनी, अमरवैरिपुरोहितः, दनुजराजपुरोहितः, (१०) अनिमिषेश्वरवैरिवन्द्यः, अमरशात्रवपूजितांघ्रिः, असुरवृन्दवन्दितपादः, दानवराजपूजितपादः, (११) अदितिसूनुसपत्नसचिवः, असुरनायकपूजितपादः, प्रथमदेवतवन्दितपादः, प्राग्देवतापूजितपादपद्मः (कः), प्राग्देवताराजसुपूजितांघ्रिः, दितिजबुद्धिसहायनभक्षरः, वृन्दारकवैरिवृन्दवन्दितपादः, वृन्दारकवैरिवृन्दवन्दितपादः ।

शुक्रपितृपर्यायाः—भृगुः, महर्षिविशेषः, भगवद्विभूतिः ।

शुक्रपत्नीप०—शतपर्वा, शतपर्विका, शतपर्वा ।

शुक्रपुत्रप०—असुरपुरोहितः, शण्डः ।

शुक्रपुत्रीप०—देवयानी, ययातिपत्नी, शुक्राचार्यपुत्री ।

चित्रवर्णप०—एतः, कर्बुरः, कल्माषः, किर्मीरः, चित्रम्, चित्रलः, शबलः ।

शिष्यप०—अन्तेवासी (इन्), अन्तेषत् (द्), छात्रः, मोकः, विनेयः, शिष्यः ।

दैत्यप०—असुरः, इन्द्रारिः, कश्यपापत्यम्, क्षारः ?, दितिजः, दितिसुतः, दित्यपत्यम्, दुष्टिमुद् (प्), देवशत्रुः, दैत्यः, दैत्यः, पातालोकाः (अस्), पूर्वदेवः, पूर्वदेवता, पूर्वसुरः, प्रथमदेवः, प्रथमदेवता, प्रथमसुरः, प्राग्देवः, प्राग्देवता, प्राक्सुरः, यज्ञशत्रुः, रसाग्रेहः, वेदविद्विद् (ष्), शुक्रशिष्यः, सुरद्विद् (प्), सुरारिः, हरिद्विद् (ष्) ।

दानवप०—असुरः, इन्द्रारिः, दनुजः, दनुतनुजन्मा (अन्), दनुपुत्रः, दनुभवः, दनुभूः, दनुसूनुः, दानवः, शुक्रशिष्यः ।

कालेयपर्यायाः—असुरः, इन्द्रारिः, कालोजः, कालीतनयः, कालीपुत्रः, कालीभवः, कालीभूः, कालीसूनुः, कालेयः, महिषासुरः, महिषीजः, महिषीभवः, महिषीभूः, महिषीसुतः, माहिषेयः, सुरद्विद् (ष्) ।

दैत्यवृद्धकिप०—असुरशिल्पी, दैत्यवृद्धकिः, मयः, सूर्यसेद्धान्तकर्ता (त्) ।

शनिपर्यायाः—(२) अकिः, आरः, आकिः, ऐनिः, कालः, कृष्णः, कोणः, कोलः, क्रूरः, क्रोडः, खोडः, दीर्घः, नीलः, पङ्गुः, पोष्णः, १०-५६

ब्राह्मिः, भागिः, भाग्यः, मन्दः, मृदुः, मैत्रः, मैत्रिः, यमः, वक्रः, शनिः, शनैः (स्) (अ०), शौरः, शौरिः, श्यामः, सौरः, सौरिः, स्थिरः, हांसिः, (३) अंगुजः, अंगुभूः, अन्तकः, अर्कजः, अर्कभूः, अंगुक्लजः, अश्वेतः, असितः, आशवः, आरुणिः, इनजः, इनभूः, इनोत्थः, कृशाङ्गः, क्रूरात्मा (अन्), घटपः, घटेशः, छायाजः, छायाभूः, छायेयः, तापनिः, नीलरुक् (व्), पपीभूः, पातङ्गिः, पैङ्गलः, प्रभाजः, प्रभाभूः, प्राभेयः, ब्रह्मजः, ब्रह्मण्यः, भगजः, भगभूः, भगोत्थः, भानवः, भानुजः, भानुभूः, भास्करिः, भास्वज्जः, भास्वद्भूः, मन्दगः, मन्देतिः, मार्तण्डिः, मार्ताण्डिः, मित्रजः, मृदुगः, मेचकः, मेहिरिः, रविजः, रविभूः, रावेयः, सप्ताचिः (व्), सप्तांगुः, सप्तोन्नः, हंसजः, हेलिजः, हिलेयः, (४) अरुणजः, अरुणोत्थः, अर्कजनिः, अर्कजन्मा (अन्), अर्कपुत्रः, अर्कभूतः, अर्कसुतः, अर्कत्मजः, असितगुः, असितभाः (अस्), असितरुक् (व्), आदित्यजः, आदित्योत्थः, इनजनिः, इनजनुः (व्), इनसुतः, इनात्मजः, उष्णांगुजः, औष्णांशवः, कपिलाक्षः, कृष्णप्रभः, कृष्णरुचिः, कृष्णवासाः (अस्), कृष्णाम्बरः, खरांगुजः, खरोन्नभूः, खारांशवः, गभस्तिजः, गाभस्तेयः, घटनाथः, घटविभुः, घटाधिपः, चण्डांगुजः, चाण्डकरिः, चाण्डांशवः, छायाजनिः, छायात्मजः, छायापुत्रः, छायाभवः, छायासुतः, छायासूनुः, तपनजः, तारणेयः, त्रिमूर्तिभूः, त्रिमूर्तेयः, दैनकरिः, देवाकरिः, ध्वान्तद्विभूः, नीलद्युतिः, नीलरुचिः, नीलरोचिः (व्), नील-

वस्त्रः, नीलवासाः (अस्), नीलाम्बरः, नीलांगुः, पतङ्गजः, पतङ्गभूः, पपीजनिः, पप्यपुत्रः, पीथपुत्रः, पूषजातः, प्रभासुतः, प्राभाकरिः, ब्रह्मजनिः, ब्रह्मभवः, भगभवः, भगात्मजः, भानुजन्मा (अन्), भानुपुत्रः, भास्करजः, भास्वद्भूः, मन्दगतिः, मन्दगामी (इन्), मन्दचरः, मन्दभुक्तिः, मन्दमार्गः, मन्दरयः, महाग्रहः, मृदुगतिः, मृदुगामी (इन्), मार्तण्डजः, मार्तण्डभूः, मित्रपुत्रः, मिहिरजः, यमानुजः, रविजन्मा (अन्), रविभवः, रवेः सुतः, रेवतीजः, रेवतीभूः, वैकसन्तिः, वैरोचनिः, वैवस्वतः, शनैश्चरः, शनैश्चारी (इन्), शितिदीप्तिः, शितिरुचिः, शितिवासाः (अस्), श्यामतनुः, श्यामलाङ्गः, श्यामवासाः (अस्), श्रुतकर्मा (अन्), सूनूपुत्रः, सूनूसूनुः, सूरसुतः, सूर्यपुत्रः, सूर्यात्मजः, हंसजनिः, हेलिसुतः, (५) अर्कतनयः, अंगुभरोचिः (व्), असितशोचिः (व्), असिताम्बरः अहेरङ्गभूः, आदित्यसुतः, इनप्रसूतः, उष्णांगुपुत्रः, क्रूरदक्षपथः, खरांगुपुत्रः, ग्रहनायकः, चण्डांगुसूनुः, छायाकुमारः, जगज्जन्मजः, तपनात्मजः, तरणिपुत्रः, तरणिबन्धुः, तिग्ममहोभूः, त्रिमूर्तिपुत्रः, दिनमणिजः, दिनेशसूनुः, दिवानायकः, दैनमणेयः, द्युमणिसुतः, नलिनीशजः, नीलवसनः, नीलाम्बरभूत् (त्), पतङ्गपुत्रः, पिङ्गलात्मजः, प्रेतपुरीषः, भगसम्भवः, भानुतनयः, मार्तण्डाङ्गजः, मिहिरात्मजः, मेचकरुचिः, यमावरजः, युगवत्तंकः, रेवतीभवः, लोकबन्धुभूः, विकसन्तजः, विरोचनभूः, वैभावसवः, श्यामलशोचिः, (व्), सप्ताश्वसूनुः, सवितुसुतः, सह-

सांशुजः, साहस्रांशवः हंससन्ततिः, हेलिनन्दनः,
(६) ग्रहणतनयः, अर्कतनुजन्मा (अन्), असित-
वसनः, आदित्यतनूजः, इनदेहजन्मा (अन्),
उष्णांशुतनयः, कपिलनयनः, कपिललोचनः,
कमलिनीशजः, खररश्मिसूनुः, गभस्तिस्मभवः,
घटरूपभर्ता (त्), तपननन्दनः, तमोहृत्सुतः,
तरणितनूजः, तीक्ष्णोन्नतनुभूः, तीव्रकरजातः,
दिनकरात्मजः, दिननायकोत्थः, दिनपतिपुत्रः,
दिनेशतनयः, दिवसेशसूनुः, दिवाकरसुतः, द्युमणि-
नन्दनः, नलिनीशजानिः, पतङ्गतनयः, पिङ्गला-
त्मभवः, ब्रध्नतनुजन्मा (अन्), भास्करात्मभवः,
भास्वत्तनुजनिः, मिहिराङ्गजातः, यमसहोदरः,
लोकबन्धुपुत्रः, विभावसुसुतः, विवस्वत्तनूजः,
श्रुतश्रवोऽनुजः, सप्तांशुपुंगवः, सवितुःकुमारः,
सहस्रांशुसुतः, हंसशरीरजः, हेलिविग्रहभूः,
(७) अर्कसंहननजः, अहस्करनन्दनः, आदित्य-
समुद्भवः, उष्णदीधितिसूनुः, कमलिनीशजन्मा
(अन्), जगत्साक्षिसन्ततिः, तपनतनुभवः,
तरिणदेहजातः, पद्मिनीपालपुत्रः, प्रखरकर-
जन्मा (अन्), मार्तण्डकायभवः, मिहिराङ्ग-
सम्भवः, वासरनाथपुत्रः, वासरमणिसूनुः,
सप्तगन्धर्वजातः, सप्तसप्त्यङ्गजन्मा (अन्),
सुवर्चलाजानिभूः, (८) अम्बुजहितप्रभवः, अम्भो-
जमित्रतनयः, अम्भोजिनीपतिसुतः, दशशत-
करपुत्रः, (९) अम्भोभवमित्रनन्दनः, घमंघण्या-
त्मसमुद्भवः, नलिनीश्वरशरीरजः, पद्मिनी-
प्राणपतिपुत्रः, (११) सरोजिनीनाथशरीरजन्मा
(अन्), पुटकिनीशकलेवरजातः, (१२) मृणा-
लिनीनाथकलेवरोद्भवः, नालीकिनीनाथकदेह-
१-२६

सम्भवः, (१४) पङ्केरुहाधिपतिसंहननप्रसूतिः ।
शनिपितृपर्यायाः—अर्कः, इनः, पपीः, रविः,
सूर्यः, शेषस्तु रवौ ।
शनिमातृप०—छाया, प्रभा, विभा, शेषस्तु रवौ ।
शनिभ्रातृप०—अन्तकः, कालः, यमः, शेषस्तु
यमे ।
शनिपत्नीप०—चित्ररथकन्या, चित्ररथपुत्री,
शनिपत्नी ।
कृष्णवर्णप०—अशुक्लः, अशुभ्रः, अश्वेतः,
असितः, कालः, कृष्णः, नीलः, मेचकः, रामः,
शितिः, श्यामः, श्यामलः ।
राहुपर्यायाः—(१) वः, (२) अगुः, अहिः,
चक्री (इन्), तमः, तमः, (अस्) (न०),
दैत्यः, घाता (त्), ध्वान्तः, नागः, पङ्कः, पातः,
फणी (इन्), भोगी (इन्), राहुः, वक्रः, विदुः,
व्यालः, सर्पः, (३) अनंशुः, अञ्जारिः, अरश्मिः,
अहिराट् (ज्), उरगः, कुण्डली (इन्), अहारिः,
गूढपात् (द्), जिह्वागः, तिमिरः, दनुजः, दानवः,
नागराट् (ज्), पन्नगः, पुदाकुः, फणिपः,
फणीन्द्रः, फणीशः, भानुभुक् (ज्), भुजगः,
भुजङ्गः, भुजङ्गेद्, भोगिपः, भोगीन्द्रः, भोगीशः,
व्यालेशः, शश्वरिः, शीर्षकः, सर्पेन्द्रः, सुरद्विद्
(ष्), संहैयः, स्वर्भाणुः, स्वर्भानुः, (४) अन्ध-
कारः, अमयूखः, असुरेशः, अहिनाथः, अहि-
पतिः, अहिविभुः, अहेः प्रभुः, आशीविषः,
इन्दुतपः (अस्), इन्दुतुदः, इन्दुदुहृत् (द्),
इन्दुरिपुः, उपप्लवः, उपरागः, उरगपः, उरगेशः,
काकोदरः, कृष्णवर्णः, चक्षुः श्रवाः (अस्),
चन्द्रन्तुदः, चन्द्रन्दुनः, चन्द्रपातः, चन्द्रमर्दी,
१०-५८

चन्द्ररिपुः, तमः खेटः, तमोगुणः, दन्दशूकः, दनुजेशः, दर्वीकरः, दानवपः, दानवेन्द्रः, देवरिपुः, देवशत्रुः, दैत्यग्रहः, दैत्यच्छाया, दैत्याधिभूः, नागराजः, फणिपतिः, फणीश्वरः, ब्रध्नवैरी (इन्), भरणीभूः, भुजङ्गमः, । भुजगराट् (ज्), भुजगेन्द्रः, भोगिनाथः, भोगिपतिः, मलयजः, रविरिपुः, विधुन्तुदः, विधुमर्दी, विधुवैरी (इन्), बिलेशयः, विषधरः, व्यालपतिः, व्यालपालः, शशिमर्दी (इन्), शिरोग्रहः, शिरोवक्त्रम्, शीर्षदेहः, सिंहिकाभूः, सिंहीसूनुः, सिंहिकेयः, सोमशत्रुः, (५) अभ्रपिशाचम्, अमृतचौरः, असुरनाथः, असुराधीशः, इन्दुप्रत्यर्थी (इन्), उरगाधिपः, उरगाधिभूः, ग्रहकल्लोलः, तिमिर-दीप्तिः, दनुजनाथः, दानवेश्वरः, नागाधिराजः, निशाकरारिः, पवनाशनः, फणिनायकः, भुज-गपतिः, भुजगविभुः, भुजङ्गनाथः, भुजङ्गमेशः, भुजङ्गविभुः, भुजङ्गाधिभूः, विधुवाधकः, शिरो-द्युचरः, सिंहिकापुत्रः, सिंहिकासुतः, सिंहिकासूनुः, सिंहीतनूजः, सिंहीनन्दनः, सोमसपत्नः, (६) अभ्रपिशाचकम्, इन्दुविमर्दनः, उरगाधि-नाथः, उषाविभुशत्रुः, तुहिनांशुन्तुदः, दानवा-धिपतिः, पवनभुक्पतिः, फणिनामधिपः, भरणी-सम्भवः, भुजगनायकः, रविचन्द्ररिपुः, विहङ्ग-कल्लोलः, सिंहिकानन्दनः, सिंहीतनुजन्मा (अन्), स्वर्गदिवामणिः, हिमकररिपुः, (७) कुमुदपतिरिपुः, तमीनाथसपत्नः, दानव-वृन्दनाथः, दिवसकररिपुः, फणिनामधीश्वरः, सिंहिकाकायजातः, सिंहिकागर्भभूतः, सिंहिका-देहभवः, सिंहीसंहननभूः, (८) कुमुदिनीपतिपातः, १-२६

त्रिदशसद्यदिवाकृत् (त्), धवलकरसपत्नः, रविचन्द्रविमर्दनः, सूर्याचन्द्रमसोररिः, (९) देव-निकेतनभास्करः, रजनीश्वररश्मिहरः, (११) विभावरीनाथमरीचिहर्ता (त्), दाक्षा-यणीनायकरश्मिहर्ता (त्), (१२) निशीथिनी-नायकदीधितेर्हरः ।

सर्पपर्यायाः—अहिः, नागः, सर्पः, शेषस्त्वन्यत्र ।

अन्धकारप०—अन्धकारम्, अन्धतमसम्, अन्धा-तमसम्, अवतमसम्, आततिः, आसक्तम्, तमः, तमः (अस्) (न०), तमिस्रम्, तामिस्रम्, तिमिरम्, दिगम्बरः, दिनकेसरः, दिनाण्डम्, ध्वान्तम्, निशावर्म (अन्), नीलपङ्कम्, भूच्छा-यम्, भूच्छाया, रजोवलम्, रात्रिरागः, वियद्भूतिः, वृत्रः, शार्वरम्, सन्तमसम् ।

केतुपर्यायाः—(२) अहिः, कृशः, केतुः, गुदम्, गुह्यम्, चूडो (इन्), तटम्, ध्वजः, पुच्छम्, वक्रः, शिरवी (इन्), श्रीमान् (मतु०), सर्पः, (३) अकचः, अनिलः, आहिकः, उत्पातः, कबन्धः, केतनः, केतवः, धूमजः, पताकः, मृत्युभूः, वारुणः, विकचः, विकेशः, शिखाभृत् (त्), शिखावान् (मतु०), (४) अचिकुरः, आश्लेषाभूः, ऊर्ध्वकचः, केशपाशी (इन्), ग्रहा-न्तिमः, चन्द्रारातिः, तमः पुच्छः, धूम्रकायः, बिलेशयः, ब्रह्मापुत्रः, मृत्युपुत्रः, मृत्युसुतः, राहु-पुच्छः, विषगर्भः, वैजयन्तः, (५) अश्लेषाभवः, आर्द्रालुब्धकः, कबन्धखगः, कबन्धग्रहः, वैज-यन्तकः, शिखिविकामी (इन्), (६) उपप्ल-वाकचः, विभावसुसुतः, (७) अकचनाकवासः, कबन्धनभश्चरः, कमलजतनयः, केशपाशिखचरः, ३०-५८

हिमकरदमनः, (८) विधुवर्गविमोचनः ।

प्रकाशकग्रहनामानि—सूर्यः, चन्द्रश्चेति द्वौ प्रकाशकौ ग्रहौ स्तः ।

ताराग्रहनामानि—भौमः, बुधः, बृहस्पतिः, शुक्रः, शनिश्चेते पञ्च ताराग्रहाः सन्ति ।

तमःस्वरूपग्रहनामनी—राहुः, केतुश्चेतौ द्वौ तमः स्वरूपग्रहौ स्तः ।

शुभग्रहनामानि—अर्द्धबिम्बाधिकेन्दुः, निष्पाप-बुधः, गुरुः, शुक्रश्चेते शुभग्रहाः सन्ति ।

अतिशुभग्रहनामानि—बृहस्पतिः, शुक्रः, यमक- (घ) ष्टकश्चेतेऽतिशुभग्रहाः सन्ति ।

पापग्रहनामानि—अर्द्धबिम्बोनेन्दुः, भौमः, रविः, सपापबुधः, शनिः, राहुः, केतुश्चेते पापग्रहाः सन्ति ।

क्रूरग्रहनामनी—भौमः, शनिश्चेतौ द्वौ क्रूरग्रहौ स्तः ।

अतिपापग्रहनामानि—केतुः, गुलिकः, मान्दिः, राहुश्चेतेऽतिपापग्रहाः सन्ति ।

गुलिकपर्यायाः—अतिपापी (इन्), गुलिकः, प्राणहरः ।

मान्दिप०—आर्किजः, आर्किपुत्रः, आर्किसूनुः, आर्केर्जनिः, कालसुतः, कृष्णात्मजः, दिनकरसुत-पुत्रः, पङ्कजः, प्रेतपुरीशजः, प्रेतपुरीशसूनुः, भास्वज्जभूः, मन्दजः, मन्दपुत्रः, मन्दसुतः, मन्दोत्थः, मान्दिः, यमात्मजः, शनिसुतः शनेः सूनुः, शनेस्तनूजः ।

प्राणपर्यायाः—असुः, प्राणः, प्राणपदः ।

ताजिकशास्त्रीयमुन्याग्रहप०—अन्यहा, इन्हा, इन्हा, मुया, मुन्हा, मुथिहा ।

१-२६

उपग्रहनामानि—(१) कालः, (२) परिवेषः (परिधिः), (३) घूमः, (४) अर्द्धयामः, (अर्द्ध-प्रहरः), (५) यमघण्टकः (यमकण्टकः), (६) इन्द्रधनुः, (शक्रचापः), (७) गुलिकः (मान्दिः), (८) व्यतिपातकः (व्यतीपातः), (९) ध्वजः (उपकेतुः). इत्येते नवोपग्रहाः सन्ति ।

ख्याद्यंशानां नामानि—ख्यांशः (कालः), भौमांशः (मृत्युः), बुधांशः (अर्द्धप्रहरः), गुर्वंशः (यमघण्टकः), शन्यंशः (गुलिको मान्दिर्वा), चैते ख्याद्यंशनामानि सन्ति ।

नूतनग्रहनामानि—(१) हर्शलः (इन्द्रः), (२) नेप्च्यूनः (वरुणः), प्लोटोः (?), चैते-नवग्रहाः सन्ति ।

एकयोक्त्याग्रहाणां पर्यायाः—

रवीन्द्रोः पर्यायाः—गावौ, ग्रहराजौ, तिमिरारी, दशन्ती, ध्वान्तारी, पचती, पीतू, पुष्पदन्ती, पुष्पवन्ती, भगौ, भासन्ती, भेनौ, हरी, उष्ण-हिमकरी ।

चन्द्रगुर्वोः प०—गौरी, सिन्धुजौ, सिन्धुभवौ ।

ज्ञावर्धोः प०—हरिजौ ।

जेन्द्रोः प०=बुधौ ।

रवीज्ययोः प०—गोपती ।

ख्यारयोः प०—अरुणौ, काश्यपेयौ ।

तमोऽर्कयोः प०—असुरौ, अही ।

राहुकेत्वोः प०—अर्केन्दुर्वरिणौ, उपस्रगौ, उप-ग्रहौ, तमोग्रहौ, रवीन्दुरश्मिहरो, रवीन्दु-विमर्दनी ।

मेन्द्रोः प०—भमौ ।

३०-५८

चन्द्रज्ययोः५०—मेज्यौ ।

चन्द्राच्छयोः५०—माच्छौ ।

गुरुभयोः५०—अनिमिषानिमिषद्विषद्विषो, अमात्यौ, अचितौ, अच्यौ, आचार्यौ, उपनियां, उपाध्यायी, गुरु, पूजितौ, पूज्यौ, मन्त्रिणौ, महितौ, वन्दितौ, वन्द्यौ वाडवखगौ, विप्रौ, शासितदेवदेव्यौ ।

शुक्रगुर्वोः५०—मेज्यौ ।

शुक्रशन्योः५०—शुक्लाशुक्लौ, सितासितौ, सित-सौरी ।

गुरुशुक्ररविभौमप०—द्विजराजखेचराः ।

सूर्यारमन्वप०—विषमग्रहाः ।

रविभौमप०—राजग्रहौ ।

भौमार्कप०—भूमीसूर्यपुत्रौ ।

भौमबुधप०—कुचन्द्रसूनु ।

उच्चराशिपर्यायाः—उच्चम्, (पु०, न०) उच्च-गृहम्, उच्चभम्, उच्चभवनम्, उच्चराशिः, उच्चक्षम्, तुङ्गम्, तुङ्गगृहम्, तुङ्गभम्, तुङ्ग-भवनम्, तुङ्गराशिः, तुङ्गक्षम् ।

ग्रहोच्चराशिनामानि—(१) मेषः, (२) वृषः, (३) मकरः, (४) कन्या, (५) कर्कः, (६) मीनः, (७) तुला, एतेऽर्कात्क्रमत उच्चराशयः सन्ति ।

ग्रहोच्चांशसंख्याः—दश, त्रयः, अष्टाविंशतिः, पञ्चदश, पञ्च, सप्तविंशतिः, विंशतिश्चैते रवेः क्रमादुक्तोच्चराशिषूच्चांशाः सन्ति ।

नीचराशिपर्यायाः—अधरम्, अधरगृहम्, अधर-भम्, अधरभवनम्, अधरराशिः, अधरक्षम्, निम्नम्, निम्नगृहम्, निम्नभम्, निम्नभवनम्, निम्नराशिः, निम्नक्षम्, नीचः, नीचगृहम्, नीच-
१-२६

भम्, नीचभवनम्, नीचराशिः, नीचक्षम् ।

ग्रहनीचराशिनामानि—(१) तुला, (२) वृश्चिकः, (३) कर्कः, (४) मीनः, (५) मकरः, (६) कन्या, (७) मेषः, एतेऽर्कात् क्रमतो नीच-राशयः, सन्ति, नीचांशास्तूच्चांशवद् बोध्याः ।

मूलत्रिकोणराशिपर्यायाः—त्रिकोणम्, त्रिकोण-गृहम्, त्रिकोणभम्, त्रिकोणभवनम्, त्रिकोण-राशिः, त्रिकोणक्षम्, मूलत्रिकोणम्, मूलत्रिकोण-गृहम्, मूलत्रिकोणभम्, मूलत्रिकोणभवनम्, मूल-त्रिकोणराशिः, मूलत्रिकोणक्षम् ।

ग्रहमूलत्रिकोणराशिनामानि—(१) सिंहः, (२) वृषः, (३) मेषः, (४) कन्या, (५) धनुः, (६) तुला, (७) कुम्भः, इत्येतेऽर्कात् क्रमतो ग्रहाणां मूलत्रिकोणराशयः सन्ति ।

ग्रहमूलत्रिकोणांशसंख्याः—विंशतिः, सप्तविंशतिः, द्वादश, पञ्च, दश, पञ्चदश, विंशतिश्चैते रवेः क्रमान्मूलत्रिकोणांशाः सन्ति ।

कालपुरुषाङ्गेग्रहविभागो यथा—(१) शीर्षं, मुखं च, (२) गलः, (३) पृष्ठं, उदरं च, (४) करः अङ्घ्रिश्च, (५) कटी जघने च, (६) गुह्यं मुष्कं च, (७) जानू, इत्येतेषु कालपुरुष-शरीरावयवेषु एकादिसंख्याक्रमतो रव्यादिग्रहाणां विभागो बोध्यः ।

ग्रहधातुनामानि—(१) अस्थि, (२) रुधिरम्, (३) मज्जा, (४) त्वचा, (५) वसा, (६) वीर्यम्, (७) स्नायुश्चैते धातवोऽर्कात् क्रमात्सन्ति ।

ग्रहवर्णनामानि—(१) रक्तः, (२) श्वेतः, (३) क्षोहितः, (४) हरितः, (५) पीतः,
३०-५८

(६) सितः, (७) वयःमलः, चैते वर्णा रवेः क्रमात्सन्ति ।

विगीशनामानि—(१) रविः, (२) शुक्रः, (३) मङ्गलः, (४) राहुः, (५) शनिः, (६) चन्द्रः, (७) बुधः, (८) गुरुश्चैते पूर्वादीनां दिशाप्र-
दक्षिणक्रमेण रव्यादयोऽधिपाः सन्ति ।

पुरुषग्रहनामानि—रविः, कुजः, गुरुश्चैते पुरुष-
ग्रहाः सन्ति ।

स्त्रीग्रहनामनी—चन्द्रः, शुक्रश्चैतो स्त्रीग्रहौ स्तः ।
नपुंसकग्रहनामनी—बुधः, शनिश्चैतो बलीबग्रहौ
स्तः ।

सजल (आर्द्र) ग्रहनामनी—चन्द्रः, शुक्रश्चैतो
सजलावाद्रग्रहौ स्तः ।

निर्जल (शुष्क) ग्रहनामानि—रविः, मङ्गलः
शनिश्चैते निर्जल (शुष्क) ग्रहाः सन्ति ।

सजलनिर्जलग्रहनामनी—बुधः, गुरुश्चैतो सजल-
निर्जलग्रहावर्थात्सजलराशिगौ सजलौ निर्जलरा-
शिगौ निर्जलावित्याशयः ।

ग्रहावस्थानामानि—(१) वृद्धः, (२) स्तनवानम्,
(३) बाल्यम्, (४) कौमारम् (व्रतस्थितम्),
(५) गौवनम्, (६) मध्यः, (७) अतिवृद्धश्चै-
तानि ग्रहणां वयांसीनात् क्रमाज्ज्ञेयानि ।

ग्रहरसनामानि—(१) कटुकः, (२) क्षारम्,
(३) कटुकः, (४) कषायः, (५) मधुरः,
(६) भ्रमलः (७) तीक्ष्णम्, चैतेऽर्कात् क्रमात्
रसाः सन्ति ।

ग्रहद्रव्यनामानि—(१) ताम्रम्, (२) मणिः,
(३) सुवर्णम्, (४) शुक्तिः, (५) रौप्यम्,
(६) मुक्ताफलम्, (७) लौहचैतानीनात् क्रमाद्
१-२६

द्रव्याणि सन्ति ।

ग्रहरत्ननामानि—(१) माणिक्यम्, (२) मुक्ता,
(३) प्रवालम्, (४) पुष्परागः (५) गारुत्मतम्,
(६) वज्रम्, (७) नीलुच्चैतानीनात् क्रमाद्
रत्नानि सन्ति ।

ग्रहवस्त्रनामानि—(१) स्थूत्रम्, (२) रम्यनवम्
(३) अग्निहतम्, (दग्धं), (४) जलहनम्
(प्राद्रं), (५) मध्यमम् (६) दृढम्, (७) जीर्णम्,
चैतानीनात् क्रमाद् वस्त्राणि सन्ति ।

ग्रहक्रीडास्थाननामानि —(१) देवालयः,
(२) जलतटम्, (३) अग्निस्थानम्, (४) विहा-
रस्थानम्, (५) कोशस्थानम्, (६) शयनस्थानम्,
(७) उत्तरप्रदेशश्चैतानीनात् क्रमात् क्रीडास्था-
नानि सन्ति ।

ग्रहाधिदेवनामानि—(१) अग्निः, (२) जलम्,
(३) स्कन्दः, (४) विष्णुः, (५) शक्रः,
(६) शची, (७) ब्रह्मा, चैतेऽर्कात् क्रमादग्नि-
देवाः सन्ति ।

सुखप्रदग्रहनामानि—चन्द्रः, बुधः, गुरुः, शुक्र-
श्चैते ग्रहाः प्रकृत्या नृणां सुखप्रदाः स्युः ।

दुःखप्रदग्रहनामानि—रविः, मङ्गलः, शनिः,
राहुः, केतुश्चैते ग्रहाः प्रकृत्या नृणां दुःखप्रदाः स्युः ।

सत्त्वगुणप्रधानग्रहनामानि—रविः, चन्द्रः, गुरु-
श्चैते सत्त्वगुणप्रधानग्रहाः सन्ति ।

रजोगुणप्रधानग्रहनामनी—बुधः, शुक्रश्चैतो रजो-
गुणप्रधानग्रहौ स्तः ।

तमोगुणप्रधानग्रहनामनी—भीमः, शनिः, राहुः,
केतुश्चैते तमोगुणप्रधानग्रहाः सन्ति ।

ग्रहवर्णनामानि—(१) क्षत्रियः, (२) वैश्यः,
३६-५८

(३) क्षत्रियः, (४) शूद्रः, (५) ब्राह्मणः,
(६) ब्राह्मणः, (७) अन्त्यजश्चेत्तेऽर्कात् क्रमाद्
वर्णाधिपाः सन्ति ।

ग्रहजातिनामानि—(१) क्षत्रियः, (२) तपस्वी,
(३) सुवर्णकारः, (४) ब्राह्मणः, (५) वणिक्,
(६) वैश्यः, (७) शूद्रश्चेता अर्कात् क्रमाद्
ग्रहजातयः सन्ति ।

द्विपदग्रहनामनी—गुरुः शूक्रश्चेतौ द्विपदौ स्तः ।

चतुष्पदग्रहनामनी—भौमः शनिश्चेतौ चतुष्पदौ
स्तः ।

पक्षिग्रहनामनी—रविः, बुधश्चेतौ विहङ्गमौ
स्तः ।

सरोसुपाकारग्रहनाम —चन्द्रोऽयंसरोसुपाकारो-
ऽस्ति ।

इति श्रीमुकुन्ददेवस्यविरचिते उद्योतिषशब्दकोषे

पञ्चमो ग्रहवर्गः समाप्तः ।

—:०:—

मानवर्गः ।

मानपर्यायाः—इयत्ता, परिमाणम्, परिमितिः,
प्रमाणम्, (अजहल्लिङ्गम्) प्रमितिः, मानम् ।

मानार्थवाचकशब्दाः—(१) यौतवम् (पीतवम्),
(२) द्रुवयम्, (३) पाय्यम्, चेति त्रयो मानार्थ-
वाचकशब्दाः स्युः ।

तदुक्तममरेण—

‘यौ (पी) तवं द्रुवयं पाय्यमिति मानार्थकं त्रयम्’
इति अम० २।६।८।५

मानभेदाः—(१) तुलामानम्, (२) प्रस्थमानम्,
(३) अङ्गलिमानम्, चेति मानस्य त्रयो भेदाः
स्युः ।

अत्राहामरसिंहः—

‘मानं तुलाङ्गलिप्रस्थैः’ इति अम० २।६।८।५

हेमचन्द्रेण तु स्पष्टमुक्तम्—

‘तुलाद्यैः पी (यौ) तवं मानं द्रुवयं कुडुवादिभिः ।
पाय्यं हस्तादिभिः’ इति अभि० चि० ४।२००।

८८३

मानप्रभेदाः—(१) उन्मानम्, (२) परिमाणम्,
(३) प्रमाणं चेति मानस्य त्रयः प्रभेदाः स्युः ।

तदुक्तममरस्यामरविवेकविवृतौ—

‘ऊर्ध्वमानं किलोन्मान, परिमाणं तु सर्वतः ।
आयामस्तु प्रमाणं, स्यात्संख्या भिन्नार्थसर्वतः ॥’
इति । अमरस्यामरविवेकटीकायाम् ६।८५।२३१।

उन्मानपर्यायाः—उन्मानम्, ऊर्ध्वमानम्, तुला-
मानम्, ‘वट्ट’ ‘वाट’ इति च भाषा ।

परिमाणप०—परिमाणम्, प्रस्थमानम्, सर्वतो-
मःनम ।

प्रमाणप०—अङ्गलिमानम्, आयामः, प्रमाणम् ।
शास्त्रीयमाने तुलामानभेदाः—(१) गुञ्जा,
(२) माषः, (३) कर्षः, (४) पलम्, (५) सुव-

(१) तदुक्तं - नामलिङ्गानुशासने—‘गुञ्जाः पञ्चाष्टमावकः । ते षोडशाऽक्षकर्वोऽस्त्री पलं कर्वचतुष्टयम् ।

सुवर्णविस्ती ‘हेम्नोऽञ्जे’ कुर्वचस्तस्तु तत्पले ॥ तुला स्त्रियां पलशतं भारः स्याद्विंशतिस्तुला । आक्षितो
वशा भारः स्युः शाकदो भार आक्षितः ॥ कार्वापणः कार्वाकाः स्यात्कार्विके ताक्षिके पणः ।’ इति नामलि-
ङ्गानुशासने सुधाधारव्यायाम् ६।८५, ८६, ८७, ८८। ३३० ।

(शेष पृष्ठ ५६ पर) —

णम्. (६) कुरुविस्तः, (७) तुला, (८) भारः, (९) आचितः, (१०) शाकटभारः, (११) राज-तकर्षः, (१२) ताम्रकर्षः चैत्येते तुलामानभेदाः स्युः ।

गुञ्जापर्यायाः—काकचिञ्चा, काकचिञ्चिः, काकचिञ्ची, कृष्णला, गुञ्जा, रक्तिका । 'घुंघुंची' इति भाषा ।

माषप०—माषः, माषकः, हेम, धान्यकः, 'मासा' इति भाषा ।

तदुक्तम्—

'दशाष्टंगुञ्जं प्रवदन्ति माषं मासाद्वयः षोडश-भिश्च कर्षम् ।' इति लीलावती ।

'गुञ्जाभिर्दशभिर्माषः शाणो माषचतुष्टयम् ।' इति वैद्यकपरिभाषा । श० चि० पृ ६०१ स्त० १ ।

'षड्भिस्तु रक्तिकाभिः स्यान्माषको हेमधान्यका ।

माषो गुञ्जाभिरष्टाभिः सप्तभिर्वा भवेत्क्व-चित् ॥' इति भावप्रकाशे च ५।६।३०६

कर्षप०—अक्षः, उदुम्बरम्, करमध्यः, कर्षः, कवलग्रहः, किञ्चित्पाणिः, तिन्दुकम्, पाणितलम्, पाणिमानिका, पिचुः, बिडालपदकम्, षोडशिका, सुवर्णम्, हंसपदम् ।' इति ।

तदुक्तम्—

'ते षोडशाक्षः कर्षोऽस्त्री' इत्यमरसु० व्या०

६।८६।३३० 'भिषजां व्यवहारे तु 'कर्षः स्यात्तोल-कद्वयम् ।' इति श० चि० २।५१८ अशोत्रि-रक्तिकाः । 'राजनिर्घट्टमते—'कर्षः स्याद्दश-माषकः ।' इति श० चि० १।५१६

'कोलद्वयं तु कर्षः स्यात्स प्रोक्तः पाणिमानिका । अक्षः पिचुः पाणितलं किञ्चित्पाणिश्च तिन्दु-कम् ॥ बिडालपदकं चैव तथा षोडशिका मता । करमध्यो हंसपदं सुवर्णं कवलग्रहः ॥ उदुम्बरं च पर्यायैः कर्षमेव निगद्यते ।' इति भावप्रकाशः

५।८, ६, १०।३०६

पलप०—ग्राम्रम्, कर्षचतुष्टयम्, चतुर्थिका, निकुञ्चकः, पलम्, प्रकुञ्चः, बिल्वम्, मुष्टिः, मुष्टी, षोडशी, सुपाटः ।

तदुक्तम्—

'शुक्तिभ्यां च पलं ज्ञेयं मुष्टिराम्रं चतुर्थिका ।

प्रकुञ्चः षोडशी बिल्वं पलमेवात्र कीर्त्यते ॥'

इति भावप्रकाशः । ५।११।३८ ।

'तत्तुशास्त्रं तौलकचतुष्टयम् । वैद्यके अष्टतोल-कम् । लौकिके साष्टरवितद्विमाषकतोलकत्रित-यम् ॥ यथा—'पलं तु लौकिकं मानं साष्टरवित-द्विमाषकम् । तौलकत्रितयं ज्ञेयं ज्योतिर्ज्ञः स्मृति-सम्मतम् ।' इति तिथितत्त्वे ॥' पलं सुवर्णश्च-

१-२२

२१-४४

—(पृष्ठ ५८ से)

व्यासः—

५ गुञ्जाः=१ माषः ।

सुवर्णस्य कर्ष—

१०० पलानि=१ तुला ।

१ आचितः—१ शाकटभारः ।

१६ माषाः=१ कर्षः । ४ कर्षाः=१ पलम् ।

१६ माषाः=१ सुवर्णः । ४ सुवर्णाः=१ कुरुविस्तः ।

२० तुलाः=१ भारः । १० भाराः=१ आचितः ।

१६ माषाः=१ राजतकर्षः । „ „ =१ ताम्रकर्षः ।

त्वारः पञ्च वापि प्रकीर्तिताः ।' इति श-चि०
स्तं १ पृ ६४ ।

सुवर्णप०—विस्तः, सुवर्णम् ।

अत्राह हेमचन्द्रः—

'विस्तः सुवर्णो हेम्नोऽश्वे' इत्यभि चि० ३।२०१।

८८४

कुरुविस्तप०—कुरुविस्तः, सुवर्णपलम् ।

तुलाप०—तुला, पलशतम् ।

भारप०—भरः, भारः ।

आचितप०—आचितः, आचितः, शलाटः,

शाकटः, भारः शाकटीनः ।

तदुक्तम्—

'कुरुविस्तस्तु तत्पले ॥ तुला पलशतं तासां
विशत्या भार आचितः । शाकटः शाकटीनश्च
शलाटस्ते दशाचितः ।' इत्यभि० चि० ३।२०१।

८८५

'आचितो दशभाराः स्युः' इति हलामुघः ।

'भारैर्दशभिराचितः ।' इति रत्नकोषः । 'आचितः
शाकटोन्मेये पलानामयुतद्वये ।' इति च मेदिनी ।

इत्यमरस्यु० व्या० ६।३३१।८७

राजतकर्षप०—कार्षापणः, कार्षापणकः, कार्षिकः,
राजतकर्षः ।

उक्तञ्च—

'कार्षापणः कार्षिकः स्यात्' इत्यमरस्यु० व्या०
६।३३१।८८।

ताम्रकर्षप०—ताम्रकर्षः, ताम्रिकः, पणः
(पैसा) इ० भा० ।

उक्तञ्च—

'कार्षिके ताम्रिके पणः ।' इत्यम० सु० व्या०
६।३३१।८८।

मागधीयमाने 'तुलामानभेदाः'—(१) असरेणुः,
(२) मरीचिः, (३) राजिका, (४) सर्षपः,
(५) यवः, (६) गुञ्जा, (७) माषकः, (८) शाणः,
(९) कोलः, (१०) कर्षः ।

१-१७

१८-३४

(१) मागधीयमानमाह भावविधः—'असरेणुर्बुधः प्रोक्तस्त्रिंशता परमाणुभिः । असरेणुस्तु पर्यायनाम्ना बन्धो
निगद्यते ॥ आलान्तरगतः सूर्यकर्षं शो विलेख्यते । बन्धंशोभिर्मरीचिः स्यात्ताभिः बन्धिमश्च राजिका ॥
तिसृभी राजिकाभिश्च सर्षपः प्रोच्यते बुधैः । यवोऽष्टसर्षपैः प्रोक्तो गुञ्जा स्यात्तच्चतुष्टयम् ॥ बन्धिम
स्तु दशितकाभिः स्यान्माषको हेमघान्यको । मावश्चतुर्भिः शाणः स्याद्भरणः सः निगद्यते ॥ टङ्कः स
एव कथितस्तद्व्यं कोल उच्यते । कुत्रको बटकर्षश्च ब्रंशणः स निगद्यते ॥' इति भावप्रकाशः ५।३८६।
१,४,५,६,७।

न्यासः—

३० परमाणवः=१ असरेणुः ।

६ मरीचयः=१ राजिका ।

८ सर्षपाः=१ यवः ।

६ गुञ्जाः=१ माषकः ।

२ शाणौ=१ कोलः ।

६ बन्धयः=१ मरीचिः ।

३ राजिकाः=१ सर्षपः ।

४ यवाः=१ गुञ्जा ।

४ माषाः=१ शाणः ।

२ कोली=१ कर्षः ।

त्रसरेणुपर्यायाः—त्रसरेणुः, वंशी ।

मरीचिप०—किरणः, भानुः, मरीचिः, शेषस्तु रवी ।

राजिकाप०—असुरी, कृष्णिका, क्षवः, क्षता-
भिजननः, राजसर्षपः, राजिका ।

तदुक्तम्—

‘क्षवः क्षुताभिजननो राजिका राजसर्षपः ।

असुरी कृष्णिका चासौ’ इत्यभि० चि० ३।१०१।
४१८-१९।

सर्षपप०—श्वेतसर्षपः, सर्षपः, सिद्धार्थः ।

तदुक्तम्—

‘अथ सिद्धार्थः श्वेतसर्षपः ॥’ इत्यभि० चि०
४२१० ११८०।

यवप०—तीक्ष्णशूकः, यवः, हयप्रियः ।

तदुक्तम्—

‘यवो हयप्रियस्तीक्ष्णशूकः’ इत्यभि० चि० ४।

२६८।११७०

शाणपर्यायाः—टङ्कः, धरणः, निष्कः, शाणः,
शाणकः ।

तदुक्तम्—

‘तै (माषैः) इचतुभिस्तु शाणकः । टङ्कोऽस्त्री
धरणम्’ इति कल्पद्रौ १६०।५१५-१६।

कोलप०—कोलः, क्षुद्रकः, द्रक्षणः, वटकः ।

तदुक्तम्—

‘शाणद्वयं कोलस्तु द्रक्षणः । क्षुद्रको वटकः’ इति
कल्पद्रौ १६०।५१६

कालिङ्गीयमाने तुलामानभेदाः—(१) गौर
(श्वेत) सर्षपः, (२) यवः, (३) गुञ्जा,
(४) वल्लः (५) माषः, (६) शाणः,
(७) गद्याणकः, (८) कर्षः, (९) पलम्,
(१०) कुडवः ।

शास्त्रीयमाने प्रस्थमानभेदाः—(१) मुष्टिः,
(२) कुडवः, (३) प्रस्थः, (४) आठकः,
(५) द्रोणः, (६) शूर्पः, (७) खारी, (८) प्रव-

१-१७

१८-२४

(१) प्रस्थमानमाहामरः—‘अस्त्रियामाठकद्रोणौ खारी बाहो निकुञ्चकः । कुडवः प्रस्थ इत्याद्याः परिमा-
णार्थकाः पृथक् ।’ इत्यमरामरविवेकटीकायाम् १६। २३२।८८-९ कुडव इत्येकं पाषाणं इति व्यातस्या
‘कुटपः’ इति मुकुटः । कुडवो वा । कुडवप्रमाणन्तु ‘मूढेणुकाष्ठलोहादेः पात्रं यच्चतुरङ्गुलम् । विस्तीर्णं च तथोक्तं
च तन्मानं कुडवं ववेत् । ‘प्रस्थः’ इत्येकं दोर इति व्यातस्य । ‘आद्यशब्दाज्जर्पभारादिग्रहः । यदाहुः—‘पलं प्रकुञ्चकं
मुष्टिः, कुडवस्तच्चतुष्टम् । चत्वारः कुडवः प्रस्थश्चतुः प्रस्थं तथाठकम् ॥ अष्टाठको भवेद्द्रोणो द्विद्रोणः
शूर्पं उच्यते । साढंशूर्पो भवेत्खारी द्विशूर्पो द्रोणुबाहुता ॥ तमेव भारं जानीयाद्बाहो भारश्चतुष्टय-
मिति ।’ अन्यच्च । अष्टमुष्टिर्भवेत्किञ्चित्किञ्चित्किञ्चित् तु पुष्कलम् । पुष्कलानीति चत्वारि आठकः
परिकीर्तितः । चतुराठको भवेद् द्रोण इत्येतन्मानलक्षणम्’ इत्युक्तम् ॥’ इत्यमरस्यामरविवेकटीकायाम् २।२३३।८८

न्यासः—

४ मुष्टयः=१ कुडवः (कुडपः) ।

४ प्रस्थाः=१ आठकः ।

४ द्रोणाः=१ खारी ।

२० आर्व्यः=१ बाहुः (भक्षिका)

४ कुडवाः=१ प्रस्थः ।

४ आठकाः=१ द्रोणः ।

५ आर्व्यः=१ प्रवर्तः । (प्रवर्तिका) ।

तिका, (६) बाहः ।

मुष्टिपर्यायाः—१ मुष्टिः (पुं० स्त्री०) मुष्टी मुचुटिः, मुचुटी, मुस्तुः, संग्राहः ।

तदुक्तम्—

‘सम्पिण्डिताङ्गुलिः पाणिर्मुष्टिर्मुस्तुर्मुचुटश्चपि ।’
इत्यभि० चि० ३।१३७।५६७।

मुष्टिवाचकशब्दाः—आम्रम्, चतुर्थिका, निकुञ्चकम्, पलम्, प्रकुञ्चकम्, बिल्वम्, मुष्टिः, षोडशी, सुपाटः ।

उदमानप०—उदमानः, आढकस्य पञ्चाशत्तमो भागः ।

तदुक्तम्—

‘कुल्या स्यादष्टभिर्द्रोणैर्द्रोणपादेन चाढकः । अतोऽर्द्धशतिको भाग उदमानउदाहृतः ॥’ इति श०
चि० २।३५७

कुडवपर्यायाः—अर्द्धशरावकः, अष्टमानम्, कुटपः, कुडपः, कुडवः, पादः, प्रस्थतुर्याशः, । “माणा” इति । “पीवा” इति च भाषा ।

प्रस्थप०—कुडवचतुष्टयम्, प्रस्थः, शेटकः, शेरः, सेरः, । “पाथा” इति । “सेर” इति च भाषा ।

आढकप०—आढकः, कांस्यपात्रं, चतुःषष्टिपलः, द्रोणचतुर्थाशः, प्रस्थचतुष्टयम्, भाजनम् ।

द्रोणप०—अर्मणः, आढकचतुष्टयम्, उन्मानम्, कलशः, खारीतुर्यभागः, घटः, द्रोणः, नल्वणः, राशिः ।

खारीप०—खारः, खारिः, खारिका, खारी, द्रोणचतुष्टयम्, प्रवर्तिकपञ्चमांशः, बाह्विंशत्यशः, पण्यवत्यधिका चतुःसहस्रपालिका ।

प्रवर्त्तप०—खारिपञ्चकम्, प्रवर्त्तः, प्रवर्तिका ।

बाहुप०—खारिर्विशम्, बाहुः ।

मागधीयमाने प्रस्थमानभेदाः—(१) कर्षः, (२)

१-१५

१. मागधीयमाने तुला (प्रस्थ) मानस्य

न्यासः—

२ कर्षो = १ शुक्तिः ।

२ शुक्ती = १ पलम् ।

२ पले = १ प्रसूतिः ।

२ प्रसूती = १ अञ्जलिः ।

२ अञ्जली = १ मानिका । (कुडवः)

२ मानिके = १ प्रस्थः ।

४ प्रस्थाः = १ आढकः ।

४ आढकाः = १ द्रोणः ।

२ द्रोणौ = १ शूर्पः ।

२ शूर्पो = १ द्रोणी ।

४ द्रोण्यः = १ खारी ।

२००० पलानां द्विसहस्रं = १ भारः ।

१०० पलानां शतं = १ तुला ।

१६-३१

अथवा—

४ माषा = १ टङ्कः ।

४ टङ्काः = १ अक्षः ।

४ अक्षाः = १ बिल्वम् ।

४ बिल्वानि = १ कुडवः ।

४ कुडवाः = १ प्रस्थाः ।

४ प्रस्थाः = १ आढकः ।

४ आढकाः = १ राशिः ।

४ राशयः = १ गोण्यः ।

४ गोण्यः = १ खारि ।

शुक्तिः, (३) पलम्, (४) प्रसृतिः, (५) अञ्जलिः,	शूर्पप०—कुम्भः, गोणी, चतुःषष्टिशरावकः,
(६) कुडवः, (७) मानिका, (८) प्रस्थः, (९)	भारः, शूर्पः ।
आढकः, (१०) द्रोणः, (११) शूर्पः, (१२) द्रोणी,	द्रोणीप०—गोणी, द्रोणी, बाहः ।
(१३) खारी, (१४) भारः, (१५) तुला, चेति	भारप०—पलद्विहस्रम्, भारः, भारः ।
मागधीयमाने प्रस्थमानभेदाः ।	तुलाप०—तुला, पलशतम् ।
कर्षपर्यायाः—कर्षः, कोलद्वयम् ।	कालिङ्गीयमाने प्रस्थभेदाः—(१) कुडवः, (२)
शुक्तिप०—अर्द्धपलम्, अष्टमिका, शुक्तिः ।	प्रस्थः, (३) आढकश्चेत्यादयः पूर्ववन्मताः ।
प्रसृतिप०—अर्द्धाञ्जलिः, प्रसृतम्, प्रसृतिः ।	चतुष्पलः कुडवः स्यात् ।
अञ्जलिप०—अञ्जलिः, अर्द्धशरावकः, अष्टमा-	तदुक्तम्—
नम्, कुडवः ।	‘चतुष्पलश्च कुडवः प्रस्थाद्याः पूर्ववन्मताः । इति
मानिकाप०—अष्टपलम्, शरावः ।	भावप्रकाशे ५।३८७।२७ ।

१-११

१२-२२

उक्तं च—

१. ‘स्यात्कर्षाग्रामर्द्धपलं शुक्तिरष्टमिका तथा ॥ शुक्तिभ्यां च पलं ज्ञेयं मुष्टिराद्यं चतुषिका । प्रकुञ्चः षोडशी बिल्वं पलमेवात्र कीर्त्यते ॥ पलाभ्यां प्रसृतिर्ज्ञेया प्रसृतं च निगद्यते । प्रसृतिभ्यामञ्जलिः स्यात्कुडवोऽर्द्धशरावकः ॥ अष्टमानं च संज्ञेयः कुडवाम्भ्यां च मानिका । शरावोऽष्टपलं तद्वज्ज्ञेयमत्र विचक्षणैः ॥ शरावाम्भ्यां भवेत्प्रस्थश्चतुः प्रस्थस्तथाढकः । भाजनं कांस्य पात्रं च चतुःषष्टिपलश्च सः ॥ चतुर्भिराढकैर्द्रोणः कलशो मल्लणोऽर्मणः । उन्मानं च घटो राशिर्द्रोणपर्यायसंज्ञितः ॥ द्रोणाम्भ्यां शूर्पकुम्भौ च चतुःषष्टिशरावकः । शूर्पाभ्यां च भवेद् द्रोणी बाहो गोणी च सा स्मृता । द्रोणीचतुष्टयं खारी कथिता सूक्ष्मबुद्धिभिः । चतुःसहस्र-पलिका घण्टावत्यधिका च सा ॥ पलानां द्विसहस्रं च भार एकः प्रकीर्तितः । तुलापलशतं ज्ञेयं सर्वत्रज्ञेयं निश्चयः ॥ भावटक्काक्षविल्वानि कुडवः प्रस्थमाढकम् । राशिर्गोणी खारिकेति यथोत्तरचतुर्गुणम् इति भा. प्र. ५।३८७।१० तः १६ या. ।

२. मतान्तरे तुलामानस्य

न्यासः—

- ४ मुष्टयः = १ कुडवः ।
- ४ कुडवाः = १ प्रस्थः ।
- ४ प्रस्थाः = १ आढकः ।
- ८ आढकाः = १ द्रोणः ।
- २ द्रोणी = १ शूर्पः ।
- १॥ सार्द्धशूर्पः = १ खारी ।
- ४ भाराः = १ बाहः ।

३. पुनर्मतान्तरे तुलामानस्य

न्यासः—

- ८ मुष्टयः = १ किञ्चित् ।
- ८ किञ्चित् = १ पुष्कलम् ।
- ४ पुष्कलानि = १ आढकः ।
- ४ आढकाः = १ द्रोणः ।

बराटकादीनां नामानि—(१) बराटकः, (२) काकिणी, (३) पणः, (४) द्रम्मः, (५) निष्कः, चेत्येतानि बराटकादीनां नामानि स्युः ।

बराटकपर्यायाः—कपर्दः, कपर्दकः, पणास्थिकः, बराटः, बराटकः, श्वेतकपर्दकः, हिरण्यः ।
“कौडी” इति भाषा ।

काकिणीप०—काकणिः, काकणी, काकनिः, काकनी, काकिणिः, काकिणी, काकनिः, काकिनी, एकबराटी, “एक कौडी” इति भाषा । पणतुर्याशः, पणपादः, पञ्चगण्डकः, बराटकानां दशकद्वयम्, उदमानचतुर्थभागः, उदमानतुर्याशः ।

उक्तञ्च—

‘पणगण्डकयोस्तुर्यं उदमानस्य काकिणी ।’ इति

श्रुतः । रमसस्तु नान्तेष्वप्याह—‘पणोदमानगण्डानां तुर्याशोऽपि च काकिणी ।’ इति सु० व्या० ६।४५२ ।

पणप०—कार्षापणः, पणः, बराटकानां विंशतिगण्डकः ।

द्रम्मप०—द्रम्मः, पणानां षोडशकः ।

निष्कप०—चतुः सौवर्णिकः, दीनारः, व्यावहारिकरूपकम्, षोडशद्रम्मः ।

तदुक्तम्—

‘चतुः सौवर्णिको निष्को विज्ञेयस्तु प्रमाणतः ।’ इति श० चि० २।१४३६ ।

१-१३

१४-२४

(१) बराटकादीनां मानान्याह भास्करः—‘बराटकानां दशकं द्वयं यत्ता काकिणी ताश्च पणश्चतस्रः । ते षोडश द्रम्म इहावगम्यो द्रम्मस्तथा षोडशभिश्च निष्कः ॥’ इति लीलावत्यम् ।

अपिच—तादृशः काकिणः पणः ।’ इति याज्ञवल्क्यवचनेन गुञ्जाः पञ्चाष्टमायकः, ते षोडशाक्षः कर्षोऽञ्जरी’ त्यभरत्सहोक्तेन च अशोतिरक्तिकापरिमिताच्चे पणशब्दः सञ्ज्ञेयः । स च तावत्संख्यैर्बराटकैः संख्यते इति बराटकेष्वपि तथा व्यवहारः । एतन्मूलकं भविष्यमस्यसूक्तयोवचनं यथा—‘अशोतिभिर्बराटकैः पण इत्यभिधीयते । तैः षोडशैः पुराणं स्याद्वज्रतं सप्तभिस्तु तैः ।’ इति प्रायश्चित्ततत्त्वे ।’ इति श० चि० स्तं० पू० २०६ (२) अंगुलादीनां मानान्याह भास्करः—‘यद्येवं रं गुलमष्टसंख्यं हस्तोऽङ्गुलैः षड्गुणितं दशतुभिः । हस्तैश्चतुर्भिर्भवतीह दण्डः कोशः सहस्रद्वितयेन तेषाम् ॥ स्याद्योजनं कोशचतुष्टयेन तथा करानां दशकेन वंशः ।’ इति लीलावत्याम् ।

अनेन विधिना द्वात्रिंशत्सहस्रहस्तैर्योजनमानं ज्ञेयम् । मानशास्त्रे तु षोडशसहस्रहस्तैर्योजनमुक्तम् । तद्व्याख्या—‘द्वावशांगुलिकः शङ्कुस्तद्वयं तु शयः स्मृतः । तच्चतुष्कं धनुः प्रोक्तं कोशो धनुः सहस्रिकः । तच्चतुष्कं योजनं स्यात्’ इति श० चि० १।४

व्यासः—

२० बराटकाः = १ काकिणी ।

१६ पणाः = १ द्रम्मः ।

४ काकिण्यः = १ पणः ।

१६ द्रम्माः = १ निष्कः ।

अङ्गुलमानभेदाः—(१) रजः (स्), (२) पर- (स्), रेणुः ।
 माणुः, (३) त्रसरेणुः, (४) ध्वंसी (वंशी), (५) ध्वंसीप०—त्रसरेणुः, ध्वंसी, वंशी ।
 बालाग्रम्, (६) लिखा, (७) यूका, (८) यवः, बालाग्रप०—कचाग्रम् बालाग्रम्, त्रसरेणुषट्कम् ।
 (९) अङ्गुलम्, (१०) वितस्तिः, (११) हस्तः, लिखाप०—यूकाण्डः, रिखा, लिखा, लिखा,
 (१२) चापः, (दण्डः), (१३) क्रोशः, (१४) लिखिका ।
 योजनम् ।
 रजःपर्यायाः—धूलिः, धूली, पांशुः, पांसुः रजः यूकाप०—केशकीटः, यूका, षट्पदी ।

१-७

८-१३

(१) उक्तञ्च—‘जालान्तरगते भानौ यत्सूक्ष्मं दृश्यते रजः । प्रथमं तत्प्रमाणानां त्रसरेणुं प्रचक्षते ।’
 इति । बंधकपरिभाषया त्रिशत्परमाणुपरिमाणं ध्वंसी । ‘जालान्तरगते सूर्यकरे ध्वं (वं) सी (शी) बिलोक्यते ।
 त्रसरेणुस्तु विशेषास्त्रिशता परमाणुभिः ॥’ इति श० वि० २।१२२०

मनुस्मृतौ तु—‘त्रसरेणवोऽष्टौ विशेषा लिखिका परिमाणतः ।’ इति मनुः । इति श० वि० १।१५६

अपि च—‘जालान्तरगते भानौ यच्चानुबुध्यते रजः । तेष्वनुभिर्भवेत्लिखा लिखाऽष्टमिदं सर्वपः ।’
 इति श० वि० १।१५६

अस्य न्यासः यथा—

६ षडभिः परमाणुभिः = १ त्रसरेणुः ।	८ त्रसरेणुभिः = १ कचाग्रम् ।
८ कचाग्रैः = १ लिखा ।	८ लिखाभिः = १ यूका ।
८ यूकाभिः = १ यवः ।	८ यवोवरैः = १ अङ्गुलम् ।
१२ अंगुलैः = १ वितस्तिः । (पांशुः)	२ वितस्तिभ्यां वा २४ अंगुलैः = १ हस्तः । (किण्वुः)
२ हस्ताभ्यां = १ गजः । (हस्ताद्वयं)	४ हस्तैः = १ चापः (दण्डः),
१० हस्तैः = १ वंशः	४००० चतुःसहस्रं हस्तैः = १ नल्यः ।
२००० द्विसहस्रमितं षण्णुभिः = १ क्रोशः ।	२ द्वाभ्यां क्रोशाभ्यां = १ गच्छतिः ।
४ चतुःकोश्या = १ योजनम् ।	

मतान्तरे तु—

१ रजः = १ परमाणुः ।	३० परमाणुः = १ त्रसरेणुः ।
८ त्रसरेणवः = १ लिखा ।	

पुनर्मतान्तरे—

१ परमाणुः = १ रजः ।	४ परमाणवः = १ लिखा ।	५ लिखाः = १ सर्वपः ।

यवप० अस्वप्रियः, तीक्ष्णशूकः, यवः ।

इह षड्भिर्गोसर्षपैः परिमितं यवपरिमाण-
मुक्तं मनुना—‘सर्षपाः षड्यवो मध्यः’ ‘मध्यो न
स्पृशो नापि सूक्ष्मो यवो भवतीत्यर्थः ।

अपि च—

‘जालान्तरगते भानौ यच्चानुदृश्यते रजः ।
तैश्चतुर्भिर्भवेत्तिलक्षा तिलकाषड्भिश्च सर्षपः ।
षट्सर्षपैर्यवस्त्वेको गुञ्जैका तु यवैस्त्रिभिः ।’
इति श० चि० १।१५

अङ्गुलप० अंगुलम्, शंकुद्विदशभागः, हस्त-
चतुर्विंशत्यंशः, अष्टसंख्ययवोदरमानम् ।

तदुक्तम्—

अष्टभिस्तैर्भवेज्ज्येष्ठं मध्यमं सप्तभिर्यवैः, कन्यस
षड्भिर्भवेत्तिलकाः तिलकाषड्भिश्च गुणं मुनिसत्तम ! ।’ इति । मानं
तु पार्श्वेन—‘षड्यवः पार्श्वसम्मिताः ।’ इति
कात्यायनदशनात् । इति श० चि० १।२५ ।

वितस्तिप० कनिष्ठया सह विततोऽङ्गुष्ठः,
द्वादशाङ्गुलपरिमाणम्, वितस्तिः, हस्ताद्धम्,
शंकुतुल्यम्, ‘वालस्ति’ इति भाषा ।

हस्तप०—करः, किष्कुः, पञ्चशास्त्रः, वाणिः,
शयः, हस्तः । ‘हाथ’ इति भाषा ।

तदुक्तम्—

‘यवगनां तण्डुलैरेकमंगुलं चाष्टभिर्भवेत् । अदी-
र्घयोजितैर्हस्तैश्चतुर्विंशद्भिर्गुणैः । इति कालि-
कापुराणैः’ इति श० चि० २।१००२ ।

गजप०—गजः, हस्तद्वयम्, षट्त्रिंशदङ्गुलपरि-
मितम् ।

चापप०—चापः, धनुः, मतान्तरे तु ‘दण्डः’ ।

१-२८

तदुक्तम्—

‘चतुर्विंशाङ्गुलो हस्तस्तश्चतुष्कं धनुः स्मृतम् ।’
इति श० चि० १।१२८६

वंशप०—वंशः, हस्तदशकम्, ‘वांस’ इति भाषा ।

उक्तं च—

‘तथा कराणां दशकेन वंशः ।’ इति लीलावत्याम् ।
नल्वप०—किष्कुचतुःशतम्, नल्वः, हस्तचतुः-
शतम् ।

उक्तं च—

नल्वः किष्कुचतुःशतम् ।’ इत्यमरः १८।११६
अम० सु० व्या० ‘कात्यस्तु’ ‘नल्वं हस्तशतम्’
इत्याह । भट्टकीरस्वामी तु ‘नल्वं विंशहस्तशतम्’
इति दर्शितवान् । मुकुटस्तु—‘नल्वो विंश हस्त-
शतम्’ इति च दर्शितवान् इत्यमर सु० व्या०
टिप्पण्यम् १८।११६

क्रोशप०—क्रोशः, क्रोशम्, क्रोशी, दण्डसहस्रद्वि-
यम्, सहस्रधनुः, ‘कोस’ इति भाषा ।

उक्तं च—

धन्वन्तरं सहस्रं तु क्रोशः’ इति वाचस्पतिः
इत्यमरसु० व्या० २।१।११५।१८ ‘स्यादङ्गुलं
तैर्द्वादशभिर्वितस्तिस्तद्युगेन च । हस्तो हस्तै-
श्चतुर्भिः स्यादनुदण्डश्च तैः पुनः । द्विसह-
स्रमितैः क्रोशः क्रोशाभ्यां गोस्तं पुनः । गव्यूतं
च स्त्रियां गव्या द्वयोर्गव्यूतिरित्यपि ।’ इति
कल्पद्री २०।१०३ ।

गव्यूतिःप०—क्रोशद्वयम्, क्रोशयुगम्, गव्या, गव्यू-
तम्, गव्यूतिः, गोमतम्, गोस्तम्, द्विसहस्रधनुः ।
‘दो कोस ।’ इति भाषा ।

२६-५६

उक्तं च—

‘गव्यूतिः स्त्री क्रोशयुगम्’ इत्यमरः । सु० व्या० २।१।१५।१८ ‘धन्वन्तरसहस्रं तु क्रोशः क्रोश-
द्वयं पुनः । गव्यूतं स्त्री तु गव्यूतिर्गोस्तं गोमतं च
तत्’ इति वाचस्पतिः । ‘धनुर्हस्तचतुष्टयम् ।
द्वाभ्यां धनुः सहस्राभ्यां गव्यूतिः पुंसि भाषितः ।’
इति शब्दाणवः । इत्यमरसु० व्या० २।१।१६।
१८।

योजनप०—चतुः क्रोशो, क्रोशचतुष्टयम्, योज-
नम् ।

उक्तं च—

‘योजनं परमात्मनि । चतुष्क्रोश्यां च योगे च’
इति मेदिन्याम् ६१ ११-१२।

दिनमानपर्यायाः—अह्नमितिः, दिनप्रमाणम्, दिन-
मानम्, दिनमितिः, दिवसप्रमाणम्, दिवसमानम्,
दिवसमितिः, द्युप्रमाणम्, द्युमानम्, द्युमितिः,
वासरप्रमाणम्, वासरमानम्, वासरमितिः,
दिनाद्वयप०—अह्नदलम्, घनाद्वयम्, दिनखण्डम्,
दिनदलम्, दिनशकलम्, दिनाद्वयम्, दिवसखण्डम्,
दिवसदलम्, दिवसशकलम्, दिवसाद्वयम्, वासर-
खण्डम्, वासरदलम्, वासरशकलम्, वासराद्वयम् ।

१-२१

रात्रिमानप०—रजनीप्रमाणम्, रजनीमानम्,
रजनीमितिः रात्रिप्रमाणम्, रात्रिमानम्, रात्रि-
मितिः, निशाप्रमाणम्, निशामानम्, निशामितिः,
शर्वरीमानम्, तमीमानम् ।

अर्द्धरात्रिमानप०—अर्द्धरात्रः, निशीथः, निशीथ-
मानम् ।

रात्र्यर्द्धप०—निशाखण्डम्, निशादलम्, निशा-
द्वयम्, निशाशकलम्, रात्रिखण्डम्, रात्रिदलम्,
रात्रिशकलम्, रात्र्यर्द्धम्, शर्वरीखण्डम्,
शर्वरीदलम्, शर्वरीशकलम्, शर्वर्यर्द्धम् ।

कालप०—अनेहा, कालः, दिष्टः, शेषस्तु कालवर्गः।
कालमानप०—अनेहोमानम्, कालमानम्, दिष्ट-
मितिः, समयप्रमाणम् ।

कालभेदौ—(१) मूर्त्तः, (२) अमूर्त्तश्चेत्येते
कालस्य द्वौ भेदौ स्याताम् ।

तदुक्तम्—

‘प्राणादिः कथितो मूर्त्तश्च्युट्याद्योऽमूर्त्तसंज्ञकः ।’
इति सूर्यसिद्धान्ते १।११॥

कालप्रभेदाः—(१) ब्राह्मम्, (२) देवम्,
(३) मानवं चैते कालस्य त्रयः प्रभेदाः स्युः ।

मूर्त्तकालभेदाः—(१) निमेषः, (२) काष्ठा,

२२-४२

(१) मूर्त्तकालभेदानां

न्यासः—

१८ निमेषैः=१ काष्ठा ।

३० काष्ठाभिः=१ कला ।

३० कलाभिः=१ घटिका ।

२ घटिकाम्या=१ मुहूर्त्तः ।

१० मुहूर्त्तैः=१ दिनम् । (नाक्षत्रम्)

मूर्त्तकालान्यभेदानां

न्यासः—

१० गुर्वक्षरैः=१ असुः (प्राणः),

६ असुभिः=१ पलम् ।

६० पलैः=१ घटी ।

६० घटीभिः=१ दिनम् (नाक्षत्रम्),

३० दिनैः=१ मासः ।

१२ मासैः=१ वर्षम् ।

(३) कला, (४) घटिका, (५) मुहूर्तः, (६) दिनम् (नाक्षत्रम्), चैते मूर्त्तकालस्य षड्-भेदाः स्युः ।

मूर्त्तकालस्यान्यभेदाः — (१) गुर्वक्षरम्, (२) धसुः, (३) पलम्, (४) घटी, (५) क्षणः, (६) दिनम् (नाक्षत्रम्), (७) मासः, (८) वर्षम्, चैते मूर्त्तकालस्यान्यभेदाः स्युः ।

तदुक्तम्—

‘योऽङ्गणोनिमेषस्य खरामभागः स तत्परस्तच्छत-भाग उक्ता । त्रुटिनिमेषैर्धृतिभिश्च काष्ठा तत्त्रि-शता सद्गणकैः कलौक्ता । त्रिशत्कलाऽऽक्षी घटिका क्षणः स्यान्नाडीद्वयं तैः खगुणैर्दिनं च । गुर्वक्षरैः खेन्दुमितैरसुस्तैः षड्भिः पलं तैर्घटिका-खषड्भिः । स्याद्वा घटीषष्टिरहः खरामैर्मसो विनैस्तैर्द्विकुभिश्चवर्षम् । इति सिद्धान्तशिरो-मणौ ।

अपि च—

‘षड्भिः प्राणैर्विनाडी स्यात्तत्षष्ट्या नाडिका स्मृता । नाडीषष्ट्या तु नाक्षत्रमहोरात्रं प्रकी-र्तितम् । तत्त्रिंशता भवेन्मासः, इति ।’ मासैर्द्वाद-शभिर्वर्षं दिव्यं तदह उच्यते । इति च-सू. सि. १।११, १२, १३ ।

मासभेदाः—(१) चान्द्रः, (२) सौरः, (३) सावनः (४) नाक्षत्रः (आर्क्षः), चैते मासस्य चत्वारो भेदाः स्युः ।

तदुक्तम्—

‘दर्शार्वाधि मासमुच्यन्ति चान्द्रं सौरं तथा भास्कर-राशिचारात् । त्रिशद्दिनं सावनसंज्ञमार्या नाक्षत्र-मिन्दोर्भङ्गणाश्रयाच्च ।’ इति ग्रन्थान्तरे ।

१-२६

‘तत्त्रिंशता भवेन्मासः सावनोऽर्कोदयैस्तथा । ऐन्दवस्तिथिभिस्तद्वत्संक्रान्त्या सौर उच्यते । मासैर्द्वादशभिर्वर्षं दिव्यं तदह उच्यते ।’ इति च सू. सि. १।१२, १३ ।

चान्द्रमासभेदौ—(१) दर्शान्तः, (२) पूर्णिमान्त-श्चैतौ चान्द्रमासस्य द्वौ भेदौ स्याताम् ।

तदुक्तम्—

‘चान्द्रस्तु द्विविधो मासो दर्शान्तः पूर्णिमान्तमः । देवार्थे पूर्णिमास्यन्तो दर्शान्तः पितृकर्मणि ।’ इति ग्रन्थान्तरे ।

वर्षभेदाः—(१) ब्राह्मम्, (२) दिव्यम् (देवम्), (३) पित्र्यम् (पैत्रम्), (४) प्राजापत्यम् (मानवम्), (५) गौरवम् (बार्हस्पत्यं, जैवम्), (६) सौरम्, (७) सावनम्, (८) चान्द्रम् (ऐन्दवम्), (९) आर्क्षम् (नाक्षत्रम्), चैतानि वर्षाणां नवमानानि स्युः ।

तदुक्तम्—

‘ब्राह्मं दिव्यं तथा पित्र्यं प्राजापत्यं (मानवं) गुरोस्तथा (जैवम्) । सौरं च सावनं चान्द्रमासं मानानि वै नव ।’ इति सू. सि. ।

अपि च—

एवं पृथङ्मानव-देव-जैव-यैत्रा-ऽऽर्क्ष-सौरै-न्दव-सावनानि । ब्राह्मं च काले नवमं प्रमाणं ग्रहास्तु साध्या मनुजैः स्वमानात् । ज्ञेयं विमिश्रं तु मनु-ष्यमानं मानैश्चतुर्भिर्व्यवहारवृत्तेः । एवं सौर-चान्द्र-सावन-नाक्षत्रमानैश्चतुर्भिरेभिर्मिश्रितैर्मनु-ष्यमानं ज्ञेयम् । इति सि. शि. ।

१०-५६

तत्रैव सौरादिमासप्रयोजनमुक्तम्—
'वर्षायनर्तुयुगपूर्वकमत्र सौरान्मासास्तथा च
तिथयस्तुहिनांशुमानात् । यत्कृच्छ्रसूतकचिकि-
त्सितवासराद्यं तत्सावनाच्च घटिकादिकमार्क्ष-
मानात् ।' इति सि. शि. ।

प्राजापत्यब्राह्मणमानयोर्ज्ञानमित्यम् —
'मन्वन्तरव्यवस्था च प्राजापत्यमुदाहृतम् । न तत्र

द्युनिशोर्भेदो ब्राह्मणं कल्पस्ततो नृणाम् ।' इति
सू. सि. ।

इह ग्रहगणिते 'विकलादिसंज्ञाः—(१) विकला,
(२) कला, (३) अंशः (भागः), 'त्रिंशोऽंशस्तथा
राशेर्भाग इत्यभिधीयते ।' इति श. चि. २।४२० ।
(४) राशिः, (५) भगण—इत्येता विकलादिसंज्ञाः
स्युः ।

अत्र कलौ शककारकनृपनामानि—(१) युधि-

१-७

८-१५

(१) विकलादिसंज्ञाक्रममाह भास्करः—'क्षेत्रे समाख्येन सभाविभागाः स्युश्चकराद्यंशकलाविलिप्ताः ।'
इति सिद्धान्तशिरोमणौ ।

(१) विकलादिसंज्ञाक्रम —

न्यासः—

६० विकलाः=१ कला ।

६० कलाः=१ अंशः ।

३० अंशाः =१ राशिः ।

१२ राशयः=१ चक्रम् ।

उक्तं च—

'विकलानां कला षष्ट्या तत्षष्ट्या भाग उच्यते । तन्त्रिंशता भवेद्राशिभंगणो द्वावशेष ते' इति
सू० सि० १।२८ ।

(२) शककारकनृपाणां मानानां

न्यासः—

नृपतयः—

तद्वर्षाणि—

(१) युधिष्ठिरः—

३०४४

(२) विक्रमः—

१३५

(३) शालिवाहनः—

१८०००

(४) विजयाभिनन्दनः—

१००००

(५) नागार्जुनः—

४०००००

(६) कल्किः—

८२१

योगः ४३२०००

(शेष पृष्ठ ७० पर) —

ष्ठिरः, (२) विक्रमः, (३) शालिवाहनः, (४) विजयाभिनन्दनः, (५) नागार्जुनः, (६) कल्कि-
इत्येते कलौ षट्शक (संवत्सर) कर्तारो नृपतयः
स्युः ।

इति श्रीमनुजन्दर्षणविरचिते ज्योतिषशब्दकोषे

षष्ठो मानवर्गः समाप्तः ।

—:०:—

गणनादिबर्गः—

युगनामानि—(१) सत्यम्, (२) त्रेता, (३) द्वापरः, (४) कलि-इत्येतानि चत्वारि युगानि
स्युः ।

अङ्कुषाचकशब्दाः—अङ्कुः, एकद्वयादिः, संख्या ।
अङ्कुभेदाः—(१) एकः, एका, एकम् । (२) द्वौ,
द्वे, द्व । (३) त्रयः, तिस्रः, त्रीणि । (४) चत्वारः,
चतस्रः, चतुर । (५) पञ्च (अन्) (त्रि. ब.) ।

१-६

७-१२

—(पृष्ठ ६६ मे)

उक्तं च—

‘युधिष्ठिरः विक्रमशालिवाहनौ, ततस्तु राजा विजयाभिनन्दनः । ततस्तु नागार्जुनकल्किभूपतिः,
कलौ दहेते शककारका नृपाः । क्रमावधौषां कृतवेदसाग्नयः, शरत्रिचन्द्राः क्षलक्ष्णष्टभूमयः । ततोऽभ्युतं सप्तचतु-
ष्टयं च कुबलनागाः शकमानवत्सराः ।’ इति ज्योतिषविदाभरणे ।

(१) युगमानानां न्यासः—

४३२००० वर्षे = कलियुगम् ।

८६४००० „ = द्वापरयुगम् ।

१२९६००० „ = त्रेतायुगम् ।

१७२८००० „ = सत्ययुगम् ।

४३२०००० „ = चतुर्युगम् ।

७१ महायुगं = १ मन्वन्तरम् ।

३०६७२०००० सौरवर्षे = १ मन्वन्तरम् ।

उक्तं च—

‘युगानां सप्ततिः संका मन्वन्तरमिहोच्यते ।’ इति सू० सि० १।१८

(२) जैमिनीये जातकशास्त्रे संख्याद्योतनार्थं सङ्केतमाह यथा—

‘क, ट, प, य, — वर्गभवेरिह, पिण्डान्त्यैरक्षरैरङ्कितः ।

निष्पद्यि शून्यं श्रेयं, तथा स्वरे केवले कथितम् ॥’ इति जे. टी. ।

अस्यार्थः—

काक्षाः ६, टाक्षाः ६, पाक्षाः ५, याक्षाः ८, यथा—१ क, २ ख, ३ ग, ४ घ, ५ ङ, ६ च, ७ छ, ८

(शेष पृष्ठ ७१ पर)

(६) षट् (ष) (त्रि. व.) । (७) सप्त (घन्) नम् (न.) ।
 (त्रि. व.) । (८) अष्ट (घन्) (त्रि. व.) । (९) संख्याभेदौ—(१) गणना, (२) प्रकृष्टचैती
 नव (घन्) (त्रि. व.) । इत्येतेऽङ्कानां नवभेदाः संख्याया द्वौ भेदौ स्याताम् ।
 सन्ति । गण'नापर्यायाः—प्रकृष्टगणितम् (न.), गणनम्
 संख्याप०—संख्या (स्त्री), संख्यातम् (न.), संख्या- (न.), गणना (स्त्री), गणितम् (न.), परिग-

१-५

६-१०

(७० पृष्ठ से)

अ, इ, ए ॥ १ ट, २ ठ, ३ ड, ४ ढ, ५ ण, ६ त, ७ थ, ८ द, ९ ध ॥ १ प, २ फ, ३ ब, ४ भ, ५ म ॥ १ य, २ र, ३ ल, ४ व, ५ श, ६ ष, ७ स, ८ ह ॥ इत्यक्षरसंख्याविन्यासः । इहास्मिन् शास्त्रे वर्गभेदः काविवर्गोत्पन्नेः
 पिच्छानां योगिकशब्दानां यानि अन्त्यानि अक्षराणि तैरङ्काः बोध्याः । नि=नकारः, जि=जकारः, अक्षि
 अकारादिस्वरे च शून्यं ज्ञेयम् । यत्र केवले स्वरे वर्णयोगरहिते स्वरे तत्रैव तथा (शून्यं) कथितमुक्तमित्यर्थः ।

उदाहरणं प्रदर्शयति —

‘देवा ४६, धवो ५६, योग ३६, वश ५४, स्तमो ५६, रमा ५२, धूलिः ३६ कमावुष्णकरादिबिन्दवः ।
 सासोससंख्या ३३७ समुदायबिन्दवः’ इति जातकपारिजाते १०।२ यथा—वकारोऽष्टौ, वकारश्चत्वारः अत्रापि
 अङ्कानां वामतो गतिः’ इतिः परिभाषया जाता अष्टचत्वारिंशन्मिता रविबिन्दवः, एवमन्येऽपि ज्ञेयाः ।

महासिद्धान्ते तु संख्यास्रोतनार्यं सङ्केतमाह—

‘रूपात् क, ट, प, य, पूर्वा, वर्णा वर्णक्रमान् भवन्त्यङ्काः ।

अनी शून्यं प्रथमार्यं, आ छेदे, ऐ तृतीयार्यं ॥१॥ इति ।

अस्यार्थः—

‘क, ट, प, य पूर्वा वर्णा वर्णक्रमान् अक्षरक्रमादेकत अङ्का भवन्ति । क, का, कि……क् इत्यादिभिरेकः ।
 ख, खा, कि……क् इत्यादिभिर्द्वौ इत्यादि । अत्र व्यञ्जनेषु स्वराणां योगेन संख्यायां न भेदो भवतीति ज्ञेयम् ।
 यथा—क=का=कि=……=१ । अत्रैतदुक्तं भवति ।

अत्र प्रथमो वर्गः—क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ।

द्वितीयो वर्गः—ट ठ ड ढ ण त थ द ध न ।

तृतीयो वर्गः—प फ ब भ म ।

चतुर्थो वर्गः—य र ल व श ष स ह ।

एवमत्र वर्णक्रमतोऽङ्काः वर्गाक्षरैः क्रमेण च शतस्थानीय-वशस्थानीय-कस्थानीयेत्यादि-वर्णिक्रमेण
 लिख्या भवन्ति । ‘अङ्कानां वामतो गतिः’ इहैवा परिभाषा नावरणीया । अनी वर्णो शून्यस्रोतको स्तः । पञ्चमिधे
 ॥ आ प्रथमावहुवचनविभक्त्यर्थे । ऐ च तृतीयावहुवचनविभक्त्यर्थं बोध्या न ‘आः’ ‘ऐः’ इति ।

(१) गिननी ।

णनम् (न.), परिगणना (स्त्री.), परिगणितम् (न.), संख्या (स्त्री.), संख्यानम् (न.) ।

अङ्कगणितभेदौ—(१) व्यक्तगणितम् (पाटी-गणितम्), (२) अव्यक्तगणितम् (बीजगणित-रेखागणितं च), इत्येतौ अङ्कगणितस्य द्वौ भेदौ, स्याताम् ।

गणितपर्यायाः—कृतसंख्यकम्, गणितः, परिगणितः, संख्यानः, संख्यावत् (मतु.) एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

संख्येय (गण्य) ५०—गणनीयः, गणितव्यः, गण्यः, परिगणनीयः, परिगणितव्यः, परिगण्यः, संख्यातुमर्हः, संख्यातुं योग्यः, संख्यायोग्यः, संख्येयः । एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

संख्येयम्=द्रव्यम्, 'अत्राहामरसिंहः—

.....संख्याः, संख्येये ह्यादश त्रिषु ।
विशत्याद्याः सदैकत्वे सर्वाः संख्येयसंख्ययोः
१।२, ६, ८३ । संख्यार्थे द्विबहुत्वे स्त—स्तास्तु
चान्वतेः स्त्रियः । पंक्तेः शतसहस्रादि क्रमाद्दश-
गुणोत्तरम् । २, ६, ८४ इति ।

अस्यार्थः—

आदश दशशब्दमभिवाप्य । आङ्मयदाभिविध्यो-
रित्यव्ययीभावः । 'नपुंसकादन्यत्रस्याम्' इति पक्षे
टच् न । एकादिका नवदशपर्यन्ताः संख्याः
संख्येये त्रिलिङ्गा च । तेन संख्यासंख्येययोः
समानाधिकरण्येन वृत्तिः । यथा—एकः पटः ।
एका शाटी । एकं वस्त्रम् । हि शब्दोऽवधारणे,
संख्येय एव, न तु संख्यायामित्यर्थः । तेन एको
विप्र इत्यादि भवति न तु विप्रस्यैक इत्यादि ।
१-२८

'किन्तु' 'द्व्येकयोर्द्विवचनैकवचन' इति सूत्रे द्व्येक-
योरिति निर्देशात् संख्यामात्रेऽपि सम्भवः । तेन
घटानां पञ्चेत्यपि स्यादिति सुभूतिः । 'वार्ताकु-
रेषा गुणसप्तयुक्ते'ति बँद्यकं च सङ्गच्छते । विश-
तिराद्या या शतान्ताः संख्याः, संख्येय-
संख्ययोर्वत्तन्ते, एकवचनान्ताश्च, यथा—विशति-
गावः, गवां विशतिः । विशत्यादीनां यदा संख्या-
र्थस्तदा द्विवचनबहुवचनेऽपि स्तः । यथा—द्वे
विशती गावः, गवां वा तिस्रो विशतयः इति ।
तासु विशत्या नवतिमभिवाप्य स्त्रीलिङ्गाः ।
भिन्नलिङ्गेनापि समानाधिकरण्ये स्त्रीलिङ्गाः ।
यथा—विशत्या पुरुषैः कृतम् । विशतिः कुण्डा-
नीति । इति सुखानन्दनाथः । श. चि. २-६८५।
१-६८६ ।

भाष्येऽपि—

'आदशभ्यः संख्या संख्येये वर्तते । ऊर्ध्वं संख्याने
संख्येये च' इति । विशतिः पटाः । विशतिः पटा-
नाम् । शतं गावः । शतं गवाम्—इति क्षीरस्वामी ।
विशत्याद्यास्तु संख्याशब्दा एकत्वे वर्त्तमानाः
संख्येये संख्याने च वर्त्तन्ते । यथा—विशतिर्घटां,
विशतिर्घटानाम् । शतं गावः, शतं गवाम्' इति ।
यदाह वाचस्पतिः—'ऊर्ध्वविशत्यादिकास्तु सर्वाः
संख्येयसंख्ययोः' इति—इति हेमचन्द्राचार्यः ।
'पंक्तेर्दशगुणोत्तरं क्रमात् शतसहस्रादि विज्ञेयम् ।
यथा—एकं दशगुणितं पंक्तिरुच्यते, दशपंक्तयः
शतम्, दशशतानि सहस्रम्, दशसहस्राण्ययुत-
मित्यादि ज्ञेयम् । अ. सु. व्या. टि. ८३-३२६ ।

यथा हि लीलावत्याम्—

२६-५६

एक-दश-शत-सहस्रा-युत-लक्ष-प्रयुत-कोटयः क्रमशः । अर्बुद-मब्जं खर्वं-निखर्वं=महापद्म-शङ्खवस्तस्मात् ॥ जलधि-इचान्त्यं मध्यं पराद्धं-मिति दशगुणोत्तराः संज्ञाः । संख्यायाः स्थानानां व्यवहारार्थं कृता पूर्वैः ॥ इति ली० व० ।

संख्यास्थानभेदाः—(१) एकम्, (२) दश, (३) शतम् (दशदशकम्), (४) सहस्रम् (दशशतानि), (५) अयुनम् (दशसहस्राणि), (६) लक्षम् (शतसहस्राणि), (७) प्रयुतम् (दशलक्षाणि), (८) कोटिः (शतलक्षाणि), (९) अर्बुदम् (दशकोटयः), (१०) मब्जम् (शतकोटयः), (११) खर्वम् (दशमब्जानि), (१२) निखर्वम् (शताब्जानि), (१३) महापद्मम् (दशनिखर्वाणि), (१४) शङ्कुः (शतनिखर्वाणि), (१५) जलधिः, (दशशङ्कुवः), (१६) अन्त्यकम् (शतशङ्कुवः), (१७) मध्यम् (दशान्त्यकानि), (१८) पराद्धम् (शतान्त्यकानि), इति ।

संख्याभेदाः—(१) एकः, एका, एकम्, (२) द्वौ, द्वे, द्वे, (३) त्रयः, तिस्रः, त्रीणि (४) चत्वारः, चतस्रः, चत्वारि, (५) पञ्च, (६) षट् (ष्), (७) सप्त, (८) अष्ट, (९) नव, (१०) दश, (११) एकादश, (१२) द्वादश, (१३) त्रयोदश, (१४) चतुर्दश, (१५) पञ्चदश, (१६) षोडश, (१७) सप्तदश, (१८) अष्टादश, (१९) नवदश (ऊनविंशतिः), इह पञ्चतो नवदशान्ताः संख्याः अन्नन्ताः त्रिलिङ्गाः स्युः । अत ऊर्ध्वः सर्वा नवनवत्यन्ताः संख्याः स्त्रीषु वर्तन्ते । यथा—(२०) विंशतिः, (२१) एकविंशतिः,

(२२) द्वाविंशतिः, (२३) त्रयोविंशतिः, (२४) चतुर्विंशतिः, (२५) पञ्चविंशतिः, (२६) षड्विंशतिः, (२७) सप्तविंशतिः, (२८) अष्टाविंशतिः, (२९) नवविंशतिः (ऊनविंशत्), (३०) त्रिंशत्, (३१) एकत्रिंशत्, (३२) द्वात्रिंशत्, (३३) त्रयस्त्रिंशत्, (३४) चतुस्त्रिंशत्, (३५) पञ्चत्रिंशत्, (३६) षट्त्रिंशत्, (३७) सप्तत्रिंशत्, (३८) अष्टत्रिंशत्, (३९) नवत्रिंशत् (ऊनचत्वारिंशत्), (४०) चत्वारिंशत्, (४१) एकचत्वारिंशत्, (४२) द्वि (द्वा) चत्वारिंशत्, (४३) त्रयश्चत्वारिंशत्, (४४) चतुश्चत्वारिंशत्, (४५) पञ्चचत्वारिंशत्, (४६) षट्चत्वारिंशत्, (४७) सप्तचत्वारिंशत्, (४८) अष्टचत्वारिंशत्, (४९) नवचत्वारिंशत् (ऊनपञ्चाशत्), (५०) पञ्चाशत्, (५१) एकपञ्चाशत्, (५२) द्वि (द्वा) पञ्चाशत्, (५३) त्रयःपञ्चाशत्, (५४) चतुःपञ्चाशत्, (५५) पञ्चपञ्चाशत्, (५६) षट्पञ्चाशत्, (५७) सप्तपञ्चाशत्, (५८) अष्टपञ्चाशत्, (५९) नवपञ्चाशत् (ऊनषष्टिः), (६०) षष्टिः, (६१) एकषष्टिः, (६२) द्वि (द्वा) षष्टिः, (६३) त्रयः षष्टिः, (६४) चतुःषष्टिः, (६५) पञ्चषष्टिः, (६६) षट्षष्टिः, (६७) सप्तषष्टिः, (६८) अष्टषष्टिः, (६९) नवषष्टिः (ऊनसप्ततिः), (७०) सप्ततिः, (७१) एकसप्ततिः, (७२) द्वि (द्वा) सप्ततिः, (७३) त्रयःसप्ततिः, (७४) चतुःसप्ततिः, (७५) पञ्चसप्ततिः, (७६) षट्सप्ततिः,

सप्ततिः, (७७) सप्तसप्ततिः, (७८) अष्ट-
सप्ततिः, (७९) नवसप्ततिः (ऊनाशीतिः),
(८०) अशीतिः, (८१) एकाशीतिः, (८२) द्वय
(द्वा) शीतिः, (८३) त्रयोऽशीतीः, (८४) चतु-
रशीतिः, (८५) पञ्चाशीतिः, (८६) षडशीतिः,
(८७) सप्ताशीतिः, (८८) अष्टाशीतिः,
(८९) नवाशीतिः (ऊनवतिः), (९०) नवतिः,
(९१) एकनवतिः (९२) द्वि (द्वा) नवतिः,
(९३) त्रयोनवतिः, (९४) चतुर्नवतिः,
(९५) पञ्चनवतिः, (९६) षण्णवतिः,
(९७) सप्तनवतिः, (९८) अष्टनवतिः,
(९९) नवनवतिः (ऊनशतम्), (१००) शतम्,
इति ।

शून्यपर्यायाः—पूर्णम्, बिन्दुः, शून्यम् ।

शून्यवाचकशब्दः—आकाशनाम^१ ।

एकपर्यायः—एकः (पुं०) एका (स्त्री), एकम्
(न०) ।

एकवाचकशब्दाः—इन्द्रहस्तिनाम, इन्द्राश्वनाम,
उक्ता (स्त्री०) (छन्दोजातिविशेषः), गणेशवन्त-
नाम, चन्द्रकः, चन्द्रनाम, पृथ्वीनाम, ब्रह्म
(अन्) (न०), रूपम् (न०), शाली (इन्)
(त्रि०), शुक्राक्षिनाम, चंते शब्दा एकवाचका
विज्ञेयाः ।

द्विपर्यायाः—द्वौ (पुं०), द्वे (स्त्री०), द्वे (न०),
द्वयम्, द्विकम्, द्वितयम्, एते त्रिलिङ्गाः ।

द्विवाचकशब्दाः—ओष्ठौ, कर्णौ चरणी, दक्षौ,
नयने, बाहू, स्तनौ, हस्तौ चेत्येषां नामानि ।
अत्युक्ता (स्त्री०) (छन्दोजातिविशेषः),
आसधारे, इन्द्राग्नी, उभौ, जकुटे, द्वन्द्वे, द्वैते,
द्व्यात्मकम्, नदीकूले, नारदपर्वतौ, पक्षौ, भार्या-
पत्नी, यमले, यमे, यमौ, यामले, युग्मे, राम-
नन्दनौ, सहचरौ, चेत्येते द्विवाचकशब्दा बोध्याः ।

त्रिपर्यायाः—त्रयः (पुं० ब०), तिस्रः (स्त्री० ब०)
त्रीणि (न० ब०), त्रयम्, त्रिकम्, त्रितयम्, एते
क्लीर्बलिङ्गाः ।

त्रिवाचकशब्दाः—अनलाख्या, कालारव्या, क्रमाः,
गङ्गामार्गाः, गुणाः, ग्रामाः, त्रिपुष्कराः, पुरः,
पुराणि, भुवनानि, मध्या (स्त्री०) छन्दोजाति-
विशेषः, रामाः, लोकाख्या, विष्णुक्रमाः, शिव-
मयनारव्या, चेत्येते त्रिवाचका शब्दाः ।

त्रिपुष्करभेदाः—(१) भद्रातिथयः, क्रूरवाराः,
(३) त्रिपादनक्षत्राणि, चंते त्रिपुष्कराः स्युः ।

चतुः पर्यायाः—चत्वारः (पुं० ब०), चतस्रः
(स्त्री०), चत्वारि (न० ब०), द्विकृतिः
(स्त्री०), द्विद्विकम् (न०), द्विवर्गः, (पुं०),
चतुष्कम् (त्रि०) ।

(१) आरव्या, नाम, संज्ञा इत्यादयो नामपर्याया येषां शब्दानामन्ते स्युस्तेषां सर्वे पर्यायास्तत्संख्या
नामानि ज्ञेयानि । येषां शब्दानामन्ते नामपर्याया न स्युस्ते केवलं तत्संख्यावाचका बोध्याः ।' इति ।

चतुर्वाचकशब्दाः —अग्निःसंज्ञा' (नाम), नीयेऽपि षान्ता (षप्), नान्ता (पञ्चन्नादयः) आश्रमाः', उपायाः', ऐरावतदन्तनाम, कृताः, कृतायाः (उभौ द्यूतक्रीडासाधनीभूताऽक्षशब्दितस्य चतुरङ्गभागः' इति श० चि०) । जातयः' (वर्णाः), प्रतिष्ठा (स्त्री०) (छन्दोजातिविशेषः), ब्रह्ममुखनाम, यामनाम, युगानि, वेदाख्या, सुखभावः, सेनाङ्गानि, हरिबाह्वश्चेत्येते चतुर्वाचकाः, शब्दाः स्युः ।

पञ्चपर्यायी—पञ्च (अन्) अस्य त्रिषु लिङ्गेषु त्रिषु वचनेषु च समानरूपाणि । पञ्चकम् (त्रि०) ।

अत्राह याश्वः—

'षट्सञ्ज्ञा युष्म-दस्म-च्च त्रिषु लिङ्गेष्वभेदवत् ।' इति वैजप्रन्ती । 'ष्णान्ता षट् १।१।२४ पान्ता नान्ता च संख्या षट् संज्ञा स्यात् । इति पाणि-

नियेऽपि षान्ता (षप्), नान्ता (पञ्चन्नादयः) संख्या त्रिषु लिङ्गेषु वचनेषु च समानरूपाणि भवन्तीत्यर्थः ।

पञ्चवाचकशब्दाः—अग्नयः, अर्याः, असुसंज्ञा, इन्द्रियाख्या, एताः, पाण्डवाः, भूताः (पञ्च-महाभूताः), रुद्रमुखनाम, वाताख्या, विषयाः, शरनाम, सुप्रतिष्ठा (स्त्री०) (छन्दोजाति-विशेषः), स्मरवाणाः, स्वर्गतरवश्चोत्येते पञ्च-वाचकशब्दाः ।

षट्पर्यायी—षट् (ष्) त्रिषु लिङ्गवचनेषु समान-रूपाणि । षट्कम् (त्रि०) ।

षड्वाचकशब्दाः—अङ्गानि, अग्निसञ्ज्ञा, ऋतु-नाम, कार्तिकेयमुखनाम, गायत्री (स्त्री०) (छन्दोजातिविशेषः), गुणाः, चक्रवर्तिनः, चक्रार्द्धम्, ज्वरबाहुनाम, तर्काः, त्रिशिरानेत्र-नाम, दर्शना न, भदलम्, भार्द्धम्, भ्रमरपादनाम,

- (१) समुद्रस्य सर्वे पर्यायाश्चतुः संख्यावाचका बोध्याः । चतुः समुद्रभेदाः—
- (२) ब्रह्मचर्याश्रमः, गार्हस्थ्याश्रमः, वानप्रस्थ्याश्रमः, सन्यासा (भिक्षुका) श्रमः—इवेति चत्वार आश्रमाः स्युः ।
- (३) भेवः, वण्डः, साम (अन्), दानम् चेति चत्वार उपायाः स्युः ।
- (४) ब्राह्मणः, क्षत्रियः, वैश्यः, शूद्रश्चेति चतस्रो जातयः (वर्णाः), स्युः ।
- (५) अर्याः=विषयाः,
- (६) युधिष्ठिरः, भीमः, अर्जुनः, नकुलः, सहदेवः,—इवेतेपञ्चवराण्डवाः स्युः ।
- (७) ऊक्तं च (१) सन्धि—(२) विग्रह—(३) यानानि—(४) संख्याप्या—(५) ऽऽसनमेव च ।
- (६) द्विषीभावश्च विज्ञेयाः षड्गुणा नीतिवेदिनाम् ॥' इ० श० चि० १।६१६।
- (८) उक्तं च—(१) भाग्यवाता (२) धुन्धुमारश्च (३) हरिश्चन्द्रः (४) पुरुरवाः ।
- (५) भरतः (६) कार्तवीर्यश्च पश्येते चक्रवर्तिनः ॥, इति प्रण्यास्तरे ।
- (६) षट्कर्कभेदाः—

रसाः ^१ , रागाः, वज्रकोणानि, शास्त्राणि, सम- याख्या, चेत्येते षड्वाचकाः शब्दाः ।	कम् (त्रि०), चतुर्दिकम् (त्रि०), द्विघनः (पुं०), द्विचतुष्कम् (त्रि०) ।
सप्तपर्यायौ—सप्त (अन्) (त्रि० व०), सप्त- कम् (त्रि०) ।	अष्टवाचकशब्दाः—अनुष्टुप् (म्) (स्त्री०) (छन्दोजातिविशेषः), कुलाचलाः, दिक्पालाः (लोकपालाः), दिग्गजाः, मङ्गलानि ^२ , योगा- ङ्गानि ^३ , वसवः, शिवमूर्तयः, सर्पारूपा, सिद्धयः हस्त्याख्या,—चैतेऽष्टवाचकशब्दाः ।
सप्तवाचकशब्दाः—अश्वनाम, उष्णिक् (ह्रस्वः) (छन्दोजातिविशेषः), ऋषिसंज्ञा, द्वीपाः ^४ , धान्यानि, नृपाः ^५ , पर्वताख्या, पातालाख्या, भारतीयकुलाचलाः, रज्याङ्गानि ^६ , लोकाः, वह्निशिखाः (जिह्वाः), वायवः, वाराः, समुद्राः, सूर्याश्वाः, स्वराश्चेत्येते सप्तवाचकशब्दाः ।	नवपर्यायाः—नव (अन्) (त्रि० व०), त्रिकृत्तिः (स्त्री०), त्रित्रिकम् (त्रि०), त्रिवर्गः (पुं०), नवकम् (त्रि०) ।
अष्टपर्यायाः—अष्ट (अन्) (त्रि० व०), अष्ट- नववाचकशब्दाः—अङ्काः, गावः ^७ (गो), ग्रहाख्या,	

- (१) मधुरः, अमृतः, लवणः, कटुकः, कषाय,—इत्येते षड्भूताः स्युः ।
 (२) जम्बूद्वीपः,—प्लक्षद्वीपः,—शात्मलिद्वीपः,—कुशद्वीपः,—कौश्वद्वीपः,—पुष्करद्वीपः,— इत्येते सप्त
 द्वीपाः स्युः ।
 (३) तदुक्तं ग्रन्थान्तरे (१) भरता—(२) जून—(३) मान्धातु—(४) भगीरथ—(५) युधिष्ठीराः ।
 (६) सगरा (७) नहुषश्चैव सप्तर्षेः शक्रवर्तिनः ॥ इति ।
 (४) उक्तञ्च कामन्दकीये—स्वाम्यमात्यश्च राष्ट्रं च वृणं कोशो बलं सुहृत् । परस्परपकारीषं
 सप्ताङ्गं राज्यमुच्यते ॥ इति श० चि० १।६६ ।
 (५) मङ्गलभेदाः—(१) ब्राह्मणः, (२) गौः, (३) अग्निः (४) सुवर्णम् (५) धूम्रम्
 (६) सूर्यः, (७) जलानि, (८) राजा, चैतान्यष्टौ मङ्गलानि स्युः । उक्तं च—‘मत्स्यसूक्त-
 महातंत्र ४३ पटले—‘लोकेऽस्मिन्मङ्गलान्यष्टौ ब्राह्मणो गौर्हस्ताशनः । हिरण्यं सर्पिरादित्य
 आपो राजा तथाष्टमः । एतानि सततं पश्येन्ममस्यैव चंयेततः । प्रवर्तिष्यन्तु कुर्वन्त तदा चायुर्न
 हीयते ॥’ इति ।
 (६) (१) यम—(२) नियमा—(३) सत—(४) प्राणायाम—(५) प्रत्याहार—(६) धारणा
 (७) ध्यान (८) समाधयः, इत्येतास्यष्टौ योगाङ्गानि स्युः ।
 (७) गो भेदाः—

छिन्नरावणमस्तकनाम, नन्दाः, निधिसञ्ज्ञा, बृहती (स्त्री०) (छन्दोजातिविशेषः), भारतीय-वर्षाणि^१ (भूखण्डानि), रन्ध्रनाम^२, रसाः^३, वर्षाणि^४, व्याघ्रीस्तना, चेत्येते नववाचकशब्दाः ।
दशपर्यायाः—दश (अन्) (त्रि. व.), दशकम् (त्रि.), दशत् (त्) (स्त्री०), दशतयः (त्रि०), द्विपञ्चकम् (त्रि०), ।
दशवाचकशब्दाः—अवस्थाः, आशास्या, कराङ्गु-लयः, कृष्णावताराः, चन्द्राश्वाः, पङ्क्तिः (स्त्री०) (छं० जा० वि०), रावणमौलिनाम, विश्वदेवाः, शम्भुबाहुनाम, सुशर्म्माणश्चेत्येते दशवाचक-शब्दाः ।
एकादशपर्यायाः—एकादश (अन्) (त्रि० व०),

एकादशकम् (त्रि०), एकाधिकदश (त्रि०), ।
एकादशवाचकशब्दाः—कुरुराजसेनाः, त्रिष्टुब् (भ्) (स्त्री०) (छं० जा० वि०), शिवनाम, चेत्येते एकादशवाचकशब्दाः ।
द्वादशपर्यायाः—द्वादश (अन्) (त्रि० व०), त्रि-चतुष्कम् (त्रि०), द्विदश (अन्) (त्रि० व०), द्विषट् (ष्) (त्रि० व०), द्विषट्कम् (त्रि०), द्व्यधिकदश (अन्) (त्रि० व०), ।
द्वादशवाचकशब्दाः—कार्तिकेयनेत्रवह्नीनाम, चक्रम् (न०), जगती (स्त्री०) (छं० जा० वि०), भगणना, भावाः, मासाः, रविनाम, राज-मण्डलानि, राशयः, राशिगणनाम, संक्रान्तयः, साध्याः, सारिकोष्ठानि चेत्येते द्वादशवाचक-शब्दाः ।

(१) नन्वभेदोः—

(२) भारतीयभूखण्डभेदाः—(१) ऐन्द्रम्, (२) कशेरुशकलम्, (३) ताम्रपर्वम्, (४) गभस्तिमत्, (५) कुमरिकास्या (भरतखण्डम्) (अत्रैव वर्णव्यवस्था), (६) नागम्, (७) सौम्यम्, (८) वारुणम्, (९) गान्धर्वम् चेते नव भारतीयवर्षभेदाः ।

(३) रन्ध्रपर्यायाः—छिद्रम्, द्वारम्, रन्ध्रम् ।

रन्ध्रभेदाः—(२) 'नेत्र'—(२) अक्षण—(२) नासानां द्वे द्वे रन्ध्रे प्रकीर्तिते । (१) मुख—(१) मेहल—(१) पायूनामेकैकं रन्ध्रमुच्यते ॥ इति भावप्रकाशे । २।३।१।५।७।

(४) उक्तं व-शृङ्गार-हास्य-करुणा, रौद्र-वीर-भयानकाः । बीभत्सा-वृभुत-शान्ताश्च रसा भावा पुनस्त्रिधा ॥ इत्यभिधानचिन्तामणौ पृ० ७४, श्लो० २६४-५ ।

(५) वर्षभेदाः—(१) भारतवर्षम् (नामिवर्षम्) (अजनाभवर्षम्), (२) किन्नरवर्षम्, (३) हरिवर्षम्, (४) कुरुवर्षम्, (५) हिरण्यवर्षम्, (६) रम्यकवर्षम्, (७) भद्राक्ष-वर्षम्, (८) केतुमालवर्षम्, (९) इलावृतवर्षम्, चैतानि नव वर्षाणि स्युः ।

त्रयोदशपर्यायाः—त्रयोदश, त्र्यधिकदश, सानलदश, एतेऽन्नन्ताः, त्रिलिङ्गाः ।

त्रयोदशवाचकशब्दाः—गुणाः,^१ ताम्बुलानि, विश्वेदेवाः, विश्वघ्नपक्ष,—इत्येते त्रयोदशवाचक-शब्दाः ।

चतुर्दशपर्यायाः—चतुर्दश (अन्) (त्रि० व०), चतुरधिकदश (अन्) (त्रि० व०), द्विसप्त (अन्) (त्रि० व०), द्विसप्तकम् (त्रि०), ।

चतुर्दशवाचकशब्दाः—इन्द्रनाम, त्रिदिवाः, ध्रुवतारकाः, भुवनानि, मनवः, रत्नसञ्ज्ञा, राजानः, विद्याः, वैकुण्ठाः, शक्वरी (स्त्री०) (छं० जा० वि०), चेत्येते चतुर्दशवाचकाः शब्दाः ।

पञ्चदशपर्यायाः—पञ्चदश (अन्) त्रि० व०), पञ्चाधिकदश (अन्) (त्रि० व०), त्रिपञ्च (अन्) (त्रि० व०), त्रिपञ्चकम् (त्रि०) सेषुदश

(अन्) (त्रि० व०), :

पञ्चदशवाचकशब्दाः—प्रतिशक्वरी (स्त्री०) (छं० जा० वि०), तिथिसञ्ज्ञा, दिनाख्या, सामिधेनी, चेत्येते पञ्चदशवाचकशब्दाः ।

षोडशपर्यायाः—षोडश (अन्) (त्रि० व०), षोडश (पुं० व०) नित्यबहुवचनान्तः, एकाधिक-पञ्चदशसंख्या, चतुश्चतुष्कम् (त्रि०), द्व्यष्ट (त्रि० व०), षडधिकदश (अन्) त्रि० व०), ।

षोडशवाचकशब्दाः—अष्टिः (स्त्री०) (छं० जा० वि०) कर्कटपादाः (पुं०) कलाः (स्त्री०), चन्द्रकलाः, (स्त्री०), चतुष्कृतिः (स्त्री०), चतुर्वर्गः ((पुं०), नृपाश्चेत्येते षोडश-वाचकाः शब्दाः, ।

सप्तदशपर्यायाः—सप्तदश, सप्ताधिकदश, साग-दश एतेऽन्नन्ताः त्रिलिङ्गाः ।

सप्तदशवाचकशब्दाः—प्रत्यष्टिः (स्त्री०) (छं०

(१) उक्तं च — (१) मानुष्यं, (२) वरवंशजन्म, (३) विभवो, (४) बोर्षायु, (५) रारो-
प्यना, (६) सम्मिश्रं, (७) सुसुतः, (८) सती प्रियतमा, (९) भवितव्यनारायणे ।
(१०) विद्वत्त्वं, (११) सुजनत्व, (१२) निम्नियज्यं, सत्पात्रदाने रति—स्ते पुण्येन विना
त्रयोदश गुणाः संसारिणां दुर्लभाः ॥ इति ग्रन्थान्तरे ।

(२) विश्वेदेवभेदाः—(१) ऋतुः, (२) वक्षः, (३) सत्यः, (४) वसुः, (५) कामः,
(६) कालः, (७) भूरिः, (८) लोचनः, (९) पुरुरवः, (१०) भार्गवः, (११) धनुः,
(१२) वज्रिः, (१३) वज्रदंते त्रयोदश विश्वेदेवाः सन्ति । तदुक्तं हेमाद्रौ शंखजुहस्पती—

दृष्टिधाढे ऋतुवक्षौ सत्यौ नान्दीमुखे वसू । सापिण्डधके कामकालौ तीर्थे च भूरिलोचनौ ॥
पुरुरवार्षावौ धेनौ पार्श्वे समुदाहृतौ । हेमधाढे वज्रवक्षौ कथ्येते विश्वेदेवकौ ॥
एकोद्दिष्टे वज्रसंज्ञौ विश्वेदेवाग्रयोवक्ष इति ॥

जा० वि०), धान्यानि, मेघनाम, चैते सप्तदश-
वाचकशब्दाः ।

अष्टादशपर्यायाः—'अष्टादश, अष्टाधिकदश,
सेभदश चैतेऽन्नन्ताः त्रिलिङ्गाः । द्विनवकम्
(त्रि०) त्रिषट्कम् (त्रि०), ।

अष्टादशवाचकशब्दाः—खगयुक् (ज्), ग्रहद्वयम्,
द्वीपाः, धान्यानि, धृतिः (स्त्री०) (छं० जा०
वि०), पुराणानि, विद्याः, स्मृतयः—श्चेत्येतेऽष्टा-
दशवाचकशब्दाः ।

एकोनविंशतिपर्यायाः—ऊनविंशतिः, एकाद्विं-
शतिः, एकान्नविंशतिः, एकोनविंशतिश्चैते स्त्री
लिङ्गाः, नवदश, नवाधिकदश, साङ्ख्यदश चैते-
ऽन्नन्तास्त्रिलिङ्गाः ।

एकोनविंशतिवाचकशब्दः—प्रतिधृतिः (स्त्री०)
(छं० जा० वि०),

विंशतिपर्यायाः—विंशकम् (त्रि०), विंशत्,
विंशतिः, विंशतिका, विंशती चैते स्त्रीलिङ्गाः ।
चतुःपञ्चकम् (त्रि०), द्विदशकम् (त्रि०),
द्विदशतः परिमाणमस्य ।

विंशतिवाचकशब्दाः—अङ्गलिनाम, आशाद्वयम्,
काष्ठायुक् (ज्), कृतिः (स्त्री०) (छं० जा०

वि०), नखारूपा, रावणहस्तनाम, चैते विंशति-
वाचकशब्दाः ।

एकविंशतिपर्यायाः—एकविंशत् एकविंशतिः,
एकाधिकविंशतिश्चैते स्त्रीलिङ्गाः । त्रिसप्त
(अन्) (त्रि० ब०), त्रिसप्तकम् (त्रि०) ।

एकविंशतिवाचकशब्दाः—प्रकृतिः (स्त्री०)
(छं० जा० वि०), मूर्च्छनाः (स्त्री०),
समिन्नाम, स्वर्गारूपा, चेत्येते एकविंशतिवाचक-
शब्दाः ।

द्वाविंशतिपर्यायाः—द्वाविंशत्, द्वाविंशतिः,
द्व्यधिकविंशतिश्चैते स्त्रीलिङ्गाः ।

द्वाविंशतिवाचकशब्दाः—प्राकृतिः (स्त्री०),
(छं० जा० वि०) जातयः (स्त्री०), रुद्रयुक्
(ज्), शिवद्वयम् चैते द्वाविंशतिवाचकशब्दाः ।

त्रयोविंशतिपर्यायाः—त्रयोविंशत् त्रयोविंशतिः,
त्र्यधिकविंशतिः, साग्निविंशत्, चैते स्त्रीलिङ्गाः ।

त्रयोविंशतिवाचकशब्दः—विकृतिः (स्त्री०)
(छं० जा० वि०),

चतुर्विंशतिपर्यायाः चतुर्विंशत्, चतुर्विंशतिः, चतु-
रधिकविंशतिश्चैते, स्त्रीलिङ्गाः, चतुःषट्कम्
(त्रि०), त्र्यष्टकम् (त्रि०), ।

(१) मेघभेदाः—

(२) एषां भेदा अन्यत्र ।

(३) एषां भेदा अन्यत्र ।

(४) एषां भेदा अन्यत्र ।

(५) आसां भेदा अन्यत्र ।

(६) स्वर्गभेदाः—

(७) एषां भेदा अन्यत्र

(८) एषां भेदा अन्यत्र

(९) एषां भेदा अन्यत्र

(१०) समिद्धभेदाः—

(११) आसां भेदा अन्यत्र

चतुर्विंशतिवाचकशब्दाः—जिननाम, रवियुक् (ज्), सङ्कृतिः (स्त्री०) (छं० जा० वि०), सिद्धाः, सूर्यद्वयम्, चैते चतुर्विंशतिवाचकशब्दाः ।

पञ्चविंशतिपर्यायाः—पञ्चविंशत्, पञ्चविंशतिः, पञ्चाधिकविंशतिश्चैते स्त्रीलिङ्गाः ।

पञ्चपञ्चकम् (त्रि०),

पञ्चविंशतिवाचकशब्दाः—अतिकृतिः, अभिकृतिश्चेमौ स्त्रीलिङ्गौ (छं० जा० वि०), तत्त्वानि, पञ्चकृतिः (स्त्री०), पञ्चवर्गः (पुं०), चैते पञ्चविंशतिवाचकशब्दाः ।

षड्विंशतिपर्यायाः—षड्विंशत्, षड्विंशतिः, षडधिकविंशतिः, साङ्गविंशति, श्चैते स्त्रीलिङ्गाः ।

षड्विंशतिवाचकशब्दाः—ध्रुवकृतिः, उत्कृतिश्च स्त्रीलिङ्गौ (छं० जा० वि०), विश्वद्वयम्, विश्वयुक् (ज्), विश्वयुगम् (त्रि०), चैते षड्विंशतिवाचकशब्दाः ।

सप्तविंशतिपर्यायाः—सप्तविंशत्, सप्तविंशतिः, सप्ताधिकविंशतिः, सागविंशति, श्चैते स्त्रीलिङ्गाः, त्रिनवकम् (त्रि०), ।

सप्तविंशतिवाचकशब्दौ—त्रिघनः, नक्षत्रनाम, चैतौ सप्तविंशतिवाचकशब्दौ ।

अष्टाविंशतिपर्यायाः—अष्टाविंशत्, अष्टाविंशतिः, अष्टाधिकविंशतिः, सेभविंशति, श्चैते स्त्रीलिङ्गाः ।

अष्टाविंशतिवाचकशब्दाः—इन्द्रद्वयम्, इन्द्रयुक्, इन्द्रयुगम्, मनुद्वयम्, मनुद्वितयम्, मनुयुक्, मनुयुगम्, मोह, श्चैत्येतेऽष्टाविंशतिवाचकशब्दाः ।

ऊनत्रिंशत्पर्यायाः—ऊनत्रिंशत्, ऊनत्रिंशतिः, एकाद् नत्रिंशत्, एकान्नत्रिंशत्, एकोनत्रिंशत् चैते (स्त्री०) ।

त्रिंशत्पर्यायाः—त्रिंशत्, त्रिंशतिः, साशाविंशति, श्चैते स्त्रीलिङ्गाः । त्रिदशकम् (त्रि०), पञ्चषट्कम् (त्रि०), त्रिदशतः परिमाणमस्य ।

त्रिंशद्वाचकशब्दाः—ग्रहद्वयम्, तिथिद्वयम्, तिथियुक्, दिनयुक्, द्युद्वितयम्, चैते त्रिंशद्वाचकशब्दाः ।

एकत्रिंशत्पर्यायाः—एकत्रिंशत्, एकत्रिंशतिः, एकाधिकत्रिंशतिः, सेशविंशति, श्चैते स्त्रीलिङ्गाः ।

द्वात्रिंशत्पर्यायाः—द्वात्रिंशत्, द्वात्रिंशतिः, द्व्यधिकत्रिंशति, श्चैते स्त्रीलिङ्गाः, चतुरष्टकम् (त्रि०), ।

द्वात्रिंशद्वाचकशब्दाः—अष्टिद्वयम्, दन्तनाम, नपयुक्, चैते द्वात्रिंशद्वाचकशब्दाः ।

त्रयस्त्रिंशत्पर्यायाः—त्रयस्त्रिंशत्, त्रयस्त्रिंशतिः, त्र्यधिकत्रिंशतिः, सविश्वविंशतिः चैते (स्त्री०)

त्रयस्त्रिंशद्वाचकशब्दाः—देवाख्या, रुद्रत्रिकम्, शिवत्रितयं, चैते त्रयस्त्रिंशद्वाचकशब्दाः ।

चतुस्त्रिंशत्पर्यायाः—चतुस्त्रिंशत्, चतुस्त्रिंशतिः, चतुरधिकत्रिंशत्, सेन्द्रविंशतिः चैते स्त्री० ।

चतुस्त्रिंशद्वाचकशब्दाः—अत्यष्टिद्वयम्, घनयुक्,

मेघयुगं, चैते चतुस्त्रिंशद्वाचकशब्दाः ।

पञ्चत्रिंशत्पर्यायाः—पञ्चत्रिंशत्, पञ्चत्रिंशतिः, पञ्चाधिकत्रिंशतिः, सतिविंशतिः, सतत्त्व-
पङ्क्तिश्चैते स्त्रीलिङ्गाः, पञ्चसप्तकम् (त्रि०) ।

षट्त्रिंशत्पर्यायाः—षट्त्रिंशत्, षट्त्रिंशतिः, षडधिकत्रिंशतिः, षचैते स्त्रीलिङ्गाः चतुर्णवकम्
(त्रि०), नवचतुष्कम् (त्रि०), षट्षट्कम्
(त्रि०) ।

षट्त्रिंशद्वाचकशब्दाः—तुषिताः, धृतिद्वयम्,
पुराणयुक्, राशिष्यः, विद्यायुगम्, षट्कृतिः,
षड्वर्गः, स्मृतिद्वयम् चैते षट्त्रिंशद्वाचकशब्दाः ।

सप्तत्रिंशत्पर्यायाः—सप्तत्रिंशत्, सप्तत्रिंशतिः,
सप्ताधिकत्रिंशतिः, साम्बुदविंशतिः, षचैते
स्त्रीलिङ्गाः ।

अष्टत्रिंशत्पर्यायाः—अष्टत्रिंशत्, अष्टत्रिंशत्
अष्टत्रिंशतिः, अष्टत्रिंशतिः, अष्टाधिकत्रिंशतिः,
श्चैते स्त्रियाम् ।

अष्टत्रिंशद्वाचकशब्दाः—अतिधृतिद्वयम्, अति-
धृतियुक्, अतिधृतियुगम् (त्रि०), चैतेऽष्टत्रिंश-
द्वाचकशब्दाः ।

ऊनचत्वारिंशत्पर्यायाः—ऊनचत्वारिंशत्, एकाद्
नचत्वारिंशत्, एकान्नचत्वारिंशत्, एकोनचत्वा-
रिंशत्, नवत्रिंशतिश्चैते स्त्रियाम् ।

चत्वारिंशत्पर्यायाः—अष्टपञ्चकम् (त्रि०),
चतुर्दशकम् (त्रि०), चत्वारिंशत् (स्त्री०),
पञ्चाष्टकम् (त्रि०), चतुर्दशतः परिमाण-
मस्य ।

चत्वारिंशद्वाचकशब्दाः—कृतिद्वयम्, कृतियुक्,
नखद्वयम् नखरयुगम्, चैते त्रिलिङ्गाः, चत्वा-
१-२६

रिंशद्वाचकशब्दाः ।

एकचत्वारिंशत्पर्यायाः—एकचत्वारिंशत्, एका-
धिकचत्वारिंशत्, सेशत्रिंशत्, सस्वर्गविंशत्,
स्त्रियाम् ।

द्विचत्वारिंशत्प०—द्वाचत्वारिंशत्, द्विचत्वारिंशत्,
द्व्यधिकचत्वारिंशत्, सेनत्रिंशत्, स्त्रियाम् ।

द्वाचत्वारिंशद्वाचकशब्दाः—प्रकृतियुक्, मूर्च्छना-
द्वयम्, स्वर्गयुगम्, चैते त्रिलिङ्गाः द्वाचत्वारिंश-
द्वाचकशब्दाः ।

त्रयश्चत्वारिंशत्पर्यायाः—त्रयश्चत्वारिंशत्, त्रिच-
त्वारिंशत्, त्र्यधिकचत्वारिंशत्, रुविश्वत्रिंशत्,
स्त्रियाम् ।

चतुश्चत्वारिंशत्पर्यायाः—चतुश्चत्वारिंशत् चतु-
रधिकचत्वारिंशत्, ससिद्धविंशतिः सेन्द्रत्रिंशत्
स्त्रियाम् । रुद्रचतुष्कम् (त्रि०) ।

चतुश्चत्वारिंशद्वाचकशब्दाः—प्राकृतिद्वयम्, प्राकृ-
तियुक्, जातिद्वितयम्, जातियुगं चैते
त्रिलिङ्गाश्चतुश्चत्वारिंशद्वाचकशब्दाः ।

पञ्चचत्वारिंशत्पर्यायाः—पञ्चचत्वारिंशत्, प-
ञ्चाधिकचत्वारिंशत्, स्त्रियाम्, नवपञ्चकम्,
पञ्चनवकम्, तिथित्रिकम् चैते त्रिलिङ्गाः ।

षट्चत्वारिंशत्पर्यायाः—षट्चत्वारिंशत्, षडधि-
कचत्वारिंशत्, साष्टिंशत्, स्त्रियाम् ।

षट्चत्वारिंशद्वाचकशब्दाः—विकृतिद्वयम्, विकृ-
तियुक्, विकृतियुगम्, चैते त्रिलिङ्गाः ।

सप्तचत्वारिंशत्पर्यायाः—सप्तचत्वारिंशत्, सप्ता-
धिकचत्वारिंशत्, सक्षविंशतिः, स्त्रियाम् ।

अष्टचत्वारिंशत्पर्यायाः—अष्टचत्वारिंशत्, अ-
ष्टाचत्वारिंशत्, अष्टाधिकचत्वारिंशत्

स्त्रियाम् ।

अष्टषट्कम्, षडष्टकम्, चैतो त्रिलिङ्गो ।

अष्टचत्वारिंशद्वाचकशब्दाः—जिनद्वयम्, जिन-
युक्, सिद्धद्वितयम्, सिद्धयुगम्, चैते त्रिलिङ्गाः ।

एकोनपञ्चाशत्पर्यायाः—ऊनपञ्चाशत्, एकाद्
नपञ्चाशत्, एकान्नपञ्चाशत्, एकोनपञ्चाशत्,
नवचत्वारिंशत् स्त्रियाम् ।

ऊनपञ्चाशद्वाचकशब्दाः—तानाः (पुं० ब०),
मरुद्गणः (पुं०), सप्तकृतिः (स्त्री०), सप्तवर्ग-
(पुं०), इचैते ऊनपञ्चाशद्वाचकशब्दाः ।

पञ्चाशत्पर्यायाः—पञ्चाशत्, दशाधिकचत्वा-
रिंशत्, स्त्रियाम् । पञ्चदशकम् (त्रि०) पञ्च-
दशतः परिमाणमस्य ।

पञ्चाशद्वाचकशब्दाः—अतिकृतिद्वयम्, अभिकृति-
द्वयम्, तत्त्वयुगम् चैते त्रिलिङ्गाः ।

एकपञ्चाशत्पर्यायाः—एकपञ्चाशत् (स्त्री०),
एकाधिरूपञ्चाशत् (स्त्री०), अत्यष्टत्रिकम्
(त्रि०), मेघत्रिकम् (त्रि०) ।

द्वापञ्चाशत्पर्यायाः—द्वापञ्चाशत्, द्विपञ्चाशत्,
द्व्यधिकपञ्चाशत् स्त्रियाम् ।

त्रयःपञ्चाशत्पर्यायाः—त्रयःपञ्चाशत्, त्रिप-
ञ्चाशत्, त्र्यधिकपञ्चाशत् स्त्रियाम् ।

चतुःपञ्चाशत्पर्यायाः—चतुःपञ्चाशत्, चतु-
रधिकपञ्चाशत्, स्त्रियाम् । नवषट्कम् (त्रि०)
षण्णवकम् (त्रि०) ।

चतुःपञ्चाशद्वाचकशब्दाः—धिष्ण्ययुक्, नक्षत्र-
द्वयम्, भयुगम् (त्रिषु) ।

पञ्चपञ्चाशत्पर्यायाः—पञ्चपञ्चाशत्, पञ्चा-
धिकपञ्चाशत्, सतिधित्त्वारिंशत् (स्त्रि-

याम्) ।

षट्पञ्चाशत्पर्यायाः—षट्पञ्चाशत्, षडधिक-
पञ्चाशत् स्त्रियाम् । अष्टसप्तकम् (त्रि०),
सप्ताष्टकम् (त्रि०) ।

सप्तपञ्चाशत्पर्यायाः—सप्तपञ्चाशत्, सप्ताधिक-
पञ्चाशत् स्त्रियाम् । अतिधृतित्रिकम् (त्रि०) ।

अष्टपञ्चाशत्पर्यायाः—अष्टपञ्चाशत्, अष्टापञ्चा-
शत्, अष्टाधिकपञ्चाशत् स्त्रियाम् ।

एकोनषष्टिपर्यायाः—ऊनषष्टिः, एकाद्नषष्टिः,
एकान्नषष्टिः, एकोनषष्टिः, नवपञ्चाशत्
स्त्रियाम् ।

षष्टिपर्यायाः—षष्टिः (स्त्री०) एकाधिकोनषष्टिः
(स्त्री०) षड्दशकम् (त्रि०), षड्दशतः परिमा-
णमस्य ।

एकषष्टिपर्यायाः—एकषष्टिः, एकाधिकषष्टिः
स्त्रियाम् ।

द्विषष्टिपर्यायाः—द्वाषष्टिः, द्विषष्टिः, द्व्यधिकषष्टिः
(स्त्री०) ।

त्रयःषष्टिपर्यायाः—त्रयःषष्टिः, त्रिषष्टिः, त्र्यधिकषष्टिः
स्त्रियाम् । नवसप्तकम् (त्रि०), सप्तनवकम्
(त्रि०) ।

चतुःषष्टिपर्यायाः—चतुःषष्टिः, चतुरधिकषष्टिः,
स्त्रियाम् । अष्टाष्टकम्, (त्रि०), षोडशच-
तुष्कम् (त्रि०) ।

चतुःषष्टिवाचकशब्दाः—अष्टकृतिः (स्त्री०),
अष्टवर्गः (पुं०), आभास्वराः (पुं० ब०), कलाः
(स्त्री० ब०), चतुर्धनः (पुं०), दन्तद्वयम्
(त्रि०) ।

पञ्चषष्टिपर्यायाः—पञ्चषष्टिः (स्त्री०),

पञ्चाधिकषष्टिः (स्त्री०), त्रयोदशपञ्चकम् (त्रि०) ।

षट्षष्टिप०—षट्षष्टिः (स्त्री०), षडधिकषष्टिः (स्त्री०) । एकादशषट्कम् (त्रि०) ।

सप्तषष्टिप०—सप्तषष्टिः (स्त्री०) सप्ताधिकषष्टिः (स्त्री०) ।

अष्टषष्टिप०—अष्टषष्टिः, अष्टाषष्टिः, अष्टाधिकषष्टिः (स्त्री०) ।

एकोनसप्ततिप०—ऊनसप्ततिः, एकाद्नसप्ततिः, एकान्नसप्ततिः, एकोनसप्ततिः, नवषष्टिः स्त्रियाम् ।

सप्ततिप० सप्ततिः (स्त्री०), एकाधिकोनसप्ततिः (स्त्री०), सप्तदशकम् (त्रि०), सप्तदशतः परिमाणमस्य ।

एकसप्ततिप०—एकसप्ततिः, एकाधिकसप्ततिः (स्त्री०) ।

एकसप्ततिवाचकशब्दाः—मन्वन्तरम् (न०) ।

द्विसप्ततिप०—द्वासप्ततिः, द्विसप्ततिः द्व्यधिकसप्ततिः (स्त्री०), अष्टनवकम्, द्वादशषट्कम्, नवाष्टकम् (त्रि०) ।

त्रिसप्ततिप०—त्रयःसप्ततिः, त्रिसप्ततिः, त्र्यधिकसप्ततिः (स्त्री०) ।

चतुःसप्ततिप०—चतुःसप्ततिः, चतुरधिकसप्ततिः (स्त्री०) ।

पञ्चसप्ततिप०—पञ्चसप्ततिः, पञ्चाधिकसप्ततिः (स्त्री०), पञ्चदशपञ्चकम् (त्रि०) ।

षट्सप्ततिप०—षट्सप्ततिः, षडधिकसप्ततिः (स्त्री०) ।

सप्तसप्ततिप०—सप्तसप्ततिः, सप्ताधिकसप्ततिः (स्त्री०), एकादशसप्तकम् (त्रि०) ।

अष्टसप्ततिप०—अष्टसप्ततिः, अष्टासप्ततिः, अष्टाधिकसप्ततिः (स्त्री०) ।

ऊनाशीतिप०—ऊनाशीतिः, एकाद्नाशीतिः, एकान्नाशीतिः, एकोनाशीतिः, नवसप्ततिः (स्त्री०) ।

अशीतिप०—अशीतिः, एकाधिकोनाशीतिः (स्त्री०), अष्टदशकम्, दशाष्टकम्, विंशतिचतुष्कम्, षोडशपञ्चकम् (त्रि०) । अष्टदशतः परिमाणमस्य ।

एकाशीतिप०—एकाशीतिः, एकाधिकाशीतिः (स्त्री०), नवनवकम् (त्रि०) ।

एकाशीतिवा०—नवकृतिः (स्त्री०), नववर्गः (पुं०) ।

द्व्यशीतिप०—द्व्यशीतिः, द्व्यधिकाशीतिः (स्त्री०) ।

त्र्यशीतिप०—त्र्यशीतिः, त्र्यधिकाशीतिः (स्त्री०) ।

चतुरशीतिप०—चतुरधिकाशीतिः (स्त्री०), द्वादशसप्तकम् (त्रि०) ।

पञ्चाशीतिप०—पञ्चाशीतिः, पञ्चाधिकाशीतिः (स्त्री०), सप्तदशपञ्चकम् (त्रि०) ।

षडशीतिप०—षडशीतिः, षडधिकाशीतिः (स्त्री०) ।

सप्ताशीतिप०—सप्ताशीतिः, सप्ताधिकाशीतिः (स्त्री०) ।

अष्टाशीतिप०—अष्टाशीतिः, अष्टाधिकाशीतिः (स्त्री०), एकादशाष्टकम् (त्रि०) ।

ऊननवतिप०—नवनवतिः, एकाद् ऊनवतिः एकान्न

नवतिः, एकोननवतिः, नवनवतिः (स्त्री०) ।
 नवतिप०—एकाधिकोननवतिः, नवतिः, नवतिका,
 नवती (स्त्री०) । दशानवकम्, नवदशकम्, अष्टा-
 दशपञ्चकम् (त्रि०), नवदशत परिमाणमस्य ।
 एकनवतिप०—एकनवतिः, एकाधिकनवतिः
 (स्त्री०) ।
 द्विनवतिप०—द्वानवतिः, द्विनवतिः, द्व्यधिकनवतिः
 (स्त्री०) ।
 त्रिनवतिप०—त्रयोनवतिः, त्रिनवतिः, त्र्यधिक-
 नवतिः (स्त्री०) ।
 चतुर्नवतिप०—चतुर्नवतिः, चतुरधिकनवतिः
 (स्त्री०) ।
 पञ्चनवतिप०—पञ्चनवतिः, पञ्चाधिकनवतिः
 (स्त्री०) । ऊनविंशत्पञ्चकम् (त्रि०) ।
 षण्णवतिप०—षण्णवतिः, षडधिकनवतिः
 (स्त्री०), दन्तत्रिकम्, द्वादशाष्टकम्, रदत्रितयम्
 (त्रि०) ।
 सप्तनवतिप०—सप्तनवतिः, सप्ताधिकनवतिः
 (स्त्री०) ।
 अष्टनवतिप०—अष्टनवतिः, अष्टानवतिः, अष्टा-
 धिकनवतिः (स्त्री०) ।
 एकोनशतप०—ऊनशतम्, एकाद् नशतम्, एकन्न-
 शतम्, एकोनशतम् एकादशनवकम् (त्रि०)
 नवनवतिप० (स्त्री०), देवत्रयम्, सुमनस्त्रितयम्
 (त्रि०) ।
 शतप०—शतम् (न०), दशतिः (स्त्री०), दशदश-
 कम् (त्रि०), दशदशतः परिमाणमस्य ।

शतवाचकशब्दाः—इन्द्रयज्ञाः, दशकृतिः, दशवर्गः,
 धृतराष्ट्रपुत्राः, पद्मदलानि, पुरुषायूषि, रावणा-
 ङ्गुल्यः, शतभिषक्तारकाश्चैते शतवाचकाः शब्दाः ।
 विंशत्युत्तरशतद्वयस्य षट्त्रिंशदुत्तरशतद्वयस्य वा
 पर्यायः—महाराजिकाः (पुं० ब०) ।
 षष्ट्युत्तरशतत्रयपर्यायाः—भगणभागाः, भगण-
 लवाः भगणांशकाः, भगणांशाः, भचक्रभागाः,
 भचक्रलवाः भचक्रांशकाः, भचक्रांशाः ।
 सहस्रप०—सहस्रम्, दशशतम्, दशघनशतम्
 (त्रि०) ।
 सहस्रवाचकशब्दाः—अनन्तशीर्षाः, अर्जुनहस्ताः,
 इन्द्रचक्षूषि, जाल्मवीपथाः, पद्मदलानि, भागी-
 रथीवक्त्राणि, रविकराः, रविबाणाः, वेदशा-
 खाश्चैते सहस्रवाचकाः शब्दाः सन्ति ।
 द्विशतपर्यायाः—द्विशतम्, शतद्वयम्, शतयुगम्,
 (न०) ।
 त्रिशतप०—त्रिशतम्, शतत्रयम् (न०), ।
 द्विसहस्रप०—द्विसहस्रम् सहस्रद्वयम् (न०) ।
 अयुतप०—अयुतम् (न०), दशसहस्राणि
 (न० ब०) ।
 पूर्णार्थकैकप०—आदिमः (पुं०), आदिमा (स्त्री०),
 आदिमम् (न०), आद्यः (पुं०), आद्या (स्त्री०),
 आद्यम् (न०) 'प्रथमः (पुं०), प्रथमा (स्त्री),
 प्रथमम् (न०) । प्रथमा=प्रतिपदा तिथि-
 विशेषः ।
 पूर्णार्थकद्विप०—'द्वितीयः (त्रि०), द्वितीया
 (स्त्री०) ति० वि० ।

पूर्णाधिकशेषः—'तृतीयः' (त्रि०), तृतीया (स्त्री०) ति० वि० ।	(त्रि०), द्वादशी (स्त्री०) ति० वि० ।
पू० चतुषः—'चतुर्थः' (त्रि०), चतुर्थी (स्त्री०) ति० वि० ।	पू० त्रयोदशः—'त्रयोदशः', 'त्रयोदशकः', त्रयो- दशतमः (त्रि०), त्रयोदशी (स्त्री०) तिथिविशेषः ।
पू० पञ्चमः—'पञ्चमः' (त्रि०), पञ्चमी (स्त्री०) । ति० वि० ।	पू० चतुर्दशः—'चतुर्दशः', 'चतुर्दशकः', चतुर्दश- तमः (त्रि०) । चतुर्दशी (स्त्री०) ति० वि० ।
पू० षष्ठः—'षष्ठः' (त्रि०), षष्ठी (स्त्री०) । ति० वि० ।	पू० पञ्चदशः—'पञ्चदशः', 'पञ्चदशकः', पञ्च- दशतमः (त्रि०) । पञ्चदशी (स्त्री०) अमावास्या, पूर्णमासी ।
पू० सप्तमः—'सप्तमः' (त्रि०), सप्तमी (स्त्री०), ति० वि० ।	पू० षोडशः—'षोडशः', 'षोडशकः', षोडशतमः (त्रि०) ।
पू० अष्टमः—'अष्टमः' (त्रि०), अष्टमी (स्त्री०) ति० वि० ।	पू० सप्तदशः—'सप्तदशः', 'सप्तदशकः', सप्त- दशतमः (त्रि०) ।
पू० नवमः—'नवमः' (त्रि०), नवमी (स्त्री०), ति० वि० ।	पू० अष्टादशः—'अष्टादशः', 'अष्टादशकः', अष्टादशतमः (त्रि०) ।
पू० दशमः—'दशमः' (त्रि०), दशमी (स्त्री०), ति० वि० ।	पू० एकोनविंशति—'ऊनविंशः', 'ऊनविंशतितमः', एकोनविंशः, एकोनविंशतमः, एकोनविंशतितमः (त्रि०) ।
पू० एकादशः—'एकादशः', 'एकादशकः', एका- दशतमः (त्रि०), एकादशी (स्त्री०), तिथि- विशेषः ।	पू० विंशतिपः—'विंशः', 'विंशतमः', विंशतितमः (त्रि०) ।
पू० द्वादशः—'द्वादशः', 'द्वादशकः', द्वादशतमः	

- (१) 'तीसरा=री' इ. भा. ।
- (३) 'पाँचवाँ=वी' इ. भा. ।
- (५) 'सातवाँ=वी' इति भाषा ।
- (७) नवाँ=वी (इ. भा.) ।
- (९) ग्यारहवाँ=वी (इ. भा.) ।
- (११) तेरहवाँ=वी (इ. भा.) ।
- (१३) पन्ध्रहवाँ=वी (इ. भा.) ।
- (१५) सत्रहवाँ=वी (इ. भा.) ।
- (१७) उन्नीसवाँ=वी (इ. भा.) ।

- (२) 'चौथा=वी' इ. भा. ।
- (४) 'छठा=ठी' इ. भा. ।
- (६) आठवाँ=वी (इ. भा.) ।
- (८) बसवाँ=वी (इ. भा.) ।
- (१०) बारहवाँ=वी (इ. भा.) ।
- (१२) बीसहवाँ=वी (इ. भा.) ।
- (१४) सोलहवाँ=वी (इ. भा.) ।
- (१६) अठारहवाँ=वी (इ. भा.) ।
- (१८) बीसवाँ=वी (इ. भा.) ।

- पू० एकविंशतिप०—एकविंशः, एकविंशत्तमः, एकविंशतितमः (त्रि०) ।
- पू० द्वाविंशतिप०—द्वाविंशः, द्वाविंशत्तमः, द्वाविंशतितमः (त्रि०) ।
- पू० त्रयोविंशतिप०—त्रयोविंशः, त्रयोविंशत्तमः, त्रयोविंशतितमः (त्रि०) ।
- पू० चतुर्विंशतिप०—चतुर्विंशः, चतुर्विंशत्तमः, चतुर्विंशतितमः (त्रि०) ।
- पू० पञ्चविंशतिप०—पञ्चविंशः, पञ्चविंशत्तमः, पञ्चविंशतितमः (त्रि०) ।
- पू० षड्विंशतिप०—षड्विंशः, षड्विंशत्तमः, षड्विंशतितमः (त्रि०) ।
- पू० सप्तविंशतिप०—सप्तविंशः, सप्तविंशत्तमः, सप्तविंशतितमः (त्रि०) ।
- पू० अष्टाविंशतिप०—अष्टाविंशः, अष्टाविंशत्तमः, अष्टाविंशतितमः (त्रि०) ।
- पू० ऊनत्रिंशत्प०—ऊनत्रिंशः, ऊनत्रिंशत्तमः, एकोनत्रिंशः, एकोनत्रिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० त्रिंशत्प०—त्रिंशः, त्रिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० एकत्रिंशत्प०—एकत्रिंशः, एकत्रिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० द्वात्रिंशत्प०—द्वात्रिंशः, द्वात्रिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० त्रयस्त्रिंशत्प०—त्रयस्त्रिंशः, त्रयस्त्रिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० चतुस्त्रिंशत्प०—चतुस्त्रिंशः, चतुस्त्रिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० पञ्चत्रिंशत्प०—पञ्चत्रिंशः, पञ्चत्रिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० षट्त्रिंशत्प०—षट्त्रिंशः, षट्त्रिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० सप्तत्रिंशत्प०—सप्तत्रिंशः, सप्तत्रिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० अष्टत्रिंशत्प०—अष्टत्रिंशः, अष्टत्रिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० ऊनचत्वारिंशत्प०—ऊनचत्वारिंशः, एकोनचत्वारिंशः, एकोनचत्वारिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० चत्वारिंशत्प०—चत्वारिंशः, चत्वारिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० एकचत्वारिंशत्प०—एकचत्वारिंशः, एकचत्वारिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० द्विचत्वारिंशत्प०—द्वाचत्वारिंशः, द्वाचत्वारिंशत्तमः, द्विचत्वारिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० त्रयश्चत्वारिंशत्प०—त्रयश्चत्वारिंशः, त्रयश्चत्वारिंशत्तमः, त्रिचत्वारिंशः, त्रिचत्वारिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० चतुश्चत्वारिंशत्प०—चतुश्चत्वारिंशः, चतुश्चत्वारिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० पञ्चचत्वारिंशत्प०—पञ्चचत्वारिंशः, पञ्चचत्वारिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० षट्चत्वारिंशत्प०—षट्चत्वारिंशः, षट्चत्वारिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० सप्तचत्वारिंशत्प०—सप्तचत्वारिंशः, सप्तचत्वारिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० अष्टचत्वारिंशत्प०—अष्टचत्वारिंशः, अष्टचत्वारिंशत्तमः (त्रि०) ।
- पू० ऊनपञ्चाशत्प०—ऊनपञ्चाशः, एकोनपञ्चाशः, एकोनपञ्चाशत्तमः (त्रि०) ।

(त्रि०) ।

पू० पञ्चाशत्प०—पञ्चाशः, पञ्चाशत्तमः
(त्रि०) ।

पू० एकपञ्चाशत्प०—एकपञ्चाशः, एकपञ्चा-
शत्तमः (त्रि०) ।

पू० द्विपञ्चाशत्प०—द्वापञ्चाशः, द्वापञ्चा-
शत्तमः, द्विपञ्चाशः, द्विपञ्चाशत्तमः (त्रि०) ।

पू० त्रिपञ्चाशत्प०—त्रयःपञ्चाशः, त्रयःपञ्चा-
शत्तमः, त्रिपञ्चाशः, त्रिपञ्चाशत्तमः (त्रि०) ।

पू० चतुःपञ्चाशत्प०—चतुःपञ्चाशः, चतुःपञ्चा-
शत्तमः (त्रि०) ।

पू० पञ्चपञ्चाशत्प०—पञ्चपञ्चाशः, पञ्च-
पञ्चाशत्तमः (त्रि०) ।

पू० षट्पञ्चाशत्प०—षट्पञ्चाशः, षट्पञ्चा-
शत्तमः (त्रि०), षट्पञ्चाशिका (स्त्री०) ।

पू० सप्तपञ्चाशत्प०—सप्तपञ्चाशः, सप्त-
पञ्चाशत्तमः (त्रि०) ।

पू० अष्टपञ्चाशत्प०—अष्टपञ्चाशः, अष्ट-
पञ्चाशत्तमः, अष्टापञ्चाशः, अष्टापञ्चा-
शत्तमः (त्रि०) ।

पू० ऊनषष्टिप०—ऊनषष्टः, ऊनषष्टितमः, एको-
नषष्टिः, एकोनषष्टितमः (त्रि०) ।

पू० षष्टिप०—षष्टः, षष्टितमः (त्रि०) ।

पू० एकषष्टिप०—एकषष्टः, एकषष्टितमः
(त्रि०) ।

पू० द्विषष्टिपर्यायाः—द्वाषष्टः, द्वाषष्टितमः,
द्विषष्टः, द्विषष्टितमः (त्रि०) ।

पू० त्रिषष्टिप०—त्रयः षष्टः, त्रयः षष्टितमः,
त्रिषष्टः, त्रिषष्टितमः (त्रि०) ।

१-२६

पू० चतुःषष्टिप०—चतुःषष्टः, चतुःषष्टितमः,
(त्रि०) ।

पू० पञ्चषष्टिप०—पञ्चषष्टः, पञ्चषष्टितमः,
(त्रि०) ।

पू० षट्षष्टिप०—षट्षष्टः, षट्षष्टितमः,
(त्रि०) ।

पू० सप्तषष्टिप०—सप्तषष्टः, सप्तषष्टितमः,
(त्रि०) ।

पू० अष्टषष्टिप०—अष्टषष्टः, अष्टषष्टितमः,
अष्टापष्टः, अष्टापष्टितमः (त्रि०) ।]

पू० ऊनसप्ततिप०—ऊनसप्ततः, ऊनसप्ततितमः,
एकोनसप्तः, एकोनसप्ततितमः (त्रि०) ।

पू० सप्ततिप०—सप्ततः, सप्ततितमः (त्रि०) ।

पू० एकसप्ततिप०—एकसप्ततः, एकसप्ततितमः,
(त्रि०) ।

पू० द्विसप्ततिप०—द्वासप्ततः, द्वासप्ततितमः,
द्विसप्ततः, द्विसप्ततितमः (त्रि०) ।

पू० त्रिसप्ततिप०—त्रयःसप्ततः, त्रयःसप्ततितमः,
त्रिसप्ततः, त्रिसप्ततितमः (त्रि०) ।

पू० चतुःसप्ततिप०—चतुःसप्ततः, चतुःसप्तति-
तमः (त्रि०) ।

पू० पञ्चसप्ततिप०—पञ्चसप्ततः, पञ्चसप्तति-
तमः (त्रि०) ।

पू० षट्सप्ततिप०—षट्सप्ततः, षट्सप्ततितमः
(त्रि०) ।

पू० सप्तसप्ततिप०—सप्तसप्ततः, सप्तसप्तति-
तमः (त्रि०) ।

पू० अष्टसप्ततिप०—अष्टसप्ततः, अष्टसप्त-
तितमः, अष्टापसप्ततः, अष्टापसप्ततितमः (त्रि०) ।

३०-५८

पू० ऊनाशीतिप०—ऊनाशीतः, ऊनाशीतितमः,

(त्रि०) ।

एकोनाशीतः एकोनाशीतितमः (त्रि०) ।

पू० अशीतिप०—अशीतः, अशीतितमः (त्रि०) ।

पू० षण्णवतिप०—षण्णवतः, षण्णवतितमः (त्रि०) ।

पू० एकाशीतिप०—एकाशीतः, एकाशीतितमः (त्रि०) ।

पू० सप्तनवतिप०—सप्तनवतः, सप्तनवतितमः (त्रि०) ।

पू० द्व्यशीतिप०—द्व्यशीतः, द्व्यशीतितमः (त्रि०) ।

पू० अष्टनवतिप०—अष्टनवतः, अष्टनवतितमः, अष्टानवतः, अष्टानवतितमः (त्रि०) ।

पू० त्र्यशीतिप०—त्र्यशीतः, त्र्यशीतितमः (त्रि०) ।

पू० चतुरशीतिप०—चतुरशीतः, चतुरशीतितमः (त्रि०) ।

पू० नवनवतिप०—ऊनशततमः एकोनशततमः, नवनवतः, नवनवतितमः (त्रि०) ।

पू० पञ्चाशीतिप०—पञ्चाशीतः, पञ्चाशीतितमः (त्रि०) ।

पू० शतप०—शतनमः (त्रि०) । शतस्य पूरणे ।

पू० षडशीतिप०—षडशीतिः, षडशीतितमः (त्रि०) ।

प्रकारार्थवाचकसंख्याशब्दाः—द्विधा, द्वेधा, द्वैधा, चैतेऽव्ययाः । द्वैविध्यम् (न०), (द्विप्रकारम्) ।

पू० सप्ताशीतिप०—सप्ताशीतिः, सप्ताशीतितमः (त्रि०) ।

त्रिधा, त्रेधा, त्रैधा, चैतेऽव्ययाः । त्रैविध्यम् (न०), (त्रिप्रकारम्) । चतुर्धा (अ०) (चतुःप्रकारम्) । पञ्चधा (अ०) (पञ्चप्रकारम्) ।

पू० अष्टाशीतिप०—अष्टाशीतिः, अष्टाशीतितमः (त्रि०) ।

षट्धा, षोढा उभावव्ययी (षट्प्रकारम्) । सप्तधा (अ०) (सप्तप्रकारम्), अष्टधा (अ०) (अष्टप्रकारम्), नवधा (अ०) नवप्रकारम् (एवमग्रे ऊहनीयाः) ।

पू० ऊननवतिप०—ऊननवतः, ऊननवतितमः, एकोननवतः, एकोननवतितमः (त्रि०) ।

पू० नवतिप०—नवतः, नवतितमः (त्रि०) ।

पू० एकनवतिप०—एकनवतः, एकनवतितमः (त्रि०) ।

संख्यावाचकशब्दानां स्वचिद्विशेषरूपाणि—

यथा । सप्ताहः (पुं०) (सप्तदिवसाः) (सप्तदिनात्मकः कालः) । नवाहः (पुं०) (नवदिवसाः) (नवदिनात्मकः कालः) ।

पू० द्विनवतिप०—द्वानवतः, द्वानवतितमः, द्विनवतः, द्विनवतितमः (त्रि०) ।

पू० त्रिनवतिप०—त्रयोनवतः, त्रयोनवतितमः, त्रिनवतः, त्रिनवतितमः (त्रि०) ।

पू० चतुर्णवतिप०—चतुर्णवतः, चतुर्णवतितमः (त्रि०) ।

एकद्वौ (त्रि०) (एको वा द्वौ वा) । द्वित्राः (त्रि०) (द्वौ वा त्रयो वा) परिमाणं येषां तेषु बहुवचनान्तोऽयम् । त्रिचतुराः (त्रि०) (त्रयो वा चत्वारो वा) । त्रिपञ्चाः (त्रि०) त्रयो वा पञ्च वा) ।

पू० पञ्चनवतिप०—पञ्चनवतः, पञ्चनवतितमः

चतुःपञ्चाः (त्रि०) (चत्वारो वा पञ्च वा) ।
पञ्चषाः (त्रि०) (पञ्च वा षड्वा) परिमाणं
येषां तेषु बहुवचनान्तोऽयम् (पाँच या छः
इति भाषा) । षट्सप्ताः (त्रि०) (षट् वा
सप्त वा) ।

सप्ताष्टाः (त्रि०) (सप्त वा अष्ट वा) ।
एवमग्रे । द्विकृत्वः (अ०) (द्विवारम्) । त्रिकृत्वः
(अ०) (त्रिवारम्) । चतुःकृत्वः (अ०)
(चतुर्वारम्), एवमग्रेऽपि ।

'सर्वपर्यायाः—अखण्डः, अखिलः, अनूनः, अनूनकः,
अन्यूनः, अशेषः, कृत्स्नः, निःशेषः, निखिलः,
न्यक्षः, पूर्णः, विश्वः, सकलः, समः, समग्रः,
समस्तः, सर्वश्चैते वाच्य—(त्रि०) लिङ्गाः स्युः ।

'पादोनप०—अर्धघनः, चरणोनः, त्रिचरणः, त्रि-
पदः त्रिपादः, त्र्यङ्घ्रिः, पदोनः, पादोनः, विचरणः,
विपदः, विपादः, व्यङ्घ्रिश्चैते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

'अर्धप०—अर्धः (त्रि०), खण्डः (पुं० न०), खण्ड-
लम् (न०), दलम् (न०), नेमः (पुं०), भित्तम्
(न०), शकलम् (पुं० न०), शल्कम् (न०) ।

'दलितप०—अर्धितः, खण्डितः, दलितश्चैते
त्रिलिङ्गाः ।

'साद्वप०—सखण्डः, सखण्डलम्, सदलम्, सनेमः,
सभित्तम्, सशकलम्, साद्वम् ।

'सपादप०—सचरणः, सपदः, सपादः, साङ्घ्रिः ।

चतुर्थांशप०—अङ्घ्रिः, अर्धार्धः, चतुर्थभागः,
चतुर्थांशः, चरणः, तुरीयः, तुरीयकः, पदः, पादः ।

'अंशप०—अंशः, भागः, षण्टः, षण्टकः ।

संख्यानाम्नां विषये विशेषसूचना—
मदीयमत्समानधर्महोत्रग्रन्थेषु गुणाः, अग्न-
यश्च त्रयः । समुद्राश्चत्वारः । वायवः पञ्च ।
कालाः, रसाश्च षट् । द्वीपाः सप्त । विश्वेदेवा-
एकादश । भुवनानि चतुर्दश । कलाः, नृपाश्च
षोडश । मेघाः सप्तदश । धान्यानि अष्टादश ।
शेषसंख्याः समानाः ।

अङ्कन्यासवाचकशब्दाः—अङ्कनिवेशनम्, अङ्क-
न्यासः, अङ्कस्थापनम् ।

अङ्कन्यासविधिवा०—अङ्कन्यासक्रमः, अङ्कन्यास-
नियमः, अङ्कन्यासविधिः ।

अत्र गणितविदां सम्प्रदायागतपरिभाषा—

'अङ्कानां वामतो गतिः ।' इति ।

अङ्कानां स्थापनं सव्य—(वाम) क्रमेण कर्तव्य-
मित्यर्थः ।

अत्रोदाहरणं प्रदर्शयति—

'आकाशपक्षक्षितिसम्मिताः समाः पूर्णायुक्तं
मनुजस्य हस्तिनः ।' इति प्र० का० । आकाशः
शून्यम्, पक्षौ द्वौ, क्षितिः एका, चैतेषामङ्कानां
सव्य—(वाम) क्रमेण स्थापनमित्यम्—१२० अर्थाद्
विंशत्युत्तरशतं समानां मनुजस्य नरस्य हस्तिनश्च

(१) सब, सारा । (२) तीन पाद (पौन, पौणा) । (३) आधा, दोपाद । (४) आधा किया हुआ । (५) अर्धयुक्त (इयोड़ा) एक । (६) चतुर्थांश युक्त (सगेया) एक । (७) चौथा भाग (पौवा) । (८) बाँट (हिस्ता) ।

पूर्णायुः परमायुर्वृत्तं कथितम् । एवं सर्वत्र (त्रि.) ।
बोध्यम् ।

'सङ्कलनवाचकशब्दाः—संयोगः, संगूढः, मेलः, योगश्चैते पुंसि । युतिःस्त्रियाम् । ऐक्यम्, मिलनम्, मिलितम्, मेलनम्, मेलितम् योजनम्, योजितम्, सयोजनम्, संयोजितम्, सङ्कलनम्, सङ्कलितं चैते क्लीबे । अन्वितः, आढ्यः, उपाहितः, प्रयुक्तः, प्रयुतः, प्रयोज्यः, युक्तः, युक्, युज्यः, युतः, योज्यः, संयुक्तः, संयुक् संयुतः, सयोज्यः, समन्वितः, समाढ्यः, समेतः, सहितश्चैते त्रिषु ।

'योगफलप०—योगफलम् (न.), सङ्कलितः (त्रि.) ।

सङ्कलनप्रकारमाह भास्करः—

'कार्यः क्रमादुत्क्रमतोऽथवाङ्कयोगो यथास्थानक-
मन्तरं वा ।' इ. ली. व. ।

'व्यवकलनवाचकशब्दाः—वियोगः (पुं०), वियुतिः (स्त्री०), परिशोधनम्, परिशोधितम्, वर्जनम्, वर्जितम्, वियोजनम्, वियोजितम्, विवर्जनम्, विवर्जितम्, विश्लेषितम्, विश्लेष्यम्, व्यवकलनम्, व्यवकलितम्, संशोधनम्, संशोधितम् चैते क्लीबे । अपास्यः, ऊनः, ऊनितः, न्यूनः, पतितः, परिशो-
धितः, परिशोध्यः, रहितः, वियुक्तः, वियुक्, वियुतः, वियोज्यः, विरहितः, विवर्ज्यः, विशोधितः, विशोध्यः, विहीनः, शुद्धः, शोधितः, शोध्यः, संविहीनः, संशुद्धः, संशोध्य-श्चैते त्रिषु ।

'वियोगफलप०—वियोगफलम् (न०), व्यवकलितः

अत्र व्यवकलनप्रकारमाह भास्करः—

'कार्यः क्रमादुत्क्रमतोऽथवाङ्कयोगो यथास्थानक-
मन्तरं वा ।' इ. ली. व. ।

'गुणनवाचकशब्दाः—घातः वधश्चैते पुंसि । निघ्नी, विनिघ्नी, हतिश्चैते स्त्रियाम् । गुणनम्, ताडनम्, ताडितम्, निहननम्, पिण्डनम्, विवर्धनम्, संगुणनम्, सन्ताडनम्, संवर्धनम्, हननं चैते क्लीबे । अभिहतः, अभ्यस्तः, आहतः, उपाहतः, क्षुण्णः, गुणः, गुणितः, गुण्यः, निहतः, पिण्डितः, पूरितः, प्रणिघ्नः, विगुणितः, विनिघ्नः, विनिहतः, विवर्धितः, संवर्धितः, संगुणितः, संताडितः, सुता-
डितः, सम्पिण्डितः हत-श्चैते त्रिषु ।

'गुणनफलप०—गुणनफलम् (न.) गुणितः (त्रि.) ।

अत्र गुणनप्रकारमाह भास्करः—

'गुण्यान्त्यमङ्कं गुणकेन हन्यादुत्सारितेनैव पुनश्च
राशिम्' इ. ली. व. ।

'भजनवाचकशब्दाः—भागः, विभाग-श्चैते पुंसि । भजनम्, विभाजनम्, हरणं चैते क्लीबे । अपनीतः, अपहृतः, उद्धृतः, परिभाजितः, परिहृत्, परिहृतः, भक्तः, भाजितम्, विभक्तः, विभाजितः, विभाज्यः, विहृत्, विहृतः, संविहृतः, समुद्धृतः, हार्यः, हृत्, हृतश्चैते त्रिषु ।

'भजनफलप०—भजनफलम् (न०), विभाजितः (त्रि०) ।

(१) जोड़ना (२) जोड़, जोड़ किया हुआ, (३) घटाना (४) अन्तर, घटाया हुआ (५) गुचना (६) गुणितसंख्या, गुणा हुआ । (७) भाग देना (८) मिला, मिला हुआ ।

इह भजनप्रकारमाह भास्करः—

‘भाज्याद्धरः शुद्धयति यद्गुणः स्यादन्त्यात्फलं
तत्त्वस्तु भागहारे ।’ इ. ली. व. ।

लब्धिवाचकशब्दाः—लाभः (पुं०) । अवाप्तिः,
प्राप्तिः, लब्धिः, समवाप्ति—इचैते स्त्रियाम् ।
अवाप्तम्, प्रापणम्, फलम्, भजनफलम्, भाग-
फलम्, लभनम्, चैते क्लीबे ।

आप्तः, प्राप्तिः, लब्ध-इचैते त्रिषु ।

क्वचिद्भजनवाचकशब्दाः—अवाप्तः, आप्तः,
प्राप्तिः, फलम्, लब्धम्, लब्धिश्चेत्यादयः
शब्दाः क्वचिद्भजनार्थेऽपि प्रयुज्यन्ते ।

उदाहरणानीह

‘अमरफलाधिमासयुक्तमिति’ । ‘अब्धिषङ्कलब्धं
रुनाहैरिति ।

‘क्विभाज्जैरवाप्तांशयोग इति च ग्रहलाघवे ।

शेषवाचकशब्दाः—अवशिष्टः, अवशेषः, अवशे-
षितः, उच्छिष्टः, उर्वरितः, परिशिष्टः,
परिशेषः, परिशेषितः, शेषः शेषितश्चैते
त्रिषु । एते क्वचिद् भजनार्थमपि प्रयु-
ज्यन्ते ।

निःशेषपर्यायाः—निःशेषः, निरवशिष्टम्, निरव-
शेषः, निरवशेषितश्चैते त्रिषु ।

तष्टवाचकशब्दाः—कृशः, कृशारव्यकः, क्षयितः,
तक्ष्यम्, तनु, तनूकृतम्, तष्टः, त्वष्टः, सूक्ष्मकृत-
श्चैते त्रिषु । सूक्ष्मीकरणम् (न०) ।

अन्तरवाचकशब्दाः—अन्तरम् (न०), अन्तरितः,
(त्रि०), छिद्रम्, रन्ध्रम्, विलम्, विवरम्, चैते
क्लीबे ।

*योज्यादीनां नामानि—(१) योज्यः, (२)
योजकः, (३) वियोज्यः (शोध्यः), (४) वियो-
जकः (शोधकः), (५) गुण्यः, (६) गुणकः,
(७) भाज्यः, (८) भाजकश्चैते पुल्लिङ्गाः ।

सङ्कलनीयवाचकशब्दाः—परियोजनीयः, परि-
योजितव्यः, परियोज्यः, प्रयोजनीयः, प्रयोजि-
तव्यः, प्रयोज्यः, योजनीयः, योजितव्यः, योज्यः,
सङ्कलनीयः, सङ्कलितव्यः, सङ्कल्यः, संयोजनीयः,
संयोजितव्यः, संयोज्यश्चैते त्रिषु ।

वियोजनीयवाचकशब्दाः—पतनीयः, पतितव्यः,
पात्यः, परिशोधनीयः, परिशोधितव्यः, परिशोध्यः,
वियोजनीयः, वियोजितव्यः, वियोज्यः, विशो-
धनीय, विशोधितव्यः, विशोध्यः, व्यवकलनीयः
व्यवकलितव्यः, व्यवकल्यः, शोधनीयः, शोधि-
तव्यः, शोध्यः, संशोधनीयः, संशोधितव्यः, संशो-
ध्यश्चैते त्रिषु ।

* (१) वह अंक जिसमें कोई अंक जोड़ा जावे (२) वह अंक जो किसी अंक में जोड़ा जावे
(३) वह अंक जिसमें से कोई अंक घटाया जावे (४) वह अंक जो किसी अंक में घटाया जावे (५) वह
अंक जो किसी अन्य अंक से गुणा किया जावे (६) वह अंक जिससे कोई अंक गुणा किया जावे
(७) वह अंक जिसमें किसी अंक से भाग दिया जावे (८) वह अंक जिससे किसी अंक में भाग दिया जावे ।

(१) जोड़ने योग्य अंक (२) घटाने योग्य अंक ।

अन्तरितवाचकशब्दाः—अन्तरितः, परिशोधितः, विशोधितः, शोधितः, संशोधितश्चैते त्रिषु ।

गुणनीयवाचकशब्दाः—गुणनीयः, गुणितव्यः, गुण्यः, ताडनीयः, ताडितव्यः, ताड्यः, संगुणनीयः, संगुणितव्यः, संगुण्यः, संताडनीयः, संताडितव्यः, संताड्यः, हननीयः, हन्तव्यः, हन्यश्चैते त्रिषु ।

भजनीयवाचकशब्दाः—परिभजनीयः, परिभजितव्यः, परिभज्यः, परिभाजनीयः, परिभाजितव्यः, परिभाज्यः, परिहरणीयः, परिहर्तव्यः, परिहार्यः, भजनीयः, भजितव्यः, भज्यः, भाजनीयः, भाजितव्यः, भाज्यः, विभजनीयः, विभजितव्यः, विभज्यः, विभाजनीयः, विभाजितव्यः, विभाज्यः, हरणीयः, हर्तव्यः, हार्यश्चैते (त्रिषु) ।

उत्सृष्ट—(परित्यक्त) वाचकशब्दाः—उज्झितः, उत्सृष्टः, कृतत्यागः, त्यक्तः, धूतः, परित्यक्तः, परिवर्जितः, प्रोज्झितः, मुक्तः, वर्जितः, विधूतः, विधूतः, विवर्जितः, विहीनः, समुज्झितः, हीनश्चैते त्रिषु ।

त्यागप०—छोरणम् (न०), त्यजनम् (न०), त्यागः, (पुं०), परित्यजनम् (न०), परित्यागः (पुं०), परिवर्जनम् (न०), वर्जनम् (न०), विवर्जनम् (न०) ।

त्याज्यपर्यायाः—अपनेयः, त्यक्तव्यः, त्यजनीयः, त्यागयोग्यः, त्यागार्हः, त्याज्यः, परिवर्जनीयः, परिवर्जितव्यः, परिवर्ज्यः, वर्जनीयः, वर्जितव्यः, वर्ज्यः, विवर्जनीयः, विवर्जितव्यः, विवर्ज्यः, हातव्यः, हातुयोग्यः, हेयश्चैते त्रिषु ।

पृथक्प०—पृथक् (अ०), पृथक् स्थापितम् (त्रि०), अनष्टम् (त्रि०), अविनष्टम् (त्रि०) । द्विष्टप०—द्विष्टः (त्रि०), स्थानद्वये स्थापितम् ।

त्रिष्टप०—त्रिष्टः, (त्रि०), स्थानत्रये स्थापितम् ।

आवृत्तिप०—आवृत्तिः (स्त्री०), गुणः (पुं०), यथा षड्गुणः ।

प्राप्तप०—प्राप्तः, आसादितः, प्राप्तः, भावितः, भूतः, लब्धः, विन्नश्चैते त्रिषु ।

प्राप्तव्यप०—प्रापणीयः, प्राप्तव्यः, प्राप्यः, लब्धव्यः, लभनीयः, लभ्यश्चैते त्रिषु ।

परिगण्याव्ययपर्यायाः—गणयित्वा, परिगणय्य, सङ्गणय्य, परिगण्य, सङ्गण्य, चैतेऽव्ययाः ।

संयोज्याव्ययवाचकशब्दाः—एकीकृत्य, नियोज्य, मिलित्वा, मेलयित्वा, संयोज्य, समेत्य, सम्मिल्य, सम्मेल्य, चैतेऽव्ययाः ।

(१) घटाया हुआ (२) गुणन, गुणा करने योग्य (३) विभाग करने योग्य, बाँटने योग्य (४) छोड़ा, छोड़ा हुआ (५) छोड़ना (६) छोड़ने योग्य (७) अलग रखना, अलग रखा हुआ (८) दो स्थान में रखा हुआ (९) तीन स्थान में रखा हुआ (१०) गुना, छः गुना (११) पाया या मिला हुआ (१२) मिलने योग्य ।

(१) गिनकर (२) जोड़कर

वियोज्याव्ययवाचकशब्दाः^१—अपनीय, अपास्य, परिशोध्य, शोषयित्वा, वियोज्य, विशोध्य, व्यवक्त्य, संशोध्य, चैतेऽव्ययाः ।

गुणयित्वाऽव्ययवाचकशब्दाः^२—अभिहृत्य, गुणयित्वा, गुणित्वा, ताडयित्वा, निहृत्य, प्रणिहृत्य, विनिहृत्य, संहृत्य, सङ्गुण्य, सन्ताड्य, सम्पिण्ड्य, हत्वा, चैतेऽव्ययाः ।

हृत्वाऽव्ययवाचकशब्दाः^३—छित्वा, परिहृत्य, भंक्त्वा, भक्त्वा, भाजयित्वा, विभज्य, विभाज्य, विहृत्य, संविभज्य, संविभाज्य, संविहृत्य हृत्वा, चैतेऽव्ययाः ।

त्यक्त्वाऽव्ययवाचकशब्दाः^४—अपनीय, अपहाय, त्यक्त्वा, परित्यज्य, परिहृत्य, प्रोज्झ्य, वर्जयित्वा, विवर्ज्य, विहाय, सन्त्यज्य, हित्वा, चैतेऽव्ययाः ।

सम्प्राप्याऽव्ययवाचकशब्दाः^५—अधिगम्य, प्राप्य, प्राप्य, सम्प्राप्य, संलभ्य, चैतेऽव्ययाः ।

कृत्वाऽव्ययवाचकशब्दाः^६—कारयित्वा, कृत्वा, विधाय, संविधाय ।

प्राप्तिप०^७—प्रायः (पुं०), लाभः (पुं०), आप्तिः (स्त्री०), उपलब्धिः (स्त्री०), प्राप्तिः

(स्त्री), लब्धिः (स्त्री), वित्तिः (स्त्री०), फलम् (नं०) ।

व्ययप०^८—अर्थवर्तनम् (न०), अर्थात्ययः, अर्थापगमः, अर्थापचयः, वित्तापगमः, वित्तात्ययः, वित्तापचयः, व्यय-श्चैते पुल्लिङ्गाः ।

धनप०^९—अक्षयम्, अनृणम्, धनम्, स्वम् ।

ऋणप०^{१०}—अधनम्, अस्वम्, ऋणम्, क्षयम् ।

धनाधनपर्यायाः^{११}—धनक्षयम्, धनर्णम्, धनाधनम्, स्वर्णम् ।

योगप०^{१२}—ऋणयुतिः, क्षयक्षययुतिः, धनधनयुतिः, धनर्णान्तरम्, स्वर्णान्तरम्, स्वस्वयुतिः ।

तदुक्तं बीजगणिते—

‘योगे युतिः स्यात्क्षययोः स्वयोर्वा धनर्णयोरन्तरमेव योगः ।’ इति ।

खण्डगुणनप०^{१३}—खण्डगुणनम् (न०), गुणनविशेषः ।

अत्राहभास्करः—

‘गुणयस्त्वधोऽधो गुणखण्डतुल्यस्तैः खण्डकैः संगुणितो युतो वा ।’ इति लीलावत्याम् ।

अपवर्तकप०^{१४}—अपवर्तकः (त्रि०) ।

अपवर्त्तनप०^{१५}—अपवर्त्तनम् (न०) ।

अपवर्त्यप०^{१६}—अपवर्त्यः (त्रि०) ।

(१) घटा कर (२) गुन कर (३) भागवेकर (४) छोड़कर (५) पाकर (६) मिलना, लाभ, ग्रामदानी (७) खरब, उठाव ।

(८) वह संख्या जिससे अन्य दो या अधिक संख्याओं को भाग देने पर दोष कुछ न रहे (९) बड़ी संख्याओं को संक्षेप करना. लाभ, उत्पत्ति, फलदायी (१०) जिस संख्या को दूसरी किसी संख्या से भाग देने पर कुछ न बचे वह उस संख्या का ‘अपवर्त्य’ कहलाता है ।

तदुक्तं भास्करेण—

‘समेन केनाप्यपवर्त्य हारभाज्यौ भवेद्वा सति सम्भवे तु । इ० ली० व० ।

अपवर्तितप०’—अपवर्तितः (त्रि०) ।

तथा च भास्करः—

‘मिथो हराभ्यामपवर्तिताभ्यां यद्वा हरांशौ सुधियात्र गुण्यौ । इ० ली० व० ।

सवर्णनप०’—सवर्णनम् (न०) ।

तदुक्तं भास्करेण—

‘लवा लवघ्नाश्च हरा हरघ्ना भागप्रभागेषु सवर्णनं स्यात् ।’ इति ली० व० ।

अंशप०’—अंशः (पुं०), लवः (पुं०), भाज्याङ्कः (पुं०) ।

राशिप०’—राशिः (पुं०), पुञ्जः (पुं०), समूहः (पुं०) ।

हरप०’—छिद्, छेदः (पुं०), छेदनम् (न०), भाजकः, विभाजकः, हरः, हारश्चैते पुं सि ।

समच्छेदप०’—समच्छिद्, समच्छित्तिः (स्त्री०), समच्छेदः (पुं०), छेदसाम्यम् (न०) ।

उक्तं च भास्करेण—

‘अन्योन्यहारामिहतौ हरांशौ राश्योः समच्छेद-विधानमेवम् । मिथो हराभ्यामपवर्तिताभ्यां यद्वा हरांशौ सुधियात्र गुण्यौ ॥’

इति लीलावत्याम् ।

शम्भुहोराप्रकाशेऽपि—

‘निघ्नावन्योन्यश्च हारंहरांशावेवं राश्योश्छेद-साम्यं भवेद्वा । सच्छिद्य्याणां सम्यगेवं मयात्र बोधयैतत्प्रोक्तमन्तर्दशासु ॥ इति पुञ्जिराजः ।

वर्गपर्यायाः—कृतिः (स्त्री०), वर्गः (पुं०), सम-द्विघातः (पुं०), (सदृशद्विराशिघातः वा स्व-गुणोऽङ्को वर्ग इत्यर्थः) ।

वर्गानयनविधिं प्राह भास्करः—

‘समद्विघातः कृतिरुच्यतेऽथ स्थाप्योऽन्यवर्गो द्विगु-णान्त्यनिघ्नाः । स्वस्वोपरिष्ठाच्च तथापरेऽङ्का-स्त्यक्वाऽन्यमुत्सार्य पुनश्च राशिम् ॥ इ० ली० व० ।

वर्गसंख्यायामुपरि विषम (१) सम (—) रेखा-स्थापनप्रकार उक्तो ग्रन्थान्तरे—

‘अन्त्यं यावदिहेच्छाङ्कादूर्ध्वं (१) तिर्यक्स्थ (-) रेखया । सज्ञ स्थानाङ्कानां च विषमाख्यं समं क्रमात् ॥’ इति ।

यथा न्यासः—२५७८

वर्गमूलपर्यायाः—पदम्, मूलम्, वर्गमूलं चैते क्लीबे ।

वर्गमूलानयनप्रकारं प्राह भास्करः—

‘त्यक्त्वाऽन्त्याद्विषमात्कृति

द्विगुणयेन् मूलं समे तद्धते,

(४) पल्लवी हुई या बबली हुई संख्या । (५) अंशों से अंशों को गुणना एवं हरों से हरों को गुणना उसे ‘सवर्णन’ कहते हैं । (६) भिन्न की लकीर के ऊपर की संख्या या राशि (७) भिन्न की लकीर के ऊपर तथा नीचे की संख्या, (८) भिन्न की लकीर के नीचे की संख्या । (९) भिन्न की लकीर के नीचे की गुण्यो हुई समान संख्या ।

त्यक्त्वा लब्धकृतिं तदाद्यविषमात्
लब्धं द्विनिघ्नं न्यसेत् ।
पंक्त्यां पंक्तिद्वये समेऽन्त्यविषमात्
त्यक्त्वाऽऽप्तवर्गफलं,
पंक्त्यां तद्विगुणं न्यसेदिति मुहुः
पंक्तेर्दलं स्यात्पदम् ॥
इ. ली. व. ।

आख्यं भट्टटीयेऽपि—

भागं हरेदवर्गान्नित्यं द्विगुणेन वर्गमूलेन ।
वर्गद्विगुणे लब्धं स्थानान्तरेमूलम् ॥

इ. भा. भ. ।

घनपर्यायाः—घनः (पुं० न०), वृन्दम् (त्रि०),
समत्रिधातः (पुं०), (समत्रिराशिहतिः, वर्गो
वर्गमूलाहतो वा) ।

तदानयनप्रकारं प्राह भास्करः—

‘समत्रिधातश्च घनः प्रदिष्टः
स्थाप्यो घनोऽन्त्यस्य ततोऽन्त्यवर्गः ।
आदित्रिनिघ्नस्तत आदिवर्ग-
स्थान्त्याहतोऽथादिघनश्च सर्वे ॥
स्थानान्तरत्वेन युता घनः स्यात्,
प्रकल्प्य तत्तल्लक्षणं ततोऽन्त्यम् ।
एवं मुहुर्वर्गघनप्रसिद्धा—
—वाद्यकृतो वा विधिरेव कार्यः ॥
घनमूलप०—घनमूलम् (न०)

तदानयनप्रकारं प्राह भास्करः—
‘आद्यं घनस्थानमथाघने द्वे
पुनस्तथान्त्याद् घनतो विशोध्य ।
घनं पृथक्स्थं पदमस्य कृत्या

त्रिघ्नघ्नां तदाऽऽद्यं विभजेत्फलं तु ॥
पङ्क्त्यां न्यसेत्तत्कृतिमन्त्यनिघ्नीम्
त्रिघ्नीं त्यजेत्तत्प्रथमात्फलस्य ।
घनं तदाद्याद् घनमूलमेवं
पङ्क्तिर्भवेदेवमतः पुनश्च ॥
त्रैराशिकपर्यायाः—अनुपातः (पुं०), अनुपातकम्
(न०), त्रैराशिकम् (न०) ।

त्रैराशिकगणितविधिमाह भास्करः—

‘प्रमाणमिच्छा च समानजाती
आद्यन्तयोः स्तः फलमन्यजातिः ।
मध्ये तदिच्छाहतमाद्यहृतस्यात्
इच्छाफलं व्यस्तविधिर्विलोमे ॥
इ. ली. व. ।

‘प्रमाणम्’ ‘फलम्’ ‘इच्छा’ चेत्येतत् त्रैराशिकम् ।
पराशरहोरायामपि—

प्रमाणमिच्छा तुल्यं च स्याप्यमाद्यन्तयोर्द्वयोः ।
मध्ये फलेऽन्यजाती च सङ्गुणेदिच्छया द्विजः ॥
प्रमाणासंस्फुटफलं तदाख्यमनुपातकम् ।’ इति
अनुपातं पुं स्याद् वराहः—
‘नीचेऽतोऽर्द्धं हसति ततश्चान्तरस्येऽनुपातः’
इ. वृ. जा. ।

(१) त्रैराशिकम्, (२) व्यस्तत्रैराशिकम्, चैती
त्रैराशिकस्य द्वौ भेदौ स्याताम् ।

तल्लक्षणादिकं प्राह भास्करः—

‘इच्छा वृद्धौ फले ह्रासौ ह्रासे वृद्धिः फलस्य तु ।
व्यस्तं त्रैराशिकं तत्र ज्ञेयं गणितकोविदैः ॥
जीवानां वयसो मौल्ये तील्ये वर्णस्य हेमनि ।
भागहारे च राशीनां व्यस्तं त्रैराशिकं भवेत् ॥’
इ. ली. व. ।

(१) पञ्चराशिकम्, (२) सप्तराशिकम्, (३) नवराशिकम् । एवमग्रेऽपि । इह पञ्चराशिकादौ करणसूत्रमाह—भास्करः—
पञ्चसप्तनवराशिकादिके

अन्योन्यपक्षनयनं फलच्छिदाम् ।

संविधाय बहुराशिजे वधे

स्वल्पराशिवधभाजिते फलम् ॥'

इ. ली. व. ।

गणितशुद्धिपर्यायः—गणितशुद्धिः (स्त्री०) ।

तत्प्रकारमाह बीजदत्तः—

'गुण्ये गुणे नवहते परिशेषघाते

नन्देद्द्वैते भवति यः परिशेषराशिः ।

घातेन गुण्यगुणयोर्नवशेषितेन

साम्येन तस्य निगदेद्गणितस्य शुद्धिम् ॥'

इति ग्रन्थान्तरे ।

पाटीगणितेऽपि—

'हारापत्या नवशेषस्तद्यत्तेनाद्यशेषनवशेषः ।

भाज्याङ्को नवशेषस्तुल्यः स्यात्तदा शुद्धः ॥' इति ।

इति श्रीमुकुन्ददेवज्ञविरचिते ज्योतिषशब्दकोषे
सप्तमो गणनावर्गः समाप्तिमगमत् ।

—:०:—

ग्रहगणितवर्गः—

ग्रहपर्यायाः—खगः, खचरः, ग्रहः, नभश्चरः

शेषपर्यायास्तु ग्रहवर्गे द्रष्टव्यः ।

ग्रहभेदाः—(१) प्रकाशकग्रहौ, (२) तारा-
ग्रहाः, (३) तमः स्वरूपग्रहौ । इति ग्रहाणां त्रयो
भेदाः स्युः ।

प्रकाशकग्रहनामनी—सूर्यः, चन्द्रः ।

ताराग्रहनामानि—भीमः, बुधः, गुरुः, शुक्रः,
शनिः ।

तमः स्वरूपग्रहनामनी—राहुः, केतुः ।

ग्रहगणितपर्यायाः—खचरगणितम्, ग्रहगणितम्,
द्युचरगणितम् ।

(१) भारते ग्रहगणितस्य त्रयोभेदाः ।

(१) सिद्धान्तः, (२) तंत्रम्, (३) करणम्, चेति त्रयोभेदाः स्युः । सिद्धान्तस्यापि त्रयः पक्षाः ।

(१) सूर्यसिद्धान्तः, (२) आर्यसिद्धान्तः, (३) बृहस्पतिर्द्वैतश्चेति त्रयः पक्षाः । इह सिद्धान्ते
सृष्ट्याबितोऽहर्गणानयनमुक्तम् । तंत्रे युगावितस्तत् । करणे तु शकावितस्तदानयनं ज्ञेयम् । सृष्ट्याबितोऽहर्गण-
ग्रह उदयान्तरसंस्कारेण संस्कृतः कार्यस्तदालङ्कारः (रेखास्वनगर) मध्यमार्कोदयकालिकमध्यमग्रहः स्यात् ।

तदुक्तं भास्करेण—

'ब्रह्मक्षिरः पुरिमध्यमभास्करे क्षितिजसन्निधिगे सति मध्यमः ।' इति सि० शि० । अस्मिन् ग्रहे खर-
संस्कारो देयस्तदा रेखाकोदयकासीमध्यमग्रहः स्यात् । यद्यभीष्टो ग्रामो रेखाया (भूमध्यरेखायाः) बहिःस्थित-
स्तदा रेखास्तरसंस्कारः प्रोक्तः । स च यथाह—

'रेखा स्वदेशांतरयोजनघ्नी गतिर्ग्रहस्याभ्रगर्जेविभक्ताः । तद्वत् बिलिप्ताः खचरे विधेयाः प्राच्या-
मुक्तं पश्चिमतो धनं ताः ।' इति करणकुतूहले । अनेन संस्कारेण स्वाभीष्टग्रामे मध्यमार्कोदयकालिको मध्यमग्रहः
स्यात् । अथवा स्वदेशीयमध्यमग्रहः स्यात् । एवं तंत्रसोऽपि मध्यमग्रहानयनं ज्ञेयमिति ।

स्पष्टग्रहसाधनाय विकलादिभेदाः—(१) विकला,
(२) कला, (३) अंशः, (४) राशिः, (५) भग-
णाद्धम्, (६) चक्रम्, (७) भगणांशः । इति
विकलादयः सप्तभेदाः ।

विकलापर्यायाः—विकला, विकलिका, विलिप्ता,
विलिप्तिका, कलाषष्टिभागैकभागः, विकला-
चिन्हम्, ।

कलापः—कला, कलिका, लिप्ता, लिप्तिका,
षष्टिविकलोन्मिता, अंशषष्टिभागैकभागः, कला-
चिन्हम्, ।

अंशपः—अंशः, अंशकः, भागः, -कः, लवः, -
कः, षष्टिकलोन्मिताः, राशिर्त्रिंशद्भागैकभागः ।
अंशचिन्हम् ।

राशिपः—अपमण्डलाकांशः, भम्, राशिः, शेष-
पर्याया राशिपर्याये द्रष्टव्याः ।

भगणाद्धपः—चक्रदलम्, चक्राद्धम्, भगणाद्धम्,
भदलम्, भार्द्धम्, भषट्कम्, राशिदलम्, राशि-
षट्कम्, राश्यद्धम् ।

भगणपः—चक्रम्, पर्ययगणः, भगणः, भचक्रम्,
भसंघः, राशिगणः, राशिचयः, राशिसमूहः,
षष्ट्युत्तरशतत्रयभागाः ।

भगणांशपः—भगणलवाः, भगणभागाः, भगणां-
शकाः, भगणांशाः, राशिगणभागाः, राशिगण-
लवाः, राशिगणांशकाः, राशिगणांशाः ।

भचक्रकलापः—भचक्रकला, भचक्रकलिका,

भचक्रलिप्ता, भचक्रलिप्तिका ।

विकलागणपः विकलागणः, विलिप्तागणः,
विमौरिकगणः ।

'समूहपः—प्राकरः, उत्करः, ओघः, कदम्बकम्,
कलापः, काण्डम्, कूटम्, गणः, चक्रम्, चक्रवालः,
चयः, जटा, जातम्, जालम्, जालकम्, निकरः,
निकुरम्बम्, निचयः, निवहः, पटलम्, पटली,
पिण्डः, पुञ्जः, पुञ्जकः, पुञ्जी, पूगः, पेटकम्,
प्रकरः, प्रचयः, मण्डलम्, राशिः, राशी, वारः,
विसरः, वृन्दम्, व्यूहः, व्रजः, व्रातः, संहतिः,
संघः, संघातः, सञ्चयः, सन्दोहः, समवायः,
समुदयः, समुदायः, समूहः, स्कन्धः,
स्तोमः ।

'वर्षगणपः—अब्दगणः, वर्षगणः, शकगणः,
शरद्गणः, संवत्सरगणः ।

चक्रपः—गणः, चक्रम्, व्रजः कतिवर्षावध्यात्मकः
कालः ।

मासगणपः—मागणः, मासगणः, मासचयः,
मासचयः, मासनिचयः, मासपिण्डः, मास-
व्रजः, माससंघः, माससञ्चयः, मासौघः ।

अवमदिनपर्यायाः—अवमः, अवमतिथिः, अवम-
दिनम्, ऊनदिनम्, ऊनाहः, क्षयाहः, तिथिकयः,
तिथिप्रणशः, तिथ्यन्तस्पृष्टैकदिनवारः न्यूनाहः,
हीनः ।

अहर्गणपः—अहःसंघः, अह्नांचयः, अह्नांनि-

(१) इहास्य पर्याया यौगिकशब्दसिद्धयर्थं प्रोक्ताः ।

(२) करणारम्भकालीनशकवर्षेण रहितो ऽभीष्टशकाब्दो जातो वर्षगण इति ।

चयः, ग्रहगणः गणः, वलसंघः, वलीधः, दिनगणः, दिनचयः, दिननिचयः, दिनवृन्दम्, दिनव्रजः, दिनसंघः, दिनसञ्चयः, दिनीधः, दिवसगणः, दिवसनिकरः, दिवसव्रजः, दिवस-
वातः, दिवागणः, दिवाचयः, दिवाव्रजः, द्युगणः, द्युचयः, द्युपिण्डः, द्युराशिः, द्युवृन्दम्, द्युव्रजः, वासरनिवहः, वासरवृन्दम्, वासरसञ्चयः, वासगीधः ।

ग्रहगणभेदौ—(१) भौदयिकदिनगणः, (२) साव-
यवदिनगणः ।

भौदयिकदिनगणपर्यायाः—भौदयिकदिनगणः,
निरवयवदिनगणः, प्रातःकालीनदिनगणः ।

सावयवदिनगणप०—साभीष्टकालिकदिनगणः,
सावयवदिनगणः, सेष्टकालीनदिनगणः ।

ग्रहगणजलगण०—ग्रहगणजलगणः, दिनगणभव-
लेटः, द्युगणोद्भवग्रहः, वासरोधभवखचरः ।

क्षेपकप०—क्षेपः, क्षेपकः ।

ध्रुवकप०—ध्रुवः, ध्रुवकः ।

चक्रघ्नध्रुवप०—चक्रगुणितध्रुवः, चक्रघ्नध्रुवः,
चक्रनिघ्नध्रुवः, चक्रहतध्रुवकः ।

संस्कारप०—भावना, वासना, संस्कारः ।

संस्कारभेदाः—(१) उदयान्तरम्, (२) रेखा-
न्तरम्, (३) चरान्तरम्, (४) भुजान्तरम्,
(५) बीजान्तरम्, (६) आकर्षणम् । चैते षट्-
संस्काराः स्युः ।

वेशान्तरसंस्कारभेदौ—(१) प्रागपरम् (रेखा-
न्तरम्), (२) याम्योत्तरम् (चरान्तरम्), चैतौ
द्वौ संस्कारौ स्याताम् ।

योजनपर्यायाः—क्रोशचतुष्टयम्, चतुष्क्रोशम्,
चतुष्क्रोशी, योजनम् ।

भूप०—भूः, भूमिः, शेषपर्यायास्तु भूमिपर्यायिषु
द्रष्टव्याः ।

परिधिप०—कक्षा, परिधिः, मण्डलम्, वृत्तम्,
वृत्ताकारपथः ।

(१, २) करणग्रन्थेऽन्त्याधर्ममध्यमग्रहानयनाद्यंते संज्ञे कल्पिते 'क्षेपको' 'ध्रुवक' इति । क्षेपको
नाम करणारम्भकाले लङ्कामध्यमाकोटये यो मध्यमग्रहः स ग्रहस्य क्षेपकः । एकचक्रदिनगणभवमध्यमग्रहः
परमदिनगणभवमध्यमग्रहो वा 'ध्रुवक' इति ज्ञेयः ।

(३) सोऽभीष्टचक्रेण गुणितो जातचक्रनिघ्नध्रुवकः । स्वक्षेपकः, चक्रनिघ्नध्रुवकः, दिनगणभवग्रह-
इत्येवं त्रयाणां योगसमा उज्जयिनीरेखायां मध्यमाकोटयसमये मध्यमभूमिबुध-शुक्रा भवेयुः । गुह्यशायोरतिवृत्तस्व-
त्वात्तयोराकर्षणसंस्कारोऽपि विधेयः । रवौ तु वेशांत-संस्कारः कर्तव्यः ।

चन्द्रेक्षिणः—पूर्वपरामृष्टग्रहगणवच्छन्दोऽप्युक्तप्रकारानीतो लङ्कायां मध्यमाकोटयकालीनो मध्यम
एव ज्ञेयः ।

सध—रेखान्तर—चरान्तर—बीजो-उदयान्तर—भुजान्तराणि एभिः संस्कृतः प्रातःकाले भौदयिको
मध्यमचक्रः स्यात् । राहुचन्द्रोच्चयोरपि बीजसंस्कारो ज्ञेयः । ग्रहलाघवे तु चक्रनिघ्नध्रुवकं ज्ञेयमस्ति । तेन
तत्राप्यस्त्वं कार्यम् । शेषक्रिया प्राग्वज्ज्ञेया ।

(४) योजनसामानं मानवर्गे द्रष्टव्यम् ।

भूपरिधिप०—कुपरिधिः, भूवक्षा, भूपरिधिः, भूमगोलः, भूमण्डलम्, भूमिकक्षा, भूमिगोलपरिधिः भूवृत्तम्, भूवेष्टनम्, महीमण्डलम्, महीवृत्तम् ।
भूव्यासप०—कुविस्तृतिः, भूकर्णः, भूविस्तृतिः, भूव्यासः महीव्यासः, मेदिनीविस्तृतिः ।
भूव्यासाद्वप०—कुविस्तृतिदलम्, भूवेष्टनाद्वप०, भूव्यासाद्वप० ।
रेखाप०—रेखा, रेखा ।
रेखायोजनप०—रेखाचतुष्कोशम्, रेखाचतुष्कोशी, रेखायोजनम् ।
रेखांशप०—रेखाभागाः, रेखालवाः, रेखांशकाः, रेखाशाः ।

भूमध्यरेखाप०—कुमध्यरेखा, भूमध्यरेखा, भूमि-
मध्यरेखा, महीमध्यरेखा, मेदिनीमध्यरेखा ।
रेखाभूमिप०—रेखाकुः, रेखाभूः, रेखाभूमिः, भूमध्यरेखापुरम्, भूमध्यरेखानगरम्, लंकासुमेर्वा-
र्मध्यसूत्रगतदेशः, वारप्रवृत्तिस्थलम् ।
भूमध्यस्थरेखापुरनामानि—लंका^१ । देवकन्या । काञ्ची । कल्लिकोटम्^२ । मङ्केरिपुरम्^३ । चिक-
मङ्गलूरम्^४, हरिहरम्^५, वागलकोटम्^६, माहिष्मती^७
च । ^८सहकुलाचलः । सोलापुरं^९ च । ^{१०}असायि-
पुरम्, बिडं^{११} च । ^{१२}भुसावलम् । ^{१३}उज्जयिनी ।
^{१४}कोटपुरम् (कोटा) । ^{१५}टोंकम् । ^{१६}जयपुरम् ।
^{१७}रोहितकम्, ^{१८}जालन्दरम् । ^{१९}स्थानेश्वरम् ।
^{२०}कुक्षेत्रं च । ^{२१}हिमालयः । ^{२२}सुमेरुः ।

१-२८

२९-५६

(१) भू.रे.वि.व्यासाबाहू भास्करः—

‘प्रोक्तो योजनसंख्यया कुपरिधिः सप्ताङ्गनशाब्धयः

४६६७ तद्व्यासः कुभुजाङ्गसायकभुजः १५८१ इति सि० शि० ।

(२) कुमध्ये वसन्ते । (३) मल्लालवेशे समुद्रतीरस्थम् । (४) कुर्गप्रान्ते (५, ६, ७, ८) बट-
प्रभा तीरवर्ति—मैसूरराज्ये कर्नाटदेशे । (९, १०) (महाराष्ट्रदेशे) बिर्भापरपर्यायबह्मदेशादपि निकट एव
वरीवर्ति । गोदावर्ष्या नातिदूरप्रदेशे । (११, १२) निजाभराज्यमध्ये । इमे भारतवर्षदक्षिणभागे । (१३)
खानदेशे (१४) मालवप्रान्ते । मध्यभागे । (१५, १६, १७) राजपुतानाराज्ये । (१८, १९, २०, २१)
पञ्चनद (पंजाब) प्रान्ते । (२२, २३) इमे भारतवर्षोत्तर-दक्षिणभागे ।

इह तु सिद्धान्तशेखरे विशेषः—

‘सङ्का कुमारी नगरी च काञ्ची पानाटमन्त्रिषु सितः वडास्यः ।
श्रीवत्सगुल्मं च पुरी ततश्च माहिष्मती चोज्जयिनी प्रसिद्धा ॥
स्यादाशमोऽस्मान्नगरं सुरम्यं ततः पुरं पट्टशिवाभिधानम् ।
श्रीगंगराटं च सरोहिताश्रस्थानेश्वरं शीतगिरिः सुमेरुः ॥
इतीव याम्योत्तरगां धराया रेखाभिर्मां गोलविदो वदन्ति ।
अद्यानि रेखास्थितिभानि लोके ज्ञेयानि तर्कैः पुटभेदनानि ॥’ इति ।

लङ्कापर्यायाः—दशशिरःपुरी, रक्षसांपुरी, राक्ष-
सालयः, रावणराजधानी, लंका ।

देवकन्याप०—कन्या, कन्याकुमारी, कुमारी,
देवकन्या, देवसुतापुरी ।

काञ्चीभेदौ—(१) शिवकाञ्ची, (२) विष्णु-
काञ्ची ।

माहिष्मतीपर्यायाः—चैद्यपुरी, माहिष्मती, शिशु-
पालनगरी ।

सहकुलाचलप०—सहकुलपर्वतः, सहकुलाचलः,
सहकुलाद्रिः ।

उज्जयिनीप०—प्रवन्तिका, प्रवन्ती, उज्जयनी,
उज्जयिनी, विशाला ।

कुरक्षेत्रप०—कुरक्षेत्रम् ।

हिमालयःप०—पार्वतीगुरुः, शीतगिरिः, हिमाचलः,
हिमाद्रिः, हिमालयः ।

मेरुप०—देवीकः, मेरुः, सुमेरुः, सुरालयः । शेषतु-
देववर्ग ।

मध्यमग्रहप०—ग्रहस्पष्टग्रहः, ग्रहस्फुटखगः मध्यमभ-
श्चरः, मध्यमग्रहः, मध्यमक्षुचरः ।

मध्यमग्रहभेदाः—(१) तात्कालिकमध्यमग्रहः,
(२) स्वपुरीदयिकमध्यमग्रहः, (३) लंकामध्यमा-
र्कोदयकालिकमध्यमग्रहः ।

गतिपर्यायाः—इतिः, गतिः जवः, भुक्तिः ।

मध्यमगतिप०—मध्यगतिः, मध्यभुक्तिः, मध्यम-
गतिः, मध्यमजवः, मध्यमभुक्तिः, मध्यमेतिः ।

ग्रहतनुप०—ग्रहतनुः, ग्रहदेहः, ग्रहवपुः, ग्रह-
शरीरम् ।

तात्कालिकमध्यमग्रहप०—इष्टकालीनमध्यमग्रहः,
तात्कालिकमध्यमग्रहः, सावयवदिनगणभवमध्यम-
ग्रहः ।

स्वपुरीदयिकमध्यमग्रहप०—ग्रीदयिकमध्यमग्रहः,
प्रातःकालीनमध्यमग्रहः, स्वपुरीदयिकमध्यमग्रहः ।

लङ्कामध्यमार्कोदयकालिकमध्यमग्रहप०—रेखा-
स्थनगरमध्यमार्कोदयकालीनमध्यमग्रहः, लङ्का-
मध्यमार्कोदयकालिकमध्यमग्रहः ।

१-१७

१८-३५

(१) रश्माबीनां मध्यमगतयः कलाविकाः ।

सू०	च०	म०	मु०	पू०	शु०	श०	रा०	च० उ०	ग्रहाः
५६	७६०	३१	५६	५	५६	२	३	६	कलाः
८	३५	२६	८	०	८	०	११	४१	विकलाः

ग्रहाघबीयबुधकेन्द्रगतिः १८६।२४, शुक्रकेन्द्रगतिः ३७।०

केतकीयबुधकेन्द्रगतिः २४५।३२, शुक्रकेन्द्रगतिः ६६।८

(२) महाभास्करीये—ग्रहतनुसाधनं यथा—चन्द्रपुत्तरशतत्रयनिध्नो वर्षगणौ ग्रहतनुः (देहः) स्यात् ।
[तेन समेता विहगा प्रुचका उक्ताः ।

मन्दपर्यायाः—मन्दम्, मृदु ।

शीघ्रप०—अरम्, अविलम्बितम्, प्राशु, क्षिप्रम्, चञ्चलम्, चपलम्, चलम्, तूर्णम्, त्वरितम्, द्रुतम्, लघु, शीघ्रम्, सत्वरम् ।

शीघ्रवाचकाव्ययशब्दाः—अञ्जसा, अरम्, अह्नाय, प्राशु, ऋटिति, द्राक्, मंथु, सपदि, स्नाक् ।

वेगपर्यायाः—जवः, तरः (अस्) (न०), प्रसरः, रयः, रंहः, (अस्) (न०), वाजः, वेगः, स्यदः, ॥ इति ।

उच्चपर्यायाः—उच्चम्, उच्छ्रितम्, उदग्रम्, उद्-धुरम्, उन्नतम्, तुङ्गम्, प्राशु ।

केन्द्रम्—केन्द्रम्, ग्रहोच्चान्तरम्, वृत्तमध्यम् ।

तदुक्तम्—

वृत्तस्य मध्यं किल केन्द्रमुक्तं केन्द्रं ग्रहोच्चा-न्तरमुच्यतेऽतः । यतोऽन्तरे तावति तुङ्गदेशान्नी-चोच्चवृत्तस्य सदैव केन्द्रम् ॥ इति सिद्धान्त-

शिरोमणौ ।

केन्द्रांशप०—केन्द्रभागः केन्द्रलवः, केन्द्रांशः, केन्द्रांशकः ।

केन्द्रभेदौ—(१) मन्दकेन्द्रम्, (२) शीघ्रकेन्द्रम्, चेत्तौ केन्द्रस्य द्वौ भेदौ स्याताम् ।

केन्द्रान्यभेदाः—(१) प्राकर्षणकेन्द्रम्, (२) च्युति-केन्द्रम्, (३) तिथिकेन्द्रम्, चेत्ते केन्द्रस्यान्ये भेदाः स्युः ।

मन्दकेन्द्रपर्यायौ—मन्दकेन्द्रम्, मृदुकेन्द्रम् ।

शीघ्रकेन्द्रपर्यायाः—प्राशुकेन्द्रम्, ग्रहोच्चलो-च्चम्, चञ्चलकेन्द्रम्, चलकेन्द्रम्, तूर्णकेन्द्रम्, द्रुतकेन्द्रम्, द्राक्केन्द्रम्, द्राक्केन्द्रकम्, शीघ्र-केन्द्रम् ।

उच्चभेदौ—(१) मन्दोच्चम् (२) शीघ्रोच्चम्, चेत्तौ द्वौ उच्चभेदौ स्याताम् ।

मन्दोच्चपर्यायाः—मन्दतुङ्गम्, मन्दोच्चम्, मृदु-तुङ्गम्, मृदूच्चम् ।

१-१७

१८-३४

(१) ग्रहोच्चान्तरम्, गोलमध्यस्थानम्, वृत्तमध्यम्, वृत्तक्षेत्रमध्यस्थलं वा । (२) सिद्धांतशिरोमणौ केतकीग्रहगणिते च मन्दोच्चोत्तग्रहो मन्दकेन्द्रं भवति । सूर्यसिद्धांते ग्रहलाघवे च ग्रहोत्तग्रहोच्चं मन्दकेन्द्रं भवति । (३) केतकीग्रहगणिते मन्दकुट्टाकारोत्तग्रहोत्तग्रहः शीघ्रकेन्द्रं भवति । सूर्यसिद्धांते सिद्धांतशिरोमणौ च ग्रहोत्तग्रहोच्चं शीघ्रकेन्द्रं भवति । ग्रहलाघवे तु मध्यमसौराकारोत्तग्रहोत्तग्रहोत्तग्रहोच्चं शीघ्रकेन्द्रं भवति ।

(४) केतकीग्रहगणिते ग्रहाणां राश्यादयो मन्दोच्चाः ।

ग्र०	रविः	भौमः	बुधः	गुरुः	शुक्रः	शनिः
रा०	२	४	७	५	६	८
मृ०	१८	११	२३	२०	१७	६
क०	४१	४१	२६	१३	४०	२७
वि०	०	०	०	०	०	०

शीघ्रोच्चम्—आशुतुङ्गम्, आशूच्चम्, चल-
तुङ्गम्, चलोच्चम्, द्राक्तुङ्गम्, द्रागुच्चम्, शीघ्र-
तुङ्गम्, शीघ्रोच्चम् ।

पदम्—पदम्, स्थानम्, राशित्रयात्मकम् ।

पदभेदौ—(१) विषमपदम्, समपदम्, चैतौ द्वौ
पदभेदौ स्याताम् ।

विषमपदवाचकशब्दाः—अयुक् (ज्), अयुग्मम्,
असमम्, असमानम्, भोजः, विषमम्, विषम-
संख्या ।

तदुक्तम्

‘भोजेनोऽसमः पादे’ इति भरतादयः, इति
श० चि० १।४४२ ।

समपदवाचकशब्दाः—अनोजः, नोजः, युक् (ज्),
युग्मम्, समानम् ।

त्रिभपर्यायाः—त्रिभम्, भ्रज्यम् भ्रज्यसमुदायः,

राशित्रयम्, राशित्रयसमुदायः ।

भ्रज्यम्—दोः (स्) (पुं० न०), प्रविष्टः, बाहुः
(पुं० स्त्री०), भ्रजः (पुं० स्त्री०) बाहा
(स्त्री०) ।

भ्रजभेदाः—(१) त्रिभाल्यकेन्द्रम्, (२) त्रिभा-
धिकषड्भोनकेन्द्रम्, (३) षड्भाधिकषड्भोन-
केन्द्रम्, (४) नवभाधिकभचक्रच्युतकेन्द्रम् चेत्येते
भ्रजस्य चत्वारो भेदाः स्युः ।

भ्रजांशपर्यायाः—भ्रजभागः, भ्रजलवः, भ्रजांशः,
भ्रजांशकः ।

स्वभा—कर्णः (श्रुतिः, श्रवणम्) ।

कर्णम्—ध्वनिग्रहः, पैञ्जुषः (पुं० न०), महा-
नादः, वचोग्रहः, शब्दग्रहः, शब्दाधिष्ठानम्,
श्रवणम् श्रवः (स्) (न०), श्रुतिः (स्त्री०),
श्रोत्रम् (पुं० न०) ।

कर्णभेदौ—(१) मन्दकर्णः, (२) शीघ्रकर्ण-

१-१५

१६-३१

बुधशुक्रयोस्तु । मध्यमाधिकारोक्तविधिना तयोः शीघ्रकेन्द्रे साधनीये । भीमार्कज्यानां मध्यमरविरेव शीघ्रोच्चम्
स्यात् । अतितयोस्तु पूर्वागते शीघ्रकेन्द्रे मध्यमरविणा सहिते तयोः शीघ्रोच्चे स्याताम् । ‘तदुक्तम्’—‘मध्यमार्क-
सहितं चलकेन्द्रं स्याद्बुधस्य सितस्य चलोच्चम् । मेदिनीतनयजीवशनीनां मध्यमार्कं उचितं तु चलोच्चम् ।’ इति
ग्रन्थांतरे ।

(५) ग्रहलाघवीयग्रहगणिते ग्रहाणां मन्दोच्चराशयः ।

ग्र०	रविः	भीमः	बुधः	शुक्रः	शुक्रः	शनिः
रा०	२	४	७	६	३	८
मं०	१८	०	०	०	०	०

(१) अयुग्मे पदे घातं भ्रजः स्यात् । युग्मे तु एवम् भ्रजः स्यात् । ग्रहलाघवेतु-बोस्त्रिभोनं त्रिभोच्चं
विशेष्यं रसेवचस्तो ऽङ्गुलिकं स्यादिति ।

एवंती द्वौ कर्णस्यभेदोऽस्याताम् ।

‘मन्दकर्णप०—मन्दकर्णः, मन्दश्रुतिः, मृदुकर्णः,

मृदुश्रुतिः, मृदुश्रवः (असु) (न०) ।

मध्यममन्दकर्णप०—मध्यममन्दकर्णः मध्यम-
मृदुकर्णः ।

स्पष्टमन्दकर्णप०—स्पष्टमन्दकर्णः, स्पष्टमृदु-
कर्णः, स्फुटमन्दकर्णः, स्फुटमृदुकर्णः ।

‘शीघ्रकर्णप०—आशुकर्णः, चलकर्णः, द्राक्कर्णः,
द्राक्श्रुतिः, शीघ्रकर्णः ।

स्पष्टशीघ्रकर्णप०—स्पष्टचलकर्णः, स्पष्टद्राक्-
कर्णः, स्पष्टशीघ्रकर्णः, स्पष्टाशुकर्णः, स्फुटचल-
कर्णः, स्फुटद्राक्श्रुतिः, स्फुटशीघ्रकर्णः, स्फुटा-
शुकर्णः ।

कर्णान्यभेदाः—(१) अक्षकर्णः, (पलकर्णः),
(२) अभिमतकर्णः, (दृष्टकर्णः), (३) उद्धतकर्णः,
(४) उन्मण्डलकर्णः, (५) कलाकर्णः, (लिप्ता-
श्रुतिः) (६) छायाकर्णः, (भाकर्णः), (७) द्युदल-
कर्णः, (मध्याह्नकर्णः), (८) मध्यकर्णः, (९)
योजनकर्णः, (१०) विषुवत्कर्णः, (११) सम-
कर्णः, (१२) सममण्डलकर्णः (समवृत्तकर्णः) ।
चैते कर्णस्यान्ये भेदाः स्युः ।

परिधिभेदौ—(१) मन्दपरिधिः, (२) शीघ्रपरि-

धिर्चैती द्वौ परिधिभेदौ स्तः ।

विभापर्यायाः—कोटिः, कोटी, विभा ।

कोटिप०^३—कोटिः, कोटी, बाहुहीनत्रिभुजम्, भुजा-
नत्रिभुजम् ।

तदुक्तम्—

‘दिक्मूत्रसम्पातगतस्य शंको-

रुद्धायाग्रपूर्वापरसूत्रमध्यम् ।

दोर्दोः प्रभावगंवियोगमूलं

‘कोटि’—नंरात्प्रागपरा ततः स्यात् ॥’

इति सिद्धान्तशिरोमणौ ।

कोट्यंशप०—कोटिभागः, कोटिलवः, कोट्यंशः,
कोट्यंशकः ।

रविमन्दकर्णप०^४—रविमन्दकर्णः, रविमृदुश्रवः,
रविमृदुश्रुतिः ।

चन्द्रमन्दकर्णप०^५—चन्द्रमन्दकर्णः, चन्द्रमृदुश्रवः,
चन्द्रमृदुश्रुतिः ।

ज्यापर्यायाः—गव्या, गुणः, गुणा, जीवा, ज्यका,
ज्या, द्रुणा, घनुगुणः, पतञ्जिका, पतञ्जिका,
प्रतिकायः, प्रत्यञ्चा, बाणासनम्, मारवम्,
मौर्विका, मौर्वी, व्यधः, शिञ्जा, शिञ्जिनी,
शिञ्ज्या, सिञ्जा, सिञ्जिनी ।

ज्यार्द्धप०—जीवाखण्डम्, जीवादलम्, जीवार्द्धम्,

(१) ग्रहसूर्ययोरन्तरं मन्दकर्णः ।

(२) भूमिग्रहयोरन्तरं शीघ्रकर्णः । अथवा—भूमिमध्याद् ग्रहावधिर्यन्तरं स एव शीघ्रकर्णो ज्ञेयः ।

(३) राशिचक्रतृतीयांशः कोटिः । अथवा—विमण्डलापमण्डलान्तरं कोटिः सा विक्षेपतुल्या भवति ।

(४) पृथिवीसूर्ययोरन्तरम् ‘सूर्यमन्दकर्णः’ ।

(५) भूमिग्रहयोरन्तरं चन्द्रमन्दकर्णः ।

ज्याखण्डम्, ज्यादलम्, ज्याद्वम्, ज्याशकलम्
मीर्वीदलम् ।

ज्याभेदाः—(१) अक्षज्या, (२) अग्रज्या, (३)
अद्वज्या, (४) दृष्टत्रिज्या, (५) उत्क्रमज्या,
(६) कुगुणा, (कुज्जीवा, कुज्या, क्षितिज्या) (७)
कोटिगुणा, (कोटिजीवा, कोटिज्या, लम्बज्या),
(८) क्रमज्या, (९) क्रान्तिज्या (प्रपमज्या),
(१०) चरज्या (चरदलज्या), (११) जिनांश-
जीवा, (१२) त्रिगुणा (त्रिजीवा, त्रिज्या, त्रिभ-
ज्या), (१३) दिग्ज्या, (१४) दृग्ज्या, (१५)
द्युजीवा (द्युज्या, द्युमीर्वी), (१६) नतज्या, (१७)
परमक्रान्तिज्या (परमापमज्या), (१८) भुजज्या
(दोर्ज्या, बाहुज्या), (१९) लम्बज्या चैते ज्याया
भेदाः स्युः ।

धनुःपर्यायाः—अस्त्रम्, आयुधाग्रयम्, आसः,
ह्रस्वासः, काण्डम्, कामुकम्, कोदण्डम्, गुणी,
चापः, तारकम्, तृणता, त्रिणता, द्रुणम्, धनु(न.),
धनुः (पुं० स्त्री०), धनुः (उम्) (अस्त्री), धनूः
(स्त्री०), धन्वम्, धन्व (अन्), शरारोमः, शरा-

वापः, शरासनम्, शेषः, सरासनम्, स्थावरम् ।

करणग्रन्थेष्वङ्गभेदो—(१) मन्दांकः, (२) चलांक-
श्चैतावकानां द्वौ भेदौ स्तः ।

मन्दाङ्गपर्यायाः—मन्दांकः, मान्दः, मृदङ्कः ।

शीघ्राङ्गः—चञ्चलांकः, चलः, चलांकः, शीघ्रः,
शीघ्रांकः ।

मन्दफलम्—मन्दफलम्, मन्दसंज्ञफलम्, मान्दम्,
मृदुफलम्, मृदुसंज्ञफलम् ।

शीघ्रफलम्—प्रागुक्तम्, चञ्चलफलम्, चल-
फलम्, द्राक्फलम्, शीघ्रफलम्, शीघ्रघम् ।

स्पष्टपर्यायो—स्पष्टम्, स्फुटम् ।

मन्दस्पष्टरविः—मन्दस्पष्टरविः, मन्दस्पष्टार्कः,
मृदुस्फुटरविः, मृदुस्फुटार्कः ।

तदुक्तम्—

‘मृदुसंज्ञफलेन मध्य-

मस्तरणिः संस्करणीय उक्तवत् ।

स्फुटतामुपयाति मध्यमस्त-

रणिर्मन्दफलेन केवलम् ॥’ इति केतकीग्रहगणिते ।

(१) द्युज्यानाम क्षितिकोटिज्या ।

(२) लम्बज्या नाम अक्षकोटिज्या । इति ज्योतिर्विदा परिभाषा सुप्रसिद्धा ।

(३) भौमादीनां प्रथमद्वितीयशीघ्रफलयोः साधने यदा गताङ्गस्यापेक्षया भोग्याङ्गोऽधिकस्तदा
तदन्तरं ज्ञेयः । यदा गताङ्गस्यापेक्षया भोग्याङ्गोऽल्पस्तदा तदन्तरं ज्ञेयः । अवश्याम्यामन्तराभ्यां शेषांशादिकं
गुणितं पञ्चदशविभक्तं तदा यत्फलं लभ्यते तदा ज्येष्ठतरे तद्भोग्याके योज्यं ज्येष्ठतरे तु भोग्याके विधेयं
ततो वशाभक्तमंशादिकं शीघ्रफलं स्यात् । प्रथमशीघ्रकलाद्वितीयशीघ्रफलम् तच्च मध्यमग्रहे भेदादौ शीघ्रक्रमे
तद् धनं तुलादीतु ऋणं कार्यम् ।

मन्दस्पष्टग्रहः^१—मन्दस्पष्टग्रहः, मन्दस्फुटग्रहः,
मृदुस्पष्टग्रहः, मृदुस्फुटग्रहः ।

अयनप०—अयनम्, चलम्, चलनम् ।

अयनांशप०^१—अयनभागः, अयनलवः, अयनांशः,
अयनांशकः, चलभागः, चललवः, चलांशः, अयन-
चलनभागः, अयनचलनः, अयनचलनलवः, अयन-
चलनांशः, अयनचलनांशकः ।

सम्पातार्कप०—सम्पातार्कः, सायनार्कः ।

छायाप०—प्राभा, छाया, दीप्तिः, द्युतिः, प्रभा,
भा, विभा ।

पलभाप०^३—अक्षः, अक्षच्छाया, अक्षप्रभा, अक्षभा,
अक्षाभा, पलच्छाया, पलप्रभा, पलभा, पलविभा,
पलाभा, विषुवच्छाया, विषुवत्प्रभा, विषुवद्भा,
विषुवती, विषुवतीच्छाया, विषुवती, शंकुतलगत-
च्छाया ।

चरप०^४—चरम् ।

चरखण्डप०^५—चरखण्डम्, चरखण्डकम्, चरदलम्,
चरभित्तम्, चरक्षकलम्, चराद्धम् ।

स्पष्टरविप०—स्पष्टरविः, स्पष्टार्कः, स्फुटरविः,
स्फुटार्कः ।

स्पष्टग्रहप०^१—स्पष्टग्रहः, स्पष्टग्रहः, स्फुटग्रहः,
स्फुटग्रहः ।

रविमन्दकेन्द्रपर्यायाः—रविमन्दकेन्द्रम्, रविमृदु-
केन्द्रम्, सूर्यमन्दकेन्द्रम्, सूर्यमृदुकेन्द्रम् ।

रविमन्दफलप०—रविमन्दफलम्, रविमृदुफलम्,
द्युमणिमन्दफलम् ।

स्वर्णताप०—धनर्णता, धनर्णत्वम्, धनाधनम्,
स्वक्षयत्वम्, स्वर्णता, स्वास्वता ।

तदुक्तम्—

‘केन्द्रे स्यात्स्वमृणं फलं क्रियतुलाद्यं’ इति ।

अपिच—

‘गती धनर्णं केन्द्रे कुलीरमृगषट्कगते’ इति च
ग्रहलाघवे २।२,

चन्द्रकेन्द्रभेदाः—(१) च्युतिकेन्द्रम् (२) तिथि
केन्द्रम् (३) मन्दकेन्द्रम्, (४) राहुकला, चैते
चन्द्रकेन्द्रभेदाः स्युः ।

(१) मन्दस्पष्टग्रहो विज्ञेयवृत्ते अर्थात् स्वकक्षायां तिष्ठति । (२) वेदाध्यध्वनः खरसहस्रः
शकोऽयनांशः ।’ इति ग्रहलाघवे २ । (३) एवं विषुवतिच्छाया स्वदेशे या विनाद्धा दक्षिणोत्तरेत्यायां
सा तत्र विषुवत्प्रभा । ‘इति सूर्यासिद्धांति ३।१२।’ ‘प्रभांतरे तु’ चन्द्रादिवनिष्ठा पलभादिता च लङ्काधिः
स्याद्विह दक्षिणोऽक्षः ।’ इति ।

(४) लङ्काकौदयरेखाकौदययोरंतरं चरं स्यात् । उन्मण्डलक्षितिजयोर्यंतरं तत्चरं वा । स्वदेश-
निरक्षदेशयोः सूर्योदयकालयोरंतरं चरसमानम् । स्वस्वदेशे क्षितिजे रज्जुदयात्तद्देशीयाकेदियांतरं चरखण्डसमानम्
इति । अथवा—‘कान्त्यक्षभागाहतिपञ्चमांशचरं पलात्मं गगनेचराणाम् ।’ इति प्रभांतरे ।

(५) ‘त्रिष्ठा हता स्युर्वंशभिर्भुजङ्गं विम्बिचराद्धानि गुणोद्गताया ।’ इति प्र० ला० २।२१ ।

(६) स्पष्टग्रहः कान्तिवृत्ते तिष्ठति तेन कान्तिवृत्तीयो ग्रहो भवति ।

चन्द्रफलभेदाः—(१) व्युत्तिफलम्, (२) तिथि-
फलम्, (३) मन्दफलम्, (४) राहुकलाफलं,
चैते चन्द्रफलभेदाः ।

गतिमन्दफलप०—गतिमन्दफलम्, गतिमृदुफलम्,
भुक्तिमन्दफलम्, भुक्तिमृदुफलम् ।

मन्दस्पष्टगतिप०—मन्दस्पष्टगतिः, मन्दस्पष्टा,
मृदुस्फुटा, मन्दस्पष्टभुक्तिः, मृदुस्फुटगतिः, मृदु-
स्फुटभुक्तिः ।

भौमादीनां केन्द्रभेदाः—(१) प्रथमशीघ्रकेन्द्रम्,
(२) मन्दकेन्द्रम्, (३) द्वितीयशीघ्रकेन्द्रम्, चैते
भौमादीनां केन्द्रभेदाः स्युः ।

भौमादीनां फलभेदाः—(१) प्रथमशीघ्रफलादंम्,
(२) मन्दफलम् (३) द्वितीयशीघ्रफलाखिलम्,
चैते भौमादीनां फलभेदाः स्युः ।

तदुक्तम्—

‘प्राङ्मध्यमे चलफलस्य दलं विदध्यात्स्माच्च
मान्दमखिलं विदधीत मध्ये । द्राक्केन्द्रकेऽपि च
विलोममतश्च शीघ्रं सर्वत्र तत्र विदधीत भवे-
त्स्फुटोऽसौ ॥’

इति ग्रहलाघवे ३ ।

भौमादीनां गतिफलभेदाः—(१) मन्दगतिफलम्,
(२) शीघ्रगतिघनफलम् (३) शीघ्रगत्यृणफलं
चैते गतिफलभेदाः स्युः ।

भौमादीनां गतिभेदाः—(२) मध्यमगतिः (ग्रह-
मध्यभुक्तिः), (२) मन्दगतिः (मन्दपरिस्फुटा,
मृदुस्फुटा), (३) शीघ्रगतिः (शीघ्रभुक्तिः,
द्राक्केन्द्रभुक्तिः), (४) वक्रगतिः (कुटिलभुक्तिः),
(५) स्पष्टगतिः (स्फुटभुक्तिः), (६) दैन-

कीगतिः (द्युगतिः), (७) तात्कालिकीग-
तिश्चैते गतिभेदाः स्युः ।

भौमादीनां गतेरन्यप्रभेदौ—(१) ऋजुगतिः,
वक्रगतिश्चैतो द्वौ भेदौ स्तः ।

ऋजुगतिप्रभेदाः—(१) मन्दा, (२) मन्दतरा,
(३) समा, (४) शीघ्रा, (५) शीघ्रतराश्चैते
ऋजुगतेः पञ्चप्रभेदाः स्युः ।

वक्रगतिप्रभेदाः—(१) वक्रा (वक्रगतिः), (२)
अनुवक्रा, (३) कुटिला, चैते वक्रगतेः त्रयः
प्रभेदाः स्युः ।

तदुक्तम्—

‘वक्रानुवक्रा कुटिला मन्दा मन्दतरा समा ।
तथा शीघ्रा शीघ्रतरा ग्रहाणां चाष्टधा गतिः ॥’
इति सूर्यसिद्धान्ते ।

मतान्तरे तु—

ग्रहाणां षोढागतिनामानि—पूर्वापरा । याम्यो-
त्तरा । ऊर्ध्वाधरा चेति षोढा गतयः स्युः ।

उदयवाचकशब्दाः—उदयः, उदितः, उद्गमः,
दर्शनम्, दृश्यः, समुदयः, समुद्गमः ।

उदयिवाचकशब्दाः—अनस्तगतः, असूर्यंगः, उदयी
(इन्), दिवाकरकरव्यासङ्गभुक्तिः, दृश्ययातः,
स्फुरत्प्रभः ।

अस्तप०—अदर्शनम्, अदृश्यः, अस्तम्, अस्तमनम्,
अस्तमयः, मुषितः, मूढः, मोढघः, लोपः ।

अस्तगतप०—अंशुमर्दशुसङ्कुलः, अंशुलीनः,
अकंकराभितप्तः, अकौणगतः, आदित्यरश्मि-
परिभूतः, क्षीणकरः, तिग्मांशुलुप्तद्युतिः, दिनकर-
लुप्तमयूखः, दिनकरकराभितप्तः, दिनकरोनकरः,

दिनेशकरलुप्तः, दिनेशकान्त्याभिहतः, दिनेशकि-
रणच्छन्नः, दिनेश्वरकरच्छन्नः, दिवाकरकर-
च्छन्नः, भास्वलुप्तज्योतिः, रविकरच्छन्नः,
रविकराभिहतः, रविकिरणमुषितदीप्तिः, रविगः,
रविमुषिततनुः, रविलुप्तकरः, रविलुप्तरुचिः,
लुप्तः, लुप्तकरः, विकर्तनकरच्छन्नः, सूर्यकिरण-
लुप्तः, सूर्यप्रविष्टः, सूर्यांशुलुप्तः, सूर्यमयूख-
लुप्तः, सूर्यलुप्तकिरणः, सूर्योच्छन्नद्युतिः ।

वक्रप०—अनृजुः, अरालम्, आविद्धम्, ऊर्मिमत्
(मतुप्), कुञ्चितम्, कुटिलम्, नतम्, भङ्गुरम्,
भुग्नम्, वक्रम्, वृजिनम्, वेल्लितम् ।

वक्रिप०—अनृजुगः, अनृजुगतिः, वक्रगः, वक्रगतिः,
वक्रस्थः, वक्री (इन्) ।

मार्गप०—अजिह्वाः, अनुलोमः, अवक्रः, ऋजुः,
प्रगुणः, मार्गः ।

मार्गिप०—ऋजुगः, ऋजुगतिः, ऋजुभुक्तिः,
मार्गगः, मार्गी (इन्) ।

पूर्वोदयपर्यायाः—ऐन्द्र्युदयः, ऐन्द्र्युदगमः, पूर्व-
दर्शनम्, पूर्वोदयः, पूर्वोदगमः, प्रागुदयः, प्राग्द-
र्शनम्, प्राचीदर्शनम्, प्राच्युदयः, प्राच्युदगमः ।

पूर्वास्तप०—पूर्वलोपः, पूर्वादर्शनम्, पूर्वास्तम्,
पूर्वास्तमनम्, प्राग्दर्शनम्, प्रागस्तम्, प्रागस्तमनम्,

प्रागलोपः, प्राचीलोपः, प्राच्यदर्शनम्, प्राच्यस्तम्,
प्राच्यस्तमनम् ।

पश्चिमोदयप०—तोयदर्शनम्, तोयोदयः, तोयो-
दगमः, पश्चिमदर्शनम्, पश्चिमोदयः, पश्चिमो-
दगमः, प्रतीचीदर्शनम्, प्रतीच्युदयः, प्रतीच्युद-
गमः, प्रत्यगुदयः, प्रत्यगुदगमः, प्रत्यग्दर्शनम्,
वारुणीदर्शनम्, वारुण्युदयः, वारुण्युदगमः ।

पश्चिमास्तप०—तोयलोपः, तोयादर्शनम्, तोया-
स्तम्, तोयास्तमनम्, पश्चिमलोपः, पश्चिमादर्श-
नम्, पश्चिमास्तम्, पश्चिमास्तमनम्, प्रतीची-
लोपः, प्रतीच्यदर्शनम्, प्रतीच्यस्तम्, प्रतीच्यस्त-
मनम्, प्रत्यग्दर्शनम्, प्रत्यगस्तम्, प्रत्यगस्तमनम्,
प्रत्यगलोपः, वारुणलोपः, वारुण्यदर्शनम्, वारुण्य-
स्तम्, वारुण्यस्तमनम् ।

अल्पगतिप०—अल्पगः, अल्पगतिः, लघुगः, लघु-
गतिः ।

भूरिगतिप०—अधिकगः, अधिकगतिः, भूरिगः,
भूरिगतिः, भूरिजवः, भूरिभुक्तिः ।

शीघ्रगतिप०—शीघ्रगः, शीघ्रगतिः, शीघ्रभुक्तिः,
शीघ्र्यगः, शीघ्र्यगतिः, शीघ्र्यभुक्तिः ।

कुजप०—कुजम्, क्षितिजम्, गर्भक्षितिजम् ।

प्राक्कुजप०—उदयक्षितिजम्, प्राक्कुजम्, प्राक्-
क्षितिजम्, हरिजम्*१

(१, ४) भीमादीनां पञ्चताराग्रहाणां प्राच्यामुदयः, प्रतीच्यामस्तो शेषः ।

(२, ३) बुधभुक्त्वोस्तु पूर्वस्यामस्तः पश्चिमायामुदयोऽपि शेषः ।

(५) जगोले आकाशमध्यान्वत्यंशांतरं तिर्यग्बुक्तम् । स्वे स्वे कुजेऽर्कस्य समुदगमः (उदयः), स्यात् ।

(६) क्षितिजवृत्तस्य पूर्वविशेषः ।

(७) तथा च प्रयोगः—यद्वाक्षिर्जति हरिर्गर्भभोक्तस्तु तद्वत् इति वराहः ।

‘प्रत्यक्कुजप०—प्रस्तक्षितिजम्, पश्चिमक्षितिजम्, प्रत्यक्क्षितिजम्. प्रत्यक्कुजम् ।

‘निरक्षप०—निरक्षदेशः, पलभाशून्यदेशः, व्यक्ष-
देशः ।

साक्षप०—साक्षदेशः पलभासहितदेशः, सपल-
देशः ।

अक्षप०—अक्षः, पलः ।

अक्षांशप०—अक्षभागः, अक्षलवः, अक्षांशः,
अक्षांशकः, पलभागः, पललवः, पलांशः, पलांशकः,
खमध्यार्कनतांशः (दक्षिणः) ।

अंशभेदाः—उन्नतांशः, क्षेत्रांशः (क्रान्तिवृत्तस्थांशः)
दिगंशः, नतांशः (क्रान्त्यक्षजसंस्कृतिः), लम्बांशः
(क्षितिजादुन्नतांशः सौम्यः), तूलांशः, यंत्रांशः,
यंत्रजोन्नतांशः, अभिमतयंत्रांशः, भुजांशः, कालांशः
(क्षणांशः) ।

लङ्कोदयपर्यायाः—लङ्कोदयाः, लङ्कोदयप्राणाः,
लंकोदयासवः, निरक्षोदयाः, व्यक्षोदयाः ।

तदुक्तम्—

लंकोदया विघटिका गजभानि गोष्कदस्त्रा-
स्त्रिपक्षदहनाः इति ग्रहलाघवे ४।१।

स्वोदयप०—स्वभोदयाः, स्वराश्युदयाः, स्वोदयाः
स्वोदयप्राणाः, स्वोदयासवः, गृहोदयाः, उदय-
प्राणाः, उदयासवः, भोदयाः, राश्युदयाः ।

तदुक्तम्—

‘क्रमगोत्क्रमस्याः । हीनान्विताश्चरदलैः क्रम-
गोत्क्रमस्थैर्मेषादितो घटतउत्क्रमतस्त्वमे स्युः ॥’
स्वोदयाः’ इति शेषः । इति ग्रहलाघवे ४।१।

भुक्तांशप०—इतभागः, इतलवः, इतांशः, इतां-
शकः, गतभागः, गतलवः, गतांशः, गतांशकः,
भुक्तभागः, भुक्तलवः, भुक्तांशः, भुक्तांशकः,
यातभागः, यातलवः, यातांशः, यातांशकः ।

भोग्यांशप०—एष्यभागः, एष्यलवः, एष्यांशः,
एष्यांशकः, गम्यभागः, गम्यलवः, गम्यांशः,
गम्यांशकः, भोग्यभागः, भोग्यलवः, भोग्यांशः,
भोग्यांशकः, येयभागः, येयलवः, येयांशः, येयां-
शकः ।

भुक्तकालप०—इतकालः, गतकालः, भुक्तकालः,
यातकालः ।

भोग्यकालप०—एष्यकालः, गम्यकालः, भोग्य-
कालः, येयकालः ।

(१) क्षितजबुलस्य पश्चिमदिक् प्रवेशः ।

(२) अतलो नगर्गोऽक्षरहितास्तावच्च यथा—कुम्भे ‘लङ्का’ इयं भारतवर्षे वज्रिणे वर्तते । अस्याः
प्राक् (पूर्व) ‘यमकोटिः’ सा भद्रावबर्धे तिऽडति । पश्चिमे केजुमालश्च रोमकः (रोमरूपसन्तम्) । ततोऽधः
सिद्धपुरम् (सिद्धपुरी) । अस्याः सौम्ये (उत्तरे) कुम्भे सुमेरुः, तत्र सुरसिद्धसंघा वसन्ति । तस्या याम्ये
वडवानलः, तत्र अर्धे सर्वस्याः सर्वे नरकाः सन्ति । लङ्कापुरेऽर्कस्य यवोदयस्तथा यमकोटिपुण्यां विनाढम् ।
सिद्धपुरे ऽस्तकालोऽधः । तदा रोमके रात्रिदलम् । उक्तावचतलो नगर्गो भूतपादविचरा अन्धोन्मं प्रतिष्ठिताः ।
तासामुरितो विषुवस्थो विवाकरो याति । तासु विषुववृत्ताया भुवस्थोऽन्तविच न दृश्यते । तत्र विवाकानं
रात्रिमानं च त्रिगुणादिकाः । इति सूर्यसिद्धसन्तम् । इति राजाराधाकांतशब्दकल्पद्रुमे । ६० क्ष० वि० ।

इष्टघटीप०—अभिमतघटिका, अभिमतघटी,
अभिमतनाडिका अभिमतनाडी, इष्टघटिका, इष्ट-
घटी, इष्टनाडिका, इष्टनाडी, अभीष्टघटी,
अभीष्टनाडी ।

लग्नप०—उदयः, उद्गमः, लग्नम्, विलग्नम् ।

शेषपर्यायास्तु तनुभावे द्रष्टव्याः ।

शंकुप०—कीलः, नरः, ना, शंकुः ।

अस्य सलक्षणपर्यायानाह—

‘सूचीमुखो द्वादशभिस्तथांगुलै-
रघः पृथुस्तिष्ठति यो महीतले ।
विना निखातं गजदन्तनिर्मितः
कीलः स शंकुर्न इत्युदीरितः ॥
इति ग्रन्थान्तरे ।

शंकुभेदाः—अभीष्टोन्मण्डलशंकुः, इष्टशंकुः,
उन्मण्डलना (उन्मण्डलशंकुः), कोणशंकुः, दिना-
र्द्धशंकुः, (द्युदलशंकुः, मध्याह्नशंकुः), समनरः
(समना), समवृत्तशंकुः (सममण्डलशंकुः, सम-
शंकुः) ।

अहोरात्रपर्यायाः—अहोरात्रः, अहर्निशम्, दिवा-
रात्रम्, शेषन्त्वन्यत्र ।

अहोरात्रभेदाः—(१) दिनार्द्धम्, (२) दिनमा-
नम् (३) रात्र्यर्द्धम् (निशीथः), (४) रात्रिमानं
चैतेऽहोरात्रभेदाः स्युः ।

कपालभेदौ—(१) पूर्वकपालम् (२) परकपा-

लम्, चैतौ कपालभेदौ स्याताम् ।

‘पूर्वकपालपर्यायौ—पूर्वकपालम्, प्राक्कपालम् ।

‘परकपालप०—अपरकपालम्, परकपालम्,
प्रत्यक्कपालम्, परत्रकपालम् ।

नतकालप०—नतः नतकालः, नतसमयः ।

उन्नतकालप०—उन्नतः, उन्नतकालः, उन्नत-
समयः ।

उक्तं च—

‘यातः शेषः प्राक्परत्रोन्नतः स्यात्कालस्तेनोनं
द्युखण्डं नतः स्यात् । इतिग्रहलाघवे ४ ।

नतभेदौ—(१) पूर्वनतः, (२) पश्चिमनतश्चैतौ
नतस्य द्वौ भेदौ स्तः ।

पूर्वनतपर्यायौ—पूर्वनतः, प्राङ्नतः ।

पश्चिमनतप०—पश्चिमनतः, प्रत्यङ्नतः ।

उन्नतभेदौ—(१) पूर्वोन्नतः, पश्चिमोन्नत-
श्चैतावुन्नतस्य द्वौ भेदौ स्तः ।

पूर्वोन्नतपर्यायौ—पूर्वोन्नतः, प्रागुन्नतः ।

पश्चिमोन्नतप०—पश्चिमोन्नतः, प्रत्यगुन्नतः ।

‘आर्क्षकालप०—आर्क्षः, आर्क्षकालः, आर्क्षसमयः,
आर्क्षदिकः, नाक्षत्रः नाक्षत्रकालः, नाक्षत्रसमयः,
विषुवकालः ।

अक्षक्षेत्रप०—अक्षक्षेत्रम्, पलक्षेत्रम् ।

‘अग्राप०—अग्रा ।

अग्राग्रखण्डप०—अग्राग्रखण्डम्, अग्रादिखण्डम् ।

(१) सूर्योदयाद् विनार्द्धपर्यन्तं पूर्वखण्डम्, प्राक्कपालं स्यात् ।

(२) मध्याह्नादुपरि सूर्यास्तपर्यन्तं पश्चिमखण्डं तदपरं पश्चिमकपालम् ।

(३) ग्रहाणामुन्मण्डलोदयसमये तेषामार्क्षकालः आर्क्षकालो नाम विषुवकालो ज्ञेयः ।

(४) क्षितिजे अहोरात्रवृत्तसममण्डलयोर्मध्यभागस्य या ज्या सा ‘अग्रा’ ज्ञेया ।

लम्बप०—लम्बः, दीर्घम्, क्षेत्रादौ लम्बमानरेखा-
सूत्रं वा ।

तदुक्तम्—

‘पश्येज्जलादौ प्रतिबिम्बितं वा खेटं दृगौच्यं
गणयेच्चलम्बम् । तल्लम्बपातम्’ इति ग्रह-
लाघवे ४ ।

क्रान्तिपर्यायाः—अपक्रान्तिः, अपक्रमः, अपमः,
अपमण्डलम्, अपवृत्तम्, क्रमणम्, क्रान्तिः ।

स्पष्टक्रान्तिप०—अपक्रमः, स्पष्टक्रान्तिः, स्पष्टा-
पमः, स्फुटक्रान्तिः, स्फुटापमः ।

अपममण्डलप०—अपममण्डलम्, क्रान्तिमण्डलम्,
क्रान्तिवृत्तम्, नाडीवृत्तम् ।

हरप०—हरः, हारः ।

इष्टहरप०—अभिमतहरः, अभिमतहारः अभी-
ष्टहरः अभीष्टहारः, इष्टहरः, इष्टहारः ।

इष्टच्छायाप०—इष्टच्छाया, इष्टभा ।

गोलप०—गोलम्, मण्डलम् ।

तदुक्तम्—

‘गोलं श्रोतुं यदि तव मतिर्भास्करीय शृणु त्वम्’

इति सिद्धान्तशिरोमणी ।

गोलभेदाः—(१) खगोलः, (२) ग्रहगोलः, (३)
दृग्गोलः, (४) भगोलः, (५) भूगोल इचैते गोल-
भेदाः स्युः ।

खगोलपर्यायाः—आकाशमण्डलम्, खगोलः,
व्योमकक्षा ।

‘ब्रह्माण्डमध्ये परिधिस्तुल्यवृत्तमानं व्योमकक्षो-
च्यते ॥’ इति ।

ग्रहगोलप०—ग्रहकक्षा, ग्रहगोलः, ग्रहमण्डलम् ।

उक्तं च—

‘ब्रह्माण्डमध्ये परिधिव्योमकक्षाऽभिधीयते ।
तन्मध्ये भ्रमणं भानामघोऽधः क्रमशस्तथा ।
मन्दामरेज्यभूपुत्रसूर्यशुक्रेन्दुजेन्दवः ।

परिभ्रमन्त्यघोऽधःस्थाः सिद्धविद्याधरा घनाः ॥’
इति सूर्य सिद्धान्ते ।

‘भक्षकप०—आकाशकक्षा, नक्षत्रकक्षा, नक्षत्र-
गोलः, भकक्षा, भगोलः, भचक्रम्, भमण्डलम्,
राशिचक्रम् ।

(१) तदुक्तं बह्मपुराणे भेदनामाध्याये श० वि० २।४०५

यथा - भ्रमावर्ती भक्षकेऽस्मिन् ध्रुवो नाभी व्यवस्थितः ।
आराचक्रे त्विन्दुभीमो शुक्रजीवघनश्चराः ॥
राहुः केतुरगस्त्यश्च नक्षत्राण्यथ राशयः ।
यथा विष्णुसु अष्टासु मेरोर्भूगोलकोऽङ्गुला ॥
छाया भवेत्तदा रात्रिः स्याच्च तद्विरहाद्दिनम् ।
सूर्येन्दोरपरगस्तु गोलच्छायाया भवेत् ॥
अन्योन्ययोस्त्रयोरे ब..... कारणात् ।
‘प्राप्तमोक्षो तु जायेते तत्रातः पूर्वपश्चिमौ ॥

(शेष पृष्ठ १११ पर)

क्षेपवृत्तप०—क्षेपवृत्तम्, विक्षेपमण्डलम्, विक्षेप-
वृत्तम् ।

विषुवप०—वासन्तिकम्, महाविषुवसंक्रान्तिः,
विषुवम्, विषुवत्, समरात्रिदिवकालः ।

कक्षाच्युतिप०—कक्षाच्युतिः ।

केन्द्रच्युतिप०—केन्द्रच्युतिः ।

इष्टहृतिप०—अभोष्टच्छेदः, इष्टहृतिः ।

यष्टिप०—यष्टिः ।

इष्टयष्टिप०—इष्टयष्टिः ।

'दृङ्मण्डलप०—दृक्क्षेपमण्डलम्, दृङ्मण्डलम् ।

'विषुवन्मण्डलप०—नाडिकामण्डलम्, नाडीमण्ड-
लम्, नाडीवृत्तम्, विषुवद्रेखा, विषुवद्वृत्तम्,
विषुवन्मण्डलम् ।

'उन्मण्डलप०—उन्मण्डलम्, उन्मण्डलवृत्तम्,
लङ्काक्षितिजम् ।

सममण्डलप०—विमण्डलम्, सममण्डलम्,
याम्योत्तरमण्डलम् (पूर्वपराश्रिता रेखा) ।

अत्राह भास्करः

प्राक्पश्चिमाश्रिता रेखा प्रोच्यते सममण्डम् ।
उन्मण्डलं च विषुवन्मण्डलं परिकीर्तितम् ॥ इति
सिद्धान्तशिरोमणी ।

दिक्प०—आशा, दिक्, (श्) दिशा, शेषास्त्व-
न्यत्र ।

दिग्भेदाः—(१) अपरा (पश्चिमा), (२) पूर्वा
(प्राची), (३) उदक् (उदीची), (४) याम्या
(अवाची), चैताश्चतस्रो दिशः स्युः ।

१-१३

१४-२६

(पृष्ठ ११० का शेष)

तत्र पुण्यफलाद्भागः कृतो राहोस्तु विष्णुना' इत्यादि ।

अस्य भवकस्य भ्रमणव्यवस्थामाह भास्करः—(सिद्धान्त शिरोमणी) 'निरक्षदेशे क्षितिमण्डलोपगौ
ध्रुवौ नरः पश्यति दक्षिणोत्तरी । तदाश्रितं स्रे जलयन्त्रं वत्सदा भ्रमद्भक्तं निजमस्तकोपरि । उदग्निशं घाति
यथा यथा नरस्तथा तथा खान्तमक्षमण्डलम् । उदग्ध्रुवं पश्यति चोन्नतं क्षितेस्तवन्तरे योजनजाः पलाशकाः ।
योजनसंख्या भांशे ३६० गुणिता कुपरिधि ४६६७ हुता भवन्त्यंशाः भूमौ कक्षायां वा भागेभ्यो योजनानि च
व्यस्तम् ।

(२) नक्षत्रकक्षा—नक्षत्राधिष्ठितगोलमध्यवृत्तम् ।

(१) स्वस्वस्तिके आधः स्वस्तिके खान्तः कीलकां कृत्वा समं प्रोतं इत्यर्थं दृग्बलयं कार्यम् ।

(२) तयोरेव पूर्वापरसम्पातयोर्विलम्बं, याम्योत्तरवृत्ते स्वस्वस्तिकाव् दक्षिणतोऽधः, स्वस्तिका-
दुत्तरतोऽक्षांशान्तो यद्वत् निबध्यते तत् 'विषुवद्' 'वृत्तम्' । 'दृष्टयाऽत्र नाडीवृत्तम् विदध्यात् ।'
इति ।

(३) क्षितिजवृत्तम्, निरक्षदेशस्य क्षितजवृत्तम्, ग्रहोरात्रवृत्तं च दिनरात्र्योर्द्वितीयकारणं वा ।
इति ।

तदुक्तम्	भाषा ।
वृत्ते समभूगते तु केन्द्रस्थितशङ्कोः क्रमशो विशत्यर्पति । छायाग्रमिहापरा च पूर्वा ताभ्यां सिद्धतिमेरुदक् च याम्या ॥” इति ग्रहलाघवे ४ ।	यंत्रभेदाः—(१) गोलः, (२) नाडीवलयः, (३) यष्टिः, (४) शङ्कुः (नरयन्त्रम्), (५) घटीयन्त्रम्, (६) चक्रम्, (७) चापः, (८) तुर्यम् (तुरीयम्), (९) फाकम्, (१०) घीः, (११) सर्वतोभद्रः (१२), कपालकयन्त्रम्, (१३) नरिकायन्त्रम्, चैते यन्त्रभेदाः स्युः ।
विग्वलनप०—दिग्वलनम्, आशावलनम्, ककुब्दवलनम्, काष्ठावलनम् ।	
यंत्रप०—यन्त्रम्, दारूयन्त्रादि, “कल” इति	‘घटीयन्त्रपर्यायाः—घटिका, घटी, घटीयन्त्रम्,

(१) घटीयन्त्रं अर्थाञ्जलघटीस्थापनक्रियामाह नारदः—

‘पूर्वं सञ्चिद्य गणितं शास्त्रोक्तं लग्नमानयेत् ।
तल्लग्नं जलयन्त्रेण बद्धाद् उद्योतिर्विकीलितम् ॥’
षडंगुलमितोत्सेवं द्वादशांगुलमायतम् ।
कुर्वात्कपालवत्ताम्रपात्रं च बद्धाभिः फलेः ॥
पूर्णं यष्ट्या त्वष्ट पलैः यष्टिमञ्जति वासरात् ।
मासमात्रशयंश १ १३ युतस्वर्णवृत्तशलाकया ॥
चतुर्भिरंगुलैरायतया विद्धमिति स्फुटम् ।
ताम्रपात्रं जलेः पूर्णं मृत्पात्रे वा ऽथवा शुभे ॥
गंधपुष्पाक्षतैः साष्टैरलंकृत्य प्रयत्नतः ।
तण्डुलस्थे स्वर्णयुते वस्त्रयुग्मेन वेष्टिते ॥
मण्डलाद्धोदयं वीक्ष्य रवेस्तत्र विनिसिपेत् ।
मंत्रेणानेन पूर्वोक्तलक्षणं यंत्रमुत्तमम् ॥ इति ।

अथवा—

‘एकान्तपक्षे ऽनिलवर्जिते ऽस्मिन् वध्यक्षतैः पूजितमण्डले च ।
कुण्डेऽम्बुपूर्णं घटिका प्रवाह्या सूर्याद्धोदये उचितेऽस्तगे वा ॥’

अथ मंत्रः—

‘सुखं त्वमसि यंत्राणां ब्रह्मणा निर्मितं पुरा ।
भ (शि) वाभ (शि) वाय भर्त्यानां कालसाधक कारणम् ॥’ इति

उद्योतिषकल्पद्रुमे तु यथा—

‘कुम्भाद्धोदयिगुह्यताम्रवर्णाभिः पात्रं पलैर्निमित्तं शंकाद्धोन्ननिशंकुविस्तृतिरिदं मासाङ्गुलैरायतम् ।
विद्धा हेमशलाकया सुसलिले उन्मज्ज्य तस्मिन् घटी उन्मज्ज्या कसुशष्टिबारपठिते कालोकेन सा पूर्यते ॥’ इति ।
(शेष पृष्ठ ११३ पर)

ताम्रिका, ताम्री, नाडिका, नाडी, मानरन्ध्रा, षष्टिदीर्घाक्षरोच्चारा मेरुका घटिका घटी ।
मेरुका, यामघोषिणी, यामनाडी, विकालिका, नाडी च नाडिकायामनाडी स्याद्यामघोषिणी ॥
षष्टिदीर्घाक्षरोच्चारा । विकालिका मानरन्ध्रा ताम्रिकाऽप्यथ तद

तदुक्तम् केशवे पृ ४०७ श्लो २१, २२

द्वयम् ॥ इति ।

१-४

५-८

(पृष्ठ ११२ का शेष)

अस्य यन्त्रस्य व्यासोऽर्कः, लात्मकः, उन्नतिः षडंगुलप्रमिता विधेया । इह पञ्चभिर्गुञ्जाभिरेको
मावः, अस्य चतुः षष्ट्या पलमेकं भवति । सत्र्यंशमावमात्र १।१।३ स्वर्णस्य चतुरंगुलप्रमिता शलाः का कार्यं
तयातत्पात्रं विद्धं 'जलघटी' भवतीति ।

ज्योतिर्विवाभरणोऽपि—

'गुरुंक्षराणामुदितं च षष्ट्या पलं पलानां घटिका किलिका ।' इति ।

ग्रन्थान्तरेऽपि—

'श्रीर्षे प्रसूतेर्घटिका विधेया कालोऽतिसूक्ष्मः कथितो मुनीश्वरैः ।
इत्थं घटीयन्त्रविधानमाहं हवीरितं सूक्ष्मफलावबुध्यं ॥
यन्त्रं विवासाधनमेव कंश्चिन्निट्साधनं कंश्चिद्विह प्रयुज्यते ॥
प्रसाध्यते येन विवासाधनं मुख्यं घटीयन्त्रमहं प्रबध्यते ॥
वशापला तुल्योत्तमगुञ्जजा घटदलाकृतिरुच्छ्रयताऽङ्गुलैः ।
रसमिर्तविसृताकंमिताङ्गुलैः समधना तु घटी समुदीरिता ॥
चतुर्भिर्गोहभिर्गुञ्जा त्रिगुञ्जा बल्ल उच्यते ।
बल्लैः षोडशभिर्गणं गणं षोडशभिः पलम् ॥
तौल्यं तु साष्टद्वयमावहेन्नो वशाष्टगुञ्जं प्रबदन्ति मावम् ।
शला विधेया चतुरंगुलाऽऽर्धस्तलस्तु घट्या विवरं विधेयम् ॥ इति

विष्णुपुराणे तु घटिकाज्ञानोपायो यथा—

निमेषो मानुषो यो यं मात्रामात्रप्रमाणकः ।
तैः पञ्चवशभिः काष्ठा त्रिंशत्काष्ठास्तथा कला ॥
नाडिका तु प्रमाणेन कलावश च पञ्च च ।
दन्मानेन, दन्मसः सा तु पलान्यष्टप्रयोदश ॥
हेममावः कृतविद्यया चतुर्भिश्चतुरंगुलैः ।
मागधेन प्रमाणेन जलप्रस्थस्तु संस्मृतः ॥ इति ।

(शेष पृष्ठ ११४ पर)

त्रिकाण्डशेषेषि पृ० २७२ श्लोक ६४
'अथ ताम्री स्यान्मानरन्ध्रा विकालिका ॥'
इति ।

नलिकापर्यायाः—नलः, नलकसुषिरम्, नलिका,
नलिकाबन्धः ।

छिद्रप०—छिद्रम्, रन्ध्रम्, सुषिरम् ।

इह नलिकाछिद्रतो ग्रहदर्शनहेतुमाह
भास्करः 'दशयेद्विविचरं दिवि के वाजेहसि द्युचर'
दर्शनयोग्ये ।

पूर्वमेव विरचय्य यथोक्तं रञ्जनाय सुजनस्य
नृपस्य ॥ इति सि० शि० ।

'दृग्ग्रहप०—दृक्खगः, दृक्खचरः, दृग्ग्रहः, दृग्द्यु-
चरः ।

दृक्कर्मप०—दृक्कर्म, दृष्टिकर्म ।

दृक्कर्मलवप०—दृक्कर्मलवः, दृष्टिकर्मलवः ।

प्राग्दृग्ग्रहप०—पूर्वदृग्ग्रहः, प्राग्दृग्ग्रहः ।

पश्चिमदृग्ग्रहप०—पश्चिमदृग्ग्रहः, प्रत्यग्दृग्ग्रहः ।

'ताराग्रहकुजलम्बनप०—ताराग्रहकुजलम्बनम् ।

ताराभेदाः—(१) प्रजापतिः, (२) मृगव्याघः
(व्याघः), (३) ब्रह्महृद् (ब्रह्महृदयः), (४)
अग्निः (हुतभुक्), (५) अगस्त्यः, (६) अपां-
वत्सः (आपः), (७) लुब्धकः (लुब्धः), (८)
इन्द्रः (नेप्च्यूनः), (९) वरुणः (हर्षाल), (१०)
अभिजित् (ब्राह्मम्) चैते दशतारा अपि नभसि
दृश्यन्ते ।

(पृष्ठ ११३ का शेष)

नैमित्तिकस्य प्रपञ्चयिष्यन् निमेषादिक्रमेण प्रथमांशोक्तमेव कल्पप्रमाणमनुस्मारयति निमेष इति
सप्तभिः । मात्रैव मात्रं प्रमाणं यस्य । एकमात्रलघ्वजरोच्चारणकालसम्मितो हि निमेषः । निमेषकाल तुल्या
हि मात्रा लघ्वक्षरं च यत् ।' इति ब्राह्मणश्लोके ।।

नाडिकाज्ञानोपायमाह —

उन्मानेनेति साङ्ख्येन । अम्भ स उन्मानेन उन्मीयतेऽनेनेत्युन्मानं पात्रम् । अङ्गं न योगेन त्रयोदश साङ्ख्य-
त्रयोदशैत्यर्थः । उन्मानरूपेण घटितानि साङ्ख्यद्वादशपलानि सा नाडिका । साङ्ख्यद्वादशपलताम्रनिमित्तपात्रेण
सा नाडिका ज्ञातव्येत्यर्थः । किं प्रमाणं तत्पात्रं कार्यं तदाह 'मागधेन प्रमाणेन जलप्रत्यस्तु संस्मृतः ।' इति
साङ्ख्यद्वादशपल जलेन हि मागधदेशप्रत्यः प्रपूर्यते । तत्प्रमाणं पात्रं कार्यमित्यर्थोत्तिष्ठम् । ननु तथापि पात्रेण
कथं नाडिकाज्ञानं क्रियापरिच्छेदरक्षाकालस्येत्याशङ्क्य क्रियासिद्धये प्रत्यादि विशिनष्टि । हेमेति । माघः पञ्च-
गुञ्जः । हेम्नो माघंश्चतुर्भिश्चतुरङ्गुलेन शलाकारूपेण रचितः कृतच्छिद्रा । एतदुक्तं भवति । साङ्ख्यद्वादशपल-
ताम्रमयं मागधप्रत्यस्तमितमूर्ध्वायत पात्रं चतुर्माघचतुरङ्गुलहेमशलाकया कृताधश्छिद्रं जले स्थापितं तेन
च्छिद्रेण यावता कालेन पूर्यते तावान् कालो नाडिकेति । 'तथा च शुक्रः'—द्वादशाङ्गपलोन्मानं चतुर्माघचतुर-
गुलः । स्वर्णमाघः कृतच्छिद्रं यावत्प्रत्यस्तजलप्लुतमिति । इति तट्टीकार्या श्रीधर स्वाभिनः । इति शर्वाच० २।८६३ ।

(१) दृक्कर्मवत्तो ग्रहप्राकाशे दृग्गोचरो भवति ।

(२) भीमादीनां कुजलम्बनानि (क्षितिजलम्बनानि) नाम स्वत्वोदयास्तकाले लम्बनानि स्युः ॥

गतपर्यायाः—प्रतीतः, इतः, गतः, प्रगतः, यातः, व्यतीतः ।

गम्यपर्यायाः—अगतः, एष्यः, गम्यः, भविता, भाव्यः, येयः ।

तात्कालिकप०—तत्कालजः, तत्कालभवः, तात्कालिकः, तात्कालीनः ।

'पर्वप०—पर्व (अन्) (न०) पूर्णिमाप्रतिपत्सन्धिः, दर्शप्रतिपत्सन्धिः ।

पर्वान्तप०—अमान्तः, कृष्णगमः, कृष्णान्तः, दर्शान्तः, पर्वविरामः, पर्वविरामकालः, पर्वान्तः, पूर्णिमास्यन्तः, शुक्लगमः, सितान्तः, सूर्येन्दुसङ्गमान्तः ।

तिथिविरामप०—तिथिविरतिः, तिथिविरामः, तिथ्यन्तः, तिथ्यपायः स्फुटतिथ्यवसानम् ।

प्रतिपदन्तप०—प्रतिपदन्तः, प्रतिपद्गमः ।

विराट्त्वर्कप०—विपातः, विपातार्कः, विराट्त्वर्कः, व्यगुः, व्यगुरविः, व्यग्वर्कः ।

विराट्चन्द्रप०—विराट्चन्द्रः, व्यगुचन्द्रः, व्यगुविधुः ।

साग्वर्कप०—साग्वर्कः, साग्विनः ।

ग्रहणप०—ग्रहः ग्रहणम्, प्रग्रहः ।

सम्भवप०—विनिश्चयः, सम्भवः ।

क्षरप०—इषुः, कलम्बः, पृषत्कः, बाणः, शरः,

सायकः शेषपर्यायास्तु कामपर्याये द्रष्टव्याः ।

स्पष्टशरप०—स्पष्टबाणः, स्पष्टशरः, स्फुटबाणः, स्फुटशरः ।

चन्द्रशरप०—चन्द्रबाणः, चन्द्रविक्षेपः, चन्द्रशरः, विक्षेपः ।

अत्राह भास्करः—

'विक्षेपइन्दोः स च बाणसंज्ञः' इति शिरोमणौ ।

बिम्बप०—तनुः (स्त्री०), बिम्बः (प्रस्त्री), मण्डलम् (त्रि०), मानम् (न०), वपुः (उस्) (न०) ।

बिम्बकलाप०—बिम्बकला, बिम्बकलिका, बिम्बलिप्ता, बिम्बलिप्तिका, मण्डललिप्ता ।

अंगुलादिप०—अंगुलादि, अंगुलमुखम्, अङ्गुलिवदनम् ।

भूभाप०—ग्रवनीभा, उर्वीप्रभा, कुभा, क्षितिभा, क्षमाभा, भूच्छाया, भूभा, भूमिभा, मेदिनीच्छाया, राहुबिम्बम् ।

सूर्यग्रहणप०—रविग्रहः, सूर्यग्रहणम् ।

चन्द्रग्रहणप०—चन्द्रग्रहणम्, विधुग्रहः, विधुपिहितम् ।

'छाद्यप०—ग्राह्यः, छाद्यः, पिधेयः ।

'छादकपर्यायाः—ग्राहकः, छादकः, विधानम्, सञ्छादकः ।

(१) पर्वशब्दः पूर्णिमाऽभावस्या वाचो ज्ञेयः । (२) छादनीयो वा छादितुं योग्यश्छाद्यः ।

(२) अंगुलाधो 'अंगुल' मपि ग्राह्यम् ।

(३) छाद्यति यः सञ्छादकः । चन्द्रग्रहणे छादको भूभा । छाद्यचन्द्रः । रविग्रहणे छादकश्चन्द्रः, छाद्यो रविः । ग्राह्यग्राहकयोर्योगो ग्रहणम्, योगो नामान्तराभावः ग्राह्यग्राहकयोरन्तराभावो ग्रहणम् ।

मानैक्यप०—बिम्बयोगः, बिम्बैक्यम्, मण्डलयोगः,
मण्डलैक्यम्, मानयोगः, मानैक्यम् ।

मानैक्यखण्डप०—बिम्बयोगाद्धम्, बिम्बैक्यखण्डम्,
बिम्बैक्याद्धम्, मण्डलयोगाद्धम्, मण्डलैक्य-
खण्डम्, मण्डलैक्याद्धम्, मानयोगाद्धम्, मानै-
क्यखण्डम्, मानैक्याद्धम् ।

प्रासप०—ग्रसनम्, प्रासः, छन्नम्, पिहितम्, स्थ-
गितम् ।

खप्रासप०—अपिहितम्, खग्रसनम्, खप्रासः,
खच्छन्नम्, खच्छन्नकम्, नभश्छन्नम्, निखिल-
ग्रहः, सर्वग्रहः, सर्वग्रहणम् ।

स्थितिप०—स्थितिः ।

स्थितिभेदाः—(१) सार्शस्थितिः, (२) मध्य-
स्थितिः, (३) मोक्षस्थितिश्चेति स्थितेस्त्रयोभेदाः
स्युः ।

सार्शस्थितिप०—सार्शस्थितिः, सार्शिका, स्वा-
शिकी ।

मध्यस्थितिप०—मध्यस्थितिः, माध्यमिका,
माध्यमिकी ।

मोक्षस्थितिप०—मोक्षस्थितिः, मोक्तिका, मोक्तिकी
मोक्षिका, मोक्षिकी ।

स्थित्यद्धप०—स्थितिखण्डम्, स्थितिदलम्,
स्थित्यद्धम् ।

मर्दप०—मर्दम्, विमर्दम् ।

मर्दाद्धप०—मर्दखण्डम्, मर्ददलम्, मर्दाद्धम्,
विमर्दाद्धम् ।

स्पर्शिकप्रासप०—स्पर्शिकग्रसनम्, स्पर्शिकप्रासः ।

मोक्षिकप्रासप०—मोक्षिकग्रसनम्, मोक्षिकप्रासः ।

स्पर्शप०—स्पर्शः (प्रासप्रारम्भः) ।

मोक्षप०—मोक्षः (प्रासाभावः) ।

पिहितप०—पिहितम्, सम्मीलनम्, निमीलनम्,
(सर्वबिम्बप्रासः) ।

अपिहितप०—अपिहितम्, उन्मीलनम् (बिम्बो-
न्मुक्तप्रारम्भकालः) ।

स्पर्शकालप०—ग्रहणमुखम्, प्रग्रहः, (प्रारम्भः),
प्रग्रहणम्, स्पर्शकालः, स्पर्शसमयः ।

मध्यकालप०—ग्रहणमध्यम्, मध्यकालः, मध्य-
ग्रहः, मध्यग्रहणम्, तादाविरातः, स्फुटति-
थ्यवसानम् ।

सम्मीलनकालप०—निमीलनम्, पिहितम्, मील-
नम्, सम्मीलनम् ।

उन्मीलनकालप०—अपिहितम्, उन्मीलनम्,
उन्मीलनकालः ।

(१) एष स्थितेर्दलोनके स्फुटतिष्यन्ते भवति ।

(२) स्फुटतिष्यन्ते एष मध्यं मध्यग्रहणं ग्रहणमध्यं भवति । अस्मात्प्राक् स्थित्यद्धं नाडीषु प्रग्रहः,
परतो भुक्तिर्ज्ञेया ।

(३) एष मर्दाद्धं नाडीषु भवति ।

(४) स तु मर्दजातु नाडीषु भवति ।

सकलग्रहण०—ग्रहिलग्रहः, निखिलग्रहः, सकल-
ग्रहः, सर्वग्रहणम् ।

‘कङ्कणप०—कङ्कणम्, कङ्कणग्रहः, कङ्कणग्रह-
णम् ।

‘मोक्षकालप०—ग्रहणविरामः, पर्वविरामकालः,
मुवितः, मुवितकालः, मोक्षः, मोक्षकालः, विमोक्षः,
विमोचनम् ।

पर्वकालप०—ग्रहणाखिलकालः, पर्वकालः, पर्व-
समयः ।

परिलेखप०—ग्रालेख्यकर्म (ग्रन्), छेद्यक,
परिलेखः, बिम्बलेखनम्, मण्डललेखः ।

यदुक्तम्—

‘न छेद्यकमृते यस्माद्भेदा ग्रहणयोः स्फुटाः ।

ज्ञायन्ते तत्प्रवक्ष्यामिच्छेद्यकज्ञानमुत्तमम् ॥’
(इति सूर्यसिद्धान्ते ।)

नतभेदौ—(१) प्राङ्गतम् (२) पश्चिमगतम्,
चेतिनतस्य वलनसिद्ध्यै द्वौ भेदौ स्याताम् ।
यत्रार्कद्वोग्रंही क्रमेण रात्रिदिवसयोर्भवेताम्,
तदोक्तनते साध्ये ।

‘वलनभेदौ—(१) ग्राक्षवलनम् (२) ग्रायनवलनं,
चेति द्वौ वलनौ स्तः ।

वलनांघ्रिप०—वलनचरणाः, वलनपादाः, वलनां-
घ्रयः ।

‘संस्कृतिप०—संस्करणम्, संस्कृतिः, संस्क्रिया ।

प्रासांघ्रिप०—प्राशांघ्रिः, प्रासांघ्रिः, छन्नांघ्रिः,
छन्नाशांघ्रिः, दिक्चरणः, दिक्पादः ।

१-१३

१४-२६

- (१) ग्लौबिम्बमाने ऽर्कतनोः सुपुष्टे सर्वग्रहः कङ्कणमन्यया स्यात् । अस्यार्थः—अर्कतनोः सूर्यबिम्बाद्
ग्लौबिम्बमाने सुपुष्टे गुरुतरे सति सर्वग्रहो भवति । अन्यथा नाम चन्द्रबिम्बात्सूर्यबिम्बे
विस्तृततरे सति ‘कङ्कणग्रहणं’ शेषम् । ग्राहकबिम्बे पृथुतरे ग्राह्यमाच्छाद्य लग्नासग्रहणोद्भवः ।
ग्राहकबिम्बे लघुतरे सति ग्राह्यबिम्बं ग्राहकबिम्बमभितः सितकङ्कणाकृतिर्भूषं भ्राजते, ततः
कङ्कणग्रहणं वृष्यते ।

- (२) अग्न्याधिके स्फुटतिभ्यस्ते स्थितिबलेनैव मोक्षो भवति ।

- (३) सममण्डलप्राच्याः सकाशान्नाडिकामण्डलप्राची यावतामन्तरेण चलति तदाक्षं चलनमित्यन्वयं
नाम ।

अथवा—

यत्सममण्डलं सा द्रष्टुः प्राची, सममण्डलनाडिकामण्डलप्राच्योर्यन्तरं तदाक्षं चलनम् । यतो नाडि-
कामण्डलसममण्डलयोरन्तरं अक्षांशा एव, तथैव नाडीमण्डलप्राच्याः क्रान्तिमण्डलप्राची यावतामन्तरेण चलति
तदायनं चलनं अयनसम्बन्धित्वावायनं चलनं शेषम् ।

(४) संस्कृतिर्यथा—अनयोर्योगः, ऋचयोरपि योगः, अनयोरन्तरमेव योगः । ‘यदुक्तम्’—‘योगे
युतिः स्यात्क्षययोः स्वयोर्या अनयोरन्तरमेव योगः ।’ इति बीजगणिते ।

अनयसंस्कृतिर्यथा—अयनाक्षचलनयोः संस्कृतिः, एकविंश योगो भिन्नविशोरन्तरम् । चलनदिक्-
चरणाः स्युः ।

खग्रासांघ्रिप०—खग्रासांघ्रिः, खच्छन्नचरणः, सदैव' इत्युक्तेः ।

खच्छन्नपादः, खच्छन्नांघ्रिः, खच्छन्नाशांघ्रिः ।

प्रसार्यवाचकाव्ययशब्दौ—प्रसार्य (घ्र), वि-
गण्य (घ०), ('गणना करे' इति भाषा) ।

'सव्यप०—सव्यम्, वामभागः ।

'अपसव्यप०—अपसव्यम्, असव्यम्, दक्षिण-
भागः ।

तदुक्तम्—

'सव्यासव्यमपागुदग्वलनजाशांघ्रीन् प्रदद्याच्छरा-
शायाः स्याद् ग्रहमध्यमन्यदिशि खग्रासोऽथ वाशे-
षकम् ।' इति ग्रहलाघवे ।

'चन्द्रग्रहणभङ्गीप०—चन्द्रग्रहणभङ्गी, चन्द्रग्रह-
णछेद्यकलेखनम् ।

वर्णप०—वर्णः, शुक्लादिः ।

वर्णभेदा—(१) धूम्रः, (२) कृष्णः, (३) कृष्ण-
रवतः, (४) पिशङ्गश्चेते चन्द्रग्रहणस्य वर्णाः
स्युः । सूर्यस्य सदैव 'कृष्णवर्णः ।' अर्कस्तु कृष्णः

पर्वेशप०—पर्वनाथः, पर्वस्वामी, पर्वेशः ।

पर्वस्वामिनामानि—(१) ब्रह्मा (घन्), (२)
शशी (इन्), (३) इन्द्रः, (४) कुबेरः, (५)
वरुणः, (६) अग्निः, (७) यम इवेते पर्वस्वामिनः
स्युः ।

विहितप०—ग्रस्तम्, विहितम् ।

पिधानप०—अपिधानम्, आच्छदनम्, तिरो-
धानम्, पिधानम् ।

बिम्बशेषप०—बिम्बशेषम्, मण्डलशेषम्, मण्ड-
लावशेषः ।

त्रिभोनलग्नप०—त्रिभहीनम्, त्रिभहीनलग्नम्,
त्रिभोनम्, त्रिभोनलग्नम्, वित्रिभम्, वित्रिभ-
लग्नम्, खदलम् ।

'लम्बनप०—लम्बनम्, विलम्बनम्, हरिजम्^५ ।

'नतिप०—अवनतिः दृङ्नतिः, नतिः ।

दृक्क्षेप०—दृक्क्षेपः, दृष्टिक्षेपः ।

(१-२) प्राचीचिन्हतो वक्षिणाविक्रमेणांघ्रीन् शराशाया दद्यात् । एवं प्राचीचिन्हत उत्तराविक्रमेणां-
घ्रीन् शराशाया दद्यादित्यर्थः ।

(३) अस्यां स्पर्श—मौलन-मध्योन्मौलन-मुक्तयश्चेत्येतत्सर्वं दृग्गोचरं भवेत् । 'उक्तश्च'—'अखिल-
मिदं भङ्ग्यां भवेद् गोचरम् ।' इति ।

(४) दृक्सूत्राच्चन्द्रो यावतान्तरेण लम्बितस्तल्लवनम् ।

अथवा—

गर्भाविपृष्ठीययोगयोरन्तरमेव लम्बनम् ।

(५) दृग्लम्बाकान्तरजा ज्या छेदाप्ता भवेद्धरिजम् ।

'सूर्यसिद्धांते'—हरिजज्याभाव उक्तः स यथा—'मध्य १० लग्नस्थिते भानी हरिजस्य न सम्भवः ।।' इति

(६) वक्षिणोत्तरान्तरं यस्तन्मनिसंज्ञम् । दृक्क्षेपजा वित्रिभनतांशविका नतिः ।

दृक्क्षेपभेदौः—(१) रविदृक्क्षेपः, (२) चन्द्रदृक्-
क्षेप इत्येते दृक्क्षेपभेदौ स्तः ।

'विक्षेप०—विक्षेपः ।

चन्द्रपर्यायाः—इन्दुः, चन्द्रः, विष्णुः, शेषपर्यायाश्च-
न्द्रपर्याये द्रष्टव्याः ।

शृङ्गप०—कृणिका, विषाणम्, शृङ्गम् ।

उन्नतिप०—उदयः, उन्नतिः ।

'चन्द्रशृङ्गोन्नतिप०—चन्द्रशृङ्गोन्नतिः, विष्णुशृ-
ङ्गोन्नतिः, शशिशृङ्गोन्नतिः ।

यदुक्तम्—

'विष्णुशृङ्गोन्नतिरीक्ष्यते यदाह्ण तपनारते विष्णु-
रीक्ष्यतेऽन्यथा न ।' इति ग्रहलाघवे ।

उदयप०—उदयः, उदगमः, दर्शनम् ।

अस्तप०—अस्तः, लोपः, अदर्शनम् ।

'कालांशप०—कालांशकाः, कालांशाः, क्षणांशकाः,
क्षणांशाः, दृश्यांशाः, समयांशाः ।

कालांशानाह भास्करः—

'दस्रेन्दवः शैलभुवश्च शक्रा रुद्राः खचन्द्रा-

स्तथयः क्रमेण । चन्द्रादितः काललवा निरुक्ता
शशुक्तयोर्वक्रगयोर्द्विहीनाः ॥' इति शिरोमणी ।

पातांशप०—पातभागाः, पातलवाः, पातांशकाः,
पातांशाः ।

पातांशानाह गणेशः—

'खाम्बुधयः खयमाः खभुजङ्गाः खङ्गमिताः
खदश क्रमशः स्युः । पातलवाः कुसुताद् बुध-
भूयोर्मध्यमचञ्चलकेन्द्रविहीनाः ।' इति ग्रह-
लाघवे ।

भप०—उडु नक्षत्रम्, भम् ।

ग्रहप०—खगः, खेटः, ग्रहः, द्युचरः, द्युगतिः ।

युतिप०—युतिः, योगः, संयुतिः, ।

'भग्रहयुतिप०—नक्षत्रग्रहयोगः, भग्रहयुतिः ।

भग्रहयुतिमाह—नृसिंहदेवज्ञः—

'द्युचरभध्रुवकान्तरलिप्तिका द्युगतिभुक्तिहृता
हि गताऽगतैः । फलदिनैर्द्युचरेऽधिकहीनके युति-
रिहेतरथा खलु वक्रिणि ॥' इति ग्रहलाघवस्य
मल्लारिविबृती ।

युतिपर्यायाः—युतिः, युद्धम् ।

(१) अत्र रविग्रहेऽर्कचन्द्रयोर्गम्योत्तरमन्तरं 'विक्षेपः' । विक्षेपो नाम कक्षामण्डलविमण्डलयोर्गम्यो-
त्तरमन्तरं स्यात् ।

(२) भासप्रथमपादे, भासागतपादे च चन्द्रशृङ्गोन्नतिर्द्रष्टव्या ।

(३) सूर्यग्रहयोरन्तरे बद्धमाने सति 'ग्रहवर्शनं' (ग्रहोदयः), क्षीयमाणे सति गृहलोपः (गृहास्तः)
स्यात् ।

(४) भध्रुवकादगुणे शीघ्रगतिगृहे याता युतिः । पृष्ठे शीघ्रे गम्या युतिः ऋक्गतिगृहे सा
विलोमा ज्ञेया ।

युतिभेदाः—(१) युतिः (युद्धम्), (२) समा-
गमः, (३) अस्तमनम्, चेति युतेस्त्रयो भेदाः
स्युः ।

'युद्धभेदाः—(१) भेदः, (२) उल्लेखः, (३)
अंशुविमर्दनम्, (४) अपसव्यम् (असव्यम्),
चेति युद्धस्य चत्वारो भेदाः स्युः ।

तद्भेदानाह मयः—

'उल्लेखं ताराकास्पर्शाद् भेदे भेदः प्रकीर्त्यते ।
युद्धमंशुविमर्दाख्यमंशुयोगे परस्परम् ॥
अंशादूनेऽपसव्याख्यं युद्धमेकोऽत्र चेदणुः ।
समागमश्चेदंशादधिके भवतश्चेद्बलान्वितौ ॥'
इति सूर्यसिद्धान्ते ।

युतिप०—युतिः, संयुतिः ।

वियुतिप०—वियुतिः, वियोगः ।

भेदप०—भेदः, वियोगः ।

भेदयुतिप०—भेदयुतिः, भेदवियोगः ।

पराजयप०—पराजयः, पराभवः, रणेभङ्गः ।

पातप०—पातः, पुष्पवत्क्रान्तिसाम्यम् ।

पातभेदौ—(१) वंघृतपातः, (२) व्यतिपात-
श्चेति द्वौ पातौ स्याताम् ।

*वंघृतपातप०—वंघृतपातः, समक्रान्तिकालः,
महापातकालः ।

*व्यतिपातप०—व्यतिपातः, व्यतीपातः, क्रान्ति-
लिप्तासमकालः ।

गण्डान्तप०—गण्डान्तम्, तिथिभाङ्गसन्धिः ।

तदुक्तम्—

'नक्षत्रतिथिलग्नानां गण्डान्तं त्रिविधं स्मृतम् ।
न० ति० ल० न० ति० ल०
नव-पञ्च-चतुर्थानां द्वयेकार्द्धघटिकामितम्
श-चि-१।७७३

गण्डप०—गण्डः, गण्डकालः, गण्डसमयः ।

उक्तं च—

'अश्विनीमघमूलानां तिलो गण्डाद्यानाडिकाः ।
अन्त्याः पीष्णोरगेन्द्राणां पञ्चैव जवना जगुः ॥

(१) अन्योन्यं तारागृहाणां योगो युद्धं समागमश्च स्याताम् । यदा तारागृहाणां मिलनं चन्द्रेण सह
तदा समागमः । जेत्येषां मिलनं सूर्येण सह तदाऽस्तमनं स्यात् ।

उक्तं च—

'तारागृहाणामन्योन्यं स्यातां युद्धसमागमौ ।

समागमः क्षशाङ्केन सूर्येणास्तमनं सह ॥' इति सूर्यसिद्धान्ते ।

(२) अस्य सप्त नमुक्तं भूगुप्तसिद्धान्ते—'इयामो वा व्ययगतरक्षिमण्डलो वा रुद्रो वा व्ययगतरक्षि-
मान् कुशो वा आकाशतो विनिपतितः कृतापसव्यो विलेयो हत इति स गृहो गृहेण ॥

इति सूर्यसिद्धान्तस्य रङ्गनाथटीकायाम् ।

(३) रबीन्द्रोः क्रान्त्योः साम्यम् । (४) विपरीतायनगतयोश्चन्द्रार्कयोर्भगनाड्यं तयोर्युतौ
क्रान्तिलिप्ताः समाश्चेत्तदा व्यतीपातो नाम महापातो भवेत् ।

मूलेन्द्रयोर्दिवा गण्डो निशायां पितृसर्पयोः ।
सन्ध्याद्वये तथा ज्ञेयो रेवतीतुरगर्क्षयोः' इति
श० चि० २।१।७७१—७२ ।

खेटमण्डलान्तरप०—खेटमण्डलान्तरम्, ग्रह-
बिम्बकेन्द्रान्तरम् ।

इति श्रीमुकुन्ददेवज्ञ विरचिते ज्योतिषशब्दकाषे
ऽष्टमो ग्रहगणितबर्गः समाप्तः ।

— : ० : —

भावादिबर्गः ।

भावपर्यायौ—भावः, तन्वादिः ।

भावभेदाः—(१) तनुः, धनम्, (३) सहजः,
(४) सुखम्, (५) सुतः, (६) रिपुः, (७) जाया,
(८) मृत्युः, (९) धर्मः, (१०) कर्म (अन्)
(न०), (११) लाभः, (१२) व्ययः,—चेत्येते
द्वादशभावाः सन्ति ।

तनुवाचकशब्दाः—(१) क४म्, ख१०म्, प्राक्,
(२) अङ्गम्, आश्रमा (अन्), आदिः, आद्यः,
कल्पम्, कल्यम्, कायः, कु१०लम्, क्षेत्र४म्,
गात्रम्, धनः, च्युतिः, जन्म (अन्), तनुः,
तनूः, देहः, पिण्डम्, पुरम्, पूर्वः, पौरम्, मूर्तिः,
मूर्धा (अन्), मूलम्, लग्नम्, लेखा, वपुः (उष्),
वर्ष्म (अन्), शक्तिः, शिरः (अस्), शीर्षम्,
होरा (३) आदिमः, उदयः उदयन् (त्), उदगतः,
उदगमः, पुद्गलः, प्रथमम्, प्राक्कुजम्, प्राग्लग्न-
म्, भूकेन्द्रम्, विग्रहः, विलग्नम्, शरीरम्, सामश्च-
र्यम्, हरिजम् (४) अभ्युदितम्, उत्तमाङ्गम्,
उदयाद्विः, कञ्जासनम्, कलेवरम्, जीवगृहम्,
निर्विलग्नम्, प्राक्क्षितिजम्, प्राग्विलग्नम्, संह-

ननम्, समुदयः, समुदगतः, समुदगमः,
होरालेखा, (५) उदयगिरिः, उदयाचलः,
पूर्वविलग्नम्, प्रथमलग्नम्, (६) उदयशिखरिः ।
इति ।

धनप०—(१) गीः (गिर्), दृग् (श्), द्विः,
धम्, राः (रै), वाक् (च्), स्वम्, (२) अक्षि
(न्), अर्थः, आस्यम्, ऋवधम्, कोशः—षः,
गिरा, गोत्र१०म्, दृष्टिः, द्युम्नम्, द्रव्यम्,
धनम्, धान्यम्, निधिः, नेत्रम्, पोष्यम्, आह्नी,
भाषा, उक्तिः, मुखम्, रिक्थम्, ववत्त्रम्, वचः
(अस्), वसु, वाणी, वित्तम्, सारम्, (३)
आननम्, ईक्षणम्, कुटुम्बम्, कौटुम्बम्, द्वि-
णम्, द्वितयम्, द्वितीयम्, नयनम्, निधानम्,
भर्त्तव्यम्, भारती, लपनम्, लोचनम्, वचनम्,
वदनम्, वाक्स्थानम्, विभवम्, शेवधिः, हिर-
ण्यम्, (४) परिच्छेदः, परिजनः, परिबर्हः,
परि (री) वारः, पोष्यवर्गः, भरतीयम्, विलो-
चनम्, सरस्वती, स्वापतेयम् ।

सहजवा०—(१) त्रिः, दोः (ष्), (२)
अस्त्रम्, उरः (अस्), ऊर्जम्, ओजः (अस्),
कण्ठः, करः, गलः, तरः (अस्), तेजः (अस्),
त्रिकम्, दासः, धन्वी (इन्), धैर्यम्, पाणिः,
प्राणः, प्रेण्यः, बलम्, बाहुः, बीजम्, भुजः, भुजा,
भृत्यः, योद्धा (ड्), योधम्, योधः, लोकः, वक्षः
(अस्), वह्निः (इ० कैश्चित्), वीर्यम्, शक्तिः,
शुष्मम्, शौर्यम्, श्रवः (अस्), श्रुतिः, श्रोत्रम्, सहः,
सहः (अस्) (न०), स्थामन् (अन्), हस्तः । (३)
अनुगः, अनुजः, उद्यमः, किङ्करः, तृतीयम्,
त्रितयम्, दायदः, दुश्चिक्थम्, दुश्चित्कम्,

धानुष्कम्, पोरुषम्, प्रतापः, प्रभावः, भूतकः, योषनम्, योषेयः, योषेयः, विक्रमम्, विक्रान्तः, श्रवणम्, सगर्भ्यः, सहजः, सहायः, सहोत्थः, सामर्थ्यम्, सेवकः, सोदरः, सोदर्यः, (४) अनुचरः, पराक्रमः, सहचरः, सहोत्पन्नः, सहोदरः, (५) समानोदर्यः ।' इति ।

सुखभाववा०—(१) आपः (अप्) (स्त्री० व०), कम्, कुः, ख१०म्, बम्, भूः, मुद् (द्), वाः (र्), स्वः (बन्धुः), हृद् (द्), (२) अबा, अम्बा, अम्बु (न०), अम्भः (अस्), अर्णः (अस्), असुः ?, एधा, ओकः (अस्), काण्डम्, कुटम्, कुटिः, कु१०लम्, कुशम्, क्षितिः, क्षीरम्, क्षेत्रम्, गृहम्, गृहाः (पुं० व०), गेहम्, चित्तम्, चेतः (अस्), जलम्, जादतिः, तुरम्, तुय्यम्, तूय्यम्, तोयम्, दकम्, दायः, धाम (अन्), धिष्यम्, नारम्, निष्कम्, नीरम्, पत्रम्, पयः (अस्), पस्त्यम्, पाथम्, पाथः (अस्), पुरम्, प्रसूः, प्रियः, प्रीतिः, बन्धुः, बहिः (ष्), बाह्यम्, मनः (अस्), माता (तृ), मित्रम् (अजहल्लिङ्गम्) (न०), यानम्, युग्यम्, वनम्, वप्रः, वस्त्यम्, वयः (अस्), वारम्, वारि (न०), वातः, वाहः, वि१द्या, विशम्, विषम्, वृद्धिः, वेश्म (अन्), शर्म (अन्), शातम्, शाला, सखा (खि), सध (अन्), सुखम्, सुहृत्, (द्), सौख्यम्, स्फातिः, स्वान्तम्, हर्षः, हितम्, (३) अगारम्, अमृतम्, आगारम्, आनन्दः, आमोदः, आलयः, आस्प१०दम्, उदकम्, उरजम्, कबन्धम्, कमन्धम्, कमलम्, कीलालम्, कुटीरम्,

कुसलम्, कृपीटम्, केदारः, क्षणदम्, गोनिधिः, चतुर्थः, जननी, जनित्री, जीवनम्, तुरीयम्, ओरणम्, निकाय्यः, निकेतम्, निलयः, निवासः, निशान्तम्, पातालम्, पानीयम्, पुष्करम्, प्रमदः, प्रमोदः, बान्धवः, भवनम्, भुवनम्, भूतलम्, मन्दिरम्, मानसम्, वयस्यम्, वसतिः, वसेस्तिः, वाहनम्, शम्बरम्, शरणम्, सगोत्रः, सदनम्, सम्बरम्, समृद्धिः, सरिलम्, सलिलम्, सवित्री, सागरः, (इ० कै०), सादनम्, सुहितः, स्वजनः, हिबुकम्, हृदयम्, (४) आनन्दधुः, धनरसः, जनयित्री, जीवनीयम्, नागलोकः, निकेतनम्, बलिसध (अन्), मेघपुष्पम्, रसातलम्, वृद्धिस्थानम्, सरित्स्थानम्, सहचरः, स्थिरातलम्, (५) अधोभुवनम्, उदवसितम्, सर्वतोमुखम्, (८) अनलहरनिलयम् । इति ।

सुतभाववा०—(१) गोः (गो), चित् धीः, (२) आत्मा (अन्), गर्भः, चार्वी, जप्तिः, तन्तुः, तुन्दम्, देवः, पण्डा, पुत्रः, प्रजा, प्रेक्षा, बुद्धिः, मतिः, मनुः, मंत्रः, मेधा, राजः ?, विदा, विद्या, संवित् (द्), सुतः, सूनुः, स्वजः, स्वा४न्तम् ?, (३) अङ्गजः, अपत्यम् (अजहल्लिङ्गम्) (न०), आत्माजः, आनन्दः, आस्प१०दम् ?, उदरम्, कुमारः, चेतना, जठरम्, तनयः, तनुजः, तनुभूः, तनूजः, तनूत्यः, तनूभूः, त्रिकोणम्, दारकः, धिषणा, नन्दनः, पञ्चकः, पञ्चमः, प्रतिपत्, (द्), प्रतिभा, प्रतिमा, प्रभ३वः, प्रसूतिः, मनीषा, वाक्स्था२नम्, विवेकः, शेमुषी, सन्ततिः, सन्तानः (४) उपलब्धिः, तनुजनिः, तनुजन्म

(अन्), तनुजातः, तनुभवः, तनूत्पन्नः, तनूद्भवः, तनूभवः, सचि१२वादि, (४) तनुप्रसूतिः, पितृ-नन्दनः, इति ।

रिपुभाववा०—(१) चः, द्विट् (ष्), भीः, रुक् (ज्), (२) अंशः, अरिः, अरुः (उस्), अस्त्रम्, आमः, ईर्मम्, कटिः, कोपः क्रोधः, क्लेशः, क्षतम्, क्ष१२तिः, खलः, गदः, घातः, त्रासम्, दरम्, दस्युः, सुहृद् (द्), दुष्टम्, द्विषद् (द्), द्विषा (अन्), द्वेषः, द्वेषी (इन्), द्वेष्यः, नाभिः, नेष्टम्, परः, भङ्गः, भयम्, भीतिः, मान्द्यम्, रिपुः, रुजा, रोग, लोभः, विघ्नः, वैरी (इन्), व्याधिः, व्रणः, शत्रुः, शस्त्रम्, षष्ठः, हा१२निः, हृतिः, (३) अनात्मा (अन्), अमित्रः, अरातिः, अहितः, आकल्यम्, आतंकः, आमयः, आयुधम्, जिघांसुः, तस्करः, द्वेषणः, प्रत्यर्थी (इन्), मत्सरः, मातुलः, मोषकः, विपक्षः, विद्विषः, व्यसनम्, शात्रवः, षट्कोणम्, सपत्नः, साध्वसम्, (४) अपाटवम्, अभिघाती (इन्), अभिभवः, अभियातिः, अभियाती (इन्) असहजः, असहनः, उपतापः, चोरस्थानम्, ज्ञाति-स्थानम्, परिपन्थी (इन्), परिभवः, प्रत्यनीकम्, प्रहरणम्, वैरिस्थानम्, (५) अभिजिघांसुः, द्विष-दगारम्, (७) प्रवलतररिपुः । इति ।

जायाभाववा०—(१) इः, दम् (अ०), दा, स्त्री, (२) अष्वा (अन्), अर्यः, अर्या, अस्तः, कान्तः, कान्ता, कामः, क्षीर४म्, गिरिः (इ० कैश्चित्), गुडम्, गुप्तम्, जाया, तन्वी, दधि, दाराः (पुं० ब०), दारा (स्त्री), दूनम्, दूतम्, दूनम्, नारी, पतिः, पत्निः, -त्नी, पथः, पन्था (पथिन्), पद्या, प्रियः-या, भार्या, भीरुः, मदः मादः, मारः, मार्गः, रतिः, १-२६

लोकः (कैश्चित्), वस्तिः, वधूः, वष्टर्म (अन्), वाष्टः, सूपम्, सृष्टिः, स्मरः, (३) अङ्गना, अङ्गता, अतनुः, अन्ङ्गः, अयहनम्, अस्तभम्, आत्मभूः उत्तमा, कन्दर्पः, कलत्रम् (न०), कोपना, गन्तव्यम्, गमहनम्, गृहिणी, चित्तजः, चित्तोत्थः, जामित्रम्, दयिता, दर्पकः, दारभम्, द्वितीया, नदीशः (इति कैश्चित्), निवृत्तिः, पक्षद्विः, वी, पक्षद्विः-ती, पर्वतः (इति कैश्चित्), पुरन्ध्री, प्रद्युम्नः, प्रेयाः-सी, मनोजः, मनोभूः, मन्मथः, मुहिरः, यामित्रम्, युवतिः, रमणी, वधुटी, वधूटी, वर्तनिः-नी, विवाहः, शहरणिः, सप्तमः, सहरणिः, (४) अनन्धजः, अस्तमयम्, एकपदी, कुटुम्बिनी, कुसुमेषुः, गतिस्थानम्, चेतोजन्मा (अन्), जल-जाक्षी, दारालयः, पंकजाक्षी, पञ्चबाणः, पञ्च-शरः, परिणयः, पुष्पधन्वा (अन्), प्रियतमः-मा, भतृस्थानम्, भार्यास्थानम्, मनसिजः, मनोभवः, मूत्रकृच्छ्रम्, रतिपतिः, वधूगृहम्, वरारोहा, शम्बरारिः, सम्बरारिः, सुवासिनी, (५) असमहेतिः, अस्तभवनम्, कलत्रसम्पद् (द्), कुसुमशरः, दर्प-प्रगेहम्, परिणयनम् (न०), पाणिगृहीता-ती, मकरध्वजः, मकरेङ्गितः, मत्तकासिनी, मदनास्प-दम्, मीनकेतनम्, वरवर्णिनी, विषयशरः, सह-धमिणी, (६) एणनयनाङ्गम्, कामिनीमन्दिरम्, नीरजलोचना, पयोरुहचक्षुः (ष्), (७) द्रुहिण-गृहमुखी, सुनयनाभवनम् । इति ।

मृत्युभाववा०—(१) युत् (घ्), (२) अत्ता (त्), अन्तः, आजिः, आयुः, आयुः (ष्), (न०), कलिः, कालः, क्षयः, गुह्यम्, च्युतिः, छिद्रम्, जन्यम्, ध्वस्तम्, नाशः, बन्धः, मृतिः, मृत्युः, ३०-५८

मृधम्, याम्यम्, युद्धम्. योधम्, रणः (पुं० न०)
 रन्ध्रम्, रोकम्, रोदः, लयः, वधः, वपा, विलम्,
 व्याधिः, शान्तः (त्रि०), शुषि, श्वभ्रम्, संयत्
 (त्), (पुं० स्त्री), संख्यम्, समित्, (त्) (स्त्री),
 सुषिः, हरः, (३) अनीकः, अन्तकः, अत्ययः,
 अश्वायः, अष्टमः, आहवः, कलहः, कुटिलम्,
 कुहरम्, जीवितम्, दिष्टान्तः, निधनम्, निर्याणम्,
 निलयः, नैधनम्, पञ्चता, पञ्चत्वम्, पन्नगः
 (इति कैश्चित्), प्रधनम्, प्रलयः, मरणम्,
 माङ्गल्यम्, योधनम्, विग्रहः, विनाशः, विरतिः,
 विरामः, विलयः, विवरम्, संयुगः, संस्थानम्,
 संस्फोटः, संस्फोटः सङ्गरः, संग्रामः, समरः समितिः,
 समीकम्, सुषिरम्, (४) अभिमर्दः, अभ्यागमः,
 अभ्यामर्दः, आयोधनम्, आस्कन्दनम्, कालगेहम्,
 कालधर्मः, दीर्घनिद्रा, दुरोदरः, निपतनम्, निमी-
 लनम्, निर्व्यथनम्, पराभवः, पराभूतिः, परि-
 भावः, महायात्रा, लयपदम्, समाधानं, समुदायः,
 सम्प्रहारः, अभिसम्पातः, आयुर्विशेषः, कालभव-
 नम्, क्षतपर्यायः, जीवितकालः, जीवितफलम्,
 देहविवरम्, निधनपदम्, प्रविदारणम्, मरणपदम्,
 सम्परायिकम्, साम्परायिकम्, (६) कृतान्त-
 भवनम् । इति ।

भाग्यभाववा०—(१) तम्, धः, शम्, (२) अध्वा
 (अन्), आर्यः, ऊरुः, ऋतुः, क्षेमम्, गुरुः, जपम्,
 ज्ञानम्, तपः (अस्), तीर्थम्, दया, दानम्,
 दिष्टम्, दैवम्, घर्म्मः । नन्दः (इति कैश्चित्),
 पथः, पंथा (घिन्), पद्या, पुण्यम्, मंदम्, भद्रम्,
 भव्यम्, भाग्यम्, मनः (अस्), मार्गः, यज्ञः^{१०},
 वाटः, विधिः, विभुः, वृषः, शस्तम्, शिवम्,
 १-२६

शुभम्, श्रेयः (अस्), सृतिः, स्वान्तम्, (३)
 अध्वरः^{१०}, अध्वयुक् (ज्), अयनम्, अर्जितम्,
 आचार्यः, कल्याणम्, कुशलम्, तपस्या, त्रिको-
 णम्, बीक्षणम्, देशिकः, नवमः (त्रि०), नियतिः,
 पदविः—बी, पद्धतिः—ती, पैत्रिकम्, भविकम्,
 भावुकम्, मङ्गलम्, मानसम्, शरणिः, सरणिः^{१०},
 सुकृतम्, हृदयम्, (४) एकपदी, गुरुदेवः, त्रि-
 कोणम्, पितृगृहम्^{१०}, भागधेयम्, श्वः श्रेयसम्,
 (५) त्र्याद्यत्रिकोणम्, (७) देवतालयपदम्^{१०} ।
 इति ।

कर्मभाववा०—(१) खम्, दिव्, द्युः (अ०),
 द्यौः, राट्- (ज्), (२) अभ्रम्, आज्ञा, कर्म
 (अन्), कीर्तिः, कुलम्, कृत्यम्, ऋतुः, क्रिया,
 क्षमेश, जयः, जानुः, ज्ञानम्, तातः, धाम (अन्),
 नभः (अस्), नाकः, नादः, नृपः, पंक्तिः, पदम्,
 पिता (त्), मध्यः, मानः, यशः (अस्), राजा
 (अन्), राज्यम्, वंशः, वियत् (त्), व्योम
 (अन्), शिष्टिः, (३) अच्युतः, अनन्तम्, अन्वयः,
 अम्बकः, अम्बरम्, आकाशः (पुं० न०),
 आबुकः, आशाख्या, आस्पदम्, गगनम्, जनकः,
 जनिता (त्), जीवनम्, दशमः (त्रि०),
 दैत्यारिः, निदेशः, निर्देशः, पुष्करम्, प्रतिष्ठा,
 मध्यमः (त्रि०), मेघाध्वा (अन्),
 वणिज्या, वाणिज्यम्, विहायः (अस्), व्यापारः,
 शासनम्, समज्ञा, सविता (तृ०), (४) अन्तरि
 (री) क्षम्, अववादः, उडुपथः, कीर्तिस्थानम्,
 जनयिता (त्), तारापथः, नभस्थलम्, निषि-
 क्तकः, मधुहरः, महाविलम्, मेषूरणम्, राज्य-
 पदम्, विष्णुपदम्, विहायसः, सुरवर्त्म (अन्),

(५) अमरवर्त्म (अन्), गगनतलम्, गरुडधरः, गुणप्रवृत्तिः । (६) चित्तसमुन्नतिः, (७) दनु-जदलहरः । इति ।

लाभभाववा०—(२) अयः, आप्तिः, आयः, ईशः (इति कै०), जंघाः, तपः (अस्), प्राप्तिः, फलम्, भवः (इति कै०), भावः, रुद्रः (इ० कै०), लब्धिः, लाभः, शिरः (इ० कै०), (३) अधिकम्, अयानम् अवाप्तिः, आगमः, उपान्त्यम्, गिरीशः, (इ० कै०), जघनम्, लभ-नम्, सम्प्राप्तिः, (४) एकादशः (त्रि०), देवदेवः (इ० कै०), नन्दिनाथः (इ० कै०), फला-गमः, मनोरथः, समवाप्तिः, (५) धनाद्यागमः, (७) पशुपतिनिलयः (इति कैश्चित्) ।

व्ययभाववा०—(१) पद् (द्) (२) अकम्, अंहि, अंघ्रिः, अन्तः, अन्त्यः, अर्तिः, आर्तिः, कष्टम्, कृच्छ्रम्, क्षतिः, त्यागः, दुःखम्, ध्वान्तम्, नाशः, पदम्, पादः, पापम्, पाप्मा (अन्), पीडा, प्रान्त्यम्, बधः, मंत्री (इन्), रिःफम्, रिप्पम्, रिप्फम्, रिफ्रम्, बाधा, व्यथा, व्ययः, हानिः, (३) अन्तिमः, अपायः, अप्राप्तिः, अमात्यः, अलब्धिः, आभीलम्, चरणः, चरमम्, जघन्यम्, द्वादशः (त्रि.), निवृत्तः, पश्चिमः, पाश्चात्यः, पीडनम्, व्यथनम्, शयनम् सचिवः, (४) अपचयः, अपचितिः, अमानस्यम्, अव-सानम्, आमानस्यम्, धीसचिवः, प्रसूतिजम्, व्ययस्थानम्, (५) क्षयसूचकम्, बुद्धिसहायः, लग्नान्त्यखण्डम् । इति ।

आधेय—(ग्रह) पर्यायाः—अभ्रगः, खचरः, खेटः, ग्रहः, इति । शेषपर्यायास्तु ग्रहवर्गे द्रष्टव्याः ।

आधार—(राशिः, स्थानम्, भावश्च) पर्यायाः—ऋक्षम्, भम्, राशिः, इति । शेषपर्यायास्तु राशिवर्गे द्र० । स्थानपर्याया भावपर्याया-श्चास्मिन्नेव वर्गे द्रष्टव्याः ।

इह मदुक्तिविचारणीयः—

‘आधेयाः स्युर्भास्कराद्या ग्रहेन्द्रा,

आधारा भस्थानभावा निरुक्ताः ।

यद्याधारा सौम्ययुक्तेक्षिता ये,

तेषां पुष्टिर्हानिरुक्ता ज्यथा तु ॥ इति ।

स्थानवाचकशब्दाः—आयतनम्, आश्रयः, आस्प-दम्, गृहम्, धाम (अन्), निकेतम्, निवासः, पदम्, भावः, संश्रयः, स्थलम्, स्था-नम् । इति ।

पूर्णार्थसंख्यावाचकस्थाननामानि—(१) प्रथमाः, (२) द्वितीयः, (३) तृतीयः, (४) चतुर्थः, (५) पञ्चमः, (६) षष्ठः (७) सप्तमः, (८) अष्टमः, (९) नवमः, (१०) दशमः, (११) एकादशः, (१२) द्वादश,—इत्थानि लग्नादीनां द्वादशस्थानानां नामानि सन्ति । तानि त्रिषु ज्ञेयानि ।

इह दृश्यादृश्यार्द्धादिकं पूर्वापराद्धं च मदुक्तितो विचार्यते—

‘कामस्यैष्य लवाद्यमङ्गभगतांशांतं समस्तं दलं, दृश्यं वामवपुस्तथोदित,—मथादृश्याद्धं मन्यत्स-सम् ।

दक्षाङ्गं च तथा बुधैरनुदित, मानैष्यभागादिकं, पातालस्य गतांशकांतमखिलं पूर्वाद्धं मन्यत्परम् ॥

इति ज्योतिस्तत्त्वे ४।१०६ ।

अस्यार्थः—

सप्तमभावस्य भोग्यांशतः आरभ्य लग्नभुक्तांश-
पर्यंतं समग्रखण्डं 'दृश्यभागः', 'वामशरीरं',
'उदितं' चोच्यते । एवं तनुभावस्य भोग्यांशतः
आरभ्य सप्तमभुक्तांशपर्यंतं समग्रखण्डं 'अदृ-
श्याद्धं' म्, 'दक्षिणाङ्गम्', 'अनुदितं', चोक्तम् ।
इति, 'दशमतश्चतुर्थतश्च' 'पूर्वाद्धं' पराद्धं च
ज्ञेयमिति ।

उपचयभावनामानि—तृतीयः, षष्ठः, दशमः,
लाभश्चैतानि उपचयभावनामानि ।

उपचयपर्यायाः—उपचयः, ऋद्धिः, एधा, चयः,
चित्तिः, वृद्धिः, समुपचयः, इति ।

त्रिकभावनामानि—षष्ठः, अष्टमः, द्वादशश्चैता-
नि त्रिकभावनामानि ।

त्रिकवाचकशब्दाः—अनिष्टम्, अरिष्टभावः,
त्रिकम्, दुष्टम्, दुःस्थः, पीडास्थानम्, बाधकः,
बाधास्थानम् इति ।

पतितभावनामनी—षष्ठः, व्ययश्चैते पतित-
भावनामनी ।

पतितपर्यायः—पतितम् ।

केन्द्रभावनामानि—लग्नम्, चतुर्थम्, सप्तमं, दशम-
श्चैतानि केन्द्रभावनामानि ।

केन्द्रपर्यायाः—कण्टकम्, कीचकम्, केन्द्रम्, चतुः-
केन्द्रम्, चतुष्कचतुष्टयम्, चतुष्टयम् ।

पणकरभावनामानि—द्वितीयम्, पञ्चमम्,
अष्टमम्, एकादशं, चैतानि पणकरभावनामानि ।

पणकरपर्यायः—पणकरम् ।

आपोक्लिमभावनामानि—तृतीयम्, षष्ठम्,

नवमम्, द्वादशं, चैतानि आपोक्लिमभावनामानि ।

आपोक्लिमपर्यायाः—आपोक्लिमम् ।

अपचयभावनामानि—लग्नम्, धनम्, सुखम्,
सुतः, जाया, मृत्युः, दशमम्, एकादशं, चैता-
न्यपचयभावनामानि ।

अपचयपर्यायाः—अपचयः, अनुपचयः, पीडभम्,
पीडर्क्षम् इति ।

सुभावनामानि—लग्नम्, तृतीयम्, सुखम्, पञ्च-
मम्, सप्तमम्, नवमम्, दशमम्, एकादशम्,
चैतानि सुभावनामानि ।

सुस्थानपर्यायाः—सत्स्थानम्, सत्प्रदभम् सुस्थानम् ।

त्रिकोणभावनामनी—पञ्चमम्, नवमं, चैते
त्रिकोणभावनामनी स्तः ।

त्रिकोणपर्यायाः—कोणम्, त्रिकोणम्, शस्तम् ।

ज्ञानभावनामानि—द्वितीयम्, चतुर्थम्, पञ्च-
मम् चैतानि ज्ञानभावनामानि ।

ज्ञानपर्यायः—ज्ञानम् ।

लीनभावनामानि—तृतीयः, षष्ठः, अष्टमः, व्यय-
श्चैतानि लीनभावनामानि ।

लीनपर्यायः—लीनम् ।

आयुर्गृहनामनी—तृतीयम्, अष्टमं, चैते आयु-
र्गृहनामनी ।

आयुर्गृहपर्यायाः—आयुःस्थानम्, आयुर्गृहम्,
आयुर्भवनम् ।

मारकगृहनामनी—द्वितीयम्, सप्तमं, चैते मार-
कगृहनामनी ।

मारकगृहपर्यायाः—मारकगृहम्, मारकभवनम्,
मारकस्थानम् ।

नेत्रगृहनामनी—द्वितीयम्, व्ययश्चैते नेत्रगृह-
नामनी ।

नेत्रगृहपर्यायाः—चक्षुर्गृहम्, नयनभवनम्, नेत्र-
गृहम्, लोचनालयः ।

मंत्रीपर्यायाः—प्रजर्यम्, मैत्री, सख्यम्, सङ्गतम्,
साप्तपदीनम्, सौहार्दम्, सौहृदम् ।

मंत्रीभेदाः—(१) तत्कालमैत्री, (२) निसर्गमैत्री,
(३) पञ्चधामैत्री, चैते मैत्र्यास्त्रयो भेदाः स्युः ।

तत्कालमैत्र्याः प्रभेदौ—(१) मित्रभवनानि (२)
शत्रुभवनानि चैतौ द्वौ प्रभेदौ स्याताम् ।

स्वतोमित्रभवननामानि—द्वितीयम्, तृतीयम्, चतु-
र्थम्, दशमम्, एकादशम्, द्वादशम् ।

स्वतः शत्रुभवननामानि—एकमम्, पञ्चमम्,
षष्ठम्, सप्तमम्, अष्टमम्, नवमम् ।

निसर्गमैत्र्याः प्रभेदाः—(१) मित्राणि, (२) समाः
(समानाः, उदासीनाः), (३) शत्रवश्चैते निसर्ग-
मैत्र्यास्त्रयः प्रभेदाः स्युः ।

मित्रग्रहनामानि—(१) चन्द्रारजीवाः, (२)
जाकी, (३) रवीन्द्रज्याः, (४) भाकी, (५)
रवीन्द्राराः, (६) जार्की, (७) जाच्छी, चैतरवेः
क्रमान्मित्राणि सन्ति ।

समग्रहनामानि—(१) बुधः, (२) भौमेज्यभा-
क्यः, (३) भाकी, (४) आरेज्याक्यः, (५)
शनिः, (६) आरेज्यौ, (७) जीवश्चैते रवेः क्रमा-
त्समाः सन्ति ।

शत्रुग्रहनामानि—(१) भाकी, (२) अभावः, (३)
बुधः, (४) चन्द्रः, (५) भाच्छी, (६) रवीन्द्र,
(७) रवीन्द्राराश्चैते रवेः क्रमात्सपत्नाः सन्ति ।

पञ्चधामैत्र्याः प्रभेदाः—(१) अधिमित्राणि, (२)
मित्राणि, (३) समाः, (४) शत्रवः, (५) अधि-

शत्रवश्चैते पञ्चधामैत्र्याः पञ्चप्रभेदाः सन्ति ।

ते च यथा —

(१) द्विधा (तत्कालनिसर्गमैत्र्योः) मित्रता = अ-
धिमित्रता ।

(२) द्विधा (तत्कालनिसर्गमैत्र्योः) शत्रुता = अ-
धिशत्रुता ।

(३) एकत्र मित्रता अन्यत्र शत्रुता = समता ।

(४) एकत्र मित्रता अन्यत्र समता = मित्रता ।

(५) एकत्र शत्रुता अन्यत्र समता = शत्रुता ।

एवं पञ्चधा मैत्री विज्ञेया ।

सन्मित्रपर्यायाः—शुभसुहृत् (६), सन्मित्रम्,
स्विष्टः ।

कारकपर्यायाः—कर्ता, कारकः, विधायकः ।

कारकभेदौ—(१) चरकारकः (२) स्थिरकारकः,
श्चैतौ कारकस्य द्वौ भेदौ स्याताम् ।

चरकारकनामानि—(१) आत्मकारकः, अमा-
त्यकारकः, (३) भ्रातृकारकः, (४) पितृ-
कारकः, (५) पुत्रकारकः, (६) जातिकारकः,
(७) दाराकारकः,—श्चैतैः शाधिकतः क्रमेण
सप्तचरकारकाः स्युः ।

भाव (स्थिर) कारकग्रहनामानि—(१) सूर्यः,
(२) गुरुः, (३) भौमः, (४) जेन्द्र, (५)
गुरुः, (६) भौमार्की, (७) शुक्रः, (८) शनिः,
(९) सूर्येज्यौ, (१०) जार्केज्याक्यः, (११) गुरुः,
(१२) शनिः,—श्चैते तनुभावतः क्रमेण स्थिरभाव-
कारकाः स्युः ।

वर्गप०—कला, गणः, वर्गः ।

जातके वर्गभेदाः—(१) षड्वर्गाः, (२) सप्त-

वर्गः, (३) दशवर्गः, (४) षोडशवर्गः,—इच्छेते होराशास्त्रे वर्गाणां चत्वारो भेदाः स्युः । ताजिकशास्त्रे तु 'द्वादशवर्ग' इत्येको भेदः ।

षड्वर्गप्रभेदाः—(१) गृहम्, (२) होरा, (३) द्रेष्काणः (दृगाणः), (४) नवमांशकः, (५) द्वादशांशकः, (६) त्रिंशांशकः,—इच्छेते षड्वर्गप्रभेदाः स्युः । एते यात्राविवाहादिमुहूर्तेषु चिन्तनीयाः ।

सप्तवर्गप्रभेदाः—(१) गृहम्, (२) होरा, (३) द्रेष्काणः, (४) सप्तांशः, (५) नवांशः, (६) द्वादशांशः, (७) त्रिंशांशः,—इच्छेते सप्तवर्गप्रभेदाः स्युः । एते जातकपद्धत्युक्तरीत्या बलाद्यानयने चिन्तनीयाः ।

दशवर्गप्रभेदाः—(१) गृहम्, (२) होरा, (३) द्रेष्काणः, (४) सप्तांशः, (५) नवांशः, (६) दशमांशः, (७) द्वादशांशः, (८) षोडशांशः, (९) त्रिंशांशः, (१०) षष्ट्यंशः,—इच्छेते दशवर्गप्रभेदाः स्युः । अमी पारिजातांशादितः फलचिन्तने चिन्तनीयाः ।

षोडशवर्गप्रभेदाः—(१) गृहम्, (२) होरा, (३) द्रेष्काणः, (४) चतुर्थांशः, (५) सप्तांशः, (६) नवांशः, (७) दशमांशः, (८) द्वादशांशः, (९) षोडशांशः, (१०) विंशांशः, (११) सिद्धांशः, (१२) भांशः, (१३) त्रिंशांशः, (१४) खवेदांशः, (१५) अक्षवेदांशः, (१६) षष्ट्यंशः,—इच्छेते षोडशवर्गप्रभेदाः स्युः । इमे जातकेषु सूक्ष्मफलचिन्तने चिन्तनीयाः ।

ताजिकशास्त्रे द्वादशवर्गप्रभेदाः—(१) गृहम्, (२) होरा, (३) द्रेष्काणः, (४) चतुर्थांशः, (५) पञ्चमांशः, (६) षष्ठांशः, (७) सप्तांशः,

(८) अष्टमांशः, (९) नवांशः, (१०) दशमांशः, (११) एकादशांशः, (१२) द्वादशांशः,—इच्छेते द्वादशवर्गप्रभेदाः स्युः । एते वर्षफलानयने बलसाधनाय चिन्तनीयाः ।

गृहादीनामंशादिप्रमाणमित्यम्—

गृहे ३०° । होरायाम् १५° । द्रेष्काणे १०° । चतुर्थांशे ७° । ३०' ०" । सप्तांशे ४° । १७' । ६" । नवांशे ३° । २०' । दशमांशे ३° । ०' । द्वादशांशे २° । ३०' । षोडशांशे १° । ५२' । ३०" । विंशांशे १° । ३०' । ०" सिद्धांशे १° । १५' । ०" । भांशे १° । ६' । ४०" । त्रिंशांशे तु समराशिषु ५° । ७° । ८° । ५° । ५° अंशानां क्रमेण भजेज्याकर्षारास्तदंशेशाः । ओजराशिषु ५° । ५° । ८° । ७° । ५° अंशानां क्रमेण भजेज्याकर्षारास्तदंशेशाः । खवेदांशे ०° । ४५' । ०" । अक्षवेदांशे ०° । ४०' । ०" । षष्ट्यंशे ०° । ३०' । ०" एतदुक्तप्रमाणं स्वस्वप्रमाणेन पृथग् गुणयेत्तदा निजनिजप्रमाणं भवेत् ।

पारिजाताद्यंशानां नामानि—(१) पारिजातांशः, (२) उत्तमांशः, (३) गोपुरांशः, (४) सिंहासनांशः, (५) पारावतांशः, (६) देवलोकांशः, (७) ब्रह्मलोकांशः, (८) ऐरावतांशः, (९) श्रीधामांशः,—इच्छेते 'वैशेषिकांशका' ज्ञेयाः ।

होरापर्यायाः—भदलम्, भाद्रम्, राशिदलम्, राश्यर्द्धम्, होरा ।

द्रेष्काणप०—त्रिभागः, त्रिलवः, त्र्यंशः, दृक्काणः, दृगाणः, द्रेष्काणः ।

सप्तांशप०—सप्तमांशः, सप्तांशः, नगांशः, शैलांशः ।

नवांशप०—अंशः, अंशकः, अक्षुभागः, अक्षुलवः, अक्षुंशः, अक्षुंशकः, कला, गोंशः, गोंशकः, गोभागः, गोलवः, नन्दांशः, नवभागः, नवलवः, नवांशः, नवांशकः ।

दशमांशप०—दशमभागः, दशमलवः, दशमांशः, दशमांशकः, दिगंशः, दिगलवः ।

द्वादशांशप०—अर्कांशः, अर्कांशकः, द्वादशभागः, द्वादशलवः, द्वादशांशः, द्वादशांशकः ।

षोडशांशप०—नृपांशः, नृपांशकः, षोडशभागः, षोडशलवः, षोडशांशः, षोडशांशकः ।

त्रिंशांशप०—त्रिंशद्भागः, त्रिंशल्लवः, त्रिंशांशः, त्रिंशांशकः, खगुणभागः, खगुणांशकः, खगुणांशः ।

षष्ट्यंशप०—खरसांशः, खरसांशकः, खतर्कांशः, षष्टिभागः, षष्टिलवः, षष्ट्यंशः, षष्ट्यंशकः ।

अवस्थाभेदाः—(१) दीप्ताद्याः, (२) बालाद्याः, (३) जाग्रदाद्याः, (४) शयनाद्याः, (५) दृष्ट्याद्याः, (६) गविताद्याः, इत्येते ग्रहाणामवस्थानां षड्भेदाः सन्ति । इति ।

दीप्तादीनां नामानि—(१) दीप्तः, (२) स्वस्थः, (३) मुदितः (प्रमुदितः), (४) शान्तः, (५) शक्तः, (६) प्रपीडितः, (७) दीनः, (८) खलः, (९) विकलः, (१०) भीतश्चैतानि दीप्तादीनां नामानि ।

बालादीनां नामानि—(१) बालः, (२) कुमारः, (३) युवा (अन्), (४) वृद्धः, (५) मृतश्चैतानि बालादीनां नामानि ।

जाग्रदादीनां नामानि—(१) जाग्रत् (त्), (२) स्वप्नः, (३) सुषुप्तिः (स्त्री०), इत्येतानि जाग्रदादीनां नामानि ।

शयनादीनां नामानि—(१) शयनम्, (२) उपवेशः, (३) नेत्रपाणिः, (४) प्रकाशः, (५) गमनम्, (६) आगमनम्, (७) सभायां वसतिः, (८) आगमः, (९) भोजनम्, (१०) नृत्यलिप्ता, (११) कौतुकम्, (१२) निद्रा, चैतानि शयनादीनां नामानि ।

दृष्ट्यादीनां नामानि—(१) दृष्टिः, (२) चेष्टा, (३) विचेष्टा, चैतानि दृष्ट्यादीनां नामानि ।

गवितादीनां नामानि—(१) गवितः (सगर्वः), (२) मुदितः, (३) सज्जितः, (४) संशोभितः, (५) क्षुधितः, (६) तृषार्तकश्चैतानि गवितादीनां नामानि ।

द्वाराहादियोगनामानि—(१) द्वारहयोगः, (२) बालवैधव्ययोगः, (३) मृतापत्ययोगः, (४) राजयोगः, (५) राज्यप्राप्तियोगः, (६) विवाहयोगः, (७) विषकन्यायोगः, (८) वैधव्ययोगः, (९) षट्कलीवयोगः, (१०) सन्ततियोगश्चेत्यन्येऽपि योगाः स्युः ।

चन्द्रजनितयोगनामानि—(१) सुनका, (२) अनका, (३) दुग्धरा, (४) केमद्रुमश्चैते चत्वारश्चन्द्रजनितयोगास्तेष्वन्तिमो दरिद्रयोगो ज्ञेयः ।

रविजनितयोगनामानि—(१) वेशिः, (२) वोशिः, (३) उभयचरिः, (४) कर्तरी, चैते चत्वारो रविजनितयोगा अत्रापि कर्तरी न शस्तः ।

भौमादिजनितपञ्चमहापुरुषयोगनामानि—(१) रुचकः, (२) भद्रः, (३) हंसः, (४) मालव्यः,

(५) शशश्चैते भीमात् क्रमात् पञ्चमहापुरुष-
(राज) योगा ज्ञेयाः ।

भास्करादीनां विविधयोगानां नामानि—भास्करः ।
इन्द्रः । मरुत् (द्) । शकटः । लग्नाधियोगः ।
गजकेसरी (इन्) । धमला (स्त्री) । शुभः ।
अशुभः । कर्त्तरी (स्त्री) । पर्वतः । काहलः ।
मालिका (स्त्री) । चामरः । शंखः । भेरी (स्त्री) ।
मृदङ्गः । श्रीनाथः । शारदा (स्त्री) । मत्स्यः ।
कूर्मः । खड्गः । लक्ष्मीः (स्त्री) । कुसुमः ।
पारिजातः । कलानिधिः । अंशावतारः । ब्रह्म
(अन्) । रज्जूः (स्त्री) । मुसलः । नलः । माला
(स्त्री) । व्यालः । गदा (स्त्री) । शकटः । विहङ्गः ।
शृङ्गाटकः । हलम् । वज्रः (पुं० न०) । यवः ।
कमलम् । बापी । यूपः । शरः । शक्तिः (स्त्री) ।
दण्डः । नौका (स्त्री) । कूटः । छत्रम् । कामुकम् ।
अर्द्धचन्द्रः । चक्रम् । समुद्रः । गोलः । युगम् ।
शूलम् । केदारः । पाशः । दामिनी (स्त्री) ।
वीणा (स्त्री) । सिंहासनम् । ध्वजः । हसः ।
राजहंसः । कारिका (स्त्री) । एकावली (स्त्री) ।
चतुःशरः । अमरः । चापः । दण्डः । शकटः ।
नन्दा (स्त्री) दाता (तृ) । चिह्नपुच्छः । लालाटिः
(स्त्री) । दोला । बुधादित्यः । जलम् । श्रीछत्रम् ।
सिंहासनम् । चतुश्चक्रम् । प्रव्रज्या (स्त्री) इत्येते
भास्करादयो विविधयोगाः सन्ति । एषां लक्षणानि
फलानि च जातकेषु द्रष्टव्यानि । अथवा मदीयज्यो-
तिस्तत्त्वग्रन्थेष्वलोकितव्यानि ।

ताजिकशास्त्रीययोगनामानि—(१) इक्कवालः,
(२) इन्दुवारः, (३) इत्यशालः, (४) ईसराफः,
(५) नक्तम्, (६) यमया, (७) मणऊं, (८)
१-२६

कम्बूलः, (९) गैरिकम्बूलः, (१०) खल्लासरम्,
(११) रद्दम्, (१२) दुफालिकुत्थम्, (१३) दुत्थो-
त्यदिबीरः, (१४) तम्बीरः, (१५) कुत्थः, (१६)
दुरुफः, इत्येते ताजिकशास्त्रीयषोडशयोगाः सन्ति ।
तत्र ईसराफः, मणऊं, रद्दम्, दुरुफश्चैतेऽशुभ-
योगाः । एते सर्वे इत्यशालस्य भेदाः सन्ति ।
अमीषां लक्षणादिकं विस्तरतो मद्भिरचित ताजिक-
योगसंग्रहे द्रष्टव्यम् ।

वर्षीयपञ्चाधिकारिणां नामानि—(१) जन्म-
लग्नेशः, (२) वर्षलग्नेशः, (३) मुन्धाराशीशः
(मुन्धेशः), (४) त्रिराशीशः, (५) 'दिवा' रवि-
राशीशः । 'नक्तम्' चन्द्रराशीशः । एषां पञ्चा-
धिकारिणां मध्ये योऽधिकबली लग्नं पश्यति स
वर्षराद् बोध्यः ।

हर्षबलपर्यायः—हर्षबलम्, (वर्षे बलविशेषः) ।
हर्षबलभेदाः—(१) स्थानबलम्, (२) स्वगृ-
होच्चबलम्, (३) स्थानत्रयात्मकपुंस्त्रीबलम्, (४)
दिवा रात्रौ क्रमेण पुंस्त्रीबलम् । तेषां योगः कार्य-
स्तद्धर्षबलम् । यस्य ग्रहस्य बलयोगः पञ्चाल्पः स
होनबलो बोध्यः ।

हृद्वापर्यायी हृद्म् (न०), हृद्वा (स्त्री) ।

द्रेष्काणप०—दृगाणः, द्रेष्काणः, शेषस्त्वन्यत्र ।

नवांशप०—नवांशः, मुसल्लहः, शेषस्त्वन्यत्र ।

पञ्चवर्गीयबलनामानि—(१) स्वगृहबलम्, (२)
स्वोच्चबलम्, (३) हृद्बलम्, (४) द्रेष्काण-
बलम्, (५) मुसल्लहबलम्, इत्येषां योगश्चतु-
र्भिर्विभक्तो विशोपका स्यात् ।

सहमपर्यायीः—सद्य (अन्) (न०), सहमम्
(न०) ।

सहस्रनामानिः—(१) पुण्यसहस्रम्, (२) विद्या०
(३) गुह्य० (४) यशः० (५) माहात्म्य० (६)
प्राशा० (७) सामर्थ्य० (८) भ्रातृ० (९)
गौरव० (१०) राज० (११) तात० (१२)
मातृ० (१३) पुत्र० (१४) जीवित० (१५)
जल० (१६) मित्र० (१७) कर्म० (१८)
रोग० (१९) मन्मथ० (२०) कलि० (२१)
क्षमा० (२२) शास्त्र० (२३) बन्धु० (२४)
वन्दक० (२५) मृत्यु० (२६) देशान्तर०
(२७) धन० (२८) अन्यदारा० (२९) अन्य-
कर्म० (३०) वणिक्० (३१) वाणिज्य० (३२)
विवाह० (३३) प्रसूति० (३४) कार्यसिद्धि०
(३५) सन्ताप० (३६) श्रद्धा० (३७) प्रीति०
(३८) बल० (३९) सैन्य० (४०) अङ्ग०
(४१) जाड्य० (४२) रिपु० (४३) शौर्य०
(४४) उपाय० (४५) दरिद्र० (४६) व्यापार०
(४७) जलपात० (४८) गुरुता० (४९) जल-
मार्ग० (५०) बन्धनसहस्रं चेत्येतानि पञ्चा-
शत्सहस्रनामानि ।

पात्यांशपर्यायाः—पात्यभागाः, पात्यलवाः,
पात्यांशकाः, पात्यांशाः, हीनभागाः, हीनलवाः,
हीनांशकाः, हीनांशाः ।

पात्यांशदशाप०—पात्यांशदशा, हीनांशदशा ।

मुद्गादशाप०—मुद्गादशा, मोद्दीदशा ।

त्रिपताकचक्रप०—त्रिपताकचक्रम् (न०), त्रिप-
ताकी (स्त्री०) ।

मासप्रवेशप०—मावेशः, मासनिवेशः, मास-
प्रवेशः ।

दिनप्रवेशप०—दिनप्रवेशः, दिवसप्रवेशः, धुनि-

वेशः, धुप्रवेशः ।

इति श्रीमुकुन्ददेवज्ञविरचिते ज्योतिषशब्दकोषे
नवमो भावादिवर्गः समाप्तिमगात् ।

—०—

मुहूर्त्तविशेषः ।

मुहूर्त्तप०—दिनशुद्धिः, मुहूर्त्तः, इह गर्भाधाना-
दीनां संस्काराणां गृहारम्भयात्रादीनां शुभका-
र्याणां ज्योतिर्विद्वद्भिर्निर्णय्यात्मकः कालविशेषः ।

शुद्धिप०—विशुद्धता, विशुद्धिः, शुद्धता, शुद्धिः ।
शुद्धिवाचकशब्दाः—दोषखण्डनम्, दोषनिरा-
करणम्, दोषनिरासः, निर्दोषता, पवित्रता
विशुद्धता, शुद्धता, स्वच्छता ।

शुद्धिभेदाः—(१) पञ्चाङ्गशुद्धिः, (दिनशुद्धिः),
(२) चन्द्रशुद्धिः, (सर्वारम्भशुद्धिः), (३) लग्न-
शुद्धिः, (४) नवांशशुद्धिः, (५) रविशुद्धिः, (६)
गुरुशुद्धिः, (७) नैधनशुद्धिः, (८) गोचरशुद्धिः,
(९) अष्टकवर्गशुद्धिः, (१०) ताराशुद्धिः, (११)
शुक्रशुद्धिः, (१२) स्थानशुद्धिश्चेत्यादयः शुद्धे-
र्भेदाः स्युः ।

पञ्चाङ्गशुद्धिः—तिथि-वार-नक्षत्र-योग-करणानि
चैतानि पञ्चाङ्गानि । एषां मुहूर्त्तशास्त्रोक्त-
निर्दोषताऽऽदौ चिन्त्या । ततोऽभीष्टशुभकार्यस्य
मुहूर्त्तस्य मुहूर्त्तशास्त्रोक्तविधिना निर्णयः
कर्तव्यः ।

चन्द्रशुद्धिः—चन्द्रनिर्दोषता । अत्राह रामः—
'उभयोश्चन्द्रविशुद्धितो विवाहः । 'स एव'—
'स्त्रीणां विधोर्वलमुशन्ति विवाहगर्भसंस्कारयो-
रितरकर्मसु भर्तु रेव ॥' इति । अस्याः स्पष्टी-

करणं 'मदीयहोडाचक्रं' यथा—'सर्वं भपाश्रितं कर्मेति । 'द्वयो (वरकन्ययोः) स्तथा । ग्राह्यं दाशाङ्कस्य बलमिति । 'कलहश्चतुर्थे' इति । मृत्युरिहाष्टमाख्ये' इति । 'द्वादशे हानिरीरिता ।' इति च । इह गोचरे जन्मचन्द्रराशित उक्तस्थान-गत अर्थाच्चतुर्थाष्टमान्त्यगतश्चन्द्रो नेष्टः । कार्यभेदतो द्वादशगतश्चन्द्रस्य परिहार उक्तः । 'पट्टबन्धनचौलान्नप्राशने चोपनायने' । पाणिग्रहे प्रयाणे च चन्द्रमा व्ययगः शुभः ।' इति । क्षीरे यात्रायां च जन्मराशिस्थश्चन्द्रो नेष्टः ।

'क्षीरे प्रयाणे न शुभो जनोन्दुः' इति ।

सर्वारम्भशुद्धिः—लग्नचन्द्रयोः शुभता । 'तदुक्तं-मदीय होडाचक्रं—'सर्वारम्भः शुभोऽन्त्याष्टशुद्धो-पचयभेऽङ्गणे । सद्गुण्युते स्वभाङ्गक्षीत्स्नायत्रि-षड्गते विधौ ॥' इति ।

पृ० ४४ श्लो० ११७ ।

लग्नशुद्धिः—लग्ननिर्दोषता । अत्राह रामः—'आयोगे सुयोगोऽपि चेत्स्यात्तदानीमयोगं निहत्यैष सिद्धिं तनोति । परे लग्नशुद्ध्या कुयोगादिनाश' मिति । अथवा—'भार्या' त्रिवर्गकिरण शुभशील-युक्ता शीलं शुभं भवति लग्नवशेन तस्याः । तस्मा-द्विवाहसमये परिचिन्त्यते हि तन्निघ्नतामुपगताः सुतशीलधर्माः ।' इति मु० चि० ६, १

नवांशशुद्धिः—'तन्वंशकौ चन्द्रयुतौ खलाढ्यौ सर्वेषु सत्कर्मसु वर्जनीयौ ।' इ० बृ० हो० च० १०८।४१

रविशुद्धिः—रविनिर्दोषता । अत्राह रामः—'रविशुद्धिवशाच्छुभो वराणामिति । मदीयहोडा-चक्रेऽपि—'भानोः शुद्धौ ग्रहारम्भो व्रतोद्वाहावि-

नेज्ययोः ।' इति हो० ११६।४३ 'वरस्य मार्तण्ड-बलं विलोकयेत्' इति । करग्रहे । मृत्युप्रदोऽर्को निघने व्यये सुखे । सत् पूजयाऽर्को जनुरस्तधीतपः स्वगो रविस्तूपचये शुभप्रदः ।' इति । अत्र विशेष, यमाह—'गर्गो मुनिश्चाथ वसिष्ठकश्यपौ पाराशराद्या मुनयो वदन्ति । द्वितीयपुत्राम्बुगतो दिवाकरस्त्रयोदशाहात्परतः शुभावहः ॥' इति ।
गुरुशुद्धिः—गुरुनिर्दोषता । अत्राह रामः—'गुरु-शुद्धिवशेन कन्यकानां समवर्षेषु षडब्दकोप-रिष्टात् ।' इति । 'अपि च' वदुकन्याजन्मराशे-स्त्रिकोणायद्वि-सप्तगः ।

श्रेष्ठो गुरुः खषट्श्याद्ये पूजयाऽन्यत्र निन्दितः ।

नैषधशुद्धिः—लग्नादष्टमस्थानस्य निर्दोषता । अर्थात्तत्र शुभाशुभग्रहाभावः । 'संशुद्धे मृतिभवने' इति रामः । 'नैषधे शुद्धियुक्ते इति च ।

गोचरशुद्धिः—गोचरस्य निर्दोषता ।

यथा—'केतूपप्लवभौममन्दगतयः षष्ठत्रि-संस्थाः शुभाश्चन्द्रार्कावपि ते च तौ च दशमौ चन्द्रः पुनः सप्तमः । जीवः सप्तनवद्विपञ्चमगतो युग्मेषु सोमात्मजः, शुक्रः षड्दशसप्तवर्जमितरे सर्वेऽप्युपान्ते शुभाः ॥' इति ।

ताराशुद्धिः—तारानिर्दोषता । ताराशुद्धौ शुभं चोलमिति । हो० च० ११६।४३

त्रिपञ्चाद्विरहिततारासु चूडाकर्म शुभं स्यादित्यर्थः ।

'दिनर्क्षं गणयेद्यावद्गोहृच्छेषे त्वसत्त्रिभम्' पञ्चाद्विभं तथा' ह० हो० च० ११५।४३

शुक्रशुद्धिः—शुक्रस्य निर्दोषता :

तदुक्तम्:—

‘दक्षिणे दुःखदो दैत्यपूज्यो हन्त्यक्षि सम्मुखे ।
मूढगो रोधयेच्छस्तं शस्तः स्यात्पृष्ठवामयोः ॥’

इति हो० च० ११०।४१

स्थानशुद्धिः—भावानां निर्दोषता । ‘उक्तञ्च’
‘ग्रन्थान्तरे—

‘विवाहे सप्तमं शुद्धं यात्रायामष्टमं तथा ।
दशमं च गृहाम्भे चतुर्थं च प्रवेशने ॥’ इति ।

अष्टाष्टकवर्गशुद्धिः—

‘अष्टवर्गविशुद्धेषु गुरुशीतांशुभानुषु ।
व्रतोद्वाहौ च कर्त्तव्यौ गोचरेण कदापि न ॥’
इति राजमातङ्गः ।

तत्रैव —

‘अष्टवर्गेण ये शुद्धास्ते शुद्धाः सर्वकर्मसु ।
सूक्ष्माष्टवर्गसंशुद्धिः स्थूला शुद्धिस्तु गोचरे ॥
‘अभावतो गोचरशोभनानां शुद्धि
वदेद् भागुरिरष्टवर्गित् ।
बैधव्यकन्याक्षयहेतुयोगे
जीवाष्टवर्गस्य वदेत्तु शुद्धिम् ॥ इति ।
‘विफलं गोचरगणितं ह्यष्टकवर्गेण
निर्दिशेत्पुंसाम् ।
रेखाधिक्ये शुभदं बिन्दुधिके
नैव शोभनं प्रायः ॥ इति ।

शुभपर्यायाः—प्रशस्तम्, शस्तम्, शुभम्, सत्,
शेषस्तु ग्रहे ।

कार्यप०—अर्थः, कार्यम्, कृत्यम्, प्रयोजनम् ।

कर्मप०—कर्म (अन्) (न०), क्रिया (स्त्री), विधा
(स्त्री) ।

१-२८

कर्मवाचकशब्दाः—करणम्, कर्म (अन्), कृतिः,
क्रिया ।

विधानपर्यायाः—करणम्, कर्म (अन्), विधानम्,
विधिः (पुं०) ।

संस्कारपर्यायः—संस्कारः (पुं०) ‘संस्क्रियतेऽनेन
श्रीतेन स्मार्तेन वा कर्मणा पुरुष इति संस्कारः ।
‘गर्भाधानादिः ।’

संस्कारभेदाः—(१) गर्भाधानम्, (२) पुंसवनम्,
(३) सीमन्तोन्नयनम्, (४) जातकर्म (अन्),
(५) नामकर्म (अन्), (६) निष्क्रमः, (७) अन्न-
प्राशनम्, (८) चूडाकर्म (अन्), (९) उपनयनम्,
(१०) वेदारम्भः, (११) महानाम्नीव्रतम्, (१२)
उपनिषद्ब्रतम्, (१३) वेदब्रतम्, (१४) गोदानम्,
(१५) मेखलोन्मोक्षः, (१६) विवाहश्चेत्येते
षोडशमुख्यसंस्काराः सन्ति ।

गर्भाधानपर्यायाः—आधानम्, आधानविधिः,
आधानिकम्, कुसुमप्रतिष्ठा, गर्भप्रतिष्ठा, गर्भ-
स्थापनम्, गर्भाधानम्, गर्भाधानविधानम्, गर्भा-
धानविधिः, जीवसेकः, निषेकः, निषेककर्म (अन्)
पुंसवनप०—गर्भरक्षणम्, गर्भसंस्कारः, पुंसवम्,
पुंसवनम् । पुमान् सूयतेऽनेन ।

सीमन्तोन्नयनप०—सीमन्तः, सीमन्ताख्यम्, सीमन्त-
विधानम्, सीमन्तकर्म (अन्), सीमन्तोन्नयनम् ।
‘सीमन्तस्य तदाख्यगर्भसंस्कारस्योन्नयनमुद्भा-
वनम् ।

विष्णुपूजाप०—विष्णुपूजनम्, विष्णुपूजा, विष्णु-
र्चनम्, विष्णुर्चा । एषा तृतीयमासे कर्त्तव्या ।

जातकर्मपर्यायाः—जातकर्म (अन्), जातकर्मक्रिया,
जातक्रिया, जातकृत्यम्, मेधाजनिः ।

३०-५७

सूतिस्नानप०—प्रसववतीस्नानम्, प्रसूतास्नानम्, सूतिकास्नानम्, सूतिस्नानम् ।

सूतिकाक्वाथप०—प्रसववतीक्वाथम्, प्रसूतापथ्यम्, सूतिकाक्वाथम्, सूतिक्वाथम्, सूतिपथ्यम् ।

षष्ठ्युत्सवप०—षष्ठीमहोत्सवः, षष्ठ्युत्सवः ।

स्तनपानप०—दुग्धपानम् पशुपानम्, स्तनपानम्, स्तन्यपानम् ।

नामकरणप०—उत्थानम्, नामकरणम्, नामकृतिः, नामकृत्यम्, नामक्रिया, नामविधानम् ।

निष्क्रमप०—ग्रन्थपूर्तिः, उपनिष्क्रमणम्, निष्काशनम्, निष्क्रमः, निष्क्रमणम् ।

अन्नप्राशनप०—अन्नकाशनम्, अन्नप्राशनम्, अन्नादनम्, अन्नाशनम्, अशनम्, प्राशनम्, बालान्भुक्तिः ।

केशाधिवासनप०—कचाधिवासनम्, केशाधिवासनम्, शिरसिजाधिवासनम् ।

चूडाकर्मप०—चूडा, चूडाकरणम्, चूडाकर्म (अन्), चूडाकृत्यम्, चूडाक्रिया, चूलम्, चूलकर्म (अन्) ।

क्षौरप०—क्षौरम् क्षौरकृत्यम्, क्षौरक्रिया, मुण्डनम्, मुण्डनक्रिया, वपनम्, वपनक्रिया ।

कर्णवेधप०—कर्णच्छेदनम्, कर्णवेधः, कर्णवेधनम्, घ्राणवेधः, शब्दग्रहवेधः, श्रवणवेधनम्, श्रवणवेधविधानम्, श्रुतिवेधकर्म (अन्), श्रुतिवेधनम् ।

वटुप०—आजिनी (इन्), गुरुकुलवासी (इन्), माणवकः, मेखली (इन्), वटुः, वटुकः ।

मेखलाप०—मेखला, मौञ्जः, मौञ्जी ।

ब्रह्मसूत्रप०—उपवीतम्, देवलक्षम् (अन्), द्विजा-
१-२८

यनम्, पवित्रम्, ब्रह्मसूत्रम्, यज्ञसूत्रम्, यज्ञोपवीतम् ।

ब्रह्मचारिप०—ब्रह्मचारी (इन्), मुख्याश्रमी (इन्), वर्णी (इन्), व्रती (इन्) ।

व्रतबन्धपर्यायाः—अनयः, उपनयः, उपनयनम्, उपनायः, उपनायनम्, ब्रह्मसूत्रधृतिः, मेखलबन्धः, मेखलाबन्धनम्, मौञ्जरसनाबन्धः, मौञ्जीनिबन्धनम्, मौञ्जीबन्धः, मौञ्जीबन्धनम्, यज्ञसूत्रधारणम्, वटूकरणम्, व्रतबन्धः, व्रतादेशः ।

वरप०—उपयन्ता (न्तु), कन्यार्थी (इन्), कुमारः, परिणेता (तृ), वरः, विवोढा (ट्ट), वोढा (ट्ट) ।

वधूप०—कन्या, कुमारिका, कुमारी, वधुका, वधूः, वरार्थिनी ।

जन्मपत्रीप०—जननपत्री, जन्मपत्रम्, जन्मपत्रिका, जन्मपत्री ।

वरवध्वोर्जन्मपत्रीमेलनप०—मिलनम्, मेलः, मेलनम्, युक्तिः, युतिः, योगः, संयोगः, समता, सम्मिलनम् ।

कूटप०—अष्टकूटः, कूटः, वर्णादिः ।

कूटभेदाः—(१) वर्णः, (२) वश्यम्, (३) ताराः (४) योनिः, (५) ग्रहमन्त्री, (६) गणमन्त्री, (७) भकूटः (राशिकूटः), (८) नाडी, चेत्येतेऽष्टकूटाः संति ।

वर्णप्रभेदाः—(१) ब्राह्मणः, (२) क्षत्रियः, (३) वैश्यः, (४) शूद्रः । इत्येते चत्वारो वर्णाः सन्ति । अत्र 'वर्णाधिका वधूनंशस्ता' ।

वश्यप्रभेदाः—(१) द्विपदः (नरः), मिथुन-कन्या-
२९-५७

तुलाकुम्भा-श्चापाद्यश्च, (२) चतुष्पदाः (पशवः) (गोसिंहमृगमेषा नक्राद्यखण्डं चापपराद्धं च) ।
(३) कीटः (कुलीरः), (४) सरोसृपः (अलिः) ।
जलचरी (मृगोत्तराद्धं मीनश्च), 'ह्रि' ह्रित्वा सर्वे नृणां वश्याः । अलिं विना सर्वे हरे-
र्वश्याः ।

ताराप्रभेदाः—(१) जन्म (अन्), (२) सम्पत् (द्), (३) विपत् (द्), (४) क्षेमः, (५) प्रत्यरिः, (६) साधकः, (७) वधः, (८) मैत्रः, (९) अतिमैत्र-श्चेत्येता नवताराः संति । आसु त्रि-पञ्च सप्त-नेष्टाः ।

योनिप्रभेदाः—(१) अश्वः, (२) गजः, (३) मेषः, (४) सर्पः, (५) इवानः, (६) मार्जारः, (७) मूषकः, (८) गौः (गो), (९) महिषः, (१०) व्याघ्रः, (११) मृगः, (१२) वानरः, (१३) नकुलः, (१४) सिंहश्चेत्येताः चतुर्दश योनयः संति । आसु याः साहजिकवैरयोनयस्ता न शस्ताः स्युः ।

ग्रहमैत्रीप्रभेदाः—(१) मित्रम्, (२) समः, (३) शत्रुः । एते प्रागेवोक्ता इह तु प्रासङ्गिकाः । उभयोर्वैरकन्ययो राशिनर्वाशपत्योमित्रः शत्रुता चेत्तदामेलनं न शस्तम् ।

गणप्रभेदाः—(१) देवः, (२) मनुष्यः, (३) राक्षस-श्चेति त्रयो गणाः सन्ति । रक्षोगणजा-
कन्या न शस्ता । यदा वरो मनुजगणजस्तयोर्मेलनं न शस्तम् ।

भङ्गप्रभेदाः—(१) त्रिकोणम् (नवमपञ्चम-
राशी), (२) द्विद्वादशः (द्वितीयद्वादशराशी),
(३) षडष्टकम् (षष्ठाष्टमराशी), विषमभजायाः
१-२६

कन्याया भाद्वरभं षष्ठं न सन् । एवं तस्याः
समभजाया भाद्वरभमष्टमं तदपि न शोभनम् ।
अन्यत्सर्वमविचारणीयम् ।

नाडीप्रभेदाः—(१) आद्यनाडी, (२) मध्य-
नाडी, (३) अन्त्यनाडी—चेत्येतास्तिस्त्रो नाड्यः
सन्ति । यदोभयोर्वैरवध्वोर्जन्म मध्यनाडी-
नक्षत्रेषु भवेत्तदा मेलनं न सत् । मध्यनाडीदोषस्तु
सर्वथा त्याज्यः ।

वर्गभेदाः—(१) अवर्गः, (२) कवर्गः, (३)
चवर्गः, (४) टवर्गः, (५) तवर्गः, (६)
पवर्गः, (७) यवर्गः, (८) शवर्ग-श्चेत्येतेऽष्टौ
वर्गाः संति ।

वर्गस्वामिनामानि—(१) गरुडः, (२) विडालः,
(३) सिंहः, (४) इवानः, (५) सर्पः, (६)
मूषकः, (७) मृगः, (८) मेष-श्चेत्येतेऽवर्गात् क्र-
मादष्टवर्गाणां स्वामिनः संति । तत्र निजवर्गतः
पञ्चमो वर्गो नो शोभनः ।

रेवत्यादिभानां भागभेदाः—(१) पूर्वभागः (तत्र
रेवतीतः षण्णक्षत्राणि), (२) मध्यभागः (तत्रा-
र्द्राभतो द्वादशनक्षत्राणि), (३) परभागः (तत्रेन्द्र-
भतो नव नक्षत्राणि), पूर्वभागे वरः श्रेष्ठः ।
परभागे वधूः श्रेष्ठा । मध्ये तु द्वयोः
सुमतिः ।

नृदूरपर्यायः—नृदूरम् । 'इह कन्याजन्मभाद् द्वितीय-
नक्षत्रे वरजन्म न सत् ।

ग्रहमेलनभेदाः—(१) वरवध्वोर्जन्माङ्गात्तनुसुखा-
स्तमृत्यन्त्यगः कुजो नेष्टः ।

(२) तत्रगताः पापा अपि नेष्टाः ।

(३) वरजनने खलांतर्गतः सखलश्च सितोनेष्टः ।

अथवा

सितात्सुखास्तमृतिगाः पापा न शस्ता एवं कन्या-
जनने चन्द्रादपि चिन्तनीयाः ।

विवाहपर्यायाः—उद्वाहः, उपयमः, उपयमनम्,
उपयामः, करकमलपीडनम्, करकमलसंग्रहः, कर-
ग्रहः, करग्रहणम्, करतलग्रहः, करतलग्रहणम्,
करनिपीडनम्, करपीडनम्, करपीडा, करवारिज-
संग्रहः, कराब्जग्रहणम्, कराम्बुजार्दनम्, कराम्बु-
रुहग्रहणम्, करार्दनम्, करोत्पलग्रहः, दारकर्म
(ग्रन्), दारक्रिया, दारपरिग्रहः, दोर्ग्रहः, दोर्ग्रह-
क्रिया, दोर्वारिजार्दनम्, परिणतिः, परिणयः, परि-
णयनम्, पाणिग्रहः, पाणिग्रहणम्, पाणिग्रहोत्सवः,
पाणिनिपीडनम्, पाणिपयोजपीडनम्, पाणिपयोज-
पीडा, पाणिपीडनम्, पाणिपीडनविधिः पाणि-
पीडा, पाणिविषोदयग्रहः, प्रवेष्टपानीयरुहार्दनम्,
प्रवेष्टपीडा, प्रवेष्टोत्पलसंग्रहः, भुजग्रहः, भुजतो-
यजग्रहः, भुजवारिजग्रहः, भुजाब्जग्रहणम्, भुजा-
ब्जपीडा, भुजाभ्रपुष्पप्रसवग्रहः, भुजाम्बुजग्रहः,
भुजाम्बुजनिपीडनम्, वाधुक्यम्, विवाहः, विवाह-
कार्यम्, विवाहोत्सवः, शयकुशेशयमर्दनम्, शयग्रहः,
शयग्रहणम्, शयतोयजग्रहः, शयपीडनम्, शयाम्बु-
जग्रहः, शयसंग्रहः, समुद्वाहः, समुद्वाहविधिः, हस्त-
ग्रहः, हस्तग्रहणम्, हस्तपीडनम् इति ।

इह मदीयपद्यानि—

पाणिग्रहः, परिणयः, करपीडनं, च

दारक्रियो-पयम-पाणिपयोजपीडा ।

दोर्वारिजार्दन-करग्रहणो-पयामो-

द्वाहा, भुजाम्बुजनिपीडन-पाणिपीडे ॥१॥

शयग्रहः, पाणिपयोजपीडनं,

करार्दनं, हस्तनिपीडनं, तथा ।

भुजाब्जपीडा, भुजवारिजग्रहः,

प्रवेष्टपीडा, शयतोयजग्रहः ॥२॥

विवाह-वाधुक्य-करग्रहाश्च,

हस्तग्रहो, दारपरिग्रहश्च ।

भुजाभ्रपुष्पप्रसवग्रहश्च-

प्रवेष्टपानीयरुहार्दनं च ॥३॥

दारकर्म, भुजतोयजग्रहः,

पाणिपीडन-कराम्बुजार्दने ।

हस्तपीडन-करोत्पलग्रहो,

दोर्ग्रहः, परिणति-भुजग्रहः ॥४॥ इति ।

विवाहाग्निपरिग्रहपर्यायाः—प्रावसध्याधानम्.

उद्वाहपावकपरिग्रहः, विवाहाग्निपरिग्रहः ।

त्रेताग्निसंग्रहप०—त्रेताग्निसंग्रह, त्रेतानलसंग्रहः,
श्रीनाधानम् ।

वेदारम्भप०—ग्राम्नायोपक्रमः, वेदारम्भः, श्रुति-
प्रक्रमः ।

वेदव्रतप०—प्रागमव्रतविधिः, वेदव्रतम्, श्रुतिव्रतः,
श्रुतिनियमः ।

महानाम्नीव्रतप०—महानाम्नीव्रतः, महानाम्नी-
नियमः, महानाम्नीव्रतम् ।

उपनिषद्ब्रतप०—उपनिषत्तपः, उपनिषन्नियमः,
उपनिषत्पुण्यकम्, उपनिषद्ब्रतम् ।

क्षुरिकाबन्धप०—क्षुरिकाबन्धः, क्षूरिकाबन्धः,
क्षूरिकाबन्धनम् ।

केशान्तप०—केशान्तः, केशान्तः, केशान्तकर्म,
केशान्तकृत्यम्, केशान्तक्रिया, गोदानम् ।

समावर्तनपर्यायाः—मेखलामोकः, मेखलाव्रतविमो-

चनम्, मौञ्जीबन्धविमोचनम्, मौञ्जीविमोक्षः,
व्रतमोक्षणम्, समावर्तः, समावर्तनम्, समावर्तनकम्
स्नानम् ।

वधूप्रवेशप०—नववधूप्रवेशः, नववधूप्रवेशनम्,
वधूप्रवेशः, वधूसन्निवेशः, वधूसन्निवेशनम्, एष तु
विवाहोऽष्टदिनान्तराले कार्यः ।

द्विरागमप०—द्विरागमः, द्विरागमनम् ।

एषु तु विषमे मासे वर्षे वा कार्यः ।

यात्रापार्यायाः—अभिनिर्याणम्, गतिः, गमः, गम-
नम्, प्रयाणम्, प्रयाणकम्, प्रसरणम्, प्रस्थानम्,
यात्रा, व्रज्या ।

दोषप०—दूषणम्, दोषः ।

दोषभेदाः—(१) वेधः (पञ्चशलाकासप्तशलाका-
जन्यः), (२) लत्ता (लातः), (३) युतिः (गोचर-
ग्रहचारः), (४) वज्रः, (५) बाणः (मृत्युपञ्चकम्),
(६) जामित्रम् (यामित्रम्), (७) पातः (रवी-
न्द्रोन्नतिसाम्प्रतम्), (८) खार्जूरवेधः, (९)
दिग्योगः, (१०) उपग्रहश्चेते दशदोषाः सन्ति ।
ते विवाहादौ वर्जनीयाः ।

इहान्येऽपि दोषाः सन्ति ।

तेषां नामानि यथा—

(१) संवत्सरान्तिमपक्षः (चैत्रकृष्णपक्षः), (२)
आश्विनकृष्ण (महालय) पक्षः, (३) भीष्मपञ्च-
कम्, (माघशुक्लैकादशीतः पञ्चदिनात्मकः
कालः), (४) यमपञ्चकम् (कार्तिककृष्णत्रयोद-
शीतः पञ्चदिनात्मकः कालः), (५) विश्वघ्न-
पक्षः (त्रयोदशदिनात्मकः पक्षः), (६) गुर्वादित्य-
योगः, (७) ग्रहणदिनम्, (८) त्रिविधोत्पातदिनम्,

१-२८

(९) तिथिहानिः (अवमदिनम्), (१०) तिथिवृद्धिः,
(११) क्षयमासः, (१२) मलमासः (अधिकमासः),
(१३) पित्रोः श्राद्ध (तिथि) दिनम्, (१४) निष्टि-
करणम् (भद्रा), (१५) नष्टचन्द्रः (कृष्णचतुर्दशी-
तस्त्रिदिनात्मकः कालः), (१६) जन्ममासः, (१७)
जन्मतिथिः, (१८) जन्मनक्षत्रम्, (१९) शुक्रास्तः,
(२०) गुर्वस्तः, (२१) तयोः शैशववार्द्धके, (२२)
सिंहमकरस्येज्यः, (२३) वक्रगुरुः, (२४) अति-
चारगुरुः, (२५) होलाष्टकम्, (२६) सेन्दुलग्नम्,
(२७) सपापलग्नम्, (२८) सेन्दुलग्नांशः, (२९)
सपापलग्नांशश्चेत्यन्ये दोषाः सन्ति ।

(१) चन्द्रशुद्धिः, (२) लग्नशुद्धिः, (३) गुरुशुद्धिः,
(४) रविशुद्धिः, (५) ताराशुद्धिः, (६) नैव-
शुद्धिः—इत्यादयोऽपि विवाहादीनां मुहूर्तेष्व-
पेक्षिताः ।

गृहपर्यायाः—गृहम्, गेहम्, वेष्टम् (घनं), सध
(घनं), शेषस्तु देवे ।

वास्तुप०—प्रायः, गृहभूः, गृहार्हभूमिः, वास्तु,
वेष्टभूमिः, सदनभूमिः ।

हस्तप०—करः, पाणिः, हस्तः शेषस्त्वन्यत्र ।

वास्तुभेदाः—(१) ध्वजः, (२) घूमः, (घूमः),
(३) हरिः (सिंहः) (४) इवा (घनं) (कुक्कुरः),
(५) गौः (गो) (वृषभः), (६) खरः (गर्दभः),
(७) इमः (हस्ती गजो वा), (८) ध्वांक्षकः
वायसः काको वा), इत्यष्टावायाः सन्ति ।

द्वैध्यपर्यायाः—प्रायतिः, दीर्घता, दीर्घ्यम्, ('लम्बाई'
इति भाषा) ।

विस्तृतिप०—विस्तरणम्, विस्तारः, विस्तृतिः ।
(‘चौड़ाई’ इति भाषा) ।

२९-५७

गुणमप०—ग्राह्यम्, गुण्यम्, हृतम्, शेषस्तु गणना-
वर्गः ।

पिण्डप०—गुणनफलम्, पिण्डम्, विस्तृतिर्द्विधाहतिः ।
वास्तवादीनां नामानि—(१) वास्तु, (भायः),
(२) वारः, (२) अंशकः, (४) धनम् (द्रव्यम्),
(५) ऋणम्, (६) नक्षत्रम्, (७) तिथिः, (८)
योगः, (९) धातुः (उष्), चैते वास्तवादयो नव
वास्तुशास्त्रोक्तगणितविधिनाऽऽज्ञेयाः इति ।

वास्तुपर्यायी—भायः, वास्तु ।

नृपमन्दिरपर्यायाः—नृपमन्दिरम्, भूपालभवनम्,
राजनिकेतनम्, सौधम् ।

विमानप०—विमानम्, सम्राट्भवनम्, सार्वभौम-
गृहम् ।

तद्भेदाः—(१) नन्दावर्तः (नन्दावर्तः), (२)
रुचकः, (३) वर्द्धमानः, (४) विच्छन्दकः (विच्छ-
दकः), (५) सर्वतो भद्रः, (६) स्वस्तिकः ।
विशेषस्तु वास्तुशास्त्रे बृहत्संहितायां च द्रष्टव्यः ।
प्रासादपर्यायाः—देवमन्दिरम्, प्रसादनः, प्रासादः,
राजमन्दिरम् ।

हर्म्यप०—धनिवासः, हर्म्यम् ।

देवस्थानप०—भायतनम्, चैत्यम्, देवस्थानम्,
मन्दिरम्, सुरसद्य (अन्), सुरालयः ।

यज्ञस्थानप०—प्रध्वरशाला, ऋतुशाला, मखशाला,
यज्ञशाला, यज्ञस्थानम् ।

हविर्गृहपर्यायाः—हविर्गृहम्, हविर्गृहम्, हविर्भवं-
त्तम्, होत्रीयम् ।

शान्तिगृहप०—भायवर्णम्, शान्तिगृहम्, शान्ती-
निकेतनम्, शान्तीसदनम् ।

छात्रवृत्तिप०—आसथः, भावसध्यम्, छात्रालयः,
मठः ।

जिनमन्दिरप०—भायतनम्, चैत्यम्, जिनसद्य
(अन्), विहारः ।

पर्णशालाप०—उटजः, पत्रशाला, पर्णशालम्, पर्ण-
शाला, ('फोपडा' इति भाषा) ।

शयनागारप०—अपवरकः, गर्भागारम्, वासीकः
(अस्), शयनागारम्, शयनास्पदम् ।

कोशप०—कोशः-वः, भाण्डागारम्, (भण्डार,
खजाना, तहसील, इति च भाषा) ।

सूतिकागृहप०—अरिष्टम्, प्रसूतिभवनम्, सूतिका-
गृहम् ।

अन्नदानादिगृहप०—अन्नदानाद्युदवसितम्, प्रति-
श्रयः, सत्रशालम्, सत्रशाला ।

पानीयशालाप०—जलशाला, पानीयशाला, प्रपा ।

गोशालाप०—गोशाला, सन्दानिनी, सुरभिशाला ।

शिल्पिशालाप०—आवेशनम्, शिल्पिशाला ।

अश्वशालाप०—अश्वशाला, वाजिशालम्—ला,
मन्दुरा । 'घोड़शाल' इति भाषा ।

हस्तिशालाप०—गजशाला, चतुरम्, हस्तिशाला ।

पाकस्थानप०—पाकस्थानम्, महानसम्, रसवती,
सूदशाला ।

मुनिस्थानप०—आश्रमः, मुनिकुटी, मुनिस्थानम् ।

वृक्षप०—अंहिपः, अगः, अगच्छः, अगमः, अंहिपः,
अद्रिः, अनोकहः, आगमः, आरोहकः, उरुः, ऊर्णः,
करालिकः, कारस्करः, कुचिः, कुजः, कुञ्जः, कुटः
कुटारः, कुठः, कुठाः, कुठिः, कुरुहः, क्षितिजः,
क्षितिरुहः, गच्छः, चरणपः, जन्तुः, जर्णः, जीर्णः,
२६-५६

तरुः, द्रुः, द्रुमः, द्वीपः धरणीरुहः, नः, नगः, नन्दा-
वर्तः, नागः, पर्णी (इन्), पलाशी (इन्), पादपः,
पुलाकी (इन्), पुष्पदः, पुष्पफलदः, पुष्पफली
(इन्), फलदः, भूजः, भूरुद (ह्), भूरुहः, महोजः
महीरुहः, रुक्षः, वनस्पतिः, वसुः, वह्निजन्मा
(अन्), वह्निभूः, विटपी (इन्), विष्टरः, वृक्षः,
शाखी (इन्), शालः, शिखरी (इन्), सालः
सीमाकः, सीमिकः, स्कन्धी (इन्), स्थिरः, हरित्
(त्), हरितच्छदः, हरिद्रुः । 'वेड' 'गाछ' 'विरुवा'
इति च भाषा ।

काष्ठपर्यायाः—काष्ठम्, दलिकम्, दारु, दारु-
मात्रः, स्थाणु, 'लकड़ी' इति भाषा ।

प्रस्तरप०—अश्मा (अन्), उपलः, काचकः, ग्रावा
(अन्), दृश (ष) त् (द्), पारटीटः, पारारुकः,
पारावुकः, पाषाणः, प्रस्तरः, मृन्मरुः, शिला,
'पत्थर' इ० भा० ।

मृत्तिकाप०—तुवरी, मृत्तिः, मृत्तिका, मृत् (द्),
मृदा, । 'मिट्टी' इ० भा० ।

पाषाणचूर्णप०—पाषाणक्षोदः, प्रस्तरचूर्णः,
शिलारजः (अस्), 'सिमेण्ट' इति भाषा ।

सुधाप०—कटशर्करा, लेपनम्, लेपनद्रव्यम्, सुधा,
सौधभूषणम् । 'चूना' इ० भा० ।

इष्टकाप०—इष्टका, दग्धमृत्खण्डम्, दग्धमृच्छ-
कलम् । 'ईष्ट' इति भाषा ।

शिल्पप०—कर्म (अन्), कला, शिल्पम्,
विज्ञानम् ।

शिल्पिप०—कारी (इन्), कारु, कारुकः,
प्रकृतिः, शिल्पकारः, शिल्पी (इन्), । 'मिस्त्री'
'राज', 'ओड', इति च भाषा ।

वर्द्धकिप०—काष्ठतट् (क्ष्), काष्ठतक्षकः, तक्षा
(अन्), त्वष्टा (ष्टृ), रथकृत् (त्), रथकारः,
वर्द्धकिः, शिल्पकारः, शिल्पकारी (इन्) । 'बडई'
इति भाषा ।

शयनगृहप०—अपवरकः, गर्भागारम्, वासोकः
(अस्) । शेषस्त्वन्यत्र ।

खट्वाप०—खट्वा, पर्यङ्कः, पत्यङ्कः, मञ्चः,
मञ्चकः ।

शय्याप०—तलिमम्, तल्पम्, शयनम्, शयनीयम्,
शय्या ।

निद्राप०—तन्द्रा-न्द्रिः-न्द्री, तामसी, नन्दीमुखी,
निद्रा, प्रमीला, शयनम्, श्वासहेतिः, संलयः,
संवेशः, स्वापः ।

अधिकनिद्राप०—सुखसुप्तिका, सुप्तम्, सुष्वापः ।

मनुष्यप०—मनुजः, मनुष्यः, मानवः, शेषस्तु
देववर्गे ।

पुरुषप०—नरः, पुरुषः, शेषस्तु देववर्गे ।

पति०—धवः, पतिः, भर्ता (त्), शेषस्तु रवौ ।

स्त्रीप०—नारी, महिला, स्त्री, शेषस्तु सरस्व-
त्याम् ।

पत्नीप०—गृहिणी, पत्नी, भार्या, शेषस्तु सरस्व-
त्याम् ।

शिशनप०—कामलता, पुंश्चिह्नम्, मेढः, मेहनम्,
लङ्गुलम्, लाङ्गुलम्, लिङ्गम्, शङ्कुः, शिशनम्,
शेषः, शेषः (अस्) (न०), शेषः, शेषः (अस्)
(न०) ।

योनिप०—अपत्यपथः, च्युतिः, बुलिः, भगः,
योनिः, स्मरकूपिका, स्मरमन्दिरम्, स्त्रीचिह्नम् ।

वीर्यप०—आनन्दप्रभवम्, इन्द्रियम्, किट्टव-
३०-५८

जितम्, निषेकम् पुंस्त्वम्, पौरुषम्, प्रधानधातुः, बलम्, बीजसमुद्भवम्, रेतः (अस्) (न०), वीर्यम्, शृक्रम् ।

नरनारीप०—जम्पती, जायापती, दम्पती, भार्यापती ।

अथवा—

द्वन्द्वम्, नृयुग्मम्, मिथुनम्, स्त्रीपुंसी (पुं० द्वि०) ।

मैथुनप०—कामकेलिः (स्त्री०), ग्राम्यधर्मः, निधुवनम्, पशुक्रिया (स्त्री०), पशुधर्मः, मैथुनम्, मोहनम्, रतम्, रतिः (स्त्री०) रहः (अस्) (न०), व्यवायः, संवेशनम्, सम्प्रयोगः, सम्भोगः, सुरतम् ।

आधानप०—आधानम्, गर्भाधानम्, निषेकः, बीजप्रक्षेपकालः ।

गर्भाशयप०—उल्बम्, गर्भाशयः, जरायुः, 'गर्भं भिल्ली' इति भाषा ।

रक्तशुक्रमिश्रणप०—ऊल्बम्, कललम् ।

दोहदप०—दोहदम्, दोहदम्, लालसा, श्रद्धा ।

दोहदान्विताप०—दोहदान्विता, श्रद्धालुः ।

गर्भप०—गरभः, गर्भः, दोहदलक्षणम्, भ्रूणः ।

गर्भवतीप०—अन्तर्वर्ती, आपन्नसत्त्वा, उदरिणी, गर्भवती, गर्भिणी, गुर्विणी, गुर्वी ।

प्रसवमासप०—वैजननः, सूतिमाः (अस्), सूतिमासः, जन्ममासः ।

प्रशवप०—उद्भवः, प्रसवः, प्रसूतिः (स्त्री), विजननम्, सवः, समुद्भवः ।

प्रसूताप०—जातसन्ताना, जातापत्या, नव-
१-२५

प्रसूता, प्रजाता, प्रसववती, प्रसूता, प्रसूतिका, विजाता, सूतका, सूतिका ।

उपसूतिकाप०—उपसूतका, उपसूतिका, उप-
प्रसूता, उपप्रसूतिका ।

सूतिकागृहप०—अरिष्टम्, सूतिकागारम्, सूति-
कागृहम्, सूतिकागृहम्, सूतिकाभवनम्, सूतिका-
वासः, सूतिगृहम् ।

पुत्रप०—आत्मजः, तनयः, नन्दनः, पुत्रः, शेष-
स्त्वन्यत्र ।

पुत्रीप०—आत्मजा, कन्या, दुहिता, पुत्री,
शेषस्त्वन्यत्र ।

बालकप०—अर्भः, अर्भकः, उत्तानशयः, कुमारः,
कुमारकः, क्षीरकण्ठः, क्षीरकण्ठकः, क्षीरपः,
गर्भः, डिम्भः, दारकः, पाकः, पृथकः, पोतः,
पोतकः, बालः, बालकः, बालिशः, माणवकः,
मुष्टिन्धयः, वटुः, वत्सः, शावः, शावकः, शिशुः,
शिशुकः, स्तनन्धयः, स्तनपः ।

इति श्रीमुकुन्ददेवज्ञविरचिते ज्योतिषशब्द-
कोषे दशमो मुहूर्तादिवर्गः समाप्तः ।

—:०:—

आयुर्वायादिवर्गः ।

आयुः पर्यायाः—आयुः (पुं०), आयुः (उस्) (न०),
जीवितकालः, परमायुः (उस्) (न०) ।

आयुष्यप०—आयुष्यम्, पथ्यम् ।

अरिष्टप०—अरिष्टम्, अशुभम्, कष्टम्, जन्यं,
रिष्टम् ।

अरिष्टभेदाः—(१) गण्डारिष्टम्, (२) चन्द्रारि-
२६-२४

ष्टम्, (सु) ग्रहारिष्टम्, (४) योगारिष्टम्, (५) पताकीवेधजारिष्टं चैतेऽरिष्टस्य पञ्च भेदाः स्युः । गण्डान्तप०—गण्डान्तम् (न०), तिथ्यादिसन्धिः (पु०) ।

गण्डान्तभेदाः—(१) तिथिगण्डान्तः, (२) नक्षत्रगण्डान्तः, लग्नगण्डान्तश्चैते गण्डान्तस्य त्रयो भेदाः सन्ति ।

तदुक्तं ग्रन्थान्तरे—

‘नक्षत्रतिथिलग्नानां गण्डान्तं त्रिविधं स्मृतम् ।
नवपञ्चचतुर्यानां ह्येकार्द्धघटिकामितम् ॥

इति श० चि० १।७७३।

अभुक्तमूलप०—अभुक्तमूलम् । मूलक्षंघटिका-विशेषः ।

तद्यथा—‘मूलस्यारम्भतः प्रथमाष्टघटयः, ज्येष्ठाया अन्तिमपञ्चघटयः । एवं त्रयोदशघटयात्मकः कालोऽभुक्तमूलकालो ज्ञेयः ।

आयुर्भेदाः—(१) अनायुः, (२) अल्पायुः, (३) मध्यायुः, (४) दीर्घायुः, (५) पूर्णायुः, (६) अमितायुश्चैते उषन्ताः क्लीबलिङ्गाः ।

अनायुःप०—अनायुः (उष्) (न०), तत्कालमरणम्, तत्क्षणमरणम्, सद्योमरणम् ।

अल्पायुःप०—अल्पायुः, तुच्छायुः, स्वल्पायुः ।

मध्यायुःप०—मध्यमायुः, मध्यायुः ।

दीर्घायुःप०—उत्तमायुः, चिरायुः, दीर्घायुः, महत्तरायुः, विपुलायुः ।

पूर्णायुःप०—परमायुः, पूर्णायुः,

साप्तवर्षशतम् (न०) मानवायुः (न०)

सपञ्चनिशाविंशत्युत्तरसमानां शतम् ।

१-२८

तदुक्तम्—

‘जीवेद्वर्षशतंसाग्रमपमृत्युविवर्जितम् ।’

इति दुर्गासप्तशत्याम् ।

इह स्पष्टमाह वराहः—

‘समा षष्टिद्विघ्नी मनुजकरिणां पञ्च च निशा’

इति बृहज्जातके ।

अमितायुःप०—अमितायुः, प्रमाणरहितायुः ।

यदुक्तं केशवेन—

‘कर्कोन्द्रज्ययुतोदये बुधसितौ केन्द्रे अरिषे
तरैरायुर्विद्यमितमिति जातकपद्धतौ ।

रामायणे तु तन्मानमुक्तम्—

‘दशवर्षसहस्राणि दशवर्षशतानि च ।

वसामि मानुषे लोके पालयन् पृथिवीमिमाम् ॥’
इति ।

आयुषोऽन्यभेदाः—(१) अनियतम्, (२) नियतम्, (३) योगोत्थितम्, चैत आयुषस्त्रयो भेदाः सन्ति । अनियतपर्यायाः—अनियतायुः, अमितायुः, दिव्यायुः । नियतायुःप०—गणितागतम्, ग्रहगणितजम्, नियतम् ।

योगोत्थितायुःप०—जातकायुः, योगजायुः, योगोत्थितायुः ।

गणितागतायुर्भेदाः—(१) अंशायुः, (२) निसर्गायुः, (३) पिण्डायुः, (४) जीवायुः, (५) मिश्रायुः, (६) भिन्नाष्टकवर्गजायुः, (७) समुदायाष्टकवर्गजायुः, (८) मिश्रायुः, (९) रश्मिजायुः, (१०) नक्षत्रजायुः, (११) नवांशजायुः, (१२) केन्द्रजायुः, (१३) जैमिनीयायुः, (१४) वादरायणायुः । आयुषोऽन्ये भेदा अपि सन्ति ।

२६-४९

नतपः—नतम् (पुं० न०) एतद्दशमलग्नसाधनो-
पकरणम् ।

नतभेदौ—(१) नतम्, (२) उन्नतञ्चैती नतस्य
द्वौ भेदौ स्याताम् ।

तदुक्तं मदीय (मुकुन्द) पद्धतौ—

‘अभीष्टकालो द्युदलेन वर्जितोऽ
योत्रिशतश्चेदधिकः खण्डं च्युतः ।

नतं परं प्राक्खगुणात्पकाधिके

ताभ्यां विहीनाः खगुणा इहोन्नते ॥’ इति ।

१।२।

नतप्रभेदाः—(१) पूर्वनतम् (दिनाद्वन्तः प्राक्कालः),
(२) पूर्वोन्नतम् (निशीथतः परः कालः), (३)
पश्चिमनतम् (दिनाद्वन्तः परो यातः कालः), (४)
पश्चिमोन्नतम् (निशीथतः प्राक्कालः) चैते नतस्य
चत्वारः प्रभेदाः सन्ति ।

भावपर्यायाः—भावाः, तन्वादयः, तेषां पर्यायास्तु
प्रागेवोक्ताः ।

दृष्टिपर्यायाः—दृक् (श्) (स्त्री०), दृष्टिः (स्त्री०)
शेषस्त्वन्यत्र ।

द्रष्टृप०—दर्शकः (त्रि०), दर्शयिता (तृ) (त्रि०),
द्रष्टा (ष्टृ) (त्रि०), पश्यतीति ।

दृश्यप०—दृश्यम्, द्रष्टव्यम्, दर्शनीयम्, द्रष्टुयोग्यं,
चैते त्रिलिङ्गाः सन्ति ।

यदुक्तं केशवेन—

‘खैकाग्निद्विखवेदरामयमभूलाभ्राभ्रमेकादिभे द्रष्ट्रा-
वर्जितदृश्यकस्येति’ जातकपद्धतौ ।

बलप०—ऊर्जम्, श्रोजः (अस्), तरः (अस्), दृढम्,
द्रविणम्, धीरः, धीरता, पराक्रमः, प्राणः, बलम्,
वीर्यम्, शक्तिः शुष्मम्, शीर्यम्, सत्त्वम्, सहः

१-२६

(अस्), सारम्, स्थाम (अन्) ।

बलभेदौ—(१) ग्रहबलम्, (२) भावबलम्, चैतो
बलस्य द्वौभेदौ स्याताम् ।

ग्रहबलभेदाः—(१) स्थानबलम्, (२) दिग्बलम्,
(३) कालबलम्, (४) निसर्गबलम्, (५) चेष्टा-
बलम्, (६) दृग्बलं, चैतानि ग्रहाणां षड्बलानि
सन्ति ।

स्थानबलप्रभेदाः—(१) उच्चबलम्, (२) सप्तै-
क्यजबलम्, (३) केन्द्रादिबलम्, (४) युग्मायुग्म-
बलम्, (५) द्रैकाणबलम्, चैतेषां पञ्चानां
योगः स्थानबलं ज्ञेयम् ।

दिग्बलपर्यायाः—प्राशाबलम्, दिग्बलम्, दिशा-
बलम्, हरिद्वलम् ।

तदानयनमुक्तं केशवेन—

‘मन्दालग्नमिनात्कुजाच्च हिवुकं शोध्यं विधो-
र्भागवान्माध्यं जाद्गुरुतोऽस्तमत्र रसभात्पुष्टं
त्यजेच्चक्रतः । दिग्वीर्यं रसहृत्’ इति जातक-
पद्धतौ । ७॥

कालबलप्रभेदाः—(१) पक्षबलम्, (२) नतो-
न्नतबलम्, (३) द्युरात्रिशयंशबलम्, (४) वर्षे-
शादिबलं चैतेषां चतुर्णां योगः कालबलं बोध्यम् ।

वर्षेशादिबलप्रभेदाः—(१) वर्षेशबलम्, (२) मासे-
शबलम्, (३) दिनेशबलम्, (४) कालहोरेशबलं
चैतेषां चतुर्णां योगो वर्षेशादिबलं ज्ञेयम् ।

कालहोराप०—कालहोरा (स्त्री०) ।

अस्या आनयनविधिरुक्तो रामेण—

‘वारादेर्घटिका द्विघ्नाः स्वाक्षहृच्छेषवर्जिताः ।
सैकास्तष्टा नगः कालहोरेशा दिनपात् क्रमात् ॥’
इति मुहूर्तचिन्तामणौ १ ।

१०-५८

तेनैव तत्प्रयोजनमुक्तम्—

‘वारे प्रोक्तं कालहोरासु तस्य’ इति ।

चेष्टाबलप्रभेदौ—(१) अयनबलम्, (२) चेष्टा-
बलं, चैतो चेष्टाबलस्य द्वौ भेदौ स्याताम् ।
तयोर्योग एव चेष्टाबल बोध्यम् ।

भावबलप०—भावबलम्, भाववीर्यम्, भावीजः ।

भावबलभेदौ—(१) भावदिग्बलम्, (२) भाव-
दृग्बलं, चैतो भावबलस्य द्वौ भेदौ स्याताम् ।

तत्र बुधगुरुदृशोर्योगः कार्यस्तदा स्फुटग्रहबलं
स्यात् ।

रश्मिप०—ग्रंशुः, करः, किरणः, मरीचिः,
रश्मिः, शेषस्तु रवौ ।

रश्मिभेदौ—(१) उच्चरश्मिः, (२) चेष्टा-
रश्मिश्चैतो रश्मेद्वौ भेदौ स्याताम् ।

इष्टप०—इष्टम्, शुभम् ।

कष्टप०—प्रशुभम्, कष्टम् ।

तत्प्रभेदौ—स्पष्टशुभम्, स्पष्टाशुभम्, स्फुट-
शुभम्, स्फुटाशुभम् ।

गुणकनामानि—उच्चगुणकः, चेष्टागुणकः,
स्फुटगुणकः, मध्यमाश्रयगुणकः, स्पष्टाश्रयगुणकः,
कर्मयोग्यगुणकः ।

ग्रंशायुःपर्यायौ—ग्रंशायुः, सत्यायुः ।

आयुर्भागप०—आयुरंशाः, आयुर्भागाः, आयु-
लंवाः,

हानिप०—अपचयः, अपहारः, हरणम्, हानिः ।

हानिभेदाः—(१) चक्रार्द्धहानिः (चक्रपातार्द्ध-
हानिः), (२) शत्रुक्षेत्रगतहानिः, (३) अस्तगत-
हानिः, (४) लग्नस्थपापहानिः । (५) नीच-

भगतहानिः, (६) नीचभस्थग्रहयुवतहानि
श्चैतानि षड्विधहरणानि स्युः ।

पिण्डायुर्गुणकाः—(१) गोडब्जाः, (२) तत्त्वानि,
(३) तिथयः, (४) रवयः, (५) दिनानि, (६)
स्वर्गाः (७) नरवाः, चैते रवेः क्रमात्पिण्डायु-
र्गुणकाः सन्ति ।

निसर्गायुर्गुणकाः—(१) नखाः, (२) भूः, (३)
द्वौ, (४) गावः, (५) घृतिः, (६) नखराः, (७)
पञ्चाशत्, चैते खेः क्रमान्तिसर्गायुर्गुणकाः
सन्ति ।

पिण्डायुःप्रभृतीनामंशप०—पिण्डायुरंशाः, पिण्डा-
युर्भागाः, पिण्डायुर्लंवाः, निसर्गायुरंशाः, निस-
र्गायुर्भागाः, निसर्गायुर्लंवाः, जीवायुरंशाः, जीवायु-
र्भागाः, जीवायुर्लंवाः ।

हानिसंस्कृतायुरंशप०—हरणसंस्कृतायुरंशाः, हा-
निसंस्कृतायुर्भागाः, हानिसंस्कृतायुर्लंवाः ।

वर्षाद्यायुःप०—अब्दाद्यायुः, वर्षमुखायुः, वर्षा-
द्यायुः शरदाननायुः, समावदनायुः, हायना-
स्यायुः ।

अन्तर्दंशाप०—अन्तरम्, अन्तर्दंशा, पक्ता (क्तृ),
पाचकः ।

दशाप्रवेशप०—दशानिवेशः, दशाप्रवेशः, दशा-
सन्निवेशः, दायप्रवेशः ।

नक्षत्रप०—ऋक्षम्, नक्षत्रम्, भम्, शेषस्तु नक्षत्र-
पर्याये ।

भभुक्तप०—इतः, गतः, प्रगतः, प्रयातः भभुक्तः,
भयातः यातः ।

भभोग्यप०—अगतः, अयातः, एष्यः, गम्यः,

भगम्यः, भभोगः, भभोग्यः, भैष्यः, भोग्यः, येयः ।

गतगम्ययोः पर्यायौ यात-येयावित्युक्तं

श्रीपतिना —

मिहिरविरहितेन्दोरंशकेभ्यो द्विचन्द्रैर्गततिथि-
निचयः स्यात्तत्र शेषं गतारूपम् । तदपि हरवि-
शुद्धं गम्यकं तद्विलिप्ता गतिविवरविभक्ता यात-
येया विनाडयः ॥ इति सिद्धान्तशेखरे—इति
केतकीटीकायाम् ७२।१५३

सर्वर्क्षप०—सर्वभोगः, सर्वभोग्यः, सर्वर्क्षम् ।

स्पष्टभुक्तप०—स्पष्टभुक्तम्, स्फुटभुक्तम् ।

स्पष्टभोग्यप०—स्पष्टभोग्यम्, स्फुटभोग्यम् ।

स्पष्टसर्वर्क्षप०—स्पष्टसर्वर्क्षम्, स्फुटसर्वर्क्षम् ।

दशापर्यायाः—दशा, दायः ।

दशानामानि—अष्टोत्तरीदशा, कालचक्रीदशा,
चरदशा, महादशा, योगिनीदशा, विशोत्तरीदशा ।
एवं अन्या अपि विविधा दशाः सन्ति ।

विशोत्तरीदशेशानामानि—(१) आदित्यः, (२)
चन्द्रः, (३) कुजः, (४) राहुः, (५) जीवः, (६)
शनिः, (७) बुधः, (८) केतुः, (९) शुक्रश्चैते-
विशोत्तरीया कृत्तिकानक्षत्रतः क्रमेण आदित्यादयो
नवग्रहा दशाधिपा ज्ञेयाः ।

दशैशवर्षाणि—(१) रसाः, (२) दश, (३) शैलाः,
(४) धृतिः, (५) अष्टिः, (६) अतिधृतिः, (७)
अत्यष्टिः, (८) सप्त, (९) विंशतिः । इति आदि-
त्यक्रमतो दशेशानां वर्षाणि सन्ति ।

योगिनीदशाधिपनामानि—(१) मङ्गला, (२)

पिङ्गला, (३) घान्या, (४) भ्रामरी, (५) भद्रिका,
(६) उल्का, (७) सिद्धा, (८) सङ्कटा, चेता
अष्टौ योगिनीदशाधिपा आर्द्रानक्षत्रतः क्रमेण
ज्ञेयाः ।

योगिनीदशैशवर्षाणि—(१) एकः, (२) द्वौ, (३)
त्रयः, (४) चत्वारः, (५) पञ्च, (६) षट्, (७)
सप्त, (८) अष्टौ, चेति मंगलाक्रमतो दशाधि-
पानां वर्षाणि सन्ति ।

दशाप्रभेदाः—(१) दशा, (२) अन्तर्दशा, (३)
विदशा (उपदशा), (४) सूक्ष्मदशा (५) प्राण-
दशा, चेत्येते दशायाः पञ्चभेदाः सन्ति ।

अन्तर्दशापर्यायाः—अन्तरम्, अन्तर्दशा, अन्तर्दायः,
अपहारः, अपहृतिः, भुक्तिः, हृतिः ।

विदशाप०—उपदशा, विदशा ।

पाचकप०—पक्ता (क्तृ), परिपाचकः, पाचकः ।

फलापककालप०—परिणतिः, परिणामः, परि-
पाकः, पाकः, फलपाककालः, विप कः ।

जन्मराशिप०—जन्म (अन्), जन्मभम्, जन्मराशिः,
जन्मर्क्षम् ।

जन्मराशिस्वामिप०—ऋक्षेशः, जन्मभनाथः, जन्म-
राशिनाथः, जन्मर्क्षस्वामी (इन्) ।

इति श्रीमुकुन्ददेवज्ञविरचिते ज्योतिषशब्दकोषे
एकादश आयुर्दायादिवर्गः समाप्तः ।

—:०:—

दृष्ट्यादिपर्यायफलोदाहरणवर्गः ।

‘वशनपर्यायाः—अवलोकः, अवलोकनम्, अवेक्षणम्, अवेक्षा, आलोकः, आलोकनम्, आलोचनम्, ईक्षणम्, ईक्षा, दर्शनम्, दृक् (श्) (स्त्री), दृशिः (स्त्री०), दृश्या (स्त्री), दृष्टिः (स्त्री), द्योतनम्, निध्यानम्, निभालनम्, निरीक्षणम्, निर्वर्णनम्, निशमनम्, निशामनम्, परिलोकनम्, प्रेक्षणम्, प्रेक्षा (स्त्री०), लोकः, लोकनम्, विलोकः, विलोकनम्, विलोचनम्, वीक्षणम्, वीक्षा (स्त्री), समालोकः, समालोकनम्, समालोचनम्, समीक्षणम्, समीक्षा (स्त्री) ।

‘प्रेक्षणक्रियाप०—अवलोकितम् (न०), आलोकितम् (न०), ईक्षितम् (न०), निरीक्षितम् (न०), वीक्षितम् (न०) इत्यादयः सर्वेशब्दानपुंसके ज्ञेयाः ।

‘वक्षितप०—अभिवीक्षितः, अवलोकितः, अवेक्षितः, आलोकितः, ईक्षितः, दक्षितः, दृष्टः, निरीक्षितः, निभालितः, परिलोकितः, प्रदृष्टः, प्रविलोकितः, प्रसमीक्षितः, प्रेक्षितः, प्रोद्धीक्षितः, लोकितः, विलोकितः, वीक्षितः, सन्दर्शितः, सन्दृष्टः, सम्प्रदृष्टः, समालोकिः, समीक्षितः, इत्येते सर्वे शब्दास्त्रिलिङ्गा भवन्ति ।

‘दर्शनीयप०—अवलोकनीयः, अवलोकितव्यः, अवलोक्यः, अवेक्षणार्हः, अवेक्षणीयः, आलोक-

नार्हः, ईक्षणार्हः, ईक्षणोयः, ईक्षितुयोग्यः, ईक्षितव्यः, ईक्ष्यः, द्रष्टव्यः, द्रष्टुयोग्यः, प्रेक्षणोयः, प्रेक्ष्यः, वीक्षणोयः, वीक्ष्यः, समीक्षणोयः, समीक्ष्य, इत्येते त्रिलिङ्गाः ।

‘दृष्टृप०—आलोकी (इन्) (त्रि०), दशकः, दर्शयिता (तृ), दर्शी (इन्), दृष्टिकर्ता (तृ), द्रष्टा (ष्टृ), समालोकी (इन्) एते सर्वेत्रिलिङ्गाः ।

‘दृश्यप०—दृश्यः (त्रि०), प्रेक्ष्यः (त्रि०), वीक्ष्यः (त्रि०), समीक्ष्यः (त्रि०) ।

‘दृश्यर०—दृश्यन् (न०), प्रेक्षन् (न०), वीक्ष्यम् (न०), समीक्ष्यम् (न०) ।

‘दृष्ट्वाव्ययप०—अवलोक्य (अ०), आलोक्य (अ०), दृष्ट्वा (अ०), निरीक्ष्य (अ०), प्रसमीक्ष्य (अ०), प्रेक्ष्य (अ०), विलोक्य (अ०), वीक्ष्य (अ०), सम्प्रेक्ष्य (अ०) ।

‘दृश्यत्प०—अवलोकयन् (त्) (त्रि०), आलोकयन् (त्) (त्रि०), परिलोकयन् (त्) (त्रि०), पश्यन् (त्) (त्रि०), विलोकयन् (त्) (त्रि०) ।

‘दृश्यमानप०—अवेक्ष्यमाणः (त्रि०), आलोक्यमानः (त्रि०), ईक्ष्यमाणः (त्रि०), दृश्यमानः (त्रि०), निरीक्ष्यमाणः (त्रि०), परिदृश्यमानः (त्रि०), परिलोक्यमानः (त्रि०), विलोक्यमानः (त्रि०), वीक्ष्यमाणः (त्रि०), सन्दृश्यमानः

- (१) देखना (२) देखने की क्रिया (३) देखा (४) देखने योग्य (५) देखने वाला (६) देखा जाने वाला (७) बिल्लाई देने वाली वस्तु (८) देख कर (९) देखता हुआ (१०) जो देखा जाता है ।

(त्रि०), सन्निरीक्ष्यमाणः (त्रि०), समालोक्य-
मानः (त्रि०) ।

'दृष्टिदृष्टप०—ईक्षणवीक्षितः, दर्शनप्राप्तः, दृष्ट-
देहः, दृष्टमूर्तिः, दृष्टशरीरः, दृष्टिदृष्टः, दृष्टि-
पथंगतः, प्रविलोकनयुतः, प्रसमीक्षितदेहः, प्रेक्ष-
णतांगतः, प्रेक्षणत्वयात-श्चैते सर्वे त्रिलिङ्गा
भवन्ति ।

स्थितिप०—अवस्थानम् (न०), अवस्थितः
(स्त्री०), आसना (स्त्री०), आस्था (स्त्री०),
आस्या (स्त्री०), उपविष्टः (स्त्री०), निष्ठा
(स्त्री०), प्रतिष्ठा (स्त्री०), वासः (पुं०), व्यव-
स्थानम् (न०), व्यवस्थितिः (स्त्री०), संस्था
(स्त्री०), संस्थितिः (स्त्री०), स्थितिः, (स्त्री०),
एते सर्वे षष्ठीविभक्त्यन्ते प्रयोज्याः । यथा रवे-
र्मेधे स्थितिः । इति ।

संयोगवाचकशब्दाः—अन्वयः (पुं०), मिलनम्
(न०), मेलः (पुं०), मेलकः (पुं०), मेलनम्
(न०), युतिः (स्त्री०), योगः (पुं०), संयुतिः
(स्त्री०), संयोगः (पुं०), संसर्गः (पुं०), सङ्गः
(पुं०), सङ्गतिः (स्त्री०), सङ्गमः (पुं०), सम-
न्वयः (पुं०), समागमः (पुं०), समाजः (पुं०),
समायोगः (पुं०), समितिः (स्त्री०), एते सर्वेऽपि
षष्ठीविभक्त्यन्ते प्रयोज्याः । यथा—'खलग्रहाणां
मिलनम् ।' इति ।

युक्तवाचकशब्दाः—अन्वितः, आढ्यः, आश्लिष्टः,
आलिङ्गितः, प्रयुतः, प्रयुक्तः, मिलितः, मिश्रितः,
युक् (ज्), युक्तः, युतः, लगितः, लग्नः, लीनः,

शाली (इन्), संयुक् (ज्), संयुक्तः, संयुतः,
संलग्नः, संश्लिष्टः, संसक्तः, सहितः, सक्तः,
सखा, सङ्गतः, सनाथः, समन्वितः, समाढ्यः,
समेतः, सम्पद्यमानः, सम्पृक्तः, सम्मिश्रः, सहितः,
एते सर्वे त्रिलिङ्गा भवन्ति । ते तृतीयाविभ-
क्त्यन्ते योज्याः । यथा—'खलैः समेतः ।'
इति ।

व्याप्तवाचकशब्दाः—आचितः, आश्रितः, उप-
विष्टः, निचितः, समाक्रान्तः एते त्रिलिङ्गाः तृती-
याविभक्त्यन्ते योज्याः ।

प्राप्तवाचकशब्दाः—अधिगतः, आगतः, आपन्नः,
आप्तः, आयातः, आस्थितः, इतः, उपगः, उप-
गतः, उपयातः, उपेयिवान् (वस्वन्तः), गः,
गतः, प्रगतः, प्रयातः, प्राप्तः, यातः, समधिगतः,
समागतः, समासादितः, समुपस्थितः, समुपेतः,
सम्प्राप्तः एते त्रिलिङ्गाः ।

स्थितवाचकशब्दाः—अधिष्ठितः, अवस्थितः,
आश्रितः, आसनावस्थितः, आसीनः, उपविष्टः,
उपस्थितः, कृतावस्थानम्, प्रतिष्ठितः, विराज-
मानः, व्यवस्थितः, श्रितः, सश्रितः, संस्थः,
संस्थितः, समाश्रितः, समासीनः, समुपाश्रितः,
सेवितः, स्थः, स्थितः । एते त्रिलिङ्गाः ।

स्थानवाचकशब्दाः—आयतनम्, आश्रयः, आस्प-
दम्, कृतपदः, कृतस्थितिः, कृतायतनः, कृताश्रयः,
कृतास्पदः, गृहम्, पदम्, संश्रयः, स्थलम्,
स्थानम् ।

मिलित्वाऽव्ययवाचकशब्दाः—उपेत्य, मिलित्वा

(मिलकर), सम्मिल्य, समुपेत्य, समेत्य, एतेऽव्ययाः ।

प्राप्याव्ययवाचकशब्दाः—अधिगम्य (प्राप्त होकर), प्राप्य (पाकर), सम्प्राप्य ।

पूर्णपर्यायाः—आचितम्, छन्नम्, निचितम्, पूरितम्, पूर्णम्, भरितम्, व्याप्तम्, एते त्रिलिङ्गाः ।

सम्बन्धप०—युक्तिः (स्त्री०), संयोगः (पुं०), संसर्गः, संस्पर्शः, समागमः, सम्पर्कः, सम्बन्धः, स्पर्शः, स्पृष्टिः (स्त्री०) ।

सम्बन्धभेदाः—(१) अन्योन्यराशिस्थितत्वं प्रथमः, (२) परस्परदृष्टिसम्बन्धो द्वितीयः, (३) एकत्र दृष्टिसम्बन्धस्तृतीयः, (४) सहावस्थानसम्बन्धश्चतुर्थः, इत्येते सम्बन्धस्य चत्वारो भेदाः स्युः ।

सम्बन्धिप०—संयोगी, संसर्गी, सम्पर्की, सम्बन्धी, एते इन्नतास्त्रिलिङ्गाः स्युः ।

अण्प्रत्ययान्तशब्दाः—कौलः, कौशः, स्मारः ।

युक्तस्थितादिवाचकप्रकीर्णशब्दाः—अधिकलः, अधिकृत्, अधियोगः, अधिश्रितः, अध्यासितः, अध्यासीनः, अध्युषितः, अभिगतः, अभ्युपेतः । आयातः, अवलम्बितः, अष्टमः, नवमः, षष्ठः, आकीर्णः, आक्रान्तः, आरूढः, आवासः, आश्रित्य (अ०), कलितः, कृताधिकारः, चन्द्राधियोगः, इष्टयुतः, निरतः, निष्ठः, पतितः, प्रकल्प्य (अ०), प्रपूर्णम्, मिश्रः, यथातथा (कर्मनिवृत्त्यर्थवाचकः), याप्यः, योगाधियोगः, वहः, विराजमानः, समनुपतितः ।

मतुबन्तशब्दाः—तपोवान्, तमोवान्, भानुमान्,

अङ्गपवान्, अस्तपवान्, पण्डितवान्, साधुमान्, मन्दवान्, एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

मत्वर्थोयशब्दाः—अधिकारी, अधिशाली, अवलम्बी, केन्द्री, जुः (ष), पाली, भाक् (ज), यायी युक् (ज्), योगी, विहारी, सङ्गी, स्थायी, स्पृक् (श्), एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

णिनिप्रत्ययान्तशब्दाः—आलम्बी, गामी, चारी, निवासी, वर्ती, वासी, शाली, एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

सहसमासजशब्दाः—साधिकारः, सघनः, समदः, समुखः, ससरस्वतीशः ।

दृष्टिप०—आलोकः, (पुं०) आलोकनम् (न०), आलोचनम्, (न०), ईक्षणम् (न०), ईक्षा (स्त्री०), दर्शनम् (न०) दृक् (श्) (स्त्री०) दृशिः (स्त्री०), दृष्टिः (स्त्री०) द्योतनम् (न०), निध्यानम्, निभालनम्, (न०), निर्वर्णनम्, (न०), निशमनम्, (न०), निशामनम् (न०) ।

दृष्टप०—अवलोकितः, आलोकितः, ईक्षितः, निरीक्षितः, परिलोकितः, परीक्षितः, प्रदृष्टः, प्रेक्षितः, प्रोद्दीक्षितः, लोकेतः, विलोकितः, संवीक्षितः, संदृष्टः, समालोकितः, समीक्षितः, सम्प्रदृष्टः, एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

दृष्टिदृष्टवाचकप्रकीर्णशब्दाः—दत्तनेत्रः, दृष्ट-देहः, दृष्टमूर्तिः, दृष्टशरीरः, दृष्टिघटितः, दृष्टि-शुद्धः, प्रेक्षणता, प्रेक्षणत्वम् ।

युतीक्षणवाचकशब्दाः—ईक्षान्वयवान्, दर्शन-योगः, युतिदृक्, युतिवीक्षणम्, वीक्षणसमागमः ।

दृष्ट्वावाचकाव्ययशब्दाः—अवेक्ष्य, आलोक्ष्य,

दृष्ट्वा, प्रेक्ष्य, विलोक्य, संदृश्य, समीक्ष्य, एते-
ऽव्ययाः स्युः ।

मध्यप०—अन्तः (२) (अ०), अन्तरम् (न०),
अन्तरा (अ०), अन्तरालम् (न०), अन्तराल-
कम् (न०), अभ्यन्तरम् (न०), मध्यः
(पुं० न०) ।

मध्यगतप०—अन्तरगतः, अन्तर्गतः, मध्यगः,
मध्यगतः, मध्ययातः ।

विनार्थवाचकाव्ययशब्दाः—अन्तरेण, ऋते,
विना, हिष्क्, एतेऽव्ययाः स्युः । क्वचित्-अन्त-
रम्, वर्जनमपि ।

वर्जितवाचकशब्दाः—उज्झितः, ऊनः, ऊनितः,
व्युतः, न्यूनः, परिच्युतः, मुक्तम्, रहितः, वर्जितः,
वि (अ०), विमुक्तः, वियुक्तः, वियुतः, विरहितः
विवर्जितः, विशेष्यम्, विश्लेष्यम्, विहीनः, वीतः,
एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

अन्तरवाचकशब्दाः—अन्तरम्, विवरम् ।

वर्ज्यवाचकशब्दाः—परिवर्जनीयः, परिवर्जि-
तव्यः, परिवर्ज्यः, वर्जनीयः, वर्जितव्यः, वर्ज्यः,
(छोड़ने योग्य) ।

वर्जयित्वावाचकाव्ययशब्दाः—अप, अपहाय,
अपास्य, त्यक्त्वा, परिहृत्वा, प्रोज्झ्य, वर्जयित्वा,
विहाय, सन्त्यज्य, हित्वा, एतेऽव्ययाः,

क्तवतुप्रत्ययान्तशब्दाः—आश्रितवान्, हतवान्,
गतवान्, प्राप्तवान्, यातवान्, स्थितवान्, एते-
त्रिलिङ्गाः स्युः ।

शानच्-कानच् प्रत्ययान्तशब्दाः—ईक्ष्यमाणः, वर्त-
मानः, विद्यमानः, विराजमानः, विलोक्यमानः,

वीक्ष्यमाणः, शोभमानः, समीक्ष्यमाणः, एते
त्रिलिङ्गाः स्युः ।

शतृप्रत्ययान्तशब्दाः—अधितिष्ठन्, गच्छन्,
चरन्, चलन्, तिष्ठन्, निवसन्, पश्यन्, प्रवसन्,
भवन्, वसन्, व्रजन्, सन्, एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

प्रकीर्णशब्दाः—अगुरुगः, गुरुगः, समभगः, एतेऽपि
त्रिलिङ्गाः स्युः ।

अथातः परं स्थितिपर्यायाणामुदाहरणानि
प्रदर्शयन्ते (ठहरने का स्थान) ।

अवस्थानम् (न०) स्थितिः, वासः, प्रतिष्ठा ।

यथा—‘अवस्थानमङ्गे शशाङ्के ज्यमानाम्’ इति

ग्रन्थकारः । अवस्थितिः (स्त्री०) वासः ।

” ‘अवस्थितिर्लाभगृहे सतां चेत्’ इति ग्रं. का. ।

आसना (स्त्री०) स्थितिः ।

” ‘भवति दिवसभर्तुं स्त्वासनायामजर्णे’

इ. ग्रं. का. । आस्था (स्त्री०) स्थितिः ।

” ‘आस्थायां यदि घटभे खरांगुसूतोः’

इ. ग्रं. का. । आस्था (स्त्री०) स्थितिः ।

” ‘आस्थायां पुण्डरीके जनजनिसमये पद्मिनी-
नाथसूतोः’ इ. ग्रं. का. ।

उपविष्टिः (स्त्री०) वासः ।

” ‘यदोपविष्टिर्मंदने खलानाम्’ इ. ग्रं. का. ।

निष्ठा (स्त्री०) स्थितिः ।

” ‘निष्ठाञ्जनीलाम्बरभास्वतां भवे’ इ. ग्रं. ।

प्रतिष्ठा (स्त्री०) स्थितिः ।

” ‘पुण्ये पपीपङ्गुकविप्रतिष्ठा’ इ. ग्रं. का. ।

वासः (पुं०) १ अवस्थानम् । २ गृहम् ।

- „ 'त्रिषडायेष्वसद्वासो विशेषेण गुरुदयः ।' यथा—'मदे मेलनं मन्दमार्तण्डनाम्नोः' इ. ग्रं. का.
इ. ग्रं. का. । युक्तिः (स्त्री०) सङ्गः ।
- „ 'व्यवस्थानम् (न०) स्थितिः ।' „ 'यमारयोर्युक्तिरनङ्गभावे' इ. ग्रं. का. ।
व्यवस्थानम् (न०) स्थितिः । युक्तिः (स्त्री०) योगः, समागमः ।
- „ 'व्यवस्थानमन्त्ये शनीनेन्दुजानाम्' इ. ग्रं. । „ 'मदनमन्दिर आरभयोर्युक्तिः' इ. ग्रं. का. ।
व्यवस्थितिः (स्त्री०) १ अवस्थानम् । योगः (पुं०) १ संयोगः २ युक्तिः ।
२ व्यवस्था ।
- „ 'व्यवस्थितिर्जन्मनि वित्तभावे खलग्रहाणां धनहानिमाहुः ।' इति ग्रं० का० । „ 'अथ कण्ठकायेशयोगेऽतिपराक्रमी स्यात्'
संस्था (स्त्री०) स्थितिः । इ० ग्रं० का० ।
संयुक्तिः (स्त्री०) संयोगः ।
- „ 'संस्थाजनी जीवगृहे जडांशोः' इ. ग्रं. का. । „ 'अजे संयुतिर्मङ्गलादित्यसून्वोः' इ. ग्रं. का.
संस्थितिः (स्त्री०) स्थितिः । संयोगः (पुं०) मेलनम्, सम्बन्धः ।
- „ 'बन्धुनुसदने कुजराह्वोः संस्थिती रचयति क्षयरोगम् ।' इति जैमिनीयपद्यामृते । „ 'संयोग आये यमयामिनीशयोः' इ. ग्रं. का.
संसर्गः (पुं०) १ संगः, सङ्गमः २ सम-
वायादिसम्बन्धः ।
- अथवा—
- „ 'केन्द्रत्रिकोणरन्ध्रायेष्वनयोः (लग्नेन्द्वोः) गुभसंस्थितिः ।' इति ग्रन्थान्तरे । „ 'संसर्ग आङ्गिरसगौररश्म्योः' इ. ग्रं. का. ।
सङ्गः (पुं०) १ संयोगः, सङ्गमः, मेलः,
ऐक्यम् २ संसर्गः, संस्पर्शः ।
- वा—
- „ 'सतां संस्थितिः सूनुभे सूनुलब्धिः' इ. ग्रं । „ 'सङ्गो विसारे विधुवासरेशयोः' इ. ग्रं. का.
स्थितिः (स्त्री०) अवस्थानम् । सङ्गतिः (स्त्री०) सङ्गमः ।
- „ 'उशनसः कलशे जनुषि स्थितौ' इति जातकाभरणे । „ 'वृषे सङ्गतिः षोडशांशूडुपत्योः' इ. ग्रं. का.
सङ्गमः (पुं०) संगः, मेलकः ।
- अथेदानीं संयोगवाचकशब्दोदाह०
- „ 'यदान्वयोऽङ्गे गुरुभास्वतोर्जनौ' इ. ग्रं. का. „ 'जम्बालनीड उडुपाच्चितसङ्गमश्चेत्'
इ० ग्रं० का० ।
समन्वयः (पुं०) संयोगः, मिलनम् ।
- मेलः (पुं०) } सङ्गः, सङ्गमः ।
- मेलकः „ }
- मेलनम् (न.) ।
- „ 'मतिपतिः सबलोऽत्र समन्वये शखपयोः सति कण्टकभे तथा ।' इ० ग्रं० का० ।
समागमः (पुं०) संयोगः ।
- „ 'उडुपतेर्वृषभेऽत्र समागमः' इ० ग्रं० का० ।
समाजः (पुं०) समितिः, संयोगः ।

- „ 'हयाङ्गे हरीन्दुजमानां समाजः' इ० ग्रं० का
समायोगः (पु०) संयोगः, समागमः, सम्बन्धः
- „ 'समायोगो याम्ये यमजनकनीहारकरयोः'
इ० ग्रं० का० ।
समितिः (स्त्री०) समाजः, संयोगः ।
- „ 'भग्लोविदां समितिरायगृहेऽर्थलाभः' इ० ग्रं०
अथाधुना युक्तवाचकशब्दानामुदाहरणानि
प्रदर्शयन्ते ।
अन्वितः (त्रि०) युक्तः ।
- „ 'कल्याणयातो कविनान्वितः कलेट्' इ० ग्रं०
आढ्यः (त्रि०) युक्तः ।
- „ 'शुभाशुभाढ्ये यदि जन्मलग्ने'
इति जातकपारिजाते ।
आश्लिष्टः (त्रि०) आलिङ्गितः ।
- „ 'आये सदाऽऽश्लिष्ट इनारमन्दै' इ० ग्रं० का०
आलिङ्गितः (त्रि०) युक्तः ।
- „ 'तनयभवननाथो धन्विनाऽऽलिङ्गिताङ्गः'
इ० ग्रं० का०
उपेतः (त्रि०) युक्तः ।
- „ 'षट्त्रिभ्ययाष्टमोपेता व्ययवित्तगृहाधिपाः'
इ० जा० पा० ।
प्रयुतः (त्रि०) युक्तः ।
- यथा—'दिनपतौ प्रयुते मदनेऽशुभैः' इ० ग्रं० का० ।
प्रयुक्तः (त्रि०) युक्तः ।
- „ 'भाग्ये भगे भास्करिणा प्रयुक्ते' इ० ग्रं० का०
प्रसक्तः (त्रि०) संबद्धः, मिलितः ।
- „ 'शुभस्यास्य प्रसक्तस्य' इत्युडुदायप्रदीपे ।
मिलितः (त्रि०) युक्तः, सङ्गतः ।
- „ 'श-कु-बु-जीमिलिताश्च दिवाम्बुगे भृगुसुते
करनाश उतांगुलेः ।' इति गिरिधरः ।
मिश्रितः (त्रि०) मिलितः, युक्तः ।
- „ 'मदालये मिश्रित धारविद्भ्याम्' इ० ग्रं० ।
युक् (ज्) (त्रि०) युक्तः ।
- „ 'सचरणभूयुग्नसनमभीष्टम् ।' इ० ग्रं० ।
युक्तः (त्रि०) युतः, मिलितः ।
- „ 'अथ निर्मलैः । युक्तेऽमलांशे सहजे च कारके'
इति ग्रं० का० ।
युतः (त्रि०) युक्तः, सहितः ।
- „ 'चरराशियुतेलग्ने घरासुतयुते मदे ।'
इति प्रश्नमार्गं ।
लगितः (त्रि०) }
लग्नः „ } संयुक्तः, मिलितः ।
लीनः „ }
- „ 'शनिना लगिते लग्ने, हे १० लग्ने सुधांशुना
मङ्गले ग्लौभुवा लीने' इ० ग्रं० का० ।
आलिङ्गिताङ्गः (त्रि०) मिलितदेहः ।
- „ 'आलिङ्गिताङ्गो धनुषाऽङ्गो मृदुः' इ० ग्रं०
संयुक् (ज्) (त्रि०) }
संयुक्तः „ } युक्तः ।
संयुतः „ }
- „ 'पापसंयुजि मारनिकेते' इ० ग्रं० का० ।
धनेशे लाभसंयुक्ते' इति । 'कारके बलहीने
वा क्रूरषट्पञ्चसंयुते ॥ इति च त्रि० मा०
संलग्नः (त्रि०) संयुक्तः ।
- „ 'संयुक्ते रविणा तुषारकिरणे' इ० ग्रं० का०
संश्लिष्टः (त्रि०) मिलितः, आश्लिष्टः ।
- „ 'संश्लिष्टः शशिना सरोरुहसुहृत्' इ० ग्रं० का०

संज्ञकः (त्रि०) संलग्नः ।	अथवा
„ 'संज्ञक इन्दौ खररश्मिमालिना' इ. ग्रं. का. संहितः (त्रि०) १ संहितः, २ मिलितः ।	'मदे पतङ्गे मृदुना समेते' इ० ग्रं० का० । सम्पद्यमानः (त्रि०) मिलितः ।
„ 'संहितो यदि विदा निशाकरः' इ. ग्रं. का. । सक्तः (त्रि०) लग्नः, लगितः ।	„ 'सम्पद्यमानस्तरणिर्धराभुवा' इ. ग्रं. का. । सम्पृक्तः (त्रि०) संयुक्तः ।
„ 'आत्मकारकलवे शशिसक्ते' इ. जै. प. मृ. सक्तः (त्रि०) लग्नः, लगितः ।	„ 'सम्पृक्तोऽसृक् सौरिणा भास्वता वा' इ. ग्रं. का. ।
यथा—'निधनभवननाथः कामिनीभावसक्तः इ. ग्रं. सखा (त्रि०) सहायः, सहचारी, अनुचरः, अभिसरः ।	सम्मिश्रः (त्रि०) संयुक्तः ।
„ 'अखिलकेन्द्रसखैः खलखेचरैः' इ. ज्यो. भ. सक्तः (त्रि०) लग्नः, लगितः ।	„ 'सम्मिश्रश्चेद् भास्करो बोधनेन' इ. ग्रं. का. संहितः (त्रि०) संयुक्तः ।
अथवा—	„ 'भास्करहिमकरसंहितः शनैश्चरो मृत्युदः प्रसवकाले ।' इति सारावल्याम् ।
'अशुभशुक्रसखः' इ. विवाहवृन्दावने ।	अथवा—
सङ्गतः (त्रि०) युक्तः ।	'यमोऽर्कमाभ्यां सहितोऽन्तदः सवे' इ. ग्रं. अथाधुना व्याप्तवाचकशब्दोदाहरणानि—
„ 'द्वितनौ भागवभार्यभूभवाः । यदि ते तुर-गाङ्गसङ्गताः सुतदाः । इति ग्रं० का. । सनाथः (त्रि०) नाथवत्, रक्षकः युक्त इत्यर्थः ।	आचितः (त्रि०) व्याप्तः ।
„ 'विग्रहे कमलिनीशसनाथे' इति ग्रं० का० । सनाथः (त्रि०) नाथवत्, रक्षकः युक्त इत्यर्थः ।	„ 'ऽथो चिति नेत्रपाण्यवस्थाचिते सोमसुते' इ. ग्रं. का. ।
अथवा—	आश्रितः (त्रि०) अधिष्ठितः ।
'सपत्नभवविक्रमैः शनिकुजरविभिः सनाथैः' इति ज्यो० भ० ।	'यदाश्रिते कालगृहे कलानिधौ समीक्षिते कालखगेन जन्मनि । इ. ग्रं. का. ।
समन्वितः (त्रि०) युक्तः ।	उपविष्टः (त्रि०) अधिष्ठितः ।
„ 'सतां गृहे सौम्यखगैः समन्विते' इ. ग्रं. का. । समाद्यः (त्रि०) युक्तः ।	'उपविष्ट इने निधने सयमे द्रविणे विधुना सहिते सकुजे ।' इ. ग्रं. का. ।
यथा—सौम्यैः समाद्ये सुतसद्यनीन्दौ इ. ग्रं. का. । समेतः (त्रि०) मिलितः, संयुक्तः ।	निश्चितः (त्रि०) व्याप्तः, पूरितः ।
„ 'पञ्चमे नवमे द्यूनेसमेतौ सितभास्करो ।' इति गार्गिः ।	„ 'शीर्षोदयभाजि कण्टके सन्निचिते दीक्षणा-धीस्थले विदीज्ये ।' इ. ज्यो. भ. ।
	अथवा—
	'कण्टके यदि कोदयभाजि शोभनद्युगतिना

निचिते ऽत्र ।' इ. ग्रं. का. ।

समाक्रान्तः (त्रि०) १ व्याप्तः, २ अधि-
ष्ठितः ।

„ 'समाक्रान्तः सौम्यो यदि जनुषि देवाचित-
पदा ।' इ. ग्रं. का. ।

अथवा—'समाक्रान्तः सौम्यैः सुतसदनगे भास्कर-
सुते ।' इ० ग्र० का० ।

अथ सम्प्रति प्राप्तवाचकशब्दोदाहरणानि—

अधिगतः (त्रि०) प्राप्तः ।

„ 'अधिगते धनभे धरणीभुव।' इ० ग्रं० का० ।
आगतः (त्रि०) १ आयातः, उपस्थितः,
प्राप्तः ।

„ 'गणे सतां गात्रगूहोपगोऽथवा तनौ शुभ-
व्योमगयोगमागते ।' इ० ग्रं० का० ।
आपन्नः (त्रि०) १ प्राप्तः, २ आगतः ।
„ 'सद्योगमापन्न इहोद्गमालये' इति० ग्रं०
का० ।

प्राप्तः (त्रि०) १ प्राप्तः, २ लब्धः ।

„ 'खगे खरांशौ खलदृष्टिमाप्ते' इति ।

वा—

„ 'सोदरपेऽङ्गमाप्ते' इति च ग्रं० का० ।

आयातः (त्रि०) आगतः ।

„ 'शुभवर्गे लग्नगते लग्ने वा शुभवर्ग-
मायाते ।' इ० जै० प० ।

आस्थितः (त्रि०) १ प्राप्तः, २

आरूढः ।

„ 'यदोद्गमे सद्दृशमास्थिते जनौ' इ० ग्रं०
का० ।

अथवा—

'केन्द्रारूढे शोभनव्योमवासे ।' इ० ग्रं०
का० ।

इतः (त्रि०) गतः ।

„ 'कायोपगोऽर्के शुभवीक्षणेते ।' इ० ग्रं०
का० ।

गः (त्रि०) पदान्ते गच्छत्यस्मिन्,
घञर्थकः ।

„ 'विधुररौ च मृतौ शनिरायगः' इत्युदय-
भास्करे ।

अथवा—

'तनुजलास्तसहोदः शत्रुगा गुरुसितेन्दुज-
मन्ददिवाकराः ।' इ० वि० मा० ।

गतः (त्रि०) १ यातः, २ आप्तः ।

„ 'निशाकरे भाग्यगते सभागवे' इ० ग्रं०
का० ।

प्रगतः (त्रि०) गतः ।

„ 'कवौ कलत्रं प्रगते सगीष्यतौ' इ० ग्रं०
का० ।

उपगः (त्रि०) प्राप्तः ।

„ 'यानेशकर्मोपगतौ बलिष्ठी' इ० जा०
पा० ।

अथवा—

'उपगते शुभयोगमिने' मदे इ० ग्रं० का० ।

उपयातः (त्रि०) प्राप्तः ।

„ 'बली विलग्नान्नवमोपयातः' इ० जा०
पा० ।

उपेयिवान् (क्वस्वन्तः) (त्रि०) उपगतः ।

- ‘उपेयिवाननाश्वाननूचानश्चेति स्वमुप्रत्य-
यान्तो निपातः ।
यथा—‘पापमन्दिरमुपेयुषि मन्दे’ इ० जै० प० ।
अथवा—
‘अथ कलावति कर्कमुपेयुषि’ इ० ग्रं०
का० :
प्रयातः (त्रि०) गतः (गया),
,, ‘कृशतां प्रयातः’ इ० जै० प० ।
‘विभावरीशे कृशतां प्रयाते’ इ० ग्रं०
का० ।
प्राप्तः (त्रि०) समुपस्थितः ।
,, वित्तेशाद्धनरिः फरन्ध्रभवनप्राप्ताश्च सौम्य-
ग्रहाः’ इ० ग्रं० का ।
यातः (त्रि०) गतः ।
,, ‘याते कलत्रं यदि कृष्णवाससि’ इ० ग्रं०
का० ।
समधिगतः (त्रि०) प्राप्तः, अधिगतः ।
,, ‘सौम्याः खेटास्त्रिकोणोदयसमधिगताः
केन्द्रगा नो असौम्याः’ इ० ग्रं० का० ।
समागतः (त्रि०) सम्प्राप्तः ।
,, ‘धर्मेशदृष्टौ यदि तद्युतौ वा परस्परक्षेत्र-
समागतौ वा ।’ इ० जा पा० ।
समासादितः (त्रि०) १ प्राप्तः २ आहूतः ।
,, ‘जायासमासादित उष्णरोचिषि’ इ० ग्रं०
का० ।
समुपस्थितः (त्रि०) प्राप्तः ।
,, ‘भार्यानिक्ते समुपस्थिते भृगौ’ इ० ग्रं०
का० ।
समुपेतः (त्रि०) सम्प्राप्तः ।
यथा—अनन्तगेहे समुपेत भार्ये’ इ० ग्रं० का० ।
सम्प्राप्तः (त्रि०) समागतः ।
,, ‘सम्प्राप्त उर्वीतनये मनोजे’ इ० ग्रं० का० ।
अथेदानीं स्थितवाचकशब्दोदाहरणानि—
अधिष्ठितः (त्रि०) १ आश्रितः, २ आहितः ।
,, ‘अधिष्ठिते भास्वति भाग्यवेश्मनि’ इ०
ग्रं० का० ।
अवस्थितः (त्रि०) स्थितः, आसीनः,
कृतावस्थानम् ।
,, ‘निधानभावे सितगाववस्थिते’ इ० ग्रं० का०
आश्रितः (त्रि०) उपविष्टः ।
,, ‘बृहस्पतावाश्रित उद्गमालये’ इ० ग्रं० का०
आसानावस्थितः (त्रि०) आसीनः, समासीनः,
उपविष्टः, (बैठा) ।
,, ‘आसानावस्थिते वाक्पती वाग्गृहे’ इ० ग्रं०
का० ।
आसीनः (त्रि०) उपविष्टः ।
,, ‘आसीने धवलच्छवी धनगृहे धिष्येन
संवीक्षिते’ इ० ग्रं० का० ।
उपविष्टः (त्रि०) समासीनः ।
,, ‘उपविष्ट इलातनये तनये’ इ० ग्रं० का० ।
उपस्थितः, (त्रि०) १ उपसन्नः, निकट-
स्थितः, प्राप्तः, ३ आगतः ।
,, ‘उपस्थिते वेश्मनि वेश्मनायके’ इ० ग्रं० का०
कृतावस्थानम् (त्रि०) स्थितः, आसीनः ।
,, ‘कृतावस्थानेऽर्के मदनभवने मन्दसहिते’
इ० ग्रं० का० ।

- प्रतिष्ठितः (त्रि०) संस्थितः ।
 „ 'प्रभाकरे पङ्गुगृहे प्रतिष्ठिते' इ० अ० का० :
 व्यवस्थितः (त्रि०) प्रतिष्ठितः ।
 „ 'एवं देशाधिनाथा ये ग्रहवेधे व्यवस्थिताः ।'
 इति नरपतिजयचर्यायाम् ।
 संस्थः (त्रि०) अवस्थितः ।
 „ 'ग्रहो यदि च कर्मणि संस्थः' इ० जा० पा० ।
 स्थः (त्रि०) पदान्ते तिष्ठत्यस्मिन् 'घञ्-
 र्थे कः' ।
 „ 'राहुश्चतुष्टयस्थो मरणाय निरीक्षितः
 पा० ।' इति सारावल्याम् ।
 स्थितः (त्रि०) १ वर्तमानः, २ समुपस्थितः,
 ३ निश्चलः, स्थिरः ।
 'वपुषि स्थिते स्वगृहतुङ्गो विधी' इति ।
 'लग्नपुत्ररिपुविक्रमस्थिताः शुक्रजीवशनि-
 भास्करा यदा ।' इति च वि० मा० ।
 संस्थितः (त्रि०) व्यवस्थितः ।
 „ शोभने संस्थिते सोदरेशान्विते कण्टके'
 इ० अ० का० ।
 समासीनः (त्रि०) उपविष्टः ।
 „ 'समासीने सोमे ससखिसदनेषु सखिगृहे'
 इ० अ० का० ।
 श्रितः (त्रि०) १ आश्रितः, २ संलग्नः,
 संयुक्तः ।
 „ 'श्रित उषारमणे रमणालये' इ० अ० का० ।
 संश्रितः (त्रि०) आश्रितः, अनुजीवी ।
 „ 'संश्रिते कण्टके कोणपे सायपे ।' इ० अ० का० ।
 'श्रितकण्टके च सुरराजमंत्रिणि' इत्यु० मा० ।
 'धान्यानां नवसंग्रहे शशिशनी लग्ने श्रितै-
 कांशकौ' इ० वि० मा० । समुपाश्रितः
 (त्रि०) आश्रितः, उपविष्टः (बैठा) ।
 „ 'माहेयमन्दामृतरश्मिरोधनाः स्वनीच-
 राशि समुपाश्रिता इमे ।' इ० अ० का० ।
 सेवितः (त्रि०) आश्रितः ।
 „ 'चेत्सेविता युवतिरत्रिजनुः सुतेन' इ० अ० का० ।
 अयाधुना स्थानवाचकशब्दोदाहरणानि—
 कृतायतनः (त्रि०) कृताश्रयः, कृत आयतन
 आश्रयो येन ।
 „ 'कृतायतनः स्वकीयतुङ्गोदये नलिनीवना-
 धिनाथः ।' इ० अ० का० ।
 कृताश्रयः (त्रि०) कृतपदः ।
 „ 'कृताश्रयः स्वीयसुहृद्विलग्ने सरस्वतीशः
 सितसोमयुक्तः ।' इ० अ० का० ।
 कृतास्पदः (त्रि०) कृतपदः ।
 „ 'कृतास्पदो दैत्यगुर्निजोच्चोदये दयानाथ-
 निरीक्ष्यमाणः ।' इ० अ० का० ।
 कृतपदः (त्रि०) कृतास्पदः ।
 कृतं पदं स्यात् येन एवं विधः कुमुदस्य
 बन्धुश्चन्द्रः ।
 „ 'स्वोच्चोदये कृतपदः कुमुदस्य बन्धुः' इ० अ० का० ।

कृतस्थितिः (त्रि०) कृतसंस्था ।
 कृता स्थितिः संस्था येन एवं विधो राहुः ।
 „ ‘घटसिंहवृद्धिचकोदयकृतस्थितिर्जीवितं
 हरति राहुः ॥’ इ० सा० व० ।
 संश्रयः (पु०) आश्रितः ।
 यथा—‘ग्रहैस्ततः पञ्चिभिरुच्चसंश्रयैः’ इति रघो
 ३।१३
 स्थलम् (न०) १ स्थानम् २ स्थलिः ।
 „ ‘लाभस्थो सुखभाग्येशो पश्यन्तो वा सुख-
 स्थलम् ।’ इ० जा० पा० ।
 अपि च—
 ‘शीर्षोदयभाजि कण्टके सन्निचिते दीक्षणाधीस्थले
 विदीज्ये ।’ इति ज्यो० भ० ।
 स्थानम् (न०) गृहम् ।
 „ ‘क्षेत्रस्थाने शुभक्षेत्रे तदीशे शुभसंयुते ।’
 इति ।
 ‘तरणीन्दुकुजाः पुत्रस्थाने युक्ता न सौम्यगाः ।’
 इति च सर्वार्थचिन्तामणौ ।
 अथेदानीं मिलित्वाऽव्ययवाचकशब्दोदाहर-
 णानि—
 उपेत्य (अ०) समुपेत्य ।
 „ ‘दनुजगुरुमुपेत्यादित्यसूनुर्मदस्यः’ इ० ग्रं०
 का० ।
 मिलित्वा (अ०) समेत्य
 „ ‘मदे मिलित्वा मृदुमङ्गलेनाः कुर्वन्ति
 भार्याभरणं नरस्य ।’ इ० ग्रं० का० ।
 सम्मित्य (अ०) मिलित्वा ।
 „ ‘सम्मिल्य सौम्यास्फुजिदिन्दुजीवाः स्मरे
 विवाहं भटिति प्रकुर्युः ।’ इ० ग्रं० का० ।

समुपेत्य (अ०) समेत्य ।
 „ ‘कलेवरेण समुपेत्य वित्तः’ । इ० ग्रं०
 का० ।
 समेत्य (अ०) मिलित्वा
 „ ‘मित्रे कपं मङ्गलहेलिमन्दाः समेत्य जन्तो-
 जंननीं हरन्ति ।’ इ० ग्रं० का० ।
 अथवा—
 ‘मित्रोदयं राजमदं स्वराज्यं राज्यं रिपो-
 यच्छति यो जनेशः ।
 नेतुं समेत्योदयमेवमीयात्तमादराद्धैरिज-
 नेरितार्थः ॥
 अस्यार्थः—मित्रोदयं लग्नस्थसूर्यं, राज-
 मदं सप्तमस्थचन्द्रं, स्वराज्यं धनस्थबुधं
 एवं विधं उदयं लग्नं समेत्य प्राप्येति ।
 इति ज्योतिर्विदाभरणे ।
 अथ साम्प्रतं प्राप्यवाचकाव्ययशब्दोदाहर-
 णानि—
 अधिगम्य (अ०) सम्प्राप्य ।
 „ ‘सूर्यात्मजांशमधिगम्य हिमांशुरङ्गे’ इ०
 जं० प० ।
 प्राप्य (अ०) अधिगम्य ।
 „ ‘प्राप्येन्द्रमन्त्रीन्दुगृहं यदोदये’ इ० ग्रं० का० ।
 सम्प्राप्य (अ०) अधिगम्य ।
 „ ‘सम्प्राप्य पंगुः कलशं कलेवरे’ इ० ग्रं०
 का० ।
 अथ साम्प्रतं सम्बन्धपर्यायानामुदाहर-
 णानि—
 पृक्तिः (स्त्री०) सम्पर्कः, स्पृष्टिः, स्पर्शः ।

- „ कलेवरेणै निजभेष्यवान्त्ये पृक्तौ जनौ
चेत्कलुषग्रहाणाम् ।' इति ग्रं. का. ।
संयोगः (पु०) सम्पर्कः ।
„ संयोगो भवभे दिवाकरभुवः' इ. ग्रं. का. ।
संसर्गः (पु०) सङ्गः, सङ्गमः ।
„ संसर्गस्तनुभवने दिनेशचान्द्रयोः ।' इ. ग्रं.
संस्पर्शः (पु०) । १-स्पर्शः । २-सम्बन्धः ।
„ संस्पर्शे मृतिमन्दिरे तनुविभोः सोम्ययंदा
नेक्षिते' इ. ग्रं. का. ।
समागमः (पु०) संयोगः ।
„ 'समागमे शीतरुचेः कलेवरे ।' इ. ग्रं. का.
सम्पर्कः (पु०) १-सम्बन्धः । २-संयोगः ।
३-मेलकः ।
„ 'सम्पर्कः सहजगृहे शुभग्रहाणाम्' इ. ग्रं.
सम्बन्धः (पु०) संयोगपूर्वः ।
„ 'सत्सम्बन्धे भाग्यगोहे विधीशे सद्भिर्दृष्टे
जायते भाग्यवान्ना ।' इ. ग्रं. का. ।
स्पर्शः (पु०) १-सम्पर्कः । २-स्पर्शनम् ।
„ स्पर्शे वित्ते बोधनस्याथवेन्दोः' इ. ग्रं. का.
स्पृष्टिः (स्त्री०) पृक्तिः, सम्पर्कः ।
„ स्पृष्टौ कलेवरगृहे यदि लोहितांशोः' इ.
ग्रं. का. ।

अथाधुनासम्बन्धिपर्यायोदाहरणानि—
संयोगी (इन्) (त्रि०) संयोगविशिष्टः ।

- „ संयोगिनीहास्तगृहे भृगोर्जनेः' इ. ग्रं. का. ।
संसर्गी (इन्) (त्रि०) । १-संसर्गविशिष्टः ।
२-सङ्गी । मत्वर्थीय इति ।
„ 'ससंसर्गिणि भावे' इति जै. प. ।

- सम्पर्की (इन्) (त्रि०) सम्पर्कविशिष्टः ।
„ 'सम्पर्किणि छूनगृहे दिवाविभोः ।' इ. ग्रं.
सम्बन्धी (इन्) (त्रि०) सम्बन्धविशिष्टः,
गुणवान्, संयुक् ।
„ 'चन्द्रोविलग्नसम्बन्धी वाहनेशसमन्वितः ।'
इति जा. पा. ।
अथ सम्प्रतीहोपयोगिनामण्प्रत्ययान्तादी-
नां युक्तस्थितादिवाचकप्रकीर्णशब्दोदा-
हरणानि प्रदर्शयन्ते—

यथा—अण्प्रत्ययान्ताः—

- कौलः (त्रि०) कुलं वंशः, तत्र भवः, इत्य-
नेनाण् प्रत्ययः । दशमभावस्थ इत्यर्थः ।
स्मारः (त्रि०) स्मरः कामः 'तत्र भवः'
इत्यनेनाण् प्रत्ययः । सप्तमभावस्थ इत्यर्थः
कौशः (त्रि०) कुशं जलं 'तत्र भवः' इत्य-
नेनाण् प्रत्ययः । चतुर्थभावस्थ इत्यर्थः ।
यथा—स्मारोऽसुरेन्द्रमहितः सहसा समेतः कौलः
कलाघरसुतो यदि जन्मदिष्टे ।
कौशोऽत्रिजोऽखिलतनुः पदमन्दिरं सत्'
इति ग्रं. का. ।

अथवा—

'कौशो भवेत्कमलिनीपरिणायकश्चेत्स्मारः
सवित्कविरिहाहवयानकाले ।'

इति ज्यो० भ० ।

अधिकलः (पुं०) पूर्णः ।

- यथा—'पुरप्रवेशेऽधिकले विधौ हितः' इ. ज्यो. भ.
अधिकृत् (त्) (त्रि०) अधिकारवान् ।

- लग्नाधिकृति' 'लग्नाधिकारवतीत्यर्थः
जै० प० ।
- अधियोगसञ्ज्ञः (पुं०) योगविशेषः ।
- „ 'एकोऽपि जीवो बलवान् बिलग्ने केन्द्रत्रिकोणे
शशिजः कविर्वा । द्वाभ्यां च ताभ्यामधि-
योगसञ्ज्ञः' इ० वि० मा० ।
- अधिश्रितः (त्रि०) स्थितः ।
- „ 'सौम्योऽधिश्रितकण्टकोऽतिबलवान्'
इ० वि० मा० ।
- अध्यासितः (त्रि०) १ अधिष्ठितः,
२ निषेवितः ।
- „ 'अध्यासितेऽस्तेऽवनिजेऽङ्गना क्षतिः' इ. प्र.
अध्यासीनः (त्रि०) उपविष्टः ।
- „ 'अध्यासीनेऽङ्गे गुरावङ्गपुष्टिः' इ. प्र. का.
अध्युषितः (त्रि०) उषितः, स्थितः । 'वसा'
इति भाषा
- „ 'पदतो धनमे कसाधिभूगुरुशुक्राध्युषिते'
जै० प० ।
- अन्वितः (त्रि०) युक्तः, मिलितः ।
- „ 'पापान्विते यदि विदेशगतोऽतिमूर्खः'
इ० जा० पा० ।
- अभिगतः (त्रि०) सेवितः, आश्रितः ।
- „ 'कायाख्येऽभिगत इनात्मजे सचापे' इ० प्र०
अभ्युपेतः (त्रि०) उपगतः, प्राप्तः ।
- „ 'तुषाररश्मौ तनयेऽभ्युपेते' इ० प्र० का० ।
- अयातः (त्रि०) अगतः, अप्राप्तः ।
- „ 'शुभदृष्टिमयाते' इ० जै० प० ।
- अवलम्बितः (त्रि०) संश्रितः, आश्रितः ।
- „ 'अवलम्बित उद्गमगेह इने' इ० प्र० का० ।
- अष्टमः (त्रि०) }
नवमः }
षष्ठः }
- „ 'अष्टमो मङ्गलः सौरिर्नवमः षष्ठ आस्फु-
जित् ।' इ० प्र० का० ।
- आकीर्णः (त्रि०) १ व्याप्तः, २ समाक्रान्तः
- „ 'आकीर्णोऽङ्गे पद्मिनीपालसूनी इ. प्र. का. ।
- आक्रान्तः (त्रि०) १ कृताक्रमणः, व्याप्तः,
२ अभिभूतः, पराभूतः व्याकुल इत्यर्थः ।
- „ श्यामो वा व्यपगतरश्मिमण्डलो वा रूक्षो
वा व्यपगतरश्मिवान् कुशो वा । आक्रान्तः'
इति भृगुसिद्धान्ते' इति सूर्यसिद्धान्ते
रङ्गनाथविवृती ।
- अथवा—
- 'नेत्रद्वयं पापयुतं च पापाक्रान्तौ तदीशौ'
इ० प्र० का० ।
- आरूढ (त्रि०) कृतारोहणम् ।
- „ 'तमोग्रहौ शुभारूढौ' इत्युक्तु प्र० ।
- आवासः (पुं०) गृहम्, वासस्थानम् ।
- यथा—'आवासे सुरमंत्रिणो हरिपदे' इ० प्र० का०
- आश्रित्य (अ०) संश्रित्य ।
- „ 'यस्मिन्भावे स्थितः खेटस्तदाश्रित्य स्वकं
फलम् । ददाति' इति श्लोकशतके ।
- कलितः (त्रि०) आप्तः, युक्तः
- „ 'भार्गवेण कलिते व्ययलाभे' इ० प्र० का० ।
- अथवा—
- 'पापयुग्मकलिते सुतपुण्ये' इ० जै० प० ।
- कृताधिकारः (त्रि०) कृतः अधिकारः
स्वामित्वं येन ।
- „ 'निशाकरागारकृताधिकारः' इति । कर्क-
३०-५१

- राशि गत इत्यर्थः । इ० जै० प० ।
 क्षीणकलः (पुं०) अपूर्णकलः ।
 „ 'क्षीणकलाकलापः' क्षीणचन्द्र इत्यर्थः ।
 इ० जै० प० ।
 चन्द्राधियोगः (पुं०) योगविशेषः ।
 „ 'सौम्यैः स्मरादिनिधनेष्वधियोग इन्दोः'
 इ० बृ० जा० ।
 दृष्टियुतः (त्रि०) दृगाढ्यः ।
 „ 'बुधदृष्टियुते सौम्ये' जस्य दृशायुक्त'
 इत्यर्थः । जै० प० ।
 निरतः (त्रि०) १ लीनः, तत्परः, २ नियुक्तः
 अधिकृतः ।
 „ 'वैरिरन्ध्रनिरतैरतिपापैरीक्षिते शशिनि
 मृत्युमुपैति । इ० वि० मा० ।
 निष्ठः (त्रि०) स्थितः ।
 „ 'मानसे मलिनस्त्रेचरनिष्ठे' इति ।

अथवा—

- 'सैहिकेयनलिनीपतिनिष्ठे' इति च जै० प० ।
 पतितः (त्रि०) प्रस्कम्भम्, गलितः ।
 „ 'श्यायारिषूग्राः पतिता हरन्ति कष्टं शिशूनां
 जनने तदानीम् ।' इ० ग्रं० का० ।
 प्रकल्प्य (अ) कल्पयित्वा ।

यथा—

- 'इत्थं तातादिभावानां लग्नं तत्तत्प्रक-
 ल्प्य वै । सर्वं फलं वदेत्' इ. श्लो. श. ।
 प्रपूर्णः (त्रि०) } पूरितः
 प्रपूरितः „ }
 „ 'प्रपूर्णे ऽब्जे षड्बलैः किं कलाभिः' इ. ग्रं० ।

- „ प्रपूरिते षोडशभिः कलाभिः सुधाकरे' इ.
 ग्रं० का. ।
 मिश्रः (त्रि०) मिलितः, मिश्रितः, सम्पृक्तः,
 संयुक्तः ।
 „ अत्यन्ताशुभदः पापः पापमध्ये यदा भवेत्
 सम्बन्धी तु शुभो मिश्रो ऽसम्बन्धी त्वशुभ-
 प्रदः ।' इ. श्लोक श.
 यथातथा (अ०) क्रमनिवृत्त्यर्थवाचकोऽयम् ।
 „ निघनारिघनव्ययस्थिता रविचन्द्रारयमा
 यथा तथा ।' इति बृ. जा ।
 याप्यः (त्रि०), यापनीयः, निरसनम्,
 परित्यागः ।
 „ 'न शुभगदिता योगाः सदृष्टा याप्याः
 स्युः ।'
 पूर्णं यथोक्तं फलं न प्रयच्छन्तीत्यर्थः ।
 इ. बृ. जा. ।
 योगाधियोगः (पुं०) योगविशेषः ।
 „ 'योगाधियोगः सहितस्त्रिभिः (जेज्याच्छैः)
 स्यात्' इ. वि. मा. ।
 वहः (त्रि०) वाहकः, वहनकर्ता ।
 „ ऋषविशेषभुजा सयमासृजा धिषणधिष्य-
 मृगाङ्गवहं धनुः ।' इति ज्यो. भ. ।

अथवा—

- „ 'धिषणधिष्यपधिष्यवहं धनुः' इति ।
 अथवा—
 „ 'उदयगा वनिता विधुभूवहा' इति च ग्रं० ।
 विराजमानः (त्रि०) दीप्तिविशिष्टः ।
 शोभमानः, सुशोभितः (बैठा) ।

- “ विराजमाने द्विराजलेचरे कृशे त्रिके
भूतनयान्विते तथा ।’ इ. ग्रं. का. ।
समनुपतितः (त्रि०) सम्यक् प्रकारेणा-
नुपतितोऽनुगलितः (गिरा हुम्ना) ।
“ ‘समनुपतिताः सबुधास्त्रयो ग्रहाः’ इ. वृ. जा.
“ अथेदानीं मतुब् प्रत्ययान्ताः शब्दाः प्र. द.
तपोवान् (त्रि०) गुरुसहितः ।
तमोवान् (त्रि०) राहुसहितः ।
भानुमान् (त्रि०) रविसहितः ।
“ ‘व्योम्निभानुमति किं तपोवति’ इ. ग्रं. का.
अथवा
‘अचलाजशनीक्षितवत्युदये’ इति गिरधरः ।
अङ्गपवान् (त्रि०) लग्नेशसहितः ।
अस्तपवान् (त्रि०) सप्तमेशसहितः ।
“ ‘मन्मथेऽङ्गपवतीह नुर्मृतिर्मन्मथेऽस्तपवति
स्त्रियास्तथाः’ इति ज्यो. भ. ।
पण्डितवान् (त्रि०) बुधसहितः ।
“ ‘पण्डायां पण्डितवति’ पञ्चमे बुधसहितः
साधुमान् (त्रि०) शुभसहितः ।
“ ‘सुधाकरे साधुमति’ शुभग्रहसहिते चन्द्र
मन्दवान् (त्रि०) शनिसहितः ।
“ ‘चन्द्रे मन्दवति’ (शनिसहिते चन्द्र
इत्यर्थः) इति च ज्यो. भ. ।
अथेदानीं मत्वर्थीयशब्दोदाहरणानि—
अधिकारी (इन्) (त्रि०) अधिकारोऽस्ति
अस्य अत इनिठनावितीनिः ।
यथा—‘प्रथमभवनचारी मृत्युभावाधिकारी’ इ०
ग्रं० अ० ।
अधिशाली (इन्) (त्रि०) युक्तः, पदान्तेषु
स्तवाचकोऽयम् ।
“ ‘निधनभवनपाली सहोत्थाधिशाली’ इ०
ग्रं० अ० ।
अवलम्बी (इन्) (त्रि०) आश्रितः ।
प्रालेयभानावलम्बिनि द्युने’ इ. ग्रं. का.
केन्द्री (इन्) (त्रि०) केन्द्रेऽस्त्यस्मिन् अत
इनिठनावित्यनेन मत्वर्थीय इतिः ।
“ ‘यस्याङ्गिनः केन्द्रिणि मंत्रिणीह’ इ० ग्रं०
जुः (ष्) (त्रि०) सेवनम् । ‘जुषी’ प्रीति-
सेवनयोः ।
‘क्वप् च’ इत्यनेन क्वप् । मत्वर्थीयः ।
“ ‘तस्य त्रिकोणजुषि कष्टतमे तदानीम्’
इति प्रश्नमार्गे ।
पाली (इन्) (त्रि०) स्वामी । ‘पाल’
रक्षणे । अत इनिठनावित्यनेन मत्वर्थीय
इतिः ।
“ ‘सुतस्थानपाली रिपुस्थानशाली’ इति ।
‘निधनभवनपाली सहोत्थाधिशाली’ इति
च ग्रं० अ० ।
भाक् (ज्) (त्रि०) पृथक्करणम् । ‘भाज’
पृथक्करणे ।
‘मत्वर्थीयः क्वप्, । पदान्ते युक्तवाचको-
ऽयम् ।
“ ‘शीर्षोदयभाजि कष्टके सन्निचिते दीक्ष-
णधोस्थले विदीज्ये ।’ इति । ‘विदि
विशोदयभाजि’ इति । ‘मकरमङ्गलं रवि-
जभाजम्’ इति च ज्यो० भ० ।
अथवा—
‘तुय्येतिग्मरश्मिसुतभाजि’ इति । ‘तुय्ये’

चान्द्रिभाजि' इ० जै० प० ।

अथवा—

'भानुजन्मनि मृगोदयभाजि इ० ग्रं० का०
यायी (इन्) (त्रि०) १ यातः, २ संग्रामे
अग्रगामी आक्रमणकारी ।

- ५ काव्यः पातालयायी' इ० जा० लं० ।
'मदनपतिर्धूनयायी' इ० जै० प० ।
'राहुवक्त्रे स्थिते सूर्ये चन्द्रे हृदयसंस्थिते ।
यायिनो विजयस्तत्र' इ० न० ज० ।
युक् (ज्) (त्रि०) योगः । 'युजिर्' योगे ।
'ऋत्विग्दधृक्स्त्रिगित्यादिना 'क्विन्'
'मत्त्वर्थीयः ।'

- ॥ 'आरयुजि व्यये' इति । 'वाग्धीशयुजिव्यये
इ० जै० प० ।

अथवा—

'अन्त्ये गिरीशयुजि विद्युजिभाग्ये' इ०
ग्रं० का० ।

योगी (इन्) (त्रि०) योगयुक्तः । योगो-
ऽस्यास्ति । 'अत इतठनावितीनिः ।

- ॥ 'तुय्ये रुधिरयोगिनि' इ० जै० प० ।

अथवा—

'भेदिनीतनययोगिनि युग्मे' इ० ग्रं० का०
विहारी (इन्) (त्रि०) विहारकर्त्ता ।
'मत्त्वर्थीय इतिः ।'

- ॥ स्वांशकात्सलिलभे गुरुभृग्वोर्दृष्टियोगयुजि
सौधविहारी ।' इ० जै० प० ।

संयोगी (इन्) (त्रि०) संयोगविशिष्टः ।

यथा—'संयोगिनीहास्तगृहे भृगोर्जनेः' इ० ग्रं०

संसर्गो (इन्) (त्रि०) संसर्गविशिष्टः,
२ सङ्गी 'मत्त्वर्थीय इतिः ।

- ॥ 'सलसंसर्गिणि भावे' इ० जै० प० ।

सङ्गी (इन्) (त्रि०) सक्तः, सङ्गविशिष्टः

- ॥ 'पद्मिनोरमणसङ्गिनि तुय्ये' इति । 'द्वादशे-
ऽर्कशिक्षिसङ्गिनि ।

'तुय्ये केतुसङ्गिनि' इति च जै० प० ।

अथवा—

'रोहिणीरमणसङ्गिनि शौर्म्ये' इति ग्रं० ।

सम्पर्को (इन्) (त्रि०) सम्पर्कविशिष्टः ।

- ॥ 'सम्पर्किणि धूनगृहे दिवाविभोः' इ० ग्रं० ।
सम्बन्धी (इन्) (त्रि०) सम्बन्धविशिष्टः,
गुणवान्, संयुक् ।

- ॥ 'चन्द्रोविलग्नसम्बन्धी वाहनेशसमन्वितः ।'
इ० जा० पा० ।

स्थायी (इन्) (त्रि०) पश्चात्क्षेत्रगामी,

पश्चाद्वादकारी, स्थायी पौरसंज्ञो वा
राजा ।

- ॥ 'राहुवक्त्रे स्थितेसूर्ये चन्द्रे हृदयसंस्थिते ।
यायिनो विजयस्तत्र स्थायिनो भङ्ग
आहवे ।' इ० न० ज० ।

स्पृक् (श्) (त्रि०) संस्पर्शनम् । 'स्पृश'
संस्पर्शने ।

'स्पर्शोऽनुदके क्विन्' 'मत्त्वर्थीयः ।

- ॥ 'मदनस्पृशि चावनेये' इ० ज्यो. भ० ।

अथवा—

यदा द्वितीयस्पृशि भूकुमारे' इ० ग्रं० का० ।

अथ सम्प्रति 'णिनि' प्रत्ययान्तशब्दोदाहरणानि—

- भालम्बी (इन्) (त्रि०) आश्रयी । भाल-
म्बितुं शीलमस्यास्ति इति णिनिः ।
- „ 'वनघाम्नि निजोच्चराशिगद्युचरालम्बिनि'
इ० जे० प० ।
- गामी (इन्) (त्रि०) गमनशीलः । 'गम्' गतौ ।
- 'सुप्यजातौ णिनिस्ताच्छील्ये' इत्यनेन णिनिः ।
- „ 'कलशगामिनि पङ्कजिनीपितौ' इ. जा. भ. ।
- अथवा—
'युवतिगामिनि शीतलरोचिषि' इ. प्र. का. ।
चारी (इन्) (त्रि०) चरणशीलः । 'चर' गतिभक्षणयोः 'सुप्यजातौ णिनिस्ताच्छील्ये' इत्यनेन णिनिः ।
- „ 'प्रथममवनचारी मृत्युभावाधिकारी' इ. प्र. भ. ।
- अथवा—
'चण्डांगुमाली मृतिभावचारी' इ. प्र. का. ।
निवासी (इन्) (त्रि०) निवसनशीलः ।
निवसति तच्छीलः । वस० णिनिः ।
- „ 'भेदिनीतनयभागनिवासी' इ. प्र. भ. ।
- अथवा—
'अथ निवासिनि सोमगृहांशके' इ. प्र. का. ।
वर्ती (इन्) (त्रि०) वर्तिष्णुः । वर्तनशीलः ।
'अलङ्कृजिति' इ. प्र. का. ।
- „ 'सराजमन्त्री कुलमानवर्ती सहस्रभूमङ्गलला-
भभावः ।' इति ।
'कलशवर्तिनि योऽङ्गुभुवि व्रजेत् ।' इति च ज्यो० भ० ।
- अथवा—
'काये सकाष्ठे वृषवर्तिनीन्दौ' इ. प्र. का. ।
वासी (इन्) (त्रि०) वसनशीलः । 'वस' निवासे ।
'सुप्यजातौ णिनिस्ताच्छील्ये' इत्यनेन णिनिः ।
- यथा—'वधूभवासिनि क्षपाधिनायके' इ. प्र. का. ।
शाली (इन्) (त्रि०) शोभायमानः शालते ।
'शाल' कत्यने । ताच्छील्ये णिनिः पदान्ते युवतवाचकोऽयम् ।
- „ 'सुतस्थानपाली रिपुस्थानशाली' इ. प्र. भ. ।
- अथवा—
'कलत्रशाली सकुजः कलापः' इ. प्र. का. ।
अथेदानीं सहसमासजशब्दोदाहरणानि—
साधिकारः (त्रि०) अधिकारसहितः ।
'अधिकारेण स्वोच्चादिस्वामित्वेन सहितः । 'सहस्य सः संज्ञायाम्' इत्यनेन 'स' इत्यस्य पूर्वनिपातः ।
- „ सहोदरे भास्वति साधिकारे इति । 'तुङ्गा-
दिवर्गे किमु साधिकारे बित्तेऽर्चिते' इति च प्र. का. ।
- सधनः (पु०) धनेन लग्नेन सहितः ।
समदः „ मदेन सप्तमेन सहितः ।
ससुखः „ सुखेन चतुर्थेन सहितः ।
- „ 'सधनः कविसूनुदग्धमे समदो राजसुतो यदातदा । ससुखो गुरुरालयाश्रयात्' इति. ज्यो. भ. ।

तत्रैव—

ससौम्यराज्यश्च सभास्वदायः सपूज्यकेन्द्रः
 ससितोदयश्चेत्' इति. ज्यो. भ. ।
 'सराजमन्त्री कुलमानवर्ती सहंसभूमङ्गल-
 लाभभावः' इति. ज्यो. भः । 'भूषविशेष-
 भुजा सयमासृजा' इति. ज्यो. भ. । 'करि-
 करेऽसृजि पूष्णि सलेयभे' इति. ज्यो. भ. ।
 'सवितृकविरिहाह्वयानकाले' इ. ज्यो. भ. ।
 'समन्दमृगोदये' इति. ज्यो. भ. ।
 'सविदि भीरुधने कविमानगे' इति च
 ज्यो. भ. ।

अथवा—

'सरस्वतीशे ससरस्वतीशे' इ. ग्रं. का. ।

अथाधुना दृष्टिपर्यायोदाहरणानि—

आलोकः (पुं०) दर्शनम् ।
 ,, 'निशाकरालोकगतेऽस्तगे रवौ' इति ।
 आलोकनम् (न०) ईक्षणम् ।
 ,, 'जालोकनाप्ते विधिगे क्षपाकरे' इति ।
 आलोचनम् (न०) दर्शनम् ।
 ,, 'भालोचनेतेऽस्तगते महीसुते ।' इति ।
 ईक्षणम् (न०) दृष्टिः ।
 ,, 'मन्देक्षणेन सहिते मदमन्दिरे नुः' इति ।
 ईक्षा (स्त्री०) दृक् ।
 ,, 'ईक्षागुरोर्बलवती कथिताऽतिशस्ता नो सा
 शुभा भवति भास्करनन्दनस्य ।' इ. ग्रं. ।
 दर्शनम् (न०) दृष्टिः ।
 ,, 'सहोदरे भास्करिदर्शनान्विते' इति ।
 दृक् (श) (स्त्री०) ईक्षा ।
 ,, 'पञ्चत्वगेहे पविपाणिपूज्ये दृशासमेते

बलिवन्दितस्य ।' इति ।

दृशिः (स्त्री०) दृष्टिः ।

,, 'शशाङ्कदृश्या सहिते स्वगे शनी' इति ।

दृष्टिः (स्त्री०) दर्शनम् ।

,, 'भार्यानिकेतं भृगुदृष्टियुक्तं नरस्य पाणि-
 ग्रहणं त्ववश्यम्' इति ।

द्योतनम् (न०) वीक्षणम् ।

,, 'दिवाकरद्योतनगेऽयं भेगुरौ' इति ।

निध्यानम् (न०) दर्शनम् ।

,, 'महीजनिध्यानमितेऽस्तभावे' इति ।

निभालनम् (न०) वीक्षणम् ।

,, 'स्मरे कुजे काव्यनिभालनगते' इति ।

निर्वर्णनम् (न०) दृष्टिः ।

,, 'निर्वर्णनेते धिषणस्य भागवे' इति ।

निशमनम् (न०) दृक् ।

,, 'कल्याणे सकवौ गुरोर्निशमनंयाते मही-
 नन्दने' इति ।

निशामनम् (न०) दृष्टिः ।

,, 'सूरेर्निशामनमिते तनये तमीशे' इति च
 ग्रं. का. ।

आथेदानीं दृष्टिपर्यायोदाहरणानि—

अवलोकितः (त्रि०) ईक्षितः ।

यथा—'स्वस्थे हिमांशावलोकितेऽहिना' इ. ग्रं. ।

आलोकितः (त्रि०) दृष्टः ।

,, 'आलोकितेऽखिलस्वर्गेऽर्जनोदये नुः' इ. ग्रं. ।

ईक्षितः (त्रि०) विलोकितः ।

,, 'यदि हरी हरिगौ शुभदेक्षितौ' इ. ग्रं. का. ।

निरीक्षितः (त्रि०) दृष्टः ।

,, 'षष्ठ्येन निरीक्षिते सुतवती जारेण संजा-
 यते' इ. जा. पा. ।

- परिलोकितः (त्रि०) दृष्टः ।
 „ 'विधौ विधिस्थे परिलोकिते विदा' इ. प्र. ।
 परीक्षितः (त्रि०) दृष्टः
 „ 'कलेवरेषे कलुषैः परीक्षिते' इ. प्र. का. ।
 प्रदृष्टः (त्रि०) प्रेक्षितः ।
 „ 'खलैः प्रदृष्टे खलराशियाते' इ. प्र. का. ।
 प्रेक्षितः (त्रि०) दृष्टः ।
 „ 'विवस्वता प्रेक्षित ऋक्षनाथे' इ. प्र. का. ।
 प्रोद्दीक्षितः (त्रि०) दृष्टः
 „ 'प्रोद्दीक्षिते पङ्कजिनीप्रियेण' इ. प्र. का. ।
 लोकिताः (त्रि०) ईक्षिताः ।
 „ 'चित्तोत्थस्थे बुधगुरुविधुभिलोकिता लोका-
 बन्धौ' इ. प्र. का. ।
 विलोकिताः (त्रि०) अवलोकिताः ।
 „ 'कल्याणकायभवनेशविलोकितौ वा' इ. प्र. ।
 संवीक्षिताः (त्रि०) समीक्षिताः ।
 „ 'संवीक्षितेऽखिलदृशा यदि लोकबन्धौ
 लोकम्पूणेन वृषगेण सभार्गवेण । इ. प्र. ।
 सन्दृष्टः (त्रि०) अवलोकितः ।
 „ 'सन्दृष्टौ हरपतिना हरी हरिस्थौ' इ. प्र. ।
 समालोकिताः (त्रि०) दृष्टाः ।
 „ 'समालोकितेऽसौरिणा सौख्यभावे' इ. प्र. ।
 समीक्षिताः (त्रि०) समालोकिताः ।
 „ 'सतां गृहे शुभग्रहैः समन्विते समीक्षिते' इ. प्र. ।
 अथाधुना दृष्टिदृष्टवाचकप्रकीर्णशब्दो-
 दाहरणानि—
 दत्तनेत्रः (त्रि०) दत्तदृष्टिः ।
 „ 'सुतालयादत्तनेत्रः' इ. जै. प. ।
 दृष्टदेहः (त्रि०) दृष्टमूर्तिः ।
 „ 'रविदृष्टदेहः' इ. जै. प. ।
 दृष्टमूर्तिः (त्रि०) दृष्टशरीरः ।
 „ 'बृहस्पतिर्भीमगृहेऽष्टमस्थः सूर्येन्दुभीमा-
 कंजदृष्टमूर्तिः । इ. स. चि. ।
 दृष्टशरीरः (त्रि०) दृष्टदेहः ।
 „ 'प्रश्नतनोर्यदि पापनभोगः पञ्चमगो
 रिपुदृष्टशरीरः ।' इ. मु. चि. ।
 दृष्टिघटिताः (त्रि०) ईक्षणघटिताः ।
 „ 'शुक्रदृष्टिघटिते रसवादी' इ. जै. प. ।
 दृष्टिगुह्यः (त्रि०) दृक्गुह्यः ।
 „ 'हृतदृष्टिगुह्यः ।' 'पापदृष्टिरहित इत्यर्थः ।
 इ. जै. प. ।
 प्रेक्षणता (स्त्री०) वीक्षणता ।
 यथा—'कलानिधिप्रेक्षणतां प्रयाते' इ. जै. प. ।
 प्रेक्षणत्वम् (न०) वीक्षणत्वम् ।
 „ 'छायापुत्रप्रेक्षणत्वं प्रयातः' इ. जै. प. ।
 अथ साम्प्रतं युतीक्षणवाचकशब्दोदाहरणानि—
 ईक्षान्वयवान् (मनुबन्तः) (त्रि०)
 दृग्योगवान् ।
 „ 'मान्दी वेश्मस्थे तत्पतीक्षान्वयवति' इ. प्र. ।
 दर्शनयोगः (पुं०) दृष्टियोगः ।
 „ 'मन्दराहुकृतदर्शनयोगे' इति ।
 युतिदृक् (श्) (स्त्री०) योगदर्शनम् ।
 „ 'विमलयुतिदृशा' सद्योगदृष्ट्या इत्यर्थः ।
 इति ।
 युतिवीक्षणम् (न०) योगदृक् ।
 „ 'अर्कजीवयुतिवीक्षणसत्त्वे' इति च जै. प. ।
 युतीक्षणम् (न०) योगवीक्षणम् ।
 „ 'सौख्यालये सौम्ययुतीक्षणे यदि' इ. प्र. ।

- वीक्षणसमागमः (पुं०) ईक्षान्वयः ।
 „ 'सौम्यवीक्षणसमागमसत्त्वे' इ. जै. प. ।
 अथ सम्प्रति दृष्ट्वा वाचकाव्ययशब्दोदाहरणानि—
 अवक्ष्य (अ०) आलोक्य ।
 „ 'विधोर्बलमवेक्ष्य वा दलनकण्डकं गृहा-
 ङ्गणम्' इ. मु. चि. ।
 आलोक्य (अ०) दृष्ट्वा ।
 „ 'आलोक्य वक्रो नृविलग्नगं शनि शिशोः
 'श्मशाने जननं करोति हि ।' इ. ग्रं. का. ।
 दृष्ट्वा (अ०) विलोक्य ।
 „ 'दृष्ट्वोदयस्थं दनुजाच्चितं मरुन्मन्त्री विषत्ते
 विगदं विशं यदि ।' इ. ग्रं. का. ।
 प्रेक्ष्य (अ०) दृष्ट्वा ।
 „ 'नृलग्नगं प्रेक्ष्य कुजः श्मशाने' मन्दमित्य-
 नुवर्तते । इ. वृ. जा. ।
 विलोक्य (अ०) आलोक्य ।
 „ 'तत्रारिष्टं तथा चेष्टं विलोक्य प्रबलं वदेत्'
 इ. श्लो. श. ।
 सन्दृश्य (अ०) दृष्ट्वा ।
 „ 'सन्दृश्य काव्यं स्मरगं सुरेज्यः करोति
 लब्धिं द्रुतमङ्गनायाः ।' इ. ग्रं. का. ।
 समीक्ष्य (अ०) आलोक्य ।
 „ 'निधानगो विधीश्वरः स्वकीयमन्दिरं यदा ।
 समीक्ष्य मानवेश्वरं करोति' इ. ग्रं. का. ।
 अथाधुना मध्यपर्यायोदाहरणानि—
 अन्तः (२) (अ०) मध्यः ।
 „ अन्तः शशिन्यशुभयोर्मृगगे पतङ्गे' इ. वृ. जा.
 अन्तरम् (न०) मध्यः ।
 „ 'सदन्तरे व्योम्नि सुधाकरान्विते' इ. ग्रं.
 १-२१
- अन्तरा (अ०) मध्यः ।
 „ 'अन्तराऽसृजि सौम्यस्नेहयोः' इ. ग्रं. का. ।
 अन्तरालम् (न०) अभ्यन्तरम् ।
 „ 'किंवाकं चन्द्रावसदन्तराले' इ. ग्रं. का. ।
 अन्तरालकम् (न०) अभ्यन्तरम् ।
 यथा—'सदन्तरालके तुषाररोचिषि' इ. ग्रं. का. ।
 अभ्यन्तरम् (न०) अन्तरालम् ।
 „ 'अभ्यन्तरे कल्मषस्नेहयोः कलेट्' इ. ग्रं. का.
 मध्यः (पुं० न०) अन्तरम् ।
 „ 'मध्येऽसतां पुष्करवासिनां शशी' इ. ग्रं. का.
 अथाधुना मध्यगतपर्यायोदाहरणानि—
 अन्तरगतः (त्रि०) मध्यगतः ।
 „ 'शुक्रः खलान्तरगतः सखलः सिताद्वा' इ.
 अथवा—
 'अंशे शुभान्तरगते भवपे' इ. ग्रं. का. ।
 अन्तर्गतः (त्रि०) मध्यगतः ।
 „ 'अन्तर्गते शोभनयोः शशांके' इ. ग्रं. का. ।
 मध्यगः (त्रि०) अन्तर्गतः ।
 „ 'चतुष्टयेऽथो शुभमध्यगोऽब्जे' इ. ग्रं. का. ।
 मध्यगतः (त्रि०) मध्ययातः ।
 „ 'सौम्यमध्यगतेऽग्रवा' 'शुभयोरन्तर्गत'
 इत्यर्थः जा. पा. ।
 मध्ययातः (त्रि०) मध्यगतः ।
 „ 'लाभालये तदधिपेऽमलमध्ययाते' इ. ग्रं.
 अथेदानीं विनार्थवाचकाव्ययशब्दोदाहरणानि—
 अन्तरेण (अ०) विना ।
 „ 'शुभदृष्टिमन्तरेण' 'शुभदृष्टिं विनेत्यर्थः ।
 जै. प. ।
 श्रुते (अ०) विना

- „ 'पापाभ्रसद्योगमूलेऽमृतांशौ' इ. ग्रं. का. ।
विना (ग्र०) हिरुक् ।
द्वयाप्ता अस्तमिते विना शनिसितौ' इ.जा.
पा. हिरुक् (ग्र०) विना ।
„ 'हेलिं हिरुग् हिमकराद् द्रविणे व्यये च'
अथ साम्प्रतं वर्जितवाचकशब्दोदाहरणानि—
उज्जितः (त्रि०) वर्जितः ।
„ 'अथो, बलोज्जिते लोचनपे त्रिके वा'
ऊनः (त्रि०) हीनः ।
„ 'कोलेक्षिते तद्गृहेहेतुनाऽर्थोनो दुःख तप्तः'
ऊनित (त्रि०) वर्जितः ।
„ 'वीर्योनिते भवधवे' इ. ग्रं. का. ।
च्युतः (त्रि०) रहितः ।
„ नीचोनो भगणच्युतः षडधिकश्चेत्षड्-
हृदौच्चं बलम्' इ. जा. प. ।
अथवा—
„ 'स्वोच्चोनितो दिविचरो रसभात्प्रपुष्टश्च-
क्राच्युतः कृतलवः स्वपुराणभक्तः ।' इति
मुकुन्दपद्धतौ ।
मुक्तम् (त्रि०) रहितम् ।
„ 'नीचारिपापगगनाटनदृष्टिमुक्ते' इ. जा.
पा. वर्जितः (त्रि०) रहितः, परित्यक्तः ।
„ 'द्रष्टा वर्जितदृश्यकस्य गुरुणा' इ. जा. प.
वर्ज्यः (त्रि०) वर्जनीयः ।
„ 'योधाप्तिवर्ज्यमितरान् क्षपयन्ति भावान्
पापाः' इ. वि. मा. ।
वि (ग्र०) विगतः ।
यथा—'सहजपापनिरीक्षितचन्द्रमा विणुमदृग्
जननी-मरणप्रदः ।' इत्यु० मा० ।
- विमुक्तः (त्रि०) रहितः ।
„ 'दक्षाक्षिकाणोऽमलदृग्विमुक्ते' इ. ग्रं. का. ।
वियुक्तः (त्रि०) वियुतः ।
„ 'भञ्जेन्दुवागीशदृशा वियुक्ते' इ. ग्रं. का. ।
वियुतः (त्रि०) वियुक्तः ।
„ 'अथो सोमे सोमे व्यय उदयपे वीर्यवियुते'
विवर्जितः (त्रि०) विरहितः ।
„ 'सद्धीनमभ्रस्थलं माहेयेन विवर्जितं यदि
तदा' इ. ग्रं. का. ।
विशेष्यम् (त्रि०) विश्लेष्यम् ।
„ 'दोस्त्रिभोनं, त्रिभोर्ध्वविशेष्यं रसैः'
इ. ग्रं. ला. २।१
विश्लेष्यम् (त्रि०) विश्लेष्यम् ।
„ 'रात्रेः शेषमितं युतं दिनदलेनाऽह्नोगतं
शेषकं विश्लेष्यं खलु पूर्वपश्चिमतम्'
इ. जा. प. १।२
वीतः (त्रि०) विरहितः ।
„ 'स्वाङ्गार्थहितपाः । त्रिकेस्ते वीतोर्ज्जाः'
'वीतोर्ज्जा बलविरहिता इत्यर्थः । इ. ग्रं.
अथेदानीमन्तरवाचकशब्दोदाहरणानि—
अन्तरम् (न०) शोध्यशोधकयोरवशिष्टम्,
वैशेष्यम् ।
„ 'वृत्तस्य मध्यं किल केन्द्रमुक्तं केन्द्रं ग्रहो-
च्चान्तरमुच्यतेऽतः । यतोऽन्तरे तावति
तुङ्गदेशास्त्रीचोच्चवृत्तस्य सदैव केन्द्रम् ॥'
इ. सि. शि. ।
विवरम् (न०) अन्तरम् ।
„ 'ज्यां प्रोज्झ्य शेषं तत्त्वास्वित्तं तद्विचरो-
द्धृतम्' इ. सू. सि. ।

अथवा—

‘दिग्घनोद्विधा दिनगणोऽङ्गकुभिस्त्रिशैलै-
भक्तः फलांशककलाविवरं कुजः स्यात् ।’
इ. प्र. ला. १।

अथाधुना त्यक्त्वाव्ययवाचकशब्दोदाहरणानि—

अप (अ०) वर्जनम्, विना ।

„ ‘अपजुकचरोदये’ इति । तुलारहिते चर-
लग्न इत्यर्थः इति ज्यो. भ. ।

अथवा—

„ अपमनोभवकण्टकचित्तपः पतय एकगृह इति
अपकुसुमशरकेन्द्रे कोणभे केशितद्वत् ।’ इति
च प्र. का. ।

अपहाय (अ०) विहाय ।

„ ‘अपहाय तनुं विषमक्षंगतो रविजोऽपि
नृजन्मकरः कथितः ।’ इ. प्र. का. ।

अपास्य (अ०) वर्जयित्वा ।

‘अपास्य पश्यन्निजदृश्यखेटात्’ इति नील-
कण्ठधाम् ।

त्यक्त्वा (अ०) अपास्य ।

‘त्यक्त्वाऽन्त्याद्विषमात्कृतिं द्विगुणयेन्मू-
लम्’ इति ली० व० ।

प्रोज्झय (अ०) वर्जयित्वा ।

ज्यां प्रोज्झय शेषं तत्त्वाश्विहतम्’ इ.
सू. सि. ।

अथवा—

‘सूर्योच्छिन्नद्युतिषु च दलं प्रोज्झय गुक्ता-
कंपुत्रौ’ इ. बृ. जा. ।

वर्जयित्वा (अ०) हित्वा ।

‘अङ्गारकं वर्जयित्वा शत्रुक्षेत्रगतेग्रहे ।’

इति बृहत्पाराशर्याम् ।

अथवा—

‘क्षोणीपुत्रं वर्जयित्वा रिपुस्था’ इ. जा. पा.
विना (अ०) हित्वा ।

„ ‘विना सिताकीं यदि हानियुग्मे’ इति
पद्धतिकल्पवल्याम् ।

अथवा—

विना वक्रगम्’ इ. जा. प. ।

विहाय (अ०) अपहाय ।

„ विहाय लग्नं विषमक्षंसंस्थः सौरोऽपि’
इ. बृ. जा. ।

सन्त्यज्य (अ०) परित्यज्य ।

„ ‘सन्त्यज्य मैत्रं रविवासरे विधौ’ इ. प्र. का.
हित्वा (अ०) विहाय ।

„ ‘हित्वाऽर्कं सुनफाऽनफादुरुधरा’ इ. बृ. जा. ।

अथवा

‘हित्वा मृगेन्द्रं नरराशिवश्या’ इ. मु. चि. ।

‘अथ साम्प्रतं ‘क्तवतु’ प्रत्ययान्तशब्दोदा-
हरणानि—

आश्रितवान् (त्रि०) स्थितवान् ।

„ ‘मृदुमङ्गलशीतगुवित्सु चाश्रितवत्सु तनू-
जनिकेते’ इ. प्र. का. ।

इतवान् (त्रि०) प्राप्तवान् ।

„ ‘इतवति क्रियमे कलशाधिपे’ इ. प्र. का. ।

गतवान् (त्रि०) यातवान्

„ गतवत्सु निकेतने क्वचित्क्षितिभूदानव-
पूज्यकेतुषु । मिथ ईक्षणकतृषु क्षमापति-
लक्ष्मा’ इ. ज्यो. भ. ।

- अथवा—
- ‘सोर्जं भीमे गतवति निजं तुङ्गमर्केन्दुगौरैः’
प्राप्तवान् (त्रि०) इतवान् ।
,, ‘प्राप्त्यालयं प्राप्तवति प्रभाकरे’ इ. च. ग्रं.
यातवान् (त्रि०) गतवान् ।
,, ‘यमानुजे यातवति क्षयालयम्’ इ. ग्रं. का.
स्थितवान् (त्रि०) गतवान् ।
,, ‘स्थितवति द्रविणे दनुजाचिते’ इ. ग्रं. का. ।
अथ सम्प्रति शानच्कानच्प्रत्ययान्तशब्दोदाहरणानि—
ईक्ष्यमाणः (त्रि०) वीक्ष्यमाणः ।
,, ‘बली य एषांतनुमीक्ष्यमाणः’ इ. नी. कं. ।
अथवा—
‘भव्यान्विते वाऽङ्गिर ईक्ष्यमाणे’ इ. ग्रं.
वर्त्तमानः (त्रि०) विद्यमानः, स्थितः,
उपस्थितः, तत्कालवृत्तम् । वर्त्तते ।
,, ‘गीर्वाणेश्वरवन्दिते कुलिरभेऽङ्गे वर्त्तमाने
समे’ समे सचन्द्रे इत्यर्थः । इ. ग्रं. का. ।
विद्यमानः (त्रि०) वर्त्तमानः । विद्यते ।
यथा—‘विद्यमान उदये विदि सेन्दौ’ इ. ग्रं. का. ।
विराजमानः (त्रि०) शोभमानः
विराजते)
,, ‘विराजमाने गवि राजनन्दने सराज्यनाथे
यदि राजलोकिते ।’ इ. ग्रं. का. ।
विलोक्यमानः (त्रि०) आलोक्यमानः ।
,, ‘विलोक्यमानेऽसृजि विग्रहे विदा’
वीक्ष्यमाणः (त्रि०) ईक्ष्यमाणः ईक्षते ।
,, ‘अर्काराराभ्यां वीक्ष्यमाणेऽनुजेजे’
शोभमानः (त्रि०) विराजमानः ।
- शोभते ।
,, ‘स्वे सामरेज्ये विदि शोभमाने’ इ. ग्रं. का. ।
समीक्ष्यमाणः (त्रि०) वीक्ष्यमाणः
समीक्षते ।
,, ‘समीक्ष्यमाणे विधिपे विवस्वता’
अथेदानीं शतृप्रत्ययान्तशब्दोदाहरणानि—
अधितिष्ठन् (त्रि०) अधितिष्ठतिस्म ।
,, ‘शीतगावधितिष्ठति तीर्थगृहे’ इ. ग्रं. का. ।
गच्छन् (त्रि०) गच्छतिस्म ।
,, ‘कण्ठीरवे गच्छति कर्मसाक्षिणि’
चरन् (त्रि०) चरतिस्म ।
,, ‘हस्तादीनि चरन् षड्रक्षाणि’ ‘बुध इति
शेषः’ इति बृहत्संहितायाम् ।
चलन् (त्रि०) चलतिस्म ।
,, ‘चलन् बुधो हस्तहयेन्दुभानि’ इ. ग्रं. का. ।
पश्यन् (त्रि०) पश्यतिस्म ।
,, पश्यन्तो जनननीगृहं जनकगौ कल्याण-
मित्राधिपौ’ इ. ग्रं. का. ।
प्रवसन् (त्रि०) प्रवसतिस्म ।
,, ‘छिद्रे सोम्ये प्रवसति यदा त्वष्टमे ग्लौर्यं दि-
स्यात् ।’ इ. बृ. जा. ।
अथवा—
‘पाताले पुत्रभे वा प्रवसति तपने सोडुपे
सौरिदृष्टे’ इ. ग्रं. का. ।
भवन् (त्रि०) भवतिस्म ।
,, ‘राज्यागारे भवति भवपे भानवेन प्रदृष्टे’ इ.
विलोकयन् (त्रि०) विलोकयतिस्म ।
,, ‘विलोकयन् वाक्पतिमङ्गगेहं गौरांशुना
कं कुस्तेऽङ्गिनां तदा ।’ इ. ग्रं. का. ।

व्रजन् (त्रि०) व्रजतिस्म ।

„ 'मिहिरजन्मनि ना मकरोदये व्रजति
राजगुरुक्षरसामर्थैः ।' इ. ज्यो. भ. ।

सन् (त्रि०) अस्ति स्म ।

„ 'मनसिजे सति सौम्ययुते कुजे' इ. ग्रं. का. ।
अपेक्षानीं प्रकीर्णशब्दोदाहरणानि—

अगुरुगः (त्रि०) निम्नादिभादिगतः ।

„ 'अगुरुगो गुरुरङ्गजसौख्यहा' इ. ग्रं. का. ।

गुरुगः (त्रि०) उच्चादिभादिगतः ।

„ 'सुखं जनन्यागुरुगः कलापो युक्तेक्षितः
सत्सचरैः करोति ।' इ. ग्रं. का. ।

समभगः (त्रि०) समराशिगतः

„ 'समभगौ सवुधौ गुरुभास्करो' इ. ग्रं. का. ।

इति श्रीभुक्तुर्ब्रह्मविचारिते ज्योतिषशास्त्रकोषे द्वावशो
बृहत्पाणिपर्यायफलोदाहरणवर्गः समाप्तः ।

—:०:—

१-१५

* इह धातुवर्गे प्राक् चिन्तनीयविषयाः—तत्रादौ
दश लकाराः प्रदर्श्यन्ते—(१) लट्, (२) लिट्,
(३) लुट्, (४) लृट्, (५) लेट्, (६) लोट्,
(७) लङ्, (८) लिङ्, (९) लुङ्, (१०) लृङ्
इति । एषु पञ्चमो लकारः (लेट्) छन्दोमात्र-
गोचरः । लिङो द्वौ भेदौ स्तः । (१) विधिलिङ्,
(२) आशीलिङ् इति । अथ तिवादि प्रत्ययाः—
(१) तिप्, (२) तस्, (३) क्ति, (४) सिप्, (५)
वस्, (६) थ, (७) मिप्, (८) वस्, (९) मस्,
(१०) त, (११) आताम्, (१२) क्, (१३)

अधातुवर्गः ।

'सम् + स्या' - गणने (गिनना) ।

(चुरादौ) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—संख्यायते, संख्यायेते, संख्यायन्ते । विधि-

लिङि—संख्यायेत, संख्यायेयाताम्, संख्यायेरन् ।

यथा—'भास्वच्छुक्त्रज्ञेन्दुसौर्यार्थभीमाः संख्यायेरन्
वारतस्ते तदंशाः ।' इति विवाहवृन्दावने ।

(अदादौ)—परस्मैपदे—(स०)

लोटि—(प्र०) संख्यातु संख्यातात्, संख्याताम्,
संख्यान्तु ।

(घ) संख्याहि संख्यातात् । संख्यातम् । संख्यात ।

(उ०) संख्यानि, संख्याव, संख्याम ।

यथा—'क्रमोत्क्रमादुत्क्रमतः शराङ्कान् संख्याहि'

इति ग्रं. ला. ।

'गण' संख्याने (गिनना) ।

(चुरादौ) आत्मनेपदे—(स०) ।

१६-३१

धासु, (१४) आधाम्, (१५) ध्वम्, (१६) इह्,
(१७) बहि, (१८) महिह् । एतेऽष्टादश लादेशाः
प्रत्ययाः स्युः । तेषु तिवादयो नवप्रत्ययाः पर-
स्मैपदे, एवं तादयो नवप्रत्यया आत्मनेपदे स्युः ।

अत्र पदभेदाः—(१) पदस्मैपदम्, (२) आत्म
नेपदम्, (३) उभयपदं, चेति त्रीणिपदानि स्युः ।

तिङ्गा त्रयाणामेकपुरुषः । एवं एकपुरुषस्य त्रीणि
वचनानि । पुरुषभेदाः—(१) प्रथमपुरुषः, (२)

मध्यमपुरुषः, (३) उत्तमपुरुष इति त्रयःपुरुषाः ।

वचनभेदाः—(१) एकवचनम्, (२) द्विवचनम्,

(शेष पृष्ठ १६९ पर)

लटि-गणयते, गणयेते, गणयन्ते ।

वि० लि०—गणयेत्, गणयेताम्, गणयेरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—गणयति, गणयतः, गणयन्ति ।

वि० लि०—गणयेत्, गणयेताम्, गणयेयुः । यथा—

‘खेटं दृगौच्छं गणयेच्च लम्बम् ।’ इति ग्रहलाघवे ।

‘युजिर्’ योगे (योग करना, मिलाना) ।

(रुधादौ) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—युज्जते, युज्जाते, युज्जते ।

वि० लि०—युज्जीत, युज्जीयाताम्, युज्जीरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—युनक्ति, युङ्क्तः, युङ्जन्ति ।

वि० लि०—युज्ज्यात्, युज्ज्याताम्, युज्ज्युः ।

यथा—ऐश्वर्यं रेखा शिखरेण मूलाद्युनक्ति या
ऽसौ पितृवंशरेखा ।’ इ. वि. वृ. ।

‘युजिर्’ ‘णिजि’—

परस्मैपदे—

लटि—योजयति, योजयतः, योजयन्ति ।

वि० लि०—योजयेत्, योजयेताम्, योजयेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—योजयते, योजयेते, योजयन्ते ।

वि० लि०—योजयेत्, योजयेताम्, योजयेरन् ।

‘कल’ गतिसंख्यानयोः (गति, गिनना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—कलयति, कलयतः, कलयन्ति ।

वि० लि०—कलयेत्, कलयेताम्, कलयेयुः ।

१-१३

१४-२६

(१६८ पृष्ठ का शेष)

(३) बहुवचनं, चेति त्रीणि वचनानि स्युः ।
‘भूवादयो धातवः ।’ क्रियावाचिनो भवादयो धातु-
संज्ञाः स्युः । ते दशगणेषु विभाजिताः । ते च
यथा—

(१) भ्वादिगणः, (२) अदादिगणः, (३) जुहो-
त्यादिगणः, (४) दिवादिगणः, (५) स्वादिगणः
(६) तुदादिगणः, (७) रुधादिगणः, (८) तना-
दिगणः, (९) ऋयादिगणः, (१०) चुरादिगण-
श्चेति गणानां दश भेदाः स्युः । कर्मवशतो धातूनां
त्रयोभेदाः । ते यथा—(१) सकर्मकः, (२) अक-
र्मकः, (३) द्विकर्मकश्चेति कर्मणस्त्रयो भेदाः ।
एवमिद्व्यवशतोऽपि धातूनां त्रयोभेदाः । ते तु यथा—
सेङ्धातुः, (२) अनिङ्धातुः (३) वेङ्धातुश्चेति
धातूनां त्रयो भेदाः स्युः । सकर्मकर्मकज्ञानं यथा

—‘फलव्यधिकरणव्यापारवाचकत्वं सकर्मकत्वम् ।
फलसमानाधिकरणव्यापारवाचकत्वमकर्मकत्वम् ।

द्विकर्मकधातवो यथा—‘दुह्, याच्, पच्,
दण्ड्, रुधि, प्रच्छिच्चि, ब्रूञ्, जि, मग्ध, मुष्, चेति
द्वादश धातवो द्विकर्मकाः । तथा नी, ह्, कृष्,
वह्, चेति चत्वारोऽपि द्विकर्मकाः ।

दुहादीनां द्वादशानां, तथा नीप्रभृतीनां चतुर्णां
कर्मणा यद्युज्यते तदेवाकथितं कर्मेति परिगणनं
कर्तव्यमित्यर्थः । ‘गां दोग्धि पयः’ । ‘वलिं याचते
वसुधाम् ।’ ग्राममजां—नयति, हरति, कर्षति,
वहति वा । (अर्थनिबन्धनेयं संज्ञा) । वलिं
भिक्षते वसुधाम् । माणवकं धर्मं—भाषते, अभि-
धत्ते, वक्तीत्यादि ।

‘सम्+कल’ योगे (जोड़ना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे—(स०)

लटि—सङ्कलयति, सङ्कलयतः, सङ्कलयन्ति ।

वि. लि. सङ्कलयेत्, सङ्कलयेताम्, सङ्कलयेयुः ।

‘पिबि’ सङ्घाते । संघातः=ऐक्यम्, संयोगः ।

(जोड़ना) ।

(भ्वादौ) आत्मनेपदे (स०) ।

लटि—पिण्डते, पिण्डते, पिण्डन्ते ।

वि० लि० पिण्डेत, पिण्डेयाताम्, पिण्डेरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—पिण्डति, पिण्डतः, पिण्डन्ति ।

वि० लि०—पिण्डेत्, पिण्डेताम्, पिण्डेयुः

चुरादौ तु—

परस्मैपदे—

लटि—पिण्डयति, पिण्डयतः, पिण्डयन्ति ।

वि० लि० पिण्डयेत्, पिण्डयेताम्, पिण्डयेयुः ।

‘मिल’ सङ्गमे, संश्लेषणे, श्लेषणे वा (मिलना)

(तुदादौ) (अ०) ।

परस्मैपदे—लटि—मिलति, मिलतः, मिलन्ति ।

वि० लि० मिलेत्, मिलेताम्, मिलेयुः ।

आत्मनेपदे—मिलते, मिलेते, मिलन्ते ।

वि० लि०—मिलेत, मिलेयाताम्, मिलेरन् ।

‘सम्+बुधाञ्’ मेलने (सङ्ग, सङ्गम, साथ)

(जुहोत्यादौ) परस्मैपदे—(स०)

लटि—सन्दधाति, सन्धतः, सन्धति ।

यथा—‘सन्धत्त आये मिलनं रवीन्द्र’ इ. ग्रं. का. ।

वि० लि०—सन्दध्यात्, सन्दध्याताम्, सन्दध्यायुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—सन्धते, सन्दधाते, सन्धते । वि० लि०

१-२६

सन्दधीत, सन्दधीयाताम् सन्दधीरन् । ‘वि+अव+कल’ वियोगे, हीने, अङ्कान्तरकरणे (घटाना) ।

परस्मैपदे—

लटि—अवकलयति, अवकलयतः, अवकलयन्ति ।

वि. लि. अवकलयेत्, अवकलयेताम्, अवकलयेयुः ।

‘वि+युजिर्’ वियोगे (घटाना)

आत्मनेपदे—

लटि—वियुज्यते, वियुज्यते, वियुज्यन्ते । वि०

लि० वियुज्येत, वियुज्येयाताम्, वियुज्येरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—वियुनक्ति, वियुङ्कतः, वियुङ्कन्ति ।

वि. लि. वियुञ्ज्यात्, वियुञ्ज्याताम्, वियुञ्ज्यायुः ।

णिजि—

परस्मैपदे—

लटि—वियोजयति, वियोजयतः, वियोजयन्ति ।

वि. लि.—वियोजयेत्, वियोजयेताम्, वियोजयेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—वियोजयते, वियोजयेते, वियोजयन्ते ।

वि. लि.—वियोजयेत्, वियोजयेताम्, वियोजयेरन् ।

‘शुध’ अङ्कहरणे शौचे च (घटाना अङ्कशोधना, मलापनयन, शुद्ध होना, पवित्र होना) ।

णिजि—

परस्मैपदे—

लटि—शोधयति, शोधयतः, शोधयन्ति ।

वि. लि. शोधयेत्, शोधयेताम्, शोधयेयुः ।

यथा—‘ततो दलानि शोधयेत्’ इति ग्रहलाघवे ४।

दिवादौ तु—(अ०) ।

लटि—शुद्धयति, शुद्धयतः, शुद्धयन्ति ।

१०-४८

वि. लि. शुद्ध्येत्, शुद्ध्येताम्, शुद्ध्येयुः ।

यथा—‘भक्तो गुणः शुद्ध्यति येन तेन’ इ. ली. व.
‘ओहाक्’ त्यागे (छोड़ देना, त्याग देना) ।

(जुहोत्यादी) (स०) ।

लटि—जहाति । जहितः जहीतः । जहति ।

लोटि—(प्र० पु०) जहातु जहितात् जही-
तात् । जहिताम् जहीताम् । जहतु ।
(म० पु०) जहाहि जहिहि जहीहि जहि-
तात् जहीतात् । जहितम् जहीतम् । जहित
जहीत । (उ० पु०) जहानि, जहाव, जहाम ।

वि. लि—जह्यात्, जह्याताम्, जह्युः । यथा—
‘तदनु जहीहि गृहोदयाश्च शेषम्’ इति ग्रह० ४ ।
भावकर्मणोः—आत्मनेपदे—

लटि—हीयते, हीयेते, हीयन्ते ।

वि. लि—हीयेत, हीयेयाताम्, हीयेरन् । यथा—
‘रिपुगृहगतर्हीयते स्वत्रिभागः’ इति बृहज्जातके ।
‘ऊन’ परिहाणे (घटाना), लीन होना, नष्ट
करना) । (चुरादौ) परस्मैपदे—(स० अ०) ।

लटि—ऊनयति, ऊनयतः, ऊनयन्ति ।

वि. लि—ऊनयेत्, ऊनयेताम्, ऊनयेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—ऊनयते, ऊनयेते, ऊनयन्ते ।

वि. लि—ऊनयेत, ऊनयेयाताम्, ऊनयेरन् ।

‘ह्रस्व’ ह्रस्वत्वे, शब्दे च (छोटा हो जाना, शब्द
करना) । (भवादौ) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—ह्रसति, ह्रसतः, ह्रसन्ति । वि. लि—
ह्रसेत्, ह्रसेताम्, ह्रसेयुः । यथा—‘नीचेष्टोऽर्द्धं
ह्रसति हि ततश्चान्तरस्थेऽनुपातः’ इति । ‘सत्स्वद्वं
१-२५

ह्रसति तथैकराशिकानाम्’ इति च बृहज्जातके ।
‘ह्रसि’ ह्रसायाम् (मारना, नष्ट करना) ।

परस्मैपदे—(रुधादौ), (स०) ।

लटि—हिनस्ति, हिस्तः, हिसति ।

वि. लि—हिंस्यात्, हिंस्याताम्, हिंस्पुः । यथा—
‘वामं ‘हिनस्त्य’ परं रविः’ इति । वा—‘नान्यो ग्रहः
सदृशमन्यफलं हिनस्ति’ इति च वृ० जा० ।
‘त्यज’ हानौ (छोड़ना) ।

(भवादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—त्यजति, त्यजतः, त्यजन्ति । वि. लि—
त्यजेत्, त्यजेताम्, त्यजेयुः । यथा—वेदाङ्गाष्टन
वाक्येन्द्रपक्षरन्ध्रतिथौ त्यजेत् ।’ इति मुहूर्त-
चिन्तामणौ ।

अथवा—

‘त्यजेत्तिथीन्द्रक्कवसुक्षमातिथीरसौम्यवारान्’ इति
विद्यामाधवीये । लोटि—(प्र० पु०) त्यजतु त्यज-
तात् । त्यजताम् । त्यजन्तु ।

(म० पु०) त्यज त्यजतात् । त्यजतम् । त्यजत ।

(उ० पु०) त्यजानि, त्यजाव, त्यजाम ।

यथा—‘षष्ठासं ग्रहभिन्नं ‘त्यज’ शुभे इ० मु०
कर्मकर्तृके—त्यजते, त्यजेते, त्यजन्ते । निजि-
त्याजयति-ते ।

‘सृज्’ विसर्गे (छोड़ना, खुलना, बनना) ।

(दिवादौ)—आत्मनेपदे—(अ०) ।

लटि—सृज्यते, सृज्येते, सृज्यन्ते ।

वि. लि—सृज्येत, सृजेयाताम्, सृजेरन् ।

‘उब् + सृज्’ } विसर्गे (छोड़ना) ।
‘वि + ’ }

परस्मैपदे—

लटि—उत्सृजति, उत्सृजतः, उत्सृजन्ति ।

वि. लि—उत्सृजेत्, उत्सृजेताम्, उत्सृजेयुः ।

यथा—‘आगताद् द्विगुणमुत्सृजेत्सुधी’ इ. वि.

वृ० । लटि—विसृजति, विसृजतः, विसृजन्ति ।

वि. लि—विसृजेत्, विसृजेताम्, विसृजेयुः ।

यथा—सायकं तोयं वाऽग्निभयं विचिन्त्य विसृजे-
त् इति वि. मा. ।‘वृजी’ वर्जने (वर्जन करना, मना करना,
रोकना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—वर्जति, वर्जतः, वर्जन्ति ।

वि. लि—वर्जेत्, वर्जेताम्, वर्जेयुः ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—वर्जयति, वर्जयतः, वर्जयन्ति ।

वि. लि—वर्जयेत्, वर्जयेताम्, वर्जयेयुः ।

यथा—‘वर्जयेत्सर्वकार्येषु हस्तार्कम्’ इति मु. चि. ।

परि+वृजी } (वर्जन करना)
वि + ,, }

चुरादी—परस्मैपदे—

लटि—परिवर्जयति, परिवर्जयतः, परिवर्जयन्ति ।

वि. लि—परिवर्जयेत्, परिवर्जयेताम्, परिवर्ज-
येयुः । लटि—विवर्जयति, विवर्जयतः, विवर्जयन्ति ।

वि. लि—विवर्जयेत्, विवर्जयेताम्, विवर्जयेयुः ।

यथा—‘गुरो पुण्यं विवर्जयेत्’ इति मु. चि. ।

‘गुण’ आमंत्रणे केतने च (आमंत्रण करना,
बुलाना । गणित में गुणन करना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(स०) ।

१-२५

लटि—गुणयति, गुणयतः, गुणयन्ति । वि. लि—

गुणयेत्, गुणयेताम्, गुणयेयुः । भावे ‘गुण्यते’ ।

‘सम+गुण’ अङ्कपूरणे (गुणना)

परस्मैपदे—

लटि—संगुणयति, संगुणयतः, संगुणयन्ति । वि.

लि.—संगुणयेत्, संगुणयेताम्, संगुणयेयुः ।

‘तड’ आघाते=हनने (अङ्क गुणना)

चुरादी—‘णिजि’ परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—ताडयति, ताडयतः, ताडयन्ति ।

वि. लि—ताडयेत्, ताडयेताम्, ताडयेयुः ।

परि+तड } हनने, अङ्कपूरणे (गुणना) ।
सम+ ,, }

परस्मैपदे—

लटि—परिताडयति, परिताडयतः, परिताड-

यन्ति । वि. लि—परिताडयेत्, परिताडयेताम्,

परिताडयेयुः ।

परस्मैपदे—

लटि—सन्ताडयति, सन्ताडयतः, सन्ताडयन्ति ।

वि० लि०—सन्ताडयेत्, सन्ताडयेताम्, सन्ताडयेयुः ।

‘वर्ध’ छेदनपूरणयोः । छेदनं, पूरणं=अङ्कगुणनम्
(गुणना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(स० अ०)

लटि—वर्धयति, वर्धयतः, वर्धयन्ति । वि० लि०

वर्धयेत्, वर्धयेताम्, वर्धयेयुः ।

आत्मनेपदे—(स० अ०) ।

लटि—वर्धयते, वर्धयते, वर्धयन्ते । वि. लि—वर्धयेत्,

वर्धयेताम्, वर्धयेरन् ।

२६-५५

परि+वर्ध } गुणना ।
सम्+ „ }

परस्मैपदे—

लटि—परिवर्धयति, परिवर्धयतः, परिवर्धयन्ति ।
वि. लि. परिवर्धयेत्, परिवर्धयेताम्, परिवर्धयेयुः ।
लटि—संवर्धयति, संवर्धयतः, संवर्धयन्ति । वि. लि.
संवर्धयेत्, संवर्धयेताम्, संवर्धयेयुः ।

‘हन्’ हिंसागत्योः । हिंसा, हननं, पूरणं, अङ्कगुण-
नम् । (गुणना, जाना) ।

(अदादौ)— परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—हन्ति, हतः, घ्नन्ति । यथा—‘सौम्यव्यघो
‘हन्ति’ सुखानि शश्वत्’ इति वि. वृ. ।

वा—

‘दशदिनकृतपापं ‘हन्ति’ सिद्धान्तवेत्ता’ इ. मु. पी.
धा. विवृता । यथा—‘घ्नन्ति’ चाशुभमविघ्नमातरः
इ० वि० वृ० । वि० लि०—हन्त्यात्, हन्त्याताम्,
हन्त्युः । यथा—‘गुण्यान्त्यभङ्क’ गुणकेन हन्त्यात्’
इति लीलावत्याम् । भावे ‘हन्त्यते’ ।

‘भज’ सेवायां भागे च (भक्ति, भाग देना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—भजति, भजतः, भजन्ति । वि० लि० भजेत्,
भजेताम्, भजेयुः । यथा—‘भजति’ युवतिरेभिर्भूष-
सीमन्तिनीत्वम्’ इ० वि० वृ० ।

आत्मनेपदे—

लटि—भजते, भजते, भजन्ते । वि० लि० भजेत,
भजेयाताम्, भजेरन् । यथा—‘भजेत भुक्त्यन्तर-
भुक्तियोगैः’ इ० वि० वृ० ।

परि+भज } भागे (भाग देना) ।
वि+ „ }

१-२६

परस्मैपदे—

लटि—परिभजति, परिभजतः, परिभजन्ति । वि०
लि० परिभजेत्, परिभजेताम्, परिभजेयुः । लटि—
विभजति, विभजतः, विभजन्ति । वि० लि० विभ-
जेत्, विभजेताम्, विभजेयुः ।

‘भाज’ पृथक्कर्मणि (अलग करना, पृथक् करना,
भाग देना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—भाजयति, भाजयतः, भाजयन्ति । वि० लि०
भाजयेत्, भाजयेताम्, भाजयेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—भाजयते, भाजयते, भाजयन्ते । वि० लि०—
भाजयेत, भाजयेयाताम्, भाजयेरन् ।

परि+भाज } भागे, भजने (भाग देना)
वि+ „ }

परस्मैपदे—

लटि—परिभाजयति, परिभाजयतः, परिभाजयन्ति
वि० लि० परिभाजयेत्, परिभाजयेताम्, परिभाज-
येयुः । लटि—विभाजयति, विभाजयतः, विभाज-
यन्ति । वि० लि० विभाजयेत्, विभाजयेताम्,
विभाजयेयुः ।

‘हृञ्’ हरणे । हरणं=विभाजनं (बांटना, भाग
देना) प्रापणं स्वीकारः, स्तेयं, नाशनं, च । (हरण
करना चोरना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—हरति, हरतः, हरन्ति । यथा—एकोऽंशं
‘हरति’ बली तथाऽऽहसत्यः ।’ इ० वृ० जा० ।
वि० लि०—हरेत्, हरेताम्, हरेयुः । यथा—‘भागं
हरेदवर्गाभित्यं द्विगुणेन वर्गमूलेन ।’ इत्यार्यभट्टीये ।

३०-५८

वा—

प्राणान् प्रयाणे 'हरेत्' ।' इति विद्यामाधवीये ।
लटि—हरतु, हरतात्, हरताम्, हरन्तु । यथा—
विघ्नं मुहूर्तकलितद्वितीयदन्तप्ररोहो 'हरतु'
द्विपास्यः ।' इति मु० वि० ।

आत्मनेपदे—

लटि—हरते, हरेते, हरन्ते । वि० लि० हरेत, हरे-
याताम्, हरेरन् ।

'अप+हृञ्' अपहरणे (नाश करना) लटि—
अपहरति, अपहरतः, अपहरन्ति । वि० लि० अप-
हरेत्, अपहरेताम्, अपहरेयुः । यथा—'भानुस्ताम्बू-
लदाना 'दपहरति' नृणां वैकुण्ठं आसरोत्थम्' इति
ग्रन्थान्तरे । लटि—परिहरति, परिहरतः, परिहरन्ति ।
(परिहरणे) (त्याग) । यथा—'परिहरन्त्यु' पराग-
परागतम्' इति वि० वृ० । लटि—व्यवहरति, व्यवहरतः,
व्यवहरन्ति, (आचरण) । तथा—'तदपि चारु न
चारुषितैर्भुखै' व्यवहरन्ति' तथा वितथाशयाः ।'
इति वि० वृ० ।

'असु' अदने (खाना) भवादौ आत्मनेपदे । (स०) ।

लटि—असते, असेते, असन्ते ।

वि० लि०—असेत, असेयाताम्, असेरन् । ल्युटि—
असनम् ।

'अस' ग्रहणे (ग्रहण करना, पकड़ना, असना,
(चुरादौ—'णिजि' । (स०) ।

लटि—आसयति, आसयतः, आसयन्ति । वि०
लि०—आसयेत्, आसयेताम्, आसयेयुः ।

'अस' अपवारणे (ढकना) ।

(चुरादौ) 'णिजि' । (स०) ।

लटि—छादयति, छादयतः, छादयन्ति । वि०
१-२६

लि०—छादयेत्, छादयेताम्, छादयेयुः । यथा—

'छादयत्य' कर्मिन्दुविधुं भूभा' इति ग्र० ला ५।३

अथवा—

'राहुः कुमामण्डलगः शशाङ्क' शशाङ्कगच्छदय-
तीनविम्बम् । इति सिद्धान्तशिरोमणी ।

'भू' सत्तायाम् (होना)

भवादौ—परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—भवति, भवतः, भवन्ति । यथा—'भवति'
विलग्नमदोऽयनांशहीनम्' इति ग्रहलाघवे ४।३
'चतुर्थे भवने सूर्याज्जसितौ 'भवतः' कथम् ।'
इति वृ० जा० । घनान्त्यलनेषु 'भवन्ति' खेटाः,
इति ग्र० का० । वि० लि०—भवेत्, भवेताम्,
भवेयुः । यथा—'समेन केनाप्यपवत्य' हारभाज्यौ
'भवे' द्वा सति सम्भवे तु ।' इति ली० व० ।
'तयोः सम्बन्धमात्रेण 'भवेतां' योगकारकौ' इत्यु-
द्बुदायप्रदीपे । केनापि ते स्पष्टतरा 'भवेयुः' इति
ग्रन्थान्तरे । 'णिजि'—लटि—भावयति, भावयतः,
भावयन्ति, वि० लि—भावयेत्, भावयेताम्,
भावयेयुः । भावे—'भूयते' ।

'विद्' सत्तायाम् (होना, है) ।

(दिवादौ) आत्मनेपदे—(अ०) ।

लटि—विद्यते, विद्येते, विद्यन्ते । यथा—'पञ्चमे
विद्यते भौमः' इति । विद्येतेऽर्थे शशाङ्कारौ' इति ।
'विद्यन्ते' ऽस्ते शुभाः खेटाः' इति च ग्र० का० ।
वि० लि०—विद्येत, विद्येयाताम्, विद्येरन् ।
यथा—'विद्येत' बन्धो वनभावनाथः' इति । 'विद्ये-
यातां' 'अधोऽग्निं सौम्यो नभोगी ।' इति । 'विद्येरन्'
स्वे वक्रवैरोचनीनाः ।' इति च ग्र० का० ।

'अस्' भुवि (सत्ता, होना, है) ।

३०-५५

(अदादौ—परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—(प्र० पु०) अस्ति, स्तः, सन्ति । (म० पु०) असि, स्थः, स्थ । (उ० पु०) अस्मि, स्वः, स्मः । यथा—‘अस्ति चेदद्यपराङ्मुखा मतिः’ इति वि० वृ० । व्यस्तैर्दलैर्व्यस्तघनुज्यंके ‘स्तः’ । इति करणकुतूहले २ । ‘सन्ति’ स्त्रियो भवनवर्ग-खगस्वभावाः’ इति ग्रन्थान्तरे । ‘दक्षो ऽसि’ भिन्ने गुणनाविधौ चेत्’ इति ली० व० । ‘कत्तु’ ग्रहप्रकरणं स्फुटमुद्यतोऽस्मि’ इ० ग्र० ला० १।३ वि० लि०—स्यात्, स्याताम्, स्युः । यथा—‘स्यात्सा-यनोष्णांशुभुजर्क्षसंख्यै’ ति ग्र० ला० २ । ‘ताराग्रहा-णामन्योन्यं ‘स्यातां’ युद्धसमागमौ’ । इति सूर्य-सिद्धान्ते । ‘स्युः खण्डानि खवाद्वयोऽम्बरकृताः’ इति ग्र० ला० ।

वृत्तु वर्तने (वर्तना, वर्तमान, उपस्थित) ।

भ्वादी—आत्मनेपदे—(अ०) ।

लटि—वर्तते, वर्तते, वर्तन्ते । यथा—पञ्चमे ज्ञो रविः षष्ठे ‘वर्तते’ नवमे गुरुः । ‘भाग्ययोगाभिधे-योगे निहन्ता वैरिणां सदा ।’ इति कश्यपः ।

वा—

‘तस्य नृपतिः शश्वद्वशे वर्तते ।’ इति वि० वृ० । ‘उच्चमूलत्रिकोणेषु वर्तते गुरुभागवौ । अभया-भिषयोगोऽयं भङ्गुरविनाशनः ।’ इत्यत्रिः । यथा—वर्तन्ते खे चारुचण्डांशुचन्द्राः कुर्युर्मर्त्यं भूपमान्यं सदैव ।’ इति ग्र० का० । वि० लि०—वर्तते, वर्त-याताम्, वर्तेरन् । यथा—स्वे वर्तेरन् वीर्यभाजः शुभाश्चेत्, इति ग्र० का० ।

‘अप+वृत्तु’ अपवर्तने (पलटाव, उलटफेर)

लटि—अपवर्तते, अपवर्तते, अपवर्तन्ते । वि० १-२६

लि०—अपवर्तते, अपवर्तयाताम्, अपवर्तेरन् ।

नि+कुषाञ्—स्थापने (रखना)

जुहोत्यादौ । परस्मैपदे । (स०) ।

लटि—निदधाति, निधत्तः, निदधति । यथा—हृदि निदधति कृष्णांघ्रिद्वयं पुण्यभाजः, इ० ग्र० वि० लि०—निदध्यात्, निदध्याताम्, निदध्युः ।

आत्मनेपदे—

लटि—निधत्ते, निदधाते, निदधते, वि० लि०—निदधीत, निदधीयाताम्, निदधीरन् ।

‘ष्ठा’ गतिनिवृत्तौ (बैठना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ०)

लटि—तिष्ठति, तिष्ठतः, तिष्ठन्ति । यथा—‘तिष्ठति व्योम्नि तिरमगेः ।’ इति । ‘तिष्ठतोऽङ्गे सुधाङ्गे-ज्यौ’ इति च ग्र० का० । ‘दशमैकादशे रिः फलरु-वित्तसोत्थमे । ग्रहास्तिष्ठन्ति चेत्सीम्या नृपतुल्यो भवेन्नरः ।’ इति सर्वायचिन्तामणौ । वि० लि०—तिष्ठेत्, तिष्ठेताम्, तिष्ठेयुः । यथा—‘तिष्ठेत्तपो-भावपतिस्तनौ चेत्’ इति । तिष्ठेतां भविषू भाग्ये’ इति । ‘तिष्ठेयुः पामराः षष्ठे’ इति च ग्र० का० ।

सम्+ष्ठा (बैठना)

आत्मनेपदे—

लटि—संतिष्ठते, संतिष्ठते, संतिष्ठन्ते । वि० लि०—संतिष्ठेत, संतिष्ठेयाताम्, संतिष्ठेरन् । यथा—यः पश्येदुपगम्य च वशे ‘सन्तिष्ठते’ दासवत्’ इति विद्यामाधवीये ।

‘आस’ उपवेशने—(बैठना) ।

(अदादौ) आत्मनेपदे—(अ०) ।

लटि—आस्ते, आसाते, आसते । वि० लि०—आसीत, आसीयाताम्, आसीरन् । यथा—‘आसते शशिज-३०-५८

जीवभाः स्मरे' इति । 'आसीत् कामभवने घन-
भावनाथः' इति च ग्रं. का. ।

'उप+विश' उपवेशने (बैठना) ।

(तुदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—उपविशति, उपविशतः, उपविशन्ति । वि. लि.
—उपविशेत्, उपविशेताम्, उपविशेयुः ।

'विश' प्रवेशने (घुसना, प्रवेश करना, बैठना) ।

(तुदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—विशति, विशतः, विशन्ति । वि० लि० —
विशेत्, विशेताम्, विशेयुः । यथा—'सोऽन्धकार-
चरतां बहुन्महीच्छायया विशति सोममण्डलम् ।'
इ० वि० वृ० । भावे—विश्यते । 'णिजि—वेशयति—ते ।
'प्र+विश' प्रवेशते (प्रवेश करना) ।

(तुदादौ) (स०) ।

लटि—प्रविशति, प्रविशतः, प्रविशन्ति । वि० लि०
प्रविशेत्, प्रविशेताम्, प्रविशेयुः ।

'वस' निवासे (रहना, निवास करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—वसति, वसतः, वसन्ति । यथा—'वसति विबु-
धबन्धो वित्तभावेऽर्ज्यदाता' इति । वसतो वनभे
विरोचनेन्दू' इति । यथा—'वने वसन्तीनकुजाकं-
नन्दनाः' इति च ग्रं० का० । लोटि—वसतु, वस-
तात्, वसताम्, वसन्तु । यथा—'नैकत्र वसतु दिव-
सान्' इति वि० मा० । वि० लि०—वसेत्, वसेताम्,
वसेयुः । यथा—'वसेद्वधूभावपतिर्बपुर्गृहे' इति 'वधू-
गृहे वीधनभौ वसेताम्' इति । 'वसेयुरथे विधुबो-
धनेनाः' इति च ग्रं. का. । भावे—उष्यते । 'णिजि'
वासयति—ते ।

'नि+वस' निवासे (रहना) ।

१-२६

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ०)

लटि—निवसति, निवसतः, निवसन्ति । वि. लि.—
निवसेत् निवसेताम्, निवसेयुः । यथा—निवसेद्वरिजे
हरभावपे' इ. ग्रं. का. । निवसेतां व्यत्ययेत तावुभौ
धर्मकर्मणोः' इत्युद्बुध० ।

अप+इण् निःसरणे (निकलना)

(अदादौ) परस्मैपदे—(अ० स०)

लटि—अपेति, अपेतः, अपयन्ति । वि० लि०—अपे-
यात्, अपेयाताम्, अपेयुः । यथा—वृत्ते समभूगते
तु केन्द्रस्थितशङ्कोः क्रमशो विशत्यपेति । छाया-
ग्रमिहापरा च पूर्वा' इ. ग्रं. ला. ४ ।

उद्+इण् दर्शने (उदय होना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे—(अ० स०)

लटि—उदेति, उदितः, उद्यन्ति । वि. लि.—उदे-
यात्, उदेयाताम्, उदेयुः । यथा—'उदेति चायं
प्रतिपत्समाप्तौ, कुशोऽपि बर्द्धिष्णुतया प्रशस्तः ।'
इ. वि. वृ. । 'उद्यन्ति पृष्ठत इनारयमोरगा इली-
काव्येन्दवाः' इति ज्योतिस्तत्त्वे ५।३७ ।

धृञ् धारणे (धारण करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०)

लटि—धरति, धरतः, धरन्ति । वि. लि. धरेत्,
धरेताम्, धरेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—धरते, धरेते, धरन्ते । वि. लि.—धरेत्, धरे-
याताम्, धरेरन् । भावे—घार्यन्ते । क. घार्यन्ते ।
णिजि—धारयति—ते ।

धृभृञ् धारणपोषणयोः (धारण करना, पोषण
करना) ।

३०-५७

(जुहोत्यादौ) परस्मैपदे—(स०)

लटि—बिभर्ति, बिभृतः, बिभ्रति ।

वि. लि.—बिभृयात्, बिभृयाताम्, बिभृयुः । यथा—
'स्वस्वभङ्गिभृतवोऽपि बिभ्रति' इ. वि. वृ. ।

आत्मनेपदे—

लटि—बिभृते, बिभ्राते, बिभ्रते । वि. लि. बिभ्रीत
बिभ्रीयाताम्, बिभ्रीरन् ।

'कु धाञ्' धारणपोषणयोः (धारण करना, पालन
करना ।

(जुहोत्यादौ)—परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—दधाति, दत्तः, दधति । वि० लि०—
दध्यात्, दध्याताम्, दध्युः । यथा—'नरा नाय्यो
राज्यं दधति पदपाणिप्रणयिभिः' इति वि० वृ० ।
'वस्त्राणि दध्युर्मृगदासपुष्ये' इति ग्रं० का० ।

आत्मनेपदे—

लटि—दधते, दधाते, दधते । वि० लि० दधीत,
दधीयाताम्, दधीरन् ।

अत्र विशेषः—

* 'विपूर्वो 'धा' करोत्यर्थे ह्यभिपूर्वस्तु भाषणे ।
मेलने चापि सम्पूर्वो निपूर्वः स्थापने मतः ॥' इति ।

तेन—

'वि+धाञ्' (करना) ।

(जुहोत्यादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—विदधाति, विदधतः, विदधति । वि०
लि०—विदध्यात्, विदध्याताम्, विदध्युः ।
यथा—'स नियतं विदधाति वधूवरम्' इति वि०
वृ० । 'विदधतोऽर्थगौ वित्तहानिं महीजपतङ्गौ
यदा' इति । 'काव्येन्द्रिय्या विदधति वित्तं वित्त-
स्थाः' इति च ग्रं० का० । 'प्राङ्मध्यमे चलफलस्य
दलं विदध्यात्' इति ग्रहलाघवे ३ । 'विदध्यातां
खस्थी सुरगुरुकवी स्वं नृपतितः' इति । 'विदध्यु-
र्भविच्चन्द्रजीवा नृपालं खयाताः' इति च ग्रं०
का० । लृटि—विधास्यति, विधास्यतः, विधा-
स्यन्ति । लोटि—विदधातु विदधतात् ।

१-१७

१८-३४

* उपसर्गः (पुं०) क्रियायोगे प्र-परावयः ।

ते यथा—प्र, परा, अप, सम्, अनु, अव, निर्, निस्, दुर्, दुस्, वि, आङ्, नि, अधि, अपि, प्रति, सु,
उत्, अभि, प्रति, परि, उप । एते द्वाविंशतिः प्रावयः ।

अत्र विशेष उक्तः शब्दार्थचिन्तामणौ—१-३६४७ यथा—निपाताश्चावयो ज्ञेया उपसर्गास्तु प्रावयः ।
छोतकत्वात् क्रियायोगे लोकावगता इमे ॥ ते त्रिधा—'धात्वर्थं धावते कश्चित्' यथा—धावते । 'कश्चित्तमनु-
वर्तते'—यथा—प्रसूते । 'तमेव विशिनष्ट्यन्यः' यथा—प्रजमति । 'उपसर्गगतिस्त्रिधा ॥' अपि च—'उपसर्गं
धात्वर्थो बलादन्यत्र नीयते । प्रहाराहारसंहारविहारपरिहारवत् ॥ इति ।

अन्यत्रापि—

'एकः कश्चिद्भूजेद् धातुपसर्गबलात्तथा । यथा कुम्भात्क्षरत्यम्भो, मयं क्षरति कुम्भरः ॥ जयती-
क्ष्वर उत्कर्षे' जयत्यभिभवे रिपुम् । 'निक्षिप्तं वेत्ति गोविन्दः' संविस्ते मायबो यथा ॥ 'बृन्धावने वसत्यस्मिन्
हरिरावसति प्रजम्' । धात्वर्थं धावते कश्चित्कश्चित्तमनुवर्तते ॥ तमेव विशिनष्ट्यन्योऽन्यकोऽन्यः प्रयुज्यते ।
इत्याख्यातचक्रिका । का० ३ श्लो० ७७।७८।७९।८० । 'धातुपसर्गयोः कार्यमन्तरङ्गम्' अन्यद्बहिरङ्गम् ।

विधस्ताम्, विदधतु । यथा—हस्ते प्रयाय पवने
विदधतु यात्राम्' इति वि० मा० ।

आत्मनेपदे—

लटि—विधत्ते, विदधते, विदधते । वि० लि०
विदधीत, विदधीयाताम्, विदधीरन् । यथा—
'दृष्ट्वा विधत्ते वशवर्तिनं तम्' इति । 'विदधीत
गुरो लग्ने स्वांशस्थे' इति च वि० मा० । कर्म-
कर्त्तृके लटि—विधीयते, विधीयते, विधीयन्ते ।
यथा—'विधीयतेऽर्घ्यं नित्यमात्तदन्वयम्' इति वि. मा.
'सम्+पठ्' सम्पादने (करना) ।

(दिवादी)—'णिजि' (स० प्र०) ।

परस्मैपदे—

लटि—सम्पादयति, सम्पादयतः, सम्पादयन्ति ।
वि० लि०—सम्पादयेत्, सम्पादयेताम्, सम्पादयेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—सम्पादयते, सम्पादयते, सम्पादयन्ते ।
वि० लि०—सम्पादयेत, सम्पादयेयाताम्, सम्पा-
दयेरन् ।

'ङु कृञ्' करणे (करना) ।

(तनादी)—परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—(प्र० पु०) करोति, कुरुतः, कुर्वन्ति ।
(म० पु०) करोषि, कुरुयः, कुरुष्व । (उ० पु०)
करोमि, कुर्वं, कुर्मः । यथा—'वक्त्रं करोत्यनि-
मिषः पदवीं यियासोः' इति वि० मा० । 'लग्नी
सितेज्यौ कुरुतो नृपालम्' इति प्र० का० ।
'लग्ने दिवाकरविधुन्तुदमन्दभौमाः कुर्वन्ति राज्य-
यजमानविनाशनं च ।' इति वि. मा. । लोटि—
(प्र० पु०) करोतु कुरुतात् । कुरुताम् । कुर्वन्तु ।

(म० पु०) कुरु कुरुतात् । कुरुतम् । कुरुत । (उ०
पु०) करवाणि, करवाव, करवाम । वि० लि०—
कुर्यात्, कुर्याताम्, कुर्युः । यथा—अत्याज्य-
नामनि सण्पघटे विचापे 'कुर्यात्' इति वि०
मा० । 'कुर्यातां' गुरुशशिनौ स्वगौ ससौम्यौ'
इति प्र० का० । 'कुर्युः' स ते मिथुनं गृहोदय-
गतान्' इति वृ० जा० ।

आत्मनेपदे—

लटि—कुरुते, कुर्वति, कुर्वते ।
वि० लि०—कुर्वीत, कुर्वीयाताम्, कुर्वीरन् ।
यथा—'शुभेक्षिते चेत्कुरुते गिरं चिरात्' इ० वृ०
जा० । 'दुरधारा विधुरा कुरुते वधूम' इ. वि. वृ० ।
'प्र+ङु कृञ्' करणे (करना) ।

परस्मैपदे—

लटि—प्रकरोति, प्रकुरुतः, प्रकुर्वन्ति । वि० लि०—
प्रकुर्यात्, प्रकुर्याताम्, प्रकुर्युः । यथा—'सिद्धं च
सिद्धा प्रकरोति पुंसाम्' । इति ज्यो० सा० ।

आत्मनेपदे—

लटि—प्रकुरुते, प्रकुर्वति, प्रकुर्वते । वि० लि०—
प्रकुर्वीत, प्रकुर्वीताम्, प्रकुर्वीरन् । यथा—पित्तं
प्रकुर्वीत रविदिलग्नम्' इ० प्र० का० । कर्मकर्त्तृके-
लटि—क्रियते, क्रियेते, क्रियन्ते । यथा—क्रियते
काशिनायेन शीघ्रबोधाय संग्रहः । इति शीघ्र-
बोधे १।१।

'णिजि'—परस्मैपदे

लटि—कारयति, कारयतः, कारयन्ति । वि. लि.
कारयेत्, कारयेताम्, कारयेयुः ।

आत्मनेपदे

लटि—कारयते, कारयते, कारयन्ते । वि. लि.

कारयेत्, कारयेयात्, कारयेरन् ।
'रच्' प्रतियस्ने (रचना करना, बनाना करना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे—(स०)

लटि—रचयति, रचयतः, रचयन्ति । यथा—रचयति
रविरुप्रां कोविदः कर्मज्ञताम्' इ. वि. वृ. 'विषम-
भांशगतौ शशिभार्गवौ तनुगृहं बलिनौ यदि पश्यतः
रचयतो वरलाभमिमौ' इ. मु. चि. ६। वि. लि.
रचयेत्, रचयेताम्, रचयेयुः । यथा—पञ्च, द्वे द्वे
च रेखे रचयेद्विदिक्षु' इ. वि. वृ. ।

'वि+रच्' प्रतियस्ने (बनाना, करना, रचना
करना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे—(स०)

लटि—(प्र.पु.) विरचयति, विरचयतः, विरचयन्ति ।
(म० पु०) विरचयसि, विरचयथः, विरचयथ ।
(उ०पु०) विरचयामि, विरचयावः, विरचयामः ।
यथा—'बृन्दावनं विरचयामि विचाररम्यम्' इ. वि.
वृ. । वि. लि. विरचयेत्, विरचयेताम्, विरचयेयुः ।
यथा—वेदिकां विरचयेद्यथातथा' इ. वि. वृ. ।

'कृषि' चिन्तने (रचना करना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे (स०)

लटि—कल्पयति, कल्पयतः, कल्पयन्ति । वि. लि.
कल्पयेत्, कल्पयेताम्, कल्पयेयुः । यथा—'तानधि-
सुहृन्मित्रादिभिः कल्पयेत्' इ. वृ. जा. ।

'आ+चर' } व्यवहरणे (व्योहार करना)
सम्+आ+चर }

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०)

लटि—आचरति, आचरतः, आचरन्ति । यथा—
'यद्यदाचरति श्रेष्ठ' इ. भ. गी. । वि. लि.—आचरेत्
आचरेताम्, आचरेयुः । यथा—'यदाऽऽचरेयुः स्व-

कुलोक्तभार्याः' इ. वि. वृ. । लटि—समाचरति,
समाचरतः, समाचरन्ति । वि. लि.—समाचरेत्,
समाचरेताम्, समाचरेयुः । यथा—'पुलोमजापूजनं
सयुवतिः समाचरेत्' इ. वि. वृ. ।

'सृज्' विसर्गे (उत्पादन करना, करना, रचना
करना, छोड़ना) ।

(तुदादौ) परस्मैपदे (स०)

लटि—सृजति, सृजतः, सृजन्ति । वि. लि. सृजेत्,
सृजेताम्, सृजेयुः । यथा—'गोघ्नलिकं सृजति (उत्पा-
दयति) गोपपृथग्जनानाम्' इति ।

अथवा

'गुरुरनन्त्यमदेषु मुदं श्रियं' सृजति' इति च वि. वृ. ।
'उद्+पृ' उत्पादने (उत्पन्न करना, करना) ।

(चुरादौ) 'णिजि' परस्मैपदे (अ० स०)

लटि—उत्पादयति, उत्पादयतः, उत्पादयन्ति ।
वि. लि. उत्पादयेत्, उत्पादयेताम्, उत्पादयेयुः ।
'जनी' प्रादुर्भावे (उत्पन्न होना, पैदा होना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे (अ०)

लटि—जायते, जायेते, जायन्ते । वि. लि.—जायेत्,
जायेयाताम्, जायेरन् । यथा—'जायते नालवे-
ष्टितः ।' इ. वृ. जा. । 'जायेयातामस्तमध्याह्न-
लग्ने' इ. वि. वृ. ।

'प्र+जनी' प्रादुर्भावे (उत्पन्न होना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे (अ०)

लटि—प्रजायते, प्रजायेते, प्रजायन्ते । वि. लि. प्रजा-
यत, प्रजायेयाताम्, प्रजायेरन् । जनी 'णिजि'—

परस्मैपदे—

लटि—जनयति, जनयतः, जनयन्ति । वि. लि. जन-

येत्, जनयेताम्, जनयेयुः । यथा—बलवद्ग्रहदोष-
कारणैर्मनुजानां जनयत्यनेत्रताम् ॥' इ. बृ. जा. ।

'ब्रू' प्राणिप्रसवे (प्रसव करना, जन्म देना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे (अ०) ।

लटि—सूयते, सूयेते, सूयन्ते । वि. लि. सूयेत, सूये-
याताम्, सूयेरन् ।

'प्र+ब्रू' प्राणिप्रसवे (प्रसव करना, जन्म देना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे (अ०)

लटि—प्रसूयते, प्रसूयेते, प्रसूयन्ते । वि. लि.—प्रसूयेत
प्रसूयेयाताम्, प्रसूयेरन् । यथा—सोषरभूमिषु च
प्रसूयते' इ० बृ० जा० ।

'अय' गतौ (गमनं, ज्ञानं, प्राप्तिः) (जाना,
जानना, लाभ) ।

(भ्वादी) आत्मनेपदे (अ० स०)

लटि—अयेते, अयेते, अयन्ते । वि. लि. अयेत, अये-
याताम्, अयेरन् ।

'पव' गतौ (चलना) ।

दिवादी—आत्मनेपदे—(अ०) ।

लटि—पद्यते, पद्येते, पद्यन्ते । वि० लि०—पद्येत,
पद्येयाताम्, पद्येरन् ।

'व्रज' गतौ (जाना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—व्रजति, व्रजतः, व्रजन्ति । वि० लि०—
व्रजेत्, व्रजेताम्, व्रजेयुः । यथा—'निर्विशङ्क-
भरिणा जयं व्रजेत्' इति वि० मा० ।

'इष्' गतौ (जाना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स० अ०) ।

लटि—एति, इतः, यन्ति । वि० लि०—इयात्,
इयाताम्, इयुः । यथा—'नो पूर्वराशि गुरुरेति

वक्रितः' इति मु० चि० १ ।

अथवा—

'मित्रत्वमेति रिपुरस्य तथैकराशौ' इति वि. मा. ।

उप+इष्
'सम्+''
'सम्+उप+'' } प्राप्ती (प्राप्त करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स० अ०) ।

लटि—उपैति, उपेतः, उपयन्ति । वि० लि०—

उपेयात्, उपेयाताम्, उपेयुः । यथा—'नरेण

संयोगमुपैति कामिनी' इति बृ० जा० । लटि—

समेति, समितः, संयन्ति । वि० लि०—समियात्,

समियाताम्, समियुः । यथा—'लग्नं 'समेत्यु'भयतः

पृथुरोमयुग्मम्' इति बृ० जा० । लटि—समुपैति,

समुपेतः, समुपयन्ति । वि० लि०—समुपेयात्,

समुपेयाताम्, समुपेयुः । यथा—'क्षिप्रं विनाशं

'समुपैति' जातः' इति बृ० जा० ।

'चर्' गतिभक्षणयोः (गमन, चलना, भक्षण करना)

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—चरति, चरतः, चरन्ति । वि० लि०—

चरेत्, चरेताम्, चरेयुः । यथा—'उदयमेति यदा

दिवि तत्परं 'चरति' केतुरपि प्रतिवासरम् ।'

इति वि० बृ० ।

'सम्+चर्' सञ्चरणे (चलना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—सञ्चरति, सञ्चरतः, सञ्चरन्ति । वि०

लि०—सञ्चरेत्, सञ्चरेताम्, सञ्चरेयुः ।

'वि+चर्' विचरणे । (विचरना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—विचरति, विचरतः, विचरन्ति । वि०

लि०—विचरेत्, विचरेताम्, विचरेयुः । यथा—
'विचरति' भद्रा त्रिभुवनमध्ये' इति ग्रन्थान्तरे ।
'चल्' कम्पने (चलना, फिरना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—चलति, चलतः, चलन्ति । वि० लि०—
चलेत्, चलेताम्, चलेयुः । यथा—'ग्रहण ऋक्षग
एव स चेन्न किं चलति किञ्चिदुपप्लव एव तत् ।'
इति वि० वृ० ।

'अभ्रु' चलने (भ्रमण करना, चलना, घूमना) ।

(भ्वादी दिवादी च) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—भ्रमति, भ्रमतः, भ्रमन्ति । भ्रम्यति,
भ्रम्यतः, भ्रम्यन्ति । भ्राम्यति, भ्राम्यतः, भ्राम्य-
न्ति । वि० लि०—भ्रमेत्, भ्रमेताम्, भ्रमेयुः ।
भ्रम्येत्, भ्रम्येताम्, भ्रम्येयुः । भ्राम्येत्, भ्राम्ये-
ताम्, भ्राम्येयुः । यथा—'इह विहितकरग्रहा
गृहाणि 'भ्रमति' भुज्यतया परः शतानि ।'
इति वि० वृ० ।

'गम्लु' गती (गमनं, ज्ञानं, प्राप्तिः) (जाना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—गच्छति, गच्छतः, गच्छन्ति । यथा—
'घटजोस्तं ह्युदयं च गच्छति । इति अ० ला० ।
'क्रिये गच्छन्ति पामराः' इति अ० का० । लोटि—
गच्छतु गच्छतात् । गच्छताम् । गच्छन्तु । यथा—
'अध्युष्य गच्छतु परेषु मुहूर्तमात्रम्' इति वि० मा० ।
'गच्छन्तु चापे तिमिभे शुभग्रहाः' इति अ० का० ।
वि० लि०—गच्छेत्, गच्छेताम्, गच्छेयुः । यथा—
'नगच्छेयुर्नव स्त्रियः ।' इति अ० का० ।

'आ+गम्लु' आगतौ (आना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

१-२६

लटि—आगच्छति, आगच्छतः, आगच्छन्ति ।

वि० लि०—आगच्छेत्, आगच्छेताम्, आगच्छेयुः ।

'आ+या' आगतौ (आना) ।

(अदादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—आयाति, आयातः, आयान्ति । वि० लि०—
आयायात्, आयायाताम्, आयायुः । यथा—'विश्ले-
षमायाति यथाऽसुभिः स्वैः ।' इति वि० वृ० ।

'प्र+या' प्रापणे (जाना) ।

(अदादी) परस्मैपदे (अ० स०)

लटि—प्रयाति, प्रयातः, प्रयन्ति । यथा अस्तं प्राच्यां
भूरिलवो लघुः प्रयाति' इति । 'चलकेन्द्रलवैः
'प्रयान्ति' वक्रम्' इति च अ० ला० । लोटि—प्रयातु
प्रयातात् । प्रयाताम् । प्रयान्तु । यथा—'तत्तद्दि-
निहितैः प्रयातु ककुभं तां तां शुभेस्तारकैः' इ० वि०
मा० । वि० लि०—प्रयायात्, प्रयायाताम्, प्रयायुः ।

'या' प्रापणे । प्रापणमिह गतिः (जाना) ।

(अदादी) परस्मैपदे (अ० स०)

लटि—याति, यातः, यान्ति । यथा—'एका तिर्यक्
तर्जनी 'याति' रेखा' इ० वि० वृ० । 'इतीमे 'यान्ति'
दृक्तुल्यतां सिद्धेस्तैरिह ५वर्धमनयसत्कार्यादिकं
त्वादित्येत् ।' इ० अ० ला० १ । वि० लि०—'यायात्
यायाताम्, यायुः । यथा—'न तां प्रतिदिशं यायात्
पृष्ठगास्ते शुभप्रदाः' इ० वि० मा० ।

'णीञ्' प्रापणे (पहुँचना, ले जाना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—नयति, नयतः, नयन्ति । यथा—पश्यन् वशं
नयति तं पुरुषं स्पृशन् वा इ० वि० मा० ।

अथवा

'नयति देवरि देवरिपूषनीः' इ० वि० वृ० । 'किं

१०-५८

नयन्ति यदि तत्पृथग्भवेत्' इ० वि० वृ० । वि० लि०
नयेत्, नयेताम्, नयेयुः ।

आत्मनेपदे

लटि—नयते, नयेते, नयन्ते । वि० लि०—नयेत्, नये-
याताम्, नयेरन् ।

'बह' प्राप्ते (पहुँचाना, डोना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—बहति, बहतः, बहन्ति । यथा—'बहति शेष-
गृहेषु महोत्सवम्' इ० वि० वृ० । वि० लि०—बहेत्,
बहेताम्, बहेयुः ।

'उब् + बह' उद्बहने (विवाह करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—उद्बहति, उद्बहतः, उद्बहन्ति । वि० लि०—उद्ब-
हेत्, उद्बहेताम्, उद्बहेयुः । यथा—'नोत्तमामुद्बहेत्क-
न्याम्' इ० अ० ।

'हु + लभ' प्राप्ती (प्राप्ति करना, पाना) ।

(भ्वादी) आत्मनेपदे (स०)

लटि—लभते, लभेते, लभन्ते । यथा—'समर्च्यमानो
लभते धनं जयम्' इ० वि० मा० ।

अथवा

यथा—'इन्द्रोः प्राप्य दशां फलानि लभते मंत्रद्विजा-
त्युद्भवान्' इ० वृ० जा० । वि० लि०—लभेत्, लभे-
याताम्, लभेरन् ।

'विद् + लभ' लाभे (प्राप्त करना) ।

(तुदादी) आत्मनेपदे (स०)

लटि—विन्दते, विन्देते, विन्दन्ते । यथा—'तदा यदि
नृपो युद्धे जयं विन्दते' इ० वि० मा० । वि० लि०—
विन्देत्, विन्देयाताम्, विन्देरन् ।

परस्मैपदे

लटि—विन्दति, विन्दतः, विन्दन्ति । यथा—'तीव्रान्
विदन्ति रोगान्' इ० वि० मा० । वि० लि०—विन्देत्,
विन्देताम्, विन्देयुः ।

'आप् + वि' व्याप्ती (पाना, व्याप्त होना) ।

(स्वादी) आत्मनेपदे (अ० स०)

लटि—आप्नुते, आप्नुवाते, आप्नुवते । वि० लि०—
आप्नुवीत्, आप्नुवीयाताम्, आप्नुवीरन् ।

परस्मैपदे

लटि—आप्नोति, आप्नुतः, आप्नुवन्ति । वि० लि०—
आप्नुयात्, आप्नुयाताम्, आप्नुयुः ।

'अ + आप्' व्याप्ती (पाना, व्याप्त होना) ।

(स्वादी) आत्मनेपदे (अ० स०)

लटि—प्राप्नुते, प्राप्नुवाते, प्राप्नुवते । वि० लि०—
प्राप्नुवीत्, प्राप्नुवीयाताम्, प्राप्नुवीरन् ।

परस्मैपदे

लटि—प्राप्नोति, प्राप्नुतः, प्राप्नुवन्ति । यथा—
'भूत्यापत्यकलत्रमर्त्संनमपि प्राप्नोति च व्यङ्गताम्'
इति वृ० जा० ।

अथवा

'विद्राव्याऽरिवरूथिनीं जयमथ प्राप्नोति पृथिवी-
पतिः' इति वि० मा० ।

'अभि + बुधाञ्' भाषणे (बोलना)

(जुहोत्यादी) आत्मनेपदे (स०)

लटि—(प्र० पु०) अभिधत्ते, अभिदधाते, अभि-
दधते । (म० पु०) अभिधत्से, अभिदधाथे, अभि-
धद्ध्ये । (उ० पु०) अभिदधे, अभिदध्वहे, अभि-
दध्महे । यथा—अथ मासगणास्तुलधुक्रियया ग्रहण-

द्वयसिद्धिकृतेऽभिदधे' इ. घ. ला. ७।१ वि. लि.—
अभिदधीत, अभिदधीयाताम्, अभिदधीरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—अभिदधाति, अभिदधत्, अभिदधति । वि०
लि० अभिदध्यात्, अभिदध्याताम्, अभिदध्युः ।

'गब्' व्यक्तायां वाचि (स्पष्ट बोलना, कहना) ।
(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—गदति, गदतः, गदन्ति । यथा—'गगनतो-
यतपस्सु शुभैर्भुगुर्गदति शंखम्' इति. वि. वृ. ।

वि. लि.—गदेत्, गदेताम्, गदेयुः ।

'नि+गब्' } व्यक्तायां वाचि (स्पष्ट बोलना,
'प्र+नि+', ' } कहना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—निगदति, निगदतः, निगदन्ति । लिटि—
निजगाद, निजगदतुः, निजगदुः । यथा—'वक्रां
करोत्यनिमिषः पदवीं यियासोयानि नृयुग्ममशुभं
निजगाद गार्ग्यः ।' इति वि० मा० ।

वि० लि०—निगदेत्, निगदेताम्, निगदेयुः ।

लटि—प्रणिगदति, प्रणिगदतः, प्रणिगदन्ति ।

वि. लि.—प्रणिगदेत्, प्रणिगदेताम्, प्रणिगदेयुः ।

'वब्' व्यक्तायां वाचि (स्पष्टबोलना, कहना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—वदति, वदतः, वदन्ति । यथा—श्रीमान्व-
राहो 'वदती' ह्युक्तया ।' इति ग्रन्थान्तरे ।

होरात्वंशप्रमतिमपरे राशितुल्यं वदन्ति' इ. वृ. जा. ।

लोटि—(प्र. पु.) वदतु वदतात्, वदताम् । वदन्तु ।

(म. पु.) वद वदतात् । वदतम् । वदत । (उ. पु.)

वदानि, वदाव, वदाम । यथा—'स्वपञ्चयुग्मवति

किं 'वद' स्वस्यवर्गम् ।' इति ली. व. । वि. लि.—
वदेत्, वदेताम्, वदेयुः । यथा—'नाशं वदेद्यदधिकं
परिपश्यते तत्' इ. वृ. जा. ।

'प्र+वब्' व्यक्तायां वाचि (बोलना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—प्रवदति, प्रवदतः, प्रवदन्ति । यथा—
तावदगते दिननिशोः 'प्रवदन्ति' जन्म ।' इ. वृ. जा. ।

वि. लि.—प्रवदेत्, प्रवदेताम्, प्रवदेयुः । यथा—
'क्षिप्रं निधनं 'प्रवदेत्' इति वृ० जा० ।

'ब्रूञ्' व्यक्तायां वाचि (स्पष्ट बोलना, कहना) ।
(भ्वादी) उभयपदे—(स०) ।

लटि—(प्र. पु.) ब्राह्, ब्राहतुः, ब्राहुः । (म. पु.)
ब्राथ्य, ब्राह्युः ।

(पक्षे पञ्चसु वचनेषु)

यथा—'एकोऽंशं हरति बली तथा 'ऽऽह' सत्यः'
इ. वृ. जा. ।

अथवा—

'भास्वद्भार्गवयोदिशं प्रविशतादित्याह वाच-
स्पतिः ।' इति वि. मा. । वीर्यान्वितेषु नृपजन्म
दशाविलग्नवर्णाधिपेषु नृपतेरभिषेक'माहुः' ।

इति वि. मा. । लटि—(पक्षे) (प्र. पु.) ब्रवीति,
ब्रूतः, ब्रुवन्ति । (म. पु.) ब्रवीषि, ब्रूयः, ब्रूय ।

(उ. पु.) ब्रवीमि, ब्रूवः ब्रूमः । यथा—मुद्गगानं च
ब्रुवन्ति भक्ष्याणि' इ. वि. मा. । 'सञ्ज्ञां ब्रूमो

विशेषतः ।' इति । लिटि—उवाच, ऊचतुः,
ऊचुः । यथा—'इति केचिदूचुः । इति ग्रन्थान्तरे ।

'प्र+ब्रूञ्' लिटि—प्रोवाच, प्रोचतुः, प्रोचुः ।

यथा—'रिःफस्थानखिलान् ग्रहान् न शुभदान्
'प्रोवाच' वाचस्पतिः ।' इ. वि. मा. । 'प्रोचु'

२६-५७

स्तद्वहन्तरत्नादिभूषाम् ।' इति मु. चि. । लोटि—
(प्र. पु.) ब्रवीतु ब्रूतात् । ब्रूताम् । ब्रवन्तु ।
(म. पु.) ब्रूहि ब्रूतात् । ब्रूतम् । ब्रूत । (उ. पु.) ।
ब्रवाणि, ब्रवाव, ब्रवाम । यथा—'सांघ्रिद्वयं त्रयं
ध्यघ्नि कीदृग् 'ब्रूहि' सर्वाणितम् ।' इति ली. व. ।
वि. लि.—ब्रूयात्, ब्रूयाताम्, ब्रूयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि ब्रूते, ब्रूवाते, ब्रूवते । यथा—'त्याज्यं
मुनयो 'ब्रूवते' केचित्सर्वत्र शुभकार्ये' इ. वि. मा. ।
लिटि—ऊचे, ऊचाते, ऊचिरे, यथा—'भतिथि-
वारफलानि पदे पदे विरचितानि परैरिति नो-
चिरे ।' इति वि. वृ. । वि. लि.—ब्रूवीत, ब्रूवीया-
ताम्, ब्रूवीरन् ।

'निरु+ब्रूञ् लटि—निरूचे, निरूचाते, निरूचिरे ।
यथा—'इत्यतीन्द्रियदृशो 'निरूचिरे' (निजगदुः)
यद् गुणागुणमयम् ।' इति वि. वृ. ।

(अदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

'वक्ष्' परिभाषणे (बोलना, कहना) ।

लटि—वक्ति, वक्तः ।

यथा—'रवीन्दुमित्रमुरजिद्वस्वन्त्यमित्रान् शुभान्,
जीवो 'वक्ति' वरं वराहमिहिरः इति वि. मा. ।
वि. लि.—उच्यात् उच्याताम्, कर्मकतंके—लटि—
उच्यते, उच्येते, उच्यन्ते । चुरादौ 'णिजि'-
लटि—वाचयति—ते, वाचयतः, येते, वाच-
यन्ति,--न्ते ।

'वक्षिङ्' व्यक्तायां वाचि' अयं दर्शनेऽपि (बोलना) ।

(अदादौ) आत्मनेपदे (स०)

लटि—चक्षे, चक्षाते, चक्षते । वि. लि.—चक्षीत,
१-२८

चक्षीयाताम्, चक्षीरन् ।

'आ+वक्षिङ्' }
'प्र + " } (कहना, बोलना) ।
'सम्+आ + " }

(अदादौ) आत्मनेपदे (स०)

लटि—आचष्टे, आचक्षाते, आचक्षते । प्रचष्टे,
प्रचक्षाते, प्रचक्षते । समाचष्टे, समाचक्षाते, समा-
चक्षते । लोटि—(प्र० पु०) चष्टाम्, चक्षाताम्,
चक्षताम् । (म. पु.) चक्ष्व, चक्षाथाम्, चक्षध्वम् ।
(उ. पु.) चक्षै, चक्षावहै, चक्षामहै यथा—'तत्रा-
क्षभाकौ' गणक ! 'प्रचक्ष्व' चेदक्षजक्षेत्रविचक्षणो-
ऽसि इति । 'क्षेत्रक्षोदविधौ विचक्षणः 'समाचक्ष्वा'
ऽविलक्षोऽसि चेत्' इति च सि. शि. ।

'कथ' वाक्यप्रबन्धे (कथा कहना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे (स०)

लटि—कथयति, कथयतः, कथयन्ति । यथा—तत्रापि
मूषिकभयं कथयन्ति सौम्ये' इ. वि. मा. । लोटि—
(प्र. पु.) कथयतु कथयतात् । कथयताम् । कथयन्तु ।
(म. पु.) कथय कथयतात् । कथयतम् । कथयत ।
(उ. पु.) कथयानि, कथयाव, कथयाम । यथा—
किं स्यात् त्रयाणां 'कथयाऽऽशु शेषम्' इ. ली. व. ।
वि. लि.—कथयेत्, कथयेताम्, कथयेयुः ।

आत्मनेपदे

लटि—कथयते, कथयेते, कथयन्ते । वि. लि.—कथ-
येत, कथयेयाताम्, कथयेरन् । भावे—कथ्यते ।

'भाष्' व्यक्तायां वाचि (स्पष्ट बोलना) ।

(अदादौ) आत्मनेपदे (स०)

लटि—भाषते, भाषेते, भाषन्ते । वि. लि.—भाषेत,
भाषेयाताम्, भाषेरन् । क० भाष्यते । णि० भाष-
यति—ते ।

वि+आइ+हृञ् कथने (कहना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—व्याहरति, व्याहरतः, व्याहरन्ति । वि. लि.

व्याहरेत्, व्याहरेताम्, व्याहरेयुः ।

आत्मनेपदे

लटि—व्याहरते, व्याहरेते, व्याहरन्ते । वि. लि.—

व्याहरेत्, व्याहरेयाताम्, व्याहरेरन् ।

‘पठ्’ व्यक्तायां वाचि (स्पष्ट बोलना)

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—पठति, पठतः, पठन्ति । वि. लि. पठेत्,

पठेताम्, पठेयुः । क. पठयते । ‘णिजि’—पाठ-

यति—ते ।

‘अधि+इङ्’ अध्ययने (पठना) ।

(अदादी) आत्मनेपदे (अ०)

लटि—अधीते, अधीयाते, अधीयते । वि. लि.—

अधीयत्, अधीयीयाताम्, अधीयीरन् । क० अधी-

यते । ‘णिजि’—अध्यापयति ।

‘प्रथ्’ प्रख्याने (कहना, प्रख्यात करना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—प्रथयति, प्रथयतः, प्रथयन्ति । प्राथयति,

प्राथयतः, प्राथयन्ति । वि. लि.—प्रथयेत्, प्रथयेताम्,

प्रथयेयुः । प्राथयेत्, प्राथयेताम्, प्राथयेयुः ।

आत्मनेपदे

लटि—प्रथते, प्रथेते, प्रथन्ते । वि. लि. प्रथेत, प्रथे-

याताम्, प्रथेरन् । यथा—‘हित्वा सपत्नमितरान्

प्रथयन्ति सौम्याः’ इ. वि. मा. ।

‘तक्’ भाषार्थः (बोलना) ।

(चुरादी) (परस्मैपदे (स०)

लटि—तर्कयति, तर्कयतः, तर्कयन्ति । वि. लि.—

१-२६

तर्कयेत्, तर्कयेताम्, तर्कयेयुः । यथा—‘कथितफल-
विपाकैस्तर्कयेद्वर्तमानाम्’ इ. वृ. जा. ।

‘आ+मन्’ कथने (कहना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—आमनति, आमनतः, आमनन्ति । वि. लि.—

आमनेत्, आमनेताम्, आमनेयुः । यथा—मासे तिथौ

च पृथुमङ्गलमामनन्ति (कथयन्ति)’ इ. वि. वृ. ।

‘गा’ गायने (गाना, कहना) ।

(जुहोत्यादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—जगाति जगितः । जगीतः । जगति । लिटि—

जगौ, जगतुः, जगुः । यथा—‘दक्षिणादित्य एति

तदिति श्रुतिर्जगौ’ इति । सूर्यशुद्धिमपरे नृणां जगुः’

इति च वि. वृ. ।

‘आ+दिश्’
नि + “ } कथने (कहना) ।
शिर् + “ }
सम् + आ “ }

(तुदादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—आदिशति, आदिशतः, आदिशन्ति । वि. लि.

आदिशेत्, आदिशेताम्, आदिशेयुः । यथा—‘सिद्धै-

स्तैरिह पर्वधर्मनयसत्कार्यादिकं त्वादिशेत् ।’ इति

ग्र. ला. १ । लटि—निदिशति, निदिशतः, निदि-

शन्ति । वि. लि.—निदिशेत्, निदिशेताम्, निदि-

शेयुः । लटि—निदिशति, निदिशतः, निदिशन्ति ।

वि. लि.—निदिशेत्, निदिशेताम्, निदिशेयुः । यथा—

‘निदिशन्त्य—(कथयन्ति) सितशौनकादयः’ इ. वि.

वृ. । लटि—समादिशति, समादिशतः, समादिशन्ति,

वि. लि.—समादिशेत्, समादिशेताम्, समादिशेयुः ।

यथा—‘तत्कालेस्त्रवणं ‘समादिशेत्’ इ. वृ. जा. ।

‘दिश्’ अतिसर्जने । अतिसर्जनं दानम् (देना) ।

१०-५६

(तुदादौ) परस्मैपदे (स०)

लटि—दिशति, दिशतः, दिशन्ति । यथा—सहोत्थ-
स्थो मन्दो दिशति चिरमायुः सुखगुणान्' इ. वि.
मा. । भ्रातृक्षयं च दिशतो भ्रातृगौ भीमभानवौ'
इ. ग्रं. का. । 'न दिशन्ति शुभं नृणां सौम्याः केन्द्रा-
धिपा यदि' इ. उ. प्र. । वि. लि.—दिशेत् दिशेताम्,
दिशेयुः । यथा—'दिशेत्सूनु' सूरिः सुतसदनयातो
जनुषि नुः' इ. ग्रं. का. । 'शुक्रसौम्यौ सहजगौ
दिशेतां सोदरं नृणाम्' इ. ग्रं. का. । 'न दिशेयु-
ग्रंहाः सर्वे स्वदशासु स्वभुक्तिषु' इत्यु. प्र. ।
'बब्' दाने (देना) ।

(भ्वादौ) आत्मनेपदे (स०)

लटि—ददते, ददेते, ददन्ते । वि. लि.—ददेत, ददे-
याताम्, ददेरन् ।
'बुबाञ्' दाने (देना, प्रदान करना) ।

(जुहोत्यादौ) परस्मैपदे (स०)

लटि—ददाति, दत्तः, ददति । वि. लि.—दद्यात्,
दद्याताम्, दद्युः ।

आत्मनेपदे

लटि—दत्ते, ददाते, ददते । वि. लि.—ददीत, ददी-
याताम्, ददीरन् । यथा—'कित्त्वत्र भांश-
प्रतिमं ददाति' इ० वृ० जा० । 'दद्यात्तां चिर-
जीविने नहिभवेद्दोषो पुनर्भू भवः' । इति. मु. चि. ।
'शुक्रेन्दू समभांशके हि विषमेऽन्येऽदद्युरंघ्रि बलम्'
इति जा० प० ।

'दाण्' दाने (देना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—यच्छति, यच्छतः, यच्छन्ति । यथा—
'प्रतिदिनं खचरः प्रचरन् कलं किमपि यच्छति'
१-२६

चारफलो हि सः ।' इ० वि० वृ० । केन्द्राद्येषु च
रूपकार्द्वचरणान् 'यच्छन्ति' खेटाः क्रमात् ।'
इति जा० प० । वि० लि०—यच्छेत्, यच्छेताम्,
यच्छेयुः ।

'वि+त्' वितरणे (देना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—वितरति, वितरतः वितरन्ति । यथा—
'केचिदस्य वितरति कोविदाः' इ० वि० वृ० ।
यथा—'स्त्रीखेटौ चरमे नराः प्रथमके क्लीबौ च
मध्येतया व्रेष्काणे वितरन्ति पादम्' इ. जा. प. ।
वि० लि०—वितरेत्, वितरेताम्, वितरेयुः ।

'ग्रह्' उपादाने (ग्रहण करना, लेना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—गृह्णाति, गृह्णीतः, गृह्णन्ति । वि० लि०—
गृह्णीयात्, गृह्णीयाताम्, गृह्णीयुः ।

आत्मनेपदे

लटि—गृह्णीते, गृह्णाते, गृह्णते । वि० लि०—
गृह्णीत, गृह्णीयाताम्, गृह्णीरन् । यथा—'मृत्स्नां
विवादभूमौ गृह्णीयात् सा भवेत्स्वीया' इ. वि. मा. ।
'ला' आदाने (लेना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—लाति, लातः, लान्ति । वि० लि०—
लायात्, लायाताम्, लायुः ।

'गल्' अदाने (खाना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—गलति, गलतः, गलन्ति । वि० लि०—
गलेत्, गलेताम्, गलेयुः । यथा—'मङ्गलं गलति
सागंले विघ्नौ' इति वि० वृ० ।

'अब्' भक्षणे (खाना) ।

(भ्रदादौ) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—अस्ति, अस्तः, अदन्ति । वि० लि०—
अद्यात्, अद्याताम्, अद्युः । यथा—‘अणुभलत्तित-
मत्ति तद्दयोः’ इति वि० वृ० ।

‘अश्’ भोजने (भोजन करना, खाना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—अश्नाति, अश्नीतः, अश्नन्ति । वि० लि०—
अश्नीयात्, अश्नीयाताम्, अश्नीयुः ।

‘भुज्’ पालनाभ्यवहारयोः (खाना, पालनकरना)

(रुधादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—भुज्जति, भुज्जतः, भुज्जन्ति । यथा—
‘यदीन्दुराक्रम्य पुनर्भुज्जति, इति वि० वृ० । वि०
लि०—भुज्ज्यात्, भुज्ज्याताम्, भुज्ज्युः ।

आत्मनेपदे—

लटि—भुज्जते, भुज्जाते, भुज्जते । वि० लि०—
भुज्जीत, भुज्जीयाताम्, भुज्जीरन् ।

‘पा’ पाने (पीना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—पिबति, पिबतः, पिबन्ति । यथा—‘षड्-
भागाश्चैव नद्यां पिबति च सलिलं सप्तमांशेन
मिश्रः’ इति ली० वृ० । यथा—‘सुसलिलमिह
मर्त्या निम्नगायाः पिबन्ति’ इ० अ० का० ।
वि० लि०—पिबेत्, पिबेताम्, पिबेयुः । यथा—
पिबेयुरादित्यमुखाः सुधां ग्रहाः’ इति० अ० का० ।
‘पीङ्’ पाने (पीना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—पीयते, पीयेते, पीयन्ते । वि० लि०—
पीयेत, पीयेयाताम्, पीयेरन् । यथा—पीयन्ते
१-२८

मदिरा नराः सवनिता नित्यं विवाहोत्सवे इ. अं.
‘पिष्टु’ संचूर्णने (पीसना) ।

(रुधादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—पिण्ठि, पिण्ठः, पिण्ठन्ति । यथा—यस्य-
च्छाया पुष्पवन्तौ पिण्ठि’ इति वि० वृ० ।
वि० लि०—पिण्ठ्यात्, पिण्ठ्याताम्, पिण्ठ्युः ।

‘कु पचष्’ पाके (पकाना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—पचति, पचतः, पचन्ति । वि० लि०—
पचेत्, पचेताम्, पचेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—पचते, पचेते, पचन्ते । वि० लि०—पचेत,
पचेयाताम्, पचेरन् । क० पचते । णि० पाच-
यति-ते ।

परि+पचष्’ णिजि—

(चुरादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—परिपाचयति, परिपाचयतः, परिपाच-
यन्ति । यथा—‘एवं परस्परगताः परिपाचयन्ति’
इ० वृ० जा० । वि० लि०—परिपाचयेत्, परि-
पाचयेताम्, परिपाचयेयुः ।

‘दृशिर्’ प्रेक्षणे (देखना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—पश्यति, पश्यतः, पश्यन्ति । यथा—‘यदि
न पश्यति नश्यति तत्कृतम्’ इ० वि० वृ० ।
‘पश्यतोऽङ्गं पपीन्दुजौ’ इति अ० का० ।

अथवा—

‘तनुगृहं बलिनी यदि पश्यतः’ इ० मु० चि० ।
‘पश्यन्ति सप्तमं सर्वे’ इत्यु० प्र० । ३ वि० लि०—
पश्येत्, पश्येताम्, पश्येयुः । यथा—‘पश्येज्जलादौ
२६-२७

प्रतिबिम्बितं वा' इ. प्र. ला. । पश्येयुरुष्माः स्मरणी
कवीन्दू' इ० प्र० का० । क० दृश्यते ।

'णिजि' परस्मैपदे

लटि—दर्शयति, दर्शयतः, दर्शयन्ति । वि. लि.—
दर्शयेत्, दर्शयेताम्, दर्शयेयुः । यथा—'दर्शयेद्दि-
विचरं दिवि के वा' इति सि० शि० ।

आत्मनेपदे

लटि—दर्शयते, दर्शयते, दर्शयन्ते । वि० लि०—दर्श-
येत, दर्शयेयाताम्, दर्शयेरन् ।

'ईक्ष्' दर्शने (देखना) ।

(भ्वादी) आत्मनेपदे (अ० स०)

लटि—ईक्षते, ईक्षते, ईक्षन्ते । यथा—न मेचकं
चान्द्रकमीक्षते यः' इ० वि० वृ० । वि० लि०—
ईक्षेत, ईक्षेयाताम्, ईक्षेरन् ।

'निर् + ईक्ष्' }
प्र + ,, } (देखना) ।
वि + ,, }

(भ्वादी) आत्मनेपदे (अ० स०)

लटि—निरीक्षते, निरीक्षते, निरीक्षन्ते । प्रेक्षते,
प्रेक्षते, प्रेक्षन्ते । वीक्षते, वीक्षते, वीक्षन्ते । वि. लि.—
निरीक्षेत, निरीक्षेयाताम्, निरीक्षेरन् । प्रेक्षेत,
प्रेक्षेयाताम्, प्रेक्षेरन् । वीक्षेत, वीक्षेयाताम्,
वीक्षेरन् ।

'लोकृ' दर्शने—(देखना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे (स०)

लटि—लोकयति, लोकयतः, लोकयन्ति । वि. लि.—
लोकयेत्, लोकयेताम्, लोकयेयुः ।

'अव + लोकृ' }
आ + ,, } (देखना) ।
परि + ,, }
वि + ,, }

१-३१

(चुरादौ) परस्मैपदे (स०)

लटि—अवलोकयति, अवलोकयतः, अवलोकयन्ति ।

यथा—'त्रिदशत्रिकोणचतुरस्रसप्तमान्यवलोकयन्ति
चरणाभिवृद्धितः ।' इ. वृ. जा. । वि० लि०—अव-
लोकयेत्, अवलोकयेताम्, अवलोकयेयुः । लटि—
आलोकयति, आलोकयतः, आलोकयन्ति । परि-
लोकयति, परिलोकयतः, परिलोकयन्ति । विलो-
कयति, विलोकयतः, विलोकयन्ति । वि० लि०—
आलोकयेत् आलोकयेताम्, आलोकयेयुः । यथा—
छायां विधोर्न ध्रुवमृक्षमालामालोकयेत्' इ. वि. वृ. ।
वि० लि०—परिलोकयेत्, परिलोकयेताम्, परिलो-
कयेयुः । विलोकयेत्, विलोकयेताम्, विलोकयेयुः ।
यथा—'विलोकयेद् व्योमचरं किलैवं जले विलोमं
तदपि प्रवक्ष्ये ।' इ. सि. शि. ।

'श्रु' श्रवणे (सुनना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—शृणोति, शृणुतः, शृण्वन्ति । वि० लि०—
शृणुयात्, शृणुयाताम्, शृणुयुः । यथा—'नाकी-
र्णकर्णः शृणुयाच्च घोषं तौ वा सुभुक्तोऽपि धूर्ति
न घत्ते ।' इ० वि० वृ० । 'यां वाचं शृणुयुस्तदर्थ-
सदृशीसिद्धिः किलोपश्रुतौ' इ० च वि० वृ० ।

'ज्ञा' अवबोधने (जानना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—(प्र० पु०) जानाति, जानीतः, जानन्ति ।
(म. पु.) जानासि, जानीथः, जानीथ । (उ. पु.)
जानामि, जानीवः, जानीमः । यथा—जानासि
चेद्वर्गघनो विभिन्नौ' इ० ली० व० । वि० लि०—
जानीयात्, जानीयाताम्, जानीयुः । क० ज्ञायते ।
'णिजि'—ज्ञापयति—ते ।

३२-६०

‘मनु’ अवबोधने (मानना, समझना) ।

(तनादौ) आत्मनेपदे (स०)

लटि—मनुते, मन्वाते, मन्वते । वि. लि. मन्वीत, मन्वीयाताम्, मन्वीरन् । लटि—मेने, मेनाते, मेनिरे । यथा—‘जन्मलग्नमिदमङ्गमङ्गिना मेनिरे मन इतीन्दुमन्दिरम् ।’ इ. वि. वृ. ।

‘बुध्’ अवगमने (जानना) ।

(दिवादौ) आत्मनेपदे (स०) ।

लटि—बुध्यते, बुध्यते, बुध्यन्ते । वि. लि. - बुध्येत, बुध्येयाताम्, बुध्येरन् । क० बुध्यते । ‘णिजि’—बोधयति—ते ।

‘मन्’ ज्ञाते (मानना, समझना) ।

(दिवादौ) आत्मनेपदे (स०) लटि—

(प्र. पु.) मन्यते, मन्येते, मन्यन्ते । (म. पु.) मन्यसे, मन्येथे, मन्यध्वे । (उ. पु.) मन्ये, मन्यावहे, मन्यामहे । यथा—‘स बहु मन्यत एव तथातथम्’ इ. वि. वृ. ‘शस्तं मृगस्यामियमेव मन्ये इति च वि. वृ. । वि. लि. मन्येत, मन्येयाताम्, मन्येरन् ।

‘विद्’ ज्ञाने (जानना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—(प्र० पु०) वेत्ति, वेत्तः, विदन्ति । (पक्षे) वेद, विदतुः, विदुः । यथा—‘वेत्त्यक्षभां चापि त, ज्योतिर्वित्कमलावबोधनविधौ वन्दे परं भास्करम्’ इति च सि. शि. । लटि—(म० पु०) वेत्सि, वित्थः, वित्थ । (पक्षे) वेत्थ, विदथु विद । यथा—‘कीदृक् स्याद् ‘ब्रूहि’ ‘वेत्सि’ त्वमिह यदि’ सि० शि० । लटि—(उ० पु०) वेचि, विद्वः, विद्यः । (पक्षे) वेद, विद्व, विद्वम् । लोटि—(प्र. पु.) वेत्तु वेत्तात् । वेत्ताम् । विदन्तु ।

१-२६

अत्र विशेषः—

‘सत्तायां विद्यते, ज्ञाने वेत्ति, विन्ते विचारणे । विन्दते विन्दति प्राप्तौ, श्यन्लुक्शनम्शेष्विदं क्रमात् ।’ इति । (म० पु०) विद्धि वित्तात् । वित्तम् । वित्त । (उ० पु०) विदानि, विदाव, विदाम, । यथा—‘अर्द्धं त्रिभागोनहतं च ‘विद्धि’ दक्षोऽसि भिन्ने गुणनाविधौ चेत् ।’ इति च सि० शि० । वि० लि०—विद्यात्, विद्याताम्, विद्युः । यथा—‘दशममत्र च कर्म विद्यात्’ इ० वृ० जा० । ‘अव+इण्’ अवबोधने (जानना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—अवेति, अवेतः, अवयन्ति । लोटि—(प्र० पु०) अवेतु अवेतात् । अवेताम् । अवयन्तु । (म० पु०) अवेहि अवेतात् । अवेतम् । अवेत । (उ० पु०) अवायानि, अवायाव, अवायाम । यथा—‘वीक्ष्य भास्करमवेहि मध्यममध्यमाहरणमस्ति चेच्छुतम् ।’ इति सि० शि० ।

अथवा—

‘‘अवेहि’ मां किङ्करमष्टमूर्त्तः’ इति रघौ । ‘दु मस्जो’ शुद्धी (शुद्ध करना, नहाना, भाजना) ।

(तुदादौ) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—मज्जति, मज्जतः, मज्जन्ति । यथा—‘कफश्च्युतो मज्जति चाम्बुचुम्बी’ इति वि० वृ० । वि० लि०—मज्जेत्, मज्जेताम्, मज्जेयुः । ‘ष्णा’ शौचे (नहाना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—स्नाति, स्नातः, स्नान्ति । वि० लि०—स्नायात्, स्नायाताम्, स्नायुः । यथा—‘स्नायाद-

३०-५७

धातुवती मृगपौष्णवायुहस्ताशिवधातुभिररं लभते च गर्भम् ।' इति मु० चि० ।

'इष्' इच्छायाम् (इच्छा करना, चाहना) ।

(तुदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—इच्छति, इच्छतः, इच्छन्ति ।

यथा—'यवना' ने—'च्छन्ति' केचित्तथा' इ. वृ. जा. । वि० लि०—इच्छेत्, इच्छेताम्, इच्छेयुः ।

भावे—इष्यते । यथा—'जलराशी विलग्नस्थे दूरं नौयानमिष्यते' इ० वि० मा० । 'मासोत्तरं तत्र विवाह इष्यते' इ० मु० चि० ।

'वाञ्छि' इच्छायाम् (इच्छा करना, चाहना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—वाञ्छति, वाञ्छतः, वाञ्छन्ति । यथा—होरेत्यहोरात्रविकल्परूपे 'वाञ्छन्ति' पूर्वापरवर्णलोपात् । इ० वृ० जा० । वि० लि०—वाञ्छेत्, वाञ्छेताम्, वाञ्छेयुः ।

'वश्' कान्तौ । 'कान्तिरिच्छा (चाहना, इच्छा करना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—वशति, उशति, उशन्ति । यथा—'ऐन्दवं बलमुशन्ति किं न ते' इति वि० वृ० ।

वा

'स्त्रीणां विधोर्बलमुशन्ति' विवाहगर्भसंस्कारयोः' इ० मु० चि० । वि० लि०—वश्यात्, उश्याताम्, उश्युः ।

'लगे' सङ्गे (सङ्ग करना, लगना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (अ०) ।

भावे=लगते, क्तप्रत्यये लगनम् । लटि—लगति, लगतः, लगन्ति । वि० लि०—लगेत्, लगेताम्, लगेयुः

'लघि' भोजननिवृत्तावपि (भोजन न करना) ।

(भ्वादी) आत्मनेपदे ।

लटि—लंघते, लंघते, लंघन्ते । वि० लि०—लंघेत, लंघेयाताम्, लंघेरन् ।

'ववि' अभिवादनस्तुत्योः (प्रणाम करना, प्रशंसा करना, स्तुति करना) ।

(भ्वादी) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—(प्र. पु.) वन्दते, वन्देते, वन्दन्ते । (म. पु.) वन्दसे, वन्देथे, वन्दध्वे । (उ. पु.) वन्दे, वन्दावहे, वन्दामहे । यथा—'ज्योतिर्वित्कमलावबोधनविधौ वन्दे परं भास्करम् ।' इति सि० शि० । वि० लि० वन्देत, वन्देयाताम्, वन्देरन् ।

'शंसु' स्तुतौ (प्रशंसा करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—शंसति, शंसतः, शंसन्ति । यथा—'स्वर्णाद्यमन्नाशने, शंसन्त्येषु नवेषु' इति वि० मा० । वि० लि० शंसेत्, शंसेताम्, शंसेयुः ।

'कृष्' विलेखने । विलेखनमाकर्षणम् (खींचना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—कर्षति, कर्षतः, कर्षन्ति । वि० लि०—कर्षेत्, कर्षेताम्, कर्षेयुः । यथा—'रिष्टं कर्षति पूर्णेन्दुः' इ. 'षेव' सेवने (सेवा करना, भजन करना) ।

(भ्वादी) (आत्मनेपदे (स०)

लटि—सेवते, सेवेते, सेवन्ते । वि० लि० सेवेत, सेवेयाताम्, सेवेरन् । यथा—'षष्ठ्यष्टमीभूतविधुक्षयेषु नो 'सेवेत' ना तैलपलेक्षुरं रतम् ।' इ. मु. चि. । 'प्रच्छ' जीप्सायाम् (पूछना, प्रश्न करना) ।

(तुदादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—पृच्छति, पृच्छतः, पृच्छन्ति । वि० लि०—पृच्छेत्,

पृच्छेताम्, पृच्छेयुः ।

‘शीङ्’ स्वप्ने (सोना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे (अ०)

लटि—शेते, शयाते, शेते । वि. लि.—शयीत, शयी-
याताम्, शयीरन् । भावे—शय्यते । ‘णिजि’—शाय-
यति—ते ।

‘षस्’ पतने गतौ वा (गिरना, जाना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (अ०)

लटि—पतति, पततः, पतन्ति । वि. लि.—पतेत्,
पतेताम्, पतेयुः । यथा—‘अस्त्र पतेमङ्गलमङ्ग-
लम्’ इ. वि. वृ. ।

‘स्मृ’ स्मरणे (चिन्तायाम्) (चिन्ता करना, ध्यान
करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—स्मरति, स्मरतः, स्मरन्ति । यथा—‘नक्रङ्गते
चापररात्रमेषामेतत्परं वासववत्स्मरन्ति’ इ. वि.
लोटि—(प्र. पु.) स्मरतु स्मरतात् । स्मरताम् ।
स्मरन्तु । (म. पु.) स्मर स्मरतात् । स्मरतम् ।
स्मरत । (उ. पु.) स्मराणि, स्मराव, स्मराम ।
यथा—‘स्मर’ रामं करणं च विष्णुरूपम्’ इ. प्र.
ला. १।२ वि. लि.—स्मरेत्, स्मरेताम्, स्मरेयुः ।
‘बिभु’ संराद्धौ । संराद्धिः=निष्पत्तिः (सिद्ध होना
पूर्ण हो जाना) ।

(दिवादी) परस्मैपदे (अ०)

लटि—सिद्धयति, सिद्धयतः, सिद्धयन्ति । यथा—
‘प्रारब्धं ‘सिद्धयति’ तदा’ इ. वि. मा. । वि. लि.—
सिद्धयेत्, सिद्धयेताम्, सिद्धयेयुः ।

‘कल्’ निष्पत्तौ (सफल होना, कामसिद्ध होना,

परिणाम निकलना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (अ०)

लटि—फलति, फलतः, फलन्ति । वि. लि.—फलेत्,
फलेताम्, फलेयुः । यथा—फलेद्यदि प्राक्तनमेव
तत्किम्’ इ. वि. वृ. ।

‘वृङ्’ सम्भक्तौ वरणे च (स्वीकार करना, वरण
करना) ।

(ऋयादी) आत्मनेपदे (स०)

लटि—वृणीते, वृणाते, वृणते । वि. लि.—वृणीत,
वृणीयाताम्, वृणीरन् ।

‘वृञ्’ वरणे (वरण करना, चुनना, वरना)

(स्वादी) परस्मैपदे—(स०)

लटि—वृणोति, वृणुतः, वृण्वन्ति । वि. लि.—वृणुयात्,
वृणुयाताम्, वृणुयुः । यथा—‘उल्लिख्य सामुद्रिक-
लक्षणानि वरैः कुमारी वृणुयान्निमित्तैः’ इ. वि. वृ.
‘क्षि’ क्षये (अकर्मकः) (नाश करना) (अन्तर्भा-
विष्यर्थस्तु सकर्मकः) ।

(चुरादी) आत्मनेपदे (अ० स०)

लटि—क्षीयते, क्षीयेते, क्षीयन्ते । यथा—‘क्षीयन्ते’
व्ययभवनादसत्सु वामम्’ इ. वृ. जा. । वि. लि.—
क्षीयेत, क्षीयेयाताम्, क्षीयेरन् ।

‘णश्’ अदर्शने (नष्ट होना, न दिखलाई पड़ना) ।

(दिवादी) परस्मैपदे (अ०)

लटि—नश्यति, नश्यतः, नश्यन्ति । यथा—यदि न
पश्यति नश्यति तत्कृतम्’ इ. वि. वृ. । वि. लि.—
नश्येत्, नश्येताम्, नश्येयुः । यथा—‘क्रूरस्य नश्ये-
द्वलरूपसम्पद्’ इ. वि. वृ. ।

‘वि+णश्’ अदर्शने (नष्ट होना) ।

(दिवादी) परस्मैपदे (अ०)

लटि—विनश्यति, विनश्यतः, विनश्यन्ति । यथा—
'त्यक्तो 'विनश्यति' कुजार्कजयोस्तथाये । इ. बृ.
जा. । वि. लि.—विनश्येत्, विनश्येताम्, विनश्येयुः ।
'वि+पद्' आपत्ती (विपत्ति में फँसना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे (स० अ०)

लटि—विपद्यते, विपद्येते, विपद्यन्ते । यथा—'नारी
गर्भयुता विपद्यते' इ. बृ. जा. । वि. लि.—विपद्येत,
विपद्येयाताम्, विपद्येरन् ।
'पीड' अवगाहने (पीडा देना, दवाना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—पीडयति, पीडयतः, पीडयन्ति । वि. लि.—
पीडयेत्, पीडयेताम्, पीडयेयुः ।

आत्मनेपदे

लटि—पीडयते, पीडयेते, पीडयन्ते । वि. लि.—पीड-
येत्, पीडयेयाताम्, पीडयेरन् । भावे—पीड्यते ।
'रुजो' भङ्गे (पीडित होना, रोगी होना) ।

(तुदादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—रुजति, रुजतः, रुजन्ति । वि० लि०—
रुजेत्, रुजेताम्, रुजेयुः ।

'ज्वर्' रोगे (ज्वर आना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—ज्वरति, ज्वरतः, ज्वरन्ति । वि० लि०—
ज्वरेत्, ज्वरेताम्, ज्वरेयुः ।

'व्यथ' भयसञ्चलनयोः (डरना, दुःखी होना) ।

(भ्वादी) आत्मनेपदे—(अ०) ।

लटि—व्यथते, व्यथेते, व्यथन्ते, । वि० लि०—
व्यथेत, व्यथेयाताम्, व्यथेरन् ।

'मीड्' हिंसायाम् हिंसात्र प्राणवियोगः (हिंसा
करना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—मीयते, मीयेते, मीयन्ते । यथा—'जीवे-
त्क्वापि विभङ्गरिष्टजशिशू रिष्टं विना मीयते'
इति जा० प०।४०। वि० लि० मीयेत्, मीयेया-
ताम्, मीयेरन् ।

'मृड्' प्राणत्यागे (मरना) ।

(तुदादी) आत्मनेपदे—(अ०) ।

लटि—म्रियते, म्रियेते, म्रियन्ते । वि० लि०—
म्रियेत, म्रियेयाताम् म्रियेरन् ।

'जीव' प्राणधारणे (जीना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (अ०) ।

लटि—जीवति, जीवतः, जीवन्ति । यथा—'ज्येष्ठा-
समीरोरगरीद्रपूर्वात्रयेषु नो जीविति' जातरोगः ।'
इ० वि० मा० । वि० लि०—जीवेत्, जीवेताम्,
जीवेयुः । यथा—'जीवेत्क्वापि विभङ्गरिष्टजशिशू
रिष्टं इ० जा० प० ४० ।

'क्षिप' प्रेरणे (फँकना) ।

(तुदादी) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—क्षिपति, क्षिपतः, क्षिपन्ति । यथा—'क्षिपति'
सप्तदिनान्युदयास्तयोः सुरगुरुश्च भृगुश्च' इ०
वि० वृ० । वि० लि०—क्षिपेत्, क्षिपेताम्, क्षिपेयुः ।

आत्मनेपदे

लटि—क्षिपते, क्षिपेते, क्षिपेन्ते, वि० लि०—
क्षिपेत, क्षिपेयाताम्, क्षिपेरन् ।

'क्षप' प्रेरणे (प्रेरणा करना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—क्षपयति, क्षपयतः क्षपयन्ति । यथा—योधा-

प्तिवर्ज्यमितरान् क्षायन्ति भावान्' इ. वि. मा. ।

वि० लि०—क्षययेत्, क्षपयेताम्, क्षपयेयुः ।

'खनु' भवदारणे (खोदना) ।

(भ्वादी) आत्मनेपदे (स०) ।

लटि—खनते, खनेते, खनन्ते । वि० लि०—खनेत्, खनेयाताम्, खनेरन् ।

परस्मैपदे

लटि—खनति, खनतः, खनन्ति । यथा—अशुभ-
शुक्रपक्षः स खनत्यसून्' इ. वि. वृ. । वि० लि०—
खनेत्, खनेताम्, खनेयुः ।

'भिविर्' विदारणे (भेदन करना) ।

(रघादी) आत्मपदे (स०) ।

लटि—भिन्दते भिन्दाते भिन्दते । वि० लि०—
भिन्दीत, भिन्दीयाताम् भिन्दीरन् ।

परस्मैपदे

लटि—(प्र. पु.) भिनत्ति, भिन्तः, भिन्दन्ति ।
(म. पु.) भिनत्ति, भिन्त्यः, भिन्त्यः । (उ. पु.)
भिनत्ति, भिन्दः, भिन्मः । यथा—'कभशकटमसौ
भिनत्यसृक् शनिरुडुपश्चेज्जनक्षयः' इति । 'पुष्टा-
श्चेत्तत्संशयं तं च भिन्मः ।' इति च ग्र. ला. ।

'जि' जये (उत्कर्षप्राप्ति, श्रेष्ठ वनना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (अ०)

लटि—जयति, जयतः, जयन्ति । यथा—'जयति,
शास्त्रमिदं यवनेष्वपि ।' इ. वि. वृ० ।

वा—

'व्यक्तीकृता 'जयति' केशशाकळुतिश्च ।' इ.
ग्र. ला १।१

'वि + जि' विजये (उत्कर्ष प्राप्ति) ।

१-२८

(भ्वादी) आत्मनेपदे (अ०) ।

लटि—विजयते, विजयेते, विजयन्ते । 'प्रायः
शुक्रस्त्रगो, युतौ विजयते याम्योत्तराशास्थितः इ०

वि० लि० विजयेत्, विजयेयाताम्, विजयेरन् ।

'लस' श्लेषणक्रीडनयोः, (भालिङ्गन करना,
चिपटना, खेलना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०)

लटि—लसति, लसतः, लसन्ति, वि० लि०—
लसेत्, लसेताम्, लसेयुः ।

'वि + लस'

" " "

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—विलसति, विलसतः, विलसन्ति । लोटि—
विलसतु, विलसतात् । विलसताम् । विलसन्तु ।
यथा—'किमपरै रुधिरबिन्दुवपुर्विलसन्तु ये' इ.
वि० वृ० । वि० लि०—विलसेत्, विलसेताम्,
विलसेयुः ।

'क्रीड' क्रीडने (खेलना) ।

(भ्वादी) आत्मनेपदे—(अकर्मकः) ।

लटि—क्रीडते, क्रीडेते, क्रीडन्ते । यथा—'पद्मिन्यां
चाष्टमांशः स्वनवमसहितः क्रीडते सानुरागः,
इ. ली. व. । वि० लि० क्रीडेत्, क्रीडेयाताम्,
क्रीडेरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—क्रीडति, क्रीडतः, क्रीडन्ति । वि० लि०
क्रीडेत्, क्रीडेताम्, क्रीडेयुः ।

'सह' मर्षणे (सहना) ।

(भ्वादी) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—सहते, सहेते, सहन्ते, यथा—'प्रायो

३६-४६

विवाहपटलं तटसम्बन्धमानः सावस्तुणो न 'सहेत' इति वि. वृ. । वि० लि० सहेत, सहेयाताम्, सहेरन् ।

'अञ्जु' व्यक्तिभक्षणकान्तिगतिषु (व्यक्त करना, चिकना, इच्छा करना, जाना) ।

(रुधादौ) परस्मैपदे—(स० अ०) ।

लटि—अनक्ति, अङ्कतः, अञ्जन्ति । वि० लि० अञ्ज्यात्, अञ्ज्याताम्, अञ्ज्युः ।

'वि+अञ्जु' व्यक्तिभक्षणकान्तिगतिषु (व्यक्त करना) ।

लटि—व्यनक्ति, व्यङ्कतः, व्यञ्जन्ति । यथा—'सन्धौ खेटो निःफलोभावभागै-स्तुल्यः सम्यग्भाव-पक्ति व्यनक्ति । भावपक्तिः भावफलं व्यनक्ति । प्रषयति स्वपाकं स्वफलं' इति नि० वृ० । वि० लि० व्यञ्ज्यात्, व्यञ्ज्याताम्, व्यञ्ज्युः ।

'अभि+वि+अञ्जि' (चुरादौ) परस्मैपदे—(अकर्मकः) ।

लटि—अभिव्यञ्जयति, अभिव्यञ्जयतः, अभिव्यञ्जयन्ति । यथा—'सर्वेऽभिव्यञ्जयन्ति' स्व-दशामवाप्य' इ. वृ. जा. । वि० लि० अभिव्यञ्जयेत्, अभिव्यञ्जयेताम्, अभिव्यञ्जयेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—अभिव्यञ्जयते, अभिव्यञ्जयेते, अभिव्यञ्जयन्ते । वि० लि० अभिव्यञ्जयेत, अभिव्यञ्जयेताम्, अभिव्यञ्जयेरन् ।

'प्र+आ+रभ' राभस्ये (आरम्भ करना) ।

(भ्वादौ) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—(प्र० पु०) प्रारभते, प्रारभेते, प्रारभन्ते । १-२८

यथा—'शशाङ्कुजयोलङ्घने स्ववर्गस्थयोर्युद्धं' 'प्रार-भते' इति वि. मा. । लटि—(म० पु०) प्रारमसे, प्रारमेथे, प्रारमध्वे । (उ० पु०) प्रारमे, प्रारभा-वहे, प्रारभामहे । यथा—'स्वल्पं वृत्तविचित्रमयं-वहुलं शास्त्रप्लवं' 'प्रारमे' इति वृ. जा. १।१ । वि० लि० प्रारमेऽ, प्रारमेयाताम्, प्रारमेरन् । 'लघि' आप्यायने क्रमणे च (सन्तुष्ट करना, लघना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—लंघयति, लंघयतः, लंघयन्ति । वि० लि० लंघयेत्, लंघयेताम्, लंघयेयुः । यथा—'वायव्या-नलकोणगोऽस्ति परिधो याता न तं 'लंघयेत्', इ. वि. मा. ।

'मुच' प्रमोदने, मोचने च (हर्षित होना, छोडना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—मोचयति, मोचयतः, मोचयन्ति । यथा—'विधुमष्टमषष्ठमूर्तिं यन्मोचयन्ति तदयम्' इ. वि. वृ. । वि. लि. मोचयेत्, मोचयेताम्, मोचयेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—मोचयते, मोचयेते, मोचयन्ते । वि. लि. मोचयेत, मोचयेयाताम्, मोचयेरन् ।

'मुञ्च' मोक्षणे (छोडना) ।

(तुदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—मुञ्चति, मुञ्चतः, मुञ्चन्ति । वि० लि० मुञ्चेत्, मुञ्चेताम्, मुञ्चेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—मुञ्चते, मुञ्चेते, मुञ्चन्ते । वि० लि०

मुञ्चेत्, मुञ्चेयाताम्, मुञ्चेरन् ।

'वि+स्तृष्' आच्छादने (ढाँकना, घेरना, अच्छा-
दन करना) ।

(ऋदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—'विस्तृणाति, विस्तृणीतः, विस्तृणन्ति ।
यथा—'तेनानन्दं वंशयोविस्तृणाति' इति वि.
वृ. । विस्तृणाति=विस्तरयति णिजन्तर्भावः । वि.
लि० विस्तृणीयात्, विस्तृणायाताम् विस्तृणीयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—विस्तृणीते, विस्तृणाते, विस्तृणते ।
वि० लि० विस्तृणीत, विस्तृणीयाताम्, विस्तृणी-
रन् ।

जम्—प्रह्वत्वे=शिरसा नतौ, शब्दे च (शिर से
प्रणाम करना, शब्द करना) ।

भ्वादी, परस्मैपदे, (स०) ।

लटि—नमति, नमतः, नमन्ति । वि० लि० नमेत्,
नमेताम्, नमेयुः ।

'उप+जम्' उपनमने, प्रणाम करना ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०)

लटि—उपनमति, उपनमतः, उपनमन्ति । यथा—
एवं नरा नरदूकाणनवांशदूग्भिः पुंस्त्रेचरै 'रुप-
नमन्ति' नितम्बिनीनाम् ।' इति वि. वृ. । वि० लि०
उपनमेत्, उपनमेताम्, उपनमेयुः ।

'परि+जम्' परिणमने परिपाक को प्राप्त) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०)

लटि—परिणमति, परिणमतः, परिणमन्ति ।
यथा—परिणमति=परिपाकं प्राप्नोति । वि०
लि०—परिणमेत्, परिणमेताम्, परिणमेयुः ।

१-२६

'प्र+जम्' प्रह्वत्वे शब्दे च (प्रणाम करना, शब्द
करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०)

लटि—प्रणमति, प्रणमतः, प्रणमन्ति । वि०
लि०—प्रणमेत्, प्रणमेताम्, प्रणमेयुः ।

शुष् शोषणे (सूखना) ।

(दिवादी) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—'शुष्यति, शुष्यतः, शुष्यन्ति । यथा—
'उरः पुरः शुष्यति यस्य चाद्रंम्, इ. वि. वृ. ।
वि० लि०—शुष्येत्, शुष्येताम्, शुष्येयुः ।

'जागृ' निद्राक्षये (जागना) ।

(अदादी) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—जागर्ति, जागृतः, जाग्रति । यथा—'आक्षि-
प्यमाणो दिशि दक्षिणस्यां जागर्ति' इति वि. वृ. ।
जागर्ति=प्रबुध्यति यानेऽधिकृतः । वि० लि०
जागृयात्, जागृयाताम्, जागृयुः ।

'ध्वन' शब्दे (शब्द करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—ध्वनति, ध्वनतः, ध्वनन्ति । यथा—'खच-
रयोः सविता यदि कारणं 'ध्वनति' सा नितरां
यवनाध्वनिः ।' इति वि. वृ. । लटि—ध्वनयति,
ध्वनयतः, ध्वनयन्ति, अथवा—ध्वानयति, ध्वानयतः,
ध्वानयन्ति । वि० लि० ध्वनेत्, ध्वनेताम्,
ध्वनेयुः । ध्वनयेत्, ध्वनयेताम्, ध्वनयेयुः, अथवा
ध्वानयेत्, ध्वानयेताम्, ध्वानयेयुः ।

'तनु' विस्तारे (फैलाना, तनना) ।

(तनादी) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—तनुते, तन्वाते, तन्वते, । यथा—'तनुगता

२६-५६

यदि तत्तनुते वधूः' इति वि० वृ० । वि० लि०
तन्वीत, तन्वीयाताम्, तन्वीरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—तनोति, तनुतः, तन्वन्ति, । यथा—'अयोगं
निहत्येष सिद्धितनोति' इ. मु. चि. । वि० लि०
तनुयात्, तनुयाताम्, तनुयुः ।

'आ+तनु'

(तनादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—आतनोति, आतनुतः, आतन्वन्ति, । यथा—
'मुहूर्तचिन्तामणिमातनोति' । इ० मु. चि० १।२
वि० लि० आतनुयात्, आतनुयाताम्, आतनुयुः ।

'हृ' दानादनयोः (देना, खाना) ।

(जुहोत्यादौ) परस्मैपदे (स०)

लटि—जुहोति, जुहुतः, जुह्वन्ति, । वि० लि०
जुहुयात्, जुहुयाताम्, जुहुयुः ।

'मुष' स्तेये (चोरी करना)

(क्यादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—मुष्णाति, मुष्णीतः, मुष्णन्ति, । वि० लि०
मुष्णीयात्, मुष्णीयाताम्, मुष्णीयुः ।

'चुर' स्तेये (चोरी करना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—चोरयति, चोरयतः, चोरयन्ति, । वि० लि०
चोरयेत्, चोरयेताम्, चोरयेयुः, ।

आत्मनेपदे—

लटि—चोरयते, चोरयेते, चोरयन्ते । वि० लि०
चोरयेत्, चोरयेयाताम्, चोरयेरन् ।

'अव' रक्षणगतिकांत्यादिषु (रक्षण, गमन, इच्छा
प्रभृति) ।

१-२८

(भ्वादी) परस्मैपदे (स० अ०) ।

लटि—अवति, अवतः, अवन्ति, । वि० लि० अवेत्
अवेताम् अवेयुः, ।

'पा' रक्षणे (रक्षा करना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—पाति, पातः, पान्ति, । वि० लि० पायः, त्,
पायाताम्, पायुः ।

'भा' दीप्तौ (शोभित होना)

(अदादौ) परस्मैपदे (अ०) ।

लटि—भाति, भातः, भान्ति, । वि० लि० भायात्,
भायाताम् भायुः, ।

'वा' गतिगन्धनयोः (जाना और बताना)

(अदादौ) परस्मैपदे (अ०)

लटि—वाति, वातः, वान्ति, । वि० लि० वायात्
वायाताम्, वायुः, ।

'णह' बन्धने (बांधना) ।

(दिवादी) परस्मैपदे (स० अ०) ।

लटि—नह्यति नह्यतः नह्यन्ति, । वि० लि०
नह्येत्, नह्येताम्, नह्येयुः ।

आत्मनेपदे

लटि—नह्यते, नह्येते नह्यन्ते । वि० लि०
नह्यत, नह्ययाताम्, नह्येरन्, ।

'शुच' शोके (शोक करना, सोचना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (अ० स०)

लटि—शोचति, शोचतः, शोचन्ति, । वि० लि०
शोचेत्, शोचेताम् शोचेयुः, ।

'मुष' हर्षे (हर्षित होना) ।

३०-५५

(भ्वादी) आत्मनेपदे—(अ०)

लटि—मोदते, मोदते, मोदन्ते । वि० लि० मोदेत्, मोदेयाताम्, मोदेरन् ।

'वर्ष' स्नेहने (पानी वरसना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—वर्षति, वर्षतः, वर्षन्ति । वि० लि० वर्षेत्, वर्षेताम्, वर्षेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—वर्षते, वर्षते, वर्षन्ते । वि० लि० वर्षेत्, वर्षेयाताम्, वर्षेयेरन् ।

'गर्ज' शब्दे (गरजना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—गर्जति, गर्जतः, गर्जन्ति । वि० लि० गर्जेत्, गर्जेताम्, गर्जेयुः ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(अ०)

लटि—गर्जयति, गर्जयतः, गर्जयन्ति । वि० लि० गर्जयेत्, गर्जयेताम्, गर्जयेयुः ।

'पूज' पूजायाम् (पूजा करना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(अ०)

लटि—पूजयति, पूजयतः, पूजयन्ति । वि० लि० पूजयेत्, पूजयेताम्, पूजयेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—पूजयते, पूजयते, पूजयन्ते । वि० लि० पूजयेत्, पूजयेताम्, पूजयेरन् ।

'अर्च' पूजायाम् (पूजा करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—

लटि—अर्चति, अर्चतः, अर्चन्ति । वि० लि० अर्चेत्, अर्चेताम्, अर्चेयुः ।

इति श्रीमुकुन्दबलविरचिते ज्योतिषशम्भकोषे
धातुवर्गः समाप्तमगमत् ।

देववर्गः—

देवपर्यायाः—अजरः, अदितिजः, अदितिनन्दनः, अदितिपुत्रः, अनिमिषः, अनिमेषः, अमरः, अमर्त्यः, अमृतान्वाः (अस्), अमृताशनः, अमृत्युः, अविलसः, अव्ययालयः, अव्याधिः, अमुरारिः, अस्वप्नः, आजानः, आदितेयः, आदित्यः, ऋभुः, कर्मजः, कामरूपः, कामरूपी (इन्), कालेयवैरी (इन्), क्रतुभुक् (ज्), गोर्वाणः, गोर्वाणः, चिरायुः, (उष्), त्रिदशः, त्रिदिवाधीशः, त्रिदिवेशः, त्रिदिवेशानः, त्रिविष्ट-पसत् (द्), दनुजद्विद् (ष्), दानववैरी (इन्), दानवारिः, दिविपत् (द्), दिवोकाः (अस्), दिवोकाः (अस्), दृग्विषः, देवः, देवता (स्त्री०), देवयुः, दैत्यवैरी (इन्), दैवतः, दैवतम् (न०), द्युपत् (द्), द्युनद्या (अन्), द्योत् (द्), नभः सन् (द्), नाकी (इन्), निर्जरः, निलिम्पः, पूजितः, बर्हिमुखः, बर्हिरास्यः, बर्हिवदनः, मरुत् (त्), मर्त्यमहितः, मुचिरायः, यज्ञाशनः, लेखः, वयुः, वसुजः, वायुनः, विट्पतिः, विबुधः, विमानयानः, विमानिकः, विवस्वान् (मत्), वृन्दारकः, वैमानिकः, शान्तः, शोभः, शोभः, साध्यः, सुधाभुक् (ज्), सुधाशनः, सुपर्वा (अन्), सुमनाः (अस्), सुरः, सुबलः, सुबालः, स्वर्गसत् (द्), स्वर्गी (इन्), स्वर्गीकाः (अस्), स्वाहाभुक् (ज्), स्वाहाशनः, स्वाहाशी (इन्), स्थिरः, हृदयोनिः । देवतां देवतं च विहायान्ये नृलिङ्गाः स्युः ।

देवपितृप०—कश्यपः, मारीचः, शेषस्तु रवौ ।

देवमातृप०—अदितिः, ऋनामा, शेषस्तु रवौ ।
स्वर्ग०—अमर्त्यं भवनम्, अवरोहः, ऊर्ध्वलोकः,
सप्त, गोः (गो), तविषः, ताविषः, त्रिदशालयः,
त्रिदशावासः, त्रिदिवः, त्रिपिष्टपम् (न०), त्रिवि-
ष्टपम् (न०) दिदिविः, दिवम्, द्यौः (दिव्), दीदिविः,
देवलोकः, देवसद्या (अन्), द्युः (अ०), द्यौः (द्यौ),
नभः (अस्), नाकः, फलोदयः, भुविः (इस्)
(अ०), भोगभूमिः, मन्दरः, मेरुपृष्ठम्, मेरुशृङ्गः,
वासवावासः, शक्रभवनम्, सुरसद्या (अन्),
सुरालयः, सुरावासः, सुराश्रयः, सैरिकः, सैरिभः,
सौरिकः, स्वः (र्) (अ०), स्वर्गः, स्वर्लोकः,
इति ।

मेरुप०—कनकाचलः, कर्णिकाचलः, कर्णिकाद्रिः,
काञ्चनगिरिः, गोधुक् (ह्), देवगिरिः, मणि-
सानुः, महामेरुः, मेरुः, रत्नसानुः, सुमेरुः, सुरा-
लयः, स्वर्गगिरिः, स्वर्गिरिः, स्वर्णाद्रिः,
हेमाद्रिः ॥

देवविमानपर्यायाः—देवयानम्, विमानः (पुं०
न०), ध्योमयानम्, सुरयानम् ।

सभाप०—आस्था, आस्थानम्, आस्थानी, गोष्ठी,
घटा, परिषद्, पर्वद्, सदः (स्), (स्त्री० न०),
संसद्, सभा, समाजः, समितिः ।

देवसभाप०—देवसभा, सुधर्मा, सुरसभा ।

देवनदीप०—मन्दाकिनी, वियद्गङ्गा, सुरदीधिका,
स्वर्णदी ।

देवतश्चेवाः—(१) कल्पवृक्षः, (२) पारिजातकः,
(३) मन्दारः, (४) सन्तानः, (५) हरिचन्दनः,
(पुं० न०), चैते पञ्च देवतरवः सन्तिः ।

देवो (विध्यो) दानपर्यायाः—चैत्ररथम्, देवो-
दानम्, मिश्रकम्, वैभ्राजम्, सिध्रकावणम् ।

देववैद्यप०—अब्धिजो, अर्कजो, अश्विनीकुमारो,
अश्विनीपुत्रो, अश्विनीसुतो, अश्विनो, आश्विनेयो,
आश्विनो, गदागदो, गदान्तको, दत्तो, देव-
चिकित्सको, देवभिषजो, देववैद्यो, नासत्यो,
नासिक्यो, पुष्करस्रजो, प्रवरवाहनो, यज्ञवहो,
यमलो, यमो, युजो, रासभवाहनो, वडवासुतो,
वरवाहनो, वरानाको, वाडवेयो, सुरचिकित्सको,
स्वर्वैद्यो ।

वैद्यप०—अगदङ्कारः, आयुर्वेदकः, आयुर्वेदिकः,
आयुर्वेदी (इन्), चिकित्सकः, दोषज्ञः, भिषक्
(ज्), रोगहारी (इन्), वैद्यः ।

देववर्द्धकप०—अमरशिल्पो (इन्), त्वष्टा (ष्टृ),
देववर्द्धकिः, द्युवर्द्धकिः, भौमनः, विश्वकर्मा
(अन्), विश्वकृत् (त्), सुरशिल्पो (इन्) ।

वर्द्धकप०—काष्ठतट् (क्ष), तक्षा (अन्),
त्वष्टा (ष्टृ), रथकारः, रथकृत् (त्), वर्द्धकिः,
स्थपतिः ।

ऋषिप०—ऋषिः, मंत्रद्रष्टा (ष्टृ), मुनिः, मोन-
व्रती (इन्), मोनी (इन्), रिषिः (हलादिश्च),
(‘विद्याविदग्धमतयो रिषयः प्रसिद्धाः’ इति प्रयो-
गात्), वाचंयमः, व्रती (इन्), शंसितव्रतः,
शापास्त्रः, सत्यवचाः, (अस्) ।

ऋषिभेदाः—(१) ब्रह्मर्षिः (वसिष्ठाद्याः),
(२) देवर्षिः (कचादयः), (३) महर्षिः (व्या-
सादयः), (४) परमर्षिः (भेलाद्याः), (५) का-
ण्वर्षिः (जैमिन्याद्याः), (६) श्रुतर्षिः (मुशु-
२६-५६

तार्क्षीः, (७) राजर्षिः (ऋतुपूर्णादयः चैते ऋषीणां सप्तभेदाः सन्ति ।

सुरर्षिभेदाः—(१) नारदः, (२) पर्वतः, (३) भर्तः, (४) देवतः, (५) कचः, (६) तुम्बुरुः इत्यादयः ।

नारदपर्यायः—कपिवक्त्रः, कलहप्रियः, कलि-कारकः, देवब्रह्मा (अन्), देवलः, नारदः, पिशुनः, विधातृभूः ।

सप्तर्षिभेदाः—(१) मरीचिः, (२) अत्रिः, (३) पुलहः, (४) पुलस्त्यः, (५) ऋतुः, (६) अङ्गिराः (अस्), (७) वशिष्ठश्चैते सप्त-र्षीणां भेदाः सन्ति ।

सप्तर्षिपत्नीभेदाः—(१) सम्भूतिः, (२) अन-सूया, (३) क्षमा, (४) प्रीतिः, (५) सन्नतिः, (६) लज्जा, (७) अरुन्धती, चैता मरीचेः क्रमात्सप्तर्षीणां पत्न्याः सन्ति ।

ब्रह्मर्षिभेदाः—(१) मरीचिः, (२) अत्रिः, (३) अङ्गिराः (अस्), (४) पुलस्त्यः, (५) पुलहः, (६) ऋतुः, (७) भृगुः, (८) दक्षः, (९) वसिष्ठश्चेत्यादयः ।

वशिष्ठपर्यायाः—अक्षमालापतिः, अरुन्धतीजानिः, वशिष्ठः, वसिष्ठः ।

वशिष्ठपत्नी०—अक्षमाला, अरुन्धती ।

ज्योतिष्कदेवनाम—ज्योतिष्काः ।

ज्योतिष्कदेवभेदाः—(१) चन्द्रः, (२) अर्कः, (३) ग्रहाः, (४) नक्षत्राणि, (५) तारकाश्चे-त्येते ज्योतिष्कदेवानां पञ्चभेदाः सन्ति ।

देवशयपर्यायाः—छायापथः, छायामार्गः, देवपथः,

देवमार्गः, नभः सरित् (त्), सुराष्वा (अन्), सोमधारा ।

‘छायापथो नाम ज्योतिश्चक्रमध्यवर्ती कश्चित्तिर-श्चीनोऽवकाशः इति मल्लिनाथः । ‘देवैरर्चिता-दिभिर्गमयितृत्वेनाधिकृतैरुपलक्षितः पन्था देवपथ उच्यते । देवानां पन्था ।

वनपर्यायाः—अटवी (स्त्री०), अरण्यम्, कक्षः, काननम्, कान्तारम्, गहनम्, ऋषः, दवः, दावः, वनम्, वार्क्षम्, विपिनम्, षण्डम्, सत्रम् ।

उपवनप०—अपवनम्, आरामः, उपवनम्, वेलम् ।

उद्यानप०—आक्रीडः, उद्यानम् ।

बाह्यारामप०—पौरकः, बाह्यारामः ।

गृहारामप०—गृहारामः, निष्कुटः ।

राज्ञीक्रीडोद्यानप०—प्रमदवनम् ।

पुष्पवाटीप०—पुष्पवाटिका, पुष्पवाटी, वृक्ष-वाटिका, वृक्षवाटी ।

क्षुद्रारामप०—क्षुद्रारामः, प्रसीदिका ।

वृक्षप०—तरुः, द्रुमः, वृक्षः शाखी शेषस्तु वास्तु-विचारे ।

सरोवरप०—कासारः, तटाकः, तडाकः, तडागः ।

पद्माकरः, सरः (अस्) (न०), सरसम्, सरसी (स्त्री०), सरोवरः ।

अल्पसरोवरप०—तल्लः, पल्लवः, वेशन्तः ।

अगस्त्यपर्यायाः—अगस्तिः, अगस्त्यः, आग्नि-मारुतः, आग्नेयः, इल्वलारिः, उदयनः, और्वंशेयः, कलशीसुतः, कुम्भभवः, कुम्भयोनिः, कुम्भसम्भवः, क्वाधिः, घटजः, घटोद्भवः, घटोद्भवमुनिः,

तपनः, दक्षिणर्षिः, दक्षिणारतिः, दण्डयामः, दीक्षाग्निः, पीताग्निः, मानसूनुः, मान्यः, मुनिः, मैत्रावरुणः—णिः, वातापिद्विद् (ष्), वारुणिः, विन्ध्यकूटकः, सत्याग्निः, सुरारिहन्ता (न्त), अगस्त्यपत्नीप०—कौषातकी, लोपामुद्रा, वरदा, वरप्रदा, वैदर्भी ।

अगस्त्यपुत्रभेदौ—(१) इष्टमवाहः, (२) दृढच्युत् ।

अगस्त्यविकृ—अराची, दक्षिणा ।

अगस्त्योदयास्तप०—अगस्त्यदशनः, अगस्त्यदृश्यः, अगस्त्योदयः । अगस्त्यलोपः, अगस्त्यास्तः ।

तदुक्तं गणेशेन—

‘पलभाष्टवधोनसंयुता गजशैला वसुखेचरा लवः ।
इह तावति भास्करे क्रमाद् घटजोऽस्तं ह्युदयं च
गच्छति ॥ इति ग्रहनाथवे ।

ध्रुवप०—उत्तानपादजः, ध्रुवोत्तानपादः—दिः, ग्रहाधारः, ग्रहाश्रयः, ज्योतीरथः, ध्रुवः, नक्षत्र-
नेमिः, सुनीतितनयः ।

ध्रुवमातृप०—सुनीतिः ।

ध्रुवविकृप०—उत्तानपादः ।

ध्रुवविकृप०—उत्तरा ।

उत्पत्तिवाचकशब्दाः—उत्थः, उत्पत्तिः, उत्पन्नः, उद्भवः, उद्भूतः, जः, जननम्, जनिः—नी, जनितः, जनुः, जनुः (उष्), जनूः, जन्मम्, जन्म (अन्), जन्यम्, जन्मुः, जातः, जातकः, जातिः, परिसूतिः, प्रजननम्, प्रजातः—कः, प्रभवः, प्रसवः, प्रसूतः—
तिः, भवः, भावः, भूः, भूतः, सञ्जा—तः—कः, समुत्पन्नः, समुद्भवः, समुद्भूतः, सम्भवः, सम्भूतः, सूः, सूतः—तिः ।

प्राणिवाचकप०—कलेवरी (इन्), चेतनः, जनः, जनिमान् (मतु०), जनुष्मान् (मतु०), जन्तुः, जन्मवान् (मतु०), जन्मी (इन्), जन्मुः, जात-
जन्मा (अन्), जायमानः, तनुभृत् (त्), देहभृत् (त्), देही (इन्), प्राणभृत् (त्), प्राणी (इन्), भवी (इन्), शरीरी (इन्) ।

मनुष्यपर्यायाः—कान्तः, चेतनः, दीर्घप्रेक्षी (इन्), द्विवादः, ना (न्), पिशितेक्षणः, भूमिजः, भूस्थः, भूस्पृक् (श्), मनुजः, मनुजनिः, मनुभवः, मनुष्यः, मनुद्भवः, मर्त्यः, मानवः, मानुषः, वक्ता (क्तृ), विट् (श्), शतायुः (उष्), षः ।

पुरुषपर्यायाः—नरः, ना (न्), पञ्चजनः, पुमान् (पुं स्), पुरुषः, पूरुषः ।

देवधेनुप०—कामधेनुः, कामधुक् (ह्), देवधेनुः, स्वर्गोः ।

नन्दिनीप०—कामधेनुपुत्री, नन्दिनी, वशिष्ठधेनुः ।

गौप०—अध्व्या, अनडुही, अनुड्वाही, अर्जुनी, उषा, उस्त्रा, गौ (गो), तम्या, तम्बा, तंवा, निलिम्पिका, माता (तृ), माहा, माहेयी, रोहिणी, शृङ्गिणी, सुरभिः, सौरभेयी ।

देवाहारप०—अमृतम्, देवभोज्यम्, देवान्धः (अस्) (न०), देवान्नम्, देवाहारः, पीयूषम्, पेयूषम्, समुद्रनवनीतम्, सुधा ।

आहारप०—अदनम्, अभ्यवहारः, अवध्वाणः, अशनम्, आहारः, खादनम्, घासिः (पुं०), जग्धिः (स्त्री०), जक्षणम्, जमनम्, जवनम्, निघसः, न्यादः, प्रत्यवसानम्, प्लातम्, भक्षणम्, भोजनम्, लेहः, वल्भनम्, विध्वाणः, स्वदनम् ।

॥ सावनीयद्रव्यभेदा—(१) चोष्यः (त्रि०) (२) भक्ष्यः (त्रि०), (३) भोज्यम् (४) लेह्यम्, चैते सावनीयद्रव्यस्य चत्वारो भेदाः सन्ति ।

वैत्यपर्यायाः—असुरः, दैतेयः, दैत्यः, शेषस्तु शुक्रं शानवप० दनुजः, दानवः, शेषस्तु शेषे ।

शत्रुप० अभिषयः, अभिघाती (इन्), अभिजिघांसुः, अभिभवः, अभिमतिः, शभिमातिः, अभियातिः, अभियाती (इन्), अभित्रः अभित्रकः, अरातिः, अरिः असहनः असुहृत् (द्), अहितः घातकः, जिघांसुः जिघांसुः, दस्युः, दुहृत् (द्), द्विषन् (त्), द्विट् (ष्), द्वेषणः द्वेषी (इन्), द्वेष्यः, परः, परिपन्थकः, परिपन्थी (इन्), पर्यवस्थाता (त्), प्रतिपक्षः, प्रत्यनीकः, प्रत्यर्थी, प्रत्यवस्थाता (त्) भ्रातृव्यः, रिपुः, विद्विषः, विद्विद् (ष्), विद्वेशी (इन्), विपक्षः—कः, विरोधी (इन्), वैरी (इन्), शत्रुः, शात्रवः, सापत्नः, हिंसकः, हिंसनः ।

कामाविशत्रुभेदाः—(१) कामः, (२) क्रोधः, (३) लोभः, (४) मदः (५) मोहः, (६) मत्सरश्चैते कामादयः षट् शत्रवः सन्ति ।

वैरपर्यायाः—द्वेषणः विरोधः, विद्वेषः, वैरम्, शत्रुता, सपत्नता ।

यज्ञपर्यायाः—अध्वरः, अभिषवः, आहवः, इज्या, इष्टम्, इष्टिः, ऋतुः, धर्मः, धृतिः, प्रयागः बर्हिः (ष्), मखः, मन्युः महः, मेघः, मेनः यजः, यज्ञः, यागः, वसुनः, वितानम्, विश्वहृर्यतः, विष्णुः, संस्तरः, संस्था, सत्रम्, सप्ततन्तुः, सवः, सवनम्, सहसानुः, सानुः, स्तोमः, हवः, हवनम्, होमः ।

१-२८

यज्ञभेदाः—(१) अग्निष्टुद्यज्ञः, (२) अग्निष्टोम०, (३) अग्निहोत्र०, (४) अतिरात्र०, अश्वमेध०, (६) अष्टकपालेष्टि०, (७) आप्रायण०, (८) इष्टाकृत०, (९) इष्टापूर्त०, (१०) इष्टिकर्म०, (११) गोमेध०, (१२) चातुर्मास्य०, (१३) द्वादशाह०, (१४) पौर्णमास०, (१५) दश०, (१६) नरमेध०, (१७) पुण्डरीक०, (१८) राजसूय०, (१९) वाजपेय०, (२०) विश्वजित्०, (२१) सर्वमेध०, (२२) साद्यस्क०, (२३) सारस्वत०, (२४) सोमयागः, (२५) सौत्रामणियज्ञः, (२६) शिवयागः, (२७) विष्णुयागः, श्वेत्यादयो यज्ञभेदाः स्युः ।

अग्निपर्यायाः—अग्निः, अनलः, कृशानुः, पावकः, शेषस्त्वग्नी ।

मुखप० आननम्, आस्यम्, घनम्, घनोत्तमम्, चरम्, तुण्डम्, तेरम्, दन्तालयः, दशनगूहम्, द्विजालयः, मुखम्, लपनम्, वक्त्रम्, वदनम्, स्नेहरसनम् ।

पूजितप० अञ्चितम्, अपचायितम्, अपचितम्, अचितम्, अहितम्, नमसितम्, नमस्यितम्, पूजितम्, महितम् ।

योनिप० कारणम्, योनिः, योनी ।

हव्यप०—दैवान्नम्, साम्नाय्यम्, हवनीयम्, हविः, (इष्), हव्यम्, होतव्यद्रव्यम्, होमीयद्रव्यम् ।

धान्यप० अद्यम्, अन्नम्, भोगार्हम्, भोग्यम्, भोज्यम्, धान्यम्, व्रीहिः, सस्यम्, सीत्यम्, स्तम्बकरिः ।

यदुक्तं स्मृतौ—

शस्यं क्षेत्रगतं प्राहुः, सतुषं धान्यमुच्यते ।

२९-५६

ग्रामं वितुषमित्युक्तं स्विन्नमन्नः मुदाहृतम् ॥

इति श० चि० । २१५३१

धान्यभेदाः—(१) ग्रीहिः, (२) यवः, (३) मसूरः, (४) गोधूमः, (५) मुद्गः, (६) माषः (७) तिलः, (८) चणकः, (९) अणुः (चीनाकः), (१०) प्रियङ्गुः, (११) कोद्रवः, (१२) मकुष्ठकः, (१३) कलायः (१४) कुलत्थः, (१५) षष्टिकः, (१६) वर्षपः (१७) अतसी, (१८) श्यामाकश्चंते धान्यानामष्टादश भेदाः सन्ति ।

ग्रीहिपर्यायाः—अन्नम्, धान्यम्, भोगार्हं, ग्रीहिः, धानं 'साठी' इति च भाषा ।

तण्डुलप०—तण्डुलः, (पु०), धान्यसारः (पु०), 'चाउर' इति, 'चावल' इति च भाषा ।

तिलपर्यायाः—तिलः पाषध्वः, पितृतर्पणम्, होमधान्यम्, 'तिल' इति भाषा ।

यवप०—तीक्ष्णशूकः, यवः, हयप्रियः, 'जो' इति भाषा ।

गोधूमप०—गोधूमः, सुमनः, 'गेहूँ' इति भाषा ।

चणकप०—चणकः हरिभन्धकः, 'चना' 'छोला' इति च भाषा ।

अतसीप०—अतसी, उमा, क्षुमा, 'अलसी' इति भाषा ।

माषप०—नन्दी (इन्), बली (इन्) मदनः, माषः, बीजवरः, वृष्यः, 'उड़द' इति भाषा ।

तुवरीप०—प्राढकी, तुवरी, वर्णा । 'अरहर' 'तुअर' इति च भाषा ।

मुद्गप०—प्रथनः, बलाटः, मुद्गः, लोम्यः, हरिः, हरितः, 'मूंग' इति भाषा ।

१-२८

मसूरप०—मङ्गल्यकः, मसूरः, 'मसूर' इति भाषा ।

कलायप०—कलायः, खण्डिकः, त्रिपुटः, सतीनकः, सातीनः, हरेणुः, 'भटर' इति भाषा ।

सर्वपप०—कदम्बकः, तन्तुमः, सर्वपः, 'सरसों' इति भाषा ।

श्वेतसर्वपप०—श्वेतसर्वपः, सिद्धार्थः, 'सफेद सरसों' इति भाषा ।

कङ्गुनीप०—कङ्गुः, कङ्गुनी, क्वङ्गुः पीततण्डुला प्रियङ्गुः, काङ्गुणी, इति भाषा ।

कोद्रवप०—उद्दलः, काद्रवः, कोद्रवः, कोरदूषकः, 'कोदों' इति भाषा ।

यवनालप०—जूर्णह्वयः, जोन्ताला, देवधान्यम्, बीजपुष्पिका, यवनालः, योनलः, 'जुवार' इति भाषा ।

कुलत्थप०—कालवृन्तः, कुलत्थः, 'कुलथ' इति भाषा ।

कर्पासीप०—कर्पासी, कार्पासी, तूला, बदरा, बदरी, समुद्रान्ता, 'कपास का पेड़' इति भाषा ।

कर्पासफलप०—कर्पासफलम्, कार्पासम्, कार्पासास्थि, बदरः, 'विनोला' 'कपासिआ' 'वाढवा' इति च भाषा ।

कर्पासप०—कर्पासः, कार्पासः—कः, कर्पासी, कर्पासिकाः, कार्पासी, तुण्डिकेरी, पिचव्यः, बदरा, बादरः वस्त्रयोनिः, 'कपास' इति भाषा ।

कर्पासतूलप०—कर्पासतूलः, तुलः, तूलः, तूलकम्, तूलपिचुः, निर्बीजकार्पासः, पिचुः, पिचुतूलः, 'रुई' इति भाषा ।

२९-५६

गुडप०—इक्षुपाकः, इक्षुरसक्वाथः, गुडः । 'गुड' इति भाषा ।

शर्कराप०—शर्करा, सिता, सितोपला, । 'मिथ्री' इति भाषा ।

खण्डप०—खण्डः, मधुघूलिः, 'खाण्ड' इति भाषा ।

मत्स्यण्डप०—फाणितम्, मत्स्यण्डिका, मत्स्यण्डी, मत्स्याण्डिका, मत्स्याण्डी । 'राव' इति भाषा ।

रसालाप०—मर्जिता मर्जाज, रसाला, शिखरिणी । 'चाटने योग्य पदार्थ 'शिखरन' इति भाषा ।

गृहपर्यायाः—अगारम्, अधिवासः, अधिवासनम्, अवसथः, आगारम्, आलयः, आवसथः, आवसथ्यः, आवासः, आश्रयः, उटजम्, उदवसितम्, ओकम्, ओकः (अस्) (न०), कुटः, कुटिः—टी, कुटीरः, कुलम्, केतनम्, केतरम्, क्षयः, गृहम्, गृहाः (पुं. व०), गेहम्, घामम्, घाम (अन्) (न०), धिण्यम्, निकाय्यः, निकायम्, निकेतः, निकेतनम्, निलयः, निवसतिः, निवसनम्, निवासः, निवेशनम्, निशान्तम्, पस्त्यम्, बुंदिरम्, भवनम्, मन्दिरम्, मन्दिरा, महाकीर्तनम्, वसतिः=ती, वस्तम्, वस्त्यम्, वासः, वास्तु, विटम्, विशयम्, विश्रामः, वेशः, वेश्म (अन्), शय्यम्, शरणम्, शाला, शिविरम्, संवासः, संस्त्यायः, सदनम्, सद्य (अन्), सभा, सादनम्, साला, स्थानम्, हर्म्यम् ।

गृहभेदाः—(१) नन्दावर्तः (नन्दावर्तः), (२) रुचकः, (३) बद्धमानः, (४) विच्छन्दकः शेषस्तु वास्तुविचारे ।

सुवर्णपर्यायाः—अग्निः, अग्निबीजम्, अग्निभम्, १-२८

अग्निबीजम्, अग्निवीर्यम्, अग्निशिखम्, अजरम्, अनलम्, अपिञ्जरम्, अर्जुनम्, अष्टापदम्, आग्नेयम्, उज्ज्वलम्, औजसम्, कनकम्, कर्चूरम्, कर्णिकारच्छायम्, कर्णिकाराभम्, कर्बूरम्, कर्बूरम्, कर्बूरम्, कलधीतम्, कल्याणम्, काञ्चनम्, कार्तस्वरम्, गाङ्गेयम्, गारुडम्, गैरिकम्, चन्द्रम्, चामीकरम्, चाम्पेयम्, चाम्पेयकम्, चारुत्तनम्, चारुरूपम्, जातरूपम्, जाम्बवम्, जाम्बुनदम्, चारुरूपम्, तपनीयम्, तार-जीवनम्, तेजः (अस्) (न०), दाक्षायणम्, दीप्तकम्, दीप्तम्, निष्कम्, पिञ्जानम्, पीतकम्, भर्मम्, भर्म (अन्), भास्करम्, भूतमम्, भूरि, भूषणाहम्, मङ्गल्यम्, मनोहरम्, महारजतम्, रक्तवर्णम्, रजतम्, रत्नवरम्, रुक्मम्, राः (रं), लोभनम्, लोहवरम्, लोहोत्तमम्, वसु, वह्निबीजम्, वह्निबीजम्, वेणुतट-जकाञ्चनम्, वेणुतटीभवम्, वैणवम्, शातकुम्भम्, शातकोम्भम्, शिलोद्भवम्, शुक्रम्, शृङ्गारम्, श्रीकेतनम्, श्रीमकुटम्, श्रीमत्कुम्भम्, सुवर्णम्, सोमेरयम्, स्वर्णम्, हाटकम्, हिमम्, हिरण्यम्, हेमम्, हेम (अन्) ।

पर्वतप०—अगः, अचलः, अद्रिः, अवनिधरः, अवनीधरः, अहाय्यः, इलाधरः, उर्वङ्गः, उर्वधिरः, ऐरावतः, कटकी (इन्), कन्दराकरः, कुकीलः, कुटः, कुट्टारः, कुट्टीरः, कुधरः, कुधः, कुलपर्वतः, कुलशैलः, कुलाचलः, कुलाद्रिः, क्षितिभूतः, क्षमाभूतः, गिरिः, गोत्रः, ग्रावा (अन्), जीमूतः, दन्ती (इन्), ददुरः, दुर्गम्, धरः, धरणीकीलकः, धरणीधः, धराधरः, धातुभूतः, नगः, पर्वतः, पृथुशेखरः, प्रपाती २९-५७

(इन्), प्रस्थवान् (मतु०), फलिकः, बन्धाकिः, भाकूटः, भूधरः, भूधः, भूभृत् (त्), महीधरः, महीधः, वृक्षवान् (मतु०), व्यंशः, शिखरी (इन्), शिलोच्चयः, शृङ्गवान् (मतु०), शृङ्गी (इन्), शैलः, सानुमान् (मतु०), स्थावरः, स्थिरः, एते सर्वे नृलिङ्गाः ।

हारावल्यां वर्षपर्वतभेदाः—(१) हिमवान् (मतु०), (२) हेमकूटः, (३) निषधः, (४) मेरुः, (५) चैत्रः, (६) कर्णौ (इन्), (७) शृङ्गी (इन्), चैते सप्त वर्षविकृतयः, भाजकगिरयः, स्युः ।

अन्यान्तरे तु कुलाचलभेदाः—(१) हिमालयः, (२) हेमकूटः, (३) निषधः, (४) नीलः, (५) श्वेतः, (६) शृङ्गवान्, (मतु०), (७) माल्यवान्, (मतु०) (८) गन्धमादनम्, चैतेऽष्टौ कुलाचलभेदाः सन्ति ।

विष्णुपुराणे तु कुलपर्वतभेदाः—(१) महेन्द्रः (माहेन्द्रः), (२) शुक्तिः (शुक्तिमान्), (३) मलयः, (४) ऋक्षकः (ऋक्षपर्वतः), (५) विन्ध्यः, (६) सह्याः, (७) पारिया (पा) त्रश्चैते सप्तकुलपर्वतभेदाः सन्ति ।

पूर्वपर्वतपर्यायाः—उदयः, उदयगिरिः, उदयपर्वतः, उदयाचलः, उदयाद्रिः, पूर्वपर्वतः, पूर्वाद्रिः, प्राक्पर्वतः ।

पश्चिमपर्वतप०—अस्तः, अस्तमयाचलः, अस्ताचलः, अस्ताद्रिः, चरमाद्रिः, पश्चिमपर्वतः, पश्चिमाचलः ।

देवयोनिभेदाः—(१) विद्याधरः, (२) अप्सराः, १-२८

(अस्), (स्त्री०), (३) यक्षः, (४) रक्षः (अस्) (न०), (५) गन्धर्वः, (६) किन्नरः, (७) पिशाचः, (८) गृह्याकः, (९) सिद्धः, (१०) भूतश्चैते देवयोनीनां दशभेदाः सन्ति ।

विद्याधरपर्यायाः कामरूपी (इन्), खेचरः, द्युचरः, विद्याधरः, सत्ययौवनः, स्थिरयौवनः ।

अप्सरःप०—अप्सराः (अस्) (स्त्री०), अप्सरसः (स्त्री० ब०), देवगणिका, रतिमदा, रतेमदा, सुदमात्मजा, सुमदात्मजा, सुमदा, सुरस्त्री, स्वर्ग-स्त्री, स्वर्वधूः, स्वर्वेश्या ।

हलायुधेऽप्सरसां भेदाः—(१) घृताची, (२) मेनका, (३) रम्भा, (४) उर्वशी, (५) तिलोत्तमा, (६) मुकेशी, (७) मञ्जुघोषा, चैते सप्ताप्सरसां भेदाः ।

अन्यत्र तासां भेदा यथा—

(१) उर्वशी, (२) मेनका, (३) रम्भा, (४) घृताची, (५) पुञ्जिकस्थलो, (६) मुकेशी, (७) मञ्जुघोषा, (८) महारङ्गवती, चैते (ऽष्टौ) भेदाः सन्ति ।

वल्ह्विपुराणे गणभेदनामाध्याये तु यथा—

(१) उर्वशी, (२) मेनका, (३) रम्भा, (४) मिश्रकेशी, (५) अलम्बुषा, (६) विश्वाची, (७) घृताची, (८) पञ्चचूडा, (९) तिलोत्तमा, (१०) भानुमती, (११) अबला, (१२) वर्चा, चैते द्वादशभेदाः सन्ति ।

स्त्रीपर्यायाः—अनुदरा, अबला, जोषा, जोषित् (त्), जोषिता, नारी, पयोरुहचक्षुः, प्रतीप-दक्षिणी, मण्डयन्ती, महिला, महिला, महिली, १६-१९

महेला, महेलिका, महेली, मेहला, मेहली, मेहिला,
योषित्, योषा, योषिता, रामा, वधूः वधूजनः,
वनिता, वर्णिनी, वशा, वासिता, सीमन्तिनी,
स्त्री० ।

स्त्रोणां विशेषभेदाः—अङ्गना, अञ्चितभ्रूः, अल-
सेक्षणा, एकवासाः (अस्), एणनयना, कान्ता,
कामिनी, कामुका, कुरङ्गनयना, चारुनेत्रा, जनिः,
जनी, तनुः, तन्वङ्गी, तन्वी, तरललोचना,
त्रिन्ता, दर्शिनी, नताङ्गी, नतोदगा, नितम्बिनी,
प्रमदा, भाविनी, भीरुः, भरूः, भीलुः, भीलूः,
मत्तेभगमना, मनोज्ञा, मनोविलासवती, मनोहरा,
मानिनी, मृगाक्षी, रत्नभूता, रमणा, रमणी,
रममाणा, रामा, ललना, ललिता, लीलावती,
वामदृक् (श्), वामलोचना, वामाक्षी, विलासिनी,
शर्वरी, सिन्दूरतिलका, सुतनुः, सुनयना, सुनेत्रा,
सुन्दरा, सुन्दराङ्गी, सुन्दरी, सुभ्रूः, सुलोचना,
सुस्मितास्या, स्मरवती, हरिणक्षणा ।

गुणोत्कृष्टस्त्रीपर्यायाः—उत्तमा, चारुवर्द्धना, मत्त-
काशि (सि) नी, वरवर्णिनी, वरा, वरारोहा,
श्यामा ।

कोपशीलस्त्रीप०—कोपना, कोपनी, कोपिनी,
क्रोधना, चण्डी, भामिनी ।

प्रभवतीस्त्रीप०—कान्ता, दयिता, प्रणयिनी, प्राण-
समा, प्राणेशा, प्राणेश्वरी, प्रिया, प्रेमवती, प्रेयसी,
प्रेष्ठा, वल्लभा, हृदयेशा, हृदयेश्वरी ।

चतुरोन्मत्तस्त्रीप०—वाणिनी ।

कुटुम्बिनीप०—कुटुम्बिनी, गृहिणी, पुरन्धी,
मातृका ।

१-२८

तद्वर्णस्त्रीप०—चरी, चिरण्टी, तरुणी, तलुनी,
दिवकरी, दृष्ट (ढ) रजाः (अस्), धनिका, प्रौढा,
मध्यमा, युवतिः—ती, वयस्था, श्यामा, सुवयाः
(अस्), सुस्तनी ।

वेश्याप०—कामलेखा, क्षुद्रा, खगालिका, गणिका,
भर्भरा, पणाङ्गना, पण्पाङ्गना, भुजिष्या, भोग्या,
रूपाजीवा, लज्जिका, वारमुखा, वारवधूः, वार-
वाणिः—णी, वेश्या, शूला, साधारणस्त्री, स्मर-
दीपिका ।

रजःप०—आर्त्तवम्, कुसुमम्, पुष्पम्, रजः (अस्),
स्त्रीकुसुमम्, स्त्रीधर्मः, स्त्रीपुष्पम्, स्त्रीप्रसूनम्,
स्त्रीसुमम् ।

गर्भधारणयोग्यकालप०—ऋतुः (पुं०), षोडशनि-
शान्तर्गतः कालः ।

ऋतुमतीप०—अधिः, अविः—वी, आत्रेयी, आर्त्त-
ववती, उदक्या, ऋतुमती, पांसुला, पुष्पवती,
पुष्पिता, मलिना—नी, म्लाना, रजस्वला, रजो-
वती, स्त्रीधर्मिणी ।

यक्षप०—यक्षः, शेषस्तु कुबेरे ।

रक्षःप०—रक्ष, शेषस्तु निऋतो ।

गन्धर्वप०—गन्धर्वः, शेषस्तु कुबेरे ।

किन्नरप०—किन्नरः, " " ।

पिशाचप०—पिशाचः, शेषस्तु निऋतो ।

गुह्यकप०—गुह्यकः, शेषस्तु कुबेरे ।

सिद्धप०—सिद्धः, देवयोनिविशेषः ।

सिद्धभेदाः—(१) सनकः, (२) सनन्दनः, (३)
सनातनः, (४) सनत्कुमार, इच्छन्ते चत्वारस्सिद्धाः
सन्ति ।

२९-५६

सनत्कुमारपर्यायाः—आयुर्वेदसंहिताकारः वैधात्रः,
सनत्कुमारः, सनात्कुमारः ।

सिद्धानां चतुर्विंशतिभेदा अपि सन्ति ते
तु ग्रन्थान्तरे द्रष्टव्याः ।

जिनप०—अधीश्वरः, अनेकान्तवादी (इन्),
अभयदः, अहंन् (त्), आप्तः, केवली (इन्),
क्षीणाष्टकर्मा (अन्), जगत्प्रभुः, जिनः, जितेश्वरः,
तीर्थंकरः, तीर्थङ्करः, त्रिकान्वित् (द्), देवाधि-
देवः, परमेष्ठी (इन्), पारगतः, पुरुषोत्तमः,
बोधिदः, भगवान् (मतु०), बीतरागः, शम्भुः
सर्वज्ञः, सर्वदर्शी (इन्), सर्वीयः, सार्वः, स्याद्वादी
(इन्), स्वयम्भुः ।

जिनभेदाः—(१) ऋषभः, (२) अजितः, (३)
शम्भवः, (४) अभिनन्दनः, (५) सुमतिः, (६)
पद्मप्रभः, (७) सुवासवंः, (८) चन्द्रप्रभः, (९)
सुविधिः, (१०) शीतलः, (११) श्रेयांसः, (१२)
वासुपूज्यः, (१३) विमलः, (१४) अनन्तः,
(१५) घर्मः, (१६) शान्तिः (१७) कुन्धुः,
(१८) धरः, (१९) मल्लिः, (२०) मुनिसुव्रतः,
(२१) नमिः, (२२) नेमिः, (२३) पाशवंः,
(२४) वीर, श्चेत्येते जिनानां चतुर्विंशतिभेदाः
सन्ति ।

भूतपर्यायाः—बालग्रहः, भूतः (पु० न०), भूता-
पुत्रः, रुद्रानुचरः, शिवपाश्वर्यः ।

गणदेवताभेदाः—(१) रुद्राः (११), (२)
वसवः (८), (३) आदित्याः (१२), (४)
विश्वेदेवाः (१०, १३), (५) साध्याः (१२),
(६) महद्गणाः (४६), (७) तुषिताः (३६),

१-२८

(८) आभास्वराः (६४), (९), म (मा) हारा-
जिकाः (२२०, २३६), (१०) वैकुण्ठाः (१४),
(१२) सुशर्माणः (१०) ।

तदुक्तं शेषनाममालावां (परिशिष्टे) (५, ६,
७, १३५३-४) 'द्वादशार्का, वसवीष्ठी, विश्वे-
देवास्त्रयोदश ।'

षट्त्रिंशत्तुषिताश्चैव, षष्टिराभस्वरा अपि ॥
षट्त्रिंशदधिके माहाराजिकाश्च शते उभे ।
रुद्रा एकादशैः—कोनपञ्चाशद्वायवो, उपरे ॥
चतुर्दश तु वैकुण्ठाः, सुशर्माणः पुनर्दश ।
साध्याश्च द्वादशेत्याद्या, विज्ञेया गणदेवताः ॥'
इति ।

रुद्रभेदाः—(मात्स्ये)—(१) अजैकपादहिङ्गध्रः,
(२) विरूपाक्षः, (३) रैवतः, (४) हरः,
(५) बहुरूपः, (६) त्र्यम्बकः, (७) सुरेश्वरः,
(८) सावित्रः, (९) जयन्तः, (१०) पिनाकी
(इन्), (११) अपराजित-श्चैते रुद्रस्यैकादश-
भेदाः सन्ति ।

सर्वभेदाः—(केशवे तु)—(१) अजैकपात् (द्),
(२) अहिर्बुध्न्यः, (३) पिनाकी (इन्),
(४) अपराजितः, (५) कपर्दी (इन्), (६) भुव-
नाधीशः, (७) भगः (वः), (८) स्थाणुः,
(९) वृषाकपिः, (१०) गिरिशः, (११) वीर-
भद्र-श्चेत्येते रुद्रस्यैकादशभेदाः सन्ति ।

वसुभेदाः—(भरतमते) (१) धरः, (२) ध्रुवः,
(३) सोमः, (४) विष्णुः, (५) अनिलः,
(६) अनलः, (७) प्रत्यूषः, (८) प्रभासश्चैतेष्ठी
वसवः सन्ति ।

२९-५६

तद्भेदाः— (महाभारते तु) (१) आपः, (२) ध्रुवः, (३) सोमः, (४) धरः, (५) धनिलः, (६) धनलः, (७) प्रत्यूषः, (८) प्रभासश्चन्ते-
ऽष्टौ वसवः सन्ति :

आदित्यभेदाः— विष्णुः, यमः, शेषस्तु रवी ।

विश्वेदेवभेदाः— (१) ऋतुः, (२) दक्षः, (३) वसुः, (४) सत्यः, (५) कामः, (६) कालः, (७) ध्वनिः (घृतिः), (८) रोचकः (कुरुः), (९) माद्रवाः (अस्), (१०) पुरुरवाः (अस्), इत्येते विश्वेदेवानां दशभेदाः सन्ति ।

मतान्तरे तु --

‘दृष्टिश्चाद्धे ऋतू दक्षौ सत्यौ नान्दीमुखे वसू ।
सापिण्ड्यके कामकालौ तीर्थे च धूरिलोचनौ ॥
पुरुरवाद्भौ चैतौ पार्वणे समुदाहृतौ । हेमश्चाद्धे
घनरुची कथ्येते विश्वदेवकौ । एकोदिष्टे रुद्रसंज्ञो
विश्वेदेवास्त्रयोदश ।’ इति हेमाद्रौ शंखबृहस्प-
त्युक्तेः ।

आदिदेवपर्यायाः— आदिदेवाः, आद्यदेवाः, पूर्व-
देवाः, प्रथमदेवाः ।

आदिदेवभेदाः— (१) ब्रह्मा (अन्), (२) विष्णुः, (३) शिवः, इत्येते आदिदेवानां त्रयो भेदाः
सन्ति ।

सर्वदेवभेदाः आदित्याः (द्वादश), रुद्राः
(एकादश), वसवः (अष्टौ), प्रजापतिः (ब्रह्मा)
(एकः), इन्द्रः (एकः), अथवा—द्वौ दक्षौ
एवं देवानां त्रयस्त्रिंशद्भेदाः स्युः ।

ब्रह्मपर्यायाः—भजः, अण्डजः, अक्वजः, अक्व-
योनिः, अष्टकर्णः, अष्टश्रवाः—(अस्), आः,
१-२८

आत्मभूः, आपचः, उः, कः, कञ्जः, कञ्जजः,
कञ्जारः, कमनः, कमलासनः, कमलोद्भवः,
कविः, कुशकेतुः, कृपाद्वैतः, खसपर्णः, गुणसागरः,
चतुराननः, चतुर्मुखः, चिन्तामणिः, चिरञ्जीवी
(इन्), चिरन्तनः, जटाधरः, जन्युः, देवदेवः,
द्रुष (ष) णः, द्रुहिणः, धरुजः, धाता (तृ),
नाभिः, नाभिजः, नाभिजग्मा (अन्), निघनः,
पद्मगर्भः, पद्मजन्मा (अन्), पद्मपाणिः, पद्मभूः,
पद्मयोनिः, पद्मलाञ्छनः, पद्मासनः, परमेष्ठी
(इन्), पितामहः, पुराणगः, पुराणगीः, पुराण-
गीतः, पुरुषः, पूर्वः, प्रजापतिः, प्रपितामहः,
प्रपूज्यः, प्रभुः, प्राणः, प्रणदः, बहुरूपः, बहुरेताः
(अस्), ब्रह्मा (अन्), भवान्तकृत् (त्), भाव-
वृत्तः, भूतात्मा (अन्), मः, मञ्जुप्राणः, महा-
वीर्यः, मृगयुः, रजोमूर्तिः, लोकनाथः, लोकेशः,
वसुश्रवाः, (अस्), विधाता (तृ), विधिः, विर-
ञ्चः, विरञ्चनः, विरञ्च्यः, विरिञ्चः,
विरिञ्चिः, विरिञ्चिः, विश्वरेताः (अस्),
विश्वस्टट् (ज्), विश्वात्मा (अन्), विश्वेश्वरः,
वेदगर्भः, वेदी (दे) शः, वेधाः (अस्), शतधृतिः,
शतपत्रनिवासः, शतानन्दः, शम्भुः, शाश्वतः,
सञ्जः, सत्यकः, सदानन्दः, सनत् (त्) (अ०),
सनातनः, सनात् (त्) (अ०), सन्ध्यारागः,
सरोजजन्मा (अन्), सरोजी (इन्), सर्वकर्ता
(तृ), सर्वतोमुखः, सामयोनिः, सारसूः, सुधावर्षी
(इन्), सुरज्येष्ठः, सुरासुरगुरुः, स्थविरः, स्रष्टा
(ष्टृ), स्वभूः, स्वयम्भुः—भूः, स्वायम् वमनु-
पिता (तृ), हंसरथः, हंसबाहः, हंसबाहनः,

हिरण्यगर्भः ।

ब्रह्मपुरीप०—मनोवती ।

ब्रह्मपत्नीनामनी—(१) स्वरा (एषाज्येष्ठा-पत्नी), (२) सावित्री (एषा कनिष्ठा पत्नी) ।
सावित्रीपर्यायाः—गायत्री, त्रिपदा, त्रिपदादेवी, पृथ्विसुता, ब्रह्मपत्नी, ब्रह्माणी, वेदमाता (तृ), वैश्वामित्रा, श्रुतिजननी, सावित्री, सूर्यतनया, सूर्यसुता ।

पत्नीप०—ऊढा, करात्ती, कलत्रम् (न०), क्षेत्रम् (न०), गृहिणी, गृहाः (पुं० ब०), गेहिनी, जनी, जाया, दारः, (पुं०), दारा (स्त्री०), दाराः (पुं० ब०), द्वितीया, पत्नी, परिग्रहः (पुं०), पाणिगृहीता-ती, पालुषी, प्रिया, भार्या, वधूः, सधर्मचारिणी, सधर्मिणी, सहचरी, सहधर्मिणी । इति ।

ब्रह्मणो बालयोगिमानसपुत्रनामानि—(१) सनकः, (२) सनन्दनः, (३) सनातनः, (४) सनत्कुमारः (५) नारद इत्यादय एते बालयोगिनः सन्ति ।
तस्य सस्त्रीकमानसपुत्रनामानि—(१) मरीचिः, (२) अत्रिः, (३) अङ्गिराः (अस्), (४) पुलस्त्यः, (५) पुलहः, (६) ऋतुः, (७) भृगुः, (८) दक्षः, (९) प्रचेतसः (पुं० ब०), (१०) वसिष्ठः, इत्यादयस्तस्य सस्त्रीकमानसपुत्राः सन्ति ।

यदुक्तं श्रीमद्भागवते—

‘उत्सङ्गान्नारदो जज्ञे, दक्षोऽङ्गुष्ठात्स्वयम्भुवः’ ।
इति ।

तत्पुत्री (सरस्वती) पर्यायाः—अन्त्यसन्ध्येश्वरी, १-२८

हरा, ईश्वरी, गीः (२), गिरा, गिरादेवी, गिर्देवी, गौः, (गो), ब्रह्मकन्यका, ब्रह्मपुत्री, ब्रह्मसुता, ब्राह्मी, भारती, भाषा, महाश्वेता, रसा, वचसामधीशा, वर्णमातृका, वाक् (च्), वाक्प्रदा, वाक्येश्वरी, वाग्देवता, वाग्देवी, वागीशा, वागीश्वरी, वाचा, वाणी, विद्यादेवी, वेदाग्रजा, वेदाग्रणी, वेदी, शारदा, शुक्ला, श्रीः, सन्ध्या, सरस्वती, सायं सन्ध्यादेवता ।

कन्याप०—अनागतार्त्तवा, अरजाः (अस्), अलकनन्दा, कनी, कन्यका, कन्या, कुमारिका, कुमारी, गोरी, नग्ना, नन्दिका ।

पुत्रीप०—अङ्गजा, आत्मजा, उद्बहा, तनया, तनुजा, तनूजा, दारिका, दुहिता (तृ), देहसञ्चारिणी, धोदा, नन्दना, नन्दिनी, पुत्रका, पुत्रिका, पुत्री, समदुः, समर्धुका, सुता, सूनुः—नूः, स्वजा ।

भाषणप०—अभिधानम् (न०), उक्तिः (स्त्री०), उदितम्, गदितम्, जल्पितम्, भाणितम्, भाषणम्, भाषितम्, लपितम्, वचनम्, वचः (अस्), वाक्यम्, (एते क्लीबलिङ्गाः) व्याहारः (पुं०) ।

वीणाप०—अनुवादिनी, कण्ठकूणिका, घोषवती, ध्वनिमाला, वङ्गमल्ली, वल्लकी, विपञ्चिका, विपञ्ची, वीणा ।

वीणागुणप०—तंत्री ।

सप्ततंत्रीयुक्तवीणाप०—चित्रा, परिवादिनी ।

शिवदीनां वीणानामानि—शिवस्य ‘अनालम्बी’, सरस्वत्याः ‘कच्छपी’, नारदस्य ‘महती’, गणा नाम् ‘प्रभावती’, विश्ववसोः (गन्धर्वविशेषस्य)

‘बृहती’ । तुम्बुरोः (गन्धर्वविशेषस्य) ‘कलावती’ ।
षण्डालानां वीणानामानि—कटोलवीणा, काण्ड-
वीणा, किन्नरी, कुवीणा, खुंखणी, चाण्डालिका,
डक्करी, वल्लकी, सारिका ।

कण्ठगतमाधुर्यपर्यायाः—स्वरः, अथवा-स्वराः—
निषादादयः ।

स्वरभेदाः—(१) निषादः, (२) ऋषभः, (३)
गान्धारः, (४) षड्जः, (५) मध्यमः, (६)
धैवतः, (७) पञ्चमः इत्येते स्वराणां सप्तभेदाः
स्युः ।

तद्भेदप०—(मतान्तरे) (१) षड्जः, (२)
ऋषभः, (३) गान्धारः, (४) मध्यमः, (५)
पञ्चमः, (६) धैवतः, (७) निषादः, इत्येते
मतान्तरे तद्भेदाः स्युः ।

तेषां साङ्केतिकभेदाः—‘स०’ ‘रि०’ ‘ग०’ ‘म०’
‘प०’ ‘ध०’ ‘नि०’ इत्यपरे स्मृताः ।

इह नारदोक्तिर्यथा—

‘षड्जं रीति मयूरस्तु गावो नर्दन्ति चार्षभम् ।
अजाविको च गान्धारं क्रौञ्चो नर्दति मध्यमम् ॥
पुष्पसाधारणे काले कोकिलो रीति पञ्चमम् ।
अश्वस्तुर्धैवतं रीति, निषादं रीति कुञ्जरः’ ॥

इति । अम० सु० व्या० १।७।१

स्वरसन्धोहपर्यायो—ग्रामः, स्वरसन्दोहः ।

ग्रामभेदाः—(१) नन्दावतः (षड्जग्रामः), (२)
जीमूतः (मध्यमग्रामः), (३) सुभद्रः (गान्धार-
ग्रामः), इत्येते ग्रामस्य त्रयो भेदाः स्युः ।

मूर्च्छनापर्यायः—मूर्च्छना (ग्रामसप्तमांशो नाम
मूर्च्छना गीताङ्गं वा) ।

१-२८

मूर्च्छनाभेदाः—(१) ललिता, (२) मध्यमा, (३)
चित्रा, (४) रोहिणी, (५) मतङ्गजा, (६)
सौवीरी, (७) षण्डमध्या, (८) पञ्चमा, (९)
मत्सरी, (१०) मृदुमध्या, (११) शुद्धा, (१२)
अन्ता, (१३) कलावती, (१४) तोत्रा, (१५)
रोद्री, (१६) ब्राह्मी, (१७) वैष्णवी, (१८)
खेदरी, (१९) सुरा, (२०) नादावती, (२१)
विशाला, इत्येतेमूर्च्छनाया एकविंशतिभेदाः स्युः ।
तानपर्यायः—तानः (पुं०) गानाङ्गविशेषः ।

यथा—

‘विस्तीर्यन्ते प्रयोगा येमूर्च्छनाशेषसंश्रयाः ।
तानास्तेऽप्यूनपञ्चाशत् सप्तस्वरसमुद्भवाः ॥
तेभ्यएव भवन्त्यन्ये कूटतानाः पृथक् पृथक् ।
ते स्युः पञ्चसहस्राणि त्रयस्त्रिंशच्छानि च । इति ।
श० चि ६।१०६७

तानभेदाः—(१) अग्निष्टोमः, (२) अत्यग्नि-
ष्टोमः, (३) वाजपेयः, (४) षोडशी (स्त्री०),
(५) पुण्डरीकः, (६) अश्वमेधः, (७) राजसूयः,
(८) स्विष्टकृत्, (९) बहुसौवर्णः, (१०) गोसवः,
(११) महाव्रतः, (१२) विश्वजित् (तृ०), (१३)
ब्रह्मयज्ञः, (१४) प्राजापत्यः, (१५) अश्वक्रान्तः,
(१६) रथक्रान्तः, (१७) विष्णुक्रान्तः, (१८)
सूर्यक्रान्तः, (१९) गजक्रान्तः, (२०) बलभिद् (द्),
(२१) नागपक्षकः, (२२) चातुर्मास्यः, (२३)
संस्थाख्यः, (२४) शस्त्रः, (२५) उक्थः, (२६)
सौत्रामणी (स्त्री०), (२७) चित्रा (स्त्री०), (२८)
उद्भिदाह्वयः, (२९) सावित्री (स्त्री०), (३०)
अर्द्धसावित्री (स्त्री०), (३१) सर्वतोभद्रः, (३२)

२६-५६

आदित्यनामयनः, (३३) गवामयननामकः, (३४) सर्पनामयनः, (३५) कोणपायनः, (३६) अग्निचित् (त्), (३७) द्वादशाहः, (३८) उपांगुः, (३९) सोमाभिघः, (४०) अश्वप्रतिग्रहः, (४१) बहिरथः, (४२) अभ्युदयः, (४३) सर्वस्वदक्षिणः, (४४) दीक्षा (स्त्री०), (४५) सीमाख्यः, (४६) समिधाह्वयः, (४७) स्वाहाकारः, (४८) तनूनपात् (त्), (४९) गोदोहन, इच्छते तानानामूनपञ्चा शब्दे दाः स्युः ।

गानपर्यायाः—गानम्, गान्धर्वम्, गीतम् गीतिः, गेयम् । इति ।

अंगुलिप०—अंगुरिः—री, अंगुलिः—ली, अंगुलीया, करशाखा ।

अंगुष्ठप०—अंगुलः, अंगुष्ठः, करवीरः, वृद्धा-अंगुलिः ।

तर्जनीप०—अंगुष्ठनिकटांगुलिः, तर्जनी, प्रदेशनी, प्रदेशिनी ।

मध्यांगुलिप०—ज्येष्ठा, मध्यमा, मध्या ।

अनामिकाप०—अनामा, अनामिका, उपक-निष्ठांगुलिः, सावित्री ।

कनिष्ठांगुलिप०—कनिष्ठा, कनीनिका, दुर्बलांगुलिः ।

नखप०—अंगुलिजः, अंगुलीकष्टकः, अंगुली-सम्भूतः, करकष्टः—कः । करचन्द्रः, करजः, कररुहः, करशूकः, करपत्रजः, करोद्भवः, कामांकुशः, खरुलः, नखः, नखरः, (पुं० न०), पाणिजः, पाणिरुहः, पुनर्नखः, पुनर्भवः, भुजाकष्टः, महाराजः, रतिरथः, स्मरांकुशः ।

रागप० रागः (पुं०) भैरवादिः, गायनशास्त्रीय-रागः ।

रागभेदाः—(भरतहनुमन्मते) (१) भैरवः, (२) कौशिकः, (३) हिन्दोलः, (४) धीपकः, (५) श्रीरागः, (६) मेघः, इत्येते षड्रागाः स्युः ।

तद्भेदाः—(कलानाथसोमेश्वरमते) (१) मालवः, (२) मल्लारः, (३) धीरागः, (४) वसन्तः, (५) हिल्लोलः, (६) कर्णाटश्चैते मतान्तरे रागाणां षड्भेदाः स्युः ।

रागिणीपर्यायाः—रागिणी, रागपत्नी, राग-भार्या ।

रागिणीभेदाः—(१) धानसी, (२) मामसी, (३) रामकीरी, (४) सिन्धुडा, (५) आशावरी, (६) भैरवी, चेमाः, षण्मालवप्रियाः । (१) वेलावली, (२) पूरवी, (३) कानडा, (४) माधवी, (५) कोडा, (६) केदारिका, चेमाः-षण्मल्लारप्रियाः । (१) गान्धारी, (२) शुभगा, (३) गौरी, (४) कौमारी, (५) वेलोयारी, (६) वंरागी, चेमाः षट् च्छ्रीरागप्रियाः । (१) तुडी, (२) पञ्चमी, (३) ललिता, (४) पठमञ्जरी, (५) गुर्जरी, (६) विभाषा, चेमाः षड्वसन्त-रागप्रियाः । (१) मायूरी, (२) दीपिका, (३) देशकारी, (४) पाहिडा, (५) कराडी, (६) मोरहाटी, चेमाः षड् हिल्लोलरागप्रियाः । (१) नाटिका, (२) भूपाली, (३) रामकेली, (४) गडा, (५) कामोदा, (६) कल्याणी, चेमाः षट् कर्णाटराम प्रियाः । एवं रागिणीनां षट्त्रिंशद्भेदाः स्युः ।

वेदपर्यायाः—आगमः, आम्नायः ऋषि, छन्दः (अस्) (न०), त्रयी (स्त्री०), निगमः, ब्रह्म (अन्) (न०), वेदः, श्रुति (स्त्री०), स्वाध्यायः ।

प्रणवप०—ओङ्कारः, प्रणवः ।

वेदभेदाः—(१) ऋक् (च्), (२) यजुः (ष्), (३) साम (अन्), (४) अथर्व (अन्), चैते वेदस्य चत्वारो भेदाः स्युः ।

उपवेदभेदाः—(१) आयुर्वेदः (ऋगुपवेदः), (२) धनुर्वेदः (यजुरुपवेदः), (३) गान्धर्ववेदः (साम् उपवेदः), (४) अथर्वशास्त्रम् (अथर्वोपवेदः) चैते उपवेदानां चत्वार उपभेदाः स्युः ।

अंगपर्यायाः—अङ्गम्, अपथनः, अवयवः, गात्रम्, प्रतीकः ।

षडङ्गभेदाः—(१) पादौ, (२) हस्तौ, (६) नयने, (४) श्रवणे, (५) नासिके, (६) मुखम्, चंतानि षडङ्गानि स्युः ।

षट्शास्त्रभेदाः—(१) छन्दः (अस्), (वेदस्य पादौ), (२) कल्पः (वेदस्य हस्तौ), (३) ज्योतिषम् (वेदस्य चक्षुषी), (४) निरुक्तम् (वेदस्य श्रोत्रे), (५) शिक्षा (वेदस्य नासिके), (६) व्याकरणम् (वेदस्य मुखम्), चैते शास्त्राणां षड्भेदाः स्युः ।

छन्दःपर्यायाः—छन्द (अस्), पद्यम्, वृत्तम् ।

छन्दोजातिभेदाः—(१) उक्ता, (२) मध्या, (३) प्रतिष्ठा, (४) अन्या, (५) सुप्रतिष्ठा, (६) गायत्री, (७) उष्णिक् (ह्), (८) अनुष्टुप् (म्), (९) बृहती, (१०) पंक्तिः (११) त्रिष्टुप् (म्), (१२) जगती, (१३) अतिजगती, (१४)

१-२८

शक्वरी, (१५) अतिशक्वरी, (१६) अष्टिः, (१७) अत्यष्टिः, (१८) धृतिः, (१९) अति-धृतिः, (२०) कृतिः, (२१) प्रकृतिः, (२२) आकृतिः, (२३) विकृतिः, (२४) संकृतिः, (२५) अभिकृतिः, (२६) उत्कृतिश्चैते छन्दसां षड्विंशति-जातिभेदाः स्युः ।

श्रुतिजातिभेदाः—(१) तीव्रा, (२) कुमुद्वती, (३) मन्दा, (४) छन्दोवती, (५) दयावती, (६) रञ्जनी, (७) रतिका, (८) रौद्री, (९) क्रोधा, (१०) वज्रिका, (११) प्रसारिणी, (१२) प्रीतिः, (१३) मार्जनी, (१४) क्षितिः, (१५) रक्ता, (१६) सन्दीपनी, (१७) आलापिनी, (१८) मदन्ती, (१९) रोहिणी, (२०) रम्या, (२१) उग्रा, (२२) क्षोभिणी, चैते श्रुतेर्द्वि-विंशतिजातिभेदाः स्युः ।

कल्पपर्यायाः—कल्पाः, क्रमः, यज्ञविद्या, विधिः, बोधायनापस्तम्बाश्वलायनादिमहर्षिप्रणीतग्रन्थः ।

ज्योतिषप०—ग्रहणादिगणनशास्त्रम्, ज्योतिषशास्त्रम्, ज्योतिषम्, ज्योतिषम्, वेदचक्षुः ।

ज्योतिषशास्त्रभेदाः—(१) सिद्धान्तः, (२) संहिता, (३) होरा चैते ज्योतिषशास्त्रस्य त्रयी मुख्यभेदाः स्युः ।

यदुक्तम्—

‘सिद्धान्त-संहिता-होरारूपस्कन्धत्रयात्मकम्’ इति ।

कैश्चित्—

(१) केरलीयम् (कृष्णीयप्रश्नशास्त्रम्), (२) शकुनम् (वसन्तराजादिप्रणीतशास्त्रम्), चेत्याभ्यां सहितं पञ्चस्कन्धात्मकमेतच्छास्त्रमुच्यते । ये

२९-५६

होराविद्यो 'मूहूर्तशास्त्र' श्रीपतिकृतरत्नमालावि
विद्यामाधवीयं च होराशास्त्रतः पृथङ् मन्यन्ते
तन्मते ज्योतिषशास्त्र षट्स्कन्धात्मकं बोध्यम् ।

निरुक्तपर्यायाः - निरुक्तम्, निरुक्तिः, निर्वचनम्,
पदभञ्जनम्, व्याकरणपरिशिष्टम्, यास्कप्रणी-
तग्रन्थः ।

शिक्षाप०—वेदशिक्षणप्रकारवान्, महर्षिनारद-
पाणिनि प्रणीतग्रन्थः, शिक्षा ।

व्याकरणप०—ग्राम्नायाननम्, पदम्, वेदवदनम्,
व्याकरणम्, शब्दशास्त्रम्, श्रुतिमुखम् ।

व्याकरणभेदाः—(१) ऐन्द्रम्, (२) चान्द्रम्, (३)
काशकृत्स्नम्, (४) कौमारम्, (५) सारस्वतम्,
(६) शाकटायनम्, (७) आपिशलेयम्, (८)
शाकलम्, (९) पाणिनीयम्, (१०) हैमम्,
चैते व्याकरणशास्त्रस्य दशभेदाः स्युः ।

शाब्दिकनामानि - (१) इन्द्रः, (२) चन्द्रः,
(३) काशकृत्स्नः, (४) आपिशलिः, (५)
शाकटायनः, (६) पाणिनिः, (७) अमरः
(अमरसिंहः), अधुनास्य व्याकरणं नोपलभ्यते ।
(८) जैनेन्द्रः, (हेमचन्द्राचार्यः) इत्येतस्य शब्दा-
नुशासनं व्याकरणशास्त्रमिदानीमुपलभ्यते ।

वेदान्तपर्यायाः—उपनिषत् (६), ब्रह्मविद्या,
वेदान्तः ।

सांख्यप०—कापिलम्, सांख्यम्, सांख्यम् ।

मीमांसाप०—मीमांसा, विचारणा, वेदविचारणा,
पूर्वमीमांसा, उत्तरमीमांसा च मीमांसापूर्वोत्तर-
भेदेन प्रसिद्धं शास्त्रं तज्जैमिनिव्यासप्रणीतम् ।
तदेव वाक्यम् ।

षड्दर्शनभेदाः—(१) वैशेषिकम् (कणादस्य),
(२) न्यायः (गोतमस्य), (३) मीमांसा (जैमिनेः),
(४) सांख्यम् (कपिलस्य), (५) पातञ्जलम्-
(पतञ्जलेः), (६) वेदान्तः (व्यासस्य), चैतानि
षड्दर्शनानि स्युः ।

धर्मशास्त्रपर्यायाः—अनुशासनम्, धर्मशास्त्रम्,
धर्मसंहिता, स्मृतिः, मन्वादिप्रणीतशास्त्राणि ।

धर्मशास्त्रप्रयोजकनामानि—(१) मनुः, (२)
अत्रिः, (३) विष्णुः, (४) हारीतः, (५) याज्ञ-
वल्क्यः, (६) उशना, (७) अङ्गिराः (अस्),
यमः, (८) आपस्तम्बः, (९) संवर्तः, (१०)
कात्यायनः, (११) बृहस्पतिः, (१२) पराशरः,
(१३) व्यासः, (१४) शंखः, (१५) लिखितः,
(१६) दक्षः, (१७) गौतमः, (१८) शातातपः,
(१९) वशिष्ठः, इत्येते विंशतिधर्मशास्त्रकाराः,
तेष्वष्टादशैव प्रसिद्धधर्मशास्त्र(स्मृति)काराः
सन्ति, तेनाष्टादशस्मृतय एव ज्ञेयाः ।

पुराणपर्यायाः—चिरन्तनम्, पञ्चलक्षणम्,
पुराणम्, पुरातनम्, प्रतनम्, प्रत्नम् ।

तत्त्वक्षणभेदाः—(१) सर्गः, (२) प्रतिसर्गः, (३)
वंशः, (४) मन्वन्तराणि, (५) वंशानुचरितं, चैत-
त्पञ्चलक्षणात्मकं पुराणम् ।

तदुक्तम्

'सर्गश्च प्रतिसर्गश्च वंशो मन्वन्तराणि च ।
वंशानुचरितं चेति पुराणं पञ्चलक्षणम्', इति ।

श. वि. १-१८४

पुराणनामानि—(१) मातस्यम्, (२) मार्कण्डेयम्,
(३) भाविष्यम्, (४) भागवतम्, (५) ब्राह्मम्,
२९-५९

(६) ब्राह्माण्डम्, (७) ब्राह्मवैवर्तम्, (८) वाय-
व्यम्, (९) वामनीयम्, (१०) वैष्णवम्, (११)
वाराहीयम्, (१२) आग्नेयम्, (१३) नारदीयम्,
(१४) पाद्मम्, (१५) लैङ्गम्, (१६) गारुडम्,
(१७) कौर्मम्, (१८) स्कान्दम्, चैतान्यष्टादश
पुराणानि स्युः ।

तदुक्तम्—

‘मद्वयं, भद्वयं, चैव, व्रत्रय, वचतुष्टयम् । अनाप-
लिङ्गकूस्कानि पुराणानि पृथक् पृथक् ।

इति । श. चि १।१८४

विद्यापर्यायौ—विद्या, शास्त्रम् ।

विद्याभेदाः—(१) आन्वीक्षिकी (अस्यामात्मवि-
ज्ञानम्), (२) त्रयी (अस्यां धर्माधर्मौ),
(३) वार्ता (अस्यामर्थानर्थौ), (४) दण्डनीतिः
(अस्यां नयानयो चिन्त्यौ), चैते विद्यायाश्चत्वारो
भेदाः स्युः ।

तच्चतुर्दशभेदाः—(१) शिक्षा, (२) कल्पः,
(३) व्याकरणम्, (४) छन्दः (अस्),
(५) ज्योतिः (ष्), (६) निरुक्तिः, (७) ऋक्
(च्), (८) यजुः (ष्), (९) साम (अन्),
(१०) अथर्व (अन्), (११) मीमांसा,
(१२) आन्वीक्षिकी (तर्कविद्या, न्याय),
(१३) धर्मशास्त्रम् (स्मृतिः), (१४) पुराणम्,
चैताश्चतुर्दशविद्याः स्युः । (१५) आयुर्वेदः,
(१६) घनुर्वेदः, (१७) गान्धर्वः, (१८) अर्थ-
शास्त्रं, चैता अष्टादश विद्याः स्युः ।

ग्रन्थपर्यायौ—ग्रन्थः, द्वात्रिंशदक्षरी ।

महाकाव्यम्—महाकाव्यम्, सर्गबन्धः ।

नाटकम्—नाटकम्, महारूपकम्, गद्यपद्यप्राकृत-
भाषामयो ग्रन्थः ।

इतिहासम्—इतिहासः, पुरावृत्तम्, पूर्वचरितम् ।
पूर्ववृत्तप्रतिपादकव्यासादिप्रणीतो भारतादि-
ग्रन्थः ।

आख्यायिकाप०—आख्यायिका, उपलब्धार्था,
उपलब्धार्थकथा, कादम्बरीवामवदत्तादयः ।

आन्वीक्षिकीप०—आन्वीक्षिकी, तर्कविद्या, तर्क-
शास्त्रम्, न्यायः ।

कामन्दकीयप०—कामन्दकीयम्, कौटिल्या-
(चाणक्या) धंशास्त्रम् ।

चम्पूप०—चम्पूः (स्त्री०), गद्यपद्यमयवाक् ।

खण्डकथाप०—खण्डकथा, वाङ्मयप्रभेदः ।

सन्दर्भप०—गुम्फः, ग्रन्थनम्, परिस्पर्न्दः, प्रति-
यत्नः, प्रबन्धः, रचना, श्रन्थनम्, सन्दर्भः ।

पादप०—अङ्गिः, अङ्गिः, क्रमः, क्रमणः, चरणः,
चलनः, पत् (द्), पदः, पात् (द्), पादः ।

हस्तप०—करः, करिः, किङ्कुः, कुलिः, तलः,
पञ्चशाखः, पाणिः, भुजदलः, भुजादलः, शमः,
शयः, शलः, सलः, हस्तः ।

बाहुप०—कुलिः (पुं०), दोः (स्) (पुं० न०),
दोषा (स्त्री), प्रवेष्टः, बाहुः, बाहा (स्त्री),
बाहुः, बाहुः (स्त्री०), भुजः, भुजा (स्त्री) ।

नेत्रपर्यायाः—अक्षि (न्), अम्बकम्, ईक्षणम्, गौः
(गो), चक्षुः (ष्), ज्योतिः (इप्), तपनः,
दर्शनम्, दर्शनेन्द्रियम्, देवदीपः, दैवदीपः, दृक्
(श्), दृशा, दृशिः, दृशी, दृष्टिः, नयनम्, नेत्रम्,
प्रेक्षणम्, रूपग्रहः, लोचनम्, विलोचनम्,
वीक्षणम् ।

(त्), नवग्रहः, नवशक्तिः, नृसिंहः, नृसिंहवपुः
(ष्), पद्मगर्भः, पद्महासः, परपुरुषः, पराक्रमः,
पराविद्धः, पाण्डुजालिकः, पाण्डवाभीलः, पुण्य-
श्लोकः, पुष्पहासः, प्रमर्दनः, बलिन्दमः, बहुरूपः,
बहुशृङ्गः, भद्ररूपिलः, महाक्रमः, महातपाः
(अस्), महामायः, महाहंसः, मानञ्जलः, यज्ञ-
घरः, यज्ञनेमिः, यमकीलः, यवनारिः, योगनि-
द्रालुः, रत्नबाहुः, लतापर्णः, लोकनाभः, लोहि-
ताक्षः, वशः, वर्द्धमानः, वरारोहः, वायुवाहनः,
विघाता (तृ), विश्वभुक् (ज्), वृकोदरः, वृषो-
त्साहः, वैनतेयवाहनः, शंखपाणिः, शतकः, शत-
वीरः, शत्रुः, शरुः, शलिकः, श्रवणः, श्रीगर्भः,
श्रीवराहः, षडङ्गजित् (त्), सदायोगी (इन्),
समितिञ्जयः, सरीसृपः, सहस्रजित् (त्),
सात्वतः, सिन्धुवृषः, सुधन्वा (अन्), सुभद्रः,
सुवृषः, सूक्ष्मनाभः, सोमसिन्धुः, स्थिरः, हिरण्य-
केशः, हिरण्यनाभः ।

पुनस्तद्व्यानि योगिकनामानि—अरिष्टसूदनः,
अरिष्टहा (अन्), कंसजित् (त्), कालनेमिहरः,
कालियदमनः, केशिसूदनः, केशिहा (अन्),
चाणूरसूदनः, द्विविदारिः, धेनुकध्वंसी (इन्),
धेनुकसूदनः, पूतनाद्रूषणः, पूतनासूदनः, बलि-
बन्धनः, वाणजित् (त्), मधुमघनः, मैन्दमर्दनः,
यमलाञ्जु नभञ्जनः, राहुमूर्धहरः, शकटारिः,
शिशुपालनिषूदनः, सात्वारिः, हयग्रीवरिपुः,
हिरण्यकशिपुविदारणः ।

विष्णुशत्रुनामानि—अरिष्टः, कंसः, कालनेमिः,
कालियः, केशी (इन्), कैटभः, चाणूरः, द्विविदः,
१-२८

धेनुकः, नरकः, पूतना, बलिः, बाणः, मधुः, मुरः,
मैन्दः, यमलार्जुनी, राहुः, शकटः, शिशुपालः,
सात्वः, हयग्रीवः, हिरण्यकशिपुः, रावणः, जरा-
सन्धः, निशुम्भः, मेरकः, तारकः, प्रह्लादः ।

विष्णोरवतारभेदाः—(१) मत्स्यः, (२) कूर्मः,
(३) वराहः, (४) नृसिंहः, (५) वामनः,
(६) परशुरामः, (७) रामः, (८) बलरामः,
(९) बौद्धः, (१०) कल्किश्चैते विष्णोः (कृष्ण-
स्य) दशावताराः सन्ति । 'कृष्णस्तु स्वयं भग-
वान्विष्णुर्नावतारः ।

तदुक्तं—

‘वनजो, वनजो, खर्वं,—स्त्रिरामी, सकृपो, ऋपः ।
अवतारा दशैवेते ‘कृष्णस्तु भगवान्’ स्वयम् ।
राधाविनोदकाव्यटीकायाम् १।१२५

‘कृष्णस्तु भगवान् स्वयम्’ इति श्रीमद्भू गवते च ।
रामभेदाः—(१) परशुरामः (जामदग्न्यः),
(२) रामः (दाशरथिः), (३) बलरामः (रौहि-
णेयः), चैते, त्रयो रामाः स्युः ।

विष्णोः शंखपर्यायः—पाञ्चजन्यः (अयं दक्षिणा-
वर्तः) ।

तच्चक्रप०—सुदर्शनः ।

तद्गदाप०—कौपोदकी, कौमोदकी, कौमोदी ।

तद्दनुःप०—शार्ङ्गम् ।

तत्सङ्गप०—नन्दकः ।

तत्करस्थमणिप०—स्यमन्तकः ।

तद्भुजमध्यस्थमणिप०—कौस्तुभः ।

तदङ्गुप०—श्रीवत्सः ।

तद्ध्यजप०—गरुडः, भुजङ्गहा (अन्) ।

२६-५६

तन्वालाप०—वैजयन्ती ।

तन्निवासप०—क्षीरसागरः ।

तच्छ्रम्या (शेष) प०—अनन्तः, आशुः, गौरः, नागराजः, भूधरः, विष्णुशय्या, शेषः, सहस्रफणः, सहस्रवदनः, सितपङ्कजचिह्नः ।

तत्पत्नी (लक्ष्मी) प०—अन्धजा, अम्बुजा, अश्व-
माता (तृ), आ, इन्दिरा, ईः, कन्दर्पमाता (तृ),
कमला, करीषिणी, कल्याणी, क्षीरसागरकन्यका,
क्षीरसागरसुता, क्षीराब्धितनया, क्षीराब्धिपुत्री,
क्षीराब्धिमानुषी, क्षीरोदतनया, क्षीरोदसुता,
चञ्चला, चला, जलधिजा-ता, दुग्धाब्धितनया,
नारायणी, नीरजा, नीरजनिकेतना, पद्मगृहा,
पद्ममालिनी, पद्मलाञ्छिता, पद्मवासाः (अस्),
पद्मा, पद्मालया, पिङ्गला, पिल्पला, भर्भरीः,
भाग्वी, भृगुपुत्री, मङ्गला, मा, रमा, लक्ष्मीः,
लोकजननी, लोकमाता (तृ), विल्वद्रुमगृहा,
विष्णुपत्नी, विष्णुशक्तिः, वृषाकपायी, शक्तिः,
श्रीः, सा, हरिप्रिया, हरिवल्लभा ।

इन्द्रप०—इन्द्रः, पुरन्दरः, शक्रः, शेषस्त्विन्द्रे ।

अवरजप०—अनुजः, अवरजः, कनिष्ठः कनीयान्
(ईयस्), कन्यसः, जघन्यजः, यविष्ठः, यवीयान्
(ईयस्), लघुः ।

वक्षःप०—उरः (अस्), क्रोडम्, क्रोडा, भुजान्तरम्,
वक्षः (अस्), वत्सः, हृदयस्थानम् ।

लक्ष्मकप०—कलङ्कम्, चिन्हम्, लक्ष्मकम्, शेष-
स्तु चन्द्रे ।

गदाप०—गदा (स्त्री०) स्वनाम्ना प्रसिद्धं लोह-
मयं शस्त्रम् ।

१-२७

हस्तप०—पाणिः, हस्तः, शेषस्तु ब्रह्मणि ।

ध्वजप०—केतनम्, केतुः, ध्वजः पताका, वैजयन्ती ।

जलपर्यायाः—अङ्कुरम्, अन्धम्, आपः (९)
(स्त्री० ब०), अन्नपुष्पम्, अमृतम्, अम्बु,
अम्मः (अस्), अणः (अस्), आपः (अस्), इरा,
उडुः, उडुः, उदम्, उदकम्, ऊर्जम्, ऋतम्, कतम्,
कबन्धम्, कम् (अ०) कमन्धम्, कमलम्,
कम्बलम् कबु रम्, काण्डम्, कीलालम्, कुलीन-
सम्, कुशम्, कृपीटम्, कोमलम्, क्षणदम्, क्षरम्,
क्षीरम्, गौः (गो), घनपदम्, घनपुष्पम्, घनरसः,
घृतम्, चन्द्रोरसम्, चलम्, जडम्, जलम् जल-
पीथम्, जीवनम्, जीवनीयम्, तामरसम्, तोयम्,
दकम्, दहनारातिः, दहनारिः, दिव्यम्, दैव्यम्,
धरुणम्, नराः (स्त्री० ब०) नलिनम्, नारम्,
नाराः (स्त्री० ब०), निम्नगम्, नीरम्, पयः
(अस्), पवित्रम्, पातालम्, पाथः (अस्), पानी-
यम्, पावनम्, पिप्पलम्, पीथम्, पुष्करम्, प्राण-
दम्, बन्धकम्, भुवनम्, मधु, मरुलम्, मलिनम्,
मेघजम्, मेघपुष्पम्, मेघप्रसवम्, यादः (अस्),
यादोगृहम् यादोनिवासः, रसः, वनम्, वाजम्
बाः (र्), वारम्, वारि, वारुणम्, विषम्, व्योम
(अन्), शंवम्, शंवरम्, शम्बरम्, शरम्, शिवम्,
षड्रसम्, संवरम्, सदनम्, सम्बः, सम्बलम्, सरः
(अस्), सरम्, सरिलम् सर्वतः (अस्) (अ०),
सर्वतोमुखम्, सलम्, सलिलम्, सारम्, सुखम्,
सेव्यम्, सोमम्, स्पन्दनम् ।

शय्याप०—तलिमम्, तल्पम्, शयनम्, शयनीयम्,
शय्या, शायिका ।

२१-५५

पीतपर्यायाः—पीतः, हरिद्राभः, शेषस्तु गुरो ।

वस्त्रप०—अम्बरम्, वसनम्, वस्त्रम्, शेषस्तु रवौ ।

श्वेतकमलप०—पुण्डरीकम्, सिताम्भोजम्, शेषस्तु चन्द्रे ।

अक्षिप० अक्षि (न्), नेत्रम्, शेषस्तु ब्रह्मणि ।

वारीश (समुद्र) प०—अकूपारः, अकूपारः, अपा-
न्नाथः, अपांषः, अपांपतिः, अपारः, अप्पतिः,
अग्निः, अम्बुधिः, अम्भोधिः, अम्भोनिधिः,
अम्भोराशिः, अर्णवः, अवारपारः, इन्दुजनकः,
उदधिः, उदन्वान् (मत्तु०), उर्वङ्गः, ऊर्मिकोशः,
ऊर्मिमाली (इन्), कचङ्गलः, कधिः, कन्धिः,
कीलालधिः, कूलङ्कषः, क्षीराग्निः, क्षीणीप्राचीरम्,
चन्द्रजनकः, जलदः, जलधिः, जलनिधिः, जलपः,
जलराशिः, जलेन्द्रः, तरणिः, तरन्तः,
तरिषः, तरीयः, तरीषः, तारिषः, तिमिः,
तिमिकोशः—धः, तिमिमाली (इन्),
तोयनिधिः, दानवगृहः, दारदः, दैत्यगृहः, द्वीपवान्
(मत्तु०), धरणिप्लवः, धरणिपूरः, धुनिनाथः,
धेनः, नदीकान्तः, नदीनः, नदीपतिः, नदीशः,
नभसः, नित्यः, नीरधिः, नीरनिधिः, पयोधिः,
पयोनिधिः, पयोराशिः, पराकुवः, पलङ्कषः,
पाथोधिः, पाथोनिधिः, पारावारः, पृथिवीप्लवः,
पेरुः, प्राणभास्वान् (मत्तु०), मकराकरः, मकरा-
लयः, मन्धिरः, महाकच्छः, महाशयः, मही-
प्राचीरम्, महीप्रावरणम्, महीप्रावारः, महोदधिः,
मितद्रुः, यादईशः, यादः पतिः, यादसांपतिः,
यादोनाथः, रत्नकोशः, रत्नराशिः, रत्नाकरः,
१-२८

लोहित्यः, वनमवाहः, वरुणावासः, वाङ्मः, वारा-
न्निधिः, वारिधिः, वारिनिधिः, वारिराशिः,
वारीशः, वारिः, वाहिनीपतिः, विततः, वीचि-
माली (इन्), शैलगृहः, शैलशिविरम्, संवरः,
समुद्रः, सरस्वान् (मत्तु०) सरितांपतिः, सरि-
त्पतिः, सरिन्नाथः, सागरः, सिन्धुः, स्तम्भिः,
स्तम्भी (इन्), स्रोत ईशः ।

समुद्रभेदाः—(१) लवणसमुद्रः, (२) इक्षुस०,
(३) सुरास०, (४) घृतस०, (५) दधिस०,
(६) दुग्धस० (७) जलस० चेते सप्तसमुद्राः सन्ति ।
तदन्यभेदास्तु ग्रन्थान्तरे द्रष्टव्याः ।

धनु पर्यायाः—अस्त्रम्, आयुधार्थम्, आसः, इष्वा-
सः, काण्डम्, कामुकम्, कोदण्डम्, गुणी (इन्),
चापः, तारकम्, तृणता, त्रिणता, द्रुणम्, धनु (न०),
धनुः (पुं० स्त्री०), धनुः (उच्) (अस्त्री), धनूः
(स्त्री०), धन्वम्, धन्व (घन्), शरारोपः, शरा-
वापः, शरासनम्, शाङ्गम्, शेषः, सरासनम्,
स्यावरम् ।

इन्द्रियप०—अक्षम्, इन्द्रियम्, करणम्, खम्,
ग्रहणम्, विषयस्त्रोतः (अस्) (न०), विषयायी
(इन्), विषययि (इन्) (न०), स्रोतः (अस्)
(न०), हृषीकम्, ।

इन्द्रियभेदौ (१) कर्मेन्द्रियम्, (२) ज्ञानेन्द्रियम्,
चेताविन्द्रियस्य द्वौ भेदौ स्तः ।

कर्मेन्द्रियपर्यायाः—कर्मेन्द्रियम्, कृत्येन्द्रियम्,
क्रियेन्द्रियम् ।

ज्ञानेन्द्रियप०—ज्ञानेन्द्रियम्, धीन्द्रियम्, बुद्धी-
न्द्रियम् ।

कर्मेन्द्रियभेदाः—(१) पायुः (गुदम्), (२) उप-
स्थम् (भगलिंगं च), (३) करौ (हस्तौ), (४)
पादौ (चरणौ), वाक् (च्) (वाणी), चेत्येते
कर्मेन्द्रियस्य पञ्च प्रभेदाः स्युः ।

कर्मेन्द्रियविषयभेदाः—(१) उत्सर्गः (विसर्गः,
विष्मूत्रत्यागः), (२) आनन्दः (कामजसुखम्),
(३) दातृम् (वितरणम्), दातृत्वं च (ग्रहणम्),
(४) गतिः (गमनम्), (५) आलापः (वाक्यार्थ-
कम्) ।

ज्ञानेन्द्रियप्रभेदाः—(१) श्रोत्रे (कर्णौ),
(२) त्वक् (च्) (त्वचा), (३) चक्षुषी (नेत्रे),
(४) रसना (जिह्वा), (५) नासे (नासिके),
चेत्येते ज्ञानेन्द्रियस्य पञ्चप्रभेदाः स्युः । मन-
श्चेतिषड्वीन्द्रियाणि ।

ज्ञानेन्द्रियविषयभेदाः—(१) शब्दः (शब्दग्रह-
णम्), (२) स्पर्शः (स्पर्शग्रहणम्), (३) रूपम्
(रूपदर्शनम्), (४) रसः, (रसग्रहणम्),
(५) गन्धः (गन्धग्रहणम्), चेत्येते ज्ञानेन्द्रियस्य
पञ्च विषयभेदाः स्युः ।

इन्द्रियाधिष्ठातृदेवनामानि—(१) श्रोत्रयोः
(दिशः), (२) त्वचः (वायुः), (३) चक्षुषोः
(अर्कः), (४) जिह्वायाः (वरुणः), (५) नासि-
कयोः (अश्विनौ), एतानि पञ्च बुद्धीन्द्रिया-
धिष्ठातृदेवनामानि । (६) वाचः (अग्निः),
(७) बाह्वोः (इन्द्रः), (८) पादयोः (विष्णुः),

(९) गुदस्य (मित्रः), (१०) मेढस्य (प्रजापतिः),
एतानि पञ्च कर्मेन्द्रियाधिष्ठातृदेवनामानि ।

(११) मनसः (चन्द्रः) (उभयात्मकं मनः) ।

विषयपर्यायाः—अर्थः, इन्द्रियार्थः, गोचरः, विषयः,
शब्दस्पर्शरूपरसगन्धारव्यः ।

विषयभेदाः—(१०) शब्दः, (२) स्पर्शः,
(३) रूपम् (४) रसः, (५) गन्धः—इत्येते
विषयस्य गोचरस्येन्द्रियार्थस्य च पञ्च भेदाः
स्युः । यथा—कर्णगोचरः । त्वग्गोचरः । दृग्गो-
चरः । वाग्गोचरः । घ्राणगोचर इत्यादयः ।

भूतपर्यायाः—पृथिव्यादिः, भूतः, महाभूतः ।

भूतभेदाः—(१) खम् (आकाशः), (२) कः
(वायुः), (३) शिखी (अग्निः तेजो वा),
(४) जलानि (आपः), (५) उर्वी (भूमिः) ।
'ख-क-शिखि-जलो-व्यं' इति पञ्च महाभूत-
भेदाः ।

भूतगुणभेदाः—(१) शब्दः, (२) स्पर्शः,
(३) रूपम्, (४) रसः, (५) गन्धः । 'शब्द-
स्पर्श-रूप-रस-गन्धा—काशादीनां मुख्यगुणाः
स्युः ।

क्षीर (वृश्च) पर्यायाः—अमृतम् ऊषस्यम्, कृत्त-
णम्, क्षीरम्, गव्यम्, गोरसः, जीवनम्, जीवनी-
यम्, ज्येष्ठम्, दुग्धम्, घ्यामकम्, पयः (अस्),
पीथम्, पीयूषम्, पुंसवनम्, प्रसवणम्, बालसा-
त्म्यम्, मधु, मधुज्येष्ठम्, योग्यम्, रसायनसमा-

(१) 'पायूयस्यं पाणिपादौ वाक्चेतीन्द्रियसंग्रहः । उत्सर्गं आनन्दं दातृत्वं गतिं चेत्येते कर्मेन्द्रियाधिष्ठातृदेवनामानि । (६) वाचः (अग्निः), (७) बाह्वोः (इन्द्रः), (८) पादयोः (विष्णुः), (९) गुदस्य (मित्रः), (१०) मेढस्य (प्रजापतिः), एतानि पञ्च कर्मेन्द्रियाधिष्ठातृदेवनामानि । (११) मनसः (चन्द्रः) (उभयात्मकं मनः) । विषयपर्यायाः—अर्थः, इन्द्रियार्थः, गोचरः, विषयः, शब्दस्पर्शरूपरसगन्धारव्यः । विषयभेदाः—(१०) शब्दः, (२) स्पर्शः, (३) रूपम् (४) रसः, (५) गन्धः—इत्येते विषयस्य गोचरस्येन्द्रियार्थस्य च पञ्च भेदाः स्युः । यथा—कर्णगोचरः । त्वग्गोचरः । दृग्गोचरः । वाग्गोचरः । घ्राणगोचर इत्यादयः । भूतपर्यायाः—पृथिव्यादिः, भूतः, महाभूतः । भूतभेदाः—(१) खम् (आकाशः), (२) कः (वायुः), (३) शिखी (अग्निः तेजो वा), (४) जलानि (आपः), (५) उर्वी (भूमिः) । 'ख-क-शिखि-जलो-व्यं' इति पञ्च महाभूतभेदाः । भूतगुणभेदाः—(१) शब्दः, (२) स्पर्शः, (३) रूपम्, (४) रसः, (५) गन्धः । 'शब्द-स्पर्श-रूप-रस-गन्धा—काशादीनां मुख्यगुणाः स्युः । क्षीर (वृश्च) पर्यायाः—अमृतम् ऊषस्यम्, कृत्तणम्, क्षीरम्, गव्यम्, गोरसः, जीवनम्, जीवनीयम्, ज्येष्ठम्, दुग्धम्, घ्यामकम्, पयः (अस्), पीथम्, पीयूषम्, पुंसवनम्, प्रसवणम्, बालसात्म्यम्, मधु, मधुज्येष्ठम्, योग्यम्, रसायनसमा-

श्रयम्, रसोत्तमम्, वारिसात्म्यम्, सरम्, सोमजम्, सोमरसोद्भवम्, सोम्यम्, स्तन्यम्, स्वादु ।

धारोष्णप०—अमृतम् ।

सागरप०—अग्निः, समुद्रः, सागरः, शेषस्त्वत्रैव ।

कन्याप०—कन्यका, कन्या, तनया, सुता, शेषस्तु सस्त्वत्याम् ।

विष्णुप०—विष्णुः, हरिः, शेषस्त्वत्रैव ।

पत्नीप०—पत्नी, भार्या, वधूः, शेषस्तु ब्रह्मणि ।

कामदेवप०—अङ्गजः, अङ्गजनुः (उष्), अनङ्गः, अनन्यजः, आत्मभूः, धात्मयोनिः, इः, इरजः, इराजः, कञ्जनः, कञ्जसूः, कन्तुः, कन्दर्पः, कमनः, कलाकेलिः, कामः, कामदेवः, कुसुमधन्वा (अन्), कुसुमबाणः, कुसुमायुधः, कुसुमेष्टुः, चन्द्रसचिवः, चित्तोत्थः, चेतोभवः, चैत्रसखः, जराभीतः, जराभीरुः, दर्पकः, पञ्चबाणः, पञ्चशरः, पञ्चेषुः, पुष्पकेतनः, पुष्पचापः, पुष्पधनुः, पुष्पधन्वा (अन्), पुष्पध्वजः, पुष्पबाणः, पुष्पास्त्रः, पुष्पेषुः, प्रकर्षकः, प्रसूनाशनिः, प्रसूनासमः, बन्धुः, मधनः, मदनः, मधुदीपः, मधुपुष्पः, मधुसखः, मधुसारथिः, मधुसुहृत् (द्), मनः शयः, मनसिजः, मनसिशयः, मनोजः, मनोजनुः (उष्), मनोजन्मा (अन्), मनोदाही (इन्), मनोभवः, मनोयोनिः, मन्मथः, महोत्सवः, मापत्यम्, मारः, मुर्मुरः, यौवनोद्भेदः, रणरणकः, रतिपतिः, रतिप्रियः, रतिरमणः, रतिवरः, रमः, रवीष्टुः, रागरज्जुः, रूपास्त्रः, लक्ष्मीजः, लक्ष्मीजनुः (उष्), लक्ष्मीसुतः, वसन्तसखः, वामः, विधाता (तृ), विषमेषुः, विष्णुजनिः, शमान्तकः, शिखिमृत्युः, शृङ्गारजनुः

१-२८

(उष्), शृङ्गारजन्मा (अन्), शृङ्गारयोनिः, श्रीनन्दनः, संसारगुरुः, सङ्कल्पजन्मा (अन्), सङ्कल्पभवः, सङ्कल्पयोनिः, सर्वधन्वी (इन्), सुरतप्रियः, स्मरः, स्मृतिभूः, स्वरोचिः (इष्), हृच्छयः ।

कामपत्नीप०—कामकला, कामपत्नी, केलिकला, केलिकलावती, कैलती, रतिः, रागलता, सेः ।

कामपुत्रीभेदौ—(१) तृट् (ष्) (तृष्णा), (२) प्रीतिश्चैते कामस्य द्वे पुत्र्यौ स्याताम् ।

कामपरिचारकभेदाः—(१) क्रोधः, (२) दम्भः, (३) मदः, (४) मोहः, (५) लोभश्चैते पञ्च-कामस्य परिचारकभेदाः स्युः ।

कामसायकभेदाः—(१) अरविन्दम् (२) अशोकम्, (३) चूतम्, (४) नवमल्लिका, (५) नीलोत्पलम्, चैतेपञ्च कामसायकस्य भेदाः स्युः ।

कामस्य पञ्चबाणनामानि—(१) मोहनः (सम्मोहनः), (२) उन्मादनः, (३) सन्तापनः (तापनः), (४) शोषणः, (५) स्तम्भनः (मारणः, निश्चेष्टाकरणः, निश्चेष्टीकरणश्च), इत्येते कामस्य पञ्च बाणाः स्युः ।

बाणपर्यायाः—अक्षः, अजिहागः, अस्त्रकण्टकः, आशुगः, इष्टुः, कङ्कपत्रः, कदम्बः, कलम्बः, काण्डः, कादम्बः, खगः, खरुः, गाघ्रपक्षः, चित्रपुंखः, तीरम्, तूणक्ष्वेडः, नाराचः, पत्रवाहः, पत्री (इन्), पृषत्कः, प्रक्ष्वेडनः, प्रदरः, बाणः, मर्मभेदनः, मर्मभेदी (इन्), मार्गणः, रोघः, रोपः, रोपणः, लक्षहा (अन्), लोहनालः, लोहमयबाणः, वाजः, वाजी (इन्), वारः, विकर्षः—कः, विक्षेपः, विज्जालः,

२६-५६

विपाटः, विशिखः, वीरतरः, वीरशंकुः, शरः, शरुः, शायकः, शिलीमुखः, सरः, सायकः, स्थूलक्ष्वेडः, स्थूलदण्डः, ।

लोहबाणप०—अस्त्रसायकः, एषणः, काण्डगोचरः, नाराचः, प्रक्ष्वेडनः, प्रक्ष्वेदनः, प्रक्ष्वेलनः, प्रसनः, लोहनालः, सर्वलोहः ।

कुसुम (पुष्प) प०—कुसुमम्, पुष्पम्, प्रसवः, प्रसूनम्, प्रसूनकम्, फुल्लम्, मणीचकम्, मणीवकम् सुमम्, सुमनः (अस्) (न०), सुमनसः, सूनम् ।

धन्वप०—कामुकम्, चापः, धनुः, धन्व (अन्), शेषस्त्वत्रैव ।

चित्तप०—अतिन्द्रियम्, अंतःकरणम्, उच्चलम्, उच्चलितम्, गूढपथम्, गूढपदम्, चित्तम्, चेतः (अस्) (न०), मनः (अस्) (न०), मानसम्, स्वान्तम्, हृत् (द्), हृदयम् ।

चैत्रप०—चैत्रः, मधुः, शेषस्तु चैत्रमासे ।

सखि (मित्र) प०—आक्रन्दः, आत्मीयः, आप्तः, इष्टः, निजः, पांगुलकः, प्रियः, मित्रम्, वयस्यः, सखा (खि), सरव्यम्, सद्रुचिः, सवयाः (अस्) (पु०), सहचरः, सहायः, साप्तपदीनः—कः, सुहृत् (द्), स्निग्धः, स्नेह्यः, हितः ।

उक्तं चास्यलक्षणम्,

‘अहिते प्रतिषेधश्च हिते चैव प्रवर्तनम् ।
व्यसने चापरित्यागस्त्रिविधं सखिलक्षणम् ॥
अपिच-‘सन्त्यागासहनो बन्धुः सदैवानुगतः सुहृत् ।
एकक्रियो भवेन्मित्रं समप्राणः सखा भवेत् ।’

इति । श० चि १ । ६७६

शिखि (अग्नि) पर्यायाः—अग्निः, शिखी, १-२८

शेषस्त्वग्नौ ।

मृत्युप०—अन्तः, अत्ययः, अन्धकः, अमतः, अवसानम्, अस्तम्, कठमोषः, कालः, कालघर्मः, गमिः, दिष्टः, दीर्घनिद्रा, नाशः, निघनम् (पु० न०), निपातः, निमीलनम्, पञ्चता, पञ्चत्वम्, परलोकगमः, परलोकगमनम्, प्रलयः, प्राणवियोगः, भूमि-लाभः, मरणम्, मृतिः (स्त्री०), मृत्युः, (पु० स्त्री०) विलयः संस्था, ।

रूपप०—मनोहराकृतिः, रूपम्, लावण्यम्, सुन्दरता, सौन्दर्यम् ।

अस्त्रप०—अस्त्रम्, आयुधम्, प्रहरणम्, शस्त्रम्, हेतिः (स्त्री०) ।

विष्णुवाहन (गरुड) प०—अमृताहरणः, अरुणा-वरजः, अहिभुक् (ज्), उन्नतीशः, उरगाशनः, उलूतीशः, कश्यपनन्दनः कश्यपापत्यम्, कामायुः (उष्), काश्यपसुतः, काश्यपिः, खगेन्द्रः, खगेश्वरः, गरुडः, गरुत्मान् (मतु०), गरुः, चिरात् (द्), तरस्वी (इन्), तार्क्ष्यः, तार्क्ष्यनायकः, नागशत्रुः, नागान्तकः, नागाशनः, पक्षिराट् (ज्), पक्षिसिंहः, पक्षिस्वामी (इन्), पन्नगारिः, पन्नगाशनः, पवनाश-नाशः, पुष्करः, भुजगान्तकः भुजगाशनः, महापक्षः, महावीरः, महावेगः, महेन्द्रजित् (त्), मायुः, रसायनः, वज्रतुण्डः, वज्रजित् (त्), विनतातनयः विशालकः, विषापहः, विष्णुकेतुः, विष्णुरथः, विष्णुवाहनः, विष्णुविमानः, विहङ्गराजः, विहगा-धिपः, वैनतेयः, शात्मलिस्थः, शात्मली (इन्), शिलाज्जीहः, शिलावासः, शिलौकाः (अस्), सर्पारातिः, सुधाहरः, सुधाहारकः, सुधाहृत् (त्), २६-२६

सुपर्णः—कः, सुपर्णीतनय, सुमुखसूः, सुरेन्द्रजित् (त्), सौपर्ण्यः, स्वर्णकायः, स्वर्णरक्षः, हरि-
वाहनः ।

गरुडपत्नीप०—उन्नतिः, उलूनी ।

गरुडपुत्रप०—सुमुखः ।

गरुडपितृप०—कश्यपः, मारीचः ।

गरुडमातृप०—विनता, सुपर्णा, सुरर्णी ।

पक्षिप०—यङ्गुः, अगोकाः (अस्), अण्डजः, अनेकजः, उत्पतः, ऊरु, कण्ठाग्निः, कीकसमुखः, खगः, गरुमान् (मनु०), चञ्चुभृत् (त्), चञ्चु-
मान् (मनु०), छुरण्डः, तुण्डी (इन्), छुगः, द्विजः, नगोकाः (अस्), नभरुङ्गः, नभोगमः, नीडोचरणः, नीडजः, नीडो (इन्), नीडोद्भवः, पक्षी (इन्), पतगः, पतङ्गः, पतत् (त्), पतत्रिः, पतत्री (इन्), पत्ररथः, पत्रवाहः, पत्रवाहनः, पत्राङ्गी (इन्), पत्री (इन्), पिच्छन् (त्), पिपत्सन् (त्), पिपतिषन् (त्), पिपतिषुः, पीतुः, पुगः, प्लावी (इन्), भसन् (त्), मदनः, मदुरः, मलूकः, मशाकः, रसनादः, रसनारदः, लोमकी (इन्), वशाकुः, वयाः (अस्), वाजी (इन्), वातगामी (इन्), वारङ्कः, वारङ्गः, विः, विकिरः, विप्रुषः, विविष्किरः, विष्करः, विहगः, विहङ्गः, विहङ्गमः, विहायाः (अस्), वृक्षसद्मा (अन्), व्योमचारी (इन्), शकुनः, शकुनिः, शकुन्तः, शकुन्तिः, शरडः, शलकः, शुकः, सरण्डः ।

शाकुनिकपक्षिनामानि—(१) कपोतः, (२) काक, (३) कुरुरः, (४) कुलालः, (५) खञ्जनः, (६) स्तरः, (७) गृध्रः, (८) चक्र-
वाकः (६) चटकः, (१०) चाषः, (११) भाण्ड-
१-२८

रीकः, (१२) भारद्वाजः, (१३) मयूरः, (१४) वगुलः, (१५) शशघ्नः, (१६) शुकः, (१७) श्यामा, (१८) श्येनकः, (१९) श्रीकर्णः, (२०)

हारीतश्चैतानि शाकुनिकपक्षिणां नामानि ।

पक्षरर्षयाः—गरु (त्), छरः, छरन्, तनू-
रुहम्, पक्षः, पतत्रम्, पत्रम्, पिच्छम्, वाजः ।

पक्षिकुजायप०—कुनायः, नीडम् पञ्जरम् ।

स्वामिप०—राट् (ज), राजा (अत्), स्वामी (इन्), शेषस्तु रवौ ।

नागर०—काद्रवेयः, नागः, बहुफगसर्पः, मनुष्या-
कारुणालः, गूलनयुक्तसर्पः ।

नागराज०—अनन्तः, नागराजः, शेषः, शेषस्तिव-
हैव ।

नागपुरीप०—भोगवती ।

नागभेदाः—(१) वासुकिः, (२) तक्षकः, (३) महापद्मः, (४) कालीयः, (५) कुलिकः, (६) कम्बलः, (७) बलाहकः, (८) अश्वतरश्चंते
नागानामष्टौ भेदाः स्युः ।

तन्नामान्तरभेदाः—(१) अनन्तः, (२) वासुकिः
(सर्पराजः), (३) पद्मः, (४) महापद्मः, (५) तक्षकः, (६) कुलीरः, (७) कर्कटः, (८) शंख
इत्येते नामान्तरेण नागानामष्टौ भेदाः स्युः ।

तदन्ये भेदाः—(१) सुबुद्धः, (२) नन्दसारी
(इन्), (३) कर्कोटकः, (४) पृथुश्रवाः (अस्),
(५) वासुकिः, (६) तक्षकः, (७) कम्बलः,
(८) अश्वतरः, (९) हेममाली (इन्), (१०)
नरेन्द्रः, (११) वज्रदंष्ट्रः, (१२) विष, इत्येते
नागानां द्वादशभेदाः स्युः ।

नागलोकपर्यायाः—अधोभुवनम्, तलम्, नागलोकः, पातालम्, बलिवेश्म (अन्), बलिसदम् (अन्), रसा, रसातलम्, बडवामुखम् ।

पातालभेदाः—(१) अतलम्, (२) वितलम्, (३) सुतलम् (नितलम्), (४) तलातलम् (गभस्तिमत्) (मतु०), (५) महातलम्, (६) रसातलम् (सुतलम्), (७) पातालम्, इत्येते पातालस्य सप्त भेदाः स्युः ।

नागमातृपर्यायाः—कद्रुः, कद्रूः, नागमाता (तु) । लोकः—जगत्, जगती, पिष्टपम्, भुवनम्, लोकः, विश्वम्, विष्टपम् ।

लोकभेदाः—(१) स्वर्लोकः, (२) मर्त्यलोकः, (३) पाताललोकः, इत्येते लोकस्य त्रयो भेदाः स्युः ।

तदन्त्यभेदाः—(१) भूर्लोकः (विषुवद्रेखा, (२) भुवर्लोकः, (३) स्वर्लोकः (आकाशः), (४) महर्लोकः, (५) जनलोकः, (६) तपोलोकः, (७) सत्यलोकः इत्येते लोकस्य सप्तभेदाः स्युः ।

भुवनभेदाः—(१) अतलम्, (२) वितलम् (नितलम्), (३) सुतलम् (वितलम्), (४) तलातलम् (गभस्तिमत्), (५) महातलम्—(तलम्) (६) रसातलम् (सुतलम्) (७) पातालम्, (८) भूः, (९) भुवः, (१०) स्वः, (११) महः (स्), (१२) जनः, (१३) तपः (स्), (१४) सत्यश्चेत्येते भुवनस्य चतुर्दशभेदाः स्युः ।

तदुक्तमग्निपुराणे—

‘पातालानां च सप्तानां लोकानां च यदन्तरम् ।

गुहिरं तानि कथ्यन्ते भुवनानि चतुर्दश ॥ इति ।

१-२८

छिद्रवाचकशब्दाः—छिद्रम्, द्वारम्, रन्ध्रम् ।

छिद्रभेदाः—(२) द्वे नेत्रे, (२) द्वे श्रवणे, (२) द्वे नासे, (१) मुखम्, (१) मेहनम्, (१) पायुः श्चेतानि नवच्छिद्राणि स्युः ।

पन्नग (सर्प) पर्यायाः—अनिलाशनः, अहिः, आशीविषः, आशीविषः, उरगः, उरङ्गः, उरङ्गमः, कञ्चुकी (इन्), कद्रुजः, कद्रुसुतः, काकोदरः, काद्रवेयः, कुण्डली (इन्), कुम्भीनसः, गूढपात् (द्), गूढपादः, गोकर्णः, चक्री (इन्), चक्षुः कर्णः, चक्षुः श्रवाः (अस्), चिकुरः, जलशृङ्गः, जिह्वाः, जिह्वागः, दष्ट्री (इन्), दन्दशूकः, दर्वीरः, दर्वीधृत् (त्), दर्वीभृत् (त्), दीर्घजिह्वः, दीर्घशृङ्गः, दीर्घरसनः, दृक्कर्णः, दृक्श्रवाः (अस्), दृक्श्रुतिः, द्विजिह्वः, द्विरसनः, नकुपद्मा (अन्), पन्नगः, पवनाशनः, पुष्करः, पृदाकुः, प्रचलाकी (इन्), फटी (इन्), फणकरः, फणधरः, फणभृत् (त्), फणवान् (मतु०), फणाकरः, फणाधरः, फणाभरः, फणाभृत् (त्), फणावान् (मतु०), फणी (इन्), फुल्लरीकः, बिलवासी (इन्), बिलशयः, बिलशयनः, बिलेवासी (इन्), बिलेशयः, बिलोकाः (अस्), भुजगः, भुजङ्गः, भुजङ्गमः, भेकभुक् (ज्), भोगधरः, भोगभृत् (त्), भोगी (इन्), लतारसनः, लेलिहानः, वायुभक्षः, विषधरः, विषधः, विषायुधः, विशास्यः, व्याडः, व्यालः, व्याह्वः, श्वसनाशनः, श्वसनोत्सुकः, समकोलः, सरीसृगः, सर्पः, हरिः, हीरः ।

अरि (शत्रु) पर्यायाः—अरिः, रिपुः, शत्रुः

२९-५६

सपत्नः, शेषस्तु देवे ।

स्वर्णप०—कनकम्, काञ्चनम्, सुवर्णम्, स्वर्णम्, हाटकम्, शेषस्तु देवे ।

काय(शरीर)प०—अङ्गम्, अवयवस्थानम् अव-
ष्टाङ्गम्, आङ्गम्, आत्मा (अन्), इन्द्रियायतनम्,
करणम्, कलेवरम्, कायः, कुलम्, क्षेत्रम्, गात्रम्,
घनः, चतुःशाखम्, जस्तम्, तनुः, तनुः (उष्),
तनूः, दशरथः, देहः, पञ्जरः, पिण्डः, पुद्गलः
पुः(१), पुरम्, पुरी (इन्), पौरम्, प्रजनुकः, प्रजा-
नुकः, बन्धः, बलम्, बेरम्, भूः, भूघनः, भूतात्मा
(अन्), मूर्तिः, मूर्तिमत् (मतु०), वपुः (उष्), वर्ष्म
(अन्), विग्रहः, व्याघिमन्दिरम्, व्याधिस्थानम्,
शकटम्, शरीरम्, शस्तम्, शितम्, षडङ्गम्—
कम्, संहननम्, सञ्चरः, सिनम्, सूत्रशाखम्,
स्कन्धः, स्थानकम्, स्वर्गलोकेशः ।

विष्णुशक्तिभेदाः—(१) आचारा, (२) वैष्णवी,
(३) सूक्ष्मा, (४) लक्ष्मीः, (५) पुष्टिः, (६)
निरञ्जना, (७) जीवनी, (८) मोहनी, (९)
माया, चैता विष्णोर्नवशक्तयः ।

विष्णुपार्षदभेदाः—(१) कुमुदः, (२) कुमुदाक्षः,
(३) गरुडः, (४) जयः, (५) जयन्तः, (६) नन्दः,
(७) पुष्पदन्तः, (८) प्रबलः, (९) बलः, (१०)
विजयः, (११) विष्वक्सेनः, (१२) श्रुतदेवः,
(१३) सात्वतः, (१४) सुनन्दः, इत्यादयो विष्णोः
पार्षदाः स्युः ।

श्रीकृष्णपर्यायाः—अरिष्टहा (अन्), अर्जुनसखा'
अर्जुनसारथिः, कंसजित् (त), कंसरिपुः, कंसारा
तिः, कालियदमनः, कृष्णः, केशिहा (अन्), गदा-
१-२८

प्रजः, गोकुलेशः, गोपालः—कः, गोपीवल्लभः, गो-
पेन्द्रः, गोवर्द्धनधरः, चाणूरसूदनः, जयन्ताग्रजः, दामो-
दरः, दाशहिः, देवकीनन्दनः, देवकेयः, द्वारकेशः,
द्विवि दारिः, धेनुकध्वंसी (इन्), नन्दनन्दनः, नन्दा-
त्मजः, परमाश्वङ्गकः, पाण्डवायनः, पाण्डवाभीलः,
पूतनादूषणः, पूतनासूदनः, पृथिविभद्रः, पृथि-
व्यङ्गः, बभ्रुः, बलानुजः, बाणजित् (त), मथुरेशः,
मार्जः, मुरलीधरः, मुरारिः, मैन्दमर्दनः, यमलार्जुन-
भञ्जनः, यादवः, यादवेन्द्रः, राधाकान्तः, राधा-
रमणः, राधावल्लभः, रुक्मिणीप्रियः, लोहिताक्षः,
वंशीधरः, वनमाली (इन्), वसुदेवभूः, वासुदेवः,
वासुभद्रः, वृन्दावनेश्वरकः, व्रजकिशोरः, व्रज-
नाथः, व्रजमोहनः, व्रजवरः, व्रजवल्लभः, शक-
टारिः, शिशुपालनिषूदनः, शैलधरः, शौरिः,
श्रीकृष्णः, श्रीकृष्णचन्द्रः, षडङ्गजित् (त),
षड्बिन्दुः, सद्यः, साल्वारिः, सुभद्रः, सौरिः,
स्मरदेहकृत् (त) ।

श्रीकृष्णपितृप०—अनकदुन्दभिः, कृष्णपिता
(त), दिन्दुः, देवकीपतिः, भूकश्यपः, वसुदेवः,
शौरिः, श्रीकृष्णजनकः ।

श्रीकृष्णमातृप०—क्षित्यदितिः, देवकमुता,
देवकात्मजा, देवकी, देवकी. वसुदेववधूः, श्री-
कृष्णजननी ।

पितृप०—उत्पादकः, गुरुः, जनकः, जनयिता
(त) जनिता (त), जनित्रः, जन्मकारकः,
जन्मदः, जन्यः, तातः, देहकर्ता (त), पिता (त)
प्रसविता (त), बप्पः, बीजी (इन्), रेतोधाः
(अस्), वप्ता (प्त), बप्पः, बप्रः, सविता (त) ।

मातृप०—प्रवका, प्रम्वा, प्रम्वालिका, प्रम्बिका, जननिः—नी, जनयित्री, जनिः, जनित्री, जनी, जानी, प्रसूः, मधुमती, माता (आवन्तः), माता (त्), शिफा, सावित्री ।

राधाप०—राधा, राधिका, रासक्रीडेश्वरी, वृन्दावनेश्वरी, वृषभानुनन्दिनी, वृषभानुमुता, सुरभानुपौत्री ।

रुक्मिणीप०—कुण्डिनपुरपतिकन्या, प्रद्युम्न-जननी, भीष्मकपुत्री, रुक्म्यनुजा, रुक्मिणी, विदर्भजा, विदर्भराजतनया, वंदर्भी ।

श्रीकृष्णपत्नीभेदाः—(१) रुक्मिणी, (२) सत्य-भामा, (३) जाम्बवती, (४) भद्रा, (५) लक्ष्मणा, (६) कालिन्दी, (७) मित्रविन्दा, (८) नग्नजितिश्रैताः श्रीकृष्णचन्द्रस्याष्टौ पत्न्यः स्युः श्रीकृष्णभ्रातृ (बलदेव) पर्यायाः—अच्युताग्रजः, अनन्तः, एककुण्डलः, एकचरः, कामपालः, कालिन्दीकर्षणः, कालिन्दीभेदनः, गुप्तचरः, गुप्तवरः, तालध्वजः, तालभृत् (त्), तालाङ्गः, द्विविदहन्ता (न्तृ), नीलवस्त्रः, नीलाम्बरः, पौरः, प्रलम्बघ्नः, प्रलम्बभित् (द्), प्रलापी (इन्), प्रियमधुः, फालः, बलः, बलदेवः, बलभद्रः, बलरामः, बली (इन्), भद्रचलनः, भद्राङ्गः, मधुप्रियः, मुष्टिकघ्नः, मुशली (इन्), मुसली (इन्), यमुनाभित् (द्), यमुनाकर्षणः, रामः, रुक्मिदर्पः, रुक्मिदारणः, रुक्मिदारी (इन्), रुक्मिभित् (द्), रेवतीरमणः, रेवतीशः, रोहिण्यः, शेषाहिनामभृत् (त्), संवर्तकः, संवर्तकी (इन्), सङ्कर्षणः, सात्वतः, सितासितः, सीरपाणिः, सीरी (इन्), सुरा-
१-२८

वल्गुभः, सोनन्दी (इन्), हलधरः, हलभृत् (त्), हलायुधः, हली (इन्), हालः ।

बलदेवमुशलपर्यायः—सौनन्दम् ।

मुशलप०—अयोऽग्रम्, अयोनिः, मुशलः, मुषलः, मुसलः ।

बलहलप०—संवर्तकः, संवर्तकाह्वयम् ।

हलप०—गोदारणम्, लाङ्गलम्, सीरः, हलम् ।

बलदेवमातृप०—बलदेवमाता (त्), रामजननी, रोहिणी, वसुदेववधूः ।

बलदेवपुत्रप०—शठः ।

बलदेवपत्नीप०—रेवतात्मजा, रेवती, रोहिणी-स्नुषा ।

बलदेवभगिनीप०—नन्दनन्दिनी, नन्दपुत्री, नन्दा, नन्दात्मजा, नन्दिनी, नन्दी, बलदेवाग्रजा, यशो-दात्मजा, विन्ध्यवासिनी, विन्ध्याचलनिवासिनी, शेषस्तूमायाम् ।

भगिनीप०—जामिः, धामिः—मी, भगिनी, भगिनी, सहोदरा—री, सोदरा, स्वसा (सृ) ।

ज्येष्ठभगिनीप०—अग्रजा, अवन्ती, अम्बा, जामिः, ज्येष्ठा ।

कनिष्ठभगिनीप०—अनुजा, अम्बिका, अवरजा, कनियसी, कनिष्ठा, कन्यसा ।

कालिन्दीप०—अर्कसुता, अर्कमजा, कलिन्द-कन्या, कलिन्दतनया, कलिन्दपुत्री, कलिन्दशैलजा, कालिन्दी, तपनतनूजा, तपनी, तापी, दिवाकरा-त्मजा, यमनी, यमभगिनी, यमस्वसा (सृ), यमा-नुजा, यमी, यमुना, शमनस्वसा (सृ), श्यामा, सूर्यजा, सूर्यतनया, सूर्यसुता ।

धनप०—कालः, प्रमः, शेषस्तु ममे ।

मदिराप०—मदिरा, मस्रम्, सुरा, शेषस्तु वरुणे ।

प्रियप०—प्रियः, ब्रह्मभूः ।

चन्द्रप०—कृष्णतातः, गोपमुख्यः, नन्दः, यशोदा-

जानिः, वसुदेवसखा, व्रजेश्वरः ।

यशोदाप०—कृष्णजननी, नन्दपत्नी, यशोदा,

विन्ध्यवासिनीमाता (तु), व्रजेश्वरी ।

श्वेत्प०—आभीरः, गोधुक, (हू), गोपः, गोपालः,

गोसंख्यः, वल्लवः ।

गोपीप०—गोपवधूः, गोपसुता, गोपाङ्गना, गोपा-

लिका, गोविका, गोपी, राधासखी, व्रजाङ्गना ।

गोकुलप०—गोकुलम्, नन्दावासः, श्रीकृष्ण-

निवासप्रायः ।

व्रजभूमिप०—व्रजभूः, व्रजमण्डलम् ।

वृन्दावनपर्यायौ—वृन्दावनम्, श्रीकृष्णावासः ।

श्रीकृष्णजन्मपुरी (मथुरा)प०—मथुरा, मथूरा,

मथुपुरी, मथुरा, मथुवनम्, मथुपञ्चम् ।

नृपपर्यायाः—नृपपतिः, नृपनीपतिः, इन्द्रः, इक्ष्वाकुः,

क्षितिपः, इक्ष्वाकु (ज), इक्ष्वाकु (त), इक्ष्वाकु,

नरदेवः, नरपः, नरपतिः, नरपालः, नरेन्द्रः,

नाभिः, नायकाधिपः, नृपः, नृपतिः, नृपालः,

पार्थः, पार्थिवः, पृथिवीशक्तः, प्रजापः, प्रजापतिः,

व्रजेश्वरः, भूपः, भूपतिः, भूपालः, भूभुक् (ज),

भूभुक् (त), भूमिपः, भूमीन्द्रः, मध्यलोकेशः,

महीक्षिप् (त), महीपः, महीपतिः, महीपालः,

सूर्याभिषिक्तः, सूर्यावसिक्तः, राट् (ज), राजा

(भन्त), लोकपालः, स्कन्दः, स्कन्धः ।

उक्तं त्वं हस्तसुभे—४२६

‘राजा राजन्यो राट् प्रजापतिः’ इति ।

४२१ अथ्य दीकायां पृ० ५६४ ।

मथुरानुप०—मथुरा, उग्रसेनः, कंसजनकः,

कंसवतीतात, देवकाग्रजः, देवकीपितृभ्यः,

श्रीकृष्णमातामहः ।

नृपभेदाः—(१) मरुतः (आविक्षितः),

(२) सुहो (हा) ऋः (आतिथिनः), (३) अङ्गः,

(बृहद्वयः), (४) शिबिः (श्रीशीनरः), (५) अरतः

(बोध्यन्तिः), (६) रामः (बाशरथिः),

(७) भगीरथः (गङ्गाजनकः), (८) दिलीपः

(रघुजनकः), (९) मान्धाता (तु) (यैवना-

श्वः), (१०) ययातिः (नाहुषः), (११) अम्ब-

रीषः (नाभागः), (१२) शशविन्दुः (चैत्ररथः),

(१३) गयः (मासूतं रयसः), (१४) रन्तिदेवः

(साङ्कत्यः), (१५) समरः (इक्ष्वाकुवंशजः),

(१६) पृथुः (वैव्यः), इत्येते भारते षोडश

महान्तो नृपतयः स्युः ।

कंसपर्यायाः—मथुराकात्मजः, उग्रसेनसुतः, कंसः,

कंसासोदरः, कृष्णमातुलः, जरासन्धजामाता

(तु) ।

कंसाप०—मथुराकतनुजा, उग्रसेनसुता, कंसममिनी,

कंसवती कंसा, वसुदेवानुजपत्नी ।

श्रीकृष्णनिवासपुरीप०—मन्दिनगरी, द्वारकः,

द्वारका, द्वारकापुरी, द्वारवती, द्वारावती,

द्वारिका, वनमालिनी ।

श्रीकृष्णमाताभेदौ—(१) नन्दनमाला (२) अम-

माला, चैते द्वे माले स्याताम् ।

श्रीकृष्णमंत्रिपर्यायौ—उग्रवः, प्रवन्ध्याधिः ।

श्रीकृष्णस्वयम्भवंशप०—शतानन्दः ।

श्रीकृष्णसखिप०—अर्जुनः, धनञ्जयः, पार्थः ।

श्रीकृष्णसारथिभेदौ—(१) दारुकः, (२) सारथ-
किः, चेतो हौ सारथी स्याताम् ।

सारथकिपर्यायाः—पार्थशिष्यः, युयुधानः, शिने-
नप्ता (पु); सारथकिः ।

श्रीकृष्णहयभेदाः—(१) मेघपुष्पः, (२) बला-
हकः, (३) शैव्यः, (४) सुप्रोवश्चते श्रीकृष्णरथ-
स्य चत्वारोऽश्वाः स्युः ।

प्रद्युम्नपर्यायाः—कार्णिगः, कृष्णजनुः (उष्),
कृष्णजन्मा (अन्), भूषकेतनः, भूषध्वजः,
प्रद्युम्नः, मकरकेतनः, मकरध्वजः, मकराङ्कः—
कः, मीनकेतनः, मीनकेतुः, मीनाङ्कः, रुक्मिणी-
नन्दनः, शंवरारिः, शम्बरसूदनः, शम्बरारिः,
शूर्पकारातिः, शूर्पकारिः, श्रीकृष्णपुत्रः ।

तत्पत्नीभेदौ—(१) रतिः, (२) रुक्मिणी चैवे
द्वे भार्ये स्तः ।

अतिरुद्धपर्यायाः—प्रतिरुद्धः, उपापतिः, उवारमणः,
उपेशः, ऋष्यकेतुः, ऋष्यकेतनः, ऋष्यकेतुः,
ऋष्याङ्कः, भूषकेतुः, बाणारिः, ब्रह्मसूः,
विश्वकेतुः ।

तत्पत्नीष०—प्रतिरुद्धभार्या, उषा, ऊषा, चित्र-
लेखासखी, प्रद्युम्नस्तनुषा, बाणासुरमुना, विन्ध्या-
वतीपीथी ।

शिवपर्यायाः—अकुतश्चनः, अक्षतः, अग्निलाचनः,
अजः, अञ्जनः, अट्टहासः, अण्डकलरेचनः, अद्रि-
धन्वा (अन्), अन्धकरिपुः, अन्धकसूदनः, अपरा-
जितः, अर्द्धबाहनः, अम्बरीषः, अर्द्धकाशः,
१-२८

अर्द्धमकुटः, अव्ययः, अष्टमूर्तिः, अकुरारिः,
अस्त्रधन्वा (अन्), अहिपद्मङ्कः, अहिबुध्नः,
अहिबध्नः, अहिबुध्न्यः, आशावासाः (अस्), ईशः,
ईक्षानः, ईश्वरः, उः, उग्रः, उड्डीशः, उन्मत्तभेदाः,
उमापतिः, उत्तन्दकः, ऊर्ध्वरेताः (अस्),
एकदृक् (श), एकलिङ्गः, कङ्कटीकः, कटपूः,
कटभवंः, कटाटङ्कः, कण्ठेकाशः, कपर्दी (इन्),
कपालभृत् (त्), कपाली (इन्), कपिशः,
कामारिः, कालकण्ठः, कालञ्जरः, कूटकृत् (त्),
कृतकरः, कृत्तिवासाः (अस्), कृष्णानुरेताः,
केदारः, कोपवादी, (इन्), कोलः, क्रतुध्वंसी
(इन्), खट्वाङ्गी (इन्), खण्डपरशुः, खण्डपशुः,
खरः, गङ्गाधरः, गजदेत्यभित् (इ), गजारिः,
गिरिशः, गिरीशः, गुहाकेशः, गुरुः, गुह्यः,
गुह्यगुरुः, गोपतिः, गोपालः, वसः, चन्द्रिकः,
चन्द्रमीलः, चन्द्रशेखरः, जसद्योनिः, जटाभाटः,
जटाटीनः, जटादीरः, जटावान् (मनु०), जयन्तः,
जोडिङ्गः, भाण्डः, भ्रिष्टिकान्तः, भोटिङ्गः,
डिण्डीशः, तमोहा (अन्), तरुणेन्दुशेखरः,
त्रिपुरान्तकः, त्रिपुरारिः, त्रिसोचनः, ध्वम्बकः,
दक्षाध्वगरातिः, दशबाहुः, दशाव्ययः, दशोत्तमः,
दिगम्बरः, दिग्वासाः (अस्), दिशांप्रियः, दिशा-
प्रियतमः, द्वायुद्धः, देवमणिः, धूमः, धूर्जटिः,
धूर्तकूटः, धृजः, नटराट् (ज), मन्त्रिबद्धमः,
नराधारः, नरास्त्रिमाली (इन्), नवशक्तिः,
नाट्यप्रियः, नीलकण्ठः, नीलघ्रीवः, नीललोहितः,
पञ्चमुखः, परमेश्वरः, पशुपतिः, पाण्डुध्वजः,
पिङ्गदृक् (श), पिशाङ्गी (इन्), पुरविट् (श),
२९-३६

प्रमथोधिपः, प्रहसः, बकः, बभ्रुः, बहुरूपः, बुद्धः, भगनेत्रान्तकः, भगाली (इन्), भद्राकः, भद्रेस्वरः, भरुः, भर्गः, भर्ग्यः, भवः, भालदृक् (श्), भाल-
लाञ्छनः, भीमः, भीष्मः, भूतेशः, भूमिकायः, भैरवः, भोगः, भौतिकः, मः, मखरिपुः, मन्दर-
मणिः, महाकालः, महाङ्गीतः, महादेवः, महा-
नटः, महानादः, महाम्बुकः, महाव्रतः, महाव्रती
(इन्), महेशः, महेश्वरः, मिहिराणः, मडः,
मृत्युञ्जयः, योगी (इन्), रुद्रः, रुलन्दः, रेरिहाणः,
रेवतः, लुनायवाहारिः, वरः, वरदः, वराकः,
वर्बटः, वह्निरेताः (अस्), वामः, वामदेवः, वार्वाह-
वाहः, विरूपाक्षः, विशालाक्षः, विषान्तकः, विहायः,
शिरोरुहः, वृद्धः, वृषकेतुः, वृषध्वजः, वृषपर्वा
(अन्), वृषवाहनः, वृषाकपिः, व्योमकेशः, शङ्कुः,
शम्भुः, शर्वः, शवरः, शशिभूषणः, शशिशेखरः,
शायी (इन्), शितिकण्ठः, शिपिविष्टः, शिवः,
शिवेशः, शिशिरः, शूली (इन्), शैलवासी (इन्),
श्मशानसद्मा (अन्), श्रीकण्ठः, षाण्डः, सञ्जः,
सन्धानाटी (इन्), समुद्रवाहनः, सम्बरारिः,
सर्वजः, सर्वजः, सर्वतोमुखः, सिताङ्गः, सुप्रसादः,
सुभगः, सुमहान् (त्), स्त्रीदेहाङ्गः, स्थाणुः,
स्यान्तः, स्मरशासनः, स्मरहरः, स्वभूः, हः, हरः,
हरिः, हिरण्यरेताः (अस्), हीरः, नटराजराजः ।
तदन्त्ये पर्यायाः—अधीशः, अर्द्धनारीक्षः, कङ्काल
माली (इन्), काशीनाथः, कुलेश्वरः, कैलासनि-
केतनः, खेचरः, तीव्रः, देवदेवः, धरणीश्वरः,
नन्दीश्वरः, प्रियतमः, फणधरधरः, भीरुः,
भीषणः, भूरिः, भृङ्गीशः, यमान्तकः, रसनायकः,
१-२६

शिविविष्टः, सिद्धदेवः, हररूपः, हिण्डी (इन्)
हिमाद्रितनयापतिः ।

शिवस्याष्टमूर्तिभेदाः—(१) सर्वः (क्षितिमूर्तिः),
(२) भवः (जलमूर्तिः), (३) रुद्रः (अग्निमूर्तिः),
(४) उग्रः (वायुमूर्तिः), (५) भीमः (आकाश-
मूर्ति), (६) पशुरतिः (यजमानमूर्तिः), (७)
महादेवः (चन्द्रमूर्तिः), (८) ईशानः (सूर्यमूर्तिः),
इत्येते शरभमूर्तेः शिवस्याष्टपादाः स्युः ।

आशापर्यायाः—आशा, दिक्, दिशा शेषस्तु
दिशि ।

वासः प०—वस्त्रम्, वास (अस्), शेषस्तु रवी ।

कालप०—कालः, नीलः, श्यामः, शेषस्तु शनौ ।

कण्ठप०—कण्ठः, गलः, निगरणः ।

कृत्ति (चर्म) प०—प्रजिनम्, अमृग्धरा, कृत्तिः,
चर्म (अन्), छविः, छादनी, त्वक् (च्) ।

गिरिप०—अद्रिः, गिरिः, पर्वतः, शेषस्तु देवे ।

शिवगिरि (कैलास) प०—अष्टापदः, कैलासः,
धनदावासः, रजताद्रिः, स्फटिकाचलः, हराद्रिः,
हिमवद्ध (द्र) सः ।

ईशप०—ईशः, स्वामी, शेषस्तु रवी ।

रजतप०—इन्दुलोहम्-कम्, कलघोतम्, कुप्यम्,
कुमदाह्वयम्, खजूरम्, खजूरम्, चन्द्रभीरु,
चन्द्रभूतिः, चन्द्रलोहम्—कम्, चन्द्रवपुः (उष्),
चन्द्रहासम्, चन्द्राह्वयम्, जवीयसम्, तप्तरूपकम्,
तारम्, त्रापुषम्, दुर्वर्णम्, कम्, घोतम्, भीरुकम्,
महावसु, महावसु, महाशुभ्रम्, यवीयसम्,
रङ्गबीजम्, रजतम्, रश्मिजालम्, राजरङ्गम्,
रुचिरम्, रूप्यम्, रौप्यम्, लोहराजकम्, वज्रजी-
२६-५६

वेनम्, वसु, वसुश्रष्टम्, वाक्धलम्, शुभ्रम्, शोध्यम्, श्रष्टम्, श्वेतम्-कम्, सितम्, सुभीरु, सृप्रभीरु, सोधम्, सोम्यम् ।

गुडाका (निद्रा) पर्यायाः—गुडाका, तन्द्रा, तन्द्रिः—
न्द्री, तामसी, नन्दीमुखी, निद्रा, प्रमीला,
शयनम्, श्वासहेतिः (स्त्री), संलयः, संवेशः,
स्वप्नम्, स्वापः ।

अधिकनिद्राप०—सुखसुप्तिका, सुप्तम्, सुस्वापः,
जटाप०—जटा, सटा ।

चन्द्रप०—इन्दुः, चन्द्रः, विधुः, शशी (इन्)
शेषस्तु चन्द्रे ।

शेखरप०—अवतंसः, आपीडः, उत्तंसः, वतंसः,
शेखरः ।

गङ्गाप०—अर्घ्यतीर्थः, अलकनन्दा, उग्रशेखरा,
ऋषिकुल्या, कुमारसूः, खापगा, गङ्गाका, गङ्गा,
गङ्गाका, गङ्गिका, गान्दिनी, गान्धिनी,
जह्नुकन्या, जह्नुतनया, जह्नुप्रजा, जह्नु-
सुता, जाह्नवी, ज्येष्ठा, तीर्थराजः, त्रिदशदीधिका
त्रिपथगा, त्रिमागंगा, त्रिमार्गा त्रिस्रोताः (अस्),
अध्वगा, देवनदी, देवसिन्धुः, देवापगा, धर्मद्वी,
नन्दिनी, निर्जरनिम्नगा, पुण्या, भगीरथप्रजा,
भवायना, भागीरथी, भीष्मजननी, भीष्मसूः,
मन्दाकिनी, रुद्रशेखरा, विष्णुपदी शिवशेखराः,
शुभ्रा, शैलेन्द्रजा, समुद्रसुभगा, सरिद्वरा,
सितसिन्धुः, सिद्धसिन्धुः, सिद्धापगा, सुधा,
सुरदीधिका, सुरनदी, सुरनिम्नगा, सुरवृन्द-
वन्दितपदा, सुरसरित् (त्), सुरसरिद्वरा,
सुरापगा, सुरालयगमा, स्वरपगा, स्वर्गवापी,

१-२८

स्वर्गसरिद्वरा, स्वर्गपगा, स्वर्गदी, स्वर्धुनी,
स्वर्वापी स्वरपगा, हरशेखरा, हिमाद्रिसुता,
हैमवती ।

शिखाप०—केशपाशी, केशी, चूडा, शिखण्डिका,
शिखा ।

मौलि (मुकुट) प०—उष्णीषम्, किरीटम्,
कोटीरम्, मकुटः, मुकुटम्, मौलिः ।

जगत्प०—जगत्, भुवनम्, लोकः, शेषस्त्वत्रैव ।

योनिप०—कारणम्, शेषस्त्वत्रैव ।

शिवस्य दशाऽव्ययभेदाः—(१) ज्ञानम्, (२)
वैराग्यम्, (३) ऐश्वर्यम्, (४) तपः (अस्), (५)
सत्यम्, (६) क्षमा, (७) धृतिः, (८) स्रष्टृत्वम्,
(९) आत्मसम्बन्धः, (१०) अधिष्ठातृत्वम्, इत्येते
शिवस्य दशाऽव्ययाः स्युः ।

नरपर्यायाः—नरः, मनुजः, मानवः, शेषस्तु देवे ।

अस्थिप०—अस्थि (न०), कर्करः, कीकसम्,
कुल्यम्, देहधारकम्, भारद्वाजम्, मज्जकृत् (त्),
मांसपित्तम्, मेदस्तेजः (अस्) (न०), मेदोजम्,
श्वदयितम् सारः, हड्डम् ।

मालिप०—मालावान् (मनु०), माली (इन्) ।

नाट्यप०—तांडवम्, नटनम्, नर्तनम्, नाट्यम्,
नृत्तम्, नृत्यम्, लास्यम् ।

प्रिय०—प्रियः, बल्लभः, शेषस्त्वन्यत्र ।

कालपर्यायाः—कालः, कृष्णः, नीलः, शेषस्तु शनी

ग्रीवाप०—कन्धरा, ग्रीवा, धमनिः, शिरोधरा,
शिरोधिः ।

भालप०—अलिकम् अलीकम्, गोधिः (स्त्री०) ।

भालम्, ललाटम् ।

२६-५६

दृक्प०—महि (तु) दृक् (शु), नयनम्, नेत्रम्
शेषस्त्वन्प० ।

सुलाय (महिष) प०—कासरः महिषः, सुलायः
शेषस्तु यथे ।

बाहप०—यानम्, बाहः, बाहनम्, शेषस्तु
ब्रह्मरि ।

अरिप०—अरिः, रिपुः, शत्रुः, सपत्नः, शेषस्तु देवे ।
शिवशत्रुभेदाः—(१) कामः, (२) अन्धकः,

(३) यमः, (४) गजः, (५) पुरः (त्रिपुरः),
(६) पूषा (अन्), (७) मक्षः इत्यादयः शिवस्य

शत्रुभेदाः स्मृः ।
शिवजटापर्यायाः—कपर्दः, जटाजूटा, जटावन्धः ।

शिवसनप०—अदवाङ्गः, सुखंघुणः, सुखंघुणः ।
शिवधनुःप०—अजकावम्, अजगवम्, अजगावम्,

अजोववम्, अजगवम्, पिनाकम्, युग्यम् ।
शिवसक्तिभेदाः—(१) वामा, (२) ज्येष्ठा, (३)

शिवा, (४) शोभी, (५) चित्तोन्मादकरी, (६)
सुखा, (७) काली, (८) कलेवरा, (९)

भूतदमनी, इत्येताः शिवस्य नव शक्तयः स्मृः ।
ब्राह्म्याविसप्तवत्सुभेदाः—(१) ब्राह्मी, (२)

माहेस्वरी, (३) कोमरी, (४) वैष्णवी, (५)
वाराही, (६) इन्द्राणी (ऐन्द्री), (७) वामुण्डा

(नारसिंही), इत्येताः ब्राह्म्यायाः सप्तमातरः
स्मृः ।

ऐश्वर्यपर्यायाः—ऐश्वर्यम्, भूतिः, विभूतिः ।
ऐश्वर्य (सिद्धि) भेदाः—(१) अणिमा (अन्), (२)

महिमा (अन्), (३) गरिमा (अन्), (४) लघिमा
(अन्), (५) प्राप्तिः (स्त्री०), (६) प्राकाम्यम्,

१-२८

(७) ईशित्वम्, (८) वसित्वम्, इत्येताः अष्ट-
सिद्धयः स्मृः ।

शिवपारिवपर्यायाः—गणः, परिवारः, पार्षदः,
पार्षदः, प्रमथः ।

शिवयन्त्रविशेषप०—कुंतालकः, मेलकः, हेलकः ।
शिवप्रतीहारप०—तण्डुः, ताण्डवतालिकः, तुण्डी

(इन्), द्वाःस्थः, नन्दिः—कः, नन्दिकेश्वरः,
नन्दिकः, नन्दी (इन्), नन्दीश्वरः ।

शिवगणदेवता—कुष्माण्डः—कः, कूष्माण्डः—कः
केलकिलः, गणपतिप्रियः ।

शिवद्वारपालविशेषप०—अस्थिविग्रहः, चर्मो
(इन्), नाडीदेहः, नाडीविग्रहः, भृङ्गरिटः—टिः,

भृङ्गरीटिः, भृङ्गी (इन्), महाकायः, महाकालः,
महाभीषः, शटङ्गरी (इन्), लूनदोः (इन्), लूनवङ्गः,

शलः ।
शरभरूपिशिवपर्यायो—भैरवः, महाभैरवः ।

वीरभद्रप०—देवाजः, वीरभद्रः, हीराजः ।
शिवबाहनप०—वधः, धूषः ।

गोम०—अण्डवान् (कुहू), उक्षा (अन्), अक्षमः,
ककुद्मान् (मतु०), गौः (गो), बलीवर्दः, भद्रः,

वाङ्मेवः, वृषः—भः, शक्वरः, शाक्वरः, शाङ्करः,
सीरमेयः ।

शोभेदाः—अन्यन्तरे द्रष्टव्याः ।
पार्वतीपर्यायाः—अद्रिजा, अनन्ता, अपरुजा,

अपर्णा, अमोघा, अम्बिका, अष्टादशभुजा, आर्या,
इन्द्रमणिनी, इन्द्रस्वसा (स्त्री०), ईश्वरा-री, उपचा-

रिणी, उमा, एकपर्णा, एकपाटला, एकानशा,
करालिका, कबुरी, कलापिनी, कान्तारवासिनी,

२६-५६

कात्यायनी, कालङ्गमा, कालङ्गरी, कालदेवनी,
काक्षरणी, कालायनी, काली, किराती, कुण्डा,
कुम्हा, कुमारी, कुसवेधता, कुम्हा, कुलेश्वरी, कुहा-
वती, कृष्णविज्जला, कृष्णमिनिनी, कृष्णस्वसा
(स), कृष्णा, केसी, कंटरी, कोटवी, कोटित्री,
कोशिकी, कोमङ्करी, कोमा, गणनायिका, गदिनी,
गान्धर्वी, गार्गी, गिरिजा, गोकुलोद्भवा, गोला,
गोतमी, गौरी, गजाञ्जनी, चण्डिका, चण्डी,
चारणा, जयन्ती, जया, जांगुली, जारी, तामसी,
त्र्यम्बका, दक्षकन्या, दक्षजा, ददुरा, दाक्षायणी,
दुर्गा, दृषद्वती, लकुला, नन्दपुत्री, नन्दयन्ती, नन्दा,
नन्दिनी, नारायणी, निरञ्जना, निशुम्भमथनी,
नीलवस्त्रा, परमब्रह्मचारिणी, परमेष्ठिनी,
पार्वती, पितृगणा, पुरजाः (अस्), प्रकीर्णकेसी,
प्रकृष्णाष्टी, प्रगल्भा, प्रभा, बदरीवासि, बहिष्ब-
जा, बलदेवमिनिनी, बलदेवस्वसा (स), बहुपुत्री,
बहुभुजा, बाभ्रवी, ब्रह्मचारिणी, भगवती, भद्र-
काली, भवानी, भीमा, भूतनायिका, भ्रामरी,
मन्दरवासिनी, मन्दराबासा, मलयवासिनी, महा-
काली, महाजया, महादेवी, महानिशा, महामाया,
महारात्री, महरीद्री, महाविद्या, महिषमथनी, मातृ-
माता (तृ), मानस्तोका, मृडाणी, मेनकात्मजा,
मेनाजा, मेनात्मजा, मेनाकमिनिनी, मेनाकस्वसा
(स), यममिनिनी, यमस्वसा (स), यमबी, योमिनी,
रक्तवन्ती, राममिनिनी, रामस्वसा (स), रक्षाणी,
रेवती, रोद्री, लम्बा, वज्रा, वीरा, वासुकिनी,
वाल्मीकी, विक्रमा, विकराला, विजया, विन्ध्यनि-
लवा, विन्ध्यवर्त्मिनी, विन्ध्याचलनिवासिनी,

विरजाः (अस्), विलङ्गा, विशालाक्षी, शक्तिः,
शण्डिली, शतमुखी, शर्वाणी, शाकम्भरी, शिखर-
वासिनी, शिवदूती, शिव, शिवी, शुम्भमथनी,
शूलभरा, शूमधत्, (स), शैला, शैलेयी, धैष्टी,
सती, सर्वमङ्गला, सावित्री, सिंहयाना, सिंहरथा,
सिंहवाहना, सिनीवाली, सुनन्दा, सौः, स्कन्द-
माता, (तृ), हासा, हिण्डी, हिमा, हीरी, हैमवती ।
पार्वतीसखीभेदी—(१) जया, (२) विजया, त्रैते,
पार्वत्या द्वे सख्यौ स्याताम् ।
पार्वतीवाहनपर्यायः—मनस्तालः । एष पार्वतीसिंह-
स्य नाम ।

यानप०—यानम्, वाहनम्, शेषस्तु ब्रह्मणि ।
सिंहप०—प्रगोकाः (अस्), इकारि, कण्ठीरवः,
करिदारकः, करिमाचलः, केशरी (इन्), केशी
(इन्), केसरी (इन्), क्रव्यात् (द्), क्रव्यावः, सज-
मोचनः, गणेश्वरः, गन्धोष्णीषः, शर्मितासहः, चित्र-
कायः, तुल्यविक्रमः, दशमीरवः, दीप्तः, दीप्तवि-
ज्जलः, दृप्तः द्विरदान्तकः, नखरायुधः, नखी (इन्),
नगीकाः (अस्), नमः कान्तः, पञ्चनखः, पञ्च-
मुखः, पञ्चशिखः, पञ्चाननः, पञ्चबास्यः, पञ्च-
क्षुषः, पास्त्रिन्द्रः, पारीन्द्रः, पुण्डरीकः, बली (इन्),
बहुबलः, भीमविक्रमः, भीमविक्रान्तः, भरतनखः,
महानादः, महावीरः, सान्नी (इन्), मृगदृष्टिः,
मृगद्विद् (व), मृगपतिः, मृगरोट् (व), मृगराजः,
मृगरिपुः, मृगाधिपः, मृगारिः, मृगाशनः, मृगेन्द्रः,
रक्तजिह्वः, खनीकाः (अस्), वज्रराजः, विक्रमी
(इन्), विक्रान्तः, व्याधीर्जास्यः, शार्दूलः, शूरः,
शृङ्गोष्णीषः, शैलाटः, श्वेतपिङ्गः, श्वेतपिङ्गः

सकृत्प्रजः, सटाङ्कः, सिंहः, सुगन्धिः—कः, हरिः, हरितः, हर्यक्षः, हस्तिशत्रुः ।

चामुण्डाप०—कपालिनी, कर्णमोटी, चण्डमुण्डा, चर्चिका, चर्चा, चर्ममुण्डा, चामुण्डा, भैरवी, महागन्धा, महाचण्डी, मार्जारकर्णिका ।

गणेशप०—आखुगः, आखुयान, आखुरथः, एकदंष्ट्रः, एकदन्तः, एकरदः, गजवदनः, गजाननः, गजास्यः, गणपतिः, गणाधिपः, गणेशः, चतुर्भुजः, तुन्दिलः, त्रिधातुकः, द्विशरीरः, द्वैमानुरः, नागाननः, परशुधरः, परशुभृत् (त्), पशुपाणिः, पृश्निगर्भः, पृश्निशृङ्गः, प्रमथधिपः, मूषवाहनः, मूषिकरथः, मोदकवल्लभः, लम्बजठरः, लम्बोदरः, वक्रपादः, वक्रभुजः, वक्रगुण्डः, विघ्ननायकः, विघ्ननाशकः, विघ्ननाशनः, विघ्नराजः, विघ्नविनायकः, विघ्नहारी (इन्), विघ्नेशः, विघ्नेशानः, विघ्नेश्वरः, विनायकः, विषाणान्तः, शिवपुत्रः, सदामदः, सिन्दूरवल्लभः, हस्तिमल्लः, हस्तिमुखः, हस्तिराजः, हेरम्ब ।

गजप०—अनेकपः, अन्तःस्वेदः, अन्तःस्वेदी (इन्), अप्रस्वेदः, असुरः, इभः, कजः, कटी (इन्), कपिः, कम्बुः, करटी (इन्), करिः, करी (इन्), करेणुः, कुञ्जरः, कुम्भी (इन्), कुषी (इन्), गजः, गम्भीरवेदी, (इन्), गर्जः, जटी (इन्), जलकाक्षः, जलकाक्षी (इन्), जलकान्तः, जलाकाक्षः, जलाकाक्षी (इन्), दन्तावलः, दन्ती (इन्), दीर्घपवनः, दीर्घमारुतः, द्विदन्तः, द्विपः, द्विपायी (इन्), द्विरदः, द्विविषाणकः, ध्वजः, नागः, निर्भरः, निर्लूनः, पक्षी (इन्), १-२८

पिचिलः, पिण्डपादः, पीलुः, पुष्करी (इन्), पेचकी (इन्), पेचिलः, मतङ्गः, मतङ्गजः, मदवृन्दः, महामदः, महामृगः, महाशयः, मातङ्गः, मृगः, रदी (इन्), राजिलः, राजीवः, लतारत, लतालकः, वारणः, वाराङ्गः, विलोमजिह्वः, विलोमरसनः, वेतण्डः, व्यालः, गुण्डालः, गुण्डाली (इन्), शूर्पकर्णः, षष्टिहायनः, सामजः, सामयोनिः, सामोद्भवः, सिन्धुरः, सूचिकाधरः, सूर्पकर्णः, सूर्पश्रुतिः, स्तम्बेरमः, हस्ती (इन्) ।

गजभेदाः—(१) ऐरावतः, (२) पुण्डरीक इत्यादयो गजस्याष्टौ भेदाः स्युः । शेषस्तु दिग्बर्ग ।

द्वैमानुरभेदौ—(१) दुर्गा, (२) चामुण्डा । इति ।

अथया—

(१) दुर्गा, (२) हस्तिनी, चैते गणेशस्य द्वे मातरी स्याताम् ।

मूषकपर्यायाः—आखुः, उन्दरः, उन्दुरः, उन्दुरुः, खनकः, मुषकः, मूषः—कः, मूषिकः, वृषदशनः, वृषः, वृषलोचनः, सूच्यास्यः ।

वाहनप०—यानम्, वाहनम्, शेषस्तु ब्रह्मणि ।

मोदकप०—मोदकः, लङ्कुः ।

वल्लभप०—प्रियः, वल्लभः ।

लम्बप०—दीर्घः, लम्बः ।

उदरप०—उदरम्, कुक्षिः, गर्भः, जठरम्, तुन्दम्, तुन्दिः (स्त्री०), पिचण्डः, मलुकः, रोमलताधारः ।

स्कन्धप०—अग्निजन्मा (अन्), अग्निभूः, अग्निसुतः, उमासुतः, करवीरकः, कान्तः, कामजित्, (त्), कामदः, कार्तिकेयः, कुक्कुटध्वजः, कुमारः, २९-५६

कृत्तिकासुतः, क्रौञ्चदारणः, क्रौञ्चवंरी (इन्),
क्रौञ्चारातिः, क्रौञ्चारिः, गङ्गासुतः, गाङ्गेयः,
गुहः, गौरीपुत्रः, गौरीसुतः, गोरेयः, चण्डः,
जयन्तः, तारकजित् (त्), तारकवंरी (इन्),
तारकान्तकः, तारकारिः, दिग्म्बरः, देवसेनापतिः,
द्वादशबाहुकः, द्वादशाक्षः, नीलदंष्ट्रः, पवित्रः,
पार्वतीनन्दनः, बर्हिणवाहनः, बालचर्यः, बालु-
लेयः, ब्रह्मगर्भः, ब्रह्मचारी (इन्), भूतेशः, मयूर-
केतुः, मयूररथः, महातेजाः, (अस्), महासेनः,
महिषार्दनः, महोजाः (अस्), मातृवत्सलः,
रेवतीजः, वासुदेवप्रियः, विशाखः, विश्वामित्र-
प्रियः, वैजयन्तः, शक्तिजन्मा (अन्), शक्तिधरः,
शक्तिपाणिः, शक्तिभूत् (त्), शरजः, शरजन्मा
(अन्), शरभूः, शरवणोद्भवः, शिखिवाहनः,
शिशुः, शीघ्रः, शुचिः, षडाननः, षण्मुखः, षष्ठी-
स्वामी, षाण्मातुरः, सिद्धसेनः, सुब्रह्मण्यः, सेनानीः
(पुं०), स्कन्दः, स्वामी (इन्), स्वाहेयः ।
तत्पत्नीप०—जयन्ती, देवसेना । शेषस्तिवन्द्र-
पुत्र्याम् ।

तत्स्त्रप०—शक्तिः (स्त्री०) ।

तत्पृष्ठजप०—नैगमेयः, विशाखः, शालः ।

तद्वाहनप०—कैकी (इन्), खिलखिलः, गरवतः,
चन्द्रकी (इन्), चित्रपिङ्गलः, नगावामः, नील-
कण्ठः, नृत्यप्रियः, बर्हिणः बर्ही (इन्), बहुलप्रीवः,
मयुकः, मयूरः, मरुकः, मार्जारकण्ठः, मेघनादा-
नुलासकः, मेघसुहृत् (द्), शिखावलः, शिखी
(इन्), शुक्लापाङ्गः, सर्पभुक् (ज्), स्थिरमदः ।

तद्गणप०—बालग्रहाः, पूतनाद्याः ।

१-२८

क्रौञ्चपर्वतपर्यायाः—क्रौञ्चः, क्रुञ्चः, क्रौञ्चः ।
दारणप०—दारणम्, विदारणम् ।

इति श्रीमुकुन्दब्रह्मविरचिते ज्योतिषशास्त्रकोषे
चतुर्विंशो वेदवर्गः समाप्तमपमत् ।

—:०:—

दिग्दर्शनः—

विषयपर्यायाः—आशा, ककुप् (भ्), ककुभा,
काष्ठा, गौः (गो), दिक् (श्), दिशा, दीर्घा,
देववधूः, सरिः, हरित्, हरिता ।

विविक्प०—अपदिशम् (अ०), अवान्तरदिशा,
उपदिक् (श्), प्रदिक् (श्), विदिक् (श्) ।

दिग्भेदाः—(१) पूर्वा, (२) आग्नेयी,
(३) दक्षिणा, (४) नैऋती, (५) पश्चिमा,
(६) वायवी, (७) उत्तरा, (८) ऐशानी,
(९) ऊर्ध्वा, (१०) अधरा, चैते दिशां दशभेदाः
स्युः ।

पूर्वापर्यायाः—अपरेतरा, अमरेड्दिक्, उदया-
चलावच्छिन्नदिक्, ऐन्द्री, पुरः (स्) (अ०),
पूर्वा, पौरन्दरी, प्राक् (अ०), प्राङ् (त्रि०),
प्राग्भागः, प्राची, मघोनी, मङ्गला, माघवती,
सूर्योदया, हरिदिक् (श्) ।

आग्नेयीप०—आग्नेयी, चराशा, वह्निदिक् (श्),

दक्षिणप०—अगस्त्यपूता, अपाक् (त्रि०) ।

अवाक् (अ०), अवाङ् (त्रि०), अपाची, अवाची,
उत्तरेतरा, दक्षिणदिक् (श्), दक्षिणा, यामी,
याम्या, वैवस्वती, शामनी ।

नैऋतीप०—अन्धकी, निऋती, निऋतीदिक्,

२९-५५

(श्), नैऋती, रक्षोदिक्—(श्) ।

पश्चिमाप०—अपरा, अस्ताचलावच्छिन्नदिक् (श्), पश्चिमा, पूर्वतरा, प्रतीची, प्रत्यक् (त्रि०), प्रत्यक् (प्र०), वरुणदिक् (श्), वरुणदेशः, वारुणी, सूर्यास्ता । वायवीप०—अनन्ता, मारुती, वायवी, वायव्या, वायुदिक् (श्) ।

उत्तराप०—अवाचीतरा अवाचीतरा, उत्तरा, उदक् (प्र०), उदङ् (पु०), उदीची, कौबेरी, देवी, सप्तषिपूता ।

ऐशानीप०—अपराजिता, ईशानः, ईशानदिक् (श्), ऐशानी, त्रिनेत्रदिक् (श्), शार्वी, शालाक्षा, शिवाशा ।

ऊर्ध्वाप०—उपरिष्ठादिक् (श्), ऊर्ध्वा, ब्राह्मी ।

अधराप०—अधरा, अधस्तादिक् (श्), अधोदिक् (श्), नागी, नारकी ।

दिग्भवस्तुप०—दिग्भवम् (त्रि०), दिश्यम् (त्रि०) ।

प्राग्भवप०—प्राक् (प्र०), प्राङ् (त्रि०), प्राचीनम् (त्रि०), प्राग्भवः (त्रि०) ।

अपाग्भवप०—अपाग् (त्रि०), अपाग्भवः (त्रि०), अपाचीनम् (त्रि०), अपाच्यम् (त्रि०), अवाङ् (त्रि०), अवाचीनम् (त्रि०) ।

प्रत्यग्भवप०—प्रत्यक् (प्र०), प्रत्यक् (त्रि०), प्रत्यग्भवः (त्रि०), प्रतीचीनम् (त्रि०) ।

उदग्भवप०—उदक् (प्र०) उदक् (ञ्व) (त्रि०), उदग्भवः (त्रि०) उदीचीनः (त्रि०) ।

तिर्यग्भवप०—तिर्यचीनः (त्रि०), तिर्यक् १-२६

(ञ्व), (त्रि०), तिर्यग्भवः (त्रि०) ।

दिग्गजभेदाः—(१) ऐरावतः, (२) पुण्डरीकः (३) वामनः, (४) कुमुदः, (५) अञ्जनः, (६) पुष्पदन्तः, (७) सार्वभौमः, (८) सुप्रतीकः, इत्येतेऽष्टौ पूर्वतः क्रमाद् दिग्गजाः स्युः ।

दिग्गजपत्नीभेदाः—(१) अभ्रमुः, (२) कपिला, (३) पिङ्गला, (४) अनुत्तमा, (५) ताम्रकर्णी, (६) शुभ्रदन्ती (शुभ्रदन्ती), (७) अञ्जना, (८) अञ्जना (अञ्जनावती). इत्येता अष्टौ ऐरावततः क्रमतो दिग्गजपत्न्यः स्युः ।

दिग्गीशाग्रभेदाः—(१) रविः, (२) शुक्रः, (३) भौमः, (४) राहुः, (५) शनिः, (६) चन्द्रः, (७) बुधः, (८) बृहस्पतिः, इत्येते पूर्वदिशः क्रमाद्दिग्गीशा ग्रहाः स्युः ।

तदुक्तममरसिंहेन—

‘रविः शुक्रो महीसूनुः स्वर्भानुर्भानुजो विधुः ।

बुधो बृहस्पतिश्चेति दिशामीशास्तथा ग्रहाः ।
इति ।

चन्द्रविक्चारपर्यायाः—चन्द्रदिक्चारः, चन्द्रदिङ्-निवासः, चन्द्राशाचारः, चन्द्राशावासः ।

चन्द्रविक्चारभेदाः—(१) मेष-सिंह-धनुर्भगत-चन्द्रस्य प्राच्यां वासः । (२) वृष-कन्या-मकर-भगतचन्द्रस्यावाच्यां वासः । (३) मिथुन-तुला-कुम्भगतचन्द्रस्य प्रतीच्यां वासः । (४) कर्क-वृश्चिक-मीनभगतचन्द्रस्योदीच्यां वासः ।’ इति ।

तदुक्तं मदीयबृहद्होडाचक्रे—

‘पूर्वेऽर्जसिहचापेषु याम्ये स्त्रीमकरोक्षसु । प्रती-
च्यां मिथुनेजुके कुम्भे चन्द्रो वसेत्सदा ॥ कर्काल्य-
३०-५६

न्त्येषु कीर्त्तय्या घनाप्त्यै सम्मुखे विधौ ॥ घन-
हानिः पृष्ठचन्द्रे सम्पत्सुखं च दक्षिणे । मरणं
वामचन्द्रे स्यादीरितं गणकोत्तमैः इति ॥

१।६७-६८, ६९।२६-७।

ग्रन्थान्तरे तु विशेषः—

‘अजमुखहरिचापक्षादिचारक्रमेण भ्रमति हरि-
दिशातश्चन्द्रमाश्चाष्टदिक्षु । घन^१—तिथि^२—
शशिनेत्रे^३—लेश^४—मेष^५—श्रुतोन्दु^६—ब्रभुव^७—
तथि^८घटीभिर्दक्षिणाग्रं शुभं स्यात् ।

पू० आ० द० नै० प० वा० उ० ई०
१७ १५ २१ १६ १७ १४ २० १५
सर्वघट्यः, आसां योगो वा (१३५) घट्यः
दक्षिणे सम्मुखे चन्द्रे यात्रादिकं शुभं भवेत् ।’ इति ।
घातचन्द्रभेदाः— एकः, पञ्च, नव, द्वौ, षट्,
दिशः, त्रयः, सप्त, वेदाः, अष्टौ, रुद्राः, अर्काः,
मेषभात् क्रमतो घातचन्द्राः स्युः ।

तदुक्तं मदीयहोडाचक्रे—

‘पृथ्वी पञ्च खगा युग्मी षट् पक्तिर्वहनयो-
ऽद्वयः । युगा गजेशमातण्डा घातचन्द्रा हि मेषभात्
इति हो० १२।२८

तत्फलं तत्रैव—

‘यात्रायां बन्धनं रोगे मृत्युर्भङ्गस्तु संगरे । विधवा
कन्यकोद्वाहे ज्ञेयं घातविधोः फलम् ।’ इति । हो०
च० ७२-२५

अस्य परिहार उक्तो ग्रन्थान्तरे—

‘तीर्थयात्राविवाहान्नप्राशनोपनयादिषु । माङ्गल्य-
सर्वकार्येषु घातचन्द्रं न चिन्तयेत् ॥’ इति ।

योगिनीदिक्चारपर्यायाः— योगिनीदिक्चारः,
१-२८

योगिनीदिङ्निवासः, योगिन्याशाचारः, योगिन्या-
शावासः ।’ इति ।

योगिनीदिक्चारभेदाः—प्रतिपदि, नवम्यां, च
योगिन्यावासः प्राच्याम् । तृतीयायामेकादश्यां,
चारुनकोणे तद्वासः । पञ्चम्यां त्रयोदश्यां
चावाच्यां तद्वासः । चतुर्थ्यां द्वादश्यां च
निर्ऋतिकोणे तद्वासः । षष्ठ्यां, चतुर्दश्यां च
प्रतीच्यां तद्वासः । सप्तम्यां, पूर्णिमायां,
च वायुकोणे तद्वासः । द्वितीयायां, दशम्यां, चो-
दिच्यां तद्वासः । अष्टम्याममायां, चेशकोणे
तद्वासः ।’ इति ।

तदुक्तं ग्रन्थान्तरे—

‘ब्रह्माणी सस्थिता पूर्वे प्रतिपन्नवमीतिथौ ।
माहेश्वरी चात्तरे च द्वितीयादशमीतिथौ ॥
स्थिताऽऽग्नेये च कीमारी तृतीयैकादशीतिथौ ।
नारायणी च नैर्ऋत्ये चतुर्थीद्वादशीतिथौ ॥
पञ्चम्या च त्रयोदश्या वाराही दक्षिणे तथा ।
षष्ठ्या चैव त्रयोदश्यामिन्द्राणी पश्चिमे स्थिता ॥
सप्तम्यां पूर्णिमास्यां च चामुण्डा वायुगोचरे ।
अष्टम्यामावास्ययोश्च महालक्ष्मीशगाचरे ॥
इति ।

तत्रैव तत्फलम्—

‘योगिनी सम्मुखे नैव गमनादि प्रकारयेत् ।’ इति ।

अपि च—

‘वामे शुभप्रदा पृष्ठे वाञ्छितार्थप्रदायिनी’, दक्षिणे
घनहन्त्री च सम्मुखे मृत्युदायिनी ॥’ इति ।

दिक्शूलपर्यायाः—दिक्शूलम्, दिशाशूलम्, आशा-
शूलम् क्लीबे (दिग्विशेषगमने निषिद्धवाराः) ।

२९-५६

तदुक्तं ग्रन्थान्तरे—

‘शुक्रादित्यदिने न वारुणदिशं, न जं कुजे चोत्तरां,
मन्देन्द्रोदय दिने न शक्रकुम्भं, याम्यां गुरो न
वजेत् । शूलानीति विलंघ्य यान्ति मनुजा ये
वित्तलाभाशया भ्रष्टाशाः पुनरापतन्ति यदि ते
शक्रेण तुल्या अपि ॥’ इति ।

विकूलभेदाः—(१) रविशुक्रयोर्वरि प्रतीच्यां
शूलम्, (२) बुधभौमयोरुदीच्यां शूलम्,
(३) शनिचन्द्रयोः प्राच्यां शूलम्, (४) जीवे-
ष्वाच्यां शूलम् । यत्र दिशि शूलमस्ति तत्र न
गच्छेत् ।

विविकूलभेदाः—(१) बुधमन्दयोर्वरि ईशान-
कोणे शूलम्, (२) जीवेन्द्रोरग्निकोणे शूलम्,
(३) भौमवारे वायव्यां शूलम्, (४) रवौ शुक्रे
च रक्षोदिशि शूलम् । यस्यां दिशि शूलं तत्र यात्रां
वर्जयेत् ।

अस्य परिहार उक्तो मदीयहोडाचक्रे—
‘पीत्वा घृतं रवौ, गच्छेत्पयश्चन्द्रे, कुजे, गुडम् ।
बुधे तिलान्, गुरोर्वरि दधि, शुक्रे यवांस्तथा ॥
भुक्त्वा माषान्नमकीं तु शूलदोषापनुत्तये ।’
इति । हो० च० २६।३६।६७।

इति श्रीशुक्रबृहस्पतिविरचिते ज्योतिषशब्दकोषे
पञ्चदशो विंशः समाप्तः ।

—:०:—

दिक्पालवर्गः ।

दिक्पालभेदाः—(१) इन्द्रः, (२) अग्निः, (३)
यमः, (४) नैऋतः, (५) वरुणः, (६) वायुः,
(७) कुबेरः, (८) ईशः, इत्येते पूर्वदिशः क्रमाद-
ष्टौ दिक्पालाः स्युः ।

तदुक्तममरसिंहेन—

‘इन्द्रो वह्निः, पितृपति, नैऋतो वरुणो मरुत् ।
कुबेर ईशः पतयः पूर्वादीनां दिशां क्रमादिति ॥
इन्द्रपर्यायाः—अण्डीरः, अदितिपुत्रः, अद्रिद्रिद
(ष्), अद्रिभित् (द्), अप्सरसांपतिः, अमरेट्
(श्), अर्की (इन्), अर्हः, आखण्डलः, आतङ्कः,
इन्द्रः, उग्रधन्वा (अन्), ऊर्ध्वधन्वा (अन्),
ऋभुभा (अन्), ऋषभवजः, ऐरावतः, कारुः,
किणालातः, कौटीरः, कौशिकः, खदिरः गोत्रभित्
(द्), गौरावस्कन्दी (इन्), घनाघनः, चन्दिरः,
चित्ररथः, जम्भभेदी (इन्), जम्भरिपुः, जयः,
जिष्णुः, तपः, तपस्तप्तः, तुराषाट् (ह्), तुलः,
त्रिलोकीराजः, दल्मी (इन्), दाल्मिः, दिवस्पतिः,
दुश्च्यवनः, देवताधिपः, देवदुन्दुभिः, देवराजः,
देवश्रेष्ठः, धाराङ्कुरः, नमुचिनिषूदनः, नमुचि-
सूदनः, नाकनाथः, परमन्युः, पर्जन्यः, पयंजः,
पर्वतारिः, पाकनिषूदनः, पाकशासनः, पुरन्दरः,
पुरुदंशः (अस्), पुरुहूतः, पुलोमनिषूदनः, पुलोम-
शत्रुः, पुलोमारिः, पूतक्रतुः, पूर्वदिक्पतिः, पूर्व-
दिक्पालः, पूतनाषाट् (ह्), प्रयागः, प्राचीन-
बर्हिः, प्राचीपतिः, बलनिषूदनः, बलरिपुः, बलहा
(न्), बलारातिः, बाणः, बाहुजज्ञः, बाहुदन्तेयः,
२५-५१

विह्वीजाः(अस्), भूरिश्रवाः (अस्), मघवा
(न्), मघवान् (मत्तु०), मरुत्वान् (मत्तु०),
महेन्द्रः, माहिरः, मेघवाहनः, मेषाण्डः, यामनेमिः,
युधिष्ठिरः, रावणः, लेखर्षभः, लोकपतिः, वज्र-
दक्षिणः, वज्रराणिः, वज्री (इन्), वन्दीकः, व
(वि) युनः, वारणः, वावाहिवाहः, वासवः,
वास्तोष्पतिः, विह्वीजः, विभीषणः, विश्वम्भरः,
वृत्रः, वृत्रनिषूदनः, वृत्रहा (न्), वृत्रारिः, वृद्ध-
श्रवाः (अस्), वृषा (न्), वैकुण्ठः, शक्रः, शची-
पतिः, शतधृतिः, शतमन्युः, शयीचिः, शुनासीरः,
शैलारिः, संक्रन्दनः, सहस्रनयनः, सहस्राक्षः, सित-
कुञ्जरः, सुत्रामा (न्), सुनाशीरः, सुनासीरः,
सुरपतिः, सुराधिपः, सुरेश्वरः, सूत्रामा (न्),
स्वाराट् (ज्), हरिः, हरिमान् (मत्तु०), हरि-
वाहनः, हरिहयः, हर्यश्वः ।

इन्द्रभेदाः—(१) यज्ञः, (२) रोचनः, (३)
सत्यजित् (त्), (४) चित्रशिक्षः, (५) विभुः,
(६) मन्त्रद्रुमः, (७) पुरन्दरः, (८) बलिः, (९)
श्रुतः, (१०) शम्भुः, (११) वैधृतः, (१२) ऋत-
धामा (अन्), (१३) दिवस्पतिः, (१४) शुचि-
श्चैते चतुर्दश इन्द्राः स्युः ।

इन्द्राणीपर्यायाः—इन्द्राणी, गन्धोली, चारुधारा,
चारुरावा, जयवाहिनी, परिपूर्णसहस्रचन्द्रवती,
पुमोजा, पुलोमतनया, पूतक्रतायी, पौलोमी,
महेन्द्राणी, शक्राणी, शचिः—ची, शतावरी,
सचिः—ची ।

जयन्तीप०—इन्द्रपुत्री, जयः, जयदत्तः, जयन्तः,
पाकशासनिः, यागसन्तानः ।

जयन्तीप०—इन्द्रपुत्री, गुहप्रिया, जयन्ती, तविषी,
ताविषो, देवसेना ।

इन्द्रपुरीप०—अमरा, अमरावती, इन्द्रपुरी,
विश्वौकसारा, वृषभासा, सुदर्शनम्, सुदर्शना,
सुदर्शनी, सुरपुरी ।

इन्द्रप्रसादप०—वैजयन्तः ।

इन्द्रध्वजप०—वैजयन्तः ।

इन्द्रसारथिप०—इन्द्रसारथिः, मातलिः, शक्रसा-
रथिः, हयङ्गुषः ।

इन्द्रहयप०—उच्चैःश्रवाः (अस्), देवाश्वः,
वृषणश्वः, वृषणाश्वः, श्वेतहयः ।

इन्द्रगजप०—अभ्रनागः, अभ्रमातङ्गः, अभ्रमुप्रा-
णेश्वरः, अभ्रमुप्रियः, अभ्रमुवत्तलभः, अभ्ररूपः,
अरिमर्दनः, अर्कसोदरः, ऐरावणः, ऐरावतः,
चतुर्दंष्ट्रः, चतुर्दन्तः, भद्ररेणुः, मदाम्बरः, राघ-
न्तरिः श्वेतगजः, श्वेतद्विपः, सदादानः, सदामदः,
सुदामा (अन्), सूर्यभ्राता (तृ), सूर्यसोदरः ।

इन्द्रद्वाराः स्थप०—देवनन्दी (इन्) ।

इन्द्रक्रीडाभूष०—नन्दिका ।

इन्द्रक्रीडासरःप०—नन्दिसरः (अस्), नन्दीसरः
(अस्) ।

इन्द्रवनप०—ऐन्द्रम्, कन्दसारम्—कम्, नन्दनम्,
पारुष्यम्, मिश्रकावनम्, वृषण्वसु ।

इन्द्रशान्तिकर्मकृत्प०—पुराजः ।

इन्द्रधनुःप०—इन्द्रधनुः, इन्द्रायुधम्, देवायुधम्,
शक्रधनुः (उष्), शक्रशरासनम् ।

तदुत्पातादिना अवकं सतत्पर्यायाः—रोहितम् ।

वज्रप०—अक्षजम्, अभ्रोत्यम्, अभ्रुजम्,
२६-५६

अशनिः—नी, आपोन्नम्, इन्द्रप्रहरणम्, कुलिशः (पुं० न०), कुलीशम्, गिरिकण्टकः, गिरिज्वरः, गौः (गो), जम्भारिः, जाम्बविः, त्रिदशायुधम्, दम्भः, दम्भोलिः, पविः, भिदिरम्, भिदुः, भिदुरम्, भिद्रः, मेघभूतिः, वज्रः (पुं० न०), वज्राशनिः, व्याधामः, शतकोटिः, शतधारम्—कम्, शतारम्, शंवः, शम्बः, सम्बः, स्वहः (पुं०), स्वहः (स्), ह्लादिनी (स्त्री०) ।

वज्रध्वनिपर्यायाः—वज्रजनितशब्दः, वज्रनिर्घोषः, वज्रनिष्पेषः, स्फूर्जथुः ।

वज्राग्निप०—इरम्मदः, मेघज्योतिः (इष्), वज्राग्निः ।

वज्रज्वालाप०—अतिभीः (स्त्री०) ।

मेघप०—अन्नम्, अन्नदः, अन्नम्, अन्नम्, अम्बुदः, अम्बुभृत् (त्), अम्बुवाहः अम्भोघरः, अम्भोभृत् (त्), कदः, कन्धः, कन्धरः, कोशः, क्षरः, खतमालः, गगनध्वजः, गडयित्तुः, गडेरः, गदयित्तुः, गदामरः, गदाम्बरः, गवेडुः, गाडवः, घनः, घनाघनः, जलकरङ्कः, जलदः, जलघरः, जलभृत् (त्), जलमसिः, जलमुक् (च्), जलवाहः, जोमूतः, तटित्पतिः, तडित्वान् (मतु०), तोयदः, दुर्दुरः, देवः, धाराघरः, धूमयोनिः, नदतुः, नभोगजः, नभोध्वजः, नभोहस्ती (इन्), नभ्राट् (ज्), नागः, पयोगर्भः, पयोघरः, पयोमुक् (च्), पर्जन्यः, पर्य्यन्यः, पायोदः, पेचकः, बलाहकः, भेकः, मदयित्तुः, मदाम्बरः, मुदिरः, मेघः, वनदः, वनमुक् (च्), वराहकः, बलाहकः, वातरथः, वायुदारुः, वारिदः, वारिघरः,

वारिमसिः, वारिमुक् (च्), वारिवाहः, वारिवाहनः, वारिमसिः, वारुम्क् (च्), शम्बरः, श्वेतनीलः, स्तनयित्तुः ।

मेघभेदाः—(१) आवर्तः, (२) संवर्तः, (३) पुष्करः, (४) द्रोणः, इत्येते मेघस्य चत्वारो भेदाः स्युः ।

तदन्यभेदाः—(१) आवर्तः, (२) संवर्तः, (३) पुष्करः, (४) द्रोणः, (५) कालः, (६) नीलः, (७) वरुणः, (८) वायुः, (९) तमः, इत्येते मेघस्य नवभेदाः स्युः ।

पुनस्तदन्यभेदाः—ग्रन्थान्तरे द्रष्टव्याः ।

विद्युत्प०—अचिरद्युतिः, अचिरप्रभा, अचिर-रोचिः (इष्), अणुप्रभा, अणुभा, अशनिः—नी, अस्थिरा, ऐरावती, क्षणप्रभा, क्षणांशुः, क्षणिका, चञ्चला, चटुला, चपला चम्पा, चला, चिलमीलिका, चिलिमिली, जलदा, जलपालिका, जलवालिका, तटित् (त्), तडित् (त्) दीप्ता, नीलाञ्जना, मेघप्रभा, राधा, विद्युत् (त्), वीया, शतह्लादा, शतावर्ता, शम्पा, सम्पा, सजूर्, सौदामनी, सौदामिनी, सौदाम्नी, हरिस्वसा (त्), ह्लादिनी ।

मेघमालाप०—कादम्बिनी, काली कृष्णनवाम्बुदः, मेघमाला, मेघश्रेणी, (नवोमेघः) ।

वृष्टिप०—वर्षः, वर्षम्, वर्षणम्, वृष्टिः (स्त्री०) ।

वृष्टिनिरोधप०—अवग्रहः, अवग्राहः, वग्रहः, वग्राहः ।

अग्निप०—अगिरः, अग्निः, अग्निकोणपतिः,

अग्निशुष्मा (अन्), अग्निहोत्रः, अञ्चतिः, अदेवताडः, अनन्तः, अनलः, अनिलसखः, अपपारिकः, अपांपित्तम्, अप्पित्तम्, अरिणिः, अचिष्मान् (मतु०), आज्यभुक् (ज्), आशयाशः, आशिरः, आशुशुक्षणिः, आश्रयाशः, ईशिरः, उदचिः (इष्), उषबुधः, उषबुद् (ध्), ऊर्ध्वगतिः, एधतुः, कः, कपिलः, कर्कः, कुतपः, कुषाकुः, कृषीटयोनिः, कृशानुः, कृष्णवर्मा (अन्), कृष्णार्चिः (इष्), घसुरिः, घासिः, घृताचिः (इष्) चक्रवाडः, चित्रभानुः, चिरिः, छागरथः, छागवाहनः, छिदिरः, जागृविः, जातवेदाः (अस्), जुहुराणः, जुह्वारः, जुह्वालः ज्योतिः (इष्), ज्वलनः, ज्वालाजिह्वः, तनूनपात् (द्), तमोघ्नः, तमोनुत् (द्), तमोवैरो (अन्), तुत्यः, तेजाः (अस्), त्रिधामा (अन्), दमुनाः (अस्), दमूनः (अस्), दस्मः, दहनः, दीप्रः, दुरासदः, दूतः, धुः, धनञ्जयः, धमनः, धिष्ण्यः, धूमकेतुः, धूमध्वजः, नाचिकेतः, पचिः, पर्परीकः, पवनवाहनः, पविः, पशुपतिः, पाचनः, पावकः, पावनः, पिङ्गलः, पोथः, पृथुः पृदाकुः, पृष्ठः, बभ्रः बर्हिः, बर्हिः (इष्), बर्हिः शुष्मा (अन्), बर्हिरुक्कः, बर्हिरुत्यः, बर्हिर्ज्योतिः (इष्), बलिदीप्तः, बहलः, बहुलः, बृहद्भानुः, भरथः, भास्करः, भुजिः, भुवन्युः, भूमिकेतनः, मंत्रः, मंत्रजिह्वः, महावीरः, यज्ञः, रक्तवर्णः, रोहिताश्वः, रोहिदश्वः, लोहिताश्वः, वञ्चतिः, वमिः, वसुः वसुरेताः (अस्), वल्लिः, वातसखः, वातसारथिः, वायुवाहनः, वायुसखः—खा, विभावसुः, विरोचनः, विश्वप्साः, (आका- १-२५

रान्तः), वीतिहोत्रः, वृषाकपिः, वंशवानरः, शमी-गर्मः, शिखावान् (मतु०), शिखी (इन्), शिखः, शुक्रः, शुचिः, शुचिपतिः, शुष्मः, शुष्मा (अन्), शोचिष्केशः, शोणः, श्रेष्ठः, सद्धिः, सप्तजिह्वः, । सप्तदीधितिः, सप्तार्चिः (इष्), समन्तभुक् (ज्), समित्पीथः, सर्वदेवमुखः, सहुरिः साचिः, सुशिक्षः, सुशिराः (अस्), सृदाकुः, सुगजिह्वः, स्वनिः, स्वर्णदीधितिः, स्वाहापतिः, हरः, हवः, हवनः, हविरशनः, हव्यः, हव्यभुक् (ज्), हव्य-वाहः, हव्यवाहनः, हव्याशः, हव्याशनः, हिमा-रातिः, हिरण्यरेताः (अस्), हुनभुक् (ज्), हुतवहः, हुताशः, हुताशनः, होमिः ।

अग्निभेदाः—(१) दक्षिणाग्निः, (२) गार्हपत्यः, (३) आहवनीयः, इत्येतेऽग्नेस्त्रयो भेदाः स्युः ।

एकयोत्तथाऽग्निपर्यायः—त्रेता (स्त्री०) ।

अग्निशिखापर्यायाः—अर्चिः, अर्चिः (ष्), (स्त्री० न०), कीला (पुं० स्त्री०), जिह्वा (स्त्री०), ज्वाला (पुं० स्त्री०), शिखा (स्त्री०) हेतिः (स्त्री०) ।

महाज्वालाप०—उलक्का, उल्का, भलका, नीलकः, प्रवर्यः, महाज्वाला ।

अग्निजिह्वाभेदाः—(१) काली (कपाली), (२) मनोजवा, (३) सुलोहिता, (४) सुधूमवर्णा (५) स्फुलिङ्गिनी, (६) विश्वरुचिः, (७) देवी-लेलायमाना, इत्येता अग्नेर्जिह्वायाः सप्तभेदाः स्युः ।

तद्भेदाः 'मतान्तरे'—(१) कराली (काली), (२) धूमिनी (कराली), (३) श्वेता (विस्फु- २६-५६

लिङ्गिनी), (४) लोहिता (धूम्रवर्णा),
(५) नीललोहिता (विश्वरुचिः), (६) सुवर्णा
(लोहिता), (७) पद्मरागा (मनोजवा), इत्येता
मतान्तरेऽग्नेः सप्तजिह्वाः स्युः ।

अग्निपितृपर्यायः—धर्मः ।

अग्निमातृप०—वसुः ।

अग्निपत्नीप०—अग्निप्रिया, अग्नायी, दहनप्रिया,
स्वाहा, हुतभुक्प्रिया ।

अग्निपुत्रभेदाः—(१) पावकः, (२) पवमानः,
(३) शुचिः, इत्येतेऽग्नेस्त्रयः पुत्राः स्युः ।

अग्निकणपर्यायाः—अग्निकणः, अपुञ्जः,
खङ्गाङ्गः, स्फुलिङ्गः ।

अग्निसन्तापप०—सञ्ज्वरः, सन्तापः ।

अग्निउल्काप०—अलातम्, अलातज्वाला, उल्का,
उल्मुकम्, क्रमुकम्, (दीप्ताग्रं काष्ठम्) ।

अङ्गारप०—अङ्गारः, प्रशान्ताग्निः (व्) ।

अग्निविट्प०—अग्निविट् (श्), इङ्गालः,
कारिका, 'कोयला' इति भाषा ।

भस्मप०—क्षारः, भसितम्, भस्म (अन्), भूतिः,
रक्षा, 'राख' इति भाषा ।

अग्न्युत्पातपर्यायाः—अग्न्युरातः, अग्निलोत्पातः,
उपाहितः ।

स्त्रूलकाष्ठाग्निप०—स्कन्धाग्निः । 'मोटी लकड़ी
की आग' इति भाषा ।

तृणाग्निप०—शामः, तरत्समः, ताणं, समः ।
'तिनके की आग' इति भाषा ।

तुषानलप०—कुकूलः, कूकलः, तुषानलः, मुमुंरः ।
'मूसे की आग' इति भाषा ।

१-२८

करीषाग्निप०—छगणः, छागणः, छागलः । उरले
की आग' इति भाषा ।

समुद्राग्निप०—अग्निः, कुक्ष्यग्निः, और्वः, काकध्वजः,
कुक्ष्यग्निः, जलेन्धनः, वडवानलः, वडवामुलः,
वाडवः, वाडवानलः, संवर्तकः, समुद्रवह्निः,
सलिलेन्धनः ।

वनाग्निप०—दवः, दावः, दावाग्निः, दावानलः,
दुधः, वनवह्निः, वनानलः, सहरक्षाः (अस्) ।

ज्वराग्निप०—आधिमन्यवः ।

मेघाग्निप०—इरम्मदः ।

प्रेतबाहाग्निप०—क्रव्यात् (द्), क्रव्यादः,
चिताग्निः ।

मृतकाग्निप०—सव्यः ।

सूतकाग्निप०—अपसव्यः ।

पित्राग्निप०—कव्यवाहनः ।

देवाग्निप०—हव्यवाहनः ।

वैत्याग्निप०—सहरक्षाः (अस्) ।

यज्ञाग्निप०—अपोनपात् (द्) ।

ऋत्वाग्निप०—अपान्नपात् (द्) ।

वर्त्महोमाग्निप०—पथिकृत् (त्) ।

पद्महोमाग्निप०—अनीकवान् (मनु०) ।

आधानाद्यग्निप०—अहस्तातः ।

सूपकर्माग्निप०—सुरभिः ।

ब्रह्मोदनाग्निप०—भरतः ।

सवनाहुतिप०—यविष्ठः ।

विवाहाग्निप०—महिमान् (मनु०) ।

वन्दबदेवाग्निप०—अद्भुतः ।

अतास्ताग्निप०—बहुरन्नादः ।

२६-५६

पाकयज्ञिकवह्निप०—सुलभः ।

अध्वरे दक्षिणाग्निप०—अग्निवाह्यपचनः, शुक्रः ।

पश्चिमोऽग्निप०—गार्हपत्यः, गृहपतिः, पवमानः ।

पूर्वोऽग्निप०—आहवनीयः, शंस्यः, हव्यवाहनः ।

लौकिकाग्निप०—आवसथ्यः, सम्यः ।

धूमपर्यायाः—अग्निवाहः, अम्भःसूः, करमालः, जीमूतवाही (इन्), दहनकेतनम्, धूमः, वायुवाहः, स्तरीः (स्त्री०) ।

गन्धवासितधूमप०—धूपः ।

काष्ठप०—काष्ठम्, दलिकम्, दारु ।

समित्प०—इन्धनम्, इष्मम्, एषः, एषः, (अस्) तर्पणम्, समित् (घ) (स्त्री०) ।

समिद्भेदा ग्रन्थान्तरेद्रष्टव्याः ।

होमप०—आहुतिः, देवयज्ञः, वषट्कारः, हवनम्, होत्रम्, होमः ।

होमकुण्डप०—हवित्री, होमकुण्डम् ।

धान्यभेदाः—(१) यवाः, (२) गोधूमाः, (३) तिलाः, (४) कङ्गवः, (५) मुद्गकाः, (६) श्यामाकाः, (७) चणकाः, इत्येते धान्यानां सप्त भेदाः स्युः ।

हव्यान्नप०—चरुः, हव्यपाकः, हव्यन्नम् ।

घाव्याप०—घाव्या, सामघेनी, 'अग्निसमिन्धने समित्प्रक्षेपगवह्निज्वलने या ऋक्पयुज्यते सा 'घाव्या' सामघेनी' च ।

अग्निवाहन (छाग) प०—अत्रः, छागः, छागलः, छागः, तुभः, पशुः, वस्तः, शुभः, स्तभः, स्तुभः ।

अजाप०—अजा, गलस्तनी, छागिका, छागी, मञ्जा, सर्वभक्षा ।

यमप०—अन्तकः, अकंपुत्रः, अकंसूनुः, उर्मिला-

१-२५

पतिः, औडम्बरः, औदुम्बरः, कच्छः, कर्मकरः, कालः, कालकुन्धः, कालकूटः, कालिन्दीसोदरः, कीनाशः, कृतास्तः, चित्रगुप्तः, जीविशेषः, दक्षिणदिक्पालः, दक्षिणाधिपः, दक्षिणाशापतिः, दण्डः, दण्डधरः, दण्डधारः, दण्डधामः, दण्डः, धर्मः, धर्मराजः, धर्मराट्, धूमोर्णापतिः, प(पा) परः, पितृपतिः, पीयूः, पुराणान्तः, प्रेतपतिः, प्रेतराट् (ज्), भीमशासनः, मन्दः, महासत्या, महिषध्वजः, महिषवाहनः, मृत्युः, यमः, यमनः, यमराजः, यमराट्, यमुनाग्रजः, यमुनाभ्राता (तृ), लुलायवाहः, विशीर्णपात् (द्), विश्वप्ताः (आकारान्तः), वैवस्वतः, शमनः, शीर्णपादः, शीर्णाघ्निः, शीर्णाहिः, आद्विदेवः, समवर्ती (इन्), सावित्रेयः, सूरसू, हरिः, हर्षणः ।

यमपत्नीप०—उर्मिला, धूमोर्णा, विजया ।

यमपुरीप०—यमपुरी, संयमनी ।

यमलेखकप०—चित्रगुप्तः ।

यमप्रतीहारप०—वैद्यतः ।

यमत्रिचारभूप०—कालीची, कानीमी ।

यमपञ्जिकाप०—अग्रसन्धानी, पञ्जिका ।

यमदूतप०—कीलालपः, क्षपाटः, खमात्मजः, नर-विश्वणः, नृचक्षाः, (अस्), पलाशः, पलाशी (इन्), रात्रिपटः, विखुरः, शङ्कुः, शमनीषदः, सन्ध्याबलः, हनूषः ।

यमशसनामनी—(१) चण्डः, (२) महाचण्डः, इत्येतौ यमस्य द्वौ दासौ स्याताम् ।

मृत्युपर्यायाः—अन्तः, कालः, नाशः, निधनम्, मरणम्, मृतिः, मृत्युः, शेषस्तु कामदेवे ।

२६-५६

यमबाहन (महिष)प०—कटाहः, कलुषः, कासरः, कृष्णशृङ्गः, गद्गदस्वरः, जरस्तः, दंशभीरुकः, धीरस्कन्धः, पिङ्गः, महः, महिषः, यमरथः, यम-
बाहनः, रक्ताक्षः, रजस्वलः, लालिकः, लुलापः, लुलायः, बाह्विद (९), बाहरिपुः, सैरिभः, स्कन्धशृङ्गः, हंसकालीतनयः, हेरम्बः ।

महिषीप०—कलुषा, काली, पयस्विनी, मन्द-
गमना, महाक्षीरा, महिषी, सैरिभी, हंसकाली ।

निर्ऋतकोणविक्रपालप०—निर्ऋतिः (पुं०)
नैर्ऋतः (पुं०), नैर्ऋती (स्त्री०) नैर्ऋतकोण-
नैर्ऋत दिक्पालः कोणाधिपतिः, पश्चिमदक्षिण-
कोणपालः, भवाचीप्रतीचीमध्यदिगीशः ।

अलक्ष्मीप०—अलक्ष्मीः, ज्येष्ठा, निर्ऋतिः
(स्त्रियाम्) ।

राक्षसप०—अनुषः, अललोहितः, असृक्पः, अश्रपः,
अलपः, आशरः, आशारः, आशिरः, आसरः,
उद्धरः, उद्धरः, कक्षासुतः, कटप्रूः, कर्बुरः, कर्बुरः,
कर्बुरः, कल्माषः, कषापुत्रः, कीनाशः, कीलालपः,
कीलालपाः, कुणपः, कैकसेयः, कोणपः, कौणपः,
क्रव्यात् (६), क्रव्यादः, क्षपाटः, खसात्मजः, खसा-
पुत्रः, जललोहितः, जातुधानः—कः, त्रिशिराः
(अस्), नक्तञ्चरः, नरविष्कणः, नरविष्वणः,
निकषात्मजः, निकसात्मजः, नीलाम्बरः, नृचक्षाः
(अस्), नैकषेयः, नैकसेयः, नैर्ऋतः, पलप्रियः,
पलादः—नः, पलाशः—शी (इन्), पिशिताशनः,
पुण्यजनः, पुरुषादः, पैशाचः प्रवाहिकः, भूतः,
रक्तग्रहः, रक्तग्रीवः, रक्षः (अस्) (न०),
रजनीचरः, रतविष्वणः, राक्षसः, रात्रिचरः,
१-२८

रात्रिञ्चरः, रात्रिबलः, रात्रिमटः, विधुरः,
विधुरः, विधुरः, शङ्कुः, शमनीषदः, सन्ध्याबलः,
समितीषदः, स्तब्धसम्भारः, हनुषः, हनूषः ।

रक्षपुरीपर्यायाः—निरक्षदेशः, पलभाशून्यस्थानम्,
रक्षःपुरी, राक्षसीपुरी, रावणराजधानी, लङ्का
(इयं कुमध्यगा), व्यक्षदेशः, अधुना 'सिलोन'
इति नाम्ना प्रसिद्धो देशः ।

रक्षपितृप०—निर्ऋतिः (पुं०) ।

रक्षोमातृप०—निकखा, निकषा, निकसा, निर्ऋती,
नैकषेयी, नैकसेयी ।

पिशाचप०—अनृजुः, कापिशेयः, कापीशेयः, दर्वः,
पिङ्गकः, पिण्डकः, पिशाचः ।

शरीरस्थधातुभेदाः—(१) रसः, (२) असृक्
(ज्), (३) मांसम्, (४) मेदः (स्), (५) अस्थि,
(६) मज्जा, (७) शुक्रम्, इत्येते शरीरस्थाः
सप्तधातवः स्युः । (१) रोम (न्), (२) त्वक्
(च्), (३) स्नायुश्चैभिः सहिता दश धातवः
स्युः ।

रसधातुप०—अग्निसम्भवः, असृक्करः, आत्रेयः,
आहारतेजः (स्), धनधातुः, महाधातुः, मूल-
धातुः, रसः, पङ्कसासवः ।

रक्तप०—असृक् (ज्), अश्रम्, अलम्, आग्नेयम्,
आसुरम्, कीलालम्, क्षतजम्, प्राणदम्, मांस-
कारि (इन्), रक्तम्, रसतेजः (स्), रसभवम्,
रुधिरम्, लोहितम्, वाशिष्ठम्, विस्रम्,
शोणितम्, शोध्यम् ।

मांसप०—ग्रामिषम्, आरटम्, उद्धः, उद्धसम्,
काश्यपम्, कीनम्, क्रव्यम्, जङ्गलम्, तरसम्,
२९-५६

पलम्, पललम्, पिशितम्, मांसम्, मेदस्कृत् (त्) (न०), रक्ततेजः (स्), रक्तभवम्, लेप-
नम् । समारटम् ।

मांसलताप०—ग्रामिपलता, पेशी, पेश्यः
(स्त्री० ब०), मांसलता ।

मुख्यमांस (हृदय)प०—अग्रमांसम्, बुक्कः
(त्रि०), बुक्का (अन्), सुरसम्, हृत् (द्),
हृदयम् ।

शुष्कमांसप०—उत्तप्तम्, वल्लुरम्, वल्लूरम् ।

पूयप०—दूष्यम्, पूयम्, 'पीप' इति भाषा ।

वसाप०—अस्थिकृत् (त्) (न०), गौतमम्,
मांसजम्, मांसतेजः, (स्), मेदः (स्) (न०),
वपा, वसा । 'चर्वी' इति भाषा ।

मस्तकस्नेहप०—गोदम् (पु० न०), गोदम्,
मस्तकस्नेहः, मस्तिकः, मस्तुलुङ्गकः । 'मगज'
इति भाषा ।

हृदप०—अस्थि (न०), कर्करः, कीकसम्, कुल्यम्,
देहधारकम्, भारद्वाजम्, मज्जकृत् (त्) (न०),
मांसपित्तम्, मेदस्तेजः (स्), मेदोजम्, एवदयि-
तम्, सारः, हृदम् । 'हृद्दी' इति भाषा ।

मस्तकहृदप०—किरोटिः—टी (स्त्री०) । मस्तक-
हृदम् ।

वरुणप०—अपान्नायः, अपांपतिः, अप्पतिः,
अब्धिसन्ध्या (अन्), अम्बुकान्तारः, अम्बुवासः,
अर्णवमन्दिरः, उद्दामः, कुण्डली (इन्), क्रव्यादः,
जम्बुकः, जम्बूकः, जलकान्तारः, जलपतिः, जल-
भूषणः, जलाधिदेवतः, जलेश्वरः, जीवनावासः,
दुन्दुभिः, दैत्यदेवः, नन्दपालः, परञ्जनः, पर-

ञ्जयः, पश्चिमदिशापतिः, पाशापाणिः, पाशी
(इन्), प्रचेताः, (स्), प्रतीचीशः, प्रत्यगाशा-
पतिः, मकरवाहनः, मेघनादः, यादःपतिः,
यादसान्नायः, यादसाम्पतिः, यादोनायः, रामः,
वः, वरणः, वरुणः, वामः, वारिलोमः, वारीश्वरः,
वाय्याश्रयः, विलोमः, शीतलः, संवृतः सलि-
लेश्वरः, सुखाशः ।

वरुणवाहनप०—आलास्यः, कुम्भी (इन्),
कुम्भीरः, गोमुखः, जलसूकरः, तालुजिह्वः, नक्रः,
मकरः, महामुखः, शकुमुखः, शंखमुखः । 'नाक'
'मगर' इति च भाषा ।

वरुणपत्नीप०—काहली, गोरी, तल्लिः—स्त्री ।

वारुणपुरीप०—गन्धवती, वरुणपुरी, सुखा ।

जलजन्तुप०—यादांसि (न० ब०) जलजन्तवः
(पु० ब०) ।

जलप०—आपः (स्त्री० ब०), अम्बु, जलम्,
तोयम्, पानीयम्, शेषस्तु विष्णौ ।

समुद्रप०—अब्धिः जलधिः, वरुणगृहः, वरुणा-
वासः, समुद्रः, सागरः, सिन्धुः, शेषस्तु विष्णौ ।

नवीप०—अपगा, अम्बा, अर्णा, आपगा,
इरावती, ऋषिकुल्या, कर्णूः, कुल्या, कूलकूषा,
कूलवती, कृष्णा, गिरिजा, चञ्चला, चम्पला,
जम्बालिनी, जलधिगा, तटिनी, तरङ्गिणी, तलोदा,
द्वीपवती, घुनिः—नी, घेना, नदी, निम्नगा, निर्झ-
रिणी, निर्झरिणी, पयस्विनी, पर्वतजा, पार्वती,
माता (तृ), रुजाता, रोधवक्रा, रोधश्चक्रा,
रोधस्वती, रोधोवक्त्रा, रोधोवक्रा, रोधोवती,
बहा, बाहिनी, शिफा, शैबलिनी, शैवासिनो,

समुद्रकान्ता, समुद्रगा, समुद्रदयिता, समुद्रस्त्री,
सरस्वती, सरित् (त्), सस्त्रुत् (त्), सागरगा,
सागरगामिनी, सिन्धुः सुनीरा, स्रवन्ती, स्रोताः
(ग्रस्), स्रोतस्वती, स्रोतस्विनी, स्रोतोवहा,
स्रोत्या, हिरण्यवर्णा, ह्लादनी, ह्लादिनी ।

मत्स्यप० —अण्डवः, अनिमिषः, आत्माशी (इत्),
कण्टकी (इन्), कण्टकालः, कण्ठी (इन्), जल-
चरः, जनरिपिकः, जलविपिकः, जलेशयः, भूषः,
तिमिः, पाठीनः, पृथुरोमा (अन्), मच्छः, मत्सः,
मत्स्यः, माङ्गल्यदर्शनः, मीनः, मूकः, रोहितः,
वल्कवान् (मत्तु०), विमारः, वैसारिणः, शंवरः,
शकलिः, शकली (इन्), शकुनी (इन्), शकुली
(इन्), शम्बरः, शल्की (इन्), शेवः, संधाचारी
(इन्), स्थिरजिह्वः, स्वकुलक्षयः ।

तद्वन्त्येऽपि पर्यायाः—अनिमेषः, अन्नरसोकाः
(अस्), धनरसचरः, तुरस्कः, नीरनिकेतः,
पाठीरः, पुष्करागारः, प्रोष्ठी (इन्), वलाहकर-
सागारः, शकली (इन्), शफरः, शफरी (इन्) ।
मदिराप० —अग्निजा, इरा, कल्पम्, कश्यम्,
कादम्बरी, कापिशम्, कापिशायनम्, गन्धोत्तमा,
देवसुष्टा, परिप्लुता, परिस्त्रुत् (त्), परिप्लुता,
प्रसन्ना, मदना, मदिरा, मदिष्ठा, मद्यम्, मधु,
माष्वीकम्, माद्वीकम्, वारुणी, शुण्डा, सुरा,
स्वादुरसा, हलिप्रिया, हारहूरम्, हाला ।

वायुपर्यायाः—अक्षतिः, अग्निसखः, अकृतिः,
अजिरः, अञ्चतिः, अनवस्थानः, अनिलः, अद-
लीरः, अहिकान्तः, आत्मा (अन्), आवकः,
आशुगः, उत्तरपश्चिमदिक्कोणाधिपतिः, कः,
१-२८

कम्पलक्ष्मा (अन्), कम्पाकः, कर्त्ता (त्),
क्षिपणुः, क्षिपतिः, खगः, खश्वासः, गन्धवहः,
गन्धवाहः ही (इन्), चञ्चलः, चपलः, चलः,
जगत्, जगत्प्रणः, जगद्वलः, जलकान्तारः, जवनः,
जलदूषणः?, जीवनः, तरस्वी (इन्), दैत्यदेवः,
घारः, धाराबलिः, धूननः, धूलिध्वजः, ध्वज-
प्रहरणः, नभःप्राणः, नभःश्वासः, नभःस्वरः,
नभस्वान् (मत्तु०), नभोजातः, निःपावः, नित्य-
गतिः, निश्वासकः, पः, पञ्चलक्ष्मा (अन्),
पवनः, पवमानः, पश्चिमोत्तरदिक्कोणपतिः,
पूण्याकुलः, पृषताम्पतिः, पृषताश्वः, पृषदश्वः,
प्रकम्पनः, प्रधावनः, प्रभञ्जनः, प्रवहः, प्राणः,
फणिप्रियः, बलदेवः, भोगिकान्तः, मरुतः, मरुत्
(त्), मर्कः, मलिम्लुचः, महाबलः, मातरिश्वा
(अन्), मास्तः, मृगवाहनः, मेघकारकः, मेघारिः,
मोटनः, यः युजिनः, लघुगः, लोलघण्टः, लोलपटः,
लोहघनः, वः, वहः, वातः, वातगुल्मः, वातिः,
वातूलः, वायुः, वासः वाहः, विः, विश्वप्ताः (आ-
कारान्तः), विहगः, बेगी (इन्), शीघ्रः, शीतलः,
शुचिः, शुषिलः, शुष्मिः, श्वसनः, श्वसिनः,
श्वसीनिः, श्वेतोदरः, संहर्षः, सदागतिः, समिरः,
समीरः, समीरणः, सम्भूतः, सरः, सरयुः, सारः,
सुखाशः, सुरालयः, सुदाकुः, सूमरः, स्तनूनः,
स्पर्शः, स्पर्शनः, स्वकम्पनः, हरिः ।

वायुपुरीप०—गन्धवती, वातपूः, वायुपुरी ।

वायुवाहन (मृग)प०—अजिनयोनि, कुरङ्गः,
मृगः, वनायुः, वातायुः, वानायुः, शारङ्गः,
सारङ्गः, हरिणः ।

वायुपुत्रभेदः—(१) भीमसेनः, (२) हनुमान् (मनु०) इत्येते वायोर्द्वौ पुत्रौ स्तः ।

भीममातृप०—कुन्ती, पाण्डुवती, पृथा ।

हनुमन्मातृप०—अञ्जना, अञ्जनावती ।

वायुभेदाः—(१) रूहः, (२) भूभूः, (३) चण्डः, (४) प्रचण्डश्चेत्येते वायोश्चत्वारो भेदाः स्युः ।

तद्वन्यभेदाः—(१) आवहः, (२) प्रवहः, (३) संवहः, (४) विवहः, (५) उद्वहः, (६) अतिवहः, (७) प्राणवहः, इत्येते वायोः सप्त भेदाः स्युः ।

‘मनान्तरे तद्भेदाः—(१) भूवायुः, (२) आवहः, (३) प्रवहः, (४) उद्वहः, (५) संवहः, (६) सुवहः, (७) परावहश्चेति । ‘सिद्धान्तशिरोमणी’ तु—(१) आवहः, (२) प्रवहः, (३) उद्वहः, (४) संवहः, (५) सुवहः, (६) परिवहः, (७) परावहश्चेति सप्त भेदाः स्युः । अथ शरीरस्थाः प्राणादयः पञ्चवायवस्तत्क्रियाश्च यथा—

(१) प्राणः (हृदि) (अन्नप्रवेशनम्) । (२) अपानः (गुदे) (मूत्राद्युत्सर्गः) । (३) समानः (नाभिमण्डले) (अन्नादिपचनम्) । (४) उदानः (कण्ठदेशे) (भाषणादिः) । (५) व्यानः (सर्वशरीरगः) (निमेषादिः), इत्येते शरीरस्थवायोः पञ्चभेदास्तत्क्रियाश्च । अथ तस्य कृकरादयः पञ्च भेदास्तत्क्रियाश्च यथा—(१) कृकरः (क्षुत्करः), (२) देवदत्तः (जृम्भणकरः), (३) नागः (उद्गारकरः), (४) कूर्मः (उन्मीलननिमीलनकरः), (५) घनञ्जयः (पोषणकरः), इत्येते तस्य कृकरादयः सत्क्रियाः पञ्च भेदाः स्युः ।

वातसंहतिप०—आःसङ्गिनी, वातगुल्मः, वात- १-२८

मण्डली, वातसंहतिः, वाताली, वातुलः, वातूलः, वात्या । भाषायां तु ‘ववण्डर’, ‘वबूला’, इति च लोकश्रुतम् ।

मृदुवातप०—चिञ्चलिकः मृदुवातः, लिट् (ह्), लेट् (ह्), सौरतः ।

शिशिरर्तुजवायुपर्यायो—पुटानिलः, शीशिरः ।

वसन्तर्तुजवायुप०—अमलपालिकः, दाक्षिणात्यः, मलयानिलः, वासन्तः ।

ग्रीष्मर्तुजवायुप०—गरवायुः, ग्रैष्मः, चरवायुः, चारवायुः, निदाघजः, निदाघसमयानिलः ।

वर्षर्तुजवायुप०—कङ्कावातः, ऋष्मानिलः, ऋष्मावातः, प्रावृषिजः, संक्रावातः, सर्वाष्टिकप्रावृ-
द्धवानिलः,

शरदृतुजवायुप०—शरः, शारदः, सारणः ।

हेमन्तर्तुजवायुप०—जारवायुः, हेमन्तः ।

कुबेरपर्यायाः—अर्हदुपासकः, अलकाधिपः, अष्ट-
दन्तः, इच्छावसुः, इलविलापुत्रः, ईशवयस्यः, ईशसखः, ईहावसुः, उत्तराशापतिः, एककुण्डलः, एकपिङ्गः, एलविलः, ऐडविडः, ऐडविलः ऐलः, ऐलविलः, किन्नरेशः, किन्नरेश्वरः, किम्पुरुषेश्वरः, किशाली (इन्), कुडः, कुतनुः, कुबेरः, कुशरीरः, कुहः, केकराक्षः, कैलासनाथः, कैलासौकाः, (अस्), गुह्यकः, गुह्यकेशः, गुह्यकेश्वरः, त्रिपात् (द्), त्रिशिराः, (अस्), त्र्यम्बकसखः, द्रुमः, घनकेलिः, घनदः, घनाधिपः, घनाध्यक्षः, घनी (इन्), घने-
श्वरः, नन्दीवृक्षः, नरवाहनः, निधानाध्यक्षः, निधानेशः, निधिनाथः, निधिपालः, निधीश्वरः, नृधर्मा (अन्), पद्मलाञ्छनः, पराविद्धः, पिशा- २९-५६

चकी (इन्), पुण्यजनेश्वरः, पौलस्त्यः, प्रमोदितः,
बकः, मनुष्यधर्मा (अन्), मन्दः, महासत्त्वः,
मायुराट् (ज्), यक्षः, यक्षराजः, यक्षराट्, (ज्),
यक्षेश्वरः, रत्नकरः, रत्नगर्भः, रत्नहस्तः, राज-
राजः, रुद्रसखः, वक्रनेत्रः, वटवासी (इन्), वटा-
श्रयः, वसुः, वित्तेशः, विलः, वैश्रवणः, शम्भु-
मित्रम्, श्रीकण्ठसखः, श्रीदः, श्रेष्ठः, सत्यसङ्करः,
सितोदरः, सुप्रसन्नः, सोमः, स्वेश्वरः, ह्य्यक्षः,
अर्हत्पर्यायाः—अर्हन (त्), जिनः, शेषस्तु देवे ।
उपासकप०—आराधनाकरः, आराधनाकर्त्ता,
उपासकः ।

कुबेरपुरीप०—अलका, कुबेरपुरी, प्रभा, वसुप्रभा,
वसुसारा, वसुस्थली, वस्वोकसारा, वस्वोक-
सारिका, वस्वोकसारा ।

अधिपप०—अधिपः, नाथः, स्वामी, शेषस्तु रवी
अष्टप०—अष्ट (अन्) (त्रि. ब.) ।

दन्तप०—दन्तः, दशनः, द्विजः, रदः,
शेषस्त्वन्यत्र ।

इच्छाप०—अभिलाषः, आशंसा आशा, इच्छा,
ईप्सा, ईहः, ईहा, कांक्षा, कामः, कामना, गर्हः,
तृट् (ब्), तृष्णा, धनाया, मनोगती, मनोरथः,
मनोराज्यम्, रुचिः, लिप्सा, लोभः, वशः, वाञ्छा,
स्पृहा ।

वसु(धन)प०—प्रयः, ऋक्णम्, ऋक्णम्, द्युम्नम्,
द्रविणम्, द्रव्यम्, धनम्, पृक्कम्, रिक्कम्, राः
(रै), वसु, विटपः, वित्तम्, विनवः, सारम्,
स्वम्, स्वापतेयम्, हिरण्यम् ।

घटिताघटितहेवरूप्यप०—प्रकुप्यम्, कोशम्,
१-२५

कोशः, कोषः, हिरण्यम् ।

ताम्रादिकप०—कुप्यम् ।

आहत (मुद्रित) कुप्याकुप्यप०—रूप्यम् ।

निधिपर्यायाः—कुनाभिः, गूढकोशः, निधानम्,
निधिः, रत्नकोशः, वर्णकविः, शेवधिः, सेवधिः ।

निधिभेदाः—(१) पद्मः, (२) महामधः, (३)
शंखः, (४) मकरः, (५) कच्छपः, (६) मुकुन्दः,
(७) कुनन्दः, (८) नीलः, (९) खर्वः (चर्चाः)
(अस्), इत्येते निधिर्नवभेदाः स्युः ।

निक्षेपपर्यायाः—उपनिधिः, निक्षेपः, न्यस्तकः,
न्यासः, स्थाप्यः 'धरोहर' इतिभाषा ।

कुत्सितप०—कु (अ०), कुत्सितम् ।

बेर (शरीर) प०—अङ्गम् कलेवरम्, कायः तनुः
बेरम्, शरीरम्, शेषस्तु गरुडे ।

कुबेरपत्नीप०—ऋद्धिः, कुबेरपत्नी, धनददारा ।

कुबेरमातृप०—इडविला, इलविला, कुबेराम्बा ।

कुबेरपितृप०—कुबेरजनकः, पौलस्त्यः, विश्रवाः,

कुबेरभ्रातृप०—दशकण्ठः, मेघनादजनकः, रावणः ।

कुबेरस्थानप०—कैलासः, रजताचलः, हराद्रिः,
शेषस्तु शिवे ।

कुबेरमालप०—पुष्पम्, पुष्पकम् ।

कुबेरसारथिप०—मायुराजः ।

कुबेरोद्यानप०—चन्द्ररथम् ।

कुबेरपुत्रभेदी—(१) नलकूबरः, (२) मणिग्रावः
(मणिग्रीतः), इत्येते कुबेरस्य द्वौ पुत्रौ स्तः ।

किन्नरप०—प्रश्नमुत्तः, किन्नरः, किम्पुल्लः,
तुरङ्गवदनः मयुः ।

यक्षप०—खाषेयः, गुह्यकः पुण्यजनः, यक्षः, राजा

(घन), वटवासी (इन्) ।

गुह्यकप०— कुबेरनिधिरक्षकः, गुह्यकः, देवजनः, माणिचरिः ।

तन्नामानि— जीमूतवाहनः, मणिभद्र इत्यादयः ।

गन्धर्वपर्यायाः— गन्धर्वः, गातुः, गान्धर्वः, गीत-
मोदी (इन्), दिव्यगायनः, देवगायनः, सुरगायनः,
स्वर्गगायकः, हरिणनर्तकः ।

गन्धर्वभेदा— (१) चित्ररथः, (२) तुम्बुरुः,
(३) वसुरुचिः, (४) विश्वावसुः, (५) वृषणाशनः,
(६) हहाः (हाहाः, हाहाः, (स्) (७) हाहाहूहूः, (८)
हुहुः (हूहूः), इत्यादयो गन्धर्वाणां भेदाः स्युः ।

कुबेरवाहन (मनुष्य) प०— नरः, मनुजः,
मानवः शेषस्तु देवे ।

ईशानपर्यायाः— ईशः, ईशानः, ईशानकोणाधिपतिः,
रुद्रः शङ्करः, शिवः, शेषस्तु शिवे । अयमेकादश-
रुद्रान्तर्गतो रुद्रविशेषः ।

ईशानपुरोप०— ईशपुरी, ईशानपुरी, यशोवती ।

इति श्रीमुकुन्ददेवज्ञविरचिते ज्योतिषशास्त्रकोषे
षोडशो विष्णुपालवर्गः समाप्तिमगमत् ।

पुरवर्गः—

पुरपर्यायाः— अघिष्ठानम्, द्रंगः, नगरम्, नगरी,
निगमः, निवेशनम्, पटभेदनम्, पट्टनम्, पट्टनी,
पत्तनम्, पुटः, पुटभेदनम्, पूः (र्) (स्त्री०),
पुरम्, पुरिः, पुरी, स्थानम् (शहर' इति भाषा) ।
पण्यप०— क्रयविक्रयद्रव्यम्, क्रयविक्रयवस्तु ।

पण्यभूष०— प्रारोहः, क्रयविक्रयस्थानम्, क्रयारोहः,
ग्राममुखम्, जन्यम्, पण्यभूः, हट्टः, हट्टक्रयः,
(‘खरीदने बेचने का स्थान’ इति भाषा) ।

पण्यशालाप०— प्रट्टः, प्रापणः, निषद्या, पण्यवि-
क्रयशाला, पण्यवीथिका, पण्यवीथी, पण्यशालम्—
ला । विपणिः— णी, संवातः, हट्टः, ‘बाजार’
‘दुकान’ इति च भाषा ।

पण्यार्धप०— क्रयविक्रयद्रव्यार्धः, क्रयविक्रय-
वस्त्वर्धः ।

वैश्यप०— आर्यः, ऊरव्यः, ऊरुजः, भूमिस्पृक्
(श्), विट्, वैश्यः, ‘वनियां, इति भाषा ।

तद्वृत्तिभेदाः— (१) वाणिज्यम् (व्यापारः), (२)
पाशुपाल्यम् (जानवर पालना), (३) कर्षणम्
(खेती), चेति वैश्यानां तिस्रो वृत्तयः स्युः ।

प्राजीविकाप०— प्राजीवः, प्राजीविका, जी-
नम्, जीविका, वार्ता, वृत्तिः, वेतनम् । ‘रोजगार’
इति भाषा ।

वणिक्प०— आपणिकः, क्रयविक्रयकः, क्रयविक्र-
कर्ता (तृ), क्रयविक्रयी (इन्), चङ्गणः, नागरः,
निगमः, निमुटः, नैगमः, पणिः, पणी (इन्),
पण्याजीवः, प्रापणिकः, वणिक् (ज्) वंदेशिकः,
वैदेहः वैदेहकः, व्यापारी (इन्), सार्धवाहः,
‘वनियां’ ‘वनजारा’ ‘व्यापारी’ इति च भाषा ।

वणिग्गृहप०— पणिकः, वणिग्गृहम्, ‘वनिये का
घर’ इति भाषा ।

वाणिज्यप०— क्रयविक्रयः, वणिज्या, वाणिज्यम्,
सत्यानृतम् । ‘वणज’ इति भाषा ।

क्रयप०— क्रयः, क्रयुकः, क्रेणी (इन्), प्रक्रयः,

भेटकः । 'खरीदना' इति भाषा ।

विक्रयप०—पणः, विक्रयः, विपणः । 'बेचना' इति भाषा ।

क्रयकप०—क्रयकर्ता (तृ०), क्रयिकः, क्रयी (इन्), क्रायकः, क्रेता (तृ), 'मोल लेने वाला' 'खरीदने वाला' इति च भाषा ।

विक्रायकप०—विक्रयकर्ता (तृ०) विक्रयिकः, विक्रयी (इन्), विक्रायकः, विक्रेता (तृ) । 'बेचने वाला' इति भाषा ।

क्रयाणकप०—क्रयाणकम् । 'खरीदी हुई वस्तु' इति भाषा ।

विक्रयाणकप०—विक्रयाणकम् । 'बेचने के लिए रखी हुई वस्तु' इति भाषा ।

विक्रेयपर्यायाः—पणितव्यम्, पण्यम्, विक्रेयम् । 'बिकने की वस्तु' इति भाषा ।

मूल्यप०—अर्घः, अवक्रयः, भाटकः, मूल्यम्, वक्रयः, वस्नः, (पु० न०), 'बिकने की वस्तुओं का मोल' इति भाषा ।

क्रेयप०—क्रेयम् (त्रि०), क्रेतव्यमात्रकम् । 'खरीदने योग्य वस्तु' इति भाषा ।

क्रय्यप०—क्रय्यम् (त्रि०) 'बेचने के लिए (प्रसारित) बाजार में फेंलाई हुई वस्तु' इति भाषा ।

विनिमयप०—निमयः, निमेयः, नैमेयः, परावर्तः, परिदत्तम्, परि(री)दानम्, परि(री)वर्तः, परिवर्तनम्, परिवृत्तिः, परीवर्तः—नम्, प्रतिदानम्, प्रतिहारः, विनिमयः, विमयः, विमेयः, वैमेयः, व्यतिहारः, 'हेरा फेरी' 'अदला-बदली' १-२८

इति च भाषा ।

सत्यापनप०—सत्यङ्कारः, सत्याकृतिः, सत्यापनम्, 'वयाना' 'साई' इति च भाषा ।

मूलधनप०—नीविः, नीवी, पण्यद्रव्यम्, परिपणः, भाण्डम्, मूलद्रव्यम्, मूलधनम्, वणिङ्मूलधनम्, 'पूँजी' 'मूलधन' इति च भाषा ।

लाभप०—अधिकम्, फलम्, लाभः, 'लाभ' 'नफा' 'मुनाफा' इति च भाषा ।

निक्षेपप०—उपनिधिः, निक्षेपः, ग्यासः । 'धरोहरि' 'धाती' इति च भाषा ।

न्यासार्पणप०—तदपणम्, न्यासार्पणम्, प्रति(ती)दानम्, परि(री)दानम् । धरोहरि लौटाना' इति भाषा ।

महर्घप०—महर्घः । 'महंगा' इति भाषा ।

महर्घताप०—महर्घता, महर्घत्वम् । 'महंगाई' इति भाषा ।

महर्घ्यताप०—महर्घ्यता, अधिकभूतत्वम् ।

महर्घप०—महर्घः (त्रि०), महामूल्यम् ।

महर्घ्यप०—महर्घ्यः (त्रि०), मूल्यवान्, 'वेश कीमती' इति भाषा ।

समताप०—तुल्यता, समता, समत्वम्, सम नता, सादृश्यम्, साम्यम् ।

समर्घप०—समर्घः (त्रि०), 'सस्ता' 'मंदा' इति च भाषा ।

समर्घताप०—समर्घता (स्त्री०), समर्घत्वम् (न०), 'सस्ताई' 'मंदगी' इति च भाषा ।

ऋणप०—अपमित्यकम्, उद्धारः, ऋणम्, पय्यु-दञ्चनम्, 'उधार' 'कर्ज लेना' इति च भाषा ।

वृद्ध्याजीवप०—कुसीदिकः, द्वैगुणिकः, बाधुषिः, बाधुषिकः, बाधुषी (इन्), 'व्याजखोर' इति भाषा ।

कुसीदप०—अर्थप्रयोगः, कुशीदम्, कुषीदम्, कुसीदम्, वृद्धिजीवनम् वृद्धिजीविका । 'व्याज का घन्धा' 'व्याज का व्यापार' इति च भाषा ।

वृद्धिप०—वृद्धिः (स्त्री०), कलन्तरम् (न०), 'सूद' 'लाभ' 'व्यज' इति च भाषा ।

चयप०—उपचयः, ऋद्धिः, एधा, चयः, चितिः, वृद्धिः ।

क्षतिप०—अपचयः, अपहरः, अपयः, क्षतिः, क्षयः, नाशः, विरतिः, हानिः ।

बन्धकप०—अधिः (स्त्री०) अधिकः, प्रणयः, बन्धः, बन्धकः । 'गिरवी' 'बन्धक' इति च भाषा ।

इति श्रीमुकुन्ददेवविरचिते ज्योतिषशब्दकोषे
सप्ततमोऽध्यायः समाप्तमगमत् ।

प्रकीर्णवर्गः -

उक्तप०^१—अभिहितः, आख्यातः, ईरितः, उक्तः, उच्चारतः, उच्चारितः, उद हृतः, उदितः, उदीरितः, उद्दिष्टः, उपदिष्टः, कथितः, कलितः, कीर्तितः, ख्यातः, गदितः, जल्पितः, निगदितः, निरुक्तः, निर्दिष्टः, परिकीर्तितः, परिगदितः, परिजल्पितः, प्रकीर्तितः, प्रजल्पितः, प्रणगदितः, प्रदिष्टः, प्रोक्तः, भाणतः, भाषितः, लपितः,

विनिर्दिष्टः, विहितः, संकीर्तितः, समीरितः, समुदाहृतः, समुदिनः, समुदीरितः, समुद्गीर्णः, संप्रोक्तः । एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

कथनप०^२—अभिधानम्, उच्चारणम्, कथनम्, कथा (स्त्री०), गदनम्, जलानम्, भणनम्, भाषणम्, लपनम् वचनम्, वदनम् वाचनम् । एते क्लीबलिङ्गाः स्युः ।

वाक्यप०^३—आभेद्यः, उच्चारणीयः, उच्चारितव्यः, उच्चार्यः, कथनीयः, कथितव्यः, कथ्यः, गदनीयः, गदितव्यः, गद्यः, जलनीयः, जल्पितव्यः, जल्प्यः निर्देशनीयः, निर्देश्यः, निर्देष्टव्यः, भणनीयः, भणितव्यः, भण्यः, भाषणीयः, भाषितव्यः, भाष्यः, लपनीयः, लपितव्यः, लप्यः, वक्तव्यः, वचनीयः, वदनीयः, वदितव्यः, वद्यः, वाच्यः, विनिर्देश्यः । एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

वाचकप०^४—अभिधायकः, वक्ता (क्त्), वाचकः । एते त्रिलिङ्गाः ।

उक्तवाचकशब्दप०^५—उक्त्वा, उच्चर्य्य, उदिन्वा, कथयित्वा, जल्पित्वा, प्रवक्ष्य, प्रजल्प्य, प्रलप्य, भणित्वा, भाषयित्वा, लपित्वा सन्ध्य, समुच्चर्य्य, समुदर्य्य, सम्भण्य, सम्भाष्य । एते षष्ठायाः ।

उच्चर्य्यमाणप०^६—उच्चर्य्यमाणः, कथामनः, जल्पयमानः, निर्दिश्यमानः, भण्यमानः, भाष्यमाणः, लप्यमानः, वक्ष्यमाणः । एते त्रिलिङ्गाः ।

अवगतवाचकशब्दाः^७—अवगतः, अवसितः, आल-

(१) कहा, कहा हुआ (२) कहना (३) कहने योग्य (४) बोलने वाला (५) कह कर (६) उच्चारण किया जाने वाला, कहा जाने वाला (७) जाना, जाना हुआ ।

क्षितः, ज्ञातः, परिगतः, परिज्ञातः, प्रतिपन्नः, प्रतीतः, प्रमितः, बुद्धः, बुधितः, मतः, मनितः, विज्ञातः, विदितः, सितः, एते त्रिलिङ्गाः ।

ज्ञातव्यवाचकप०^१—अवगन्तव्यः, ज्ञातव्यः, ज्ञातु-
मर्हः, ज्ञातुं योग्यः, ज्ञानकर्म, ज्ञानविषयम्, ज्ञेयः,
प्रतिपाद्यम्, प्रत्येतव्यः^२, बोधनीयः, बोधयोग्यः,
बोधितव्यः, बोद्धव्यः, बोध्यः, विज्ञातव्यः, विज्ञेयः,
वेदनीयः, वेदितव्यः, वेदितुं योग्यः, वेद्यः, संवेद्यः ।
एते त्रिलिङ्गाः ।

ज्ञात्वाव्ययवाचकशब्दाः^३—अवगम्य, ज्ञात्वा,
प्रबोध्य, बुद्ध्वा, विज्ञाय । एतेऽव्ययाः ।

ज्ञापितप०^४—ज्ञापितः, प्रबोधितः, बोधितः,
वेदितः, सूचितः (त्रि०) ।

ज्ञापितव्यप०^५—ज्ञापनीयः, ज्ञापितव्यः, ज्ञाप्यः
एते त्रि० ।

स्मृतपर्यायाः^६—कृतस्मरणम्, संस्मृतः, स्मृतः,
स्मृतिविषयः ।

स्मरणीयप०^७—संस्मरणीयः, संस्मर्तव्यः,
संस्मार्यः, स्मरणीयः, स्मर्तव्यः स्मार्यः । एते (त्रि०) ।

स्मृत्वाव्ययप०^८—संस्मृत्य, स्मृत्वा । एतावद्वयौ ।

स्मृतिप०^९—आध्यानम् (न०), चर्चा (स्त्री०),
चिन्तनम् (न०), चिन्ता (स्त्री०), चिन्तिया

(स्त्री०), ध्यानम् (न०), स्मरणम् (न०),
स्मृतिः (स्त्री०) ।

विचारप०^{१०}—चर्चा (स्त्री०), चिन्तनम् (न०),
ज्ञानम् (न०), विचारः, (पुं०), विचारणम् (न०),
विचारणा (स्त्री०) विचिन्तनम् (न०), वित्तिः
(स्त्री०), सख्या (स्त्री०) ।

चिन्तितप०^{११}—चिन्तितः, विचारितः, वित्तम्,
विन्नम् (त्रि०) ।

चिन्तनीयप०^{१२}—चिन्तनीयः, चिन्तितव्यः,
चिन्त्यः, निरूपणीयः, निरूपितव्यः, निरूप्यः,
परिचिन्तनीयः, परिचिन्तितव्यः, परिचिन्त्यः,
विचारणीयः, विचारितव्यः, विचार्य्यः, विभा-
वनीयः, विभावितव्यः, विभाव्यः, सञ्चिन्तनीयः
सञ्चिन्तितव्यः, सञ्चिन्त्यः (त्रि०) ।

चिन्त्यमानप०^{१३}—चिन्त्यमानः, निरूप्यमाणः, विचा-
र्य्यमाणः, विचिन्त्यमानः, विभाव्यमानः (त्रि०) ।

चिन्तयित्वाव्ययप०^{१४}—चिन्तयित्वा, परिचिन्त्य,
प्रविचार्य्य, विचार्य्य, विचिन्त्य, सञ्चिन्त्य
(अ०) ।

कल्पितप०^{१५}—कल्पितः, परिकल्पितः, प्रकल्पितः
(त्रि०) ।

कल्पनीयप०^{१६}—कल्पनीयः, कल्पितव्यः, कल्प्यः,

- (१) जानने योग्य (२) 'ब्रह्मसूत्रे पामरव्योमवासे प्रत्येतव्या नुः क्षतिर्ब्रह्मिणस्य' इति ग्रन्थकारः ।
(३) जान कर । (४) सूचित, जनाया हुआ, बतलाया हुआ । (५) जो बतलाने के योग्य हो, समझाने योग्य
(६) याद किया हुआ (७) स्मरण (याद) करने योग्य (८) याद कर (९) स्मरणशक्ति, याददाइत ।
(१०) सोचना, विचारना, खयाल । (११) सोचा हुआ, विचारा हुआ (१२) सोचने योग्य, (१३) विचारने
योग्य । (१४) विचार कर, (१५) कल्पना किया हुआ । (१६) कल्पना करने योग्य ।

- परिकल्पनीयः, परिकल्पितव्यः, परिकल्प्यः, उत्सर्जनम् (न०), त्यागः (पुं), ददनम् (न०),
 प्रकल्पनीयः, प्रकल्पितव्यः, प्रकल्प्यः (त्रि०) । दानम्, निर्वपणम्, निर्वपणम्, प्रदेशनम्,
 ऊहप०^१—अध्याहारः (पुं०), उन्नयनम् (न०), प्रादेशनम्, वितरणम्, विश्राणनम्, विसर्जनम्,
 ऊहः (पुं०), ऊहनम् (न०), ऊहा (स्त्री०), विहायिनम्, स्पर्शनम् । इह ददनत उत्तरे सर्वे
 तर्कः, (पुं०), परामशः (पुं०), वितर्कः (पुं०), क्लीबलिङ्गाः ।
 वितर्कणम् (न०), विमशनम् (न०) ।
 ऊहितप०^२—ऊहितः, तर्कितः (त्रि०) ।
 ऊहनीयप०^३—ऊहनीयः, ऊहितव्यः, ऊह्यः,
 तर्कणीयः, तर्कितव्यः, तर्क्यः (त्रि०) ।
 तर्कयित्वाप०^४—तर्कयित्वा, प्रोह्य, सन्तर्क्य,
 समुह्य (अ०) ।
 अपोहप०^५—अपोहः (पुं), तर्कनिराकरणम्
 (न०), वितर्काभावः (पुं०) ।
 गतप०^६—अतीतः, इतः, गतः, प्रगतः, प्रयातः ।
 यातः, विगतः, वीतः, व्यतीतः (त्रि०) ।
 गन्तव्यप०^७—गन्तव्यः, गन्तुमर्हः गन्तुयोग्यः,
 गमनीयः, गम्यः, गम्यमानः (त्रि०) ।
 गत्वाप०^८—इत्वा, गत्वा यात्वा (अ०) ।
 गमनप०^९—गमनम् (न०), प्रयाणम् (न०),
 यात्रा (स्त्री०) ।
 शेषस्त्वन्ध्रः ।
 [दानप०^{१०}—अंशतिः (स्त्री०), अपवर्जनम् (न०), (पुं०) ।

१-२२

२३-४५

(१) अनुमान, अटकल । (२) अटकल किया हुआ अनुमान किया हुआ । (३) अनुमान के योग्य, अटकल के योग्य । (४) अटकल कर, अनुमान करके । (५) तर्क को दूर करना । (६) गया, गया हुआ । (७) जाने योग्य । (८) जाकर । (९) जाना । (१०) देना । (११) दिया, दिया हुआ, बांटा हुआ । (१२) देने योग्य । (१३-क) नवकदान (देवे) विशोधनाभ्याम्, इ० जा० भ० । (१३-ख) 'वर्तमानार्थके देया, न० ज० । 'देयाः । स्वशी-
 प्रकलवत्स्फुटय्योः, इति । 'देयं तत्त्वचरमरुणे विलिप्तकामु, इति च प्र० ला० । देयं=यथागतं धनं कार्यमित्यर्थः ।
 (१३) देकर । (१४) समाप्त हुआ, पूरा हुआ । (१५) पूर्ण, सम्पूर्ण । (१६) समाप्ति के योग्य । (१७) समाप्त
 कर । (१८) बिखलाया हुआ । (१९) धन्य का आरम्भ वा कार्यारम्भ ।

^१उदाहरणप०—उदाहरणम् (न०), उदाहृतिः (स्त्री) ।

^२नित्यप० अजलम्, अनवरतम्, अनारतम्, अनिशम्, अविगतम्, अश्रान्तम्, असक्तम्, नित्यम्, संसक्तम्, सततम्, सन्ततम् । क्रिय विशेषणत्वे एषां क्लीब वम् । द्रव्यविशेषणत्वे तु वाच्य (त्रि०) लिङ्गत्वम्, जं यति ।

^३अतिशयप० अतिमर्यादम्, अतिमात्रम्, अतिवै०म् अतिशयः (पुं०), अत्यर्थम्, उत्कर्षः (पुं०) उद्गढम्, एकान्तम्, गढम्, तीव्रम्, दढम्, नितान्तम्, निर्भरः (पुं०) बाढम्, भरः (पुं०) भृशम् ।

अत्रविशेषः—

अतिमर्यादमित्यारम्य भृशशब्दपर्यन्तं नपुंसकनिष्पेयदुक्तं तत्तु असत्त्वे द्रव्यवृत्तित्वाभावे एव ज्ञेयम् । यथा—शीघ्रं जुहोति । शीघ्रं कृतवन् । भृशमूर्खः । भृशं याति । सततं भुङ्क्ते, इति क्रियाविशेषणत्वे एषां शीघ्रादीनां मध्ये यत्सत्त्वगमि द्रव्यवृत्ति तत् त्रिषु । तस्य द्रव्यस्य यत्लिङ्गं तदेवायेत्यर्थः । यथा—शीघ्रा घेनु, शीघ्रा जरा । शीघ्रो मृत्युः, शीघ्रो वृषः । शीघ्रं वयः, शीघ्रं गमनम् । अतिशयोत्कर्षनिर्भरभराणां सत्त्वगान्तिवं नास्ति । नित्यं पुंस्त्वम् ।

^४क्रमपर्यायाः—अनुक्रमः (पुं०), अनुपूर्विका (स्त्री०), अनुपूर्वी (स्त्री०) आनुपूर्व्यम् (न०), आनुबन् (त्रि०) आनुवृत्तिः (स्त्री०), क्रमः (पुं०), परिगटिः—टी (स्त्री०) पर्याय (पुं०), उत्क्रमप०—अक्रमः, उत्क्रमः, क्रमविपर्ययः, व्यतिक्रमः, व्युत्क्रमः एते पुल्लिङ्गाः ।

^५अतिक्रमप०—प्रतिक्रमः, अतिपातः, उपात्ययः, पययः ।

व्यतिक्रमप०—विपर्ययः (पुं०), विपर्यायः (पुं०) विपर्यायः (पुं०), विपरीत्यम् (न०), व्यतिक्रमः (पुं०), व्यत्ययः (पुं०), व्यत्यस्तः (त्रि०), व्यत्यासः (पुं०) ।

^६विपरीतप०—अपष्ठु, अपष्ठुरम्, अपसव्यम्, प्रतिफलम्, प्रतियोमम्, प्रतीकम्, प्रसव्यम्, वामम्, विलोमम्, एते क्लीबलिङ्गाः । व्यस्तः (त्रि०) ।

—शरीरस्य वामभागप०—वामम्, सव्यम् ।

शरीरस्य दक्षिणभागप०—अपसव्यम्, दक्षिणाङ्गम् ।

प्रथमप०—अग्रम्, आदिः, आदिमम्, आद्यम्, पूर्वः, पोरस्तम्, प्रथमम्, एते त्रिलिङ्गाः । प्रक् (अ०) ।

मध्यमप०—मध्यम्, मध्यन्दिनम्, मध्यमम्, मध्यमीयस्, मध्यन्दिनम्, माध्यमम् ।

(१) गणित की क्रिया का दृष्टान्त (मिशाल) । (२) नित्य, निरन्तर, सतत, सार्वदा । (३) अधिकता (बहुतायता) । (४) यथाक्रम (सिलसिला), (५) विपरीतभाव, नियमविच्छेदता । (६) विच्छेद-व्यवहार, नियम का मर्यादा उत्सर्जन (७) विपर्यय, क्रमानुसार न होने वाला । (८) विच्छेद (उलटा) । (९) वायां संग, (१०) बाहिना संग । (११) पहला, (१२) बीच ।

अन्त्यप०—अन्तः, अन्तिमम्, अन्त्यम्, चरमम्, जघन्यम्, पश्चिमम्, पाश्चात्यम् ।

अन्तरालप०—अन्तरालम्, विचालम्, शेषस्त्व-
न्यत्र ।

अन्तरप०—अन्तरम्, मध्यम्, शेषः त्वन्यत्र ।

निरन्तरप०—घनम् निविडम्, निरन्तरम्, सान्द्रम् ।

पञ्चितप०—आलिः ली, आवलिः ली, ततिः, घोरणी, पञ्क्तिः, माला, राजिः, लेखा, वीथी, श्रेणिः णी ।

संलग्नप०—अनन्तरम्, अपटान्तरम्, अपदान्तरम्, अव्यवहितम्, संलग्नम्, संसक्तम् ।

अधीनप०—अधीनः, आयत्तः, गृह्यकः, नाथ-
वान् (मतु०), निघ्नः, परच्छन्दः, परतंत्रः,
परवशः परवान् (मतु०), पराधीनः, परायत्तः,
वशः । एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

समीपप०—अन्तिकम्, अभितः (स्) (अ०), अभ्यग्रम्, अभ्यर्णम्, अभ्याशम्, अभ्यासः, आस-
न्नम्, उपकण्ठम्, उपान्तम्, निकटम्, पार्श्वम्,
सदेशम्, सनीडम्, सन्निकर्षः, सन्निकृष्टम्, सन्नि-
धानम्, सन्तिधिः, समर्पादम्, समीपम्, सविधम्,
सवेशः, ससीमम् ।

विरलप०—तनु, पेलवम्, विरलम् ।

ह्रस्वप०—कुब्जम्, खर्वम्, नीचः, नीची, (स्त्री),
न्यक् (ञ्च्) (न०) चान्तः । मन्थरम्, लघु,
ह्रस्वः ।

उन्नतप०—उच्चम्, उच्छ्रितम्, उदग्रम्, उद्धरम्,
उन्नतः, तुङ्गः, प्रांशुः ।

दीर्घप०—प्रायतम्, दीर्घम् ।

विस्तीर्णप०—उरु, गुरु, ततम्, पृथु पृथुनम्, बहु,
बृहत् (त्) (न०), महत् (त्) (न०), वडूम्,
वरिष्ठम्, विवटम् विपुलम्, विशङ्कटम्, विशा-
लम् विस्तीर्णम् स्फारम् ।

स्थूलप०—पीनः, पीवा (अन्), स्त्रीपुंसयोस्तु
प वा पीवरः, स्थूलः ।

अधिकप०—अतिरिक्तः, अधिकः, पुष्टः, प्रपुष्टः,
समधिकश्चेते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

अल्पप०—अल्पः, क्षुल्लम्, क्षुल्लकम्, स्तोकः ।

अल्पल्पप०—अणीयः (अस्), अल्पिष्ठः, अल्पीयः
(अस्), कनीयः (अस्) ।

सूक्ष्मप०—अणुः, कणः, कृशम्, क्षुद्रम्, तनुः, तलि-
नम्, तुच्छम्, त्रुटिः टी, दध्रम्, पेलवम्, मात्रा,
लवः, लशः, श्लक्ष्णम्, सूक्ष्मम् ।

बहुलप०—अदध्रम्, पुरहम्, पुरु, पुरुहम् । पुरुहः
पुरुह्वी । लकीवे तु पुरुह्व । पुष्कलम्, प्रचुरम्,
प्रभूतम्, प्राज्यम्, बहुः, बहुलम्, भूयः (अस्),
भूयिष्ठम्, भूरि, स्फारम्, स्फिरम् ।

अनेकप०—अनेकः, उच्चावचम्, नैकः, नाना-
प्रकारम्, बहुः, नैकविधम्, बहुविधम् ।

नानारूपप०—नानारूपः, नानाविधः, पृथ-
ग्रूपः, पृथग्विधः, बहुरूपः, बहुविधः, विविधः ।
एते त्रिलिङ्गाः ।

समान(तुल्य)प०—तुल्यः, सदृक्(श्), सदृशः,
सदृक्षः, सधर्मा (अन्), सन्निभः, समः, समानः,
सरूपः, सवर्णः, साधारणः, अमी वाच्य-

लिङ्गाः सन्ति ।

उत्तरपदस्थसदृशप०—उपमा, कल्पः, निभः, नीकाशः, प्रकारः, प्रकाशः, प्रख्यः, प्रतिकाशः, प्रतिमः, प्रतीकाशः, भूतः, रूपम्, सङ्काशश्चैते उपमादय उत्तरपदस्था वाच्यलिङ्गाः स्युः ।

यथा—पितृनिभः पुत्रः नित्यसमासोऽयं पित्रा सदृश इत्यर्थः । मातृनिभा कन्या मातुः सदृशीत्यर्थः । पितृभूतः, पितृरूपः, पितृकल्पो वा पुत्रः । 'चन्द्रप्रख्यम्' मुखम् । 'काशसङ्काशकेशः' इति ।

तुलितप०—उन्मितम्, तुलितम्, तुल्यम्, परिमितम्, प्रमः, प्रमाणम्, प्रमितम्, समानम्, सम्मितम् ।

दोषप०—दूषणम् (न०), दोषः (पुं०) ।

दूषितप०—अभिशास्तः, क्षारितः, प्राप्तदोषः, वाच्यम् (त्रि०),

दूष्यप०—दूषणीयः, दूषितव्यः, दूष्यः (त्रि०) ।

दुष्टप०—दुष्टम्, दोषभाक् (ज्), दोषयुक्तः, दोषवान् (मतु०), दोषी (इन्) (त्रि०) ।

त्याज्यप०—त्याज्यम्, परिवर्जनीयम्, परिवर्जितव्यम्, परिवर्ज्यम्, वर्जनीयम्, वर्जितव्यम्, वर्ज्यम्, विवर्जनीयम्, विवर्जितव्यम्, विवर्ज्यम् (त्रि०) ।

वर्जनप०—निषिद्धिः, निषेधः, निवर्तनम्, प्रतिषेधः, वर्जनम् ।

वर्जितप०—निषिद्धम्, नेष्टम्, वर्जितम्, विवर्जितम् ।

निन्दाप०—अपवादः, अवर्णः, उपक्रोशः, कुत्सा, क्षेपः, गर्हः, गहणम्, गर्हा, जुगुप्सनम्, गुप्ता, १-२८

धिक्रिया, निन्दा, निवर्दिः, परि (री) वादः ।

निन्दितप०—गर्हितम्, धिक्कृतम्, निन्दायुक्तम्, निन्दितम् (त्रि०) ।

निन्द्यप०—निन्दनीयः, निन्दितव्यः, निन्द्यः (त्रि०),

अधमप०—अणकम्, अधमम्, अपकृष्टम्, अपशदम्, अवत् (त्), अवधम्, अवयम्, आणकः, कपूयः, काण्डम्, कुत्सितम्, कुपूयम्, खेटम्, गह्यम्, चेलम्, निकृष्टम्, पापम्, प्रतिकृष्टम्, ब्रुवम्, याप्यम्, याव्यम्, रेपः, रेपः (अस्), रेफः ।

मध्यवर्तिप०—मध्यः, मध्यमः, मध्यवर्ति (इन्), समः, समानः एते त्रिलिङ्गाः ।

शौणप०—अप्रधानम्, अप्राग्यम्, अमुख्यम्, उपसर्जनम्, उपाग्रम्, गुणम् । एते त्रिलिङ्गाः ।

प्रधानप०—अग्रम्, अग्रणीः, अग्रिमम्, अग्रिमः, अग्रेसरम्, अग्र्यम्, अनवरार्थ्य-ध्यम्, अनुत्तमम्, अनुत्तम्, उत्तमम्, ग्रामणीः, जात्यम्, परम्, परार्थ्य-ध्यम्, पुरोगम्, प्रकृष्टम्, प्रधानम्, प्रमुखम्, प्रवरम्, प्रवर्हम्, प्रवर्हणम्, प्रवेकम्, प्रष्ठम्, प्राग्रम्, प्राग्रहरम्, प्राग्यम्, मुख्यम्, युक्तम्, वरम्, वरेण्यम्, वर्त्यम्, श्रेष्ठम्, स्पर्ध्यम्, एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

श्रेष्ठवाचकप०—व्याघ्रः, पुङ्गवः, ऋषभः, कुञ्जरः सिंहः, शार्दूलः, नागः, आद्यशब्दात्-सोमः, चन्द्रः मुखम्, इत्यादयः । एते उत्तरपदे पुंसि श्रेष्ठार्थ-गोचराः, (वाचकाः) ।

उदाहरणं यथा—

पुरुषव्याघ्रः, मुनिपुङ्गवः, पुरुषर्षभः, मनुष्य-कुञ्जरः, नृपसिंहः, नृपशार्दूलः, नृपनागः, गोनागः २९-५६

शोबन्दारकः, नृसोमः, नरचन्द्रः, चन्द्रमुखः । इति ।

तदुक्तम्—

स्युस्तरपदे व्याघ्र-पुङ्गव-रंभ-कुञ्जराः सिंह-
शादूल-नागाद्याः पुंसि श्रेष्ठार्थगोचराः
(वाचकाः) । इत्यमरः ।

प्रशस्तवाचकप०—मतल्लिका (स्त्री०) मर्चचिका
(स्त्री०), प्रकाण्डम् (पुं० न०), उद्धः (पुं०)
तल्लजः (पुं०) । इत्येतेऽजहल्लिङ्गाः स्युः । एते
पञ्चनियतलिङ्गाः, अष्ट्युत्पन्नाश्चेति प्राञ्चः ।
अथवा नित्यमेते पञ्च द्रव्यवाचिनः स्युः । गोम-
तल्लिका, गोनागः, गोबृन्दारकः, गोतल्लजः,
गोमर्चचिका, गोप्रकाण्डम्, गवोद्धः, इति ।
अन्यत्र तु-ब्राह्मणमतल्लिका, ब्राह्मणमर्चचिका,
गोप्रकाण्डः, मनुष्योद्धः, कुमारीतल्लजः । समा-
सस्तु—प्रशस्तो ब्राह्मणो ब्राह्मणमतल्लिका,
प्रशस्तो ब्राह्मणो ब्राह्मणमर्चचिका, प्रशस्ता
गौर्गोप्रकाण्डः, प्रशस्तो मनुष्यो मनुष्योद्धः,
प्रशस्ता कुमारी, कुमारीतल्लजः । इति ।

सुन्दरप०—अभिरामम्, कमनीयम्, कञ्जम्,
कान्तम्, काम्यम्, चारु, चौक्षम्, न्युल्लम्, पेशलम्,
प्रियम्, बन्धुरम्, मञ्जु, मञ्जुलम्, मधुरम्,
मनोज्ञम्, मनोरमम्, मनोहरम्, मनोहारि, रमणी-
यम्, रम्यम्, रुचिरम्, रुच्यम्, लडहम्, वल्लु,
वामम्, शोभनम्, साधु, सुन्दरम्, सुषमम्, सौम्यम्,
हारि, हृद्यम् (त्रि०) ।

प्रवीणप०—अभिज्ञः, कुशलः, कृतकर्मा (अन्),
कृतकृत्यः, कृतमुखः, कृतहस्तः, कृतार्थः, कृती
(इन्), कृष्टिः, क्षेत्रज्ञः, चतुरः, दक्षः, नदीणः,

१-२८

निपुणः, निष्णः, निष्णातः, पटुः, प्रकृष्टसारः,
प्रवीणः, विज्ञः, विज्ञानिकः, वैज्ञानिकः, शिक्षितः
(त्रि०) ।

दक्षप०—उष्णः, चतुरः, दक्षः, पटुः, पेशलः,
सूत्थानः (त्रि०) ।

अतिचतुरप०—छल्लः, छेकः, छेकालः, छेकिलः,
विदग्ध (त्रि०) ।

प्रतिभाशालिप०—प्रगल्भः, प्रतिभान्वितः, प्रति-
मुखः, प्रौढः (त्रि०) ।

दूरदर्शप०—दीर्घदर्शी (इन्), दूरदर्शी (इन्),
(त्रि०) ।

तीक्ष्णबुद्धिमत्प०—कुशाग्रीयमतिः, सूक्ष्मदर्शी
(इन्) (त्रि०) ।

प्रत्युत्पन्नमतिप०—तत्कालधीः, प्रत्युत्पन्नमतिः
(त्रि०) ।

पण्डितप०—(१) ज्ञः, वित् (द्), सन् (त्),
(२) कविः, कृती (इन्), कृष्टिः, धीमान्
(मत्तु०), धीरः, प्रज्ञः, प्राज्ञः, बुधः, विद्वान्
(क्वसु), व्यक्तः, सुधीः, सूरिः, (३) कविता
(त्), कृतीन्द्रः, कोविदः, दोषज्ञः, पण्डितः,
प्रबुद्धः, मतिमान् (मत्तु०), मनीषी (इन्), मेधावी
(इन्), विपश्चित् (त्), विबुधः, संख्यावान्
(मत्तु०), (४) अभिरूपः, कोविदोच्चः, दीर्घदर्शी
(इन्), दूरदर्शी (इन्), धीरवर्त्यः, पण्डिताग्र्यः,
प्राप्तरूपः, लब्धवर्णः, विचक्षणः, विशारदः,
सुमतिमान् (मत्तु०), (५) बुधायगण्यः ।

क्वचित्तु—(२) आद्यः, ऋषिः, ज्ञानी, (इन्),
पूर्वः, महान् (मत्तु०), मुनिः, श्रेष्ठः, (३) अजङ्गः,

२९-५६

दिव्यदृक् (श्), पुराणः, प्राक्तनः, प्राचीनः, बहुजः, महर्षिः, महस्मा (अन्), विधिज्ञः, शास्त्रवित् (द्), श्रुतिवित् (द्), सज्जनः, सुमतिः, सुविद्वान् (क्वसु), (४) चिरन्तनः, ज्ञानदोहः, पुरातनः, भव्याशयः, महान्मुनिः, शास्त्रवेदी (इन्), श्रेष्ठमुनिः, सत्यवादी (इन्), (५) आचार्यमुखः, उदारचित्तः, धिषणालयः, पुराण-दृष्टः, पुराणविज्ञः, प्रमाणपटु, बुधाग्रगण्यः, महानुभावः, मुनिपुङ्गवः, मुनिप्रवर्यः, शास्त्र-प्रवरः, शास्त्रप्रवीणः, पुराणविग्रहः, श्रुतधनजनः, (५) पूर्वमुनिप्रवर्यः, श्रुतवारपारगः, (८) वाचाविचारचतुर, शास्त्रान्तरपारगम्यः (१२) विकसितधिषणाप्रभाभासुरः ।

ज्योतिर्वित्प०—(२) जानी (इन्), (३) आदेशी (इन्), कालवित् (द्), क्षणदः, गणकः, गतिज्ञः, ग्रहज्ञ, ज्योतिर्वित् (द्), दैवज्ञः, दैववित् (द्), नैमित्तः, भागवः? मोहूर्तः, होरावित् (द्), होरिकः, (४) ईशानिकः, कानान्तिकः, कालप्रियः, गणतिकः, जानकज्ञः, ज्योतिर्वित्, दैववेदी (इन्), निमित्तवित् (द्), नैमित्तिकः, फलितज्ञः, मोहूर्तिकः, विप्रशिनिकः, सांख्यिकः, साहित्यिकः, होरिकेन्द्रः, (५) कालवित्तन, ग्रहग्रन्थिवित् (द्), दैवचिन्तकः, दैवज्ञ-वर्यः, प्रश्नार्थवादी (इन्), लग्नलग्नधीः, सुजातकवित् (द्), होरागमज्ञः, होराविधिज्ञः, (६) जातककोविदः, ज्योतिषगण्डित, द्रुक्वेध-

सत्यः, निखिलागमज्ञः, होरिकामगण्यः, (७) गणकमुनिवरः, प्राक्तनजातकज्ञः, (८) जातका-गमदर्शनः, (९) फलितागमबोधवृद्धः, (१०); (१०) जातकार्णवनियाममुख्यः, प्रवरभक्तियुत-हौरिकः (११) होरागमज्ञानविराजमानः, होरा-पारावारपारंप्रयातः, होराविधानार्णवपारयातः, (१४) होरागमार्णवतरङ्गविहारदक्षः ।

तत्त्वार्थज्ञातृप०—() तांत्रिकः, (४) सिद्धान्तज्ञः, सैद्धान्तिकः, (५) ज.तत्त्वज्ञान्तः, शास्त्र-तत्त्वज्ञः ।

शकुनशास्त्रप०—निमित्तशास्त्रम् ।

शकुनप०—निमित्तम् (न०), शकुनम् (न०) ।

शकुनज्ञप०—शकुनज्ञः (त्रि०) शकुनवित् (द्), शकुनवेदी (इन्), शाकुनः, शाकुनिकः ।

प्रश्नप०—अनुयोगः, अनुयोजनम्, कथङ्कयिकता, पृच्छा, प्रश्नः ।

पृच्छकप०—कथङ्कयिकः, पृच्छकः, प्रश्नकर्त्ता (त), प्रष्टा (ष्टृ), प्रश्निकः । एते त्रिलिङ्गः ।

प्रश्नलग्नप० पृच्छितनुः (त्रि०) प्रश्नलग्नम् (न०) ।

पृष्टप०—पृष्टः (त्रि०) ।

पृष्टव्यप०—पृच्छ्यम् (त्रि०), प्रष्टव्य (त्रि०) ।

गोचरप०—गोचरः, गोचारः, ग्रहगोचरः, ग्रहगोचारः ।

गोचरफलप०—गोचरफलम्, गोचारफलम्, ग्रह-गोचरफलम्, ग्रहगोचारफलम् ।

(१) शुभाशुभलक्षण, शकुन, (२) पूछना (३) पूछनेवाला, (४) पूछने के समय का लग्न, (५) (६) पूछाजाने योग्य ।

यथा—जन्मराशेः सकाशद् ग्रहाणां सञ्चार-
वशेन शुभाशुभफलं यत्तद् ग्रहगोचरफलं ज्ञातव्य-
मिति । जन्मचन्द्रधिष्ठितराशितत्काले (वर्त-
मानसमये) रव्यादयो ग्रहा यस्मिन् यस्मिन् तन्वा-
दिभावे वर्तन्ते तज्जन्यगोचरफलानि ते नराणां
प्रयच्छन्तीत्यर्थः ।

सामुद्रप०—देहलक्षणम्, शरीरचिह्नम्, सामु-
द्रम्, समुद्रोक्तशास्त्रम् ।

सामुद्रिकप० सामुद्रिकः, (त्रि०), सामुद्रिकः
(त्रि०), स्त्रीपुंसयोश्चिह्नवेत्ता (तु) (त्रि०) ।

तदुक्तम्—

‘वेत्ता स्त्रीपुंसयोश्चिह्नं सामुद्रिक उदाहृतः ।
इति हारावल्याम्, ३६६।६१

फलप०—फलम् (न०), व्युष्टिः (स्त्री०), परि-
णामः (पुं०), ‘प्रयोजन’ इति भाषा ।

फलितप०—फलितः (त्रि०), सफलसञ्जातफलम्,
‘ज्योतिषशास्त्र का फलित’ (होरा) भाग । इति
भाषा ।

स्फुरणप०—स्पन्दः, स्पन्दनम्, स्फुरणम्, स्फा-
रणम्, स्फुरः, स्फुरणम्, स्फुरणा, स्फुरितम्,
स्फुरनम्, स्फोरणम् । ‘शरीर का फड़कना’ इति
भाषा ।

अस्य फलम्—

अङ्गस्य स्फुरणं भवेच्चुभतरं पार्श्वं सदा दक्षिणे
भागे वामं दहाप्रशस्तमुदितं स्त्रीणां विलोमं
मतम् ।’ इति ज्योतिस्तत्त्वे ४३।१३५६।४४

छिक्काप०—क्षवः (पुं०), क्षुन् (स्त्री०), क्षुनम्
(न०), छिक्का (स्त्री), ‘छीक’ इति भाषा ।

अस्य फलम्—

१-२६

‘छिक्का कलिश्चेत्पुरतोऽथ मध्ये छिक्काऽऽमनो-
ऽतीवभयं सद्रुध्वम् । स्वप्ने क्षणे भोजनदानवीठे
वामाङ्गपृष्ठे शुभदाः क्षुतः षट्’ इति ज्योतिस्तत्त्वे
४३।१३५६।०२

स्वप्नप०—प्रसुप्तविज्ञानम् (जाग्रद्विज्ञानमयः),
स्वप्नः ।

अस्य भेदाः—

(१) दृष्टः, (२) श्रुतः, (३) अनुभूतः,
(४) प्रार्थितः, (५) कल्पितः, (६) भावितः,
(७) दोषजश्चेत्येते स्वप्नस्य सप्तभेदाः स्युः ।

अस्यान्ये प्रभेदाः—

(१) स्पष्टस्मृतिः, (२) अस्पष्टस्मृतिः (३) अ-
स्मृतिश्चेत्येतेऽन्ये त्रयः प्रभेदाः स्युः ।

उपश्रुतिप०—आकाशवाणी (स्त्री०), उपश्रुतिः
(स्त्री०), चित्तोक्तिः (स्त्री०), देवप्रश्नः
(पुं०), पुष्पशकटी (स्त्री०), ‘आकाशवाणी’
इति भाषा ।

तदुक्तम्—

‘अथस्यात्पुष्पशकटी देवप्रश्न उपश्रुतिः ।’ इति
कल्पद्रौ ६६।६७। ‘चित्तोक्तिः पुष्पशकटी देव-
प्रश्न उपश्रुतिः ॥’ इति त्रिकाण्डशेषः । तज्ज्ञान-
प्रकारमाह ‘पुरुषोत्तमदेवः—‘नक्तं निगंत्य यत्कि-
ञ्चिच्चक्षुभाशुभकरं वचः । श्रूयते तद्विदुर्धारा
देवप्रश्नमुपश्रुतिम् ॥ इति हारावल्याम् ३६६।२९

साहितिकप०—संहिताशास्त्रज्ञः, संहिताशास्त्र-
वेत्ता (तु), साहितिकः ।

ईतिप०—ईतिः (स्त्री०), कृषेः षट् (सप्तवा)
प्रकारोपद्रवविशेषः । अजन्यम्, उत्पातः
(विप्लवः), कलहभेदः (नृपतिरहितयुद्धम्),

३०-५८

हिम्बः, प्रवासः, इति ।

कृषेः षट्प्रकारोपद्रवभेदाः—अतिवृष्टिः, (२) अनावृष्टिः, खण्डवृष्टिः, (३) शलभाः, (४) मूष (षि) काः, (५) शुकाः (खगाः), (६) अ (प्र) त्यासन्नाश्च राजानः, इत्येताः षट्ईतयः स्युः । अथवा स्वचक्रम्, (७) परचक्रम्, इत्येताः सप्त ईतयः स्युः ।

उक्तं च—

‘अतिवृष्टि—रनावृष्टिः शलभा मूष (षि) का शुकाः (खगाः) । अ (प्र) त्यासन्नाश्च राजानः षडेता ईतयः स्मृताः ॥ अथवा—स्वचक्रं परचक्रं वा सप्तैता ईतयः स्मृताः ।’ इति पाठान्तरम् ।
अजन्मप०—अजन्मम् (न०), १ उत्पातः, उपद्रवः, उपप्लवः, उपसर्गः, शुभाशुभसूचकमहाभूत-
विकारः । २ रोगप्रभेदः ।

तदुक्तम्—

‘विदुरजन्ममुत्पातम्’ इति हारावल्याम् ।
४०६।२१०

उत्पातभेदाः—(१) दिव्योत्पातः, (२) भ्रान्त-
रीक्ष्योत्पातः, (३) भौमोत्पातः । इत्युत्पातस्य
त्रयो भेदाः स्युः । तत्र दिव्यो यथा—अपर्वणि
चन्द्रादित्यग्रासः । भ्रान्तरीक्ष्यो यथा—उल्कापात-
निर्घातादिः । भौमो यथा—भूकम्पादिः ।

उल्कापातपर्यायी—उल्कापातः, अग्निशिखा-
व्युत्प्रेजः पातः ।

निर्घातप०—निर्घातः (पुं०), व्योममुद्गरः
(पुं०) ।

तदुक्तम्—

‘निर्घातो व्योममुद्गरः ।’ इति हारावल्याम् ।
४०६।२१ वाय्वभिहतवायुप्रपतनजन्यशब्दविशेषः ।
१-३०

यथाऽऽह्वराहः—‘पवनः पवनाभिहतो गगना-
दवनो यदा समापतति । भवति तदा
निर्घातः स च पापो दीप्तविहगरुतः ॥’ इति श.
चि० २।१४०

भूकम्प०—(पुं०) भूकम्पनम् (न०), भूचलः,
(पुं०), भूचलनम् (न०), उत्पातविशेषः ।
‘भूचाल’ इति भाषा ।

तदुक्तं शब्दार्थचिन्तामणौ—२-२४८

‘क्षितिकम्पमाहुरेके बृहदन्तर्जलनिवाससत्त्वकृतम् ।
भूभारखिन्नदिग्गजविश्रामसमुद्भवं चान्ये ॥
अनिलोऽनिलेन निहतः क्षिती पतन् स स्वनं
करोत्यन्ये । केचित्त्वदृष्टकारितमिदमन्ये प्राहुरा-
चार्याः ॥’ इति ॥

तत्रैवास्य फलमाह—वशिष्ठः—

‘यामक्रमाच्च भूकम्पो द्विजादीनामनिष्टदः ।
अनिष्टदः, क्षितीशानां सन्ध्ययोरुभयोरपि ॥ इति
श० चि० १-४४८ ।

विम्बाहः—(पुं०) उत्पातविशेषः । यथाऽऽहास्य
लक्षणं वराहाचार्यः—तत्र वर्णभेदेन तस्य फलम्—
‘दाहो दिशां राजभयाय पीतो देशस्य नाशाय-
हुताशवर्णः । यश्चारुणः स्यादपसव्यवायुः स
सस्यनाशं च करोति दृष्टः ॥ योऽतीवदीप्त्या
कुरुते प्रकाशं छायायामभिव्यञ्जयतेऽर्कवद्यः । राज्ञो
महद्वेदयते भयं स शस्त्र - प्रकोपं क्षतजानुरूपः ॥’
इति श० चि० १-११९६ ।

केतुप०—केतुः (पुं०), शिखी (इन्) (पुं०), स
चोत्पातरूपः । अत्र केतुरित्येकवचनं जात्यभि-
प्रायेण । इति ।

इति धीमुकुन्वद्वैवर्तविरचिते ज्योतिषशब्दकोशे-

ऽष्टावक्षः प्रकीर्णवर्णः समाप्तिमगमत् ।

शब्दव्युत्पत्तिवर्गः—

तत्रादौ शब्दपर्यायानाचष्टे—

‘शब्दो, व्योमगुणः, स्वनिर्नरि, रसो, घोषो, न ना गर्जना, ध्रूणा, क्ष्वेडविरावरावरवणा, गानाभिधाने, स्वनः । कानं, कूजित-कूजने, च मशनं, गर्जा द्वयोः, गुञ्जनं, निर्घोषो, निनदः, स्वरः, कुहरितं, निह्लादको, निस्वनः ॥१॥ संरावाऽऽरववाचकाश्च रणको, ध्वानो, भिघा, मुञ्जनं, ह्लादो, गञ्जनरेभणे, क्वणनकं, क्वाणः, क्वणो, निक्वणः । निक्वाणोऽपि च कोरणं, नरि, कणि-ह्लासाभिलापा, वपि स्वानाऽऽरावकवा, ध्वनिर्नरि, तथा नादो, निनादो, रवः ॥२॥

अनयोर्ध्याख्या—शब्द इति । संरावेति च । शब्दः, व्योमगुणः, स्वनिः, रसः, घोषः, गर्जना, ध्रूणा, क्ष्वेडः, विरावः, रावः, रवणः, गानम्, अभिधानम्, स्वनः, कानम्, कूजितम्, कूजनम्, मशनम्, गर्जा, गुञ्जनम्, निर्घोषः, निनदः, स्वरः, कुहरितम्, निह्लादकः, निस्वनः, संरावः, आरवः, वाचकः, रणकः, ध्वानः, अभिघा, मुञ्जनम्, ह्लादः, गञ्जनम्, रेभणम्, क्वणनकम्, क्वाणः, क्वणः, निक्वणः, निक्वाणः, कोरणम्, कणिः, ह्लासः, अभिलापः, स्वानः, आरवः, कवः, ध्वनिः, नादः, निनादः, रवः ।’ इति शब्दमात्रस्य द्विपञ्चाशन्नामानि स्युः । तत्र गर्जना ‘स्त्रीक्लीबयोः’ । गर्जा ‘स्त्रीपुंसयोः’ । स्वनिः, कणिः, ध्वनिश्च पुंसि । क्वणनम्, निःस्वनः, निःस्वानः, निस्वानः, रणः, इत्यन्ये शब्दा अपि शब्दपर्यायेषु दृश्यन्ते ।

अथेदानीं शब्दभेदान्वयाचष्टे—

‘रूढश्च योगिको योगरूढाख्यः पारिभाषिकः । एवं चतुर्विधाः शब्दास्त्रिविधा इति केचन ॥३॥ रूढयौगिकमिधास्ते मण्डपाखण्डली मणिः । व्युत्पत्तिवर्जिता रूढा अथो योगोऽन्वयश्च सः ॥ ४ ॥ गुणात् क्रियायाः सम्बन्धात्सञ्जातोऽत्र ततो गुणात् । श्यामाङ्गः पीतवासाश्च क्रियायाः कर्तृतुल्यकाः ॥५॥

एषां ध्याख्या—रूढ इति । रूढेति । गुणादिति च । (१) रूढः, (२) यौगिकः, (३) योगरूढः, (४) पारिभाषिकश्च । एवं शब्दः प्रकारार्थः । चतुर्विधाः शब्दाः, भवेयुरिति शेषः । केचन शब्दवेदिनस्तु रूढः, यौगिकः, मिश्रश्च ते त्रिविधा इत्याहुः । “तत्र रूढाञ्छब्दान्वयाचष्टे - प्रकृतिप्रत्ययविभागेनान्वयवर्जिता व्युत्पत्तिरहिताः शब्दा रूढाः स्युः । मण्डप—प्राखण्डल—मणि—तूपुरादय इत्युदाहरणम् । “यौगिकशब्दान्वयाचष्टे—शब्दानामन्योन्यमर्थानुगमनमन्वयः सयोगः । स च पुनः योगो गुणात्, क्रियायाः सम्बन्धाच्च भवति । गुणः श्यामपीतादिः । क्रिया करोत्यादिका । सम्बन्धो वक्ष्यमाणः सञ्जातो यस्य स तथः ।” गुणक्रियासम्भवयोगेन यौगिकानामुदाहरणम्—गुणतो गुणनिबन्धनो येषां योगस्ते शब्दाः श्यामाङ्गः, पीतवासाः इत्याद्याः । श्यामः अङ्गमस्य इति गुणप्राधान्याद् श्यामाङ्गः ‘बुधः’ । पीतः वासोऽस्य इति गुणप्राधान्यात् पीतवासाः ‘बृहस्पतिः’ । एवं कौसुम्भवासाः ‘सूर्यः’ इत्यन्येऽप्युद्गनीयाः । संख्याऽपि गुण एव इति । एकदन्तः ‘गणेशः’ ।

तेन—एकदेहः 'बुधः' । द्विरदः हस्ती । द्विरेफः भ्रमरः । त्रिलोचनः 'शिवः' । त्रिशिराः 'भ्रमुर' विशेषः । चतुर्मुखः 'ब्रह्मा' । चतुर्बाहुः 'विष्णुः' । पञ्चबाणः 'कामः' । पञ्चाक्षिः 'बुधः' षडङ्घ्रिः भ्रमरः । षण्मुखः स्कन्दः । सप्तपर्णः 'सांतवण' इति ख्यातो वृक्षः । सप्ताक्षिः शनिः । सप्ताश्वः सूर्यः । अष्टमूर्तिः शिवः । अष्टश्रवाः ब्रह्मा । नव-शक्तिः शिवः । नवाक्षिः भौमः । दशकण्ठः रावणः । दशाश्वः चन्द्रः । एकादशद्वारं शरीरारूपं पुरम् । द्वादशभुजः स्कन्दः । द्वादशाक्षिः बृहस्पतिः । षोडशाङ्घ्रिः कर्कटः । षोडशाक्षिः शुक्रः । विंशति-भुजः रावणः । शतक्रतुः इन्द्रः । शताङ्गुलिः, रावणः । दशशतकरः सूर्यः । सहस्रनयन इन्द्रः । सहस्रबाहुः कार्तवीर्यः । सहस्रवदनः शेषः । सहस्राङ्गुः सूर्य इत्यादि संगृहीतम् । क्रियायाः क्रियानिबन्धनो योगो येषां ते कर्तृप्रभृतयः । करोति इति करणप्राधान्यात्कर्त्ता ब्रह्मा एव घाता विघाता इत्यादयः ।

अथ साम्प्रतं सम्बन्धं व्याचष्टे—

निजेशत्वादिसम्बन्धो नामाहुस्तत्रतद्वताम् । स्वा-
न्नाथा-धीश-नेार इन्द्रश्च नायकः प्रभुः ॥६॥
स्वामी-शानो-ऽधिभू-पाल-पति-भर्तार ईशिता ।
क्वचिवत्र धरो माली पाणिर्मत्वर्थपूर्वकाः ॥७॥
अनयोव्याख्या—निजेशि । स्वामीति च । निजम्
आत्मीयम्, ईशः स्वामी यस्तत्र प्रभविष्णुः
उत्पत्तिकाले सर्वस्य प्रभवनशील इत्यर्थः । तयो-
र्भावा निजेशत्वम् । तदादिसम्बन्धः । आदिशब्दा-
त्कार्यकारणभावादि परिग्रहः । इति । "तत्र निजेश-
१-२८

भावसम्बन्धेनाथादयः शब्दाः निजात्(मूलशब्दात्)
परे नियोजिताः तद्वतां ईशानां स्वामिनां नाम
आहुः ब्रुवन्ति । मत्वर्थपूर्वका इति । मतुस्तद्धितः ।
तस्यार्थोऽस्त्यर्थं विशिष्टप्रकृत्यर्थेन सह देवदत्तादेः
सम्बन्धः । तदाधारो वा 'तदस्यास्त्यस्मिन्निति
मतुः' इति मतुप्रत्ययविधानात् । मतोरर्थो यस्य
स मत्वर्थकस्तद्धितो मतुना समानार्थ इत्यर्थः ।
स च इन्निकादिः । मत्वर्थविपरिचयान्मतुरपि ।
आदिशब्द-दधिपादयोऽपि । 'नामाहुस्तत्र तद्व-
ताम्' इति उत्तरेष्वप्यनुवर्तनीयम् ।

अत्र क्रमेणोदाहरणानि व्याचष्टे—

'ग्रहनाथो ग्रहाधीशो ग्रहेन्द्रो ग्रहनायकः । ग्रह-
प्रभुर्ग्रहस्वामी ग्रहेशानो ग्रहाधिभूः ॥८॥ ग्रहपालो
ग्रहपतिर्ग्रहभर्ता ग्रहेशिता । अंशुमाली चांशुधरो-
हंशुपाणिस्तथांशुमान् ॥९॥ इति रुढ्या कवी-
न्द्राणां स्मृतोदाहरणावली ।' इति

अनयोव्याख्या—ग्रहनाथ इति । ग्रहपाल इति ।
इतीति च । ग्रहनाथः, ग्रहाधीशः, ग्रहेन्द्रः ग्रह-
नायकः, ग्रहप्रभुः, ग्रहस्वामी (इन्), ग्रहेशानः,
ग्रहाधिभूः, ग्रहपालः, ग्रहपतिः, ग्रहभर्ता (तृ),
ग्रहेशिता (तृ), क्वचित्तु—अंशुमाली (इन्),
अंशुधरः, अंशुपाणिः, अंशुमान् (मत्वन्तः),
'सूर्यः' । इतिशब्दः प्रकारार्थः । तेन ग्रहाधिपा-
दयोऽपि । कवीन्द्राणां कविश्रेष्ठानां रुढिः पर-
म्परा तथा न तु कविरुढयतिक्रमेण । एष उदा-
हरणावली उदाहृतिः श्रेणी स्मृता ज्ञेया ।' इति ।

अथातः परं रव्यादीनां योगिकशब्दानाह—

'क्रमेण योगिकाञ्छब्दानिनादीनां प्रबल्यहम् ।

अस्यार्थः—क्रमेणेति । क्रमेण क्रमतः इत्यादीनां सूर्यादीनां योगिकान् शब्दान् योगजशब्दान् ग्रहम् प्रवक्षि ब्रवीमि ।

तत्राऽऽदौ रवेर्यौगिकशब्दानाह—

‘पति-जलजिनी-छाया-सञ्ज्ञा-वडवा-राज्ञीम्यश्च ।
स्वामी, गो-घृ-ग्रहतो, गोविन्दपदत-स्तिलक-मणी
कर्म-जगद्भ्यां साक्षी, चक्रवाका-ऽम्बुज-लोकेभ्यः ।
बन्धुः, प्रभायाः करो, विनास्वामी-कर-कृ-
न्मणयश्च । अम्बरतो ध्वज-मार्गंगा, वंशव-ञ्जाम्यां
हस्तो, ध्वान्ताद् द्विट् । तेजो-महोभ्यां राशि-निधी,
सहस्र-तिग्मो-उष्णतो रश्मिः । मतुबन्ताश्च विवस्वद्-
भानु-ज्योति-रक्षिषो, विज्ञेयाः । जगतश्च नेत्र-
दीपो, शनि-कर्ण-यम-सुग्रीवेभ्यश्च सूः ॥१४॥
नामान्येतानि रवे-रिति ।

एषां वृथाऽपि-गिरिः । कर्मेति । अम्बरत इति ।
मतुबन्ता इति । नामानीति च । जलजिनी, छाया,
सञ्ज्ञा, वडवा, राज्ञी, चैभ्यः शब्देभ्यः परतः
पतिशब्दो नियोज्यस्तदा रविनामानि स्युः । यथा-
जलजिनीपतिः, छायापतिः, सञ्ज्ञापतिः, वडवा-
पतिः, राज्ञीपतिः ।’ इति । गोः, घृः, ग्रहश्चैभ्यः
शब्देभ्यः परतः स्वामिशब्दो नियोज्यस्तदा रवे-
र्नामानि स्युः । यथा—गोस्वामी, ‘सुस्वामी, ग्रह-
स्वामी तदा तद्वत् । गोविन्दपदत आकाशशब्दा-
दुत्तरे तिलक-मणीचेनदा तद्वत् । यथा—गोविन्द-
पदतिलकः, गोविन्दपदमणिः ।’ इति । कर्म-
जगच्चैभ्यःमुत्तरे साक्षिशब्दश्चेत्तदा तद्वत् । यथा-
कर्मसाक्षी, जगत्साक्षी ।’ इति । चक्रवाकः, अम्बु-
जम्, लोकश्चैभ्यः परतश्चेद्वन्धुशब्दस्तदा तद्वत् ।

यथा—चक्रवाकबन्धुः, अम्बुजबन्धुः, लोकबन्धुः,
इति । प्रभाया उत्तरे यदि करशब्दस्तदा तद्वत् ।
यथा—प्रभाकरः, इति । दिनात्परतः स्वामी, करः,
कृत्, मणि-श्चैते शब्दाः स्युस्तदा तद्वत् । यथा-
दिनस्वामी, दिनकरः, दिनकृत्, दिनमणिः, इति ।
अम्बरत उत्तरे यदा ध्वज-मार्गंगशब्दौ स्यातां
तदा तद्वत् । यथा अम्बरध्वजः, अम्बरमार्गंगः ।
इति । अंगुः, अञ्जं, चाभ्यामुत्तरे यदा हस्तस्तदा
तद्वत् । यथा—अशुहस्तः, अञ्जहस्तः । इति ।
ध्वान्तादुत्तरे यदा द्विट् तदा तद्वत् । ध्वान्त-
द्विट् । इति । तेजः, महश्चैभ्यामुत्तरे यदा
राशिनिधिशब्दौ स्यातां तदा तद्वत् । यथा—तेजो-
राशिः, तेजोनिधिः, महोराशिः, महोनिधिः,
इति । सहस्रम्, तिग्मम्, उष्णं चैभ्यः परतो यदा
रश्मिशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—सहस्ररश्मिः,
तिग्मरश्मिः, उष्णरश्मिः ।’ इति । विवस्वद्,
भानुः, ज्योतिः, अक्षिश्चैते शब्दा यदा मतुप्प्रत्य-
यान्तास्तदा तद्वत् । यथा—विवस्वान्, भानु-
मान्, ज्योतिष्मान्, अक्षिष्मान् ।’ इति । जगत
उत्तरे यदि नेत्रदीपो शब्दौ स्यातां तदा तद्वत् ।
यथा जगन्नेत्रः, जगद्दीपः ।’ इति । शनिः, कर्णः,
यमः, सुग्रीवः, चैभ्य उत्तरे यदि सूशब्दस्तदा
तद्वत् । यथा—शनिसूः, कर्णसूः, ययसूः, सुग्रीवसूः ।
इत्येतानि खेर्नामानि स्युः ।

अथ सप्तप्रति चन्द्रस्य यौगिकशब्दानाह—

.....‘अथ विधो,—हिम-सित-सुधाभ्यो दीप्तिः ।
पीयूषात्सू-श्चाङ्गं, हरिण-शश-च्छायाभ्योऽङ्गु-
धर-भूतः ॥१५॥ राका-रात्रि-कौमुदी-तारा-

कुमुदिनी-रोहिणी-भेभ्यः । द्विजौ-षधीभ्यां पतिः-
स्तथा दाक्षायणी-दक्षजाम्यां च । शर्वर्या रत्नकरौ,
मतुब्धरान्ता, कलाऽनुजो, लक्ष्म्याः । अत्रिनय-
नतो जननं, कुमुदाब्धन्धुरब्धेस्तनयः । इति ।

एषां व्याख्या—अथेति—राकेति । शर्वर्या इति
च । अथशब्द आनन्तर्यार्थे । हिमम्, सितम्,
सुधा, चैभ्यः शब्देभ्यः परतो दीप्तिशब्द-
श्चेत्तदा चन्द्रमसो नामानि स्युः । यथा—हिम-
दीप्तिः, सितदीप्तिः, सुधादीप्तिः । इति ।
पीयूषात् परतः सूः, अङ्गं, चैतो शब्दौ स्यातां
तदा तद्वत् । यथा—पीयूषसूः, पीयूषाङ्गः । इति ।
हरिणः, शशः, छाया चैभ्यः परतः, अङ्कं, धरः,
भूच्चैते शब्दास्स्युस्तदा तद्वत् । यथा—हरिणाङ्कः,
हरिणधरः, हरिणभृत् । शशाङ्कः, शशधरः, शश-
भृत् । छायाङ्कः, छायाधरः, छायाभृत् । इति ।
राका, रात्रिः, कौमुदी, तारा, कुमुदिनी, रोहिणी,
भम्, द्विजः, ओषधी, दाक्षायणी, दक्षजा, चैभ्यः
परतो यदि पतिशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—राका-
पतिः, रात्रिपतिः, कौमुदोपतिः, तारा-
पतिः, कुमुदिनीपतिः, रोहिणी भपतिः,
द्विजपतिः, ओषधीपतिः, दाक्षायणीपतिः,
दक्षजापतिः । इति । शर्वर्या उत्तरे यदि
रत्नं करश्च यदि तदा तद्वत् । यथा—
शर्वरीरत्नम्, शर्वरीकरः । इति । यदि कला-
शब्दो मतुब्धरान्तस्तदा तद्वत् । यथा—कलावान्,
कलाधरः । इति । लक्ष्म्या उत्तरे यद्यनुजस्तदा
तद्वत् । यथा—लक्ष्म्यनुजः । इति । अत्रिः सप्तर्षि-
विशेषः, तस्य नयनतो नेत्राद् उत्तरे यदि जननं
१-२८

तदा तद्वत् । यथा—अत्रिनेत्रेजननः । इति ।
कुमुदादुत्तरे यदा बन्धुस्तदा तद्वत् । यथा—कुमुद-
बन्धुः । इति । अब्धेरुत्तरे यदि तनयस्तदा तद्वत् ।
यथा—अब्धितनयः । इति ।

अथाधुना भौमस्य यौगिकशब्दानाह—

‘अथ नामानि भौमस्य लोहित-रुधिरतः कराङ्गे,
परतः । तथा क्रूराद्विलोचन-माषाढाया भूः,
क्षितेस्तनयः, इति ॥१८॥ भूनाम्नोऽणादयो, इति ।
अस्य व्याख्या—अथेति । भूनाम्न इति च ।
लोहितम्, रुधिरं चाभ्यां परतश्चेत्करः, अङ्गं,
च स्यातां तदा भौमस्य नामानि स्युः । यथा—
लोहितकरः, लोहिताङ्गः । रुधिरकरः, रुधिराङ्गः ।
इति । क्रूरादुत्तरे यदि विलोचनं तदा तद्वत् ।
यथा—क्रूरविलोचनः । इति । आषाढाया उत्तरे
यदा भूस्तदा तद्वत् । यथा—आषाढाभूः । इति ।
क्षितेरुत्तरे यदा तनयस्तदा तद्वत् । यथा—क्षिति-
तनयः । इति । भूः पृथ्वी तस्या नाम आख्या
तस्याः परतो यदि अणादयः प्रत्ययाः स्युस्तदाते-
ऽपि भौमनामानि स्युः । यथा—भौमः, आवनेयः,
माहेयः, ऐलेयः, आचलेयः, क्षतः । इति ।

अथ साम्प्रतं बुधस्य यौगिकशब्दानाह—

‘.....अथ, नामानि विदः श्यामलादङ्गं, च ।
अणाद्याश्चन्द्रनाम्नस्तथा रोहिणी-ताराभ्यां च
॥१९॥ अविष्ठाया भवो, ऽङ्गास्तनयो, इति ।
अस्य व्याख्या—अथेति । अविष्ठाया इति च ।
श्यामलादुत्तरेऽङ्गं चेत्तदाविदो नाम स्यात् । यथा
—श्यामलाङ्गः । इति । चन्द्रनाम्नचन्द्राख्यायाः
तथा रोहिण्याः तारायाश्च परतो यद्यणाद्याः

प्रत्ययाः स्युस्तदा विदो बुधस्य नामानि भवन्ति । यथा—चान्द्रिः, शाशाङ्किः, ऐन्दवः, वैधवः, चान्द्र-मसायनः, चान्द्रमसायनिः, रौहिणेयः, तारकेयः, तारेयः । इति । श्रविष्ठाया उत्तरे यदि भव-स्तदा तद्वत् । यथा—श्रविष्ठाभवः । इति । एवं अञ्जादुत्तरे तनयस्तदा बुधस्य नाम । यथा—अञ्जतनयः । इति ।

अथ सम्प्रति बृहस्पतेयो गिकनामान्याह—
..... ऽथ वागीश्वरस्य नामानि । उतध्यावनुजो, भवः, फाल्गुन्या, अङ्गिरसस्तथाण् ॥२०॥
अस्य व्याख्या—अथेति उतध्याव बृहस्पतेज्यंष्ठ-भ्राता तस्मादुत्तरे यद्यनुजशब्दस्तदा वागीश्वरस्य बृहस्पतेर्नाम स्यात्, यथा—उतध्यावनुजः । इति । फाल्गुन्याः परतो यदा भवशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—फाल्गुनीभवः । इति । अङ्गिराः सप्तवि-विशेषस्तन्नामत उत्तरे यद्यण् प्रत्ययः स्यात्तदा तद्वत् । यथा—आङ्गिरसः । इति ।

अथै-वानीवक्ष्यमाणोत्तरपदेषु बृहस्पतिशुक्रयोयो-
गिकनामान्याह—
'अदिति-दितिजाभ्यां परे, याजको-पाध्याय-पूजित-पूज्याः । ऋत्विगा-चार्यो-पनी-दयित-प्रिय-सुहृ-बीडघ-नुतानि ॥ पुरोहित-सौवस्तिको महिता-चित-गुरु-बन्ध-नमस्ये-ज्याः । राजवन्वित-पदोऽचितपद-मन्त्रिणो, भ-भयोः क्रमान्नाम ॥
अनयोर्ग्याख्या—अदितिः । पुरोहितेति च । अदितिजः देवः । दितिजः दैत्यः । आभ्यां परे उत्तरे यदि याजक-उपाध्याय-पूजित-पूज्य-ऋत्विक्-आचार्य-उपनी-दयित--प्रिय-सुहृद्-ईडघ--नुत-पुरो-
१-२८

हित—सौवस्तिक-महित-अचित-गुरु, बन्ध-नमस्य-इज्य--राजवन्दितपद,—अचितपद,—मन्त्रीत्यादयः शब्दाः सन्ति तदा क्रमात् भ-भयोर्बृहस्पतिशुक्र-योरेकयोक्त्या नामानि भवन्ति । यथा—देवया-जकः, देवोपाध्यायः, देवपूजितः, देवपूज्यः, देव-त्विक् (ज्), देवाचार्यः, देवोपनीः, देवदयितः, देवप्रियः, देवसुहृत् (द्), देवेडघः, देवनुतः, देवपुरोहितः, देवसौवस्तिकः, देवमहितः, देवा-चितः, देवगुरुः, देवबन्धः, देवनमस्यः, देवज्यः, देवराजवन्दितपदः, देवाचितपदः, देवमन्त्री, चेति । एवं दैत्ययाजकः, दैत्योपाध्यायः, दैत्यपूजितः, दैत्यपूज्यः, दैत्यत्विक्, दैत्याचार्यः, दैत्योपनीः, दैत्यदयितः, दैत्यप्रियः, दैत्यसुहृत् (द्), दैत्येडघः, दैत्यनुतः, दैत्यपुरोहितः, दैत्यसौवस्तिकः, दैत्य-महितः, दैत्याचितः, दैत्यगुरुः, दैत्यबन्धः, दैत्य-नमस्यः, दैत्येज्यः, दैत्यराजवन्दितपदः, दैत्याचित-पदः, दैत्यमन्त्री, चेति क्रमात् भ-भयोर्गुरुशुक्रयो-नामानि स्युः ।

अथ साम्प्रत शुक्रस्यान्ययोगिकनामान्याह—
'शतपर्वायाः पति-श्च भृगुतस्तनयो-ण्, च पुरो-हितो, बलेः । गुरु-वानवात्सितस्य नामा-इति ।
अस्य व्याख्या—शतेति-शतपर्वाया उत्तरे यदि पतिशब्दः स्यात्तदा शुक्रस्य नाम । यथा—शत-पर्वापतिः । इति । भृगुतः परतो यदा तनयोऽण्-प्रत्ययश्च तदा शुक्रस्य नाम । यथा—भृगुतनयः, भार्गवः । इति । बलेरुत्तरे यदा पुरोहितशब्द-स्तदा तद्वत् । यथा—बलिपुरोहितः । इति । एवं दानवादुत्तरे चेद्गुरुशब्दस्तदा सितस्य नाम ।
२९-५६

यथा—दानवगुरुः ।' इति ।

अथाधुना शनेयी' गिकनामान्याह—

...ऽयं शनेः कृशादङ्ग । मनीलाद्वस्त्रं, घटतः स्वामी, छायापतङ्गतोऽणाद्याः । रेवत्या भू, मन्दा, मृदोश्च ग, गति, गमन, गामिनोः इति ।

अस्य व्याख्या—अथेति । नीलदिति च । अथ-शब्दोऽनन्तरवाची । कृशादुत्तरे चेदङ्गं तदा शने-र्नाम स्यात् । यथा—कृशाङ्गः ।' इति । नीला-दुत्तरे चेद्वस्त्रं तदा तद्वत् । यथा—नीलवस्त्रः ।' इति । घटत उत्तरे यदि स्वामिशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—घटस्वामी ।' इति । छायायाः, पतङ्गा-च्च परतोऽणाद्याः प्रत्ययाश्चेत्तदा तद्वत् । यथा—छायेयः, पातङ्गिः ।' इति । रेवत्या उत्तरे यदा भूशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—रेवतीभूः । मन्दात्, मृदोश्चोत्तरे यदा ग-गति-गमन-गामिशब्दाः स्यु-स्तदा ते शनेर्नामानि भवन्ति । यथा—मन्दगः, मन्दगतिः, मन्दगमनः, मन्दगामी । एवं मृदुगः, मृदुगतिः, मृदुगमनः, मृदुगामी शनेर्नामानि स्युः ।

अथ साम्प्रतं राहोयी' गिकनामान्याह—

...ऽयं चन्द्रास्तु-मर्द्य-रयो, भरण्या भवो, भुज-ङ्गमास्वामी । शिरसो ग्रह, श्व देवा, वरिः, तिही-तोऽणु, त्रिदिवतो भानुः ॥२५॥ राहोर्नामा, इति ।

अस्य व्याख्या—अथेति । चन्द्रादिति । राहोरिति च । अथानन्तर्ये । चन्द्रादुत्तरे तुदः, मर्दी, ग्रहिशब्द-श्चेत्तदा राहोर्नामानि स्युः । यथा—चन्द्रन्तुदः, चन्द्रमर्दी, चन्द्रारिः । इति । भुजङ्गमादुत्तरे यदि स्वामिशब्दस्तदा तद्वत् । यथा भुजङ्गमास्वामी । इति । शिरस उत्तरे यदा ग्रहशब्दस्तदा तद्वत् ।

१-२८

यथा—शिरोग्रहः । इति । देवात्परतोऽरिश्चेत्तदा तद्वत् । यथा—देवारिः । इति । तिहीनः परतो यदाणु प्रत्ययस्तदा तद्वत् । यथा—संहेयः, संहि-केयः । इति । त्रिदिवतः परतो भानु, —स्तदा राहो-र्नाम स्यात् । यथा—त्रिदिव भानुः । इति ।

अथेदानीं केतोयी' गिकनामान्याह—

...ऽयो कच, ऊर्ध्वा, रतुच्छ, मगोः, कबन्धा स्खगः । आश्लेषायाश्च भवः, शिखातो मतुब्, केतोर्नाम ॥२६॥

अस्य व्याख्या—अथो इति । अथोशब्दोऽनन्तर-वाची । ऊर्ध्वात्परतः कचशब्दश्चेत्तदा केनोर्नाम स्यात् । यथा—ऊर्ध्वकचः । इति । अगोस्तरे यदा पुच्छशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—अगुपुच्छः । इति । कबन्धादुत्तरे यदि खगशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—कबन्धखगः । इति । आश्लेषायाः परतो यदा भव-शब्दस्तदा तद्वत् । यथा—आश्लेषाभवः । इति । शिखात उत्तरे यदि मतुप्प्रत्ययस्तदा तद्वत् । यथा—शिखावान् । इत्येतानि केतोर्नामानि स्युः ।

अथाधुना गुलिकस्य यौगिकनामनी आह—

‘अत्युपसर्गात्पापी, प्राणाद्वरो, गुलिकस्य च नाम ।

अस्य व्याख्या—अतीति । अतितः परतः पापि-शब्दश्चेत्तदा गुलिकस्य नाम स्यात् । यथा—अतिपापी । इति । प्राणादुत्तरे यदि हरशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—प्राणहरः । इति ।

अथ साम्प्रतं मान्दिप्राणयोर्नामान्याह—

‘मन्दात्परे सुतेज्जी, मान्दे, प्राणात्पदं चासौर्नाम ।

अस्य व्याख्या—मन्दादिति । मन्दात्परे सुतेज्जी सुतशब्द इज्प्रत्ययश्च तदा मान्देर्नामनी

२६-५६

स्याताम् । यथा—मन्दसुतः, मन्दिः । इति । एवं प्राणादुत्तरे पदं चेत्तदा असोः प्राणस्य नाम स्यात् । यथा—प्राणपदः । इति ।

अथेदानीं ग्रहस्य यौगिकनामान्याह—
'खात्परतो गामि,-चरा,-टन,-गमन,-गति,-स,-
द्वास,-निवासाश्च । गौ,-को,-भ्रमण,-यना,-ट-
पान्थ,-तलाधिवासा, ग्रहस्य नाम ॥२८॥

अस्य व्याख्या—खादिति । खात्परतो गामि-चर-
अटन-गमन-गति-सद्-वास-निवास-ग-भ्रोकस्-
भ्रमण-भ्रयन-अट-पान्थ-तलाधिवासशब्दा यदि
तदा ग्रहस्य नाम । यथा—खगामी, खचरः,
खेटनः, खगमनः, खगतिः, खसद्, खवासः, खनि-
वासः, खगः, खोकाः खभ्रमणः, खेयनः खेटः,
खपान्थः, खतलाधिवासश्चेति ग्रहस्य नामानि स्युः ।
अथेदानीमिह प्रसङ्गाद्देवानामपि यौगिकनामान्याह-
'दैत्य-दानव-रक्षोभ्योऽरि, योज्यः परतो,ऽमृतात् ।
आहारो, मन्दिरा-मेरोः स्वर्गचिन्तालय, इत्यपि ॥
अप्सररोभ्यः पति, योज्यः कश्यपा-दितेः सुतः ।
वेश्म-पद्या-चारि,-वासाः, खान्नामाहुर्विबोकसाम् ॥
अनयोर्व्याख्या—दैत्येति । अप्सरोभ्य इति च ।
दैत्याः दितेः पुत्राः, दानवा दनोः पुत्राः, रक्षांसि
च निकषापुत्राः, एषां नामतः, परतः परे, अरिः
शत्रुवाचकशब्दः, योज्यो योजनीयः, तदा दिवो-
कसां देवानां, नाम संज्ञा, आहुर्बुवन्ति : एवं अमृ-
तात् सुधायाः परत आहारोऽभ्यवहारो योज्यः ।
मन्दिरात् प्रासादात्, मेरोहिमाद्रेः, स्वर्गात्
त्रिदशालयान्च आलयो योज्यः । अप्सरोभ्य
उर्वशीप्रभृतितः पतिर्भर्ता योज्यः । कश्यपादितेश्च
१-२८

परे सुतो योज्यः । रवात् आकाशनामतः परे
वेश्म-पद्या-चारि-वासा एते शब्दा योज्यास्तदा
देवानां नामानि भवन्ति ।

उदाहरणानि यथा—दैत्यारिः, दानवारिः, रक्षो-
ऽरिः । मन्दिरालयः, मेर्वालियः स्वर्गालयः ।
अप्सरसां पतिः । कश्यपसुतः, अदितिसुतः ।
खवेश्मा, खपद्यः, खचारी, खवासः देवः । इति ।

अथाधुना प्रकारान्तरेण यौगिकनामान्याह—
'आहारो, रिषवो, ऽचलश्च तरवो, ज्येष्ठो,-
ऽङ्गना, बाहनं, सेनानीः, सखिगायनाश्च जनको,
ऽम्बा, योनयो, वदंकिः । वैद्यो, वारु, सुमं, म्रिया,
च नगरी, यज्ञो,-समो, तोषको, वल्लो, राज,-
पती अरातिसचिवो, मंत्री, गुरुश्चा-लयाः । ३१।
धनु,-लौका,-ऽऽभ्या,-ऽराम,-सभा,-भ्रेष्ठ,-वंधो,
लता । निम्नगा, वीधिहा, नालः, सप्रपो मृत्तिका,
प्रियः । सुधा, दैतेय,-धनुज,-नैकवेया, हिमाचलः ।
पारिजातावयो, ब्रह्मा, तथा तिलोत्तमादिकाः ।
विमान,-स्तारकागति,-तन्धर्वाः, कश्यपो-ऽवितिः ।
विद्याधरावय, स्ववष्टा, नासत्यो, पोतवारु च । ३४।
लवङ्गं, स्वर्णरम्भा, च तथा चाप्यमरावती ।
होमो,ऽर्कः, कौस्तुभमणि,-स्तुचतो, च शतक्रतू ।
शुक्रो, जीवो, तथा नाक,—रत्नसानु,-प्रसावनाः ।
आयुधं, च तथा स्वर्गः शक्र,-श्चैत्ररयादिकाः ।
सुधर्मा,ऽपि वयःस्था, च विधातुभू,-कचादिकाः ।
महाज्योतिष्मती, जह्नुतनया,ऽथो नभः सरित्
नलोत्तम-स्तथा देवसर्पं, — स्तुवरी,-स्यपि ।
अगस्त्यपावप,श्चंते,—शब्दा योज्याः सुरात्परे । ३८।
तत्तन्नामे-तराणी-ति, पद्योः परिवर्तनात् ।
२६-५६

एषा व्याख्या—आहार इति । धनुरिति । सुषेति । विमान इति । लवङ्गमिति । शुक्र इति । सुध-
मेति । नलोत्तम इति च । एषा व्याख्या तु
सुगमा । एत इति । एतेऽमीशब्दा ध्वनयः, सुरात्
सुरशब्दात्, परे परत उत्तरे वा योज्या योजनीयाः ।
तदा तत्तन्नाम आहारादीनां प्रियान्तानां नाम
संज्ञा आहुरिति शेषः । इत्येवं, पदयोः पूर्वोत्तर-
पदयोः, परिवर्त्तनात् परावृत्तेस्तेषामितराण्य-
न्यानि नामान्युद्धानि, ।' इति विवृतिः ।

उदाहरणानि तु यथा—सुराहारः सुधा । सुर-
रिपवो देतेय—दनुज—नैकषेयाः । सुराचलो
हिमाचलः । सुरतरवः पारिजातादयः । सुर-
ज्येष्ठो ब्रह्मा । सुराङ्गनास्तिशोत्तमादिकाः ।
सुरबाहनं विमानः । सुरसेनानीस्तारकारातिः
(स्कन्दः) । सुरसखाः सुरगायनाश्च गन्धर्वास्तु-
म्बुरुप्रभृतयः । सुरजनकः कश्यपः । सुराम्बा
अदितिः । सुरयोनयो विद्याधरादयः । सुरवर्द्धकिः
त्वष्टा (विश्वकर्मा) । सुरवैद्यो नासत्यौ (अश्वि-
नीकुमारौ) । सुरदारु पीतदारु ('दीवार' इति
प्रसिद्धोवृक्षः) । सुरसुमं लवङ्गम् । सुरप्रिया
स्वर्णरम्भा जातिर्वा । सुरनगरी अमरावती ।
सुरयज्ञो होमः । सुरोत्तमोज्ज्वलः (सूर्यः) । सुरतो-
षकः कौस्तुभमणिः । सुरवल्ली तुलसी । सुरराजः
सुरपतिश्च शतक्रतु (इन्द्रो) । सुरारातिसचिवः
शुक्रः । सुरमन्त्री सुरगुरुश्च जीवौ (बृहस्पतिः) ।
सुरालयाः स्वर्ग—सुमेरु—प्रासादाः । सुरायुधं
धनुः (शक्रधनुः) । सुरलोकः स्वर्गः । सुराश्रय
इन्द्रः । सुरारामाः चैत्ररथादिकाः । सुरसभा
१-२८

सुधर्मा । सुरश्रेष्ठा वयः स्था (ब्राह्मी) । सुरसर्वो
विधातृभू—(नारदः) कचादिकाः । सुरलता महा-
ज्योतिष्मती । सुरनिम्नगा जह्नुतनया (भागी-
रथी) । सुरदीर्घिका नभः सरित् (मन्दाकिनी
आकाशगङ्गा) । सुरनालो नलोत्तमः । सुरसर्वपो
देवसर्वपः । सुरमृत्तिका तुवरी (काक्षी) । सुर-
प्रियोऽगस्त्यपादपः ।' इति ।

अथ सम्प्रति कार्यकारणभावसम्बन्धं व्याचष्टे—
'कार्यकारणयोर्भावसम्बन्धश्चेह कथ्यते । ३६।
कार्याद् विधातृ-कृत्-कर्त्तृ-कर-सू-स्रष्टृ-सृष्टि-
निभाः । कारणाद् जन्म-ज-रुह-सूति-भू-योन्य-
णादिकाः । ४०। इति ।

अस्य व्याख्या—कार्येति । कार्यादिति ।
कारणादिति च । यदा कार्याद् जन्यात्परे
विधात्रादयः शब्दास्तद्वतां कारणानां जनकानां
नाम आहुः । यथा—विश्वविधाता, विश्वकृत्,
विश्वकर्ता, विश्वकरः, विश्वसूः विश्वस्रष्टा,
विश्वसृट् 'ब्रह्मा' । तस्य हि विश्वं कार्यमिति
रूढिः । निभाः सदृशाः । तेन 'विश्वजनकः, विश्व-
कारकः' इत्याद्यपि । कविरूढ्या इत्येव । नहि
यथा—चित्रकृदुच्यते तथा चित्रसूः इति । एवं
कारणाद् जनकात्परे जन्मादयः शब्दास्तद्वतां
कारणवतां कार्याणां नाम आहुः । यथा—आत्म-
जन्मा, आत्मजः, आत्मरुहः, आत्मसूतिः, आत्मभूः,
आत्मयोनिः 'ब्रह्मा' । तस्य ह्यात्मा कारणमिति
रूढिः । वक्ष्यमाणस्यादिशब्दस्याभिसम्बन्धात्
सम्भवादयोऽपि गृह्यन्ते । अणादयस्तु—भानो-
रपत्यं भानवः शनिः । इन्दोरपत्यं ऐन्दवः बुधः ।

भूमेरपत्यं भौमः । सोमस्यापत्यं सौम्यः, चन्द्रम-
सोऽपत्यं चान्द्रमसायनश्च बुधः । अङ्गिरसोऽपत्यं
अङ्गिरसः बृहस्पतिः । भृगोरपत्यं भार्गवः शुक्रः ।
सिंहिकाया अपत्यं सैहिकेयः राहुः । इहापि हि
भानवादीनां भान्वाद्यो हि जनका इति रूढिः ।
'कविरूढ्या' इत्येव । नहि—आत्मयोनिवत्
'आत्मजनकः, आत्मकारकः' इति भवति ।

अथेदानीं धार्य-धारकसम्बन्धमाहुः—

धार्म्याद् भूषण-मौल्य-कु-पाण्य-स्त्र-ध्वज-भृन्नि-
भाः । भर्तु-शेखर-मत्वर्य-शालि-मालि-धरा
अपि । ४१ । इति ।

अस्य व्याख्या—धार्यादिति । भर्त्रितिच । धार्याद्
धार्यवाचकाद् भूषणादयो धरान्ता धारकस्य नाम
आहुः । यथा—शशिभूषणः, चन्द्रमौली, वृषाङ्कः,
पिनाकपाणिः, शूलास्त्रः, वृषध्वजः, शूलभृत्,
निभग्रहणात् तत्तुल्या वृषकेतन—शूलायुध—वृष-
लक्ष्म—चन्द्रशिरस्—चन्द्राभरणादयो गृह्यन्ते ।
तथा—पिनाकशाली, शशिशेखरः, शूली, पिना-
कमाली पिनाकं मलते धारयतीति कृत्वा पिना-
कभर्ता, गङ्गाधरः । 'कविरूढ्या' इत्येव ।

अथ सम्प्रति भक्ष्यभक्षकभावसम्बन्धमाहुः—

'भक्ष्यात् पायि-व्रता-न्धो-लिट्-पा-ऽऽशा-ऽऽशन-
भुगाविकाः । इति ।

अस्य व्याख्या—भक्ष्यादिति । भक्ष्यं भोज्यं तद्वा-
चिनः शब्दात्परे पाय्यादयः शब्दास्तद्वतां भक्ष्यवतां
भक्षकाणां नाम आहुः । यथा—सुधापायिनः,
सुधाव्रताः, सुधान्वसः, सुधालिहः, सुधापाः,
सुधाशाः, सुधाशनाः, सुधाभुजः 'सुराः' । तेषां हि
१-२५

सुधाभक्ष्या, इति रूढिः ।

अथाधुना धववधूभावसम्बन्धमाहुः—

'धवात्प्रणयिनी—कान्ता—वल्गुभा—गृहिणीसन्नाः
। ४२ । वध्वा वरे-श-रमणो-पयन्तु-वल्गुभाद्यः ।
अस्य व्याख्या—धवादिति । धवः पतिस्तद्वाच-
कशब्दात् प्रणयिनीसदृशाः शब्दास्तद्वतीनां पतिम-
तीनां भार्याणां नाम आहुः । यथा—सूर्यप्रणयिनी,
सूर्यकान्ता, सूर्यवल्गुभा, सूर्यगृहिणी, 'संज्ञा' । एवं
चन्द्रप्रणयिनी, चन्द्रकान्ता, चन्द्रवल्गुभा, चन्द्रगृ-
हिणी, 'रोहिणी' । तयोः हि सूर्यः चन्द्रश्च पती—
इति रूढिः । समग्रहणात्प्रियतमा—वधू—रमणी-
प्रभृतयो गृह्यन्ते । 'कविरूढ्या' इत्येव । नहि
भवति यथा—सूर्य—प्रणयिनी तथा सूर्यपरिग्रहः ।
इति । वध्वा इति । वधूवाचिनः शब्दात्परे वरादयः
शब्दास्तद्वतां वधूवतामुपयन्तुणां नाम आहुः ।
यथा—सञ्ज्ञावरः, सञ्ज्ञेशः, सञ्ज्ञारमणः, सञ्ज्ञो-
पयन्ता, सञ्ज्ञावल्गुभाः, 'सूर्यः' तस्य हि सञ्ज्ञा-
वधूः, इति रूढिः । आदिशब्दात् तत्सदृशार्थाः पत्या-
दयो गृह्यन्ते । 'कविरूढ्या' इत्येव । नहि भवति
यथा—सञ्ज्ञावरः सूर्यः, तथा विभाकरः, इति ।

अथेदानीं मित्रसम्बन्धमाहुः—

'मित्रान्मित्रनिभाः' इति ।

अस्य व्याख्या—मित्रादिति । मित्रं सखा तद्वाच-
काच्छब्दादुत्तरे सखिसमानार्थास्तद्वतां सख्यवतां
नाम आहुः । यथा—रामस्य सखा रामसखः
'सुग्रीवः' । शिवस्य सखा शिवसखः 'कुबेरः'
चैत्रस्य मधोः वसन्तस्य वा सखा चैत्रसखः,
मधुसखः, वसन्तसखः, 'कामः' एवं दशरथस्य सखा
२६-५६

दशरथसखः 'जटायुः' । वायोः सखा वायुसखः अग्निः । "राजाहः सखिभ्यष्टव्" अथवा वायुः सखा अस्येति वायुसखा । "टजभावादनङ्सावित्यनङ्" । एव मतिः सखा अस्येति मतिसखा बृहस्पतिः । निभग्रहणात् सुहृदावयो गृह्यन्ते । 'कविरूढया' इत्येव । नहि भवति यथा—रामसखः सुग्रीवः, तथा—सुग्रीवसखः रामः इति । एवं शिवसखः कुबेरः, तथा—कुबेरसखः शिवः इति ।

अथ सम्प्रति बाह्यावाहकभावसम्बन्धमाहुः—

.....बाह्याद् बाह्यासनगामिनः ।४३। इति ।

अस्य व्याख्या—बाह्यादिति । बाह्याद् बाह्यावाच-
काच्छब्दादुत्तरे बाह्यादयः शब्दास्तद्वतां बाह्यावतां
बाह्यितृणां नाम आहुः । यथा—हसवाहनः,
हंसासनः, हसगामी, 'ब्रह्मा' । वृषभवाहनः, वृषभा-
सनः, वृषभगामी 'शिवः' । एव गरुडवाहनः, गरु-
डासनः, गरुडगामी, 'विष्णुः' । तेषां हि हंसादयो
वाहनानि इति रूढिः । इह हंसयानः, वृषभयानः,
गरुडयान इत्यादयो ऽपि 'कविरूढया' इत्येव । नहि
भवति यथा—'नरवाहनः' 'कुबेरः' तथा—नर-
गामी, नरासनः, नरयानः । इति ।

अथाधुना ज्ञातेयसम्बन्धमाहुः—

'ज्ञातेर्भगिन्य-वरज-सुता-ऽऽत्मजा-ऽप्रजावयः । इति ।

अस्य व्याख्या—ज्ञातेरिति । ज्ञातिः स्वजनः तद्वा-
चकाच्छब्दादुत्तरे भगिन्यादयस्तद्वतां ज्ञातेयवतां
ज्ञातीनां नाम आहुः । भगिन्यादीनां च ज्ञातिवि-
शेषश्चाचित्वाज्ज्ञातिविशेषादेव प्रयोगो यथा—
कालभगिनी कालिन्दी । उतध्यावरजः बृहस्पतिः ।
जहनुसुता जाल्लवी । सूर्यात्मजः शनिः । चन्द्रात्मजः
१-२८

बुधः । कृष्णाग्रजो बलदेवः । प्रादिशब्दात् सोदरा-
दयो गृह्यन्ते । यथा—कालिन्दीसोदरो यमः ।
'कविरूढया' इत्येव । नहि भवति यथा—'कालिन्दी
कालभगिनी' तथा—'शनिभगिन्यपि ।"

अथेदानीमाश्रयाश्रयिसम्बन्धमाहुः—

"आश्रया-द्वासि-सदनपर्यायाः सच्छ्रयादयः ।४४।

अस्य व्याख्या—आश्रयादिति । आश्रयो निवासः
तद्वाचकाच्छब्दादुत्तरे वासि—सदनपर्यायाः सच्-
श्रयादयश्च तद्वतां आश्रयवतां आश्रितानां नाम
आहुः । यथा—आकाशवासिनः, आकाशसदनाः,
आकाशसद आकाशश्रयाः एवं आकाशाश्रयाः
दिवीकसः 'ग्रहाः' । दिवशब्दो वृत्तावकारान्तोप्य-
स्तीति । आकाशो व्योम, सच तेषामाश्रयः इति
रूढिः । 'कविरूढया' इत्येव । नहि भवति यथा—
आकाशसदना ग्रहाः, तथा भूमिसदना मानवाः ।
इति ।

अथ साम्प्रतं वध्यवधकभावसम्बन्धमाहुः—

'वध्या-च्छासन-भिद् द्वे वि-ध्रुग्-जिद्-ध्वंस्य-रि-
सूदनाः । दाम्यं -ऽन्तकारि-मयन-वर्पच्छिद्-
वमना-न्तकाः ॥ जयि-मर्दन-हन्-घाति-केतु हन्तु-
निषूदनाः ।४५॥ इति ।

अस्य व्याख्या—वध्यादिति । दारीति च । वध्योघात्यः
तद्वाचिनः शब्दात्परतः शासनादयो निषूदनान्ता-
स्तद्वतां वधकानां नाम आहुः । यथा—'पुरशा-
सनः, पुरभिद्, पुरद्वेषी, पुरध्रुक्, पुरजित्,
पुरध्वंसी, पुरारिः, पुरसूदनः, पुरदारी, पुरान्त-
कारी, पुरमथनः, पुरदर्पच्छिद्, पुरदमनः, पुरा-
न्तकः, पुरजयी, पुरमर्दनः, पुरहा, पुरघाती, पुर-
२६-५६

केतुः, पुरहन्ता, पुरनिषूदनः 'शिवः' । अन्धकरिपुः अन्धकसूदनः, असुरारिः, कामान्तकः, कामारिः, क्रतुध्वंसी, गजदैत्यभिद्, गजारिः, तमोहा, त्रिपुरान्तकः, त्रिपुरारिः, दक्षाध्वरातिः, पुरद्विद्, भगनेत्रान्तकः, मत्सरिपुः, लुलायवाहारिः, विषान्तकः, सम्बरारिः, स्मरहरः, इत्यपि । एवं कालदमनी, चण्डहन्त्री, निगुम्भमथनी, महिषमथनी, मुण्डघातिनी, रक्तबीजमर्दिनी, शुभमथनी 'पार्वती' । इति ।

"कामजित्, क्रौञ्चदारणः, क्रौञ्चवैरी, क्रौञ्चारातिः, तारकजित्, तारकवैरी, तारकारिः, महिषार्दनः, 'स्कन्दः' । इति ।

"अरिष्टसूदनः अरिष्टहा, कंसजित्, कंसारातिः, कालनेमिहरः, कालनेम्यरिः, कालियदमनः, कालियशासनः, कालियारिः, केशिसूदनः, केशिहा, कैटभजित्, कैटभारिः, चाणूरसूदनः, जरासन्धारिः, तमोहा, दानवशत्रुः, दैत्यशत्रुः, दैत्यारिः, द्विविदारिः, धेनुकध्वंसी, धेनुकसूदनः, नरकान्तकः, नरकारातिः, नरकारिः, पूतनादूषणः बलिध्वंसी, बलिबन्धनः, बलिबैरी, बाणजित्, मधुमथनः, मधुरिपुः, मध्वरिः, मुरमर्दनः, मुररिपु, मुरारिः, मैन्दमर्दनः, यमलाजुनभञ्जनः, राहुभेदी, राहुमूर्धभिद्, राहुमूर्धहरः, राहुवैरी, वृषशत्रुः, शकटारिः, शिशुपालनिषूदनः, सालवारिः, सुरारिहा, हयग्रीवरिपुः, हिरण्यकशिपुविदारणः, 'विष्णुः' । इति ।

कालिन्दीकर्षणः, कालिन्दीभेदनः, द्विविदहन्ता, प्रलम्बघ्नः, प्रलम्बभिद्, मुष्टिकघ्नः, यमुनाभिद्,

यमुनाकर्षणः, रुक्मिदर्पच्छिद्, रुक्मिदारणः, रुक्मिदारी, रुक्मिभिद् 'बलदेवः' । इति ।

"शमान्तकः, शिखिमृत्युः, मनोदाही, मन्मथः, 'कामदेवः' । इति ।

"शम्बरसूदनः, शम्बरारिः, शूर्पकारातिः, शूर्पकारिः, 'प्रद्युम्नः' । इति ।

"बाणारिः 'अनिरुद्धः' इति ।

"अद्रिद्विद्, अद्रिभिद्, गोत्रभिद्, जम्भभेदी, जम्भरिपुः, जम्भारिः, नमुचिनिषूदनः, नमुचिसूदनः, पर्वतरि, पाकनिषूदनः, पाकशासनः, पुलमनिषूदनः, पुलोमशत्रुः, पुलोमारिः, बलनिषूदनः, बलग्रिपुः, दलहा, बलारातिः, वृत्रनिषूदनः, वृत्रहा, वृत्रारि, शैनारिः 'इन्द्रः' । इति ।

अथात्र विशेषमाहुः—

"दृश्यते विवक्षायां वृषवाहनोऽस्य च बाह्यात्वे । स्यात्सत्त्वे तु वृषपतिर्बृषलाञ्छनश्च धार्यत्वेऽपि अस्य व्याख्या—दृश्यत इति । विवक्षानिवन्धनो हि सम्बन्धः, तत एकस्मादपि वृषदेः सम्बन्धपदात् परे सम्बन्धान्तरनिबन्धना बाह्यादयः शब्दा यथाचितं प्रयुज्यन्ते ।

बाह्यावाहकभावसम्बन्धे विवक्षायां वृषस्य बाह्यात्वे 'वृषवाहनः' 'शिवः' । इति भवति । एवं सत्त्वे तु निजेशसम्बन्धविवक्षायां 'वृषपतिः' 'शिवः' इति भवति । तथा धार्यत्वे धार्यधारकभावसम्बन्धविवक्षायां च 'वृषलाञ्छनः' 'शिवः' । इत्यपि ।

"धार्यत्वेऽंशो, स्तथांशुमात्यंशुपतिरंशुमानपि सत्त्वे ।

वध्यत्वेऽहेरह्यरि-रहिभुङ् मयूरो भोज्यत्वे । ४७।

अस्य व्याख्या—धार्यत्वे इति । तथांशोर्धार्यत्वे

‘अंशुमाली’ ‘सूर्यः’ इति भवति । सत्त्वे स्वस्वामि-
भावसम्बन्धविवक्षायां ‘अंशुपतिः, अंशुमान्’,
‘सूर्यः’ । इत्यपि । तथा वध्यत्वे वध्यवधकभाव-
सम्बन्धविवक्षायामहेः सर्पस्य अरिः शत्रुर्मयूरः ।
एवं भक्ष्यत्वे भक्ष्यभक्षकभावसम्बन्धविवक्षाया-
महिभुक् ‘मयूरः’ । इत्यपि भवति ।

अथ सम्प्रतीह सम्बन्धनिबन्धानां व्युत्पत्तिमुक्त्वा
व्युत्पत्त्यन्तरमाहुः—

‘व्यक्तेरङ्कुर्व्यक्तेर्जातिशब्दो वाचको विज्ञेयः ।
वाताप्यरातिपूता—ऽऽशा याम्याशोच्यते धीरः ।
४८ । पूता सप्तर्षिभिरिति कौबेरी स्याद्’ इति ।
अस्य व्याख्या—व्यक्तेरिति । पूतेति च । अङ्कु-
र्विशेषणैर्व्यक्तैः स्पष्टैर्जात्यभिधायकोऽपिशब्दो
व्यक्तेर्वाचको विज्ञेयः । व्यक्तेर्नामतां प्राप्नो-
तीत्यर्थः ।

अत्रोदाहरणं प्रदर्शयति—वातापिः असुरविशेष-
स्तस्यारातिः शत्रुः अगस्तिः ऋषिविशेषस्तेन पूता
स्वासनया पवित्रिता इति व्यक्तमङ्कुर्वेतेनाङ्कित
‘आशा’ इति जानिशब्दो याम्याशाया व्यक्तेरभि-
धायी धीरैर्विद्वद्भिस्तुच्यते कथ्यते ।
इति सप्तर्षिभिः कश्यपादिभिः पूता पवित्रिता
आशा कौबेरी उत्तरा स्यात् ।’ इति ।

अथेदानीं व्युत्पत्त्यन्तरमाहुः—

‘.....अयुग्विषमशब्दौ । त्रि-पञ्च-सप्तादीनां-
वाचकौ संयोजयेत् क्रमावत्र । ४९ । त्रिलोचन-
पञ्चसायक-सप्तपर्णादिष्व,—’ इति ।

अस्य व्याख्या—अयुगिति । त्रि-पञ्च-सप्तादि-
स्थाने अयुग्—विषमशब्दौ त्रिलोचनादिपदेषु
१-२८

योजितव्यौ । यथा—त्रिलोचनः, अयुग्लोचनः,
विषमलोचनश्च ‘शिवः’ । पञ्चसायकः, अयुक्-
सायकः, विषमसायकश्च ‘कामदेवः’ । सप्तपर्णः,
अयुक्पर्णः, विषमपर्णश्च ‘वृक्षविशेषः’ । ‘सातवर्ण’
इति प्रसिद्धः । आदिशब्दात् नवशक्तिः, अयुक्-
शक्तिः, विषमशक्तिश्च ‘महादेवः’ । एवं त्र्यम्बक-
पञ्चेषु—सप्तच्छदादिष्वपि ।

अथ साम्प्रतं व्युत्पत्त्यन्तरमाहुः—

‘.....ऽयं विरोध्यर्थम् । गुणशब्दोऽत्र न आदिरि-
तरोत्तरो निगदति यथा कृष्णः । ५० । सितेतरः
स्यावसितः’ इति ।

अस्य व्याख्या—अयेति । अथशब्दोऽनन्तरवाची ।
गुणशब्दो गुणवाचिशब्दो न आदिरितरोत्तरो
नञ्पूर्वइतर शब्दोत्तरश्च विरोध्यर्थं विरोधिन-
मर्थं निगदत्यभिधत्त इत्यर्थः । यथा—असितः
सितेतरः, कृष्णः श्यामः । एवं अकृशः कृशेतरश्च
स्थूल इत्यादिः ।

अथ सम्प्रति व्युत्पत्त्यन्तरमाहुः—

‘.....पानीयनिध्यादिषु पदे पूर्वे । तथोत्तरे तु
वाडवोषर्बुधादिषु, भूभृवाद्येषु । ५१ । द्वयेऽपि हि
पर्यायपरिवर्त्तनम्’ इति ।

अस्य व्याख्या—पानीयेति । पानीयनिध्यादिषु
शब्देषु पूर्वस्मिन्नेवपदे पर्यायस्य परावृत्तिर्भवति ।
यथा—पानीयनिधिः, जलनिधिः, तोयनिधिः,
वारिनिधिः, वार्द्धिः । आदिशब्दग्रहणात्
अम्बुदः, वारिदः, पयोदः, सलिलदः, कन्दः,
इत्यादि । वाडवोषर्बुधादिषु वडवाग्निप्रभृतिषु
शब्देषु उत्तरस्मिन्नेव पदे पर्यायपरावृत्तिः

स्यात् । यथा—वडवकृशानुः, वडवपावकः, वडवधनञ्जयः । आदि शब्दात् अम्बुजम्, पङ्क-जम्, पङ्केरुहम्, सरोजम्, सरोरुहम्, सरोजन्म, इत्यादि । भूभृदाद्येषु शब्देषु द्वयेऽपि पूर्वत्र उत्तरत्र च पदे पर्यायस्य परावृत्तिः (परिवर्त्तनं) भवति । यथा—भूभृत्, क्षितिभृत्, धराधरः, धरणीधरः । आद्यशब्दात् गीर्वाणनाथः, वृन्दारकराजः, लेखर्षभः, इत्यादयः ।

अथ सम्प्रति परावृत्तिसह-योगिकशब्दानाहुः—
“.....एवं परावृत्तिसहाइव । योगाः स्युरिति योगिकाः ।” इति ।

अस्य व्याख्या—एवमिति । एवमिति पूर्वत्र उत्तरत्र उभयत्र च पदे परावृत्तिं पर्यायपरिवर्त्तनं सहन्ते क्षमन्ते परावृत्तिसहाः पानीयनिध्यादयः शब्दाः । योगात् अन्वयाद् भवेयुः इति योगिकाः । त्रयादिषु योगिकेषु शब्देषु पूर्व-मध्यो-त्तर-पदानां योजना क्रमेण कर्त्तव्या यथा—(३) कमल + कानन + नायकः, = कमलकानननायकः ‘सूर्यः’ । कुमुदिनी + विपिन + विकासी = कुमुदिनीविपिनविकासी ‘चन्द्रः’ । (४) चण्डी + ईश + चूडा + मणिः = चण्डीशचूडामणिः ‘चन्द्रः’ । अत्रि + नयन + समुत्थ + ज्योतिः = अत्रिनयनसमुत्थज्योतिः ‘चन्द्रः’ । कामिनी + वदन + सौरभ + चौरः = कामिनीवदनसौरभचौरः ‘चन्द्रः’ । निर्जर + नायक + पूजित + पादः = निर्जरनायकपूजितपादः ‘बृहस्पतिः’ । (५) अदिति + दारक + देव + वन्दित + चरणः = अदितिदारकदेववन्दितचरणः ‘बृहस्पतिः’ । इति ।

१-२८

अथेदानीं मिश्रशब्दानाहुः—

“.....मिश्रास्तिवह परावृत्त्यसहाः । ५२। वशरथोऽन्तकश्चापि गीर्वाणसन्निभाः” इति ।

अस्य व्याख्या—मिश्रा इति । इह शब्दभेदे दशरथादयः शब्दाः पूर्वत्र उत्तरत्र च पदे पर्यायस्य परावृत्तिं परिवर्त्तनमसहमाना अक्षममाना मिश्रा योगयुक्ता रूढिमन्तश्च ज्ञातव्याः । सन्निभ आद्यर्थः ।

अथाधुना पारिभाषिकशब्दानाहुः—

“.....तथा ।

क्रियश्च तावुरि-जित्मः कुलीरो लेय इत्यपि । ५३। पाथोन-जूक-कौर्प्याद्या दुश्चिक्यं हिवुकोऽप्यथ । डिम्ब-डित्य-नदीपूर्वाः संस्मृताः पारिभाषिकाः ।

अस्य सार्धपद्यस्य व्याख्या—तथेति । पाथोनेति च । तथा तद्वत्, क्रियः, तावुरिः, जित्मः, कुलीरः, लेयः, पाथोनः, जूकः, कौर्प्यं इत्याद्या राशौ । दुश्चिक्यं हिवुक इत्याद्या भावे । तथा डिम्ब-डित्य-नदीपूर्वा अन्यत्र पारिभाषिका आधुनिकसङ्केतेनार्थ बोधकपदाः संस्मृता ज्ञेयाः, बुधैरिति शेषः । क्वचित्तु तात्पर्यग्राहकवशात्केवलयोगेन केवलरूढ्याचार्यद्वयबोधको योगिकरूढः शब्दोऽपि दृश्यते । यथा—अश्वगन्धादिः । इति ।

अथेदानीं ग्रन्थमिमं पद्यद्वयेनोपसंहारयति—

श्रीवैक्रमीये नखलाशिव २०२० तुल्ये

वर्षे, तपःशुक्लसे, दशम्याम् ।

मघाज-वारे, जननावतीते ऽङ्गागोन्मिताब्दे, ७६ गढवेशजेन, १५५।

श्रीकीर्तिदेव्यास्तनुसम्भवेन, श्रीकृष्णपादाम्बुज-२६-५५

षट्पदेन । मुकुन्दनाम्ना गणकेन, कोषो-ऽसौ, निर्मितः-श्चक्रवरस्य, तुष्ट्यर्थः, १५६।

अनयोर्व्याख्या—श्रीति । श्रीति च । नखखादिच-
तुल्ये विंशत्युत्तरसहस्रद्वय २०२० तुल्ये प्रमिते
श्रीवैक्रमीये श्रीविक्रमनृपतिराज्यारोहणसमयतो
वर्षे सैवत्सरे. तपः शुक्लदले मधुशुक्लपक्षे,
दशम्यां दशमीतिथौ, मघाजवारे शुक्रवामरे,
जननात् जन्मसमयतोऽनीते गते, अङ्गा गान्धित-ब्दे
षट्सप्तति ७६ तुल्ये वर्षे (वयसि) गढदेशजेन
गढवालनाम्नि देशे समुद्भवेन, श्रीकीर्तिदेव्या-

१-१०

स्तनुसम्भवेन श्रीकीर्तिदेवीपुत्रेण, श्रीकृष्णपादाम्बु-
जषट्पदेन, श्रीकृष्णचरणाम्बुजभ्रमरेण, मुकुन्द-
गणकेन मुकुन्ददेवज्ञेन, असौ 'ज्योतिषशब्दकोषः',
देवप्रयागनिवासिलाक्ष्मीधरिश्चक्रवरेस्यात्मीयान्ते-
वासिजनस्य तुष्ट्यर्थं संतोषाय (हिताय वा)
निर्मितो विरचितः । शुभं भूयात् । इति श्रीगढ-
देशान्तर्गत-देवप्रयाग' — ममीवर्तिमुकुन्दाश्रम-
वासिना श्री कीर्तिदेवीश्रीगण्डितरघुवदत्ततनुवनुषा
श्रीमुकुन्ददेवज्ञेन विरचिते ज्योतिषशब्दकोषे
एकोनविंशतितमः शब्दव्युत्थितवर्गः समाप्ति-
मगमत्. इति शम् ।

११-२१

शब्दानुक्रमणिका ।

अ

अ ७, ५८ । ११, ४७ ।
 २१५, ८ ।
 अंश १२, ५ । ६६ टी. २ ।
 ६६, १० । ८६, २७ ।
 ६४, १२ । ६७, २ ।
 ६७, ११ । १२३, ५ ।
 १२६, ३ । १६४, ४२ ।
 अंशक १२, ५ । ६७, ११ ।
 १२६, ३ । १३८, ५ ।
 अंशचिह्न ६७, १३ ।
 अंशायुस् १४१, ५० ।
 १४३, २२ ।
 अंशावतार १३०, १० ।
 अंशु ३२, २ । ३६, १५ ।
 ३८, २६ । १४३, ११ ।
 अंशुक ३७, ५५ ।
 अंशुज ५२, ४ ।
 अंशुधर ३२, ३४ ।
 अंशुपति २७०, २ ।
 अंशुपणि ३२, १४ ।
 अंशुमर्तु ३२, ३४ ।
 अंशुभू ५२, ४ ।
 अंशुमत् ३२, १ ।
 ३७, १७ ।
 अंशुमदशुसंकुल १०६, ५३ ।
 अंशुमालिन् ३२, ३५ ।
 अंशुलीन १०६, ५३ ।
 अंशुविमर्दन १२०, ५ ।
 अंशुहस्त ३२, ३५ ।
 अस = (भुजशिराः,
 स्कन्धः),
 असल ३०, ४४ ।
 अहति २५१, २२ ।
 अहस् ३०, २७ ।

अहस्पति १४, ५६ ।
 अहस्पतिसंज्ञक १५, ४ ।
 अह्न ४६, ४५ ।
 १२५, १५ । २१३, ४४ ।
 अह्निप १३८, ५२ ।
 अक ३१, ४४ ।
 १२५, १४ ।
 अकच ५४, ४७ ।
 अकचनाकवास ५४, ४७ ।
 अकस्मात् १६, ३३ ।
 अकुतश्चन २२७, २५ ।
 अकुप्य २४६, २८ ।
 अकूपार २१८, ७ ।
 अकूपार २१८, ७ ।
 अक्का २२५, १ ।
 अक्रतुभुज् ७, ३२ ।
 अक्रम २५२, २७ ।
 अक्ष ५६, १८ । १०५, ११ ।
 १०८, ६ ।
 अक्षकर्ण १०३, १४ ।
 अक्षक्षेत्र १०६, ४६ ।
 अक्षच्छाया १०५, ११ ।
 अक्षज २१५, ४८ । २३७
 ५६ ।
 अक्षज्या १०४, ३ ।
 अक्षत २२७, २५ ।
 अक्षति २४४, २५ ।
 अक्षप्रभा १०५, ११ ।
 अक्षभा १०५, ११ ।
 अक्षभाग १०८, ८ ।
 अक्षमाला १६६, २३ ।

अक्षमालापति १६६, २१ ।
 अक्षय ६३, २६ ।
 अक्षयतृतीया २१, २ ।
 अक्षयनवमी २३, १६ ।
 अक्षलव १०८, ८ ।
 अक्षवेदांश १२८, २४ ।
 अक्षामा १०५, १२ ।
 अक्षांश १०८, ८ ।
 अक्षांशक १०८, ६ ।
 अक्षिन् ३७, ३५ । २१३,
 ५२ । २३०, १ ।
 अक्षण्ड ८६, १० ।
 अक्षण्डमण्डल ४३, १५ ।
 अक्षण्डितवपुस् ४३, १५ ।
 अक्षरकर ४०, १० ।
 अक्षिल ८६, १० । २१४,
 ४७ ।
 अक्षिसग्रह ११७, १ ।
 अग्र २८, १३ । ३२, २ ।
 १३८, ५२ । २०३, ५० ।
 अग्रच्छ १३८, ५२ ।
 अग्रत ११५, ३ । १४३,
 ५६ । १५७, २६ ।
 अग्रदक्षार १६८, ३६ ।
 अग्रम १३८, ५२ ।
 अग्रस्ति १६६, ५३ ।
 अग्रस्थ ११४, २१ । १६६,
 ५४ ।
 अग्रस्थदर्शन २००, ६ ।
 अग्रस्थदृश्य २००, ६ ।
 अग्रस्थपूता २३३, ४७ ।
 अग्रस्थलोप २००, १० ।
 अग्रस्थ्यास्त २००, १० ।
 अग्रस्थयोदय २००, १० ।
 अगार १२२, २५ । २०३,
 १० ।

अगिरस् २३८, ५६ ।
 अगु ५३, ४१ ।
 अगुपुच्छ २६४, ४१ ।
 अगुरुग १४८, ३४, १६८,
 ७ ।
 अगोदय २८, १३ ।
 अगोक्त २२२, ८ ।
 अग्रायी-१७, ४१ । २४०,
 ७ ।
 अग्नि ३, ६ । ४, ३४ । ५,
 ४२ । १३, १६ । १७, २२ ।
 ५७ ४४ । ७५, १६ । ७६ टी. ८
 ११४, २१ । ११८ २२ । २०१,
 ४१ । २०३, १८ । २३६, २१ ।
 २३८, ५६ ।
 अग्निकण २४०, ११ ।
 अग्निकोणपति २३८, ५६ ।
 अग्निचित् २१०, २ ।
 अग्निदेवता ५, ४२ ।
 अग्निदैवत ५, ४३ ।
 अग्निपूणिमा २४, २२ ।
 अग्निप्रिया २४०, ७ ।
 अग्निबीज २०३, २८ ।
 २०३, २६ ।
 अग्निभ २०३, २८ ।
 अग्निलोचन २२७, २५ ।
 अग्निवाह २४१, ६ ।
 अग्निविष् २४०, १७ ।
 अग्निवीर्य २०३, २६ ।
 अग्निशिक्ष २०३, २६ ।
 अग्निशुष्मन् २३६, १ ।
 अग्निष्टुष्ट २०१, २६ ।
 अग्निष्टोम २०१, २६ ।
 २०६, ४४ ।
 अग्निसल २४४, २५ ।
 अग्निसम्भव २४२, ४७ ।

अग्निस्थापन ५७, ५० ।
 अग्निहोत्र २०१, ३० ।
 २३६, १ ।
 अग्न्युत्पातः—२४०, २१ ।
 अग्र२५२, ४१।२५४, ४२ ।
 अग्रजा २२५, ४७ ।
 अग्रजाधिप ४०, १० ।
 अग्रज्या १०४, ३ ।
 अग्रणी २५४, ४२ ।
 अग्रमांस २४३, ६ ।
 अग्रसन्धानी २४१, ४६ ।
 अग्रा १०६, ४७ ।
 अग्राप्रखण्ड १०६, ४८ ।
 अग्रादिखण्ड १०६, ४८ ।
 अग्रिम २५४, ४२ ।
 अग्रिम २५४, ४२ ।
 अग्रसर २५४, ४३ ।
 अग्रय २५४, ४३ ।
 अग्र ३०, २७ ।
 अग्रमधामन् ४०, १० ।
 अग्र्या २००।४५ ।
 अग्र ४२, १५।७०, ८।७६, १६ ।
 अग्रगणित ७१, ८ ।
 अग्रतः १६४, ७ ।
 अग्रति २४४, २५ ।
 अग्रनिवेशन ८६, ३३ ।
 अग्रन्यास ८६, ३३ ।
 अग्रन्यासक्रम ८६ ३५ ।
 अग्रन्यासनियम ८६, ३५ ।
 अग्रन्यासविधि ८६, ३६ ।
 अग्रन्यासस्थापन ८६, ३४ ।
 अग्रभाग १२६, ३ ।
 अग्रलव १२६, ३ ।
 अग्रश १२६, ४ ।
 अग्रशक १२६, ४ ।
 अग्रतः १६४, ७ ।
 अग्र ४४, ५४। ७५, २७ ।
 १२१, १६, २११, १२ ।
 २२४, ४. २२६, ३५ ।
 २४६, ४१ ।
 अग्रज ४५, ३१। १२२, ४६ ।

अग्रजा २०८, ४० ।
 अग्रजा ४३, ४ ।
 अग्रजा २६ १५ । २०५, ५। २३४, ३६ ।
 अग्रपवत—१४७, २६ ।
 १५६ १३ ।
 अग्रभू ४५, ३१ ।
 अग्रसहस्रम्—१३१, १४ ।
 अग्रराज ३५, ४७ ।
 अग्रार ४३, २६। २४०, १६ ।
 अग्रारक ४३, ४५। १६६, २८ ।
 अग्रारकचतुर्थी २४, ५ ।
 अग्रारमहा ४२, ४१ ।
 अग्रिस् ६, २१। १६, ५५। ४७, १५।४६, ५०। १६६, १८।२०८, २० । २१२, ३८ ।
 अग्रिःपुत्र ४७, ४४ ।
 अग्रिः सुत ४७, ४३ ।
 अग्रिरोज ४७, २४ ।
 अग्रिरोभव ४७, ४४ ।
 अग्रिरोभू ४७, २४ ।
 अग्र २२२, ८ ।
 अग्र २१०, १२ ।
 अग्र २१०, १२ ।
 अग्र ६५, ४।६५, १३। ६६, ६।२१०, १४ ।
 अग्रलमुल ११५, ३५ ।
 अग्रलवदन ११५, ३५ ।
 अग्रलादि ११५, ३५ ।
 अग्रलि २१०, १२ ।
 अग्रलिज २१०, २३ ।
 अग्रलिनामन् ७६, १८ ।
 अग्रलिमान ५८, ४५ ।
 अग्रली २१०, १२ ।
 अग्रलीकण्टक २१०, २३ ।
 अग्रलीया २१०, १२ ।
 अग्रलीसम्भूत २१०, २३ ।
 अग्रष्ठ २१०, १४ ।
 अग्रष्ठनिकटाङ्गलि २१०, १६ ।

अग्रि ८, १८।४६, ४५।५६, ४६। ८६, २५।१२५, १५। २१३, ४४ ।
 अग्रिप० १३८, ५२ ।
 अग्र्यून ८६, १४ ।
 अग्रण्डमरीचि ४१, ६ ।
 अग्रपल २८, १३ ।
 अग्रपलोदय २८, १३ ।
 अग्रर २८, १४ ।
 अग्ररोदय २८, १४ ।
 अग्रल २८, १४।२०३, ५० ।
 अग्रलकीला २८, १४।४४, ५६ ।
 अग्रला ४४, ५६ ।
 अग्रलाज ४३, ४५ ।
 अग्रलातनय ४४, २४ ।
 अग्रलाविप्रहोद्भव ४४, ४१ ।
 अग्रलासप्तमी २४, १४ ।
 अग्रलामुत ४४ ६ ।
 अग्रलोदय २८, १४ ।
 अग्रार ३०, २६ ।
 अग्रिकुर ५४, ५० ।
 अग्रिरुति २३८, ४० ।
 अग्रिरप्रभा २३८, ४० ।
 अग्रिररोचिस् २३८, ४० ।
 अग्र्युत १२४, ४८।२१५, ८ ।
 अग्र्युतम ७, ५८ ।
 अग्र्युताग्रज २२५, १५ ।
 अग्र्य १३, ६०।४२, २७।४६, ५६ ।
 अग्र्यपक्ष १३, ५६ ।
 अग्र्यवाक ४६, ३६ ।
 अग्र ५, ४६।७, ५५, ७, ५८ ।
 ८, १८।२५, ३२।३८, २६। २०७, २७।२१५, ८।२२७, २६।२४१, २५ ।
 अग्रकाव २३०, १४ ।
 अग्रगव २३०, १४ ।
 अग्रगाव २३०, १४ ।
 अग्रचरण ८, १८।१३, १७ ।
 अग्रड २५५, ५१ ।
 अग्रतारा ५, ४६ ।
 अग्रन्य २५७, ५७ ।

अग्रवद् ८, १६ ।
 अग्रवद् ८, १६ ।
 अग्रपाद् ८, १६ ।
 अग्रपाद् ८।१६ ।
 अग्रयुग्मा ६, ३ ।
 अग्रर १६७, ३१ । २०३, २६ ।
 अग्रर वृद्धम ५, ४६ ।
 अग्रयं १२७, ३ ।
 अग्रस्त्रम् १६, ३५।२५२, ३।
 अग्रा २४१, २७ ।
 अग्राधि ८, २० ।
 अग्रातचन्द्रा २, २६ ।
 अग्रित २१५, ८ ।
 अग्रिन २२८, ४२ ।
 अग्रिनयोनि २७, १।४२, १८।२४४, ५४ ।
 अग्रिर २४४, २६ ।
 अग्रिहा १०७, १४ ।
 अग्रोगव २३०, १५ ।
 अग्रैकचरण ४, ४३।८, २० ।
 अग्रैकपाद् ८, २०।२०६, ४७ ।
 अग्रैकपाद् ८, २० ।
 अग्रैकपाददैवत ८, २१ ।
 अग्रैकपाददैवत्य ८, २१ ।
 अग्रैकाग्रि ८, २२ ।
 अग्रैकादशी २२, १ ।
 अग्रता १२३, ३२ ।
 अग्रचति २३६, १। २४४, २६ ।
 अग्रचि ४६, १८।२०१, ४७ ।
 अग्रचित्तभू २०५, ५ ।
 अग्रजन २२७, २६ । २३४, ३१ ।
 अग्रजना २३४, ३७। २४५, ४ ।
 अग्रजनावती २३४, ३७, २४५, ४ ।
 'अग्रजन्ति' १६४, ७ ।
 अग्रजलि ६३, १।६३, ६ ।

अञ्जसा १०१, ५ ।
 अञ्ज्यात् १६४, ८ ।
 अञ्ज्याताम् १६४, ८ ।
 अञ्ज्युः १६४, ८ ।
 अटवी १६६, ३५ ।
 अट्ट २४७, २६ ।
 अदूहास २२७, २६ ।
 अण २५४, ३३ ।
 अणमन् २३०, २६ ।
 अणीयस् २५३, ३८ ।
 अणु २०२, ५।२५३, ४० ।
 अणुप्रभा २३८, ४१ ।
 अणुभा २३८, ४१ ।
 अण्डज २७, ११ । २०७,
 २७। २२२, ८ ।
 अण्डीर २३६, २८ ।
 अण्डैकलोचन २२७, २६ ।
 अतनु १२३, ३२ ।
 अतरल २८, १५ ।
 अतल २२३, ५।२२३, १६ ।
 अतसी २०२, ८।२०२, २१ ।
 अतिकृति ८०, ८ ।
 अतिकृतिद्वय ८२, १३ ।
 अतिक्रय २५२, २६ ।
 अतिगण्ड ६, ६४।१०, ६ ।
 अतिचारगुरु १३७, ३६ ।
 अतिजगती २११, २८ ।
 अतिदीर्घ ४५, ५० ।
 अतिधृति ७६, १३।२११,
 ३० ।
 अतिधृतित्रिक ८२, ३३ ।
 अतिधृतिद्वय ८१, १७ ।
 अतिधृतिपुण ८१, १८ ।
 अतिधृतिपुण ८१, १७ ।
 अतिपराक्रम ३१, ६ ।
 अतिपात २५२, २६ ।
 अतिपाणिन् ५५, १६ ।
 अतिप्राणिन् ३१, १ ।
 अतिबलिन् ३१, २ ।
 अतिभी २३८, १३ ।
 अमिमर्याद २५२, ८ ।
 अतिमात्र २५२, ८ ।
 अतिमैत्र ६, ३७।१३५, १०।

अतिरात्र ० २०१, ३० ।
 अतिरिक्त २५३, ३५ ।
 अतिवह २४५, ८ ।
 अतिवीर्य ३१२ ।
 अतिबेल २५२, ६ ।
 अतिशक्तिता ३१, ५ ।
 अतिशक्करी ७८, १८ ।
 २११, २६ ।
 अतिशय २५२, ६ ।
 अतिशोभन ३१, ३१ ।
 अतिशौर्य ३१, २ ।
 अतीत ११५, १। २५१;
 १४ ।
 अतीतकाल - १८, १८ ।
 अतीतानागतभिन्नकाल १८,
 २० ।
 अनुषारकर ३४, ६ ।
 अनुहिनधामन् ३४, ६ ।
 अनुहिनरश्मि ३४, १० ।
 अनुहिनरुचि ३४, १० ।
 'अतः' १८७, २।
 अति १८७, २ ।
 अत १२३; ५५ ।
 अत्यग्निष्टोम २०६, ४४ ।
 अत्यन्तप्राणिन् ३१, ६ ।
 अत्यन्तबलिन् ३१, ६ ।
 अत्यन्तसत्त्व ३१, ७ ।
 अत्यय १२४, ५ ।
 अत्यय २५२, ६ ।
 अत्यष्टि ७८, २८ ।
 २११, ३० ।
 अत्यष्टित्रिक ८२, १६ ।
 अत्यष्टिद्वय ८०, ४८ ।
 अत्याज्य १७८, ३१ ।
 अत्युक्ता ७४, २५ ।
 अत्र २०, १० ।
 अत्रि ४२, ४६ ।
 १६६, ६। १६६, १७ ।

२०८, २० ।
 २१२, ३७ ।
 अत्रिज ३८, ३७ ।
 अत्रिजनि ३६, ६ ।
 अत्रिजनुष् ३६, ६ ।
 ४६, २१ ।
 अत्रिजम्भन् ३६, ७ ।
 अत्रिदृग्ज ३६, ७ ।
 अत्रिदृग्जनुःसुत
 ४६, २१ ।
 अत्रिदृग्जातसूनु
 ४६, ४० ।
 अत्रिदृग् ४२, ५० ।
 अत्रिनयनप्रभव ४१ ४८ ।
 अत्रिनयनसमुत्पज्योतिस्
 ४१, ५६ ।
 अत्रिन् ४२, ५० ।
 अत्रिनेत्र ४२, ५१ ।
 अत्रिनेत्रज ४० ११ ।
 अत्रिनेत्रजनन
 २६२, २६ ।
 अत्रिनेत्रप्रसूत ४१, ३७ ।
 अत्रिनेत्रभू ४०, ११ ।
 अत्रिपौत्र ४५, ५० ।
 अत्रिभव ३६, ७ ।
 अत्रिलोचन ४२, ५१ ।
 अत्रिसुत ३६, ८ ।
 अत्रीतजनि ४०, ११ ।
 अत्रीत श्रन्माङ्गज
 ४६, ४१ ।
 अयर्वन् २११, ६ । २१३,
 २१ ।
 अयर्वोपवेद २११, १०१
 अयवा २०, १४ ।
 अदन २००, ५२ ।
 'अदन्ति' १८७, २ ।
 अदभ्र २५३, ४३ ।
 अदर्शन १०६, ५१ ।
 अदिति ४, ३५ ।
 ६, १३ । १३, २१ ।
 ३७, १ । ४४, ५६ ।
 १६८, १ ।
 अदितिज १६७, ३१ ।

अदितिजनिगुरु ४८, ३६ ।
 अदितितनय ३४, १० ।
 अदितिदारकदेववन्दित-
 चरण ४६, ११ ।
 अदितिदारकदेववन्दितपाद
 ४६ १० ।
 अदितिदैवत ६, १३ ।
 अदितिनन्दन ३४, १० ।
 १६७, ३१ ।
 अदितिनन्दननाथपुरोषस्
 ४६, ८ ।
 अदितिनन्दनपूज्य
 ४८, ५३ ।
 अदितिपुत्र २३६, २८ ।
 अदितिमुत ६, ४६ ।
 १६७, ३२ ।
 अदितिमुतामात्य
 ४८, ३६ ।
 अदितिसूनुसपत्नसचिव
 ५१, २२ ।
 अदृश्य १०६ ५१ ।
 अदृक्पथ १०६, ५१ ।
 अदेवताड २३६, २ ।
 अदभुत २४०, ५५ ।
 अद्य १६, ३१ ।
 २०१, ५३ ।
 अद्यतन १८, २१।१६, १६।
 अद्यत्वे १६, ३१ ।
 अद्यस्वस् १६, १७ ।
 अद्यात् १८७ ३ ।
 अद्याताम् १८७ ३ ।
 अद्युः १८७, ३ ।
 अद्रि ३२, २ । १३८,
 ५३।२०३, ५०।२२८, ४४।
 अद्रिकीला ४४, ५६ ।
 अद्रिजा २३०, ५२ ।
 अद्रिद्विष् २३६, २८ ।
 अद्रिघन्वन् २२७ २६ ।
 अद्रिधृत् २१५, ६ ।
 अद्रिमिद् २३६, २६ ।
 अद्रिभिन्मंत्रित् ४७, ४४ ।
 अद्री ६, १३ ।

अघन ६३, २७ ।	अधिनायक ३५, १२ ।	अघोमुख १२२, ४२ ।	अनल ५, ४३ । १७, ११ ।
अघम २५४, ३३ ।	अधिप ३५, १२ । २४६, १५ ।	२२३, १ ।	२०१, ४१ । २०३, ३० ।
अघर ५६, २६ । २१४, ११ ।	अधिपति ३५, १३ ।	अघोमुख २१५, ४८ ।	२०६, ५५ । २०७, ३ ।
अघरगृह ५६, २६ ।	अधिप्राणिन् ३१, ३ ।	अध्यापक ४६, १७ ।	२३६, २ ।
अघरम ५६, २६ ।	अधिबलिन् ३१, ३ ।	'अध्यापयति' १८५, १७ ।	अनलहरनिलय १२२, ४३ ।
अघरमवन ५६, २७ ।	अधिभू ३५, १३ ।	अध्यासित १४७, १६ ।	अनलाख्या ७४, ३२ ।
अघरराशि ५६, २७ ।	अधिमास १४, ५६ ।	१५७, १० । १५७, १२ ।	अनलोत्पात २४०, २१ ।
अघरक्ष ५६, २७ ।	अधिनिज १२७, २७ ।	अध्यासीन १४७, २० ।	अनवरत २५२, ३ ।
अघरा २३३, ३६ । २३४, १५ ।	अधियोग १४७, १६ ।	१५७, १३ ।	अतवराध्य २५४, ४३ ।
अघरोष्ठ २१४, ११ ।	१५७, ३ ।	अध्याहार २५१, ३ ।	अतवराध्य २५४, ४३ ।
अघस्तादि २३४, १५ ।	अधिराज ३५, १३ ।	अधुषित १४७, २०, १५७, १५ ।	अनवस्थान २४४, २६ ।
अधि २०५, ४३ । २४६, १३ ।	अधिवास २०३, १० ।	अध्वग ३२, १२ ।	अनशुभ ३०, १८ ।
अधिक १२५, ८ । २४८, ३५ । २४६, १३ । २५३, ३५ ।	अधिवासन	अध्वन् १२४, २४ ।	अनष्ट ६२, २६ ।
	अधिक्षात्रु १२७, २८ ।	अध्वयुज् १२४, ३२ ।	अनसूया १६६, १३ ।
	अधिक्षालिन् १४७, ३१ । १५६, २६ ।	अध्वर १२४, ३२ । २०१, २३ ।	अनसूयापति ४२, ५० ।
	अधिश्रित १४७, १६ । १५७, ७ । १५७, ८ ।	अध्वरशास्त्रा १३८, २३ ।	अनस्तगत १०६, ४८ ।
	अधिष्ठातृत्व २२६, ४१ ।	अध्वर्यु ४६, ३० ।	अनागत १८, २४ ।
	अधिष्ठान २४७, २१ ।	अनंग, ५३, ४५ ।	अनागतात्वा २०८, ३७ ।
	अधिष्ठित १४६, ४३ । १५१, ४६ । १५१, ५२ । १५२, २ । १५३, ३५ । १५७, १० ।	'अनक्ति' १६४, ७ ।	अनामा २१०, १६ ।
अधिकग १०७, ३६ ।	अधोते १८५, १५ ।	अनघ ३०, १४ ।	अनामिका २१०, १६ ।
अधिकगति १०७, ३६ ।	अधोत २५३, १२ ।	अनङ्ग १२३, ३२ ।	अनायुस् १४१, १७ । १४१, २० ।
अधिगम्य १४७, ३ ।	'अधोयत' १८५, १६ ।	अनङ्ग २३०, ४७ ।	अनारत २५२, ३ ।
अधिकन्यूनत्व २४८, ४५ ।	अधोयते १८५, १५ । १८५, १६ ।	अनङ्ग २००, ४५ ।	अनालम्बी २०८, ५४ ।
अधिकमास १४, ५६ । १३७, ३० ।	अधोयते १८५, १५ । १८५, १६ ।	अनङ्गवाही २००, ४५ ।	अनिदाघदीधिति ४१, ३८ ।
अधिकल ४३, १५ । १४७, १८ । १५६, ५३ ।	अधोयते १८५, १५ । १८५, १६ ।	अनद्यतन १६, २३ ।	अनिदाघधामन् ४१, ६ ।
अधिकार १५७, ५६ । १५७, ५८ ।	अधोयते १८५, १५ । १८५, १६ ।	अनन्त १२४, ४८ । १७६, ४१ । २०६, १७ । २१५, ६ । २२२, ४१ । २२४, १६ । २३६, २ ।	अनिदाघांशु ४०, १२ ।
अधिकारवत् १५६, ५५ ।	अधोयते १८५, १५ । १८५, १६ ।	अनन्तचतुर्दशी २२, २७ ।	अनिमिष २७, १४ । १६७, ३२ ।
अधिकारिन् १४७, ३१ । १५१, २५ ।	अधोयते १८५, १५ । १८५, १६ ।	अनन्तशायित २१५, ६ ।	अनिमिषद्विषदचित ५१, १६ ।
अधिकृत् १४७, १६ । १५६, ५५ ।	अधोयते १८५, १५ । १८५, १६ ।	अनन्तशीर्ष ८४, ३१ ।	अनिमिषरिपुपूज्य ५१, ११ ।
अधिकृत १५८, १८ ।	अधोयते १८५, १५ । १८५, १६ ।	अनन्तर २६, ५१ । २५३, १० ।	अनिमिषाचार्य ४८, ११ ।
अधिगत १४६, ३७ । १५३, १७ ।	अधीश ३५, १३ । २२८, २४ ।	अनन्ता ४४, ५७ । २३०, ५२, २३४, ६ ।	अनिमिषानिमिषद्विषदचित ५६, ३ ।
अधिगम्य ६३, १६ । १५५, ४५ । १५५, ४८, १५५, ५० ।	अधीश्वर ३५, १३ । २०६, ५ ।	अनन्ताजनि ४४, १६ ।	अनिमिषारातीत्य ५०, ५७ ।
अधितिष्ठत् १४८, ३१ । १६७, ३६ ।	अधुना १६, ३१ ।	अनन्तातनूज ४४, २५ ।	अनिमिषाचित ४८, ११ ।
अधिनाथ ३५, १२ ।	अधुनातन १८, २१ ।	अनन्ताभू ४३, ४५ ।	अनिमेष २७, १५ । १६७, ३२ । २४४, १५ ।
	अधोक्षज २१५, ६ ।	अनन्यज १२३, ४१ ।	अनिमेषपूजितपाद ४६, ७ ।
	अधोदिशु २३४, १५ ।	अनका १२६, ५० ।	अनिमेषारिपूज्य ५०, ५८ ।
			अनिमेषाह, बय २७, १६ ।

अनिमेषेवरैर्विवन्ध ५१, २० ।	अनुयोग २५६, ५१ ।	अन्तः स्वेष २३२, १६ ।	अन्त्यजः (शूद्रः), ५८, २ ।
अनियत १४१, ५३ ।	अनुयोगकृत् ४६, १५ ।	अन्तः स्वैदिन् २३२, १६ ।	अन्त्यनाडी १३५, ३४ ।
अनियतायुस् १४१, ५५ ।	अनुयोजन २५६, ५१ ।	अन्तक ५, ३६।५२, ५।५३, ३४।१२४, ५।२५१, २६ ।	अन्त्यभ ८, ४०।२७, ११ ।
अनिरुद्ध २२७, १८ ।	अनुराघ ७, २० ।	अन्तकतिथि २, ४१ ।	अन्त्यरात्र १८, १५ ।
अनिरुद्धभार्या २२७, २२ ।	अनुराधा ४, २।४, २५।७, २०।६, १८ ।	अन्तकालः (मरणसमयः), अन्तगतम् ८, ४० ।	अन्त्यराशि २७, १४ ।
अनिर्वाप ४७, २५ ।	अनुराधा ४, २६।७, २१ ।	अन्तर १६४, २५ ।	अन्त्यसन्ध्यावरी २०८, २८ ।
अनिस ७, ५।५४, ४७।२०६, ५४।२०७, २।२४४, २६ ।	अनुलोम १०७, १४ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्धक २३०, ८ ।
अनिलसख २३६, २ ।	अनुवक्ता १०६, ३७ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्धकारिण २२७, २७ ।
अनिलावध्वेग २६, ४३ ।	अनुवत्सर १७, १८ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्धकमूदन २२७, २७ ।
अनिलाशन २२३, ३३ ।	अनुवादिनी २०८, ४६ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्धकार ५४, ३७ ।
अनिली ७, ५ ।	अनुवेले ११, २ ।	अन्तरगत १४८, ७।१६४, ४० ।	अन्धकी २३३, ५१ ।
अनिश १६, ३५।२५२, ४ ।	अनुशासन २१२, ३४ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्धतमस ५४, ३७ ।
अनिष्ट ३१, ४८।१२६, १५।	अनुश्रुति ७, ५८ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्धतमस ५४, ३७ ।
अनीक १२४, ५ ।	अनुष २४२, १५ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्न २०१, ५३, २०२, १०, २३८, १४ ।
अनीकवत् २४०, ४६ ।	अनुष्टुप् ७६, १३।२११, २६ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्नकाशन १३४, १२ ।
अनु ७, २० ।	अनुष्णकर ४०, १२ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्नकूट २३, ११ ।
अनुक्रम २५२, २३ ।	अनुष्णगृ ३६, ८ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्नदानाद्युदवसित १३८, ४१ ।
अनुग ३४, ५७।१२१, ५५ ।	अनुष्णदीधिति ४१, ६ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्नप्राशन १३३, ३८, १३४, १२ ।
अनुग्र ३०, १४ ।	अनुष्णमास ३६, ८ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्नादन १३४, १३ ।
अनुचर १२२, ४।१५१, १०।	अनुष्णरश्मि ४०, १२ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्नाशन १३४, १३ ।
अनुज १२१, ५५ ।	अनुचान १५३, १ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्नीध्र ४६, ३३ ।
अनुजा २२५, ४६ ।	अनून ८६, १० ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्नेश २५, ८ ।
अनुजीविन् १५४, २६ ।	अनूनक ८६, १० ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्त्यकर्म १३१, १० ।
अनुद्ध २५, ३६ ।	अनूष ३६, ३ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्त्यतरस्याम् २०, १४ ।
अनुत्तम ३०, ३३ । २५४, ४३ ।	अनूषसारवि ३४, ११ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्त्यवसज्जत २०, १८ ।
अनुत्तर २५४, ४४ ।	अनूज १०७, ६।२४२, ३६ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्त्यदाता १३१, १० ।
अनुदग्गोल १५, ६० ।	अनूजुग १०७, १२ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्त्यदिन १६, ३० ।
अनुदगयन १६, १२ ।	अनूजुगति १०७, १२ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्त्या २११, २५ ।
अनुदरा २०४, ५४ ।	अनूण ६३, २६ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्यून ८६, ११ ।
अनुपचय १२६, ३४ ।	अनेक २५३, ४७ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्यूनक ४३, १६ ।
अनुपमा २३४, ३५ ।	अनेकज २२२, ६ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्योन्य २०, १२ ।
अनुपात ६५, ३४ ।	अनेकप २३२, १६ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्योन्यराशिस्थितत्वं १४७, १० ।
अनुपातक ६५, ३४ ।	अनेकान्तवादिन् २०६, ५ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	अन्यय १२४, ४८, १४६, १६। १४६, २३ ।
अनुपूर्विका २५२, २३ ।	अनेहस् ११, २।६७, २६ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	
अनुमति २, ५१ ।	अनेहोमान ६७, २७ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	
अनुपायिन् १६०, ७ ।	अनेकह १३८, ५३ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	
	अनेज १०२, १३ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	
	अन्त १२३, ५६।१२५, १५। १४८, ३।२४१, ५६।२५३, १ ।	अन्तर ६१, ३६।१४३, ४८। १४४, ३८।१४८, ३।१४८, १७।१६४, २७।१६४, ३६। १६५, ४६।२५३, ५ ।	

अन्वाहार्यपञ्चन २४१, २ ।
 अन्वित ६०, ७, १४६,
 १६, १५०, ६ ।
 १५७, १६ ।
 अप ४, ४०
 अप १४८, २१, १६६, ६ ।
 अपकृष्ट २५४, ३३ ।
 अपक्रम ११०, ७, ११०,
 ६ ।
 अपक्रान्त ११०, ७ ।
 अपगा २४३, ४८ ।
 अपघन २११, १२ ।
 अपचय १२५, २४ ।
 १२६, ३४ । १४३, २५ ।
 २४६, ११ ।
 अपचायित २०१, ४७ ।
 अपचित २०१, ४७ ।
 अपचिन्तनु ४३, ६ ।
 अपचिन्ति १२५, २४ ।
 अपजूकचरोदय १६६, ७ ।
 अपटान्तर २५३, १० ।
 अपत्य ४५, ३६, १२२
 ४६ ।
 अपत्यपथ १३६, ५६ ।
 अपत्यशत्रु २५, ५४ ।
 अपत्यशत्रव २५, ५६ ।
 अपत्यसपत्न २५, ५६ ।
 अपदान्तर २५३, १० ।
 अपदिश २३३, ३४ ।
 अपनीत ६०, ३६ ।
 अपनीय ६३, १, ६३, १२
 अपनेय ६२, २३ ।
 अपवारिक २३६, ३ ।
 अपभरणी ५, ३६ ।
 अपम ११०, ७ ।
 अपमण्डल ११०, ८ ।
 अपमण्डलाकांक्ष ६७, १४ ।
 अपममण्डल ११०, ११,
 अपमित्यक २४८, ५५ ।
 अपमृत्यु = (विमारोगेण
 मरणम्)

‘अपयन्ति’ १७६, ३६ ।
 अपर = (हतरः)
 अपरकपाल १०६, २७ ।
 अपरपक्ष १४, ३ ।
 अपररात्र १३, ३३ ।
 अपररात्रक १३, ३३ ।
 अपरा १११, २४ ।
 २३४, २ ।
 अपराजित २०६, ४५ ।
 २०६, ४६ । २१५, १०
 २२७, २७ ।
 अपराजिता २३४, ११ ।
 अपराह्ण १२, ४२ ।
 १२, ५३ ।
 अपरुजा २३०, ५२ ।
 अपरेतरा २३३, ४१ ।
 अपर्णा २३०, ५३ ।
 अपवन १६६, ३८ ।
 अपवरक १३६, ३५ ।
 अपवर्जन २५१, २२ ।
 अपवर्जित = (परिहृतः,
 त्यक्तः)
 अपवर्तक ६३, ४० ।
 अपवर्तन ६३, ४१ ।
 अपर्तित ६४, ४ ।
 अपवर्त्य ६३, ४२ ।
 अपवाद २५४, २७ ।
 अपवृत्त ११०, ८ ।
 अपशद २५४, ३३ ।
 अपष्ठु ११, ३ । २५२, ३५ ।
 पपष्ठु (ल) २५२, ३५ ।
 अपसव्य ११८, ६ ।
 १२०, ५ । २४०, ४२ ।
 २५२, ३६ ।
 अपहाय ६३, १२ ।
 १४८, २१ । १६६, १३ ।
 १६६, ३७ ।
 अपहार १४३, २५ ।
 १४४, ३६ । २४६, ११ ।
 अपहृत ६०, ४० ।
 अपहृति १४४, ३६ ।

अपांनाय
 अपांनस्य ११४, २१ ।
 अपाकरण = (निरा-
 करणम्),
 अपाङ्ग = (नेत्रान्तः)
 अपाङ्गदर्शन = (कटाक्षम्)
 अपाग २३३, ४७ ।
 २३४, २१ ।
 अपागभव २३४, २१ ।
 अपागयन १६, १२ ।
 अपाची २००, ८ । २३३, ४८ ।
 अपाचीतरा २३४, ८ ।
 अपाचीन २२४, २२ ।
 अपाव्य २३४, २२ ।
 अपाटव १२३, १७ ।
 अपान २४५, १८ ।
 अपान्नपाद् २४०, ४७ ।
 अपामार्गदन्तधावन
 अपाम्य २१८, ८ ।
 अपाम्पति ८, ८ ।
 २४३, २३ ।
 अपाम्पित २३६, ३ ।
 अपाय १२४, ६ ।
 १२५, २० । २४६, ११ ।
 अपार २१८, ८ ।
 अपारे ४५, २६ ।
 अपास्य ६३, १ ।
 १४८, २२ । १६६, १६
 १६६, १७ । १६६, १६ ।
 अपिञ्जर २०३, ३० ।
 अपितु = (किन्तु यदि,
 यद्यपि),
 अपिधान ११८, २५ ।
 अपिहित ११६, ६ ।
 ११६, ३३ । ११६, ४२ ।
 अपुञ्ज २४०, ११ ।
 अपुण्य ३०, ३० ।
 अपूर्णवल १५८, २ ।
 अपेतः १७६, ३६ ।
 अपेयात् १७६, ३६ ।
 अपेयाताम् १७६, ३७ ।
 अपेयुः १७६, ३७ ।
 अपैति १७६, ३६ ।

अपोह २५१, १२ ।
 अप्पति ८, ८ । ३४३, २३ ।
 अप्पित २३६, ३ ।
 अपुष्प ३६, ३३ ।
 अप्रधान २५४, ४० ।
 अप्रशस्त ३१, ४८ ।
 अप्रस्वेद २३२, २० ।
 अप्राग्र्य २५४, ४० ।
 अप्राण ३१, १२ ।
 अप्राप्त १५७, २६ ।
 अप्राप्ति १२५, २० ।
 अप्रिय २०१, ६ ।
 अप्तरस् २०४, २८ ।
 २०४, ३५ ।
 अप्तरसाम्पति २३६, २६ ।
 अबल ३१, १३ ।
 अबला २६, १५ ।
 २०४, ५२ । २०४, ५४ ।
 अवा १२२, ६ ।
 अब्ज २८, ३७ । ३६, ३३ ।
 ३८, २६ । ४७, १ ।
 ७३, ११ । २१४, २६ ।
 अब्जज २०७, २७ ।
 अब्जजन्मन् ४५, ५० ।
 अब्जदीप्ति १३, ५६ ।
 अब्जनन्दन ४६, ४ । ५३ ।
 अब्जपाणि ३२, ३५ ।
 अब्जवन्धु ३२, ३६ ।
 अब्जभू ४५, ४३ ।
 अब्जयानि २०७, २७ ।
 अब्जसुत ४५, ५१ ।
 अब्जसूनु ४५, ५१ ।
 अब्जहस्त ३२, ३६ ।
 अब्जापत्य ४५, ५१ ।
 अब्जारि ३८, ३७ ।
 ५३, ४५ ।
 अब्जिनी ३६, ४७ ।
 अब्जिनीपति ३३, ३४ ।
 अब्जिनीवन्धु ३३, ३४ ।
 अब्द ११, १६ । १६, १६ ।
 २३८, १४ ।

अब्दकाल १५, ४० ।
 अब्दगण ६७, ३६ ।
 अब्दपर्याय=(समाप्तवर्षे
 द्वितीयवर्षस्य प्रवृत्तिः)
 अब्दपूर्ति १३४, १० ।
 अब्दवाहन २२७, २८ ।
 अब्दाद्यायुस् १४३, ४५ ।
 अब्दा २४३, ४८ ।
 अब्धि ४२, ४७ ।
 २४३, ४६ ।
 अब्धिकुदयनि २४०, ३१ ।
 अब्धिज १६८, ३१ ।
 अब्धिजा २४४, १६ ।
 अब्धितनय
 अब्धिद्वीपा ४४, ५७ ।
 अब्धिनगरा २२६, ५१ ।
 अब्धिनवनीत ४१, १० ।
 अब्धिनवनीत ४१, ३८ ।
 अब्धिमेखला ४४, ५७ ।
 अब्धिवस्त्रा ४४, ५८ ।
 अब्धिसंज्ञा ७५, १ ।
 अब्धिसप्तन् २४३, २४ ।
 अब्ध २३८, १४ ।
 अब्धपुष्प २१७, ३२ ।
 अब्धमातङ्ग—(ऐरावतः)
 २३७, ४० ।
 अभयद २०६, ६ ।
 अभय ३०, ३० ।
 अभय १२७, २४ ।
 अभिक ३४, ५७ ।
 अभिकृति ८०, ८१, ११, ३३ ।
 अभिकृतिद्वय ८२, १३ ।
 अभिकृषा, ५, २५ ।
 अभिगत १४७, २०१, १५७,
 २२ ।
 अभिघातिन् १२३, १७ ।
 २०१, ६ ।
 अभिघातिसु १२३, २१ ।
 २०१, ६ ।
 अभिजित् ४, ४१४, २८१, ७,
 ५५१, १७१, १२, ५८, ११४,
 २४ ।
 अभिजिह्व ७, ५५ ।

अभिज्ञ २५५, २५ ।
 अभिज्ञान ४२, १५ ।
 अभितस् २५३, १६ ।
 'अभिदघति' १८३, ४ ।
 अभिदघते १८२, ५३ ।
 अभिदघाति १८३, ४ ।
 अभिदघाते १८२, ५३ ।
 अभिदघाथे १८२, ५४ ।
 अभिदघीत १८३, २ ।
 अभिदघीयाताम् १८३, २ ।
 अभिदघीरन् १८३, २ ।
 अभिदघे १८२, ५५ ।
 अभिदघमे १८२, ५५ ।
 अभिदघ्यात् १८३, ५ ।
 अभिदघ्याम् १८३, ५ ।
 अभिदघ्युः १८३, ५ ।
 अभिदघ्वहे १८२, ५५ ।
 अभिघत्तः १८३, ४ ।
 अभिघत्ते १८२, ५३ ।
 अभिघत्से १८२, ५४ ।
 अभिघद्वहे १८२, ५४ ।
 अभिघा ५, २५ ।
 अभिधान २०८, ४५१, २४६,
 २३ ।
 अभिधायक ३४६, ३६ ।
 अभिधेय २४६, २६ ।
 अभिनन्दन २०६, १४ ।
 अभिनिर्माण १३७, ६ ।
 अभिभव १२३, १८१, २०१,
 ७ ।
 अभिभूत १५७, ३६ ।
 अभिमत ११, ६ ।
 अभिमतकर्ण १०३, १५ ।
 अभिमतकाल ११, ८ ।
 अभिमतघटिका १०६, १ ।
 अभिमतघटो १०६, १ ।
 अभिमननाडिका १०६, २ ।
 अभिमतनाडो १०६, २ ।
 अभिमतयंत्रांश १०८, १४ ।
 अभिमतसमय ११, ८ ।
 अभिमतहर ११०, १४ ।
 अभिमतहार ११०, १४ ।
 अभिमति २०१, ७ ।

अभिमर्द १२४, १४ ।
 अभिमाति २०१, ७ ।
 अभियाति १२३, १८ ।
 २०१, ७ ।
 अभियातिन् १२३, १८,
 २०१, ८ ।
 अभिराम २५५, १८ ।
 अभिरामा २६, २१ ।
 अभिरूप २५५, ४६ ।
 अभिलाष २४६, १६ ।
 अभिवीक्षित १४५, १५ ।
 'अभिव्यञ्जयतः' १६४,
 १८ ।
 अभिव्यञ्जयति १६४, १८ ।
 अभिव्यञ्जयते १६४, २३ ।
 अभिव्यञ्जयन्ति १६४,
 १८ ।
 अभिव्यञ्जयन्ते १६४, २३ ।
 अभिव्यञ्जयेत् १६४, २० ।
 अभिव्यञ्जयेत् १६४, २४ ।
 अभिव्यञ्जयेताम् १६४,
 २१ ।
 अभिव्यञ्जयेयाताम् १६४,
 २५ ।
 अभिव्यञ्जयेयुः १६४, २१ ।
 अभिव्यञ्जयेरन् १६४, २५ ।
 अभिशास्त २५४, १४ ।
 अभिषव २०१, २३ ।
 अभिसम्पात १२४, १६ ।
 अभिसर १५१, ११ ।
 अभिहत ६०, ३१ ।
 अभिहित २४६, १५ ।
 अभिहृत्य ६३, ४ ।
 अभीक ३४, ५७ ।
 अभीक्ष्ण १६, ३८ ।
 अभीप्सित ११, ६, ३६, ५१ ।
 अभीप्सितकाल ११, ६ ।
 अभीप्सितसमय ११, ६ ।
 अभीषु ३६, १५ ।
 अभीषुमन् ३२, ३६ ।
 अभीषु ३६, १५ ।
 अभीषुमत् ३२, ३७ ।

अभीष्ट ११, ७, ३६, ५१ ।
 अभीष्टकाल ११, ६ ।
 अभीष्टघटिका
 अभीष्टघटो
 अभीष्टच्छेद
 अभीष्टदिष्ट ११, १० ।
 अभीष्टनाडिका
 अभीष्टनाडो
 अभीष्टसमय ११, १० ।
 अभीष्टहर ११०, १४ ।
 अभीष्टहार ११०, १५ ।
 अभीष्टानेहम् ११, १० ।
 अभीष्टान्मण्डलशङ्कु
 १०६, १४ ।
 अभुक्त—(उपवासी)
 अभुक्तमूल १४१, १२ ।
 अभ्यग्र २५३, १७ ।
 अभ्यन्तर १४८, ५१, १६४,
 ३३, १६४, ३५ ।
 अभ्यर्ण २५३, १७ ।
 अभ्यवहार २००, ५२ ।
 अभ्यस्त ६०, ३१ ।
 अभ्यागम १२४, १४ ।
 अभ्यामर्द १२४, १५ ।
 अभ्याश २५३, १७ ।
 अभ्यास २५३, १७ ।
 अभ्युदय २१०, ५ ।
 अभ्युदित १२१, १५ ।
 अभ्युपेत १४७, २०१, १५७,
 २४ ।
 अभ्र २६, ५२, १२४, ४२, २३८, १४ ।
 अभ्रग २६, २४, १२४, २८ ।
 अभ्रगति २६, २६ ।
 अभ्रगामिन् २६, ३० ।
 अभ्रचर २६, ३० ।
 अभ्रनाग २३७, ४० ।
 अभ्रपथ २६, ५२ ।
 अभ्रपिशाच ५४, ११ ।
 अभ्रपिशाचकम् ५४, २० ।
 अभ्रपुष्प—(जलम्) २१७,
 ३२ ।
 अभ्रमातङ्ग २३७, ४० ।

अभ्रमु २३४, ३४ ।
 अभ्रमुप्राणवहर २३७, ४० ।
 अभ्रमुप्रिय २३७, ४१ ।
 अभ्रमुवल्गम २३७, ४१ ।
 अभ्ररसौक्य २७, १७ ।
 २४४, १५ ।
 अभ्ररूप २३७, ४१ ।
 अभ्रोत्थ २३७, ५६ ।
 अभ्रनि = (चन्द्रः, कालः, दण्डवत्),
 अभ्र १३०, २० । १६७,
 ३२ । २१२, १८ ।
 अभ्रगुरु ४७, ४५ ।
 अभ्रधीसहा ४८, ३६ ।
 अभ्रनाथपूज्य ४८, ३७ ।
 अभ्रनाथवन्दिन ४८, ५३ ।
 अभ्रनुत ४७, ४५ ।
 अभ्रपाणिनांघ्रि ४८, ३७ ।
 अभ्रपुरोधम् ४८, ११ ।
 अभ्रपूजिनांघ्रि ४८, ३८ ।
 अभ्रपूज्य ४७, ४५ ।
 अभ्रपूज्यपाद ४८, ३८ ।
 अभ्रमन्त्रित् ४७, ४६ ।
 अभ्रमा ६, १४ ।
 ३७, १ ।
 अभ्रमराजपूज्य ४८, ३८ ।
 अभ्रमराजमन्त्रि ४८, ३६ ।
 अभ्रमराजरूपपत्नी ५१,
 १६ ।
 अभ्रवन्धदान ४८, ३६ ।
 अभ्रवत्तम् १२५, १ ।
 अभ्रवैरिपुरोहित ५१, १६ ।
 अभ्रवैरिवन्ध ५०, ५८ ।
 अभ्रव्रत ३३, ३४ । ३३,
 ३६ ।
 अभ्रशात्रवपूजिनांघ्रि ५१,
 २१ ।
 अभ्रशिल्पिन् १६८, ४२ ।
 अभ्रसिंह २१२, १६ ।
 अभ्ररा २३७, ३१ ।
 अभ्रराचार्य ४७, ४६ ।

अभ्ररारिगुरु ५०, ४१ ।
 अभ्ररारिपूज्य ५०, ४१ ।
 अभ्रराचित ४७, ४६ ।
 अभ्ररात्रिमांघ्रि ४८, १२ ।
 अभ्रराच्य ४७, २५ ।
 अभ्ररावतो २३७, ३१ ।
 अभ्ररेज्य ६, २१ । ४७,
 २५ ।
 अभ्ररेह्य ६, २२ ।
 अभ्ररेन्द्रोपाध्याय ४८, ४० ।
 अभ्ररेह्यदिक् २३३, ४१ ।
 अभ्ररेह्य २३६, २६ ।
 अभ्ररेह्यमन्त्रि ४८, १२ ।
 अभ्ररत्य १६७, ३३ ।
 अभ्ररत्यंगुरु ४७, ४७ ।
 अभ्ररत्यपूज्यवरण ४८, ५४ ।
 अभ्ररत्नम् (भु) वन १६८,
 २ ।
 अभ्ररत्यसपत्नेज्य ५१, १ ।
 अभ्ररत्यमात्य ४७, ४७ ।
 अभ्ररत्पारिमन्त्रित् ५०, ४१ ।
 अभ्ररत्यारिवन्ध ५०, ४२ ।
 अभ्ररत्येज्य ४७, २६ ।
 अभ्ररत्न १३, ६० । ३०,
 १४ । ४२, २७ ।
 अभ्ररत्नपालिक २४५, ३५ ।
 अभ्ररत्ना १३०, ५ ।
 अभ्ररत्ना २, ५६ ।
 अभ्ररत्ना ४७, १५ । ४६,
 २२ । ५६, ४ । १२५,
 २१ ।
 अभ्ररत्नकारक १२७, ४४ ।
 अभ्ररत्नस्य १२५, २४ ।
 अभ्ररत्नान्त ११५, ६ ।
 अभ्ररत्नमसी २, ५६ ।
 अभ्ररत्नमस्या २, ५६ ।
 अभ्ररत्नवसी २, ६० ।
 अभ्ररत्नवस्या २, ६० ।
 अभ्ररत्नवासी २, ६० ।
 अभ्ररत्नवस्या २, ६० । ३,
 ३६ । २४, ३५ ।
 अभ्ररत्नमिति ३८, ३८ ।

अभ्रिनायुस् १४१, ३५ ।
 १४१, ४५ ।
 अभ्रितोजस् = (अतिवीर्य-
 शाली),
 अभ्रित १२३, १३ । २०१,
 ८ ।
 अभ्रिलक २०१, ८ ।
 अभ्रिष्य २५४, ४० ।
 अभ्रितम् = (अमुष्यात्),
 अभ्रिह = (अमुष्मिन् काले),
 अभ्रित ११, २२ । ६३,
 २८ ।
 अभ्रित ६, ५० । ३८, ३८ ।
 ४२, ३६ । २००, ४६ ।
 अभ्रितकर ४०, १२ ।
 अभ्रितकिरण ४१, १० ।
 अभ्रितकिरणवन्मन् ४६,
 ४६ ।
 अभ्रितचौर ५४, ११ ।
 अभ्रितमेजस् ४०, १३ ।
 अभ्रितदीधिति ४१, १० ।
 अभ्रितदीप्ति ४०, १३ ।
 अभ्रितद्युति ४०, १४ ।
 अभ्रितधामन् ४०, १४ ।
 अभ्रितनिधान ४१, ११ ।
 अभ्रितपिण्ड ४०, १४ ।
 अभ्रितभानसूनु ४६, ४१ ।
 अभ्रितमूर्ति ४०, १४ ।
 अभ्रितयोग = (योगविशेषः),
 अभ्रितरश्मि ४०, १५ ।
 अभ्रितरश्मिज ४६, २२ ।
 अभ्रितरोचिषू ४०, १५ ।
 अभ्रितवर्षिणी २१४, २० ।
 अभ्रितशरीर ४१, ११ ।
 अभ्रितसिद्धियोग = (योग-
 विशेषः)
 अभ्रितसू ३६, ६ ।
 अभ्रितसोदर ३८, ७ ।
 अभ्रिता ४२, ५८ ।
 अभ्रिताङ्ग ३६, ६ ।
 अभ्रितादनवैद्यम् ५, २६ ।
 अभ्रितादनाचिनपद ४६, ४ ।
 अभ्रितान्वस् १६७, ३३ ।

अभ्रितांशसांपूजिन ४८, ५४ ।
 अभ्रिताभीष्ट ४०, १५ ।
 अभ्रिताशन १६७, ३३ ।
 अभ्रितांशुवन्मन् ३६, २२ ।
 अभ्रितांशुसूनु ४६, २२ ।
 अभ्रिताहरण २२१, ४१ ।
 अभ्रित्यु १६७, ३४ ।
 अभ्रिता २३०, ५३ ।
 अभ्रितक १२४, ४६ । २१३,
 ५२ ।
 अभ्रितर २६, ५२ । ३७,
 ५५ । १२४, ४६ ।
 अभ्रितरग २६, ३० ।
 अभ्रितरगनि २६, ३५ ।
 अभ्रितरगामिन् २६, ३५ ।
 अभ्रितरचर २६, ३५ ।
 अभ्रितरचारिन् २६, ३५ ।
 अभ्रितरध्वज ३३, ३५ ।
 अभ्रितरनिवास २६, ४३ ।
 अभ्रितरपान्थ २६, ३६ ।
 अभ्रितरभूत २८, १ ।
 अभ्रितरमणि ३३, ३५ ।
 अभ्रितरमार्ग ३४, ११ ।
 अभ्रितरवास २६, ३६ ।
 अभ्रितरस्थली ४४, ५८ ।
 अभ्रितरायण २६, ३७ ।
 अभ्रितरीष ३२, ३७ । २२६,
 ४० । २२७, २८ ।
 अभ्रिता १२२, ६ । २२५,
 १ । २२५, ४७ ।
 अभ्रितालिका २२५, १ ।
 अभ्रितिका २२५, १ । २२५,
 ४६ । २३०, ५३ ।
 अभ्रित १२२, १० । २४३,
 २४ ।
 अभ्रितुकान्तार २४३, ३४ ।
 अभ्रितुज २८, ३७ । ३८,
 ३८ । २३७, ५६ ।
 अभ्रितुजन्मत् ३६, ३३ ।
 अभ्रितुजवन्नु
 अभ्रितुजबान्धव ३४, ११ ।
 अभ्रितुजहितप्रभव ५३, २३ ।
 अभ्रितुजा २१७, ६ ।

अकारादिसंज्ञानुक्रमिका

अम्बुजिनी ३६, ४७ ।
 अम्बुजिनीपति ३४, १२ ।
 अम्बुजिनीवनेषा ३४, ३४ ।
 अम्बुजिनीश्व ३२, ३७ ।
 अम्बुजेषा ३२, ३८ ।
 अम्बुतत्कर ३३, ३५ ।
 अम्बुद २३८, १४ ।
 अम्बुदेवना ७, ३६ ।
 अम्बुदेवा ७, ३६ ।
 अम्बुदेवत ७, ३६ ।
 अम्बुदेवत्य ७, ४० ।
 अम्बुदेवत्य ७, ४० ।
 अम्बुप ८, ८ ।
 अम्बुपथ ३६, ३४ ।
 अम्बुपुत्र २३८, १५ ।
 अम्बुपुत्र ३६, ३४ ।
 अम्बुपुत्र ३६, ३४ ।
 अम्बुवान २४३, २४ ।
 अम्बुवाह २३८, १५ ।
 अम्भस् १२२, १० ।
 अम्भःसू २४१, ६ ।
 अम्भोज ३६, ३४ ।
 अम्भोजमित्रतनय ५३, २३ ।
 अम्भोजवनप्रकाशिन ३४, ४० ।
 अम्भोजिनी ३६, ४८ ।
 अम्भोजिनीपतिपुत्र ५३, २४ ।
 अम्भोजिनीप्रिय ३४, १२ ।
 अम्भोजिनीश ३३, ३५ ।
 अम्भोजिनोस्वामिन् ३४, १३ ।
 अम्भोघर २३८, १५ ।
 अम्भोभ ७, ४० ।
 अम्भोभवमित्रतनय ५३, २५ ।
 अम्भोभूत् २३८, १५ ।
 अम्भोषह ३६, ३५ ।

अम्भोऽर्थं ८, ६ ।
 अम्भ ५७, २५, ७६, टी. १ । २१४, २६ ।
 अय १२५ ।
 'अयते' १८०, १५ ।
 अयन ११, १८, १६, १, १०५, ३, १२३, ३२, १२४, ३२ ।
 अयनचलन १०५, ६ ।
 अयनचलनभाव १०५, ५ ।
 अयनचलनलव १०५, ६ ।
 अयनचलनाश १०५, ६ ।
 अयनचलनांशक १०५, ७ ।
 अयनवल १४३, ३ ।
 अयनभाग १०५, ४ ।
 अयनलव १०५, ४ ।
 अयनसंक्रान्ति १५, ११ ।
 अयनांश १०५, ४ ।
 अयनांशक १०५, ५ ।
 'अयन्ते' १८०, १५ ।
 अयात १५७, २६ ।
 अयान १२५, ८ ।
 अयुग्म १०२, ७ ।
 अयुगसप्त ३३, ३६ ।
 अयुज् १०२, ७ ।
 अयुत ७३, ८ ।
 'अयते' १८०, १५ ।
 अयेते १८०, १५ ।
 अयेयाताम् १८०, १५ ।
 अयेरन् १८०, १६ ।
 अयोध २२५, ३२ ।
 अयोनि २२५, ३२ ।
 अर १०१, २ । १०१, ५ । २०६, १६ ।
 अरजस् २०८, ३७ ।
 अरप्य १६६, ३५ ।
 अरविन्व ३६, ३५ ।

अरविन्दकानननायक ३४, ४६ ।
 अरविम ५३, ४५ ।
 अराति १२३, १३, २०१, ८ ।
 अराल ४३, ३०, १०७, ६ ।
 अराविला २२, ५४ ।
 अरि १२३, ५ । २०१, ६ । २२३, ५६ । २३०, ७ ।
 अरिणि २३६, ३ ।
 अरिमर्दन २३७, ४२ ।
 अरिश्रेणी २३, २८ ।
 अरिष्ट ३१, ४८ । १३८, ३६ । १४०, ३३ । १४०, ४० । १६४, १७ । २१६, २७ ।
 अरिष्टनेमि २१५, १० ।
 अरिष्टभाव १२६, १५ ।
 अरिष्टसूदन २१६, १८ ।
 अरिष्टहन् २१६, १६, २२४, २६ ।
 अरिसजा ७५, २२ ।
 अरुण ६, ५५ । ३२, १२ । ३६, ३ । ४३, ३० । ४४, ४६ । ५५, ५३ ।
 अरुणकिरण ३४, १३ ।
 अरुणज ५२, १६ ।
 अरुणतनय ५३, २ ।
 अरुणतनु ४४, ७ ।
 अरुणवामस् ४४, ७ ।
 अरुणसारथि ३४, १४ ।
 अरुणसूत ३३, ३६ ।
 अरुणाम्बर ४४, ७ ।
 अरुणावरज २२१, ४१ ।
 अरुणोदयकाल १८, ५२ ।
 अरुणोत्थ ५२, १६ ।
 अरुणधती १६६, १५ । १६६, २३ ।
 अरुणधर्त जानि १६६, २१ ।
 अरुणधतीवत २०, ३३ ।
 अरुस् ३२, २ । ३८, ७ । १२३, ५ ।

अरीवकेतु ४०, १६ ।
 अर्क ६, ५५ । ३२, ३ । ५३, ३१ । १६६, २५ । २३५, १५ ।
 अर्करामितप १०६, ५४ ।
 अर्कज ५२, ४ । १६८, ३१ ।
 अर्कजनि ५२, १६ ।
 अर्कजन्मन् ५२, १७ ।
 अर्कतनय ३५, ४७ । ५२, ४५ ।
 अर्कतनुजन्मन् ५३, २ ।
 अर्कपुत्र ५२, १७ । २४१, २६ ।
 अर्कभू ५२, ५ ।
 अर्कभूत ५२, १७ ।
 अर्कमाणं २६, ५२ ।
 अर्करेतो ३५, ४६ ।
 अर्कसंहननज ५३, १६ ।
 अर्कसुत ५२, १७ ।
 अर्कसुता २२५, ५१ ।
 अर्कसूनु २४१, २६ ।
 अर्कसोदर २३७, ४२ ।
 अर्काश १२६, ६ ।
 अर्काशक १२६, ६ ।
 अर्कात्मज ५२, १८ ।
 अर्कात्मजा ३५, ५५ । २२५, ५१ ।
 अर्कि ५१, ५६ ।
 अर्किन् २३६, ३० ।
 अर्कोद्वेष्टिन् ५५, ५५ ।
 अर्कोपगत १०६, ५४ ।
 अर्घं २४८, १६ ।
 अर्घ्यं २२६, १४ ।
 'अर्चतः' १६७, २७ ।
 अर्चन्ति १६७, २७ ।
 अर्चन्ति १६७, २७ ।
 अर्चि २३६, ४४ ।
 अर्चित ४७, १६ । ४६, १८ । ५६, ४ । २०१, ४८ ।

अचिप् ३२, ३ । ३६, १५ । २३६, ४४ ।	अर्द्धबिम्बाधिकेन्दु ५५, ८ ।	अलका २४६ । १२ ।	अवनितनन्दन ४४, २५ ।
अचिष्मत् ३२, १२ । ३३६, ४ ।	अर्द्धबिम्बोनेन्दु ५५, १२ ।	अलकाधिप २४५, ४४ ।	अवनी ४४, ५८ ।
‘अचैत्’ १६७, २७ ।	अर्द्धमकुट २२७, २६ ।	अलक्ष्मी २४२, १३ ।	अवनीज ४३, ४६ ।
अचैताम् १६७, २७ ।	अर्द्धमास १३, ५१ ।	अलब्धि १२५, २१ ।	अवनीजनि ४४, ८ ।
अचैयुः १६७, २८ ।	अर्द्धयम १३, ४८ ।	अलम्बुषा २०४, ५० ।	अवनीतजन्मन् ४४, २६ ।
अच्य ४७, ११ । ४६, १८ । ५६, ४ ।	अर्द्धयानुक १३, ४८ ।	अललोहित २४२, १५ ।	अवनीधर २०३, ५० ।
अर्जन १३, ६० । ४२, २७ ।	अर्द्धयाम १३, ४६ । ५५, ३१ ।	अलसी २०२, २१ ।	अवनीपति २२६, १८ ।
अर्जुन ७६, टी० ४ । २०३, ३० । २२७, २ ।	अर्द्धरात्र १३, २६ । ६७, २१ ।	अलसेक्षणा २०५, ५ ।	अवनीभा ११५, ३७ ।
अर्जुनसखि २२४, २६ ।	अर्द्धरात्रक १३, २६ ।	अलात २४०, १४ ।	अवनीभू ४३, ४६ ।
अर्जुनसारथि २२४, २७ ।	अर्द्धसारावक ६२, १६ । ६३, ६ ।	अलातज्वाला २४०, १४ ।	अवनेर्जनि ४४, ८ ।
अर्जुनहस्त ८४, ३१ ।	अर्द्धसावित्री २०६, ५६ ।	अलि २६, ३५ ।	‘अवन्ति’ १६६, ३० ।
अर्जुनी २००, ४५ ।	अर्द्धाञ्जलि ६३, ८ ।	अलिक २२६, ५५ ।	अवन्तिका १००, ११ ।
अर्जित १२४, ३२ ।	अर्द्धार्द्ध ८६, २५ ।	अलिन् २६, ३५ ।	अवन्ती १००, ११ । २२५, ४७ ।
अर्णवमन्दिर २४३, २५ ।	अर्द्धित ८६, २० ।	अलन २५३, ३७ ।	अवम ६७, ४६ ।
अर्णस् १२२, १० ।	अर्द्धोदयव्रत २३, ५६ ।	अल्पग १०७, ३७ ।	अवमनिधि ६७, ४६ ।
अर्णोम ७, ४० ।	अर्द्धुद ७३, ११ ।	अल्पगति १०७, ३७ ।	अवमदिन ६७, ४६ । १३७ २६ ।
अर्णा २४३, ४८ ।	अर्भ १४०, ४० ।	अल्पायुस् १४१, १७, १४१, २२ ।	अवय २५४, ३४ ।
अर्ति ३१, ४४ । १२५, १५ ।	अर्भक १४०, ४० ।	अल्पिष्ठ २५३, ३८ ।	‘अवयन्ति’ १८६, ४१ ।
अव ७५, १६ । ७५, टी० ६ । १२१, ३४ । १३३, २६ । २४६, २४ ।	अर्भण ६२, २३ ।	अल्पीयस् २५३, ३८ ।	अवयन्तु १८६, ४२ ।
अर्धपति २२६, १८ ।	अर्भ ३५, १४ । १२३, २४ ।	अवक्र १०७, १४ ।	अवयव २११, १२ ।
अर्धप्रयोग २४६, ४ ।	अर्भ्य ६, ५१ ।	अवक्रय २४८, १६ ।	अवयवस्थान २२४, ४ ।
अर्धवर्तन ६३, २३ ।	अर्भ्यमदेवता ६ ४६ ।	अवगत २४६, ४७ ।	अवरजा २२५, ४६ ।
अर्धशास्त्र २११, १० । २१३, २५ ।	अर्भ्यमदेवा ६, ५० ।	अवगन्तव्य २५०, ४ ।	अवरोह १६८, २ ।
अर्थात्पय ६३, २३ ।	अर्भ्यमदेवत ६०, ५० ।	अवगम्य २५०, १० ।	अवर्ग १३५, ३८ ।
अर्थापगम ६३, २४ ।	अर्भ्यमदेवत्य ६, ५० ।	अवग्रह २३८, ५४ ।	अवर्ण २५४, २७ ।
अर्थापवय ६२, २४ ।	अर्भ्यमन् ४, ३७ । ६, ५० । १०, ५३ । १२, ६० । ३२, १३ ।	अवग्रह २३८, ५४ ।	अवलक्ष १३, ६१ । ४२, २८ ।
अर्द्ध ८६, १७ ।	अर्भ्य ३४, ५८ ।	अवग्रह २३८, ५४ ।	अवलम्बित १४७, २१ । १५७, २८ । १५७, ५८ ।
अर्द्धकाल २२७, २८ ।	अर्भ्यती ३५, ४० ।	अवग्रह २३८, ५४ ।	अवलम्बिन् १४७, ३१ । १६, ३३ ।
अर्द्धचन्द्र १३०, १६ ।	अर्भ्यत् ३८, ७ । २५४, ३४ ।	अवग्रह २३८, ५४ ।	अवलीर २४४, २७ ।
अर्द्धज्या १०४, ४ ।	अर्भ्यत् २०६, ६ । २४६, ६ ।	अवग्रह २३८, ५४ ।	अवलोक १४५, १ ।
अर्द्धमारीश २२८, २४ ।	अर्भ्यत् २०६, ६ । २४६, ६ ।	अवग्रह २३८, ५४ ।	अवलोकन १४५, १ ।
अर्द्धपल ६३, ७ ।	अर्भ्यत् २०६, ६ । २४६, ६ ।	अवग्रह २३८, ५४ ।	अवलोकनेविधि=(अवलो- कनरीति) ।
अर्द्धप्रहर १३, ४८ ।	अर्भ्यत् २०६, ६ । २४६, ६ ।	अवग्रह २३८, ५४ ।	

अवलोकनार्ह १४५, २३ ।
 अवलोकनीय १४५, २२ ।
 अवलोकयत् १४५, ४० ।
 अवलोकयतः १८८, ३३ ।
 अवलोकयति १८८, ३३ ।
 अवलोकयन्ति १८८, ३३ ।
 अवलोकयेत् १८८, ३५ ।
 अवलोकयेताम् १८८, ३६ ।
 अवलोकयेयुः १८८, ३६ ।
 अवलोकित १४५, ११ ।
 १४५, १५ । १४७, ४७ ।
 १६२, ४६, १६३, १४ ।
 अवलोकितव्य १४५, २२ ।
 अवलोक्य १४५, २३ ।
 १४५, ३६ ।
 अववाद १२४, ५६ ।
 अवशिष्ट ६१, १६ ।
 अवशेष ६१, १६ ।
 अवशेषित ६१, १६ ।
 अवश्यम्=(निश्चयः),
 अवश्याय ४२, २० ।
 अवश्यायधर ४१, ११ ।
 अवश्यायगु ४०, १६ ।
 अवष्टाङ्ग २२४, ४ ।
 अवष्टाण २००, ५२ ।
 अवसथ २०३, ११ ।
 अवसर ३, ३८ । ११, ३ ।
 अवसालय १३, ३० ।
 अवसान २७, १५ ।
 १२५, २४ । २५१, ३६ ।
 अवसित २४६, ४७ ।
 २५१, ३४ ।
 अवस्था ७७, ८ ।
 अवस्थान १४६, ८ ।
 १४८, ३८ । १४८, ५५ ।
 १४६, ५ । १४६, १६ ।
 अवस्थित १४६, ८ ।
 १४६, ४३ । १५३, ३८ ।
 १५४, ७ ।
 अवस्थिति १४८, ४० ।
 अवाक् २३३, ४८ ।
 अवागबल १६, १२ ।

अवाङ् २३३, ४८ ।
 २३४, २२ ।
 अवाची २३३, ४८ ।
 अवाचीतरा २३४, ८ ।
 अवाचीम २३४, २३ ।
 अवाचीप्रतीचीमव्यदि-
 गीशू २४२, १२ ।
 अवान्तरदिशू २३३, ३४ ।
 अवाप्त ६१, ६ ।
 अवाप्ति ६१, ४ ।
 १२५, ८ ।
 अवायानि, १८६, ४४ ।
 अवि २५, ३२ । ३२, ३ ।
 २०५, ४३ ।
 अविनष्ट ६२, २६ ।
 अविरत २५२, ४ ।
 अविलम्बित १०१, २ ।
 अविलस १६७, ३४ ।
 अवी २०५, ४३ ।
 अवीर्य ३१, १३ ।
 अवैक्षण १४५, १ ।
 अवैक्षणार्ह १४५, २३ ।
 अवैक्षण्य १४५, २३ ।
 अवैक्षा १४५, २ ।
 अवैक्षित १४५, १५ ।
 अवैक्ष्य १४७, ५६ ।
 १६४, ४ ।
 अवैद्यमाण १४५, ४३ ।
 'अवेत्' १६६, ३० ।
 अवैत १८६, ४३ ।
 अवैतः १८६, ४१ ।
 अवैतम् १८६, ४३ ।
 अवैतात् १८६, ४२ ।
 अवैतात् १८६, ४३ ।
 अवैताम् १८६, ४२ ।
 अवैताम् १६६, ३१ ।
 अवैयुः १६६, ३१ ।
 अवैत १८६, ४३ ।
 अवैति १८६, ४१ ।
 अवैतु १८६, ४२ ।

अव्यक्तगणित ७२, ४ ।
 अव्यक्तराग ४४, ४६ ।
 अव्यय ३२, १३ । ३८, ८ ।
 अव्ययिण ३२, ३८ ।
 अव्यय २१५, १० ।
 २२७, २६ ।
 अव्ययालय १६७, ३४ ।
 अव्ययार्हत २५३, १२ ।
 अव्ययि १६७, ३४ ।
 अतन १३४, १३ ।
 २००, ५२ ।
 अशनि २३८, १ ।
 २३८, ४१ ।
 अशनी २३८, १ ।
 २३८, ४१ ।
 अशस्त ३०, ३० । ३१,
 ४६ ।
 अशाड ७, ४६ । १४, २७ ।
 अशाड १४, २७ ।
 अशिशिरकर ३४, १४ ।
 अशिशिरकरण ३४, ३५ ।
 अशिशिरगु ३३, ३७ ।
 अशिशिरदीप्ति ३४, ३५ ।
 अशिशिरदिम ३४, १४ ।
 अशीतकर ३३, ३७ ।
 अशीनकरण ३४, १५ ।
 अशीतदीप्ति ३४, १५ ।
 अशीनद्युति ३३, ३७ ।
 अशीतमरीचि ३४, १५ ।
 अशीतरज्जु ३३, ३८ ।
 अशीतलकेतु ३४, १६ ।
 अशीतवृष्टि ३३, ३७ ।
 अशीताशु ३२, ३६ ।
 अशीति ५६, २५ ।
 ८३, ३१ । ८८, ३ ।
 अशीमितम् ८८, ३ ।
 अशुक्ल ५३, ३८ ।
 अशुक्लज ५२, ५ ।
 अशुभ ३, ४६ । १४, ७ ।
 ३०, ३० । ३१, ४६ ।
 १३०, ६ । १४०, ५२ ।
 अशुभकर ३०, ३६ ।
 अशुभकृत ३०, ३६ ।

अशुभतिथि ३, १७ ।
 अशुभद ३०, ३४ ।
 अशुभनामधर ३०, ३७ ।
 अशुभनामधेय ३०, ३८ ।
 अशुभ ५३, ३८ ।
 अशुभरोचिस् ५२, ४६ ।
 अशून्यव्रत २१, ३६,
 अशेष ८६, ११ ।
 अशोकत्रिरात्रत २०, ४४ ।
 अशोकाष्टमी २२, ४५ ।
 अशोभन ३, ४६ । ३०, ३४ ।
 ३१, ४६ ।
 अशोभनकृत ३०, ३६ ।
 अशोभनलग्न ३०, ३६ ।
 अशोभनद ३०, ३६ ।
 अशोभ्य ३१, १३ ।
 'असनन्ति' १८७, ७ ।
 असनति १८७, ७ ।
 असनतः १८७, ७ ।
 अस्नीयात् १८७, ८ ।
 अस्नीयाताम् १८७, ८ ।
 अस्नीयुः १८७, ८ ।
 अश्मन् १३६, १३ ।
 अश्म २४२, ५० ।
 अश्मप २४२, १५ ।
 अश्मान्त २५२, ४ ।
 अश्लेषा ६, २८ ।
 अश्लेषाभव ५४, ५४ ।
 अश्व २६, ४०, ३८, ८,
 १३५, १२ ।
 अश्वकाय २६, ४८ ।
 अश्वक्रान्त २०६, ४६ ।
 अश्वतनु २६, ४८ ।
 अश्वतर २२२, ५५ ।
 अश्वनामन् ७६, ५ ।
 अश्वप्रतिग्रह २१०, ४ ।
 अश्वप्रिय ६६, १ ।
 अश्वमुख २४६, ५४ ।
 अश्वमेध २०१, ३०,
 २०६, ४६ ।

अस्वयुज् १४, ३६ ।
 अस्वा ३५, ४० ।
 अस्विन् १३, १६ । २६,
 ४० । १६८, ३२ ।
 अस्विनी ३, ५६ । ४, १२ ।
 ५, २६ । ६, १७ । २७,
 ३३ ।
 अस्विनीकुमार १६८, ३१ ।
 अस्विनीपुत्र १६८, ३२ ।
 अस्विनं सुत १६८, ३२ ।
 अस्वियुज् ५, २६ । १४,
 ३६ ।
 अस्वेत ५२, ५ । ५३, ३८ ।
 अषाढ १४, २७ ।
 अषाढा ७, ४१, ७, ४६ ।
 अषाढ १४, २७ ।
 अषाढा ७, ४१ । ७, ४६ ।
 अषाढामव ४४, ८ ।
 अष्टकपालेष्टि २०१, ३१ ।
 अष्टकर्णं २०७, २८ ।
 अष्टकवर्गशुद्धि १३१, ४५ ।
 अष्टकूट १३४, ४६ ।
 अष्टकृति ८२, ४६ ।
 अष्टचत्वारिंश ८६, ४१ ।
 अष्टचत्वारिंशत् ७३, ४२ ।
 ८१, ५४ ।
 अष्टचत्वारिंशत्तम ८६, ४१ ।
 अष्टत्रिंश ८६, २७ ।
 अष्टत्रिंशत् ७३, ३६ । ८१,
 १४ ।
 अष्टत्रिंशति ८१, १५ ।
 अष्टत्रिंशत्तम ८६, २८ ।
 अष्टदन्त २४५, ४५ ।
 अष्टशदक ८३, ३२ ।
 अष्टधा ८८, ३३ ।
 अष्टन् ७१, २ । ७३, २१ ।
 ७६, ११ । २३५, १५ ।
 २४६, १६ ।
 अष्टमवक ८३, १७ ।

अष्टनवत ८८, २४ ।
 अष्टनवति ७४, ११। ८४,
 १४ ।
 अष्टनवतितम ८८, २४ ।
 अष्टाञ्चक ८१, २३ ।
 अष्टाञ्चशाश ८७, १५ ।
 अष्टपञ्चाशत् ७३, ४८।
 ८२, ३४ ।
 अष्टपञ्चाशतम ८७, १५।
 अष्टपल ६३, ११ ।
 अष्टम २६, १७। ८५, ७।
 १२४, ६। १२५, ४६।
 १२६, १३। १२६, ४६।
 १२७, १२। १४७, २१।
 १५७, ३१ ।
 अष्टमभाव=(मृत्युभाव),
 अष्टमराशि=(वृश्चिक),
 अष्टमान ६२, १६। ६३,
 ६ ।
 अष्टमांश १२८, ३० ।
 अष्टमिका ६३ ७ ।
 अष्टमी २, २० । २, ३६।
 ३, २० । ८५, ७ ।
 अष्टमूर्ति २२७, २६ ।
 अष्टध्रुवस् २०७. २८ ।
 अष्टषष्ठ ८७, ३० ।
 अष्टषष्टि ७३, ५३ । ८३,
 ६ ।
 अष्टषष्टितम ८७, ३० ।
 अष्टसप्तक ८२, ३० ।
 अष्टसप्तत ८७, ४१ ।
 अष्टसप्तति ७४, १ । ८३,
 २७ ।
 अष्टसप्ततितम ८७, ४१ ।
 अष्टाचत्वारिंश ८६ ४२ ।
 अष्टाचत्वारिंशत् ८१, ५४।
 अष्टाचत्वारिंशतम ८६, ४२

अष्टात्रिंश ८६, २७ ।
 अष्टात्रिंशत् ८१, १४ ।
 अष्टात्रिंशति ८१, १५ ।
 अष्टात्रिंशतम ८६ २८ ।
 अष्टादश ७३, २४ । ७६,
 २ । ८५, २५ ।
 अष्टादशक ८५, २५ ।
 अष्टादशानम ८५, २६ ।
 अष्टादशपञ्चक ८४, ३ ।
 अष्टादशभुजा २३०, ५३ ।
 अष्टाधिकत्रिंशति ८१ १५ ।
 अष्टाधिकचत्वारिंशत् ८१,
 ५५ ।
 अष्टाधिकनवति ८४, १४ ।
 अष्टाधिकपञ्चाशत् ८२,
 ३५ ।
 अष्टाधिकविंशति ८०, २५ ।
 अष्टाधिकषष्टि ८३, ६ ।
 अष्ट प्रिकमपनति ८३, २८ ।
 अष्टाधिकाशीति ८३, ४३ ।
 अष्टानवत ८८, २५ ।
 अष्टानवतितम ८८, २५ ।
 अष्टापञ्चाश ८७, १६ ।
 अष्टापञ्चाशत् ८२, ३४ ।
 अष्टापञ्चाशतम ८७ १६
 अष्टापद २०३, ३० ।
 २२८, ४५ ।
 अष्टात्रिंश ८६, १५ ।
 अष्टात्रिंशति ५६, २३ ।
 ७३, ३२ । ८०, २४ ।
 अष्टात्रिंशतितम ८६, १६ ।
 अष्टात्रिंशतम ८६, १५ ।
 अष्टाशीति ७४, ६ । ८३,
 ४३ । ८८, ११ ।
 अष्टाशीतितम ८८, ११ ।
 अष्टाषष्ट ८७, ३१ ।
 अष्टाषष्टि ८३, ६ ।
 अष्टाषष्टितम ८७ ३१ ।
 अष्टाष्टक ८२, ४८ ।
 अष्टासप्तत ८७, ४२ ।

अष्टासप्ततितय ८३, २७ ।
 अष्टासप्ततितय ८७, ४२ ।
 अष्टि ७८, २३ । २११,
 २६ ।
 अष्टिद्वय ८०, ४० ।
 अष्टोत्तरीदशा १४४, १४ ।
 अथयुग २१५, ४६ ।
 असक्तृत् १६, ३८ ।
 असक्न २५२, ४ ।
 असक्तीयां २०, १६ ।
 असक्नान्तिमा १४, ५६ ।
 अमत् ३, ४६ । ३०, २७ ।
 ३१, ४६ ।
 असत्क ३०, ३४ ।
 अमम १०२, ८ ।
 असमहेति १२३, ४७ ।
 असमान १०२, ८ ।
 असम्पुष २१५, ११ ।
 असव्य ११८, ६ । १२०,
 ५ ।
 असहज १२३, १६ ।
 असहन १२३, १६ । २०१,
 ६ ।
 असाधु ३०, ३० ।
 असाधपुर ६६, २१ ।
 असार ३१, १३ ।
 असित १४, ७ । ५२, ५ ।
 ५३, ३६ ।
 असितगु ५२, १८ ।
 असितपक्ष १४, ३ ।
 असितभास् ५२, १८ ।
 असितवज् ५२, १६ ।
 असितवसन ५३, २ ।
 असितशोचिस् ५२, ४६ ।
 असिताम्बर ५२, ४६ ।
 असिधार ७४, २६ ।
 असु ११, ४४ । ५५, २७ ।
 ६८, ५ । १२२, ११ ।
 असुकृत् ३०, ३५ ।
 असुल ३१, ४४ ।

असुर ३४, ५७ ।
 असुर ७, ३२, ३२, १३ ।
 ५१, ३८ । ५१, ४६ ।
 ५१, ४६ । ५५, ५४ ।
 २०१, ४ । २३२, २० ।
 असुरकुलगुह ५१, १ ।
 असुरगुह ५०, २६ ।
 असुरदयित ५०, ४२ ।
 असुरनमस्य ५०, ४३ ।
 असुरनाथ ५४, १२ ।
 असुरनाथकपूजितपाद ५१,
 २३ ।
 असुरनुत = (शुक्र)
 असुरपुगोहित ५१, ३१ ।
 असुरपूजित ५०, ४३ ।
 असुरपूज्यचरण ५१, १२ ।
 असुरप्रिय ५०, २२ ।
 असुरमहेज्य ५०, ४३ ।
 असुरगजपूजित ५१, १२ ।
 असुरवन्दित ५०, २२ ।
 असुरवन्दितपाद ५१, १२ ।
 असुरवन्दितवन्दितपाद ५१,
 २१ ।
 असुरांशल्पिन् ५१, ५४ ।
 असुरसूरि ५०, २२ ।
 असुराचार्य ५०, २२ ।
 असुराणां दयित ५१, १ ।
 असुराधिपपूजित ५१, १३ ।
 असुराधीश ५४, १२ ।
 असुरारि १६७, ३५ ।
 २२७, २६ ।
 असुराचित ५०, २२ ।
 असुराच्य ५०, ६ ।
 असुरी ६१, ४ ।
 असुरेज्य ५०, ६ ।
 असुरेज्य ५०, ६ ।
 असुरेन्द्रगुह ५०, ४४ ।
 असुरेन्द्रपुरोषस् ५१, २ ।
 असुरेन्द्रमहित ५१, २ ।
 असुरेन्द्रसचिव ५१, २ ।
 असुरसञ्ज्ञा ७५, १६ ।
 असुरहृद् २०१, ६ ।

असुर्यंग ३७, ४५ । १०६,
 ४८ ।
 असूक्कर २४२, ४७ ।
 असूक्तनु ४३, ४७ ।
 असूष २४२, १५ ।
 असूषरा २२८, ४२ ।
 असूज ४३, २६ । ४४,
 ४४ । २४२, ४१ । २४२,
 ५० ।
 असौम्य ३०, ३१ ।
 अस्तलित = (अप्रतिहतः),
 अस्त, ३७, ४३ । १०६,
 ५१ । ११६, १४ । १२३,
 २४ । २०४, २५ ।
 अस्तक्षितिज १०८, १ ।
 अस्तगतहानि १४३, २७ ।
 अस्तपवत् १४७, २६ ।
 १५६, १४ ।
 अस्तभ १२३, ३२ ।
 अस्तभवन १२३, ४८ ।
 अस्तमन ३७, ४३ । १०६,
 ५१ । १२०, २ ।
 अस्तमय १०६, ५१ ।
 १२३, ४१ ।
 अस्तमयाचन २०४, २५ ।
 अस्ताचल २०४, २५ ।
 अस्ताचलावच्छिन्नदिशु
 २३४, २ ।
 अस्ताद्रि २०४, २६ ।
 अस्तुबाह्यण ४६, ३५ ।
 अस्त १०४, १२ । १२१,
 ४७ । १२३, ५ । २२१,
 ३६ ।
 अस्त्रिन् २६, ४० ।
 अस्त्रिभ २६, ४४ ।
 अस्थि ५६, ५३ । २२६,
 ४४ । २४२, ४२ । २४३,
 १७ ।
 अस्थिकृत् २४३, ११ ।
 अस्थिधन्वत् २२७, ३० ।
 अस्थिरा २३८, ४२ ।

अस्थिविग्रह २३०, ३६ ।
 अस्पष्टग्रह १००, १८ ।
 अस्पष्टलग्न १००, १८ ।
 अस्त ४३, २७ । ४४,
 ४४ । २४२, ५० ।
 अस्तकर ४३, ४७ ।
 अस्तप ७, ३२ । २४२,
 १६ ।
 अस्तवासस् ४३, ४७ ।
 अस्तु = (नेत्रजलम्),
 अस्त ६३, २७ ।
 अस्तवन् १६७, ३५ ।
 अस्तवन्देवसाचिव ४८, ५५ ।
 अहः संघ ६७, ५६ ।
 अहन् ३, ३८ । १२, ५ ।
 ३६, ११ ।
 अहरसु ११, ४७ ।
 अहरांश ३२, ३६ ।
 अहर्गण १४, ६ । ६८, १ ।
 अहर्गणजलग्न ६८, १५ ।
 अहर्जर १६, १६ ।
 अहर्दल ६७, १४ ।
 अहर्द्वय ८०, ३४ ।
 अहर्नट ३२, ३६ ।
 अहर्निष् १३, ४१ । १०६,
 १६ ।
 अहर्पति ३२, ३६ ।
 अहर्गन्धव = (सूर्यः),
 अहर्गण ३२, ३६ ।
 अहर्मिति ६७, १० ।
 अहर्मुख १२, २६ । १८,
 ३४ ।
 अहस्कर ३२, ४० ।
 अहस्करनन्दन ५३, १६ ।
 अहस्तान २४०, ५० ।
 अहस्पति = (क्षयमासे
 पराधिमासः),
 अहस्पतिसंज्ञकः १४, ५६ ।

अहाम्यं २०३, ५१ ।
 अहि ६, २८ । ३२, ३ ।
 ५३, ५१ । ५४, ३६ ।
 ५४, ५५ । २२३, ३३ ।
 अहिकान्त २४४, २७ ।
 अहित १२३, १३ । २०१,
 ६ ।
 अहिंतिथि २, ३५ ।
 अहिनाथ ५३, ५३ ।
 अहिर्गन्ध २२७, ३० ।
 अहिपति ५३, ५३ ।
 अहिबुध्न २२७, ३० ।
 अहिबुध्न २२७, ३१ ।
 अहिभुज २२१, ४२ ।
 अहिमकर ३३, ३८ ।
 अहिमत्सिष् ३२, ४० ।
 अहिमयूषमयूष ३४, १६ ।
 अहिमराम ३३, ३८ ।
 अहिमरुचि ३३, ३८ ।
 अहिमोचिप् ३३, ३६ ।
 अहिनाथ ३२, ४० ।
 अहिगाज ५३, ४६ ।
 अहिबुध्न ८, ३१ ।
 अहिबुध्न्य ४, ४४ । ८,
 ३१ । १३, १८ । १७,
 २३ । २०६, ४८ ।
 २२७, ३१ ।
 अहिबुध्न्यदेवता ८, ३२ ।
 अहिबुध्न्यदेवा ८, ३२ ।
 अहिबुध्न्यदेवता ८, ३२ ।
 अहिबुध्न्यदेवता ८, ३३ ।
 अहिबुध्न्य ५३, ५४ ।
 अहिबुध्न्यदेवता २१५, ११ ।
 अहिःपु ५३, ५४ ।
 अहिरङ्ग ५२, ४७ ।
 अहोक्रति ८०, १५ ।
 अहोरात्र ११, १७ । १३,
 ४१ । १०६, १६ ।
 अह्नाचय ६७, ५६ ।
 अह्नानायक ३३, ३६ ।
 अह्नाचय ६७, ५६ ।

अज्ञाय १०१, ६ ।
 अज्ञोभूत ३२, ४१ ।
 अ—
 'अ' ५, १ । २१७, ७ ।
 २३५, १० ।
 अ २०७, २८ ।
 आकर ६७, २६ ।
 आकर्षण ६८, २४ ।
 आकर्षणकेन्द्र १०१, २३ ।
 आकल्प १२३, १३ ।
 आकाश २६, ५३ । ३७,
 ३३ । १२४, ४६ । २६८,
 ४१ ।
 आकाशकक्षा ११०, ३५ ।
 आकाशग २६, ३० ।
 आकाशगति २६, ३७ ।
 आकाशगामिन् २६, ३७ ।
 आकाशगेह २६, ३८ ।
 आकाशचमस २६, ३८ ।
 आकाशचर २६, ३८ ।
 आकाशचारिन् २६, ३८ ।
 आकाशनामन् ७४, १४ ।
 आकाशनिलय २६, ४४ ।
 आकाशबाष्प ७४, १४ ।
 आकाशमण्डल २६, ४५ ।
 आकाशमूर्ति २६, ४६ ।
 आकाशवाणी २५७, ४३ ।
 आकाशवास २६, ३६ ।
 आकाशवासिन् २६८, ३८ ।
 आकाशशय २६८, ३६ ।
 आकाशसदन २६, ४४ ।
 २६८ ३८ ।
 आकाशसदस् २६८, ३६ ।
 आकाशाटन २६, ३६ ।
 आकाशाश्रय २६८, ३६ ।
 आकीर्ण १४७, २२ । १५७,
 ३६ ।
 आकृति ७६, २६ । २११,
 ३० ।
 आकृतिद्वय ८१, ४३ ।
 आकृत्रियुज् ८१, ४३ ।

आकोकेर २६, ५६ ।
 आक्रन्द २२१, १७ ।
 आक्रान्त १४७, २२ । १५७,
 ३८ । १५७, ४१ ।
 आक्रीड १६६, ४० ।
 आक्षवलन ११७, २० ।
 आखण्डल २३६, ३० ।
 २५६, ४३ ।
 आखण्डलेज्य ४७, ४७ ।
 आखु २३२, ४५ ।
 आखुग २३२, ६ ।
 आखुयान २३२, ६ ।
 आखुरथ २३२, ६ ।
 आखोर १५, ३६ ।
 आख्या ५, २५ ।
 आख्यात २४६, १५ ।
 आख्यायिका २१३, ३४ ।
 आगच्छन् १८१, ३० ।
 आगच्छति १८१, ३० ।
 आगच्छन्ति १८१, ३० ।
 आगच्छेत् १८१, ३१ ।
 आगच्छेताम् १८१, ३१ ।
 आगच्छेयुः १८१, ३१ ।
 आगत १४६, ३७ । १५२,
 ११ । १५२, २२ । १५३,
 ५३ ।
 आगत १२५, ८ । १२६,
 ३५ । १३८, ५३ ।
 २११, १ ।
 आगत १८१, २२ ।
 आगतव्रतविधि १३६, ४८ ।
 आगामिकालफल १८, ३० ।
 आगार १२२, २६ । २०३,
 ११ । २१४, ५० ।
 आग्निमास १६६, ५३ ।
 आग्नेय ५, ४३ । १६, ७ ।
 १६, १६ । १७, ४३ ।
 ३०, ३१ । १६६, ५४ ।
 २०३, ३१ । २१३, ३ ।
 २४२, ५० ।
 आग्नेयी २, २७ । २३३,
 ३६ । २३३, ४६ ।
 आग्रहायण १४, ४२ ।

आग्रहायणिक १४, ४२ ।
 आग्रहायणी ५, ५६ । २३,
 ४६ ।
 आग्रहायण २०१, ३१ ।
 आग्रहायणी २३, ४७ ।
 आङ्ग २२४, ५ ।
 आङ्गिरस ६, २२ । ४७,
 २६ । २६३, १७ ।
 २६७, ३ ।
 आचक्षते २८४, ३४ ।
 आचक्षते १८४, ३४ ।
 आचक्षीत १८४, ३८ ।
 आचक्षीयाताम् १८४, ३८ ।
 आचक्षीरन् १८४, ३८ ।
 आचरतः १७६, २७ ।
 आचरति १७६, २७ ।
 आचरन्ति १७६, २७ ।
 आचरेत् १७६, २८ ।
 आचरेताम् १७६, २६ ।
 आचरेयुः २७६, २६ ।
 आचलेय २६२, ४८ ।
 आचष्टे १८४, ३४ ।
 आचारा २२४, १६ ।
 आचार्य ४७, १६, ४६,
 १५ । ५६, ४ । १२४,
 ३३ ।
 आचार्यमुल २५६, ७ ।
 आचत ५६, २ । ५६, टी.
 ५ । ६०, १० । १४६,
 ३४ । १४७, ५ ।
 आच्छाद ३७, ५५ ।
 आच्छादन ३७, ५५ ।
 ११८, २५ ।
 आज ८, २२ ।
 आजगव २३०, १५ ।
 आजान १६७, ३५ ।
 आजिनी १३४, २५ ।
 आजीव २४७, ४० ।
 आजीविका २७७, ४० ।
 आजीविन् २४७, ४० ।
 आर्जकपद् ८, २२ ।
 आर्जकपद् ८, २२ ।
 आज्ञा १२४, ४२ ।

आज्य ७, ५६ ।
 आज्यभुज् २३६, ४ ।
 आदक ६१, ३३ । ६१,
 टी. १५ । ६२, २१ ।
 ६२, टी. १०।६२ टी.
 २२ ।
 आढक २०२, २५ ।
 आढघ ६०, ७ । १४६,
 २५ । १५०, ११ ।
 आणक २५४, ३४ ।
 आलङ्क १२३, १४ । २३६,
 ३० ।
 आतति ५४, ३८ ।
 आतनुः १६६, ६ ।
 आतनुयात् १६६, ११ ।
 आतनुयु १६६, ११ ।
 आतनीन १६६, ६ ।
 आतन्वति १६६, ६ ।
 आतप ३६, २६ ।
 आतिनि २२६, ३५ ।
 आत्व १८३, ४१ ।
 आत्मकारक १२७, ४४ ।
 आत्मज ४५, ३१ । १२२,
 ५० । १४०। ३६, २६६,
 ५२ ।
 आत्मजन्मन् ४५, ३२ ।
 २६६, ५१ ।
 आत्मजा १४०, ३८ । २०८,
 ४० ।
 आत्मजात ४५, ३२ ।
 आत्मन् ३२, ३ । १२१,
 १६ । १२२, ४५ । २२४,
 ५ । २४४, २७ ।
 आत्मनीन ४५, ३२ ।
 आत्मभू २०७, २६ । २६६,
 ५२ ।
 आत्मयानि २१५, ११ ।
 २६६, ५३ ।
 आत्मरुह २६६, ५२ ।
 आत्मसम्बन्ध २२६, ४१ ।
 आत्मसूति २६६, ५२ ।
 आत्माशन् २४४, ६ ।
 आत्मीय २६, १ ।

आत्मीयम् २६, ३ ।
 आत्मीयराशि २६, ३ ।
 आत्रेय ४५, ४३ । २४२, ४७ ।
 आत्रेयी २०५, ४३ ।
 आथर्वण १३८, २७ ।
 आदान २१६, ७ ।
 आदि १२१, १६ । २५२, ४१ ।
 आदिज ६, ३७ ।
 आदितेय ६, १४ । १६७, ३५ ।
 आदितेयगुरु ४८, १३ ।
 आदित्य ६, १४ । ३२, १३ । १४४, १७ । १६७, ३६ । २०६, २६ । २०७, २३ ।
 आदित्यज ५२, १६ ।
 आदित्यतनूज ५३, ३ ।
 आदित्यसमुद्भव ५३, १६ ।
 आदित्यसुत ५२, ४७ ।
 आदित्यसुनु ३५, ५१ ।
 आदित्यानामयन २१०, १ ।
 आदित्याञ्जिताग्नि ४८, १३ ।
 आदित्याचर्य ४७, २६ ।
 आदित्येज्य ४७, २६ ।
 आदित्योत्थ ५२, १६ ।
 आदिदेव २०७, १८ । २१५, ११ ।
 आदिप्रभव ६, ३७ ।
 आदिमू ६, ३८ ।
 आदिभ ५, ३० ।
 आदिम २५, ३४ । ८४, ३८ । १२१, २२ । २५२, ४१ ।
 आदिमा २, २७ । ४५, १ । ८४, ३८ ।
 आदिवराह २१५, १२ ।
 आदिशतः १८५, ४८ ।
 आदिशति १८५, ४८ ।
 आदिशन्ति १८५, ४८ ।
 आदिशेत् १८५, ४६ ।
 आदिशेताम् १८५, ४६ ।
 आदिशेयुः १८५, ४६ ।

आदिनव ३१, ४१ ।
 आदेशिन् २५६, १५ ।
 आद्य ५, ३० । २५, ३२ । ८४, ३६ । १२१, १६ । २५२, ४१ ।
 आद्यदेव २०७, १८ ।
 आद्यनाडी १३५, ३३ ।
 आद्या २, २७ । ४५, १ । ८४, ३६ ।
 आधान १३३, ४४ । १४०, १४ ।
 आधानविधि १३३, ४४ ।
 आधानिक १३३, ४५ ।
 आधिमन्यव २४०, ३७ ।
 आध्वान २५०, २१ ।
 आनकदुन्दुभि २२४, ४६ ।
 आनत १२१, ३६ । २०१, ४३ । २१४, १० ।
 आनन्द ६, ४३ । १७, १० । ३१, ३७ । १२२, २६ । १२२, ५० । २१६, ६ ।
 आनन्दशु ३१, ३७ । १२२, ३८ ।
 आनन्दप्रभव ३१, ३७ ।
 आनय १३४, ३३ ।
 आनिलेय ७, ५ ।
 आनपूर्विका २५२, २४ ।
 आनुपूर्वी २५२, २४ ।
 आनुपूर्व्य २५२, २५ ।
 आनुवृत्ति २५२, २४ ।
 आन्तक ५, ३६ ।
 आन्तरीक्षयोत्पात २५८, १६ ।
 आन्त्य ८, ४१ ।
 आन्वीक्षिकी २१३, १२ । २१३, २२ । २१३, ३६ ।
 आपच २०७, २६ ।
 आपण २४७, २६ ।
 आपणिक २६, ३२ । २४७, ४३ ।
 आपन्न १४६, ३७ । १५२, १५ ।
 आपन्नसत्त्वा १४०, २२ ।
 आपस् २१७, ३३ ।

आपस्तम्ब २१२, ३६ ।
 आपिशलि २१२, १७ ।
 आपिशलेय २१२, १३ ।
 आपीड २२६, १२ ।
 आपूर्णमण्डलकलाकलित ४३, १६ ।
 आपूर्णमाणपक्ष १३, ५६ ।
 आपोक्लिम २२०, १८ ।
 आपोत्र २३८, १ ।
 आप्त ६१, ७ । ६१, ८ । ६२, ३३ । १४६, ३८ । १५२, १८ । १५२, ४२ । २०६, ६ । २२१, १७ ।
 आप्ति ६१, ६ । ६३, २१ । १२५, ४ ।
 आप्नुतः १८२, ३८ ।
 आप्नुते १८२, ३५ ।
 आप्नुयात् १८२, ३६ ।
 आपनुयाताम् १८२, ३६ ।
 आप्नुयुः १८२, ३६ ।
 आप्नुवन्ति १८२, ३८ ।
 आप्नोति १८२, ३८ ।
 आपन्वते १८२, ३५ ।
 आपन्वाते १८२, ३५ ।
 आपन्वीत १८२, ३६ ।
 आपन्वीयाताम् १८८, ३६ ।
 आपन्वीरन् १८२, ३६ ।
 आप्य ७, ४१ । २८, ३७ ।
 आप्युक १२४, ५० ।
 आप्य ५, ५६ ।
 आप्यवर्ष १६, ४५ ।
 आप्य ५, ५६ ।
 आपा ३६, २२ । १०५, ६ ।
 आपास्वर ८२, ५० । २०६, २६ ।
 आपीर २२६, ८ ।
 आपील ३१, ४४ । १२५, २१ ।
 आप १२३, ६ ।
 आपति ११, ३ ।
 आपनतः १८५, ३४ ।
 आपनति १८५, ३४ ।
 आपनन्ति १८५, ३४ ।

आमनस्य ३१, ४५ । १२५, २५ ।
 आमनेत् १८५, ३५ ।
 आमनेताम् १८५, ३५ ।
 आमनेयुः १८५, ३५ ।
 आमय १२३, १४ ।
 आमद्योकादशी २४, ३१ ।
 आमलक्येकादशी २४, ३१ ।
 आमिष २४२, ५५ ।
 आमिषलता २४३, ४ ।
 आमूर्तरयस् २२६, ४२ ।
 आमोद ३१, ३७ । १२२, २६ ।
 आमनाय २११, १ ।
 आमनायानन २१२, ६ ।
 आमनायोपक्रम १३६, ४६ ।
 आम्र ५६, ३४ । ६२, ७ ।
 आय २५, १५ । ६३, २० । १२५, ४ । १३८, ६ । २५५, ४ ।
 आयत २५३, १२ ।
 आयत २५३, २८ ।
 आयतन १२५, ३६ । १३८, २१ । १३८, ३१ । १४६, ४६ ।
 आयति १८, ३१ । १३७, ५४ ।
 आयतवलन ११७, २० ।
 आयात १४६, ३८ । १४७, २१ । १५२, ११ । १५२, २१ ।
 आयातः १८१, ३४ ।
 आयाति १८१, ३४ ।
 आयान्ति १८१, ३४ ।
 आयाम ५८, ४५ ।
 आयायात् १८१, १५ ।
 आयायाताम् १८१, १५ ।
 आयायायुः ८१, १५ ।
 आयु १४०, ४६ ।
 आयुध १२३, १४ । २२१, ३६ ।
 आयुधान्य १०५, १२ । २१८, ४० ।

आयुः स्थान १२६, ५१ ।	आर्ष ६८, ३५ । १०६,	आलोकयन्ति १८८, ३७ ।	आशाढा ७, ४१ । ७, ५० ।
आयुर्गृह १२६, ५१ ।	४३ ।	आलोकयेत् १८८, ४० ।	आशादशमीवत् २१, २७ ।
आयुर्भवन १२६, ५२ ।	आर्षकाल १०६, ४३ ।	आलोकयेताम् १८८, ४० ।	आशाद्वय ७६, १८ ।
आयुर्भाग १४३, २३ ।	आर्षदिन १२, १५ ।	आलोकयेयुः १८८, ४० ।	आशाबल १४२, ४१ ।
आयुर्लव १४३, २३ ।	आर्षवर्ष १६, ३८ । १६,	आलोकित १४५, ११ ।	आशार १४५, ४० ।
आयुर्विशेष १२४, १६ ।	४८ ।	१४५, १६ । १४७, ४७ ।	आशावलन ११२, ६ ।
आयुवद २११, ८ ।	आर्षसमय १०६, ४३ ।	१६२, ५२ ।	आशावरी २१०, ४१ ।
२१३, २४ ।	आर्षव २०५, ३८ ।	आलोकिन् १४५, २८ ।	आशावासस् २२७, ३१ ।
आयुवदक १६८, ३६ ।	आर्षववती २०५, ४३ ।	आलोक्य १४५, ३६ ।	आशासहम् १३१, ३ ।
आयुर्वेदसंहिताकार	आर्षि ३१, ४५ ।	१४७, ५६ । १६४, ४ ।	आशिर ७, ३३ । २३६,
२०६, १ ।	आर्षि ६, ६ ।	आलोक्यमान १४५, ४३ ।	५ । २४२, १६ ।
आयुर्वेदिक १६८, ३६ ।	आर्षि ३, ६१ । ४, १८ ।	१६७, २५ ।	आश विष २२३, ३४ ।
आयुर्वेदिन् १६८, ४० ।	६, ६ । ६, २१ ।	आलाचन १४५, २ । १४७,	आर्षा विष ५३, ५४ ।
आयुरंश १६८, ४० ।	आर्षाप्रवेश २५, ११ ।	४१ । १६२, १८ ।	२२३, ३४ ।
आयुष्मत् ६, ६३ ।	आर्षालुब्धक ५४, ५५ ।	आवक २४४, २७ ।	आशीविषम ६, २८ ।
आयुष्य १४०, ५१ ।	आर्ष्य ३, २२ । ६, ५१ ।	आवनेय २६२, ४७ ।	आशु ३८, ८ । १०१, ६ ।
आयुस् १३८, ७ ।	१२४, २५ । २४७, ३५ ।	आवर्त २३८, ३२ । २३८,	आशुकर्ण १०३, ८ ।
१४०, ४६ ।	आर्ष्यमुखा ६, ५१ ।	३५ ।	आशुकन्द्र १०१, २७ ।
आयोधन १२४, १५ ।	आर्षा २३०, ५३ ।	आवर्त २५३ ७ ।	आशुग ७, ६ । २२०, ५० ।
आर ४३, २७ । ५१, ५६ ।	आलक्षित २४६, ३७ ।	आवस्थ १३८, २६ ।	२४४, २७ ।
आरट २४२, ५५ ।	आलम्बिन् १४७, ३५ ।	२०३, ११ ।	आशुतुङ्ग १०२, १ ।
आरव २५६, २२ ।	१६१, १ ।	आवस्थाय १३८, २६ ।	आशुफल १०४, २८ ।
आराधनाकर्तृ २४६, १० ।	आलय १२२, २६ । २०३,	२०३, ११ ।	आशुगुणि २३६, ५ ।
आराधनाकार २४६, १० ।	११ ।	आवस्थाय २४१, ५ ।	आशुच १०२, १ ।
आराम १६६, ३२ ।	आलाग २१६, ८ ।	आवस्थायधान १३६, ४२ ।	आश्वमेध ३६, ३ ।
आराव २५६, २२ ।	आलापिनी २११, ४० ।	आवह २४५, ७ ।	आश्वय ७५, २ । १३८,
आरुण ६, ५५ ।	आलि २६, ३५ । २५३, ७ ।	आवास १४७, २२ । १५७,	५१ । १४६, ४६ ।
आरुणि ५२, ६ ।	आलिङ्गित १४६, २६ ।	४८ । २०३, १२ ।	आश्वय १२५, ३६ । २०३,
आरुड १४७, २२ ।	१५०, १४ । १५०, १६ ।	आविक्षित २२६, ३४ ।	१२ ।
आरेज्य १२७, २२ । १५२,	आलिङ्गिताङ्ग १५०, ४६ ।	आविद्ध ४३, ३० । १०७,	आश्वयाश २३६, ५ ।
२६ ।	आली १५०, ४६ ।	६ ।	आश्वय ३१, ४१ ।
आरेज्याकि १२७, २१ ।	आलुक २१७, ३ ।	आवृत्ति ६२, ३२ ।	आश्रित १४६, ३४ । १४६,
आरोग्यप्रतिपद्वत् २०, २६ ।	आलेख्यकर्मन् ११७, १० ।	आशसा २४६, १६ ।	४४ । १५१, ४६ । १५३,
आरोह २४७, २६ ।	आलोक ३६, २६ । १४५,	आशयाश २३६, ४ ।	३५ । १५४, २५ । १५४,
आरोहक १३८, ५३ ।	२ । १४७, ४० । १६२,	आशर ७, ३३ । २४२, १६ ।	३६ । १५५, ५ । १५७,
आर्क ६, ५५ ।	१४ ।	आशा १११, २२ । २२८,	२२ ।
आर्कदिन १२, १७ ।	आलोकन १४५, २ । १४७,	३७ । २३३, ३१ । २४६,	आश्रितवत् १४८, २४ ।
आर्कवर्ष १६, ४२ ।	४० । १६२, १६ ।	१६ ।	आश्रित्य १४७, २२ । १५७,
आर्क ६, ५५ ।	‘आलोकनाहं १४७, ४० ।	आशास्या ७७, ८ । १२४,	५० ।
आर्कज ५५, २१ ।	आलोकनीय १४७, ४० ।	५० ।	आश्रया ६, २६ ।
आर्कपुत्र ५५, २१ ।	आलोकयत् १४५, ४० ।	आशाधि ११७, २५ ।	आश्लिष्ट १४६, २५ ।
आर्कसूनु ५५, २१ ।	आलोकयतः १८८, ३७ ।	आशाढा ७, ४१ । ७, ४६ ।	१५०, १४ ।
आर्कैर्बलि ५५, २२ ।	आलोकयति १८८, ३७ ।	आषाढ १४, २७ ।	आश्लेष ६, २६ ।

आश्लेषा ३, ६२ । ४, २० ।
 २० । ६, २६ । ६, २१
 आश्लेषाभू ५४ । ५१ ।
 आश्लेषिका ६, २६ ।
 आश्वयुज १४, ३७ ।
 आश्विन १४, १६ । १४,
 ३७ । १६८, ३२ ।
 आश्विनकृष्णपक्ष १३७,
 २३ ।
 आश्विनपूर्वज १४, ३३ ।
 आश्विनानुज १४, ३६ ।
 आश्विनावरज १४, ३६ ।
 आश्विनी २२, ५४ ।
 आश्विनेय १६८, ३२ ।
 आषाढ १४, २७ ।
 आषाढा ७, ४२ । ७, ५० ।
 आषाढ १४, १५ । १४,
 २८ ।
 आषाढपूर्वज १४, २४ ।
 आषाढा ७, ४२ । ७, ५० ।
 आषाढानुज १४, २६ ।
 आषाढाभू ४३, ४६ । ४३,
 ४८ । २६२, ४३ ।
 आषाढी २१, ३३ ।
 आस १०४, १२ । १७५, २ ।
 आसक्त ५४, ३८ ।
 आसते १७५, ५७ ।
 आसन २१४, ३१ ।
 आसना १४६, ६ । १४८,
 ४२ ।
 आसनावस्थित १४६, ४४ ।
 आसन्द २१५, ४६ ।
 आसन्न ५४, ३८ ।
 आस्र २४२, १६ ।
 आसाते १७५, ५७ ।
 आसादित ६२, ३३ ।
 'आसीत' १७५, ५७ ।
 आसीन १४६, ४४ । १५३,
 ३८ । १५३, ४३, १५३,
 ५५ ।
 आसीयाताम् १७५, ५८ ।
 आसीरन् १७५, ५८ ।
 आसुर २४२, ५१ ।

मासुरपूजित ५०, ४४ ।
 मासुरेज्य ५०, ७ ।
 मास्कन्दन १२४, १५ ।
 'मास्ते १७५, ५७ ।
 मास्या १४६, ६ । १४८,
 ४४ । १६८, २० ।
 मास्थान १६८, २० ।
 मास्थानी १६८, २० ।
 मास्थित १४६, ३८ ।
 १५२, २५ ।
 मास्थद १२२, २६ । १२२,
 ५० । १२४, ५० ।
 १२५, ३६ । १४६, ४६ ।
 मास्तुजि ५०, १ ।
 मास्तुजित् ५०, १ ।
 मास्य १२१, ३४ । २०१,
 ४३ ।
 मास्या १४६, १० । १४८,
 ४६ ।
 मास्रव ३१, ४१ ।
 'माह' १८३, ४० ।
 माहत ६०, ३१ । १३८, १ ।
 'माहृतः' १८३, ४० ।
 'माहयुः' १८३, ४१ ।
 माहव १२४, ५ । २०१,
 २३ ।
 माहवनीय २३६, ३२ ।
 २४१, ४ ।
 माहार २००, ५३ ।
 माहारतेजस् २४२, ४८ ।
 माहित १५३, ३५ ।
 माहिर्बुध्न ८, ३३ ।
 माहिर्बुध्न्य ८, ३३ ।
 'माहुः' १८३, ४० ।
 माहुक २२६, ३१ ।
 माहुकतनुजा २२६, ४६ ।
 माहुकारमज २२६, ४६ ।
 माहुति २४१, १४ ।
 माहुत १५३, २३ ।
 माहो २०, १४ ।
 माक्ष ६, ३० ।
 माह्लाद ३१, ३८ ।
 माह्लय ५, २६ ।

६—

इ
 इकवाल १३०, २७ ।
 इषुपाक २०३, १ ।
 इमुरसक्वाय २०३, १ ।
 इभुसमुद्र २१८, ३६ ।
 इध्वाकुर्वंशज २२६, ४३ ।
 इङ्गाल २४०, १७ ।
 'इच्छतः' १६०, ५ ।
 इच्छति १६०, ५ ।
 इच्छन्ति १६०, ५ ।
 इच्छा २४६, १६ ।
 इच्छावसु २४५, ४५ ।
 'इच्छेत्' १६०, ७ ।
 इच्छेताम् १६०, ७ ।
 इच्छेयुः १६०, ७ ।
 इज्य ६, २२ । ४७, १२ ।
 ४६ १८ ।
 इज्या २०१, २३ ।
 इडविला २४६, ४४ ।
 इडा ४५, १ ।
 इडावत्सर १७, १८ ।
 इडिका ४५, १ ।
 इत ११५, १ । १४३, ५४ । १५२, ३२ ।
 'इतः' १८०, २८ ।
 इतकाल १०८ ३७ ।
 इतबल ३१, १६ ।
 इतभाग १०८, २८ ।
 इतरेतर २०, १२ ।
 इतरेद्युस् १६, ३० ।
 इतलव १०८, २८ ।
 इतवत् १४८, २४ । १६६, ४६ । १६७, ३ ।
 इतांश १०८, २८ ।
 इतांशक १०८, २६ ।
 इति १००, २३ ।
 इत्यम् २०, ११ ।
 इत्यशाल १३०, २८ ।
 इत्यसि २७, ११ ।

इत्था २५१, १८ ।
 इवानीम् १६, ३१ ।
 इदानीम् १८, २१ ।
 इष्ट ३६, २७ ।
 इष्टम् १५, ३२ । २४१,
 ११ ।
 इष्टमवह २००, ७ ।
 इत ३२, ४ । ३५, १४ ।
 ४६, ५६ । ५३, ३१ ।
 २२६, १८ । २५१, १४ ।
 इनजनि ५२, २० ।
 इनजनुम् ५२, २० ।
 इनदेहजन्मन् ५३, ३ ।
 इनप्रसूत ५२, ४७ ।
 इनभ २६, १ ।
 इनभू ५२, ६ ।
 इनसुत ५२, २० ।
 इनात्मज ५२, २० ।
 इनोत्थ ५२, ६ ।
 इन्ध्या ५५, २८ ।
 इन्धिया ५५, २६ ।
 इन्दिरा ४२, ५२ । २१७,
 ७ ।
 इन्दिराकादशी २२, ३४ ।
 इन्दु ५, ५६ । ३८, ३० ।
 ४७, १ । ११६, ४ ।
 २२६, १० ।
 इन्दुकान्त १२, २६ ।
 इन्दुज ४५, ४४ ।
 इन्दुजनक २१८, १० ।
 इन्दुजनि ४५, ५२ ।
 इन्दुतनय ४६, ५ ।
 इन्दुतपस् ५३, ५५ ।
 इन्दुबुद्ध ५३, ५५ ।
 इन्दुदेहभव ४६, २३ ।
 इन्दुतन्वन ४६, ५ ।
 इन्दुसुद ५३, ५५ ।
 इन्दुपुत्र ४५, ५२ ।
 इन्दुप्रत्ययिन् ५४, १२ ।
 इन्दुभव ४५, ५२ ।
 इन्दुभू ४५, ४४ ।
 इन्दुरिपु ५३, ५६ ।
 इन्दुलोहकम् २२८, ४६ ।

हनुवार ११०, २८ ।
 हनुमिमर्दन ५४, २० ।
 हनुसुख ५५, ५२ ।
 हनुसुनु ५५, ५३ ।
 हनुष्य ५५, ५४ ।
 हनुभिष ३६, ६ ।
 हनु ७, २५ । १०, ५२ ।
 १२, ५६ । ३५, १४ ।
 ३७, १८ । ११४, २३, ११८, २१ । १३०, ४ ।
 २०७, २५ । २१२, १६ ।
 हनुदेवता ७, २५ ।
 हनुदेवा ७, २५ ।
 हनुदेवत ७, २६ ।
 हनुदेवत्य ७, २६ ।
 हनुद्वय ८०, २७ ।
 हनुधनुस् ५५, ३३ । २३७, ५३ ।
 हनुध्वज २२, २३ ।
 हनुनामन् ७८, ६ ।
 हनुपुत्र २३७, २७ ।
 हनुपुत्री २३७, २६ ।
 हनुपुरी २३७, ३१ ।
 हनुपुरोहित ५८, १४ ।
 हनुपूजित ५७, ५७ ।
 हनुप्रहरण २३८, १ ।
 हनुभागनी २३०, ५४ ।
 हनुमन्त्रिन् ६, २२ । ५७, २७ ।
 हनुमहित ५७, ५८ ।
 हनुमहोत्सव २२, २३ ।
 हनुयज्ञ ८४, २१ ।
 हनुकाजक ५७, ५८ ।
 हनुमुख ८०, २८ ।
 हनुयुज् ८०, २७ ।
 हनुरिपुमन्त्रिन् ५०, ५५ ।
 हनुवन्वित ५७, ५८ ।
 हनुवन्द्य ५७, २७ ।
 हनुसखि ५७, ५६ ।
 हनुसारथि २३७, ३६ ।
 हनुसारणि १८, ४ ।
 हनुसुवस्ति ५८, १४ ।
 हनुसुपुरोहित ५८, ५९ ।

हनुस्योत्सव २२, २४ ।
 हनुस्वसु २३०, ५४ ।
 हनुहस्तिनामन् ७४, १६ ।
 हनुग्नि १२, ५६ ।
 हनुग्नि ७, १२ ।
 हनुग्निदेवता ७, १२ ।
 हनुग्निदेवा ७, १२ ।
 हनुग्निदेवत ७, १३ ।
 हनुग्निदेवत्य ७, १३ ।
 हनुग्निधूम ५२, २० ।
 हनुगनी ७, १४ । १७, २४ । ७४, २६ ।
 हनुगार्थ्य ५७, २७ ।
 हनुगो २३०, २२ ।
 २३५, ४६ । २३७, २२ ।
 हनुगुध १३७, ५३ ।
 हनुगार ५०, ३८ । ५१, ४८ ।
 हनुगारिबन्धित ५०, ५५ ।
 हनुगारित ५७, २७ ।
 हनुगार्य ५७, १६ ।
 हनुगवरज २१५, १२ ।
 हनुगधनामन् ७४, १६ ।
 हनुग २१८, ५७ ।
 हनुग्याख्या ७५, १७ ।
 हनुग्यायतन २२४, ५ ।
 हनुग्याय २१६, २६ ।
 हनुग्य ५७, १६ ।
 हनुधन २४१, ११ ।
 हनु १३७, ५२ । २३२, २० ।
 हनुजिघांसु २६, ६ ।
 हनुरिपु २६, ५ ।
 हनुता ५८, १८ ।
 'हनुत्' १८०, २८ ।
 हनुताम् १८०, २६ ।
 हनुः १८०, २६ ।
 हनु २२०, १० ।
 हनुम्ब २३८, ११ । २४०, ३८ ।
 हनुमानन्दन ५४, २६ ।
 हनुमासम्भव ५४, २६ ।
 हनु ५५, १ । २०८,

२६ । २१७, ३३ । २४४, १६ ।
 हनुज ५३, ३० । २२०, ११ ।
 हनुबनी २४३, ५६ ।
 हनुविला २४६, ५४ ।
 हनु ५५, १ । ५७, ४ ।
 हनुकुमार ५४, ६ ।
 हनुज ५३, ३० ।
 हनुजन्मन् ५३, ५८ ।
 हनुजानि ५५, ५३ ।
 हनुतनूज ५४, ६ ।
 हनुतमजात ५४, ६ ।
 हनुदेवराज ५१, १२ ।
 हनुदेहोद्भव ५४, २७ ।
 हनुधर २०३, ५१ ।
 हनुनाथ ५५, ५३ ।
 हनुभव ५३, ४८ ।
 हनुभू ५३, ३१ ।
 हनुमरण ५६, ५ ।
 हनुसुत ५३, ५६ ।
 हनुका ५५, २ ।
 हनु ५५, ५४ । २२६, १८ ।
 हनुदेवर ५५, ५३ ।
 हनुदेव ५३, ३१ ।
 हनुलारि १६६, ५४ ।
 हनु ५४, ३७ ।
 हनु ११५, २३ । २२०, ५० ।
 हनु ११, ७ । ३०, १२ ।
 ३१, ३१ । १४३, १५ ।
 २०१, २४ । २२१, १८ ।
 हनुका १३६, २३ ।
 हनुकाल ११, ११ ।
 हनुकालीनमध्यमग्रह १००, २८ ।
 हनुषटिका १०६, ३ ।
 हनुषटी १०६, ३ ।
 हनुष्या ११०, १६ ।
 हनुष्या १०४, ४ ।
 हनुष्या ११, ११ ।

हनुष्या १०६, ३ ।
 हनुष्या १०६, ३ ।
 हनुष्या ११०, १६ ।
 हनुष्या ११०, ६ ।
 हनुष्या १४७, २४ ।
 हनुष्या ११०, १५ ।
 हनुष्या ११०, १५ ।
 हनुष्या ११०, ७ ।
 हनुष्या २०१, ३२ ।
 हनुष्या ११, ११ ।
 हनुष्या २०१, ३२ ।
 हनुष्या २०१, २४ ।
 हनुष्या २०१, ३२ ।
 हनुष्या १५, ३२ ।
 'हनुष्या' १६०, ८ ।
 हनुष्या २६, ५८ ।
 हनुष्या २६, ५४ । १०४, १६ । २१८, ४० ।
 हनु २०, १० ।

ई—

'ई' ५, १ । २२०, १० ।
 २३५, १० ।
 ईश १२१, ३६ । १४५, ३ । १४७, ५१ । १६२, १६ । १६२, २० ।
 २१३, ५२ ।
 ईश १४५, २४ ।
 ईश २५६, १८ ।
 ईश १४५, २४ ।
 'ईश' १८८, १२ ।
 ईश १८८, १२ ।
 ईश १४५, ३ । १४७, ५१ । १६२, २२ । १६२, २७ ।
 ईशान्वयवत् १४७, ५४ ।
 १६३, ५७ ।
 ईश १४५, १२ । १४७, ५६ । १६२, ५४ । १६३, ११ ।
 ईश १४५, २५ ।
 ईशान्वयवत् १४५, २४ ।

ईक्षेत १८८, १४ ।	ईह २४६, २० ।	उच्चारित २४६, १६ ।	उत्तम्यानु ४७, ४७ ।
ईक्षेते १८८, १२ ।	ईहा २४६, २० ।	उच्चारितव्य २४६, ३० ।	२६३, १३ ।
ईक्षेयाताम् १८८, १४ ।	ईहावसु २४५, ४३ ।	उच्चार्य २४६, ३० । २४,	उत्तम्यानुजन्मन् = (बृह-
ईक्षेरन् १८८, १४ ।	उ —	६ । ३६ ।	स्पतिः)
ईक्ष्य १४५, २५ ।	उ २०७, २६ । २३५, १० ।	उच्चार्यमाण २४६, ४४ ।	उत्तम्यावरज ४८, १५ ।
ईक्ष्यमाण १४५, ४४ ।	उक्त २४६, १६ ।	उच्चैः श्रवस् ३८, ८ ।	उताहो २०, १४ ।
१४८, २७ । १६७, ११ ।	उक्ता ७४, १७ । २११,	२३७, ३८ ।	उत्कटकान्तियुक्त ३१, १० ।
ईजान १४, २४ ।	२४ ।	उच्छर १४ २२ ।	उत्कर १७, १६ ।
ईक्ष्य ४७, १२ । ४६, १६ ।	उक्ता २४६, ३६ ।	उच्छिष्ट ७१, १५ ।	उत्कर्ष २५२, ६ ।
ईति २५७, ५६ ।	उक्त २०६, ५३ ।	उच्छ्रित १४, २२ ।	उत्कृति ८०, १५ ।
ईप्सा २४६, २० ।	उक्त २५, ४० ।	उच्छ्रित १२, ४२ ।	उत्क्रम २५२, २७ ।
ईप्सिन् ११, ७ ।	उक्त २५, ३८ । २३०,	उच्छ्रित १०१, ११ ।	उत्क्रमज्या १०४, ४ ।
ईप्सितकाल ११, १२ ।	४७ ।	२५३, २६ ।	उत्तंस २२६, १२ ।
ईप्सितदिष्ट ११, १२ ।	उक्त ३, ५० । ३०, २८ ।	'उच्चये' १८४, २३ ।	उत्ताप्त २४३ ६ ।
ईप्सितममय ११, १२ ।	२२७, ३२ । २२८,	उच्चये १८४, २३ ।	उत्तम ३०, १४ । ३१,
ईरित २४६, १५ ।	३३ ।	उच्चये १८४, २३ ।	३१ । २५४, ४४ ।
ईर्मन् १२३, ६ ।	उग्रकूरम् ६, ११ ।	उज्जयनी १००, ११ ।	उत्तमभाग २६, १० ।
ईला ४५, २ ।	उग्रचारिणी २३०, ४७ ।	उज्जयिनी ६६, २२ ।	उत्तमलव २६, १० ।
ईश ३५, १४ ।	उग्रधन्वन् ७, २६ । २३६,	१००, १२ ।	उत्तमा २०५, १८ ।
ईश ६, ६ । २२७, ३१ ।	३१ ।	उज्ज्वल १३, ६१ । ४२,	उत्तमायुस् १४१, २४ ।
२२८, ४८ । २३६, २३ ।	उग्रशेखरा २२६, १४ ।	२८ । २०३, ३१ ।	उत्तमाङ्ग १२१, २५ ।
२४७, १४ ।	उग्रसेन २२६, ३१ ।	उज्जित ६२, १४ । १४८,	उत्तमांश २६, १० ।
ईशजा १०, ५८ ।	उग्रसेनसुत २२६, ४६ ।	१२ । १६५, ७ ।	उत्तमांशक २६, ११ ।
ईशपुरी २४७, १७ ।	उग्रसेनसुता २२६, ४६ ।	उज्ज १३८, ३३ । २०३,	उत्तरगोल १५, ५४ ।
ईशवयस्य २४५, ४५ ।	उग्रा २११, ४२ ।	१२ ।	१५, ५८ ।
ईशसल २४५, ४६ ।	उच्च ५६, १६ । १०१,	उहु ३, ५३ । ४२, १३ ।	उत्तरपथावलम्बित १६, १० ।
ईशान ३५, १४ । २२७,	११ । २५३, २६ ।	११६, २८ । २१७, ३४ ।	उत्तरपश्चिमदिक्कोणाधि-
३२ । २२८, ३५ ।	उच्चगुणक १४३, १६ ।	उहुनाय ३६, ६ ।	पति २४४, २८ ।
२३४, ११ । २४७,	उच्चगृह ५६, १६ ।	उहुनायपुत्र ४६, २३ ।	उत्तरफल्गुन ६, ५१ ।
१४ ।	उच्चदेव २१५, १२ ।	उहुनायक ४०, १६ ।	उत्तरफाल्गुनी ६, ५२ ।
ईशानकोणाधिपति २४७,	उच्चन्द्र १३, ३४ ।	उहुप ५, ६० । ३८, ३८ ।	उत्तरफाल्गुनी ६, ५२ ।
१४ ।	उच्चवल १४२, ३७ ।	उहुपति ३६, ६ ।	उत्तरभाद्रका ८, ३४ ।
ईशानदिक्षु २३४, ११ ।	उच्चम ५६, १७ ।	उहुपय २६, ५३ ।	उत्तरभाद्र ८, ३४ ।
ईशानपुरी २४७, १७ ।	उच्चभवन ५६, १७ ।	उहुप्रभु ३६, १० ।	उत्तरभाद्रपद ८, ३४ ।
ईशित ३५, १५ ।	उच्चरश्मि १४३, १३ ।	उहुराम ३६, १० ।	उत्तरभाद्रपदा ८, ३४ ।
ईशित्व २३०, २६ ।	उच्चराशि ५६, १७ ।	उहु २१७, ३४ ।	उत्तरमार्गमिन् १६, १० ।
ईश्वर १६, ५७ । ३५,	उच्चर्ष ५६, १८ ।	उहुश २२७, ३२ ।	उत्तरमीमांसा २१२, २६ ।
१५ । २२७, ३२ ।	उच्चल २२१, १२ ।	उत २०, १४ ।	उत्तरवर्त्मचारिन् १६, ११
ईश्वरा २३०, ५४ ।	उच्चमित २२१, १३ ।	उतथ्य ४६, ५२ । २६३,	उत्तरवर्त्मन् १६, ७ ।
ईश्वरी २०८, २६ । २३०,	उच्चारण २४६, २५ ।	११	उत्तरा २००, २० ।
५४ ।	उच्चारणीय २४६, २६ ।	उतथ्यतनय = (गीतम)	२३३, ३५ । २३४, ८ ।
ईषिर २३६, ५ ।		उतथ्यसोत्थ ४७, ४६ ।	उत्तराक्ष्य ६, ५२ ।
ईसराफ १३०, २८ ।		उतथ्यसोत्थ ४८, १४ ।	उत्तराक्ष्य ८, ५६ ।

उर्वशीरमण ४७, ५ ।
 उर्वी ४५, २ । २१६, ३६ ।
 उर्वीज ४३, ३१ ।
 उर्वीतनय ४४, १० ।
 उर्वीधर
 उर्वीपुत्र ४३, ४६ ।
 उर्वीप्रभा ११५, ३७ ।
 उर्वीभव ४३, ४६ ।
 उर्वीभू ४३, ३१ ।
 उर्वीसूनु ४३, ४६ ।
 उलकका २३७, ४८ ।
 उलन्दक २२७, ३३ ।
 उलूती २२२, ४ ।
 उलूतीश २२१, ४३ ।
 उत्का १४४, २८ । २३६,
 ४८ । २४०, १४ ।
 उत्कापात २५८, २४ ।
 उत्त १४०, १६ ।
 उत्तमुक २४०, १५ ।
 उत्तलेख १२०, ४ ।
 'उवाच' १८३, ५३ ।
 उशनस् ५०, १ । २१२,
 ३८ ।
 उशस् १२, ६२ ।
 उषबुध् २३६, ६ ।
 उषबुध् २३६, ६ ।
 उषस् १२, २६ । १८,
 ३४ ।
 उषा ७, ५१ । १२, २६ ।
 १२, ६३ । २००, ४६ ।
 २२७, २२ ।
 उषाधिनाथ ४६, २३ ।
 उषाधिनाथक ४१, १२ ।
 उषाधिप ३६, १० ।
 उषाधिपति ४०, १७ ।
 उषापति ३६, १० । २२७,
 १८ ।
 उषारमण १५४, २७ ।
 २२७, १८ ।
 उषार्थ ५, ६० । ३८,
 ३८ ।
 उषाविभु ३६, ११ ।
 उषाविभुशत्रु ५४, २१ ।

उषेज ३८, ३६ । २२७,
 १६ ।
 उषेजजात ४६, ६ ।
 उषेस्वर ३६, ११ ।
 उष्ण १५, ३६ । ३६, ३० ।
 २५५, ३० ।
 उष्णक १५, ३६ ।
 उष्णकर ३२, ४१ ।
 उष्णकाल १५, ३६ ।
 उष्णकिरण ३३, ३६ ।
 उष्णकृत् ३२, १३ ।
 उष्णगु ३२, १४ ।
 उष्णघृणि ३२, ४१ ।
 उष्णतेजस् ३२, ४२ ।
 उष्णदीधिति ३३, ४० ।
 उष्णदीधितिसूनु ५३, १७ ।
 उष्णद्युति ३२, ४२ ।
 उष्णधामन् ३२, ४२ ।
 उष्णभानु ३२, ४३ ।
 उष्णभास् ३२, १४ ।
 उष्णभृत् ३२, १४ ।
 उष्णमरोचि ३३, ४० ।
 उष्णरश्मि ३२, ४३ ।
 २६१, ४४ ।
 उष्णरुक् ३२, १५ ।
 उष्णरुक् ३२, ४३ ।
 उष्णवपुस् ३२, ४४ ।
 उष्णवर्णि ३२, ४४ ।
 उष्णहिमकर ५५, ४७ ।
 उष्णागम १५, ३७ ।
 उष्णांशु ३२, १५ ।
 उष्णांशुज ५०, २१ ।
 उष्णांशुतनय ५३, ४ ।
 उष्णांशुपुत्र ५२, ४८ ।
 उष्णिह् ७६, ५ । २११,
 २६ ।
 उष्णीष २२६, ३४ ।
 उष्णोपगम १५, ३७ ।
 उष्णोन्न ३२, १५ ।
 'उष्यते'
 उल्ल २५, ३८ । ३६, १६ ।
 उल्ला २००, ४६ ।

ऊ—

'ऊ' ५, १ । ३८, २८ ।
 २२७, ३२ ।
 ऊक २२२, ६ ।
 'ऊचतुः' १८३, ५३ ।
 ऊचाते १८४, १० ।
 ऊचिरे १८४, १० ।
 ऊचुः १८३, ५४ ।
 'ऊचे' १८४, १० ।
 ऊढा २०८, ६ ।
 ऊधस्य २१६, ४६ ।
 ऊन ६०, १६ । १४८,
 १२ । १६५, ६ ।
 ऊनचत्वारिंश ८६, २६ ।
 ऊनचत्वारिंशत् ७३, ३७ ।
 ८१, २० ।
 ऊनचत्वारिंशत्तम ८६, ३० ।
 ऊनत्रिंश ८६, १७ ।
 ऊनत्रिंशत् ७३, ३३ । ८०,
 ३० ।
 ऊनत्रिंशति ८०, ३० ।
 ऊनत्रिंशत्तम ८६, ३० ।
 ऊनदिन ६७, ४७ ।
 ऊननवत ८८, १८ ।
 ऊननवति
 ऊननवतितम
 ऊनपञ्चाश
 ऊनपञ्चाशत् ७३, ४३ ।
 ८६, ४३ ।
 ऊनपञ्चाशत्तम ८६, ४३ ।
 ऊनमास १५, ६ ।
 'ऊनयतः' १७१, १६ ।
 ऊनयति १७१, १६ ।
 ऊनयन्ति १७१, १६ ।
 ऊनयते १७१, २२ ।
 ऊनयन्ते १७१, २२ ।
 ऊनयेत् १७१, २० ।
 ऊनयेत १७१, २३ ।
 ऊनयेनाम १७१, २० ।
 ऊनयेते १७१, २२ ।
 ऊनयेयाताम् १७१, २३ ।
 ऊनयेयुः १७१, २० ।
 'ऊनयेरन्' १७१, २३ ।

ऊनविंश ८५, २६ ।
 ऊनविंशत्तम ८५, १० ।
 ऊनविंशति ७३, २५ ।
 ७६, ६ ।
 ऊनविंशतितम ८५, २६ ।
 ऊनशन ८४, १६ ।
 ऊनशततम ८८, ३७ ।
 ऊनषष्ट ८७, १८ ।
 ऊनषष्टि ७३, ४६ । ८२,
 ३६ ।
 ऊनषष्टतम ८७, १८ ।
 ऊनसप्तत ८७, ३१ ।
 ऊनसप्तति ७३, ५४ ।
 ८३, ८ ।
 ऊनसप्ततितम ८७, ३१ ।
 ऊनाशीत ८८, १ ।
 ऊनाशीति ७४, २ ।
 ८३, ३२ ।
 ऊनाशीतितम ८८, १ ।
 ऊनाश ६७, ४८ ।
 ऊनित ६०, १६ ।
 १४८, १२ । १६५, ११ ।
 ऊरव्य
 ऊर १३८, ५३ ।
 ऊरत्र
 ऊर २८, २ ।
 ऊर्ज १४, ३६ । ३०, ३६ ।
 १२१, ४७ । १४२, २७ ।
 ऊर्ण १३८, ५३ ।
 ऊर्णायु २५, ३५ ।
 ऊर्ध्वकच ५४, ५१ ।
 २६४, ४० ।
 ऊर्ध्वकर्मन् २१५, ५० ।
 ऊर्ध्वगति २३६, ६ ।
 ऊर्ध्वधन्वन् २३६, ३१ ।
 ऊर्ध्वमान ५८, ३८ ।
 ५८, ४१ ।
 ऊर्ध्वरेतस् २२७, ३३ ।
 ऊर्ध्वलोका १६८, २ ।
 ऊर्ध्वा २३३, ३६ ।
 २३४, १४ ।
 ऊर्मिकोश २१८, ११ ।
 ऊर्मिमत् ४३, ३१ ।

ऊर्मिमान्	ऋणस्यहृत् ४४, १० ।	एकत्रिंशत् ८६, २० ।	एकषष्ठितम ८७, २१ ।
ऊर्मिमालिन् २१८, १२ ।	ऋणान्तर ४३, ४६ ।	एकत्रिंशत् ७३, ३३ ।	एकसप्तत ८७, ३६ ।
ऊर्त्त १४०, १८ ।	ऋत २१७, ३४ ।	८०, ३८ ।	एकसप्तति ७३, ५५ । ८३, १४ ।
ऊवा २२७, २२ ।	ऋतधामन् २३७, १६ ।	एकत्रिंशति ८०, ३८ ।	एकसप्ततितम ८७, ३६ ।
ऊष्मक १५, ३७ ।	ऋतु ११, १८ । १५, २३ ।	एकत्रिंशत् ८६, २० ।	एका ७०, ६ । ७२, २६ ।
ऊष्मन् १५, ३७ ।	१६६, १० । १६६, १६ ।	एकदष्ट २३२, ६ ।	७३, १८ ।
ऊष्मसह १५, ४८ ।	ऋतुनामन् ७५, २७ ।	२५६, ५५ ।	एकाक्ष ५०, २ ।
ऊष्मागम १५, ३८ ।	ऋतुमर्ता २०५, ४४ ।	एकदन्त २३२, ७ ।	एकाङ्ग २१५, ५१ ।
ऊष्मायण १५, ३८ ।	ऋतुराज १५, ३२ ।	एकदा १६, ४१ ।	एकाग्रि ८, २३ ।
ऊह २५१, ४ ।	ऋतुवृत्ति १६, २० ।	एकदश ५०, २ । २१५, ५० ।	एकादश ७३, २२ । ७७, १३ । ८५, १३ ।
ऊहन २५१, ४ ।	ऋत १६४, ५५ ।	२२७, ३४ ।	एकादशक ७७, १४ । ८५, १३ ।
ऊहनीया २५१, ८ ।	ऋद्धि २४६, ४३ ।	एकदेह २६०, १ ।	एकादशतम ८५, १४ ।
ऊहा २५१, ४ ।	ऋतनामा ३७, २ ।	एकद्वि ८८, ५३ ।	एकादशक नवक ८४, १७ ।
ऊहित २५१, ७ ।	१६८, १ ।	एकद्वयादि ७०, ८ ।	एकादशषट्क ८३, ३ ।
ऊहितव्य २५१, ८ ।	ऋभु १६७, ३६ ।	एकनयन ५०, २३ ।	एकादशसप्तक ८३, २६ ।
ऊहा २५१, ८ ।	ऋभुक्षन् २३६, ३२ ।	एकनवत ८८, २१ ।	एकादशाष्टक ८३, ४३ ।
ऋ	ऋभुविभुवन्दिताधि	एकनवति ७४, ८ ।	एकादशी २, २१ । २, ४२ ।
ऋ ३७, २ ।	८८, ५५ ।	८४, ५ ।	३, १६ । ८५, १४ ।
ऋकण	ऋश्यकेतु २२७, १६ ।	एकनवतितम ८८, २१ ।	एकादऊननवति ८३, ५५ ।
ऋक्ष्य १२१, ३४ ।	ऋषम २५, ३६ । २३०, ४७ ।	एकनेत्र ५०, ७ ।	एकादूनचत्वारिंशत् ८१, २१ ।
२४६, २४ ।	ऋषभञ्जल २३६, ३२ ।	एकपक्षति २, २७ ।	एकादूननवति ८३, ५५ ।
ऋक्ष ३, ५३ । २५, २२ ।	ऋषि १६८, ४८ ।	एकपञ्चाश ८७, २ ।	एकादूनचत्वारिंशत् ८१, २१ ।
४२, १३ । १४३, ५२ ।	ऋषिकुल्या २२६, १५ ।	एकपञ्चाशत् ७३, ४४ ।	एकादूनत्रिंशत् ८०, ३१ ।
ऋक्षक २०४, १६ ।	२४३, ४६ ।	८२, १५ ।	एकादूनपञ्चाशत् ८२, ४ ।
ऋक्षनेमि ३६, ११ ।	ऋषितर्पणी २१, ५६ ।	एकपञ्चाशतम ८७, २ ।	एकादूनविंशति ७६, १० ।
ऋक्षप ३८, ३६ ।	ऋषिपञ्चमी २२, १० ।	एकपदे १६, ३३ ।	एकादूनशत ८४, १६ ।
ऋक्षपत्रि ४६, ६ ।	ऋषिसञ्ज्ञा ७६, ६ ।	एकपर्णा २३०, ५५ ।	एकादूनषष्टि ८२, ३६ ।
ऋक्षपर्वत २०४, १६ ।	ऋष्यकेतन २२७, १६ ।	एकपाटला २३०, ५५ ।	एकादूनसप्तति ८३, ८ ।
ऋक्षमर्तु ३६, ११ ।	ऋष्यकेतु २२७, १६ ।	एकपाद २१५, ५० ।	एकादूनशतीति ८३, २६ ।
ऋक्षरमण ४०, १७ ।	ऋष्याङ्क २२७, २० ।	एकपिङ्ग २४५, ४७ ।	एकाधिकचत्वारिंशत् ८१, ३० ।
ऋक्षारामधिप ४१, २३ ।	ए	एकरद २३२, ७ ।	एकाधिकत्रिंशति ८०, ३० ।
ऋक्षार्धिप ३६, १२ ।	'ए' ५, १ ।	एकलिङ्ग २२७, ३४ ।	एकाधिकदश ७७, १४ ।
ऋक्षार्धिपति ४०, १७ ।	एक ७०, ६ । ७२, २५ ।	एकलोचन ५०, २५ ।	एकाधिकनवति ८४, ५ ।
ऋक्षेश ३८, ३० ।	७३, १ । ७३, ६ ।	एकवासस् २०५, ६ ।	एकाधिकनसप्तति ८३, १४ ।
ऋक्षेश ३८, ३६ ।	७, १८ । २३५, १४ ।	एकविंश ८६, १ ।	एकाधिकनसप्तति ८३, ३६ ।
१४४, ४६ ।	एककुण्डल २२५, १६ ।	एकविंशत् ७६, २३ ।	एकाधिकनसप्तति ८३, ३६ ।
ऋजु १०७, १४ ।	२४५, ४६ ।	एकविंशति ७३, २८ । ७६, २३ ।	एकाधिकनसप्तति ८३, ३६ ।
ऋजुग १०७, १६ ।	एकक्षुष ५०, ७ ।	२३ ।	एकाधिकनसप्तति ८३, ३६ ।
ऋजुगति १०६, २६ ।	एकचत्वारिंश ८६, ३१ ।	एकविंशतितम ८६, १ ।	एकाधिकनसप्तति ८३, ३६ ।
१०७, १६ ।	एकचत्वारिंशत् ७३, ३८ ।	एकविंशतम ८६, १ ।	एकाधिकनसप्तति ८३, ३६ ।
ऋजुमुक्ति १०७, १६ ।	८१, ३० ।	एकषष्ट ८७, २२ ।	एकाधिकनसप्तति ८३, ३६ ।
ऋण ४४, ५२ । १३८, ६ ।	एकचत्वारिंशतम ८६, ३२ ।	एकषष्टि ७३, ५० । ८२, ४२ ।	एकाधिकनसप्तति ८३, ३६ ।

एकाधिकोनाशीति ८३, ३१।
 एकानंशा २३०, ५५।
 एकान्नचत्वारिंशत् ८१, २१।
 एकान्नत्रिंशत् ८०, ३१।
 एकान्ननवति ८३, ५५।
 एकान्नपञ्चाशत् ८२, ५।
 एकान्नविंशति ७६, ११।
 एकान्नशत ८४, १७।
 एकान्नषष्टि ८२, ३७।
 एकान्नसप्तति ८३, ६।
 एकान्नाशीति ८३, ३०।
 एकावली १३०, १६।
 एकाशीत ८८, ४।
 एकाशीति ७४, ३। ८३,
 ३४।
 एकाशीतितम ८८, ४।
 एकीकृत्य ६२, ४२।
 एकीनत्रिंश ८६, १८।
 एकीनत्रिंशत् ८०, ३१।
 एकीनत्रिंशत्तम ८६, १८।
 एकीननवत ८८, १६।
 एकीननवति ८४, १।
 एकीननवतितम ८८, १६।
 एकीनचत्वारिंश ८६, ३०।
 एकीनचत्वारिंशत् ८१, २१।
 एकीनचत्वारिंशत्तम ८६,
 ३०।
 एकीनपञ्चाश ८६, ४४।
 एकीनपञ्चाशत् ८२, ५।
 एकीनपञ्चाशत्तम ८६,
 ४४।
 एकीनविंश ८५, २७।
 एकीनविंशति ७६, ११।
 एकीनविंशतितम ८५, २७।
 एकीनविंशत्तम ८५, २७।
 एकीनशत ८४, १७।
 एकीनशततम ८८, ३७।
 एकीनषष्टि ८२, ३७। ८७,
 १६।
 एकीनषष्टितम ८७, २०।
 एकीनसप्तत ८७, ३४।
 एकीनसप्तति ८३, ८।
 एकीनसप्ततितम ८७, ३४।

एकोनाशीत ८८, २।
 एकोनाशीति ८३, ३०।
 एकोनाशीतितम ८८, २।
 एवक २५, ३५।
 एण २६, ५४।
 एणनयना २६, २४। २०५,
 ६।
 एणाक्षी २६, १५।
 एणानन २६, ५६।
 एत ५१, ३४।
 एतहि १६, ३२।
 एण ७५, १७।
 'एति' १८०, २८।
 एध २४१, ११।
 एधतुः २३६, ७।
 एधस् २४१, ११।
 एधा १२२, ११।
 एनस् ३०, २८।
 एवम् २०, ११।
 एष ११५, ३। १४३,
 ५६।
 एष्यत्कालीनफलम् १८, ३२।
 एष्यभाग १०८, ३२।
 एष्यलव १०८, ३२।
 एष्यांश १०८, ३२।
 एष्यांशक १०८, ३६।
 ऐ—
 ऐक्य ६०, ४। १४६, ४५।
 १६०, ४।
 ऐज्य ६, २३।
 ऐडविड २४५, ४७।
 ऐडविल २४२, ४७।
 ऐन ६, ५६। १२, १७।
 ऐनदिन १२, १७।
 ऐनवर्ष १६, ४२।
 ऐनि ५१, ५७।
 ऐन्दव ५, ६०। ४५, ४५।
 ६८, ३५। २६३, २।
 ऐन्दवदिन १२, १३।
 ऐन्दववर्ष १६, ४५।
 ऐन्द्र ७, २६। १०, ६।
 २३७, ५०।
 ऐन्द्राग्निक ७, १४।

ऐन्द्राग्नेय ७, १४।
 ऐन्द्री ७, २६। २३०, २५।
 २३३, ४२।
 ऐन्द्रीविलग्न २३०, २५।
 ऐन्द्रयद्गम १०७, १८।
 ऐन्द्रद्वय १७, १८।
 ऐरावरण २३७, ४२।
 ऐरावत २०३, ५१। २३२।
 ३६। २३४, ३०। २३६,
 ३२।
 ऐरावती २३८, ४२।
 ऐरेय ४३, ३२।
 ऐल २४५, ४७।
 ऐलविल २४५, ४८।
 ऐलेय ४३, ३२। ४७, ५।
 २६२, ४८।
 ऐश ६, ६।
 ऐशानी २६३, ३८। २३४,
 १२।
 ऐश्वर्य २२६, ३६। २३०,
 २५।

ऐपमस् १६, २५।

ओ—

'ओ' ५, २।
 ओक १२२, ११।
 ओकस् १२२, ११।
 ओकस् १२२, ११।
 ओष १३०, ११।
 ओङ्कार २०१, ११।
 ओज २०३, १।
 ओजपाद् ८, २३।
 ओजस् ३०, ३६। ३६,
 २२१। १२१, ४७।
 १४२, २७।
 ओजस्विन् ३०, ४४।
 ओजिष्ठ ३०, ४५।
 ओजोरहित ३१, १६।
 ओषधी २६२, १७।
 ओषधीनां नाथ ४१, १३।
 ओषधीनामधीश ४१, ३८।
 ओषधीनायक ४१, १३।
 ओषधीपति २६२, २१।
 ओषधीश २६२, २१।

ओषधीशसुत ४६, २४।
 ओषधीश्वर
 ओषध्यय ५, ६०।
 ओष्ठ ७४, २३।
 ओष्ठनामन् १३३, १।
 ओष्ठा १३३, १।

औ

औजस
 औडम्बर
 औडवदिन १२, १५।
 औडववर्ष १६, ४८।
 औत्तमि १७, ६०।
 औत्तानपाद् २००, १५।
 औदयिक
 औदयिकदिनगण
 औदयिकमध्यमग्रह
 औदुम्बर
 औदुम्बरदन्तधावन
 २३, ६०।
 और्व
 और्वशेष १६६, ५४।
 और्वेय ४३, ३२।
 औशीनर
 औष्णांशव ५२, २१।

क

क ५, ५०। ७, ६।
 ७, ५६। ३१, ३५।
 ३२, १। ६७, ११।
 १२१, १५। १२२, ८।
 २०७, २६। २३६, ७।
 २४४, ३८।
 कंस २१६, २७। २२६, ४६।
 कंसजनक २२६, ३१।
 कंसजित २१६, १६।
 कंसभगिनी २२६, ४६।
 कसरिपु २६६, १३।
 कंसवती २२६, ५०।
 कंसवतीतात २२६, ३२।
 कंसा २२६, ५०।
 कंसाराति २६६, १३।
 कंसासोदर २२६, ४७।
 ककुद्मत् २४, ४०।
 २३०, ४८।

अकारादिशब्दानुक्रमिका

ककुम् २३३, ३१ ।
 ककुमा २३३, ३१ ।
 कक्ष १६६, ३५ ।
 कक्षा ६८, ३३ ।
 कक्षाच्युति ११०, ५ ।
 कक्षामुत २४२, १७ ।
 कङ्क २४१, ३० ।
 कङ्कण ११७, ३ ।
 कङ्कणग्रह ११७, ३ ।
 कङ्कणग्रहण ११७, ३ ।
 कङ्करीक २२७, ३४ ।
 कङ्कत्र २२०, ५० ।
 कङ्काल = शरीरास्थि)
 कङ्कालमालिन् २२८, २४
 कङ्कालावत २४५, ३६ ।
 कङ्कलीदन्तधावन २२, ५१
 कङ्कलीदन्तधावन २२, २६ ।
 कङ्कु २०२, ३७ ।
 १४१, १८ ।
 कव ४६, ५४ । १६६, ४ ।
 कवङ्गल २१८, १२ ।
 कवाय ६५, १० । १७
 ६५ टी० ६, ६५टी. २०
 कवाधिवासन १३४, १५ ।
 कवान्त १३६, ५६ ।
 कव्छप १४६, ३५ ।
 कव्छरी २०८, ५५ ।
 कज २३२, २० ।
 कञ्जुकिन् = (सर्प)
 कञ्ज २०७, २६ ।
 कञ्जज २०७, २६ ।
 कञ्जज २२०, ११ ।
 कञ्जसू २२०, ११ ।
 कञ्जार २०७, ३० ।
 कञ्जासन १२१, २६ ।
 कटक २५, ५१ ।
 कटकभ २५, ५२ ।
 कटकिन् २०३, ५२ ।
 कटप्रू २४२, १७ ।
 २२७, ३४ ।
 कटमर्द २२७, ३४ ।
 कटाटङ्क २२७, ३५ ।

कटाह २४२, १ ।
 कटि १२३, ६ ।
 कटिन् २३२, २० ।
 कटी ५६ ४६ ।
 कटुक ५७, २३ । ५७, २४ ।
 ७६ टी० १ । २१४, २७ ।
 कटोलवीणा २०६, २ ।
 कठमोष २२१, ३१ ।
 कठोरज्योतिस् ३३, ५०
 कण २५३, ४० ।
 कणि २५६, २१ ।
 २५६, २५ ।
 कण्टक ३०, ३१ ।
 १५७, ८ ।
 कण्टकिन् २४४, ७ ।
 कण्ठ १२१, ४८ ।
 २२८, ४१ ।
 कण्ठेकाल २४४, ७ ।
 कण्ठकूपिका २०८, ४६ ।
 कण्ठाग्नि २२२, ६ ।
 कण्ठिन् २४४, ७ ।
 कण्ठीरव २६, ५ ।
 १६७, ३६ । २३१, ४१ ।
 कण्ठेकाल ५२७, ३५ ।
 कत २१७, ३४ ।
 कत्तूण २१६, ४६ ।
 कत्रय ६, १ ।
 कथङ्कविक २५६, ४३ ।
 कथङ्कविकता २५६, ४१ ।
 कथञ्चन = (केनाप्यशेने-
 त्यर्थे),
 कथञ्चित् = (अतिप्रयत्ने-
 त्यर्थे),
 कथन २४६, २५ ।
 कथनीय २४६, ३० ।
 कथम् = (प्रश्ने, केनप्रका-
 रेण),
 कथमपि = (बाह्यमित्यर्थे,
 यत्नगौरवेऽपि),
 'कथय' १८४, ४७ ।
 कथयन् १८४, ४७ ।
 कथयतः १८४, ४४ ।
 कथयतम् १८४, ४७ ।

कथयतात् १८४ ४६ ।
 कथयतात् १८४, ४७ ।
 कथयताम् १८४, ४६ ।
 कथयति १८४, ४४ ।
 कथयतु १८४, ४६ ।
 कथयति १८४, ४४ ।
 कथयन्तु १८४, ४६ ।
 कथयते १८४, ५२ ।
 कथयन्ते १८४, ५२ ।
 कथयानि १८४, ४८ ।
 कथयाम १८४, ४८ ।
 कथयाव १८४, ४८ ।
 कथयित्वा २४६, ४० ।
 'कथयेत्' १८४, ५० ।
 कथयेत् १८४, ५२ ।
 कथयेताम् १८४, ५० ।
 कथयेते १८४, ५२ ।
 कथयेताताम् १८४, ५३ ।
 कथयेयुः १८४, ५० ।
 कथयेरन् १८४, ५३ ।
 कथा २४६, २६ ।
 कथित २४६, १७ ।
 कथितव्य २४६, ३० ।
 कथ्य २४६, ३० ।
 'कथ्यते' १८४, ५३ ।
 कथ्यमान २४६, ४४ ।
 कद २३८, १६ ।
 कदम्ब २२६, ५० ।
 कदम्बक ६७, २६ ।
 २०२, ३३ ।
 कदा १६, ४६ ।
 कदाचन १६, ४७ ।
 कदाचित् १६, ४७ ।
 कद्वय ८, ६३ ।
 कद्रु २२३, ६ ।
 कद्रुज ६, ३० । २२३, ३५ ।
 कद्रुजभ ६, ३० ।
 कद्रु २२३, ६ ।
 कद्रुसुत २२३, ३५ ।
 कधि २१८, १२ ।
 कनक २०३, ३१ ।
 कनकाचल १६८, १३ ।
 कनिष्ठ २१७, २० ।

कनिष्ठा २१०, २१ ।
 २२५, ५० ।
 कनी २०८, ३८ ।
 कनीनिका २१०, २१ ।
 कनीयस् २१७, २० ।
 २५३, ३६ ।
 कनीयसी २५५, ५० ।
 कन्तु २२०, ११ ।
 कन्द २७, ७ ।
 कन्दराकर २०३, ५२ ।
 कन्दर्प २२०, १२ ।
 कन्दर्पमातृ २१७, ७ ।
 कन्दसार २३७, ५० ।
 कन्दसारक २३७, ५० ।
 कन्ध २३८, १६ ।
 कन्धर २३८, १६ ।
 कन्धरा २२६, ५३ ।
 कन्धि २१८, १२ ।
 कन्यका २६, १५ ।
 २०८, ३८ । २२०, ५ ।
 कन्यस २१७, २१ ।
 कन्यसा २२५, ५० ।
 कन्या २५, २७ । २६, १२ ।
 २८, ६ ।
 २८, २१ । २८, ४० ।
 २८, ४४ । २८, ५० ।
 ५६, ३३ । १००, ३ ।
 १३४, ४२ । १४०, ३८ ।
 २०८, ३८ । २२०, ५ ।
 कन्याकुमारी १००, ३ ।
 कन्यात्म २६, १५ ।
 कन्यात्मक २६, २१ ।
 कन्याराशि २७, ४४ ।
 कन्याधिन् १३४, ३६ ।
 का १५५, ३२ ।
 कपर्द २३०, १२ ।
 कपर्दक ६४, ४ ।
 कपर्दिन् २०६, ४६ ।
 २२७, ३५ ।
 कपर्दिबिनायकव्रत २१, ४४
 कपाल = (पूर्वपरी)
 कपालभृत् २२७, ३६ ।

कपालयंत्र ११२, १२ ।	कमलासन २०७, ३० ।	करतिपीठन १३६. ८ ।	करोद्भव २१०, २५ ।
कपालिन् २२७, ३६ ।	कमलिनी ३६, ४८ ।	करपीठन १३६, ८ । १३६, २६ ।	'करोमि' १७८, २३ ।
कपालिनी २३२, ३ ।	कमलिनीकाननेश ३४, ४० ।	करपीठा १३६, ८ ।	करोषि १७८, २२ ।
२३६, ५० ।	कमलिनीनाथ ३४, १७ ।	करमध्य ५६, १८ ।	कर्क २५, २६ । २५, ५० ।
कपि ३२, ४ । २१५, ५१ ।	कमलिनीपरिणयाक ३४, ४२ ।	करमाल २४१, ६ ।	२८, ७ । २८, २७ ।
२३२, टी०	कमलिनीभर्तृ ३४, १७ ।	कररुह २१०, २५ ।	२८, ४२ । २८, ४६ ।
कपिल २१५, १३ ।	कमलिनीश ३२, ४४ ।	'करवाणि' १७८, ३० ।	२८, ५२ । २३६, ७ ।
२३६, ७ ।	कमलिनीशज ५३, ५ ।	करवाय १७८, ३० ।	कर्कचतुर्थी २२, ५८ ।
कपिलद्युति ३३, ४१ ।	कमलिनीशजन्मन् ५३, १७ ।	करवारिजसंग्रह १३६, ८ ।	कर्कट २५, ५१ । २२२, ५० ।
कपिलनयन ५३, ४ ।	कमलैकादशी २४, ४६ ।	'करवाव' १७८, ३० ।	कर्कटक २५, ५३ ।
कपिललोचन ५३, ४ ।	कमलोत्तर ३८, ३ ।	करवीर २१०, १४ ।	कर्कटपाद ७८, २६ ।
कपिला २३४, ३४ ।	कमलोद्भव २०७, ३० ।	करवीरक २३२, ५५ ।	कर्कर २४३, १७ । २२६, ४४ ।
कपिलाक्ष ५२, २१ ।	कमित् ३४, ५८ ।	करशाखा २१०, १३ ।	कर्कराशि २७, ४० । १५७, ५८ ।
कपिलाषष्ठी २१, ६० ।	कम्पन १५, २६ ।	करशूक २१०, २५ ।	कर्काटक २५, ५३ ।
२२, ३३ ।	कम्पलक्ष्मन् २४४, २६ ।	कराग्रज २१०, २५ ।	ककित् २५, ५० ।
कपिवक्त्र १६६, ६ ।	कम्पाक २४४, २६ ।	कराङ्गलि ७७, ८ ।	कर्कटवर ३६, १३ ।
कपिश २२७, ३६ ।	कम्बल २१७, ३६ । २२२, ४६ । २२२, ५४ ।	कराडी २१०, ५१ ।	कर्कोटक २२२, ५३ ।
कपय २५४, ३५ ।	कम्बु २३२, २१ ।	कराजप्रहरण १३६, ६ ।	कचूर २०३, ३१ ।
कपोत २२२, २६ ।	कम्बूल १३०, ३० ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्ण ७, ५६ । ७४, २३ ।
कबन्ध ५४, ४८ । १२२, २७ । २१७, ३५ ।	कम्ब २५५, १८ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	१०२, २६ । २१४, १ ।
कबन्धक्षग ५४, ५५ ।	कर ६, ५६ । ५६, ४६ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णगोषर २१६, ३४ ।
कबन्धग्रह ५४, ५५ ।	६६, १८ । १२१, ४८ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णच्छेदन १३४, २२ ।
कबन्धनभण्ड ५४, ५८ ।	१३७, ४८ । १४३, ११ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णनामन् ७४, २६ ।
कभ = (रोहणीनक्षत्रम्),	२१६, २ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णपितृ ३२, ४५ ।
कम २१७, ३५ ।	करकण्ट २१०, २४ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णमोटी २३२, ३ ।
कमन २०७, ३० । २२०, १२ ।	करकण्टक २१०, २४ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णवेध १३४, २२ ।
कमनीय २५५, १८ ।	करकमलपीठन १३६, ६ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णवेधन १३४, २२ ।
कमन्ध १२२, २८ ।	करकमलसंग्रह १३६, ६ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णरक्त ३२, १५ ।
कमल १२२, २८ । ११४, २६ । १३०, १४ । २१७, १३५ ।	करग्रह १३२, ३१ । १३६, ६ । १३६, ३४ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णाट २१०, ३६ ।
कमलकानन नायक २१७, १८ ।	करग्रहण १३६, ७ । १३६, २८ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णिकाचल १६८, १३ ।
कमलज ५, ५० ।	करचन्द्र २१०, २४ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णिकाद्रि १६८, १३ ।
कमलजलनय ५४, ५८ ।	करज २१०, २४ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णिकारच्छाय २०३, ३२ ।
कमलबान्धव ३४, १६ ।	करटिन् २३२, २१ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णिकाराभ २०३, ३२ ।
कमलयोनि ५, ५० ।	करण २, ७ । १०, ४३ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्णिन् २०४, ६ ।
कमलरिपु ४०, १६ ।	६६ टी. २ । १३३, २६ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्त्तरी १२६, ५४ । १३०, ६ ।
कमलशात्रव ४१, १४ ।	१३३, ३१ । २१८, ४७ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्त्तु २४४, २६ ।
कमला २१७, ८ ।	करणाधिप २५, ६ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्दनी २०, ४७ ।
कमलागार ५, ५० ।	करतलग्रह १३६, ७ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्दमकन्याकुमार ३७, ६ ।
	करतलग्रहण १३६, ७ ।	कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्दमकन्यापनि(१) १६६, ६ ।
		कराज्जुहण १३६, ६ ।	कर्पट ३७, ५६ ।

कर्पास २०२, ५१ ।	कहि १६, ४६ ।	कलागर्भज ३७, ७ ।	कलिनन्दकन्या २२५, ५१ ।
कर्पासफल २०२, ४८ ।	कहिचित् १६, ४७ ।	कलाञ्ज ३७, ६ ।	कलिनन्दतनया २२५, ५२ ।
कर्पासिका २०२, ५२ ।	कल=(मधुरध्वनिः),	कलाचिह्न ६७, ६ ।	कलिनन्दनन्दनी यमुना
कर्पासी २०२, ४६ ।	कलकण्ठ २१४, ५२ ।	कलादल १०, ४४ ।	कलिनन्दपुत्री २२५, ५२ ।
२०२, ५१ ।	कलकल=(कोलाहल),	कलाद्वय ११, ३७ ।	३५, ५६ ।
कर्बूर २४२, १७ ।	कलङ्क ४२, १५ । २१७, २५	कलाधर १५६, ४६ ।	कलिनन्दशैलजा २२५, ५२ ।
कर्बुर ५१, ३४ । २०३,	कलत्र १५३, १५ ।	२६२, २६ ।	कलियुग १७, ४५ ।
३२ । २४२, १७।२१७,	२०८, ६ ।	कलाधरपुत्र ४६, २५ ।	७० टी० ६ ।
३६ ।	कलत्रशालिन् १६१, ४१ ।	कलाधिनाथ ४०, १६ ।	कलियुगादि २२, ३५ ।
कर्बरी २३०, ५६ ।	कलदूश् २६, १६ ।	कलाधिभू ३६, १३ ।	कलुष ३०, ३१ ।
कर्बूर २०३, ३३ । २४२,	कलघोत २०३, ३३ ।	कलानाथ ३६, १३ ।	१६३, ४ । २४२, १ ।
१८ ।	२२८, ४६ ।	कलानान्निधि ४०, २० ।	कलुषा २४२, ७ ।
कर्मकर २४१, ३० ।	कलम्ब ११५, २३ ।	कलानायक ४०, १६ ।	कलुषित ४३, ७ ।
कर्मज १६७, ३६ ।	२२०, ५० ।	कलानिधि १३०, १० ।	कलेवर १२१, २६ ।
कर्मन् १२१, १२ ।	कलयति १६६, २५ ।	३६, १४ ।	१५५, ५१ । २४६, ४१ ।
१३३, २७ । १३३, २६ ।	'कलयतः' १६६, २५ ।	कलानिधिसुत ४६, २५ ।	कलेबरा २३०, १८ ।
१३३, ३१ ।	कलयन्ति १६६, २५ ।	कलान्तर २४६, ७ ।	कलेवरिन् २००, २६ ।
कर्मयुग १७, ४५ ।	कलयेत् १६६, २६ ।	कलाप १६१, ४१।६७, ३० ।	कलेवरेण १५५, २६ ।
कर्मयोग्यगुणक १४३, २१ ।	कलयेताम् १६६, २६ ।	३८, ४० ।	१५६ १ ।
कर्मवाटिका २, १६ ।	कलयेयुः १६६, २६ ।	कलापजनि ४६, ६ ।	कलेष् १६४, ३६ ।
कर्मवाटी २, १६ ।	कल १४०, १८ ।	कलापरिवृद्ध ४१, १४ ।	कलेश ३८, ४१ ।
कर्मवाटीखण्ड १०, ४३ ।	कलश २७, ५ । ६२, २४ ।	कलापिनी १२, ६३ ।	कलेशजनि ४६, ७ ।
कर्मवाटीदल=(तिथ्यर्द्धम्)	१५५, ५१ ।	२३०, ५६ ।	कलेशपुत्र ४६, ७ ।
कर्मवालट्यर्द्ध १०, ४३ ।	कलशगामिन् १६१, ८ ।	कलापुत्र ३७, ७ ।	कलोनचन्द्रा २, ५५ ।
कर्मवासाक्षिन् ३२, ४५ ।	कलशधर २७, ८ ।	२३०, ५६ ।	कल्कि १६, ३५ ।
१६७, ३७ ।	कलशभृत् २७, ६ ।	कलापुत्र ३७, ७ ।	६६ टी० ७ । २१६, ३६ ।
कर्माह ११, ३ ।	कलशीसुत १६६, ५६ ।	कलाभव ३७, ७ ।	कल्किजयन्ती २१, ५० ।
कर्मेन्द्रिय २१८, ५१ ।	कलह १३२, ३ ।	कलाभिभूषित ४३, १७ ।	कल्किद्वादशी २२, २० ।
कर्बूर २०३, ३३ ।	कलहप्रिय १६६, ६ ।	कलाभिरभिभूषिव ४३, ६८ ।	कल्प ११, २० । १२, २७ ।
कर्ष ५८, ४७ । ५६, १८ ।	कलहभेद २५७, ५८ ।	कलाभू ३७, ७ ।	१७, ४७ । १८, ६२ ।
५६, २६ । ५६ टी० ६ ।	कला २, १६ । ११, १६ ।	कलाभृत् ३८, ४० ।	२११, १८ । १२१, १७ ।
६०, ३४ । ६१, ३० ।	११, ३५ । ६७ टी० २ ।	कलाय २०२, ७।२०२, ३१ ।	२५४, २ ।
६२, ३१ । ६३, ६ ।	६८, १ । ६०, १० ।	कलाद्ध १०, ४४ ।	कल्पनीय २५०, ४४ ।
कर्षक ४३, ३२ ।	६६ टी० १ । ७८, २६ ।	कलावत् ४६, ५० ।	'कल्पयत' १७६, २१ ।
कर्षचतुष्टय ५६, ३४ ।	८६, ३२ । ६७, ८ ।	१५३, ५ । २६२, २५ ।	कल्पयति १७६, २१ ।
कर्षण २४७, ३८ ।	१२६, ४ । १३६, २५ ।	कलावती २०६, १ ।	कल्पयन्ति १७६, २१ ।
कर्षतः १६०, ४६ ।	कलाकर्ण १०३, १६ ।	२०६, ३३ ।	कल्पयेत् १७६, २२ ।
कर्षति १६०, ४६ ।	कलाकलाप ४३, १७ ।	कलि २, ४५ । १७, ४५ ।	कल्पयेताम् १७६, २२ ।
कर्षन्ति १६०, ४६ ।	कलाकलापाधिकृताधि-	७०, ६ ।	कल्पयेयुः १७६ २२ ।
कर्षेत् १६०, ४६ ।	शालिन् ४३, १७ ।	कलिका ६७, ८ ।	कल्पवृक्ष १६८, २६ ।
कर्षेताम् १६०, ५० ।	कमलकानननायक २७१, १८	कलिकारक १६६, ६ ।	कल्पसहार १८, ६ ।
कर्षेयुः १६०, ५० ।	कलाकेलि २२०, १२ ।	कलित १४७, २३ ।	कल्पादि २०, २८ ।
कर्षू २४३, ४६ ।	कलालण्ड १०, ४४ ।	१५७, ५३ । २४६, १७ ।	२०, ३४ । २१, २ ।

२३, १४ । २३, ४० । २४, २० । कल्यान्त ११, २१ । कल्पित २५०, ४२ । २५७, ३८ । कल्पितव्य २५०, ४४ । कल्प्य २५०, ४४ । कल्मष ३०, ३१ । १६४, ३६ । कल्माष ५१, ३४ । २४२, १८ । कल्माषक्षिन् ३६, ५४ । कल्प १२१, १७ । २४४, १६ । कल्याण ३१, २२ । २०३, ३३ । कल्याणखगमन ३०, २३ । कल्याणखवर ३०, २२ । कल्याणग्रह ३०, २० । कल्याणी ३१, २३ । २१०, ५४ । २१७, ८ । कल्लकोटि ६६, १६ । कव २५६, २२ । कवर्ग १३५, ३८ । कवलग्रह ५६, १६ । कवि ४६, ५७ । १५७, ५ । २०७, ३१ । २१५, १३ । २५५, ४० । कविता (तु) २५५, ४२ । कविसून ५०, ७ । कव्यगुज् ६, ३८ । कव्यवाहन २४०, ४३ । कशिपु ३७, ५६ । कश्य २४४, १६ । कश्यप १६७, ५७ । २२२, ६ । कश्यपनन्दन २२१, ४३ । कश्यपपत्नी ३७, २ । कश्यपभोर ६, १४ । ३७, २ । कश्यपपुत्र २६५, ३४ । कश्यपपत्न्य ५१, ३८ । २२१, ४३ ।	कषापुत्र २४२, १८ । कषाय ५७, २४ । ७५ टी, १ । कषामुत २४२, १७ । कष्ट ३१, ४५ । १४३, १६ । 'का' ५, ३ । काक २२२, २७ । काकनिञ्ज्वा ५६, ५ । काकविञ्चि ५६, ५, काकविञ्चो ५६, ६ । काकणि ६४, ७ । काकणो ६४, ७ । काकध्वज २४०, ३१ । काकनि ६४, ७ । क कनी ६४, ८ । काकिणि ६४, ८ । काकिणी ६४, २ । ६४, ८ । ६४ टी. १४ । काकिनी ६४, ८ । काकिनी ६४, ८ । काकु २१४, २० । काकोदर ५३, ५७ । २२३, ३५ । काक्षा २४६, २० । काचक १३६, १३ । काञ्चन २०३, ३३ । काञ्चनगिरि १६८, १३ । काञ्चो ६६, १६ । काण ६, ४६ । ६, ५७ । ४६, ५७ । काण्ड ६७, ३० । १०४, १६ । १२२, ११ । २५४, ३५ । २१७, ३६ । काण्डगात्र २२१, ४ । काण्डवि १६८, ५५ । काण्डवाणा २०६ २ । कात्यायन २१२, ४० । कात्यायन २३१, १ । कादम्ब २२०, ५१ । कादम्बरदन्तधावन २३, २४ । कादम्बरी २४४, २० ।	कादम्बिनी २३८, ५० । काद्रव २०२, ३६ । काद्रवेय २२२, ३६ । २२३, ३६ । कानडा २१०, ४३ । कानन १६६, ३६ । काननेश २६, ६ । कान्त १५, ३२ । २००, ३५ । २३२, ५५ । २५५, १६ । कान्ता २६, १२ । ४५, २ । २५०, ६ । २०५, २७ । कान्तार १६६, ३६ । कान्तारवासिनी २३०, ५६ । कान्ति ४३, ३ । कान्तिपति ३२, ४५ । कापिल २१२, २४ । कापिश २४४, २० । कापिशायन २४४, २० । कापिशेय २४२, ३६ । कापीशेय २४२, ३६ । काय ३ १० । २५, ४३ । ४६, ५७ । २०१, १८ । २०७, ७ । २१५, १३ । २२०, १२ । २३०, ८ । कामकनी २२०, ३४ । कामके ल १४०, ६ । कामजमुख २१६, ६ । कामजिन् २३२, ५५ । २६६, १० । कामर्तिय २, ४४ । कामद २३२, ५६ । कामधुवा = (देवधेनु) कामिह २००, ४२ । कामदेव २२०, १२ । २६६, ३२ । कामदेकादशी २०, ४० । कामधेनु २००, ४२ । कामधेनुवृत्ती २००, ४४ । कामना २४६, २० । कामन्दकीय २१३, ३८ । कामपत्नी २२०, ३४ ।	कामपाल २२५, १६ । काममह २०, ४८ । कामरूप १६७, ३६ । कामरूपिन् १६७, ३६ । २०४, ३३ । कामलना १३६, ५२ । कामलेखा २०५, ३३ । कामसख १४, १६ । १५, ३३ । कामसखा १४, १६ । कामाङ्कुश २१०, २५ । कामान्तक २६६, २ । २६६, २ । कामायुस् २२१, ४३ । काम्तरि २२७, ३७ । २६६, २ । कामिककादशी २१, ४६ । कामिन् ३७, २२ । कामिनी २६, १६ । १८०, ३६ । २०५, ७ । कामिनीमन्दिर १२३ ५२ । कामिनीवदनसौरभचोर १४ ५७ । २७१ २४ । कामिमह २०, ४८ । कामुक ३७, २२ । कामुका २०५, ७ । कामोद २१०, ५४ । काम्य ३१, २३ । २५५, १६ । काय ४४, ५४ । १२१, १७ । २४६, ४१ । कारक १२७, ४१ । कारञ्जरदन्तधावन २१, ५४ । कारण २०१, ५० । २१४, ४६ । 'कारयतः' १७८, ५४ । कारयति १७८, ५४ । कारयन्ति १७८, ५४ । कारयते १७८, ५७ । कारयते १७८, ५७ । कारयित्वा ६३, १८ । 'कारयेत्' १७८, ५५ ।

कारयेत १७६, १ ।	कमु'कधर २६, ५१ ।	कालप्रभान १५, ४५ ।	कालिन्धी २४१, ४८ ।
कारयेताम् १७८, ५५ ।	कमु'कमृत् २६, ४८ ।	कालप्रिय २५६, १६ ।	कालीज ५१, ४८ ।
कारयेते १७८, ५७ ।	कार्य ८, ६ । १३३, २६ ।	कालबल १४२, ३४ ।	कालीतनय ५१, ५० ।
कारयेताताम् ७६, २, ८ ।	२१४, ४६ ।	कालभगिनी २६८, २७ ।	कालीपुत्र ५१, ५० ।
कारयेयुः १७१, ५५ ।	कार्यसिद्धि १३१, १२ ।	कालभवन १२४, १८ ।	कालीभव ५१, ५० ।
कारयेयन् १७६, २ ।	कार्शानव ५, ४३ ।	कालभाग = (कालांशः)	कालीभी २४१, ४८ ।
कारस्कर १३८, ५४ ।	कार्शायण ५८ टी० ३ ।	११६, १५ ।	कालीभू ५१, ५० ।
कारिका १३०, १६ ।	६०, २४ । ६०, २४ ।	कालभृत् ३२ १६ ।	कालीय २२२, ४५ ।
२४० १८ ।	६४, १७ ।	कालमैत्रवाण्ठमी २३, ३३ ।	कालीवारि २६६, १५ ।
कार १३६, २७ । २३६,	कार्शायण ६०, २१ ।	कालमान ६७, २७ ।	कालीव्रत २१, ७ ।
३२ ।	कार्षिक ५८, टी० ३ ।	कालयुक्त १७, ११ ।	२३, २४ । २४, २० ।
कारक १३६, २७ ।	६०, २१ । ६०, २४ ।	कालगति २३१, २ ।	कालीसूनु ५१, ५१ ।
कार्तवीर्य	कार्षिण २२७, १० ।	कालरात्रिसहामी २२, ४३ ।	कालेय ५१, ५१ ।
कार्तस्वर २०३, ३४ ।	कार्ष्य ७, ५६ ।	काललव = (कालांशः),	कालेयवैरिन् १६७, ३७ ।
कार्तान्तिक २५६, १८ ।	काल ५, ३७ । ११, ३ ।	कालविषय २५६, २२ ।	कालोक्षित् १५, ४० ।
कार्तिक १४, १६ । १४,	११, ३५ । १४, ७ ।	कालविद् २५६, १५ ।	काल्य १२, २७ ।
४० ।	१५, २३ । ५१, ५७ ।	कालवृन्त २०२, ४४ ।	काव्य २७, २६ ।
कार्तिकपूर्वज १४, ३७ ।	५३, ३४ । ५६, ३६ ।	कालसुत, ५५, २२ ।	४६, ५७ ।
कार्तिक.पुत्र १४, ४३ ।	५५, ३० । ६७, २६ ।	कालहोरा १५६, ५४ ।	काव्यसुत ५०, ८ ।
कार्तिकावरज १४, ४३ ।	८६, ३१ । २०७, ७ ।	कालहोरेणवल १४२, ५२ ।	काशकृत्स्न २१२, १७ ।
कार्तिकिक १४, ४० ।	२४१, ३१ । २२६, १ ।	काला ७, ५५ ।	२१२, १७ ।
कार्तिकी २३, २८ ।	कालकण्ठ २२७, ३७ ।	कालास्था ७४, ३२ ।	काशीनाथ २२८, २५ ।
कार्तिकेय २३ ५६ ।	कालकुण्ठ २१५, ५१ ।	कालायनी २३१, २ ।	काश्यप ३२, १६ ।
कार्तिकेयनिधि २, ३६ ।	कालकुन्ध २१५, ५१ ।	कालांश ११६, १५ ।	२४२, ५६ । ३७, ८ ।
कार्तिकेयनेत्रवाहोर्नामन्	२४१, ३१ ।	कानांशक ११६, १५ ।	काश्यपसुत २२१, ४४ ।
७७, २२ ।	कालकूट २४१, ३१ ।	कालिका २३१, २ ।	काश्यपि ३३, १६ ।
कार्तिकेयप्रसू = (दुर्गा)	कालकृत् ३२, १६ ।	कालिनी ६, ७ ।	२२१, ४४ । ३६, ४ ।
कार्तिकेयमुख ७५ २८ ।	कालकृत ३२, ४६ ।	कालिन्दी २२५, १३ ।	काश्यपी ६, १५ ।
कार्तिकेयवन = (शंख),	कालज्जमा २३१, १ ।	२२५, ५३ । ३५, ५६ ।	४५, ३ । ३७, २ ।
कार्त्ति कोत्सव = (कार्तिकी-	कालगेह १२४, १४ ।	कालिन्दीकषण २२५, १७ ।	काश्यपीकले वरोद्धव
पूर्णिमा),	कालग्रन्थि १६, २० ।	२६६, २७ ।	३४, ४२ ।
कार्पास २०२, ४८ । २०२,	कालचक्रोदशा १४४, १४ ।	कालिन्दीप्रसू ३५, २७ ।	काश्यपीकुमार ४४, २७ ।
५१ ।	कालज्जर २२७, ३७ ।	कालिन्दीभेदन २२५, १७ ।	काश्यपीज ४३, ५० ।
कार्पासक २०२, ५१ ।	कालज्जरी २३१, १ ।	२६६, २७ ।	काश्यपीतारा १६, १५ ।
कार्पासतूल २०२, ५४ ।	कालदण्ड ६, ४३ । ६, ६०	कालिन्दीसू ३२, ४६ ।	काश्यपेय ३२, ४६ ।
कार्पासफल	कालदमनी २३१, १ ।	कालिन्दीसोदर २४१, ३१ ।	४३, ५० । ५५, ५३ ।
कार्पासास्थि २०२, ४८ ।	२६६, ६ ।	कालिय २१६, २८ ।	काव्यपुण्य ४३, ५० ।
कार्पासिका	कालधर्म २२१, ३१ ।	कालिपदमन २१६, २० ।	काण्ड १३६, ११ । २४१, १०
कार्पासी २०२, ४६ ।	कालनेमि २१६, २७ ।	२६६, १४ ।	काण्डतक्ष १३६, ३० ।
कामुक २६, ४४ । १०४,	कालनेमिहर २१६, १६ ।	कालिषशासन २६६, १५ ।	१६८, ४५ ।
१६ । १३०, १५ । २१८,	२६६, १४ ।	काली १२, ६३ । २४२, ७	काण्डतक्षक १३६, ३० ।
४१ । २२१, १० ।	कालनेम्परि २१५, १४ ।	२३०, १८ । २३८, ५० ।	काण्डा ११, ३२ । ६७, ३२ ।
	२६६, १४ ।	२३६, ५० ।	२३३, ३२ ।

काष्ठाधिः ११, १५ ।
 काष्ठाद्वय ११, ३४ ।
 काष्ठाद्युज् ७६, २१ ।
 कासर २३०, ३ ।
 कासार १६६, ५० ।
 काहल १३०, ६ ।
 काहली २४३, ४० ।
 किवा २०, १५ ।
 किस्तुघ्न १०, ५६ ।
 किङ्कर १२१, ५५ ।
 किञ्चन २०, ८ ।
 किञ्चित् २०, ८ ।
 किञ्चित्पाणि ५६, १६ ।
 किट्टवर्जित=(मलरहित)
 किरालात २३६, ३३ ।
 किष्किन् ३८, ६ ।
 किन्धिन् ३८, ६ ।
 किन्नर २०४, ३० ।
 २०५, ५० । २४६, ५४ ।
 किन्नरी २०६, ३ ।
 किन्नरेश २४५, ४८ ।
 किन्नरेश्वर २४५, ४८ ।
 किम् २०, १५ ।
 किमु २०, १५ ।
 किमुत् २० १५ ।
 किमुन २०, १५ ।
 किमूत २०, १५ ।
 किम्पुरुष २४६, ५४ ।
 किम्पुरुषेश्वर २४५, ४८ ।
 किरण ३२. १७ । ६१,
 २ । १४३, ११ ।
 किरणमालिन् ३३, ४१ ।
 किराती २३१, २ ।
 किरिट २२६, ३४ ।
 किरोटि २४३, २१ ।
 किरोटि २४३, २१ ।
 किर्मीर ५१, ३४ ।
 किल्बिष ३०, ३२ ।
 किलालिन् २४५, ४६ ।
 किशोर ३२, १७ ।
 किष्कु ६५ टि० २४। ६६,
 १८ । २१३, ४६ ।

किष्कुचतुः शत ६६, २८ ।
 'की' ५, ३ ।
 कीकस २४३, १७ । २२६,
 ४४ ।
 कीकसमुख २२२, ६ ।
 कीचक १२६, २३ ।
 कीट २५, ५० । २६, ३६ ।
 २८, १६ । २८, ३६ ।
 १३५, ३ ।
 कीटराशि २८, ३६ ।
 कीन २४२, ५६ ।
 कीनाश २४१, ३२ । २४२,
 १८ ।
 कीर्ति १२४, ४२ ।
 कीर्ति २४६, १८ ।
 कीर्तिस्थान १२४, ५५ ।
 कील १०६, ७ ।
 कीलक १७, ७ ।
 कीला २३६, ४५ ।
 कीलाल ७, ४२ । ४४,
 ४५ । १२२, २८ । २१७,
 ४४ । २४२, ५१ ।
 कीलालधि २१८, १३ ।
 कीलालप २४१, ५० । २४२,
 १८ ।
 कीलालेश ८, ६ ।
 कीलिनी ४५, ३ ।
 कु ४५, ३ । १२२, ८ ।
 कुकील २०३, ५२ ।
 कुकुमार ४३, ५१ ।
 कुकुर २२२, २७ ।
 कुकूल २४०, २७ ।
 कुक्कुट=(चरणायुधः)
 कुक्कुटध्वज २३२, ५६ ।
 कुक्कुर १३७, ५० ।
 कुक्षि २३२, ५२ ।
 कुक्षयिनि २४०, ३२ ।
 कुगुणा १०४, ५ ।
 कुचन्द्रसूनु ५६, १५ ।
 कुचि १३८, ५४ ।
 कुज ५७, ७ । १०७, ४३ ।
 १३८, ५४ । १४४, १८ ।
 २३६, १७ ।

कुजन्मन् ४३, ३३ ।
 कुजनन=(भौमः)
 कुजनि ४३, ३३ ।
 कुजाष्टम=(विवाहे दोष-
 विशेषः),
 कुजीवा १०४, ५ ।
 कुज्या १०४, ५ ।
 कुज्योनिष ४३, ७ ।
 कुञ्चित ४३, ३३ ।
 कुञ्ज १३८, ५४ ।
 कुञ्जर २३१, २२ । २४४,
 ५० ।
 कुञ्जार ३२, १७ ।
 कुट २७, ४ । १२२, ११ ।
 १३८, ५४ । २०३, १३ ।
 २०३, ५२ ।
 कुटप ६२, १६ । ३६, ३६ ।
 कुटर ३८, १० ।
 कुटार १३०, ५४ ।
 कुटि १२२, १२ । २०३,
 १३ ।
 कुटिल ४३, ३३ ।
 कुटिलभुक्ति १०६, २७ ।
 कुटिला=(नदीविशेषः),
 १०६, ३७ ।
 कुटी २०३, १३ ।
 कुटीर १२२, २८ । २०३,
 १४ ।
 कुटुम्ब १२१, ३६ ।
 कुटुम्बिनी २०५, २७ ।
 कुट्टार २०३, ५३ ।
 कुट्टीर २०३, ५३ ।
 कुठ १३८, ५५ ।
 कुठास १३८, ५५ ।
 कुठि १३८, ५५ ।
 कुड २४५, ४६ ।
 कुडप ६२, १७ ।
 कुडव ६१, ३१ । ६१, ३३ ।
 ६१, टी. १ । ६२, १७ ।
 ६३, २ । ६३, १७ ।
 ६३, टी. १३ ।
 कुणप २४२, १६ ।
 कुण्डा २३१, २ ।

कुण्डनपुरपतिकन्या २२५,
 ८ ।
 कुण्डलिन् ६, ३० । ५३,
 ४६ । २४३, २५ ।
 कुतनय ४३, ५१ ।
 कुतनु २४५, ४६ ।
 कुतनुभव ४४, १० ।
 कुलप १२, ३६ । ३२, १७ ।
 २३६, ७ ।
 कुतल १२२, २६ ।
 कुतापक ३६, ५५ ।
 कुतुप १२, ३६ ।
 कुत्थ १३०, ३२ ।
 कुत्र २०, २ ।
 कुत्रचित् २०, ३ ।
 कुत्रापि २०, ६ ।
 कुत्सा २४४, २७ ।
 कुत्सित २४६, ४० । २४४,
 ३५ ।
 कुदर ३८, १० ।
 कुदायाद ४३, ५१ ।
 कुदारक ४३, ५१ ।
 कुदिन १२, २१ ।
 कुधर २०३, ५३ ।
 कुध्र २०३, ५३ ।
 कुनन्द २४६, ३६ ।
 कुनन्दन ४३, ५२ ।
 कुनाभि २४६, ३२ ।
 कुन्ती २४५, ३ ।
 कुन्धु २०६, १८ ।
 कुन्द २१५, १४ ।
 कुन्द्रा २३१, ३ ।
 कुपारिधि ६६, १ ।
 कुपुत्र ४३, ३३ ।
 कुपूय २४४, ३५ ।
 कुप्य २४६, ३० । २२८,
 ४६ ।
 कुबेर ११८, २१ । २३६,
 २३ । २४५, ४६ ।
 कुबेरजनक २४६, ४५ ।
 कुबेरनिधिरक्षक २४७, २ ।
 कुबेरपत्नी २४६, ४३ ।
 कुबेरपुत्र २४६, ५२ ।

कुबेरपुरी २४६, १२ ।	कुमुदिनीदयित ४१, ४०	कुरङ्गलक्ष्मन् ४०, २१ ।	२०२, ४४ ।
कुबेराम्बा २४६, ४४ ।	कुमुदिनीनायक—(चन्द्रः)	कुरङ्गलक्ष्मप्रभव ४६, ५१ ।	कुलदेवता २३१, ३ ।
कुब्ज २५३, २३ ।	कुमुदिनीपति ४१, १५ ।	कुरङ्गलाछन ४१, १७ ।	कुलधारक ४५, ३३ ।
कुभव ४३, ३५ ।	२६२, २० ।	कुरङ्गलोचना २६, २६ ।	कुलपर्वज २०३, ५३ ।
कुमध्यरेखा ६६, १३ ।	कुमुदिनीपतिपात ५४, २६ ।	कुरङ्गवक्त्र २७, १ ।	कुलशैल २०३, ५३ ।
कुभा ११५, ३७ ।	कुमुदिनीपतिपुत्र ४६, ५० ।	कुरङ्गास्य २६, ५७ ।	कुला २३१, ३ ।
कुमार ४५, ४५ । १२२,	कुमुदिनीप्राणेश्वर ४१, ५० ।	कुरङ्गास्यक २७, १ ।	कुलाबल ७६, १४ ।
५१ । १२६, २७। १३४,	कुमुदिनीरमण ४१, ४० ।	कुरङ्गीदृश २६, २२ ।	२०३, ५४ ।
४०, १४० । ४०, २३२।	कुमुदिनीवधूवर ४१, ५० ।	कुरट ३८, १० ।	कुलाद्रि २०३, ५४ ।
५६ ।	कुमुदिनीवनभक्त ४१, ५१ ।	कुर ४६, ३६ । २०७, ८ ।	कुलाय २२२, ३६ ।
कुमारक १४०, ४१ ।	कुमुदिनीविपिनविकासिन्	'कुर' १७८, २६ ।	कुलाल २२२, २७ ।
कुमारसू २२६, १५ ।	२७१, १६ ।	कुरक्षेत्र १००, १३ ।	कुलि २१३, ४६ ।
कुमारिका २६, २१। १३४,	कुमुदिनीश ४०, २० ।	'कुरुत' १७८, २६ ।	२१३, ४६ ।
४२ । २०८, ३८ ।	कुमुदिन्यसुनायक ४१, ५४ ।	कुरुतः १७८, २१ ।	कुलिक २२२, ४५ ।
कुमारी २६, १६ । १००,	कुमुदेकबन्धु ४१, १६ ।	कुरुतः १७८, २१ ।	कुभिर २५, ५१ ।
३ । १३४, २०८, ३६।	कुमुदेश ३६, १४ ।	कुरुतम १७८, २६ ।	कुलिश २३८, ११ ।
२३१, ३ ।	कुमुद्वती ४२, ३६ ।	कुरुतात् १७८, २८ ।	कुलिशधरतारा ७, २७ ।
कुमारीतल्लज २५५, १३ ।	२११, ३५ ।	कुरुतात् १७८, २६ ।	कुलिशधरनुत ४८, ४१ ।
कुमुद् ४२, ३६ ।	कुमुद्वतीबन्धु ४१, १६ ।	कुरुताम् १७८, २८ ।	कुलिशभूतारा ७, २७ ।
कुमुद १५४, ५४ । १५४,	कुमुद्वतीश ४०, २१ ।	कुरुते १७८, ३७ ।	कुलिशभूतसचिव ४८, ४१ ।
५६ । २३४, ३१ ।	कुमुद्वतीशत्रु ३४, १७ ।	१७८, ४० ।	कुलीनस २१७, ३६ ।
कुमुदकाननबन्धु ४१, ४८।	कुमुद्वतीसुहृद् ४१, १६ ।	कुरुष १७८, २२ ।	कुलीर २५, ५२ ।
कुमुदकाननबान्धव ४१,	कुम्भ २५, ३० । २७, ४ ।	कुरुषः १७८, २२ ।	१३५, ३ । २२२, ५० ।
५३ ।	२८, ८ । २८, २२ ।	कुरराजसेना ७७, १५ ।	२७१, ४२ ।
कुमुदगहनबन्धु ४१, ४६ ।	२८, ४१ । २८, ४५ ।	कुरुविस्त ६०, ७ ।	कुलशि २३८, २ ।
कुमुदपतिरिपु ५४, २६ ।	२८, ५१ । ५६, ४२ ।	कुरुह १३८, ५५ ।	कुलेश्वर २२८, २५ ।
कुमुदबन्धु ४०, २० ।	कुम्भधर २७, ६ ।	'कुर्मः' १७८, २३ ।	कुलेश्वरी २३१, ३ ।
कुमुदबान्धव ४१, १४ ।	कुम्भभव १६६, ५६ ।	कुर्यात् १७८, ३१ ।	कुल्य २४३, १७ ।
कुमुद्वती ४२, ३८ ।	कुम्भभूत २७, ५ ।	कुर्याताम् १७८, ३१ ।	२२६, ४५ ।
कुमुदवनबन्धु ४१, ३८ ।	कुम्भयोनि १६६ ५६ ।	कुर्युः १७८, ३१ ।	कुल्या २४३, ४६ ।
कुमुदवनसुबन्धु ४१, ४६ ।	कुम्भराशि २७, ५४ ।	कुवः १७८, २३ ।	कुव ४२, ३२ ।
कुमुदवण्डवोषप्रद ४१, ५४ ।	कुम्भसम्भव १६६, ५६ ।	कुवंते १७८, ३७ ।	कुवल ४२, ३३ ।
कुमुदाकरबन्धु ४१, ३६ ।	कुम्भिन् २३२, २२ ।	कुर्वन्ति १५५, २३ ।	कुवलय ४२ ३३ ।
कुमुदाकरबान्धव ४१, ५० ।	२४३, ३६ ।	१७८, २१ ।	कुवलयाय ४१, १७ ।
कुमुदात्मबन्धु ४१, १५ ।	कुम्भिनी ४५, ३ ।	कुर्वन्तु १७८, २८ ।	कुविस्तृतिदल ६६, ६ ।
कुमुदानन्दकर ४१, ३६ ।	कुम्भीनस २२३, ३६ ।	कुर्वति १७८, ३७ ।	कुवीणा २०६, ३ ।
कुमुदानन्दन ४१, १५ ।	कुम्भीर २६, ५५ ।	कुर्वीत १७८, ३८ ।	कुवेल ४२, ३३ ।
कुमुदाह्वय २२८, ५० ।	२४३, ३७ ।	कुर्वीयाताम् १७८, ३८ ।	कुघ १२२, १२ ।
कुमुदिनी ४२, ३८ ।	कुरङ्ग २६, ५५ ।	कुर्वीरन् १७८, ३८ ।	१५६, ४३ । २१७, ३७ ।
२६२, १६ ।	४२, १८ । २४४, ५५ ।	कुल १२१, १७ ।	कुशकेतु २०७, ३१ ।
कुमुदिनीकानननायक	कुरङ्गनयना २६, २६ ।	१२२, १२ । १५६, ३६ ।	कुशग्रहणी २२, ३ ।
४१, ५५ ।	२०५, ७ ।	२०३, १४ ।	कुशाद्वीप ७६ टी० २ ।
	कुरङ्गमूर्धन् ५, ६० ।	कुलन्य २०२, ७ ।	कुशरीर २४५, ४६ ।

कुशल ३१, २३। २५५, २५।	कर्मजयन्ती २१, १०।	कृतास्वद १४६, ५१।	कृष्णजन्माष्टमी २१, ६२।
कुशाग्रोयमनि २५५, ३७।	कर्मद्वादशी २३, ५६।	१५४, ४८।	कृष्णनात २२६, ४।
कुशीद २४६, ४।	कूल=(तट)	कृति ७६, २०। १११, ३१।	कृष्णद्वादशी २१, ३१।
कुशेधय ३६, ३६।	कूचक=(तट)	१३३, २६। २२८, ४२।	कृष्णवाम्बुद २३८, ५०।
कुषाकु २३६, ७।	कूलकूष २१८, १३।	कृतिद्वय ८१, २७।	कृष्णपक्ष १४, ३।
कुषिन् २३२, २२।	कूलकूषा २४३, ४६।	कृतिन् २५५, २६।	कृष्णापङ्कला २३१, ४।
कुषीद २४६, ४।	कूलवती २४३, ५०।	२५५, ४०।	कृष्णप्रभ ५२, २१।
कुष्माण्ड २३०, ३७।	कुष्माण्ड २३०, ३७।	कृतिपुत्र ८१, २७।	कृष्णभोगी २३१, ४।
कुष्माण्डक २३०, ३७।	कुष्माण्डक २३०, ३७।	कृतीन्द्र २५५, ४३।	कृष्णवक्त ११८, १५।
कुसीद २४६, ५।	कुष्माण्डनवमी २३, १७।	कृति = (चर्म)	कृष्णवचि ५२, २२।
कुसीदिक २४६, १।	कृकर २४५, २३।	कृतिका ३, ६०।	चण्डाला ५६, ६।
कुसुत ४३, ३४।	कृच्छ्र ३१, ४५।	४, १४। ५, ४४।	कृष्णवर्मा ५३, ५७।
कुसुम १३०, ६।	कृत १७, ३६। ७५, २।	६, १५।	कृष्णवर्मन् २३६, ८।
२०५, ३८। २२१, ७।	१५४, ५४।	कृतिकाभव ४०, २२।	कृष्णवासस् ५२, २२।
कुसुमधन्वन् २२०, १३।	कृतकर्मन् २२५, २६।	कृतिकासम्भव ४१, १८।	१५३, १५।
कुसुमप्रतिष्ठा १३३, ४५।	कृतकृत्य २५५, २६।	कृतिकासुत २३३, १।	कृष्णगृह २४२, २।
कुसुमबाण २२०, १३।	कृतत्याग ६२, १५।	कृतिवासस् २२७, ३८।	कृष्णस्वस् २३१, ४।
कुसुमशर २२०, १४।	कृतपद १४६, ५०।	कृत्य १३३, २६।	कृष्णा २३१५। २४३, ५०।
कुसुमाकर १५, ३३।	१५४, ४७। १५४, ५३।	कृत्येन्द्रिय २१८, ५३।	कृष्णाग्रज २२५, १७।
कुसुमागम १५, ३३।	कृतमुख २५५, २६।	कृत्रिमाचारिन् २१, ३४।	कृष्णात्मज ५५, २२।
कुसुमायुध २२०, १३।	कृतयुग १७, ३६।	कृत्वा ६३, १८।	कृष्णात ११५, ६।
कुसुमेषु २२०, १३।	कृतयुगादि २३, १६।	कृत्स्न ८६ ११। २१४, ४७।	कृष्णाम्बर ५२, २२।
कुसुम्भ ३८, ३।	कृतसंख्यक ७२, ७।	कृपाद्वैत २०७, ३१।	कृष्णाचिस् २३६, ६।
कुसुन्तु ४३, ३४।	कृतसंस्था १५५, १।	कृपीट १२२ २६। २१७, ३७।	कृष्णावतार ७७, ६।
कुह २४५, ५०।	कृतस्थिति १४६, ५०।	कृपीटयोनि २३६, ८।	कृष्णाष्टमी २३, ३३।
कुह = (अन्धकार)	१५५, १।	कृष ४३, ७। ५४, ४४।	२४, ५३।
कुहरित २५६, १८।	कृतस्मरण २५०, १६।	६१, २३। २५३, ४०।	कृष्णास्या २, ५५।
कुहावती २३१, ३।	कृतहस्त २५५, २६।	कृषाबल ३१, १६।	कृष्णिका ६१, ४।
कुह ३, ४।	कृताक्रमण १५७, ३८।	कृषारूपक ६१, २३।	कृष्णतर १३, ६१।
कुह ३, ४।	कृताधिकार १४७, २३।	कृषाङ्ग ५२, ६।	कृष्णपदविशेष
कुह्वरी ४५, ३।	१५७, ५६।	कृषानु ५, ४४। २३६, ८।	'के' ५, ४।
कू ५, ३।	कृतान्त ५, ३७। २४१, ३२।	कृषानुरेतस् २२७, ३।	केकशाक्ष २४५, ५०।
कूल २४०, २७।	कृतान्तजनक ३४, १८।	कृषेतर=(स्थूल)	केकिन २३३, ४१।
कूजन २५६, १६।	कृतान्तभवन १२५, २१।	कृष्टि २५५, २७।	केतन ५४, ४८। २०३, १४
कूजित २५६, १६।	कृतायतन १४६, ५०।	२५५, ४०।	२१७, ३०।
कूट ६७, ३०।	१५४, ३५। १५४, ४३।	कृष्ण १३, ५४। १४, ७।	केतर २०३, १४।
१३०, १५। १३४, ४६।	कृतारोहण १५७, ४६।	५१, ५७। ५३, ३६।	केना ५४, ४८।
कूटकृत् २२७, ३७।	कृतार्थ २५५, २६।	११८, १५। ५३, ३६।	केतु ३१, ५३। ५४, ४४।
कूणिका ११६, ६।	कृतावस्थान १४६, ४५।	२२६, ५२।	५५, १७। ६६, ३०।
कूर्वना २०, ४८।	१५३ ६६। १५६, ५६।	कृष्णगम ११५, ६।	१४४, १६। २१७, ३०।
कूर्वनी २०, ४८।	कृताश्रय १४६ ५०।	कृष्णचतुर्दशी २४, ५३।	२५८, ५६।
कूर्म २५, ५१। १३०, ६।	१५४, ४३। १५४, ४५।	कृष्णजननी २२६, ६।	केदार १२२, २६।
२४५, २५। २१६, ३३।		कृष्णजयन्ती २१, ६१।	१३०, १७। २२७, ३६।

केदारिका २१०, ४४ ।	कैटभ २१६, २८ ।	१०३, २४ । १०३, २५ ।	कौज २७, २४ ।
केन्द्र १०१, १३ ।	कैटभजित् २१५, १५ ।	कोटिगुणा १०४, ६ ।	कौटिल्यायंशास्त्र २१३, ३८ ।
केन्द्रच्युति ११०, ६ ।	२६६, १६ ।	कोटिजीवा १०४, ६ ।	कौटुम्ब १२१, ३६ ।
केन्द्रमायुष् १४१, ५४ ।	कैटभारि २१५, १५ ।	कोटिज्या १०४, ६ ।	कोणप २४२, १६ ।
केन्द्रभाग १०१, १६ ।	२६६, १६ ।	कोटिभाग १०३, ३३ ।	कोणुक १२६, ३६ ।
केन्द्रलव १०१, १६ ।	कैटभी २३१, ५ ।	कोटिलव १०३, ३३ ।	कौपोदकी २१६, ५० ।
केन्द्रांश १०१, १६ ।	कैरव ४२, ३६ ।	कोटिश्री २३१, ५ ।	कौवेरी २३४, ६ ।
केन्द्रांशक १०१, २० ।	कैरवकाननाधिनायक	कोटी १०३, २४ ।	कौमार ५७, २० ।
केन्द्रादिवल १४२, ३८ ।	४१, ५५ ।	कोटीर २२६, ३५ ।	२१२, १२ ।
केन्द्रिन् १४७, ३२ । १६६,	कैरवबन्ध ४०, २२ ।	कोट्यंश १०३, ३३ ।	कौमारी २१०, ४६ ।
३७ ।	कैरवबान्धव ४१, १८ ।	कोट्यंशक १०३, ३४ ।	२३०, २१ । २३५, ४३ ।
केन्द्रम १२६, ५१ ।	कैरववनबन्ध ४१, ४० ।	कोडन १५, २६ ।	कौमुद १४, ४० ।
केरलीय २११, ५४ ।	कैरववनबान्धव ४१, ५२ ।	कोडा २१०, ४४ ।	कौमुदिनीपति २६२, १६ ।
केलिकला २२०, ३४ ।	कैरववनेश ४१, १८ ।	कोण ५१, ५७ ।	कौमुदी ४२, १० ।
केलिकलावती २२०, ३५ ।	कैरवविकाशित् ४१, १८ ।	कोणप १५४, ३० ।	२६२, १६ ।
केलिकल २३०, ३८ ।	कैरवविकाशित्	२४२, १६ ।	कौमुदीचार २२, ५६ ।
केलिनी ४५, ४ ।	४१, ४१ ।	कोणशङ्कु १०६, १५ ।	कौमुदीजीवन ४२, ४१ ।
केवलिन २०६, ६ ।	कैरविली ४२, ३८ ।	कोदण्ड २६, ४४ ।	कौमुदीजीविन् ४२, ४२ ।
केश = (मूर्धजः)	कैरविलीपति ४१, १६ ।	१०४, १६ । २१८, ४१ ।	कौमुदीपति ४०, २२ ।
केशकीट ६५, १६ ।	कैरविलीवनिताजनभर्तृ	कोदण्डधर २६, ५१ ।	कौमोदकी २१६, ५० ।
केशट २१५, १४ ।	४१, ५८ ।	कोदण्डमृत् २६, ४६ ।	कौमोदी २१६, ५० ।
केशपाशित् ५४, ५१ ।	कैरविलीवनेश ४१, ४१ ।	कोद्रव २०२, ६ । २०२, ३६ ।	कौपि २६, ३६ ।
२२६, ३२ ।	कैरविलीश्वर ४१, १६ ।	काप = (क्रोधः)	कौपिक २६, ३७ ।
केशपाशिलचर ५४, ५८ ।	कैलती २२०, ३५ ।	कोपना २०५, २१ ।	कौपिन् २६, ३६ ।
केशव २१५, १५ ।	कैलाल ७, ४२ ।	कोपनी २०५, २१ ।	कौप्यं २६, ३६ ।
केशाधिवासन १३४, १५ ।	कैलास २४६, ४७ ।	कोपवादिन् २२७, ३६ ।	कौमं २१३, ५ ।
केशान्त १३६, ५६ ।	२२७, ४५ ।	कोपिनी २०५, २१ ।	कौल १४७, १७ । १५६,
केशान्तकर्मन् १३६, ५६ ।	कैलासनाय २४५, ५० ।	कोमल २१७, ३७ ।	३६ । १५६, ४५ ।
केशान्तकर्म्य १३६, ५७ ।	कैलासनिकेतन २२८, २५ ।	कोरण २५६, २१ ।	कौलव १०, ४६ ।
केशान्तक्रिया १३६, ५७ ।	कैलासौकस् २४५, ५० ।	कोरदूषक २०२, ३६ ।	कौश १४७, १७ । १५६,
केशिन् २१५, १५ ।	'को' ५, ४ ।	कोपि २६, ३६ ।	४३ । १५६, ५० ।
२१६, २८ ।	कोक ३७, २३ ।	कोल ५१, ५७ । ६०, ३४ ।	कौशिक २१०, ३२ ।
केशरिन् २६, २ ।	२१५, १६ ।	६१, २३ । २२७, ३६ ।	कौशातकी २००, ५ ।
२३१, ४२ ।	कोकनदच्छवि ४४, २७ ।	कोलद्वय ५६, २८ । ६३, ६ ।	कौसुम्भवासस् ३२, ४२ ।
केशिसूदन २१६, २० ।	४४, ५० ।	कोविद ४५, ४५ ।	२५६, ५४ ।
२६६, १५ ।	कोकबन्धु ३२, ४६ ।	४७, ७ । १७६, ५ ।	कौस्तुभ २१६, ५४ ।
केशिहन् २१६, २० ।	कोकहित १२, ६ ।	२५५, ४३ ।	कौस्तुभलक्ष्मक २१५, १६ ।
२६६, १५ ।	कोकिलाव्रत २१, ३० ।	कोविदोच्च २५५, ४६ ।	कौस्तुभलक्ष्मस् २१५, १६ ।
केशी २२६, ३२ ।	कोजागर २२, ५५ ।	कोश २४६, २८ ।	कौस्तुभोरस् २१५, १७ ।
२३१, ५ । २४१, ४२ ।	कोटन १५, २६ ।	२४६, २६ । २३८, १६ ।	ऋतु २०१, २४ । २०७ ।
केशरिन् २३१, ४३ ।	कोटपुर ६६, २३ ।	कोशस्थान ५७, ४१ ।	६ । २०८, २१ ।
३८, १० ।	कोटवी २३१, ५ ।	कोष १२१, ३४ ।	ऋतुवसिन् २२७, ३६ ।
कैकसेय २४२, १६ ।	कोटि ७३, १ । ७३, १० ।	१३८, ३७ । २४६, २६ ।	ऋतुपुष्प २१५, ५१ ।

क्रमुयुज् १६७, ३६ ।	क्रियते' १७८, ४६ ।	क्रोधा २११, ३७ ।	क्षणादाधिनायक ४१, ४१ ।
क्रमुमुजापतिपूज्य ४८, ५५ ।	क्रियन्ते १७८, ४६ ।	क्रोधिन् १७, ५ ।	क्षणादाधिप ४०, २३ ।
क्रमुषाला १३८, २३ ।	क्रिया १३३, २७ । १३३, ३० ।	क्रोश ६५ टी. १४ । ६६, ३४ ।	क्षणादाधिभू ४०, २३ ।
क्रमुक २४७, ५३ ।	क्रियेते' १७८, ४६ ।	क्रोशचतुष्टय ६७, ७ । ६८, २६ ।	क्षणादानायक ४१, १६ ।
क्रम ४६, ४५ । ७४, ३२ । २११, ४४ । २५२, २५ ।	क्रियेन्द्रिय २१८, ५४ ।	क्रोशद्वय ६६, ४२ ।	क्षणादापति ४०, २४ ।
क्रमज्या १०४, ७ ।	क्रोडतः' १६३, ५२ ।	क्रोशयुग ६६, ४२ ।	क्षणादेश ३६, १४ ।
क्रमण ४६, ४५ । ११०, ८ । २१३, ४४ ।	क्रोडति १६३, ५२ ।	क्रोशी ६६, ३४ । ६७, ७ ।	क्षणाद्वय ११, ३४ ।
क्रमविपर्यय २५२, २७ ।	क्रोडन्ति १६३, ५२ ।	क्रौञ्च २३३, २६ । २३, १ ।	क्षणाप्रभा २३८, ४२ ।
क्रमुक २४०, १५ ।	क्रोडते १६३, ४७ ।	क्रौञ्चदारणा २३३, १ । २६६, १० ।	क्षणांश १०८, १५ ।
क्रय २४७, ५३ ।	क्रोडन्ते १६३, ४७ ।	क्रौञ्चद्वीप ७६ टी. २ ।	क्षणांशु २३८, ४२ ।
क्रयकर्तृ २४८, ४ ।	क्रोडत् १६३, ५३ ।	क्रौञ्चवैरिन् २३३, १ । २६६, १० ।	क्षणाका २३८, ५२ ।
क्रयविक्रय २६, ३३ । २४७, ५१ ।	क्रोडेत १६३, ४६ ।	क्रौञ्चवैरिन् २३३, १ । २६६, १० ।	क्षणिनी १२, ६३ ।
क्रयविक्रयक २४७, ४३ ।	क्रोडेताम् १६३, ५३ ।	क्रौञ्चवैरिन् २३३, १ । २६६, १० ।	क्षत १२३, ६ ।
क्रयविक्रयकर्तृ २४७, ४३ ।	क्रोडेतै १६३, ४७ ।	क्रौञ्चवैरिन् २३३, १ । २६६, १० ।	क्षतज ४४, ४५ ।
क्रयविक्रयद्रव्य २४७, २५ ।	क्रोडियाताम् १६३, ४६ ।	क्रौञ्चवैरिन् २३३, १ । २६६, १० ।	क्षति १२३, ७ । २४६, ११ ।
क्रयविक्रयस्थान २४७, २६ ।	क्रोडियुः १६३, ५३ ।	क्रौञ्चारि २३३, २ ।	क्षत्रिय १३४, ५४ ।
क्रयविक्रयिन् २४७, ४४ ।	क्रोडेरन् १६३, ५० ।	क्लीबयोग १२६, ४८ ।	क्षन्तव्य = (क्षमणीयः), 'क्षपयतः' १६२, ५७ ।
क्रयाणक २४८, १० ।	क्रुञ्च २३३, २६ ।	क्लेदु ३८, ३१ ।	क्षपयति १६२, ५७ ।
क्रयारोह २४७, २६ ।	क्रुष्ट ३८, ३१ ।	क्लेश ३१, ४२ ।	क्षपयन्ति १६२, ५७ ।
क्रयिक २४८, ४ ।	क्रूर ३, ५० । ४३, २७ । ५१, ५७ ।	क्व २०, २ ।	क्षपयेत् १६३, २ ।
क्रयिन् २४८, ४ ।	क्रूरकृत् ४३, ३४ ।	क्वङ्क् २०२, ३७ ।	क्षपयेताम् १६३, २ ।
क्रय्य २४८, २१ ।	क्रूरद्वपय ५२, ४८ ।	क्वचन २०, ४ ।	क्षपयेयुः १६३, २ ।
क्रव्य २४२, ५६ ।	क्रूरदृश ४३, ३५ ।	क्वचित् २०, ४ ।	क्षपा १२, ६३ । ४२, ३ ।
क्रव्याद् २:१, ४३ । २४०, ३१ । २४२, २० ।	क्रूरनेत्र ४३, ५२ ।	क्वण २५६, २० ।	क्षपाकर ३६, १४ ।
क्रव्याद ७, ३३ । २४२, २० । २४२, २५ । २३१, ४३ । २४० । ३६ ।	क्रूरलोचन ४४, १० ।	क्वणान् २५६, २० ।	क्षपाकृत् ३८, ४१ ।
क्रान्त ३८, ११ ।	क्रूरवार ६, २६ । ७४, ३७ ।	क्वणक २५६, २० ।	क्षपाचर = (राक्षसः), क्षपाट २४१, ५० । २४२, २० ।
क्रान्ति ११०, ८ ।	क्रूरविलोचन ४४, २८ ।	क्वण २५६, २० ।	क्षपाधिपति ४०, २४ ।
क्रान्तिज्या १०४, ७ ।	क्रूरक्ष ४३, ३५ ।	क्वधि १६६, ५६ ।	क्षपानाथ ३६, १५ ।
क्रान्तिमण्डल ११०, ११ ।	क्रूरस्मन् ५२, ७ ।	क्वधि २०, ७ ।	क्षपानायक ४०, २४ ।
क्रान्तिलिप्तासमकाल १२०, २३ ।	क्रूरिन् २४७, ५३ ।	क्विप् १५६, ४० ।	क्षपापति ३६, १५ ।
क्रान्तिवृत्त ११०, १२ ।	क्रेतव्यमात्रक २४८, १६ ।		क्षपापरिवृद्ध ४१, २० ।
क्रान्तिवृत्तस्थांश १०८, ११ ।	क्रेत् २४८, ५ ।		क्षपाप्रभु ३६, १५ ।
क्रान्त्यक्षजसंस्कृति १०८, १२ ।	क्रेय २४८, १६ ।		क्षपाभर्तृ ३६, १५ ।
क्रायक २४८, ५ ।	क्रोड २८, १ । ५१, ५८ ।		क्षपारि ३२, १८ ।
क्रिय २५, ३३ ।	क्रोडकान्ता ४५, ४ ।		क्षपेश ३८, ४१ ।
	क्रोडा = (शुक्री)		क्षमता = (योग्यता), क्षमा १३, १ । ४५, ४ । १६७, १४ । २२६, ४० ।
	क्रोध २०१, १८ । २२०, ३८ ।		
	क्रोधन १७, १५ ।		
	क्रोधना २०५, २२ ।		

क्षमाभा=भूभा ११५, ३८ ।
क्षमाभुज् २२६, १६ ।
क्षमाभुत् २०३, ५४।२२६,
१६ ।
क्षमेश २२६, १६ ।
क्षमोक्ष ४३, २७ ।
क्षवेड २५६, १५ ।

ख—

ख २६, ५३ । ३२, १ ।
३७, ३३ ।
खग २६, २२ । ३२, ४ ।
६६, २२ । ११६, २६,
२२०, ५१ । २४४, ३० ।
२६५, १३ ।
खगति २६५, १२ ।
खगमनः २६५, १२ ।
खगयुज् ७६ । ६ ।
खगवर ३२, ४७ ।
खगामिन् २६, २४ । २६५,
११ ।
खगुणांश १२६ १४
खगुणांशक १२६ । १४
खगेन्द्र २६, २४ । २२१, ४४
खगेश्वर २२१, ४४ ।
खगोल ११०, २१ । ११०,
२४ । ११०, २१ ।
खग्रसन ११६, ६ ।
खग्रास ११६, ६ ।
खग्रासांघ्रि ११८, १ ।
खचमस ३६, १६ ।
खचर २६, २४ । ६६,
२२ । १२५, २८ । २६५,
११ ।
खचरगणित ६६ । ३१
खचार २६ २४ ।
खचारिन २१, २५ । २६५,
३५ ।
खच्छन्न ११६, १० ।
खच्छन्नक ११६, १०,
खच्छन्नचरण ११८ । १,
खच्छन्नपाद ११८ । २ ।

खच्छन्नांघ्रि ११८ । २ ।
खच्छन्नांघ्रि ११८ । २ ।
खञ्जन २२२, २८ ।
खट्वा १३६, ३६ ।
खट्वाङ्ग २३०, १३ ।
खट्वाङ्गिन् २२७ । ४० ।
खङ्ग १३०, ६ ।
खण्डः ८६ । १७ । २०३ ।
५ ।
खण्डकथा २१३ । ४१ ।
खण्डगुणन ६३ । ३५ ।
खण्डपरगु २२७ । ४० ।
खण्डपशु २२७ । ४० ।
खण्डल ८६ । १७ ।
खण्डास्य २१५ । ५२ ।
खण्डिक २०२, ३१ ।
खण्डित ८६ । २० ।
खतमाल २३८ । १७
खतरकांश १२८, २५ ।
खतलाधिवास २६५, १४ ।
खतिलक ३२, ४७ ।
खबल ११८, ३१ ।
खदिर २३६ । ३३
खद्योत ३२, १८ ।
खनतः १६३ । ८ ।
खनति १६३ । ८ ।
खनन्ति १६३ । ८ ।
खनते १६३ । ५ ।
खनन्ते १६३ । ५ ।
खनिवासः २६५, १३ ।
खनेत् १६३ । १० ।
खनेत १६३ । ५ ।
खनेताम् १६३ । १०
खनेते १६३ । ५ ।
खनेयाताम् १६३ । ६ ।
खनेयुः १६३ । १० ।
खनेरन् १६३ । ६ ।
खपद्य २६५, ३५ ।
खपान्थ २६, २५ । २६५,
१४ ।
खवाण्य ४२, २१ ।
खभ्रमण २६५, १३ ।
खमणि ३२, १८

खमध्याकनतांश
(=नभोमध्येन नतीशः)
खर १६, ६२ । ३०, २८ ।
३६, ३१ । २२२, २८ ।
खरकर ३२, ४७ ।
खरकोमल १४ । २४ ।
खरगभस्ति ३३, ४२ ।
खरघृणि ३२, ४७ ।
खरतेजस् ३२, ४७ ।
खरदीधिति ३३, ४३ ।
खरदीप्ति ३२, ४८ ।
खरद्वारिक ३६, ५४ ।
खरमरोचि ३३, ४३ ।
खरमहस् ३२, ४८ ।
खररश्मि ३२, ४६ ।
खररश्मिमालिन् ३४, १८ ।
खररश्मिसूनु ५३, ५ ।
खरश्च ३२, १८ ।
खरश्चि ३२, ४६ ।
खरसांश १२६ । १५
खरसांशक १२६, १५
खरामांश १२६, १५
खरांशु ३२, १६ ।
खरांशुज ५२ । २३ ।
खरांशुपुत्र ५२ । ४८ ।
खरू २१४, १६ । २२०, ५१ ।
खरूल २१०, २६ । २२७,
४१ ।
खरोखभू ५२ । २३ ।
खजूर २२८, ५० ।
खजूर २२८, ५० ।
खर्व ७३, ११, २४६ । ३६,
२५३, १३ ।
खल ३०, २८ । १२३, ७ ।
१४६ । २३
खल्लासर १३०, ३०
खर्वमन २६, २५ ।
खवास २६५, ३५ ।
खवेदांश १२८, २४ ।
खवेदमन् २६५, ३५ ।
खसत् २६, २२ ।
'खा' ५, १३ ।
खाङ्ग ३२, ४ ।

खादन २०० । ५३ । २१४
१६ ।
खाध्वनीन ३२, ४६ ।
खापगा २५६, १५
खाजूरवेध १३७ । १६
खाधेय २४६ । ५६ ।
खिल्लखिल्ल २३३, २२ ।
'खी' ५ । १४ ।
खुंखली २०६, ३ ।
'खू' ५ । १४ ।
'खे' ५, १४ । १४३, ३७
खेगामी ३६, २५ ।
खेचर २६, २६ । २०४,
३३ ।
खेचरपति ३३, ४३ ।
खेट २६, २२ । ५४, १ ।
११६, १६ । १२५, १८ ।
२६५, १३ ।
खेटन २६५, १२ ।
खेटमण्डलान्तर १२१, ४ ।
खेदरी २०६, ३५ ।
खेयन २६५, १३ ।
'खो' ५, १४ ।
खोड ५१, ५८ ।
खोल्मुक ४३, ३८ ।
खोकस् २६, २३ ।

ग—

गगन २६, ५३ । ३७,
३३ ।
गगनग २६, ३१ ।
गगनगति २६, ३६ ।
गगनगामिन् २६, ४० ।
गगनगृह २६, ४० ।
गगनगृहनिवास २६, ४६ ।
गगनगृह २६, ४० ।
गगनचर २६, ४० ।
गगनचारिन् २६, ४० ।
गगनतल १२५, १ ।
गगनध्वज २३८, १७ ।
गगननिवास २६, ४४ ।
गगनभ्रमण २६, ४ ।
गगनमणि ३३, ४३ ।

गगनवास २६, ४१ ।
 गगनवासिन् २६, ४१ ।
 गगनविचारिन् २६, ४५ ।
 गगनसद् २६, ३१ ।
 गगनाटन २६, ४२ ।
 गगनाधिवासिन् २६, ४६ ।
 गगनेवर २६, ४२ ।
 गगनोल्लुक् ४४, १३ ।
 गङ्गा २२६, १५ ।
 गङ्गा २२६, १५ ।
 गङ्गाका २२६, १६ ।
 गङ्गाजनक २२६, ३८ ।
 गङ्गाधर २२७, ४१ । २६७, २० ।
 गङ्गामार्ग ७४, ३३ ।
 गङ्गासप्तमी २१, ४ ।
 गङ्गासुत २३३, २ ।
 गङ्गिका २२६, १६ ।
 गङ्गोत्पत्ति २१, १७ ।
 गच्छ १३८, ५६ ।
 गच्छत् १८१, २६ ।
 'गच्छतः' १८१, २० ।
 गच्छतात् १८१, २३ ।
 गच्छताम् १८१, २३ ।
 गच्छति १८१, २० ।
 गच्छतु १८१, २३ ।
 गच्छन्ति १८१, २० ।
 गच्छन्तु १८१, २३ ।
 गच्छेत् १८१, २६ । २३६, १० ।
 गच्छेताम् १८१, २६ ।
 गच्छेयुः १८१, २६ ।
 गजः ६५, १५ । ६६, २३ । २३०, ६ । २३२, २३ ।
 गजकेसरिन्=योगविशेषः
 गजक्रान्त २०६, ५१ ।
 गजच्छायापर्वन् २२, ३६ ।
 गजदैत्यभिद् २२७, ४१ ।
 गजवदन २३२, ७ ।
 गजशाला १३८, ४८ ।
 गजानन २३२, ७ ।
 गजारि २२७, ४१ । २६६, ३ ।

गजास्य २३२, ८ ।
 गज्जन २५६, २० ।
 गङ्गितु २३८, १७ ।
 गङ्गा २१०, ५३ ।
 गङ्गेर २३८, १७ ।
 गण ६७, ४१ । ६८, १ । १२७, ५५ । १६८, ३० । २३०, ३१ ।
 गणक २५६, १५ ।
 गणकमुनिवर २५६, २८ ।
 गणन ७१, ८ ।
 गणना ७१, ६ । ७१, ६ ।
 गणनायिका २३१, ६ ।
 गणनीय ७२, १० ।
 गणपति २३२, ८ ।
 गणपतिगणक ४८, ४१ ।
 गणपतिप्रिय २३०, ३८ ।
 गणमैत्री १३४, ५१ ।
 गणयतः १६६, ४ ।
 गणयति १६६, ४ ।
 गणयते १६६, १ ।
 गणयन्ति १६६, ४ ।
 गणयन्ते १६६, १ ।
 गणयित्वा ६२, ४० ।
 'गणयेत्' १६६, ५ ।
 गणयेत् १६६, २ ।
 गणयेताम् १६६, ५ ।
 गणयेते १६६, १ ।
 गणयेयाताम् १६६, २ ।
 गणयेयुः १६६, ५ ।
 गणयेरन् १६६, २ ।
 गणरात्र १३, ३६ ।
 गणाधिप २३२, ८ ।
 गणिका २०५, ३३ ।
 गणित ७१-६, ७२, १० ।
 गणितव्य ७२, १० ।
 गणितशुद्धि ६६, ६ ।
 गणितागत १४१, ४६ ।
 गण्य ७२, १० ।
 गणेश ३, ७ । २३२, ८ ।
 गणेशतिथि २, ३३ ।
 गणेशदन्तनामन् ७४, १७ ।
 गणेशवर २३१, ४४ ।

गणय ७२, ११ ।
 गण्ड १०, १ । १०, १० । १२०, ३१ ।
 गण्डकाल १२०, ३१ ।
 गण्डसमय १२०, ३१ ।
 गण्डान्त १४१, ३ ।
 गण्डारिष्ट १४०, ५४ ।
 गत ११५, १ । १४३, ५४ । १५२, ३२ । १५३, ७ । १५३, १४ ।
 गतकाल १८, १८ ।
 गततृतीयवर्ष=समयविशेष
 गतप्राण ३१, १७ ।
 गतबल ३१, १७ ।
 गतभाग १०८, २६ ।
 गतमल ३०, १८ ।
 गतलव १०८, २६ ।
 गतवत् १६६, ५१ । १६७, ५ । १६७, ७ ।
 गतांश १०८, २६ ।
 गतांशक १०८, २६ ।
 गति १००, २३ । १३७, ६ । २१६, ८ ।
 गतिज २५६, १६ ।
 गतिमन्दफल १०६, ४ ।
 गतिमृदुफल १०६, ४ ।
 गतिशीघ्रफल=इतिद्रुतफलम्
 गतिस्थान=भुक्तिस्थानम्
 गत्वा २५१, १८ ।
 गद ६, ५० । १२३, ७ ।
 'गदतः' १८३, ८ ।
 गदति १८३, ८ ।
 गदन=कथनम्
 गदनीय २४६, ३१ ।
 'गदन्ति' १८३, ८ ।
 गदयितु २३८, १८ ।
 गदा २१७, २७ ।
 गदागद १६८, ३३ ।
 गदाग्रज २२४, २८ ।
 गदाग्रजज्योतिस् ७, ५६ ।
 गदाधर २१५, १७ ।
 गदान्तक १६८, ३३ ।
 गदापाणि २१५, १७ ।

गदामर २३८, १८ ।
 गदाम्बर २३८, १८ ।
 गदित २०८, ४६ । २४६, १८ ।
 गदितव्य २४६, ३१ ।
 गदिन् २१५, १७ । २४६, २६ ।
 गदिनी २३१, ६ ।
 'गदेत्' १८३, १० ।
 गदेताम् १८३, १० ।
 गदेयुः १८३, १० ।
 गदगदस्वर २४२, २ ।
 गद्य २४६, ३१ ।
 गद्यपद्यमयवाच् २१३, ४० ।
 गद्याणक= (अष्टचत्वारिंशद्विंशतिपरिमाणम्),
 गन्तव्य २५१, १६ ।
 गन्तु= (पणिकः)
 गन्तुमहं २५१, १६ ।
 गन्तुयोग्य २५१, १६ ।
 गन्तु= (गामुको गमन-शीलोवा),
 गन्ध २१६, १८ । २१६, ३२ । २१६, ४३ ।
 गन्धग्रहण=नासिका
 गन्धजा २१४, ४ ।
 गन्धनाडी २१४, ४ ।
 गन्धनालिका २१४, ४ ।
 गन्धनाली २१४, ५ ।
 गन्धबन्धा २१४, ५ ।
 गन्धमातृ ४५, ६ ।
 गन्धमादन=पर्वतविशेषः
 गन्धर्व ३८, ११ । २०४, ३० । २०५, ४६ ।
 गन्धवती ४५, ७ । २४३, ४१ ।
 गन्धवह २४४, ३० ।
 गन्धवहा २१४, ५ ।
 गन्धवाहिन २४४, ३१ ।
 गन्धहृत् २१४, ५ ।
 गन्धोत्तमा २४४, २० ।
 गन्धोली २३७, २२ ।
 गन्धोष्णीष २३१, ४४ ।

गभस्ति ३२, १६ । ३६, १६ । ५२, २३ ।	‘गर्जयति’ १६७, १३ ।	‘गलतः’ १८६, ५५ ।	गायत्री ७५, २३ ।
गभस्तिज ५२, २३ ।	‘गर्जयतः’ १६७, १६ ।	गलति १८६, ५५ ।	गाह २०३, ३४ ।
गभस्तिपाणि ३३, ४४ ।	गर्जयति १६७, १६ ।	गलन्ति १८६, ५५ ।	२१३, ४ ।
गभस्तिमत् ३२, ४६ ।	गर्जयन्ति १६७, १६ ।	गलस्तनी २४१, २७ ।	गाह्यत=केतुरत्नम्
गभस्तिमालिन्=सूर्य ३२, ४६ ।	गर्जयेत् १६७, १६ ।	‘गलित’ ४३, १० । ५८, १८ ।	गार्गी २३१, ७ ।
गभस्तिसम्भव ५३, ५ ।	गर्जयेताम् १६७, १६ ।	‘गलेत्’ १८६, ५६ ।	गार्ध्वक्ष २२०, ५१ ।
गभस्तिहस्त ३३, ४४ ।	गर्जयेयुः १६७, १६ ।	गलेताम् १८६, ५६ ।	गार्हपत्य २३६, ४१ ।
गभस्ती ३६, १६ ।	गर्जा २५६, ५ । २५६, १७ ।	गलेयुः १८६, ५६ ।	२४१, ३ ।
गमन ११५, ३ । १३७, ६ । २५१, १६ ।	गर्जितासह २३१, ४४ ।	गलेयुः १८६, ५६ ।	गिर ४६, ४२ । २०८, २६ ।
गमनीय २५१, १७ ।	‘गर्जेत्’ १६७, १३ ।	गवामयननामक २१०, १ ।	गिरा ४६, ४२ ।
गमि २२१, ३२ ।	गर्जेताम् १६७, १४ ।	गवाविभु ३२, ५० ।	१२१, ३५ । २०८, २६ ।
गम्यकाल १०८, ३६ ।	गर्जेयुः १६७, १४ ।	गवेदु २३८, १८ ।	गिरादेवी २०८, २६ ।
गम्यभाग १०८, ३३ ।	गर्दभ १३७, ५१ ।	गवोदध २५५, ११ ।	गिरापति ४७, २८ ।
गम्यमान २५१, १७ ।	गर्दभाह्वय ४२, ३७ ।	गव्य गोरसविशेषः	गिरांस्वामिन् ४७, २८ ।
गम्यलव १०८, ३३ ।	गर्द्व २४६, २० ।	गव्या ६६, ४५, १ ।	गिरि १२३, २५ ।
गम्या (पत्नी) २५१, १७ ।	गर्म १४०, २१ । २१५, २७ । २३२, ५२ ।	१०३, ३६ ।	२०३, ५४ । २२८, ४४ ।
गम्यास १०८, ३३ ।	गर्मक १३, ३६ ।	गव्यूत ६६, ४२ ।	गिरिकण्टक २३८, २ ।
गम्यासक १०८, ३४ ।	गर्भक्षितिज गर्भभूमिवः	गव्यूतिः ६५, २२ ।	गिरिकर्णिका ४५, ७ ।
गम्भीरवेदिन् २३२, २३ ।	गर्भप्रतिष्ठा १३३, ४५ ।	गहन ३७, ४१ ।	गिरिजा २३१, ७ ।
ग्मा ४५, ८ ।	गर्भरक्षण १३३, ४८ ।	गह्वरी ४५, ७ ।	२४३, ५० ।
गय २२६, ४२ ।	गर्भवती १४०, २३ ।	‘गा’ ५, १५ ।	गिरिजातिथि २, ३१ ।
गर १०, ४६ ।	गर्भसंस्कार १३३, ४८ ।	गाङ्गान्=भीष्मः	गिरिष ६, ७ । ४७, १६ ।
गरभ १४०, २३ ।	गर्भस्थापन १३३, ४५ ।	गाङ्गी २२, २३ ।	२०६, ५१ । २२७, ४२ ।
गरबायु २४५, ३७ ।	गर्भागार १३६, ३४ ।	गाङ्गेय २०३, ३४ ।	गिरिस्तनी ४५, ७ ।
गरप्रत=प्रतविशेषः	गर्भाधान १३३, ३६ । १४०, १४ ।	२३३, २ ।	गिरीषा २२७, ४२ ।
गरिमन् २३०, २७ ।	गर्भाधानविभान १३३, ४६ ।	गाडव २३८, १८ ।	गिरीरमण ४७, ४८ ।
गरुड २१६, ५६ । २२१, ४५, २२४, २१ ।	गर्भाधानविधि १३३, ४७ ।	गाड २५२, १० ।	गिर्देवी २०८, ३० ।
गरुडगामिन् २१५, ५२ ।	गर्भाधानादि १३३, ३५ ।	गातु ४५, ७ । २४७, ५ ।	‘गी’ ५, १५ । १२१, ३२ ।
२६८, १६ ।	गर्भिणी १४०, १३ ।	गात्र २११, १२ ।	गीर्षति ६, २३ ।
गरुडधर १२५, १ ।	गर्वित अवस्थाविशेषः	गान २१०, १० ।	४७, १७ ।
गरुडध्वज २१५, १८ ।	गर्विताद्या १२६, २० ।	२५६, १५ ।	गीत २१०, १० ।
गरुडाग्रज ३६, ४ ।	गर्ह २५४, २८ ।	गान्दिनी २२६, १६ ।	२४७, ५ ।
गरुत्=पक्षः	गर्हण २५४, २८ ।	गान्धर्व २१०, १० ।	गीति २१०, १० ।
गरुत्तमन् २२१, ४५ ।	गर्हा २५४, २८ ।	२१३, २५ । २४७, ५ ।	गीरय ४७, १७ ।
गर्ज २३२, २३ । २५६, १७ ।	गर्हित ३०, ३२ । २५४, ३० ।	गान्धर्ववेद २११, ६ ।	गीर्षति गुरुः
‘गर्जतः’ १६७, १३ ।	गह्य निन्द्यः	गान्धर्वी २३१, ७ ।	गीर्षाण १६७, ३८ ।
गर्जति १६७, १३ ।	गल ५६, ४८ । २२८, ४१ ।	गान्धार २०६, ८ ।	गीर्षाण १६७, ३८ ।
गर्जना २५६, ४ । २५६, १४ ।	गलप्रह=(तिथिविशेषः),	२०६, १२ ।	गीर्षाणगुरु ४७, ५० ।
		गान्धारी २१०, ४५ ।	गीर्षाणनाथ २७१, ७ ।
		गान्धिनी २२६, १६ ।	गीर्षाणनाथसचिव ४८, ५६ ।
		गामस्तेय ५२, २४ ।	गीर्षाणराजावित ४८, ४२ ।
		गामिन् ७४, ३३ ।	गीर्षाणवन्द्य ४७, ५० ।
		१४७, ३५ । १६१, ५ ।	गीर्षाण्य ४७, २८ ।

गीर्वाणोद्भूय ४७, २ ।
गीर्वाणोऽवन्ध ४८, १५ ।
गुच्छ = (स्तवकः),
गुच्छन २५६, ६ ।
२५६, १७ । २५६, ४४
गुञ्जा ५८, ४६ । ५६, ६ ।
गुड २०३, १ ।
गुडाका = निद्रा
गुड्यकेश २२७, ४२ ।
गुण ६०, ३२ । ६२, ३२ ।
६०, ३४ । ६२, ३४ ।
१०३, ३६ ।
गुणक ६१, ३१ ।
गुणन ६, २२ ।
गुणनफल ६०, ३६ ।
१३८, ३ ।
गुणनीय ६२, ३१ ।
गुणप्रवृत्ति
'गुणयतः' १७२, २६ ।
गुणयति १७२, २६ ।
गुणयन्ति २७२, २६ ।
गुणयित्वा ६३, ३७ ।
६३, ५ ।
'गुणयेत्' १७२, ३० ।
गुणयेताम् १७२, ३० ।
गुणयेयुः १७२, ३० ।
गुणसागर = गुणसमुद्रः
गुणा ७४, ३३ । ७४, २३ ।
७८, ३ । १०३, ३६ ।
गुणित ६०, ३४ ।
गुणितव्य ६२, ३ ।
गुणित्वा ६३, ५ ।
गुणिन् ६०, ३२ ।
गुण्य ६०, ३४ । ६१, २१ ।
६२, ४ । १३८, १ ।
गुद ५४, ४४ । २१६, २६ ।
गुप्त = वैद्यः
गुप्तचर २२५, १७ ।
गुप्तवर २२५, १७ ।
गुम्फ २१३, ४२ ।
१२४, २५ । ४६, १२ ।

गुरु ३, ४७ । ६, २३ ।
७४, १२ । २२७, ४२ ।
गुरुग १४८, ३४ ।
१६८, ६ ।
गुरुचार २५, १२ ।
गुरुता १३१, १७ ।
गुरुदृष्ट = गुरुवीक्षा ।
गुरुदेव = नवमस्यानम्
गुरुदेवत ६, २३ ।
गुरुदैवत्य ६, २३ ।
गुरुपूणिमा २१, ३४ ।
गुरुवार ३, ४१ । ६, १७ ।
गुरुशुद्धि १३७, ४० ।
गुर्जरी २१०, ४६ ।
गुर्वंश ५५, ३६ ।
गुर्वंशर ६७, ६ । ६८, ४ ।
गुर्वस्त १३७, ३५ ।
गुर्वादित्ययोग = सूर्यादित्य-
योगः
गुर्विणी १४०, २३ ।
गुर्वी १४०, २३ ।
गुलिक ३१, ५४ ।
५५, १७ । ५५, १६ ।
५५, ३३ ।
गुल्फ = (घुटिका पाद-
ग्रन्थिर्वा),
गुल्म = (अप्रकाण्डद्रुमः),
गुह २३३, ३ ।
गुहप्रिया २३७, २६ ।
गुहषष्ठी = (मार्गसितषष्ठी),
गुह्य ५६, ५० । १२३, ५७ ।
२२७, ४२ ।
गुह्यक २०४, ३१ ।
२४५, ५१ । २४६, ५६ ।
२४७, २ ।
गुह्यकेश २४५, ५१ ।
गुह्यकेश्वर २४५, ५१ ।
गुह्यगुरु २२७, ४३ ।
'गु' ५, १५ ।
गू = (मलं विष्ठावा),
गूढ = (रहो गुह्यं वा),
गूढकोश २४६, ३२ ।

गूढपय २२१, १३ ।
गूढपद २२१, १३ ।
गूढपाद २२३, ३७ ।
गूढपाद ५३, ४६ ।
३२३, ३७ ।
गूय = (विष्ठा),
गूध २२२, २८ ।
गूह २५, २२ । १२२, १३ ।
१२५, ४० । १२८, ४ ।
१२८, १६ । १२८, २७ ।
१३७, ४४ । १३८, ३६ ।
१४६, ५१ । १४८, ५५ ।
१५५, १३ । २०८, १० ।
२०३, १४ । २०३, १५ ।
२१४, ५० ।
गूहपति २४१, ३ ।
गूहप्रवेश = (गूहान्तर्गमनम्)
गूहभू १३७, ४६ ।
गूहारा = (क्षुद्रवाटिका)
गूहाहंभूमि १३७, ४६ ।
गूहिणी १३६, ५० ।
२०५, २७ । २०८, १० ।
गूहिन् ३५, १ । १२८, ३५ ।
गूहोदय = (रास्युदयः)
'गूहन्ति' १८६, ४३ ।
गूह्णाति १८६, ४३ ।
गूह्णीतः १८६, ४३ ।
गूह्णीयात् १८६, ४४ ।
गूह्णीयाताम् १८६, ४४ ।
गूह्णीयुः १८६, ४४ ।
'गू' ५, १५ ।
गूय २१०, ११ ।
गूह १२२, १३ । १३७, ४४ ।
२०३, १५ । २१४, ५० ।
गूहिनी २०८, ११ ।
गूरिक २०३, ३४ ।
गूरिकम्बूल १३०, ३० ।
'गू' ५, १५ । ३६, १६ ।
७६, १६ ।
गू २५, ३७ । ३२, १ ।
४५, ८ । १३७, ५१ ।
४६, ४२ । १६८, ३ ।
२७०, ४६ ।

गोऽंश १२६, ४ ।
गोऽंशक १२६, ४ ।
गोकार्ण २२३, ३७ ।
गोकुल २५, ४० ।
२२६, १२ ।
गोकुलेश २२४, २६ ।
गोकुलोद्भव २३१, ७ ।
गोऽब्ज १४३, ३१ ।
गोक्षीरशंसधवल ४३, १८ ।
गोगति २६, २६ ।
गोचर २१६, २६ ।
२५६, ४८ ।
गोचरग्रहचार १३७, १४ ।
गोचरफल २५६, ५० ।
गोचरशुद्धि १३१, ४४ ।
गोचार २५६, ४८ ।
गोचारफल २५६, ५० ।
गोणी ६३, १२ । ६३, १४ ।
गोयल्लज २५५, १० ।
गोय ५, २६ । १२१, ३५ ।
२०३, ५५ ।
गोत्रकीला ५५, ८ ।
गोत्रभिद् २३६, ३३ ।
गोत्रा ४५, ८ ।
गोत्राज ४३, ३८ ।
गोत्रापत्य ४३, ५५ ।
गोत्रापुत्र ४३, ५५ ।
गोत्राभू ४३, ३८ ।
गोत्रिरात्रिब्रत २२, ५२ ।
गोद २४३, १४ ।
गोर्द २४३, १४ ।
गोदान १३३, ४१ ।
१३६, ५७ ।
गोदारण २२५, ३५ ।
गोदुह २२६, ८ ।
गोदोहन २२०, ८ ।
गोधि २२६, ५५ ।
गोधुलि १६, ५ ।
गोधुलिकाल १६, ५ ।
गोधूम २०२, ४ ।
२०२, १८ । २४१, १७ ।
गोघृली १६, ६ ।
गोनर्द ३७, २३ ।

गोनाग २५५, १० ।	गोल=(भूगोलः लंगोलो वा), ११, १६ ।	गौरीतिथि २, ३१ ।	ग्रहनेमि २६, ५३ ।
गोनिधि १२२, २६ ।	१५, ५१ । ११०, १६ ।	गौरीपुत्र २३३, ३ ।	ग्रहपति ३२, ५० । २६०, ४८ ।
गोप २५, ३८ । २२६, ८ ।	११२, ६ । १३०, १६ ।	गौरीव्रत २०, ३२ । २४, १० ।	ग्रहपुत्र ३२, ५० ।
गोपति २५, ४० ।	गोलयंत्र=(यंत्रविशेषः)	गौरीसुत २३३, ३ ।	ग्रहवल १४२, ३१ ।
३२, १६ । ४७, १७ ।	गोलब १२६, ५ ।	गौरेय ३३३, ३ ।	ग्रहबिम्बकेन्द्रान्तर १२१, ५ ।
५५, ५२ ।	गोला ३३१, ७ ।	ग्रन्थ=(ग्रन्थविशेषः)	ग्रहभोजन ३८, ११ ।
गोपदम्बव्रत २१, २६ ।	गोवत्सपूजा २३, ३ ।	ग्रन्थन १०६, १३ ।	ग्रहमण्डल ११०, २८ ।
गोपनीय=(गोपितव्यो गोप्योवा) ४७, ५० ।	गोवर्द्धन=(गिरिराजः)	२१३, ४२ ।	ग्रहमध्यगति
गोपमुख्य २२६, ४ ।	गोवर्द्धनघर २२४, ३० ।	ग्रसन १७४, २१ ।	=(ग्रहमध्यभुक्तिः)
गोपवधू २२६, १० ।	गोवर्द्धनघर २२४, ३० ।	ग्रस्त ११८, २४ ।	ग्रहमध्यभुक्ति
गोपसुता २२६, १० ।	गोविन्द ४, ४२ । ७, ६० ।	ग्रह ३, ५४ । २६, २३ ।	=(ग्रहमध्यगतिः)
गोपा=(गोपालिका)	४७, १७ । २१५, १८ ।	६६, २२ । १२५, २६ ।	ग्रहमध्यम=(मध्यमग्रहः)
गोपांसु १६, ६ ।	गोविन्दद्वादशी २४, ३२ ।	११५ २१ । ११६, २६ ।	ग्रहमध्यमगति
गोपाङ्गना २२६, १० ।	गोविन्दपदतिलक २६१, २५ ।	ग्रहकक्षा ११०, २८ ।	=(ग्रहमध्यमभुक्तिः)
गोपाल २२४, २६ ।	गोविन्दपदमणि २६१, २५ ।	ग्रहकल्लोल ५४, १३ ।	ग्रहभुष्ट ३२, १६ ।
२२६, ८ । २२७, ४३ ।	गोवृन्दारक २५५, १० ।	ग्रहगणित ६६, ३१ ।	ग्रहमेलनभेद
गोपालक २२४, २६ ।	गोशाला १३८, ४४ ।	ग्रहगणितज्ञ १४१, ४६ ।	=(जन्मपत्रमेलनभेदः)
गोपालिका २२६, १० ।	गोष्ठी=(सभविशेषः)	ग्रहगोचार २५६, ४८ ।	ग्रहमैत्री १३४, ५१ ।
गोपाष्टमी=(कार्तिकसिता- ष्टमी), २३, १५ ।	गोसंख्य २२६, ६ ।	ग्रहगोचरफल २५६, ५० ।	ग्रहराज ३२, ५० । ५५, ४५ ।
गोपिका २२६, ११ ।	गोसर्ग १२, २७ ।	ग्रहगोचर २५६, ४६ ।	ग्रहवपुस् १००, २६ ।
गोपी २२६, ११ ।	गोसव २०६, ४७ ।	ग्रहगोचरफल २५६, ५१ ।	ग्रहसारी १००, २६ ।
गोपीबल्लभ २२४, २६ ।	गोस्वामिन्=(गोनाथः)	ग्रहगोल ११०, २१ ।	ग्रहाख्या १६, ७६ । ७६, १६ ।
गोपुरांश १२८, ४६ ।	गौतम २१२, ४२ ।	११०, २८ ।	ग्रहारि ५३, ४६ ।
गोपेन्द्र २२४, २६ ।	२४३, ११ ।	ग्रहग्रन्थविद्=(ज्योतिषी)	ग्रहारिष्ट १४१, १ ।
गोप्रकाष्ठ २५५, ११ ।	गौतमी २३१, ८ ।	ग्रहज २५६, १६ ।	ग्रहेन्द्र २६, २६ । २६०, ४६ ।
२५५, १३ ।	गौत्रेय ४३, ३८ ।	ग्रहण ३४, ५० ।	ग्रहेश २५, ६ । ३२, १६ ।
गोभाग १२६, ५ ।	गौर १३, ६१ । ४२, २८ ।	११५, २१ ।	ग्रहोच्चान्तर १०१, १३ ।
गोमर्चिका २५५, ११ ।	४७, १२ । ४६, ४७ ।	ग्रहणदिन १३७, २८ ।	ग्रहोच्चलोच्च १०१, २७ ।
गोमत ६६, ४३ ।	२१७, ३ ।	ग्रहणमध्य ११६, ३७ ।	ग्राम ७४, ३३ ।
गोमतल्लिका २५५, १० ।	गौरगु ३८, ४२ ।	ग्रहणभुक्ति=(ग्रहमोक्षः)	ग्रामणी २५४, ४४ ।
गोमुख २४३, ३७ ।	गौरद्युति ३६, १६ ।	ग्रहणमुख ११६, ३५ ।	ग्राममुख २४७, २७ ।
गोमेघयज्ञ=(यज्ञ विशेषः)	गौरभास् ३८, ४२ ।	ग्रहणमोक्ष=(ग्रहभुक्ति)	ग्राम्यधर्म १४०, ६ ।
गोरजस् १६, ७ ।	गौरमरीचिपुत्र ४६, ४१ ।	ग्रहणविराम ६१७, ५ ।	ग्रावन् १३६ । १३, २०३, ५५ ।
गोरमण २५, ४१ ।	गौररश्मि ३६, १६ ।	ग्रहणस्पर्श=(ग्रहस्पर्शः)	ग्रावस्तुत् ४६, ३७ ।
गोरस २१६, ४७ ।	गौरव ६, २४ । ६८, ३२ ।	ग्रहणाखिलकाल ११७, ८ ।	ग्रास ११६, ७ ।
गोरुत ६६, ४३ ।	गौरवर्ष १६, ३८ ।	ग्रहणादिगणशास्त्र	ग्रासप्रारम्भ ११६, २६ ।
गोरेणु १६, ७ ।	१६, ५१ ।	=(शास्त्रविशेषः)	'ग्रासयतः' १७४, २४ ।
	गौरांशु ३८, ४२ ।	ग्रहणारम्भ=(ग्रहणस्पर्शः)	ग्रासयति १७४, २४ ।
	गौरावस्कन्दिन् २३६, ३४ ।	ग्रहतनु १००, २६ ।	ग्रासयन्ति १७४, २४ ।
	गौरी ३७ ५५ । २०८, ३६ ।	ग्रहदेह १००, २६ ।	ग्रासयेत् १७४, २५ ।
	२१०, ४६ । २३१, ८ ।	ग्रहद्वय ६७, ५ । ७६, ६ ।	
	२४३, ४० ।	ग्रहनायक ५२, ४८ । २६०, ४७ ।	
	गौरीतपोव्रत २३, ३५ ।		

प्रासयेताम् १७४, २५ ।
प्रासयेयुः १७४, २५ ।
प्रासांघ्रि ११७, २५ ।
प्रासाभाव ११६, ३० ।
प्राह २६, ५४ ।
प्रीध्म १५, २६ । १५, ३८ ।
२४५, ३७ ।
ग्लौज ४५, ४१ ।
ग्लौगू ४५, ४१ ।

घ—

घ' ५, ३ ।
घट २७, ४ ।
घटज
घटघर २७, ७ ।
घटनाथ
घटपः
घटभृत् (त्) २७, ५ ।
घटरूप २७, ७ ।
घटरूपमर्तु
घटविभु
घटस्वामिन् २६४, ११ ।
घटा १६८, २१ ।
घटाधिप
घटिका ११, ५१ ।
११२, १६ । ११३, ५ ।
घटी ११, ५१ । ११३, ५ ।
घटोदय १२, १ ।
घटोमाल १३, ४५ ।
घटोयंत्र ११२, १६ ।
घटेश
घटोद्भव
घटोद्भवमुनि
घन ६५, १२ । २३५, ७ ।
२३८, १६ ।
घनघातु २४२, ४८ ।
घनपद २१७, ३८ ।
घनपुष्प २१७, ३८ ।
घनमूल ६५, २४ ।
घनधुक
घनरस २१७, ३८ ।
घनरसचर २७, २० ।
२४४, १६ ।

घनरसचरप
घनश्रेणी
घनागम १५, ४१ ।
घनाघन २३६, ३४, २३८, १६ ।
घनाञ्जनी २३१, ८ ।
घनान्त १५, ४५ ।
घनात्यय १५, ४५ ।
घनाश्रय २६, ५४ ।
घनोत्तम
घर्म १५, ३८ ।
घर्मकर ३२, ५१ ।
घर्मकिरण ३३, ४५ ।
घर्मधृणि ३२, ५१ ।
घर्मधृण्यात्मसमुद्भव
घर्मदीधिति ३३, ४५ ।
घर्मद्युति ३२, ५१ ।
घर्ममानु ३२, ५१ ।
घर्ममयूख ३३, ४५ ।
घर्मरोचिस् ३२, ५१ ।
घर्मांशु ३२, २० ।
घसुरि २३६, ६ ।
घस १२, ६ । ३६, ११ ।
२२७, ४३ ।
घससंघ ६८, १ ।
घसाघीश ३२, ५२ ।
घसाढ
घसौघ ६८, १ ।
घात १२३, ७ ।
घातक २०१, ६ ।
घातचन्द्रभेद
घातुक
घारि १३, १ ।
घासि २००, ५३ ।
२३६, ६ ।
घृणि ३६, १७ ।
घृत २१७, ३६ । २३६, १७ ।
घृतवती
घृतसमुद्र २१८, ३७ ।
घृताची २०४, ३६ ।
२०४, ४५ । २०४, ५१ ।
घृताचिष् २३६, ६ ।
घोट ३८, १८ ।

घोटक ३८, १२ ।
घोणा २१४, ६ ।
घोरा १३, १ ।
घोष २५६, ३ ।
२५६, १४ ।
घोषवती
'घनन्ति' १७३, ११ ।
घंस १२, ६ ।
घ्राण २१४, ६ ।
घ्राणगोचर २१६, ३५ ।
घ्राणवेध
घ्राणेन्द्रिय

ङ

'ङ' ५, ३ ।

च

चकोर ४२, ४२ ।
चकोरक ४२, ४२ ।
चकोरबन्धु ४०, २४ ।
चकोरमुहृत् ४०, २५ ।
चक्र ११२, १० । ३७, २३ ।
६७, ३ ।
चक्रगुणितध्रुवक ६८, १६ ।
चक्रधनध्रुव ६८, १६ ।
चक्रदल ६७, १६ ।
चक्रनिघ्नध्रुव ६८, २० ।
चक्रपक्ष २१४, ५२ ।
चक्रपाणि २१५, १८ ।
चक्रपाताढहानि १४३, २६ ।
चक्रभेदिनी १३, २ ।
चक्रवर्तिन् ७५, २४ ।
चक्रवाक ३७, २३ । २२२, २८ ।
चक्रवाकबन्धु ३४, १६ ।
चक्रवाकमुहृत् ३४, १६ ।
चक्रबाह २३६, १० ।
चक्रबाल ६७, ३० ।
चक्राङ्क २१४, ५२ ।
चक्राङ्क २१४, ५३ ।
चक्राढ ६७, १६ ।

चक्राढहानि १४३, २६ ।
चक्राहतध्रुवक ६८, २० ।
चक्राङ्क्याङ्क्य ३७, २३ ।
चक्रिन् २१५, १८ । २२३, ३७ ।
'चक्षताम्' १८४, ३७ ।
चक्षते १८४, २८ ।
चक्षस् ४६, १२ ।
'चक्षताम्' १८४, ३६ ।
चक्षते १८४, २८ ।
चक्षायाम् १८४, ३७ ।
चक्षामहै १८४, ३८ ।
चक्षवहै १८४, ३८ ।
चक्षीत १८४, २८ ।
चक्षीयाताम् १८४, २६ ।
चक्षीरन् १८४, २६ ।
चक्षुस् ३७, ३५ । २१३, ५३ ।
चक्षुः कर्णं २२३, ३८ ।
चक्षुः श्रवस् २२३, ३८ ।
चक्षुर्गृह १२७, १ ।
'चक्षी' १८४, ३८ ।
चक्ष्वम् १८४, ३७ ।
चक्ष्व १८४, ३७ ।
चक्ष्ण २४७, ४४ ।
चक्ष्वरीक २६, ३८ ।
चक्ष्वल १०१, ३८ । २४४ ।
३१ ।
चक्ष्वलकेन्द्र १०१, ६२ ।
चक्ष्वलफल १०४, २८ ।
चक्ष्वला २३८, ४३ ।
चक्ष्वलाङ्क १०४, २४ ।
चक्ष्वभृत् २२२, १० ।
चक्ष्वमत् २२२, ११ ।
चटक २२२, २६ ।
चटुला २३८, ४३ ।
चणक २०२, ५ । २०२, १६ ।
चण्ड ३६, ३१ । २३३, ३ । २४१, ५४ ।
चण्डकर ३२, ५२ ।
चण्डकिरण ३३, ४५ ।
चण्डधृणीतरांग ४१, ४२ ।

चण्डच्छवि ३२, ५२ ।	चतुरशीत ८८, ८ ।	चतुर्विंशति ७६, ३६।७३, ३० ।	चन्द्रक ७४, १८ ।
चण्डमातु ३२, ५३ ।	चतुरशीति ७४, ४ ।	चतुर्विंशतितम ८६, ८ ।	चन्द्रकर्ण १०३, ३७ ।
चण्डमहस् ३२, ५३ ।	चतुरशीतितम ८८, ८ ।	चतुर्विंशतम ८६, ७ ।	चन्द्रकला ७८, २५ ।
चण्डमुण्डा २३२, ३ ।	चतुरश्र १२७, २ ।	चतुर्व्यूह २१५, ५३ ।	चन्द्रकान्ता २६७, ३७ ।
चण्डरश्मि ३२, ५३ ।	चतुरष्टक ८०, ३६ ।	चतुश्चक्र १३०, २३ ।	चन्द्रकिन् २३३, २३ ।
चण्डहंसी २६६, ७ ।	चतुरस्त १२७, २ ।	चतुश्चतुष्टय १२६, २४ ।	चन्द्रगृहिणी २६७, ३७ ।
चण्डांशु ३२, २० ।	चतुरानन २०७, ३२ ।	चतुश्चत्वारिंश ७३, ४० ।	चन्द्रगोलिका ४२, १० ।
चण्डांशुज ५२, २५ ।	चतुरास्य ५, ५० ।	८६, ३६ ।	चन्द्रग्रह=(चन्द्रग्रहणम्),
चण्डांशुसुनु ५२, ४६ ।	चतुर्धन ८२, ५२ ।	चतुश्चत्वारिंशत् ८१, ४२ ।	चन्द्रग्रहण ११५, ४१ ।
चण्डिका २३१, ८ ।	चतुर्णवक ८१, ६ ।	चतुश्चत्वारिंशतम ८६, ४० ।	चन्द्रग्रहणच्छेद्यकलेखन
चण्डी २०५, २२।२३१, ८ ।	चतुर्णवत ८८, २० ।	चतुश्चरण २८, ३४ ।	११८, १२ ।
चण्डीश २२७, ४३ ।	चतुर्णवति ८४, ६ ।	चतुष्क ७४, ४१ ।	चन्द्रग्रहणभङ्गी ११८, १२ ।
चण्डीशधूमामणि २७१, २१ ।	चतुर्णवतितम ८८, २७ ।	चतुष्कृति ७८, २५ ।	चन्द्रचार=(चन्द्रभ्रमणम्)
चण्डीशधूमारत्न ४१, ४३ ।	चतुर्थ २५, ५२।८५, ३ ।	चतुष्कृत्व ८६, ८ ।	चन्द्रज
चतुः पञ्चक ७६, १६ ।	१२२, २० । १२५, ४४ ।	चतुष्केन्द्र १२६, २३ ।	चन्द्रजनक २१८, १४ ।
चतुः पञ्चक ८६, १ ।	चतुर्थभाग ८६, २५ ।	चतुष्कोश ६८, २६ ।	चन्द्रजनि ४५, ५४ ।
चतुः पञ्चाश ८७, ८ ।	चतुर्थराशि २५, ५४ ।	चतुष्कोशी ६८, ३०।६७, ७ ।	चन्द्रजन्मन् ४५, ५४ ।
चतुः पञ्चाशत् ८२, २२ ।	चतुर्थीश ८६, २६ । १२८, २८ ।	चतुष्टय १२६, २४ ।	चन्द्रन्तुद ५३, ५८ ।
चतुः पञ्चाशतम ८७, ८ ।	चतुर्थी २, १६ । २, ३३ ।	चतुष्पद् १०, ५५ ।	चन्द्रदार ३, ५४ ।
चतुः षट्क ७६, ४० ।	३, २२ । ३, ३५।८५, ३ ।	चतुष्पद १०, ५५ । २८, ३३ । १३५, १ ।	चन्द्रदिक्चार २३४, ४७ ।
चतुः षष्ट ८७, २७ ।	चतुर्थिका ५६, ३४, ४६, ३८ ।	चतुष्पाणि २१५, १६ ।	चन्द्रदिङ्निवास २३४, ४७ ।
चतुः षष्टि ८२, ४७ ।	चतुर्थी २, १६ । २, ३३ ।	चतुष्पाद् १०, ५६।२८, ३३ ।	चन्द्रन्दुन ५३, ५८ ।
चतुः षष्टितम ८७, २७ ।	३, २२ । ३, ३५।८५, ३ ।	चतुष्पाद २८, ३३ ।	चन्द्रदक्षेप ११६, १ ।
चतुः सप्तत ८७, ४१ ।	चतुर्दंष्ट्र २१५, ५२।२३७, ४३ ।	चतुस्त्रिंश ८६, २३ ।	चन्द्रदैवत्य ५, ६१ ।
चतुः सप्तति ७३, ५७ ।	८३, २२ ।	चतुस्त्रिंशत् ७३, ३४ ।	चन्द्रनामन् ७४, १८ ।
८३, २२ ।	चतुर्दन्त २३७, ४३ ।	८०, ४६ ।	चन्द्रपात ५३, ५८ ।
चतुः सप्ततितम ८७, ४१ ।	चतुर्दश ७८, ६।८५, २४ ।	चतुस्त्रिंशति ८०, ४६ ।	चन्द्रपुरी ४२, ५६ ।
चतुः सागर १३०, २० ।	चतुर्दशक ८५, २४ । ८१, २४ ।	चतुस्त्रिंशतितम ८०, ५० ।	चन्द्रपुत्र ४५, ५४ ।
चतुः सौवर्णिक ६४, २० ।	चतुर्दशतम ८५, २४ ।	चतुस्त्रिंशतम ८६, २३ ।	चन्द्रप्रख्य २५४, ६ ।
चतुर ७३, १६ ।	चतुर्दशन् ८५, २४ । ८६, ३२ ।	चतुस्त्रिंशतम ८६, २३ ।	चन्द्रप्रणयिनी २६७, ३७ ।
चतुर ७०, ११।२५५, २७ ।	चतुर्दशी २, २२। २, ४५ ।	चत्वारिंश ८६, ३२ ।	चन्द्रप्रभ २०६, १५ ।
चतुरांघ्रि २८, ३४ ।	३, २२।३, ३६।८५, २५ ।	चत्वारिंशत् ७३, ३८ ।	चन्द्रप्रभा ४२, १० ।
चतुरधिकचत्वारिंशत् ८१, ४१ ।	चतुर्दिक ७६, १२ ।	७३, ३६ ।	चन्द्रप्रियतमा १३, २ ।
चतुरधिकत्रिंशत् ८०, ४७ ।	चतुर्ध ८८, ४३ ।	चत्वारिंशतम ८६, ३२ ।	चन्हेवाण ११५, २७ ।
चतुरधिकदशन् ७८, ७ ।	चतुर्धा ८८, ४३ ।	चत्वारिंशतम ८६, ३२ ।	चन्द्रभ २५, ५२ ।
चतुरधिकनवति ८४, ६ ।	चतुर्बाहु २१५, १६ ।	चत्वारिंशतम ८६, ३२ ।	चन्द्रभवन २५, ५४ ।
चतुरधिकपञ्चाशत् ८२, २३ ।	चतुर्भुज २१५, १६।२३२, ८ ।	चत्वारिंशतम ८६, ३२ ।	चन्द्रभीक २२८, ५० ।
चतुरधिकविंशति ७६, ४० ।	चतुर्मुख २०७, ३२ ।	चत्वारिंशतम ८६, ३२ ।	चन्द्रभूमि २२८, ५१ ।
चतुरधिकषष्टि ८२, ४७ ।	चतुर्मुख=(सत्यादि),	चत्वारिंशतम ८६, ३२ ।	चन्द्रमध्यम १०५, ३४ ।
चतुरधिकसप्तति ८३, २२ ।	चतुर्वर्ग ७८, २६ ।	चत्वारिंशतम ८६, ३२ ।	चन्द्रमध्यमगति १०० टि० ३
चतुरधिकाशीति ८३, ४५ ।	चतुर्विंश ८६, ७ ।	चत्वारिंशतम ८६, ३२ ।	चन्द्रमन्दश्चवस् १०३, ३७ ।
	चतुर्विंशत् ७६, ३६ ।	चत्वारिंशतम ८६, ३२ ।	चन्द्रमन्दश्चुति १०३, ३८ ।
		चत्वारिंशतम ८६, ३२ ।	चन्द्रमदिन् ५३, ५८ ।

चन्द्रमस् ५, ६१ । १३, २० ।
चन्द्रमसःसुत ४६, २५ ।
चन्द्रमातु २, ४७ ।
चन्द्रमार्ग २६, ५४ ।
चन्द्रमुख २५५, १ ।
चन्द्रमूर्ति २२८, ३५ ।
चन्द्रमील २२७, ४४ ।
चन्द्ररमणी १३, २ ।
चन्द्रराशीश १३०, ४१ ।
चन्द्ररिपु ५४, १ ।
चन्द्रलोह २२८, ५१ ।
चन्द्रवधू १३, २ ।
चन्द्रवपुस् २२८, ५१ ।
चन्द्रवल्लभा २६७, ३७ ।
चन्द्रविशेष ११५, २७ ।
चन्द्रविवर्द्धपक्ष १३, ५७ ।
चन्द्रशर ११५, २७ ।
चन्द्रशिरा २६७, १७ ।
चन्द्रशुद्धि १३१, ४२ ।
चन्द्रशुक्लोन्नति ११६, ८ ।
चन्द्रशेखर ६, ७ ।
२२७, ४४ ।
चन्द्रषष्ठी २१, ६० ।
चन्द्रसचिव २२०, १४ ।
चन्द्रसुत ५५, ५४ ।
चन्द्रस्त्री १३, २ ।
चन्द्रहास २२८, ५२ ।
चन्द्रालय=(वितानम्)
४२, ११ ।
चन्द्रावली=(गोपीविशेषः)
चन्द्रिका ४२, ११ । ४३, २ ।
चन्द्रिकापापिन् ४२, ४३ ।
चन्द्रिकाप्रिय ४२, ४३ ।
चन्द्रिकाम्बुज=(सितोत्प-
लम्)
चन्द्रिकाशन ४२, ४३ ।
चन्द्रोदय=(चन्द्रप्रकाशः)
चपल २८, ११ ।
१०१, ३ । २४४, ३१ ।
चपलकेन्द्र १०१, २८ ।
चपला २३८, ४३ ।
चपलोदय २८, ११ ।

चम्पा=कर्णपत्नी, कर्णराज
धानी वा) २३८, ४३ ।
चम्पाधिप ३५, १६ ।
चम्पाषष्ठी २३, ३६ ।
चम्पिला २४३, ५० ।
चम्पू=(काव्यविशेषः),
२१३, ४० ।
चय ६७, ३१ । ६८, १ ।
१२६, ११ । २४६, ६ ।
चयन=(रचनाविशेषः)
(‘चुनना’ इतिभाषा),
चर ६, ५२ । २८, ५ ।
२८, ११ ।
चरक
चरकरण १०, ४६ ।
चरकारक १२७, ४२ ।
चरचलभ ६, ८ ।
चरज्या १०४, ८ ।
चरण ८६, २५ । १२५, २१ ।
२१३, ४४ ।
चरणानामन् ७४, २६ ।
चरणोन ८६, १४ ।
चरत् १६७, ४० ।
‘चरतः’ १८०, ४८ ।
चरति १८०, ४८ ।
चरदल १०५, १७ ।
चरदलज्या
चरदशा १४४, १५ ।
‘चरन्ति’ १८०, ४८ ।
चरभ २८, ११ ।
चरभित्त १०५, १८ ।
१२५, २१ ।
चरम १०५, १६ ।
चरमाद्रि २०४, २६ ।
चरसाध्रवच्छिन्नविश्व
२३४, ३ ।
चरराशि २८, ११ ।
चरवामु २४५, ३७ ।
चरशकल १०५, १८ ।
चराद्ध १०५, १८ ।
चरान्तर ६८, २३ ।
चराशा २३३, ४६ ।
चरि २८, ३४ ।

चरिन्
चरु २४१, २१ ।
‘चरेत्’ १८०, ४६ ।
चरेताम् १८०, ४६ ।
चरेयुः १८०, ४६ ।
चरोदय २८, १२ ।
चर्चा २३२, ४ । २५०,
२१ ।
चर्चास्
चर्चिका २३२, ४ ।
चर्मन् २२८, ४३ ।
चर्ममुण्डा २३२, ४ ।
चर्मिन् २३०, ३६ ।
चर्वणसाधनास्थि २१४,
१६ ।
चल २८, १२ । १०१,
३ । १०४, २४, १०५,
३ । २४४, ३१ ।
चलकर्ण १०३, ८ ।
चलकेन्द्र १०१, ६२ ।
चलचञ्चु ४२, ४४ ।
चलत्
‘चलतः’ १८१, ५ ।
चलति १८१, ५ ।
चलतुङ्ग १०२, १ ।
चलन १०५, ३ । २१३,
४५ ।
चलन्ति १८१, ५ ।
चलफन १०४, २८ ।
चलमग १०५-५ ।
चललव १०५, ५ ।
चला २३८, ४३ ।
चलाङ्क १०४, २१ ।
१०४, २४ ।
चलांश १०५, ५ ।
चलांशक १०५, ५ ।
चलित
चलितव्य
चलित्वा
‘चलेत्’ १८१, ६ ।
चलेताम् १८१, ६ ।
चलेयुः १८१, ६ ।
चलोच्च १०२, २१ ।

चलोदय २८, १२ ।
चल्य
चवर्ग १३५, २६ ।
चषक—(सुरापानपात्रम्),
चषा ११, ४६ ।
‘चष्टाम्’ १८४, ३६ ।
चष्टे १८४, २८ ।
‘चा’ ५, १७ ।
चाक्षुष १७, ६१ ।
चागूर—(कंसानुचरः),
२१६, २८ ।
चागूरसूदन २१६, २१ ।
२६६, १६ ।
चाण्डकरि ५२, २५ ।
चाण्डालिका २०६, ३ ।
चाण्डांशव ५२, २५ ।
चातुर्मास्य २०१, ३३ ।
२०६, ५२ ।
चातुर्मास्ययज्ञ ३०१, ३३ ।
चातुर्मास्यारम्भ २१, २६ ।
चान्द्र ५, ६१ । २५, ५१ ।
६८, ११ । २१२, ११ ।
चान्द्रदिन १२, १० । १२
१३ ।
चान्द्रमस ५, ६२ । ४५, ५५ ।
चान्द्रमसायन ४६, २६,
२६७, २ ।
चान्द्रमसायनि ४६, २६ ।
चान्द्रमास १४, १३ ।
चान्द्रवर्ष १६, ३८ । १६,
४५ ।
चान्द्रिभ २७, २८ ।
चान्द्री २, ४७ ।
चाप २६, ४१ । ११२,
१२ । १३०, २० ।
चापधर २६ । २६, ४६ ।
चापमूत २६, ४५ ।
चापिन् २६, ४१ ।
चामर १३०, ७ ।
चामरिन् ३८, १२ ।
चामीकर २०३, ३५ ।
चामुण्डा २३०, २२ ।
२३२, ४ । २३२, ४१ ।

चाम्पेय २०३, ३५ ।
 चाम्पेयक २०३, ३५ ।
 चारिन् १६१, १० ।
 चारु ३०, १३ । २५५,
 १६ ।
 चारुचारण
 चारुधारा २३७, २२ ।
 चारुनेत्रा २०५, ७ ।
 चारुतल २०३, ३६ ।
 चारुतावा २३७, २२ ।
 चारुहृत् २०३, ३६-३७ ।
 चारुवर्णा २०५, १८ ।
 चारुवायु २४५, ३८
 चार्वी १२२, ४५ ।
 चाय २२२, २६ ।
 चिकमङ्गसूर ८६, २०
 चिकित्सक १६८, ४० ।
 चिकुर २२३, ३८ ।
 चिचिलद ३८, ४३ ।
 चिञ्चिलिक २४५, ३२ ।
 चित्
 चित्ता=(मृत्तवितिः)
 चित्ताग्नि २४०, ४० ।
 चित्ति १२६, ११।२४६, ६ ।
 चित्त १२२, १३ । २२१,
 १३ ।
 चित्तज १२३, ३४ ।
 चित्तप्रसन्नता ३१, ३८ ।
 चित्तसमुन्नति
 चित्तामय २७, ७ ।
 चित्तोक्ति २५७, ४४ ।
 चित्तोत्थ १२२, ३५
 चित्तोन्मादकारी २३०,
 १७ ।
 चित्र ६, ६२ । ५१, ३५ ।
 चित्रकाय २६, ६ । २३१,
 ४४ ।
 चित्रगुप्त २४१, ३२ ।
 २४१, ४६ ।
 चित्रपिङ्गल २३३, २३
 चित्रपुल २२०, ४१ ।
 चित्रमानु १६, ५६ । ३२,
 ५४ । ३३६, १०

चित्ररथ ३२, ५४ । २४७,
 ८ ।
 चित्ररथपुत्री ५३, ३६ ।
 चित्रल ५१, ३५ ।
 चित्रवसन ५०, २३ ।
 चित्रवासस् ५०, ८ ।
 चित्रशिल्प २३७, १६ ।
 चित्रशिल्पिण्डन् ४६, ५१ ।
 चित्रशिल्पिण्डज ४८, १६
 चित्रशिल्पिण्डसूनप्रसून ४८,
 ५६
 चित्रशिल्पिण्डसूनु ४८, ४२
 चित्रा ४, १ । ४, २३ ।
 ६, ६२ । ६, १६, २०८
 ५३ । २०६, ३०, २०६,
 ५४ ।
 चित्राटीर ३६, १७ ।
 चित्राम्बर ५०१ ८ ।
 चित्राचिष् ३२ २० ।
 चिन्तन २५०, २२ ।
 चिन्तनीय २५०, ३१ ।
 चिन्तयित्वा २५० ३६ ।
 चिन्तामणि २०७, ३२ ।
 चिन्तित ३५०, २६ ।
 चिन्तितव्य २५०, ३१ ।
 चिन्त्य २५०, ३२ ।
 चिन्त्यमान २५०, ३७ ।
 चिरजीविन् २०७, ३२ ।
 चिरण्टी २०५, २१ ।
 चिरन्तन २०७, ३१ ।
 २१२, ४६ । २५६, ४,
 चिराद् १७८, ३६, ३८१,
 ४५
 चिरायुष् १६७, ३८ ।
 चिरि २३६, १० ।
 चिलमीलिका २३८, ४४ ।
 चिलिमिली २३८, ४४ ।
 चिल्ल २१७, २५ ।
 चिल्लिपुञ्च १३०, २१ ।
 'ची' ५, १८ ।
 चीर ३७, ५६ ।
 चीवर ३७, ३५ ।
 चुक=(अन्तः),

चुत=(गुदद्वारम्)
 चुति
 चुप्प=(मन्दगमनकर्ता)
 चुम्बन=(मुखसंयोग),
 'चू' ४, ४६ ।
 चूचुक=(कुचाग्रम्),
 चूडा १३४ १७।३८, ३१ ।
 चूडाकरणा १३४, १७ ।
 चूडाकर्मन् १३३, ३६।१३४,
 १७ ।
 चूडाकृत्य १३४, १७ ।
 चूडाक्रिया १३४, १८ ।
 चूडिन् ५४, ४५ ।
 चूत २२०, ४२ ।
 'चै' ४, ४६ ।
 चेतन २००, २६।२००, ३५।
 चेतना ११२, ५१ ।
 चेतस् ११२, १३ ।
 चेतोगद २७, ७ ।
 चेतोजन्मन् १२३, ४२ ।
 चेतोभव २२०, १४ ।
 चेल ३७, ५६। २५४, ३६।
 चेष्टा १२६, ३८ ।
 चेष्टागुणक १४३, १६ ।
 चेष्टाबल १४२, ३४ ।
 चेष्टारश्मि १४३, १३ ।
 चैत्य १३८, ३१ ।
 चैत्र १४, १४ । १४, १६।
 २०४, ६ ।
 चैत्रपूर्णिमा २०, ४८ ।
 चैत्रपूर्वज १४, ५३ ।
 चैत्ररथ १६८, २६।२४५,
 ५१ ।
 चैत्रसख २२०, १४। २६७,
 ५५ ।
 चैत्रानुज १४, २३ ।
 चैत्रावरज १४, २३ ।
 चैत्रावली २०, ५८ ।
 चैत्रिक १४, १६ ।
 चैत्री २०, ४६ ।
 चेद्यपुरी १००, ७ ।
 'चो' ४, ४६ ।
 चोर ३७, ३७ ।

चोर ३७, ३७ ।
 'चोरयतः' १६६, २२ ।
 चोरयति १६६, २२ ।
 'चोरयते' १६६, २५
 चोरयन्ति १६६, २२ ।
 चोरयन्ते १६६, २५ ।
 चोरयेत् १६६, २३।१६६,
 २६ ।
 चोरयेत १६६, २६ ।
 चोरयेताम् १६६, २३ ।
 चोरयेते १६६, २५ ।
 चोरयेयाताम् १६६, २६ ।
 चोरयेयुः १६६, २३ ।
 'चोरयेरन्' १६६, २६ ।
 चोरस्थान १२३, १६ ।
 चोष्य २०१, १ ।
 चौक्ष २५५, १६ ।
 चौर ३७, ३७ ।
 चौल १३४, १८ ।
 चौलकर्मन् १३४, १८ ।
 च्युत १४२, ७ । १६५, १३।
 च्युति १२१, १८ । १३६,
 ५६ ।
 च्युतिकेन्द्र १०१, १०५ ।
 ३४, ५६ ।
 च्युतिफल १०६, १ ।

छ—

'छ' ५, ३ ।
 छद्मल २५५, ३२ ।
 छग २५, ३३ ।
 छगण २४०, २६ ।
 छगल २५, ३५ ।
 छललक २५, ३६ ।
 छत्र ६, ४६ । १३०, २५।
 छद २२२, ३४ ।
 छदन २२२, ३४ ।
 छन्दस् (स्) २११, २३ ।
 २१३, १८ ।
 छन्दोवती २११, ३६ ।
 छन्न ११३, ७ ।
 छन्नाग्नि ११७, ४५ ।
 छन्नाशाग्नि ११७, ४६ ।

छवि ३६, २३।२२८, ४३।
 छाग २५, ३३।
 छागण २४०, २६।
 छागपाद् ८, २३।
 कागरथ २३६, १०।
 छागवाहन २३६, १।
 छागिका २४१, २७।
 छागी २४१, २७।
 छागैकपाद् (द्) ८, २३।
 छात्र ५१, ३७।
 छात्रालय ५१, ३७।
 छादक ११५, ४४।
 छादन ३७, २७।
 छादनी २२८, ४३।
 छादयतः १७४, २४।
 छादयति १७४, २४।
 छादयति १७४, २४।
 छादयेत् १७४, २४।
 छादयेताम् १७४, २४।
 छादयेयुः १७४, २४।
 छाद्य ११५, ४३।
 छाया ३५, २४।१०५, ६।
 ३५, ३२। ५३, ३३।
 छायाङ्क ३८, ४३।२६२,
 १५।
 छायाङ्कतनय ४६, २६।
 छायाकर्ण १०३, १७।
 छायाकुमार ५२, ४६।
 छायाज २७, ३१।५२, ७।
 छायाजनि ५२, २५।
 छायाजानि ३२, ५४।
 छायात्यज ५२, २६।
 छायाधर २६२, १५।
 छायाधिनाथ ३३, ४६।
 छायाधिपाल ३३, ४६।
 छायानाथ ३२, ५५।
 छायानायक ३३, ४६।
 छायापति ३२, ५५।
 छायापथ २६, ५४। १६६,
 २८।
 छायापिद्मु (प्लु) ३६, १७।
 छायापुत्र ५२, २६।
 छायाभर्तु ३२, ५५।

छायाभव ५२, २६।
 छायाभू ५२, ८।
 छायाभूत् ३८, ४४।२६२,
 १५।
 छायाभाग १६६, २८।
 छायामृगधर ४१, २०।
 छायालक्षण ४०, २५।
 छायालाञ्छन ४०, २५।
 छायासुत ५२, २६।
 छायासूनु ५२, २७।
 छायेय ५२, ८।
 छायेय ३२, २०।
 छिक्का २५७, २८।
 छित्वा ६३, ८।
 छिद् (द्) ६४, १६।
 छिदिर २३६, ११।
 छिद्र ६१, २५।२२३, २६।
 छिन्नरावणमस्तकनाम
 ७७, १।
 छुरण्ड २२२, ११।
 छुरिकाबन्ध १३६, ५४।
 छुरिकाबन्धन १३६, ५४।
 छेक २५५, ३२।
 छेकाल २५५, ३२।
 छेकिल २५५, ३२।
 छेद ६४, १६।
 छेदन ६४, १६।
 छेदसाम्य ६४, ११।
 छेद्यक ११७, १०।
 छोरण ६२, १६।
 ज—
 ज २१६, २२।
 जकुट ७४, २६।
 जक्षण २००, ५४।
 जगच्चक्षुस् ३२, ५५।
 जगज्जन्मज ५२, ४६।
 जगत् २२६, ३६।
 'जगति' १८५, ३६।
 जगती ४५, ६। ७७, २१।
 २११, २८।
 जगतीधर = (पर्वतः),
 जगतीनन्दन ४४, २८।
 'जगतु' १८५, ४०।

जगत्कर्तु = (ब्रह्मा),
 जगत्क्षय १८, ७।
 जगत्पति = (परमेश्वरः),
 जगत्प्रदीप ३३, ४७।
 जगत्प्रभु २०६, ७।
 जगत्प्राण २४४, ३२।
 जगत्साक्षिन् ३२, ५६।
 २६१। २७।
 जगत्साक्षिसन्तति ५३, १८।
 जगत्सू ३२, २०।
 जगदम्बा = (पार्वती),
 जगदीप ३२, ५६। २६२,
 ४६।
 जगद्वल २४४, ३२।
 जगद्योनि २२७, ४४।
 जगद्वहा ४५, ६।
 जगन्नाथ २१५, १६।
 जगन्नेत्र ३२, ५६। २६१,
 ४६।
 जगत्लम् २५, १३।
 'जगति' १८५, ३६।
 जगित १८५, ३६।
 जगीतः १८५, ३६।
 जगुः १८५, ४०।
 जगौ १८५, ४०।
 जगिध २००, ५३।
 जघन १२५, ६।
 जघन्य १२५, ११।
 जघन्यज २१७, २१।
 जघन्यभ = 'जघन्याख्यवर्ण-
 क्षत्राणि),
 जङ्गल २५२, ५६।
 जंघा २८, ३।
 जटा ७, ३३। ६७, ३१।
 २२६, ६।
 जटाजूट २३०, १२।
 जटाक्काट २२७, ४४।
 जटाटीन २२७, ४५।
 जटाटीर २२७, ४५।
 जटाधर २०७, ३३।
 जटाबन्ध २३०, १२।
 जटायु २६८, १।
 जटायुसु ३६, ४।

जटावत् २२७, ४५।
 जटिन् २२७, ४५।
 जठर १२२, ५१।
 जड ४२, २५। २१०, ३६।
 जडच्छवि ३६, १८।
 जडद्युति ३६, १८।
 जडमयूख ४०, २५।
 जडमयूखमुत् ४६, ४२।
 जडरश्मि ३६, १८।
 जडरोचिस् ३६, १८।
 जडांशु ३८, ४४।
 जडांशुजन्मन् ४६, ८।
 जडांशुभव ४६, ८।
 जडांशुसूनु ४६, ८।
 जडांशु ३६, १६।
 जडोत्तर ३८, ४४।
 जतुम २५, ४५।
 जन = (लोकः) १७६,
 ३६।
 जनक ६, ३६। १२४,
 ५०। २६७, ५।
 जनता = (जनसमूहः),
 जनन २००, २२।
 जननकारक २२४, ५३।
 जननकील २२४, ५३।
 जननद २२४, ५३।
 जननपत्नी १३४, ४४।
 जननवत् २००, ३०।
 जननि २२५, २।
 जननी १२२, ३०। २२५, २।
 जनपद = (देशः),
 'जनयतः' १७६, ५७।
 जनयति १७६, ५७।
 जनयन्ति १७६, ५७।
 जनतितु २२४, ५२।
 जनयित्री १२२, ३६।
 २२५, २।
 'जनयेत्' १७६, ५७।
 जनयेताम् १८०, १।
 'जनयेयुः' १८०, १।
 जनलोक २२३, १७।
 जनार्दन २१५, १६।
 जनाश्रय = (मण्डपः),

जनि २०५, ७। २२५,
२।
जनित=(उत्पादितः),
२००, २२।
जनितु १२४, ५१। २२४,
५३।
जनित्र २२४, ५३।
जनित्री १२२, ३०।
जनिस्त्व=(पिता),
जनिस्त्वा=(माता),
जनिमत्=(जन्मवान्),
२००, ३०।
जनी २०५, ८। २२५, २।
जनुमत् २००, ३०।
जनुष २००, २३।
जनू २००, २३।
जन्तु १३७, ५६। २००,
३०।
जन्म १३५, ७। २००,
२३।
जन्मकील २१५, ५३।
जन्मतिथि १३७, ३४।
जन्मद=(पिता), २२४,
५४।
जन्मदा=(माता),
जन्मन् ६, ३५। १४४,
४४। २२१, १८।
जन्मनक्षत्र १३७, ३४।
जन्मपत्र १३४, ४४।
जन्मपत्रिका १३४, ४४।
जन्मपत्री १३४, ४४।
जन्मभ १४४, ४४।
जन्मभनाथ १४४, ४६।
जन्ममास १३७, ३३।
१४०, २५।
जन्मराशि १४४, ४४।
जन्मराशिनाथ १४४, ४६।
जन्मर्क्ष १४४, ४५।
जन्मर्क्षस्वामिन् १४४, ४७।
जन्मलग्नेश १३०, ३८।
जन्मवत्=(जनिमत्),
२००, ३१।
जन्मवार=(रव्यादिः),

जन्मान्तर=(परलोकः),
जन्माष्टमी=(श्रीकृष्ण-
जन्मतिथिः),
जन्मिन् २००, ३१।
जन्य १२३, ५८। २००,
२४।
जन्या २२४, ५४।
जन्यु २००, २४। २०७,
३३।
जप=(नियमविशेषः)।
जमन २००, ५४।
जम्पती १४०, ४।
जम्बाल=(शैवालः),
जम्बालनीड २५, ५५।
जम्बालिनी २४३, ५१।
जम्बुक २४३, २६।
जम्बूक २४३, २६।
जम्भः=(दैत्यविशेषः)
२१४, १६।
जम्भभेदिन् २६६, ३६।
जम्भरिपु २६६, ३६।
जम्भारि २६६, ३७।
जम्भारिगुरु ४७, ५१।
जय १७, १। १२, २४४।
'जयतः' १६३, २३।
जयति १६३, २३।
जयदत्त २३७, २७।
जयनी=(इन्द्रसुता),
जयन्त ३८, ४४। २२७,
४५।
जयन्ताग्रज २२४, ३०।
'जयन्ति' १६३, २३।
जयन्ती २३१, ६। २३३,
१८।
जयपुर ६६, २३।
जयवाहिनी २३७, २३।
जया ३, १३। २३१, ६।
२३१, ३६।
जयातिथि ३, २०।
जयाद्वादशी २२, २१।
'जयेत्' १६३, २३।
जयेताम् १६३, २३।
जयेयुः १६३, २३।

जयैकादशी २४, १८।
जरण ३८, ४५।
जरन्त २४२, २।
जराभीत २२०, १५।
जराभीह २२०, १५।
जरायु १४०, १६।
जरासिन्ध=(घसुरविशेषः)
२१६, ३१।
जरासिन्धजामातृ २२६,
४७।
जरासिन्धारि २६६, १६।
जरां ३८, ३२। १३७, ५६।
जल ७, ४३। १२, ५७।
४४। १२२, १४।
जलकरङ्क २३८, १६।
जलकांक्ष २३२, २४।
जलकाक्षिन् २३२, २४।
जलकान्त २३२, २४।
जलकान्तार २४३, २६।
२४४, ३२।
जलगोलमूर्ति ४१, २१।
जलचर २७, १५। २८,
३७। २४४, ८।
जलचौर ३२, ५७।
जलज २८, १६। २८,
३८। ३६, ३६।
जलजन्तु २४३, ४२।
जलजन्मन् ३६, ३६।
जलजराशि २८, २७।
जलजाक्षी २६, २२।
१२३, ४२।
जलजिनी ३६, ४८।
जलजिनीपति २६१, १६।
जलजिनीबन्धु ३४, १६।
जलजिनीश ३३, ४७।
जलतट=(जलकूल),
जलतस्कर ३३, ४७।
जलद २१८, १४। २३८,
१६।
जलदा २३८, ४४।
जलदागम=(वर्षाकालः)
जलद्रवण २४४, ३३।
जलधर २३८, १६।

जलधरमाला=(मेघ-
पङ्क्तिः),
जलधरमालाकाल १५, ४१।
जलधिः ७३, ३। ७३,
१५। २१८, १४।
जलधिगा २४३, ५१।
जलधिजा २१७, ११।
जलधिजाता २१७, ११।
जलनिधि २१८, १४।
२७०, ५२।
जलनिधितनय ४१, ४३।
ललनिधिभू ४०, २६।
जलप २१८, १४।
जलपनि २४३, २६।
जलपात २१४, ५३।
जलपालिका २३८, ४४।
जलपिप्पक २४४, ८।
जलपिप्पक २४४, ८।
जलपीथ २१७, ३६।
जलभूषण २४३, २६।
जलभृत् २३८, २०।
जलमण्डल ४०, २६।
जलमसि २३८, २०।
जलमार्ग १३१, १८।
जलमुच २३८, २०।
जलमूर्ति २२८, ३२।
जलराशि २८, ३८।
२१८, १५।
जलरुण्ड २२३, ३६।
जलरुह ३६, ३६।
जलरुह ३६, ३७।
जललोहित २४२, २१।
जलवालि २३८, ४५।
जलवाह २३८, २०।
जलशायिन् २१५, २०।
जलशाला १३७, ४३।
जलसमुद्र २१८, ३८।
जलसूकर २४३, ३७।
जलहत=(जलनिहत),
जलाकांक्ष २३२, २४।
जलाकाक्षिन् २३२, २५।
जलाधिदैवत २४३, २७।
जलार्णव १५, ४१।

जलेन्द्र २१८, १५ ।	जह्नु = (राजविशेषः)	जातिपुग ८१, ४४ ।	जारी २३१, ६ ।
जलेन्धन २४०, ३२ ।	२१५, २० ।	जातु १६, ४८ ।	जाल ६७, ३१ ।
जलेश ८, ६ ।	जह्नुकन्या २२६, १७ ।	जातुधान २४२, २१ ।	जालक ६७, ३१ ।
जलेशय २१५, ५३ ।	जह्नुतनया २२६, १७ ।	जातुधानक २४२, २१ ।	जालन्दर ६६, २४ ।
२४४, ८ ।	२६६, ३१ ।	जातुकार ३६, ५५ ।	जालन्धर ६६, २४ ।
जलेश्वर २४३, २७ ।	जह्नुप्रजा २२६, १७ ।	जात्य २५४, ४४ ।	जालपाद् २१४, ५३ ।
जल्पन २४६, २६ ।	जह्नुमुता २२६, १७ ।	जात्यन्ध = (जन्मान्धः)	जालपादक २१४, ५३ ।
जल्पनीय २४६, ३१ ।	२६८, २८ ।	“जानन्ति” १८८, ५५ ।	जालवी = (गङ्गा) २२६,
जल्पित २०८, ४६ ।	‘जह्यात्’ १७१, ११ ।	जानाति १८८, ५५ ।	१८ । २६८, २८ ।
जल्पितव्य २४६, ३१ ।	जह्याताम् १७१, ११ ।	जानामि १८८, ५७ ।	जाल्वीपथ ८४ ३१ ।
जल्पित्वा २४६, ४० ।	जह्युः १७१, ११ ।	जानासि १८८, ५६ ।	जिगांसु २०१, १० ।
जल्प्य २४६, ३२ ।	‘जा’ ५, १३ ।	जानि ३५, १ । २२५, ३ ।	जिघांसु २०१, १० ।
जल्प्यमान २४६, ४५ ।	जागरीकृत २२, ५३ ।	‘जानीतः’ १८८, ५५ ।	जिघांसु १२३, १४ ।
जव १००, २२ ।	‘जागति’ १६५, ४१ ।	जानीथ १८८, ५६ ।	जितमत्यु २१५, ५३ ।
१०८, ८ ।	जागृतः २६५, ४१ ।	जानीथः १८८, ५६ ।	जितव ३८, १२ ।
जवन ३८, १२ ।	जागृयात् १६५, ४४ ।	जानीमः १८८, ५७ ।	जितम २५, ४५ ।
२००, ५४ । २४४, ३३ ।	जागृयाताम् १६५, ४४ ।	जानीयात् १८८, ५६ ।	जित्य २५, ४४ । २७१, ४२ ।
जविन् ३८, १२ ।	जागृयुः १६५, ४४ ।	जानीयाताम् १८८, ५६ ।	जिन ७, ६० । २०६, ७ ।
जवीयस् २२८, ५२ ।	जागृति २३६, ११ ।	जानीयुः १८८, ५६ ।	जिनद्वय ८२, २ ।
जस्त २२४, ७ ।	जाग्रत् १२६, ३० ।	जानीवः १८८, ५७ ।	जितननामन् ८०, १ ।
जह ११, ४ ।	‘जाग्रति’ १६५, ४१ ।	जानु २८, ३ । १२४, ४४ ।	जिनयुज् ८२, ३ ।
‘जहति’ १७१, ५ ।	जाग्रदाद्य १२६, १६ ।	जामदग्न्येय २१६, ४४ ।	जिनसदमन् १३७, ३१ ।
जहतु १७१, ७ ।	जाङ्गली २३१, ६ ।	जामदग्न्येय = (परशुरामः)	जिनांशजीवा १०४, ६ ।
जहाति १७१, ५ ।	जात ६७, ३१ । १८०, ४५ ।	जामदग्न्येयद्वादशी २१, ६ ।	जिनेश्वर २०६, ७ ।
जहातु १७१, ६ ।	जातक २००, २४ ।	जामातृ ३५, १ ।	जिष्णु २३६, ३६ ।
जहानि १७१, १० ।	जातकज्ञ २५६, १६ ।	जामि २२५, ४५-४७ ।	जिहानक १८, ७ ।
जहाम १७१, १० ।	जातककोविद २५६, २६ ।	जामित्र १२३, ३५ ।	जिह्वा ४३, ८८ । २२३, ३६ ।
जहाव १७१, १० ।	जातकर्मक्रिया १३३, ५६ ।	१३७, १६ ।	जिह्वाग ५३, ४७ । २२३,
जहाहि १७१, ८ ।	जातकमन् १३३, ३७ ।	जाम्बव २०३, ३६ ।	३६ ।
जहित १७१, ६ ।	१३३, ५६ ।	जाम्बवती २२५, १२ ।	जिह्वा २१४, २० ।
जहितः १७१, ५ ।	जातकागमदर्शन २५६, २८ ।	जाम्बवि २३८, ३ ।	जिह्वा २१४, २० । २१६, २२ ।
जहितम् १७१, ६ ।	जातकार्णवनिषाममुख्य	जाम्बुनद २०३, २७ ।	‘जी’ ५, १३ ।
जहितात् १७१, ६ ।	२५६, ३० ।	जायमान २००, ३२ ।	जीमूत २०३, ५५ । २०६,
जहितात् १७१, ८ ।	जातकृत्य १३३, ५७ ।	‘जायते’ १७६, ४८ ।	२५ ।
जहिताम् १७१, ७ ।	जातक्रिया १३३, ५७ ।	जायन्ते १७६, ४८ ।	जीमूतबाहन् २४७, ४ ।
जहिहि १७१, ८ ।	जातजन्मन् २००, ३१ ।	जाया १२१, ११ ।	जीमूतबाहिन २४१, ७ ।
जहीत २७१, १० ।	जातरूप २०३, ३६ ।	२०८, ११ ।	जीर्ण १३७, ५६ ।
जहीतः १७१, ५ ।	जातवेदस् २३६, ११ ।	जायापती १४०, ४ ।	जीव ४, ३६ । ६, २४ ।
जहीतम् १७१, ६ ।	जातसन्ताना १४०, २८ ।	‘जायेत’ १७६, ४८ ।	१७, २२ । १४४, १८ ।
जहीतात् १७१, ६ ।	जातकायुष् १४१, ४८ ।	जायेते १७६, ४८ ।	जीवक ४२, ४४ ।
जहीतात् १७१, ६ ।	जाति ७६, ३३ ।	जायेयातास् १७६, ४६ ।	जीवगृह १२१, २६ ।
जहीताम् १७१, ७ ।	२००, २४ ।	जायेरन् १७६, ४६ ।	जीवजीव ४२, ४४ ।
जहीहि १७१, ८ ।	जातिद्वितय ८१, ४४ ।	जारवायु २४५, ४३ ।	जीवजीव ४२, ४५ ।

‘क्षोवतः’ १६२, ४२ ।
 जीवति १६२, ४२ ।
 जीवन १२४, ५१ । २१७, ४० ।
 जीवनावास २४३, २७ ।
 जीवनी २२४, १८ ।
 जीवनीय १२२, ३६ । २१७, ४० ।
 ‘जीवन्ति’ १६२, ४२ ।
 जीवमन्दिर=(शरीरम्)
 जीवलोक=(संसारम्),
 जीवसेक १३३, ४७ ।
 जीवस्थान=(मर्म),
 जीवा १०३, ३६ ।
 जीवाखण्ड १०३, ४४ ।
 जीवाग्रज ४६, ५२ ।
 जीवादल १०३, ४४ ।
 जीवामित १०३, ४४ ।
 जीवायुष् १४१, ५१ ।
 जीवायुरंश १४३, ४१ ।
 जीवायुर्भाग १४३, ४१ ।
 जीवायुर्लव १४३, ४२ ।
 जीवाद १०३, ४४ ।
 जीविका २४७, ४१ ।
 जीवित १२४, ७ ।
 जीवितकाल १२४, २० ।
 १४०, ५० ।
 जीवितफल १२४, २० ।
 जीवितेश २४१, ३२ ।
 जुगुप्सत=२४४, २८ ।
 जुगुप्सा=निन्दा,
 जुतुम् २५, ४५ ।
 जुष्=(सेवन),
 जुषत्=(सेवमानः),
 जुषमाण= „
 जुष्ट=(उच्छिष्टम्),
 जुष्य=(सेव्यः),
 ‘जुहुतः’ १६६, १४ ।
 जुहुयात् १६६, १५ ।
 जुहुयाताम् १६६, १५ ।
 ‘जुहुयुः’ १६६, १५ ।
 जुहुराण ३६, १६ । २३६, १२ ।

जुह्वाराण ३६, १६ ।
 जुह्वार २३६, १२ ।
 जुह्वार २३६, १२ ।
 ‘जुहोति’ १६६, १४ ।
 ‘जुह्वति’ १६६, १४ ।
 ‘जू’ ५, १३ ।
 जूक २६, २८ । २७१, ४३ ।
 जूरां ह्वयः २०२, ४१ ।
 जृम्भा=(मुखविकाशो मुख-
 विदारणं वा),
 ‘जे’ ५, १३ ।
 जेमन २००, ५५ ।
 जैन ७, ६० ।
 जैनेन्द्र २१२, २० ।
 जैमिनि=(ऋषिविशेषः),
 १६८, ५६ ।
 जैमिनीयायुस् १४१, ५८ ।
 जैव=(जीवसम्बन्धी, घनु-
 मीनश्च), ६, २४ । ७, ६० ।
 २७, २६ ।
 जैववर्ष १६, ५१ ।
 जैवातृक ३६, २० ।
 जैवातृकज ४६, ६ ।
 जैवातृकजनि ४६, २७ ।
 जैवातृकतनय ४६, ४२ ।
 जैवातृकि ४५, ५६ ।
 जैष्ठाव ७, २७ ।
 ‘जो’ ५, १३ ।
 जोटिङ्ग २२७, ४६ ।
 जोन्तला २०२, ४१ ।
 जोषा २०४, ५४ ।
 जोषित् २०४, ५४ ।
 जोषिता २०४, ५४ ।
 ज्ञ—
 ज्ञ ४२, ५४ । ४५, ४० ।
 ज्ञपित=(ज्ञप्तः),
 ज्ञप्त= „
 ज्ञप्ति १२२, ४५ ।
 ज्ञाच्छौ ५५, ५० ।
 ज्ञात २५०, १ ।
 ज्ञातव्य २५०, ४ ।
 ज्ञातसिद्धान्त २५६, ७ ।
 ज्ञाति १२२, १४ ।

ज्ञातिकारक १२६, ४६ ।
 ज्ञातिस्थान १२३, १६ ।
 ज्ञातुमर्ह २५०, ५ ।
 ज्ञातुयोग्य २५०, ५ ।
 ज्ञात्वा २५०, १० ।
 ज्ञान २५०, २६ ।
 ज्ञानकर्मन् २५०, ५ ।
 ज्ञानबोह २५६, ४ ।
 ज्ञानविषय २५०, ५ ।
 ज्ञानिन् २५६, १४ ।
 ज्ञानेन्द्रिय २१८, ५५ ।
 ज्ञापक=(गमको बोधको,
 निदर्शनं वा)
 ज्ञापन=(बोधनम्) (‘जना-
 धना’ इ. भा.),
 ज्ञापनीय २५०, १४ ।
 ‘ज्ञापयतः’ १८८, ६० ।
 ज्ञापयति १८८, ६० ।
 ज्ञापयन्ति १८८, ६० ।
 ज्ञापयते १८८, ६० ।
 ज्ञापयन्ते १८८, ६० ।
 ज्ञापयेत् १८८, ६० ।
 ज्ञापित=सूचितं प्रबोधि-
 लक्षितं वा) २५०, १२ ।
 ज्ञापितव्य २५०, १४ ।
 ‘ज्ञायते’ १८८, ५६ ।
 ज्ञायन्ते १८८, ५६ ।
 ज्ञायेत् १८८, ५६ ।
 ज्ञायेते १८८, ५६ ।
 ज्ञायेयाताम् १८८, ५६ ।
 ज्ञायेरन् १८८, ५६ ।
 ज्ञार्की ५५, ५० ।
 ज्ञार्कौ ५५, ५० ।
 ज्ञार्कज्यार्कयः ५५, ५८ ।
 ज्ञीप्स्यमान=(बोधयितु-
 मिष्टार्थः),
 जेन्द्र ५५, ५१ ।
 जेय=(वेदितव्यः),
 २५०, ५ ।
 ज्यका १०३, ३६ ।
 ज्या ४५, ६ ।
 ज्याखण्ड १०४, १ ।
 ज्यादल १०४, १ ।

ज्यानेय १०३, ४४ ।
 ज्यामिस १०३, ४४ ।
 ज्यायस्=(अतिवृद्धः),
 ज्याशकल १०४, १ ।
 ज्याद १०४, १ ।
 ज्येष्ठ १४, १५, १४, २५ ।
 २१४, ५३ ।
 ज्येष्ठाघ्नी ७, २७ ।
 ज्येष्ठपूर्वज १४, २३ ।
 ज्येष्ठा ४, २ । ४, २६ ।
 ७, २८, ६, २१ ।
 २२५, ४८ ।
 ज्येष्ठानुज १४, २८ ।
 ज्येष्ठामूलीय १४, २५ ।
 ज्येष्ठावरज १४, २८ ।
 ज्येष्ठान्नत २२, १७ ।
 ज्येष्ठी २१, २३ ।
 ज्योग् ४७, ११ ।
 ज्योविद् २५६, १६ ।
 ज्योतिषचक्र=(राशिचक्रम्)
 ज्योतिःपीथ ३२, ५७ ।
 ज्योतिषशास्त्र=(त्रिकणा-
 त्कम्), २११, ४६ ।
 ज्योतिष=(वेदाङ्गविशेषः)
 ३२, ४ । ३६, २७ ।
 ज्योतिषिक २५६, १६ ।
 ज्योतिषी=(तारा)
 ज्योतिष्क=(चन्द्रार्कग्रहण
 क्षत्रताराः), १६६, २४ ।
 ज्योतिष्टोम=(यज्ञविशेषः)
 ज्योतिष्मत ३२, ३१ ।
 २६१, ४७ ।
 ज्योतिष्मती ३३, १६ ।
 ४२, ८ ।
 ज्योतिस्=(नक्षत्रं प्रकाशो-
 ऽर्कोऽग्निर्वा), ३, ५४ ।
 २११, ४७ ।
 ज्योत्स्ना ४२, १२ ।
 ह्योत्स्माग्रिय ४२, ४५ ।
 ज्योत्स्नी ४२, ८ ।
 ज्योत्स्नेश ३८, ४५ ।
 ज्योतिष ३२, २१ ।
 ज्योतिषपण्डित २५६, २६

ज्योतिषिक २५६, १६ ।	टवर्ग १३५, ३६ ।	ततर=(द्वयोर्मध्ये एक निर्धारणम्),	'तनुतः' १६६, ४ ।
ज्योत्स्न=(शुक्लपक्षः)	'टा' ५, ६ ।	ततस्=(तदनन्तरम्),	तनुत १६५, ५६ ।
ज्योत्स्नी १३, १६ ।	'टी' ५, ६ ।	तति २५३, ६ ।	तनुयात् १६६, ६ ।
ज्वर=(ज्वरितः),	'ट्ट' ५, ६ ।	तत्काल=(तदास्वम् वर्त- मान कालो वा) १८, २८ ।	तनुयाताम् १६६, ६ ।
'ज्वरतः' १६२, २३ ।	'टै' ५, ७ ।	तत्कालज ११५, ५ ।	तनुयुः १६६, ६ ।
ज्वरति १६२, २३ ।	'टो' ५, ७ ।	तत्कालधी २५५, ३८ ।	तनुप्रसूति १२३, १ ।
ज्वरन्ति १६२, २३ ।	टोक्क ६६, २३ ।	तत्कालभव ११५, ५ ।	तनुभव १२३, १ ।
ज्वरबहुनामन् ७५, २५ ।	ठ —	तत्कालमरण १४१, २० ।	तनुभूत १२२, ५१ ।
ज्वरिन्=(ज्वरी),	'ठ' ५, ८ ।	तत्कालमर्त्री १२७, ५ ।	तनुभूत् २००, ३२ ।
'ज्वरिन्' (ज्वरयुक्तः),	ड —	तत्क्षण=(सद्यः)	तनुस् २२४, ७ ।
ज्वरेत् १६२, २४ ।	डकरी २०६, ४ ।	तत्क्षणमरण १४१, २१ ।	तनु २२४, ७ । १२१, १६ ।
ज्वरेताम् १६२, २४ ।	'डा' ५, ५, ५ ।	तत्त्व ८०, १ ।	तनुकृत ६१, २२ ।
ज्वरेयुः १६२, २४ ।	डिण्डीश २२७, ४७ ।	तत्त्वयुग ८२, १४ ।	तनुव ५५, ३३ । १२२, ५१ ।
ज्वलन २३६, १३ ।	डित्य २७१, ४५ ।	तथा=(साम्यम् तेनप्रका- रेण वा),	तनुवा २०८, ४१ ।
ज्वाला २३६, ४६ ।	डिम्ब २७१, ४४ ।	तथाच=(पूर्वोक्ताथदृष्टी- करणम्)	तनुत्य १२२, ५२ ।
ज्वालाजिह्व २३६, १३ ।	डिम्भ १४०, ४२ ।	तथापि=	तनुत्पन्न १२३, १ ।
झ —	'डी' ५, ५ ।	तथाहि=(निदर्शनम् प्रसिद्ध मेवार्थो वा),	तनुद्वय १२३, १ ।
'झ' ५, १७ ।	'डू' ५, ५ ।	तथैव=(तद्वदेवैतथः),	तनूनपाद् २३६, १३ ।
झ ४७, ११ ।	'डै' ५, ५ ।	तथ्य=(सत्यम्) ६१, २२ ।	तनुभव १२३, १ ।
झञ्झा २४५, ३६ ।	'डो' ५, ५ ।	तदा=(तस्मिन्काल इत्यर्थः)	तनुभू १२२, ५२ ।
झञ्झानिल २४५, ३६ ।	ढ —	१६, ४३ ।	तनुरुह १२२, ५२ ।
झञ्झवान् २४५, ४० ।	'ढ' ५, १२ ।	तदात्व=(वर्तमानकालः)	'तनोति' १६६, ४ ।
झटिति १०१, ४१ ।	ण —	१८, २८ ।	तन्तु १२२, ४५ ।
झर्झर १७, ४६ ।	'ण' ५, ८ ।	तदानीम्=(तदार्थः)	तन्तुभ २०२, ३३ ।
झर्झर (युगविशेष),	त —	१६, ४३ ।	तन्द्रा १३६, ४७ ।
झलका २३६, ४८ ।	तंवा २००, ४७ ।	तद्वत्=(पूर्वोक्तवत्),	२२६, ४ ।
झष २७, ६ ।	तक्र=(गोरसजम्),	तनय ४५, ३३ । १४०, ३६ ।	तन्नि १३६, ४० ।
झषकेतन २२७, ११ ।	तक्षक २२२, ४४ ।	१२२, ५१ ।	२२६, ४ ।
झषकेतु २२७, २० ।	तक्षन् ६, ६२ ।	तनया २०८, ४० ।	तन्नी १३६, ४० ।
झषवज २२७, ११ ।	तट=(तीरम्)	२२०, ५ ।	२०८, ५२ । २२६, ४ ।
झषविशेषभुज् २७, २ ।	तटाक १६६, ४६ ।	तनु ४४, ५४ । २०५, ८ ।	तन्वङ्गी २०५, ८ ।
झराङ्क=(अनिरुद्धः),	तटित् २३८, ४५ ।	२१४, ४५ । २२४, ७ ।	तन्वन्ति १६६, ४ ।
भाण्ड २२७, ४६ ।	तटित्पति २३८, २१ ।	२५३, २२ । २५३, ४० ।	तन्वते १६५, ५६ ।
क्रिष्टिकान्त २२७, ४६ ।	तटिनी २४३, ५१ ।	तनुज ४५, ३३ ।	तन्वाते १६५, ५६ ।
भोटिङ्ग २२७, ४६ ।	तडाक १६६, ४६ ।	तनुजनि १२२, ५६ ।	तन्वी २६, १२ । २०५, ८ ।
भ्र —	तडाग १६६, ४६ ।	तनुजन्मन् १२२, ५६ ।	तन्वीत १६६, २ ।
'भ्र' ५, १७ ।	तडित् २३८, ४५ ।	तनुजा २०८, ४१ ।	तन्वीयाताम् १६६, २ ।
ट —	तडित्वत् २३८, २१ ।	तनुजात १२३, १ ।	तन्वीरन् १६६, २ ।
टक्क=(रजतमुद्रा),	तण्डु २३०, ३४ ।		तप १५, ३८ । २२३, २४ ।
(‘रुपया’ इति भाषा)	तत्=(हेतुः)		२३६, ३६ ।
टक्कशाला=(रजतमुद्रा- गृहम्) (‘टकशाला’ इ० भा०)	ततम=वहुषुमध्ये एकनिर्धा- रणम्) २५३, २६ ।		तपती ३५, २२ ।

तपन ३२, २१। २०७, १। २१३, ५३।	तमि १३, २।	तरङ्ग=(ऊर्मी) ('लहृष' इतिभाषा),	तहि(तस्मिन्काल इत्यर्थः) १६, ५३।
तपनज ५२, २७।	तमिष ५४, ३६।	तरङ्गिणी २४३, ५१।	तल २१३, ४६। २२३, १।
तपनतनुजा २२५, ५३। ३५, ५७।	तमिषहन् ३२, ५७।	तरणि ३२, २१। २१८, १५।	तलातल २२३। ५। २२३। २०
तपनतनुमह ५३, ६।	तमिका १३, ३। १३, १४। ४२, ७।	तरणितनुज ५३, ७	तलिन
तपननन्दन् ५३, ६।	तमिळाकर ४०, २६।	तरणिदेहजात ५३, १६।	तलिम १३६, ३८। २१७, ४०।
तपनभव ५२, ५६।	तमिळाकरज ४६, २६।	तरणिपुत्र ५२, ५०।	तलुनी २०५, २६।
तपनात्मज ५२, ४६।	तमिळाधिप ४०, २७।	तरणिबन्धु ५२, ५०	तलोवा २४३, ५१।
तपनात्मजा=(गोदावरी नदी),	तमिळाभियातिन् ३४, २०।	तरत्सम २४०, २५।	तल्प १३६, ३८। २१७, ५५।
तपनि=(शनिः),	तमी १३, ३। ४२, ३।	तरन्त २१८, १५।	तल्ल १६६, ५। ५२।
तपनी=(गोदावरी),	तमीनाथजात ४६, २६।	तरल=(चञ्चलः), २८, १२। ३२, २२।	तवगं १३५, ३६।
२२५, ५३।	तमीनाथक ४०, २७।	तरलतारकाम ५, ६२।	तविष १६८, ३।
तपनीय २०३, ३७।	तमीपति ३६, २०।	तरललोचना २०५, ८।	तविषी २३७, २६।
तपनीयक २०३, ३७।	तमीभर्तृ ३६, २१।	तरम् ३०, ३६। २४२, ५६। १०१, ४३।	तष्ट ६१, २२।
तपर्तु १५, ३८।	तमीभर्तृपुत्र ४६, २८।	तररिबन् २४४, ३३।	तस्कर ३७, ३८। १२३, १४।
तपस् १४, ५०। १५, २६। २२६, ३६।	तमीमान ६७, २०।	तरिष २१८, १६।	'ता' ५, ६।
तपस् १४, ५१।	तमीश ३८, ४५।	तरीय २१८, १६।	ताड ६२, ४।
तपसमय १५, ३६।	तमीशतनय ४६, २८	तरीष २१८, १६।	ताडन ६०, २६।
तपस्तक्ष २३६, ३६।	तमीशतारका ५, ६२।	तर् १६६, ४८। १३६, १।	'ताडयतः' १७२, ३७।
तपस्य १४, ५३।	तमोप्रहौ ५५, ५६। ६६, १५।	तर्ण-(युवा),	ताडयति १७२, ३७।
तपस्या १२४, ३२।	तमोगुण ५४, १।	तर्णी २६, १६।	ताडयन्ति १७२, ३७।
तपस्विन् १४८, ५८।	तमोज्ज २१५, ५४। २३८ १३।	तर्णेन्दुशेखर २२७, ४७।	ताडयित्वा ६२, ५।
तपायय १५, ४२।	तमोनुद् २३, १४। ४८। ४५।	तर्क-(कांक्षा वितर्को वा) २५१, ५।	ताडयेत् १७२, ३८।
तपुस् ३२, ४।	तमोनुद ३२, ५७।	तर्कक-(याचकः), ७५ २५	ताडयेताम् १७२, ३८।
तपोवत् १४७, २८।	३३६, १४।	'तर्कयतः' १८५, २६।	ताडयेयुः १७२, ३८।
तप्त=(सन्तापितः) प्रज्वलितोवा) १८०, ५४।	तमोपहन् ३२, ५८।	तर्कयति १८५, २६।	ताडित ६०, २६।
तप्तरूपक २२८, ५२।	२२७, ४७।	तर्कयन्ति १८५, २६।	ताडितक ६२। ४।
तम ५४, १। १७८, ६। २३८, ३७।	तमोजरि ३२, ५८	तर्कयित्वा २५१, १०।	ताडघ ६२। ४।
तमःश्लेष्ट ५५, ५६।	तमोरिपु ३२, ५८।	तर्कयेत् १८५, ३०।	ताड्यमान; (हन्यामानः)
तमःपुच्छ ५५, ५२।	तमोवैरिन् २३६, १४।	तर्कयेताम् १८५, ३०।	ताण्डव; (नृत्यम्), २२६, ४६।
तमम् ५४, ३६।	तमोहन् २१५, २०। २२७, ४७।	तर्कयेयुः १८५, ३०।	ताण्डवतालिक २३०, ३४। १०६, २६।
५४, ५२। १४७, २८। १५६, ८।	तमोहन्तु ३२, ५८।	तर्कविद्या २१३, २२। २१३, ३६।	तात ८२, ७।
तमस ५४, ३६।	तमोहन्तुसुत ५३, ६।	तर्कशास्त्र २१३, ३६।	तात्कालिक; (तत्काल- भवः), १८, २६। ११५, ५।
तमसी १३, १३। ४२, ७।	तमोहर ३६, २१।	तर्जन; (भर्त्सनम्)	तात्कालिकमध्यमग्रह १०० २०।
तमस्विनी १३, २।	तम्पा २००, ४६।	तर्जनी २१०, १६।	
तमा १३, २।	तम्बा २००, ४६।	तर्जित? (भर्त्सितः),	
	तम्बीर १३०, ३२।	तर्पण २४१, १२।	
		तर्षु ३२, ५।	

सात्कालीनमध्यमग्रह,
सात्कालिनः ११५, ६।
तात्पर्यः (अभिप्रायः),
तादृशः (तथाविधम्),
तादृशः,
तानः (गानाङ्गविशेषः)
८२, ७।
तांत्रिक २५६, ३४।
तापः (सन्तापः)
तापन १५, ३६। ३२,
२२।
तापिन ५२, ६।
तापस ३८, ४६।
तापी ३५, ५७। २२५,
५३।
ताबुर २५, ४१।
ताबुरी २५, ४१।
तामरस २१७, ४०।
३६, ३३।
तामरसादय ५, ५१।
तामस १७, ६०।
तामसि १७, ६०।
तामसी १३, ३। १३,
१३। १३६, ४०।
२२६, ५। २३१। ६।
तामिस्त्र ५४, ३६।
ताम्बूल ७८, ४।
ताम्र ५७, २७।
ताम्रकर्प ५६, ३। ६०,
२६।
ताम्रकर्णी २३४, ३५।
ताम्रिका ६०, २६। ११३
१।
ताम्री ११३, १।
तारः (नक्षत्रम्), ३, ५५।
२२८, ५३।
तारकः (दैत्यविशेषो
नक्षत्रंवा) ३, ५५। १४४,
१७।
तारकजित् २३३, ४।
२१६ ३२।
तारकराज ४०, २७।
तारकराजतमूज

तारकवैरिन् २३३, ४।
तारका ३, ५५। ४२,
१३।
तारकानाथ ४०, २८।
तारकानायक ४१, २१।
तारकान्तक २३३, ५।
तारकारि २३३, ५।
तारकाविनोदक ४१, ४४।
तारकासूनु ४६, ६।
तारकिणी १३, ३।
तारकेय ४५, ५६।
तारकेश ३६, २१।
तारजीवन २०३, ३७।
तारण १६, ५६।
तारणेय ५२, २७।
तारा ३, ५५। १३, ३।
४२, १३। ४७, ३।
४६, ५३। १३४, ५१।
ताराग्रह ६६, १४।
ताराग्रहकुजलम्बन ११४,
१८।
ताराङ्गजात ४६, ६।
ताराज ४५, ४५।
ताराजानि ४७, २६। ३६,
२२।
तारातनय ४६, ६।
ताराविष ३६, २२।
ताराधिराज ४०, २८।
ताराधीश ३६, २२।
तारानन्दन ४६, १०।
तारानाथ ३६, २२।
तारानायक ४०, २८।
तारानेतृ ३६, २३।
तारापति ३५, ५१। ३६,
२३।
तारापय २६, ५४।
तारास्मरण ४८, २८।
तारावर्त्मन् ३०, १।
ताराशुद्धि १३१, ४५।
१३७, ४१।
तारासुत ४५, ५६।
तारिष
तारेय ४५, ४६।

तारेय ३८, ४६।
तार्क्य २२१, ५६। ३६, ४।
तार्क्यनायक २११, ५६।
तार्ण २४०, २५।
तालः (हरितालः),
तालकाम २२५, १८।
तालध्वज २२५, १८।
तालनवमी— (भाद्रपद
शुक्लनवमी),
तालभृत् २२५, १८।
तालाङ्क २२५, १८।
तालुजिह्व २४३, ३७।
तावत्=(मानं, अवधारणं,
अवधिर्वा),
ताविष १६१, ६३।
ताविषी २३७, ३०।
ताबुरि
तिक्त = (रसविशेषः)
(‘तीता’ इ. भा.) २१४,
२७।
तिग्म ३६, ३१।
तिग्मकर ३३, १।
तिग्मकिरण ३३, ४८।
तिग्मगु ३२, २२।
तिग्मतेजस् ३३, १।
तिग्मदीप्ति ३३, ४८।
तिग्मद्युति ३३, १।
तिग्मभानु ३३, २।
तिग्मभास् ३२, २२।
तिग्ममरीचि ३३, ४८।
तिग्ममरीचिमालिन् ३४,
३६।
तिग्ममहस् ३३, २।
तिग्ममहोभू ५२, ५०।
तिग्मरवि ३३, २।
तिग्मरोचिस् ३३, २।
तिग्मांशु ३२, २३।
तिग्मांशुलुप्तद्युति १०६,
५४।
तिजिल—(चन्द्रः)
तिथ ११, ४।
तिथि २, ६। २, १७। १३८,
६। २३५, ७।

तिथिकेन्द्र १०५, १।
१०१, ५६।
तिथिषय ३, १। १०,
२३।
तिथिखण्ड १०, ४५।
तिथिखण्डान्त १४१, ५।
तिथिचय = (तिथिगणः),
१०, २३।
तिथिचिक ८१, ५०।
तिथिदल १०, ४५।
तिथिद्वय ८०, ३४।
तिथिपद २, ५।
तिथिपत्र २, ५।
तिथिपत्रिका २, ५।
तिथिपत्री २, ५।
तिथिप्रणाल ६७, ४८।
तिथिप्रणी ३६, २४।
तिथिप्रणेतृ ४०, २८।
तिथिप्रवर्तक ४१, २२।
तिथिफल १०६, २।
तिथिभाङ्गसन्धि १२०,
२५।
तिथियुज् ८०, ३४।
तिथिविरति ११५, १३।
११६, ३८।
तिथिविराम ११५, १३।
तिथिवृद्धि १०, २३।
१३७, २६।
तिथिहानि १३७, २६।
तिथी २, १७। १४३, ३२।
तिथ्यन्त ११५, १४।
तिथ्यन्तस्पृष्टैकदिनवार
६७, ४८।
तिथ्यपगम ११५, १४।
तिथ्यपाय ११५, १४।
तिथ्यर्द्ध १०, ४५।
तिथ्यवम ११५, १४।
तिथ्यवसान ११५, १४।
तिथ्यादिसन्धि १४०, ३।
तिन्दुक ५६, १६।
तिमि २७, ६।
तिमिकोश २१८, १७।
तिमिकोश २१८, १७।

तिमिद्वय २७, १५ ।
 तिमिमालिन् २१८, १७ ।
 तिमियुग २७, १५ ।
 तिमियुगल—२७, १८ ।
 तिमिर ५३, ४७ । ५४, ४० ।
 तिमिरदीप्ति ३३, ४८ ।
 तिमिररिपु ३३, ४८ ।
 तिमिरविनाश ३४, २० ।
 तिमिरविनाशिन् ३४, २१ ।
 तिमिरारि ३३, ३ । ३६, २४ ।
 तिमो २१८, १६ ।
 तिरस्चीन २३४, २८ ।
 तिरस् २३४, २८ ।
 तिरोधान ११८, २५ ।
 तिर्यग्गामिन् ३३, ३ ।
 तिर्यग्भव २३४, २६ ।
 तिर्यङ्मुख— (नक्षत्रविशेषः),
 तिर्यङ्मुख २८, ३५ । ३३४, २६ ।
 तिल २४१, ३८ । २०२, ३ ।
 तिलक ३५, १६ ।
 तिलकव्रत २०, ३० ।
 तिलचतुर्थी २४, १० ।
 तिलोत्तमा २०४, ५१ ।
 तिष्ठत् १६३, ३६ ।
 तिष्ठतः १७५, ४१ ।
 तिष्ठति १७५, ४१ ।
 तिष्ठति १७५, ४१ ।
 तिष्ठेत् १७५, ४६ ।
 तिष्ठेताम् १७५, ४६ ।
 तिष्ठेयुः १७५, ४६ ।
 तिष्य ३, ६१ । ४, १६ । ६, २४ । ६, १७ । १४, ४७ ।
 तिष्यक=(पौषमासः),
 'ती' ५, ६ ।
 तीक्ष्ण ३६, ३१ ।
 तीक्ष्णकर ३३, ३ ।
 तीक्ष्णदादशम ६, २० ।
 तीक्ष्णवीधिति ३३, ४६ ।

तीक्ष्णद्युति ३३, ३ ।
 तीक्ष्णमानु ३३, ४ ।
 तीक्ष्णभास् ३२, २३ ।
 तीक्ष्णमयूख ३३, ४६ ।
 तीक्ष्णमहस् ३३, ४ ।
 तीक्ष्णशूक २०२, १६ । ६६, १ ।
 तीक्ष्णांशु ३२, ३३ ।
 तीक्ष्णोस्तनुभू ५३, ७ ।
 तीर=(तटम्)
 तीर्थ १२४, २५ ।
 तीर्थकर २०६, ८ ।
 तीर्थङ्कर २०६, ८ ।
 तीर्थपाद २१५, ५४ ।
 तीर्थराज २२६, १८ ।
 तीव्र ३०, २८ । २२८, २६ । २५२, १० ।
 तीव्रकर ३३, ४ ।
 तीव्रकरजात ५३, ७ ।
 तीव्रदीधिति ३३, ५० ।
 तीव्रमानु ३३, ४ ।
 तीव्रविलोचन ४४, २६ ।
 तीव्रा २०६, ३३ । २११, ३५ ।
 तीव्रांशु ३२, २३ ।
 तीव्रोस्तनुभू ५३, ७ ।
 तु=(पश्चान्तरं पादपूरणं वा),
 तुङ्ग ५६, १८ । २५३, २७ । १०१, ४७ । २५३, २७ ।
 तुङ्गगृह ५६, १८ ।
 तुङ्गभ ५६, १८ ।
 तुङ्गभवन ५६, १८ ।
 तुङ्गराशि ५६, १६ ।
 तुङ्गर्षा ५६, १६ ।
 तुङ्गा १३, ४ ।
 तुङ्गिन=(उच्चमस्त्यग्रहः),
 ३८, ३२ ।
 तुङ्गी १३, ४ ।
 तुङ्गीपति ३६, २४ ।
 तुङ्गीश ३६, ४६ ।

तुच्छ=(अल्पम्)
 तुच्छायुष् १४१, २२ ।
 तुज् ४५, ३७ ।
 तुङी २१०, ४७ ।
 तुण्ड २०१, ४४ ।
 तुण्डि
 तुण्डिकेरि २०२, ५२ ।
 तुण्डिन् २३०, ३४ ।
 तुत्य २३६, १४ ।
 तुन्द २३२, ५२ ।
 तुन्दगुणिका २१४, ३६ ।
 तुन्दकुरी २१४, ३६ ।
 तुन्दि २३२, ५३ ।
 तुवुह २५, ३५ ।
 तुभ २४१, २६ ।
 तुम्बुह २५, ३५ । २०६, १ । २४७, ८ । १६६, ५ ।
 तुर
 तुरग ३८, १३ ।
 तुरगतनु २६, ५१ ।
 तुरगजंघ २६, ५२ ।
 तुरङ्ग ५, ३० । ३८, १३ ।
 तुरङ्गजघन २६, ५२ ।
 तुरङ्गम ३८, १३ ।
 तुरङ्गभवन २४६, ५५ ।
 तुरङ्गाङ्ग २६, ४६ ।
 तुरङ्कः २७, १२ । २४४, १६ ।
 तुराषाह् २३६, ३६ ।
 तुरीय ८६, २६ ।
 तुरीयक ८६, २६ ।
 तुरुक
 तुर्य ११२, ११ ।
 तुर्यपाद २८, ३४ ।
 तुल २६, २८ । २०२, ५४ । २३६, ३६ ।
 तुलक २६, ३० ।
 तुलभूत् २६, ३० ।
 तुलसी=(शुपविशेषः) ।
 तुलसीविवाह २३, १८ ।

तुला २५, २७ । २६, २८ । २८, ७ । १८, २१ । २८, ४१ । २८, ४४ । २८, ५१ । ५६, १ ।
 तुलावर २६, ३२ । ६०, ८ ।
 तुलाभूत् २६, ३० ।
 तुलामान ५८, २६ ।
 तुलागशि २७, ४६ ।
 तुलित २५४, १० ।
 तुलिन् २६, ३२ ।
 तुली २६, २८ ।
 तुल्य २५३, ५२ । २५४, १० ।
 तुल्यता २४८, ४६ ।
 तुल्यविक्रम २३१, ४५ ।
 तुवरी १३६, १७ । २०२, २५ ।
 तुवानल २४०, २७ ।
 तुवार ४२, २१ । ४२, २५ ।
 तुहिनत् १५, ३० । 'तु' ५, ६ ।
 तूणध्वेड २२०, ५२ ।
 तूरा १०१, ३० ।
 तूराकन्द १०१, ६२ ।
 तूर्य १२२, ४ ।
 तूर्यपाद २८, ३५ ।
 तूल २६, २८ । २०२, ५४ ।
 तूलक २०२, ५४ ।
 तूलनत् २६, ३१ ।
 तूला २०२, ४६ ।
 तूलांश १०८, १३ ।
 तूराता १०४, १७ ।
 तूनीय २५, ४६ । ८५, १ । १२१, ४८ ।
 तूनीया २, १६ । २, ३२ । ३, २० । ८५, १ ।
 तूपत् ३८, ३२ ।
 तूपद् ३८, ३२ ।
 तूपि ३८, ३३ ।
 तूपित ३१, ३८ ।
 तूष् २४६, २१ ।
 तूषा २४६, २१ ।

तुषात्तं १२६, ४२ ।	त्यजतात् १७१, ४६ ।	त्रयश्चत्वारिंशत्तम ८६,	त्रिंशति ८०, ३२ ।
ते' ५, ६ । १७८, ३४ ।	त्यजतात् १७१, ४४ ।	३७ ।	त्रिंशतितम ८६, १६ ।
तेजःपति ३३, ५ ।	त्यजताम् १७१, ४५ ।	त्रयस्त्रिंश ८०, ४२ ।	त्रिंशत्तम ८४, ३५ । ८६,
तेजस् ३६, २७ । १२१,	त्यजति १७१, ३८ ।	त्रयस्त्रिंशत् ७३, ३४,	१६ ।
४८ । २०३, ३८ । २३६,	त्यजतु १७१, ४४ ।	८०, ४५ ।	त्रिंशद्भाग १२६, १३ ।
१४ ।	त्यजन ६२, १८ ।	त्रयस्त्रिंशति ८०, ४५ ।	त्रिंशत्त्व १२६, १३ ।
तेजसां पति ३३, ५० ।	त्यजनीय ६२, २३ ।	त्रयस्त्रिंशतितम ८६, २३ ।	त्रिंशांश १२६, १३ ।
तेजसां राशि ३३, ५० ।	त्यजन्ति १७१, ३८ ।	त्रयस्त्रिंशत्तम ८६, २३ ।	त्रिंशांशक १२६, १४ ।
तेजोनिधि ३३, ५ ।	त्यजन्तु १७१, ४५ ।	त्रयी = (त्रिवेदी) २११,	त्रि ७०, १० । ७३, १६ ।
तेजोराशि ३३, ५ ।	त्यजते १७१, ४६ ।	२१ । २१३, १३ ।	७४ ३० । ७४, ३० ।
तेर २०१, ४४ ।	त्यजते १७१, ४६ ।	त्रयीतनु ३३, ५ ।	७४, ३० । ७४, ३० ।
तैद्यकर ६, ५६ ।	त्यजानि १७१, ४७ ।	त्रयीतप ३३, ६ ।	त्रिक ७४-३१ १३१,
तैतिल १०, ४६ ।	त्यजाम १७१, ४७ ।	त्रयीमूर्ति ३३, ६ ।	४६ ।
तैप १४, ४७ ।	त्यजाव १७१, ४७ ।	त्रयोदश ७३, २२ । ८५,	त्रिकपूर्वा ८, ४६ ।
'तो' ५, ६ ।	त्यजेत् १७१, ३६ ।	२२ ।	त्रिकुट्ट २१५, २१ ।
तोक ४५, ३७ ।	त्यजेताम् १७१, ३६ ।	त्रयोदशक ८५, २२ ।	त्रिकालम् = (कार्यकाल-
तोय ७, ४३ । २१७,	त्यजेते १७१, ४६ ।	त्रयोदशतम ८५, २२ ।	तत्पूर्वापरकालानि)
४० । १२२, १५ ।	त्यजेयुः १७१, ३६ ।	त्रयोदशन् ७८, १ ।	त्रिकालज = (सर्वजः) ।
तोयद २३८, २१ ।	त्याग ६२, २० । २५१, २२ ।	त्रयोदशपञ्चक ८३, १ ।	त्रिकालदर्शिनः = (भूत-
तोयदर्शन १०७, ३५ ।	त्यागयाग्य ६२, २४ ।	त्रयोदशी २, २२ । २,	भविष्यद्दत्तमानवेत्ता)
तोयधर २७, ७ ।	त्यागाहं ६२, २४ ।	४४ । ३, २० । ८५, २३ ।	त्रिकालविद् २०६, ८ ।
तोयनिधि २१८, १८ ।	त्याजयति १७१, ५० ।	त्रयोनवत ८८, २५ ।	त्रिकृति ७६, १७ ।
तोयप ८, १० ।	त्याजयते १७१, ५० ।	त्रयोनवति ७४, ६ ।	त्रिकृत्व ८६, ७ ।
तोयपति ८, १० ।	त्याजित = (विसर्जितः),	८४, ८ ।	त्रिकोण १२२, ५२ ।
तोयभूत् २७, ६ ।	त्याज्य ६२, २४ ।	त्रयोनवतितम ८८, २५ ।	१३५, २८ । १२४,
तोयलोप १०७, ३० ।	त्रय = (त्रितयम्), ७०,	त्रयोविंश ८६, ५ ।	३२ ।
तोयादर्शन १०७, २५ ।	१० । ७३, १६ । २३५,	त्रयोविंशत् ७६, ३५ ।	त्रिकोणगृह १२६, ४२ ।
तोयारत १०७, ३० ।	१५ ।	त्रयोविंशति ७३, २६ ।	त्रिकोणभ १२६, ४२ ।
तोयास्तमन १०७, ३१ ।	त्रयः पञ्चाश ८७, ६ ।	७६, ३५ ।	त्रिकोणभवन १२६, ४२ ।
तोयोदय १०७, २५ ।	त्रयः पञ्चाशत् ७३, ४६ ।	त्रयोविंशतितम ८६, ६ ।	त्रिकोणार्ध १२६, ४२ ।
तोयोद्गम १०७, २५ ।	८२, २० ।	त्रयोविंशत्तम ८६, ५ ।	त्रिकोत्तरा ८, ४६ ।
तौक्ष २६, ४१ ।	त्रयः पञ्चाशत्तम ८७, ६ ।	त्रमरेणु ६०, ३१ । ६१,	त्रिगुण = (सत्त्वादयः),
तौक्षक २६, ४५ ।	त्रयः षष्ठ ८७, २८ ।	१ । ६५, ३ । ६५, ६ ।	त्रिगुणा १०४, ६ ।
तौक्षिन् २६, ४१ ।	त्रयः षष्टि ७३, ५१ ।	त्रसरेण्वष्टक	त्रिघन ८०, २२ ।
तौल २६, २६ ।	८२, ४५ ।	त्रस्त = (भीतश्चकितो वा),	त्रिचतुर ८८, ५५ ।
तौलिक २६, ३१ ।	त्रयः षष्टितम ८७, २८ ।	त्रायुप २२८, ५३ ।	त्रिचतुष्क ७७, १७ ।
तौलिन् २६, २६ ।	त्रयः सप्तत ८७, ४७ ।	त्रायमाण = (रक्ष्यमाणः),	त्रिचत्वारिंश ८६, ३८ ।
त्यक्त ६२, १५ ।	त्रयः सप्तति ७३, ५६,	त्रास = (भयम्), १२३,	त्रिचत्वारिंशत्
त्यक्तव्य ६२, २३ ।	८३, २० ।	७ ।	त्रिचत्वारिंशत्तम ८६, ३८ ।
'त्यज' १७१, ४६ ।	त्रयः सप्ततितम ८७, ४७ ।	त्रिंश ८६, १६ ।	त्रिचरण ८६, १४ ।
त्यजत १७१, ४६ ।	त्रयश्चत्वारिंश ८६, ३७ ।	त्रिंशक = (त्रिंशद्भिः क्रीतः),	त्रिजगन्मस्य ३४, २० ।
त्यजतः १७१, ३८ ।	त्रयश्चत्वारिंशत् ७३, ३६ ।	त्रिंशत् ७३, ३३ । ८०,	त्रिजीवा १०४, ६ ।
त्यजतम् १७१, ४६ ।	८१, ३७ ।	३२ ।	त्रिज्या १०४, ६ ।

त्रिणता १०४, १४। २१८,
४२।
त्रितनु ३२, २४।
त्रितय ७४, ३१। १२१,
५६।
त्रित्रिक ७६, १८।
त्रित्रिकोण १२४, ३६
त्रिदश १६७, २७
त्रिदशक ८०, ३३।
त्रिदशगुरु ४७, ५१।
त्रिदशतम ८५, २२
त्रिदशदीर्घिका २२६, १८।
त्रिदशदोषविद् ५, ३०।
त्रिदशन् ८०, ३४
त्रिदशनाथगुरु
त्रिदशपगुरु ४८, १६
त्रिदशपतिगुरु ४८, ४२।
त्रिदशपतीज्य ४८, १६
त्रिदशराजगुरु ४८, ४३।
त्रिदशबन्ध ४७, ५१।
त्रिदशसचिव ५८, १६।
त्रिदशसप्तदिवाकृत् ५४, ३०।
त्रिदशाचार्य ४७, ५१।
त्रिदशायुध २३८, ३।
त्रिदशारातीज्य ५०, ४५।
त्रिदशाचित ४७, ५२।
त्रिदशाचार्य ४७, ५१।
त्रिदशालय १६८, ३।
त्रिदशावास १६८, ४।
त्रिदशेज्य ४७, ३०।
त्रिदशेज्य ४७, ३०।
त्रिदशेन्द्रसू ६, १५।
त्रिदिव ७८, ६। १६८, ४।
त्रिदिवाधीश
त्रिदिवेशवन्दिन ४८, ४३।
त्रिदिवेशान्
त्रिदिवेशारीड्य ५०, ४६।
त्रिधा ८८, २८।
त्रिधामन् २३६, १४।
त्रिधातुक २३२, ६।
त्रिनता २०५, ६।
त्रिनयन ६, ७।
त्रिनयन भूहारत्न ४१, ५२।

त्रिनवत ८८, २६।
त्रिनवति ८४, ८। ८८,
२६।
त्रिनवतितम ८८, २६।
त्रिनेत्र २२७, ४८।
त्रिनेत्रघृणामणि ४१, ४४,
त्रिनेत्रदिश २३२, १२।
२३४, १२।
त्रिनेत्रर्ष ६, ७।
त्रिपञ्चक ७८, १६।
त्रिपञ्चन् ७८, १५। ८८,
५६।
त्रिपञ्चाश ८७, ७।
त्रिपञ्चाशत् ८२, २०।
त्रिपञ्चाशतम ८७, ७।
त्रिपताकचक्र १३१, २५।
त्रिपताकी १३१, २५।
त्रिपथगा २२६, १६।
त्रिपथ ८६, १५।
त्रिपदा २०८, ५।
त्रिपदादेवी २०८, ५।
त्रिपाद २१५, ५४।
त्रिपाद ८७, १५। २४५,
५१।
त्रिपादनक्षत्र ६, २७।
त्रिपिष्टप १६८, ४।
त्रिपुट २०२, २१।
त्रिपुर २३०, ६।
त्रिपुरान्तक २२७, ४८।
त्रिपुरारि २२७, ४८।
त्रिपुरोत्सव २३, २७।
त्रिपुरोत्सव २३, २७।
त्रिपुष्करयोग
त्रिपूर्वा—८, ४६।
त्रिभ १०२, १५।
त्रिभज्या १०४, ६
त्रिभहीन ११८, २६।
त्रिभहीनलग्न ११८, २६।
त्रिभाग १२८, ५६
त्रिभोन ११८, ३०।
त्रिभोनकेन्द्र १०२, २०।
त्रिभोनलग्न ११८, ३०।
त्रिभोनलग्न ११८, ३०।
त्रिभोनलग्न ११८, ३०।
त्रिभोनलग्न ११८, ३०।
त्रिभोनलग्न ११८, ३०।

त्रिमूर्ति ३२, २४।
त्रिमूर्तिपुत्र ५२, ५१।
त्रिमूर्तिभू ५२, २७।
त्रियमली ८, ५४।
त्रियामा १३, ४। ४२, ३।
त्रियामारमण ४१, २४।
त्रियामेश ३८, ४६
त्रियामेश्वर ४०, ३२।
त्रियुग्म तारा ८, ५४।
त्रियुग्मी ८, ५५।
त्रिरात्र=(रात्रिप्रथम),
त्रिराशीश १३०, ४०।
त्रिलव १२८, ५६
त्रिलोकीराज २३६, ३७।
त्रिलोचन २२७, ४८
त्रिवर्ग ७६, १८।
त्रिविक्रम २१५, २१।
त्रिविध=(त्रिप्रकारम्),
त्रिविधोपात्तदिन १३७, २८।
त्रिविष्टप १६८, ४
त्रिविष्टपसद् १६७, ३८।
त्रिशत ८४, ४४
त्रिशिरस् २४२, २१।
त्रिशिरोनेत्रनामन् ७५, २५।
त्रिषक् ७६, ५।
त्रिषष्ट ८७, २६
त्रिषष्टि ८२, ४५।
त्रिषष्टितम ८७, २६।
त्रिष्टुम् ७७, १५।
२११, २७।
त्रिष्ठ ६२, ३१।
त्रिस् (वारत्रयम्)
त्रिसन्ध्य १२, ५०।
त्रिसन्ध्यक १२, ५०।
त्रिसप्तक ७६, २५।
त्रिसप्तत ८७, ४६।
त्रिसप्तति ८३, २०।
त्रिसप्ततितम ८७, ४६।
त्रिसप्तन् ७६, २४।
त्रिस्रोतस् २२६, १६।
त्रिहृत्य=(त्रिस्रोत्यम्)
त्रिहायणी=(त्रौपदी),
त्रुटत=(विच्छेदः)

(‘ट्रुटना’ इ० भा०)
त्रुटि ११, ४०। २५३, ४१।
त्रुटित=(छिन्नः),
त्रुटी ११, ४०। २५३, ४१।
त्रुता १७, ३७। १७, ४१।
७०, ५। २३६, ४३।
त्रेतायुग १७, ३७।
त्रेताग्निसंग्रह १३६-४४।
त्रेतानलसंग्रह १३६, ४४।
त्रेषा ८८, ४२।
त्रेषा ८८, ४२।
त्रैमूर्तेय ५२, २८।
त्रैराशिक ६५, ५०।
त्रैविध्य ८८, ४२।
त्र्यंश १२८, ५६।
त्र्यक्षर=(शिवः),
त्र्यक्षर=(प्रणवः),
त्र्यङ्गुल=(प्रमाणविशेषः),
त्र्यंघ्रि ८६, १५।
त्र्यधिकचत्वारिंशत्
८१, ३८।
त्र्यधिकत्रिंशत् ८०, ४६।
त्र्यधिकत्रिंशति ८०, ४६।
त्र्यधिकदशन् ७८, १।
त्र्यधिकनवति ८४, ८।
त्र्यधिकपञ्चाशत् ८२, २१।
त्र्यधिकत्रिंशति ७६, ३६।
त्र्यधिकषष्टि ८२, ४५।
त्र्यधिकसप्तति ८३, २०।
त्र्यधिकाशीति ८४, ४४।
त्र्यध्वगा २२६, २०।
त्र्यमृतयोग=(तिथिवारर्क्षा-
त्मकयोगः),
त्र्यम्बक २०६, ४३।
२२७, ४८।
त्र्यम्बकसत्त २४२, ५२।
त्र्यम्बका २३१, १०।
त्र्यशीत ८८, ७।
त्र्यशीति ८३, ४४।
त्र्यशीतितम ८८, ७।
त्र्यष्टक ७, ३६।
त्र्याधत्रिकोण
त्र्युत्तरा ८, ५०।

त्वग्गोचर २१६, ३४ ।
त्वच् २४२, ४४ ।
त्वच्च २४२, ४४ ।
त्वचा २४२, ४४ ।
त्वरित १०१, ३० ।
त्वष्ट ६१, २२ ।
त्वष्ट ४, ३८ । ६, ६३ ।
१३, २२ । १७, २२ ।
३२, ५ ।
त्वष्टदेवता ६, ६३ ।
त्वष्टदेवत ६, ६३ ।
त्वष्टदेवत्य ६, ६४ ।
त्वाष्ट ६, ६४ ।
त्वाष्टी ३५, २७ ।
त्विष् ३६, २३ ।
त्विषा ३६, २३ ।
त्विषांनायक ३३, ५० ।
त्विषांनिधि ३३, ६ ।
त्विषापति ३३, ६ ।
त्विषांप्रभु ३३, ७ ।
त्विषामीश ३३, ७ ।
त्विषि ३६, १६ ।
त्विषी ३६, १६ ।

थ—

‘थ’ ५, १७ ।

थ—

दंश=२१४, १७ ।
दंशक २१४, १७ ।
दंशभीरुक २४३, २ ।
दंष्ट्रिन् २२३, ३६ ।
दक २१७, ४१ ।
दक्ष १६६, १६ । २०७, ६ ।
दक्षकन्या २३१, १० ।
दक्षजा ३, ५५ । २३१, १० ।
दक्षजाजानि ४०, ३३ ।
दक्षजापति ४०, ३३ ।
२६२, २२ ।
दक्षजारमणात्मसम्भव
४६, ५६ ।
दक्षप्रजापति=प्रजापति-
विशेषः ।
दक्षप्रजापतिकन्या ३७, ३ ।

दक्षसावर्णि १८, १ ।
दक्षसुतेष ४०, ३३ ।
दक्षा ४५, ६ ।
दक्षिण २३३, ३७ ।
दक्षिणगोत्र १५, ५४ ।
१५, ६१ ।
दक्षिणदिक्पाल २४१, ३३ ।
दक्षिणविष्णुनिवासिराशि
२३४, ५० ।
दक्षिणदिश २३३, ५२ ।
दक्षिणपथावलम्बिन्
१६, १६ ।
दक्षिणभाग ११८, ६ ।
दक्षिणमार्गगामिन् १६, १६ ।
दक्षिणार्थि २००, १ ।
दक्षिणवर्त्मचारिन् १६, १७ ।
दक्षिणवर्त्मन् १६, १३ ।
दक्षिण (गो) स्थ ३६, ७ ।
दक्षिणा २००, ८ ।
दक्षिणाग्नि २३८, ४१ ।
दक्षिणाङ्ग १२६, ६ ।
दक्षिणाधिप २४१, ३३ ।
दक्षिणायन १६, ४ ।
१६, १३ ।
दक्षिणारति २००, २ ।
दक्षिणाशापति २४१, ३३ ।
दक्षिण ३६, ७ ।
दक्षिणोत्तरगोल १५, ५८ ।
दगार्गल= (निर्जलदेशो-
जलोपलब्धिज्ञानम्),
दग्ध= (अग्निस्पृष्टः)
दग्धतिथि= (तिथिविशेषः)
दग्धदिश= (दिग्विशेषः),
दग्धभ= (रथ्यादौ याम्या-
दिसप्तमानि),
दग्धमृत्खण्ड १३६, २३ ।
दग्धमृच्छकल १३६, २३ ।
दग्धलग्न= (शून्यलग्नम्),
दग्धेष्टका= (भ्रामकः),
‘ईट’ ‘सपरा’ इति
दण्ड ११, ५१ । १२, १६
३६, ५४ । १३०, १५ ।
दण्डद्वय १२, १ ।

दण्डधर ५, ३७ । २२६ ।
१६ ।
दण्डधार, २४१, ३४ ।
दण्डनीति २१३, १४ ।
दण्डनीय= (दण्ड्यः),
दण्डभृत् २४१, ३४ ।
दण्डयाम २००, १ ।
दण्डसहस्रद्वितय ६६, ३४ ।
दण्डपुरुषौ ३६, ५५ ।
दण्डेश ५, ३७ ।
दण्ड्य= (दण्डनीयः),
दत् २१४, १७ ।
दत्त= (कृतदानम्),
‘दत्तः’ १८६, १७ ।
दत्तक= (पुत्रविशेषः)
दत्तजयन्ती २३, ४५ ।
दत्तनेत्र १६३, २७
‘दत्तो’ १८६, २० ।
दत्त्वा २५१, ३५
ददत्= (प्रयच्छन्),
‘ददति’ १८६, १७ ।
ददते १८६, १३ । १८६,
२० ।
ददन= (दानम्),
‘ददन्ते’ १८६, १३ ।
ददाति १८६, १३ ।
ददाते १८६, २० ।
ददीत १८६, २० ।
ददीयाताम् १८६, २० ।
ददीरन् १८६, २१ ।
ददेत १८६, १३ ।
ददेते १८६, १३ ।
ददेयाताम् १८६, १३ ।
ददेरन् १८६, १४ ।
दद्यात् १८६, १७ ।
दद्याताम् १८६, १८ ।
दद्युः १८६, १८ ।
दद्रु= (रोगविशेषः),
दधति १७७, ११ ।
दधते १७७, १६ ।
दधाति १७७, ११ ।
दधाते १७७, १६ ।
दधि= (गौरसः)

दधिक्षत् ३८, १३ ।
दधिक्षावत् ३८, १४ ।
दधिज= (नवनीतम्),
दधिनत् २१, ५२ ।
दधिसमुद्र २१८, ३७ ।
‘दधीत’ १७७, १६ ।
दधीयाताम् १७७, १७ ।
दधीरन् १७७, १७ ।
दध्न २४१, ३४ ।
‘दध्यात्’ १७७, १२ ।
दध्याताम् १७७, १२ ।
दध्युः १७७, १२ ।
दनायुषा ३७, ११ ।
दनु ३७, ११ ।
दनुज २०१, ५ । ५१, ४६ ।
दनुजगुरु ५०, २४ ।
दनुजदलहर २१५, २१
दनुजद्विष्ट १६७, ४१ ।
दनुजनाय ५४, १४ ।
दनुजनायार्च्य ५०, ४६ ।
दनुजनुत ५०, २४ ।
दनुजनुः सौवस्तिक ५१, १३ ।
दनुजपूज्य ५०, २४ ।
दनुजमन्त्रिन् ५०, २४ ।
दनुजराजगुरु ५१, ३ ।
दनुजराजपुरोहित ५१, २० ।
दनुजवन्द्य ५०, २५ ।
दनुजसचिव ५०, ४६ ।
दनुजसूरि ५०, २५ ।
दनुजाचार्य ५०, २५ ।
दनुजाधिपेज्य ५०, ४७ ।
दनुजामात्य ५०, २६ ।
दनुजाचित ५०, २६ ।
दनुजार्य ५०, ६ ।
दनुजेन्द्रमन्त्रिन् ५०, ४७ ।
दनुजेश ५४, २ ।
दनुतनयाचित ५१, ३ ।
दनुतनुजन्मन् ५१, ४६ ।
दनुतन्दनमन्त्रिन् ५१, ४ ।
दनुपुत्र ५१, ४७ ।
दनुभव ५१, ४७ ।
दनुभू ५१, ४७ ।
दनुसूनु ५१, ४७ ।

दन्त २१४, १७ ।
 दन्तच्छद २१४, १२ ।
 दन्तच्छदन २१४ । १२ ।
 दन्तत्रिक ८४, १२ ।
 दन्तद्वय ८८, ४१ ।
 दन्तनामन् ८०, ४५ ।
 दन्तवस्त्र २१४, १२ ।
 दन्तवासस् २१४ । १२ ।
 दन्ताल २०१, ४४ ।
 दन्तावल २३२, २५ ।
 दन्तिन् २०३, ५५ । २३२, २५ ।
 दन्दशूक ६, ३१ । २२३ । ४० ।
 दभ्र २५३, ४१ ।
 दम् २३५, १० ।
 दम्भनस् २३६, १५ ।
 दम्पती १४०, ४ ।
 दम्भ २३८, ४ । २२०, ३८ ।
 दम्भोलि २३८, ४ ।
 दम्भोलिभृदिज्य ४८, १७ ।
 दम्भोलिभृन्मन्त्रिन् ४८, १७ ।
 दय ३५, २० । ३६, ५१ ।
 दया १२४, २५ ।
 दयावती २११, ३६ ।
 दयित ३५, २० । ३६, ५१ ।
 दयिता २६, १६ । २०५, २३ ।
 दर १२३ । ७ ।
 दरिद्र १३१, १६ ।
 दरी=(कन्दरा)
 ददुर २०३, ५५ ।
 ददुरा २३१, १० ।
 दपक २२०, १५ ।
 दपण=(मुकुरः),
 दपप्रगेह १२३, ४८ ।
 दभं=(कुश)
 दधीकर २२३, ४० ।
 दधीधृत् २२३, ४० ।
 दधीभृत् २२३, ४० ।
 दर्श ३, १ ।

दर्शक १४२, २० ।
 दर्शन ७५, २६ । १०६, ४५ । ११६, १३ ।
 दर्शनप्राप्त
 दर्शनयोग १६३, ५० ।
 दर्शनयोग्य=(दर्शनीयः)
 दर्शनार्ह=(दर्शनीयः)
 दर्शनी २०५, ६ ।
 दर्शनीय=(दर्शितव्यः),
 दर्शनैन्द्रिय २१३, ५४ ।
 दर्शप्रतिपत्सन्धि ११५, ८ ।
 'दर्शयतः' १८८, ४ ।
 दर्शयति १८८ ४ ।
 दर्शयते १८८, ८ ।
 दर्शयन्ति १८८, ४ ।
 दर्शयन्ते १८८, ८ ।
 दर्शयितुं १४२, २० ।
 दर्शयेत् १८८, ५ ।
 दर्शयेत् १८८, ८ ।
 दर्शयेताम् १८८, ५ ।
 दर्शयेते १८८, ८ ।
 दर्शयेयाताम् १८८, ६ ।
 दर्शयेयुः १८८, ५ ।
 दर्शयेरन् १८८, ६ ।
 दर्शरात्रि ४२, ७ ।
 दर्शविषद् ३६, २७ ।
 दर्शान्त ६८, २७ । ११५, ६ ।
 दर्शित २०५, ३० ।
 दर्शितुं १४२, २० ।
 दर्शनी २०५, ६ ।
 दल १३, ५१ । ८६, १८ । १७७, ३० ।
 दलमास—१३, ५१ ।
 दलित ८६, ३० ।
 दल्मि २३६, ३७ ।
 दल्मिन्=(इन्द्रः), २३६, ३७ ।
 दव १६६, ३६ । २४०, ३५ ।
 दवाग्नि=(दावानलः),
 दवीयस्=(अतिदूरम्),
 दशक ७७, ५ । २१४, १७ ।

दशकण्ठ २६०, ८ ।
 दशकृति ८४, २१ ।
 दशकृत्व=(दशवारम्),
 दशकोटि ७३, ११ ।
 दशध्रुवन ८४, २६ ।
 दशन् ७७, ६ । २१४, १७ ।
 दशतय ७७, ६ । ८५ । १४ ।
 दशति ८४, १६ ।
 दशदशक ८४, १६ ।
 दशधा=(दशप्रकारः),
 दशन २१४, १७ ।
 दशनगृह २०१, ४४ ।
 दशनवक ८४, ३ ।
 दशनवासस् २१४, १३ ।
 दशनखर्व ७३, १४ ।
 दशनोच्छिष्ट २१४, १३ ।
 दशबाहु २२७, ४६ ।
 दशम २६, ५५ । ७७, ५ । ८५, ११ ।
 दशमलग्न=(लग्नविशेषः)
 दशमिन्=(अतिवृद्धः),
 दशमो २, २१ । २, ४१ । ८५, ११ ।
 दशमीस्थ २३१, ४५ ।
 दशरथ=(रामजनकः)
 दशरथलजितावत २२, ३२ ।
 दशरथसख २२८, १ ।
 दशलक्ष ७३, १० ।
 दशवर्ग ८४, २१ ।
 दशशङ्कु ७३, १५ ।
 दशशत ८४, २६ ।
 दशशतकर ३४, २२ । २६०, १३ ।
 दशशतांशु—३३, ५१ ।
 दशशतकरपुत्र
 दशशतरश्मि—३४, २२ ।
 दशशिरस्=(रावणः)
 दशशिरः पुरी १००, १ ।
 दशसहस्र ८४, ४६ ।
 दशहरा २१, १७ ।
 दशा १४४, १३ ।
 दशाधिकपञ्चाशत् ८२, ४२ ।

दशानिवेश १४३, ५० ।
 दशान्त्यक ७३, १७ ।
 दशाप्रवेश १४३, ५० ।
 दशाफलव्रत २१, ५८ ।
 दशाब्ज ७३, १२ ।
 दशावतार २१५ । ५५ ।
 दशाव्यय २२७, ४६ ।
 दशाव ३८, ४७ । २६०, ६ ।
 दशाष्टक ८३, ३२ ।
 दशासन्निवेश १४३, ५० ।
 दशाह=(दशदिनसमुदायः)
 दशोत्तम २२७, ४६ ।
 दष्ट=(दंशितः),
 दस्म २३७, १६ ।
 दस्यु ३७, ३८ । १२३, ७ ।
 दस ५, ३१ ।
 दस्यदेवता ५, ३१ ।
 दस्यनामन् ७४, २३ ।
 दस्यौ ४, ३३, ७४ । २३ ।
 दहन ५, ४४ । ३०, ३२ । २३६, १६ ।
 दहनकिरण ३४, २१ ।
 दहनकेतन ३४, २२ ।
 दहनप्रिय २३६, ६ ।
 दहनांशु ३३, ७ ।
 दहनाराति २१६ । ४१ ।
 दहनारि २१३, ४१ ।
 दहनीय=(दाह्यः),
 'दा' ५, १६ ।
 दाक्षायण २०३, ३८ ।
 दाक्षायणयज्ञ=(यज्ञविशेषः)
 दाक्षायणी ३, ५६ । २३१, १० ।
 दाक्षायणीकान्त ४१, २४ ।
 दाक्षायणीजानि ४१, २४ ।
 दाक्षायणीनायकदेहजन्मन् ४६, ५६ ।
 दाक्षायणीनायकरश्मिहर्तुं ५४, ३३ ।
 दाक्षायणीपति ४१, २५ । २६२, २१ ।
 दाक्षायणीपरिवृद्ध ४१, ५३ ।

दाक्षायणीपरिवृद्धाङ्ग समुद्भव ४६, ५७ । दाक्षायणीरमण ४१, ४५ । 'दाक्षिणात्य'=(दक्षिण- दिग्भवः), दाण्डयाता २४, ३७ । दातव्य=(दानीयः), दातृ=(दानशीलः) १३०, २१ । दान ३६, ३७ । २२६, ७ । दानव ७, ३३ । २०१, ५ । दानवगुरु २६४, १ । दानवगृह २१८, १८ । दानवनाथनमस्य ५१, १४ । दानवप ५४, २ । दानवपूज्य ५०, २६ । दानवप्रिय ५०, २७ । दानवमन्त्रिन् ५०, २७ । दानवयाजक ५०, ४८ । दानवराज पूजितपाव ५१, २२ । दानवराज पूज्य ५१, ४ । दानवराजवन्दित ५०, ४८ । दानववन्दित ५०, ४८ । दानववन्द्य ५०, २७ । दानववृन्ददेव ५१, ५ । दानववृन्दनाथ ५४, २७ । दानववर्दिन् ७, ६० । १६७, ४० । दानवशत्रु १६७, ३६ । दानवसुहृद् ५०, २८ । दानवाचार्य्य ५०, २८ । दानवाधिपति दानवाधीशवन्द्य ५१, ४ । दानवामात्य ५०, २८ । दानवारि १६७, ४१ । दानवारिसचिव ४८, ४४ । दानवाचित ५०, २६ । दानवाचितांघ्रि दानवाच्यचरण ५१, २५ । दानवेज्य ५०, ६ । दानवेड्य ५०, १० । दानवेन्द्र ५४, २ ।	दानवेस्वर ५४, १४ । दानवोपाध्याय ५०, ४८ । दानीय दामिनी १३०, १७ । दामोदर २१५, २१ । दाय १२२, १५ । १४४, १३ । दायप्रवेश दायाद १२१, ५६ । दार २०८, ११ । दारक १२२, ५२ । दारकर्मण १३६, १० । १३६, ३८ । दारक्रिया १३६, ११ । १३६, २७ । दारण २३३, ३० । दारद २१८, १८ । दारकर्मन् १३६, ११ । दारक्रिया १३६, ११ । दारपरिग्रह १३६, ११ । १३६, ३५ । दारभ १२३, ३५ । दारहयोग १२६, ४४ । दारा २०८, ११ । दाराकारक १२७, ४७ । दारालय १२३, ४२ । दारिका २६, १७ । २०८, ४१ । दारिद्र्य=(दरिद्रत्वम्), दारु १३६, ११ । दारुक २२७, ३ । दारुपात्र १३६, ११ । दारुपत्रादि ११२, ६ । दालु २१४, १७ । दालिद २३६, ३७ । दाव १६६, ३६ । दावाग्नि २४०, ३५ । दावानल २४०, ३५ । दाशरथि २२६, ३७ । २१६, ४५ । दाशाहं २१५, २२ । २२४, ३१ । दास १२१, ४६ । दास्य ५, ३१ ।	दासदेवत्य ५, ३१ । दिवकरी २०५, ३० । दिक्चरण ११७, २६ । दिक्पाद ११७, २६ । दिक्पाल ७६, १४ । दिक्शूल २३५, ५५ । दिक्शूलभेद २३६, ७ । दिग्गज १०८, १२ । १२६, ८ । दिगन्त=(मध्यदेशेतरदेशः), दिग्म्बर २२७, ५० । दिग्बस्थान ३०, १ । २२७, ५० । दिग्गज ४७६, १४ । दिग्ग्या १०४, १० । दिग्बल ११२, ५ । दिग्भव २३४, १७ । दिग्भोग १३७, १८ । दिग्बल १२६, ८ । दिग्बलन ११२, ६ । दिग्वाससु २२७, ५० । दिग्वाह २५६, ४६ । दिति ३७, १० । दितिज ५१, ३६ । दितिजगुरु ५०, २६ । दितिजपूज्य ५०, २६ । दिनिजबुद्धि सहायनभस्वर ५१, २५ । दितिजमन्त्रिन् ५०, ३० । दितिजाचार्य ५०, ३० । दितिजामात्य ५०, ३० । दितिसनयेज्य ५०, ४६ । दितिनन्दनवद्य ५१, ६ । दितिमुत् ५१, ३६ । दितिमुत्सविव ५१, ७ । दितिसूनुपुरोहित ५१, १४ । दितिसूनुपूजित ५१, ७ । दित्यपत्य ५१, ३६ । दिदिवि १६८, ५ । दिन ३, ३८ । १२, ६ । ६७, ५ । ६८, २ । दिनकर ३३, ७ । २६१, ३३ । दिनकरलुप्तमपूज्य	१०६, ५५ । दिनकरात्मज ५३, ८ । दिनकरात्मजा=(यमुना) दिनकराभितप्त १०६, ५५ । दिनकरोत्कर १०६, ५५ । दिनकर्तृ ३३, ८ । दिनकृत् ३२, २४ । २६१, ३३ । दिनकृत्तिय २, ३८ । दिनकेशव=(ग्रन्थकारः): दिनक्षय=(दिनपातोऽव- मोवा), दिनखण्ड १२, ३५ । दिनज्योतिस्=(घातपः), दिनदल १२, ३५, ६७, १५ । दिनदय ३३, ८ । दिनदय ५०, १० । दिननायक ३३, ५१ । दिननायकोत्प ५३, ८ । दिनप ३२, २४ । दिनपति ३३, ८ । दिनपात=(भवमः), दिनपिण्ड=(ग्रहगणः), दिनप्रणी ३३, ८ । दिनप्रयाण ६७, १० । दिनप्रवेश १३१, २६ । दिनबन्धु ३३, ६ । दिनबल=(राशिविशेषः) दिनभर्तृ ३३, ६ । दिनमणि ३३, ६ । २६१, ३३ । दिनमणिज ५२, ५१ । दिनमान ६७, १० । १०६, २२ । दिनमाल १४, ६ । दिनमालान्त १४, १२ । दिनमिति—६७ । ११ । दिनमुख=(प्रभातम्) दिनमूर्द्धन्=(उदायाचलः), दिनयुज्य ८० । ३५ । दिनयौवन=(मध्याह्नः), दिनरत्न ३३, ६ । दिनवसु ३३, १० ।

दिनविभु ३३, १० ।
 दिनशकल—१२, ३५, ६७ ।
 १५ ।
 दिनशुद्धि १३१, ३४ ।
 दिनस्वामिन् २६१ । ३३ ।
 दिनांश=(प्राह्णादयः),
 दिनाष्ट ५४, ४० ।
 दिनाधिनाथ ३३, ५१ ।
 दिनाधिराज ३३, ५२ ।
 दिनादि १२, २७ ।
 दिनान्त १२, ४२ ।
 दिनात्यय १२, ४३ । १३, २४ ।
 दिनाद्ध १३, ३६ । ४३, १५ ।
 दिनावसान १२, ४३ ।
 दिनिका—(दिनभूति)
 दिनेश ३२, २४ ।
 दिनेशकरलुप्त १०७, १ ।
 दिनेशकान्त्यामिहत् १०७,
 २ ।
 दिनेशकिरणच्छन्न १०७, २ ।
 दिनेशतनय ५३, ६ ।
 दिनेशभ—६, ५६ ।
 दिनेशसूनु ५२, ५१ ।
 दिनेश्वर ३३, १० ।
 दिनेश्वरकरच्छन्न १०७, २ ।
 दिनौघ=(ग्रहमण्डलः), ६८,
 ३ ।
 दिन्दु २२५, ४७ ।
 दिलीप २२६, ३८ ।
 दिव् ३०, १ ।
 दिव १२, ६ । ४५, २७ ।
 १६८, ५ ।
 दिवस १२, ६ । ३६, ११ ।
 दिवसकर ३३, ५२ ।
 दिवसकररिपु ५४, २७ ।
 दिवसकृत् ३३, १० ।
 दिवसगण ६८, ४ ।
 दिवसखण्ड ६७, १५,
 दिवसदल १२, ३५ । ६७,
 १५ ।
 दिवसनिकर ६८, ४ ।
 दिवसपति ३३, ५२ । २३६,
 ३७ ।

दिवसप्रमाण ६७ । ११,
 दिवसप्रवेश १३१, २६ ।
 दिवसमणि ३३, ५२ ।
 दिवसमान ६७ । ११,
 दिवसमिति ६७, १२ ।
 दिवसविभु ३३, ५३ ।
 दिवसव्रज ६८, ४ ।
 दिवसव्रात ६८, ५ ।
 दिवसशकल ६७ । १६ ।
 दिवसाधिनाथ ३४, २२ ।
 दिवसाद्ध ६७, १७ ।
 दिवसेश ३२, २५ ।
 दिवसेश ३३, ११ ।
 दिवसेशसूनु ५३, ६ ।
 दिवसेश्वर ३३, ५३ ।
 दिवस्पति ४५, २७ ।
 दिवः पृथिव्यौ
 दिवा १२, ७ ।
 दिवाकर ३३, ११ ।
 दिवस्पृथिव्यौ ४५, २७ ।
 दिवाकरकरच्छन्न १०७, २ ।
 दिवाकरकरव्यासङ्गमुक्त
 १०६, २ ।
 दिवाकरसुत ५३, ६ ।
 दिवाकरात्मज २२५, ५३ ।
 दिवागण—६८, ५ ।
 दिवाचय ६८, ५ ।
 दिवाधीश—३३, ११ ।
 दिवानाथ ३३, ११ ।
 दिवानाथज ५२, ५१ ।
 दिवानायक ३३, ५३ ।
 दिवानिश् १३, ४१ ।
 दिवानेतृ ३३, १२ ।
 दिवान्ध=(लग्नविशेषः)
 दिवाबलिराशि २८, ४५ ।
 दिवाभर्तृ ३३, १२ ।
 दिवाभीत ३, ५६ ।
 दिवामणि ३३, १२ ।
 दिवामध्य १२, ३६ ।
 दिवारात्र १३, ४२ ।
 दिवावसान १२, ४३ ।
 दिवाव्रज ६८, ५ ।
 दिवाष्टमांश १२, ४० ।

दिवाह्वय १३, ५७ ।
 दिवि—१८०, ५० ।
 दिविचर २६, ३१ ।
 दिविचराचार्य ४८, १८ ।
 दिविजगुह ४७, ५२ ।
 दिविजेज्य ४७, ३० ।
 दिविषद् २६, २६ । १६७,
 ४१ ।
 दिविषन्नुतचरण ४८, ५७ ।
 दिवोक्त २६, २७ । १६७,
 ४२ ।
 दिवोक्तसादेवगुह ४८, ५७ ।
 दिव्य ३०, २ । ६८, ३१ ।
 दिव्यगायन २४७, ६ ।
 दिव्यदृश—२५६, १ ।
 दिव्ययुग १७, ३१ ।
 दिव्यवर्ष १७, ३१ ।
 दिव्ययुग् १४६, ४५ ।
 दिव्योत्पात २५८ । १७ ।
 दिश २३५, १५ ।
 'दिशतः' १८६, २ ।
 दिशति १८६, २ ।
 दिशन्ति १८६, २ ।
 दिशांप्रिय २२७, ५० ।
 दिशां प्रियतम २२७, ५० ।
 दिशा १११, २२ ।
 दिशातः ४६, १३ ।
 दिशाशूल २३५ । ५५ ।
 दिशाशूलभेद २३६, ७ ।
 'दिशेत्' १८६, ६ ।
 दिशेताम् १८६, ६ ।
 दिशेयुः १८६, ७ ।
 दिश्य २३४ । १७ ।
 दिष्ट ११, ४ । ६७, २६ ।
 दिष्टमिति ६६, ३३ ।
 दिष्टान्त २२१, ३२ ।
 दिष्टि—(परिमाणम्),
 'दी' ५, १६ ।
 दीक्षण १२४, ३३ ।
 दीक्षा २१०, ६ ।
 दीक्षामि २४०, ५१ ।
 दीदिवि १६८, ५ ।
 दीधिति ३६, १७ ।

दीधितिम्—३३, १३ ।
 दीन १२६, २४ ।
 दीनार ६४, २० ।
 दीप—(गृहोपकरणम्),
 दीपक २१०, ३२ ।
 दीपमाला २३, ६ । २३, ८ ।
 दीपमालिका २३, ८ ।
 दीपाली २३, ८ ।
 दीपावली २३, ८ ।
 दीपिका २१० । ५० ।
 दीप्त १२६, २२ ।
 २०३, ३६ ।
 दीप्तक २०३, ३६ ।
 दीप्तपिङ्गल २३१, ४५ ।
 दीप्तमूर्ति ३३, १३ ।
 दीप्तरश्मि ३३, १३ ।
 दीप्ता २३८, ४५ ।
 दीप्ताग्रकाष्ठ २४०, १५ ।
 दीप्ताघा १२७, १८ ।
 दीप्ति ३६, २३ । १०५, ७ ।
 दीप्तिपति ३३, १४ ।
 दीप्तिमत् ३२, २५ ।
 दीप्तिरहित ४३, १० ।
 दीप्र २३६, १६ ।
 दीर्घ ११०, १ ।
 दीर्घजिह्व २२३, ४१ ।
 दीर्घना १३७, ५५ ।
 दीर्घदंश २५५, ३६ ।
 दीर्घनिद्रा २२१, ३२ ।
 दीर्घपवन २३२, २६ ।
 दीर्घपृष्ठ २२३, ४१ ।
 दीर्घप्रक्षिन् २५५, ३६ ।
 दीर्घमास्त २३२, २६ ।
 दीर्घरसन २२३, ४१ ।
 दीर्घायुष् १४५, १६ ।
 दीर्घी २३३, ३२ ।
 दुःख ३१, ४५ ।
 दुःखनवमीव्रत २२, १८ ।
 दुःखावसान=(दुरन्तः),
 दुःखित=(दुःखी),
 दुःखिन्=(दुःखान्वितः),
 दुःशकुन=(अशुभसूचक-
 निमित्तम्)

दुःसाध्य=(दुःखनिष्पाद्यः),
दुःस्व=(शिरगतः)
दुःस्थित= „
दुग्ध २१८, ३८ ।
दुग्धपात १३४, ६ ।
दुग्धघ्नत २२, २० ।
दुग्धसमुद्र २१८, ३८ ।
दुग्धाच्छित्तनया २१७, ११ ।
दुत्योत्पदिवीर १३०, ३१ ।
दुध २४०, ३६ ।
दुन्दुभि १७, १३ ।
दुफालिकृत्य १३०, ३१ ।
दुर=(दुःखम्),
दुरासद २३८, १६ ।
दुरित ३०, ३२ ।
दुरुधरा १२६, ५१ ।
दुरुफ १३०, ३३ ।
दुरोदर
दुर्गम २०३, ५६ ।
दुर्गा ३, ८ । २३१, ११ ।
दुर्गातिथि २, ४० ।
दुर्गाष्टमी २१, ४६ ।
दुर्गेश २५, ७ ।
दुर्गह ३०, ३२ ।
दुर्बल ३१, १३ । ४३, १० ।
दुर्बलाङ्गुलि २१०, २१ ।
दुर्मति १७, १३ ।
दुर्मूल १७, २ ।
दुर्वर्ण २२८, ५३ ।
दुर्वर्णक २२८, ५३ ।
दुर्विधु ४३, १३ ।
दुह् २०१, १० ।
दुश्चन्द्र ४३, १३ ।
दुश्चरित=(दुष्टं चरितम्)
दुश्चक्र १२१, ५६ ।
दुश्च्यवन १२१, ५६ ।
दुश्चयवत २३६, ४२ ।
दुष्कृत ३०, ३२ ।
दुष्ट ३०, २६ । १२३, ८ ।
दुहितृ २०८, ४१ ।
‘दू’ ५, १७ ।
दूत २३६, १६ ।
दूरदक्षिन् २५५, ३६ ।

दूर्वा=(शतपर्विका),
(‘दूव’ इ० भा०).
दूर्वागणपतिघ्नत २१, ४४ ।
दूर्वाष्टमीघ्नत २२, १६ ।
दूषण १३७, १२ ।
दूषणीय=(दूषितव्य),
दूषितव्य=(दूषणीय)
दूष्य “
दूकारण=(द्रेकारणः),
दूकर्ण २२३, ४२ ।
दूकर्मन् ११४, १४ ।
दूकर्मलव ११४, १५ ।
दूकारण १२८, ५७ ।
दूक्षेप ११८, ३४ ।
दूक्षेपमण्डल
दूक्षग ११४, १२ ।
दूक्षेचर ११४, १२ ।
दूक्षवस् २२३, ४२ ।
दूक्षुति २२३, ४२ ।
दूगध्यक्ष ३३, १४ ।
दूगाण १३०, ५१ ।
१२८, ५७ ।
दूगायुध २२७, ५१ ।
दूगाचर २२६, ३४ ।
दूगोल ११०, १२ ।
दूग्रह ११४, १२ ।
दूग्या १०४, १० ।
दूग्युचर ११४, १२ ।
दूग्वल १४२, ३५ ।
दूग्विष १६७, ४२ ।
दूहन्ति ११८, ३३ ।
दूह्मण्डल १११, १० ।
दूह्—(निताग्तम्),
दूह्युन २००, ७ ।
दूढरजस् २०५, ३०, ३५ ।
दूढ २३१, ४६ ।
दूप्र=(बलवान्),
दूश १२१, ३२ ।
दूशत् १३६, १४ ।
दूशा २१३, ५५ ।
दूशान ३२, २५ ।
दूशि २१३, ५५ ।
दूशी २१३, ५५ ।

दूष्य १४२, ५२ ।
‘दूष्यते’ १८८, २ ।
दूष्यभाग १२५, ५३ ।
दूष्यमान ३७, ४५ ।
दूष्यलव ११६, १६ ।
दूष्या=(दक्षिणीया),
दूष्यांश ११६, १६ ।
दूषद् १३६, १४ ।
दूष्यती २३१, ११ ।
दूष्ट २०५, ३० ।
२५७, ३७ ।
दूष्टदेह १६३, २६ ।
दूष्टमूर्ति १६३, २६ ।
दूष्टरजस् २०५, ३० ।
दूष्टशरीर १६३, ३४ ।
दूष्टि १२१, ३५ ।
१२६, ३८ । २१३, ५५ ।
दूष्टिकर्त्तृ=(दूष्टिकारकः)
दूष्टिकर्मन् ११४, १४ ।
दूष्टिकर्मलव ११४, १५ ।
दूष्टिक्षेप ११८, ३४ ।
दूष्टिघटित १६३, ३७ ।
दूष्टिपयज्ञत=(दूष्टि-
मार्गः),
दूष्टिमुष्=(दूष्टिहर्ता),
दूष्टिदूष्ट=(दूष्टधा
वीक्षितः)
दूष्टियुन=दूष्टधा समन्वितः)
दूष्टिशुद्ध १६३, ३६ ।
दूष्टवा १७८, ६
१६४, ७ ।
‘दू’ ५, १७ ।
दूय २५१, ३३ ।
दूय १२२, ४६ ।
१३५, २३ । १६७, ४२ ।
देवक=(देवकीजनकः)
देवकन्या ६६, १८ ।
१००, ४ ।
देवकसुता २२४, ४६ ।
देवकाग्रज २२६, ३२ ।
देवकात्मजा २२४, ५० ।
देवकी २२४, ५० ।

देवकीनन्दन २२४, ३१ ।
देवकीपति २२४, ४७ ।
देवकीपितृव्य २२६, ३२ ।
देवगाणका २०४, ३६ ।
देवगायन २४७, ६ ।
देवगिरि १६६, १४ ।
देवगुरु ४७, ३० । २६३, ३७ ।
देवविक्रित्सकौ १६८, ३३ ।
देवजन=(सुरजनः),
देवजननी ३७, ३ ।
देवता १६७, ४२ ।
देवताधिप २३६, ३८ ।
देवतापूज्य ४७, ५२ ।
देवताराजपूज्य ४८, ४४ ।
देवतालपद ३०, २ ।
देवत्रितय ८४, २४ ।
देवदत्त=(व्यक्तिविशेषः),
देवदयित २६३, ३४ ।
देवदीप २१३, ५४ ।
देवदुन्दुभि २३६, ३८ ।
देवदेव २०७, ३३ ।
देवदेवसचिव ४८, ४४ ।
देवदेवाधिदेव ४८, ४५ ।
देवदोषज्ञ ५, ३१ ।
देवधान्य २०२, ४१ ।
देवधेनु २००, ४२ ।
देवनदी २२६, २० ।
देवनन्दिन २३७, ४६ ।
देवनमस्य ४७, ५३ ।
२६३, ३७ ।
देवनायकगुरु ४८, ४५ ।
देवनिकेतनभास्कर ५४, ३१ ।
देवनुत ४७, ३१ ।
२६३, ३५ ।
देवप ७, २८ ।
देवपतिपूज्य ४८, १८ ।
देवपतिमित्रिन् ४८, १८ ।
देवपथ १६६, २८ ।
देवपुरोहित ४८, १६ ।
२६३, ३६ ।
देवपूज्य ४७, ३१ ।
२६३, ३३ ।

देवप्रदन् २५७, ४४ ।	देवसधन् १६८, ६ ।	देशकारी २१०, ५१ ।	दैत्यमन्त्रिन् २६३, ४५ ।
देवप्रसू ६, १६, ३७, ४ ।	देवसभा १६८, २३ ।	देशान्तर १३१, ६ ।	दैत्यमहित २६३, ४२ ।
देवप्रिय २६३, ३५ ।	देवसमचित ४८, २० ।	देशिक २५५, ४८ ।	दैत्ययाजक २६३, ३६ ।
देवब्रह्मन् १६६, ७ ।	देवसारणि १८, ३ ।	१२४, ३३ । ४६, १२ ।	दैत्यराजवन्दित ५१, ८ ।
देवभियजौ १६८, ३४ ।	देवसिन्धु २२६, २० ।	४६, १३ ।	दैत्यराजवन्दितपद २६३, ४४ ।
देवभोज्य २००, ४६ ।	देवसुतापुरी १००, ४ ।	देशिकोत्तम २५५, ४६ ।	दैत्यस्त्रिज् २६३, ४० ।
देवमणि २२७, ५१ ।	देवसूत्रधार ६ ६५ ।	देह ४४, ५४ । १२१, १८ ।	दैत्यवन्दित ५०, ३३ ।
देवमन्त्रिन् ४७, १७ ।	देवसेना २३३, १८ ।	२१४, ४५ ।	दैत्यवन्द्य २६३, ४३ ।
२६८, ३८ ।	देवसेनापति २३३, ५ ।	देहकर्तृ २५४, २४ ।	दैत्यवर्द्धकि ५१, ५४ ।
देवमन्दिर १३८, २२ ।	देवसैन्य ३३, १४ ।	देहधारक २२६, ४५ ।	‘दैत्यवैरिन्’ १६७, ४३ ।
देवमहित २६३, ३६ ।	देवसौवस्तिक २६३, ३६ ।	देहभृत् २००, ३२ ।	दैत्यशत्रु २१५, २२ ।
देवमातृ ६, १६ । ३७, ४ ।	देवस्थान १३८, २१ ।	देहलक्षणा २५७, ७ ।	दैत्यसचिव ५०, ३३ ।
देवमार्ग ३०, २ ।	देवास्था ८०, ४४ ।	देहविवर २२३, ३० ।	दैत्यसुहृद् २६३, ४१ ।
१६६, २६ ।	देवाचार्य ४७, ३२ ।	देहसञ्चारिणी २०८, ४१ ।	दैत्यसौवस्तिक २६३, ४२ ।
देवयज्ञ २०१, ३३ ।	देवाज २३०, ४५ ।	देहिन् २००, ३३ ।	दैत्याचार्य ५०, १३ ।
देवयव=(सुरयवः),	देवाधिदेव २०६, ८ ।	देहिनी ४५, ६ ।	दैत्पाधिभू ५४, ३ ।
देवयाजक ४७, ५३ ।	देवान्धस् २००, ४६ ।	दैतेय २०१, ४ ।	दैत्पामात्य ५०, १४ ।
२६३, ३३ ।	देवान्न २००, ५० ।	दैतेयनमस्य ५०, ५० ।	दैत्पारि २१५, २२ ।
देवयान १६८, १८ ।	देवापगा २२६, २० ।	दैतेयपूज्य ५०, ३१ ।	दैत्पाचित २६३, ४३ ।
देवयानी ५१, ३२ ।	देवामात्य ४७, ३२ ।	दैतेयमहित ५०, ५० ।	दैत्पाचितपद २६३, ४४ ।
देवयु १६७, ४३ ।	देवाम्बिका ६, १६ ।	दैतेयराजाचित ५१, ७ ।	दैत्पाच्यं २६३, ४० ।
देवरयकारभ ६, ६४ ।	३७, ४ ।	दैतेयवन्द्य ५०, ३१ ।	दैत्येड्य २६३, ४४ ।
देवराज् २३६, ३८ ।	देवारि २६४, ३० ।	दैतेयाचित ५०, ३१ ।	दैत्येज्य २६३, ४१ ।
देवराजवन्दितपद २६३, ३८ ।	देवायुध २३७, ५३ ।	दैतेयाच्यं ५०, १० ।	दैत्येन्द्रेड्य ५०, १४ ।
देवराजाचित ४८, १६ ।	देवाचित ४७, ३२ ।	दैतेयेज्य ५०, ११ ।	दैत्येन्द्रपूजितपाद ५१, १६ ।
देवरिपु ५४, २ ।	२६३, ३६ ।	दैतेयेड्य ५०, ११ ।	दैत्येन्द्रमन्त्रिन् ५०, ३३ ।
देवरिपुपनी ५०, ४६ ।	देवाचितपद २६३, ३८ ।	दैत्य २०१, ४ ।	दैत्येन्द्रवन्द्य ५०, ३४ ।
देवस्त्रिज् २६३, ३३ ।	देवाच्यं ४७, १८ ।	दैत्यगुरु ५०, ११ ।	दैत्येशबन्ध ५०, ३४ ।
देवर्षि १६८, ५४ ।	देवाश्व २३७, ३८ ।	दैत्यगृह २१८, १८ ।	दैत्येशेज्य ५०, १४ ।
देवलक्ष्मन् १३४, २८ ।	देवाहार २००, ५० ।	दैत्यग्रह ५४, ३ ।	दैत्योपनी २६३, ४० ।
देवलोक १६८, ६ ।	देवी=(शक्ति विशेषः	दैत्यच्छाया ५४, ३ ।	दैत्योपाध्याय २६३, ३६ ।
देवलोकांश १२८, ५१ ।	राजपत्नी वा)	दैत्यदयित २६३, ४१ ।	दैतकरि ५२, २८ ।
देववधू २३३, ३३ ।	देवीलेलायमाना २३८ ५२ ।	दैत्यदेव ५०, ११ ।	दैतन्दिन १३, ४४ । १८, ७ ।
देववन्द्य ४७, ३१ ।	देवेज्य २६३, ३७ ।	दैत्यनमस्य २६३, ४३ ।	दैतमण्य ५२, ५२ ।
देववर्त्मन् ३०, २ ।	देवेड्य २६३, ३५ ।	दैतानुन २६३, ४२ ।	दैतकीगति १०६, २८ ।
देववर्द्धकि १६८, ४३ ।	देवेन्द्रसपत्नगुरु ५१, १५ ।	दैत्यपतिपुरोधस् ५२, ८ ।	दैर्घ्यं १३७, ४४ ।
देववैद्य ५, ३२ ।	देवेशपुरोहित ४८, ४५ ।	दैत्यपतेः पुरोहित ५१, १५ ।	दैव ६७, ३० ।
देववैद्यौ १६८, ३४ ।	देवोद्यान १६८, २६ ।	दैत्यपुरोधस् ५०, ३२ ।	दैवर्का २२४, ५० ।
देवशत्रु ५४, ३ ।	देवोपनी ४७, ३२ ।	दैत्यपुरोहित २६३, ४२ ।	दैवकेय २२४, ३१ ।
देवश्रेष्ठ २३६, ३६ ।	२६३, ३४ ।	दैत्यपूजित २६३, ३६ ।	दैवचिन्तक २५६, २३ ।
देवश्रेष्ठः	देवोपाध्याय ४७, ५३ ।	दैत्यपूज्य २६३, ४० ।	दैवज्ञ २५६, १६ ।
देवशिल्पि ६, ६४ ।	२६३, ३३ ।	दैत्यप्रिय २६३, ४१ ।	दैवज्ञवर्य २५६, २३ ।
देवशिल्पिन् ६, ६५ ।	देवौकस् १००, १६ ।	दैत्यभर्तृ ५०, १२ ।	दैवत १७, २६ । १६७, ४३ ।

देवताचार्य ४७, ५३ ।
 देवतेज्य ४७, ३३ ।
 देवदोष २१३, ५४ ।
 देवयुग १७, ३५ ।
 देववि २२५६, १६ ।
 देववेदिन् २५६, २० ।
 देवाकरि ५२, २८ ।
 देवान्त २०१, ५१ ।
 देवी=(शक्तिविशेषः),
 देव्य २१७, ४१ ।
 'दो' ५, १७ ।
 दोस् ६, ५६ । २१३, ४६ ।
 दोषह १३६, ११ । १३६,
 ४१ ।
 दोषहक्रिया १३६, ११ ।
 दोष्या १०४, १३ ।
 दोषारिजार्दन १३६, १२ ।
 दोलक ३६, ३७ ।
 दोला १३०, २२ ।
 दोष १३, ४ । १२१, ४६ ।
 दोषलण्डन १३१, ३८ ।
 दोषज=(दोषभवः),
 दोषज्ञ १६८, ४० । २२५,
 ४८ ।
 दोषनिराकरण १३१, ३८ ।
 दोषनिरास १३१, ३६ ।
 दोषभाज २५४, १७ ।
 दोषयुक्त २५४, १७ ।
 दोषवत् २५४, १८ ।
 दोषाधीश ३६, २८ ।
 दोषानाथ ३६, २८ ।
 दोषिन् २५४, १८ ।
 दोहद १४०, १६ ।
 दोहदलक्षण १४०, २० ।
 दोहदान्विता १४०, २० ।
 दौर्गह ३८, १४ ।
 दोष्यन्ति २२६, ३७ ।
 दोहद १४०, १६ ।
 द्यावाक्षमे ५५, २८ ।
 द्यावापृथिवी ५५, २८ ।
 द्यावापृथिव्यी ५५, २८ ।
 द्यावाभूमौ ५५, २८ ।
 द्युस् १६८, ६ ।

द्यु १२, ७ । ३०, २
 १६८, ६ ।
 द्यूकृत ३२, ५ ।
 द्युग २६, २३ । २२२, ११ ।
 द्युगण ६८, ५ ।
 द्युगणोद्भवग्रह ६८, १६ ।
 द्युमति २६, २७ ।
 द्युगामिन् २६, २७ ।
 द्युचय ६८, ६ ।
 द्युचर २६, २७ । २०४, ३४ ।
 द्युचरगणित ६६, ३२ ।
 द्युचरनायक ३४, २३ ।
 द्युचारिन् २६, २८ ।
 द्युजीवा १०४, ११ ।
 द्युज्या १०४, ११ ।
 द्युत् ३६, १८ ।
 द्युति ३६, २३ । १०५, ६ ।
 द्युती ३६, २३ ।
 द्युतीनापति ३३, ५४ ।
 द्युदल ६७, २० ।
 द्युदलशङ्कु १०६, १६ ।
 द्युद्वितय=(दिनद्वयम्),
 द्युन १२३, २७ ।
 द्युनाथ ३२, २६ ।
 द्युनिवेश १३१, २६ ।
 द्युनिश् १३, ४२ ।
 द्युनेत् ३२, २६ ।
 द्युपण्ड ६८, ६ ।
 द्युपति ३२, २६ ।
 द्युप्रणी ३२, २६ ।
 द्युप्रमाण ६७, १२ ।
 द्युप्रवेश १३१, ३० ।
 द्युभर्तृ ३२, २६ ।
 द्युमणि ३२, २७ ।
 द्युमणिनन्दन ५३, ६ ।
 द्युमणिफल १०५, २६ ।
 द्युमाणिसुत ५२, ५२ ।
 द्युमत् ३२, ५ ।
 द्युमयी ३५, २८ ।
 द्युमयीश ३३, १४ ।
 द्युमान ६७, १२ ।
 द्युमिति ६७, १२ ।
 द्युमौर्वी १०४, ११ ।

द्युम्न १२१, ३५ ।
 द्युमिम ३२, २७ ।
 द्युरात्र १३, ४२ ।
 द्युरात्रिभ्यंशबल १४२, ४६ ।
 द्युराशि ६८, ६ ।
 द्युवर्द्धकि १६८, ४३ ।
 द्युवन्द ६८, ६ ।
 द्युवज ६८, ६ ।
 द्युषद् १६७, ४४ ।
 द्युसद् २६, २३ ।
 द्युसद्यन् १६७, ४४ ।
 द्युस्वामिन् ३२, ६ ।
 द्युत १२३, २७ ।
 द्युतपूर्णमा २२, ५५ ।
 द्युतपूर्णमौ=(कोजागर
 तिथिः, इति भूरिप्रयोगः)
 द्युन १२३, २७ ।
 द्यो ३०, ३ । ३२, १ ।
 १६८, ६ ।
 द्योत ३६, २७ ।
 द्योतन १६२, ३६ ।
 द्योषद् १६७, ४४ ।
 द्रक्वेधसत्य २५६, २६ ।
 द्रम्म ६४, १६ ।
 द्रविण ८, ३ । १२१, ३८ ।
 द्रव्य ७२, ३४ । १२१, ३५ ।
 द्रष्टव्य=(द्रष्टृयोग्यः),
 द्रष्टृ १४२, २१ ।
 द्राक् १०१, ४१ ।
 द्राक्कर्ण १०३, ८ ।
 द्राक्केन्द्र १०१, ६३ ।
 द्राक्केन्द्रक १०१, ६३ ।
 द्राक्कुङ्कु १०२, ३ ।
 द्राक्फल १०४, २६ ।
 द्राक्श्रवण १०३, ६ ।
 द्राक्श्रुति १०३, ६ ।
 द्राग्भुक्ति १०६, २७ ।
 द्रागुच्च १०२, २ ।
 द्रु ३८, २८ ।
 द्रुघण २०७, ३४ ।
 द्रुण १०४, १७ ।
 २१८, ४२ ।
 द्रुणी १०३, ४० ।

द्रुणी १०३, ४० ।
 द्रुत १०१, ३० ।
 द्रुतकेन्द्र १०१, ६२ ।
 द्रुहिण २०७, ३४ ।
 द्रुहिणगृहमुखी=स्त्रीविशेषः
 द्रुहिणपादजनक ४१, ५३ ।
 द्रुहिणम् ५, ५१ ।
 द्रु=(स्वराम्),
 द्रक्क=(द्रेक्काणः) १३०, ५ ।
 द्रेक्काण १३०, ५ ।
 द्रेक्काण १३०, ५१ ।
 द्रेक्काणबल १३०, ५४ ।
 द्रेक्काणाधिप=(प्रथम-
 पञ्चमनवमभेशः)
 द्रेण=(प्राचार्यविशेषः)
 २३८, ३३ ।
 द्रोणनवमी २४, १७ ।
 द्रोण २६, ३६ ।
 द्रोहिण ५, ५१ ।
 द्रुन्द्र २५, ४४ । २८, १६ ।
 ७४, २६ ।
 द्रुन्द्रचर ३७, २४ ।
 द्रुवन्द्वारिन् ३७, २४ ।
 द्रव्य ७४, २२ ।
 द्वाःस्थ=प्रतीहार २३०, ३५ ।
 द्वाचत्वारिंश ८६, ३३ ।
 द्वाचत्वारिंशत् ७३, ३६ ।
 ८१, ३२ ।
 द्वाचत्वारिंशत्तम ८६, ३३ ।
 द्वात्रिंश ८६, २१ ।
 द्वात्रिंशत् ७३, ३४ ।
 ८०, ३८ ।
 द्वात्रिंशति ८०, ३८ ।
 द्वात्रिंशतितम ८६, ३ ।
 द्वात्रिंशतितम ८६, २१ ।
 द्वात्रिंशदक्षरी २१३ २७ ।
 द्वात्रिंशीर्षाणिमात्रत
 २३, ४५ ।
 द्वादश ७३, २२ ।
 ७७, १७ । ८५, १६ ।
 द्वादशक ८५, १६ ।
 द्वादशकर ४७, ५४ ।
 द्वादशतम ८५, १६ ।

द्वादशान् ७७, १८ ।	द्वाविंशतितम ८६, ४ ।	द्वितनु २८, १६ ।	द्विपञ्चाशत्तम ८७, ४ ।
द्वादशाष्टक २३३, ६ ।	द्वाविंशत्तम ८६, ३ ।	द्वितय १२१, ४० ।	द्विपद २८, १६ । १३४, ५७ ।
द्वादशभाग १२६, ६ ।	द्वाशीत ८८, ६ ।	द्वितीय=(युग्मा), ७४, २२ ।	२१५, ५५ ।
द्वादशभुज २६०, १० ।	द्वाशीति ८८, ६ ।	द्वितीय २५, ४१ ।	द्विपाद २८, ३१ ।
द्वादशमूल २१५, ५५ ।	द्वाशीतितम ८८, ६ ।	८४, ४८ ।	द्विपादनक्षत्र ६, ३१ ।
द्वादशलव १२६, १० ।	द्वाषष्ट ८७, २२ ।	द्वितीयगुण २१४, ४३ ।	द्विपायिन् २३२, २७ ।
द्वादशवर्गी १२८, ३ ।	द्वाषष्टि ८२, ४४ ।	द्वितीयशीघ्रकेन्द्र १०६, १० ।	द्विपारि २६, २ ।
द्वादशषट्क ८३, १७ ।	द्वाषष्टितम ८७, २२ ।	द्वितीयशीघ्रफलाखिल	द्विपारिभ २६, ६ ।
द्वादशसप्तक ८३, ३६ ।	द्वासप्तत ८७, ३४ ।	१०६, १३ ।	द्विपुष्करयोग=(योगविशेषः)
द्वादशांश १२६, १० ।	द्वासप्तति ८३, १३ ।	द्वितीया २, १८ । २, २६ ।	द्विप्रकृति २८, १७ ।
द्वादशांशक १२६, १० ।	द्वासप्ततितम ८७, ३४ ।	३, १८ । ८४, ४२ ।	द्विमूर्ति २८, १७ ।
द्वादशाक्ष २३३, ६ ।	द्वि १२१, ३२ ।	२०८, १२ ।	द्विरद २३२, २७ ।
द्वादशाङ्ग ३३, १४ ।	द्विक ७४, २२ ।	द्वित्रा ८८, ३० ।	२६०, १ ।
द्वादशाङ्गुलपरिमाण	द्विकृति ७४, ४० ।	द्वित्रिंश ८६, २२ ।	द्विरदान्तक २३१, ४६ ।
६६, १८ ।	द्विकृत्व ८६, ७ ।	द्वित्रिंशत् ८० ४१ ।	द्विरसन ६, ३१ ।
द्वादशात्मन् ३३, १५ ।	द्विगुण ८६, ७ ।	द्वित्रिंशति ८० ४१ ।	२२३, ४३ ।
द्वादशार्चिस् ४७, ३३ ।	द्विगुणित ८६, ७ ।	द्वित्रिंशतितम ८६, २२ ।	द्विरा ४५, ६ ।
२६०, १० ।	द्विचतुष्क ७६, १२ ।	द्वित्रिंशत्तम ८६, २२ ।	द्विरागम १३७, ७ ।
द्वादशाष्टक ८४, १२ ।	द्विचत्वारिंश ८६, ४१ ।	द्विदन्त २३२, २६ ।	द्विरागमन १३७, ७ ।
द्वादशी २, २१ । २, ४३ ।	द्विचत्वारिंशत् ८१, ३२ ।	द्विदश ७७, १६ ।	द्विरात्मक=(द्विस्वभाव- राशिः),
३, १८ । ८५, १७ ।	द्विचत्वारिंशत्तम ८६, ४२ ।	द्विदशक ७६, १६ ।	द्विराषाढ=(अधिकाषाढः)
द्वावत ८८, १६ ।	द्विचय ३७, ५७ ।	द्विदशतम ८५, २० ।	द्विरेफ २६, ३७ ।
द्वावति ८४, ६ ।	द्विज २६२, १७ ।	द्विदशान् ७७, १६ ।	२६०, ११ ।
द्वावतितम ८८, १६ ।	२१४, १८ ।	द्विदेवता ७, १५ ।	द्विवर्ग ७४, ४१ ।
द्वापञ्चाश ८७, ३ ।	द्विजपति ३६, २६ ।	द्विदेवा ७, १५ ।	द्विविद २१६, २८ ।
द्वापञ्चाशत् ७३, ४६ ।	२६२, २१ ।	द्विदेह २८, १६ ।	द्विविदहन्तु २२५, १८ ।
८२, १८ ।	द्विजन्मपति ४०, ३४ ।	द्विदैवत ७, १५ ।	द्विविदारि २१६, २१ ।
द्वापञ्चाशत्तम ८७, ३ ।	द्विजराज ३६, २६ ।	द्विदैवत्य ७, १५ ।	२२४, ३२ ।
द्वापर १७, ३७ । १७, ४३ ।	द्विजराजखेचर ५६, ११ ।	द्विद्वादश=(योगविशेषः)	द्विविषाणक २३२, २७ ।
७०, ६ ।	द्विजराजज ४६, ११ ।	१३५, २८ ।	द्विवेदिनी २१, ५६ ।
द्वापरादि २४, ७ ।	द्विजराजदेहज ४६, ४३ ।	द्विद्विक ७४, ४१ ।	द्विशत ८४, ३४ ।
द्वात् २२३, २८ ।	द्विजराजपुत्र ४६, २६ ।	द्विधा ८८, ४ ।	द्विशरीर २३२, ६ ।
द्वात् २२३, २८ ।	द्विजराजशेखर ४१, ४५ ।	द्विनवक ७६, ३ ।	द्विप् १२३, ४ । २०१, ११ ।
द्वात् २२६, ५१ ।	द्विजराजसुत ४६, २६ ।	द्विनवत ८८, २३ ।	द्विषट्क ७७, १६ ।
द्वात् २२४, ३१ ।	द्विजराजसूनु ४६, २६ ।	द्विनवति ७४, ६ । ८४, ६ ।	द्विषद् १२३, ८ ।
द्वात् २२६, ५२ ।	द्विजराजाङ्गसम्भव	८८, १७ ।	७७, १८ ।
द्वात् २२६, ५२ ।	४६, ५१ ।	द्विनवतितम ८८, १७ ।	द्विषद्गार १२३, २१ ।
द्वात् २२६, ५३ ।	द्विजाधिराज ४०, ३४ ।	द्विनायक ७, १४ ।	द्विषन् १२३, ८ ।
द्वात् २२६, ५२ ।	द्विजायन १३४, २८ ।	द्विष ७, १५ । ७६, ६ ।	२०१, १० ।
द्वाविंश ८६, ३ ।	द्विजालय २०१, ४५ ।	२३२, २६ ।	द्विषण ८७, २७ ।
द्वाविंशत् ७६, २७ ।	द्विजिह्व २२३, ४२ ।	द्विपञ्चक ७७, ६ ।	द्विषण्टि ७३, ५ । ८२, ४४ ।
द्वाविंशति ७३, २६ ।	द्विजेन्द्र ३८, ४७ ।	द्विपञ्चाश ८७, ४ ।	८७, २३ ।
७६, २७ ।	द्विजेश ३८, ४७ ।	द्विपञ्चाशत् ८२, १८ ।	

द्विषष्टितम ८७, २३ ।
द्विष्ट ६२, ३० ।
द्विस् (वारद्वयम्),
द्विसाकन्तिमास १५, ६ ।
द्विसप्तक ७८, ८ ।
द्विसप्त ८७, ३४ ।
द्विसप्तति ७३, ५५ ।
८३, १६ ।
द्विसप्ततितम ८७, ३४ ।
द्विसप्तन् ७८, ७ ।
द्विसहस्र ८४, ३६ ।
द्विसहस्रधनुस् ६६, ४३ ।
द्विसुर ७, १६ ।
द्विस्वभाव २८, १७ ।
द्विस्वभावराशि २८, ६ ।
द्विहृदया=(दोहृदिनी),
द्वीप ३८, १४ । ७६, ६ ।
द्वीपवत् २१८, १८ ।
द्वीपवती=(पृथ्वी)
द्वीपिन्=(व्याघ्रः)
द्वीश ७, १६ ।
द्वीश्वर ७, १६ ।
द्वेधा ८८, २७ ।
द्वेष १२३, ६ ।
द्वेषण १२३, १५ ।
२०१, ११ ।
द्वेषिन् १२३, ६ ।
२०१, ११ ।
द्वेष्य १२३, ६ ।
२०१, ११ ।
द्वेगुणिक=(संख्याविशेषः)
द्वेगुण्य= "
द्वैजराजि ४५, ५६ ।
द्वैत ८८, २७ ।
द्वैधा ८८, २७ ।
द्वैमातुर २३२, ६ ।
द्वैविध्य=८८, २८ ।
द्व्यश=(द्विभागः)
द्व्यङ्ग २८, १७ ।
द्व्यघ्न=(द्विपादः)
द्व्यधिकचत्वारिंशत्
८१, ३३ ।
द्व्यधित्रिंशत् ८०, ४१ ।

द्व्यधिकत्रिंशति ८०, ४१ ।
द्व्यधिकदशन् ७७, २१ ।
द्व्यधिकनवति ८४, ६ ।
द्व्यधिकपञ्चाशत् ८८, १६ ।
द्व्यधिकविंशति ७६, १६ ।
द्व्यधिकषष्टि ८२, ४४ ।
द्व्यधिसप्तति ८३, ३७ ।
द्व्यधिकाशीति ८३, ३७ ।
द्व्यधमर ७, १६ ।
द्व्यधर् ७, १६ ।
द्व्यधशीत ८८, ५ ।
द्व्यधशीति ८३, ३७ ।
द्व्यधशीतितम ८८, ५ ।
ध—
'ध' ५, १२ । १२१, ३३ ।
२०६, १६ ।
धट २६, २६ ।
धटगति २६, ३२ ।
धत्तः १७७, ११ ।
धत्ते १७७, १६ ।
धन ८, ३ । २६, ४२ ।
१२१, ३६ । १३८, ५ ।
२४६, २५ ।
धनकेमि २४५, ५२ ।
धनक्षय ६३, ३३ ।
धनञ्जय २२७, २ । २३६,
१७ । २४५, २६ ।
धनद २४५, ५३ ।
धनदावास २२८, ४६ ।
धनधनयुति ६३, ३३ ।
धनर्ण ६३, ३३ ।
धनर्णना १०५, २७ ।
धनर्णत्व १०५, २७ ।
धनर्णान्तर ६३, ३२ ।
धनागम १२५, १२ ।
धनाधन १०५, २७ । ६३,
२६ ।
धनिक २५, ११ ।
धनिका २०५, ३० ।
धनिन् २४५, ५३ ।
धयिवास १३८, २० ।
धनिष्ठा ४, ८ । ४, ३० ।
८, ३ । ६, ६ ।

धनिष्ठाभव ४६, ११ ।
धनिष्ठाम् ४५, ५६ ।
धनिष्ठासम्भव ४६, ३० ।
धनु २६, ४२ । २८, ६ ।
२८, ४२ । २८, ४६ ।
२८, ४६ । २१८, ४२ ।
४२, ४३ । २२१, १० ।
धनुर्गुण १०३, ४० ।
धनुर्द्वै २६, ४६ ।
धनुर्भूत् २६, ४६ ।
धनुर्वद २११, ६ । २१३,
२५ ।
धनुष्क २६, ४६ ।
धनुष्मत् २६, ४५ ।
धनुष् २५, २६ । २६, ४२ ।
६६, २४ । ६६, २५ ।
६७, ५ । २१८, ४३ ।
धनू २१८, ४३ ।
धनूराशि २७, ५० ।
धनेश २५, ६ । २५, ८ ।
२४५, ५३ ।
धन्या १४४, २६ ।
धन्व २६, ४२ ।
धन्वन् २६, ४२ । २१८,
४४ । २२१, १० ।
धन्वभूद् ७, २८ ।
धन्विन् २६, ४२ । २१५, ५५ ।
धर २०३, ५६ । २०६,
५३ । २०७, १ ।
धरण ६१, १८ ।
धरणि ४५, १० ।
धरणिकुमार ४४, २६ ।
धरणिनय ४४, २६ ।
धरणिमुत् ४४, १३ ।
धरणिप्लव २१८, १६ ।
धरणीधरा ४५, १० ।
धरणी ४५, १० ।
धरणीतनूज ४४, ३० ।
धरणीभव ४४, १४ ।
धरणीपुत्र ४४, १३ ।
धरणीसह १३६, १ ।
धरणीकीलक २०३, ५६ ।
धरणीध्र २०३, ५६ ।

धरणीधर २१५, २२ ।
धरणीपूर २१८, १६ ।
धरणीश्वर २२८, २६ ।
धरण्याः पुत्र ४४, १४ ।
'धरतः' १७६, ४६ ।
धरति १७६, ४६ ।
धरति १७६, ४६ ।
धरते १७६, ५२ ।
धरन्ते १७६, ५२ ।
धरा ४५, १० ।
धराकुमार ४४, १४ ।
धराङ्गज ४३, ५५ ।
धराज ४३, ३६ ।
धरातनय ४४, १५ ।
धरात्मज ४३, ५५ ।
धरादेहभव ४४, ३० ।
धराधर २०३, ५६ । २१५,
२२ ।
धराधारा ४५, १० ।
धरापुत्र ४३, ५६ ।
धराभू ४३, ३६ ।
धराभुत् ४३, ५६ ।
धरित्री ४५, ११ ।
धरित्रीज ४३, ५६ ।
धरित्रीतनय ४४, ३० ।
धरित्रीयात्मज ४४, १५ ।
धरित्रीयाः पुत्र ४४, १५ ।
धरुज २०७, ३४ ।
धरुण ३२, २७ । २१७,
४२ ।
धरेत् १७६, ४६ ।
धरेत् १७६, ५२ ।
धरेताम् १७६, ५० ।
धरेते १७६, ५२ ।
धरेयाताम् १७६, ५२ ।
धरेयुः १७६, ५० ।
धरेरन् १७६, ५३ ।
धर्म २०१, २४ । २४०, ५ ।
२४१, ३५ ।
धर्मक्षेत्र ६६, २५ ।
धर्मद्वीप २२६, २० ।
धर्मनाभ २१५, ५६ ।
धर्मेनेमि २१५, ५६ ।

धर्मराज २४१, ३५ ।	धान्या १४४, २६ ।	धीरवयं २५५, ४७ ।	धेनुकसूदन २१६, २२ ।
धर्मराज २४१, ३५ ।	धाम २०३, १५ ।	धीरस्कन्ध २४२, ३ ।	धेनुकी २३, २८ ।
धर्मराजजनक ३४, ३६ ।	धामधामन् ३३, १५ ।	धीश ४७, १३ ।	धैर्य १२१, ४६ ।
धर्मवासर २, ४७ ।	धामन् २०३, १५ । २३६, १७ ।	धीसक्त ४६, २२ ।	धैवत २०६, ६।२०६, १३।
धर्मशास्त्र २१२, ३४ ।	धामनिधि ३३, १६ ।	धीसचिव ४६, २२ ।	धैवरा ६, २४ ।
२१३, २३ ।	धामपति ३३, १६ ।	धुनि २४३, ५२ ।	धैव्यवयं १६, ४८ ।
धर्मसंहिता २१२, ३५ ।	धामि २२५, ४५ ।	धुनिनाथ २१८, १६ ।	धोरणा २१४, ५४ ।
धर्मसारणि १८, २ ।	धामी २२५, ४५ ।	धुनी २४३, ५२ ।	धोरणी २१५, ६ ।
धर्मोपदेशक ४६, १३ ।	धाम्नानिधि ३३, १६ ।	धूनन २४४, ३४ ।	धौत २२८, ५३ ।
धव ३५, १ ।	धाव्या २४१, २२-२४ ।	धूप २४१, ६ ।	ध्रुव १०, १ । २०६, ५३।
धवल १३, ६१।४२, २८।	धार २१५, ५६ । २४४, ३४ ।	धूम ५५, ३१ । १३७, ४६।	२०७, २ । २१७, ५२ ।
धवलकर ४०, ३५ ।	धारणी ४५, ११ ।	२२७, ५१ । २४१, ७ ।	ध्रुवत्तारक ७८, १० ।
धवलकरसप्तन ५४, ३० ।	'धारयति' १७६, ५४ ।	धूमकेतु २३६, १७ ।	ध्रुवस्थिरभ ६, ५ ।
धवलकिरण ४१, २५ ।	धारयते १७६, ५४ ।	धूमज ५४, ४८ ।	ध्रुवसी ६५, ३ । ६५, ६।
धवलगु ३६, २६ ।	धारयित्री ४५, ११ ।	धूमध्वज २३६, १७ ।	ध्रुवज ६, ४५ । ५५, ३५।
धवलचक्रवि ४०, ३५ ।	धारांकुर २३६, ३६ ।	धूमयोनि २३८, २२ ।	५४, ४५ । २१७, ३० ।
धवलदीधिति ४१, २५ ।	धारांकुर २३६, ३६ ।	धूमिनी २३६, ५६ ।	१३७, ४६ ।
धवलदीधितिपुत्र ४६, ५२।	धाराट ३८, १४ ।	धूमोर्णा २४१, ३५ ।	ध्रुवप्रहरण २४४, ३४ ।
धवलद्युति ४०, ३५ ।	धाराधर २३८, २२ ।	धूमोर्णापति २४१, ३५ ।	ध्रुवजोत्थान २२, २४ ।
धवलपक्ष १३, ५७।२१४, ५४ ।	धरावली २४४, ३४ ।	धूम्र ६, ४३ । ६, ५७ ।	'ध्वनतः' १६५, ४८।
धवलपक्षिन् २१४, ५४ ।	धारिका ११, ५१ ।	११८, १५ ।	ध्वनति १६५, ४७ ।
धवलभानुभव ४६, ४४ ।	'धार्यते' १७६, ५३ ।	धूम्रकाय ५४, ५२ ।	ध्वनन्ति १६५, ४७ ।
धवलभास् ३६, ३० ।	धिककृत २५४, ३० ।	धूम्रवर्णा २४०, १ ।	ध्वनयतः १६५, ५० ।
धवलरुक् ३६, ३० ।	धिक्रया २५४, २६ ।	धूर्जटि २२७, ५१ ।	ध्वनयति १६५, ४६ ।
धवलवर्णि ४०, ३५ ।	धिषण १५८, ४६ ।	धूर्जटिजटामण्डलचूडामणि ४२, १ ।	ध्वनयन्ति १६५, ५० ।
धवलशु ३६, ३० ।	धिषणा १२२, ५३ ।	धूर्तकूट २२७, ५२ ।	ध्वनयेत् १६५, ५२ ।
धातुभृत् २०३, ५७ ।	धिषणालय २५६, ७ ।	धूर्तकूट २२७, ५२ ।	ध्वनयेताम् १६५, ५२ ।
धातु ५, ५१ । १६, ५६ ।	धिष्य ३, ५७ । ४६, ५७।	धूर्ति ६५, ७ ।	ध्वनयेयुः १६५, ५२ ।
२०७, ३४ ।	२३६, १७, २०३ । १६, ८ ।	धूर्लिमह २४, ४१ ।	ध्वनि २०७, ८ ।
धातुमिधि २, २६ ।	धिष्यप १५८, ४८ ।	धूर्ली ६५, ७ ।	ध्वनिग्रह २१४, १ ।
धातुभ ५, ५२ ।	धिष्ययुज् ८२, २५ ।	धूर्लीध्वज २४४, ३४ ।	ध्वनिमाला २०८, ५० ।
धात्री ४५, ११ ।	धिष्यरमण ४६, ११ ।	धृतराष्ट्रपुत्र ८४, २६ ।	'ध्वनेत्' १६५, ५१ ।
धात्रीतनय ४४, १५ ।	धिष्येश ४५, ४६ ।	धृति ६, ६५ । ४३, २ ।	ध्वनेताम् १६५, ५१ ।
धात्रीतनुजनि ४४, ३० ।	धी १२२, ४४ ।	७६, ७ । १४३, ३६ ।	ध्वनेयुः १६५, ५२ ।
धात्रीन दन ४४, १६ ।	धीकर्मसहाय ४६, २२ ।	१४४, २३ ।	ध्वांक्ष ६, ४५ । ६, ५८ ।
धात्रीपुत्र ४३, ५६ ।	धीदा २०८, ४२ ।	धृतिद्वय ८१, ८ ।	ध्वांक्षक १३७, ५२ ।
धानसी २१०, ४० ।	धीन्द्रिय २१८, ५५ ।	धृष्टि २६, १८ ।	ध्वान २५६, १६ ।
धानुष्क २६, ४६ । १२२, १ ।	धीमत् २२६, ५३ ।	धेन २१८, २० ।	'ध्वानयतः' १६५, ५० ।
धान्य ७६, ७ । १२१, ३६ । २०२, १० ।	धीर १४२, २८ । २५५, ४१ ।	धेना २४३, ५२ ।	ध्वानयति १६५, ५० ।
धान्यक ५६, ८ ।	धीरता १४२, २८ ।	धेनुक २१६, २६ ।	ध्वानयन्ति १६५, ५१ ।
		धेनुकध्वंसिन् २१६, २१ ।	ध्वानयेत् १६५, ५३ ।
		२२४, ३२ ।	ध्वानयेताम् १६५, ५३ ।

ध्वानयेयुः १६५, ५३ ।
 ध्वान्त ५४, ४१ ।
 ध्वान्तद्विष् ३२, २७ ।
 ध्वान्ताद्बभू ५२, २८ ।
 ध्वान्तध्वंसविधि ३४, २३ ।
 ध्वान्ताराति ३३, १६ ।
 ध्वान्तारि ३२, २७ । ५५, ४६ ।
 न —
 न = (निषेधः)
 न १३६, १ ।
 नकुट २१४, ६ ।
 नकुल १३१, १६ ।
 नकुला २३१, ११ ।
 नक्तम् १३, ४ ।
 नक्तञ्चर ७, ३३ । २४२, २२ ।
 नक्त १३०, २६ ।
 नक्तपुला १३, ५ ।
 नक्तप्रतशान्ति २२, ५ ।
 नक्तप्रतारम्भ २१, ४१ ।
 नक्ता १३, ५ ।
 नक्र २६, ५४ । २१४, ६ ।
 नक्षत्र २, ७ । ३, ५७ ।
 १६६, २६ । ४२, १४ ।
 नक्षत्रकक्षा ११०, ३५ ।
 नक्षत्रक्षय १०, २४ ।
 नक्षत्रगङ्गान्त १२०, २० ।
 १४१, ५ ।
 नक्षत्रगोल ११०, ३६ ।
 नक्षत्रग्रहयोग ११६, ३१ ।
 नक्षत्रजायु १४१, ५४ ।
 नक्षत्रद्वय ८२, २५ ।
 नक्षत्रनाथ ४०, ३६ ।
 नक्षत्रनाथनन्दन ४६, ५२ ।
 नक्षत्रनामन् ८०, २२ ।
 नक्षत्रनेमि ४०, ३६ । २००, १७ ।
 नक्षत्रप ३६, ३१ ।
 नक्षत्रपति ४०, ३७ ।
 नक्षत्रपदयोग = (यात्रायोगा-
 न्तर्गतः)
 नक्षत्रपुरुष = (चैत्रसिताष्ट-
 म्यां भूलगेन्द्वी अतविधेयः)

नक्षत्रमार्ग ३०, ३ ।
 नक्षत्रवर्त्मन् ३०, ३ ।
 नक्षत्रवृद्धि १०, २४ ।
 नक्षत्रशाल = (नक्षत्रदिक्-
 शालम्),
 नक्षत्रसम्पालक ४१, ५५ ।
 नक्षत्रेश ३६, ३१ ।
 नक्षत्रेशसुत ४६, ३० ।
 नक्षत्रेश्वर ४०, ३७ ।
 नख २१०, २६ ।
 नखद्वय ८१, २६ ।
 नखर २१०, २६ ।
 नखरयुग्म ८१, २६ ।
 नखाख्या ७६, २२ ।
 नखायुध २६, ६ ।
 २३१, ४६ ।
 नखिन् २३१, ४६ ।
 नग २०३, ५७ । १३६, १ ।
 नगांश १२६, १ ।
 नगाधार ४५, ११ ।
 नगारि २३६, ४३ ।
 नगारिभ ७, २८ ।
 नगावास २३३, २३ ।
 नगौक्स् २३१, ४७ ।
 २२, १२ ।
 नग्न २०८, ३६ ।
 नग्नजिति २२५, १४ ।
 नग्ना २०८, ३६ ।
 नग्निक्का = (अनागतार्त्तवा)
 २०८, ३६ ।
 नट = (शैलूषः)
 नटन २२६, ४६ ।
 नटराज् २२७, ५२ ।
 नटराज २२८, २३ ।
 नत ४३, २८ । १०६, २६ ।
 नतकाल १०६, ३० ।
 नतज्या १०४, ११ ।
 नतभाग १०८, १२ ।
 नतलव १०८, १२ ।
 नतसमय १०६, ३० ।
 नतांश १०८, १२ ।
 नताङ्गी २०५, ६ ।
 नति ११८, १८ ।

नतोदरा २०५, ६ ।
 नतोन्नतबल १४२, ४८ ।
 नद = (शोणसिन्धवादयः)
 नदी २४३, ५२ ।
 नदीकान्त २१८, २० ।
 नदीकूल ७४, २७ ।
 नदीन २१८, २० ।
 नदीपति २१८, २० ।
 नदीपण २५५, २७ ।
 नदीश २१८, २० ।
 नद्यावर्त्तक = (यात्रायोगा-
 न्तरम्),
 नद २२६, ४ । १२४, २६ ।
 नन्दकः २१६, ५२ ।
 नन्दयु ३१, ३८ ।
 नन्दन १७, १ । ७४, २६ ।
 २३७, ५० ।
 नन्दनन्दन २२४, ३२ ।
 नन्दनान्दिनी २२५, ४१ ।
 नन्दनिमाला २२६, ५४ ।
 नन्दना २०८, ४२ ।
 नन्दन्त = (पुत्रः),
 नन्दपत्नी २२६, ६ ।
 नन्दपाल = (वरुणः)
 नन्दपुत्री = (पार्वती)
 २२५, ४१ । २३१, ११ ।
 नन्दयन्त = (अर्भकः),
 नन्दयन्ती २३१, ११ ।
 नन्दा ३, १३ । ७७, १ ।
 २२५, ४१ । २३१, ११ ।
 नन्दातिथि ३, १६ ।
 नन्दात्मज २२४, ३२ ।
 नन्दात्मजा २२५, ४२ ।
 नन्दावर्त्त २०३, २५ ।
 नन्दावास २२६, १२ ।
 नन्दांश १२६, ५ ।
 नन्दि ३१, ३८ ।
 नन्दिक २३०, ३५ ।
 नन्दिका २३७, ४७ ।
 नन्दिकेश्वर २३०, ३५ ।
 नन्दिन् २०२, २३ ।
 नन्दिनाथ २३०, ३६ ।
 नन्दिनी २००, ४४ ।

२२६, २१ ।
 २३१, १२ । २०८, ४२ ।
 नन्दिवर्द्धन ३ २६ ।
 २२७, ५२ ।
 नन्दिसरस् २३७, ४८ ।
 नन्दी २२५, ४२ ।
 २३०, ३६ ।
 नन्दीमुखी २२६, ५ ।
 नन्दीवृक्ष २४५, ५४ ।
 नन्दीश २३०, ३६ ।
 नन्दीश्वर २२८, २७ ।
 २३०, ३६ ।
 नन्दीसरस् २३७, ४८ ।
 नन्द्यावर्त्त २०३, २५ ।
 २०६, २४ ।
 नपुंसक = (कलीवः)
 नप्तु = (पौत्रोदोहित्रीच)
 नपुत्री = (पौत्री दौहित्रीच)
 नभ ३७, ३३ ।
 नभःकेतन ३३, ५४ ।
 नभःक्रान्त (न्तिन्)
 २३१, ४७ ।
 नभःपान्थ ३३, १७ ।
 नभःप्राण २४४, ३५ ।
 नभःश्वास २४४, ३५ ।
 नभःसद् २६, २८ ।
 नभःसरित् २६६, ३२ ।
 नभःस्पर्श = (अन्तरिक्ष-
 व्यापी),
 नभःस्वर २४४, ३५ ।
 नभश्चक्षुस् ३३, १७ ।
 नभश्चमस ४०, ३७ ।
 नभश्चर २६, ३१ ।
 नभश्छन्न ११६, १० ।
 नभस्थल १२४, ५६ ।
 नभस् १४, २६ । १४, ३१ ।
 ३०, ४ । १६७, ४७ ।
 नभस १४, ३१ । ३०, ४ ।
 नभसङ्ग्रह २२२, १२ ।
 नभस्य १४, ३३ ।
 नभस्यक १४, ३३ ।
 नभस्वत् २४४, ३६ ।
 नभोग २६, २८ ।

नभोगज २३८, २३ ।	नयेयुः १८२, २ ।	नलिनी ३६, ४८ ।	नवमभाग १२६, ५ ।
नभोगति २६, २६ ।	नयेरन् १८२, ५ ।	नलिनीकान्त ३३, ५४ ।	नवमलव १२६, ५ ।
नभोगम २६, ८६ ।	नर २८, ३१ । ३८, १५ ।	नलिनीदयित ३४, २३ ।	नवमल्लिका २२०, ४२ ।
२२२, १२ ।	१०६, ७ । १७७, १२ ।	नलिनीनजनि ३४, २४ ।	नवमांश १२६, ५ ।
नभोजात २४४, ३६ ।	नरक २१६, २६ ।	नलिनीनाथ ३३, ५४ ।	नवमांशक २६, १४ ।
नभोहोप ३६, ३१ ।	नरकचतुर्दशी २३, ५ ।	नलिनीप्रिय ३३, ५५ ।	नवमी २, २० । २, ४० ।
नभोघ्वज २३८, २३ ।	नरकजित् २१५, ५६ ।	नलिनीरिपु ४०, ३७ ।	३, २२ । ३, ३५ ।
नभोमणि ३३, १७ ।	नरकान्तक २१५, २३ ।	नलिनीवनेश ३४, २४ ।	नवमेघ=(नूतनवारिदः)
नभोमण्डल=(आकाश- मण्डलम्),	२६६, १८ ।	नलिनीवल्लभ ३४, २४ ।	नवरात्रत २२, ३६ ।
नभोमण्डलदीप ४१, ४५ ।	नरकाराति २१५, २३ ।	नलिनीविभु ३३, ५५ ।	नवरात्रारम्भ २०, २८ । २२,
नभोहस्तिन् २३८, २३ ।	२६६, १६ ।	नलिनीविलासिन् ३४, २४ ।	३६ ।
नभ्राज् २३८, २३ ।	नरकारि २१५, २३ । २६६,	नलिनीशज ५२, ५२ ।	नवराक्षिक ६६, २ ।
‘नमतः’ १६५, १६ ।	१६ ।	नलिनीशत्रु ४०, ३८ ।	नवलव १२६, ५ ।
नमति १६५, १६ ।	नरचन्द्र २५५, १ ।	नलिनीश्वरशरीरज ५३, २६ ।	नववधूप्रवेश १३७, ४ ।
नमन्ति १६५, १६ ।	नरदेव २२६, २० ।	नलिनेशय २१५, २४ ।	नववधूप्रवेशन १३७, ४ ।
नमस् १६६, २६ ।	नरप २२६, २० ।	नलिन्याः शत्रु ४०, ३८ ।	नववधूप्रसूता=(प्रसूता- विशेषा)
नमसित २०१, ४८ ।	नरपति २२६, २० ।	नलोत्तम २६६, ३३ ।	नववर्ग ८३, ३६ ।
नमस्कार=(नमस्कृति),	नरपाल २२६, २० ।	नल्व ६५, २६ । ६६, २६ ।	नवविशति ७३, ३१ ।
नमस्यत् २०१, ४८ ।	नरमिथुन २५, ४८ ।	नव २३५, १४ ।	नवव्यूह २१६, १ ।
नमि २०६, २० ।	नरमेघ २०१, ३५ ।	नवक ७६, १८ ।	नवशक्ति २१६, १ । २२७,
नमुचि=(दैत्यविशेषः),	नरयन्त्र ११२, ११ ।	नवकृति ८३, ३६ ।	५३ । २७०, ३३ ।
नमुचिनिषूदन २३६, २६ ।	नरवाहन २६८, १६ । २४५,	नवचतुष्क ८१, ७ ।	नवषट्क ८२, २३ ।
नमुचिसूदन २३६, ३६ ।	५४ ।	नवचत्वारिंशत् ८२, ६ ।	नवषष्टि ८३, ६ ।
२६६, ३७ ।	नरविष्करण २४२, २२ ।	नवत ८८, १४ ।	नवसप्तक ८२, ४६ ।
‘नमेत्’ १६५, १६ ।	नरविष्वण २४२, २२ ।	नवति ७४, ७ । ८४, २ ।	नवसप्तति ८३, ३० ।
नमेताम् १६५, १७ ।	नराधार २२७, ५३ ।	नवतिका ८४, २ ।	नवाधिकदशन् ७६, ११ ।
नमेयुः १६५, १७ ।	नरायण २१५, २४ ।	नवतितम ८८, १४ ।	नवान्नभक्षण २२, ५३ ।
‘नयतः’ १८१, ५५ ।	नरास्थिमालिन् २२७, ५३ ।	नवती ८४, ३ ।	नवाचिस् ४३, ३६ ।
नयति १८१, ५५ ।	नरी=(नारी),	नवत्रिंशत् ७३, ३७ ।	नवांश १२६, ६ । १३०, ५२ ।
नयते ७४, २० । १८२, ४ ।	नरेन्द्र २२६, २० ।	नवत्रिंशति ८१, २२ ।	नवांशक १२६, ६ ।
नयन ३७, ३५ । २११, १४ ।	नकुट २१४, ६ ।	नवदशक ८४, ३ ।	नवांशजायुस् १४१, ५४ ।
नयननामन् ७४, २१ ।	नकुटक २१४, ६ ।	नवदशतम ८५, ३६ ।	नवाशशुद्धि १३१, ४३ ।
नयनभवन १२७, १ ।	नर्तन २२६, ४६ ।	नवदशन् ७३, २० ।	नवाशीति ७४, ७ ।
नयनाभिराम ४१, २६ ।	नर्मकील ३५, २ ।	नवधा ८८, ३४ ।	नवाष्टक ८३, १८ ।
नयन्ति १८१, ५५ ।	नल ३६, ३८ । १३०, ११ ।	नवनवक ८३, ३५ ।	नवाह ८८, ३७ ।
नयन्ते १८३, ४ ।	नलक ३६, ३८ ।	नवनवत ८८, २५ ।	‘नश्यतः’ १६१, ५२ ।
नयेत् १८२, २ ।	नलकसुषिर ११४, ४ ।	नवनवति ८३, ४४ । ८४, १ ।	नश्यति १६१, ५२ ।
नयेत १८२, ४ ।	नलकूबर २४६, ५२ ।	नवनवतितम ८८, २५ ।	नश्यन्ति १६१, ५२ ।
नयेताम् १८२, २ ।	नलिका ११४, ४ ।	नवपञ्चक ८१, ४७ ।	नश्येत् १६१, ५४ ।
नयेते १८२, ४ ।	नलिकाबन्ध ११४, ४ ।	नवपञ्चाशत् ७३, ४६ ।	नश्येताम् १६१, ५४ ।
नयेयाताम् १८२, ४ ।	नलिकायन्त्र ११२, १० ।	८२, ३७ ।	नश्येयुः १६१, ५४ ।
	नलिन ३६, ३८ ।	नवभाग १२६, ५ ।	नष्ट ४३, १० ।
	नलिनिली ३६, ४८ ।	नवम २६, ४६ । ८५, ६ ।	

नष्टचन्द्र १३७, ३२ ।
 नष्टदशन ८, ४१ ।
 नष्टदोरक २२, २८ ।
 नष्टरद ८, ४१ ।
 नसा २१४, ७ ।
 नस्या २१४, ७ ।
 'नह्यता' १६६, ४६ ।
 नह्यति १६६, ४६ ।
 नह्यते १६६, ४६ ।
 नह्यति १६६, ४६ ।
 नह्यन्ते १६६, ४६ ।
 नह्येत् १६६, ४७ ।
 नह्येत १६६, ४७ ।
 नह्येताम् १६६, ४७ ।
 नह्येते १६६, ४६ ।
 नह्येयाताम् १६६, ४७ ।
 नह्येयुः १६६, ४७ ।
 नह्येन् १६६, ४७ ।
 'ना' ५, १० । १०६, ७ ।
 २००, ४० ।
 नाक ३०, ४ । १६८, ७ ।
 नाकनाथ २३६, ४० ।
 नाकनायक २३६, ४१ ।
 नाकनायकाजक ४६, ४ ।
 नाकनायकपुरोहित ४६, ४ ।
 नाकनायकयाजक ४६, ४ ।
 नाकपृष्ठ= (स्वर्गः),
 नाकिन् १६७, ४५ ।
 नाकु= (वल्मीकम्),
 नाक्षत्र= (नक्षत्रसम्बन्धी),
 १०६, ४४ । ६७, १० ।
 नाक्षत्रकाल १०६, ४४ ।
 नाक्षत्रादिन १२, १० । १२,
 १५ ।
 नाक्षत्रमास= (मासविशेषः),
 नाक्षत्रवर्ष १६, ४६ ।
 नाक्षत्रसमय १०६, ४४ ।
 नाग १०, ५६ । २३२, २८ ।
 २३८, २४ ।
 नागदेव ६, ३१ ।
 नागदष्टपञ्चमी २२, १० ।
 नागदेवत ६, ३१ ।
 नागदेवत्य ६, ३२ ।

नागपक्षक २०६, ५२ ।
 नागपञ्चमी २२, १० । २३,
 ३८ ।
 नागमातृ २२३, ६ ।
 नागर= (नगरवासी),
 नागराज ५३, ४८ ।
 नागराज २५, १० । ५४, ४ ।
 नागलोक १२२, ४७ । २२३,
 १ ।
 नागशत्रु २२१, ४६ ।
 नागाधिराज ५४, १४ ।
 नागानन २३२, १० ।
 नागान्तक २२१, ४७ ।
 नागाजुन १६, ३४ । ७०, २ ।
 नागाशन २२१, ४७ ।
 नागी २३४, १६ ।
 नाचिकेत= (अग्निः), २३६,
 १८ ।
 नाचिकेतु " "
 नाटक २१३, २६ ।
 नाटिका २१०, ५३ ।
 नाटय= (नर्तनम्), २२६,
 ४६ ।
 नाटयप्रिय २२७, ५४ ।
 नाडिका= (घटिका), ११,
 ५२ ।
 नाडिकामण्डल १११, ११ ।
 नाडी ११, ५२ ।
 नाडीकूट १३४, ५२ ।
 नाडीचरण २२२, १३ ।
 नाडीदेह २३०, ४० ।
 नाडीद्वय १२, १ ।
 नाडीमण्डल १११, ११ ।
 नाडीमाल १३, ४५ ।
 नाडीवल्लय ११२, १० ।
 नाडीविग्रह २३०, ४० ।
 नाडीवृत्त ११०, १२ ।
 नाथ ३५, १५ ।
 नाथवत् २५३, १२ ।
 नाथ १२४, ५४ । २५६,
 २२ ।
 नादावती २०६, ३५ ।
 नाना= (अनेकार्थः),

नानारूप ३५३, ४६ ।
 नानाविध २५३, ४६ ।
 नाभाग २२६, ४१ ।
 नाभि २०७, ३५ । २१४,
 ३७ । २२६, २१ ।
 नाभिज २०७, ३५ ।
 नाभिजन्मन् २०७, ३५ ।
 नाभी २१४, ३७ ।
 नाम= (प्राकाश्यम्), १७८,
 ३२ ।
 नामकरण १३४, ८ ।
 नामकर्मन् १३३, ३८ ।
 नामकृति १३४, ८ ।
 नामकृत्य १३४, ८ ।
 नामक्रिया १३४, ६ ।
 नामद्वादशी= (व्रतविशेषः),
 नामधेय ५, २६ ।
 नामन् ५, २६ ।
 नामशेष= (मृतः),
 नायक ३५, १५ ।
 नायकाधिप २२६, २१ ।
 नार ७, ४४ ।
 नारकिन् २३४, १६ ।
 नारङ्ग= (नागरङ्गम्).
 नारङ्गदन्तधावन २१, ३२ ।
 नारद १६६, ३ । २०८, १८ ।
 २६६, ३० ।
 नारदपर्वती ७४, २७ ।
 नारदीय २१३, ३ ।
 नारसिंहीय २३०, २३ ।
 नाराच २२१, ५ ।
 नारायण २१५, २४ ।
 नारायणद्वादशी २३, २१ ।
 नारायणी २३१, १२ ।
 २३५, ४४ ।
 नारी २६, १३ । १७७, १२ ।
 नालिका ११, ५२ ।
 नाली ११, ५२ ।
 नालीक ३६, ३८ ।
 नालीकिनी ३६, ४६ ।
 नालीकिनीनायकदेहसम्भव
 ५३, २६ ।

नाश २४६, ११ । १२३,
 ५८ ।
 नासत्यौ ५, ३२ । १७, २५ ।
 १६८, ३४ । २६६, १८ ।
 नासा २१४, ७ ।
 नासिका २१४, ७ ।
 नासिक्य २११, १५ । २१४,
 ७ ।
 नासिक्यौ १६८, ३५ ।
 नाट्य २२६, ४० ।
 निः पाव २४४, ३६ ।
 निः शेष ६१, २१ ।
 निःशोध्य= (शोधितः),
 निःशौर्य ३१, १४ ।
 निःसम्पात १३, ३० ।
 निःसत्त्व ३१, १४ ।
 निःसार ३१, १४ ।
 निःसारित= (निष्कासितः),
 निःस्व= (दरिद्रः),
 निःस्वन २५६, २६ ।
 निःस्वान २५६, २६ ।
 निकला २४२, ३७ ।
 निकट २५३, १८ ।
 निकर ६७, ३१ ।
 निकष= (शाणपाषाणः),
 निकषा २४२, ३७ ।
 निकषात्मज २४२, २३ ।
 निकसा २४२, ३७ ।
 निकसात्मज २४२, २३ ।
 निकाय्य २०३, १६ ।
 निकाय्य २०३, १६ ।
 निकाश २५४, ३ ।
 निकास= (नीकासः),
 निकुञ्चक ५६, ३५ ।
 निकुरम्ब ६७, ३१ ।
 निकृष्ट २५४, ३६ ।
 निकेत २०३, १६ ।
 निकेतन २०३, १७ ।
 निक्वण २५६, २१ ।
 निक्वण २५६, २१ ।
 निक्षेप २४८, ३७ ।
 निखर्व ७३, २ । ७३, १३ ।
 निखिल २१४, ४७ ।

निखिलग्रह ११७, १ ।
 निखिलाग्रमज्ञ २५६, २१ ।
 'निगदतः' १८३, १४ ।
 निगदति १८३, १४ ।
 निगदन्ति १८३, १४ ।
 निगदित २४६, १८ ।
 'निगदेत्' १८३, १८ ।
 निगदेताम् १८३, १८ ।
 निगदेयुः १८३, १८ ।
 निगम २११, २ ।
 निगरण २२८, ४१ ।
 निघस २००, ५४ ।
 निघ्न २५३, १३ ।
 निघ्नी=(गुणिता),
 निचय ६७, ३२ ।
 निचित १४६, ३६।१४७, ५।
 निज २६, १ ।
 'निजगदतुः' १८३, १४ ।
 निजगदुः १८३, १४ ।
 निजगद १८३, १४ ।
 निजगृह २६, ३ ।
 निजभ २६, ४ ।
 निजभवन २६, ३ ।
 निजराशि २६, ४ ।
 निजक्ष २६, ४ ।
 निटपति ३८, ४८ ।
 निण्मुख १३, २४ ।
 नितम्ब=(स्त्रियः पश्चा-
 त्काटितम्),
 नितम्बिनी २६, २२।२०५,
 ६ ।
 नितराम्=(सुतराम वाति-
 शयेन),
 नितल २२३, १६ ।
 नितान्त २५२, ११ ।
 नित्य २५२, ४ ।
 नित्यगति २४४, ३६ ।
 निदधाति १७५, ३६ ।
 निघत्तः १६५, ३६ ।
 निदघति १७५, ३६ ।
 निदर्शन=(उदाहरणम्),
 निदाघ १५, ३६।३६, ३०।
 निदाघकर ३३, ५५ ।

निदाघकाल=(घ्रीष्मर्तुः),
 निदाघज २४५, ३८ ।
 निदाघदीधिति ३४, २५ ।
 निदाघमानु ३३, ५५ ।
 निदाघरुच् ३३, १८ ।
 निदाघसमयानिल २४५,
 ३८ ।
 निदाघांशुमालिन् ३४, २५ ।
 निदानम्=(आदिकारणम्),
 'निदिशतः' १८५, ५१ ।
 निदिशति १८५, ५१ ।
 निदिशन्ति १८५, ५१ ।
 निदिशेत् १८५, ५२ ।
 निदिशेताम् १८५, ५२ ।
 निदिशेयुः १८५, ५२ ।
 निदेश १२४, ५१ ।
 निदेशिनी=(दिक्),
 निद्रा १२६, ३७।२२६, ५।
 निधन २०७, ३५ ।
 निधनपद १२४, २० ।
 निधान १२१, ४० ।
 निधानाध्यक्ष २४५, ५४ ।
 निधानेश २४५, ५५ ।
 निधि १२१, ३६ ।
 निधिनाथ २४५, ५५ ।
 निधिपाल २४५, ५५ ।
 निधिसंज्ञा ७७, १ ।
 निधीधवर २४५, ५५ ।
 निधुवन १४०, १० ।
 निध्यान १४५, ५ ।
 निनड २५६, १७ ।
 निनाड २५६, २३ ।
 निन्दक=(निन्दाकारकः),
 निन्दन=(निन्दा)
 निन्दनीय २५४, ३२ ।
 निन्दा २५४, २६ ।
 निन्दायुक्त २५४, ३० ।
 निन्दित २५४, ३१ ।
 निन्दितव्य २५४, ३२ ।
 निन्द्य २५४, ३२ ।
 निप २७, ५ ।
 निपक्षति २, २६ ।
 निपतन १२४, १५ ।

निपात १२४, १५ ।
 निपुण २५५, २८ ।
 निबिड २५३, ६ ।
 निभ २५४, २।२६६, ४७।
 निभालन १४५, ५ ।
 निभालित १४५, १७ ।
 निमज्जन=(स्नानम्),
 निमित्त २५६, ३८ ।
 निमित्तविद् २५६, २० ।
 निमित्तशास्त्र २५६, ३७ ।
 निमिष ११, २८ ।
 निमीलन १२४, १५ ।
 निमेष ११, १५।११, २८।
 ६७, ३२ ।
 निग्न=(नीचा) 'गहरा'
 इति च भाषा), ५६, २८।
 निम्नगा २४३, ५२ ।
 निम्नगृह ५६, २८ ।
 निम्नभ ५६, २८ ।
 निम्नभवन ५६, २८ ।
 निम्नराशि ५६, २६ ।
 निम्नक्ष ५६, २६ ।
 निम्नोक्त=(अस्तङ्गच्छत्),
 निम्नोचन=(अस्तङ्गमनम्),
 नियत १४१, ४३।१७७,
 २६ ।
 नियति १२४, ३३ ।
 नियन्तु ३६, ८ ।
 नियुत=(लक्षम्),
 नियोजन=(स्थापनम्),
 नियोजनीय=(नियोजित-
 व्यः),
 नियोजित=(नियुक्तः),
 नियोज्य ६२, ४२ ।
 निर=(निर्णयो निषेधो
 बहिर्भावो वा),
 निरंश=(राशेःप्रथमभागः),
 निरंशक=" "
 निरंशसूर्य=(राशेः प्रथम-
 भागगोष्कः),
 निरक्षदेश १००, १ ।
 निरक्षोदय १०८, १७ ।

निरञ्जना २, ४८। २३१,
 १२ ।
 निरत १५८, ११ ।
 निरन्तर २५३, ६ ।
 निरवयव=(अवयवरहितः),
 निरवयवदिनगण ६८, १२।
 निरवशिष्ट ६१, २१ ।
 निरवशेष ६१, २१ ।
 निरवशेषित ६१, २२ ।
 निरीक्षण १४५, ५ ।
 निरीक्षणीय=(निरीक्ष-
 तव्यः),
 'निरीक्षते' १८८, १६ ।
 निरीक्षन्ते १८८, १६ ।
 निरीक्षित १४५, ११ ।
 निरीक्षितव्य=(निरीक्ष-
 णीयः),
 'निरीक्षेत' १८८, २१ ।
 निरीक्षेते १८८, १६ ।
 निरीक्षेयाताम् १८८, २१ ।
 निरीक्षेरन् १८८, २१ ।
 निरीक्ष्य १४५, ३७ ।
 निरीक्ष्यमाण १४५, ४५ ।
 निरुक्त २११, १६।२१२,
 ४। २४६, १६ ।
 निरुक्ति २१२, ४।२१३, १६।
 'निरुक्ताते' १८४, १४ ।
 निरुचिरे १८४, १४ ।
 निरुचे १८४, १४ ।
 निरूपण २५०, ३२ ।
 निरूपणीय २५०, ३२ ।
 निरूपित २५०, ३२ ।
 निरूपितव्य २५०, ३२ ।
 निरूप्य २५०, ३२ ।
 निरूप्यमाण २५०, ३७ ।
 निरुति ४, ४०।४५, १२।
 निरुती ४५, १२। २३३,
 ५४ ।
 निरुतीदिश २३३, ५४ ।
 निर्गत=(निःसृतः),
 निर्गम=(निःसरणम्),
 निर्गुण्डीदन्तधावन २१,
 २० ।

निर्घाति २५८, २६ ।	निमित्त २७२, १६ ।	निवेशनीय=(निवेष्टुंयोग्यः)	निशीथिनीनाथसुत ४६, ५३ ।
निर्घोष २५६, १७ ।	निर्याण १२४, ७ ।	निवेशित=(विहितः),	निशीथिनीनाथकदीधितेर्हर
निर्जर १६७, ४५ ।	निर्घुन २३२, २८ ।	निवेश्य=निवेशनीयः)	५४, ३४ ।
निर्जरगुरु ४७, ५४ ।	निरुप ३६, ३८ ।	निशु १३, ५ ।	निशीथिनीपति ४१, २७ ।
निर्जरज्येष्ठभ ५, ५२ ।	निर्वचन २१२, ४ ।	निशामन १४५, ६ ।	निशीथिनीपरिवृद्ध ४१, ५३ ।
निर्जरनायकपूजितपाद ४६, १ । २७१, २५ ।	निर्वरण २५१, २३ ।	निशा १३, ५ । ४२, ५ ।	निशीथिनीवल्लभज
निर्जरनायकाचार्य ४८, ४५ ।	निर्वर्णन १४५, ६ ।	निशाकर ३६, ३१ ।	४६, ५३ ।
निर्जरपूज्य ४७, ५४ ।	निर्वादि २५४, २६ ।	निशाकरारि ५४, १५ ।	निशीथिनीश ४०, ३६ ।
निर्जरराजपूज्य ४८, ४६ ।	निर्वापण २५१, २३ ।	निशाकृत् ३८, ४८ ।	निशीथ्या १३, ६ ।
निर्जरराजवन्दित ४८, ५७ ।	निर्विलग्न १२१, २७ ।	निशाकेतु ३६, ३१ ।	निशुम्भ=(दैत्यविशेषः)
निर्जरवर्द्धकि ६, ५६ ।	निर्वीर्य ३१, १५ ।	निशाखण्ड ६७, २२ ।	निशुम्भमथनी २३१, १२ ।
निर्जरवर्द्धकिन् ७, १ ।	निर्वृत्ति ३१, ३५ ।	निशागण १३, ३६ ।	२६६, ७ ।
निर्जरसचिव ४८, २० ।	निर्व्ययन १२४, १६ ।	निशाचर ७, ३४ ।	निशेष ३८, ४८ ।
निर्जरालयपद=(आकाशः),	निलय २०३, १७ । १२४, ६ ।	निशादल ६७, २२ ।	निश्चय=(निर्यायः)
निर्जरेज्य ४७, ३३ ।	निलम्प १६७, ४५ ।	निशाधिपति ४०, ३६ ।	निश्चल १२४, १५ ।
निर्जलैकादशी २१, १८ ।	निलम्पनायकपुरोहित ४६, ७ ।	निशानाथ ३६, ३२ ।	निश्चला ५५, १२ ।
निर्भर २३२, २८ ।	निलम्पमन्त्रिन् ४७, ५४ ।	निशानाथसुत ४६, ३० ।	निश्चेष्टाकरण=(निश्चेष्टीकरणम्)
निर्भरिणी २४३, ५२ ।	निलम्पराजपूजित ४८, ५८ ।	निशानेत् ३६, ३२ ।	निश्वासक २४४, ३७ ।
निर्भरिणी २४३, ५३ ।	निलम्पाचार्य ४७, ५५ ।	निशान्त २०३, १८ ।	निषङ्गिन् २६, ४६ ।
निर्दिग्ध=(बलवान्, मांसलो वा),	निलम्पिका २००, ४७ ।	निशात्यय १२, २७ ।	निषण्ण=(आसीनः)
‘निर्दिशतः’ १८५, ५३ ।	निलम्पेश्वरपूजिताधि ४६, ५ ।	निशापति ३६, ३३ ।	निषध २०४, ८ ।
निर्दिशति १८५, ५३ ।	निलान=(संलग्नः),	निशापरिवृद्ध ४१, २६ ।	२०४, १३ ।
निर्दिशन्ति १८५, ५३ ।	निवर्तन २५४, २३ ।	निशाप्रमाण ६७, २० ।	निषद्गी १३, ६ ।
निर्दिशेत् १८५, ५४ ।	‘निवसतः’ १७६, ३१ ।	निशाबलिराशि २८, ४६ ।	निपाद २०६, ७ ।
निर्दिशेताम् १८५, ५४ ।	‘निवसति’ १७६, ३१ ।	निशामणि ३६, ३३ ।	२०६, १३ ।
निर्दिशेयुः १८५, ५४ ।	निवसति २०३, १७ ।	निशामन १४५, ६ ।	निषिक्तक १२४, ५६ ।
निर्दिश्यमान २४६, ५५ ।	निवसथ=(ग्रामः),	निशामान ६७, २० ।	निषिद्धि २५४, २३ ।
निर्दिष्ट=(प्रदक्षितः कथितो निर्दिष्टतो वा), २४६, १६ ।	निवसन ३७, ५७ । २०३, १७ ।	निशामिति ६७, २० ।	निषेक १३३, ४७ ।
निर्देश १२४, ५१ ।	निवसन्ति १७६, ३१ ।	निशारत्न ३६, ३३ ।	निषेककृत् ४६, १४ ।
निर्देश्य=(निवेष्टुं शक्यः), २४६, ३२ ।	निवसेत् १७६, ३२ ।	निशाखण्ड ६७, २२ ।	निषेकादिकर्मन् १३३, ४७ ।
निर्देश्य २४६, ३२ ।	निवसेताम् १७६, ३२ ।	निशावदन १३, २४ ।	निषेध २५३, २३ ।
निर्देश्य २४६, ३२ ।	निवसेयुः १७६, ३२ ।	निशावर्मन् ५४, ४१ ।	निष्क ७, ४३ । ६१, १८ ।
निर्देश्य २४६, ३२ ।	निवास २०३, १८ ।	निशावर्ग १३, ३० ।	निष्काशन १३४, १० ।
निर्देश्य २४६, ३२ ।	२१४, ५० ।	६७, २३ ।	निष्कुट १६६, ४२ ।
निर्देश्य २४६, ३२ ।	निवासिन् १४७, ३६ ।	निशास्य १३, २५ ।	निष्क्रम १३३, ३८ ।
निर्देश्य २४६, ३२ ।	निवृत्त १२५, २२ ।	निशाह्वय १४, ४ ।	१३४, ११ ।
निर्दोष=(दोषरहितः)	निवृत्ति=(विषयमुक्तिः),	निशीथ १३, ३० ।	निष्क्रमण १३४, ११ ।
निर्दोषता १३१, ३६ ।	निवेदक=विज्ञापनकर्ता),	६७, २१ ।	निष्ठ ७, ६ ।
निर्बल ३१, १४ ।	निवेदन=आवेदन समर्पणवा),	निशीथिनी १३, ५ ।	निष्ठा १४६, १० ।
निर्बीजकापसि २०२, ५५ ।	निवेशन २०३, १८ ।	४२, ५ ।	निष्ठा २५५, २८ ।
निर्भर २५२, १२ ।		निशिथिनीनाथ ४१, २६ ।	निष्ठा २५५, २८ ।
निर्मल ३०, १५ ।			

निष्पापबुध ५५, ८ ।
 निष्प्राण ३१, १३ ।
 निस्=(निषेधो निश्चयोवा)
 निस्म्पात=(अर्द्धरात्रम्),
 निस्गं=(स्वभावः)
 निस्गंमैत्री १२७, ५ ।
 निस्गंमल १४२, ३४ ।
 निस्गंयुरंश १४३, ४० ।
 निस्गंयुर्भाग १४३, ४० ।
 निस्गंयुर्लंब १४३, ४१ ।
 निस्गंयुस् १४१, ५० ।
 निस्वन २५६, १८ ।
 निस्वान २५६, २६ ।
 निहत=(गुणितम्)
 निहनन ६०, ३२ ।
 निहत्य=(गुणयित्वा)
 ६३, ५० ।
 निहार=(हिमम्),
 निह्लादक २५६, १६ ।
 निहित=स्थःपितो निक्षिप्तः
 स्थितो वा),
 'नो' ५, १० ।
 नीच ५६, २६ ।
 २५३, २३ ।
 नीचग=(निम्नगतः)
 नीचगत ,,
 नीचगृह ५६, २६ ।
 नीचभ ५६, २६ ।
 नीचमवन ५६, ३० ।
 नीचराशि ५६, ३० ।
 नीचर्ष ५६, ३० ।
 नीची २५३, २३ ।
 नीड=(पक्षिगृहम्),
 नीडज २२२, १३ ।
 नीडिन् २२२, १३ ।
 नीडोद्भव २२२, १३ ।
 नीति=(नयः)
 नीतिषोष ४६, ५५ ।
 नीर ७, ४३ ।
 नीरज ३६, ३८ ।
 नीरजनिकेतना २१७, १२ ।
 नीरजलोचना २०४, ५५ ।
 नीरवा २१७, १२ ।

नीरधि २१६, २१ ।
 नीरनिकेत २७, १८ ।
 नीरनिकेतन २७, १८ ।
 नीरनिधि २१८, २१ ।
 नीरसेष २५, ६ ।
 नील १४, ८ । २०४, १३ ।
 २२६, ५२ । २३८, ३७ ।
 नीलक २३६, ४६ ।
 नीलकण्ठ २२७, ५४ ।
 २३३, २३ ।
 नीलग्रीव २२७, ५४ ।
 नीलदंष्ट्र २३३, ६ ।
 नीलद्युति ५२, २६ ।
 नीलपङ्क ५४, ४१ ।
 नीलरुक् ५२, ८ ।
 नीलरुचि ५२, २६ ।
 नीलरोचिस् ५२, २६ ।
 नीललोहित २२७, ५४ ।
 नीललोहिता २४०, २ ।
 नीलवसन ५२, ५३ ।
 नीलवस्त्र ५२, २६ । २२५,
 १६ ।
 नीलवस्त्रा २३१, १३ ।
 नीलवासस् ५२, ३० ।
 नीलांशुक ५२, ३० ।
 नीलाक्ष २१४, ५४ ।
 नीलाञ्जना २३८, ४६ ।
 नीलाम्बर ५२, ३० । २२५,
 १६ ।
 नीलाम्बरभृत् ५२, ५३ ।
 नीलोत्पल=(व्यामोत्पलम्)
 नीबि २४८, ३२ ।
 नीधी २४८, ३२ ।
 नीहार ४२, २१ ।
 नीहारकर ४७, ४० ।
 नीहारकरप्रसूति ४६, ५४ ।
 नीहारगु ३६, ३४ ।
 नीहारदीप्ति ४०, ४० ।
 नीहाररश्मि ४०, ४१ ।
 नीहारांशु ३६, ३४ ।
 नुत ४६, १६ ।
 'नू' ५, १० ।
 नूतन=(नवीनः)

नूपुर २५६, ४३ ।
 नू १०६, ७ ।
 नूत २२६, ५० ।
 नूत्य=(नटनम्), २२६, ५० ।
 नूत्यप्रिय २३३, २४ ।
 नूत्यलिप्ता १२६, ३६ ।
 नूदूर १३५, ५३ ।
 नूष ७६, ७ । २२६, २१ ।
 नूपति २२६, २१ ।
 नूपनाग २५४, ५५ ।
 नूपमन्दिर १३८, १० ।
 नूपयुज् ८०, ४१ ।
 नूपशार्दूल २५४, ५५ ।
 नूपसिंह २५४, ५५ ।
 नूपांश १२६, ११ ।
 नूपांशक १२६, ११ ।
 नूमिथुन २५, ४८ ।
 नूयुग २५, ४६ ।
 नूयुज् २५, ४४ ।
 नूयस ४३, ३६ ।
 नूसिंह २१६, १ । २१६,
 ३४ ।
 नूसिंहवयन्ती २१, ६ ।
 नूसिंहदादशी २४, ३२ ।
 नूसिंहवपुस् २१६, १ ।
 नूसोम २५५, १ ।
 'नू' ५, १० ।
 नेतृ ३५, १५ ।
 नेत्र ३७, ३६ । २१३, ५५ ।
 २३०, १ ।
 नेत्रगृह १२७, १ ।
 नेत्रपाणि १२६, ३४ ।
 नेप्युन ३१, ५६ ।
 नेम ८६, १८ ।
 नेममास १३, ५१ ।
 नेमि ३८, ३३ । २०६,
 २० ।
 नेमिज ४५, ४६ ।
 नेमिनिधि ३६, १८ ।
 नेष्ट ३१, ५० । २५४, २५ ।
 नुष्ट ४६, ३१ ।
 नैक २५३, ४७ ।

नैकधेय ७, ३४ । २६६, ११ ।
 २४२, २४ ।
 नैकधेयी २४२, ३८ ।
 नैकसेय २४२, २४ ।
 नैकसेयी २४२, ३८ ।
 नैगम २६, ३१ ।
 नैगमेय २३३, २१ ।
 नैज २६, २ ।
 नैधन १२४, ६ ।
 नैधनशुद्धि १३१, ४४ ।
 नैमित्त २५६, १७ ।
 नैमित्तिक २५६, २० ।
 नेर- ७, ४३ ।
 नैर्ऋत ७, ३४ । २३६,
 २२ ।
 नैर्ऋतकोणादिकपाल २४२,
 २४ ।
 नैर्ऋतकोणाधिपति २४२,
 २४ ।
 नैर्ऋत्य ७, २५ ।
 नैसर्गिक=(स्वाभाविकः),
 'नो' ५, ११ ।
 नो=(अभावः) १८०, २६ ।
 नोचेतु=(निषेधः)
 नोदना=(चोदना),
 नोदित=(प्रवर्तितः
 प्रेरतोवा)
 नो=(नोका) १३०, १५ ।
 नोका १३०, १५ ।
 नोज १०२, १३ ।
 न्यग्रोधदन्तवावन २४, २१ ।
 न्यङ्कुत्तमाङ्ग ५, ६२ ।
 न्यञ्च्-क् २५३, २४ ।
 न्यस्त=(स्थापितः)
 न्यस्तक ,,
 न्याद २००, ५५ ।
 न्याय=(उचितः) २१३,
 २२ ।
 न्याय(गोतमस्य) २१२,
 ३० ।
 न्यास २४८, २७ ।

न्यासापराण = (निकेपप्रति
दानम्),
न्युल्ल = (प्रतिप्रियः), २५५,
१० ।
न्युञ्ज- (अधोमुखम्)
न्यून- (ऊनः),
न्यूनमास १५, ७ ।
न्यूनाह ६७, ४८ ।

प

'प' २३५, १० ।
पक्त १४४, ४१ ।
पक्ष ११, १८ । १३, ५२ ।
१४, ६ । ७४, २७ ।
पक्षज ३८, ४६ ।
पक्षजन्मन् ३६, ३४ ।
पक्षति २, २८ । ३, ३३ ।
पक्षती ३, ३३ ।
पक्षधर ३६, ३४ ।
पक्षप्रदोषप्रत २४, ४६ ।
पक्षबल १४२, ४८ ।
पक्षमूल ३, ३४ ।
पक्षव्रत २३, २४ ।
पक्षान्त ३, २७ ।
पक्षिणी १३, ३७ ।
पक्षिमार्ग ३०, ४ ।
पक्षिराज २२१, ४७ ।
पक्षिसिंह २२१, ४७ ।
पक्षिस्वामिन् २२१, ४७ ।
पक्ष्ण ३०, २६ । ५३, ४३ ।
पक्ष्ण ३६, ३८ ।
पक्ष्णजन्मन् ३६, ३८ ।
पक्ष्णप्रभव ५, ५२ ।
पक्ष्णबान्धव ३४, २६ ।
पक्ष्णबोधन ३४, २६ ।
पक्ष्णजालो = (नारीविशेषः)
पक्ष्णिनी ३६, ४६ ।
पक्ष्णिनीपति ३४, २६ ।
पक्ष्णिनीश ३३, ५६ ।
पक्ष्णह ३६, ३६ ।
पक्ष्णह ३६, ३६ ।
पक्ष्णह ३६, ३६ ।

पक्ष्णहृदिकरबन्धु ३४,
४४ ।
पक्ष्णहृदय ३४, २७ ।
पक्ष्णहृदयपतिसहनन-
प्रसूति ५३, ३० ।
पक्ष्णहृदय ३३, ५६ ।
पक्षित ७७, ६ । २११,
२७ । २५३, ८ ।
पक्षत १२७, ४० ।
'पक्षतः' १८७, ३७ ।
पक्षति १८७, ३७ ।
पक्षते १८७, ४० ।
पक्षन्ति १८७, ३७ ।
पक्षन्ते १८७, ४० ।
पक्षि २३६, १८ ।
पक्षेत् १८७, ३८ ।
पक्षेत १८७, ४० ।
पक्षेताम् १८७, ३८ ।
पक्षेते १८७, ४० ।
पक्षेयाताम् १८७, ४१ ।
पक्षेयुः १८७, ३८ ।
'पक्षेरन्' १८७, ४१ ।
पक्षकः ७५, १० । १२२,
५३ ।
पक्षकनक्षत्र = (नक्षत्र-
विशेषः)
पक्षकृति ८०, १० ।
पक्षगण्डक ६४, १० ।
पक्षचत्वारिंश ८६, ३८ ।
पक्षचत्वारिंशत् ८१, ४६ ।
७३, ४१ ।
पक्षचत्वारिंशत्तम ८६,
३८ ।
पक्षघूडा २०४, ५१ ।
पक्षजन २००, ४० ।
पक्षता १२४, ८ ।
पक्षत्व १२४, ६ ।
पक्षत्रिंश ८६, २४ ।
पक्षत्रिंशत् ७३, ३५ ।
८१, २ ।
पक्षत्रिंशत्तम ८६, २४ ।
पक्षत्रिंशति ८१, २ ।
पक्षत्रिंशतितम ८६, २७ ।

पञ्चदश ८५, २१ ।
पञ्चदशक ८२, ११ ।
८५, २१ ।
पञ्चदशतम ८२, १२ ।
८५, २२ ।
पञ्चदशन् ७३, २३ । ७८,
१३ ।
पञ्चदशपञ्चक ८२, २३ ।
पञ्चदशाहोरात्र १३, ५२ ।
पञ्चदशी ३, २७ । ८५, २२ ।
पञ्चधा ८८, ३१ ।
पञ्चधामैत्री १२७, ६ ।
पञ्चन् ७३, २० । ७५,
६ । २३५, १४ ।
पञ्चनल २६, ७ । २३१,
४७ ।
पञ्चनवक ८१, ४८ ।
पञ्चनवत ८८, २१ ।
पञ्चनवति ७४, १० ।
८४, १० ।
पञ्चनवतितम ८८, २१ ।
पञ्चपञ्चक ८०, ७ ।
पञ्चपञ्चाश ८७, ६ ।
पञ्चपञ्चाशत् ७३, ४७ ।
८२, २७ ।
पञ्चपञ्चाशत्तम ८७, ६ ।
पञ्चबाण २६०, ४ ।
पञ्चम २६, २ । ८५,
३ । १२२, ५३ । २०६,
६ । २०६, १३ ।
पञ्चमम २६, ७ ।
पञ्चमा २०६, ३१ ।
पञ्चमांश १२८, २६ ।
पञ्चमांशक २६, १४ ।
पञ्चमी २, १६ । २,
३५ । ३, २४ । ८५, ३ ।
२१०, ४८ ।
पञ्चमुख २२७, ५५ ।
२३१, ४७ ।
पञ्चराशिक ६६, १ ।
पञ्चलक्षण २१२, ४६ ।
पञ्चलक्ष्मन् २१५, ४६ ।
२४४, ३७ ।

पञ्चवर्ग ८०, १० ।
पञ्चविंश ८६, ६ ।
पञ्चविंशत् ८०, ५ ।
पञ्चविंशत्तम ८६, १० ।
पञ्चविंशति ७३, ३१ ।
८०, ५ ।
पञ्चविंशतितम ८६, ६ ।
पञ्चशर २२०, १५ ।
पञ्चशलाकाविध = (विध-
विशेषः)
पञ्चशाल ६६, १८ ।
२१३, ४७ ।
पञ्चशिल २३१, ४८ ।
पञ्चष ८६, २ ।
पञ्चषट्क ८०, ३४ ।
पञ्चषष्ट ८७, २७ ।
पञ्चषष्टि ७३, ४२ । ८२,
५२ ।
पञ्चषष्टितम ८७, २७ ।
पञ्चसप्तक ८१, ४ ।
पञ्चसप्तत ८७, ३८ ।
पञ्चसप्तति ७३, ४७ ।
८३, २२ ।
पञ्चसप्ततितम ८७, ३८ ।
पञ्चसायक २७०, ३० ।
पञ्चाङ्ग २, ४ । १३१,
४६ ।
पञ्चाङ्गशुद्धि १३१, ४१ ।
पञ्चाधिकचत्वारिंशत् ८१,
४७ ।
पञ्चाधिकत्रिंशत् ८१, ४८ ।
पञ्चाधिकत्रिंशति ८१,
३ ।
पञ्चाधिकदशन् ७८, १४ ।
पञ्चाधिकनवति ८४, १० ।
पञ्चाधिकपञ्चाशत् ८२,
२७ ।
पञ्चाधिकविंशति ८०, ६ ।
पञ्चाधिकषष्टि ८३, १ ।
पञ्चाधिकसप्तति ८२,
२२ ।
पञ्चाधिकाशीति ८३,
४० ।

पञ्चानन २६, ७। २३१,
४८।
पञ्चाचिस् ४५, ४६।
२६०, ४।
पञ्चाशत् ७३, ४४।
पञ्चाशीत् ८८, ८।
पञ्चाशीति ७४, ५। ८३,
४०।
पञ्चाशीतितम ८८, ८।
पञ्चाष्टक ८१, २५।
पञ्चास्य २६, २। २३१,
४८।
पञ्चेषु २२०, १६।
पञ्जर २२४, ८। २२२,
३६।
पञ्जि २, ४।
पञ्जिका २, ४।
पञ्जी २, ५।
पट ३७, ५७।
पटचोर ३७, ३८।
पटल ६७, ३२।
पटली ६७, ३२।
पटु ३६, ३२। २५५, ३०।
पट्टन २४७, २२।
पट्टनी २४७, २२।
'पठतः' १८५, १०।
पठति १८५, १०।
पठन=(वाचनम्),
'पठन्ति' १८५, १०।
पठनीय=(पठितव्यः),
पठमञ्जरी २१४, ४८।
पठि=(पठनम्),
पठित=(वाचितोऽधीतोवा)
पठितव्य=(पठनीयः
पाठ्यः),
'पठेत्' १८५, ११।
पठेताम् १८५, ११।
पठेयुः १८५, ११।
पठयते १८५, ११।
परा २४८, २। ३४, २।
पराग्रन्थि=(हृद्),
परानुयाय ६४, ६।
परानीय=(परितुष्यः)

परापाद ६४, १०।
परापर २२६, २५।
परानाङ्गना=(वेद्या)
२०५, ३४।
परानाङ्गोदशक ६४, २०।
परास्थिक ६४, ४।
परा २४७, ४५।
परा २४७, ४६।
पराितव्य=(विक्रयद्रव्यम्)
२४८, १४।
पण्ड=(नपुंसकः),
पण्डा १२२, ४६।
पण्डित ४५, ४६।
२५५, ४३।
पण्डितवत् १४७, २६।
पण्डिताग्र २५५, ४७।
पण्य २४८, १४।
पण्यद्रव्य २४८, ३२।
पण्यभू २४७, २७।
पण्यविक्रयशाला २४७, २६।
पण्यवीथिका २४७, ३०।
पण्यवीथी २४७, ३०।
पण्यशाल २४७, ३०।
पण्यशाला २४७, ३०।
पण्यङ्गना=(वेद्या)
२०५, ३४।
पण्यजीव २६, ३३।
पत=(पक्षः 'पक्ष' इति
भाषा)
पतग २२२, १४।
पतङ्ग ३२, २८।
३८, १५।
पतङ्गज ५२, ३१।
पतङ्गतनय ५३, १०।
पतङ्गपुत्र ५२, ५३।
पतङ्गभू ५२, ३१।
पतञ्जिका १०३, ४०।
पतञ्जिका १०३, ४०।
पतत् २२२, १४।
पतत्पति=(गृहः),
२२१, ४५।
'पततः' १६१, ६।
पतति १६१, ६।

पतन्ति १६१, ६।
पतत्र २२२, ३५।
पतत्रि २२२, १४।
पतत्रिन् २२२, १५।
पतन=(निपतनम्)
पतनीय ६१, ३४।
पताक ५४, ४८।
पताका २१७, ३०।
पताकी=(त्रिपताकचक्रम्)
पताकीवेधजारिष्ट=
(अरिष्ट विशेषः)
पति ३५, २। ३५, १६+२०।
पतित ६०, १६।
पतितव्य ६१, ३४।
पतिवत्नी=(सधवास्त्री)
पतिवता=सती साध्वी
वा)
'पतेत्' १६१, ६।
पतेताम् १६१, १०।
पतेयुः १६१, १०।
पत्तन २४७, २३।
पत्ति २०८, १२।
पत्नी २०८, १२।
पत्र २२२, १६। २१५, ६।
पत्ररय २२२, १५।
पत्ररयायनायन २६, ५०।
पत्रवाह २२२, १५।
२२०, ५२।
पत्रवाहन २२२, १५।
पत्रशाला १३८, ३३।
पत्राङ्गिन् २२२, १६।
पत्रिका=(लघुपत्री)
पत्रिन् २२२, १६।
२२०, ५२।
पत्री—('चिट्ठी' इति
भाषा)
पय १६, १। १२४, २७।
पयिकृत् २४०, ४८।
पयिन् १२४, २७।
पय्य=(हितम्)
पद् २१३, ४५।

पद् ८६, २६। ६४, ३०।
१०२, ४। २१२, ६।
२१३, ४५।
पद्मञ्जन २१२, ५।
पदवि १२४, ३४।
पदवी १२४, ३४।
पदोन ८६, १५।
पद्धति १२४, ३४।
पद्धती १२४, ३४।
पद्य ६, ४७। ६, ५८।
१५, ३६। ३६, ४०।
४२, ३४।
पद्यभर्म २०७, ३६।
२१६, २।
पद्यगृहा २१७, १२।
पद्यज=(ब्रह्मा)
पद्यजन्मन् २०७, ३६।
पद्यतनय ५, ५२।
पद्यदल ८४, २२।
पद्यदलाक्षी २६, २४।
पद्यनाम २१५, २४।
पद्यनाम द्वादशी २२, ५०।
पद्यनाभि २१५, २५।
पद्यपाणि ३३, १८।
२०७, ३६।
पद्यपुराण=(पुराण-
विशेषः)
पद्यप्रभ २०६, १५।
पद्यवन्धु १२, ७। ३३, १८।
पद्यभू २०७, ३६।
पद्यमालिनी २१७, १३।
पद्ययोनि २०७, ३७।
पद्यरागा—(अम्बुजरागा)
पद्यलाञ्छन ३३, ५६।
२०७, ३७।
पद्यलाञ्छना २१७, १३।
पद्यवासा २१७, १३।
पद्यहास २१६, २।
पद्या २१७, १४।
पद्याकर १६६, ५०।
पद्याक्ष ३२, २८।
पद्यालया २१७, १४।

पद्माक्ष २०७, ३७ । २१४, ३३ । पद्माक्षोत्थ ४०, ४१ । पद्मिन् २३२, २८ । पद्मिनी ३६, ४६ । पद्मिनीकान्त ३३, ५७ । पद्मिनीद्वित ३४, २७ । पद्मिनीनाय ३३, ५७ । पद्मिनीनायक ३४, २७ । पद्मिनीपाल ३३, ५७ । पद्मिनीपालक ३४, २८ । पद्मिनीपालपुत्र ५३, १६ । पद्मिनीप्राणपतिपुत्र ५३, २६ । पद्मिनीप्राणपाल ३४, ३८ । पद्मिनीरमण ३४, २८ । पद्मिनीवल्लभ ३४, २८ । पद्मिनीश ३३, १८ । पद्मिनीशत्रु ४०, ४१ । पद्मिनीश्वर ३३, ५८ । पद्मिन्येकादशः २४, ५० । पद्मिकादशी २२, १६ । पद्मोत्तर ३८, ३ । पद्म २११, ३३ । 'पद्यते' १८०, १६ । पद्यन्ते १८०, १६ । पद्या १२४, २७ । 'पद्येत' १८०, १६ । पद्येते १८०, १६ । पद्येयाताम् १८०, २० । पद्येत् १८०, २० । पद्म २२३, ४३ । पद्मगारि २२१, ४८ । पद्मगाशन २२१, ४८ । पपी ३२, ६ । ५३, ३१ । पपीजनी ५२, ३१ । पपीभू ५२, ६ । पप्यः पुत्र ५२, ३१ । पयः पान १३४, ६ । पयस् ७, ४४ । १२२, १६ । २१६, ४८ । पयस्विनी २४२, ७ । पयोगर्भ २३८, २४ ।	पयोद २७०, ५४ । पयोदकुसुम ७, ४४ । पयोधर २७, ८ । २३८, २४ । पयोवि २१८, २१ । पयोनिधि २१८, २२ । पयोमुख २३८, २४ । पयोराशि २१८, २२ । पयोवृक्षशुष २०४, ५५ । पर १२३, ६ । २०१, ११ । परकपाल १०६, २७ । परचक्र २५८, ६ । परच्छन्द २५३, १३ । परञ्जन २४३, २८ । परञ्जय २४३, २८ । परतंत्र २५३, १३ । परत्रकपाल १०६, २८ । परपुष्प २१६, २ । परमाग १३५, ४६ । परमाद्रपदा ८, ३७ । परमाद्रपाद ८, ३७ । परम=(परिपूर्णम्) परमक्रान्तिज्या १०४, ११ । परमन्यु २३६, ४० । परमब्रह्मचारिणी २३१, १३ । परमपि १६८, ५५ । परमाणु ६५, १ । ६५, १८ टी. । परमाण्वङ्गकः २२४, ३३ । परमापमज्या=(परमक्रान्ति- जीवा) परमेश्वर २२७, ५५ । परमेष्ठिन् २०६, ६ । २०७, ३७ । परमेष्ठिनी २०६, ६ । २३१, १३ । परमेकादशी २४०, ५० । परम्परा=(परिपाटी, अनु- क्रमोवा) परलोकगम २२१, ३४ । परलोकगमन २२१, ३४ । परवत् २५३, १४ । परवश २५३, १४ ।	परवाणि १६, २० । परशुधर २३२, १० । परशुभूत् २३२, १० । परशुराम २१६, ३५ । परशुरामजयन्ती २१, ३ । परस्पर २०, १३ । परानुव २१८, २२ । पराक्रम १२२, ५ । २१६, २ । पराक्रमवर्जित ३१, २१ । पराजय १२०, १७ । पराधीन २५३, १४ । परान्त १८, ७ । पराभव १७, ६ । १२४, १६ । १२०, १७ । पराभूति १५७, ४६ । १२४, १६ । परामर्श २५१, ५ । परायत्त २५३, १४ । परारि १६, २८ । पराद्ध ७३, १७ । परावर्त २४८, २४ । परावह २४५, १२ । पराविद्ध २४५, ५६ । पराशर २१२, ४० । परास्कदिन् ३७, ३८ । पराह्ण १२, ५३ । परिकल्पनीय २५१, १ । परिकल्पित २५०, ४२ । परिकल्पितव्य २५१, १ । परिकल्प्य २५१, १ । परिकीर्तनीय=(परिकथ- नीयः), परिकीर्तित २४६, १६ । परिकीर्तितव्य=(परिकथि- तव्यः) परिकीर्त्य=(परिकथितव्यः) परिगत २५०, १ । परिगणन ७२, १ । परिगणना ७२, १ । परिगणनीय ७२, ११ । परिगण्य ६२, ३७ । परिगणित ७२, ७ । परिगणितव्य ७२, ११ ।	परिगण्य ७२, ११ । ६२, ३८ । परिगणित २४६, १६ । परिग्रह ३४, ५२ । २०८, १३ । परिष १०, ४ । १०, १० । परिषदष्ट=(दोषविशेषः) परिषन्तनीय २५०, ३३ । परिचिन्तित=(विचिन्तितः) परिचिन्तितव्य २५०, ३३ । परिचिन्त्य २५०, ३३ । परिच्युत १४८, १३ । परिच्छ ३८, ४६ । परिच्छेद १२१, ४३ । परिजम् ३८, ६ । परिजन १२१, ४३ । परिजल्पित २४६, २० । परिज्ञ ३८, ५० । परिज्ञात २५०, १ । परिज्वन् ३८, ४६ । परिज्वपुत्र ४६, ११ । 'परिताडयतः' १७२, ४१ । परिताडयति १७२, ४१ । परिताडयति १७२, ४१ । परिताडयेत् १७२, ४२ । परिताडयेताम् १७२, ४२ । परिताडयेयुः १७२, ४३ । परिणति १४४, ४२ । 'परिणमतः' १६५, २६ । परिणमति १३६, १२ । १६५, २६ । परिणमन्ति १६५, २६ । परिणमेत् १६५, २८ । परिणमेताम् १६५, २८ । 'परिणमेयुः' १६५, २८ । परिणय १३६, १२ । १३६, २६ । परिणयन १३६, १२ । परिणाम १४४, ४२ । परिणेतु ३५, २ । १३४, ४० । परित्यक्त ६२, १४ । परित्यक्तव्य=(त्यजनीयः) परित्यजन ६२, २० । परित्यजनीय=(परित्य- क्तव्यः),

पर्वन् ३, २७। २०, २५।
११५, ७।
पर्वनाथ ११८, १६।
पर्वमूल ३, ३०।
पर्वरि ३८, ५०।
पर्वरिदेहजात ४६, ४४।
पर्वरिपुत्र ४६, ११।
पर्वविपद् ३६, ३५।
पर्वविराम ११७, ५।
पर्वविरामकाल ११७, ५।
पर्वसन्धि ३, ३२।
पर्वसमय ११७, ८।
पर्वस्वामिन् ११८, १६।
पर्वान्त ११७, ५।
पर्वेश ११८, १६।
पर्वपाणि २३२, १०।
पर्वद् १६८, २१।
पल ११, ४८। ५८, ४७।
६७, ७। ६८, ५। १०८, ७।
पलङ्कप २३१, ४८।
२१८, २२।
पलक्षेत्र १०६, ४६।
पलच्छाया १०५, १२।
पलद्विसहस्र ६३, १५।
पलप्रभा १०५, १२।
पलप्रिय २४२, २४।
पलभा १०५, १२।
पलभाग १०८, ६।
पलभाशून्यदेश १०८, ३।
पलभाशून्यस्थान = (निर-
क्षदेशः), २४२, ३२।
पलभासहितदेश = (साक्ष-
देशः), १०८, ५।
पलल २४३, १।
पलजव १०८, ६।
पलविभा १०५, १२।
पलगत ६०, ८।
पलाद २४२, २५।
पलादन २४२, २५।
पलाभा १०५, १२।
पलाश ४७, ६। २४१, ५१।
पलाशन २४२, २५।

पलाशिन् २४१, ५१। १३६,
२।
पलांश १०८, ६।
पलांशक १०८, ६।
पल्यङ्क १३६, ३६।
पल्लव १६६, ५२।
पवन ७, ६। २४४, ३८।
पवनभुक्पति ५४, २२।
पवनवाहन २३६, १८।
पवनव्याधि २२६, ५६।
पवना ७, ६।
पवनाशन ५४, १५।
पवनाशनाश २२१, ४८।
पवनासनि ५४, १५।
पवमान २४४, ३८।
पवर्ग १३५, ४०।
पवि २३८, ४। २३६, १८।
पवित्र १३४, २६। २३३, ६।
पवित्रता १३१, ३६।
पवित्रार्पण २१, ५२।
पविपाणिपूजित ४८, ४६।
पविपाणिपूज्य ४८, २१।
पविपाणिर्मित्रन् ४८, २१।
पशु २५, ३३। २८, १६। २८,
३५। १३५, १।
पशुक्रिया १४०, १०।
पशुधर्म १४०, १०।
पशुपति २२७, ५५। २३६,
१६।
पशुपतिनिलय १२५, १३।
पशुपाल्य २४७, ३८।
पशुगति २८, २४।
पश्चिम २५३, २।
पश्चिमक्षितिज १०८, ८।
पश्चिमदर्शन १०७, २६।
पश्चिमदक्षिणकोणपाल
२४२, ११।
पश्चिमदिङ्निवासिराशि
२३४, ५१।
पश्चिमदिशापति २४३, २६।
पश्चिमदुग्धह ११४, १७।
पश्चिमधान्येश २५, ५।
पश्चिमनत १०६, ३८।

पश्चिमपर्वत २०४, २६।
पश्चिमरात्र १३, ३४।
पश्चिमलोप १०७, ३१।
पश्चिमा २३३, ३७।
पश्चिमाचन २०४, २७।
पश्चिमादर्शन १०७, ३१।
पश्चिमास्त १०७, ३।
पश्चिमास्तमन १०७, ३२।
पश्चिमोत्तरदिक्कोणपति
२४४, ३८।
पश्चिमोद्गम १०७, २६।
पश्चिमोदय १०७, २६।
पश्चिमोन्नत १०६, ४२।
पश्यत् १४५, ४२।
'पश्यतः' १८७, ५१।
पश्यति १८७, ५१।
पश्यन्ति १८७, ५१।
पश्येत् १८७, ५७।
पश्येनाम् १८७, ५७।
पश्येयुः १८७, ५७।
पश्य १२२ १७। २०३,
१८।
'पा' ५, ७।
पांशु ६५, ७।
पांशुचन्दन २२७, ५५।
पांशुजालिक २१६, ३।
पाशुवह २४, ४१।
पाशुला २०५, ४४।
पांशु ६५, ७।
पांशुचन्दन २२७, ५५।
पांशुला २०५, ४५।
पाक १४४, ४३।
पाकनिपूदन २३६, ४१।
पाकल ३८, १५।
पाकशासन २३६, ४१।
पाकशासनि २३७, २८।
पाकस्थान १३८, ४६।
पाखण्टकतृ ४७, ५५।
पाचक १४४, ४१।
पाचत २३६ १६।
पाञ्चजन्य = (सहविशेषः),
२१६, ४७।
पाञ्चजन्यधर २१५, २५।

पाटञ्चर ३७, ३६।
पाटिगणित ७३, ३।
पाट्ट २, ४५।
पाठक = (अभ्ययनकर्ता),
'पाठयति' १८५, ११।
पाठयते १८५, ११।
पाठीन २७, १२।
पाठीर २७, १२।
पाणि ६, ५७। ६६, १८।
१२१, ४६। २१३, ४७।
पाणिगृहीता २०८, १३।
पा'णिगृहीता १२३, ४६।
पाणिग्रह १३६, १३। १३६,
२६।
पाणिग्रः १३६, १३।
पाणिग्रहिन् ३५, २।
पाणिग्रहस्तत्र १३६, १३।
पाणिग्रह ३५, ३।
पाणिग्र २१० २६।
पाणिजायुध २६, ६।
पाणिल ५६, १६।
पाणिनि २१२, १८।
पाणिनीडन १३६, १४।
पाणिनीय २१२, १४।
पाणिपयोऽपीडन १३६,
१४।
पाणिपयोऽपीडा १३६, १५।
१३६, २७।
पाणिपीडन १३६, १५।
पाणिपीडन वधि १३६, १५।
पाणिपीडा १३६, १५।
१३६, २६।
पाणिमानिका ५६, २०।
पाणिहृत् २१०, २७।
पाणिविषोदयसंग्रह १३६,
१६।
पाण्ड १३, ६२। ४२, २८।
पाण्डांशु ३६, ३५।
पाण्डय ७५, १७।
पाण्ड्यामील २१६, ३।
२२४, ३३।
पाण्ड्यायन २२४, ३३।
पाण्डु १३, ६२। ४२, २६।

पाण्डुपत्नी २४५, ३ ।
 पाण्डुर १३, ६२।४२, २६।
 पात ५३, ४३ ।
 'पातः' १६६, ३४ ।
 पातङ्गि ५२, ६ ।
 पातञ्जल २१२, ३१ ।
 पातभाग ११६, २१ ।
 पातलव ११६, २१ ।
 पाताल १२२, ३२ ।
 पाताललोक २२३, १३ ।
 पातालाख्या ७६, ७ ।
 'पाति' १६६, ३४ ।
 पाति १६६, ३४ ।
 पातालोकस् ५१, ४० ।
 पातांश ११६, २२ ।
 पाताशक ११६, २२ ।
 पात्य ६१, ३६।२५१, २६।
 पात्यभाग १३१, २० ।
 पात्यलव १३१, २० ।
 पात्यांश १३१, २१ ।
 पात्याशक १३१, २१ ।
 पात्यांशदशा १३१, २३ ।
 पाय ३२, ६।१२२, १७ ।
 पायस् १२२, १७ ।
 पायि ३२, ६ ।
 पायेय २६, १७ ।
 पाथोज ३६, ४० ।
 पाथोद २३८, २५ ।
 पाथोधि २१८, २३ ।
 पाथोन २६, १७। २७१, ४७ ।
 पाथोनक २६, १७ ।
 पाथोननामन् (कन्याराशि-
 संज्ञा)
 पाथोनाय ८, १० ।
 पाथोनिधि २१८, २३ ।
 पाथोरुह ३६, ४७ ।
 पाथोज्यं ८, १० ।
 पाद् २१३, ४५ ।
 पाद ८६, २६। २११, १४।
 २१३, ४५ ।
 पादद्वय २८, ३ ।
 पादप १३६, २ ।

पादोन ८६, १५ ।
 पाष २१३, ४ ।
 पानीय ७, ४४।१२२, ३२।
 पानीयनिकेत २७, २० ।
 पानीयनिधि २१८, २३ ।
 पानीयशाला १३८, ४३ ।
 पाप ३, ५०।३०, २६।२५४, ३४ ।
 पापक ३०, ३३ ।
 पापघ्न २०२, १४ ।
 पापमोचन्येकादशी २४, ४४।
 पापिन् ४३, २८ ।
 पाप्मन् ३०, २६ ।
 'पायात्' १६६, ३४ ।
 पायाताम् १६६, ३५ ।
 पायु २२३, ३१ ।
 'पायुः' १६६, ३५ ।
 पाथ्य ५८, २१ ।
 पार=(नदादिसम्मुखतटम्),
 पा०गत २०६, ६ ।
 पारटीट १३६, १४ ।
 पा० ४५, १३ ।
 पाराक १३६, १४ ।
 पारावतांश १२८, ५० ।
 पारावार २१८, २३ ।
 पारावुक १३६, १५ ।
 पारिजात १३०, १० ।
 पारिजातक १६८, २६ ।
 पारिजातांश १२८, ४० ।
 पारिन्द्र २३१, ४६ ।
 पा०पिन्धिक ३७, ३६ ।
 पा०पात्र २०४, २० ।
 पारिपात्र २०४, २० ।
 पा०ीन्द्र २३१, ४६ ।
 पारुण्य ४७, १६।२३७, ५१।
 पार्थ २२६, २२।२२७, २।
 पार्थशिष्य २२७, ५ ।
 पार्थिव १६, ६०।२२६, २२।
 पार्पर २४१, ३६ ।
 पार्वती २३१, १४ ।
 पार्वतीगृह १००, १४ ।
 पार्वतीनन्दन २३३, ७ ।

पाश्व २०६, २० । २५३, १८ ।
 पाल ३५, १६ ।
 पालक ३५, १६।३८, १५।
 पालाश ३८, ६। ४७, ६।
 पालाशवासस् ४६, १२ ।
 पालाशाम्बर ४६, १२ ।
 पालिन् १४७, ३२ ।
 पालुषी २०८, १३ ।
 पावक ३० ३३।२०१, ४१।
 पावन ७, ६। २३६, १६ ।
 पाश १३०, १७ ।
 पाशपाणि २४३, २६ ।
 पाशाङ्गुलीकादशी २२, ४६।
 पाशिन् ८, १० ।
 पाश्चात्य २५३, २ ।
 पाषाण १३६, १५ ।
 पाषाणक्षोद १३६, १६ ।
 पाति ३२, ६ ।
 पाहिडा २१०, ५१ ।
 पिषन्ति' १८७, ३२ ।
 पिष्ट १८७, ३२ ।
 पिष्यात् १८७, ३४ ।
 पिष्याताम् १८७, ३४ ।
 पिष्युः १८७, ३४ ।
 विक १५, ३३ ।
 विक्रान्धव १५, ३३ ।
 विकानन्द १५, ३३ ।
 पिङ्ग २४२, ३ ।
 पिङ्गक २४२, ४० ।
 पिङ्गगज ३६, ५५ ।
 पिङ्गदृश् २२७, ५६ ।
 पिङ्गल १७, ११।३२, २८।
 ३६, ५३। २३६, १६ ।
 पिङ्गला २३४, ३५।२१७, १४ ।
 पिङ्गलात्मज ५२, ५४ ।
 पिङ्गलाभव ५३, १० ।
 पिषण्ड २३२, ५३ ।
 पिचव्य २०२, ५२ ।
 पिचिल २३२, २६ ।

पिबु २६, २६। ५६, २०।
 २०२, ५५ ।
 पिबुतूल २०२, ५५ ।
 पिच्छत् २२२, १६ ।
 पिञ्जान २०३, ३६ ।
 पिठोरीवत २२, २ ।
 पिण्ड १२१, १६।६७, ३३।
 पिण्डक २४२, ४० ।
 'पिण्डतः' १७०, १० ।
 पिण्डति १७०, १० ।
 पिण्डद ४५, ३४ ।
 पिण्डन ६०, २६ ।
 'पिण्डन्ति' १७०, १० ।
 पिण्डते १७०, ७ ।
 पिण्डन्ते १७०, ७ ।
 पिण्डपाद २३२, २६ ।
 'पिण्डयतः' १७०, १४ ।
 पिण्डयति १७०, १४ ।
 पिण्डयन्ति १७०, १४ ।
 पिण्डयेत् १७०, १५ ।
 पिण्डयेताम् १७०, १५ ।
 पिण्डयेयुः' १७०, १५ ।
 पिण्डायुर्गुण १४३, ३६ ।
 पिण्डायुर्गुणक १४३, ३३।
 पिण्डायुर्भाग १४३, ४० ।
 पिण्डायुर्लव १४३, ४० ।
 पिण्डायुस् (आयुर्विशेषः)
 पिण्डत ६०, ३२ ।
 'पिण्डेत्' १७०, ११ ।
 पिण्डेत १७०, ८ ।
 पिण्डेताम् १७०, ११ ।
 पिण्डेते १७०, ७ ।
 पिण्डेयाताम् १७०, ८ ।
 पिण्डेयुः १७०, ११ ।
 पिण्डेरन् १७०, ८ ।
 पितामह २०७, ३८ ।
 पितृ ३, ११।४, ३६ ।
 ६, ३६ । १२, ५६ ।
 १७, २३ ।
 पितृकल्प २५४, ८ ।
 पितृकारक १२७, ४५ ।
 पितृगण २३१, १४ ।
 पितृगृह १२४, ३७ ।

पितृजनक ६, ४० ।
पितृतर्पण २०२, १४ ।
पितृतिथि ३, १ ।
पितृदेव ६, ४० ।
पितृदेवधिष्य ६, ४० ।
पितृदेवत् ६, ४० ।
पितृदेवत्य ६, ४१ ।
पितृनन्दन १२३, २ ।
पितृनिभ २५४, ६ ।
पितृपति २४१, ३६ ।
पितृप्रसू १२, ४७ ।
पितृभूत २५४, ८ ।
पितृभूता २५४, ८ ।
पितृसू १२, ४७ ।
पित्रमात्रास्या २२, ३६ ।
पित्रो.श्चाद्धिन १३७, ३१ ।
पित्र्य ६, ४१ । ६८, ३१ ।
पित्र्या २, ४८ । ६, ४१ ।
पिधान ११८, २६ ।
पिधेय ११५, ४३ ।
'पिनष्टि' १८७, ३२ ।
पिनाक २३०, १५ ।
पिनाकपाणि २६७, १५ ।
पिनाकभर्तु २६७, १६ ।
पिनाकमालिन् २६७, १८ ।
पिनाकशालिन् २६७, १८ ।
पिनार्किन् २०६, ४४ ।
२२७, ५६ ।
पिपत्सत् २२२, १७ ।
पिपतिपत् २२२, १७ ।
पिपतिपु २२२, १७ ।
पिप्पल=(अश्वत्थः)
पिप्पलदन्तधावन २३, ४३ ।
पिप्पलव्रत=(बालवैधव्य-
योगनाशकव्रतम्)
'पिबतः' १८७, १६ ।
पिबति १८७, १६ ।
पिबति १८७, १६ ।
पिबेत् १८७, २३ ।
पिबेताम् १८७, २३ ।
पिबेयुः १८७, २३ ।
पिल्पला २१७, १४ ।
पिशङ्ग ११८, १६ ।

पिशाच २०४, ३१ ।
पिशाचकिन् २४५, ५६ ।
पिशाचमोचनश्राद्ध २३, ४४ ।
पिशित २४३, १ ।
पिशिताशन २४२, २५ ।
पिशितेक्षण २००, ३६ ।
पिशुन १६६, ७ ।
पिष्टप २२३, १० ।
पिहित ११६, ४० ।
'पी' ५, ७ ।
पीठ २१४, ३२ ।
पीठी २१४, ३२ ।
पीडन १२५, १३ ।
पीडभ १२६, ३४ ।
'पीडयतः' १६२, १२ ।
पीडयति १६२, १२ ।
पीडयन्ति १६२, १२ ।
पीडयते १६२, १५ ।
पीडयन्ते १६२, १५ ।
पीडयेत् १६२, १३ ।
पीडयेत १६२, १५ ।
पीडयेताम् १६२, १३ ।
पीडयेते १६२, १५ ।
पीडयेयाताम् १६२, १३ ।
पीडयेते १६२, १५ ।
पीडयेयुः १६२, १३ ।
पीडयेरन् १६२, १६ ।
पीडर्क्ष १२६, ३५ ।
पीडा ३१, ४६ ।
पीडास्थान १२६, १६ ।
पीत ३२, ६ । ४६, ४७ ।
पीतक २०३, ४० ।
पीतचकोरमरीचिचय=
(चन्द्रः)
पीततण्डुला २०२, ३७ ।
पीतनील ४७, ६ ।
पीतल ४६, ४७ ।
पीतवसन ४७, ५६ ।
पीतवासत् ४७, ३३ ।
२५६, ५१ ।
पीताम्बि २००, २ ।
पीताम्बर २१५, २५ ।
पीताम्बरभुत् ४७, ५६ ।

पीति ३८, १५ ।
पीतिन् ३८, १५ ।
पीतु ३२, ७ । ३८, ३३ ।
५५, ४६ ।
पीथ ११, ४ । ३२, ७ ।
२२६, १० । २१६, ४६ ।
पीथपुत्र ५२, ३२ ।
पीथि ३८, १६ ।
पीन २५३, ३३ ।
'पीयते' १८७, २७ ।
पीयन्ते १८७, २७ ।
पीयु ११, ४ । ३२, ७ ।
पीयूष ४२, ३६ ।
२१६, ४६ । २००, ५० ।
पीयूषकर ४०, ४२ ।
पीयूषकिरण ४१, २७ ।
पीयूषगु ३६, ३५ ।
पीयूषघन ४०, ४२ ।
पीयूषत्विष् ३६, ३६ ।
पीयूषद्युति ४०, ४२ ।
पीयूषपिण्ड ४०, ४२ ।
पीयूषभानु ४०, ४३ ।
पीयूषमयूष ४१, २७ ।
पीयूषमहत् ४०, ४३ ।
पीयूषमूर्ति ४०, ४३ ।
पीयूषरश्मि ४०, ४४ ।
पीयूषरश्मिज ४६, ३१ ।
पीयूषरश्चि ४०, ४४ ।
पीयूषवपुस् ४०, ४४ ।
पीयूषसू ३६, ३६ ।
२६१, ११ ।
पीयूषाङ्ग २६१, ११ ।
पीयूषाभीपु ४०, ४५ ।
पीयूषांशु ३६, ३६ ।
पीयूषांशुतनय ४६, ४४ ।
पीयूषोत्स ३६, ३७ ।
'पीयते' १८७, २८ ।
पीयेते १८७, २७ ।
पीयेयाताम् १८७, २८ ।
पीयेरन् १८७, २८ ।
पीलु २३२, २६ ।
पीवन् (स्त्रीपुंसयोस्तु
'पीवा') २५३, ३३ ।

पीवर ३०, ४५ । २५३, ३४ ।
पुंश्चल=(व्यभिचारी)
पुंश्चली=(व्यभिचारिणी)
पुंश्चिह्न १३६, ५२ ।
पुंस् २००, ४० ।
पुंसव १३३, ४८ ।
पुंसवन १३३, ६ ।
१३३, ४६ । २१६, ४६ ।
पुंस्त्व १४०,
पुग २२२, १८ ।
पुङ्गव २५४१ । २५४, ५० ।
पुच्छ ५४, ४५ ।
पुञ्ज ६४, १४ । ६८, ३३ ।
पुञ्जक ६७, ३३ ।
पुञ्जिकस्थली २०४, ४५ ।
पुञ्जो ६७, ३३ ।
पुट २४७, २३ ।
पुटकिनी ३६, ४६ ।
पुटकिनीशकलेवरजात
५३, २८ ।
पुटभेदन २४५, ३५ ।
२४७, २३ ।
पुटानिल २४५, ३४ ।
पुण्डरीक २६, ७ ।
२०१, ३५ । २०६, ४६ ।
२३१, ४६ । २३२, ३६ ।
पुण्डरीकाक्ष २१५, २५ ।
पुण्डक ४२, २६ ।
पुण्डक १३, ६२ । ४२, २६
पुण्य=१२४, २७ ।
३०, १३ ।
पुण्यजन २४२, २६ ।
२४६, ५६ ।
पुण्यजनेश्वर २४६, १ ।
पुण्यलोक २१६, ३ ।
पुण्या २२६, २१ ।
पुण्याह १२, ४१ ।
पुत्तारिका २१४, ३७ ।
पुत्र ४५, ३४ । १२२, ४६ ।
१३१ ५ ।
पुत्रका २०८, ४२ ।
पुत्रकारक १२७, ४६ ।

पुत्रदैकादशी २३, ५८ ।	पुरविजयिन् = (शिवः)	पुरुवरवस् ४७, ५ ।	पुष्पधन्वन् २२०, १७ ।
पुत्रसप्तमी २४, १५ ।	पुरशासन २६८, ५२ ।	२०७, ६ ।	पुष्पध्वज २२० १७ ।
पुत्रिका २०८, ४३ ।	पुरस् २३३, ४३ ।	पुरोगम २५४, ४५ ।	पुष्पध्वज २६, ३६ ।
पुत्री २०८, ४३ ।	पुरसूदन २६८, ५४ ।	पुरोधस् ४७, १६ ।	पुष्पफनद १३६, ३ ।
पुद्गल १२१, २३ ।	पुरह २५३, ४३ ।	पुरोहित ४७, १६ ।	पुष्पफलान् १३६, ३ ।
पुनर् = (अप्रथमः)	पुरहन्तु २६६, १ ।	पुलस्त्य २०८, २१ ।	पुष्पवाण २२०, १७ ।
१६, ३८ ।	पुरहन् २६८, ५६ ।	१०८, १० ।	पुष्पमास १५, ३४ ।
पुनः पुनर् १६, ३६ ।	पुरा = (पूर्वकालः)	पुरह २०८, २१ ।	पुष्पवत् ५५, ४७ ।
पुनर्नव २१०, २७ ।	पुराज २३७, ५२ ।	१०८, १० ।	पुष्पवत्क्रान्तिसाम्यः =
पुनर्भ ६, १६ ।	पुराण ७४, ३४ । ७६, ७ ।	पुरह २०८, २२ ।	(रवीन्द्रोःक्रान्तिसाम्यः)
पुनर्भव २१०, २७ ।	२१२, ४७ ।	१०८, १० ।	पुष्पवती २०५, ४४ ।
पुनर्युधन् ३६, ३७ ।	पुराण २०७, ३८ ।	पुलाकिन् १३६, ३ ।	पुष्पवाटिका १६६, ४४ ।
पुनर्वसु ३, ६१ । ४, १८ ।	पुराणगिर २०७, ३८ ।	पुलोमजा २३७, २४ ।	पुष्पवाटी १६६, ४४ ।
६, १७ । ६, ६ ।	पुराणगीत २०७, ३८ ।	पुलोमतनया २३७, २४ ।	पुष्पशकटी २५७, ४५ ।
२१५, २६ ।	पुराणदृष्ट २५६, ७ ।	पुलोमनिषूदन २३६, ४२ ।	पुष्पसमय १५, ३४ ।
पुनर्वसु ६, १७ ।	पुराणपुरुष २१५, २६ ।	पुलोमशत्रु २३६, ४२ ।	पुष्पसारण १५, ३४ ।
पुर २२४, ६ ।	पुराणयुग्म ८१, ६ ।	पुलोमारि २३६, ४३ ।	पुष्पहाम २१६ ४ ।
पुर ७४, ३३ । १२१, १६ ।	पुराणविग्रह २५६ १० ।	पुष्कर ३०, ५ । ३२, २८ ।	पुष्पाक्ष २२०, १७ ।
२३०, ६ ।	पुराणविज २५६, ८ ।	१२२, ३२ । ३६, ४० ।	पुष्पिता २०५, ४५ ।
पुरकेत २६६, १ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	२३८, ३३ । १२४, ५७ ।	पुष्पगु २२०, १८ ।
पुरघातिन् २६८, ५६ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्करग २६, ३२ ।	पुष्प ३, ६२ । ४, १६ । २५ ।
पुरजयिन् २६८, ५६ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्करचर २६, ४२ ।	'पू' ५, ८ । १७, ४६ ।
पुरजित् ६, ८ । २६८ ५३ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्करयोग २३, १२ ।	२३५, १० ।
पुरदमन २६८, ५५ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्करखज् १६८, ३५ ।	पूग ६७, ३३ ।
पुरदर्पच्छिद् २६८, ५५ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्करागार २४८ १७ ।	पूजन = (पूजा)
पुरदारिन् २६८, ५४ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्करागार/राशि २७, २१ ।	पूजनीय = अर्चनीय)
पुरदुह् २६८, ५३ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्करालय २६ ४२ ।	'पूजयतः' १६७, २० ।
पुराद्विप् २२७, ५६ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्करालयशालिन् २६, ४७ ।	पूजयति १६७, २० ।
२६६, ४ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्करिन् २३२ २६ ।	पूजयते १६७ २३ ।
पुरद्वेषिन् २६८, ५३ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्कल ३१, ३१ । २५३, ४४	पूजयति १६७, २० ।
पुरध्वंसिन् २६८, ५४ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्ट ३०, ४३ । ३२, ७ ।	पूजयन्ते १६७, २३ ।
पुरनिषूदन २६६, १ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	२५३, ३५ ।	पूजयेत् १६७ २१ ।
पुरन्दर २३६, ४१ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्टि २२४, १७ ।	पूजयेत् १६७, २४ ।
२३७, १८ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्प १४, ४७ । २०५, ३८ ।	पूजयेताम् १६७ २१ ।
पुरन्दरगुरु ४८, २२ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्पक ३६, ४० ।	पूजयेते १६७, २३ ।
पुरन्दरा = (गङ्गा)	पुराणान्त २४१, ३६ ।	२४६, ४६ ।	पूजयेयाताम् १६७, २४ ।
पुरन्दराचार्य ४८, २२ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्पकाल १५, ३४ ।	पूजयेयुः १६७, २१ ।
पुरन्दरामास्य ४८, २२ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्पकेतन २२०, १६ ।	पूजयेरन् १६७, २४ ।
पुरन्दरेज्य ४७, ५६ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्पचाप २२०, १६ ।	पूजित ४७, १६ । १६७,
पुरन्ध्री २०५, २७ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्पदहः १३६, ३ ।	४६ । २०१, ४६ ।
पुरभिद् २६८, ५३ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्पदन्त ५५, ४६ ।	पूजितव्य = (अर्चितव्यः),
पुरमयन २६८, ५५ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	२२४, २२ ।	पूज्य ६ २५ । ४७, १४ ।
पुरमयन २६८, ५६ ।	पुराणान्त २४१, ३६ ।	पुष्पधनुस् २२०, १६ ।	पूत = (पवित्रम्),

पूतकृतायी २३७, २४ ।	पूर्वदेव ५१, ४१ ।	पूर्वाद्धं ७३, १७ ।	पृथु ४५, १३।२२६, ४४।
पूतकृत् २३६, ४३ ।	२०७, १८ ।	पूर्वाषाढ ७, ४५ ।	२३६, २०।२५३, ६५ ।
पूतद्युति ४३, २० ।	पूर्वदेवता ५१, ४१ ।	पूर्वाषाढा ४, ३ । ४, २७ ।	पृथुक १४०, ४२ ।
पूतना २१६, २६ ।	पूर्वदेवतेज्य ५०, ५१ ।	७, ४५ । ६, ११ ।	पृथुरोमन् २७, १६ ।
पूतनाद्वपण २१६, २२ ।	पूर्वदेवपूज्य ५०, ५१ ।	पूर्वास्ति १०७, २१ ।	पृथुल २५३, २६ ।
२६६, १६ ।	पूर्वदेवसचिव ५१, ८ ।	पूर्वास्तमन १०७, २२ ।	पृथुशेखर २०३, ५७ ।
पूतनाद्या २३३, २८ ।	पूर्वदेवाचितपाद ५१, १६ ।	पूर्वाल्ल १२, २८ ।	पृथुश्रवन् २३८, ४८ ।
पूतनासूदन २१६, २२ ।	पूर्वदेवाचिनांघ्रि ५१, ६ ।	१८, १३ ।	पृथ्वी ४५, १३ ।
पूताचिम् १३, ६ ।	पूर्वदेवेजः ५०, ३४ ।	पूर्वतरा २३४, ४ ।	पृथ्वंज ४३, ४० ।
पूका ६, ४४ ।	पूर्वदेवतेज्य ५०, ५१ ।	पूर्वद्युम् १२, २८ ।	पृथ्वीतनय ४४, १६ ।
पूभा ८, २४ ।	पूर्वदुग्ध ११४, १६ ।	पूर्वोत्तराश्रय ८, ५५ ।	पृथ्वीतनूज ४४, १७ ।
पूय २४३, १० ।	पूर्वदन्त १०६, ३७ ।	पूर्वोद्गम १०७, १६ ।	पृथ्वीनामन् ७४, १८ ।
पूरवी २१०, ४३ ।	पूर्वपक्ष १३, ५८ ।	पूर्वोद्गम १०७, १६ ।	पृथ्वीपुत्र ४३, ५७ ।
पूरित ६०, ३३ ।	पूर्वपराश्रितरेखा ६८, २६ ।	पूर्वोन्नत १०६, ४१ ।	पृथ्वीभू ४३, ४० ।
पूरुष २००, ४१ ।	पूर्वपर्वत २०४, २३ ।	पूषजात ५२, ३२ ।	पृथ्वीसूनु ४३, ५७ ।
पूर्ण ४३, २१ । ७४, १३ ।	पूर्वप्रोष्ठपद ८, २४ ।	पूषदेवता ८, ४१ ।	पूदाकु २३६, २० ।
८६, १२ ।	पूर्वप्रोष्ठपदक्षक ८, २४ ।	पूषदेवा ८, ४२ ।	पूक्षि ३५, २५।३५, ३८।
पूर्णकन ४३, २१ ।	पूर्वफलगुभ ६, ४४ ।	पूषदेवत ८, ४२ ।	३६, १६ ।
पूर्णमा २, ४८ ।	पूर्वफाल्गु ६, ४४ ।	पूषदेवत्य ८, ४२ ।	पूक्षिगर्भ २१५, २६ ।
पूर्णमासी २, ४८ ।	पूर्वभाग १३५, ४७ ।	पूषन् १३, १८ ।	पूक्षिपुत्री ३६, २ ।
पूर्णा २, ४६ । ३, १४ ।	पूर्वमीमासा २१२, २६ ।	पूषभ ८, ४२ ।	पूक्षिभद्र २२४, ३४ ।
४३, ४ ।	पूर्वमुनिप्रवच्य २५६, ११ ।	पूषा ४, ४४ । ७, ४५ ।	पूक्षिभृङ्ग २२४, ३४।२३२,
पूर्णाभृता ४३, ५ ।	पूर्वयोनि ६, ४५ ।	८, ४२ । ४५, १३ ।	११ ।
पूर्णाद्युम् ६०, १ ।	पूर्वरात्र १८, १४ ।	२३०, १० ।	पूक्षिभृता २०८, ६ ।
पूर्णाका २, ४६ ।	पूर्वलोक १०७, २१ ।	पूक्षि १५५, ५५ ।	पूक्ष्याकुल २४४, ३६ ।
पूर्णिमा २, २३ । २, ४६ ।	पूर्ववत्सर १६, २७ ।	पूक्ष्य २४६, २५ ।	पूषताम्पति २४४, ३६ ।
३, २४ । २४, १ ।	पूर्वविलम्ब १२१, ३० ।	पूच्छक २५६, ४३ ।	पूषताश्व २४४, ३६ ।
२४, २२ । २४, ५४ ।	पूर्वमूर ५१, ४१ ।	पूच्छा २५६, ५२ ।	पूषत्क २२०, ५३ ।
पूर्णिमान्त ६८, २७ ।	पूर्वसुरेज्य ५०, ३४ ।	पूच्छितनु २५६, ४५ ।	पूषदश्व २४४, ३६ ।
पूर्णिमाप्रतिपत्सधि	पूर्वा २३३, ३६ ।	पूच्छय २५६, ४७ ।	पूष्ट २५६, ४७ ।
११५, ७ ।	२३३, ४३ ।	पूतनासाह् २३६, ४४ ।	पूष्टव्य= (जिज्ञासितः),
पूर्णिमारात्रि ४२, ८ ।	पूर्वाश्रय ८, ४७ ।	पूथक् २०, १८ । ६२, २० ।	पूष्ट २३६, २० ।
पूर्व १२१, १६ ।	पूर्वादर्शन १०७, २१ ।	पूथग्रूप २५३, ४६ ।	पूष्ठोदयराशि २८, ४२ ।
२०७, ३६ ।	पूर्वाद्रि २०४, २३ ।	पूथग्विष २५३, ५० ।	पूष्णि ३२, ७ ।
पूर्वकपाल १०६, २६ ।	पूर्वाप्रोष्ठपदा ८, २५ ।	पूथवी ४५, १३ ।	‘पे’ ५, ८ ।
पूर्वचरित २१३, ३१ ।	पूर्वाप्रोष्ठपाद ८, २५ ।	पूथा २४५, ३ ।	पेचक २३८, २५ ।
पूर्वज ६, ४१ ।	पूर्वाफाल्गुनी ३, ६३ ।	पूथिवी ४५, १३ ।	पेचिकन् २३२, ३० ।
पूर्वतरवत्सर १६, २८ ।	४, २१ । ६, ४५ ।	पूथिवीज ४३, ५७ ।	पेचिल २३२, ३० ।
पूर्वदर्शन १०७, १८ ।	पूर्वाभाद्रपदा ४, ६ ।	पूथिवीननूज ४४, ३१ ।	पेटक ६७, ३३ ।
पूर्वदिवपति २३६, ४३ ।	४, ३१ । ८, २५ ।	पूथिवीप्लव २१८, २३ ।	पेयूष ४२, ३६।२००, ५१।
पूर्वदिक्पाल २३६, ४३ ।	६, १२ । ६, २४ ।	पूथिवीशक्र २२६, २२ ।	पेरा ४५, १३ ।
पूर्वदिङ्निवासिराशि	पूर्वाभाद्रपाद् ८, २६ ।	पूथिवीसम्भव ४४, ३१ ।	पेह ३२, ७ । २१८, २४ ।
२३४, ४६ ।	पूर्वाभाद्रा ८, २६ ।	पूथिवीसुत ४४, १६ ।	पेलव २५३, २२ ।

पेशाल २५५, १६ ।
 पेशी २४३, ४ ।
 पैङ्गल ५२, ६ ।
 पैङ्गुष २१४, १ ।
 पैटव ३८, ३३ ।
 पैत्र ६, ४२ । १७, २७ ।
 पैत्रिक १२४, ३४ ।
 पैथ्य ६, ४२ ।
 पैद्व ३८, ३३ ।
 पैशाच २४२, २६ ।
 पैशाची १३, ६ ।
 'पौ' ५, ८ ।
 पोत १४०, ४२ ।
 पोतक १४०, ४३ ।
 पोतु ४६, ३३ ।
 पोष्य १२१, ३६ ।
 पोष्यवर्ग १२१, ४४ ।
 पोतव ५८, २० ।
 पौर १२१, १६।२२५, १६।
 पौरक १६६, ४१ ।
 पौरन्दर ७, २८ ।
 पौरन्दरी २३३, ४३ ।
 पौरस्त्य २५२, ४२ ।
 पौरुष १२२, १।१४०, १ ।
 पौरुहत ७, २६ ।
 पौरुमास २०१, ३४ ।
 पौरुमासी २, ४६ ।
 पौरुमास्यन्त ११५, ११ ।
 पौर्णमी २, ४६ ।
 पौर्वज ६, ४२ ।
 पौलस्त्य २४६, १ ।
 पौलोमी २३७, २४ ।
 पौष १४, १७।१४, ४७ ।
 पौषपूर्वज १४, ४३ ।
 पौषानुज १४, ५१ ।
 पौषावरज १४, ५१ ।
 पौषी २४, १ ।
 पौष्ण ८, ४३।५१, ५८ ।
 पौष्णभ ८, ४३ ।
 पौष्णी ८, ४३ ।
 प्रकटितबल ३०, ५७ ।
 प्रकथ्य २४६, ४० ।
 प्रकम्पन २४४, ४० ।

प्रकर ६७, ३४ ।
 'प्रकरोति' १७८, ४३ ।
 प्रकर्षक २२०, १८ ।
 प्रकल्पनीय २५१, २ ।
 प्रकल्पित २५०, ४२ ।
 प्रकल्पितव्य २५१, २ ।
 प्रकल्प्य २५१, २ ।
 प्रकार २५४, ३ ।
 प्रकाश ३६, २८।१२६, ३४।
 २५४, ३ ।
 प्रकाशकग्रह ६६, २५ ।
 प्रकीर्ण ३८, १६ ।
 प्रकीर्णक ३८, १७ ।
 प्रकीर्णकेशिन् २३१, १४।
 प्रकीर्तित २४६, २० ।
 प्रकुञ्च ५६, ३५ ।
 'प्रकुञ्चते' १७८, ४३ ।
 प्रकुञ्चने १७८, ४७ ।
 प्रकुर्यात् १७८ ४४ ।
 प्रकुर्याताम् १७८, ४४ ।
 प्रकुर्युः १७८, ४४ ।
 प्रकुर्वते १७८, ४७ ।
 प्रकुर्वन्ति १७८, ४३ ।
 प्रकुर्वति १७८, ४७ ।
 प्रकुर्वीत १७८, ४८ ।
 प्रकुर्वीयाताम् १७८, ४८ ।
 प्रकुर्वीरन् १७८, ४८ ।
 प्रकृष्माण्डी २३१, १५ ।
 प्रकृति ७६, २४।२११, ३१।
 १३६, २८ ।
 प्रकृतिद्वय ८१, ३४ ।
 प्रकृतियुज् ८१, ३४ ।
 प्रकृष्ट २५४, ४५ ।
 प्रकृष्टसार २५५, २८ ।
 प्रक्षीण ४३, १० ।
 प्रक्षेपन २२०, ५३ ।
 प्रक्षेपन २२०, ५३ ।
 प्रक्षेपन २२०, ५२ ।
 प्रखरकरजन्मन् ५३, १६ ।
 प्रख्य २५४, ३ ।
 प्रख्यावाच् ४७, १६ ।
 प्रख्यास् ४७, १४ ।
 प्रगत २५१, ३४ ।

११५, १ ।
 प्रगल्भ २५५, ३४ ।
 प्रगल्भा २३१, १५ ।
 प्रगाढ ३१, ४६ ।
 प्रगे १२, २८ ।
 प्रग्रह ३६, १६ ।
 ११६, ३५ ।
 प्रग्रहण ११६, ३५ ।
 प्रग्रहणमुख ११६, ३५ ।
 'प्रचक्षते' १८४, ३५ ।
 प्रचक्षम् ४७, २० ।
 'प्रचक्षते' १८४, ३५ ।
 प्रचण्डांशु ३३, १६ ।
 प्रचय ६७, ३४ ।
 'प्रचष्टे' १८४, ३४ ।
 प्रचुर २५३, ४४ ।
 प्रचेतस् ८, ११।२०८, २२।
 प्रचेतु २४३, ३० ।
 प्रजनन २००, २५ ।
 प्रजनुक २२४, ६ ।
 प्रजल्पनीय=(प्रणिगदनीयः)
 प्रजल्पित २४६, २० ।
 प्रजल्पितव्य=(प्रणिग-
 दितव्यः)
 प्रजल्प्य=(प्रणिगह्यः)
 प्रजा ४५, ३८ ।
 १२२, ४६ ।
 प्रजात २००, २५ ।
 प्रजातक २२४, ६ ।
 २००, २५ ।
 प्रजाता १४०, २६ ।
 प्रजाप २२६, २२ ।
 प्रजापति ५, ५३।६, ४४।
 १६, ५४।३३, १६ ।
 २०७, २४।२०७, ३६ ।
 २२६, २२ ।
 प्रजापतिदेवत ५, ५३ ।
 'प्रजायते' १७६, ५४ ।
 प्रजायन्ते १७६, ५४ ।
 प्रजायेत १७६, ५४ ।
 प्रजायेते १७६, ५४ ।
 प्रजायेयाताम् १७६, ५५ ।

प्रजायेरन् १७६, ५५ ।
 प्रजेस्वर २२६, २३ ।
 प्रज्ञ २५५, ४१ ।
 प्रणमतः १६५, ३२ ।
 प्रणमति १६५, ३२ ।
 प्रणमन्ति १६५, ३२ ।
 प्रणमेतु १६५, ३३ ।
 प्रणमेताम् १६५, ३३ ।
 प्रणमेयुः १६५, ३३ ।
 प्रण=(प्रीःयादिः)
 प्रणयिन् ३५, ३ ।
 प्रणयिनी २०५, २३ ।
 प्रणव २११, ४ ।
 'प्रणिगदतः' १८३, १६ ।
 प्रणिगदति १८३, १६ ।
 प्रणिगदन्ति १८३, १६ ।
 प्रणिगदित २४६, २० ।
 'प्रणिगदेतु' १८३, २० ।
 प्रणिगदेताम् १८३, २० ।
 प्रणिगदेयुः १८३, २० ।
 प्रणिघ्न ६०, ३३ ।
 प्रणिहृत्य=(गुणयित्वा)
 प्रतन २१२, ४७ ।
 प्रताप १२२, १ ।
 प्रतापनिधि ३३, ५८ ।
 प्रतिकाश २५४, ३ ।
 प्रतिकूल २५२, ३६ ।
 प्रतिकृष्ट २५४, ३६ ।
 प्रतिदान २४८, २६ ।
 प्रतिदिवन् ३३, १६ ।
 प्रतिपक्ष २००, १३ ।
 प्रतिपद् २, २८ । १२२, ५३ ।
 प्रतिपदा २, १८ । २, २८ ।
 प्रतिपदन्त ११५, १५ ।
 प्रतिपदगम ११५, १५ ।
 प्रतिपन्न २५०, १ ।
 प्रतिग्राह २५०, ६ ।
 प्रतिभा १२२, ५४ ।
 प्रतिभान्वित २५५, ३४ ।
 प्रतिभामुख २५५, ३४ ।
 प्रतिम २५४, ४ ।
 प्रतिरूपिणी ३५, ३२ ।
 प्रतिरोधक ३७, ३६ ।

प्रतिलोमन् २५२, ३६ ।
प्रतिवासर= (प्रतिदिनम्)
प्रतिषेध २५४, २३ ।
प्रतिष्ठा ७५, ५ । २११,
२५ । १२४, ५१ ।
प्रतिष्ठित १४६, ४५ ।
प्रतिसञ्चार १८, ११ ।
प्रतिसर्ग १८ ११ । २१२,
४८ ।
प्रतिहार २४८, २७ ।
प्रतीक २११, १३ ।
प्रतीकाश २५४, ४ ।
प्रतीची २३४, ४ ।
प्रतीचीदर्शन १०७, २७ ।
प्रतीचीन २३४, २५ ।
प्रतीचीलोप १०७, ३२ ।
प्रतीचीश २४३, ३० ।
प्रतीच्यदर्शन १०७, ३३ ।
प्रतीच्यस्त १०७, ३३ ।
प्रतीच्यस्तमन १०७, ३३ ।
प्रतीच्यावस २३४, ५२ ।
प्रतीच्युदय १०७, २७ ।
प्रतीच्युद्गम १०७, २७ ।
प्रतीन २५०, २ ।
प्रतीष २५२, ३६ ।
प्रतीषदर्शिनी २६, २६ ।
२०४, ५५ ।
प्रतन २१२, ४७ ।
प्रत्यक् २३४, ४ ।
प्रत्यक्कपाल १०६, २८ ।
प्रत्यक्कुञ्ज १०८, २ ।
प्रत्यक्क्षितिज १०८, २ ।
प्रत्यग्दर्शन १०७, ३४ ।
प्रत्यगस्त १०७, ३४ ।
प्रत्यगस्तमन १०७, ३४ ।
प्रत्यगाशापति २४३, ३० ।
प्रत्यगुदय १०७, २८ ।
प्रत्यगुद्गम १०७, २८ ।
प्रत्यगुन्नत १०६, ४२ ।
प्रत्यग्दर्शन १०७, २६ ।
प्रत्यगुद्गग्रह ११४, १७ ।
प्रत्यग्भव २३४, २५ ।
प्रत्यग्लोप १०७, ३५ ।

प्रत्यङ्गुत १०६, ३८ ।
प्रत्यनीक २०१, १३ ।
प्रत्यरि ६, ३६ । ६, ३६ ।
१३५, ६ ।
प्रत्ययिन् १२३, १५ ।
२०१, २३ ।
प्रत्यवसान २००, ५५ ।
प्रत्यवस्थात् २०१, १३ ।
प्रत्युत्पन्नमति २५५, ३८ ।
प्रत्युष १२, २६ । १८, ३५ ।
२०६, ५५ ।
प्रत्युषस् १२, २८ ।
प्रत्युषाडम्बर ३४, २६ ।
प्रत्युषाण्ड ३३, १६ ।
प्रत्येतव्य २५०, ६ ।
'प्रयते' १८५, २४ ।
प्रयन २०२, २७ ।
'प्रयन्ते' १८५, २४ ।
प्रथम २५, ३५ । १२१, २३ ।
प्रथमदेव ५१, ४१ ।
प्रथमदेवगुह ५१, ६ ।
प्रथमदेवता ५१, ४२ । २०७,
१६ ।
प्रथमदेवपुरोधस् ५१, १६ ।
प्रथमदेवार्च्य ५०, ५२ ।
प्रथमदेवतवन्दितपाद ५१,
२३ ।
प्रथमम ५, ३२ ।
प्रथमलग्न १२१, ३० ।
प्रथमशीघ्रकेन्द्र १०६, ६ ।
प्रथमशीघ्रफलाढ्य १०६,
१२ ।
प्रथमसुर ५१, ४२ ।
प्रथमसुरनुत ५१, १० ।
प्रथमसुरपूज्य ५१, १० ।
प्रथमसुरेज्य ५०, ५२ ।
प्रथमा २, २८ । ८४, ४० ।
प्रथमांशक २६, १३ ।
'प्रथयतः' १८५, २० ।
प्रथयति १८५, २० ।
प्रथयन्ति १८५, २० ।
प्रथयेत् १८५, २१ ।
प्रथयेताम् १८५, २१ ।

प्रथयेयुः १८५, २१ ।
प्रथेत १८५, २४ ।
प्रथेत १८५, २४ ।
प्रथेयाताम् १८५, २५ ।
प्रथेरन् १८५, २५ ।
प्रदत्त २५१, २८ ।
प्रदर २२०, ५३ ।
प्रदर्शित २५१, ४२ ।
प्रदिश २३३, ३८ ।
प्रविष्ट २४६, २१ । २५१,
४२ ।
प्रदृष्ट १४५, १७ । १४७,
४७ ।
प्रदेय २५१, ३४ ।
प्रदेशन= (हस्तभागविशेषः)
प्रदेशनी २१०, १६ ।
प्रदेशिनी २१०, १७ ।
प्रदोष १३, २५ ।
प्रद्युम्न २२७, १२ ।
प्रद्युम्नजननी २२५, ८ ।
प्रद्युम्नस्नुषा २२७, २३ ।
प्रद्योतन ३३, २० ।
प्रघन १२४, ६ ।
प्रधान २५४, ५५ ।
प्रधानघातु १४०, १ ।
प्रधानन २४४, ४० ।
प्रपा १३८, ४३ ।
प्रपातिन् २०३, ५७ ।
प्रपितामह २०७, ३६ । २१५,
२७ ।
प्रपीडित १२६, २४ ।
प्रपुष्ट २५३, ३५ ।
प्रपूज्य २०७, ४० ।
प्रबन्ध १२२, ५४ ।
प्रबल २२४, २२ ।
प्रबुद्ध २५५, ४४ ।
प्रबोधनीय= (प्रबोधितव्यः),
प्रबोधिन्येकादशी २३, १६ ।
प्रबोधितव्य= (प्रबोधनीयः),
प्रबोध्य= (प्रबोधनीयः)
प्रभञ्जन २४४, ४० ।
प्रभव १६, ५३ । १२२, ५४ ।
२००, २५ ।

प्रभा २५, २८ । ३६, २४ ।
२३१, १५ । १०५, ६ ।
प्रभाकर ३३, २० ।
प्रभाज ५२, ६ ।
प्रभाणापति ३३, ३८ ।
प्रभात १२, २६ ।
प्रभापति ३३, २० ।
प्रभाप्रभु ३३, २० ।
प्रभाभतृ ३३, २१ ।
प्रभाभू ५२, ६ ।
प्रभाव १२२, १ ।
प्रभावती २०८, ५६ ।
प्रभावप्रसू ३५, २८ ।
प्रभास २०६, ५५ । २०७, ३ ।
प्रभासुत ५२, ३२ ।
प्रभु ३५, १६ । २०७, ४० ।
प्रभूत २५३, ४५ ।
प्रमथ २३०, ३२ ।
प्रमथाधिप २२८, १ । २३२,
११ ।
प्रमद ३१, ३६ । १२२, ३२ ।
प्रमदवन १६६, ४३ ।
प्रमदा २६, १७ । २०५, १० ।
प्रमर्दन २१६, ४ ।
प्रमाण ५८, १६ । २५४, ११ ।
प्रमाणपटु २५६, ८ ।
प्रमाणरहितायुष् १४१, ३५ ।
प्रमात्य ५४, ५२ ।
प्रमाथिन् १६, ५८ ।
प्रमादिन् १७, ६ ।
प्रमित २५०, २ । २५४, ११ ।
प्रमिति ५८, १६ ।
प्रमीला २२६, ५ । १३६, ४१ ।
प्रमुल २५४, ५५ ।
प्रमुदित १२६, २३ ।
प्रमोद १६, ५४ । ३१, ३६ ।
१२२, ३३ ।
प्रमोदित २४६, १ ।
प्रयाग २०१, २४ । २३६, ४४ ।
प्रयाण २५१, १६ । १३७,
१० ।
प्रयाणक २५१, १६ । १३७,
१० ।

प्रयात २५१, १४ ।
 'प्रयातः' १८१, ३६ ।
 प्रयातात् १८१, ४२ ।
 प्रयाताम् १८१, ४२ ।
 प्रयाति १८१, ३६ ।
 प्रयातु १८१, ४१ ।
 प्रयान्ति १८१, ३६ ।
 प्रयान्तु १८१, ४२ ।
 प्रयायात् १८१, ४४ ।
 प्रयायाताम् १८१, ४४ ।
 प्रयायुः १८१, ४४ ।
 प्रयुक्त ६०, ७।१४६, २६ ।
 प्रयुत ७३, १।७३, ६।६०, ८।
 प्रयोग=(निदर्शनं अनुष्ठानं
 वा),
 प्रयोजन १३३, २६ ।
 प्रयोजनीय ६१, ३१ ।
 प्रयोजित=(संयोजितः)
 प्रयोजितव्य ६१, ३२ ।
 प्रयोज्य ६०, ८। ६१, ३ ।
 प्रलपन=(प्रकथनम्),
 प्रलपनीय=(प्रकथनीयः)
 प्रलपित=(प्रजल्पित)
 प्रलपितव्य=(प्रजल्पितव्यः)
 प्रलप्य=(प्रजल्प्य)
 प्रलम्बघ्न २२५, १६।२६६,
 २८ ।
 प्रलम्बभिद् २२५, २० ।
 २६६, २८ ।
 प्रलय १८, ११। १२४, ६ ।
 प्रलापिन् २२५, २० ।
 'प्रवदतः' १८३, ३४ ।
 प्रवदति १८३, ३४ ।
 प्रवदन्ति १८३, ३४ ।
 प्रवदेत् १८३, ३६ ।
 प्रवदेताम् १८३, ३६ ।
 प्रवदेयुः १८३, ३६ ।
 प्रवर २५४, ४६ ।
 प्रवरमतिव्युतपौरिक २५६,
 ३० ।
 प्रवरवाहन १६८, ३५ ।
 प्रवर्य २३६, ४६ ।
 प्रवर्द्धमान ६५३ ।

प्रवर्द्ध २५४, ४६ ।
 प्रवर्हण २५४, ४६ ।
 प्रवह २४४, ४० । २४५,
 ७ ।
 प्रवाल=(मू) गेतिनाम्ना
 प्रसिद्धः)
 प्रवास=(भवस्थाविशेषः)
 प्रवाहिक २४२, २६ ।
 प्रविचार्य=(संविचारणीयः)
 प्रविदारण १२४, २० ।
 प्रविलोकनयुत १४६, ५ ।
 प्रविलोकित १४५, १८ ।
 'प्रविशतः' १७६, १५ ।
 प्रविशति १७६, १५ ।
 प्रविशन्ति १७६, १५ ।
 प्रविशेत् १७६, १६ ।
 प्रविशेताम् १७६, १६ ।
 प्रविशेयुः १७६, १६ ।
 प्रविसर १२, ३० ।
 प्रवीण २५५, २६ ।
 प्रवेष्ट २१३, ५० ।
 प्रवेष्टपानीयरुहार्दन १३६,
 १६ ।
 प्रवेष्टपीडा १३६, १७ ।
 १३६, ३३ ।
 प्रवेष्टोत्पलसंग्रह १३६,
 १७ ।
 प्रव्याल ४३, ४० ।
 प्रवाल १५, ४८ ।
 प्रशस्त ३०, १५ । ३१,
 २४ । १३३, २४ ।
 प्रशान्त ४७, २० ।
 प्रशान्ताचिस् २४०, १६ ।
 प्रश्न २५६, ४२ ।
 प्रश्नकर्तृ २५६, ४३ ।
 प्रश्नलग्न २५६, ४५ ।
 प्रश्नार्थवादिन् २५६, २४
 प्रष्टव्य २५६, ४७ ।
 प्रष्ट २५६, ४४ ।
 प्रष्ट २५४, ४६ ।
 प्रसक्त=(आसक्तः)
 प्रसन्न=हर्षितः)
 प्रसन्ना २४४, २२ ।

प्रसमीक्षित १४५, १८ ।
 प्रसमीक्षितदेह १४६, ५ ।
 प्रसमीक्ष्य=(संदृष्ट्वा ।)
 प्रसर १०१, ८ ।
 प्रसरण १३७, १० ।
 प्रसव १५, ४८।२००, २५।
 प्रसववती १४०, २६ ।
 प्रसववतीक्वाथ १३४, २।
 प्रसववतीस्नान १३४, १ ।
 प्रसादन १३८, १८ ।
 प्रसारिणी २११, ३८ ।
 प्रसाध्य ११८, ३ ।
 प्रसीदिका १६६, ४६ ।
 प्रसू १२२, १७। २२५, ३।
 प्रसूत २००, २५ ।
 प्रसूता १४०, २६ ।
 प्रसूतापव्य १३४, २ ।
 प्रसूतास्नान १३४, १ ।
 प्रसूति ४५, ३८।१२२, ५४।
 २००, २५ ।
 प्रसूतिका १४०, २६ ।
 प्रसूतिज ३१, ४६ ।
 प्रसूतिभवन १४०, ३३ ।
 प्रसून २२१, ८ ।
 प्रसूनक २२१, ८ ।
 प्रसूनाशनि २००, १८ ।
 प्रसूनासम २२०, १८ ।
 'प्रसूयते' १८०, ६ ।
 प्रसूयन्ते १८०, ६ ।
 प्रसूयेत १८०, ६ ।
 प्रसूयेते १८०, ६ ।
 प्रसूयेते १८०, ६ ।
 प्रसूयेते १८०, ६ ।
 प्रसूयेताताम् १८०, १० ।
 प्रसूयेरन् १८०, १० ।
 प्रसूत ६३, ८ ।
 प्रसूति १३१, १२ ।
 प्रस्तर १३६, ४० ।
 प्रस्तरघूर्ण १३६, १६ ।
 प्रस्तोतु ४६, ३४ ।
 प्रस्थ ६२, १६ ।
 प्रस्थमान ५८, २६ ।
 प्रस्थवत् २०४, १ ।
 प्रस्थातु=(प्रस्थानकर्ता),

प्रस्थान १२५, १८।१३७,
 १० ।
 प्रसवण २१६, ४६ ।
 प्रहर १३, ४५ ।
 प्रहरण २४४, ३५ ।
 प्रहर्षण ४५, ५७ ।
 प्रहर्षुल ४५, ५७ ।
 प्रहस २२८, १ ।
 प्रह्लाद २१६, ३२ ।
 प्रांशु २५३, २७ ।
 प्राक् १२१, १५।२३३, ४३।
 प्राक्कपाल १०६, २६ ।
 प्राक्कुज १२१, २३।१०७,
 ४४ ।
 प्राक्जितिज १२१, २७ ।
 १०७, ४४ ।
 प्राक्तन २५६, १ ।
 प्राक्तनजातकज २५६, २८।
 प्राक्तनाचार्यवर्ग्य=(प्रा-
 चीनज्योतिर्विद्),
 प्राक्पक्ष १३, ५८ ।
 प्राक्पर्वत २०४, २४ ।
 प्राक्फाल्गुनी=(पूर्वाफा-
 ल्गुनी),
 प्राक्फाल्गुनीसुत ४८, २३।
 प्राक्फाल्गुनेय ४७, ५७ ।
 प्राक्सुर ५१, ४३ ।
 प्राक्सुरवन्द्य ५०, ३५ ।
 प्राक्सुरेज्य ५०, १५ ।
 प्राकाम्य २३०, २८ ।
 प्राग्दर्शन १०७, १६ ।
 प्राग्दग्ग्रह ११४, १६ ।
 प्राग्देव ५१, ४२ ।
 प्राग्देवता ५१, ४२ ।
 प्राग्देवतापूजितपादपक्ष-क
 ५१, २४ ।
 प्राग्देवताराजसुपूजिताधि
 ५१, २५ ।
 प्राग्देवताचिंतांघ्रि ५१, १०।
 प्राग्देवतावन्दित ५१, ११ ।
 प्राग्देवतावन्द्य ५०, ५२ ।
 प्राग्देवतेज्य ५०, ३५ ।
 प्राग्देवपूज्य ५०, ३५ ।

प्राग्देववन्दित ५०, ५३ ।	३१ । २०६, ४६ ।	‘प्राथयतः’ १८५, २६ ।	प्रारभावहे १६४, ३१ ।
प्राग्देवाचार्य्य ५०, ३६ ।	प्राजितृ ३६, ३८ ।	प्राथयति १८५, २० ।	प्रारभे १६४, ३१ ।
प्राग्देवेज्य ५०, १६ ।	प्राजेश ५, ५३ ।	प्राथयन्ति १८५, २० ।	प्रारभेत १६४, ३४ ।
प्राग्देवतपुरोहित ५१, १७ ।	प्राज्ञ २५५, ४१ ।	प्राथयेत् १८५, २२ ।	प्रारभेते १६४, २८ ।
प्राग्देवताचित ५०, ५३ ।	प्राज्य २५३, ४५ ।	प्राथयेताम् १८५, २२ ।	प्रारभेये १६४, ३१ ।
प्राग्देवताच्य ५०, ३६ ।	प्राण ११, ४४ । ११, ४७ ।	प्राथयेयुः १८५, २२ ।	प्रारभेयाताम् १६४, ३४ ।
प्राग्देवतेज्य ५०, ३६ ।	१२, ५२ । १२१, ५० ।	प्रादेशन=(हस्तविभागः),	प्रारभेरन् १६४, ३४ ।
प्राग्भव २३४, २० ।	२०७, ४० ।	प्रान्त्य १२५, १८ ।	प्राथित २५७, ३८ ।
प्राग्भाग २३३, ४४ ।	प्राणद २०७, ४० ।	प्रापण ६०, ५ ।	प्रालेय १५, ४६ । ४२,
प्राग्भाद्र ८, २६ ।	प्राणदशा १४४, ३६ ।	प्रापणिक २४७, ४६ ।	२२ ।
प्राघ २५४, ४७ ।	प्राणनाथ ३५, ३ ।	प्रापणीय ६२, ३५ ।	प्रालेयकिरण ४१, २८ ।
प्राग्रहर २५४ ४७ ।	प्राणप ३५, ४ ।	प्राप्य २५१, ४१ ।	प्रालेयभानव ४६, ३१ ।
प्राग्र २५४, ४७ ।	प्राणपद ५५, २७ ।	प्राप्त ६१, ७ । ६२ ३३ ।	प्रालेयभानु ४०, ४५ ।
प्राग्लग्न १२१, २३ ।	प्राणपाल ३५, ४ ।	प्राप्तदोष २५४, १४ ।	प्रालेयभानुज ४६, ३१ ।
प्राग्लोप १०७, २३ ।	प्राणपालक ३५, ४ ।	प्राप्तरूप २५५, ४८ ।	प्रालेयभाम् ३६, ३७ ।
प्राग्विलग्न १२१, २७ ।	प्राणप्रधान ३१, ७ ।	प्राप्तवीर्य ३०, ५२ ।	प्रालेयमरीचि ४१, २८ ।
प्राङ् नत १०६, ३७ ।	प्राणभाज् ३०, ४५ ।	प्राप्तव्य ६२, ३५ ।	प्रालेयगमि ४०, ४५ ।
प्रागदर्शन १०७, २२ ।	प्राणभास्वत् २१८, २५ ।	प्राप्ति ६०, ४ । २३०,	प्रालेयगमिसुत ४६, ४५ ।
प्रागपर ६८, २६ ।	प्राणभृत् २००, ३३ ।	२८ । ६३, ६१ ।	प्रालेयांशु ३६, ३८ ।
प्रागस्त १०७, २२ ।	प्राणभाज् २००, २३ ।	‘प्राप्नुतः’ १८२, ४५ ।	प्रावृडत्यय १५, ४६ ।
प्रागस्तमन १०७, २२ ।	प्राणभृत् २००, २३ ।	प्राप्नुते १८२, ४२ ।	प्रावृष् १५, २६ । १५,
प्रागुदय १०७, १६ ।	प्राणवत् ३०, ४६ ।	प्राप्नुयात् १८२, ४७ ।	४२ ।
प्रागुद्गम १०७, १६ ।	प्राणवजित ३१, २० ।	प्राप्नुयाताम् १८२, ४७ ।	प्रावृषा १५, ४२ ।
प्रागुन्नत १०६, ४१ ।	प्राणवह २४५, ६ ।	प्राप्नुयुः १८२, ४७ ।	प्रावृषिज २४५, ४० ।
प्राङ्क् २३३, ४३ ।	प्राणवियोग २६१, ३५ ।	प्राप्नुवन्ति १८२, ४५ ।	प्राशन १३४, १३ ।
प्राची २३३, ४४ ।	प्राणसम ३५, ४ ।	प्राप्नोति १८२, ४५ ।	प्राशिनक २५६, ४४ ।
प्राचीदर्शन १०७, २० ।	प्राणसमा २०५, २३ ।	प्राप्नते १८२, ४२ ।	प्रासाद १३८, १८ ।
प्राचीन २३४, १६ । २५६,	प्राणहृत् ५५, २० ।	प्राप्नोते १८२, ४३ ।	प्रास्थित २१४, ५५ ।
१ ।	प्राणाधिक्य ३१, ३ ।	प्राप्नोत १८२, ४३ ।	प्राह्ण १२, ३० ।
प्राचीनतिलक ४१, २८ ।	प्राणाधिनाथ ३५, ५ ।	प्राप्नोयाताम् १८२, ४३ ।	प्रिय ३५, ५ । ३५, २८ ।
प्राचीनबहि २३६, ४४ ।	प्राणिन् ३०, ४३ । २००,	प्राप्नोवीरन् १८२, ४३ ।	३६, ५२ । १२२, १८ ।
प्राचीपति २३६, ४५ ।	३३ ।	प्राप्य ६२, ३५ । १४७, ४ ।	२२६, ३ ।
प्राचीलोप १०७, २३ ।	प्राणेश ३५, ५ ।	प्राबल्य ३०, ५८ ।	प्रियङ्गु २०२, ६ ।
प्राचेतस् ८, ११ ।	प्राणेशा २०५, २४ ।	प्राभाकरि, ५२, ३२ ।	प्रियतम २२८, २७ ।
प्राचेतस ८, ११ ।	प्राणेश्वर ३५, ५ ।	प्राभेय ५२, १० ।	प्रियतमा १२३, ४४ ।
प्राच्यदर्शन १०७, २३ ।	प्राणेश्वरी २०५, २४ ।	प्रामाज्य ४४, ५३ ।	प्रिया २०५, २४ । २०८,
प्राच्यस्त १०७, २३ ।	प्राणोपपन्न ३०, ५५ ।	प्रामित्य ४४, ५३ ।	१३ ।
प्राच्यस्तमन १०७, २४ ।	प्राण्यङ्ग २१४, ३७ ।	प्रामीत्य ४४ ५३ ।	प्रीति ३, ३६ । ६, ६३ ।
प्राच्यांवास २३४, ५० ।	प्रातर् १२, ३० ।	‘प्रारभते’ १६४, २८ ।	१२२, १८ । १३१, १३ ।
प्राच्युदय १०७, २० ।	प्रातःकालीनदिनगण ६८,	प्रारभन्ते १६४, २८ ।	२११, ३८ ।
प्राच्युद्गम १०७, २० ।	१६ ।	प्रारभन्ते १६४, ३१ ।	प्रेक्षण २१३, ५६ ।
प्राञ् = (प्रश्नकर्ता),	प्रातःकालीनमध्यमग्रह	प्रारभसे १६४, ३० ।	‘प्रेक्षते’ १८८, १६ ।
प्राजापत्य ५, ५३ । ६८,	१००, ३२ ।	प्रारभामहे १६४, ३२ ।	प्रेक्षन्ते १८८, २० ।

प्रेक्षा १२२, ४६ ।
 'प्रेक्षेत' १८८, २१ ।
 प्रेक्षेते १८८, २० ।
 प्रेक्षेयाताम् १८८, २२ ।
 प्रेक्षेरन् १८८, २२ ।
 प्रेक्ष्य १४८, १ ।
 प्रेतपति २४१, ३६ ।
 प्रेतपुरीश ५२, ६४ ।
 प्रेतपुरीशज ५५, २३ ।
 प्रेतपुरीशसूनु ५५, २३ ।
 प्रेतराज् २४१, ३७ ।
 प्रेमवती २०५, २४ ।
 प्रेयस् ३५, ५ ।
 प्रेयसी २०५, २४ ।
 प्रेष्ठ ३५, ६ ।
 प्रेष्ठा २०५, २५ ।
 प्रेष्य १२१, ५० ।
 प्रोक्त २४६, २१ ।
 'प्रोचतुः' १८३, ५५ ।
 प्रोचुः १८३, ५५ ।
 प्रोजिभत ६२, १६ ।
 प्रोत ३७, ५७ ।
 प्रोधिन् ३८, १७ ।
 प्रोवाच १८३, ५५ ।
 प्रोष्ठपद् ८, २७ ।
 प्रोष्ठपद ८, २६ ।
 प्रोष्ठिन् २७, १० ।
 प्रौढ २५५, ३७ ।
 प्रौढपाथोधि ४१, ४६ ।
 प्रौढपाथोधिपुत्र ४१, ४६ ।
 प्रौढा (अवस्था विशेष)
 प्रौष्ठ १४, ३४ ।
 प्रौष्ठपद १४, ३४ ।
 प्रौष्ठपदा ८, २७ ।
 प्रौष्ठपदी २२, ३० ।
 प्रौष्ठपाद् ८, २७ ।
 प्लव १७, ४ ।
 प्लवग ३२, २८ ।
 प्लवङ्ग १७, ७ ।
 प्लाविन् २२, १८ ।
 प्लोटो ३१, ५८ । ५५, ४२ ।
 प्लात २००, ५५ ।

'फ' ५, १२ ।
 फटिन् २२३, ४४ ।
 फणकर २२३, ४५ ।
 फणधर २२३, ४५ ।
 फणधरधर २२८, २७ ।
 फणभृत् (त्) ६, ३२ ।
 २२३, ४५ ।
 फणवत् (भृत्) २२३, ४५ ।
 फणाकर २२३, ४६ ।
 फणाधर २२३, ४६ ।
 फणाभृत् (त्) २२३, ४६ ।
 फणावत् (भृत्) २२३, ४७ ।
 फणिन् ६, ३२ ।
 २२३, ४७ ।
 फणिनामधिप ५४, २२ ।
 फणिनामधीश्वर ५४, २७ ।
 फणिनायक ५४, १५ ।
 फणिप ५३, ४८ ।
 फणिपति ५४, ४ ।
 फणिप्रिय २४४, ४१ ।
 फणीन्द्र ५३, ४६ ।
 फणीश ५३, ४६ ।
 फणीश्वर ५४, ४ ।
 फल १६१, २८ । ६१, ६ ।
 ६२, १० । ६५, ४२ ।
 १२५, ६ ।
 फलक ११२, १३ ।
 'फलतः' १६१, ३१ ।
 फलति १६१, ३१ ।
 फलन्ति १६१, ३१ ।
 फलद १३८, ४ ।
 फलपाककाल १४४, ४३ ।
 फलागम १२५, ११ ।
 फलिक २०४, १ ।
 फलित २५७, १६ ।
 फलितज्ञ २५६, २१ ।
 फलितागमबोधवृद्ध
 २५६, २६ ।
 फलेत् १६१, ३१ ।
 फलेताम् १६१, ३२ ।
 फलेयुः १६१, ३२ ।

फलेश २५, ६ ।
 फलोदय १६८, ७ ।
 फल्गुन १४, ५३ ।
 फल्गुनोड १४, ५४ ।
 फल्गुनाल १४, ५४ ।
 फल्गुयुग्मा ८, ६१ ।
 फालित २०३, ६ ।
 फाल २२५, ५० ।
 फाल्गुन १४, १८ ।
 फाल्गुनपूर्वज १४, ५१ ।
 फाल्गुनानुज १४, २० ।
 फाल्गुनिक १४, ५४ ।
 फाल्गुनी ६, ४५ ।
 २४, ३७ । ४७, ५७ ।
 फाल्गुनीभव ४७, ५७ ।
 फुल्ल २२१, ८ ।
 फुल्लरीक २२३, ४७ ।

ब—

ब २७, ४ ।
 बक २२८, १ ।
 बदर २०२, ४६ ।
 बदरा २०२, ४६ ।
 बदरी २०२, ४६ ।
 बदरीवासा २३१, १५ ।
 बन्दक २४६, १४ ।
 बन्ध २२४, १०१४७, १४ ।
 १२३, ५८ ।
 बन्धक २१७, ४६ ।
 बन्धन १२५, १८ ।
 बन्धाकि २०४, १ ।
 बन्धु १५४, ५६ । २२०,
 १८ । १२२, १८ ।
 बन्धुर २५५, २१ ।
 बप्प २२४, ५५ ।
 बभ्रु २१५, २७।२२४, ३५ ।
 २२८, १ ।
 बहि २३६, २० ।
 बहिःशुष्मन् २३६, २० ।
 बहिष्ण २३३, २४ ।
 बहिष्णवाहन २३३, ७ ।
 बहिष्णवा २३१, १५ ।
 बहिन् २३६, २१।२३४, २४।

बहिष्णोतिस् २३६, २२ ।
 बहिर्मुख ४८, ५८। १६७,
 ४६ ।
 बहिर्मुखवन्दिताग्नि =
 (बृहस्पतिः)
 बहिवदन १६७, ४६ ।
 बहिरास्य १६७, ४६ ।
 बहिष्क २३८, २१ ।
 बहिस्थ २३६, २१ ।
 बहिस् २३६, ३०। १२२,
 १८ ।
 बल ३०, ४०। २४२, २८।
 २२४, १०।१४०, २।२२४,
 २२।२२५, २१।१२१।५०।
 बलदीप्त ३०, ५२ ।
 बलदेव २२५, २१ ।
 बलदेवभगिनी २३१, १६ ।
 बलदेवमातृ २२५, ३६ ।
 बलदेवस्वसृ २३१, १६ ।
 बलदेवाग्रजा २२५, ४२ ।
 बलनिषूदन २३६, ४५ ।
 बन्प्रधान ३१, ७ ।
 बलभद्र २२५, २१ ।
 बलभाज ३०, ४६ ।
 बलभिद् २०६, ५१ ।
 बलमुक्त ३१, १७ ।
 बलराम २२५, २१ ।
 बलरिपु २३६, ४५ ।
 बलवत् ३०, ४६ ।
 बलवर्जित ३१, २० ।
 बलशालिन् ३०, ५३ ।
 बलस्थ ३०, ४७ ।
 बलहन् २३६, ४५ ।
 बला ४५, १४ ।
 बलाकुमार ४४, १७ ।
 बलाङ्क १५, ३५ ।
 बलाङ्कक १५, ३५ ।
 बलाङ्ग १५, ३५ ।
 बलाज ४३, ४० ।
 बलाट—(भूचरः)
 बलाधिक्य ३१, ४ ।
 बलानुज २२४, ३५ ।
 बलाराति २३६, ४६ ।

बलारातिगुरु ४८, २४ ।
बलासव ४३, ५७ ।
बलाहक २२२, ४६ ।
बलि २१६, २६ ।
बलिगुरु ५०, १६ ।
बलिध्वंसिन् २१५, २७ ।
बलिन् ३०, ५३ । २२५, २१ ।
२३१, ४६ ।
बलिन्दम २१६, ४ ।
बलिपर्वन् २३, ६ ।
बलिपुरोहित ५०, ५३ ।
बलिपूजित ५०, ३७ ।
बलिपूज्य ५०, १६ ।
बलिपूज्यपाद ५०, ५३ ।
बलिबन्धन २१६, २३ ।
बलिमंत्रिन् ५०, १६ ।
बलिमहित ५०, ४० ।
बलिराज २३, ११ ।
बलिराज्योत्सव २३, ७ ।
बलिबन्धित ५०, ३७ ।
बलिबन्ध ५०, १७ ।
बलिवेदमन् २२३, २ ।
बलिधैरिन् २१५, २८ ।
बलिष्ठ ३०, ५८ ।
बलिसचिव ५०, ३७ ।
बलिसम्पन् २२३, २११२२, ४० ।
बलीज्य ५०, ३ ।
बलीयस् ३१, १ ।
बलीवर्द २५, ४२ । २३०, ४८ ।
बलीवर्दक २५, ४२ ।
बले.पुरोधस् ५०, ३८ ।
बलेशोडु ७, ६१ ।
बलोज्ज्वल ३१, १८ ।
बलोत्कट ३१, ४ ।
बलोत्कर्ष ३१, ४ ।
बलोद्भक्त ३१, १८ ।
बलोदार ३०, ५३ ।
बलोपपन्न ३०, ५५ ।
बल्यमात्य ५०, १७ ।
बव १०, ४८ ।
बस्त २५, ३३ ।

बस्ति २८, २ ।
बहल २३६, २२ ।
बहु २५३, ४५ ।
बहुज २५६, २ ।
बहुधान्य १६, ५७ ।
बहुपुत्री २३१, १६ ।
बहुफलसर्पः (नागविशेषः)
बहुबल २३१, ४६ ।
बहुभुजा २३१, १६ ।
बहुरन्नाद २४०, ५३ ।
बहुरूप २०७, ४० । २१६, ४ । २२८, १२५३, ५० ।
बहुरेतस् २०७, ४० ।
बहुल २३८, २२ । २५३, ४५ ।
बहुलग्नीव २३३, २४ ।
बहुलपक्ष १४, ४ ।
बहुलमुखा २, ५६ ।
बहुला ५, ४४ ।
बहुलेतरपक्ष १३, ५८ ।
बहुविध २५३, ५० ।
बहुशृङ्ग २१६, ५ ।
बहुसोवर्ण २०६, ४७ ।
'बा'
बाडव १३४, ५४ ।
बाड २५२, ११ ।
बाण १३७, १२१२१६, २६ ।
११५, २३१ । २२०, ५३ ।
२३६, ४५ ।
बाणजित् २१६, २३ ।
२२४, ३५ ।
बाणमार्ग ३०, ५ ।
बाणारि २२७, २० ।
बाणासन २६, ५० ।
२०३, ४१ ।
बाणासुरसुता २२७, २३ ।
बादर २०२, ५३ ।
बादरदन्तधावन २४, ३४ ।
बादरायणायुष् १४१, ५५ ।
बाधक १२६, १६ ।
बाधा ३१, ४६ ।
बाधास्थान १२६, १७ ।
बान्धव १२२, ३३ ।

बाभ्रवी २३१, १७ ।
बाहस्पत्य २७, २६ ।
बाहस्पत्यवर्ष १६, ५१ ।
बाल १२६, २७ ।
बालक १६६, ६७ ।
बालग्रह २३३, २८ ।
बालचर्य २३३, ७ ।
बालव १०, ४६ ।
बालसन्ध्याभ ४४, ५० ।
बालसात्म्य २१६, ४६ ।
बाला २६, १३ ।
बालाग्र ६५, १० ।
६५, ३ ।
बालाद्या १२६, १६ ।
बालान्नभुक्ति १३४, १३ ।
बालिका २६, १७ ।
बालिश १४०, ४३ ।
बालुलेय २३३, ७ ।
बाल्य १२६, १८ ।
बाह २१३, ५० ।
बाहा २१३, ५० ।
बाहु ६, ५७ । १०२, १० ।
१२१, ५० । २१३, ५१ ।
बाहुयस २३६, ४६ ।
बाहुज्या १०४, १३ ।
बाहुदन्तेय २३६, ४६ ।
बाहुनामन् ७४, २७ ।
बाहुल १४, ४० ।
बाहुहीनविभ १०३, २५ ।
बाहु ७४, २४ ।
२१३, ५१ ।
बाह्य १२२, १८ ।
बाह्याराम १६६, ४१ ।
बिड ६६, २२ ।
बिडाल १३५, १३ ।
बिडालपक्व ५६, २७ ।
बिडोजस् २३७, १ ।
बिन्दु ७४, १३ ।
बिभ्रद्रश्मिकरालपूर्ण
परिधि ४३, २१ ।
बिम्ब ११५, ३१ ।
बिम्बकला ११५, ३३ ।
बिम्बकलिका ११५, ३३ ।

बिम्बयोग ११६, १ ।
बिम्बयोगाद ११६, ३ ।
बिम्बलिप्ता ११५, ३४ ।
बिम्बलिप्तिका ११५, ३४ ।
बिम्बलेखन ११७, ११ ।
बिम्बशेष ११६, ८ ।
बिम्बैक्य ११६, १ ।
बिम्बैक्यखण्ड ११६, ३ ।
बिम्बैक्याद ११६, ४ ।
बिम्बोन्मुक्ति प्रारम्भकाल
१०६, ३४ ।
बिलवासिन् २२३, ४७ ।
बिलशय २२३, ४७ ।
बिलशयन २२३, ४८ ।
बिलेवासिन् २२३, ४८ ।
बिलेशय २२३, ४६ ।
बिलोकस् २२३, ४८ ।
बिल्व ५६, ३५ । ५६, ३६ ।
६२, ८ ।
बिसकुसुम ३६, ४० ।
बिसनाभिज ३६, ४१ ।
बिसप्रसून ३६, ४१ ।
'बी'
बीज १५, २३ । ४५, ३८ ।
१२१, ५० ।
बीजगणित ७२, ४ ।
बीजप्रक्षेपकाल १४०, १५ ।
बीजप्रसू ४४, १४ ।
बीजसमुद्भव १४०, २ ।
बीजसू ४४, १४ ।
बीजान्तर ६८, २४ ।
बीजिन् २२४, ५५ ।
बुक्क २४३, ६ ।
बुक्कन् २४३, ७ ।
बुद्ध ४७, ६ । २२८, १ ।
२५०, २ ।
बुद्धदादशी २१, ५३ ।
बुद्धि १२२, ४६ ।
बुद्धिसहाय ४६, २२ ।
१२५, २६ ।
बुद्धीन्द्रिय २१८, ५६ ।
बुद्ध्वा २५०, ११ ।
बुध १३, ५५ । ४५, ४१ ।

बुधदश १४३, ६।
 बुधवार ३, ४१। ६, १५।
 बुधप्रागण्य २५६, ८।
 बुधाष्टमी २०, ३६।
 बुधादित्य=(योगविशेषः)
 बुधांश ५५, ३८।
 बुधित २५०, २।
 बुध्नि ८, ३७।
 बुध्न्य ८, ३८।
 बुध्न्यभ ८, ३८।
 'बुध्न्यते' १८६, ६।
 बुध्न्यते १८६, ६।
 बुधयेत १८६, ६।
 बुध्येते १८६, ६।
 बुध्मेयाताम् १८६, १०।
 बुध्मेरन् १८६, १०।
 'बु' २५३, ३०।
 बृहत् २५३, ३०।
 बृहतापति ४७, ५८।
 बृहती ७७, २। २०६, १।
 बृहद्गौरीशत २१, ५८।
 बृहद्भानु २३६, २३।
 बृहस्पति १३, २१।
 २८, ५५। ४७, ३४।
 'ब्र' २२४, १०।
 'ब्र' २२४, १०।
 बोद्धव्य २५०, ६।
 बोधन ४५, ४७।
 बोधनीय २५०, ६।
 'बोधयतः' १८६, ११।
 बोधयति १८६, ११।
 बोधयन्ति १८६, ११।
 बोधयते १८६, ११।
 बोधयन्ते १८६, ११।
 बोधयेते १८६, ११।
 बोधयोग्य २५०, ६।
 बोधान ४६, १४।
 बोधित २५०, १२।
 बोधितव्य २५०, ७।
 बोधिद २०६, १०।
 बोध्य २५०, ७।

बौद्ध २१६, ३६।
 बौद्धजयन्ती २२, ४७।
 बोध २७, २७।
 बोधन २७, २७।
 ब्रध्न ३२, ७।
 ब्रध्नज ५२, १०।
 ब्रध्नजनि ५२, ३३।
 ब्रध्नतनुजन्मन् ५३, ११।
 ब्रध्नभव ५२, ३३।
 ब्रध्नवैरिन् ५४, ४।
 'ब्रवाणि' १८४, ४।
 ब्रवाम १८४, ४।
 ब्रवाव १८४, ४।
 ब्रवीति १८३, ४६।
 ब्रवीतु १८४, २।
 ब्रवीमि १८३, ५१।
 ब्रवीषि १८३, ५०।
 ब्रह्मकन्यक २०८, ३०।
 ब्रह्मगर्भ २३३, ८।
 ब्रह्मचारिणी २३१, १७।
 ब्रह्मचारिन् २३१, १७।
 २३३, ८।
 ब्रह्मण्य ५२, १०।
 २१७, २६। २२०, ८।
 ब्रह्मन् ३, ६। ४, ३४।
 ५, ५४। १०, ६।
 ब्रह्मनामन् २१५, २८।
 २०७, ४१। २११, २।
 ११८, २०।
 ब्रह्मपत्नी २०८, ३।
 ब्रह्मपुत्र २०८, १६।
 ब्रह्मपुत्री २०८, ३०।
 ब्रह्मपुरी २०८, २।
 ब्रह्ममुखनामन् ७५, ६।
 ब्रह्मयज्ञ २०६, ४६।
 ब्रह्मर्षि १६८, ५३।
 ब्रह्मलोकांश १२८, ५१।
 ब्रह्मविद्या=(विद्याविशेषः)
 ब्रह्मसावणि १८, २।
 ब्रह्मसुता २०८, ३१।
 ब्रह्मसू २२७, २०।
 ब्रह्मसूत्र १३४, २६।
 ब्रह्मसूत्रधृति १३४, ३४।

ब्रह्महृद् ११४, २०।
 ब्रह्महृदय ११४, २०।
 ब्रह्माणी २०८, ६।
 ब्राह्मि ५२, १।
 ब्राह्म ५, ५४। १३, ३४।
 ब्राह्मण ५८, १। ५८, २।
 ब्राह्मणमचचिका २५५, १२।
 ब्राह्मणमतल्लिका २५५, १२।
 ब्राह्मणच्छसिन् ४६, ३२।
 ब्राह्ममुहूर्त १८, ४१।
 १८, ५२।
 ब्राह्मवैवर्त २१३, १।
 ब्राह्मण्ड २१३, १।
 ब्राह्मी ५, ५४। ४६, ४२।
 २०८, ३१। २०६, ३४।
 ब्राह्म ५, ५४।
 'ब्रुव' २५४, ३७।
 ब्रुवन्ति १८३, ५०।
 ब्रुवन्तु १८४, २।
 ब्रुवते १८४, ८।
 ब्रुवाते १८४, ८।
 ब्रुवीत १८४, १२।
 ब्रुवीयाताम् १८४, १३।
 ब्रुवीरन् १८४, १३।
 ब्रूत १८४, ३।
 ब्रूतः १८३, ५०।
 ब्रूतम् १८४, ३।
 ब्रूतात् १८४, २।
 ब्रूतात् १८४, ३।
 ब्रूताम् १८४, २।
 ब्रूते १८४, ८।
 ब्रूय १८३, ५०।
 ब्रूयः १८३, ५०।
 ब्रूमः १८३, ५१।
 ब्रूयात् १८४, ६।
 ब्रूयाताम् १८४, ६।
 ब्रूयुः १८४, ६।
 ब्रूवः १८३, ५१।
 ब्रूहि १८४, ३।
 भ ३, ५७। २५, ३७।

भङ्कत्वा ६३, ६।
 भकक्षा ११०, ३६।
 भकूट १३४, ५२।
 भक्त ६०, ४५।
 भक्ति=(अनुरागविशेषः)
 भक्त्वा ६३, ६।
 भक्षण २००, ५५।
 भक्षणीय=(भक्ष्यद्रव्यम्)
 भक्षमल्ल २१४, १६।
 भक्षित=खानितः)
 भक्ष्य २०१, २।
 भग ४, ३७। ६, ४५।
 भगज ५२, १०।
 भगरा ६८, १२।
 ६७, १६।
 भगराणामन् ७७, २४।
 भगराभाग ८४, २६।
 ६७, २२।
 भगरालव ८४, २६।
 ६७, २२।
 भगराद्व ६७, ३।
 ६७, १६।
 भगरांश ८४, २७।
 ६७, ३। ६७, २३।
 भगरांशक ८४, २७।
 ६७, २३।
 भगरांशकेन्द्र १०६, ६।
 भगत=(भभुक्तः)
 १४४, १।
 भगदैवत्य ६, ४६।
 भगनेत्रान्तक २२८, २।
 भगभव ५२, ३३।
 भगम् ५२, १०।
 भगम्य=(भभोग्यः)
 १४४, १।
 भगवत् २०६, १०।
 भगवती २३१, १७।
 भगसम्भव ५२, ५४।
 भगात्मज ५२, ३३।
 भगालिन् २२८, २।
 भगिनी २२५, ४५।
 भगीरथ २२६, ३८।
 भगीरथप्रजा २२८, २१।

भगोत्थ ५२, १११।	भद्र ८, २७। २५, ३८।	भरणीसम्भव ५४, २३।	भव्यनभोग ३०, २०।
भगोल ११७, २२।	भद्रकपिल २१६, ५।	भरत १६६, ४। २४०, ५३।	भव्यवियच्चरेन्द्र ३०, २४।
११०, ३६।	भद्रकाली २३१, १८।	भरथ २३८, २३।	भव्यवियत्त्वान्ध ३०, २२।
भग्नी २२५, ४५।	भद्रकालीव्रत २२, ४६।	भरमण ३६, ३८।	भग्याशय २५६, ५।
भग्नह्युति ११६, ३१।	भद्रचलन २२५, २२।	भरित = (पालितः)	भषट्क ६७, १७।
भङ्ग १२०, १७।	भद्रतारका ८, २८।	भरु २०५, १०। २२८, ३।	भसघ ६७, २०।
भङ्गुर १०७, १७।	भद्रतारा ८, २८।	भर्ग ६, ८। २२८, ३।	भसज्ज ५०, ४।
भचक्र ६७, १६।	भद्रपद ८, २८।	भर्ग्य २२८, ३।	भसत् २२२, १८।
११०, ३६।	भद्रपदक्ष ८, २८।	भर्तव्य १२१, ४१।	भसित २४०, १६।
भचक्रकला ६७, २५।	भद्रपदा ८, २८।	भर्तु १३६, ४७।	भस्मन् २४०, १६।
भचक्रकलिका ६७, २५।	भद्रपदाभ ८, २८।	भर्तृस्वान १२३, ४५।	‘भा’ ५, ११।
भचक्रभाग ८४, २७।	भद्रभ ८, २८।	भर्तरी २१७, १५।	भा १६६, ३६।
भचक्रलव ८४, २८।	भद्रर्ष ८, २६।	भर्म २०३, ४०।	भाकर्ण १७३, १७।
भचक्रलिप्ता ६७, २६।	भद्रा ३, १३। १०, ५८। २२५, १२।	भर्मन् २०३, ४०।	भाकूट २०४, २।
भचक्रलिप्तिका ६७, २६।	भद्राक २२८, २।	भव २००, २६। २२८, ३।	भाकोष ३२, २६।
भचक्रांश ८४, २८।	भद्राङ्ग २२५, २२।	१२५, २।	भाग ६, ४६। ८६, २७। ६०, ४२। ६७, १२।
भचक्रांशक ८४, २८।	भद्रातिथि ६, २६। ६, ३२।	भवत् १६७, ५४।	भागक ८१, ६।
भचक्रोनकेन्द्र १०६, ६।	७४, ३४।	‘भवतः’ १७४, ३६।	भागधेय १२४, ३८।
‘भजतः’ १७३, २१।	भद्रासन २१४, ३४।	भवति १७४, ३६।	भागफल ६१, ६।
भजति १७३, २१।	भद्रिका १४४, २७।	भवन २५, २२। १४८, ३३।	भागवत् ५०, ४२। १२, ५६।
भजते १७३, २५।	भद्रेस्वर २२८, २।	१२२, ३३।	भागवत ५०, ४।
भजन ६०, ४३।	भधव ३८, ५०।	भवनीय = (भवितव्यम्),	भागि ५२, १।
भजनफल ६०, ४७। ६१, ६।	भनाय ३८, ५०।	‘भवन्ति’ १७४, ३६।	भागीरथी २२६, २२।
‘भजेत्’ १७३, २१।	भनायनन्दन ४६, ३२।	भवतु ६, ५७।	भागीरथीवक्त्र ७४, ३८।
भजेत १७३, २५।	भनायक ३६, ३८।	भवसू ६, ५७।	भाग्य ६, ४६। ५२, १। १५०, २५।
भजेताम् १७३, २२।	भन्द ३१, २४।	भवानी २३१, १८।	भाग्यम ६, ४६। १२४, २६।
भजेते १७३, २५।	भप ३८, ३४।	भवान्तकृत् २०७, ४१।	भाच्छ १२७, २५।
भजेयाताम् १७३, २६।	भपति ३८, ५०।	भवान्युत्पत्ति २०, ३५।	भाज् १४७, ३२। १७३, ३४।
भजेयुः १७३, २२।	भभर्तु ३८, ५०।	भवायना २२६, २२।	भाजक ६१, ३२।
भजेरन् १७३, २६।	भभुक्त १४३, ५४।	भविक ३१, २४। १२४, ३५।	‘भाजयतः’ १७३, ३७।
भगान २४६, २६।	भभोग १४४, १।	भवितव्य = (भवनीयम्)	भाजयति १७३, ३७।
भगानीय २४८, ३२।	भभोग्य १४४, १।	भवितव्यता = (भाग्यम्),	भाजयते १७३, ४०।
भगिन २०८, ४६। २४६, २१।	भम २५, २२। २५, ५३।	भविता ११५, ३।	भाजयन्ति १७३, ३७।
भगितव्य २४६, ३३।	भमण्डन ११०, ३६।	भविन् २००, ३४।	भाजयन्ते १७३, ४०।
भगित्वा २४६, ४१।	भम १२३, १०।	भविभु ३८, ५१।	भाजयन्ते १७३, ४०।
भग्य २४६, ३३।	भयात् १४३, ५५।	भविष्य १८, २४।	भाजयित्वा ६३, ६।
भग्यमान २४८, ४५।	भयुग ८२, २७।	भविष्यत् १८, १७। १८, २५।	‘भाजयेत्’ १७३, ३८।
भग्नय १०२, १५।	भयेय १४४, १। ६३, १५।	‘भवेत्’ १७४, ४०।	भाजयेत १७३, ४१।
भग्नयसमुदाय १०२, १५।	भर ६०, ६।	भवेताम् १७४, ४०।	भाजयेताम् १७३, ३८।
भन्द ३१, २४।	भरणि ४, २३। ५, ३७।	भवेयुः १७४, ४१।	भाजयेते १७३, ४०।
भदयित ३६, ३८।	भरणी ३, ५६। ४, १३।	भव्य ३०, १३। ३१, २४।	भाजयेयाताम् १७३, ४१।
भदल ६७, १७। १३८, २३।	भरणीय १२१, ४४।	१२४, २६।	भाजयेयुः १७३, ३८।

भाजयेरन् १७३, ४१ ।	भायाताम् १६६, ३८ ।	माविन् १८, २५ । ७७,	मास्वज्ज ५२, ३४ ।
भाजित ६०, ४५ ।	भायुः १६६, ३६ ।	३४ ।	मास्वज्जम् ५२, १२ ।
भाज्य ६१, ३१ ।	भार ५६, १ । ६०, ६ ।	भाविनी २०५, २० ।	मास्वत्पुत्तज्योतिष् १०७,
भाज्याङ्क ६१, ३२ ।	भारती ४६, ४२ । २०८,	भाविकल १८, ३३ ।	३ ।
भाटक=(गृहशुल्कम्)	३१ । १२१, ४१ ।	भावुक ३१, २५ ।	भित्त ८६, १८ ।
भाण्ड=(गृहोपकरणम्),	भारतीयकुलाचल=	भावुकामावास्या २१, १४ ।	भित्तिर २३८, ४ ।
भाण्डरीक २२२, २६ ।	(वर्षापूर्वतः)	भांश १२८, २३ ।	भिक्षु २३८, ४ ।
भाण्डागा=(भाण्डगृहम्)	भारतीयवर्ष ७७, ३ ।	भाषण २०८, ४६ ।	भिक्षुर २३८, ४ ।
'भातः' १६६, ३८ ।	भारद्वाज २२२, ३० ।	भाषणीय २४६, ३३ ।	'भिनत्ति' १६३, १६ ।
भाति १६६, ३८ ।	२२८, ४५ ।	'भाषते' १८४, ५६ ।	भिनत्ति १६३, १७ ।
भानु ३२, ८ ।	भारवि ३२, २६ ।	भाषन्ते १८४, ५६ ।	भिनत्ति १६३, १८ ।
भाद्र १४, ३४ ।	भार्क १२७, १७, ५६ ।	भाषयति १८४, ५६ ।	भिनत्ति २०, १८ ।
भाद्रद्वय ६, ३ ।	भार्क १२७, २१ ।	भाषयते १८४, ५६ ।	भिनत्ति १६३, १६ ।
भाद्रपद १४, १५ । १४,	भार्गव २७, २६ । ५०,	भाषयित्वा २४६, ४१ ।	भिनत्ति १६३, १७ ।
३४ ।	४ । १५१, १६ । २५६,	भाषा ४६, ४३ । २०८,	भिनत्ति १६३, १७ ।
भाद्रपदपूर्वज १४, ३१ ।	१६ ।	३१ ।	भिनत्ति १६३, १३ ।
भाद्रपदानुज १४, ३७ ।	भार्गवदेव ५०, ३८ ।	भाषित २०८, ४७ ।	भिनत्ति १६३, १६ ।
भाद्रपदावरज १४, ३८ ।	भार्गवनन्दन ५७, ५४ ।	२४६, २१ ।	भिनत्ति १६३, १३ ।
भाद्रयुग ६, ३ ।	भार्गवी २१७, १५ ।	भाषितव्य २४६, ३३ ।	भिनत्ति १६३, १४ ।
भाद्राषाढाद्वय ८, ५८ ।	भाद्र ७५, ३१ ।	'भाषते' १८४, ५६ ।	भिनदीयाताम् १६३, १४ ।
भाषिनाथ ३६, ३८ ।	भार्य ५, ६३ । १५१,	भाषते १८४, ५६ ।	भिनदीरन् १६३, १४ ।
भानव ६, ५७ । ५२, ११ ।	१६ ।	भाषेयाताम् १८४, ५७ ।	भिनद्मः १६३, १८ ।
भानु ६, ५७ । ३२, ८ ।	भार्या १३६, ५० । २२०,	भाषेरन् १८४, ५० ।	भिनद्मः १६३, १८ ।
६१, २ । ६६, ५ ।	८ ।	भाष्य २४६, ३४ ।	भिक्षु ८, १२ ।
भानुकेसर ३४, १ ।	भार्यापती १४०, ५ ।	'भाष्यते' १८४, ५७ ।	'भी' ५, ११ ।
भानुकोश ३३, २१ ।	भार्यास्थान १२३, ४५ ।	'भाष्यमाण' २४६, ४६ ।	भी १२३, ४ ।
भानुज २७, ३२ । ५२,	भाल २२६, ५६ ।	भास् ३६, १६ ।	भीति १२३, १० ।
११ ।	भाव ६, ८ । १६, ५६ ।	भास ३६, २४ ।	भीम २२८, ४ ।
भानुजन्मन् ५२, ३३ ।	१४२, १६ । १२५,	भासन्त ३, ५७ । ५५,	२२८, ३३ ।
१६०, ३ ।	६० । २००, २६ ।	४७ ।	भीमशासन २४१, ३८ ।
भानुतनय ५२, ५४ ।	११५, ३ । १२१, ६ ।	भासन्ती ३, ५७ ।	भीमसेन २४५, १ ।
भानुपुत्र ५२, ३४ ।	भावना ६८, २१ ।	भासुर ३१, २५ ।	भीमा २३१, १८ ।
भानुभ ६, ५० ।	भावुक १२४, ३६ ।	भास्कर ३२, ३० । २०३,	भीरु २६, १३ । २०५, १० ।
भानुभुज ५३, ४६ ।	भावुकामावास्या २१, १४ ।	४० ।	२२८, २७ ।
भानुभुज ३२, २६ । १५६, ६ ।	'भावयतः' १७४, ४५ ।	भास्करज ५२, ३४ ।	भीरुक २२८, ५३ ।
भानुमती २०४, ५२ ।	भावयति १७४, ४५ ।	भास्करभुवन ३६, १३ ।	भीलु २०५, १० ।
भानेमि ३२, २६ ।	भावयन्ति १७४, ४६ ।	भास्करात्मज ५२, ५५ ।	भीलू २०५, १० ।
भान्त ३२, ८ ।	भावयेत् १७४, ४६ ।	भास्करि ५२, ११ ।	भीषण २२८, २८ ।
'भान्ति' १६६, ३८ ।	भावयेताम् १७४, ४६ ।	भास्वज्ज ५२, १२ ।	भीष्म २२८, ४ ।
भाम २२५, १२ ।	भावयेयुः १७४, ४७ ।	भास्वज्जम् ५५, २४ ।	भीष्मक २२५, ६ ।
भामिनी २६, १८ । २०५	भाविकर्मफल १८, ३२ ।	भास्वत् ३२, ६ ।	भीष्मकपुत्री २२५, ६ ।
२२ ।	भावित ६२, ३७ । २५७,	भास्वत्तनुजनि ५३, १२ ।	भीष्मजननी २२६, २२ ।
'भायात्' १६६, ३८ ।	३८ ।	भास्वत् १२, ७ ।	भीष्मद्वादशी २४, १६ ।

भीष्मपञ्चक १३७, २३ ।	भुजग्रह १३६, १७ ।	भुविस् १६८, ७ ।	भूधर २०४, २ । २१७, ४ ।
भीष्मपञ्चकव्रत २३, १६ ।	भुजज्या १०४, १२ ।	भुसावल ६६, २२ ।	भूध २०४, २ ।
भीष्मप्रसू = (गङ्गा)	भुजतोयजग्रह १३६, १८ ।	'भू' ५, १२ । ४४, १५ ।	भूनन्वन ४३, ५८ ।
भीष्मसू = (शान्तनुः)	भुजदल २१३, ४७ ।	२२४, १० ।	भूप २२६, २३ ।
२२६, २२ ।	भुजभाग १०२, २४ ।	भू १०, ५३ । १७४, ३४ ।	भूपति २२६, २३ । ३८५ ।
भीष्माष्टमी २४, १६ ।	भुजलव १०२, २४ ।	भूकक्षा ६६, १ ।	भूपरिधि ६६, १ ।
भुक्त १०८, ३७ ।	भुजवारिजग्रह १३६, १८ ।	भूकम्प २५८, ३५ ।	भूपाल २२६, २३ ।
भुक्तकाल १०८, ३७ ।	भुजा २१३, ५१ । १२०, ५० ।	भूकम्पन २५८, ३५ ।	भूपालभवन १३८, १० ।
भुक्तभाग १०८, ३० ।	भुजाकण्ट २१०, २७ ।	भूकर्ण ६६, ४ ।	भूपालिन् २१०, ५३ ।
भुक्तलव १०८, ३० ।	भुजादल २१३, ४७ ।	भूकक्षय २२४, ४७ ।	भूपुत्र ४३, ४१ ।
भुक्तांश १०८, ३० ।	भुजान्तर ६८, २३ ।	भूकुमार ४३, ५८ ।	भूमगोल ६६, २ ।
भुक्तांशक १०८, ३० ।	भुजाब्जग्रहण १३६, १८ ।	भूकुन्द १२१, २४ ।	भूमव ४३, ४१ । १५१, १६ ।
भुक्ति १४४, ३६ ।	भुजाब्जपीठा १३६, १६ ।	भूलण्ड = (भूमिदलम्),	भूभा ११५, ३८ ।
१००, २३ ।	भुजाभ्रपुष्पप्रसवग्रह	भूगोल ११०, २२ ।	भूभुज् २२६, २३ ।
भुक्तिमन्दफल १०६, ५ ।	१३६, २० ।	भूगोलपरिधि = (पृथ्वी-	भूभू ४३, २८ । १२४५, ५ ।
भुक्तिमुदुफल १०६, ५ ।	भुजाम्बुजग्रह १३६, १६ ।	परिधिः)	भूमत् २०४, २ । २२५, २४ ।
भुग ४३, २८ । १०७, ११ ।	भुजाम्बुजनिपीडन	भूचल २५८, ३५ ।	भूमण्डल ६६, २ ।
'भुङ्क्ते' १०७, ११ ।	१३६, १६ ।	भूचलन २५८, ३६ ।	भूमध्यरेखा ६८, १८ ।
भुङ्क्ते १०७, १५ ।	भुजांश १०२, २४ ।	भूच्छाय ११५, ३८ ।	भूमध्यरेखानगर ६६, १६ ।
भुज ६, ५८ । ४३, २८ ।	१०८, १४ ।	भूच्छाया ११५, ३८ ।	भूमध्यरेखापुर ६८, १६ ।
१३६, ४ । २१३, ५१ ।	भुजांशक १०२, २४ ।	भूज १३६, ४ ।	भूमयी ३५, ३३ ।
भुजग ५३, ४६ ।	भुजि २३६, २३ ।	भूजनि ४३, ४० ।	भूमि ६८, ३१ ।
२२३, ४६ ।	भुजिष्या २०५, ३४ ।	भूत २, ५७ । १८, १६ ।	भूमिकक्षा ६६, २ ।
भुजगनायक ५४, २३ ।	भुजोनविभ १०३, २५ ।	भूतकाल १८, १८ ।	भूमिकाय २२८, ४ ।
भुजगपति ५४, १६ ।	'भुज्जते' १०७, १५ ।	भूततिथि २, ५७ ।	भूमिकेतन २३६, २३ ।
भुजगराज् ५४, ५ ।	भुज्जन्ति १०७, ११ ।	भूतदमनी २३०, १६ ।	भूमिगोलपरिधि ६६, २ ।
भुजगविभु ५४, १६ ।	भुज्जाते १०७, १५ ।	भूतधाम्नी ४४, १५ ।	भूमिज ४३, ४१ । २००, ३७ ।
भुजगाधिप ६, ३३ ।	भुज्जीत १०७, १६ ।	भूतनय ४३, ५८ ।	भूमिजन्तु ४३, ४८ ।
भुजगान्तक २२१, ४६ ।	भुज्जीयाताम् १०७, १६ ।	भूतनायिका २३१, १८ ।	भूमिजोत्पात २५८, २० ।
भुजगाशन २२१, ४६ ।	भुज्जीरन् १०७, १६ ।	भूतप्लव १८, ८ ।	भूमिपनय ४४, १८ ।
भुजगेन्द्र ५४, ६ ।	भुज्ज्यात् १०७, १३ ।	भूतमातृ ४४, १५ ।	भूमिदायाद ४४, १८ ।
भुजङ्ग ६, ३३ । ५३, ५० ।	भुज्ज्याताम् १०७, १३ ।	भूतल १२२, ३३ ।	भूमिप २२६, २४ ।
२२३, ५० ।	भुज्ज्युः १०७, १३ ।	भूता २, ५७ । १३, ७ ।	भूमिपुत्र ४४, १ ।
भुजङ्गनाथ ५४, १६ ।	भुनक्ति १०७, ११ ।	भूतात्मन् २०७, ४२ । २२४,	भूमिभव ४४, १ ।
भुजङ्गम ५४, ५ ।	भुवन ७४, ३४ । ७८, १० ।	१० ।	भूमिभा ११५, ३८ ।
२२३, ५० ।	भुवनत्रयचूडामणि	भूतापुत्र २०६, २३ ।	भूमिभू ४३, ४१ ।
भुजङ्गमस्वामिन् ५४, २३ ।	३४, ६ ।	भूति २४०, १६ ।	भूमिमध्यरेखा ६८, १८ ।
भुजङ्गमेश ५४, १६ ।	भुवनमातृ ४४, १४ ।	भूतेश २२८, ४ । २३३, ८ ।	भूमिमयी ३५, ३३ ।
भुजङ्गविभु ५४, १७ ।	भुवनाधीश ३४, १ ।	भूतेष्टा २, ५७ ।	भूमिसुत ४४, १ ।
भुजङ्गहन् २२२, १६ ।	भुवन्यु २३६, २३ ।	भूतम २०३, ४१ ।	भूमिस्पृश २००, ३७ ।
भुजङ्गाधिभू ५४, १७ ।	३८, ५१ ।	भूदारक ४३, ५८ ।	भूमी ४४, १५ । ४५, २७ ।
भुजङ्गश् ५३, ५० ।	भुवर् ३०, ५ । २२३, २३ ।	भूधौ ४५, २६ ।	भूमीन्द्र २२६, २४ ।
	भुवर्त्तिक २२३, २६ ।	भूधन २२४, १० ।	भूमीलाम २२१, ३५ ।

भूमीसूर्यपुत्र ५६, १४ ।
 भूयस् १६, ३६। २५३, ४५।
 भूयिष्ठ २५३, ४६ ।
 भूयोभूयस्=(वारंवारम्),
 भूर—(भूलोकः)
 भूरि २०३, ४१। २२८, २८।
 भूरिग १०७, ३६ ।
 भूरिगति १०७, ४० ।
 भूरिजव १०७, ४० ।
 भूरिप्रमन् ३७, २४ ।
 भूरिभूक्ति १०७, ४० ।
 भूरिश्रवस २३७, १ ।
 भूवह १३६, ४ ।
 भूवह १३६, ४ ।
 भूलोक २२३, १६ ।
 भूवायु २४५, १० ।
 भूविस्तृति ६६, ४ ।
 भूवत् ६६, ३ ।
 भूवेष्टन ६६, ३ ।
 भूवेष्टनाब्द ६६, ६ ।
 भूव्यास ६६, ५ ।
 भूव्यासाब्द ६६, ६ ।
 भूषण=(मलङ्कारः)
 भूषणार्ह २०३, ४१ ।
 भूषा=(मलङ्कारः)
 भूसुत ४३, ४१ ।
 भूसुत ४३, ४२ ।
 भूस्य २००, ३६ ।
 भूस्युत् २००, ३७ ।
 भूगु ४६, ५८, ५१, २६।
 भूगुज ५०, ४ ।
 भूगुजनि ५०, १७ ।
 भूगुजन्मन् ५०, १८ ।
 भूगुतनय ५०, ३८ ।
 भूगुनन्दकर ५०, ५४ ।
 भूगुनन्दन ५०, ३६ ।
 भूगुपुत्र ५०, १८ ।
 भूगुपुत्रो २१७, १५ ।
 भूगुप्रसूति ५०, ३६ ।
 भूगुभज ५०, १८ ।
 भूगुभू ५०, ५ ।
 भूगुवशाज ५०, ३६ ।
 भूगुसुत ५०, १८। १५०, २६।

भूगुसुत ५०, १६ ।
 भूगुत्य ५०, ५ ।
 भूगोनन्दन ५०, ४० ।
 भूगोरपत्य ५०, ३६ ।
 भूग्वपत्य ५०, १६ ।
 भूज २६, ३७ ।
 भूज्जरिट २३७, ४० ।
 भूज्जरिटि २३०, ४० ।
 भूज्जरीटि २३०, ४१ ।
 भूज्जिन् २३०, ४१ ।
 भूज्जीश २२८, २८ ।
 भूतक १२२, १ ।
 भूय १२१, ५१ ।
 भूय २५२, १२ ।
 'भू' ५, १२ ।
 भेक २३८, २६ ।
 भेकभुज् २२३, ५० ।
 भेज्य ५६, ८ ।
 भेटक २४८, १ ।
 भेद १२०, ४। १२०, १५।
 भेदक=(विशेषणम्)
 भेदन=(विदारणम्), ५५,
 ४७ ।
 भेदयुति १२०, १६ ।
 भेदवियुति १२०, १६ ।
 भेदवियोग १२०, १६ ।
 भेद्य=(विशेष्यम्)
 भेरी=(वाद्यविशेषः)
 भैमिका १०, ५८ ।
 भैमी १०, ५८ ।
 भैरव २१०, ३१। २२८, ५।
 भैरवी २१०, ४२ ।
 भैरवादि २१०, २६ ।
 भैष्य १४४, १ ।
 'भो' ५, १२ ।
 भोक्तृ=(भोगकर्ता),
 भोग २२८, ५ ।
 भोगधर २२३, ५० ।
 भोगभूमि १६८, ८ ।
 भोगभृत् २२३, ५० ।
 भोगवती २२२, ४३ ।
 भोगार्ह २०१, ५३। २०२,
 १०।

भोगिकान्त २२३, ५१ ।
 भोगिन् ५३, ४४। २२३,
 ५१ ।
 भोगिनाथ ५४, ६ ।
 भोगिप ५३, ५० ।
 भोगिपति ५४, ६ ।
 भोगीन्द्र ५३, ५० ।
 भोगीश ५३, ५० ।
 भोग्य १४४, १। २०१, ५३।
 भोग्यकाल १०८, ३६ ।
 भोग्यभाग १०८, ३४ ।
 भोग्यलव १०८, ३४ ।
 भोग्या २०५, ३४ ।
 भोग्यांश १०८, ३४ ।
 भोग्यांशक १०८, ३४ ।
 भोजन २००, ५५ ।
 भोज्य २०१, २। २०१, ५३।
 भोदय १०८, २३ ।
 भौजङ्ग ६, ३३ ।
 भौतिक २२८, ५ ।
 भौती १३, ७ ।
 भौत्य=(रात्रिसङ्ख्या)
 भौम २७, २४। ४३, २६, ५५।
 ५७, ५६। २३४, ४०।
 भौमन १६८, ४३ ।
 भौमांश ५५, ३८ ।
 भौमाकि ५६, १४ ।
 भौमिज २७, २४ ।
 भौमोत्पात २५८, २० ।
 भ्रम=(भ्रान्तिः) १८१, ६।
 भ्रमण=(गमनविशेषः
 पर्यटनः)
 'भ्रमतः' १८१, ११ ।
 भ्रमति १८१, ११ ।
 भ्रमन्ति १८१, ११ ।
 भ्रमर २६, ३७। २३१, १८।
 भ्रमरपादनामन् ७५, ३१ ।
 'भ्रमेत्' १८१, १३ ।
 भ्रमेताम् १८१, १३ ।
 भ्रमेयुः १८१, १३ ।
 भ्रम्यतः १८१, १२ ।
 भ्रम्यतिः १८१, ११ ।
 भ्रम्यन्ति १८१, १२ ।

भ्रमेत् १८१, १४ ।
 भ्रमेयानाम् १८१, १४ ।
 भ्रमेयुः १८१, १४ ।
 भ्रातृ १३१, ३ ।
 भ्रातृकारक १२७, ४५ ।
 भ्रातृद्वितीया २३, १३ ।
 भ्रातृव्य २०१, १४ ।
 भ्रान्ति=(भ्रमः)
 भ्रामरिका २३१, १८ ।
 'भ्रामरी' २३१, १८ ।
 भ्राम्यतः १८१, १२ ।
 भ्राम्यति १८१, १२ ।
 भ्राम्यन्ति १८१, १२ ।
 भ्राम्येत् १८१, १४ ।
 भ्राम्येताम् १८१, १४ ।
 भ्राम्येयुः १८१, १५ ।
 भ्रूण १४०, २१ ।

म—

म ११, ४। २०६, ४२ ।
 २२८, ५ ।
 मकर २५, २६। २६, ५५ ।
 २८, ४२। २८, ४७ ।
 २८, ५० ।
 मकरकेतन २२७, १२ ।
 मकरध्वज २२७, १२ ।
 मकरराशि २७, ५२ ।
 मकरवाहन २४३, ३१ ।
 मकराङ्क २२७, १२ ।
 मकरांकक २२७, १२ ।
 मकराकर २१८, २५ ।
 मकरालय २१८, २४ ।
 मकरेङ्गित(इङ्गितविशेषः)
 मकुट २२६, ३५ ।
 मकुष्ठक २०२, ६ ।
 मख २०१, १५। २३०,
 ६० ।
 मखरिपु २२८, ५ ।
 मखशाला १३८, २३ ।
 मखा ६, ४२ ।
 मघ ६, ४२ ।
 मघक्त् २३७, २ ।

मधवती=(इन्द्राणी) २३७, १।	मञ्जु २५५, २०।	मतुबर्णीय=(मत्वर्णीय- प्रत्ययाः)	मधु १४, २०। २१६, २६।
मधवदुर्ग ४७, ५८।	मञ्जुकेशिन् २१५, २८।	मत्सकसिनी २०५, १८।	२१७, ४६। २४४, २२।
मधा ३, ६२। ४, २०।	मञ्जुषोषा २०४, ४१।	मत्तेभगमना २०५, ११।	मधुकर २६, ३६।
६, ४२। ६, १२।	मञ्जुप्राण २०६, ४२।	मत्वर्णीय (मतुबर्णीय- प्रत्यया) १५६, ४०।	मधुज्येष्ठ २१६, ५०।
मधाज ५०, ५।	मञ्जुल २५५, २०।	मत्स २४४, ६।	मधुदीप २२०, १६।
मधाजनि ५०, १६।	मठ १३८, ३०।	मत्सर १२३, १५।	मधुधुली २०३, ५।
मधाजन्मन् ५०, १६।	मङ्केरिपुर=(मध्यरेखा नगरम्)	२०१, १६।	मधुपुरी २२६, १७।
मधामव ५०, २०।	मणकं १३०, २६।	मत्सरिन् २०६, ३२।	मधुपुष्प २२०, १६।
मधामू ५०, ५।	मणि ५६, २७। २५६, ४३।	मत्स्य २७, १०।	मधुप्रिय २२५, २२।
मधामुल ५०, २०	मणिग्रीव २४६, ५२।	२१६, ३३। १३०, ८।	मधुमती २२५, ३।
मधोत्थ ५०, ५।	मणिभद्र=(गन्धर्व विशेषः)	२४४, १०।	मधुमथन २१६, २३।
मधोनः सखि ४८, २४।	मणियज्ञ २०१, ३६।	मत्स्यजयन्ती २०, ३१।	२५६, २०।
मधोनी २३३, ४४।	मणिसानु १६८, १४।	मत्स्यण्डिका २०३, ६।	मधुर २१४, २६।
मंथु १०१, ६।	मणीचक्र २२१, ८।	मत्स्यण्डी २०३, ६।	५६, २४।
मञ्जल ३, ४४। २८, ५३।	मणीवक्र २२१, ८।	मत्स्यद्विदशी २३, ४२।	२५५, २०।
२८, ५५। ३१, २५।	मणिभद्र २४७, ४।	मत्स्याण्डिका २०३, ७।	मधुरा २२६, १७।
३१, ५१। ४३, ४२।	मण्डप २५६, ४३।	मत्स्याण्डी २०३, ७।	मधुरादि २१४, २५।
मञ्जलगृह=(मेषोवृश्चि कक्षः),	मण्डयन्ती २०४, ५६।	मथन २२०, १६।	मधुरिपु २१५, २६।
मञ्जलवार ३, ४१।	मण्डल ६७, ३४।	मथित=(विलोडितदधि)	मधुवन २२६, १७।
६, १२।	६८, ३३। ३४, ५४।	मधुरा २२६, १६।	मधुश्रवातृतीया=(तिथि विशेषः)
मञ्जला १४४, २६।	मण्डललिप्ता ११५, ३४।	मधुरेश २२४, ३५।	मधुसल २२७, १६।
२१७, १५।	मण्डललिप्तायोग ११६, १।	मधुरा १२६, १६।	२६७, ५६।
मञ्जल्य २०३, ४१।	मण्डललिप्तायोगार्द्धं ११६, ४।	मधुरा १२६, १६।	मधुसारथि २२०, २०।
मञ्जल्यक १४४, २६।	मण्डललेख ११७, ११।	मद ३१, ३६। २०१, १६।	मधुसुहृद् २२०, २०।
२०२, २६।	मण्डलशेष ११८, २७।	मदग्रह ५०, २०।	मधुहर २१५, २६।
मर्चिका २५५, ६।	मण्डलावशेष ११८, २७।	मदन २०२, २३।	मधुत्सव २०, ४६।
मच्छ २४४, ६।	मण्डलैक्य ११६, २।	२२०, १६।	मधुपञ्चन २२६, २७।
मज ४५, ४२।	मण्डलैक्यसण्ड ११६, ४।	मदनचतुर्दशी=(चैत्रशुक्ल चतुर्दशी)	मध्य १००, २५।
मज्जकृत २२६, ४५।	मण्डलैक्यार्द्धं ११६, ५।	मदनश्रयोदशी=(चैत्रशुक्ल द्वादशी)	५७, २१।
२४३, १८।	मत २५०, २।	मदना २४४, २२।	मध्यकर्ण १०३, १८।
‘मज्जतः’ १८६, ५१।	मतङ्ग २३२, ३०।	मदनास्पद १२३, ५०।	मध्यकाल ११६, ३७।
‘मज्जति’ १८६, ५१।	मतङ्गज २३२, ३०।	मदनोत्सव २०, ४६।	मध्यगत १४८, ८।
मज्जन=(स्नानम्)	मतङ्गजा २०६, ३०।	मदमित्तु २३८, २६।	मध्यगति १००, २४।
‘मज्जन्ति’ १८६, ५१।	मतल्लिका २५५, ६।	मदवृन्द २३२, ३१।	मध्यग्रह ११६, ३८।
मज्जा ५६, ५४।	मति ११, ४। १२२, ४७।	मदाम्बर २३७, ४३।	मध्यग्रहण ११६, ३८।
मज्जेत् १८६, ५३।	मतिमत् ४७, २०।	मदिरा २२६, २।	मध्यनभश्चर १००, १८
मज्जेताम् १८६, ५३।	२५५, ४४।	२४४, २२।	मध्यनाडी १३५, ३३।
मज्जेयुः १८६, ५३।	मतिसल ४७, ३४।	मदिष्ठा २४४, २२।	मध्यनिन्दन १२, ३६। २५२,
मञ्च १३६, ३६।	२६८, ४।	मद्य २२६, २।	४३।
मञ्चक १३६, ३७।			मध्यभाग १३५। ४८।
मञ्जरि (वल्गुः)			मध्यभुक्ति १००, २४।

मध्यम २०६, ८ । २५२, ४३ ।
 मध्यमगति १००, २४ ।
 मध्यमग्रह १००, १६ । ११६, ३७ ।
 मध्यमजव १००, २५ ।
 मध्यमचुचर १००, १६ ।
 मध्यमभुक्ति १००, २५ ।
 मध्यममन्दकर्ण १०३ ४ ।
 मध्यममृदुवर्ण १०३, ४ ।
 मध्यमलोक ४४, १६ ।
 प्रध्यमलोकवर्त्मन् ४४, १६ ।
 मध्यमा २०६, २६ । २१०, १८ ।
 मध्यमायुस् १४१, २३ ।
 मध्यमीय २५२, ४४ ।
 मध्यमेति १००, २५ ।
 मध्यमान १४८, ८ ।
 मध्यरात्र १३, ३१ । १८, १४ ।
 मध्यलोक ४४, १६ ।
 मध्यलोकेश २२६, २४ ।
 मध्यवर्तिन् २५४, ३८ ।
 मध्यस्थल = (कटिदेशः),
 मध्यस्थिति ११६, १३ ।
 ११६, १८ ।
 मध्या २१०, १८ । २११, २४ ।
 मध्यायुस् १४१, २८ ।
 मध्याह्न १२, ३७ । १२, ५२ । १८, १३ ।
 मध्याह्नकर्ण १०३, १८ ।
 मध्याह्नशङ्कु १०६, १६,
 मनःशय २२०, २० ।
 मनस् १२२, १६ । २१६, २८ । २२१, १४ ।
 मनसिज २२०, २०,
 मनसिषय २२०, २१ ।
 मनस्थाल २३ १, ३८ ।
 मनित २५०, २ ।
 मनायी = (मनोःपत्नी),
 मनावी = (,,)

मनीषा १२२, ५४ ।
 मनीषिन् २५५, ४४ ।
 मनु २१२, ३६ । १२२, ४७ ।
 मनुज २८, ३१ । १३६, ४४ । २०१, ३७ ।
 मनुजनि २००, ३७ ।
 'मनुते' १८६, ३ ।
 मनुद्वय ८०, २८ ।
 मनुद्वितय ८०, २८ ।
 मनुपितृ ३३, २२ ।
 मनुप्रसू २००, ३७ ।
 मनुभव २००, ३८ ।
 मनुयुग ८०, २८ ।
 मनुयुज् ८०, २८ ।
 मनुष्य २८, १८ । २८, ३२ । १३५, २३ ।
 २००, ३७ ।
 मनुष्यकुञ्जर २५४, ५५ ।
 मनुष्यतीर्थ = (प्रजापति-
 तीर्थं कनिष्ठामूलम्)
 मनुष्यधर्मन् २४६, २ ।
 मनुष्यराशि २८, २१ ।
 मनुष्याकारफणलाङ्गू -
 लयुक्तसर्प २२२, ३६ ।
 मनुष्योद्घ २५५, १ ।
 मनुद्भव २००, ३८ ।
 मनोगवी २४६, २१ ।
 मनोज २२०, २१ । १२३, ३८ ।
 मनोजनुस् २२०, २१ ।
 मनोजन्मन् २२०, २१ ।
 मनोजव = (हरिः)
 मनोजवा २३६, ५१ ।
 मनोज २५५, २१ ।
 मनोज्ञा २०५, ११ ।
 मनोदाहिन् २२०, २२ ।
 २६६, ३१ ।
 मनोभव २२०, २२ ।
 मनोभू १२३, ३६ ।
 मनोयोनि २२०, २२ ।
 मनोरथ २४६, २१ ।
 मनोरथव्रत २०, ३२ ।

मनोरम २५५, २१ ।
 मनोराज्य २४६, २२ ।
 मनोवती २०८, २ ।
 मनोविलासवती २०५, ११ ।
 मनोहर २०३, ४१ ।
 २५५, २१ ।
 मनोहरा २०५, ११ ।
 मनोहराकृति २२१, ३७ ।
 मनोहारि २५५, २१ ।
 मन्तव्य = (ज्ञेयो, मननीयो
 विभावनीयो वा)
 मन्तु = (मनुष्यः, अपरा-
 धो वा), १०१, ४१ ।
 मन्त्र १२२, ४७ । २३८, २४ ।
 मन्त्रजिह्व २३६, २४ ।
 मन्त्रद्रष्टृ १६८, ४८ ।
 मन्त्रद्रुम २३७, १८ ।
 मन्त्रव्याख्याकार ४६, १६ ।
 मन्त्रव्याख्याकृत ४६, १६ ।
 मन्त्रिन् २५४, ४७, १४ ।
 मन्थ ३२, ६ ।
 मन्थर २५३, २४ ।
 मन्थिर २१८, २५ ।
 मन्द ५२, १ । १०१, १ ।
 २४६, २ ।
 मन्दकर्ण १०२, ३१ ।
 १०३, २ ।
 मन्दकन्द्र १०१, २६ ।
 १०५, ३५ ।
 मन्दग ५२, १२ । २६४, १७ ।
 मन्दगति ५२, ३५ । २६४, १७ ।
 मन्दगतिकल १०६, २१ ।
 मन्दगमन २६४, १७ ।
 मन्दगमना २४३, ७ ।
 मन्दगा ८, ४ ।
 मन्दगामिन् ५२, ३५ ।
 २६४, १७ ।
 मन्दचर ५२, ३५ ।
 मन्दज ५५, २४ ।
 मन्दजननी ३५, ३३ ।

मन्दतरा १०६, ३३ ।
 मन्दतुङ्ग १०१, ३३ ।
 मन्दपरिधि १०३, २२ ।
 मन्दपरिस्फुटा १०६, २५ ।
 मन्दपितृ ३३, २२ ।
 मन्दपुत्र ५५, २४ ।
 मन्दप्रसू ३५, ३३ ।
 मन्दफल १०४, २६ ।
 १०६, २ ।
 मन्दभुक्ति ५२, ३५ ।
 मन्दमार्ग ५२, ३६ ।
 मन्दर १६८, ८ ।
 मन्दरमणि २२८, ५ ।
 मन्दरय ५२, ३६ ।
 मन्दरवासिनी २३१, १६ ।
 मन्दरालय २३१, १६ ।
 मन्दरामास २३१, १६ ।
 मन्दश्रुति १०३, २ ।
 मन्दसञ्ज्ञफल १०४, २६ ।
 मन्दसुत ५५, २४ । २६५, १ ।
 मन्दस्पष्ट १०६, ६ ।
 मन्दस्पष्टगति १०६, ६ ।
 मन्दस्पष्टग्रह १०५, १ ।
 मन्दस्पष्टरवि १०४, ३१ ।
 मन्दस्पष्टा १०६, ६ ।
 मन्दस्पष्टार्क १०४, ३१ ।
 मन्दस्फुटगति = (मन्द-
 स्पष्टगतिः)
 मन्दस्फुटग्रह = (मन्दस्पष्ट-
 ग्रहः), १०५, १ ।
 मन्दा २११, ३६ ।
 मन्दाङ्क १०४, २१ । १०४, २३ ।
 मन्दाकिनी २२६, २३ ।
 मन्दार १६८, २७ ।
 मन्दिर १२२, ३४ । १३८, २२ ।
 मन्दिरा २०३, १६ ।
 मन्दुरा १३८, ४७ ।
 मन्देति ५२, १२ ।
 मन्दोच्च १०१, ३३ ।
 मन्दोत्थ ५५, २५ ।
 मन्त्र ३१, २४ ।

मन्मथ १७, २१, २५, ४६।
२२०, २३।
मन्मथसख १४, २०।
'मन्यते' १८६, १४।
मन्यन्ते १८६, १४।
मन्यध्वे १८६, १४।
मन्यसे १८६, १४।
मन्यामहे १८६, १४।
मन्यावहे १८६, १४।
मन्यु ३०१, २५।
'मन्ये' १८६, १४।
मन्येत १८६, १८।
मन्येते १८६, १४।
मन्येध्वे १८६, १४।
मन्येयाताम् १८६, १८।
मन्येरन् १८६, १८।
मन्यते १८६, ३।
मन्वन्तर ११, २०। १७, ५१।
८३, १२। २१२, ४६।
'मन्वाते' १८६, ३।
मन्वादि २०, ३१। २०, ४६।
२१, २१। २१, २७। २१,
'मन्वीत १८६, ३।
मन्वीयाताम् १८६, ४।
मन्वीरन् १८६, ४।
मय ५१, ५४।
मयु २४६, ५५।
मयुक २३३, २५।
मयुराज = (कुबेरः)
मयूख ३६, २०।
मयूखमालिन् ३४, १।
मयूखवत् ३३, २२।
मयूर २२२, ३०। २३३, २५।
मयूरकेतु २३३, ८।
मयूररथ २३३, ६।
मरण २२१, ३५।
मरणप्रद १६५, २८।
मराल २१४, ५५।
मरीचि ३६, २०। १४२, ११।
मरीचिज ३७, ८।
मरीचिपुत्र ३७, ८।
मरीचिमत् ३३, २३।
मरीचिमालिन् ३४, १।

मरीची ३६, २०।
मरुत् ७, ७। १६७, ४६।
मरुत २२६, ३४।
मरुतापुरोधस् ४८, २४।
मरुताममात्य ४८, २५।
मरुत १३०, ४।
मरुत्पतिपूजित ४८, ४६।
मरुत्पथ ३०, ५।
मरुत्पुरोहित ४८, २५।
मरुत्पूज्य ४७, ३४।
मरुत्प्लव २३१, ५०।
मरुत्वत् २३७, २।
मरुत्सख २३६, २४।
मरुदधिदेव ४८, २५।
मरुदचित ४७, ५८।
मरुदाचार्य्य ४७, ५८।
मरुदार्म्य ४७, ३५।
मरुदीड्य ४७, ३५।
मरुदुपाध्याय ४८, २६।
मरुदगण ८२, ८। २०६,
२८।
मरुदगुरु ४७, ३५।
मरुद्याजक ४८, १।
मरुद्रथ ३८, १७।
मरुद्वन्दितपद ४८, ४७।
मरुद्वन्ध ४७, ३५।
मरुद्वर्तन् ३०, ६।
मरुन्नमस्य ४८, १।
मरुन्नत ४७, ३६।
मरुन्मन्त्रिन् ४७, ३६।
मरुल २१७, ४६।
मरुक २३३, २५।
मर्क २४४, ४२।
मर्जिता २०३, ८।
मर्त्य २८, ३२। ४४, १७।
२००, ३८।
मर्त्यमहित १६७, ४७।
मर्त्यलोक २२३, १२।
मर्द ११६, २४।
मर्दखण्ड ११६, २५।
मर्ददल ११६, २५।
मर्दत्स्थिति ११६, २६।
मर्दाई ११६, २५।

मर्मन् २४०, २७।
मर्मभेदन २२०, ५३।
मर्मभेदिन् २२०, ५३।
मल २१५, २६।
मलमास १४, ५७। १३७,
३०।
मलय २०४, १६।
मलयज ५४, ६।
मलयवासिनी २३१, १६।
मलयानिल २४५, ३६।
मलिन ३०, ३३। २१७, ४६।
मलिनमास १४, ५७।
मलिना २०५, ४५।
मलिनी २०५, ४५।
मलिम्बुच १४, ५७। ३७,
४०। २४४, ४२।
मलुक २३२, ५३।
मलुक २२२, १६।
मल्ल २१४, १८।
मल्लक २१४, १८।
मल्लार २१०, ३५।
मल्लि २०६, १६।
मल्लिकादन्तधावन २०,
४५।
मशन २५६, १६।
मशाका २२२, १६।
मसूर २०२, ४। २०२,
२६।
मसूरा = (स्निग्धम्)
मस्तक ५, ६३।
मस्तकस्नेह २४३, १५।
मस्तकहृद् २४३, २१।
मस्तिष्क २४३, १५।
मस्तुलुङ्गक २४३, १५।
मह २०, २५। २०१, २५।
२४२, ३।
महत् २५३, ३०।
महती २०८, ५५।
महतीद्वादशी = (श्रावण-
द्वादशी, वामनद्वादशी),
महत्तरायुस् १४१, २४।
महत्त्व = (महनोभावः),
महनीय = (पूजनीयः),

महर्ष २४८, ४२।
महर्षना २४८, ४३।
महर्षत्व २४८, ४३।
महर्ष्यता २४८, ४३। २४८,
४५।
महत्त्वज् = (श्रुतिविशेषः)
महर्लोक २२३, १७।
महर्षि १६८, ५४। २५६,
२।
महला २०४, ५६।
महस् ३६, २८।
महसापति ३४, २।
महसामधिप ३४, २६।
महसामीश ३४, २।
महाकच्छ २१८, २५।
महाकाण्डा ४४, १७।
महाकाय २३०, ४१।
महाकाल २२८, ६। २३०,
४१।
महाकाली २३१, १६।
महाकाव्य २१३, २८।
महाकीर्तन २०३, १६।
महाक्रम २१६, ५।
महाक्षीरा २४२, ८।
महागन्धा २३२, ५।
महाग्रह ५२, ३६।
महाग्रहायणी २३, ५१।
महाङ्गीन २२८, ६।
महाचण्ड २४१, ५४।
महाचण्डी २३२, ५।
महाचम्पाव्रत २२, १२।
महाजया २३१, २०।
महाज्वाला २३६, ४६।
महातपस् २१६, ५।
महाजल २२३, ६।
महातेजस् २३३, ६।
महात्मन् २५६, २।
महादद्या १४४, १५।
महादेव १२, ५५। २२८।
महादेवी २३१, २०।
महाघातु २४२, ४८।
महान्मुनि २५६, ५।
महानट २२८, ६।

महानस १३८, ४६ ।
 महानाद २१४, १ । १०२,
 २८ । २२८, ७ ।
 महानाम्नीतपत् १३६,
 ५० ।
 महानाम्नीनियम १३६,
 ५० ।
 महानाम्नीव्रत १३३, ४० ।
 महानिष् १३, ३१ ।
 महानिषा १३, ३१ । २३१,
 २० ।
 महानुभाव २५६, ६ ।
 महापद्म २२६, ४८ ।
 २४६, ३४ ।
 महापक्ष २२१, ४६ ।
 महापातकाल १२०, २२ ।
 महापाप=(महापातकम्)
 महाप्रलय १८, ८ ।
 महाबल ७, ७ । २४४, ४२ ।
 महाबलवर्त्मग २६, ४८ ।
 महाभाग=(प्रतिधन्यः)
 महाभीम २३०, ४२ ।
 महाभैरव २३०, ४४ ।
 महामति ४७, ३६ ।
 महामव २३२, ३१ ।
 महामनस्=(सदन्तःकरणः)
 महामहावाक्णी=(योग-
 विशेषः) २४, ४६ ।
 महामाया=(योगविशेषः)
 महामाय २१६, ६ ।
 महामाया २३१, २० ।
 महामुक्त २४३, २८ ।
 महामुनि=(नारायणः)
 २५६, ५ ।
 महामृत्य २४८, ४६ ।
 महामृग २३२, ३१ ।
 महामेरु १६८, १५ ।
 महाम्बुक २२८, ७ ।
 महावज्र=(यज्ञविशेषः)
 महायात्रा १२४, १७ ।
 महारक्षा २०४, ४६ ।
 महारक्त २०३, ४२ । ३८,
 ४ ।

महारज ३८, ४ ।
 महाराज २१०, २८ ।
 महाराजिक ८४, २५ । २०६,
 २६ ।
 महारात्र १३, ३१ ।
 महारात्रि २२, ४४ ।
 महारात्री २३१, २१ ।
 महारूपक २१३, २६ ।
 महार्घ २४८, ४६ ।
 महार्घ्य २४८, ४७ ।
 महालक्ष्मीसप्तमी २२, १४ ।
 महालक्ष्मीव्रत २२, १६ ।
 २३५, ४८ ।
 महालय १३७, २३ ।
 महावर्षा २५, ७ ।
 महावसु २२८, ५४ ।
 महावाक्णी २४, ४५ ।
 महाविद्या २३१, २१ ।
 महाविल ३०, ६ ।
 महविषुवसंक्रान्ति १०१, ३ ।
 महावीर २२१, ५० ।
 महावीर्य २०६, ४२ ।
 महावीर्या ३५, २८ ।
 महावेग २२१, ५० ।
 महाव्रत २३, ३५ । २०६,
 ४८ । २२८, ७ ।
 महाव्रतिन् २२८, ७ ।
 महाशय २१८, २५ । २३२,
 ३१ ।
 महाशुभ्र २२८, ५४ ।
 महाश्वेता २०८, ३१ ।
 महाष्टमी २२, ४४ ।
 महासत्य २४१, ३७ ।
 महासत्त्व २४६, २ ।
 महासारथि ३६, ४ ।
 महासुप्ति १८, ८ ।
 महासेन २३३, ६ ।
 महास्थली ४४, १७ ।
 महाहंस २१६, ६ ।
 महि ४४, १७ ।
 महिका ४२, २२ ।
 महिज ४३, ४९ ।

महित ४६, १६ ।
 २०१, ४६ ।
 महितनय ४४, १८ ।
 महितनूज ४४, १८ ।
 महिपुत्र ४४, १ ।
 महिमन् २३०, २७ ।
 २४०, ५४ ।
 महिमूर्तिसम्भव ४४, ३७ ।
 महिर ३२, ३० ।
 महिला २६, १८ ।
 १३८, ४४ । २०४, ५६ ।
 महिली २०४, ५६ ।
 महिष १३५, १४ ।
 २३०, ३ । २४२, ३ ।
 महिषध्वज २४१, ३८ ।
 महिषमथनी २३१, २१ ।
 महिषवाहन २४१, ३८ ।
 महिषार्दन २३३, १० ।
 महिषी २४, २ ।
 महिषीसुत ५१, ५२ ।
 मही ४४, १७ ।
 महीकुमार ४४, १६ ।
 महीक्षित् २२६, २५ ।
 महीज ४३, ४२ ।
 १३६, ४ ।
 महीधर २०४, २ ।
 महीघ्न २०४, ३ ।
 महीनन्दन ४४, १६ ।
 महीप २२६, २५ ।
 महीपति २२६, २५ ।
 महीपाल २२६, २५ ।
 महीप्राचीर २१८, २५ ।
 महीप्रावरण २१८, २६ ।
 महीप्रावार २१८, २६ ।
 महीभू ४३, ४२ ।
 महीमण्डल ६६, ३ ।
 महीमध्यरेखा ६६, १४ ।
 महीशह १३८, ५ ।
 महीवृत्त ८८, ३ ।
 पहीव्यास ६६, ५ ।
 महिष २४२, ३ ।
 महिषीसुर ५१, ५१ ।
 महिषी २४२, ६ ।

महिषीज ५१, ५१ ।
 महिषीभव ५१, ५२ ।
 महिषीभू ५१, ५२ ।
 महिषीसुत ५१, ५२ ।
 महीसुत ४४, २ ।
 महेन्द्र २०४, १७ ।
 २३७, ३ ।
 महेन्द्रगुरु ४८, १ ।
 महेन्द्रजित् २२१, ५० ।
 महेन्द्रसचिव ४८, २६ ।
 महेन्द्राणी २३७, २५ ।
 महेला २६, १८ ।
 २०५, १ ।
 महेलिका २०५, १ ।
 महेली २०५, १ ।
 महेश २२८, ८ ।
 महेशतिथि २, ३१ ।
 महेशानी २२१, ३१ ।
 महेश्वर २२८, ८ ।
 महोपवीयं ३१, ८ ।
 महोपसार ३१, ८ ।
 महोत्पल ३६, ४१ ।
 महोत्सव २२०, २३ ।
 महोदधि २१८, २६ ।
 महोनिधि ३३, २३ ।
 महोराशि ३३, २४ ।
 महोजस् २३३, ७ ।
 'मा' ५, ६ ।
 मा २१७, १५ ।
 मांस १०३, ४१ ।
 २४२, ४२ ।
 मांसकर ४४, ४५ ।
 मांसकारिन् ४४, ४६ ।
 २४२, ५१ ।
 मांसज २४३, १२ ।
 मांसतेजस् २४३, १२ ।
 मांसपित्त २४३, १६ ।
 मांसल ३०, ४७ ।
 मांसलता २४३, ५ ।
 मावानुज १४, ५४ ।
 माघावरण १४, ५५ ।
 माघी २४, २३ ।
 माघेय ५०, ५० ।

माङ्गल्य २४४, १० ।	मानयोग ११६, २ ।	मास्त ७, ७। ११६, ५४।	मास्त्यवत् २०४, १५ ।
माङ्गल्यवर्णन २४४, १० ।	मानयोगार्द्ध ११६, ५ ।	२४४, ४३ ।	मावेस १३१, २७ ।
माण्ड ५६, २ ।	मानरंध्रा ११३, १ ।	माहती २३४, ६ ।	माश्रय ६७, ४४ ।
माञ्जिष्ठ ४४, ५० ।	मानव २८, ३२। १३६, ४४।	मार्कण्डेय २१२, ५५ ।	माष ५६, ८। २०२, ४। २०२, २३ ।
माठर ३६, ५३ ।	२००, ३८ ।	मार्ग ५, ६३। १४, ४२। १६, १ ।	माषक ५६, ४ ।
माणवक १३४, २६ ।	मानवायुष् १४१, २ ।	मार्ग १०७, १७ ।	माषाशन ३८, १८ ।
माणिक्य ५७, ३१ ।	मानस ६, ४७। १२२, ३४।	मार्गगति १०६, २६ ।	मास् १४, ६ ।
माणिग्रीव २५६, ५२ ।	२२१, १४ ।	मार्गण २२७, ५४ ।	मास ११, १८। १४, १०। ६७, १० ।
माणिचरि २४७, ३ ।	मानसालय २१४, ५६ ।	मार्गशिरस् १४, १४ ।	मासलण्ड १३, ५२ ।
मातङ्ग ६, ५१ ।	मानसूनु २००, २० ।	मार्गशीर्ष १४, १६। १४, ४४।	मासगण ६७, ४३ ।
२३२, ३२ ।	मानसौकस् २१४, ५६ ।	मार्गशीर्षपूर्वज १४, ४० ।	मासचय ६७, ४४ ।
मातरि = (अन्तरिक्षम्)	मानस्तोका २३१, २२ ।	मार्गशीर्षानुज १४, ४८ ।	मासनिचय ६७, ४४ ।
मातरिष्वन् २४४, ४२ ।	मानिका ६३, २ ।	मार्गशीर्षावरज १४, ४८ ।	मासनिवेश १३१, २७ ।
मातलि १२३, १५ ।	मानिन् २३१, ५१ ।	मार्गशीर्षी २३, ४७ ।	मासपिण्ड ६७, ४४ ।
माता २२५, ३ ।	मानिनी २६, १८। २०५, १२ ।	मार्गशिर ४५, ४७ ।	मासप्रवेश १३१, २८ ।
मातामह = (मातृपिता)	मानुष २८, ३२। २००, ३८।	मार्गायणी ५, ६३ ।	मासमान १६, २० ।
मातामहश्राद्ध २२, ४० ।	मानुष्य = (मनुष्यशरीरम्),	मार्गित् १०७, १७ ।	मासमाल १६, २१ ।
मातामही = (मातृमाता)	मानुष्यलण्ड ११६, ५ ।	मार्गी २३, ४७। १०७, १७ ।	मासव्रज ६७, ४५ ।
२३१, २१ ।	मानुष्यदल ११६, ५ ।	मार्ज २२४, ३६ ।	माससंघ ६७, ४५ ।
मातुल १२३, १५ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्जनी २११, ३६ ।	माससञ्चय ६७, ४५ ।
मातृ ६, १७ । २४, २ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्जरी १३५, १३ ।	मासहोत्य ३६, ३६ ।
१२२, १६। २००, ४७ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्जरीकण्ठ २३३, २५ ।	मासान्त १४, १२ ।
मातृका २०५, २८ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्जरीकणिका २३२, ५ ।	मासाद्ध १३, ५२ ।
मातृनिभा २५४, ७ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्जिता २०३, ८ ।	मासाद्धक १३, ५२ ।
मातृवत्सल २३३, १० ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्ड ३२, ३० ।	मासावसान १४, १२ ।
मात्रा २५३, ४१ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्डकायभव ५३, २०।	मासेश १४२, ५१ ।
मात्स्य २१२, ५५ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्डज ५२, ३७ ।	मासेशबल १४२, ५१ ।
माद १२३, ६ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्डाङ्गज ५२, ५५।	मासौघ ६७, ४५ ।
माद्रवास् २०६, ६ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्डि ५२, १३ ।	माहा २००, ४७ ।
माघव १४, २३ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्डि ५२, ३० ।	माहात्म्य १३१, २ ।
माघवी ४४, १७ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्डिभू ५२, ३७ ।	माहिर २३७, ३ ।
२१०, ४४ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्डि ५२, १३ ।	माहिषेय ५१, ५२ ।
माध्यन्दिन २५२, ४४ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्ड ५२, १३ ।	माहिष्मती ६६, १६ ।
माध्यम २५२, ४४ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्ड ५२, ३१ ।	माहेन्द्र ७, २६। २०४, १७।
माध्यमिका ११६, १८ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्ड ५२, ३१ ।	माहेय ४३, ४३ ।
माध्यमी ११६, १८ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्ड ५२, ३१ ।	माहेयी २००, ४७ ।
माध्याह्निक = (मध्याह्निक),	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्ड ५२, ३१ ।	माहेश्वरी २३०, २१ ।
माध्वीक २४४, २३ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्ड ५२, ३१ ।	मित = (तुल्यम्)
मान ११५, ३२। २००, ३८।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्ड ५२, ३१ ।	मितद्रु २१८, २७ ।
मानञ्जरी २१६, ६ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्ड ५२, ३१ ।	मिति = (समयविशेषः)
मानदा ४२, ५८ ।	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्ड ५२, ३१ ।	
माननीय = (मान्यः पूजनी-	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्ड ५२, ३१ ।	
यो वा),	मानुष्यार्द्ध ११६, ५ ।	मार्तण्ड ५२, ३१ ।	

मित्र ४, ३६। ७२१, ६। ४७। १०, २३। १२। ४६, ३२, ६।	मित्रज ५२, १३।	मित्रजननी ६, १७।	मित्रता १२७, ३६।	मित्रदेवता ७, २२।	मित्रदेवा ७, २२।	मित्रदैवत ७, २२।	मित्रदैवत्य ७, २२।	मित्रपुत्र ५२, ३८।	मित्रभवन १२७, ६।	मित्रविदा २२५, १३।	मित्रस्य २०, १३।	मित्रुन २५, २६। २५, ४६। २८, ६। २८, २१। २८, ४०। २८, ४४। २८, ५१।	मित्रुनराशि २७, ३८।	'मिलतः' १७०, १३।	मिलति १७०, १३।	मिलन ६०, ४। १३४, ४६।	'मिलते' १७०, १५।	मिलन्ति १७०, १३।	मिलन्ते १७०, १५।	मिलित ६०, ४। १४६, २६।	मिलित्वा ६२, ४३। १४६, ५३।	'मिलेत्' १७०, १४।	मिलेत् १७०, १६।	मिलेताम् १७०, १४।	मिलेते १७०, १५।	मिलेयाताम् १७०, १६।	मिलेयुः १७०, १४।	मिलेरन् १७०, १६।	मिश्र २०३, ३। १४७, २५।	मिश्रक १६८, ३०।	मिश्रकावण (न), २३७, ५१।	मिश्रकेशी २०४, ५०।	मिश्रसाधारणम् ६, १४।	मिश्रायुष १४१, ५१।	मिश्रित १४६, २६।	मिहिका ४२, २२।	मिहिकाशु ३६, ३६।	मिहिकाकरजनि ४६, ४५।	मिहिकामयूख ४१, २६।	मिहिकामरीचि ४१, २६।	मिहिकाशोचिस् ४०, ४६।	मिहिर ३२, ३०।	मिहिरज ५२, ३८।	मिहिराङ्गजात ५३, १२।	मिहिराङ्गसम्भव ५३, २०।	मिहिराण २२८, ८।	मिहिरात्मज ५२, ५५।	'मी' ५, ६। ५।	मीन २५, ३०। ४७, १०। २८, १०, २८। २७, २८। ४३, २८। ४५, २८। ५२, ५६। २१, २४४। १०।	मीनकेतन २२७, १३।	मीनकेतु २२७, १३।	मीनद्वय २७, १६।	मीनयुग २७, १६।	मीनयुगल २७, १८।	मीनयुग्व २७, १७।	मीनराशि २७, ५६।	मीनाङ्क २२७, १३।	मीनालि २७, १२।	मीमांसा २१२, २५। २१३, २१।	मीयते १६२, ३२।	मीयन्ते १६२, ३२।	मीयेत १६२, ३४।	मीयेते १६२, ३२।	मीयेयाताम् १६२, ३४।	मीयेरन् १६२, ३४।	मीलन ११६, ४०।	मुकुट २२६, ३५।	मुकुन्व ७, ६१। २१५, २६।	मुक्त ६२, १६।	मुक्ता ५७, ३१। १४८, १३।	मुक्ताफल ५७, २६।	मुक्ताभरणव्रत २२, १४।	मुक्ति ११७, ६।	मुक्तिकाल ११७, ६।	मुल २७, ५८। २११, १५। २१४, १०।	मुलसुर २१४, १८।	मुख्य २५४, ४७।	मुख्यतम २५ ३६।	मुख्याश्वमिन् १३४, ३१।	मुखिराय १६७, ४७।	मुचुटि ६३, ३।	मुचुटी ६३, ३।	'मुञ्चतः' १६४, ५३।	मुञ्चति १६४, ५३।	मुञ्चते १६४, ५४।	मुञ्चन्ति १६४, ५३।	मुञ्चन्ते १६४, ५६।	मुञ्चेत् १६४, ५४।	मुञ्चेत १६४, ५६।	मुञ्चेताम् १६४, ५४।	मुञ्चेते १६४, ५६।	मुञ्चेयाताम् १६४, ५६।	मुञ्चेयुः १६४, ५४।	मुञ्चेरन् १६४, ५६।	मुञ्जन २५६, १६।	मुण्ड= (असुरविशेषः), मुण्डघातिनि २५६, ७।	मुण्डन १३४, २०।	मुण्डनक्रिया १३४, २१।	मुण्डोर ३२, ३१।	मुषा ५५, २६।	मुषिहा ५५, २६।	मुद् ३१, ३६। १२२, ८।	मुदित १२६, २३।	मुदिर २३८, २६।	मुद्ग २०२, २७।	मुद्गक २०२, २७।	मुद्गभुज् ३८, १८।	मुद्गभोजिन् ३८, १८।	मुद्गर ६, ४६। ६, ५८।	मुद्गाशन ३८, १८।	मुद्गादशा १३१, २४।	मुनि १६८, ४८। २००, २।	मुनिकुटी १३८, ५१।	मुनिपुङ्गव २५६, ६। २५५, ५५।	मुनिप्रवर्ग्य २५६, ६।	मुनिसुव्रत २०६, १६।	मुनिस्थान १३८, ५१।	मुन्या ३१, ५५। ५५, २६।	मुन्याराशी १३०, ३६।	मुन्येष १३०, ४०।	मुर= (असुरविशेषः) २१६, २६।	मुरजित् ७, ६१।	मुरमर्वन २१५, २६। २५६, २१।	मुररिपु २१५, ३०। २५६, २१।	मुरलीधर २२४, ३६।	मुरारि २१५, ३०। २२४, ३६। २५६, २१।	मुरारिभ ७, ६१।	मुमुरं २२०, २३।	मुशल २२५, ३२।	मुशलिन् २२६, २३।	मुषक २३२, ४६।	मुषल २२५, ३२।	मुषलित् २२५, २३।	मुषित १०६, ५१।	मुष्टि ५६, ३५।	मुष्टिक= (असुरविशेषः) मुष्टिकघ्न २२५, २२। २५६, २८।	मुष्टिन्धय १४०, ४४।	मुष्टी ५६, ३६।	'मुष्णान्ति' १६६, १८।	मुष्णाति १६६, १८।	मुष्णीतः १६६, १८।	मुष्णीयात् १६६, १६।	मुष्णीयानाम् १६६, १६।	मुष्णीयुः १६६, १६।	मुसल २२५, ३२। ६, ५०। ६, ५८। १३०, ११।	मुसलिन् २२५, २५।	मुसल्लह १३०, ५२।	मुसलल्लहबल १३०, ५५।	मुहिर १२३, ३८।	मुहुस् १६, ३६।	मुहुमुहुस् १६, ४०।	मुहूर्त ११, १६। १२, २। ६७, टी. ४, १३१।

मुहूर्तशास्त्र २१२, १।	मृगपिप्लु ३६, ३६।	मृणालिनीनाथकलेबरोद्भव ५३, २६।	मृष १२४, १।
‘मृ’ ५, ६।	मृगमुख २६, ५७।	मृणालिनीश ३४, ३।	मृन्मह १३६, १५।
मृक २४४, १०।	मृगयु २०६, ४३।	मृत १२६, २८।	‘मृ’ ५, ६।
मृड ४३, ११। १०६, ५१।	मृगराज २३१, ५२।	मृतापत्य ४५, १।	मेरवला १३४, २७।
मृज=(वस्तिस्थान्मु),	मृगराज २६, ३। २६, ८।	मृति १३६, १७।	मेखलाबन्ध १३४, ३४।
मृजकुच्छ १२३, ४६।	२३१, ५२।	२२१, ३०। २४१, ५७।	मेखलाबन्धन १३४, ३५।
मृच्छना २०६, २७। ७६, २७।	मृगरिपु २६, ८। २३१, ५३।	मृत्तिका १३६, १७।	मेखलामोक १३६, ५८।
मृच्छनाद्वय ८१, ३४।	मृगलक्ष्मन् ३६, ४०।	मृत्यु ६, ४८। ६, ६१।	मेखलाव्रतविमोचन १३६, ५८।
मृत् ११, २२। ६७, २८।	मृगलाञ्छन ४०, ४६।	१२१, १२। २४१, ३८।	मेखलिन् १३४, २६।
मृत्ति २१४, ४५। १२१, १६।	मृगलोचना २६, २५।	मृत्युञ्जय २२८, ६।	मेखलोग्मोक्ष १३३, ४२।
मृत्तिमत् २२४, ११।	मृगवक्त्र २६, ५७।	नृत्यपञ्चक १३७, १५।	मेघ २१०, ३३।
मृधन् २७, ५७। १२१, २०।	मृगवदन २७, २।	मृत्युपुत्र ५४, ५३।	२०१, २५।
मृधभिषिक्त २२६, २६।	मृगवाहन २४४, ४३।	मृत्युभू ५४, ४६।	मेघकारक २४४, ४३।
मृधवसिन्वत २२६, २६।	मृगव्याघ्र ११४, १६।	मृत्युसुत ५४, ५३।	मेघकाल १५, ४२।
मूल ४, ३। ४, २७। ७, ३५।	मृगशिर ४, १६।	मृदु १००, १। ५२, १।	मेघकालागम १५, ४२।
६, २१।	मृगशिरस् ४, १५। ५, ६४।	मृदु १३०, ८।	मेघज २१७, ४७।
मूलत्रिकोण ५६, ३७।	मृगशिरा ४, १६। ५, ६४।	मृदा १३८, १८।	मेघज्योतिस् २३८, ११।
मूलत्रिकोणगृह ५६, ३७।	मृगशिरस्तारक ५, ६५।	मृदा ५१, १। १०१, १।	मेघत्रिक ८२, १७।
मूलत्रिकोणभ ५६, ३८।	मृगशीर्ष ३, ६०। ४, १७। ५, ६५। ६, १६।	मृदुकरण १०३, २।	मेघनाद २४३, ३१।
मूलत्रिकोणभवन ५६, ३८।	मृगशीर्षा ४, १७। ५, ६५।	मृदुकेन्द्र १०१, २६।	मेघनादजनक=(रावणः)
मूलत्रिकोणराशि ५६, ३८।	मृगशीर्ष्णिभ ६, १।	मृदुग ५२, १३।	मेघनादानुलासक २३३, २५।
मूलत्रिकोणार्ध ५६, ३६।	मृगाक्ष ३८, ५२।	२६४, १७।	मेघनामन् ७६, १।
मूलद्रव्य २४८, ३३।	मृगाक्षज ४५, ५८।	मृदुगति ५२, ३६।	मेघपुष्प १२२, ४०।
मूलधन २४८, ३३।	मृगाक्षदेहज ४६, ३२।	२६४, १८।	२१७, ४७।
मूलधातु २४२, ४८।	मृगाक्षसूनु ४६, १३।	मृदुगमन २६४, १८।	मेघप्रभा २३८, ४६।
मूलबर्हणी ७, ३५।	मृगाक्षी २६, १८। २०५, १२।	मृदुतुङ्ग १०१, ३३।	मेघप्रसव २१७, ४७।
मूल्य २४८, १६।	१२।	मृदुफल १०४, २६।	मेघभूति २३८, ५।
मूल्यवत् २४८, ४७।	मृगाधिप २६, ८। २३१, ५३।	मृदुभुक्ति १०६, ७।	मेघमाला २३८, ५१।
मूष २३२, ४६।	मृगानन २६, ५८।	मृदुमध्या २०६, ३२।	मेघयानाचितांघ्रि ४८, ४७।
मूषक १३५, ४४। १३५, १४।	मृगाराति २६, ६।	मृदुमंत्र ६, १८।	मेघयुग ८१, १।
मूषिक २३२, ४६।	मृगारि २६, ३। २३१, ५३।	मृदुवात=(मन्दवायुः)	मेघराज २५, १०।
मूषिकरथ २३२, १२।	मृगाशन २६, ६। २३१, ५३।	मृदुश्रव १०३, ३।	मेघवर्त्मन् ३०, ६।
मूषिकवाहन २३२, ११।	मृगास्थ २६, ५५।	मृदुश्रुति १०३, ३।	मेघवाहन २३७, ३।
मूषिका २५८, ४।	मृगी ६, १।	मृदुसञ्ज्ञफल १०४, २६।	मेघश्रेणी २३८, ५१।
मृग ५, ६। १२६। ५४, १३५।	मृगीदृष्ट २६, १६।	मृदुस्पष्टग्रह १०५, २।	मेघसुहृद् २३३, २६।
४४।	मृगेन्द्र २६, ४। २३१, ५३।	मृदुस्फुटग्रह १०५, २।	मेघाध्वन् ३०, ७।
मृगदृष्टि २६, ८। २३१, ५१।	मृगेश २६, ४।	मृदुस्फुटभुक्ति १०६, ७।	मेघान्त १५, ४६।
मृगद्विष् २६, ३। २३१, ५२।	मृगोत्तमाङ्ग ६, १।	मृदुस्फुटरवि १०४, ३१।	मेघारि २४४, ४३।
मृगधर ३६, ३६।	मृड २२८, ८।	मृदुस्फुटा १०६, ७।	मेघेश २५, ५।
मृगधरजनि ४६, ३२।	मृडानी २३१, २२।	मृदुस्फुटार्क १०४, ३१।	मेघक १४, ८। ५२, १३।
मृगधरदेहभू ४६, ४५।	मृणालिनी ३६, ४६।	मृदुस्फुट १०४, २३।	मेघकवचि ५२, ५५।
मृगनयना २६, २४।	मृणालिनीद्विष् ४०, ४७।		
मृगपति २३१, ५२।			

मेज्य ५६, १ ।
 मेह २५, ३३ ।
 मेघ २५, ३३ ।
 १३६, ५२ ।
 मेघस्थ २१६, २६ ।
 मेघस् २४२, ४२ ।
 मेघस्कृत् २४३, १ ।
 मेघस्तेजस् २२६, ५६ ।
 २४३, १६ ।
 मेदिनी ४४, १८ ।
 मेदिनीगर्भभूत ४४, ३७ ।
 मेदिनीच्छाया ११५, ३८ ।
 मेदिनीज ४४, २ ।
 मेदिनीजनि ४४, १६ ।
 मेदिनीतनुजन्मन् ४४, ३८ ।
 मेदिनीदिन १२, २१ ।
 मेदिनीनन्दन ४४, ३१ ।
 मेदिनीभू ४४, २ ।
 मेदिनीमध्यरेखा ६६, १४ ।
 मेदिनीविस्तृतिः=(भूवि-
 स्तृतिः) ।
 मेदोज २२६, ५६ ।
 २४३, १६ ।
 मेघ
 मेघा १२२, ४७ ।
 मेघाविन् २५५, ४४ ।
 मेनका २०४, ४० ।
 २०४, ४६ ।
 मेनकात्मजा २३१, २२ ।
 मेना २०१, ४५ ।
 मेनाजा २३१, २३ ।
 'मेनाते' १८६, ४ ।
 मेनात्मजा २३१, २३ ।
 'मेनिरे' १८६, ५ ।
 मेने १८६, ४ ।
 मेरक २१६, ३२ ।
 मेरु १००, १६ । १६८, १५ ।
 मेरुका ११३, ५ ।
 मेरुपृष्ठ १६८, ८ ।
 मेरुशृङ्ग १६८, ८ ।
 मेर्वत्रिकीला ४४, १८ ।
 मेर्वालय १६३, ४६ ।
 मेल ६०, ३ । १३४, ४६ ।

१४६, १७ ।
 मेलक १४६, १७ ।
 २३०, ३३ ।
 मेलन ६०, ५ ।
 मेलयित्वा ६२, ४३ ।
 मेलित ६०, ५ ।
 मेघ २५, २५ । २८, ७ ।
 २८, २४ । २८, ४२ ।
 २८, ४६ । २८, ४८ ।
 मेघराशि २७, ३४ ।
 मेघाण्ड २३७, ३ ।
 मेघुरण=(दशमभावः)
 मेहने २८, २ । १३६,
 ५२ ।
 मेहला ११३, २ । २०५, १ ।
 मेहली २०५, १ ।
 मैत्र ७, २३ । ५२, १ ।
 १३५, ६ ।
 मैत्रावरुण २००, ३ ।
 मैत्रावरुणि २००, ३ ।
 मैत्रि ५२, २ ।
 मैत्री ७, २३ ।
 मैथ्य ७, २३ ।
 मैथल १३, २५ ।
 मैथुन १४०, १० ।
 मैनाक=(हिमालयपुत्रः)
 मैनाकभगिनी २३१, २३ ।
 मैनाकस्वसृ २३१, २३ ।
 मन्द=(वानरविशेषः)
 २१६, ३० ।
 मन्दमर्दन २१६, २३ ।
 २२४, ३६ । २६६, २२ ।
 मैहिरि ५२, १४ ।
 'मो' ५, ६ ।
 मोक ५१, ३७ ।
 मोक्ष ११६, ३० ।
 मोक्षकाल ११७, ६ ।
 मोक्षदेकादशी २३, ४१ ।
 मोक्षस्थिति ११६, ४ ।
 'मोचयतः' १६४, ४५ ।
 मोचयति १६४, ४५ ।
 मोचयते १६४, ४६ ।
 मोचयन्ति १६४, ४५ ।

मोचयन्ते १६४, ४६ ।
 मोचयेत् १६४, ४७ ।
 मोचयेत् १६४, ५० ।
 मोचयेताम् १६४, ४७ ।
 मोचयेते १६४, ४६ ।
 मोचयेयाताम् १६४, ५० ।
 मोचयेयुः १६४, ४७ ।
 मोचयेरन् १६४, ५० ।
 मोटन २४४, ४३ ।
 मोदक २३२, ४६ ।
 मोदकवल्गु २३२, १२ ।
 'मोदते' १६६, २ ।
 मोदन्ते १६६, २ ।
 मोदेत् १६६, २ ।
 मोदेते १६६, २ ।
 मोदेयाताम् १६६, ३ ।
 मोदेरन् १६६, ३ ।
 मोरहाटी २१०, ५२ ।
 मोषक १२३, १५ ।
 मोह २०१, १६ । २२०,
 ३८ ।
 मोहन २२०, ४४ ।
 मोहनिक १४, २० ।
 मोहनी २२४, १८ ।
 मोहन्येकादशी २१, ५ ।
 मोक्तिका ११६, २० ।
 मोक्तिकासन २१४, ५६ ।
 मोक्तिको ११६, २० ।
 मोक्षिकग्रसन ११६, २८ ।
 मोक्षिकग्रस ११६, २८ ।
 मोक्षिका ११६, २१ ।
 मोक्षिकी ११६, २१ ।
 मोञ्ज १३४, २७ ।
 मोञ्जरसनाबन्ध १३४,
 २७ ।
 मोञ्जी १३४, २७ ।
 मोञ्जीनिबन्धन १३४,
 ३६ ।
 मोञ्जीबन्ध १३४, ३६ ।
 मोञ्जीबन्धन १३४, ३६ ।
 मोञ्जीबन्धविमोचन १३७,
 १ ।
 मोञ्जीविमोक्ष १३७, १ ।

मौदघ १०६, ५१ ।
 मौहीदशा १३१, २४ ।
 मौन १६८, ४८ ।
 मौनव्रतित्= (व्रतविशेष-
 कर्ता)
 मौनिन् १६८, ४६ ।
 मौर्विका १०३, ४२ ।
 मौर्वी १०३, ४२ ।
 मौर्वीदल १०३, २ ।
 मौलि २२६, ३५ ।
 मोहनिक १४, २१ ।
 मोहूर्त २५६, १७ ।
 मोहूर्तिक २५६, २६ ।
 'म्रियते' १६२, ३८ ।
 म्रियन्ते १६२, ३८ ।
 म्रियेत १६२, ३८ ।
 म्रियेत १६२, ३८ ।
 म्रियेयाताम् १६२, ३६ ।
 म्रियेरन् १६२, ३६ ।
 म्लाना २०५, ४५

य—

य २४४, ४४ ।
 यक्ष २०४, २६ ।
 २०५, ४७ । २४६, ३ ।
 यक्षनिश २३, ६ ।
 यक्षराज २४६, ३ ।
 यक्षराज २४६, ३ ।
 यक्षरात्रि २३, ६ ।
 यक्षेश्वर २४६, ४ ।
 'यच्छतः' १८६, २८ ।
 यच्छति १८६, २८ ।
 यच्छन्ति १८६, २८ ।
 यच्छेत् १८६, ३२ ।
 यच्छेताम् १८६, ३२ ।
 यच्छेयुः १८६, ३३ ।
 यज २०१, २५ ।
 यजन ३८, ५२ ।
 यजतनु ३६, ४० ।
 यजमानमूर्ति २२८, ३४ ।
 यजुषवेद २११, ६ ।
 यजुस् २११, ५ ।
 यज्ञ २०१, २५ । २१५, ३० ।

यज्ञकाल ३, २८ ।	यमतिथि २, ४१ ।	यमुनाभिद २२५, २३ ।	यादःपति २४३, ३१ ।
यज्ञघर २१६, ७ ।	यमत्रयोदशी २३, ४ ।	२६६, २८ ।	यादईश २२८, २७ ।
यज्ञनेमि २१६, ७ ।	यमदिशा २३३, ४६ ।	यमुनाभ्रातृ २४१, ३६ ।	यादेव २२४, ३७ ।
यज्ञपुरुष २१५, ३० ।	यमदेवता ५, ३८ ।	यमुनासोदर २४१, ३६ ।	यादवी २३१, ५४ ।
यज्ञपुरुष २१५, ३० ।	यमदैवत्य ५, ३६ ।	ययाति २२६, ४० ।	यादवेन्द्र २२४, ३७ ।
यज्ञभुजांसौवस्तिक ४६, १ ।	यमद्वितीया २३, १३ ।	ययातिपत्नी ५१, ३२ ।	यादस् २४३, ४२ ।
यज्ञराज् ३८, ५२ ।	यमन २४१, ३८ ।	यहि १६, ४५ ।	यादसानाय २४३, ३२ ।
यज्ञलिह् ४६, ३६, ३६,	यमनी २२५, ५४ ।	यव २०२, ३ । २०२, १६ ।	यादसांपति २४३, ३२ ।
यज्ञबहु	यमपञ्चक १३७, २५ ।	२४१, १७ ।	यादोगूह २२८, २७ ।
यज्ञविद्या २११, ४४ ।	यमपितृ ३३, २४ ।	यवन=(म्लेच्छजातिविशेषः)	यादोनय २४३, ३२ ।
यज्ञशत्रु ५१, ४३ ।	यमपुरी २४१, ४५ ।	यवनारि २१६, ७ ।	यादोनिवास २२८, २७ ।
यज्ञशाला १३८, २४ ।	यमप्रसू ३५, २६ ।	यवनाल २०२, ४२ ।	यादोर्ध्व ८, १२ ।
यज्ञसूत्र १३४, २६ ।	यमभगिनी ३५, ५७ ।	यवर्ग १३५, ४० ।	यान १२२, २० ।
यज्ञसूत्रधारणा १३४, ३७ ।	२२५, ५४ । २३१, २४ ।	यविष्ठ=(कनिष्ठः)	२३०, ५ ।
यज्ञस्थान १३८, २४ ।	यममातृ ३५, ३० ।	यवीयस् २२८, ५४ ।	यापनीय १५८, ३७ ।
यज्ञाशन १६७, ४७ ।	यमपा १३०, २६ ।	यशस् १२४, ४६ ।	२३१, ४० ।
यज्ञिय १७, ४३ ।	यमरथ २४२, ३ ।	यशोदा २२६, ६ ।	याप्य १५८, ३७ ।
यज्ञोपवीत १३४, २६ ।	यमराज् २४१, ३६ ।	यशोदाजानि २२६, ४ ।	यामक १३, ४६ ।
यज्वपति ३६, ५१ ।	यमराज २४१, ३६ ।	यशोदात्मजा २२५, ४२ ।	यामक ६, १८ ।
यज्वन्नांपति ३६, ४१ ।	यमल ५, ३२ । ७४, २८ ।	यशोवती २४७, १७ ।	यामघोषिणी ११३, २ ।
यज्वन्नांपति ४०, ४७ ।	यमलाजून=(वृक्षविशेषः)	यष्टि ११२, ११ ।	यामनाडी ११३, २ ।
यतलुच् ४६, ३० ।	यमलाजूनमञ्जन	'या' ५, ११ ।	यामनामन् ७५, ६ ।
यथातथा=(क्रमरहितः)	२६६, २२ । २१६, २४ ।	याग २०१, २६ ।	यामनेमि ११३, २ ।
यथामुख ३६, ४१ ।	यमवाहन २४२, ३ ।	यागसन्तान २३७, २८ ।	याममाल १२, ७ ।
यदा १६, ४५ ।	यमसहोदर ५३, १२ ।	याज्ञवल्क्य=(महर्षिविशेषः)	यामल ७४, २८ ।
यदि=(चेत्)	यमसू ३२, ३१ ।	याज्ञक ४६, २६ । ४६, ३६ ।	यामवती १३, ७ ।
यदिवा २०, १६ ।	यमस्त्वसू ३५, ५७ ।	यात ११५, १ । २५१, १५ ।	यामवतीनायक ४१, ४६ ।
यज्ञ २०, १६ ।	२२५, ५४ । २३१, ५४ ।	१४३, ५५ ।	यामवतीपति ४१, २६ ।
यन्तु ३६, ८ ।	यमात्मज ५५, २५ ।	'यातः' १८१, ४७ ।	यामवतीश ४०, ४७ ।
'यान्ति' १८०, २८ ।	यमानुज ५२, ३८ ।	यातकाल १८, १६ ।	यामवतीशज ४६, १३ ।
यंत्र ११२, ८ ।	यमानुजा ३५, ५८ ।	१०८, ३८ ।	यामवतीशमुत ४६, ४६ ।
यंत्रजोन्नतोश १०८, १४ ।	२२५, ५४ ।	यातभाग १०८, ३१ ।	यामातृ ३५, ७ ।
यंत्रांश १०८, १३ ।	यमान्तक २२८, २८ ।	यातलव १०८, ३१ ।	यामित्र १३७, १६ ।
यम ३, ६ । ४, ३४ ।	यमावरज ५२, ५६ ।	यातांश १०८, ३१ ।	यामिनी १३, ७ ।
५, ३२ । ५, ३८ ।	यमी ३५, ५८ । २२५, ५५ ।	यातांशक १०८, ३१ ।	४२, ४ ।
१०, ५४ । १३, १६ ।	यमीपितृ ३३, २४ ।	'याति' १८१, ४७ ।	यामिनीनायक ४१, ३० ।
१३, ४५ । २५, ४४ ।	यमीमातृ ३५, २६ ।	यान्ति १८१, ४७ ।	यामिनीपति ४०, ४८ ।
११८, २२ ।	यमुना ३५, ५८ ।	यातु (राक्षसः)	यामिनीमुख १३, २५ ।
यमकण्टक ५५, ३२ ।	२२५, ५५ ।	यातुक १३, ४६ ।	यामिनीश् ३८, ५२ ।
यमकील २१६, ७ ।	यमुनाकर्पण २२५, २४ ।	यातुधान २४२, २१ ।	यामिनीश ३६, ४१ ।
यमघण्टक ५५, ३२ ।	२६६, २६ ।	यातुभ ७ ३६ ।	यामिनीशज ४६, १३ ।
यमजनक ३४, ३ ।	यमुनाग्रज २४१, ३६ ।	यात्रा २५१, २१ ।	यामिनीशसूनु ४६, ३४ ।
यमजननी ३५, २६ ।	यमुनाजनक ३४, २६ ।	यात्वा २५१, १८ ।	यामिनीश्वर ४०, ४८ ।

यामी २३३, ५२ ।	युजिन २४४, ४४ ।	योगक्षय १०, २५ ।	योख्य ६१, २६ ।
याम्य ५, ३६ ।	‘युञ्जते’ १६६, ६ ।	योगजायुस् १४१, ४८ ।	योद्ध १२१, ५१ ।
याम्यगोल १५, ६१ ।	युञ्जन्ति १६६, ६ ।	योगनिद्रोलु २१६, ७ ।	योध १२१, ५१ ।
याम्यभ ५, ३६ ।	युञ्जाते १६६, ६ ।	योगफल ६०, ११ ।	योधन १२२, २ ।
याम्या १३, ७ ।	युञ्जीत १६६, १० ।	योगरूढ २५६, ३७ ।	योधेय १२२, २ ।
१११, २५ ।	युञ्जीयाताम् १६६, १० ।	योगवृद्धि १०, २५ ।	योनि ६, ४६ । २०१, ५० ।
याम्यात्यगोल १५, ५६ ।	युञ्जीरन् १६६, १० ।	योगाङ्ग=(योग विशेषः)	१३४, ५१ ।
याम्यायन १६, १४ ।	युञ्ज्यात् १६६, १३ ।	योगाधियोग १५८, ४३ ।	योनिदेवता ६, ४७ ।
याम्याशा=(दक्षिण दिशा)	युञ्ज्याताम् १६६, १३ ।	योगादिष्ट १४१, १ ।	योनिदेवा ६, ४७ ।
याम्योत्तर ६८, २७ ।	युञ्ज्युः १६६, १३ ।	योगिन् १६०, १८ ।	योनिदैवत ६, ४७ ।
१०६, ४४ ।	युज्य=(योजनीयः)	२२८, ६ ।	योनिदैवत्य ६, ४७ ।
याम्योत्तरमण्डल १११, १७ ।	युत १५०, ३५ ।	योगिनी २३१, २४ ।	योषा १६, १३ । २४५, २ ।
‘यायात्’ १८१, ५० ।	युति ११६, ३० ।	योगिनीदक्षा १४४, १५ ।	योषित २६, १३ ।
यायाताम् १८१, ५१ ।	११६, ३७ । १२०, १ ।	योगिनीदिक्चार २३५, २८ ।	२४५, २ ।
यामिन् १६०, ४ ।	१२०, १३ । १४६, ३२ ।	योगिनीदिक्चारभेद	योषिता २६, १६ ।
१६०, ६ ।	१३४, ४७ । १३७, १४ ।	२३५, ३१ ।	२०५, २ ।
‘याम्युः’ १८१, ५१ ।	युतिदुष्ट १६३, ४४ ।	योगिनीदिङ्निवास	यौतव ५८, २० ।
याम्य २५४, ३७ ।	युतिवीक्षण १६३, ४४ ।	२३५, २६ ।	योध १२१, ५१ ।
‘यो’ ५, ११ ।	युद्ध ११६, ३७ ।	योगिन्यासाचार २३५, २६ ।	योधेय १२१, ५१ ।
युक्त १५०, ६ । १५०, ११ ।	युष् १२३, ५५ ।	योगिन्याशावास २३५, २६ ।	यौवन ५७, २१ ।
१५०, १६ । २५४, ४७ ।	युधिष्ठिर १६, २६ ।	योगिन्याकादशी २१, २५ ।	यौवनाश्व २२६, ३६ ।
मुक्ति १४६, ३० ।	‘युनक्ति’ १६६, १२ ।	योगोत्थित १४१, ४४ ।	
१४६, ३४ । १३४, ४७ ।	युयुधान २२७, ५ ।	योगोत्थितायुष् १४१, ४८ ।	र—
युग ११, २० । २५, ४४ ।	युवति २६, १६ ।	योग्य ६, २५ ।	रंहस् १०१, ६ ।
७५, ६ ।	युवती १२३, ३६ ।	योग्या ५, ३६ । ३५, २६ ।	रक्त ४३, २६ । ४४, ४६ ।
युगपद् १६, ४१ ।	युवन् १६, ५६ ।	योजक ६१, ३० ।	४४, ५० । ५६, ५७ । २४२, ५२ ।
युगपद=(पद विशेषः)	युवन ३८, ५३ ।	योजन ६५ टी. १५ ।	
युगल २५, ४६ ।	युवराज २५, ७ ।	६८, ३० ।	रक्तकर ४४, २ ।
युगवर्चक ५२, ५६ ।	‘यू’ ५, ११ ।	योजनकर्ण १०३, १६ ।	रक्तग्रह २४२, २७ ।
युगसंहार १८, ६ ।	यूक २६, २६ ।	योजनीय ६१, ३५ ।	रक्तग्रीव २४२, २७ ।
युगान्त १८, ६ ।	यूका ६५, ३ ।	‘योजयतः’ १६६, १८ ।	रक्तजिह्व २३१, ५४ ।
युगावर्त २१५, ३१ ।	यूकाण्ड ६५, ११ ।	योजयति १६६, १८ ।	रक्ततेजस् २४३, २ ।
युगांश १६, २१ ।	यूपध्वज ४७, ३६ ।	योजयते १६६, २१ ।	रक्तदन्ती २३१, २५ ।
युगांशक १६, २१ ।	‘ये’ ५, ११ ।	योजयन्ति ६६, १८ ।	रक्तद्युति ४४, ३ ।
युग्म २५, ४५ ।	येय ११५, ४ । १४४, १ ।	योजयते १६६, २१ ।	रक्तभव २४३, २ ।
७४, २८ ।	येयकाल १०८, ४० ।	योजयेत् १६६, १६ ।	रक्तरश्मि ४४, ३ ।
युग्मपद १०२, १४ ।	येयभाग १०८, ३५ ।	योजयेते १६६, २२ ।	रक्तवर्ण २०३, ४२ । २३६, २५ ।
युग्मायुग्मबल १४२, ३८ ।	येयलव १०८, ३५ ।	योजयेताम् १६६, १६ ।	
‘युद्धकतः’ १६६, १२ ।	येयांश १०८, ३५ ।	योजयेयाताम् १६६, २१ ।	रक्तवीजमदिनी २६६, ८ ।
युद्धकते १६६, ६ ।	येयांशक १०८, ३५ ।	१६६, २२ ।	रक्तशुक्रमिश्रण १४०, १८ ।
युग्य १२२, २० ।	‘यो’ ५, ११ ।	योजयेरन् १६६, २२ ।	रक्ता २११, ३६ ।
२३०, १५ ।	योग २, ७ । ११६, ३० ।	योजित ६०, ५ ।	रक्ताक्ष ४२, ४५ । २४२, ४ ।
युज् २५, ४२ । १५०, ३३ ।	१४६, ३२ । १३४, ४७ ।	योजितव्य ६१, ३५ ।	रक्ताक्षी १७, १४ ।

रक्ताङ्ग ४३, ४३ ।
 रक्ताम्बर= (मङ्गलः),
 रक्तिका ५६, ६ ।
 रक्षतोत्पन्न= (कोकनदः),
 रक्षः पुरी २४२, २३ ।
 रक्षस् ७, ३६ । ६, ५१ । ६,
 ६१ । २४६, २७ ।
 रक्षासांपुरी १००, १ ।
 रक्षा २४०, २० ।
 रक्षाबन्धन २१, ५५ ।
 रक्षोजननी १३, ८ ।
 रक्षोदिग् २३४, १ ।
 रक्षोदेव ७, ३६ ।
 रक्षोदेवता ७, ३६ ।
 रक्षोदेवत ७, ३६ ।
 रक्षोदेवत्य ७, ३७ ।
 रक्षोभ ७, ३७ ।
 रक्षोजरि २६४, ३२ ।
 रघुजनक= (दिलीपः)
 रङ्गवीज २२८, ५५ ।
 रचना २१३, ४३ ।
 'रचयतः' १७६, ४ ।
 रचयति १७६, ४ ।
 रचयन्ति १७६, ४ ।
 रचयेत् १७६, ८ ।
 रचयेताम् १७६, ८ ।
 रचयेयुः १७६, ८ ।
 रजत २०३, ४२ । २२८, ५५ ।
 रजताद्रि २२८, ४६ ।
 रजताचल २४६, ४७ ।
 रजनि १३, ८ ।
 रजनिकर ४०, ४८ ।
 रजनिहृत् ६, १ ।
 रजनिप ३६, ४१ ।
 रजनी १३, ८ । ४२, ५ ।
 रजनीकर ४०, ४६ ।
 रजनीकरपुत्र ४६, ४६ ।
 रजनीकान्त ४०, ४६ ।
 रजनीचर ३८, २४२ । २८ ।
 रजनीजल ४२, २२ ।
 रजनीद्वन्द्व १३, ३६ ।
 रजनीनाथ ४०, ४६ ।
 रजनीनायक ४१, ३० ।

रजनीपति ४०, ४६ ।
 रजनीप्रमाण ६७, १८ ।
 रजनीप्रेय ४०, ५० ।
 रजनीमान ६७, १८ ।
 रजनीमिति ६७, १६ ।
 रजनीमुख १३, २६ ।
 रजनीरमण ४१, ३० ।
 रजनीशू ३८, ५३ । ३७, ५३ ।
 रजनीश ३६, ४२ ।
 रजनीशभू ४६, १३ ।
 रजनीश्वरभू ४६, ३३ ।
 रजनीश्वरसिमहर ५४, ३२ ।
 रजस् ६५, १ । ६५, ७ ।
 रजस्वल २४२, ४ ।
 रजस्वला २०५, ४५ ।
 रजोगुण २१४, ४० ।
 रजोबल ५४, ४२ ।
 रजोमहस् २४, ४१ ।
 रजोमूर्ति २०७, ४३ ।
 रजोवती २०५, ४५ ।
 रज्जु १३०, ११ ।
 रज्जू १३०, ११ ।
 रज्जनी २११, ३७ ।
 रण १२४, १ ।
 रणक २५६, १६ ।
 रणरणक २२०, २४ ।
 रणोभङ्ग १२०, १७ ।
 रत १४०, ११ ।
 रतगुरु ३५, ७ ।
 रतविष्वण २४२, २८ ।
 रति ४३, २ । १४०, ११ ।
 २२०, ३५ ।
 रतिपति १२३, ४६ । २२०,
 २४ ।
 रतिप्रिय २२०, २४ ।
 रतिबन्ध= (पद्यासनादयः),
 रतिमदा २०४, ३६ ।
 रतिरथ २१०, २७ ।
 रतिरमण २२०, २५ ।
 रतिवर २२०, २५ ।
 रतिका २११, ३७ ।
 रतेमदा २०४, ३६ ।
 रत्न ३५, २२ ।

रत्नकर २४६, ४ ।
 रत्नकोश २१८, २८ । २४६,
 ३३ ।
 रत्नगर्भ २४६, ४ ।
 रत्नगर्भा ४५, १८ ।
 रत्नबाहु २१६, ८ ।
 रत्नभूता २०५, १२ ।
 रत्नराशि २१८, २८ ।
 रत्नवती ४५, १८ ।
 रत्नवर २०३, ४२ ।
 रत्नसंज्ञा ७८, १० ।
 रत्नसानु १६८, १५ ।
 रत्नसू ४५, १८ ।
 रत्नहस्त २४६, ४ ।
 रत्नाकर २१६, २८ ।
 रत्नावती ४५, १६ ।
 रथ २१४, १८ । २१५, ५ ।
 रथकार १६८, ४७ ।
 रथकुटुम्बिक ३६, ८ ।
 रथकुटुम्बिन् ३६, ६ ।
 रथकुत् १६८, ४७ ।
 रथक्रान्त २०६, ५० ।
 रथसप्तमी २४, १५ ।
 रथाङ्ग ३७, २५ ।
 रथाङ्गाह्व ३७, २५ ।
 रथाङ्गाह्वयनामक ३६,
 २५ ।
 रथिन्= (रथारोही),
 रद २१४, १६ ।
 रदच्छद २१४, १४ ।
 रदत्रितय ८४, १६ ।
 रदन २१४, १६ ।
 रदनच्छद २१४, १४ ।
 रदिन् २३२, ३२ ।
 रन्तिदेव २१५, ३१ ।
 २२६, ४२ ।
 रन्ध्र ११४, ६ । १२४, २ ।
 रन्ध्रनामन् ७७, ३ ।
 रम ३५, ७ । २२०, २५ ।
 रमण ३५, ८ ।
 रमणा २०५, १२ ।
 रमणी २६, १६ । ११३,
 ३६ ।

रमणीय २५५, २२ ।
 रममाणा २०५, १३ ।
 रमा ४२, ५२ । २१७,
 १५ ।
 रमाव्रत २१, १६ ।
 रमकादशी २३, २ ।
 रम्भा २०४, ४० ।
 रम्भातृतीया= (व्रतविशेष-
 कालः),
 रम्य ३०, १३ । २५५,
 २३ ।
 रम्यनव ५७, ३५ ।
 रम्या २११, ४१ ।
 रय १०१, ६ ।
 रव २५६, २३ ।
 रवण २५६, १५ ।
 रवि ३, ८ । ३, ४४ । ४,
 ३८ । ६, ५८ । १६,
 ११ । १६, १७ । २८,
 ५४ । ५३, ३१ । ५५,
 १२ । ५७, ३ ।
 रविकन्या ३५, ५४ ।
 रविकर ८४, ३२ ।
 रविकरच्छन्न १०७, ३ ।
 रविकरामहन् १०७, ४ ।
 रविकिरणमुषितदीप्ति
 १०७, ४ ।
 रविग १०७, ४ ।
 रविग्रह ११५, ४० ।
 रविचन्द्ररिपु ५४, २३ ।
 रविचन्द्रविमर्दन ५४, ३१ ।
 रविज ५२, १४ ।
 रविजन्मन् ५२, ३८ ।
 रवितिथि २, ३८ ।
 रविदुक्क्षेप ११६, १ ।
 रविध्वज १२, ८ ।
 रविनामन्, ७७, २४ ।
 रविनिर्दोषता १३२, २६ ।
 रविबाण ८४, ३२ ।
 रविभ २६, ४ ।
 रविभव ५२, ३८ ।
 रविभू ५२, १४ ।
 रविमन्दकर्ण १०३, ३५ ।

रविमन्दकेन्द्र १०५, २३ ।	रसनाप्राङ्गण २१४, २५ ।	राक्षसगण १३५, २४ ।	राज्ञी ३५, २५ । ३५, ३६ ।
रविमन्दफल १०५, २५ ।	रसनाद २२२, १६ ।	राक्षसालय १००, १ ।	राज्ञीतनय ३५, ४६ ।
रविमुषिततनु १०७, ५ ।	रसनायक २२८, २८ ।	राक्षसी १३, ८ ।	राज्ञीपति ३३, २५ ।
रविमृदुकर्ण १०३, ३५ ।	रसनारव २२२, १६ ।	राक्षसीपुरी २४२, २३ ।	राज्य ६, २ । ४५, ४२ ।
रविमृदुकेन्द्र १०५, २३ ।	रसभव ४४, ४६ । २४२, ५२ ।	राग ७६, १ ।	राज्यपद १२४, ५८ ।
रविमृदुफल १०५, २५ ।	रसमातृ २१४, २२ ।	रागपत्नी २१०, ३८ ।	राज्यप्राप्तियोग १२६, ४६ ।
रविमृदुश्रवस् १०३, ३५ ।	रसमातृका २१४, २२ ।	रागभार्या २१०, ३८ ।	राज्याङ्ग ७६, ८ ।
रविमृदुश्रुति १०३, ३६ ।	रसला २१४, २२ ।	रागरज्ज्व २२०, २५ ।	रात्रि १३, ८ । ४२, ५ ।
रवियुज् ८०, १ ।	रसवती १३८, ४६ ।	रागलता २२०, ३५ ।	रात्रिकर ३६, ४३ ।
रविराशीश १३०, ४० ।	रसा ४५, १६ । २०८, ३२ । २१४, २२ ।	रागिणी २१०, ३८ ।	रात्रिलक्ष ६७, २३ ।
रविरिपु ५४, ७ ।	रसाङ्का २१४, २३ ।	राज् ३५, १७ । २२६, २६ ।	रात्रिञ्चर २४२, २६ ।
रविलुप्तकर १०७, ५ ।	रसागेह ५१, ४३ ।	राजग्रह ५६, १३ ।	रात्रिचर ३७, ४० । २४४, २८ ।
रविलुप्तरोचिस् १०७, ५ ।	रसाज ४३, ४३ ।	राजत २२८, ५५ ।	रात्रिज ३, ५८ ।
रविवार ३, ४० । ६, ७ ।	रसातल १२२, ४० । २२३, ३ ।	राजतर्क्य ५६, टी. ६ । ६०, २२ ।	रात्रिदल ६७, २३ ।
रविशुद्धि १३१, ४३ ।	रसाधार ३३, २५ ।	राजन् २५, ३ । ३५, १७ । ३८, ३५ । २२६, २६ । २४६, ५६ ।	रात्रिदृश्य ३, ५८ ।
रविसंक्रान्तिदिन २४, ५४ ।	रसाधिप २५, ५ ।	राजनिकेतन १३८, ११ ।	रात्रिद्वय १३, ३६ ।
रविसारथि ३६, ३ ।	रसाभव ४४, ३ ।	राजपुत्र ४५, ५८ ।	रात्रिद्विष ३२, ३१ ।
रवीन्दु १२७, २५ ।	रसाभू ४३, ४३ ।	राजभ ६, २ ।	रात्रिनाथ ३६, ४३ ।
रवीन्दुरविमहर ५५, ५६ ।	रसायन २२१, ५१ ।	राजमण्डल ७७, २४ ।	रात्रिनाथात्मज ४६, ३४ ।
रवीन्दुविमर्दन ५५, ५६ ।	रसायनसमाश्रय २१६, ५० ।	राजमन्दिर १३८, ११ ।	रात्रिनाशन ३४, ३ ।
रवीन्द्वार १२७, १८ ।	रसाल २१४, २३ ।	राजमौलिः ६, ८ ।	रात्रिनेतृ ३६, ४३ ।
रवीन्द्विज्य १२७, १७ ।	रसाला २०३, ८ । २१४, २३ ।	राजमौलिन् ६, ८ ।	रात्रिपति ३६, ४४ ।
रवीन्द्रोः क्रान्तिसाम्य	रसालेपिन् २१४, १४ ।	राजयोग १२६, ४५ ।	रात्रिप्रमाण ६७, १६ ।
रवीषु २२०, २५ ।	रसिका २१४, २३ ।	राजरङ्ग २२८, ५५ ।	रात्रिबल २४२, २६ ।
रवेः सुत ५२, ३८ ।	रसोत्तम २२०, १ ।	राजराज ३६, ४३ । २४६, ४ ।	रात्रिमट २४२, २६ ।
रव्यंश ५५, ३७ ।	रसोद्भव ४४, ४७ ।	राजपि १६६, १ ।	रात्रिमणि ३६, ४४ ।
रशना २१४, २१ ।	रहस् १४०, ११ ।	राजश्री ३६, ५४ ।	रात्रिमान ६७, १६ । १०८, २२ ।
रश्मि ३६, २० । १४३, १२ ।	'रा' ५, ८ ।	राजसर्षप ६१, ५ ।	रात्रिमिति ६७, १६ ।
रश्मिजायुस् १४१, ५३ ।	राका २, ५१ ।	राजसहम १३१, ४ ।	रात्रिराग ५४, ४२ ।
रश्मिजाल २२८, ५५ ।	राकाधिराजजन्मन् ४६, ४६ ।	राजसुत ४५, ५८ ।	रात्रिवियोगिन् ३७, २५ ।
रश्मिमालिन् ३३, २५ ।	राकाधीश्वर ४०, ५० ।	राजसूय २०६, ४६ ।	रात्रिविश्लेषगामिन् ३७, २३ ।
रस ७६, १ । २५६, १४ । २१७, ४० । २४२, ५६ । २१६, १७ ।	राकानाय ३६, ४२ ।	राजसूययज्ञ २०१, ३६ ।	रात्रिष्ठाकल ६७, २० ।
रसग्रहण २१६, १७ ।	राकापति ३६, ४२ ।	राजस्कन्ध ३८, १६ ।	रात्रि १३, ६ ।
रसज्ञा २१४, २१ ।	राकेशात्मज ४६, १३ ।	राजहंस १३०, १६ ।	रात्रीनाथ ३६, ४४ ।
रसज्ञानेन्द्रिय २१४, २१ ।	राकेश्वर ३६, ४२ ।	राजि २५३, ८ ।	रात्रिश् ३८, ३५ ।
रसतेजस् ४४, ४६ । २४२, ५२ ।	राक्षस ७, ३७ । १२, ६० । १७, १० । १३५, २४ । २४४, २८ ।	राजिका ६०, ३२ । ६१, ५ ।	रात्रिश ३८, ५३ ।
रसन २१४, २१ ।		राजिल २३२, ३२ ।	रात्रीश ३८, ५३ ।
रसना २१४, २१ । २१६, १२ ।		राजीव ३६, ४२ । २३२ ३२ ।	रात्र्यर्द्ध ६७, २४ । १०६, २२ ।
		राजीवजीवितेश्वर ३४, ४१ ।	

राधान्तरि २३७, ४३ ।
 राध १४, २३ ।
 राधा ७, १६। २२५, ५।
 २३८, ४६ ।
 राधाकान्त २२४, ३७ ।
 राधातनय ३५, ४८ ।
 राधारमण २२४, ३७ ।
 राधावल्लभ २२४, ३८ ।
 राधासखी २२६, ११ ।
 राधिका २२५, ५ ।
 राधेय ३५, ४६ ।
 राम १४, ८। ७४, ३५। ५३,
 ३६। २२५, २४ ।
 रामकीरी २१०, ४१ ।
 रामकेली २१०, ५३ ।
 रामजननी २२५, ३६ ।
 रामद्वादशी २१, १६ ।
 रामनन्दन ७४, २८ ।
 रामनवमी २०, ३७ ।
 रामनामलेखनव्रत=(व्रत-
 विशेषः)
 रामभगिनी २३१, २५ ।
 रामसरव ३५, ५१। २६७,
 ४३ ।
 रामस्वस् २३१, २५ ।
 रामा २६, १३। २०५, २।
 राव २५६, १५ ।
 रावण २६०, ८। २१६, ३१।
 २१७, ४। २४६, ४६ ।
 रावणमौलिनामन् ७७,
 १० ।
 रावणराजधानी १००, २।
 २४२, २३ ।
 रावणहस्तनामन् ७६, २१।
 रावणाङ्गुलि ८४, २२ ।
 राविष ३१, २७ ।
 रावेय ६, ५८। ५२, १४ ।
 राशि २५, २३। ७७, २५।
 ६६, १३ ।
 राशिकूट १३४, ५२ ।
 राशिगण ६७, २० ।
 राशिगणनामन् ७७, २५।
 राशिगणभाग ६७, २३ ।

राशिगणलव ६७, २३ ।
 राशिगणांश ६७, २४ ।
 राशिगणांशक ६७, २४ ।
 राशिचक्र ११०, ३७ ।
 राशिचय ६७, २० ।
 राशित्रयात्मक १०२, ४ ।
 राशित्रयसमुदाय १०२, १६।
 राशिदल ६७, १७ ।
 राशिषट्क ६७, १७ ।
 राशिसमूह ६७, २० ।
 राशी ६७, ३४ ।
 राश्यद्ध ६७, १८ ।
 राश्युदय १०८, २३ ।
 रासक्रीडा=(क्रीडाविशेषः)
 रासक्रीडेष्टवरी २२५, ५ ।
 रासभ=(गर्दभः)
 रासभवाहन १६८, ३६ ।
 राहु ३१, ५३। ५३, ४४। ५५,
 ६। ५५, १३ ।
 राहुकला १०५, ३५ ।
 राहुकलाफल १०६, २ ।
 राहुप्रास ३४, ५१ ।
 राहुपुच्छ ५४, ५३ ।
 राहुबिम्ब ११५, ३६ ।
 राहुमूर्धभिद् २६६, २२ ।
 राहुमूर्धहृत् २६६, २३ ।
 राहुभेदिन् २६६, २२ ।
 राहुवैरिन् २६६, २३ ।
 राहुस्पर्श ३४, ५१ ।
 रिक्त ३१, १२ ।
 रिक्ता ३, १४ ।
 रिक्तातिथि ३, १४ ।
 रिक्थ १२१, ३६। २४६,
 २५ ।
 रिक्ता ६५, ११ ।
 रिपु १२१, ११। २०१, १४।
 १३१, १५ ।
 रिपुभ=(षष्ठराशिः)
 रिप्य १२५, १६ ।
 रिप्फ १२५, १६ ।
 रिपि=(ऋषिसंज्ञा), १६८,
 ४६ ।
 रिष्ट ३१, ५० ।

रिःफ १२५, १८ ।
 रिष्फ १२५, १६ ।
 'री' ५, ८ ।
 रोढक=(पृष्ठवंशः),
 रुक्म २०३, ४३ ।
 रुक्मिणी २२५, ६। ११ ।
 रुक्मिणीव्रत=(व्रतविशेषः),
 रुक्मिणीनन्दन २२७, १३।
 रुक्मिणीप्रिय २२४, ३८।
 रुक्मिणपद्मिद् २६६, २६।
 २२५, २४ ।
 रुक्मिदारण २६६, २६ ।
 २२५, २४ ।
 रुक्मिदारिन् २६६, ३० ।
 २२५, २५ ।
 रुक्मिन्=(रुक्मिणीभ्राता),
 रुक्मिपुत्री=(प्रद्युम्नपत्नी),
 रुक्मिभिद् २६६, ३०। २२५,
 २५ ।
 रुक्म्यनुजा २२५, ६ ।
 रुक् ३६, २४ ।
 रुक्क १३८, १५। २०३, २६।
 रुक् ३६, २४। २४६, २२ ।
 रुक्चिधामन् ३३, २५ ।
 रुक्चिप ३२, ३१ ।
 रुक्चिभत् ३३, २६ ।
 रुक्चिर २५५, २३। २२८,
 ५६ ।
 रुक्चिभु ३३, २६ ।
 रुक्च्य ३५, ८। २५५, २१ ।
 रुक् १२३, ४ ।
 'रुजतः' १६२, १६ ।
 रुजति १६२, १६ ।
 रुजन्ति १६२, १६ ।
 रुजा १२३, १० ।
 रुजाता २४३, ५४ ।
 'रुजेत्' १६२, २० ।
 रुजेताम् १६२, २० ।
 रुजेयुः १६२, २० ।
 रुत=(वाशितम्),
 रुदित=(क्रन्दितम्),
 रुद्र ४, ३५। ६, ६। २२८, ६ ।
 रुद्रचतुष्क ८१, ४४ ।

रुद्रत्रिक ८०, ४७ ।
 रुद्रदेवत्य ६, ६ ।
 रुद्रमुखनामन् ७५, २१ ।
 रुद्रयुज् ७६, ३३ ।
 रुद्रशेखरा २२६, २३ ।
 रुद्रसखि २४६, ५ ।
 रुद्रसार्वणि १८, ३ ।
 रुद्राणी २३१, २५ ।
 रुद्रानुचर २०६, २४ ।
 रुधिर ४३, ४३। ४४, ४७।
 ५६, ५३। २४२, ५३ ।
 रुधिरकर ४४, १६ ।
 रुधिरकिरण ४४, ३२ ।
 रुधिराङ्ग ४४, ४ ।
 रुधिरौद्गारिन् १७, १३ ।
 रुमा १२, ४७ ।
 रुमाप्रिय ३५, ५२ ।
 रु ६, २ ।
 रुधिरस् ६, २ ।
 रुक्तमाङ्ग ६, ३ ।
 रुलन्द २२८, ६ ।
 'रू' ५, ६ ।
 रुक्ष १३६, ५ ।
 रूप ७४, २१। २५४, ५।
 २१६, ३२ ।
 रूपग्रह २१३, ५६ ।
 रूपदर्शन २१६, १७ ।
 रूपाजीवा २०५, ३५ ।
 रूपास्त्र २२०, २६ ।
 रूप्य २२८, ५६। २४६, ३१।
 रू २४५, ५ ।
 'रे' ५, ६ ।
 रेखा (रेषा) ६६, ८ ।
 रेखाकु ६६, १५ ।
 रेखागणित ७२, ५ ।
 रेखाचतुष्कोश ६६, ६ ।
 रेखाचतुष्कोशी ६६, ६ ।
 रेखानगर (शाम)मध्यमा-
 कौट्यकालीन-मध्यम-
 ग्रहः), १००, ३३ ।
 रेखान्तर ६८, २२ ।
 रेखाभाग ६६, ११ ।
 रेखाभू ६६, १५ ।

रेखाभूमि ६६, १५ ।
 रेखायोजन ६६, १० ।
 रेखालव ६६, ११ ।
 रेखांश ६६, १२ ।
 रेखांशक ६६, ११ ।
 रेणु ६५, ८ ।
 रेणुमहस् २४, ४१ ।
 रेतस् १४०, २।२१४, ४६ ।
 रेतोषस् २२४, ५५ ।
 रेष २५४, ३७ ।
 रेषस् २५४, ३७ ।
 रेभण २५६, २० ।
 रेरिहाण २२८, ६ ।
 रेवत=(नृपविशेषः), २२८, १० ।
 रेवतात्मजा २२५, ३६ ।
 रेवती ४, १०।४, ३२।८, ४३।६, १६।६, २५।२३१, २६ ।
 रेवतीज ५२, ३८।२३३, ११ ।
 रेवतीभव ५२, ५६ ।
 रेवतीभू ५२, ३६। २६४, १४ ।
 रेवतीरमण २२५, २५ ।
 रेवतीश २२५, २६ ।
 रेवन्त ३५, ४३।३५, ५० ।
 रेवन्तजननी ३५, ३६ ।
 रेवन्तप्रसू ३५, ३६ ।
 रेवन्तमातृ ३५, ३६ ।
 रेवताम्बा ३५, ३६ ।
 रै (राः) २०३, ४३।२४६, २५ ।
 रैवत १७, ६१ ।
 'रोः' ५, ६ ।
 रोक १२३, २ ।
 रोचक ४४, ४७ ।
 रोग १२२, १०। १२३, २। १३१, ७ ।
 रोगहारिन् १६८, ४१ ।
 रोचक २०७, ८ ।
 रोचन २३७, १६ ।
 रोचिष्ट ३६, २४ ।

रोटकप्रत २०, ३० । ४१, ४१ ।
 रोदन=(क्रन्दनम्),
 रोदस् ४५, २६ ।
 रोदसी ४५, २६ ।
 रोष २२१, ५४ ।
 रोषन २७, २७।४५, ४७ ।
 रोषसी ४५, ३० ।
 रोषवक्रा २४३, ५४ ।
 रोषवक्रा २४३, ५४ ।
 रोषस्वती २४३, ५५ ।
 रोषोवक्त्रा २४३ ।
 रोषोवक्रा २४३, ५५ ।
 रोषोवती २४३, ५५ ।
 रोष २२०, ५४ ।
 रोषण २२०, ५४ ।
 रोपासन २६, ५० ।
 रोमन् २४२, ४४ ।
 रोमलनाधार २३२, ५३ ।
 रोहिणी ३, ६०।५, ५४।६, ६।४७, ३।२२५, ३७ ।
 रोहिणीकान्त ४०, ५१ ।
 रोहिणीज ४५, ५८ ।
 रोहिणीजन्मन् ४५, ५८ ।
 रोहिणीजाति ४०, ५१ ।
 रोहिणीनन्दन ४६, ३४ ।
 रोहिणीनाथ ४०, ५२ ।
 रोहिणीपति ४०, ५२ ।
 रोहिणीप्रिय ४०, ५२ ।
 रोहिणीप्रेयस् ४०, ५३ ।
 रोहिणीभव ४६, १४ ।
 रोहिणीमित्र ४०, ५१ ।
 रोहिणीरमण ४१, ३१ ।
 रोहिणी'सणात्मज ४६, ५४ ।
 रोहिणीवल्लभ ४१, ३१ ।
 रोहिणीवास २५, १३ ।
 रोहिणीविभु ४०, ५३ ।
 रोहिणीश ३६, ४४ ।
 रोहिणीसुत ४६, १४ ।
 रोहिणीस्तुषा २२५, ३६ ।
 रोहिण ४३, ४४। ४४, ५१। २३७, ५२ ।

रोहितक ६६, २४ ।
 रोहितकर=(मङ्गलः),
 रोहितच्छवि ४४, २६ ।
 रोहितदेह ४४, २० ।
 रोहितद्युति ४४, २० ।
 रोहिताङ्ग ४४, ४ ।
 रोहिताश्व २३६, २५ ।
 रोहिण्य २३६, २५ ।
 रोष्य=(मनुविशेषः)
 रौद्र ६, ६।१५, ४६। १७, १२ ।
 रौद्री ६, ६।२०६, ३४।२३०, १७।२३१, ३६ ।
 रौघ्र ६, ६ ।
 रौघन=(वत्सरविशेषः)
 रौप्य ५७, २८। २२८, ५६ ।
 रौहिण्य ४५, ५८। २२५, २६ ।

ल

लक्तकं ३७, ५८ ।
 लज ७३, ६ ।
 लक्षण ४२, १६ ।
 लक्षहन् (नृ) २२०, ५४ ।
 लक्ष्मक २१७, २५ ।
 लक्ष्मण ३८, ५४ ।
 लक्ष्मणा २२५, १३ ।
 लक्ष्मन् ४२, १६ ।
 लक्ष्मी ४२, ५२। २१७, १५ ।
 लक्ष्मीकान्तदोलोत्सव २०, ४० ।
 लक्ष्मीजः २२०, २६ ।
 लक्ष्मीजनुस् २२०, २६ ।
 लक्ष्मीनाथ २१५, ३२ ।
 लक्ष्मीपुत्र ३८, २० ।
 लक्ष्मीपूजा २३, ६ ।
 लक्ष्मीप्रत २३, ७ ।
 लक्ष्मीसहज ४०, ५३ ।
 लक्ष्मीसहोत्थ ४०, ५३ ।
 लक्ष्मीसुत २२०, २६ ।

लक्ष्म्यनुज २६२, २७ ।
 १६०, २८। १६०, २६। १६०, २६ ।
 लगति, लगतः, लगन्ति,
 १४६, २७ १६०,
 ३८। १६०, ३६। १६०,
 ३६। १६०, ३६ ।
 लगेत् लगेताम्, लगेयुः,
 लग्न १०६, ५। १६०,
 ३६। १६०, ३६।
 १४६, २७ ।
 लग्नगण्डान्त १४१, ६ ।
 लग्नचन्द्रयोः शुभता १३२, १२ ।
 लग्ननिर्दोषता १३२, १७।
 लग्नलग्नधी २५६, २४ ।
 लग्नशुद्धि १३१, ४२ ।
 लग्नस्थपापहानि १४३, २८ ।
 लग्नान्त्यलक्ष्ण १२५, २७ ।
 लग्नाधियोग १३०, ४ ।
 लग्नोक्तस् २३१, ५४ ।
 लग्न्यते १६०, २८ ।
 लघिमन् (नृ) २३०, २७।
 लघु १०१, ४। २५३,
 २४। २१७, २२ ।
 लघुक्षिप्रभ ६, १६ ।
 लघुग १०७, ३७। २४४,
 ४४ ।
 लघुगति १०७, ३७ ।
 लङ्का १००, २। २४२,
 ३३ ।
 लङ्काक्षितिज १११ १५ ।
 लङ्कामध्यमार्कोदयकालिक-
 मध्यमग्रह १००, २१ ।
 लङ्कासुमेरौर्मध्यसूत्रगतदेश
 ६६, १६ ।
 लङ्कोदय १०८, १६ ।
 लङ्कोदयप्राण १०८, १६ ।
 लङ्कोदयासु १०८, १७ ।
 लङ्कल १३६, ५३ ।
 लंघते, लंघन्ते १६०, ३२।
 १६०, ३२ ।

लंघयतः १६४, ३८ ।	लम्प्य ६२, ३६ ।	लामः २४८, ३५ । ६१,	लेखा २५३, ८ । १२१,
लंघयति १६४, ३८ ।	लम्ब ११०, १ । २३२,	४ । १२१, १३ । २४८,	२० ।
लंघयन्ति १६४, ३८ ।	५१ ।	३५ ।	लेखाच्यं ४७, २१ ।
लंघयेत् १६४, ३६ ।	लम्बजठर २३२, १२ ।	लालसा १४०, १६ ।	लेखेज्य ४७, २१ ।
लंघयेताम् १६४, ३६ ।	लम्बज्या १०४, १३ ।	लालाटि १३०, २१ ।	लेह २४५, ३३ ।
लंघयेयुः १६४, ३६ ।	लम्बन ११८, ३२ ।	लालिक २४२, ४ ।	लेपन १३६, २१ । २४३, २ ।
लंघेत, १६०, ३६ ।	लम्बमानरेखासूत्र ११०, १ ।	लावण्य २२१, ३७ ।	लेपनद्रव्य १३६, २१
लंघेते १६०, ३३ ।	लम्बा २३१, २६ ।	लात्य २२६, ५० ।	लेप २६, १ ।
लंघेयाताम् १६०, ३३ ।	लम्बांश १०८, १२ ।	लिवका ६५ ११ ।	लेलिहान २२३, ५१ ।
लंघेरन् १६०, ३३ ।	लम्बोदर २३२, १२ ।	लिङ्गा ६५, ११ । ६५, १ ।	लेष ११, ३७ । २५३, ४२ ।
लच्छन ४२, १६ ।	लम्बोदरतिथि २, ३३ ।	लिङ्गिका ६५, १२ ।	लेह २०१, २ ।
लज्जा १६६, १५ ।	लय १२३, २ ।	लिङ्ग १३६, ५३ । ४२,	लेह्य २०१, २ ।
लज्जित १२६, ४१ ।	लयपद १२४, १७ ।	१७ ।	लैङ्ग २१३, ४ ।
लज्जिका २०५, ३५ ।	ललना २६, १६, २८५,	लिङ्गा ६५, ११ ।	'लो' ५, १ ।
लट्वा ३८, ४ ।	१३ ।	लिप्ता ६७, ८ ।	लोक ७६, ८ । २३१, १८ ।
लडह २५, २३ ।	ललाट २२६, ५६ ।	लिप्ताश्रुति १०३, १६ ।	२२३, ११ । १४५, ८ ।
लङ्गुक २३२, ४६ ।	ललाम ३८, २० ।	लिप्तिका ६७, ८ ।	लोकन १४५, ८ ।
लतापर्ण २१६, ८ ।	ललिता २०५, १३ । २०६,	लिप्ता २४६, २२ ।	लोकजननी २१७, १६ ।
लतारत २३२, ३३ ।	२६ ।	लिप्ता २४६, २२ ।	लोकनाथ २०७, ४३ ।
लतारसन २२३, ५१ ।	ललितावत २२, १२ ।	लिह, (ह्) २४५, ३२ ।	लोकनाभ २१६, ८ ।
लतालक २३२, ३३ ।	लव ११, ३४ । ६४, १२ ।	'ली' ५, १ ।	लोकनाभ २१६, ८ ।
लता १३७, १४ ।	६७, ३१ । २५३, ४२ ।	लीन १२६, ४८ । १४६,	लोकगति २१७, ४ ।
लतिका १३७, १४ ।	लवक ६७, १२ ।	२७ ।	लोकपाल २२६, २७ ।
लपन २४६, ३० । १२१,	लवङ्ग २६६, २० ।	लीलावती २०५, १३ ।	लोकम्पूरा ३६, ४५ ।
४१ ।	लवण= (रसविशेषः),	लुप्त १०७, ६ । ३७, ४३ ।	लोकम्पूरात्मज ४६, ३४ ।
लपनीय २४६, ३७ ।	लवण्य ११, २८ ।	लुप्तकर १०७, ६ ।	लोकप्रकाशन ३४, ३० ।
लपित २४६, २४ ।	लवणसमुद्र २१८, ३६ ।	लुब्ध ११४, २२ ।	लोकबन्धु ३३, २६ ।
लपितव्य २४६, ३७ ।	'लसतः' १६३, ३६ ।	लुब्धक ११४, २२ ।	लोकबन्धुपुत्र ५३, १३ ।
लपित्वा २४६, ४४ ।	लसति १६३, ३६ ।	लुम्ब ६, ४८ । ६, ५८ ।	लोकबन्धुभू ५२ ५६ ।
लप्य २४६, ३७ ।	लसन्ति १६३, ३६ ।	लुलाप २४२, ४ ।	लोकबन्धुलोक ३६, १३ ।
लप्यमान २४६, ४६ ।	लसेत् १६३, ३० ।	लुलाय २४२, ५ ।	लोकबन्धन ३४, ३ ।
लब्ध ६१, ८ ।	लसेताम् १६३, ३७ ।	लुलायवाह २४१, ४० ।	लोकमातृ २१७, १६ ।
लब्धवर्ण २५५, ५३ ।	लसेयुः १६३, ३७ ।	लुलायवाहारि २६६, ५ ।	लोकयतः' १८८, २६ ।
लब्धव्य ६२, ३६ ।	'ला' ४, ४६ ।	२२८ । १० ।	लोकयति १८८, २६ ।
लब्धि ६१, ५ ।	लाङ्गल २२५, ३५ ।	'लू' ५, १ ।	लोकयन्ति १८८, २६ ।
'लभते' १८२, १८ ।	लाङ्गूल १३६, ५३ ।	लूनदोस् (स्) २३०, ४२ ।	लोकयेत् १८८, २७ ।
लभन ६१, ७ । १२५, ६ ।	लाङ्गूल ४२, १६ ।	लूनबाहु २३०, ४२ ।	लोकयेताम् १८८, २७ ।
लभनीय ६२, ३६ ।	'लातः' १८६, ५१ ।	'ले' ५, १ ।	लोकयेयुः १८८, २७ ।
लभन्ते १८२, १८ ।	लाति १८६, ५१ ।	लेख १६७, ४७ ।	लोकलोचन ३४, ४ ।
लभेत १८२, २२ ।	लान्ति १८६, ५१ ।	लेखगुह ४७, ३७ ।	लोकशेष १८, ६ ।
लभेते १८२, १८ ।	लायात् १८६, ५२ ।	लेखपुरोहित ४८, २७ ।	लोकाख्या ७४, ३६ ।
लभेयाताम् १८२, २२ ।	लायाताम् १८६, ५२ ।	लेखपुरोहित ४८, २७ ।	लोकाप्यायक ४०, ५४ ।
लभेरन् १८२, २३ ।	लायुः १८६, ५२ ।	लेखपत्र २७१, ८ । २१७,	लोकित १४५, २० । १४७,
		४ । लेखवन्द्य ४७, ३७ ।	४८ ।

लोकेश २०७, ४३ ।
 लोचन ३७, ३६ । १२१,
 ४१ ।
 लोचनालय १२७, २ ।
 लोघ १५, ४६ ।
 लोप १०६, ५२, ३७, ४३ ।
 लोपामुद्रा २००, ५ ।
 लोभ १२२, ११ । २२०,
 ३६ । २४६, २२ ।
 लोभन २०३, ४३ ।
 लोभ्य २०२, २७ ।
 लोमकिन्=(हलन्त)
 २२२, २० ।
 लोलघण्ट २४४, ४४ ।
 लोलघन २४४, ४५ ।
 लोलघट २४४, ४४ ।
 लोत्रा २१४, २४ ।
 लोहनाल २२०, ५५ ।
 २२१, ६ ।
 लोहमयबाण २२०, ५५ ।
 लोहराजक २२८, ५६ ।
 लोहवर २०३, ४३ ।
 लोहित ५६, ५८ । ४३,
 ४४ । ४४, ४७ । २४२,
 ५३ । ४४, ५१ ।
 लोहिसकर ४४, ४ ।
 लोहितदीधिति ४४, ३२ ।
 लोहितदेह ४४, २० ।
 लोहितविग्रह ४४, ३२ ।
 लोहिता २४०, १ ।
 लोहिताक्ष २१६, ८ ।
 २२४, ३८ ।
 लोहिताङ्ग २७, २५ । ४४,
 ४ ।
 लोहितांशु ४४, ४ ।
 लोहिनाश्व २३८, २५ ।
 लोह ५७, २६ ।
 लोहिताङ्ग ४४, ४ ।
 लोहित्य २१८, २६ ।

व—

व २४५, ४५ । २४३, ३३ ।
 वंश १२४, ४७ । २१६, ६ ।

वंशानुचरित २१२, ४६ ।
 वंशी ६१.१।६५, ६ ।
 वंशीधर २२४, ३६ ।
 'वक्तः' १८४, १६ ।
 वक्तव्य २४६, ३७ ।
 'वक्ति' १८४, १६ ।
 वक्तृ २४६, ४० ।
 वक्तव्य १२१, ३१ ।
 वक्त्रचुर २१४, १६ ।
 वक्र४३, २६ । ५२, ८ । ५३, ४४ ।
 वक्रा १०७, १८ ।
 वक्रगति १०६, २७ । १०७,
 १२ ।
 वक्रगुरु १३७, ३६ ।
 वक्रचार ४४, ५ ।
 वक्रचारग ४४, २१ ।
 वक्रनेत्र २४६, ५ ।
 वक्रपाद २३२, १३ ।
 वक्रभुज २३२, १३ ।
 वक्रय २४८, १६ ।
 वक्रशुण्ड २३२, १३ ।
 वक्रस्थ १०७, १३ ।
 वक्रा १०६, ३६ ।
 वक्राङ्ग २१५, १ ।
 वक्रिन् १०७, १३ ।
 वक्षस् १२१, ५१ ।
 वक्षस्थल २७, ५८ ।
 वक्ष्यमाण २४६, ४६ ।
 वगुल २२२, ३१ ।
 वग्रह २३८, ५४ ।
 वग्राह २३८, ५४ ।
 वङ्गजीवन २२८, ५६ ।
 वङ्गमल्ली २०८, ५० ।
 वचन २४६ ३० । १२१, ४१ ।
 वचनीय २४६, ३८ ।
 वचस् ४६, ४२ । १२१, ३७ ।
 वचसांपति ४८, २ ।
 वचसांपरिवृढ ४८, ४८ ।
 वचसामधीश ४८, २७ ।
 वचोग्रह १०२, २८ ।
 वज्र ६, ४६ । ६, ५६ । १०,
 २ । १०, १० । ५७, ३३ ।
 १३७, १५ । २३८, ५ ।

वज्रकोण ७६, १ ।
 वज्रजनितशब्द २३८, १० ।
 वज्रज्वाला २३८, १३ ।
 वज्रतुण्ड २२१, ५१ ।
 वज्रदण्ड २२२, ५६ ।
 वज्रदक्षिण २०७, ४ ।
 वज्रदशन २३२, ४६ ।
 वज्रनिर्घोष २३८, १० ।
 वज्रनिर्घोष २३८, ११ ।
 वज्रपाणि २०७, ५ ।
 वज्राग्नि २३८, १२ ।
 वज्राशनि २३८, ५ ।
 वज्रासन २१४, ३४ ।
 वज्रिका २११, ३८ ।
 वज्रिन् २०७, ५ ।
 वज्रिजित् २२१, ५१ ।
 वज्रचिह्न २३६, २६ ।
 वट=(वृक्षविशेषः, न्य-
 ग्रोहः) ।
 वटवासिन् २४५, ५ । २४७,
 १ ।
 वटसावित्री २१, २३ ।
 वटाश्रय २४६, ५ ।
 वटु १३४, २६ । १४०, ४४ ।
 वटुक १३४, २६ ।
 वटुकरण १३४, ३७ ।
 वटुकरण १३४, ३७ ।
 वटवा ३५, २५ । ३५, ४१ ।
 वटवाकसानु २७०, ७ ।
 वटवाधनञ्जय २७०, १ ।
 वटवानल २४०, ३२ ।
 वटवापति=(रविः) ।
 वटवापावक २७०, १ ।
 वटवामुख २२३, ३ । २४०,
 ३२ ।
 वटवामुल १६८, ३६ ।
 वट २५३, ३० ।
 वणिक्पथ=(मार्गविशेषः)
 वणिगधिपति २६, ३४ ।
 वणिग्गृह २४७, ४६ ।
 वणिग्मूलधन २४८, ३३ ।
 वणिज् २६, ३० । २४७,
 ४६ ।

वणिज १०, ५० । २६, ३१ ।
 वणिज्या २४७, ५१ । १२४,
 ५४ ।
 वण्ट ८६, २७ ।
 वण्टक ८६, २७ ।
 वत्=(सादृश्यम्),
 वतस २२६, ११ ।
 वत्स १६, २१ । १४०, ४४ ।
 वत्सर १६, २२ ।
 वत्सरादि १४, ४४ ।
 वत्सरान्त २३, २६ ।
 वत्सरान्तक १४, ५५ ।
 वद=(वक्ता),
 'वद' १८३, २७ ।
 वदत १८३, २७ ।
 वदतः १८३, २२ ।
 वदतम् १८३, २७ ।
 वदनात् १८३, २६ ।
 वदतात् १८३, २७ ।
 वदताम् १८३, २६ ।
 वदति १८३, २३ ।
 वदतु १८३, २६ ।
 वदन २४६, ३० । १२१, ४१ ।
 वदनीय २४६, ३८ ।
 'वदन्ति' १८३, २३ ।
 वदन्तु १८३, २६ ।
 वदात १३, ६२ । ४२, २६ ।
 वदानि १८३, २८ ।
 वदाम १८३, २८ ।
 वदाव १८३, २८ ।
 वदि=(कृष्णपक्षः),
 वदित=(कपितः),
 वदितव्य २४६, ३८ ।
 'वदेत्' १८३, ३० ।
 वदेताम् १८३, ३० ।
 वदेयुः १८३, ३० ।
 वद्य २४६, ३८ ।
 वध ६, ३७ । ६, ४० । १३५, ६ ।
 वधुका १३४, ४२ ।
 वधुटी २६, २० । १२३, ३६ ।
 वधू २६, १४ । १३४, ४२ ।
 वधूगृह १२३, ४६ ।
 वधूजन २०५, २ ।

वधूटी २६, २० । १२३, ३६ ।	वप १२३, ८ । २४३, १३ ।	वरिष १६, २२ ।	‘वर्जयेत्’ १७२, १६ ।
वधूप्रवेश १३७, ५ ।	वपन १३४, २१ ।	वरिषा १५, ४३ ।	वर्जयेताम् १७२, १६ ।
वधूसन्निवेश १३७, ५ ।	वपनक्रिया १३४, २१ ।	वरिष्ठ ३१, २६ ।	वर्जयेयुः १७२, १६ ।
वधूसन्निवेशन १३७, ५ ।	वपुस् ११५, ३२ ।	वरिष्ठा ३७, १३ ।	वर्जित २५४, २५ ।
वन ७, ४५ । ३७, ४१ ।	१२१, २० ।	वरी ३५, ३३ ।	६०, १७ ।
वनजवन २६, १० ।	वपु २२४, ५६ ।	वरीयस् १०, ४ । ३१, २६ ।	वर्जितव्य २५४, २० । ६२, २५ ।
वनजवनपति ३४, ३८ ।	वप्प २२४, ५६ ।	३१, ३३ ।	
वनद २३८, २७ ।	वप्र १२२, २० । २२४, ५६ ।	वरुण ४, ४३ । ८, १२ ।	‘वर्जत्’ १७२, १३ ।
वनप ८, १२ । २६, ४ ।	वमि २३६, १६ ।	१२, ६० । ३५, ४३ ।	वर्जताम् १७२, १३ ।
वनमवाह २१८, २६ ।	वयस् १२२, २१ ।	३७, १८ ।	वर्जयुः १७२, १३ ।
वनमाला २२६, ५५ ।	२२२, २० ।	वरुणगृह २४३, ४६ ।	वर्ज्य २५४, २४ । ६२, २५ ।
वनमालिन् २१५, ३२ ।	वयस्य १२२, ३४ ।	वरुणदिश २३४, ५ ।	वर्ण १३४, ५० । २४३, ३३ ।
वनमालिनी २२६, ५३ ।	वयस्या २०५, ३१ ।	वरुणदेवता ८, १२ ।	वर्णकवि २४६, ३३ ।
वनमुच् २३८, ४७ ।	वयुन २६७, ४८ ।	वरुणदेवा ८, १३ ।	वर्णमातृका २०८, ३२ ।
वनरात्र २३१, ५४ ।	२०७, ५ ।	वरुणदेश २३४, ५ ।	वर्णषष्ठी २१, ४७ ।
वनवह्नि २४०, ३६ ।	वर ३१, २८ । ३५, ८ ।	वरुणदेवत ८, १३ ।	वर्णा २०२, २५ ।
वनस्पति १३६, ५ ।	२५४, ४७ । १३७, ४० ।	वरुणदेवत्व ८, १३ ।	वर्णादि १३४, ४६ ।
वनानल २४०, ३६ ।	वरट २१५, १ ।	वरुणपुरी २४३, ४१ ।	वर्णिन् १३४, ३२ ।
वनानु २४५, ५ ।	वरटा २१५, ४ ।	वरुणभ ८, १३ ।	वर्णिनी २६, २० ।
वनिता २६, २० ।	वरण=(कन्यादिवरणम्)	वरुणावास २१८, २६ ।	‘वर्तते’ १७५, १७ ।
२०५, ३ ।	वरद २२६, १० ।	२४३, ४६ ।	वर्तन्ते १७५, १७ ।
वन्दक १३१, ६ ।	वरदव्रत २४, ११ ।	वरुणिक्यादशी २०, ५२ ।	वर्तमान १८, १६ । १८, २१ ।
‘वन्दते’ १६०, ३७ ।	वरदा २००, ५ ।	वरेण्य २५४, ४८ ।	१४८, २७ ।
वन्दन=(नमस्करणम्)	वरनाक १६८, ३७ ।	वर्ग ६४, २६ ।	वर्तमानकाल १८, २२ ।
वन्दना=(स्तुतिः)	वरप्रदा २००, ५ ।	वर्गमूल ६४, ४३ ।	वर्तमानकालपल १८, २६ ।
वन्दनीय=(वन्दितव्यः),	वरयितृ ३५, ८ ।	वर्गोत्तम २६, ११ ।	वर्तमानवत्सर १६, २५ ।
‘वन्दन्ते’ १६०, ३७ ।	वरला २१५, ४ ।	वर्गोत्तमभाग २६, ११ ।	वर्तिन् १५४, ३२ । १४७, ३६ ।
वन्दध्वे १६०, ३८ ।	वरवर्णिनी १२३, ५१ ।	वर्गोत्तमलव २६, १२ ।	वर्तिनि १२३, ४० ।
वन्दमे १६०, ३८ ।	वरवाहन १६८, ३७ ।	वर्गोत्तमांश २६, १२ ।	वर्तिनी १२३, ४० ।
वन्दामहे १६०, ३६ ।	वरा ४५, १६ ।	वर्गोत्तमांशक २६, १२ ।	‘वर्तते’ १७५, २४ ।
वन्दारु=(अभिवादकः)	वराक २२८, १० ।	वर्चस् ३६, २८ । ४५, ४२ ।	वर्तते १७५, १७ ।
‘वन्दावहे’ १६०, ३६ ।	वराट ६४, ५ ।	वर्चा २०४, ५२ ।	वर्तयेताम् १७५, २४ ।
वन्दित ४६, २० । ५६, ६ ।	वराटक ६४, १ ।	‘वर्जतः’ १७२, १२ ।	वर्तयन् १७५, २५ ।
वन्दितव्य=(वन्दनीयः),	६४, ५ ।	६०, १६ ।	वर्तमन् १६१ । १२३, ३० ।
वन्दीक २०७, ५ ।	वराटकानां दसकद्वय	वर्जति १७२, १२ ।	वर्द्धकि १३६, ३२ । १६८, ४७ ।
‘वन्दे’ १६०, ३८ ।	६४, १७ ।	वर्जनीय २५४, २० ।	वर्द्धमान १३८, १५ ।
वन्देते १६०, ४१ ।	वराटकानां विंशतिगण्डक	६२, २ ।	वर्द्धमानतनु ४३, २२ ।
वन्देते १६०, ३७ ।	६४, १७ ।	‘वर्जन्ति’ १७२, १२ ।	‘वर्धयतः’ १७२, ५१ ।
वन्देथे १६०, ३८ ।	वराहोहा १२३, ४६ ।	वर्जयतः १७२, १५ ।	वर्धयति १७२, ५१ ।
वन्देयाताम् १६०, ४१ ।	वराधिनी १३४, ४३ ।	वर्जयति १७२, १५ ।	वर्धयन्ति १७२, ५१ ।
‘वन्देरन्’ १६०, ४१ ।	वराह=(अवतारविशेषः)	वर्जयन्ति १७२, १५ ।	वर्धयते १७२, ५४ ।
वन्द्य ४६, २० । ५६, ६ ।	वराहक २३८, २७ ।	वर्जयित्वा १४८, २२ ।	
वन्द्यमान ४६, २० ।	वराहद्वादशी २४, १६ ।		

वर्धयन्ते १७२, ५४ ।	वर्धे १४२, ५१ ।	‘वसतः’ १७६, १६ :	वसुन्धरातमूज ४४, ३४ ।
वर्धयेत् १७२, ५२ ।	वर्धेबल १४२, ५१ ।	वसतात् १७६, २२ ।	वसुन्धरात्मज ४४, ३३ ।
वर्धयेत् १७२, ५४ ।	वर्धेसादिवल १४२, ४६ ।	वसताम् १७६, २३ ।	वसुन्धरात्मजात ४४, ३४ ।
वर्धयेताम् १७२, ५५ ।	वर्धमान् १२१, २१ । २२४, १२ ।	वसति १७६, १६ । १२२, ३४ ।	वसुन्धरानन्दन ४४, ३८ ।
वर्धयेते १७२, ५४ ।	वहिरथ २१०, ५ ।	वसति १३, ६ । २०३, २० ।	वसुन्धरापुत्र ४४, ३३ ।
वर्धयेयाताम् १७२, ५५ ।	वलक्ष १३, ६२ । ४२, ३० ।	वसती १३, ६ । २०३, २० ।	वसुन्धराम् ४४, ३३ ।
वर्धयेयुः १७२, ५२ ।	वलक्षकर ४०, ५४ ।	‘वसतु’ १७६, २२ ।	वसुन्धरासुत ४४, ३४ ।
वर्धयेरन् १७२, ५५ ।	वलक्षगु ३६, ४५ ।	वसन ३७, ५८ ।	वसुप्रभा २४६, १२ ।
वर्द्धिष्णु ४३, २२ ।	वलक्षगुपुत्र ४६, ३५ ।	वसन्त १५, २५ । १५, ३५ ।	वसुमती ४४, २० ।
वर्ध २५४, ४८ ।	वलक्षपक्ष १३, ५८ ।	वसन्तपञ्चमी २४, १२ ।	वसुमतीतनय ४४, ३८ ।
वर्ध २२३, ११ ।	वलक्षभानु ४०, ५४ ।	वसन्तमास १४, २१ ।	वसुमतीपुत्र ४४, ३५ ।
वर्ध १६, २२ । ६८, ७ । २३८, ५२ ।	वलक्षरविम ४०, ५५ ।	वसन्तसप्त २६७, ५६ । २२०, २७ ।	वसुमतीसुत ४४, ३५ ।
वर्धकोश १४, १० ।	वलक्षवृष्णिभव ४६, ४७ ।	वसन्तारम्भ २०, २६ ।	वसुमतीचि=(धनेच्छा),
वर्धगण ६७, ३६ ।	वलन ११७, २० ।	वसन्ति १७६, १६ ।	वसुमतीचि २३६, २६ ।
वर्धग २३८, ५२ ।	वलनचरण ११७, २२ ।	वसन्तु १७६, २३ ।	वसुल १६७, ४८ ।
‘वर्धतः’ १६७, ६ ।	वलनपाद ११७, २२ ।	वसन्तु १७६, २३ ।	वसुश्रवस् २०७, ४४ ।
वर्धति १६७, ६ ।	वलनाग्नि ११७, २२ ।	वसन्तोत्सव २४, ३७ ।	वसुश्रेष्ठ २२६, १ ।
वर्धन्ति १६७, ६ ।	वलाहक २२६, ७ । २३८, २७ ।	वसा ५६, ५४ । २४३, १३ ।	वसुसारा २४६, १३ ।
वर्धते १६७, ६ ।	वलाहकर २४४, १७ ।	वसित २५१, ३६ । ३७, ५८ ।	वसुस्थली २४६, १३ ।
वर्धते १६७, ६ ।	वलाहकरसागर २७, २१ ।	वसिष्ठ १६६, २२ ।	‘वसेत्’ १७६, २४ ।
वर्धमुख १४, १४ ।	वल्कवत् २४५, ११ ।	वसु ४, ४२ । ८, ४ । १२, ५६ ।	वसेताम् १७६, २४ ।
वर्धमुखायुष् १४३, ४५ ।	वल्गु २५५, २३ ।	१३६, ३५ । २३ । ३६, २५ ।	वसेयुः १७६, २४ ।
वर्धतु १५, ४२ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुदेव २२४, ४७ ।	वसेस्ति १२२, ३४ ।
वर्धलम्ब २५, १४ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुदेवता ८, ४ ।	वस्त २०३, २० ।
वर्धलम्बेश १३०, ३६ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुदेवभू २२४, ३६ ।	वस्ति १२३, ३० ।
वर्ध १५, २६ । १५, ४३ । १५, ४४ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुदेववधू २२४, ५० ।	वस्तु=(द्रव्यं पदार्थो वा),
वर्धकाल १५, ४४ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुदेवसि २२६, ५ ।	वस्तु=(वास्तव्यः)
वर्धङ्ग १४, १० ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुदेवा ८, ४ ।	वस्त्य १२२, २० ।
वर्धद्य १४, ४५ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुदेवानुजपत्नी २२६, ५० ।	२०३, २० ।
वर्धद्यायुष् १४३, ४५ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुदेवत ८, ४ ।	वस्त्य ३७, ५८ ।
वर्धद्यान्यादि २५, ११ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुदेवत्य ८, ५ ।	वस्त्योनि २०२, ५३ ।
वर्धवसान १५, ४६ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुधा ४५, १६ ।	वस्त्य २४८, १७ ।
वर्धश १४, १० ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुधाज ४४, ५ ।	वस्त्योक्तसारा २४६, १३ ।
वर्धशिक १४, १० ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुधातमूज ४४, ३४ ।	वस्त्योक्तसारिक २४६, १३ ।
‘वर्धत’ १६७, ६ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुधातमजात ४४, ३४ ।	वस्त्योक्तसारा २४६, १४ ।
वर्धत १६७, ६ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुधाधिप=(भूपतिः)	वह १४७, २६ ।
वर्धते १६७, ६ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुधाभव ४४, २१ ।	२४५, ४५ ।
वर्धते १६७, ६ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुधारिणी ४४, १६ ।	‘वहत्’ १८२, ८ ।
वर्धेताम् १६७, ७ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुन २०१, २६ ।	वहति १८२, ८ ।
वर्धेयाताम् १६७, १० ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुन्धरा ४५, १६ ।	वहा २४३, ५६ ।
वर्धेयुः १६७, ७ ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुन्धराङ्गसम्भव ४४, ४१ ।	वह्नि २५, ३८ ।
वर्धेरन् १६७, १० ।	वल्गु २५५, २३ ।	वसुन्धराज ४४, २१ ।	‘वहेत्’ १८२, ६ ।

बहेताम् १८२, १० ।
 बहेयुः १८२, १० ।
 बह्नि ५, ४५ । ३८, २० ।
 १२१, ५२ ।
 बह्निजन्मन् १३६, ५ ।
 बह्निदिग् २३३, ४६ ।
 बह्निबीज=(अग्निबीजम्)
 बह्निभू १३६, ६ ।
 बह्निरेतस् २२८, ११ ।
 बह्निबीज २०३, ४४ ।
 बह्निशिल् ३८, ४ ।
 बह्निशिल् ७६, ६ ।
 'वा' ५, २ । २४७, ३१, ५१ ।
 वा २०, १६ ।
 वाःसदन=(जलाधारः),
 वाक्=(वाक्),
 वा
 वाक्छल=(वाक्प्रपञ्चः)
 वाक्पति ४७, २१ ।
 वाक्प्रदा २०८, ३३ ।
 वाक् २०८, ४८ ।
 वाक्पेद्वरी २०८, ३३ ।
 वाक्स्थान १२१, ४२ ।
 वाग्धिप=(वृहस्पतिः),
 वाग्धीश ४७, ३७ ।
 वागलकोट ६६, २० ।
 वागीश ४७, २१ ।
 वागीशा २०८, ३४ ।
 वागीश्वर ४७, ३७ ।
 वागीश्वरी २०८, ३४ ।
 वाग्गोचर २१६, ३५ ।
 वाग्दल २१४, १५ ।
 वाग्देवता २०८, ३३ ।
 वाग्देवी २०८, ३३ ।
 वाग्मिन् ४७, १४ ।
 वाग्वाग्मिन् ४७, २२ ।
 वाक् २१८, २६ ।
 वाक्-मयप्रभेद २१३, ४१ ।
 वाक् ४६, ४३ । २०८, ३२ ।
 वाचंयम् १६७, ५१ ।

वाचक २५६, १६ ।
 २४६, ४१ ।
 वाचन=(कथनं पठनं वा)
 २५६, ३० ।
 वाचनज ४४, ५ ।
 वाचनभू ४४, ५ ।
 वाचनसूतु ४४, २२ ।
 वाचनीय=(वाचितुर्महः)
 'वाचयतः' १८४, २४ ।
 वाचयति १८४, २४ ।
 वाचयति १८४, २४ ।
 'वाचयते' १८४, २४ ।
 वाचयन्ते १८४, २४ ।
 वाचयेते १८४, २४ ।
 वाचस्पति ४७, ३८ ।
 वाचस्पत्य २७, ३० ।
 वाचा २०८, ३४ ।
 वाचाविचारचतुर
 २५६, १२ ।
 वाचापति ४७, ३८ ।
 वाचांप्रभु ४७, ३८ ।
 वाचामीश ४७, ३८ ।
 वाचांविभु ४७, ३८ ।
 वाच्य २४६, ३८ ।
 २५४, १५ ।
 वाच्यमान=(प्रस्तूयमानम्)
 वाज २१७, ४८ ।
 २२० ५५ ।
 वाजपेय २०६, ४५ ।
 वाजपेययज्ञ २०१, ३६ ।
 वाजिन् ३२, ६ ।
 ३८, २० । २२०, ५५ ।
 वाजिशाल १३८, ४६ ।
 वाजिशाला १३८, ४६ ।
 'वाञ्छतः' १६०, १३ ।
 वाञ्छति १६०, १३ ।
 वाञ्छन्ति १६०, १३ ।
 वाञ्छा २४६, २२ ।
 वाञ्छित=(अभिलषितः)
 'वाञ्छेत्' १६०, १५ ।
 वाञ्छेताम् १६०, १६ ।
 वाञ्छेयुः १६०, १६ ।
 वाट १२३, ३१ ।

वाडव २४०, ३६ ।
 वाडवखण ५६, ६ ।
 वाडवानल ४०, ३६ ।
 वाडवेय २३०, ४६ । १६८,
 ३७ ।
 वाडम्=(स्वीकारः)
 वाणिज २६, ३१ ।
 वाणिज्य २४७, ३७ । १२४,
 ५४ ।
 वाणिनी २०५, २६ ।
 वाणी ४६, ४३ । १२१, ३८ ।
 वात ७, ७ । २४४, ४५ ।
 'वातः' १६६, ४२ ।
 वातगामिन् २२२, २१ ।
 वातगुल्म २४५, २८ । २४४,
 ४५ ।
 वातपुर् २४४, ५३ ।
 वातपुरी २४४, ५३ ।
 वातमण्डली २४४, ४५ ।
 वातरथ २३८, २८ ।
 वातसक्त २३३, २७ ।
 वातसारथि २३८, २७ ।
 वातसंहति २४४, २६ ।
 वातस्कन्ध ३८, २० ।
 वाताख्या ७५, २१ ।
 वातापिद्विष् २००, ३ ।
 वातायन ३८, २१ ।
 वातायु २६, ५६ । ४२, १६ ।
 वाताली २४४, २६ ।
 वाति २४४, ४५ ।
 'वाति' १६६, ४२ ।
 वातुल २४४, २६ ।
 वातूल २४४, ३० । ४६ ।
 वात्य ७, ८ ।
 वात्या २४४, ४६ ।
 वाधुक्थ १३६, २० ।
 वान ७, ४५ ।
 वानर १३५, १५ ।
 वानरेन्द्र ३५, ५२ ।
 वानायु २४४, ५५ ।
 'वान्ति' १६६, ४२ ।
 वापी १३०, १४ ।

वाम २५२, ३७ । ३६, २५५ ।
 २४ ।
 वामदृश् २०५, १४ ।
 वामदेव २२६, ११ ।
 वामन २३४, ३१ । २१५,
 ३३ ।
 वामनजयन्ती २२, २२ ।
 वामनजयन्तीव्रत २२, २२ ।
 वामनद्वादशी २०, ४२ ।
 वामनीय २१३, २ ।
 वामभाग ११८, ५ ।
 वामलोचना २६, २५ । २०५,
 १४ ।
 वामविलोचना २६, २७ ।
 वामविलोचना २६, २७ ।
 वामशरीर ११८, ५ ।
 वामा २६, १४ ।
 वामाक्षी २०५, १४ ।
 वामी ३५, ४१ ।
 वायवी २३३, ४१ । २३४, ६ ।
 वायव्य ७, ८ । १६, २२ ।
 वायव्या २३४, ६ ।
 वायस १३७, ५३ ।
 'वायात्' १६६, ४२ ।
 वायाताम् १६६, ४३ ।
 वायु ४, ३८ । ७, ८ । १३, २२ ।
 ३०, ७ । ३४, ७६ । ६ ।
 'वायुः' १६६, ४३ ।
 वायुकोण २३५, २७ ।
 वायुदारु २३८, २८ ।
 वायुदिग् २३४, ७ ।
 वायुदेवता ७, ८ ।
 वायुदेवा ७, ८ ।
 वायुदेवत ७, ६ ।
 वायुदेवत्य ७, ६ ।
 वायुन १६७, ४८ ।
 वायुपुरी २४४, ५३ ।
 वायुभ ७, ८ ।
 वायुभक्ष २२३, ५२ ।
 वायुमार्ग ३०, ७ ।
 वायुमूर्ति २२८, ३३ ।
 वायुराज २५, १० ।
 वायुवर्त्मन् ३० ७ ।

वायुवाह २४१, ७ ।	वारिवाहन २३८, ३० ।	वासतेयी १३, ६ ।	वासस् ३८, १ ।
वायुवाहन २१६, ६।२३८, ३० ।	वारिवाह २१५, ३३ ।	वासना ६८, २१ ।	वासिता २०५, ३ ।
वायुसख २६८, १ ।	वारिसात्म्य २२०, १ ।	वासन्त ३२, ३२ ।	वासिन् १४७, ३६ ।
वायुसखि २६८, ३। २३६, २७ ।	वारीश ८, १४। २१८, ३१ ।	२४५, ३६ ।	वासु २१४, ३४ ।
वार २, ६।३, ३८। ११, ५। १२, ८। १३८, ५। ७६, ६।	वारीशायिन् २१५, ३३ ।	वासन्तिक १११, ३ ।	वासुकि २२२, ४४ ।
वारकृत् ३२, ३२ ।	वारीश्वर २४४, ३३ ।	वासन्ती २०, ४६ ।	वासुदेव ७, ६२ ।
वारङ्क २२२, २१ ।	वाह ३८, २१ ।	‘वासयति’ १७६, २८ ।	२१५, ३४ ।
वारङ्ग २२२, २१ ।	वारुण ८, १४। ३२, ३१ ।	वासयते १७६, २८ ।	वासुदेवप्रिय २३२, ११ ।
वारटा २१५, ४ ।	५४, ४६ ।	वासर ३, ३६। १२, ८ ।	वासुधेय ४४, ५ ।
वारण २३२, ३३। २१७, ६।	वारुणि २००, ३ ।	३६, १२ ।	वासुधरेय ४४, २२ ।
वारणवृत्ति २६, १० ।	वारुणी ८, १४। २३४, ५ ।	वासरकन्यका १३, ६ ।	वासुपूज्य २१५, ३४ ।
वारप्रवृत्ति १४२, ५२ ।	वारुणीदर्शन १०७, २६ ।	वासरकर ३४, ४ ।	वासुभद्र २१५, ३४ ।
वारप्रवृत्तिस्थल ६६, १७।	वारुणीलोप १०७, ३५ ।	वासरकृत् ३३, २६ ।	२२४, ४० ।
वारमुख्या २०५, ३५ ।	वारुण्यदर्शन १०७, ३५ ।	वासरखण्ड ६७, १७ ।	वासुरा १३, १० ।
वारला २१५, ४ ।	वारुण्यस्त १०७, ३५ ।	वासरदल ६७, १७ ।	वासुरोषा १३, १० ।
वारवधू २०५, ३५ ।	वारुण्यस्तमन १०७, ३६ ।	वासरनाथ ३४, ४ ।	वासौकस् १३८, ३५ ।
वारवाणि २०५, ३५ ।	वारुण्युदय १०७, ३६ ।	वासरनाथपुत्र ५३, ३१ ।	१३६, ३४ ।
वारवाणा २०५, ३५ ।	वारुण्युद्गम १०७, २६ ।	वासरनायक ३४, ३० ।	वास्तु १३८, ६ ।
वाराङ्ग २३२, ३३ ।	वार ७, ४६ ।	वासरनिबह ६७, ७ ।	वास्तोष्पति २१७, ७ ।
वाराङ्गना २०५, ३५ ।	वार्क १६६, ३६ ।	वासरप ३३, २७ ।	वास्त्र १२, ८ ।
वारानधि २१८, २६ ।	वार्ज ३६, ४२ ।	वासरप्रमाण ६७, १३ ।	वाह ३८, २१ ।
वारालिका २३१, २६ ।	वार्ता २४७, ४१ ।	वासरमणि ३४, ४ ।	वाह ३८, २२। ६२, १ ।
वाराही २३०, २२। २३५, ४५ ।	२१३, १४ ।	वासरमणिमूनु ५३, २१ ।	६२, ३० । २४४, ४६ ।
वाराहीय २१३, ३ ।	वार्द्धि २७०, ५३ ।	वासरमध्य १२, ३७ ।	वाहद्विपू २४२, ५० ।
वारि ७, ४५। १२२, २१ ।	२१८, ३१ ।	वासरमान ६७, १३ ।	वाहन १२२, ३५ ।
वारिज ३६, ४२ ।	वार्धुषि २४६, १ ।	वासरमिति ६७, १३ ।	वाहनश्रेष्ठ ३८, २२ ।
वारिजोदय २८, ३८ ।	वार्धुषिक २४६, १ ।	वासरवृन्द ६८, ७ ।	वाहरिपु २४२, ५० ।
वारिद २७०, ५४। २३८, २८ ।	वार्धुषिन् २४६, २ ।	वासरशकल ६७, १७ ।	वाहा १०२, १८ ।
वारिधर २३८, २८ ।	वार्भ ७, ४६ ।	वासरसञ्चय ६८, ७ ।	वाहिनी २४३, ५६ ।
वारिधि २१८, ३० ।	वार्मण्डल ३६, ४५ ।	वासराणांविधातु ३४, ३८ ।	वाहिनीपति २१८, ३१ ।
वारिनिधि २७०, ५३ ।	वार्मण्डलभव ४६, ३५ ।	वासरार्द्ध ६७, १७ ।	वाह्य २१५, ७ ।
वारिप्रसूतोदय २८, ३८ ।	वार्मसि २३८, ३० ।	वासरस्य १२, ३० ।	विश ८५, ३८ ।
वारिमसि २३८, २६ ।	वार्मुच् ३३८, ३० ।	वासरेश ३३, २७ ।	विशक ७६, २० ।
वारिमुच् २३८, २६ ।	वाय्याश्रय २४४, ३४ ।	वासरेश्वर ३४, ५ ।	विशत् ७६, २० ।
वारिराशि २१८, ३० ।	वावाहवाह २२६, ११ ।	वासरौघ ६८, ८ ।	विशति ५६, २४। ५६, ४४।
वारिरुह ३६, ४२ ।	२११, ६ ।	वासरौघभवगचर ६८, १६ ।	७३, २६ ।
वारिलोमन् २४४, ३३ ।	वावाहाश्रय ३०, ८ ।	वासव ८, ५ । २१७, ६ ।	विनातिका ७६, २० ।
वारिवाह २३५, ३६ ।	वार्षी १५, ४४ ।	वासवगुरु ४८, २ ।	विनातितम ८५, ३८ ।
	वालिनी ५, ३३ ।	वासवाचित ४८, ३ ।	विशतम ८५, ३८ ।
	वाशिष्ठ ४४, ४८ ।	वासवाच्य ६, २५ ।	विशतिभुज ८३, ३७ ।
	२४२, ५३ ।	वासवावास १६८, ६ ।	विशतिचतुष्क ७६, २१ ।
	वास ३७, ५८ । १२२, २१।	वासवेज्य ४७, ३६ ।	विशतिती १४४ २४ ।
	२४४, ४६ ।	वासवेध ४७, ३६ ।	विशतिभुज १२८, २२ ।

विशोत्तरीदशा १४४, १५।	विक्रयिन् २४८, ८।	विचारित २५०, २६।	वितंस २२६, १२।
वि २२२, २१। १४७, १४।	विक्रान्त ३०, ४७। १२२,	विचारितव्य २५०, ३४।	वितत २१८, ३१।
विकच ५४, ४६।	२।	विचार्य्य २५०, ४०, ३४।	वितरण २५१, २६।
विकचा २३१, २७।	विक्रयिक २४८, ८।	विचार्य्यमाण २५०, ३७।	वितरणीय २५१, ३४।
विकट २५३, ३१।	विक्रेतु २४८, ८।	विचाल २५३, ३।	वितरति १८६, ३६।
विकराला २३१, २७।	विक्रेय २४८, १४।	विचिन्तन २५०, २७।	वितरतः १८६, ३६।
विकर्तन ३३, २७।	विक्रिद ३७, ५४।	विचिन्त्य २५०, ४०।	वितरन्ति १८६, ३६।
विकर्तनकरच्छन् १०७, ६।	विभुभा ३५, ३४।	विचिन्त्यमान २५०, ३८।	वितरेत् १८६, ४०।
विकर्तनज ५२, ५७।	विक्षेप ११५, २८।	विचेष्टा १२६, ३६।	वितरेताम् १८६, ४०।
विकर्ष २२०, ५६।	विक्षेपमण्डल १११, १।	विच्छन्दक १३८, १६।	वितरेयुः १८६, ४०।
विकर्षक २२०, ५६।	विक्षेपवृत्त १११, १।	२०३, २६।	वितरित २५१, २६।
विकल ४३, ११। १२६, २५।	विस्तर २४२, २६। २४१,	विच्छन्दक १३८, १६।	वितर्क २५१, ५।
विकला ६६, १०।	४२।	विजनन २४०, २७।	वितर्कण २५१, ६।
६७, ४।	विगण्य ११७, ३।	विजय १७, १। २४१,	वितर्कभाव २५१, १३।
विकलागण ६७, २७।	विगन २५१, १५।	४४।	वितर्कव्य २५१, ३४।
विकलचिह्न ६७, ६।	विगतचन्द्रतिथि ३, १।	‘विजयते’ १६३, ३०।	वितर्क्य २५१, ३५।
विकलिका ६७, ५।	विगनित ४३, ११।	विजयन्ते १६३, ३०।	वितल २२३, ४।
विकसितधियाप्रमाभासुर	विगुणित ६०, ३५।	विजया २३१, २६।	वितस्ति ६५, ४। ६६, १६।
२५६, १३।	विग्रह १२१, २४।	विजयादशमी २२, ४७।	वितान २०१, २६।
विकारिन् १७, ३।	विघटिका ११, ४८।	विजयाभिनन्दन १६, ३२।	वित्त १२१ ३८। ८, ५।
विकाल १२, ४४।	विघटी ११, ४८।	७०, २।	२४६, २६।
विकालक १२, ४४।	विघ्न १२३, ११।	‘विजयेत’ १६३, ३२।	‘वित’ १८६, ३५। २५०,
विकालिका ११३, २।	विघ्नायक २३२, १३।	विजयेते १६३, ३०।	वित्तम् १८६, ३५।
विकिर २२२, २२।	विघ्नाशक २३२, १४।	विजयेयाताम् १६३, ३२।	वित्तात् १८६, ३३।
विकुल ३८, ५४।	विघ्नाशन २३२, १४।	विजयकादशी २४, २५।	वित्तात्यय ६३, २५।
विकूलिका २१३, ८।	विघ्नराज २३२, १४।	विजाता २४०, ३०।	वित्तापगम ६३, २५।
विकृति १६, ६२।	विघ्नविनायक २३२, १४।	विज्जाल २२०, ५६।	वित्तापचय ६३, २६।
७६, ३८।	विघ्नहारिन् २३२, १५।	विज्ज २५५, ३०।	वित्ति २५०, २७। ६३,
विकृतिद्वय ८१, ५३।	विघ्नेश २३२, १५।	विज्ञात २५०, ३।	२२।
विकृतियुग ८१, ५४।	विघ्नेशान २३२, १५।	विज्ञातव्य २५०, ७।	वित्तेषा २४६, ६।
विकृतियुज् ८१, ५३।	विघ्नेश्वर २३२, १६।	विज्ञान १३६, २६।	‘वित्थ’ १८६, २५।
विकेश ५४, ४६,	विचक्षण २५५, ५३।	विज्ञानिक २५, ३०।	वित्थः १८६, २५।
विक्रम १६, ३०।	विचरणा ६६, १४।	विज्ञाय २५०, ११।	वित्त्रिभ ११८, २५।
१६, ५८। ३१, १।	‘विचरतः’ १८०, ५८।	विज्ञेय २५०, ७।	वित्त्रिभलग्न ११८, ३०।
७०, १।	विचरति १८०, ५८।	विट २०३, २१।	विद्युर २४२, ३०।
विक्रमादित्य=(साहस्रारुः	विचरन्ति १८०, ५८।	विटप २४६, ३६।	विद् २५५, ४४। ४२, २४।
शकादिर्वा),	विचरेत् १८१, १।	विटपिन् १३६, ६।	४७, ७।
विक्रमिन्=(पराक्रमवान्),	विचरेताम् १८१, १।	विटपति १६७, ४८।	‘विद’ १८६, २५।
विक्रम २४८, २।	विचरेयुः १८१, १।	विडाल १३५, ४२।	विदग्ध २५५, ३५।
विक्रयकत् २४८, ७।	विचार २५०, २६।	विडालपदक ५६, २०।	विदण्ड ११, ४८।
विक्रयाण २४८, १२।	विचारण २५०, २६।	विडौज २२७, ७।	विदत्=(पण्डितः),
विक्रयाणक २४८, १२।	विचारणा २५०, २७।	विडौजस २००।	‘विदत्’ १८६, २२।
विक्रयिक २४८, ७।	विचारणीय २५०, ३४।	विष्मूत्रत्याग २१६, ६	

विदन्ति १८६, २१ ।
 विदन्तु १८६, २६ ।
 विदधु १८६, २५ ।
 विदधति १७७, २४ ।
 विदधते १७८, ४ ।
 विदधाति १७७, २४ ।
 विदधातु १७७, ३४ ।
 विदधाते १७८, ४ ।
 विदधति १७८, ५ ।
 विदधीयाताम् १७८, ५ ।
 विदधीरन् १७८, ५ ।
 विदध्यात् १७७, २५ ।
 विदध्याताम् १७७, २५ ।
 'विदध्ययुः' १७७, २५ ।
 विदर=(निर्मयः)
 विदमंजा २२५, १० ।
 विदर्भराजतनया २२५, १० ।
 विदशा १४४, ३६ ।
 विदा १२२, ४७ ।
 'विदानि' १८६, ३५ ।
 विदाम १८६, ३५ ।
 विदारण २३३, ३० ।
 'विदाव' १८६, ३४ ।
 विदिकशूलप्रभेद २३६, ११ ।
 विदित २५०, ३ ।
 विदिष् २३३, ३८ ।
 विदु ५३, ४४ ।
 'विदुः' १८६, २२ ।
 विदुषी=(पण्डिता) ।
 विद्व=(वेधितः)
 'विद्वि' १८६, ३३ ।
 विद्वंस=(विनाशः)
 'विद्व' १८६, २८ ।
 विद्वः १८६, २८ ।
 विद्वते १७४, ४६ ।
 विद्वन्ते १७४, ४६ ।
 विद्यमान १४८, २८ ।
 विद्या ७८, ११ । १२२, २२ ।
 १३१, १ ।
 'विद्यात्' १८६, ३७ ।
 विद्याताम् १८६, ३७ ।
 विद्यादेवी २०८, ३४ ।

विद्याधर २०४, २८ । २६६, १७ ।
 विद्यायुग ८१, ६ ।
 विद्याव्रत २०, २६ ।
 'विद्युः' १८६, ३७ ।
 विद्युत् ३५, ५३ ।
 'विद्यते' १७४, ५२ ।
 विद्यते १७४, ४६ ।
 विद्येयाताम् १७४, ५२ ।
 विद्येरन् १७४, ५२ ।
 विद्रुम=(प्रवालम्),
 'विद्रु' १८६, २८ ।
 विद्रुः १८६, २७ ।
 विद्रुस् २५५, ४६ ।
 विद्रुष् २०१, १४ ।
 विद्रिष १२३, १६ । २०१, १४ ।
 विद्रेष २०१, २१ ।
 विद्वेषिन् २०१, १४ ।
 'विद्वत्तः' १७७, २४ ।
 विद्वत्तात् १७७, ३४ ।
 विद्वत्ताम् १७८, १ ।
 विद्वत्ते १७८, ४ ।
 विद्वत्ते १७८, ४ ।
 विद्वत्ते=(रण्डा),
 विद्वत् १३३, २ ।
 विद्वत् २०७, ४४ । २१६, १० ।
 विद्वत्पत्नी ३६, २ ।
 विद्वत्तुम् १६६, ८ ।
 विद्वत्तु ५, ५५ ।
 विद्वान् १३३, ३१ ।
 विद्वाय=(कृत्वा), ६३ ।
 १३ ।
 विद्वायफ १२७, ४२ ।
 'विद्वायस्यतः' १७७, ३३ ।
 विद्वायस्यति १७७, ३३ ।
 विद्वायस्यन्ति १७७, ३३ ।
 विधि ५, ५५ । ७, ५६ । १३३, ३२ ।
 विधिज २५६, २ ।
 'विधीयते' १७८, ८ ।
 विधीयन्ते १७८, ८ ।
 विधीयेते १७८, ८ ।

विधु ३८, ३५ । ४६, २ ।
 विधुजयः ३, २ ।
 विधुग्रह ११५, ४१ ।
 विधुज ४५, ४७ ।
 विधुजनि ४६, १ ।
 विधुत ६२, १४ ।
 विधुतनय ४६, १४ ।
 विधुतनुभव ४६, ३५ ।
 विधुदारक ४६, १५ ।
 विधुदेहजात ४६, ३६ ।
 विधुनुद ५४, ७ ।
 विधुपिहित ११५, ४१ ।
 विधुबाधक ५४, १७ ।
 विधुभू २५, २५ । ४५, ४७ ।
 विधुमदिन् ५४, ७ ।
 विधुर २४२, ३० ।
 विधुवर्गविमोचन ५५, १ ।
 विधुवैरिन् ५४, ७ ।
 विधुशृङ्गोन्नति ११६, ८ ।
 विधुसुत ४६, १७ ।
 विधुत ६२, १७ ।
 विधुतवीर्य ३१, २० ।
 विधुस्य ४५, ४८ ।
 विनता ३७, १४ । २२२, ७ ।
 विनतातनय २२१, ५१ ।
 विनतासुत ३६, ५ ।
 'विनस्यतः' १६२, २ ।
 विनस्यति १६२, २ ।
 विनस्यन्ति १६२, २ ।
 विनस्येत् १६२, ४ ।
 विनस्येताम् १६२, ४ ।
 विनस्येयुः १६२, ४ ।
 विनष्ट ४३, ११ ।
 विना १४८, १० ।
 विनाडिका ११, ४६ ।
 विनाडी, ११, ४६ ।
 विनायक २३२, १६ ।
 विनाश १२४, १० ।
 विनिष्क ३५ ।
 विनिष्नी ६०, ३० ।
 विनिमय २४८, २७ ।
 विनिमिष ११, २६ ।
 विनिमेष ११, १४ । ११, २६ ।

विनिदिष्ट २४६, २५ ।
 विनिर्देश्य २४६, ३६ ।
 विनिर्मल ३०, १६ ।
 विनिश्चय ११५, २२ ।
 विनिश्चल ११५, २२ ।
 विनिहत ६०, ३५ ।
 विनिहत्य ६३, ६ ।
 विनेय ५१, ३७ ।
 विन्द=(विजयाख्यमुद्रा तः),
 'विन्दतः' १८२, ३० ।
 विन्दति १८२, ३० ।
 विन्दते १८२, २६ ।
 विन्दन्ति १८२, ३० ।
 विन्दते १८२, २६ ।
 विन्देत् १८२, ३१ ।
 विन्देत् १८२, २८ ।
 विन्देताम् १८२, २८ ।
 विन्देते १८२, २६ ।
 विन्देयताम् १८२, २८ ।
 विन्देयुः १८२, ३२ ।
 विन्देरन् १८२, २८ ।
 विन्ध्य २०४, २० ।
 विन्ध्यकूटक २००, ४ ।
 विन्ध्यनिलया २२५, ४३ ।
 विन्ध्यवासिनी २२५, ४३ ।
 विन्ध्यवासिनीमातृ २२६, ७ ।
 विन्ध्याचलनिवासिनी २२५, ४३ ।
 विन्ध्यावतीपौत्री २२६, २३ ।
 विन्न २५०, ३० । ६२, ३७ ।
 विन्ध्यस्त=(क्रमेण स्थापितः),
 विन्ध्यास=(विभज्य स्थापनम्)
 विपक्ष १२३, १६ । २०१, १५ ।
 विपञ्चिका २०८, ५० ।
 विपञ्ची २५, ४७ । २०८, ५१ ।
 विपरा २४८, २ ।
 विपणि २४७, ३१ ।

विपणी २४७, ३१ ।
विपद् ६, ३६ । ६, ३६ ।
'विपद्यते' १६२, ७ ।
विपद्यन्ते १६२, ७ ।
विपद्येत १६२, ८ ।
विपद्येते १६२, ७ ।
विपद्येयाताम् १६२, ६ ।
विपद्येरन् १६२, ६ ।
विपद १३५, ६ ।
८६, १५ ।
विपर्यय २५२, ३२ ।
विपर्याय २५२, ३२ ।
विपर्यास २५२, ३२ ।
विपल ११, ४३ ।
विपश्चित् २५५, ५० ।
विपाक १४४, ४३ ।
विपाट २२१, १ ।
विपात ११५, १६ ।
विपातार्क ११५, १६ ।
विपाद ८६, १५ ।
विपिन ३७, ४१ ।
विपुल २५३, ३१ ।
विपुलरश्मिशिलाकलाप
४३, २२ ।
विपुलस्कन्ध ३६, ५ ।
विपुला ४५, २० ।
विपुलातनुजात ४४, ३६ ।
विपुलात्मज ४४, २२ ।
विपुलायुष् १४१, २५ ।
विप्र ५६, ६ ।
विप्रश्नक २५६, २१ ।
विप्राण ३१, १५ ।
विप्रुष २२२, २२ ।
विप्लव २५७, ५८ ।
विबल ३१, १५ ।
विबुध २६, २८ ।
२५५, ५० । ४५, ४८ ।
विबुधपतिगुरु ४८, ४८ ।
विबुधपूज्य ४८, ३ ।
विबुधमार्गचर २६, ४८ ।
विबुधवन्दित ४८, २७ ।
विबुधसचिव ४८, २८ ।
विबुधाचार्य्य ४८, ३ ।

विबुधामात्य ४८, ३ ।
विबुधारातीज्य ५०, ५४ ।
विबुधारिपूज्य ५०, ५५ ।
विबुधारिवन्द्य ५०, ५५ ।
विबुधेन्द्रमन्त्रिन् ४८, २८ ।
विभक्त ६०, ४५ ।
विभजति १७३, ३३ ।
विभजतः १७३, ३३ ।
विभजन्ति १७३, ३२ ।
विभजेत् १७३, ३३ ।
विभजेनाम् १७३, ३४ ।
विभजेयुः १७३, ३४ ।
विभजन= (परिहरणम्)
विभजनीय ६२, १० ।
विभजित= (परिहृतम्)
विभजितव्य ६२, १० ।
विभज्य ६२, १० ।
विभव १६, ५४ ।
१२१, ४२ । २४६, २६ ।
विभा ३६, २५ । ४२, ५६ ।
५३, ३३ ।
विभाकर ३३, २७ ।
विभाग ६०, ४२ ।
विभाजक ६४, १७ ।
विभाजन ६०, ४३ ।
विभाजनीय ६२, १० ।
'विभाजयतः' १७३, ४७ ।
विभाजयति १७३, ४७ ।
विभाजयन्ति १७३, ४७ ।
विभाजयेत् १७३, ४८ ।
विभाजयेताम् १७३, ४८ ।
विभाजयेयुः १७३, ४६ ।
विभाजित ६०, ४५ ।
विभाजितव्य ६२, ११ ।
विभाज्य ६०, ४५ ।
६२, ११ ।
विभात १२, ३१ ।
विभावन= (परिभावनम्)
विभावनीय २५०, ३४ ।
विभावरी १३, १० ।
४२, ५ ।
विभावरीनाथमरीचिहृत्
५४, ३३ ।

विभावरीभर्तृ ४१, ३१ ।
विभावरीविभु ४१, ३२ ।
विभारीविलासवन्त पत्र
४१, ५७ ।
विभावरीषा ४०, ५५ ।
विभावसु ३३, २८ ।
३६, ४५ । २३६, २८ ।
विभावसुसुत ५३, १३ ।
विभावित= (परिभावितः)
विभावितव्य २५०, ३५ ।
विभाव्य २५०, ३५ ।
विभाव्यमान २५०, ३८ ।
विभाषा २०, १६ ।
विभीषण २१७, ७ ।
विभु ३५, १७ ।
२१७, ७ ।
विभूति २३०, २५ ।
विमण्डल १११, १६ ।
विमय २४८, २७ ।
विमदं ११६, २४ ।
विमदार्द्ध ११६, २६ ।
विमर्शन २५१, ५ ।
विमल ३०, १५ ।
विमान १३८, १२ ।
१६८, १८ ।
विमानक ३८, २२ ।
विमानयान १६७, ४६ ।
विमानिक १६७, ४६ ।
विमुक्त १४८, १४ ।
विमय २४८, २७ ।
विमोक्ष ११७, ६ ।
विमोचन ११७, ६ ।
विमोरिकगण ६७, २८ ।
वियच्चर २६, ३२ ।
वियत् ३०, ८ । १२४, ४७ ।
वियद्ग २६, २६ ।
वियद्गङ्गा १६८, २५ ।
वियद्गुति ५४, ४३ ।
वियन्मार्ग ३३, २८ ।
वियुक्त ६०, २१ ।
१४८, १४ ।
'वियुङ्क्तः' १७०, ४१ ।

'वियुङ्क्ते' १७०, ३८ ।
वियुज् ६०, २१ ।
'वियुज्जते' १७०, ३८ ।
वियुज्जन्ति १७०, ४१ ।
वियुज्जाते १७०, ३८ ।
वियुज्जीत १७०, ३६ ।
वियुज्जीयताम् १७०, ४६ ।
वियुज्जीरन् १७०, ३६ ।
वियुज्जयात् १७०, ४२ ।
वियुज्जयाताम् १७०, ४२ ।
वियुज्ज्युः १७०, ४२ ।
वियुत ६०, २१ ।
१४८, १४ ।
वियुति १२०, १४ ।
'वियुनक्ति' १७०, ४१ ।
वियोग १२०, १४ ।
वियोगफल ६०, २५ ।
वियोजक ६१, ३१ ।
वियोजन ६०, ७ ।
वियोजनीय ६१, ४० ।
'वियोजयतः' १७०, ४५ ।
वियोजयति १७०, ४५ ।
वियोजयते १७०, ४८ ।
वियोजयन्ति १७०, ४५ ।
वियोजयन्ते १७०, ४८ ।
वियोजयेत् १७०, ४६ ।
'वियोजयेत' १७०, ४६ ।
वियोजयेताम् १७०, ४६ ।
वियोजयेते १७०, ४८ ।
वियोजयेयाताम् १८०, ४६ ।
वियोजयेयुः १७०, ४६ ।
वियोजयेरन् १७०, ४६ ।
वियोजित ६०, १७ ।
वियोजितव्य ६१, ४० ।
वियोज्य ६०, २२ । ६१,
४० ।
'विरचन= (करट्टाम्),
'विरचनीय= (विरचितव्यः)
'विरचयतः' १७६, १३ ।
विरचयति १७६, १३ ।
विरचयन्ति १७६, १३ ।
विरचयय १७६, १४ ।
विरचययः १७६, १४ ।

विरचयसि १७६, १४।	विलङ्घा २३१, २६।	विल्वद्रुमगृहा २१७, १६।	विशङ्कट २५३, ३१।
विरचयामः १७६, १४।	विलम्ब १७, ३।	विल्वशाखापूजन २२, ४२।	'विशतः' १७६, ६।
विरचयामि १७६, १४।	विलम्बन ११०, ३२।	विवर ६१, ३७। १२३,	विशति १७६, ६।
विरचयावः १७६, १४।	विलम्बिन् १७, ३।	११।	विशन्ति १७६, ६।
विरचयेत् १७६, १७।	विलय १२४, ११।	विवर्जन ६०, १७।	विशद १४, १। ४२, ३०।
विरचयेताम् १७६, १७।	'विलसतः' १६३, ४०।	विवर्जनीय २५४, २१।	विशय २०३, २१।
विरचित = (कृतः),	विलसतात् १६३, ४१।	६२, २६।	विशाख ७, १७। २३३, ११।
विरचितबल ३०, ५१।	विलसताम् १६३, ४१।	'विवर्जयतः' १७२, २३।	विशाखा ४, २। ४, २४। ७,
विरचितव्य = (विरचनीयः)	विलसति १६३, ४०।	विवर्जयति १७२, २३।	१७। ६, १५।
विरच्य = विरचितव्यः)	विलसन्तु १६३, ४०।	विवर्जयन्ति १७२, २३।	विशारद २५५, ५३।
विरजास् २३१, २६।	विलसन्ति १६३, ४०।	विवर्जयेत् १७२, २४।	विशाल २५३, ३१।
विरञ्च ५, ५५। २०७, ५।	विलसन्तु १६३, ४१।	विवर्जयेताम् १७२, २४।	विशालक २२१, ५२।
विरञ्चन २०७, ५५।	विलसेत् १६३, ४३।	विवर्जयेयुः १७२, २४।	विशाला ६०, १२।
२१५, ३४।	विलसेताम् १६३, ४३।	विवर्जित २५४, २६। ६०,	विशालाक्ष २२८, १२।
विगञ्च २०७, ५५।	विलसेयुः १६३, ४४।	१८।	विशालाक्षी २३१, २६।
२१५, ३४।	विलासिनी २०५, १४।	विवर्जितव्य २५४, २१।	विशाल २२१, १।
विरति २४६, १२। १२४,	विलिप्ता ६७, ५।	६२, २६।	विशिक्षासन = (बाणसनम्),
१०।	विलिप्तागण ६७, २७।	विवर्ज्य २५४, २१। ६०,	विशीर्षापाद २४१, ४०।
विरद ८, ४४।	विलिप्तिका ६७, ६।	२२।	विशुद्धता १३१, ३७।
विरल २५३, २२।	विलेशय ५४, ८।	विवर्द्धन ६०, ३१।	विशुद्धि १३१, ३७।
विरहित ६०, २२। १४८,	विलोक १४५, ८।	विवर्द्धमान ४३, २३।	विशेत् १७६, १०।
१४।	विलोकन १४५, ६।	विवर्द्धित = (परिवर्द्धितः)	विशेताम् १७६, १०।
विराजमान १४६, ४६।	विलोकनीय = (विलोकि-	विवर्द्धितव्य = (विवर्द्धनीयः)	विशेयुः १७६, १०।
२४७, २६।	त्वयः)	विवर्द्ध = (परिवर्द्धः)	विशेष = (विशोध्यः)
विराधनम् ३१, ४६।	विलोकयत् १४७, ४३।	विवस्वत् ३२, ३२। ३७,	विशेषित = (शोधितः)
विराम १२४, ११।	'विलोकयतः' १८८, ३८।	१७।	विशेष्य १४८, १५।
विराव २५६, १५।	विलोकयति १८८, ३८।	विवत्तन्तु ५३, १३।	विशोधन = (परिशोधनम्)
विराट्चन्द्र ११५, १८।	विलोकयन्ति १८८, ३८।	विवह २४५, ८।	विशोधनीय ६१, ४१।
विराट्कर्क ११५, १६।	विलोकयेत् १८८, ४३।	विवाह १३३, ४२। १३६,	विशोधित ६०, २२।
विरिञ्च ५, ५५।	विलोकयेताम् १८८, ४३।	२०।	विशोधितव्य ६१, ४१।
विरिञ्च्य ५, ४६।	विलोकयेयुः १८८, ४३।	विवाहकार्य १३६, २०।	विशौर्य ३१, १५।
विरूपाक्ष २२६, १२।	विलोकित १४५, २०।	विवाहयोग १०६, ४६।	'विश्यते'
विरोक ३६, २१।	१४७, ४६।	विवाहाग्निपरिग्रह १३६,	विश्रवस् २४६, ४५।
विरोचन ३३, २८। ३६,	विलोकितव्य = (विलोकनीयः)	४३।	विश्राण २५१, २६।
४६।	विलोक्य १४७, ३६। १४८,	विवाहोत्सव १३६, २१।	विश्राम २०३, २१।
विरोध २०१, २१।	१।	विविध २५३, ५०।	विश्लेष ६०, १८।
विरोधकृत् १७, ८।	विलोक्यमान १४८, २८।	विविष्कर २२२, २२।	विश्लेषित ६०, १८।
विरोधिन् १६, ६१।	विलोचन १२१, ४८।	विवीर्य ३१, १५।	विश्लेष्य ६०, १८। १४८,
विल ६१, ३७। १२३, २।	१५२, ६।	विवेक १२२, ५५।	१५।
विलक्षण = (अद्भुत-	विलोमबिह्व २३२, ३४।	विवोद ३५, ८। १३४,	विश्व ७, ५१। २५, ३३। ८६,
लक्षणम्),	विलोय २५२, ३८।	४०।	१२।
विलम्ब १०६, ५। १२१,	विलोमन् २४३, २४।	विश्व २४७, ३६। २००, ३६।	विश्वकर २६६, ४५।
२४।	विलोमरसन २३२, ३४।	विश्व ७, ४६। १२२, २२।	विश्वकर्तृ २६६, ४५।

विश्वकर्मजा=(विश्वकर्म- पुत्री), विश्वकर्मन् ७, ११३३, २८। २६६, १८। विश्वकर्मभ ७, २। विश्वकर्मसुता=(विश्व- कर्मपुत्री), विश्वकारक=(विश्वकर्मा), विश्वकृत ७, २। २६६, ४४। १६८, ४३। विश्वकेतु २२६, २१। विश्वधर्मपक्ष १३७, २६। विश्वजनक=(ब्रह्मा), विश्वजित् २०६, ४८। विश्वजित् यज्ञ २०१, ३६। विश्वदेव ३, ६। ४, ४१। विश्वदेवा ३, ६। ४, ४१। विश्वद्वय ८०, १६। विश्वप्सा ३२, ३३। ३८, ४४। २३६, २८। विश्वभुज् २१६, १०। विश्वम्भर २१५, ३५। २१७, ७। विश्वम्भरा ४५, २०। विश्वम्भराज ४४, २३। विश्वम्भराजनि ४४, ३५। विश्वम्भरानन्दन ४४, ३६। विश्वम्भराविग्रहसम्भव ४४, ४३। विश्वयुग ८०, १७। विश्वयुज् ८०, १७। विश्ववर्च २४६, ५८। विश्वरूप २१५, ३५। विश्वरेतस् २०७, ४६। विश्वविधात् २६६, ४४। विश्वविस्ता २१, ११। विश्ववसू २६६, ४५। विश्ववसूज् २६६, ४६। विश्ववसूज् २६६, ४५। विश्वहृत् २०१, २६। विश्व ४३, १। ४५, २०। विश्वधी २०४, ५०। विश्ववात्मन् २०७, ४७।	विश्वामित्र=(महर्षिविशेषः) विश्वामित्रप्रिय २३२, ११। विश्वस्वस्तु १७, ६। २४७, ६। विश्ववास=विश्वसनम्), विश्वदेव ३, ६। ४, ४१। १२, ५७। १७, २४। विश्वदेवतिथि २, ४२। विश्वदेवा ७, ५२। ७७, १०। विश्वेश्वर ७, ५२। २०७, ४७। विश्वोक्तसार २४६, १४। विष् १०, ५६। विष ७, ४६। २१७, ४६। विषकन्यायोग १२६, ४७। विषगर्भ ५४, ५४। विषदर्शनमृत्यु ४२, ४५। विषदर्शनमृत्युक ४२, ४५। विषधर ५४ ८। २२३, ५२। विषघ्न २२३, ५२। विषम १०२, ८। विषमग्रह ५६, १२। विषमपद १०२, ५। विषमपरा २७०, ३२। विषमलोचन २७०, ३०। विषमशक्ति २७०, ३४। विषमशर २२०, २७। विषमसख्या १०२, ६। विषमसायक २७०, ३१। विषमायुध २२०, २२। विषमृत्यु ४२, ४६। विषमृत्युसूचक ४२, ४६। विषमेषु २२०, २७। विषय ७५, २१। विषयस्त्रोतम् २१८, ४८। विषयाख्या ७५, २१। विषयस्त्रोतस् २१८, ४८। विषयारव्या ७५, २१। विषयायिन् २१८, ४८। विषयिन् २१५, ३६। विषाण ११६, ६। विषाणवन्त २३२, १६। विषान्तक २६६, ५। २२८, १२।	विषापह २२०, ५२। विषायुध २२३, ५२। विषास्य २२३, ५३। विषु १५, १८। विषुण १५, १८। विषुव १५, १८। १११, ४। विषुवकाल १०६, ४५। विषुवच्छाया १०५, १३। विषुवत् १५, १६। १११, ४। विषुवत्कर्ण १०३, १६। विषुवत्प्रभा १०५, १३। विषुवती १५, १६। १०५, १४। विषुवतीच्छाया १०५, १४। विषुवतीसंक्रान्ति १५, १०। विषुवद्भा १०५, १३। विषुवद्गता १११, १२। विषुवदुत्त १११, १२। विषुवन्मण्डल १११, १२। विष्कम्भ ६, ६२। १०, ६। विष्कर २२२, २२। विष्ट=(प्रविष्टः), विष्टप २२३, १०। विष्टर १३६, ६। २१४, ३२। विष्टश्रवस् २१५, ३६। विष्टि १०, ५०। १०, ५६। ३७, ३१। विष्टिकरण १३७, ३१। विष्टिप्रभू ३५, ३४। विष्णु ३, १०। ७, ६२। १३, २१, १७। २१, ३२। १०, ३७। १६, ५६। ४५। विष्णुश्रुक्ष=(श्रवणनक्ष- त्रम्) विष्णुकेतु २२१, ५२। विष्णुक्रम ७४, ३६। विष्णुक्रान्त=(स्थानविशेषः) विष्णुजनि २२०, २८। विष्णुतिथि २, ४३। विष्णुदेवत ७, ६२। विष्णुदेवत्य ७, ६२। विष्णुदेवत्या=(श्रवणन- क्षत्रम्),	विष्णुपत्नी २१७, १७। विष्णुपद ३०, ८। १२४, ५६। विष्णुपदायन २६, ४६। विष्णुपदाङ्गयसंक्रान्ति १५, १३। विष्णुपदी २२६, २३। विष्णुपूजन १३३, ५४। विष्णुजा १३३, ५४। विष्णुयाग २०१, ३६। विष्णुरथ २२१, ५२। विष्णुवाहन २२१, ५३। विष्णुविमान २२१, ५३। विष्णुशक्ति २१७, १७। विष्णुशय्या २१७, ४। विष्णुशस्त्र २२, २१। विष्णुचर्चन १३३, ५४। विष्णुचर्चा १३३, ५५। विष्णुक्तेन २१५, ३५। विष्वाण २००, ५६। विसंवाद (संवादरहितः) विस (कमलम्) विसकुसुम ३६, ४२। विसनाभिज ३६, ४३। विसप्रसून ३६, ४३। विसर ६७, ३५। विसर्ग १६, १४। विसर्जन २५१, २६। विसर्जिका १७, ४१। विसार २७, १२। ३१, १६। २४४, ११। विसिनी ३६, ५०। 'विसृजतः' १७२, ५। विसृजति १७२, ५। विसृजन्ति १७२, ५। विसृजेत् १७२, ६। विसृजेताम् १७२, ६। विसृजेयुः १७२, ६। विस्त ६०, ३। विस्तरण १३७, ५६। विस्ताकर १३७, ५६। 'विस्तृणते' १६५, १०। विस्तृणन्ति १६५, ५।

विस्तृणीति १६५, ५ ।	बीक्षा १४५, ६ ।	बीयोभिस्त ३१, १८ ।	बृद्धिकलाविहीनः (बीष्ण- चन्द्रः)
विस्तृणीते १६५, १० ।	बीक्षित १४५, १४।२० ।	बीयोपन्न ३०, ५६ ।	बृद्धिजीवन २४६, ५ ।
विस्तृणीत १६५, ११ ।	बीक्षितव्य १४५, २७ ।	‘वृ’ ५, २ ।	बृद्धिजीविका २४६, ५ ।
विस्तृणीतः १६५, ५ ।	‘बीक्षेत्’ १८८, २२ ।	वृकोदर २१६, १० ।	बृद्धिस्थान १२२, ४१ ।
विस्तृणीते १६५, १० ।	बीक्षेते १८८, २० ।	वृक्ष १३६, ६ ।	बृन्द ६५, १३ । ६७, ३५ ।
विस्तृणीयात् १६५, ८ ।	बीक्षेयानाम् १८८, २२ ।	वृक्षवत् २०४, ३ ।	बृन्दाङ्ग २१५, ३७ ।
विस्तृणीयाताम् १६५, ११ ।	बीक्षेरन् १८८, २३ ।	वृक्षवाटिका १६६, ४६ ।	बृन्दारक १६७, ५० ।
विस्तृणीयाताम् १६५, ८ ।	बीक्ष्य १४५, २७ । ३३, ३६ ।	वृक्षवाटी १६६, ४६ ।	बृन्दारकराज २७१, ७ ।
विस्तृणीयुः १६५, ८ ।	३६ ।	वृक्षसमम् २२२, २३ ।	बृन्दारकवैरिवृन्दवन्दितपद ५१, २७ ।
विस्तृणीरन् १६५, ११ ।	बीक्ष्यमाण १४५, ४८ । १४८, २६ ।	वृजिन ३०, ३३ ।	बृन्दारकवैरिवृन्दितपाद ५१, २६ ।
विस्तृति १३७, ५६ ।	बीक्ष्यामिन् २१८, ३१ ।	‘वृणते’ १६१, ३७ ।	बृन्दारकाचितपत्र ४६, १ ।
विस्तृतिर्वर्ध्याहति १३८, ३ ।	बीजवर २०२, २४ ।	वृणाते १६१, ३७ ।	बृन्दावन २२६, १५ ।
विस्तृतिङ्गिनी २३६, ४६ ।	बीजसमुद्भव १४०, २ ।	वृणीत १६१, ३७ ।	बृन्दावनेश्वरक २२४, ४० ।
विस्त्र ४४ ४८ । २४२, ५३ ।	बीणा २५, ४५ । २५, ४६ ।	वृणीते १६१, ३७ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहग २६, २६ । २२२, २२ ।	बीणाधर २५, ४८ ।	वृणीयाताम् १६१, ३८ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
२४६, ४७ ।	बीणावाद २५, ४८ ।	वृणीरन् १६१, ३८ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहगाधिप २२१, ५३ ।	बीणावैरिणक २५, ४८ ।	‘वृणुत’ १६१, ४१ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहङ्ग २६, २६ । २२२, २३ ।	बीत २५१, १५ । १४८, १५ ।	वृणुयात् १६१, ४१ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहङ्गकल्लोक ५४, २३ ।	बीतबल ३१, १८ ।	वृणुयाताम् १६१, ४२ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहङ्गम २६, ३२ ।	बीतमल ३०, १६ ।	वृणुयुः १६१, ४२ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहङ्गराज २२१, ५३ ।	बीतराग २०६, १० ।	वृणोति १६१, ४१ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहान १२, ३१ ।	बीति ३८, २२ ।	वृण्वन्ति १६१, ४१ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहाय ६३ । १४ । १४८, २३ ।	बीतिन् ३८, २२ ।	वृत्त ६७, ३३ । २११, २३ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहायः शिरोरुह २२८, १३ ।	बीतिहोत्र ३३, २६ । २३६, २६ ।	वृत्तकाल १८, १६ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहायस् ३०, ६१ । २४ । ५६ ।	२६ ।	वृत्तमध्य १०१, १३ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहायस् ३०, ६१ ।	बीधि २५३, ८ ।	वृत्ताकारपथ ६७, ३३ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहायसा ३०, ६१ ।	बीधी २५३, ८ ।	वृत्ति २४७, ४० ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहायित २५१, २७ ।	बीद्या २३८, ४६ ।	वृत्तः (धसुरविशेषः) ५४, ४३ । २१७, ८ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहार १३८, ३२ ।	बीर २३०, ४५ ।	वृत्तनिषूदन २१७, ८ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहारस्थान ५७, ४० ।	बीरतर २२१, १ ।	वृत्तहन् २१७, ८ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहारिन् १४७, ३३ ।	बीरभद्र २३०, ४५ ।	वृत्तारि २१७, ८ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहित २४६, २५ ।	बीरशङ्कु २२१, १ ।	वृत्तारिपूज्य ४८, ४ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहीन ६०, २३ । १४८, १५ ।	बीरासन २१४, ३५ ।	वृत्तारिवन्ध ४८, ४ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहृत् ६०, ४६ ।	बीरुधः (वृक्षाङ्गविशेषः) बीर्य ३०, ४० । १४०, ३ ।	वृत्ताः (मुधा) वृद्ध ५६, १६ । १२६, २८ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहृत ६०, ४६ ।	१४२, २६ । ५६ ५५ ।	वृद्धत्वः (वृद्धता), वृद्धश्रवस् २१७, ८ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
विहृत्यः (परिहृत्य), ‘बी’ ५, २ ।	बीर्यप्रधान ३१, ८ ।	वृद्धाः (स्थविरा), वृद्धाङ्गुलि २१०, १४ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
बीक्षण २१३, ५७ । १४५, ६ ।	बीर्यभाज ३०, ४७ ।	वृद्धि १०, १ । २४६, ७ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
बीक्षणासमागम १४७, ५५ ।	बीर्यवत् ३०, ४८ ।	४३, ११ ।	बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
बीक्षणीय १४५, २७ ।	बीर्यवत्ता ३१, ४ ।		बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
‘बीक्षते’ १८८, २० ।	बीर्यवन्मुखिन् ३०, ५६ ।		बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।
बीक्षन्ते १८८, २० ।	बीर्यवाहिन् ३०, ५३ ।		बृन्दावनेश्वरी २२५, ६ ।

- वृषभयान २६८, १५ ।
 वृषभवाहन २६८, १५ ।
 वृषभानुनन्दिनी २२५, ६ ।
 वृषभासन २६८, १५ ।
 वृषभासा २३७, ३२ ।
 वृषराशि २७, ३६ ।
 वृषलक्ष्मन् २६७, १६ ।
 वृषलाञ्छन २६६, ५३ ।
 वृषलोचन=(शिवः)
 वृषवन्दित ४८, ५ ।
 वृषवाहन २२८, १४ ।
 वृषशत्रु २६६, २३ ।
 २१५, ३७ ।
 वृषाकपायी २१७, १७ ।
 वृषाकपि २१५, ३७ ।
 २२८, १४ ।
 वृषाङ्क २६७, १४ ।
 वृषोत्साह २१६, १० ।
 वृष्टि=(वर्षा), २३८, ५२ ।
 वृष्णि २५, ३४ । ३६, २१ ।
 वृद्ध २०२, २४ ।
 'वै' ५, ३ ।
 वेग=(रयः)
 वेगिन् २४४, ४७ ।
 वेणी=(स्त्रीपूडा)
 वेणु=(नदीविशेषः)
 वेणुतटजकाञ्चन २०३, ४४ ।
 वेणुतटीभव २०३, ४५ ।
 वेतण्ड २३२, ३४ ।
 वेतन २४७, ४१ ।
 'वेत्तः' १८६, २१ ।
 वेत्तान् १८६, २६ ।
 वेत्ताम् १८६, २६ ।
 वेत्ति १८६, २१ ।
 वेत्तु १८६, २६ ।
 वेत्तु=(पण्डितः)
 वेत्थ १८६, २५ ।
 'वेत्ति' १८६, २४ ।
 'वेद'=(ऋगादिचत्वादः)
 'वेद' १८६, २२ ।
 वेद १८६, २८ ।
 वेदगर्भ २०७, ४८ ।
 वेदचक्षुस् २११, ४७ ।
 वेदना ३१, ४७ ।
 वेदनीय २५०, ८ ।
 वेदमातृ २०८, ६ ।
 वेदवदन २१२, ६ ।
 वेदविचारणा २१२, २५ ।
 वेदविद्विष् ५१, ४३ ।
 वेदव्रत १३३, ४१, ४८ ।
 वेदशास्त्रा ८४, ४० ।
 वेदशिक्षणप्रकारवत्
 २१२, ७ ।
 वेदाख्या ७५, ६ ।
 वेदाग्रजा २०८, ३५ ।
 वेदाग्रणी २०८, ३५ ।
 वेदान्त २१२, २३ ।
 वेदारम्भ १३३, ४० । १३६,
 ४६ ।
 वेवि=(पण्डितः)
 वेदित २५०, १३ ।
 वेदितव्य २५०, ८ ।
 वेदितुं योग्य २५०, ८ ।
 वेदिन् २०७, ४८ ।
 वेदीश २०७, ४८ ।
 वेदोदय ३३, २६ ।
 'वेधि' १८६, २७ ।
 वेध २५०, ८ ।
 वेध १३७, १३ ।
 वेधकः=(वेधकर्ता)
 वेधन=(वेधः)
 वेधस् ५, ५६ । २०७, ४८ ।
 वेल १६६, ३६ ।
 वेला ३, ३६ । ११, ५ । १२,
 ३ । ४७, ४ ।
 वेलावली २१०, ४३ ।
 वेलीयारी २१०, ४६ ।
 वेल्लित ४३, ४४ । १०७, ११ ।
 वेष २०३, २१ ।
 वेषान्त १६६, ५२ ।
 'वेषयति' १७६, १२ ।
 वेषयते १७६, १२ ।
 वेषि १२६, ५३ ।
 वेषमन् १३७, ४४ । १२२,
 २२ ।
 वेषमभू १३७, ४७ ।
 वेषमभूमि १३७, ४७ ।
 वेष्या २०५, ३६ ।
 वंशतिक=(विशत्याक्रीतः)
 वंशकर्त्तृनि ५२, ४० ।
 वंशकल्पिक=(विकल्पभावः)
 वंशकल्प=(विकल्पभावः)
 वंशकुण्ड ७, ६३ । ७६, ११ ।
 २१७, ६ ।
 वंशकुण्डबनुर्दशी २३, २६ ।
 वंजनन १४०, २४ ।
 वंजयन्त ५४, ५४ । २३७,
 ३४ । ३५ ।
 वंजयन्तक ५४, ५५ ।
 वंजयन्ती ४३, २० । २१७, १ ।
 वंजयन्तीघर २१५, ३८ ।
 वंशानिक २५५, ३० ।
 वंशव १२, ५१ ।
 वंशिक २५, ४६ । २५, ४७ ।
 वंशरणीव्रत २३, ३४ ।
 वंशर्भी २००, ६ ।
 वंशेशिक २४७, ४६ ।
 वंशेह २४७, ४७ ।
 वंशेहक २६, ३३ । २४७, ४७ ।
 वंश=(चिकित्सकः)
 वंशव ४२, ५४ । ४५, ४८ ।
 वंशववर्ष १६, ४६ ।
 वंशव्ययोग १२६ ।
 वंशस ५, ५६ । ४७ ।
 वंशात्र २०६, १ ।
 वंशूत २१७, १६ ।
 वंशूतपात १२०, १६ ।
 वंशूति १०, ७ । १० । १२ ।
 वंध्यत २४१, ४७ ।
 वंनतेय ३६, ५ । २२१ ५४ ।
 वंनतेयवःहन २१६, ११ ।
 वंनानिक=(नारा वशेषः)
 वंशीत्य=(विपरीतभावः)
 वंश्लव=(विश्लवभावः)
 वंशुष ४५, ४८ ।
 वंभावसव ५२, ५७ ।
 वंभाज १६८, ३० ।
 वंमानिक १६७, ४० ।
 वंमेय २४८, २८ ।
 वंर २०१, २१ ।
 वंरञ्च ५, ५६ ।
 वंराग्नि २१०, ४७ ।
 वंराग्य २२६, ३६ ।
 वंरिन् १२३, ११ ।
 वंरिस्थान १२३, २१ ।
 वंरोचनि ५२, ४० ।
 वंस्वत १८, १ । ३५, ४३ ।
 ५२, ४० । २४१, ४१ ।
 वंस्वतजननी ३५, ३० ।
 वंस्वती २३३, ५३, ४८ ।
 वंशाख १४, १४ । १४, २३ ।
 वंशाखलानारम्भ २०, ४७ ।
 वंशाखानुज १४, २५ ।
 वंशाखावरज १४, २५ ।
 वंशाखी २१, ११ ।
 वंशेषिक २१२, २६ ।
 वंशेषिकांश १२८, ५२ ।
 वंश्य १३४, ५५ । २४७, ३६ ।
 ५१, ५८ ।
 वंश्रवण २४६, ६ ।
 वंश्व ७, ५२ ।
 वंश्वदेव ७, ५२ ।
 वंश्वदेवत ७, ५३ ।
 वंश्वदैवत्य ७, ५३ ।
 वंशवानर २४६, २६ ।
 वंशवामित्री २०८, ७ ।
 वंश्वी ७, ५३ ।
 वंश्व ७, ४६ ।
 वंशुवत् १०५, १४ ।
 वंशुव ७, ६३ । २१३, २ ।
 वंशुवी २०६ ३४ । २२४,
 १६ ।
 वंशागिण ७७, १७ । २४४,
 ११ ।
 वा ५, ३ ।
 वाकु ३५, ६ ।
 वांशि १२६, ५३ ।
 व्यंश २०४, ३ ।
 व्यक्न २५५, ४७ ।
 व्यक्तगणित ७२, ३ ।
 व्यक्तदेश १०८, ३ । २४२,
 ३४ ।

व्यसोदय १०८, १७ ।
 व्यगुचन्द्र ११५, १८ ।
 व्यगुरवि ११५, १७ ।
 व्यगुविषु ११५, १८ ।
 व्यग्वर्क ११५, १७ ।
 'व्यङ्ग्यतः' ११४, ११ ।
 व्यङ्ग्य ८६, १५ ।
 'व्यङ्ग्यन्ति' ११४, ११ ।
 व्यङ्ग्यात् ११४, १५ ।
 व्यङ्ग्याताम् ११४, १५ ।
 व्यङ्ग्युः ११४, १५ ।
 व्यतिक्रम २५२, २६ । ३३ ।
 व्यतिपात १०, ३१, १०, ११ ।
 व्यतिपातक ५५, ३४ ।
 व्यतिहार २४८, २८ ।
 व्यतीत २५१, १५, ११५, २ ।
 व्यतीतकाल १८, १६ ।
 व्यतीपात १०, ३१, १०, ११ ।
 व्यत्यय २५२, ३४ ।
 व्यत्यस्त २५२, ३४ ।
 व्यत्यास २५२, ३५ ।
 'व्यथते' ११२, २७ ।
 व्यथन १२५, २३ ।
 व्यथन्ते ११२, २७ ।
 व्यथा ३१, ४७ ।
 व्यथेत् ११२, २८ ।
 व्यथेते ११२, २७ ।
 व्यथेयाताम् ११२, २८ ।
 व्यथेरन् ११२, २८ ।
 व्यथ १०३, ४२ ।
 'व्यनक्ति' ११४, ११ ।
 व्यय १६, ६० । २५, १६ । १२१, १३ ।
 व्ययस्थान = (द्वादश स्थानम्) ।
 व्ययकलन ६०, १८ ।
 व्ययकलनीय ६१, ४१ ।
 'व्ययकलयतः' १७०, ३३ ।
 व्ययकलयति १७०, ३३ ।
 व्ययकलयन्ति १७०, ३३ ।
 व्ययकलयेत् १७०, ३४ ।
 व्ययकलयेताम् १७०, ३४ ।
 व्ययकलयेयुः १७०, ३४ ।

व्यवकलित ६०, १६ ।
 व्यवकलितव्य ६१, ४२ ।
 व्यवकल्प ६१, ४२ ।
 व्यवस्थान १४६, १७ ।
 व्यवस्थित १४६, ४७ ।
 व्यवस्थिति १४६, १२ ।
 व्यवाय १४०, १२ ।
 व्यसन १२३, १६ ।
 व्यस्त = (विपरीतम्),
 व्यस्तश्रीराशक ६५, ५० ।
 व्याकरण २११, २१ ।
 व्याकरणरिसिष्ट २१२, ५ ।
 व्याघात १०, २ । १०, १० ।
 व्याघ्र १३५, १५ ।
 व्याघ्रीस्तन ७७, ४ ।
 व्याड २२३, ५३ ।
 व्यादीर्णम्य २३१, ५५ ।
 व्याध ११४, २० ।
 व्याधामन् २३८, ६ ।
 व्याधि १२३, ११ ।
 व्याधिमन्दिर २२४, १२ ।
 व्याधिस्थान २२४, १२ ।
 व्यान २४५, २० ।
 व्यापार २४७, ३७ । १२४, ५४ ।
 व्यापारिन् २४७, ३४, ४७ ।
 व्याप्य ३८, ३५ ।
 व्याल ६, ३३ । ५३, ४५ ।
 व्यालपति ५४, ८ ।
 व्यालपाल ५४, ८ ।
 व्यालराज ६, ३३ ।
 व्याल्ह २२३, ५३ ।
 व्यावहारिकसूचक ६४, २० ।
 'व्याहरतः' १८५, ३ ।
 व्याहरति १८५, ३ ।
 व्याहरते १८५, ६ ।
 व्याहरन्ति १८५, ३ ।
 व्याहरन्ते १८५, ६ ।
 व्याहरेत् १८५, ४ ।

व्याहरेत् १८५, ७ ।
 व्याहरेताम् १८५, ४ ।
 व्याहरेते १८५, ६ ।
 व्याहरेयाताम् १८५, ७ ।
 व्याहरेयुः १८५, ४ ।
 व्याहरेरन् १८५, ७ ।
 व्युत्क्रम २५२, २६ ।
 व्युष्ट १२, ६ । १२, ३१ ।
 व्युष्टि २५७, ४ ।
 व्यूह ६७, ३५ ।
 व्योमकक्षा ११०, २५ ।
 व्योमकेश २२८, १४ ।
 व्योमग २६, २६ ।
 व्योमगति २६, ३२ ।
 व्योमगामिन् २६, ३३ ।
 व्योमगुण २५६, १४ ।
 व्योमगृह २६, ३३ ।
 व्योमगोह २६, ३३ ।
 व्योमचर २६, ३३ ।
 व्योमचारिन् २६, ३४ । २२२, २४ ।
 व्योमनलाधिवास २६, ४८ ।
 व्योमन् ३०, १० ।
 व्योमनिवास २६, ४३ ।
 व्योममुद्गर २५८, २६ ।
 व्योमपान १६८, २६ ।
 व्योमपान ३३, २६ ।
 व्योमाटा २६, ३४ ।
 व्योमोलुक ४४, ६ ।
 व्योमिनगति २६, ३४ ।
 व्रज ६७, ३५ ।
 व्रजकशोर २२४, ४१ ।
 व्रजत् १४८, ३२ ।
 'व्रजतः' १८०, २३ ।
 व्रजति १८०, २३ ।
 व्रजन्ति १८०, २३ ।
 व्रजनाथ २२४, ४० ।
 व्रजभू २२६, १४ ।
 व्रजमण्डल २२६, १४ ।
 व्रजमोहन २२४, ४१ ।
 व्रजवर २२४, ४१ ।
 व्रजवल्लभ २२४, ४१ ।
 व्रजाङ्गना २२६, ११ ।

'व्रजेत्' १८०, २४ ।
 व्रजेताम् १८०, २४ ।
 व्रजेयुः १८०, २४ ।
 व्रजेश्वर २२६, ५ ।
 व्रजेश्वरी २२६, ७ ।
 व्रज्या १३७, ११ ।
 व्रण १२३, १११ ।
 व्रत = (नियमविशेषः)
 व्रतबन्ध १३४, ३७ ।
 व्रतबन्धन १३४, ३७ ।
 व्रतादेश १३४, ३७ ।
 व्रतिन् ३८, २३ । १६८, ५१ ।
 व्रतमोक्षण = (व्रतसमापनम्),
 व्रत ६५, ३७ ।
 व्रीहि २०१, ५४ ।

श—

श ३१, २५ । ६, ६ ।
 शंयु = (शुभाशितः),
 शव २१७, ५० । २३८, ७ ।
 शंवर २१७, ५० । २४४, ११ ।
 शवरानि २२६, १४ ।
 शसत् = (वशयत्),
 'शसतः' १६०, ४६ ।
 शसत १६०, ४६ ।
 शसन्ति १६०, ४६ ।
 शसा = (चक्षुःशक्तिम्),
 शसिन = (स्त्रुतम् अनुष्ठितं वा),
 शंसितव्रत १६८, ५१ ।
 'शसेत्' १६०, ४६ ।
 शमेताम् १६०, ४६ ।
 'शसेयुः' १६०, ४६ ।
 शंस्य २४१, ४ ।
 श ६, ६ ।
 शक = (वत्सरगणनाङ्कः, शकाब्दः), १६, २६ ।
 शककारक = (युधिष्ठिरादयः वः),

शकट ५, ५६। १३०, ४।	शक्रधनुस् २६६, २७।	शाच्याः प्रभोर्मन्त्रिन् ४८, २६।	शतलक्ष ७३, १०।
शकटहन=(श्रीकृष्णः)	शक्रध्वज २२, २४।	शण्ड ५१, ३३।	शतवीर २१६, ११।
शकटारि २६६, २३।	शक्रध्वजोत्सव २२, २४।	शण्डिली २३१, ३०।	शतशङ्कु ७३, १६।
२२४, ४१।	शक्रपुरोहित ४८, २८।	शत ८, १४। ७३, ७।	शतसहस्र ७३, ६।
शकल ८६, २३।	शक्रपूज्य ४७, ३६।	८४, २६।	शतह्रदा २३८, ४७।
शकनमास १३, ५३।	शक्रभवन १६८, ६।	शतक २१६ ११।	शताक्षा १३, १०।
शकलि २४४ १२।	शक्रमन्त्रिन् ४७, ३६।	शतकोटि २३८, ६।	शताक्षीश ३६, ४६।
शकलिन् २७, १३।	शक्रशरासन २३७, ५४।	शतक्रतु २६०, १२।	शताङ्ग २१५, ५।
२४४, २।	शक्रसारथि २३७, ३६।	२६६, २४।	शताङ्गलि २६०, १२।
शकलीकृत=खण्डोकृतः),	शक्रसीदितक ४८, २६।	शतक्रतुगुरु ४८, ३०।	शतानन्द २०७, ४८।
शकान्तक=(विक्रमः),	शक्रस्यमन्त्रिन् ४८, ५।	शततम ८८, ३६।	२१५, ३८।
शकारि=	शक्राग्नि ४, ३६।	शततारगा ८, १४।	शतानन्दम ५, ५६।
शकुन २५६, ३८।	७, १७।	शततारा ८, १५।	शतात्यक ७३ १७।
२११, ५५।	शक्राणी २३७, २५।	शतत्रय ८४, ४४।	शताब्ज ७३, १३।
शकुनज २५६, ३६।	शक्तोत्थान २२, २५।	शतद्र = (नदी विशेषः)	शतायु २००, ३६।
शकुनविद् २५६, ३६।	शक्रोत्सव २२, २५।	शतद्वय ८४, ४२।	शतार २३८, ६।
शकुनवेदिन् २५६, ४०।	शकिलिन् २७ १०।	शतधामन् २१५, ३८।	शतावरो २३७, २५।
शकुनशास्त्र=(वसन्त- राजादि)	२४४, १८।	शतधार २३८, ६।	शतावर्त २१५, १६।
शकुनि १०, ५५।	शक्वर=(वृषभविशेषः)	शतधारक २३८, ६।	शतावर्ता २३८, ४७।
शकुनिन् २४४, १२।	शक्वरी=(छन्दोजामि- विशेषः)	शतघृति २०७, ४८।	शत्रु १३५, २०। २०१, १६।
शकुन्त-ति २२२, २५।	शंकर ६, १०।	२१७, १०।	शत्रुक्षेत्र=(शत्रुगणितः)
शकुलिन् २७, १३।	शङ्कु १३६, ५३।	शतनिखर्व ७३, १४।	शत्रुक्षेत्रगतहानि १४३, २७।
२४४, १२।	७३, १४। १०६, ७।	शतपत्र ३६, ४३।	शत्रुता २०१, २२।
शकुली=(मत्स्यविशेषः),	२४१, ५२।	शतपत्रनिवास २०७, ४८।	शत्रुभवन १२७, ८।
शक्कर २३०, ४६।	शङ्कुतलगतच्छाया	शतपदचक्र=(अवकहडा चक्रम्)	शत्रु २१६, १२।
शक्करी ७८, ११।	१०५, १४।	शतपर्वा ५१, ३०।	शनि ३, ४५। २८, ५६।
२११, २६।	शङ्कुतुल्य ६६, १७।	शतपर्वाजानि ५०, ५५।	३१, ५३। ३५, ४३।
शक्त १७, २२।	शङ्कुद्वादशभाग ६६, ६।	शतपर्वानाथ ५०, ५६।	५३, २। २३४, ४०।
शक्ति ३०, ४०।	शङ्कुमुख २४३, ३८।	शतपर्वापति ५०, ५६।	५५, ५।
१४२, २६। १२१, २१।	शङ्कुमूली २३, ४७।	शतपर्वापिका ५१, ३०।	शनिगृह=(मकरः अम्भश्च)
शक्तिजन्मन् २३३, १२।	शङ्ख २४६, ३५।	शतपर्वा ५१, ३०।	शनिचार २५, १२।
शक्तिधर २३३, १२।	शङ्खधवल ४३, २३।	शतपर्वा ५०, ४०।	शनिजिह्वा २५, १३।
शक्तिपाणि २३३, १३।	शङ्खपाणि २१६, ११।	शतपर्वा ५०, ४०।	शनिपत्नी ५३, ३७।
शक्तिभाज ३०, ४८।	शङ्खमुख २४३, ३८।	शतभिष ८, १५।	शनिपति ३३, २६।
शक्तिभूत् ३०, ४६।	शचि २३७, २५।	शतभिषज् ८, १५।	शनिप्रदोषघ्न २३, २३।
शक्तिमत् ३०, ४६।	शची ५७, ४६।	शतभिषक्तारका ८४, ३०।	२४, ४६।
शक्तिगुक्त ३०, ५४।	२३७, २५।	शतभिषा ४, ८। ४, ३०।	शनिप्रसू=(छाया)
शक्तिशालिन् ३०, ५४।	शचीपति २१७, ६।	६, ६। ८, १६। ६, २४।	शनिवार ३, ४२। ६, २१।
शक्र ४, ४०। ५०, ५५।	शचीपतिबुद्धिसहाय	शतमख ७, २६।	शनिसुत ५५, २५।
२१७, ६।	४६, ५।	शतमखानल ७, १७।	शनिसू २६१, ५१।
शक्रगुह ४७, ३६।	शचीपतेःपुरोधास् ४८, ५६।	शतमन्यु २१७, १०।	शनिसूति=(मुलिकः)
शक्रचाप २६६, २७।		शतमुखी २३०, ३०।	शनेःसूनु ५५, २५।
		शतयुग ८४, ४२।	

शनेस्त्रनूज ५५, २६ ।	शम्भुजा १०, ५६ ।	शरदाननायुस् १४३, ४६ ।	शश ४२, १६ । १३०, १ ।
शनेस्त्र ५२, २ ।	शम्भुवाङ्मनामन् ७७, ११ ।	शरद्गण ६७, ४० ।	शशकलङ्क ४०, ५६ ।
शनेस्त्रचर ५२, ४१ ।	शम्भुभवा १०, ५६ ।	शरधर २६, ५० ।	शशघ्न २२२, ३१ ।
शनेस्त्रचारिन् ५२, ४१ ।	शम्भुमित्र २४६, ६ ।	शरनामन् ७५, २२ ।	शशघ्न ३६, ४६ ।
शन्व ५५, ३६ ।	शम्भु शर मणि ४१, ३२ ।	शरभू २३३, १४ ।	शशबिन्दु २१५, ३६ ।
शपित ३८, ५५ ।	शय ६, ५८ । ६१ १६ ।	शरवणोद्भव २३३, १४ ।	शशभृत् ६, ३।३८, ५५ ।
शफर २७, १३ । २४४, १८ ।	शयकुशेशयपर्वन १३६, २१ ।	शराशोप १०४, १६ ।	शशलक्षणा ४०, ५६ ।
शफरिद्वय २७, १६ ।	शयग्रह १३६, २१ ।	शराव ६३, ११ ।	शशनक्षमन् ३६, ४७ ।
शफरिन् २७, १३।२४४, १८ ।	शयग्रहण १३६, २२ ।	शरावाप १०४, १६ ।	शशलालम्बन ४०, ५६ ।
शफरियुगल २७, २० ।	शयन ३८, ५५ ।	शरासन २६, ५० । १०४, १६ ।	शशाङ्क ३८, ५६ ।
शफरियुगम् २७, १६ ।	शयतोयजग्रह १३६ २२ ।	शरीर १२१, २४ ।	शशाङ्कज ४६, १ ।
शबल ५१, ३५ ।	शयन १३६, ३६, ४१ ।	शरीरचिन्त २५७, ७ ।	शशाङ्कतनय ४६, ३६ ।
शब्द २५६, १३ ।	शयनगृह=(शयनागारम्),	शरीरारव्य=(शरीरनाम- धेयम्)	शशाङ्कसुनु ४६, १५ ।
शब्दग्रह ७, ६३ । १०२, २८ ।	शयनस्थान ५७, ४१ ।	शरीरिन् २००, ३४ ।	शशाङ्कभ ६, ३। २५, ५३ ।
शब्दग्रहण २१४, २ ।	शयनागार १३८, ३६ ।	शर २१६, १२ । २२१, १ ।	शशाङ्कभृत् ३६, ४७ ।
शब्दग्रहवेध १३४, २३ ।	शयनादि १२६ १६ ।	शर्करा २०३, ३ ।	शशिकला=(चन्द्रकला),
शब्दशास्त्र २१२, १० ।	शयनास्पद १३८, ३६ ।	शर्म ३१, ३५ ।	शशिज ४५, ४८ ।
शब्दाधिष्ठान १०२, २८ ।	शयनीय १३६, ४१ ।	शर्मन् ३१, ३५।१२२, २३ ।	शशिमू ४५, ४६ ।
२१३, २ ।	शयपीडन १४६, २२ ।	शर्व २२८, १५ ।	शशिकुमार ४६, १५ ।
शाम् १२४, २३ ।	शयसंग्रह १३६, २३ ।	शर्वरी १३, ११ । ४२, ५ ।	शशितनुज ४६, १४ ।
शाम २१३, ४७ ।	'शयाते' १६१, ४ ।	शर्वरीकर २६२, २४ ।	शशिन् ३८, ३६।११८, २१ ।
शामन ५, ३६।२४१, ४१ ।	शयाम्बुजग्रह १३६, २२ ।	शर्वरीखण्ड ६७, ३० ।	शशिनन्दन ४६, १६ ।
शामनस्वसु ३५, ५८ ।	शयीची २१७, १० ।	शर्वरीदल ६७, ३१ ।	शशिशरीरज ४६, ३६ ।
२२५, ५५ ।	'शयीत' १६१, ४ ।	शर्वरीनायक ४१-३२ ।	शशिनो ४३, २ ।
शामनीषद २४१, ५८।२४२, ३०, ५२ ।	शयीयाताम् १६१, ४ ।	शर्वरीमान ६७, २५ ।	शशिम ६, ३ ।
शामान्त २६६, ३१ ।	शयीरन् १६१, ४ ।	शर्वरीरत्न २६२, २४ ।	शशिमूषण २६७, १४ ।
शामान्तक २६६, ३१।२२०, २८ ।	'शय्यते' १६१, ५ ।	शर्वरीरत्न २६२, २४ ।	शशिमदिन् ५४, ६ ।
शामीगर्भ २३६, २६ ।	शय्या १३, १०।१३६, ३६ ।	शर्वरीश ३६, ४६ ।	शशिशरीरेष्वरी १३, ११ ।
शम्पा २३८, ४७ ।	शर ११५, २३ २२०, १ ।	शर्वरीशकल ६७, ३१ ।	शशिशृङ्गोन्नति ११६, ६ ।
शम्ब २३८, ७ ।	२५६, ४२ ।	शर्वरीशप्रसूत=(बुधः)	शशिशेखर २६७, १८ ।
शम्बर=(दैत्यविशेषः),	शरग २६, ४७ ।	शर्वरीय्यद्ध ६७, ३१ ।	शश्यारि ५३, ५१ ।
१२२, ३५ । २३८, ३० ।	शरज २३३, १३ ।	शर्वाणी २३०, ३० ।	शश्वत १६, ३५ ।
शम्बरसूदन २६६, ३६ ।	शरजन्मन् २३३, १३ ।	शल २१३, ४८ ।	शस्त ३०, १३। ३१, २५ ।
शम्बरारि २६६, ३६ ।	शरड २२२, २५ ।	शलक २२२, २५ ।	१३३, २४ ।
१२३, ४६ ।	शरणा १२२ ३५ ।	शलभ २५८, ३ ।	शस्तकृत् ३०, १५ ।
शम्भा ३१, ३६ ।	शरणि १२३, ४० ।	शलाट ६०, १० ।	शस्तद ३०, १५ ।
शम्भु २०६, १० । २१५, ३६ । २१७, १६ ।	शरत्पर्वन् २२, ५६ ।	शलिक २१६, १२ ।	शस्त्र १२३, १२ ।
	शरद् १५, २७ । १५, ४६ ।	शलिक २१६, १२ ।	शस्त्रिन् २६, ४३ ।
	१६, २२ ।	शलिक ८६, १६ ।	शस्य=(क्षेत्रधान्यम्),
	शरदन्त १५, ४६ ।	शलिकिन् २४४, १८ ।	'शा'
	शरदत्यय १५, ४६ ।	शव=(मृतशरीरम्),	शाक १६, २६ ।
	शरदा १५, ४७ ।	शवर २२८, १५ ।	शाकट ६०, ११ ।
		शवर्ग १३५, ४० ।	शाकटभार ५६, २ ।

शाकटायन २१२, १३ ।
शाशटीन ३० ११ ।
शाकम्भरी २३१, ३० ।
शाकल २१२, १४ ।
शाकुन २५६, ४० ।
शाकुनिक २५६, ४० ।
शाकेन्द्रकाल १६, २६ ।
शाककर २३०, ४६ ।
शाक ७, २६ ।
शाल २३३, २१ ।
शालिन् १३६, ७ ।
शाङ्कर २३०, ४६ ।
शाङ्क्य २१२, २४ ।
शाटक ३८, १ ।
शाण ६०, ३३। ६१, १८,
६१, २६ ।
शाणुक ६१, १८ ।
शात ३१, ३६। १२२, २३ ।
शातक १४, ५२ ।
शातकुम्भ २०३, ४५ ।
शातमल ७, ३० ।
शातर १४, ५२ ।
शातातप २१२, ४२ ।
शात्रव १२३, १६ ।
शान्त १२३, ३। १६७, ५० ।
शातिगृह १३८, २७ ।
शान्तिनिकेतन १३८, २७ ।
शान्तीसदन १३८, २८ ।
शापास्त्र २३८, ५८ ।
शामन ५, ४० ।
शामनी २३३, ५३ ।
शायक २२१, २ ।
'शायति'ते १६१, ५ ।
शायिका २१७, ५६ ।
शारङ्ग २६, ४७। २४४, ५६ ।
शारव १६, २३। २४५, ४२ ।
शारदा १३०, ८ ।
शारदी २२, ५५ ।
शारङ्ग २६, ४३। २१६, ५१ ।
शारङ्गधन्वन् २१५, ४० ।
शारङ्गपाणि २१५, ४० ।
शारङ्गख २६, ५८ ।
शारङ्गिन् २१५, ६० ।

शार्ङ्गल २५४, ५१ ।
शार्ङ्ग ५४, ४३ ।
शार्ङ्गरी १३, ११। १७, ४ ।
शार्ङ्गरीश=(चन्द्रः),
शार्ङ्गी २३४, १२ ।
शाल १३६, ७ ।
शाला १२२, २३। २३४, १३ ।
शालाक्षा २३४, १३ ।
शालिन् १४६, २८ ।
शालिवाहन १६, ३१। ७०, १ ।
शालिवाहनीयशक १६, २७ ।
शालिवाहनीयशकाब्द १६,
२७ ।
शालिहोत्र ३८, २३ ।
शालिहोत्रिन् ३८, २३ ।
शाल्मलिन् २२१, ५४ ।
शाल्मलित्य २२१, ५४ ।
शाव १४०, ४४ ।
शावक १४०, ४४ ।
शाशघरि ४६, २ ।
शाशाङ्कि ४५, ४६ ।
शाश्वत २०७, ४६ ।
शासन १२४, ५५ ।
शासितदेव ४८, ५ ।
शासिमदानव ५०, ५६ ।
शासितदेवदैत्य ५६, ७ ।
शास्त्र २१३, ११। १३१, ८ ।
शास्त्रतत्त्वज्ञ २५६, ३५ ।
शास्त्रप्रवर २५६, ६ ।
शास्त्रप्रवीण २५६, १० ।
शास्त्रविद् २५६, ३ ।
शास्त्रवेदिन् २५६, ५ ।
शास्त्रान्तरपारगम्य २५६,
१२ ।
शिक्षा २११, २० ।
शिक्षित २५५, ३० ।
शिक्षणिका २२६, ३२ ।
शिक्षर=(पर्वतभागविशेषः),
शिक्षरवासिनी २३१, ३० ।
शिक्षरिणी २०३, ८ ।
शिक्षरिन् १३६, ७ ।
शिक्षा २२६, ३२। २३६,
४६ ।

शिक्षाभूत् ५४, ४६ ।
शिक्षावत् ५४, ५०। २३६,
३० ।
शिक्षावल २३३, २६ ।
शिक्षिन् ५, ४५। २५८, ५६ ।
५४, ४६। २३६, ३० ।
शिक्षिमृत्यु २६६, ३१। २२०,
२८ ।
शिक्षिवाहन २३३, १४ ।
शिक्षिविकासिन् ५४, ५६ ।
शिषाणी २१३, ८ ।
शिषिणी २१३, ८ ।
शिषिनी २१३, ६ ।
शिञ्जा १०३, ४२ ।
शिञ्जिनी १०३, ४२ ।
शिञ्ज्या १०३, ४३ ।
शित २२४, १३ ।
शित १४, ८। ५३, ४० ।
शितिकण्ठ=(महादेवः),
शितिदीप्ति ५२, ४१ ।
शितिरुचि ५२, ४२ ।
शितिवासस् ५२, ४२ ।
शितेनपत् २२७, ५ ।
शिपिविष्ट २२८, १६ ।
शिफा ७, ३७। २२५, ४।
२४३, ५६ ।
शिरस् १२१, २१ ।
शिरसिजाधिवासन १३४,
१६ ।
शिरोग्रह ५४, ६ ।
शिरोधुचर ५४, १७ ।
शिरोधरा २२६, ५३ ।
शिरोधि २२६, ५४ ।
शिरोवक्त्र ५४, ६ ।
शिला १३६, १५ ।
शिलाजनीह २२१, ५४ ।
शिलारजस् १३६, २० ।
शिलावास २२१, ५५ ।
शिलोच्चय २०४, ४ ।
शिलोद्भव २०३, ४६ ।
शिलौकस् २२१, ५५ ।
शिल्प १३६, २५ ।
शिल्पकार १३६, २८। ३२।

शिल्पकारिन् १३६, ३२ ।
शिल्पिन् १३६, २८ ।
शिल्पिशाला १३८, ४५ ।
शिव ३, ८। ३, १०। ६, १०।
१०, ४। १३, १७। ३१, २६।
शिवकाञ्ची १००, ५ ।
शिवतिथि २, ४६ ।
शिवत्रितय ८०, ४६ ।
शिवदूती २३१, ३१ ।
शिवद्वय ७६, ३५ ।
शिवनयनाख्या ७४, ३६ ।
शिवनामन् ७७, १६ ।
शिवपुत्र २३२, १६ ।
शिवमूर्ति ७६, १७ ।
शिवयोग २०१, ३६ ।
शिवरात्रिग्रत २४, २६ ।
शिववीर्यज ४४, २३ ।
शिवशेखरा २२६, २६ ।
शिवसल २६७, ५५ ।
शिवा २३०, १७ ।
शिवाशा २३४, १३ ।
शिविर २०३, २२ ।
शिवेश २२८, १७ ।
शिशिर १५, २५। १५, ३०।
४२, २५ ।
शिशिरकर ४०, ५६ ।
शिशिरकिरण ४१, ३३ ।
शिशिरगु ३६, ४७ ।
शिशिरगुतनय ४६, ४८ ।
शिशिरतनु ४०, ५७ ।
शिशिरमयूख ४१, ३४ ।
शिशिरांशुज ४६, १६ ।
शिशिरांशुसूनु ४६, ३७ ।
शिशु १४०, ४४। २३३, १६।
शिशुक १४०, ४५ ।
शिशुपाल=(मुपविशेषः),
२१६, ३० ।
शिशुपालनगरी=(वेदी)
१००, ७ ।
शिशुपालनिबूवन २६६, २४।
२१६, २५ ।
शिशुमार २६, ५८ ।
शिवन १३६, ५३ ।

शिष्टि १२४, ४८ ।
 शिष्य ५१, ३७ ।
 'शी'
 शीघ्र १०१, ४१२३३, १५।
 ५. २४४, ४७ ।
 शीघ्रकर्ण १०२, ३१ ।
 शीघ्रकेन्द्र १०१, २६ ।
 शीघ्रगति १०६, २६।१०७,
 ४१ ।
 शीघ्रगतिधनकन १०६, २२ ।
 शीघ्रगत्युपलक्षण १०६, २२ ।
 शीघ्रतरा १०६, ३४ ।
 शीघ्रतुङ्ग १०२, ८ ।
 शीघ्रपरिधि १०३, २२ ।
 शीघ्रफल १०४, २६ ।
 शीघ्रभुक्ति १०७, ४१ ।
 शीघ्रा १०६, ३४ ।
 शीघ्राङ्क १०४, १६ ।
 शीघ्रोच्च १०१, ३१ ।
 शीत १५, ३०।४२, २५ ।
 शीतकर ३६, ४८ ।
 शीतकरात्मज ४६, ३७ ।
 शीतकिरण ४०, ५७ ।
 शीतकेतु ३६, ४८ ।
 शीतगु ३८, ५६ ।
 शीतगुसूनु ४६, १६ ।
 शीतच्छवि ३६, ४८ ।
 शीतज्योतिष् ३६, ४६ ।
 शीतदीधिति ४०, ५७ ।
 शीतदीधितिसुत ४६, ४८ ।
 शीतदीधिति ३६, ४६ ।
 शीतद्युति ६, ४।३६, ४६ ।
 शीतपाद ३६, ५० ।
 शीतभा ३८, ५६ ।
 शीतमानु ३६, ५० ।
 शीतमानुज ४६, १७ ।
 शीतभासु=(चन्द्रः),
 शीतमयूख ४०, ५८ ।
 शीतमयूखमालिन् ४१, ४७ ।
 शीतमरीचि ४०, ५८ ।
 शीतमहसु ३६, ५० ।
 शीतरश्मि ३६, ५१ ।

शीतश्वि ३६, ५१ ।
 शीतरोचिस् ३६, ५१ ।
 शीतल ३८, ५७।४२, २५।
 २४३, ३४ ।
 शीतलकर ४०, ५८ ।
 शीतलगु ३६, ५२ ।
 शीतलदीधिति ४१, ३४ ।
 शीतलमानु ४१, १ ।
 शीतलमानुभव ४६, ४८ ।
 शीतलभासु ३६, ५२ ।
 शीतलापूजन २१, ४८ ।
 शीतलाभीषु ४१, १ ।
 शीतलावत २१, ३८ ।
 शीतलांशु ३६, ५२ ।
 शीतलांशुज ४६, १७ ।
 शीतलाष्टमी २०, ३५ ।
 शीतांशु ३८, ५७ ।
 शीतांशुज ४६, २ ।
 शीतांशुजात ४६, १७ ।
 शीतांशुपुत्र ४६, १७ ।
 शीतांशुभू ४६, २ ।
 शीतांशुमालिन् ४१, १ ।
 शीतांशुसूनु ४६, १८ ।
 शीततररश्मि=(रश्मिः)
 शीर्ण=(गलितम्),
 शीर्णपाद २४१, ४१ ।
 शीर्णाङ्घ्रि २४१, ४२ ।
 शीर्णाङ्गि २४१, ४२ ।
 शीर्ष १२१, २१ ।
 शीर्षक ५३, ५१ ।
 शीर्षदेह ५४, १० ।
 शीर्षोदयराशि २८, ४० ।
 शुक्र ३, ४७। २५८, ४ ।
 शुक्ति ५७, २८।६३, १।
 ६३, ७ ।
 शुक्तिमत्=(शुक्तिधातु-
 मान्),
 शुक्र १४, १।१४, २६। २८,
 ५३, ४२।३०, ४६। ५८,
 २८।५५, ३१।५२, १४०।
 ३, २३४। ३६ ।
 शुक्रगुर्वोः शीशववाङ्क
 १३७, ३५ ।

शुक्रवार ३, ४२। ६, १६ ।
 शुक्रविषय ५१, ४४। ५१,
 ५८ ।
 शुक्रशुद्धि १३१, ४६ ।
 शुक्राक्षिनामन् ७४, २२ ।
 शुक्राचार्यपुत्री ५१, ३३ ।
 शुक्रास्त १३७, ३४ ।
 शुक्ल १०, ६।१३, ५४।१४,
 १।१६, ५४।४२, ३०।४६,
 ५८ ।
 शुक्लगम १०५, ११ ।
 शुक्लपक्ष १३, ५६ ।
 शुक्लादि=(शुक्लपक्षादिः)
 शुक्लापाङ्ग २३३, २७ ।
 शुक्लाशुक्ल ५६, ६ ।
 शुक्लेतरपक्ष १४, ५ ।
 शुचि १४, १। १४, २८ ।
 १५, ३६। ३२, १० ।
 ४२, ३० ।
 शुचिपति २३६, ३१ ।
 शुचिरोचिस् ३६, ५३ ।
 शुण्डा २४४, २३ ।
 शुण्डाल २३२, ३५ ।
 शुण्डालिन् २३२, ३५ ।
 शुद्ध ६०, २३ ।
 शुद्धता १३१, ३७ ।
 शुद्धा २०६, ३२ ।
 शुद्धि १३१, ३७ ।
 'शुद्धयतः' १७०, ५७ ।
 शुद्धयति १७०, ५७ ।
 शुद्धयन्ति १७०, ५७ ।
 शुद्धयत् १७१, १ ।
 शुद्धयताम् १७१, १ ।
 शुद्धेयुः १७१, १ ।
 शुनासीर २१७, १० ।
 शुभ ३, ५१। ६, ४६ ।
 १०, ५। २५, ३४ ।
 १३३, २४। ३०, १३ ।
 ३१, २६। ३१, २७ ।
 १४३, १५ ।
 शुभकर ३०, १६ ।
 शुभकृत् १७, ५। ३०, १६ ।
 शुभगगनग ३०, २३ ।

शुभगा २१०, ४५। १ ।
 शुभग्रह=(चन्द्रग्रहेणाच्छाः)
 शुभग्रहेन्द्र ३०, २१ ।
 शुभद ३०, १६ ।
 शुभदन्ती २३४, ३६ ।
 शुभनभोगमन ३०, २४ ।
 शुभविषयचर ३०, २३ ।
 शुभसुहृद् १२७, ३६ ।
 शुभांशु ३८, ५७ ।
 शुभेतर ३०, ३५ ।
 शुभ १४, १। ४२, ३० ।
 शुभकर ३६, ५३ ।
 शुभगु ३८, ५७ ।
 शुभदन्ती २३४, ३६ ।
 शुभमानु ३६, ५३ ।
 शुभभास ३८, ५७ ।
 शुभम् ४२, ३१ ।
 शुभा २२६, २४ ।
 शुभाम्बर ३६, ५४ ।
 शुभांशु ३८, ५८ ।
 शुभम=(दैत्यविशेषः)
 शुभमघातिनी २६६, ८ ।
 शुभममथनी २३१, ३१ ।
 शुषि १२३, ३ ।
 शुषिल २४४, ४८ ।
 शुष्म ३०, ४० ।
 १४२, २६। ३६, २८ ।
 शुष्मन् २३६, ३१ ।
 शुष्मि २४४, ४८ ।
 'शुष्यतः' १६५, ३६ ।
 शुष्यति १६५, ३६ ।
 शुष्यन्ति १६५, ३६ ।
 शुष्येत् १६५, ३८ ।
 शुष्येताम् १६५, ३८ ।
 शुष्येयुः १६५, ३८ ।
 'शू'
 शूद्र १३४, ५५। ५८, २
 शून्य ७४, १४ ।
 शूर २३१, ५५ ।
 शूर्प ७, १८। ६१, ३४
 ६३, ३। ६३, १३ ।
 शूर्पकर्ण २३२, ३५ ।

शूर्पकाराति २६६, ३३ ।
२२७, १५ ।
शूर्पकारि २६६, ३३ ।
२२७, १५ ।
शूर्पभ ७, १८ ।
शूल ६, ५५ । १०, १० ।
२३६, ८ ।
शूलधरा २३१, ३२ ।
शूलधृत २३१, ३२ ।
शूलभृत् ६, १० । २६, १५ ।
शूला २०५, ३६ ।
शूलायुध २६, २५ ।
शूलास्त्र २६, १५ ।
शूलिन् ६, १० । २२८, १७ ।
शृङ्ग ११६, ६ ।
शृङ्गवत् २०४, ४ ।
शृङ्गाटक १३०, १३ ।
शृङ्गार २०३, ४६ ।
शृङ्गारजनुस् २२०, २८ ।
शृङ्गारजन्मन् २२०, २८ ।
शृङ्गारयोनि २२०, २८ ।
शृङ्गिणी २२०, ४८ ।
शृङ्गिन् २०४, ४ ।
शृङ्गोष्णीष २३१, ५६ ।
'शृणुतः' १८८, ४८ ।
शृणुयात् १८८, ४६ ।
शृणुयाताम् १८८, ४६ ।
शृणुयुः १८८, ४६ ।
शृणोति १८८, ४८ ।
शृण्वन्ति १८८, ४८ ।
'शृ' ।
शेखर २२६, १३ ।
शेटक ६२, १६ ।
'शेते' १६१, ४ ।
शेष १३६, ५४ ।
शेषस् १३६, ५४ ।
शेफ १३६, ५४ ।
शेफस् १३६, ५४ ।
शेमुषी १२२, ५५ ।
शेमुषीश ४७, ४० ।
शेर ६२, १६ ।
'शेरते' १६१ ४ ।
शेव २४४, १३ ।

शेवधि १२१, ४२ ।
२४६, ३३ ।
शेष ६१, १८ । १०४, २० ।
शेषित ६१, १८ ।
शैव १५, ३० ।
शैध्र १०४, २४ ।
शैध्र्य १०४, २६ ।
शैघ्रघग १०७, ४२ ।
शैघ्रघगति १०७, ४२ ।
शैघ्रघमुक्ति १०७, ४२ ।
शैतलांशाव ४६, १८ ।
शैल १४, ४१ । १४४, २२ ।
शैलगृह २१८, ३२ ।
शैलधर २२४, ४२ ।
शैलवासिन् २२८, १७ ।
शैलशिविर २१८, ३२ ।
शैला २३१, ३२ ।
शैलाट २३१, ५० ।
शैलाधारा ४५, २१ ।
शैलारि २६६, ४१ ।
२७, ११ ।
शैलांश १२६, २ ।
शैलेन्द्रजा २२६, २४ ।
शैलेयी २३१, ३२ ।
शैव ६, ११ ।
शैवलिनी २४३, ५६ ।
शैवालिनो २४३, ५६ ।
शैव्य २२६, ८ ।
शैशिर १५, ३१ । २४५,
३४ ।
शैशिरांशव ४६, १६ ।
शैष १५, ३१ ।
'शो' ।
'शोचतः' १६६, ५३ ।
शोचति १६६ ५३ ।
शोचन्ति १६६, ५३ ।
शोचिष्केश २३६, ३२ ।
'शोचेत्' १६६, ५४ ।
शोचिष् ३६, २५ ।
शोचेताम् १६६, ५४ ।
शोचेयुः १६६, ५४ ।
शोण ४४, ५१ । २३६,
३२ ।

शोणविग्रह ४४, २४ ।
शोणित ४३, ४४ । ४४,
४८ । २४२, ५५ ।
शोणितसंहनन ४४, ४० ।
शोधन=(परिशोधनम्),
शोधनीय ६१, ४२ ।
'शोधयतः' १७०, ५३ ।
शोधयन्ति १७०, ५३ ।
शोधयेत् १७०, ५४ ।
शोधयेताम् १७०, ५४ ।
शोधयेयुः १७०, ५४ ।
शोधित ६०, २३ ।
शोधितव्य ६१, ४३ ।
शोध्य ४४, ४८ । ६०,
२३ । २५२, ५४ ।
शोभ १६७, ५० ।
शोभन ३, ५१ । ६, ६४ ।
१७, ५ । ३०, १६ ।
३१, २८ । २५५, २४ ।
शोभमान १४८, २६ ।
शोषण २२०, ४६ ।
शोक २७, २६ ।
शोच्य ५, ४५ ।
शोभ १६७, ५० ।
शौर ५२, ३ ।
शौरि ७, ६३ । ५२, ३ ।
शौर्य ३०, ४० । १४२,
२६ ।
शौर्यप्रधान ३१, ८ ।
शौर्यवाहिन ३०, ५४ ।
श्मन्=(मुखम्),
श्मशान=(प्रेतदाहभूमिः),
श्मशानसघ्न २२८, १८ ।
श्मश्रु=पुंमुखलोमवृद्धिः
'डाढी' इति भाषा ५२,
श्याम १४, ८ । ५२,
३ । ५३, ४० ।
श्यामक २४१, १६ ।
श्यामगात्र ४६, २ ।
श्यामतनु ५२, ४२ ।
श्यामल १४, ८ । ५३,
४० । ५७, १ ।
श्यामलपक्ष १४, ५ ।

श्यामलशोचिष् ५२, ५७ ।
श्यामलाङ्ग २६२, ५५ ।
५२, ४२ ।
श्यामलेतरपक्ष=(शुक्ल
पक्षः)
श्यामवासस् ५२, ४३ ।
श्यामा १३, ११ । ४५,
२१ ।
श्यामाक २४१, १६ ।
श्यामाकर ३६, ५४ ।
श्यामाङ्ग २५६, ५० ।
४५, ४६ ।
श्यामानाथ ३६, ५४ ।
श्येत १४, २ । ४२, ३१ ।
श्येत ३८, २४ ।
श्येनक २२२, ३२ ।
श्येनास ३८, २४ ।
श्रक्य २१५, ४१ ।
श्रद्धा १४०, १६ । १३१,
१३ ।
श्रद्धानु १४०, २० ।
श्रद्धेय=(श्रद्धास्मदम्),
श्रन्व २१५, ४१ ।
श्रन्वन २१३, ४३ ।
श्रव ७, ६३ ।
श्रवण ४, ८ । ४, २६ ।
६, ८ । ७, ६४ ।
श्रवणद्वावशी २२, २२ ।
श्रवणभ ७, ६४ ।
श्रवणवेधन १३४, २४ ।
श्रवणवेधविधान १३४,
२२ ।
श्रवणा ४, २६ । ७, ६४ ।
श्रवणीय=(श्रोतव्यः),
श्रवणेन्द्रिय=(कर्णेन्द्रिय),
श्रवस् ७, ६४ । १०२,
२६ । १२१, ५३ ।
श्रवस २१३, ३ ।
श्रविष्ठा ८, ५ ।
श्रविष्ठाज ४६, ३ ।
श्रविष्ठामव ४६, १६ ।
श्रविष्ठामु ४६, ३ ।
श्रविष्ठारमण ४१, ३४ ।

अव्य=(सुन्दरवाक्यम्),
 आणा=(यवाणः)
 आढ=(पितृकर्मविशेषः)
 आढकाल १२, ४० ।
 आढदेव=(विश्वदेवाः)
 २४१, ४२ ।
 आढारम्भ २२, २६ ।
 आम १४, ११ । १६,
 २३ ।
 आवण १४, १५ । १४,
 ३२ ।
 आवणपूर्वज १४, २८ ।
 आवणानुज १४, ३४ ।
 आवणिक १४, ३२ ।
 आवणी २१, ५६ ।
 अित=(आश्रितः, संलग्नः)
 १४६, ४७ ।
 अितवत्=(अश्रितः),
 श्री १०, ५४ । ३६, ४४ ।
 ४३, ३ ।
 श्रीकण्ठ २२८, १८ ।
 २४६, ७ ।
 श्रीकर २१५, ४१ ।
 श्रीकण्ठ २२२, ३२ ।
 श्रीकृष्ण २२४, ४३ ।
 श्रीकृष्णचन्द्र २२४, ४३ ।
 श्रीकृष्णजनक २२४, ४८ ।
 श्रीकृष्णजननी २२४, १५० ।
 श्रीकृष्णनिवासग्राम २२६,
 १३ ।
 श्रीकृष्णपुत्र २२७, १५ ।
 श्रीकृष्णाबास २२६, १५ ।
 श्रीकेतन २०३, ४७ ।
 श्रीगर्म २१६, १२ ।
 श्रीच्छत्र १३०, २२ ।
 श्रीद २४६, ७ ।
 श्रीदत्त २१५, ४१ ।
 श्रीधर २१५, ४२ ।
 श्रीधामांश १२८, ५२ ।
 श्रीमन्म २२०, ३० ।
 श्रीनाथ ७, ६५ । १३०,
 ८ ।

श्रीनिवास २१५, ४२ ।
 श्रीनीलकण्ठसख=(कुबेरः)
 श्रीपति २१५, ४२ ।
 श्रीपतिम ७, ६५ ।
 श्रीपुत्र ३८, २४ ।
 श्रीभ्रातृ ३८, २४ ।
 श्रीमकुट २०३, ४७ ।
 श्रीमत् ५४, ४६ ।
 श्रीमत्कुम्भ २०३, ४७ ।
 श्रीमुख १६, ५५ ।
 श्रीराम २१०, ३३ ।
 श्रीवत्स ६, ४५ । २१५,
 ४२ ।
 श्रीवत्साङ्क २१५, ४३ ।
 श्रीवराह २१६, १३ ।
 श्रुत २५७, ३७ ।
 श्रुतकर्मन् ५२, ४३ ।
 श्रुतदेव=(देवविशेषः),
 श्रुतदेवी ४६, ४४ ।
 श्रुतधनजन २५६, १० ।
 श्रुतधि १६८, ५६ ।
 श्रुतवारपारग २५६, ११ ।
 श्रुतश्रवोऽनुज ५३, १४ ।
 श्रुति ७, ६४ । १२१, ५३ ।
 श्रुतिजननी २०८, ७ ।
 श्रुतितपस् १३६, ४८ ।
 श्रुतिनियम १३६, ४६ ।
 श्रुतिप्रक्रम १३६, ४१ ।
 श्रुतिमुख २१२, १० ।
 श्रुतिवारपारग=(विद्वान्)
 श्रुतिविद् २५६, ३ ।
 श्रुतिवैधकर्मन् १३४, २४ ।
 श्रुतिवैधन १३४, २४ ।
 श्रेणि २५३, ६ ।
 श्रेणी २५३, ६ ।
 श्रेयस् ३१, २६ । ३१, ३२ ।
 श्रेयांस २०६, १६ ।
 श्रेष्ठ ३१, २६ । ३१, ३२ ।
 ३१, ३२ । २५४, ४८ ।
 २५५, ५६ ।
 श्रेष्ठबल ३१, ५ ।
 श्रेष्ठबलाधिशालिन्
 ३१, १० ।

श्रेष्ठमुनि २५६, ३ ।
 श्रेष्ठवीर्य ३१, ५ ।
 श्रोणा ७, ६५ ।
 श्रोणि २५३, ६ ।
 श्रोणी २५३, ६ ।
 श्रोतव्य=(श्रवणीयः)
 श्रोतस् २१३, ३ ।
 श्रोत्र ७, ६५ ।
 १२१, ५३ ।
 श्रोताधान=(वेदविहित-
 क्रियारम्भः)
 श्रोत्र=(वेदविहितकर्म)
 श्लक्ष्ण २५३, ४२ ।
 श्लथ=(शिथिलम्)
 श्लाघा=(प्रशंसा),
 श्लाघ्य=(प्रशंसनीयः)
 श्लेषा ६, ३४ ।
 श्लेष्मन्=(घातुविशेषः)
 श्वःश्रेयस ३१, २६ ।
 श्वचक्र=(वाराह्यापस्य)
 श्वदयित २४३, १६ ।
 श्वन् १३७, ५० ।
 श्वनिश १३, ४० ।
 श्वनिशा १३, ४० ।
 श्वभ्र १२३, ३ ।
 श्वयथु=(शोधः)
 श्वयीचि=(चन्द्र)
 श्ववृत्ति=(सेवा)
 श्वशुर=(पत्नीपिता)
 श्वश्रू=(पत्नीमाता)
 श्वस् १६, १५ ।
 श्वसनाशन २२३, ५३ ।
 २४४, ४८ ।
 श्वसनोत्सुक २२३, ५४ ।
 श्वसित २४४, ४८ ।
 श्वसीति २४४, ४६ ।
 श्वस्तन १८, २५ ।
 श्वान १३५, १३ ।
 श्वास=(शरीरस्थवायु-
 विशेषः)
 श्वासहेति १३६, ४१ ।
 श्वेत १४, २ । ४२, ३१ ।
 ४६, ५८ । ५६, ५७ ।

श्वेतक २२६, २ ।
 श्वेतकपर्दक ६०, ५ ।
 श्वेतकिरण ४१, २ ।
 श्वेतकेतु ३६, ५५ ।
 श्वेतगज २३७, ४४ ।
 श्वेतगरुत् २१५, १ ।
 श्वेतगु ३८, ५८ ।
 श्वेतद्युति ३६, ५५ ।
 श्वेतद्विष २३७, ४४ ।
 श्वेतधामन् ३६, ५५ ।
 श्वेतनील २३८, ३१ ।
 श्वेतपक्ष २१५, १ ।
 श्वेतपद्मचन्द्र=(चन्द्रः),
 ४१, ३५ ।
 श्वेतपिङ्ग २३१, ५६ ।
 श्वेतभानु ३६, ५५ ।
 श्वेतरथ ५०, २० ।
 श्वेतसचि ३६, ५६ ।
 श्वेतरोचिस् ३६, ५६ ।
 श्वेतवाजिन् ३६, ५६ ।
 श्वेतवाह् ३८, ५८ ।
 श्वेतवाहन ४१, २ ।
 श्वेतसर्प ६१, १० ।
 श्वेतहय २३७, ३६ ।
 श्वेता २३६, ५६ ।
 श्वेतांगु ३६, १ ।
 श्वेतांगुक ३६, ५७ ।
 श्वेताश्व ३६, १ ।
 श्वेतोदर २४४, ४६ ।
 श्वोवशीयस=३१, २७ ।
 'ष' ५, ८ ।
 षट्क ७५, २६ ।
 षट्काष्टक ८२, २ । १३५,
 २६ ।
 षट्कृति ८१, ६ ।
 षट्कोण १२३, १६ ।
 षट्चत्वारिंश ८६, ४३ ।
 षट्चत्वारिंशत् (त्) ७३,
 ४१ । ८१, ५० ।
 षट्चत्वारिंशत्तम ८६, ४६ ।
 षट्तिर्लकादशी २४, ६ ।
 षट्त्रिंश ८६, २५ ।
 षट्त्रिंशति ८१, ५ ।

षट्त्रिंशत् (त्) ७३, ३५।
 ८१, ५।
 षट्त्रिंशत्तम ८६, २५।
 षट्त्रिंशदङ्गुलमित ६६,
 २३।
 षट्पञ्चाश ८७, १२।
 षट्पञ्चाशत् (त्) ७३,
 ४७। ८२, २६।
 षट्पञ्चाशत्तम ८७, १२।
 षट्पञ्चाशिका ८७, १३।
 षट्पद=(भ्रमरः)
 षट्पदी ६५, १३।
 षट्पङ्क्त ८१, ७।
 षट्षष्ट ८७, २६।
 षट्षष्टि ७३, ५२। ८३, २।
 षट्षष्टितम ८७, २६।
 षट्सप्त ८६, ४।
 षट्सप्तत ८७, ४५।
 षट्सप्तति ७३, ५७। ८३,
 २६।
 षट्सप्ततितम ८७, ४५।
 षट्ङ्ग २२४, १३।
 षट्ङ्गजित् (त्) २१६, १३।
 २२४, ४३।
 षट्ङ्गि २६, ३८। २६०, ४।
 षडधिकवत्वारिंशत् (त्)
 ८१, ५०।
 षडधिकत्रिंशति ८१, ६।
 षडधिकदशन् (न्) ७८,
 २४।
 षडधिकनवति ८४, ११।
 षडधिकपञ्चाशत् (त्)
 ८२, २६।
 षडधिकविंशति ८०, १३।
 षडधिकषष्टि ८३, ३।
 षडधिकसप्तति ८३, २६।
 षडधिकाशीति ८३, ४६।
 षडशीति ७४, ५। ८३, ४६।
 षडष्टक १३५, २६। ८२, २।
 षडशीत्याननसंक्रान्ति १५,
 १२।
 षडानन २३३, १५।
 षष्ठाष्टमराशि १३५, २६।

षड्ज २०६, ८। २०६, ११।
 षड्घा ८८, ४५।
 षड्भोनकेन्द्र १०२, २१।
 षड्स २१७, ५१।
 षड्सासव २४२, ४६।
 षड्वक्त्र=(स्कन्दः)
 षड्वर्ग ८१, १०। १२७, ५६।
 षड्विन्दु २१५, ४४।
 षड्विंश ८६, ११।
 षड्विंशत् (त्) ८०, १२।
 षड्विंशति ७३, ३१। ८०,
 १२।
 षड्विंशतितम ८६, १२।
 षण्ड १६६, ३६।
 षण्डमध्या २०६, ३१।
 षण्णवक ८२, २५।
 षण्णवत ८८, ३१।
 षण्णवति ७४, १०। ८४,
 ११।
 षण्णवतितम ८८, ३१।
 षण्णुल २३३, १५।
 षष् ७३, २०। १४४, ३२।
 ७१, १। ७३, २०।
 षष्टि ७३, ५०। ८२, ३६।
 षष्टिकलोन्मित १७, १२।
 २०२, ७।
 षष्टिदीर्घाक्षरोच्चारा
 ११३, ३।
 षष्टिभाग १२६, १६।
 षष्टिलव १२६, १६।
 षष्टिहायन २३२, ३५।
 षष्ट्यंशक १२६, १७।
 षष्ट २६, १४। ८५, ७। १२५,
 ४५।
 षष्टिका २, २०।
 षष्टी २, २०। २, ३६। ३, १६।
 २६, १४। ८५, ७। २३१,
 ३२।
 षष्टीमहोत्सव १३४, ४।
 षष्ट्युत्सव १३४, ४।
 षण्डमध्या २०६, ३१।
 षण्ड २२८, १८।
 षण्मातुर २३३, १६।

षोडश ७३, २३। ८५, २६।
 ७३, २३।
 षोडशक ६४, १६। ८५, २६।
 षोडशकला=(षोडशल्लिप्ता)
 षोडशचतुष्क ८२, ५२।
 षोडशचरण २५, ५६।
 षोडशतम ८५, २६।
 षोडशद्रम्म ६४, २१।
 षोडशन् ७८, २१।
 षोडशपञ्चक ८३, ३७।
 षोडशपद २५, ५५।
 षोडशपाद २५, ५५।
 षोडशभाग १२६, ११।
 षोडशलव १२६, १२।
 षोडशवर्ग १२८, १।
 षोडशषट्क ८४, १६।
 षोडशांघ्रि २५, ५३।
 षोडशांश १२८, १५।
 षोडशांशक १२६, १२।
 षोडशांघ्रि ५०, २०।
 षोडशांशु ५०, २१।
 षोडशिका ५६, २०।
 षोडशिन् (त्) ३६, १।
 षोडशी २०६, ४५। ५६,
 ३६। ६२, ६।
 षोडा ८८, ४५।
 स
 संयत् १२३, ३।
 'संयन्ति' १८०, ४०।
 संयमनी २४१, ४५।
 संयुक्त ६०, ६। १४६,
 २८।
 संयुग १२४, ११।
 संयुज् ६०, ६। १४६,
 २८।
 संयुत ६०, ६। १४६, २८।
 संयति ११६, ३०। १४६,
 १८।
 संयोग १३४, ४७। १४६,
 १६। १४७, ७।
 संयोगिन् १४७, १५।
 संयोजन ६०, ६।
 संयोजनीय ६१, ३६।

संयोजित ६०, ६।
 संयोजितव्य ६१, ३७।
 संयोज्य ६०, ६। ६१, ३७।
 संराव २५६, १८।
 संलग्न २५३, ११। १४६,
 २६।
 संल्प्य २४६, ४४।
 संलभ्य ६३, १७।
 संलय १३६, ४१।
 संवत् १६, २४।
 संवत्सर १६, २४। १७,
 १७। २५, ३।
 संवत्सरगण ६७, ४०।
 संवत्सरपथ=(वत्सरमार्गः)
 संवत्सरमुखी=(ज्येष्ठ-
 शुल्कदशमी, दशहरा संवत्स-
 रान्तिमपक्ष १३७, २२
 संवद=(वर्षम्),
 संवर २१७, ५१।
 संवरविभु ८, १६।
 संवर्त १८, ६। २१२,
 ३६ २३८, ३२, ३५।
 संवर्तक २२५, २७। २४०,
 ३३।
 संवर्तकाह्वय २२५, ३४।
 संवर्तकिन् २२५, २७।
 संवत्सपूर्वज ४८, ३०।
 संवर्द्धमान ४३, २३।
 'संवर्द्धयतः' १७३, ७।
 संवर्द्धयति १७३, ६।
 संवर्द्धयन्ति १७३, ६।
 संवर्द्धयेत्, १७३, ७।
 संवर्द्धयेताम् १७३, ७।
 संवर्द्धयेयुः १७३, ७।
 संवर्द्धितः ६०, ३६।
 संवह २४५, ८।
 संवास २४७, ३।
 संवित् १२२, ४८।
 संविधाय ६३, १६।
 संविभज्य ६३, १०।
 संविहीन ६०, २४।
 संविहृत ६०, ४६।

संविहृत्य ६३, १० ।
 संवीक्षित १४७, ४६ ।
 संवृत २४३, ३३ ।
 संवेद्य २५०, ८ ।
 संवेष्टा १४०, ४६ ।
 संवेशन १४०, १२ ।
 संशुद्ध ६०, २४ ।
 संशोधन ६०, १६ ।
 संशोधनीय ६०, २४ ।
 संशोधित ६०, १६ ।
 संशोधितव्य ६०, २४ ।
 संशोध्य ६०, २४ ।
 संशोभित १२६, ४१ ।
 संश्रय १२५, ४१ । १४६, ५२ ।
 संश्रित १४६, ४७ ।
 संश्रुत २४४, २ ।
 संक्षिप्त १४६, २६ ।
 संसक्त २५२, ५ । २५३, ११ । १४६, २६ ।
 संसद् १६८, २२ ।
 संसर्ग १५६, १६ । १४७, ८ ।
 संसर्गिन् १४७, १५ ।
 संसर्प १४, ५६ ।
 संसर्पसंज्ञक १४, ५६ ।
 संसार= (भवः),
 संसारगुरु २२०, ३० ।
 संसारमार्ग= (योनिः),
 संस्करण= (भावृतिः संस्कारो वा)
 संस्कार १३, ३६ । ६८, २१ । ११७, २४ ।
 संस्कृत= (देववाङ्),
 संस्कृति ११७, २४ ।
 संस्क्रिया ११७, २४ ।
 संस्तर २०१, २७ ।
 संस्थाय २०३, २३ ।
 संस्थ १४६, ४७ ।
 संस्था २०१, २७ । १४६, १२ ।
 संस्थाप्य २०६, ५३ ।
 संस्थान १२४, ११ ।

संस्थापन= (स्थापन-विशेषः),
 संस्थित १४६, ४८ ।
 संस्थिति १४६, १३ ।
 संस्थान १४७, ८ ।
 संस्फोट १२४, १२ ।
 संस्फोट १२४, १२ ।
 संस्मरणीय २५०, १८ ।
 संस्मर्तव्य २५०, १८ ।
 संस्मार्थ्य २५०, १६ ।
 संस्मृत २५०, १६ ।
 संस्मृति= (संस्मरणम्)
 संस्मृत्य २५०, २० ।
 संहत= (संगुणितः),
 संहति ६७, ३५ ।
 संहृत्य ६३, ६ ।
 संहनन १२१, २७ । २२४, १४ ।
 संहर्ष २४४, ४६ ।
 संहार १८, १० । १८, १२ ।
 संहित १४६, २६ ।
 संहिता= बृहत्संहिताया)
 २११, ७८ ।
 संहिताशास्त्रज्ञ २५७, ५१ ।
 संहिताशास्त्रवेत्तु २५७, ५४ ।
 सकल ८६, १२ । २१४, ४८ ।
 सकलग्रह ११७, १ ।
 सकलग्रहण= (खगोल-ग्रहणम्),
 सकललोकचक्रवालचक्र-वर्तिन् ३४, ४८ ।
 सकलाभिराममूर्ति ४३, २४ ।
 सकृत्= (एकवारम्),
 सकृत्प्रज २२, १ ।
 सक्त १४६, ३१ ।
 सखण्ड ८६, २२ ।
 सखण्डल ८६, २२ ।
 सखि ३७, ३१ । १२२, २३ । १४६, ३० ।

सख्य १२७, ३ । २२१, १६ ।
 सगर २२६, ४३ ।
 सगर्भ्य १२२, ३ ।
 सगर्व= (गर्वयुक्तः),
 सगोत्र ३७, २८ । १२२, ३५ ।
 सघन १४७, ३८ ।
 सङ्कटा १४४, २८ ।
 सङ्कर्षण २२५, २७ ।
 सङ्कलन ६०, ६ ।
 सङ्कलनीय ६१, ३६ ।
 'सङ्कलयतः' १७०, ३ ।
 सङ्कलयति १७०, ३ ।
 सङ्कलयन्ति १७०, ३ ।
 सङ्कलयेत् १७०, ४ ।
 सङ्कलयेताम् १७०, ४ ।
 सङ्कलयेयुः १७०, ४ ।
 सङ्कलित ६०, ६ ।
 सङ्कलितव्य ६१, ३६ ।
 सङ्कल्प= (मानसकर्म)
 ६१, ३६ ।
 सङ्कल्पजन्मन् २२०, ३० ।
 सङ्कल्पभव २२०, ३१ ।
 सङ्कल्पयोनि २२०, ३१ ।
 सङ्कल्प्य= (सङ्कलनीयः)
 सङ्कष्टचतुर्थीव्रत २१, ३७ ।
 सङ्कष्टहरचतुर्थी २४, ५ ।
 सङ्काष २५४, ४ ।
 सङ्कीर्तित २४६, २४ ।
 सङ्क्वचित २१५, २ ।
 सङ्क्वति ८०, २ । २११, ३२ ।
 संक्रन्दन २१७, ११ ।
 संक्रन्दनसचिव ४८, ४५ ।
 संक्रम १५, ८ ।
 संक्रमण १५, ८ ।
 संक्रान्त= (संक्रान्ति-विशिष्टम्)
 संक्रान्ति= (राश्यादि-गोऽर्कः) १५, ६ ।
 संक्रावात= (भ्रूष्क्रावातः)
 २५५, ४० ।

संक्षोभित= (अवस्था-विशेषः)
 संख्य १२३, ४ ।
 संख्या २५०, २८ । ७१, ५ ।
 संख्यात १६८, २५ । ७१, ५ ।
 संख्यातम् १६८, २५ । ७१, ५ ।
 'संख्यातः' १६८, २२ ।
 संख्यातात् १६८, २३ । १६८, २५ ।
 संख्याताम् १६८, २३ ।
 संख्याति १६८, २२ ।
 संख्यातु १६८, २३ ।
 संख्यातुमर्ह ७२, १२ ।
 संख्यान ७२, ८ ।
 संखयान्ति १६८, २२ ।
 संखयान्तु १६८, २३ ।
 संखयानि १६८, २६ ।
 संखयाम १६८, २६ ।
 संखयायते १६८, १८ ।
 संखयायन्ते १६८, १८ ।
 संख्यायेत १६८, १६ ।
 संख्यायेते १६८, १६ ।
 संख्यायन्ते १६८, १६ ।
 संख्यायेत १६८, १६ ।
 संख्यायेते १६८, १६ ।
 संख्यायेयाताम् १६८, १६ ।
 संख्यायेरन् १६८, १६ ।
 संख्यायोग्य ७२, १२ ।
 संख्याव १६८, २६ ।
 संख्यावत् २५५, ५० । ७२, ८ ।
 'संख्याहि' १६८, २५ ।
 संख्येय ७२, १३ । ७२, १४ ।
 सङ्ग १४६, १६ ।
 सङ्गणय्य ६२, ४२ ।
 सङ्गत १२, ३३ । १२७, ३ । १४६, ३० ।
 सङ्गति १४६, २० ।
 सङ्गम १४६, २० ।
 सङ्गर १२४, १२ ।

सङ्गव १२, ३३ ।
सङ्गिन् १४७, ३३ ।
सङ्गुणन=(संहननम्)
सङ्गुणनीय ६२, ४ ।
'सङ्गुणयतः' १७२, ३३ ।
सङ्गुणयति १७२, ३३ ।
सङ्गुणयन्ति १७२, ३३ ।
सङ्गुणयेत् १७२, ३४ ।
सङ्गुणयेताम् १७२, ३४ ।
सङ्गुणयेयुः १७२, ३४ ।
सङ्गुणित ६०, ३६ ।
सङ्गुणितव्य ६२, ५ ।
सङ्गुण्य ६२, ५ ।
संगृहीत=(एकत्रीकृतम्)
संग्राम १२५, १२ ।
संग्राह-६२, ३ ।
संघ ६७, ३६ ।
संघचारिन् २४४, १३ ।
संघात ६७, ३६ ।
सचरणा ८६, २४ ।
सचि २३७, २६ ।
सचिव ४७, २२ ।
सचिवादि ४६, २३ ।
सची २३७, २६ ।
सज्जन २५३, ३ ।
सञ्चय ६७, ३६ ।
सञ्चर २२४, १४ ।
'सञ्चरतः' १८०, ५४ ।
सञ्चरति १८०, ५४ ।
सञ्चरन्ति १८०, ५४ ।
सञ्चरेत् १८०, ५५ ।
सञ्चरेताम् १८०, ५५ ।
सञ्चरेयुः १८०, ५५ ।
सञ्चिन्तन=(संस्मर-
णम्),
सञ्चिन्तनीय २५०, ३५ ।
सञ्चिन्तित=(संस्मृतम्)
सञ्चिन्तितव्य २५०, ३६ ।
सञ्चिन्त्य २५०, ३६ ।
सञ्चिन्त्य २५०, ४० ।
सञ्छादक ११५, ४५ ।
सञ्ज २०७, ५० ।
२२८, १८ ।

सञ्जल्प्य=(सञ्जल्प-
तव्यः)
सञ्जात=(समुत्पन्नम्)
सञ्जातक २००, २६ ।
सञ्जा ५, २७ । ३५, २४ ।
३५, ३० ।
सञ्जाजानि ३३, ३० ।
सञ्जापति=(रविः)
सञ्जाप्रतिकृति ३५, ३४ ।
सञ्जारमण २६७, ४४ ।
सञ्जावर २६७, ४४ ।
सञ्जावल्लभ २६७, ४५ ।
सञ्जेश २६७, ४४ ।
सञ्जोपयन्तु २६७, ४४ ।
सञ्ज्वर २४०, १३ ।
सटा २२६, ६ ।
सटाङ्क २३२, १ ।
सत् ३, ५१ । ३, ५८ ।
३०, १२ । ३१, २८ ।
१३३, २४ । २५५, ५४ ।
सतत १६, ३६ । २५२, ५ ।
सततग=(वायुः)
सतत्त्वपंक्ति ८०, ३ ।
सतिथिचत्वारिंशत् ८२,
२६ ।
सतिथिविशति ६१, ३ ।
सती २३०, ३३ ।
सतीन=(कलायः)
सतीनक २०२, ३१ ।
सतेरक १५, २३ ।
सत्सचर ३०, १६ ।
सत्सद ३०, १६ ।
सत्सौकस् ३०, १७ ।
सत्तम ३१, ३२ ।
सत्प्रदभ १२६, ३६ ।
सत्य १७, ३७ । १७, ३६ ।
सत्यङ्कार २४८, ३० ।
सत्यक २०७, ५० ।
सत्यजित् २३७, १७ ।
सत्यभामा २२५, ११ ।
सत्ययुग १७, ३६ ।
सत्ययीवन २०४, ३४ ।
सत्यलोक २२३, १८ ।

सत्यवचस् १६८, ५२ ।
सत्यवादिन् २५६, ६ ।
सत्यसङ्गर २४६, ७ ।
सत्याकृति २४८, ३० ।
सत्याग्नि २००, ४ ।
सत्यानुत् २४७, ५२ ।
सत्यापन २४८, ३० ।
सत्यायुष १४३, २२ ।
सत्र १६८, ३६ । २०१, २७ ।
सत्रशाल १३८, ५२ ।
सत्रशाला १३८, ५२ ।
सत्त्व ३०, ४० । १४२, २६ ।
सत्त्वर १०१, ४ ।
सत्त्वादि=(गुणाः)
सदन १२२, ३५ ।
सदनभूमि १३७, ४७ ।
सदल ८६, २२ ।
सदस् ४६, २७ ।
सदस्य ४६, २७ ।
सदा १६, ३६ ।
सदागति ३३, ३० । २४४,
४६ ।
सदादान २५७, ४४ ।
सदानन्द २०७, ५० ।
सदामद २३२, १७ । २३७,
४४ ।
सदायोगिन् २१६, १३ ।
सदृश २५३, ५३ ।
सदृश् २५३, ५२ ।
सदृश २५३, ५२ ।
सदृश २५३, १६ ।
सदृग्रह ३०, १७ ।
सदृगति ३०, २० ।
सद्धि २३६, २२ ।
सद्धमन् १३०, ५७ । १३७,
४४ ।
सद्यस् १६, ३३ ।
सद्योमरण १४१, २१ ।
सद्रुचि २२१, १६ ।
सद्ब्योमवास ३०, २१ ।
सधर्मचारिणी २०८, १४ ।
सधर्मन् २५३, ५३ ।
सधर्मिणी २०८, १४ ।

सनक २०५, ५४ ।
सनत् २०७, ५० ।
सनत्कुमार २०५, ५५ ।
सनन्दन २०५, ५४ ।
सना १६, ३६ ।
सनात् १६, ३६ । २०७, ५० ।
सनातन ७, ६५ । २०५, ५५ ।
सनात्कुमार २०६, २ ।
सनाथ १४६, ३० ।
सनीड २५३, १६ ।
सनेम=(साङ्गम्)
सन्त २५२, ५५ ।
सन्तति १२२, ५५ ।
सन्ततियोग १२६, ४८ ।
सन्तमसः ५४, ४३ ।
सन्तर्क्य २५१, १० ।
सन्ताडन=(संगुणनम्),
सन्ताडनीय ६२, ५ ।
'सन्ताडयतः' १७२, ४६ ।
सन्ताडयति १७२, ४६ ।
सन्ताडयन्ति १७२, ४६ ।
सन्ताडयेत् १७२, ४७ ।
सन्ताडयेताम् १७२, ४७ ।
सन्ताडयेयुः १७२, ४७ ।
सन्ताडित ६०, ५६ ।
सन्ताडितव्य ६२, ५ ।
सन्ताडध ६२, ६ ।
सन्तान १२२, ५५ । १६८,
२७ ।
'सन्ताप १३१, १३ । २४०,
१३ ।
सन्तापन २२०, ४५ ।
'सन्तिष्ठते' १७५, ५१ ।
सन्तिष्ठन्ते १७५, ५१ ।
सन्तिष्ठेन १७५, ५२ ।
सन्तिष्ठेते १७५, ५१ ।
सन्तिष्ठेयाताम् १७५, ५२ ।
सन्तिष्ठेरन् १७५, ५२ ।
सन्त्यज्य १४८, २३ ।
'सन्दधति' १७०, २५ ।
सन्दधते १७०, २६ ।
सन्दधाति १७०, २५ ।
सन्दधाते १७०, २६ ।

सन्दधीत १७०, ३० ।
 सन्दधीयाताम् १७०, ३० ।
 सन्दधीरन् १७०, ३० ।
 सन्दध्यात् १७०, २७ ।
 सन्दध्याताम् १७०, २७ ।
 सन्दध्नुः १७०, २७ ।
 सन्दध् २१३, ४३ ।
 सन्धक्षित १४४, २० ।
 सन्धानिनी १३८, ४४ ।
 सन्दाय २५१, ३५ ।
 सन्दृश्य १४८, १ ।
 सन्दृश्यमान १४४, ४८ ।
 सन्दृष्ट १४७, ४७ । १४५, २१ ।
 सन्दोह ६७, २६ ।
 'सन्धत्तः' १७०, २५ ।
 सन्धत्ते १७०, २६ ।
 सन्धा १२, ४७ । १२, ४६ ।
 सन्धि १२, ४६ ।
 सन्ध्या १२, ४८ ।
 सन्ध्यानाटिन् २२८, १६ ।
 सन्ध्याबल २४२, ३० । २४१, ४३ ।
 सन्ध्याभ ४४, ५१ ।
 सन्ध्याराग २०७, ५१ ।
 सन्तति १६६, १४ ।
 सन्नभोग ३०, २० ।
 सन्निकर्ष २५३, १६ ।
 सन्निकृष्ट २५३, १६ ।
 सन्निधान २५३, १६ ।
 सन्निधि २५३, २० ।
 सन्निभ २५३, ५३ ।
 सन्निरीक्ष्य = (संविनीक्ष्य)
 सन्निरीक्ष्यमाण १४६, १ ।
 सन्मित्र १२७, ३६ ।
 सपत्न १२३, १७ । २२४, १ ।
 सपत्नता २०१, २२ ।
 सपद ८६, २४ ।
 सपदि १६, ३४ । १०१, ६ ।
 सपलदेश = (साक्षदेशः),
 सपाद ८६, २४ ।
 सपापबुध ५५, १३ ।
 सपापलग्न १३७, ३८ ।

सपापलग्नांश १३७, ३६ ।
 सप्तक ७६, ३ ।
 सप्तकृति ८२, ६ ।
 सप्तगन्धर्वजात ५३, २२ ।
 सप्तचत्वारिंश ८१, ५५ ।
 ८६, ५१ ।
 सप्तचत्वारिंशत् ७३, ४२ ।
 सप्तचत्वारिंशत्तम ८६, ५१ ।
 सप्तच्छद २७०, ३५ ।
 सप्तजिह्व २३६, ३२ ।
 सप्ततन्तु २०१, २७ ।
 सप्तति ७३, ४५ । ८३, १२ ।
 सप्ततुरङ्गम = (रविः)
 सप्तत्रिंश ८६, ३० ।
 सप्तत्रिंशत् ७३, ३६ । ८१, ११ ।
 सप्तत्रिंशत्तम ८६, ३० ।
 सप्तत्रिंशति ८१, १२ ।
 सप्तत्रिंशतितम ८६, ३० ।
 सप्तदश ७३, २४ । ८५, ३१ ।
 सप्तदशक ८३, १३ । ८५, ३१ ।
 सप्तदशतम ८५, ३१ ।
 सप्तदशान् ७८, ३० ।
 सप्तदशपञ्चक ८३, ४६ ।
 सप्तदीधिति २३६, ३३ ।
 सप्तधा ८८, ४५ ।
 सप्तन् १४४, २४ । ७६, ३ ।
 सप्तनवक ८२, ४६ ।
 सप्तनवत ४८, ३५ ।
 सप्तनवति ७४, ११ । ८४, १८ ।
 सप्तनवतितम ४८, ३५ ।
 सप्तपञ्चाश ६७, १४ ।
 सप्तपञ्चाशत् ७३, ४६ ।
 ८२, ३३ ।
 सप्तपञ्चाशत्तम ८७, १४ ।
 सप्तपर्ण २६०, ५ ।
 सप्तम २६, ३२ । ३२, ४६ ।
 ६५, ६ ।
 सप्तमक १२६, १ ।
 सप्तमांश १२६, १ ।

सप्तमी २, २० । २, ३८ । ३, १८ । ८५, ६ ।
 सप्तराशिक ६६, १ ।
 सप्तविपूता २३४, १० ।
 सप्तलोकैकचक्षुस् ३४, ३६ ।
 सप्तवर्ग ८२, ६ । १२७, ५६ ।
 सप्तवाह ३३, ३० ।
 सप्तविंश ८६, १३ ।
 सप्तविंशत् ८०, १६ ।
 सप्तविंशत्तम ८६, १३ ।
 सप्तविंशति ५६, २४ । ५६, ४४ । ७२, ३१ ।
 सप्तविंशतितम ८६, १४ ।
 सप्तशलाकावेष १३७, १३ ।
 सप्तषट्क ८५, ३६ ।
 सप्तषट् ८५, ३६ ।
 सप्तषट्ति ७३, ४४ । ८३, ५ ।
 सप्तषट्तिम ८५, ३६ ।
 सप्तसप्तत ८५, ५५ ।
 सप्तसप्तति ७४, १ । ८३, २६ ।
 सप्तसप्ततितम ८५, ५५ ।
 सप्तसप्ति ३३, ३१ ।
 सप्तसप्तपञ्चजन्मन् ५३, २२ ।
 सप्ताधिकचत्वारिंशत् ८१, ५५ ।
 सप्ताधिकत्रिंशत् ८१, १३ ।
 सप्ताधिकदशन् ७८, ३० ।
 सप्ताधिकनवति ८४, १८ ।
 सप्ताधिकपञ्चाशत् ८२, ३३ ।
 सप्ताधिकविंशति ८०, २० ।
 सप्ताधिकषट्ति ८३, ५ ।
 सप्ताधिकसप्ताति ८३, ३६ ।
 सप्ताधिकाशीति ८३, ५२ ।
 सप्ताधिष् ५२, १४ । २६०, ६ । २३६, ३३ ।
 सप्ताशीत ४८, १४ ।
 सप्ताशीति ७४, ६ । ८३, ५२ ।
 सप्ताशीतितम ४८, १४ ।
 सप्तांश १२८, ८ ।
 सप्तांशु ५२, १५ ।
 सप्तांशुपुङ्गव ५३, १४ ।
 सप्ताश्व ३२, ३३ ।

सप्ताश्वसुनु ५७, ५८ ।
 सप्ताष्टक ८२, ३३ ।
 सप्ताष्टन् ८२, ३३ ।
 सप्ताह ८८, ५० ।
 सप्ति ३८, २५ ।
 सप्तैकधजबल १४२, ३७ ।
 सप्तोल ५२, १५ ।
 सप्ताण ३०, ४६ ।
 सफलसञ्जातफल २५७, १८ ।
 सफलैकादशी २३, ५४ ।
 सबल ३०, ५० ।
 सभा २०३, २३ । १६८, २२ ।
 सभायांवसति १२६, ३५ ।
 सभासद् ४६, २८ ।
 सभास्तार ४७, २८ ।
 सभित = (साद्धम्)
 सम्य ४६, २८ । २४१, ३८ । १३५, १६ । २५३, ५२ । १३५, १६ । २५४, ३६ ।
 समकर्ण १०३, १६ ।
 समकोल २२३, ५४ ।
 समक्रान्तिकाल = (क्रान्ति-
 साम्यम्)
 समग्र ८६, १२ । २१४, ४८ ।
 समच्छिति ६४, १८ ।
 समच्छिद् ६४, १८ ।
 समच्छेद ६४, १६ ।
 समज्ञा १२४, ५५ ।
 समता १३४, ४७ । २४८, ४६ । १३४, ४७ ।
 समत्रिधात ६५, १३ ।
 समत्व २४८, ४६ ।
 समद १४७, ३८ ।
 समद्विधात ६४, २६ ।
 समधिक २५३, ३६ ।
 समधिगत १४१, १४ ।
 समनर १०६, १६ ।
 समनुपतित १५७, २६ ।

समन्तु = (शङ्कुविशेषः)
 १०६, १६ ।
 समन्तभुज् २३६, ३३ ।
 समन्वय १४६, २० ।
 समन्वित ६०, ६ । १४६,
 ३० ।
 समपद १३५, ७ ।
 समभग १४८, ३८ ।
 सममण्डल १११, १६ ।
 सममण्डलकर्ण १०३, २० ।
 सममण्डलशङ्कु १०६,
 १७ ।
 समय ११, ५ । १५, २४ ।
 ७६, १ ।
 समयप्रमाण = (काल-
 मानम्),
 समयाख्या ७६, १ ।
 समयांश ११६, १६ ।
 समर १२४, १२ ।
 समरात्रिनिद्राकाल १११,
 ४ ।
 समर्घ २४८, ५१ ।
 समर्घता २४८, ५३ ।
 समर्घत्व २४८, ५३ ।
 समर्चित ४६, २० ।
 समर्यादि २५३, ५३ ।
 समर्वतिन् २४१, ४२ ।
 समवाप्ति ६१, ५ । १२५,
 १० ।
 समवाय ६७, ३६ ।
 समवृत्तशङ्कु १०६, १७ ।
 समसुप्ति १८, १० ।
 समस्त ८६, १२ ।
 समा १६, २४ । १०६,
 ३४ ।
 समाक्रान्त १६८, ३६ ।
 समागत १६८, ४२ ।
 समागम १२०, १ । १४६,
 'समाचक्षते' १८४, ३५ ।
 समाचक्षते १८४, ३५ ।
 समाचष्टे १८४, ३५ ।
 'समाचरतः' १७६, ३१ ।
 समाचरति १७६, ३० ।

समाचरन्ति १७६, ३१ ।
 समाचरेत् १७६, ३१ ।
 समाचरेताम् १७६, ३२ ।
 'समाचरेयुः' १७६, ३२ ।
 समाज ४६, २८ । १४७,
 ८ । १६८, २२ ।
 समादृष्ट ६०, १० । १६८,
 ३० ।
 'समादिशतः' १८५, ५६ ।
 समादिशति १८५, ५६ ।
 समादिशन्ति १८५, ५६ ।
 समादिशेत् १८५, ५७ ।
 समादिशेताम् १८५, ५७ ।
 'समादिशेयुः' १८५, ५७ ।
 समाधान १२४, १७ ।
 समान २५३, ५२ । २५४,
 ३६, ११ ।
 समानता २४८, ४६ ।
 समानोदय १२२, ६ ।
 समापन = (ब्रह्मचर्यसमाप्ति-
 क्रिया)
 समापनीय २५१, ४० ।
 समापन्न २५१, ३६ ।
 समापित = (समाप्तम्)
 समापितव्य २५१, ४० ।
 समाप्त २५१, ३७ ।
 समाप्ति २५१, ३६ ।
 समाप्तिका २५१, ३६ ।
 समाप्तिङ्गत् २५१, ३७ ।
 समाप्य २५१, ४१ ।
 समायोग १६८, २२ ।
 समारट् २४३, ३ ।
 समालोक १४५, १० ।
 समालोकन १४५, १० ।
 समालोकनीय = (समा-
 लोकिताव्यः) ।
 समालोकिता १४७, ४६ ।
 समालोकिताव्य = (समा-
 लोकिनीयः)
 समालोकिन् १४५, २१ ।
 समालोक्य = (भालोक्य)
 समालोक्यमान १४६, १ ।
 समालोचन १४५, १० ।

समावदनायुष् १४३, ४६ ।
 समावर्त १३७, २ ।
 समावर्तन १३७, २ ।
 समावर्तनक १३७, २ ।
 समाश्रित १६८, ४८ ।
 १४६, ४८ ।
 समासादित १६८, ४२ ।
 समासीन १६८, ४८ ।
 समित् १२४, ४ ।
 समित्पीथ २३६, ३४ ।
 'समितः' १८०, ४० ।
 समिति १२४, १२ । १४६,
 २२ । १६८, २२ ।
 समितिञ्जय २१६, १४ ।
 समितीपद २४२, ३१ ।
 समिध् २४१, १२ ।
 समिधाह्वय २१०, ७ ।
 समिन्नामन् ७६, २६ ।
 'समियात्' १८०, ४० ।
 समियाताम् १८०, ४१ ।
 समियुः १८०, ४१ ।
 समिर २४४, ४८ ।
 समीक १२४, १३ ।
 समीक्षण १४५, ११ ।
 समीक्षणीय १४५, २७ ।
 समीक्षा १४५, ११ ।
 समीक्षित १४५, २१ ।
 १४७, ४६ ।
 समीक्षितव्य १४५, २७ ।
 समाक्षय १४८, १ । १४५,
 २८ । ३४, ३६ ।
 समीक्ष्यमाणा १४८, २६ ।
 समीप २५३, ५३ ।
 समीर ७, ६ । २४४, ५० ।
 समीरणभ ७, ६ ।
 समीरणारूप ७, १० ।
 समीरणचारिन् २६, ४६ ।
 समीरित २४६, ५० ।
 समुच्चार्य २४६, ४५ ।
 समुज्झित ६२, १७ ।
 समुत्पन्न २००, २७ ।
 समुदय ६७, ३७ । १०६,
 ४७ ।

समुदाय ६७, ३७ । १२४,
 १७ ।
 समुदायाष्टरुवर्गजायुष्
 १४१, ५३ ।
 समुदाहृत २४६, २६ ।
 समुदित २४६, २६ ।
 समुदीरित २४६, २६ ।
 समुदीर्य २४६, ४५ ।
 समुदगत १२१, २२ ।
 समुदगम १०६, ४७ ।
 १२१, २२ ।
 समुद्गीर्ण २४६, २६ ।
 समुद्धृत ६०, ४६ ।
 समुद्भव २७०, २७ ।
 १४०, १२ ।
 समुद्भूत २७०, २७ ।
 समुद्र ४२, ४७ ।
 १३०, १६ । ७६, ६ ।
 समुद्रकाञ्ची ४५, २१ ।
 समुद्रकान्ता २४४, १ ।
 समुद्रगा २४४, १ ।
 समुद्रज ३६, ५७ ।
 समुद्रदयिता २४४, १ ।
 समुद्रनवनीत ४१, ४७ ।
 २००, ५१ ।
 समुद्रनवनीतक = (चन्द्रः)
 समुद्रमेखलता ४५, २१ ।
 समुद्रमेखल = (पृथ्वी)
 समुद्ररसना ४५, २२ ।
 समुद्रवसना ४५, २२ ।
 समुद्रवह्नि २४०, ३३ ।
 समुद्रवाहन २२८, १६ ।
 समुद्रसुभगा २२६, २४ ।
 समुद्रस्त्री २४४, १ ।
 समुद्राङ्गज ४१, २ ।
 समुद्रान्ता २०२, ४७ ।
 समुद्राम्बरा ४५, २२ ।
 समुद्रोक्तशास्त्र २५६, ८ ।
 समुद्राह १३६, २३ ।
 समुद्राहविधि १३६, २३ ।
 समुपगत = (सम्प्राप्तः)
 समुपचय १२६, १२ ।
 'समुपयन्ति' १८०, ४३ ।

समुपस्थित १४६, ४२ ।	सम्पाल ३५, १७ ।	सम्मिश्र १४६, ३१ ।	सकृप २५३, ५४ ।
समुपाश्रित १४६, ४८ ।	सम्पालक ३५, १७ ।	सम्मिलन १३४, ४८ ।	सरोज २७१, ३ । ३६,
समुपेत १४६, ४२ ।	सम्पिण्डित ६०, ३६ ।	११६, ३१ ।	४४ ।
‘समुपेतः’ १८०, ४३ ।	सम्पिण्डय ६३, ६ ।	सम्मेल्य ६२, ४४ ।	सरोजन्मन् २७१, ३ ।
समुपेत्य १४७, १ ।	सम्पूजित ४६, २० ।	सम्मोहन २२०, ४५ ।	सरोजनिलय ५, ५७ ।
समुपेयात् १८०, ४३ ।	सम्पूक्त १४६, ३१ ।	सम्नाज् = (चक्रवर्ति)	सरोजबन्धु ३४, ६ ।
‘समुपेयाताम्’ १८०, ४४ ।	सम्प्रति १६, ३२ ।	सम्नाडभवन १३८, १२ ।	सरोजबान्धव ३४, ३१ ।
‘समुपेयुः’ १८०, ४ ।	सम्प्रदिष्ट १४७, ५० ।	सयोनि = (इन्द्रः)	सरोजन्मन् ३६, ४५ ।
‘समुपेति’ १८०, ४२ ।	१४५, २१ ।	सर ३०, ४१ ।	२०७, ५२ ।
समुल्लसत् = (सम्यगुल्ला- सयुक्तः),	सम्प्रवान = (सम्यगुल्लः)	१६६, ५१ । २४४, ४६ ।	सरोजिन् २०७, ५२ ।
समूह ६४, १४ ।	सम्प्रयोग १४०, १२ ।	सरःकाक २१५, २ ।	सरोजिना ३६, ५० ।
समूह्य २५१, ११ ।	सम्प्रहार १२४, १८ ।	सरणि १२३, ४० ।	सरोजिनीजीवितेश्वर ३४,
समृद्ध = (अधिकृतिः)	सम्प्राप्त १४६, ४३ ।	सरण्ड २२२, २५ ।	४५ ।
समृद्धि १२२, ३६ ।	सम्प्राप्तबल ३०, ५६ ।	सरण्यु ३५, ३० ।	सरोजिनीनाथशरीरजन्मन्
समेत ६०, १० ।	सम्प्राप्ति १२५, १० ।	सरण्युजानि ३४, ५ ।	५३, २७ ।
‘समेति’ १८०, ४० ।	सम्प्राप्य ६३, १७ ।	सरण्युभक्त ३४, ५ ।	सरोजिनीपति ३४, ३२ ।
समेत्य ६२, ४३ ।	१४७, ४ ।	सरयु २४४, ४६ ।	सरोजिनीप्राणाधिनाथ ३४,
सम्पत्ति = (विभवोत्कर्षः)	सम्प्रेक्ष्य १४५, ३६ ।	सरस् २१७, ५१ ।	४५ ।
सम्पद् ६, ३५ । १६, २३ ।	सम्प्रोक्त २४६, २७ ।	२२१, २ ।	सरोजिनीराज ३४, ३२ ।
१३५, ७ ।	सम्ब २१७, ५१ ।	सरस १६६, ५१ ।	सरोजिनोष ३४, ६ ।
सम्पद्यमान = (मिलितम्)	२३८, ७ ।	सरसिज ३६, ४४ ।	सरोरुह ३६, ४५ ।
१४६, ३१ ।	सम्बन्ध १४७, ८ ।	सरसी १६६, ५१ ।	सरोरुह २७१, ३ । ३६,
सम्मान = (सम्पत्ति सहितः),	सम्बन्धिन् १४७, १६ ।	सरसीज ३६, ४४ ।	४५ ।
सम्परायक १२४, २१ ।	सम्बर = (दैत्यविशेषः)	सरसीरुह ३६, ४४ ।	सरोरुहसुहृद् ३४, ३२ ।
सम्पर्क १४७, ८ ।	१२२, ३६ ।	सरसीरुहकानननायक	सरोरुहारि ४१, ३ ।
सम्पर्किन् १४७, १५ ।	संबरारि २६६, ६ ।	३४, ४७ ।	सरोवर १६६, ५२ ।
सम्पा = (विद्युत्),	१२३, ४७ ।	सरस्वत् २१८, ३३ ।	सर्वविशति ८१, ४६ ।
सम्पात १५, २० ।	सम्बल २१७, ५१ ।	सरस्वती २२, ५५ ।	सर्ग २१२, ४८ ।
सम्पाताक १०५, ८ ।	सम्भव ११५, २२ ।	४८, ४४ । २४४, २ ।	सर्गबन्ध २१३, २८ ।
‘सम्पादयतः’ १७८, १३ ।	२००, २७ ।	सरस्वतीपूजन २२, ४२ ।	सर्प ३, ७ । ४, ३६ । १२,
सम्पादयति १७८, १३ ।	सम्भण्य २४६, ४५ ।	सरस्वतीश ४८, ६ ।	५५ । ५३, ४५ ।
सम्पादयते १७८, १६ ।	सम्भाष्य २४६, ४५ ।	सरासन १०४, २ ।	सर्पतिथि २, ३५ ।
सम्पादयन्ति १७८, १३ ।	सम्भूत २००, २७ ।	सरि २३३, ३६ ।	सर्पदेवा ६, ३४ ।
सम्पादयन्ते १७८, १६ ।	सम्भूति १६६, १३ ।	सरित् १६६, २६ ।	सर्पदेवता ६, ३४ ।
सम्पादयेत् १७८, १४ ।	सम्भूत २४४, ५० ।	२४४, २ ।	सर्पदेवत्य ६, ३४ ।
सम्पादयेत १७८, १७ ।	सम्भोग १४०, १२ ।	सरितापति २१८, ३३ ।	सर्पभुज २३३, २७ ।
सम्पादयेताम् १७८, १४ ।	सम्मत = (स्वीकृतः)	सरित्पति २१८, ३३ ।	सर्पभृता ४५, २२ ।
सम्पादयेते १७८, १६ ।	सम्मति = (स्वीकृतिः)	सरित्स्थान १४०, ४१ ।	सर्पराज = (वासुकिः),
सम्पादयेयाताम् १७८, १७ ।	सम्मद ३१, ४० ।	सरिद्वरा २२६, २४ ।	सर्पलया ७६, १७ ।
सम्पादयेयुः १७८, १४ ।	सम्मि २५४, १२ ।	सरिन्नाथ २१८, ३३ ।	सर्पाणामयन २१०, २ ।
‘सम्पादयेरन्’ १७८, १७ ।	सम्मिलित = (संयुक्तम्)	सरिल १२२, ३६ २१७, ५२ ।	सर्पाराति २२१, ५६ ।
	सम्मिल्य ६२, ४३ ।	सरीसृप २६, ३६ । १३५,	सर्पारि = (गह्वः)
	१४७, १ ।	३ ।	सर्पिष् = (घृतमाज्यं वा),

सपेन्द्र ५३, ५१ ।
 सपीषा ६, ३५ ।
 सर्व ८६, १३ । २१४,
 ४८ ।
 सर्वसहा ४५, २३ ।
 सर्वसहाज ४४, २४ ।
 सर्वसहातनूज ४४, ३६ ।
 सर्वसहात्मज ४४, ३६ ।
 सर्वसहायोनि ४४, ३६ ।
 सर्वसहाशरीरज ४४, ४२ ।
 सर्वसहासूनु ४४, ३६ ।
 सर्वकर्तृ २०७, ५२ ।
 सर्वग २२८, २० ।
 सर्वग्रह ११६, ११ ।
 सर्वग्रहण ११६, ११ ।
 ११७, २ ।
 सर्वज २०६, ११ । २२८,
 २० ।
 सर्वजित् १६, ६० ।
 सर्वतस् २१७, ५२ ।
 सर्वतोभद्र ११२, १४ ।
 सर्वतोमान ५८, ४३ ।
 सर्वतोमुख १८, १६ ।
 २१७, ५२ ।
 सर्वत्र = (सर्वकालः, सर्व-
 देशः, सर्वदिक्),
 सर्वथा = (सर्वप्रकारेण),
 सर्वदक्षिणम् २०६, ११ ।
 सर्वदा १६, ३६ ।
 सर्वदेवमुख २३६, ३५ ।
 सर्वधन्विन् २२०, ३१ ।
 सर्वधारिन् १६, ६१ ।
 सर्वनाशन १८, १० ।
 सर्वविम्बप्रास ११६, ३२ ।
 सर्वभक्षा २४१, २८ ।
 सर्वभोग १४४, ६ ।
 सर्वभोग्य १४४, ६ ।
 सर्वमङ्गला २३१, ३३ ।
 सर्वमूषक ११, ५ ।
 सर्वमेघयज्ञ २०१, ३७ ।
 सर्वर्ष १४४, ६ ।
 सर्वर्तु १६, २५ ।
 सर्वतोभद्र १३८, १६ ।

सर्वलौह २२१, ६ ।
 सर्वस्वदक्षिणा २१०, ५ ।
 सर्वारम्भगुद्धि १३३, १३ ।
 १३१, ४२ ।
 सर्वावसर १३, ३२ ।
 सर्वाह्ण = (समस्तदिनम्),
 सर्वोषधि = (घोषधि-
 विशेषः)
 सर्वोषधीश ४१, ३ ।
 सर्वप ६०, ३२ । ६१,
 १० ।
 सल २१७, ५३ ।
 सलिल ७, ४७ । १२२,
 ३६ ।
 सलिलचर २५, ५५ ।
 सलिलज ३६, ४६ ।
 सलिलद २७०, ५४ ।
 सलिलेन्धन २४०, ३४ ।
 सलिलेशाम्बरा ४५, २३ ।
 सलिलेश्वर २४३, ३४ ।
 सव १४०, २७ । २०१,
 २७ ।
 सवन २०१, २७ ।
 सवयस् ३७, ३१ । २२१,
 १६ ।
 सवर्णन ६४, ८ ।
 सवर्ण २५३, ५४ ।
 सवर्णा ३५, ३४ ।
 सवलि १२, ४४ ।
 सवित्रम् ३८, २५ ।
 सवितुः कुमार ५३, ४७ ।
 सवितु ३२, ३३ । २२४, ५६ ।
 सवितुदेवता ६, ५८ ।
 सवितुदेवत ६, ५६ ।
 सवितुदेवत्य ६, ५६ ।
 सवितुसुत ५२, ५८ ।
 सविध २५३, ५३ ।
 सविध्वनिशत ८१, ४० ।
 सविध्वनिशति ८०, ४७ ।
 सविष २६, ३८ ।
 सर्वीर्य ३०, ५० ।
 सर्वृष्टप्राबुद्धभवानिल
 २४५, ४० ।

सवेश २५३, २१ ।
 सव्य २५२, ३६ । ११८,
 ५ । २४०, ४१ ।
 सव्येष्ट ३६, १० ।
 सव्येष्ट ३६, १० ।
 सशकल = (साद्धम्)
 सशौर्य ३०, ५० ।
 ससरस्वतीश १४७, ४६ ।
 ससार ३०, ५० ।
 ससिद्धविशति ८१, ४३ ।
 ससीम २५३, २१ ।
 समुच्च १४७, ३६ ।
 सम्य २०१, ५४ ।
 सस्याधिप २५, ४ ।
 सस्वर्गविशत् ८१, ३२ ।
 सह = (साकम् साधवा)
 सहचर ३७, ३१ । ७४,
 ३२ ।
 सहचरी २०८, १४ ।
 सहज १२२, ३ ।
 सहजा = (भगिनी),
 'सहते' १६३, ५६ ।
 सहधर्मिणी १२३, ५१ ।
 'सहन्ते' १६३, ५६ ।
 सहपान = (सप्रीतिः)
 सहभोजन = (सन्धिः)
 सहम १३०, ५० ।
 सहस्रक्षस् २४०, ३६ ।
 ४५ ।
 सहवास = (सहावस्थानम्)
 सहस् १४, ४५ । ३०, ४१ ।
 १४२, २६ । ३६, २८ ।
 सहसा १६, ३४ ।
 सहसानु २०१, २८ ।
 सहस्य १४, ४८ ।
 सहस्र ७३, ७ । ८४, ३६ ।
 सहस्रकर ३४, ७ ।
 सहस्रकिरण ३४, ३३ ।
 सहस्रगु = (रविः) ३३,
 ३१ ।
 सहस्रजित् २१६, १४ ।
 सहस्रदीधिति ३४, ३३ ।
 सहस्रद्वय ७४, ४५ ।

सहस्रधनुस् ६६, ४५ ।
 सहस्रनयन २६०, १३ ।
 २१७, ११ ।
 सहस्रपत्र ३६, ४६ ।
 सहस्रपत्रवनबन्धु ३४, ४६ ।
 सहस्रपाद ३४, ७ ।
 सहस्रफण २१७, ४ ।
 सहस्रबाहु २६०, १४ ।
 सहस्रमयूरव ३४, ३४ ।
 सहस्रमरीचिमालिन् ३४,
 ४२ ।
 सहस्ररश्मि २६१, ४३ ।
 ३४, ७ ।
 सहस्रवदन २६०, १४ ।
 २१७, ५ ।
 सहस्राशु ३३, ३२ ।
 सहस्रांशुज ५२, ५८ ।
 सहस्रांशुसुत ५३, १५ ।
 सहस्राङ्क ३३, ३१ ।
 सहस्राक्ष २१७, ११ ।
 सहस्राक्षिप् ३३, ३१ ।
 सहस्रवत् ३०, ५० ।
 सहा ४५, २३ ।
 सहाय ३७, ३२ । १२२, ३ ।
 सहावस्थानसम्बन्ध (सम्ब-
 न्ध विशेषः)
 सहित ६०, १० । १४६, ३१ ।
 सहुरि २३६, ३५ ।
 सहृदय = (प्रशस्तचित्तम्),
 'सहेत' १६४, २ ।
 सहेते १६३, ५६ ।
 सहेयानाम् १६४, २ ।
 सहेरन् १६४, ३ ।
 सहोत्थ १२२, ३ ।
 सहोन्वन् १२२, ५ ।
 सहोदर १२२, ५ ।
 सहोदरा २२५, ४६ ।
 सहोदरी २२५, ४६ ।
 सहा २०४, २० ।
 सहकुलपर्वत १००, ६ ।
 सहकुलाचल ६६, २१ ।
 सहकुलाग्नि १००, १० ।
 'सा' ५, १५ ।

सा २१७, १८ ।	सातीन २०२, ३८ ।	सामीर ७, १० ।	सार्यवाह २६, ३३ ।
सांयात्रिक १२, ३१ ।	सातीनक=(मटरेतिनाम्ना- प्रासिद्धान्तम्)	सामुद्र २५७, ७ ।	२४७, ४७ ।
२१५, ७ ।	सात्यकि २२७, ३ ।	सामुद्रक २५७, ६ ।	सार्द्ध=(सारिकायाः कोष्ठानि)
सांवत्सर २५६, २१ ।	सात्वत २१६, १५ । २२५, २७ ।	सामुद्रिक २५७, ६ ।	सारिन् ३०, ४४ ।
सांवत्सरिक=(संवत्सरस- म्बन्धी)	सादन १२२, ३७ ।	सामोद्भव २३२, ३६ ।	सार्यवाह २६, ३३ ।
सांवत्सररथ ३४, ३४ ।	सादृश २४८, ५० ।	सामोपवेद २११, ६ ।	२४७, ४७ ।
सांवर्तक=(प्रलयान्तिः, प्रलयपक्रतावा) ।	सादृश्य २४८ ५० ।	साम्परायक १२४, २१ ।	सार्द्ध=(साकम्, सनेमं वा)
सांसर्गिक (संसर्गनिमित्तम्),	साद्यस्त्वयज्ञ २०१, ३७ ।	साम्प्रत १६, ३२ ।	साप ६, ३५ ।
सांसृष्टिक १८, २६ ।	साधक ६, ३७ । १३५, ६ ।	साम्बाधिक १३, २७ ।	सापि ६, ३५ ।
सांहितिक २५६, २२ ।	साधारण १७, ८ । २५३, ५४ ।	साम्नुद्विगति ८१, १३ ।	सार्व २०६, ११ ।
२७, ५५ ।	साधारणस्त्रो २०५, ३६ ।	साम्य २४८, ५० ।	सार्वभौम २३४, ३२ ।
साकम्=(सह),	साधिकार १४७, ३८ ।	साय १२, ४४ ।	सार्वभौमगृह १३८, १२ ।
साक्षदेश=(सपलदेशः),	साधु ३०, १३ । २५५, २४ ।	सायक ११५, २४ ।	साल १३६, ७ ।
साक्षर=(पठितः)	साधुमत् १४७, २६ ।	२२१, २ ।	साला २०३, २४ ।
सागदशान् ७८, ३० ।	साध्य १०, ५ । १६७, ५१ ।	सायन=(अयनांशसहितः)	सालिल ७, ४७ ।
सागर ७, ४७ । ४२, ४७ ।	साध्वस १२३, १७ ।	सायनाकं १६, ५१ ।	साल्व=(नृपविशेषः)
सागरगा २४५, २ ।	सानलदशान् ७८, १ ।	१६, २ ।	२१६, ३१ ।
सागरगामिनी २४५, ३ ।	सानु २०१, २८ ।	सायम्=(सन्ध्याकालः)	साल्वारि २६६, २४ ।
सागरनेमि ४५, २३ ।	सान्द्रष्टिक १८, २६ ।	सायसन्ध्यादेवता= (सरस्वती)	२१६, २५ ।
सागरभू ३६, ५७ ।	सान्द्र २५३, ६ ।	सायाह्न १२, ४५ ।	सावन १२, १६ ।
सागरमेखला ४५, २४ ।	सान्ध्य ३६, २१ ।	१८, १४ ।	१२, २१ । ६८, २३ ।
सागराम्बरा ४१, ३ ।	सान्नाय्य २०१, ५१ ।	सार १४२, ३० ।	सावनदिन १२, ११ ।
सागराम्बरा ४५, २४ ।	सापत्न २०१, १६ ।	१२१, ३८ । २४४, ५० ।	सावनवत्सर १६, ४० ।
सागराम्बरासुत ४४, ४० ।	साप्त २०१, १६ ।	२४६, २६ ।	सावनवर्ष १६, ३७ ।
सागविशति ८०, २० ।	साप्त २०१, १६ ।	सारङ्ग २६, ४७ । ४२, १६ ।	१६, ४० ।
सागर २४४, १८ ।	साप्त २०१, १६ ।	२४४, ५६ ।	सावनाब्द १६, ४० ।
साग्नविशत् ७६, ३७ ।	साप्त २०१, १६ ।	सारङ्गकलङ्कभृत् ४१, ४३ ।	सावयवदिनगण ६८, ६ ।
साग्र=(अग्रेण सहि- तम्) ।	साप्त २०१, १६ ।	सारण २४५, ४२ ।	सावयवदिनगणभयमध्यम- ग्रह १०१, २६ ।
साग्रवर्षशत=(विशत्युत्तर- शतवर्षाणि), १४१, २७ ।	साप्त २०१, १६ ।	सारथि ३६, १० ।	सावणि १८, १ । ३५, ४४ ।
साग्वर्क ११५, २० ।	साप्त २०१, १६ ।	सारभाज ३०, ५१ ।	सावणिप्रसू ३५, ३५ ।
साग्विन ११५, २० ।	साप्त २०१, १६ ।	सारभृत् ३०, ५१ ।	सावित्र ६, ६० ।
साङ्गदशान् ७६, १२ ।	साप्त २०१, १६ ।	सारमत् ३०, ५१ ।	सावित्री ३५, ५४ ।
साङ्गव्य २१२, २४ ।	साप्त २०१, १६ ।	सारमुक्त ३१, १६ ।	३६, ७ ।
साङ्गविशति ८०, १३ ।	साप्त २०१, १६ ।	सारस ३६, ४६ ।	सावित्रीजननी ३५, ३८ ।
सांघ्रि ८६, २४ ।	साप्त २०१, १६ ।	सारस् २०७, ५३ ।	सावित्रीप्रसू ३५, ३८ ।
साचि २३६, ३४ ।	साप्त २०१, १६ ।	सारस्वत २१२, १२ ।	सावित्रीमातृ ३५, ३८ ।
सात ३१, ३६ ।	साप्त २०१, १६ ।	सारस्वतयज्ञ २०१, ३८ ।	सावित्रेय २४१, ४६ ।
सातवाहन=(शासिकाहन- नृपः),	साप्त २०१, १६ ।	सारिका २०६, ४ ।	साशाविशति ८०, ३३ ।
		सारिकोष्ठ=(सारिकायाः कोष्ठानि)	साष्टिनिशत् ८१, ५२ ।
		सारिन् ३०, ४४ ।	साहसाङ्क=(विक्रमनृपः)
			साहसनांशव ५३, १ ।

सिंह २५, २६। २६, १। २८, ८। २८, २४। २८, ४०। २८, ४४। २८, ४८। १३५, १६। २५४, ५१।	सितकेतुसूनु ४६, २७। सितगु ३६, १। सितच्छद २१५, २। सितच्छवि=(चन्द्रः) सितदीधिति ४१, ४। सितदीप्ति २६२, ६। ३६, ५८। सितद्युति ३६, ५८। सितपक्ष १३, ५६। २१५, २।	सिद्धान्त=(राक्षांतः), २११, ४८। सिद्धान्तज्ञ २५६, ३४। सिद्धापगा २२६, २५। सिद्धार्थ ६१, १०। सिद्धार्थिन् १७, १२। सिद्धाश १२८, २३। सिद्धि ६, ४६। १०, ३। ७६, १७। सिद्धिविनायकव्रत २२, ८। 'सिद्धयतः' १६१, २५। सिद्धयति १६१, २५। सिद्धयन्ति १६१, २५। सिद्धयेत् १६१, २७। सिद्धयेताम् १६१, २७। सिद्धयेयुः १६१, २७। सिध्य ६, २५। सिध्रकावण १६८, ३०। सिन २२४, १४। सिनीबाली ३, ४। २३१, ३४। सिन्दूर=(रक्तवर्णधूलि- विशेषः), सिन्दूरतिलका २०५, १५। सिन्दूरवल्लभ २३२, १७। सिन्धु ४२, ४७। २१८, ३४। २५४, ३। सिन्धुज ३६, ३। ४७, २२। सिन्धुजनि ४०, १। सिन्धुजन्मन् ४०, २। सिन्धुजा=(लक्ष्मीः), ५५, ४६। सिन्धुडा २१०, ४१। सिन्धुतनय ४१, ४। सिन्धुनन्दन ४१, ४। सिन्धुभव ५५, ४६। सिन्धुमित्र ४०, २। सिन्धुर २३२, ३६। सिन्धुरवैरिन्=(सिंहः), सिन्धुरवैरिराशि २६, ११। सिन्धुवृष २१६, १५। सिन्धुसुत ४०, २। सिन्धूरथ ३६, ३। सिन्धोमित्र ४०, ३।	सिप्र ३८, ३६। सिप्रपह ४०, ३। सिरामूल=(नाडीविशेषः) 'सी' ५, १५। सीत्य २०१, ५४। सीमन्त १३३, ५०। सीमन्तकर्मन् १३३, ५१। सीमन्तविधान १३३, ५०। सीमन्तारव्य १३३, ५०। सीमन्तिनी २६, २३। २०५, ३। सीमन्तोन्नयन १३३, ३७। १३३, ५१। सीमाक १३६, ८। सीमाख्य २१०, ६। सीमिक १३६, ८। सीर २२५, ३५। सीरपाणि २२५, २८। सीरिन् २२५, २८। सुकर्मन् ६, ६५। सुकावि ५०, ६। सुकृत ३०, १७। ३१, २७। सुकृतगगनचारिन् ३०, २५। सुकृतगगनवास ३०, २६। सुकृतग्रह ३०, २१। सुकृतवियच्चर ३०, २५। सुकृतव्रत २१, ४२। सुकृतेतर ३०, ३६। सुकेशी २०४, ४१। सुखंघुरा २३०, १३। सुखसुग २३०, १३। सुख ३१, ३६। १२२, २४। सुखग ३०, १७। सुखभाव ७५, ७। सुखसुप्तिका १३६, ४३। सुखा २३०, १८। २४३, ४१। सुखाश २४३, ३५। २४४, ५१। सुखेट ३०, १८। सुखोत्सव ३५, ६। सुगन्धि २३२, १। सुगन्धिक २३२, १। सुग्रह ३०, १८।

सुप्र ३५, ४५। ३५, ५२। २२७, ८।	सुधापिष्ट ४०, ४।	सुपर्ण ३८, २५। २२२, १।	सुमेरु ६६, २५। २६६, २६।
सुग्रीवपितृ ३४, ७।	सुधाभानु ४०, ५।	सुपर्णक २२२, १।	सुधामुन २१५, ४४।
सुग्रीवसू २६१, ५१।	सुधामुज २६७, २८। १६७, ५१।	सुपर्णा २२२, ७।	सुर ३२, १०। २६६, १०। १६७, ५२।
सुजल ३६, ४६।	सुधामयूख ४१, ५।	सुपर्णा २२२, ७।	सुरकुलपतिपूज्य ४६, २।
सुजातकविद् २५६, २५।	सुधामरीचि ४१, ६।	सुपर्णीतनय २२१, १।	सुरगायन २४७, ६। २६६, १५।
सुत ४५, ३५। १२२ ४८।	सुधामृणालोपमबिम्ब- शोभित ४३, २५।	सुपर्वं १६७, ५१।	सुरगुह ४७, ४०। २६६, २५।
सुतनु २०५, १५।	सुधारदिम् ४०, ५।	सुपाश्व २०६, १५।	सुरचिकित्सक ५, ३३। १६८, ३७।
सुतल २२३, ५।	सुधालिह् २६७, २६।	सुप्त १३६, ४३।	सुरजनक ३७, ६। २६६, १६।
सुता २६, १४।	सुधावर्षिन् २०७, ५३।	सुप्रतिष्ठा ७५, २२। २११, २५।	सुरजननी ६, १८। ३७, ५।
सुताडित ६०, ३६।	सुधावास ४०, ५।	सुप्रतीक २३४, ३२।	सुरज्येष्ठ २०७, ५४। २६६, १२।
सुत्रामन् २१७, १२।	सुधाव्रत २६७, २६।	सुप्रभात=(शुभसूचकप्रातः कालः)	सुस्त १४०, १३।
सुदमात्मजा २०४, ३७।	सुधाश २६७, २८।	सुप्रसन्न २४६, ८।	सुस्तप्रिय २२०, ३२।
सुदर्शन २१६, ४६। २३७, ३२।	सुधाशन २६७, २८। १६७, ५१।	सुप्रसाद २२८, २०।	सुरत २६६, १२।
सुदर्शना २३७, ३२।	सुधासिन्धु ४०, ६।	सुबल? १६७, ५२।	सुरतात ३७, ६।
सुदर्शनी २३७, ३३।	सुधासू ३६, ३।	सुबाल? १६७, ५२।	सुरताल २६६, ३३।
सुदामन् २३७, ४५।	सुधासूति ४०, ६।	सुबुद्ध २२२, ५२।	सुरतोषक २६६, २२।
सुदि=(शुक्लपक्षः)	सुधाम्रव २१४, २४।	सुबुद्ध २२२, ५२।	सुरदाह २६६, १६।
सुदिन=(पुण्याहम्),	सुधाम्रव २१४, २४।	सुभग २२८, २१।	सुरदीधिका २२६, २६। १६८, २४।
सुधन्वन् २१६, १५।	सुधाहृत् २२१, ५६।	सुभगा=(पतिप्रिया)	सुरद्विष् ५१, ४४। ५१, ५३। ५३, ५१।
सुधर्मा २६६, २६। १६८, २३।	सुधाहृत् २२१, ५६।	सुभद्र २०६, २५। २१६, १५।	सुरनगरी २६६, २१।
सुधा ४२, ३६। २००, ५१। ४५, २५। २६६, १०। १३६, २१।	सुधाहृत् २२१, ५६।	सुभानु १६, ५६।	सुरनदी २२६, २६।
सुधांशु ३६, ३।	सुधी २५५, ४७।	सुभिक्ष=(सुलभमैश्वर्यम्)	सुरनमस्य ४८, ६।
सुधांशुक ४०, ५।	सुधुम्रवर्णा २३६, ५१।	सुभीरु २२६, २।	सुरनिम्नगा २२६, २६। २६६, ३१।
सुधांशुरत्न=(मौक्तिकम्, इत्युक्तान्तोवा),	सुनन्दा २३१, ३४।	सुभ्रू २०५, १६।	सुरनुत ४७, ४०।
सुधाकर ४०, ३।	सुनफा १२६, ५०।	सुम २२१, ६।	सुरपति २६६, २४। २१७, १३।
सुधाकराङ्गज ४६, ३८।	सुनयनाभवन=(सप्तम- स्थानम्)	सुमति २५६, ३।	सुरपतिगुह ४८, ३१।
सुधाकिरण ४१, ५।	सुनासीर २१७, १२।	सुमतिमत् २५५, ५४।	सुरपतिवन्दित ४८, ५०।
सुधावृण ४०, ३।	सुनासीरपुरोधस् ४८, ४६।	सुमदा २०४, ३७।	सुरपथ ३०, १०।
सुधाङ्ग ३६, ३।	सुनोति २००, १८।	सुमदात्मजा २०४, ३७।	सुरपुरोधस् ४८, ३१।
सुधादीधिति ४१, ५।	सुनीतितनय २००, १७।	सुमन-(पुष्पम्)	सुरपुरी २३७, ३३।
सुधादीप्ति २६२, ६। ४०, ४।	सुनीरा २४४, ३।	सुमनस् २२१, ६। २६६, ५२।	सुरपुरोहित ४८, ३२।
सुधाधार ४०, ४।	सुनेत्रा २०५, १५।	सुमनस्त्रितय ८४, २४।	सुरपूजित ४८, ६।
सुधानिधि ४०, ४।	सुन्दर २५५, २४।	सुमनस २२१, ६।	
सुधान्धस् २६७, २६।	सुन्दरता २२१, ३७।	सुमनोनमस्य ४८, ३०।	
सुधापा २६७, २६।	सुन्दरा २०५, १६।	सुमहत् २२८, २१।	
सुधापायिन् २६७, २६।	सुन्दराङ्गी २०५, १६।	समुल्ल २२२, ५।	
	सुन्दरी २६, २०। २०५, १६।	समुल्लस् २२२, १।	
		समुल्ली २६, २०।	

सुरपूज्य ४७, ४० ।
 सुरपेज्य ४७, ४१ ।
 सुरप्रसू ३६, ४ ।
 सुरप्रिय २६६, ३४ ।
 सुरप्रिया २६६, २० ।
 सुरभानुपौत्री २२५, ७ ।
 सुरभि १५, ३५ । २००, ४८ । ३७, १३ ।
 सुरभिमास १४, २१ ।
 सुरभिशाला १३८, ४४ ।
 सुरभिषज् ५, ३३ ।
 सुरमन्त्रिन् ४७, ४१ । २६६, २५ ।
 सुरमहेज्य ४८, ६ ।
 सुरमृतिका २६६, ३४ ।
 सुरयज्ञ २६६, २२ ।
 सुरयाजक ४८, ७ ।
 सुरयान १६८, १६ ।
 सुरयोनि २६६, १७ ।
 सुरराज २६६, २३ ।
 सुरराजगुरु ४८, ३२ ।
 सुरराजपुरोधः ४८, ५१ ।
 सुरराजपूज्य ४८, ३२ ।
 सुरराजवन्दित ४८, ५१ ।
 सुरराजवन्दितपद ४६, ६ ।
 सुरराजवन्द्य ४८, ३३ ।
 सुररिपु २६६, १० ।
 सुरधि २६६, २६ ।
 सुरलता २६६, ३० ।
 सुरलोक २६६, २७ ।
 सुरवन्दितपद ४८, ५२ ।
 सुरवन्द्य ४७, ४१ ।
 सुरवन्द्यमान ४८, ३३ ।
 सुरवत्सन् ३०, १० ।
 सुरवद्वंकि ७, २ । २६६, १७ ।
 सुरवद्वंकिन् ७, २ ।
 सुरवल्ली २६६, २३ ।
 सुरवाहन २६६, १५ ।
 सुरवृन्दवन्दितपद ४६, ६ ।
 सुरवृन्दवन्दितपदा= (गङ्गा),
 सुरवैद्य २६६, १६ ।

सुरवैद्यम ५, ३३ ।
 सुरशिल्पिन् ७, ३ । १६८, ४४ ।
 सुरश्रेष्ठ= (ब्रह्मा),
 सुरश्रेष्ठा २६६, २६ ।
 सुरस २४३, ७ ।
 सुरसखी २६६, १५ ।
 सुरसधन् १३८, २२ । १६८, ६ ।
 सुरसभा २६६, २८ । १६८, २३ ।
 सुरसरित् २२६, २७ ।
 सुरसरिद्वारा २२६, २७ ।
 सुरसर्षप २६६, ३३ ।
 सुरसवित्री ६, १८ । ३६, ४ ।
 सुरसुम ५२, ४४ । २६६, २० ।
 सुरसू ६, १८ ।
 सुरसूरि ४७, ४२ ।
 सुरसेनानी २६६, १५ ।
 सुरस्त्री २०४, ३७ ।
 सुरस्वामिन् ७, ३० ।
 सुरा २०६, ३५ । २२६, २ । २४४, २३ ।
 सुराङ्गना २६६, १३ ।
 सुराचल २६६, ११ ।
 सुराचार्य्य ४७, ४२ ।
 सुराणांगुरु ४८, ७ ।
 सुराधिदेव ४८, ७ ।
 सुराधिप २१७, १३ ।
 सुराध्वन् १६६, २६ ।
 सुरापगा २२६, २८ ।
 सुराम्बा ६, १८ । ३६, ४ । २६६, १६ ।
 सुरायुध २६६, २६ ।
 सुराराति= (दत्त्याः)
 सुराराम २६६, २८ ।
 सुरारि ५१, ४४ ।
 सुरारिदयित ५०, ५७ ।
 सुरारिवन्द्य ५०, ४० ।
 सुरारिसचिव ५०, ५७ ।
 सुरारिहन्तु २००, ४ ।

सुरारिहन् २६६, २४ । २१५, ४५ ।
 सुराचित ४७, ४२ ।
 सुराच्य ४७, २२ ।
 सुराच्यचरण ४८, ३३ ।
 सुराच्य ४७, २३ ।
 सुरालय १३८, २२ । १००, १६ । २४४, ५१ ।
 सुरालयगमा २२६, २८ ।
 सुरावत्सल २२५, २६ ।
 सुरावास १६८, १० ।
 सुरावृत ३३, ३२ ।
 सुराश्रय २६६, २७ ।
 सुरासमुद्र २१८, ३७ ।
 सुरासुरगुरु २०७, ५४ ।
 सुराहार २६६, १० ।
 सुरपादादधी २३, ५५ ।
 सुरेज्य ४७, २३ ।
 सुरेज्य ४७, २३ ।
 सुरेणु ३५, ३१ ।
 सुरेन्द्रगुरु ४८, ७ ।
 सुरेन्द्रजित् २२२, १ ।
 सुरेन्द्रयाजक ४२, ३३ ।
 सुरेन्द्रवन्द्य ४८, ८ ।
 सुरेन्द्रशत्रुमहित ५१, १७ ।
 सुरेय ४७, २३ ।
 सुरेसगुरु ४८, ८ ।
 सुरेशानमस्प ४८, ३४ ।
 सुरेशानुत ४८, ८ ।
 सुरेशपुरोहित ४८, ५२ ।
 सुरेशपूजित ४८, ३४ ।
 सुरेशपूज्य ४८, ६ ।
 सुरेशमन्त्रिन् ४८, ६ ।
 सुरेशयाजक ४८, ३४ ।
 सुरेशवन्दितपद ४६, २ ।
 सुरेशसचिव ४८, ३५ ।
 सुरेशसपत्नसचिव ५१, १८ ।
 सुरेशाचार्य्य ४८, ६ ।
 सुरेशाधिदेव ४८, ३५ ।
 सुरेशाचित ४८, ६ ।
 सुरेशाच्य ४७, ४२ ।

सुरेशोद्घ ४७, ४३ ।
 सुरेशोपाध्याय ४८, ३५ ।
 सुरेश्वर २१७, १३ ।
 सुरेश्वरपूजिताग्नि ४६, ३ ।
 सुरोत्तम २१५, ४५ । २६६, २२ ।
 सुरोपाध्याय ४८, १० ।
 सुलभ २४१, १ ।
 सुलोचना २६, २३ ।
 सुलोहिता २३६, ५१ ।
 सुवयस् २०५, ३१ ।
 सुवर्चला ३५, ३० ।
 सुवर्चलाजानिभू ५३, २३ ।
 सुवर्ण ५७, २८ । ५८, ४७ ।
 सुवर्णकार ५८, ५ ।
 सुवर्णपल= (स्वर्णपलानि)
 सुवर्णा २४०, २ ।
 सुवसन्त २०, ५० ।
 सुवसन्तक २०, ५० ।
 सुवह २४५, १२ ।
 सुवासिनी २६, २३ । १२३, ४७ ।
 सुविद्वत् २५६, ४ ।
 सुविधि= (उत्तमभाग्यम्)
 सुवियच्चर ३०, २२ ।
 सुवृष २१६, १६ ।
 सुशर्मन् ७७, ११ ।
 सुशिल २३६, ३४ ।
 सुशिरस् २३६, ३५ ।
 सुशीम ४२, २६ ।
 सुश्रुतादि १६८, ५६ ।
 सुषम २५५, २४ ।
 सुषि १२३, ५ ।
 सुषिर ११४, ६ । १२४, १३ ।
 सुषिम ४२, २६ ।
 सुषीम ४२, २६ ।
 सुषुप्ति १२६, ३१ ।
 सुषेण २१५, ४५ ।
 सुष्याप= (धवस्याविशेषः)
 सुस्तनी २०५, ३२ ।
 सुस्थान १२६, ३६ ।

सुस्विर ६, ५२ ।
 सुस्मितास्या २०५, १७ ।
 सुस्वाप १३६, ४३ ।
 सुहित १२२, ३७ ।
 सुहृद् ३७, ३२ । १२२, २४ ।
 सुहो (हा) ३ २२६, ३५ ।
 'सू' ५, १५ । २००, २८
 सूक्ष्म २५३, ४३ ।
 सूक्ष्मकृत ६१, २३ ।
 सूक्ष्मदशिन २५५, ४० ।
 सूक्ष्मदशा १४४, ३६ ।
 सूक्ष्मनाभ २१६, १६ ।
 सूक्ष्मा=(दशाविशेषः)
 सूक्ष्मीकरण ६१, २४ ।
 सूत्रिकाधर २३२, ३१ ।
 सूचित २५०, १३ ।
 सूच्यास्य २३२, ४७ ।
 सूत ३६, १० । २००, २८ ।
 सूतका १४० ३० ।
 सूततनय ३५, ४८ ।
 सूति २००, २८ ।
 सूतिका १४०, ३० ।
 सूतिकावधाय १३४, ४ ।
 सूतिकागार १४०, ३३ ।
 सूतिकागृह १३८, ४० ।
 ३३ ।
 सूतिकागृह १४०, ३४ ।
 सूतिकाभवन १४०, ३४ ।
 सूतिकावास १४०, ३४ ।
 सूतिकास्नान १३४, २ ।
 सूतिषवाय १३४, ४ ।
 सूतिगृह १४०, ३५ ।
 सूतिपथ्य १३४, ४ ।
 सूतिमास १४०, २४ ।
 सूतिमास १४०, २४ ।
 सूतिस्नान १३४, २ ।
 सूस्थान २५५, ३२ ।
 सूत्रशास्त्र २२४, १४ ।
 सूत्रामन् २१७, १३ ।
 सूद=(सूपकारः)
 सूदशाला १३८, ५० ।
 सून २२१, ६ ।

सूनु ३२, १० ४५, ३५ ।
 सूनु ५५, २६, १२२, ४८ ।
 सूनुपुत्र ५२, ४४ ।
 सूनुसूनु ५२, ४४ ।
 सूनुत ३१, २७ ।
 सूप १२३, ३१ ।
 'सूयते' १८०, ५ ।
 सूयन्ते १८०, ५ ।
 सूयेत १८०, ५ ।
 सूयेते १८०, ५ ।
 सूयेयाताम् १८०, ५ ।
 सूयेरन् १८०, ६ ।
 सूर ३२, १० ।
 सूरज ५, ४० ।
 सूरसूत ५२ ४४ ।
 सूरसू २४१, ४३ ।
 सूरसूत ३५, ६ ।
 सूरि २५५, ४७ । ४७, २५ ।
 सूर्य=(प्रस्फोटनम्)
 सूर्यकर्ण २३२, ३७ ।
 सूर्यश्रुति २३२, ३७ ।
 सूर्य २३, २२ । ३१, ५१ ।
 ३२, १० । ५३, ३२ ।
 सूर्यकान्ता २६७, ३६ ।
 सूर्यकिरणलुप्त १०७, ६ ।
 सूर्यक्रान्त २०६, ५१ ।
 सूर्यगृहिणी २६७, ३६ ।
 सूर्यग्रहण ११५, ४० ।
 सूर्यजा ३६, १ । २२५, ५६ ।
 सूर्यतनया ३६, १ । २०८, ७ ।
 सूर्यद्वय ८०, ३ ।
 सूर्यपितृ ३७, ६ ।
 सूर्यपुत्र ५२, ४४ ।
 सूर्यप्रणयिनी २६७, ३५ ।
 सूर्यप्रविष्ट १०७, ७ ।
 सूर्यप्रियतमा=(संज्ञा)
 सूर्यभ्रातृ २३७, ४५ ।
 सूर्यमन्दकेन्द्र १०५, २४ ।
 सूर्यमयूरवल्लुप्त १०७, ८ ।
 सूर्यमूर्ति २२८, ३५ ।
 सूर्यमृदुकेन्द्र १०५, २५ ।

सूर्यरमणी=(संज्ञा)
 सूर्यलुप्तकिरण १०७, ८ ।
 सूर्यलोक ३६, १३ ।
 सूर्यवधू=(संज्ञा)
 सूर्यवल्लभा २६७, ३६ ।
 सूर्यवर्ष्णी २४, १३ ।
 सूर्यसहचर ४६, ३८ ।
 सूर्यसिद्धान्त=(ग्रहगणित-
 ग्रन्थः)
 सूर्यसिद्धान्तकर्तृ ५१, ५ ।
 सूर्यसुत=(शनिः)
 सूर्यसुता २०८, ८ । २२५, ५६ ।
 सूर्यसोदर २३७, ४५ ।
 सूर्याशुलुप्त १०७, ७ ।
 सूर्या ३५, ३१ ।
 सूर्याचन्द्रमसोररि=(राहुः)
 सूर्यात्मज ५२, ४५ ।
 २६८, २८ ।
 सूर्यादिव ७६, १० ।
 सूर्यास्त=(सूर्यादर्शनम्)
 सूर्यास्ता २३४, ५ ।
 सूर्यज्य=(गुर्वादित्यौ)
 सूर्येन्दुसङ्गम ३, २ ।
 सूर्येन्दुसङ्गमान्त ११५, ११ ।
 सूर्योच्छिन्नद्युति १०७, ८ ।
 सूर्योदया २३३, ४८ ।
 'सृजतः' १७६, ३७ ।
 सृजति १७६, ३७ ।
 सृजन्ति १७६, ३७ ।
 सृजेत् १७६, ३७ ।
 सृजेताम् १७६, ३८ ।
 सृजेयुः १७६, ३८ ।
 सृज्यते १७१, ५३ ।
 सृज्यन्ते १७१, ५३ ।
 सृज्येत १७१, ५४ ।
 सृज्येते १७१, ५३ ।
 सृज्येयाताम् १७१, ५४ ।
 सृज्येरन् १७१, ५४ ।
 सृति १२३, ३१ ।
 सृदाकु २३६, ३५ ।
 २४४, ५१ ।
 सृपाट ६२, ६ ।

सृप्र ३८, ३३ ।
 सृप्रभीष्ट=(चन्द्रः)
 सृमर २४४, ५१ ।
 'सृ' ५, १६ ।
 सृ २२०, ३५ ।
 सृषत् ३५, ६ ।
 सृनात्रिंशत् ८१, ३५ ।
 सृनाङ्ग ७५, ७ ।
 सृनानी २३३, १६ ।
 सृन्दुलग्न १३७, ३७ ।
 सृन्दुलग्नांश १३७, ३७ ।
 सृन्द्रत्रिंशत् ८१, ४८ ।
 सृन्द्रविंशति ८०, ५१ ।
 सृभदशन् ७६, ४ ।
 सृभविंशति ८०, २५ ।
 सृवक १२२, ४ ।
 'सृवते' १६०, ५३ ।
 सृवधि २४६, ३३ ।
 'सृवन्ते' १६०, ५३ ।
 सृवित १४६, ४६ ।
 'सृवेत' १६०, ५३ ।
 सृवेते १६०, ५३ ।
 सृवेयाताम् १६०, ५४ ।
 सृवेरन् १६०, ५४ ।
 सृव्य २१७, ५४ ।
 सृवात्रिंशत् ८१, ३२ ।
 सृवाविंशत्-ति ८०, ४० ।
 सृपुदशन् ७६, १६ ।
 सृष्टकालदिनगण ६८, १४ ।
 सृहिकेय ५४, १० ।
 सृहेय ५३, ५२ ।
 सृत २७, २६ ।
 सृद्ध १४, ४६ ।
 सृद्धान्तिक २५६, ३५ ।
 सृन्धव ३८, २६ ।
 सृन्य १३१, १४ ।
 सृर १४, ४१ ।
 सृरिक १६८, १० ।
 सृरिन् १४, ४१ ।
 सृरिभ १६८, १० ।
 २४२, ५ ।
 सृरिभि २४२, ८ ।
 सृष १५, ३१ ।

‘सो’ ५, १६ ।	२५५, २४ । १७, ८ ।	स्तनमुत्त=(श्रुतुकम्),	स्मिन्वा), १४६, ४६ ।
सोदर १२२, ४ ।	१७, ३६ । ३०, १४ ।	स्तनयितु २३८, ३१ ।	स्यगणा ४५, २४ ।
सोदरा २२५, ४६ ।	सौम्यगोल १५, ५६ ।	स्तनून् २४४, २१ ।	स्यगन=(अविधानम्),
सोदर्य १२२, ४ ।	सौम्यदिन १२, १३ ।	स्तन्य २२०, २ ।	स्यगित ११५, ७ ।
सोम ३, ४६ । १७, २४ ।	सौम्यवार ३, ४७ ।	स्तन्यपान १३४, ७ ।	स्यपति १६८, ४१ ।
२५४, ५१ । ३८, ३६ ।	सौम्यायन १६, ८ ।	स्तम्भ=(स्तम्भितः)	स्थल १२५, ४१ । १४६, ५२ ।
४७, २ ।	सौम्येतर ३०, ३५ ।	स्तम्भसम्भार २४२, ३१ ।	स्थविर=(वृद्धः), २०७, ५४ ।
सोमगर्भ २१५, ४५ ।	सौम्येतरगोल १५, ६१ ।	स्तम्भ २४१, २६ ।	स्थाणु १३६, १२ । २२८, २७ ।
सोमज २२०, १ ।	सौर ५२, ३ । ६८, २३ ।	स्तम्भ=(अप्रकाण्डद्रुमः),	स्थान २४७, २४ । १४६,
सोमजनि ४६, ३ ।	४८, ४३ ।	स्तम्भकारि २०१, ५४ ।	५३ ।
सोमधारा १६६, ३० ।	सौरत २४५, ३३ ।	स्तम्भेरम २३२, ३७ ।	स्थानक २२४, १५ ।
सोमनन्दन ४६, १६ ।	सौरदिन १२, ११ ।	स्तम्भ=(स्थूणा),	स्थानत्रयात्मकपुं स्त्रीबल
सोमपुरी ४२, ५६ ।	१२, १८ ।	स्तम्भन २२०, ४६ ।	१३०, ४६ ।
सोमयाग २०१, ३८ ।	सौरभुवन ३६, १४ ।	स्तम्भि २१८, ३५ ।	स्थानबल १३०, ४५ । १४२,
सोमरसोद्भव २२०, २ ।	सौरभेय २५, ४२ ।	स्तम्भिन् २१८, ३६ ।	३३ । १३१ ।
सोमवार ३, ४० । ६, ६ ।	२३०, ५० ।	स्तनी २४१, ८ ।	स्थानशुद्धि १३१, ४६ ।
सोमशत्रु ५४, ११ ।	सौरभेयी २००, ४८ ।	स्तनक=(गुच्छकः),	स्थानेश्वर ६६, २४ ।
सोमसपत्न ५४, १६ ।	सौरवर्ष १६, ३७ ।	स्तिभि=(समुद्रः),	स्थाप्य २८, १५ ।
सोमसिन्धु २१६, १६ ।	१६, ४२ ।	स्तिम्भि ,,	स्थाप्य २४६, ३६ ।
सोमसुत ४६, ३ ।	सौरि ५, ४० । ५२, ३ ।	स्तुम २४१, २६ ।	स्थामन् ३०, ४१ । १४२, ३० ।
सोमसूनु ४६, ४ ।	सौरिक १६८, ११ ।	स्तु ३, ५८ ।	स्थापिन् १४७, ३३ ।
सोमाभिध २१०, ४ ।	सौवस्तिक ४६, २६ ।	स्तुपति ३६, ४ ।	स्थाल २२८, २२ ।
सोलापुर ६६, २१ ।	सौवीरी २०६, ३१ ।	स्तन=(चोरः),	स्थावर १०४, २ । २०४, ५ ।
सौ २३१, ३४ ।	सौहार्द १२७, ४ ।	स्तय=(चौर्यम्),	स्थित १४६, ४६ ।
सौख्य ३१, ३६ ।	सौहृद १२७, ४ ।	स्तोक २५३, ३७ ।	स्थितवत् १४८, २५ ।
१२२, २४ ।	स्कन्द ३, ८ । २२६, २७ ।	स्तोम ६७, ३८ । २०१, २८ ।	स्थिति ११६, १२ । १४६,
सौत्रामणि २०६, ५४ ।	२६६, १५ ।	स्तोमनष्टरदभ ८, ४४ ।	१३ ।
सौत्रामणियज्ञ २०१, ३८ ।	स्कन्दतिथि २, ३६ ।	स्त्यान=(स्निग्धम्)	स्थितिलिख ११६, २२ ।
सौदामनी २३८, ५८ ।	स्कन्दपुराण=(पुराण-	स्त्री=(स्तनकेशवती), २६,	स्थितिदल ११६, २२ ।
सौदामिनी २३८, ५८ ।	विशेषः)	१२ ।	स्थित्यर्थ ११६, २३ ।
सौदाम्नी २३८, ५८ ।	स्कन्दमातृ २३१, ३४ ।	स्त्रीकरण=(रतबन्धः),	स्थिर २८, ५ । २८, १५ । ५२,
सौध १३८, ११ ।	स्कन्दषष्ठी २३, १ ।	स्त्रीकुसुम २०५, ३६ ।	३ । १३६, ८ ।
सौधभूषण १३६, २२ ।	स्कन्ध ६७, ३७ । २२४, १५ ।	स्त्रीचिह्न १३६, ५१ ।	स्थिरकरण १०, ४६ ।
सौनन्द २२५, ३१ ।	स्कन्धशृङ्ग २४२, ६ ।	स्त्रीदेहाद्य २२८, २१ ।	स्थिरकारक १२७, ४२ ।
सौनन्दिन् २२५, २६ ।	स्कन्धानि २४०, २३ ।	स्त्रीधर्म २०५, ३६ ।	स्थिरजिह्व २४४, १४ ।
सौन्दर्य २२१, ३८ ।	स्कन्धिन् १३६, ८ ।	स्त्रीधमिणी २०५, ४६ ।	स्थिरमद २३३, २७ ।
सौपर्य २२२, २ ।	स्खलन=(निनिमित्तं हस्ता-	स्त्रीपुंस् २५, ४७ । १४०, ७ ।	स्थिरयौवन २०४, ३४ ।
सौभाग्य ६, ६४ ।	दितः पतनम्)	स्त्रीपुं लक्षणवेत् २५७,	स्थिरराशि २८, १३ ।
सौभाग्यस्यनवत २०, ३२ ।	स्तन=(स्त्रीणामङ्गविशेषः)	१० ।	स्थिरा ५५, २५ ।
सौभाग्यसुन्दरी २३, ३१ ।	स्तननामन् ७४, २७ ।	स्त्रीपुष्प २०५, ३६ ।	स्थिरातल १२२, ४१ ।
सौमेरव २०३, ४८ ।	स्तनन्धय १४०, ४५ ।	स्त्रीप्रसून २०५, ३६ ।	स्थूल २५३, ३४ । २७०,
सौम्य ३, ५२ । ६, ४ ।	स्तनप १४०, ५० ।	स्त्रीसुम २०५, ३६ ।	४५ ।
६, ४४ । ४२, ५५ ।	स्तनपान १३४, ६ । ५७, १६ ।	स्थ=(स्थलम्, तिष्ठत्य-	स्थूलश्वेद २२१, २ ।

स्मृतवपुः २२१, ६ ।	स्पष्टभोग्य १४४, ११ ।	स्फुटशर ११५, २५ ।	स्मरहर २६६, ६ ।
स्वेय ४६, २६ ।	स्पष्टमन्दकण १०३, ६ ।	स्फुटशीघ्रकण १०२, १२ ।	स्मराङ्कुश २१०, २८ ।
स्वीय्यं ३८, ३६ ।	स्पष्टमृदुकण १०३, ६ ।	स्फुटशुभ १४३, १७ ।	स्मराणि १६१, १६ ।
स्नपन=(स्नानम्),	स्पष्टशर ११५, २५ ।	स्फुटसर्वक १४४, १२ ।	स्मराम १६१, १६ ।
'स्नातः' १८६, ५६ ।	स्पष्टशीघ्रकण १०३, ११ ।	स्फुटापम ११०, १० ।	स्मराव १६१, १६ ।
स्नाति १८६, ५६ ।	स्पष्टशुभ १४३, १७ ।	स्फुटार्क १०५, २० ।	स्मरेत् १६१, २१ ।
स्नान १३७, ३ ।	स्पष्टस्मृति २५७, ४१ ।	स्फुटाशुकण १०३, ११ ।	स्मरेताम् १६१, २१ ।
'स्नान्ति' १८६, ५६ ।	स्पष्टसर्वक १४४, १२ ।	स्फुटाशुभ १४३, १७ ।	स्मरेयुः १६१, २१ ।
स्नायात् १८६, ५७ ।	स्पष्टापम ११०, १० ।	स्फुर २५७, २० ।	स्मरोत्सव २०, ५० ।
स्नायाताम् १८६, ५७ ।	स्पष्टार्क १०५, १६ ।	स्फुरण २५७, २० ।	स्मर्तव्य २५०, १६ ।
स्नायु ५६, ५५, १२४२, ५५ ।	स्पष्टाशुकण १०३, २१ ।	स्फुरणा २५७, २० ।	स्मार्थ्य २५०, १६ ।
'स्नायुः' १८६, ५७ ।	स्पष्टाशुभ १४३, १७ ।	स्फुरत्प्रभ १०६, ५० ।	स्मित=(ईषद्वात्म्यम्),
स्निग्ध ३७, ३२, २२१, २१ ।	स्पष्टाश्रयगुणक १४३, २० ।	स्फुरदंशुजाल ३१, ६ ।	स्मृत २५०, १६ ।
स्नेह=(प्रियता)	स्पाशिकप्रसन ११६, २७ ।	स्फुरित २५७, २० ।	स्मृति २५०, २४ ।
स्नेहरसन २०१, ४६ ।	स्पाशिकप्राप्त ११६, २७ ।	स्फुलन २५७, २१ ।	स्मृतिद्वय ८१, १० ।
स्नेहरेकम् ४१, ६ ।	स्पाशिका (स्थितिः),	स्फुलिङ्ग २४०, १२ ।	स्मृतिभू २२०, ३२ ।
स्नेह ३८, ३६ ।	स्पाशिकी (स्थितिः),	स्फुलिङ्गिनी २३६, ५२ ।	स्मृतिविषय २५०, १७ ।
स्नेह्य=२२१, २१ ।	स्पृ १४७, ३४ ।	स्फूर्ज्यु २३८, १० ।	स्मृत्वा २५०, २० ।
स्पन्द २५७, १६, ३८, ३७ ।	स्पृष्टि १४७, ६ ।	स्फोरण २५७, २० ।	स्पद १०१, ६ ।
स्पन्दन २५७, १६, २१७, ५४ ।	स्पृहा २४६, २३ ।	स्म=(मृतीतम्),	स्पन्द ३८, ३६ ।
स्पृष्टा=(संघर्षणम्),	स्फरण २५७, १६ ।	स्मय=(अद्भुतम्),	स्पन्दन २१५, ५ ।
स्पृष्ट्य २५४, ४८ ।	स्फाति १२२, २५ ।	स्मर १२३, ३१ । २२०, ३२ ।	स्यमन्तक २२, ८ । २१६, ५३ ।
स्पर्श ११६, २६, १४७, ६ ।	स्फार २५३, ३२, ४६ ।	'स्मर' १६१, १८ ।	स्याद्वादिन् २०६, ११ ।
स्पर्शकाल ११६, ३६ ।	स्फारण २५७, १६ ।	स्मरकूपिका १३६, ५० ।	स्याल=(पत्नीभ्राता)
स्पर्शग्रहण ११६, ३६ ।	स्फिक्=(कटिप्रोयः),	स्मरण २५०, २३ ।	स्रवन्ती २४४, ३ ।
स्पर्शन २५१, २७ । २४४, ५२ ।	स्फिर २५३, ४६ ।	स्मरणीय २५०, १६ ।	स्रष्टु २०७, ५४ ।
स्पर्शसमय=(समयविशेषः)	स्फुट १०४, ३० ।	'स्मरत' १६८, १६ ।	स्रष्टृत्व २२६, ४० ।
स्पर्शस्थिति ११६, १३ ।	स्फुटक्रान्ति ११०, १० ।	स्मरतः १६१, १५ ।	स्राक् १०१, ७ ।
स्पृष्ट=(प्रतिपादितः)	स्फुटरवग १०५, २१ ।	स्मरतम् १६१, १८ ।	स्रग्जिह्व २३६, ३५ ।
स्पृष्ट १०४, ३० ।	स्फुटगुणक १४३, २० ।	स्मरतात् १६१, १७ ।	स्रोतस् २१८, ४६ ।
स्पृष्टक्रान्ति ११०, ६ ।	स्फुटग्रह १०५, २२ ।	स्मरताम् १६१, १८ ।	२४४, ३ ।
स्पृष्टलग्न १०५, २१ ।	स्फुटवलकण १०३, ११ ।	स्मरताम् १६१, १७ ।	स्रोतईश २१८, ३५ ।
स्पृष्टगति १०६, २८ ।	स्फुटलिप्यवसान ११५, १४ ।	स्मरति १६१, १५ ।	स्रोतस्वती २४४, ४ ।
स्पृष्टगुणक १४३, २० ।	स्फुटद्राक्कण १०३, १२ ।	स्मरतु १६१, १७ ।	स्रोतस्विनी २४४, ४ ।
स्पृष्टग्रह १०५, २१ ।	स्फुटबाण ११५, २५ ।	स्मरदीपिका २०५, ३६ ।	स्रोतोवहा २४४, ४ ।
स्पृष्टवलकण १०३, १० ।	स्फुटभुक्त १४४, १० ।	स्मरदेहकृत् २२४, ४५ ।	स्रोत्या २४४, ५ ।
स्पृष्टद्राक्कण १०३, १० ।	स्फुटभुक्ति १०६, २८ ।	'स्मरन्ति' १६१, १५ ।	स्वः सिन्धु=(स्वर्गसागरः)
स्पृष्टबाण ११५, २५ ।	स्फुटभोग्य १४४, ६६ ।	स्मरन्तु १६१, १८ ।	स्व ८, ६ । २६, २ । ३७, ३६ । २४६, २७ ।
स्पृष्टभुक्त १४४, १० ।	स्फुटमृदुकण १०३, ७ ।	स्मरबाण ७५, २३ ।	स्वक २६, २ ।
स्पृष्टभुक्ति १०६, २८ ।	स्फुटमृत् १०३, ७ ।	स्मरवती २०५, १७ ।	स्वकम्पन २४४, ५२ ।
	स्फुटरवि १०५, १६ ।	स्मरशास्त्र २२८, २२ ।	स्वकीय २६, २ ।

स्वकीयगृह २६, ५ ।
 स्वकीयभ २६, ५ ।
 स्वकीयराशि २६, ६ ।
 स्वकीयर्ष २६, ६ ।
 स्वकुलक्षय २४४, १४ ।
 स्वगृह २१, ४ ।
 स्वगृहबल १३०, ५३ ।
 स्वचक्र २५८, ६ ।
 स्वच्छता १३१, ४० ।
 स्वज ४५, ३५ ।
 स्वजष ३७, २६ ।
 स्वन २५६, १६ ।
 स्वनवांश २६, ८ ।
 स्वन २५६, १४ । २३६, ३५ ।
 स्वभ २६, ५ ।
 स्वभाग २६, ८ ।
 स्वभू २०७, ५५ ।
 स्वयमुपस्थित = (स्वय-
 मागतः),
 स्वयम्भू २०७, ५५ ।
 स्वयम्भू २०६, १२ ।
 स्वयम्बर = (विवाहविशेषः)
 स्वर २२३, २३ । १६८, ११ ।
 स्वर २५६, १७ । ७६, १० ।
 स्वरपगा २२६, २८ ।
 स्वरचित्तांघ्रि ४८, ६ ।
 स्वरस = (वस्त्रनिष्पीडित-
 रसः),
 स्वरसन्दोह २०६, २३ ।
 स्वरा २०८, ३ ।
 स्वराशि २६, ५ ।
 स्वराक्षयदय १०८, २१ ।
 स्वरु २३८, ७ ।
 स्वरु २३८, ७ ।
 स्वरेण ३५, ३१ ।
 स्वरोचिष् २२०, ३२ ।
 स्वर्क्ष २६, ५ ।
 स्वर्ग १४३, ३३ ।
 २६६, २६ ।
 स्वर्गगावक २४७, ७ ।
 स्वर्गतद ७५, २३ ।

स्वर्गदिवामणि ५४, २५ ।
 स्वर्गयुग ८१, ३७ ।
 स्वर्गलोक १६८, ११ ।
 स्वर्गलोकेश २२४, १५ ।
 स्वर्गवापी २२६, २८ ।
 स्वर्गवासिन् ३०, ११ ।
 स्वर्गसद् १६७, ५३ ।
 स्वर्गसरिद्धरा २२६, २६ ।
 स्वर्गस्त्री २०४, ३७ ।
 स्वर्गाख्या ७६, २६ ।
 स्वर्गाधोश्वर ७, ३० ।
 स्वर्गालय २६५, ३२ ।
 स्वर्गगिरि १६८, १६ ।
 स्वर्गिन् १६७, ५३ ।
 स्वर्गिनि १६८, १६ ।
 स्वर्गो २००, ४३ ।
 स्वर्गोक्तस् १६७, ५३ ।
 स्वर्ग्यपगा २२६, २६ ।
 स्वर्ग २२४, २ ।
 स्वर्गाकाय २२२, २ ।
 स्वर्गगौरीप्रत २१, ४२ ।
 स्वर्गता १०५, २८ ।
 स्वर्गदी २२६, २६ ।
 स्वर्गदीधिति २३६, ३६ ।
 स्वर्गपक्ष २२२, २ ।
 स्वर्गबिन्दु २१५, ४६ ।
 स्वर्गरंभा २६६, २१ ।
 स्वर्गाग्नि १६८, १६ ।
 स्वर्गान्तर ६३, ३१ ।
 स्वर्धुनी २२६, २६ ।
 स्वर्भाणु ५३, ५२ ।
 स्वर्भानु ५३, ५२ ।
 स्वर्लोक २२३, १२ ।
 स्वर्लोकराजसचिव ४६, ३ ।
 स्वर्बधू २०४, ३८ ।
 स्वर्वापी २२६, ३० ।
 स्वर्वेद्या २०४, ३८ ।
 स्वर्वेद्य १६८, ३८ ।
 स्वर्लव २६, ८ ।
 स्वर्लः = (अत्यल्पः)
 स्वर्लयायुस् १४१, २२ ।
 स्वर्शन ७, १० ।
 स्वर्ष ४५, २५ ।

स्वस्त २२५, ४६ ।
 स्वस्तिक १३८, १६ ।
 स्वस्तिकासन २१४, ३३ ।
 स्वस्थ १२६, २२ ।
 स्वस्थली ४५, २५ ।
 स्वस्वयुति ६३, ३२ ।
 स्वाति ४, १ । ४, २४ ।
 ७, १० ।
 स्वाती ४, २४ । ७, १० ।
 ६, ६ ।
 स्वादु २२०, २ ।
 स्वादुरसा २४५, २४ ।
 स्वाध्याय २११, ३ ।
 स्वान २५६, २२ ।
 स्वान्त १२२, २५ ।
 २२१, १५ ।
 स्वाप १३६, ४२ ।
 स्वापगा = (स्वनिम्नगा)
 स्वापनेय ८, ६ ।
 १२१, ४५ । २४६, २७ ।
 स्वामिन् ३५, १८ ।
 ३५, २० ।
 स्वायम्भुव १७, ५६ ।
 स्वायम्भुवमनुषितु
 २०७, ५५ ।
 स्वारोचिष् १७, ५६ ।
 स्वाराज् २१७, १४ ।
 स्वांश २६, ६ ।
 स्वांशक २६, ६ ।
 स्वास्वता १०५, २८ ।
 स्वाही २४०, ८ ।
 स्वाहाकार २१०, ७ ।
 स्वाहापति २०६, ३६ ।
 स्वाहाभुज् १६७, ५४ ।
 स्वाहाशन १६७, ५४ ।
 स्वाहाशिन १६७, ५५ ।
 स्वाहेय २३३, १५ ।
 स्विष्ट १२७, ४० ।
 स्विष्टकृत् २०६, ४७ ।
 स्वीय २६, २ ।
 स्वीयगृह २६, ६ ।
 स्वीयभ २६, ७ ।
 स्वीयराशि २६, ७ ।

स्वीयर्ष २६, ७ ।
 स्वोश्वर २४६, ८ ।
 स्वोच्चबल १३०, ५४ ।
 स्वोदय १०८, २१ ।
 स्वोदयप्राण १०८, २२ ।
 स्वोदयासु १०८, २२ ।

ह—

ह ४३, २६ । २२८, २२ ।
 हंस ३२, १० । ३८, २६ ।
 हंसकर ३३, ३२ ।
 हंसकाली २४२, ८ ।
 हंसकालीतनय २४२, ६ ।
 हंसगामिन् २६८, १४ ।
 हंसज ५२, १५ ।
 हंसजनि ५२, ४५ ।
 हंसपद ५६, २१ ।
 हंसयान २०७, ५६ ।
 हंसरथ २०७, ५६ ।
 हंसवाह २०७, ५६ ।
 हंसवाहन २६८, १३ ।
 २०७, ५६ ।
 हंसशरीरज ५३, १५ ।
 हंसशरीरज ५३, १५ ।
 हंससन्तति ५३, १ ।
 हंसासन २६८, १४ ।
 हंसास्य ३८, २६ ।
 हंसी २१५, ४ ।
 हट्ट २४७, २७, ३१ ।
 हट्टक्य २४७, २७ ।
 हट्ट २४३, २०, २२ ।
 हत १३८, १ ।
 'हतः' १७३, ६ । ६०, ३७ ।
 हताचिष् १३, १२ ।
 हति ६०, ३० ।
 हत्वा ६३, ७ ।
 हृद्द १३०, ५० ।
 हृद्द १३०, ५० ।
 हृद्दबल १३०, ५४ ।
 हनन ६०, ३३ ।
 हननीय ६२, ६ ।
 हनुमज्जयन्ती २०, ४६ ।

हनुमत् २४५, १ ।
 हनुमन्मित्रम् ३५, ५२ ।
 हनुष २४२, ३१ ।
 हनुष २४२, ३१ ।
 'हन्तव्य' ६२, ६ ।
 हन्ति १७३, ६ ।
 हन्य ६२, ६ ।
 हन्यते १७३, १८ ।
 हन्यात् १७३, १० ।
 हन्याताम् १७३, १० ।
 हन्युः १७३, ११ ।
 हय ५, ३४ । २६, ४३ ।
 ३८, २६ ।
 हयकुष २३७, ३७ ।
 हयग्रीवः (दैत्यविशेषः)
 २१६, ३१ ।
 हयग्रीवरिपु २६६, २५ ।
 २१६, २५ ।
 हयतनु २६, ५१ ।
 हयनरविदेह २६, ५३ ।
 हयप्रिय ६१, १४ ।
 २०२, १६ ।
 हयवाहन ३५, ५० ।
 हयाङ्ग २६, ४७ ।
 हर २२८, २२ । ६४, १७ ।
 २३६, ३६ ।
 हरषूडामणि ४१, ३५ ।
 हरण १४३, २५ ।
 हरणसंस्कृतायुरंश १४३,
 ४३ ।
 हरणीय ६२, १३ ।
 'हरतः' १७३, ३६ ।
 हरतात् १७४, २ ।
 हरताम् १७४, २ ।
 हरति १७३, ३६ ।
 हरतिथिः (चतुर्दशी)
 हरतु १७४, २ ।
 हरन्ति १७३, ३६ ।
 हरन्तु १७४, २ ।
 हरते १७४, ६ ।
 हरन्ते १७४, ६ ।
 हरशेखरा २२६, ३० ।
 हरसम्भक्त ६, ११ ।

हरात्रि २४६, ४७ ।
 हरि ८, १ । २६, १ ।
 ३२, ११ । २२८, २२ ।
 १३७, ५० । २४५, २५ ।
 ३८, २६ । ३८, ३७ ।
 हरिकान्त ३८, २७ ।
 हरिचन्दन १६८, २७ ।
 हरिज ५५, ५० ।
 १०७, ४५ ।
 हरिण १४, २ । २६, ५६ ।
 ४२, १६ । ४२, ३१ ।
 हरिणदुश् २६, २३ ।
 हरिणधर २६२, १४ ।
 हरिणनर्तक २४७, ७ ।
 हरिणभृत् २६२, १४ ।
 ४०, ६ ।
 हरिणलक्ष्मन् ४१, ६ ।
 हरिणलक्षणा ४१, ३६ ।
 हरिणलाञ्छन ४१, ३६ ।
 हरिणवदन २७, ३ ।
 हरिणाङ्ग २६२, १३ ।
 ४०, ६ ।
 हरिणाङ्ग ४६, १६ ।
 हरिणाङ्गजन्मन् ४६, ३६ ।
 हरिणानन ६७, २ ।
 हरिणास्य २६, ५८ ।
 हरिणैक्षण २६, २५ ।
 २०५, १७ ।
 हरित् ४७, १० ।
 २३३, ३६ । १३६, ८ ।
 ३८, ६ ।
 हरित ४७, १० । ५६, ५८ ।
 हरितच्छद १३६, ६ ।
 हरिततुरगनाथ ३४, ४२ ।
 हरिता २३३, ३६ ।
 हरितालिका २२, ६ ।
 हरितालिकावत २२, ६ ।
 हरितिथि २, ४३ ।
 हरिदश्व ३३, ३२ ।
 हरिदिश २३३, ४८ ।
 हरिदगन्धर्व ३४, ८ ।
 हरिद्वय ३३, ३३ ।
 हरिद्वल १४२, ४२ ।

हरिदाहन ३४, ८ ।
 हरिद्राभ ४६, ४८ ।
 हरिद्रासदृश ४६, ४८ ।
 हरिद्र १३६, ६ ।
 हरिद्राजिन् ३३, ३३ ।
 हरिद्राहन ३४, ८ ।
 हरिद्रष् ५१, ४४ ।
 हरिद्रय ३३, ३२ ।
 हरिदश्व ३३, ३२ ।
 हरिदिश २३३, ४८ ।
 हरिदेव ७, १ ।
 हरिप्रियः (आह्वयः)
 हरिप्रिया २१७, १८ ।
 हरिवाह ७५, ७ ।
 हरिमत् २१७, १४ ।
 हरिमन्थक २०२, १६ ।
 हरिवर्त्मचर २६, ४६ ।
 हरिवर्त्मचारिन् २६, ४७ ।
 हरिवल्लभा २१७, १८ ।
 हरिवाहन २२२, २ ।
 २१७, १४ ।
 हरिशयन्येकादशी २१, ३० ।
 हरिस्वस् २३८, ४८ ।
 हरिहय २१७, १५ ।
 हरिहर ६६, २० ।
 हरीज्य ४७, २३ ।
 हरीद्वय ४७, २३ ।
 'हरेणु' २०२, ३२ ।
 हरेत् १७३, ३८ ।
 हरेत् १७४, ६ ।
 हरेताम् १७३, ३८ ।
 हरेते १७४, ६ ।
 हरेयाताम् १७४, ६ ।
 हरेयुः १७३, ३८ ।
 हरेरन् १७४, ७ ।
 हर्तव्य ६२, १३ ।
 हर्म्यं १३८, २० ।
 हर्म्यंश २६, ४ । २४६, ८ ।
 हर्म्यंशः (बृहस्पतिः)
 हर्म्यंश्व २१७, १५ ।
 हर्म्यं ३१, ५६ ।
 ५५, ४१ ।
 हर्ष ३१, ४० । १२२, २५ ।

हर्षण १०, २ । २४१, ४३ ।
 हर्षबल १३०, ४४ ।
 हर्षुल ४५, ४६ ।
 हल २२५, ३५ ।
 हलधर २२५, २६ ।
 हलभृत् २२५, २६ ।
 हलायुध २२५, ३० ।
 हलिन् २२५, ३० ।
 हलिप्रिया २४४, २४ ।
 हव २०१, २८ । २३६, ३६ ।
 हवन २०१, २८ । २३६, ३७ ।
 २४१, १४ ।
 हवनीय २०१, ५१ ।
 हवित्री २४१, १६ ।
 हविर्गृह १३८, २५ ।
 हविर्गृह १३८, २५ ।
 हविर्भवन १३८, २५ ।
 हविर्भुज ५, ४५ ।
 हविरधान २३६, ३७ ।
 हविस् २०१, ५१ ।
 हव्य २०१, ५२ । २३६, ३७ ।
 हव्यपाक २४१, २१ ।
 हव्यभुज २३६, ३७ ।
 हव्ययोनि २३६, ३७ ।
 हव्यवाह ५, ४५ । २३६, ३७ ।
 हव्यवाहन ५, ४५ । २४१, ४ ।
 २३६, ३८ ।
 हव्यवाहभ ५, ४६ ।
 हव्यान् २४१, २१ ।
 हव्याषा २३६, ३८ ।
 हव्याशन २३६, ३८ ।
 हस्त ४, १ । ४, २२ । ६, ६० । ६,
 १७ । ६५, ४ । ६६, १६ ।
 हस्तग्रह १३६, २३ ।
 हस्तग्रहण १३६, २३ ।
 हस्तचतुः शत ६६, ३५ ।
 हस्तचतुर्विंशत्यंश ६६, ६ ।
 हस्तदशक ६६, ३२ ।
 हस्तद्वय ६६, २३ ।
 हस्तनामन् ७४, २७ ।
 हस्तपीडन १३६, २५ ।
 हस्ता ४, २३ । ६, ६० ।
 हस्ताब्ज ६६, १६ ।

हस्तिन् ३२, ११।१३७, ५२।
हस्तिनी २३२, ४३।
हस्तिमल्ल २३२, १७।
हस्तिमुख २३२, १७।
हस्तिराज २३२, १८।
हस्तिशत्रु २३२, २।
हस्तिशाला १३८, ४८।
हस्त्याख्या ७६, १८।
हहा २४७, १०।
हांसि ५२, ४।
'हा' ५, ४।
हाटक २०२, ४८।
हाटव्य २५१, ३१।६२, २७।
हातुयोग्य ६२, २७।
हानि १४३, २५।२४६, १२।
हानिसंस्कृतायुर्भाग १४३,
४३।
हानिसंस्कृतायुर्लव १४३,
४४।
हायन १६, २५।
हायनास्यायुष् १४३, ४६।
हार ६, ११।६४, १७।११०,
१३।
हारहर २४४, २४।
हारि = (मनोहरम्),
हारितहरितवाजिन् ३४, ४३।
हारिद्र ४६, ४६।
हारीत २१२, ३७।
हार्य ६०, ४६। ६२, १३।
हाल २२५, ३०।
हाला २४४, २४।
हासा २३१, ३५।
हाहा २४७, १०।
हाहास् २४७, १०।
हाहाहू २४७, १०।
हिसक २०१, १६।
हिसन २०१, १७।
हिसन्ति १७१, २८।
हिस्तः १७१, २८।
हिस्त्यात् १७१, २६।
हिस्त्याताम् १७१, २६।
हिस्त्युः १७१, २६।
हिष्णी २२८, २६।

हिन्दोल २१०, ३२।
हित ३१, ३१।१२२, २५।
हित्वा ६३ १४।१४८, १३।
हिनस्ति १७१, २८।
हिबुक १२२, ३८।
हिम ४२, २३। ४२, २६।
हिमकर ४०, ७।
हिमकरज ४६, १६।
हिमकरजनि ४६, ३६।
हिमकरदमन ५५, १।
हिमकररिपु ५४, २५।
हिमकिरण ४१, ७।
हिमकिरणतनूज ४६, ५५।
हिमकिरणभू ४६, ३६।
हिमकूट १५, ३१।
हिमगभस्ति ४१, ७।
हिमगु ३६, ४।
हिमततिल्लुत् ४१, ७।
हिमत्विष् ३६, ४।
हिमदीधिति ४१, ८।
हिमदीप्ति ४०, ७।
हिमद्युति ४०, ७।
हिमधामन् ४०, ७।
हिमभानु ४०, ८।
हिमभास् ३६, ५।
हिममरीचिजनि ४६, ४६।
हिममहस् ४०, ८।
हिमरश्मि ४०, ६।
हिमरश्मिपुत्र ४६, ४०।
हिमरश्मिमालिन् ४१, ३६।
हिमरश्चि ४०, ६।
हिमरोचिस् ४०, ६।
हिमवत् २०४, ७।
हिमसंहति ४२, २४।
हिमस्रुत् ३६, ५।
हिमा १३, १२।२३१, ३५।
हिमागम १५, ५०।
हिमाचल १००, १४।२६६,
१०।
हिमाग्रि १००, १५।
हिमाग्रिसुता २२६, ३०।
हिमानी ४२, २४।

हिमाराति ३३, ३३।२३६,
३८।
हिमालय ६६, २५। २०४,
१२।
हिमांशु ३६, ६।
हिमांशुज ४६, ४।
हिमांशुजन्मन् ४६, २०।
हिमांशुमालिन् ४१, ८।
हिमांशुसूनु ४६, २०।
हिमांशोः सुत ४६, २१।
हिरण्य १२१, ४२। २४६,
२७, २६।
हिरण्यकशिपु = २१६, ३१।
(दंत्यविशेषः)
हिरण्यकशिपुविदारण २१६,
२६। २६६, २५।
हिरण्यकेश २१६, १६।
हिरण्यगर्भ २०८, १।
हिरण्यनाभ २१६, १७।
हिरण्यरेतस् ३४, ८। २२८,
२२। २३६, ३६।
हिरण्यवर्णा २४४, ५।
हिरूक् १४८, १०।
हिल्लोल २१०, ३६।
'ही' ५, ४।
हीन ६२, १८।
हीनपराक्रम ३१, २१।
हीनबल १३०, ४६।
हीनभाग १३१, २१।
हीनलव ३१, १६। १३१,
२१।
हीनांश १३१, २२।
हीनांशक १३१, २२।
हीनांशदशा १३१, २३।
हीयते १७१, १३।
हीयन्ते १७१, १३।
हीयेत १७१, १४।
हीयेते १७१, १३।
हीयेयाताम् १७१, १४।
हीयेरन् १७१, १४।
हीर २२८, २२।
हीराज २३०, ४५।
हीरी २३१, ३५।

हुण २१५, ४६,
हुतमुक्प्रिया २४०, ८।
हुतमुज् ५, ४६। २३६,
२६।
हुतवह ५, ४६। २३६,
४०।
हुताश २३६, ४०।
हुताशन ५, ४६। २३६,
४०।
हुताशनी २४, ३८।
हुताशरेतस् ६, ११।
हुह २४७, ११।
'हु' ५, ४।
हुह २४७, ११।
हुच्छय २२०, ३३।
हुत् ६०, ४६।
हुत ६०, ४७।
हुति १४४, ३६।
हुत्वा ६०, १०।
हुद् १२२, ६। २२१,
१५। २४३, ७।
हुदय २७, ५८। १२२,
३८। २४३, ८।
हुदयरोग २७, ८।
हुदयस्थान २१७, २४।
हुदयेस ३५, ६।
हुदयेसा २०५, २५।
हुदयेस्वरी २०५, २४।
हुद्य २५५, २५। ३६,
५२।
हुद्यांशु ३६, ६।
हुद्रोग २७, ६।
हुषीक २१८, ५०।
हुषीकेश २१५, ४६।
हुषीकेशपदीकसांपति ३४,
४७।
हुष्टि ३१, ४०।
'हु' ५, ४।
हेति ३६, २१। २३६, ४६।
हेम २०३, ४६।
हेमकूट २०४, ८।
हेमन् ४५, ४३।

हेमन्त १५, २७। १५, ५०।	हेमन्त १५, ५०। २४५, ४३।	होरागमार्णवतरङ्गविहार- दक्ष २५६, ३३।	होरिकैन्द २५६, २३।
हेममालिन् २२२, ५५।	हेमवती २२६, ३१।	होरापारावारपारंप्रयात २५६, ३१।	ह्यस्तेन १८, १६।
हेमलम्ब १७, २।	हेमांशव ४६, ४।	होरावेष्टा १२१, २३।	ह्यस्त्य १८, १६।
हेमलम्बिन् १७, २।	हेलेय ५२, १५।	होराविद् २५६, १७।	‘ह्यसतः’ १७१, २३।
हेमशंख २१५, ४७।	हेलेयवर्ष १६, ४३।	होराविधानार्णवपारयात २५६, ३२।	ह्यसति १७१, २३।
हेमा ४५, २५।	‘हो’ ५, ५।	होराविधिज्ञ २५६, २५।	ह्यसन्ति १७१, २३।
हेमाद्रि १६८, १७।	होतव्यद्रव्य २०१, ५२।	होला २४, ३८।	ह्यसेत् १७१, २४।
हेम्न ४५, ४३।	होतु ४६, ३५।	होलाका २४, ३८।	ह्यसेताम् १७१, २४।
हेय ६२, २७।	होत्र २४१, १४।	होलाष्टक १३७, ३७।	ह्यसेयुः १७१, २४।
हेरम्ब २३२, १८। २४२, ६।	होत्रीय १३८, २६।	होलाष्टमी २४, ३०।	ह्यस्व २५३, २५।
हेलक २३०, ३३।	होम २०१, २८। २४१, १। २६६, २६।	होलाष्टमी २४, ३०।	ह्याद २५६, १६।
हेलि ३२, ११।	होमकुण्ड २४१, १६।	होलिका २४, ३८।	ह्यादनी २४४, ५।
हेलिज ५२, १५।	होमधान्य २०२, १४।	होलिकारम्भ २४, २६।	ह्यादिनी २३८, ८, ४६।
हेलिनन्दन ५३, १।	होमीयद्रव्य २०१, ५२।	होलिकोत्सव २४, ३५।	२४४, ५।
हेलिविग्रहभू ५३, १५।	होरा ११, १६। १२, ३। १२१, २२।	होली २४, ३८।	ह्यास २५६, २१।
हेलिस्त ५२, ४५।	होरागमज्ञ २५६, २५।	होतुभुज् ५, ४७।	ह्येषा = (अवध्वनिः), ह्याद ३१, ४०।
हेविन् ३८, २७।	होरागमज्ञानविराजमान २५६, ३१।	होतवह ५, ४७।	ह्यादक = १, ४०।
हेम २१२, १४।		होमि २३६, ४०।	ह्यादम् = (हर्षवान्), ह्यादम् ३८, २७।
हेमन १४, ४६। १५, ५०।		होरिक २५६, १८।	
		होरिकाग्रगण्य २५६, २७।	

इति श्रीगङ्गदेशान्तर्गतदैवप्रयागसमीपवर्तिमुकुन्दाश्रमवासिना श्रीमुकुन्ददैवज्ञेन विरचिता ज्योतिष-

शब्दकोषस्थशब्दानामकारादिक्रमेण ‘शब्दानुक्रमणिका’ समाप्तिमगमत्।

मुकुन्दाश्रमः वैक्रमीयवत्सरे २०२१ आश्विनशुक्लविजयावश्याम् सितवासरे।

शुद्धि पत्रम्

अशु० पा०	शु० पा०	अशु० पा०	शु० पा०	अशु० पा०	शु० पा०
तिथि	तिथिः २, ३५।	प्रप	अप १२, ४३।	भेदाः	प्रभेदाः १८, १६।
दिनो	दिना टि० ४, १।	मासमेवाः	मासनामानि १४, १४	भाग	भागवते १६, १।
पा. पी,	या, यी, ५, ११	सम्पातो	सम्पातो १५, २२।	टिको	घटिको १६, ३।
(लम्)	(मूलम्) ,, १२	ऋतुः	ऋतुः १५, २३।	रात्र	रात्र १६, २१।
त्यावश	त्यावशब्दतो ५, ३४।	ग्रीष्म०	ग्रीष्म प० १५, ३६।	महुः	मुहुः १६, ४०।
चौद्रम्	चौद्रम् ६, ६।	ऊष्मा	ऊष्मा १५, ३७।	व्यापि	कुत्रापि २०, ७।
सर्पोऽद्या	सर्पोऽद्याः ६, ३५।	रसमे	रसमे १५, ५६।	पल	जल २१, १०।
दवतम्	दैवतम् ६, ४७।	वध	वर्ष १६, ३१।	रापरं	अपरं २१, १३।
प्राष्ठ	प्राष्ठ ८, २४।	राक्षस	राक्षसः १७, १०।	मन्त्री	मन्त्री २५, ४।
प्रन्त	प्रन्त ,, ४०।	द्वारी	द्वारी १७, १४।	शान	शानि २५, १३।
कर्माहः	कर्माहः ११, ३।	वर्षेते	वर्षेते १७, १५।	कुम्भे	कुम्भे २७, ५।
कल्पम्	कल्पम् १९, ९७।	पितृ	पितृ १७, २८।	युग्मः,	युग्मः २७, १६।

अशु० पा०	शु० पा०	अशु० पा०	शु० पा०	अशु० पा०	शु० पा०
मेव	मेवं २८, ३।	(स्त्री०),	(स्त्री०ब०) ७४, ४५।	दाक	दाक ,, ८।
स्वामिनः	० २८, २६।	सन्त्यासा	सन्त्यासा ७५ टि २।	काकम्	कलकम् ११२, १३।
ऊत	उत २६, १०।	श्रमः	श्रम ७५, टि २।	मासमात्रस्य	मासमात्रस्य ११२, टि. ७।
शक	शकः २६, १३।	नानि-	नानि ७५ टि ८।	शंककाद्धोन्तनि	शंककाद्धोन्तनि ११२ टि. २१।
चर	चरः २६, ४७।	संस्थावपा	संस्थावपा ७५, ८।	हेम	,, २२
अद्यः	अद्यः ३०, २७।	कार्तवीर्यं	कार्तवीर्यं ,, ११।	शलाका	शलाका ११३ टि. २
दुल्लम्	दुल्लम् ३१, ४५।	राज्या	राज्या ७६, ८।	षोडश	षोडश ,, ,, १४
हसः	हसः ३२, १०।	(जिह्वाः)	(जिह्वाः) ७६, ६।	विहितप०	विहितप ११८, २४।
उष्णां	उष्णां ३२, १५।	त्रिकृतिः	त्रिकृतिः ७६, १६।	उक्तश्च	उक्तश्च ,, टि. ३
लोकः	लोकप० ३६, १३।	ततः	ततः ७६, टि. ११।	पदाह्नि	यदह्नि ११६, ११।
किरणः	किरणप० ३६, १५।	सन-	सन- ७६, टि. १३	सुहृद्	सुहृद् १२३, ८।
कजम्	कजम् ३६, ३५।	योग,	योग ,, ,, १४।	रोग	रोगः ,, १०।
नेताः	नेता ३६, ३२।	रन्ध्र	रन्ध्र ७७, ३।	बध	बधः १२५, १८।
अमत	अमत ४०, १३।	द्वे द्व	द्वे द्व ,, टि. ६।	चतुरश्र	(च) १२५, ३४।
दीधितिः	दीधितिः ४१, २२।	ग्यना	ग्यना ७८ टि. २।	वराजं	अयोगे १३२, १८।
मणिः	रत्नम् ४१, ३३।	नत्व,	तत्त्व- ,, टि. ३।	आयोगे	रुचकः १३८, १५।
रत्नम्	रत्नम् ४१, ४३।	रणां	रिणां ,, टि. ४।	रुचक,	हर्म्यम् ,, २०।
कवम	कवम ४२, ५०।	अङ्ग	अङ्ग ७६, २०।	हर्म्यम्,	चैत्यम् ,, २१।
क्रर	क्रर ४३, ५२।	चतुर्वि	चतुर्वि ८०, १।	चैत्यम्,	छात्रव्रतिप०
मदि	मेदि ४४, २।	त्रिशत,	त्रिशत्, ८०, ३१।	छात्रव्रतिप०	१३६, २६।
तापजः	नाथजः ४६, २३।	त्रित-	त्रितय ; ,, ४६।	सूतिकागृप०	सूतिकागृहप० १३८, ३६।
अक्षे	अक्षे ४६, २५।	सत्त्व	तत्त्व ,, टि २।	(उस्)	(उप्) १४०, ४६।
(अन्)	(अस्) ४७, ६।	रिशत,	रिशत् ८१, ५८।	(उसू)	(उसू) १४०, ५०।
प्रकीर्ण	प्रकीर्ण ४७, ८।	नवनवतिः	ऊननवतिः ८३, ५६।	श्चैते उषन्ताः,	श्चैते शब्दा उषन्ताः १४१, १६।
वेडयः	वेडयः ४७, ३६।	शत	शतः परि. ८४, ४।	षष्टिद्विघ्नी,	षष्टिद्विघ्नी १४१, २३।
दैय	दैत्य ५१, ५४।	चतुप०	चतुः प० ८५, ३।	प्रव	प्रवि १४५, ३७।
अशुक्लजः	अशुक्लः ५२, ५।	विशति-	विशतिप० ८, ३५।	ज्यव	ज्यवा १४२, १३।
भास्वद्भूः	भास्वद्भूः ५२, १२।	अचांशः,	अचांशः ८७, ६।	प्राप्तः	प्राप्तः १४२, ४२।
सन्तन्तिः	सन्तन्तिः ५३, १८।	अशः,	अशः ८६, २७।	उपगः	उपगतः १४२, ४८।
गुरुभ	गुरुभ ५६, ३।	तंत्रशोऽपि	तंत्रशोऽपि टि. ६६, १२	पा	पापः १४४, १३।
जयति	जयति ५७, २२।	रागः	रागः ६७, ३६।	इति	इति १४६, २७।
चता	चैतानी ५७, २६।	हीनः।	हीनाहः ६७, ४६।	स्मरादि	स्मरारि १४८, ६।
सुख	सुख ५७, ४६।	ज्वाचार्य	ज्वाचार्य टि. ६८, १।	गिर	गिरि १४६, १२।
अङ्ग	अङ्ग ५८, २७।	मेवा-	मेवा- ६६, १६।	ताज्जील्ये	ताज्जील्ये १६१, ३४
लाङ्गलि	लाङ्ग लि ५८, ३०।	लयः प०	लयप० १००, १४।	आथे	अथे १६२, ५२।
मानम	मानम् ५८, ४४।	'केन्द्रमूः=	केन्द्रप० १०१, १३।	ऋक्ष	ऋक्ष १६३, ८।
अङ्गलि	अङ्ग लि ५८, ४५।	भुजा	भुजो १०३, २५।	भगरा	भगरा १६५, १४।
वस्यम्	वस्यम् ६४ टि २।	भद्राक्ष	भद्राक्ष १०८, टि. ३।		
दृश्यते	दृश्यते टि. ६५, १।	(पत्तनम्)	(पत्तनम्) १०८ टि. ३		
कन्यस	कन्यसं ६६, १३।	रीय	रीयं ११०, १६।		
चतुर।	चत्वारि। ७०, १४।	ध्यामे	ध्याये ११० टि. १।		
शत,	शत् ७३, ४६।	बृद्व	बृबल ११२, ७।		

अशु० पा०	शु० पा०	अशु० पा०	शु० पा०	अशु० पा०	शु० पा०
पङ्क्तौ	पङ्क्तौ १६१	तार्थाः	तार्थाः १६६, ११	दुर्वणम्	दुर्वणम्-कम् २२८, ५११
त्रिमोर्ध्व	त्रिमोर्ध्व ४०	ऋतुपुराणद्वयः	ऋतुपुराणद्वयः १६६, ११	महाबसु	० २२८, ५४१
हिल्वाकं	हिल्वाकं १६६, ४४१	ऋतुः	ऋतुः १०१	वसुश्रेष्ठम्	वसुश्रेष्ठम् २२६, ११
राराम्या	राराम्या १६७, २८१	ऋतुः	ऋतुः १६६	दृक्प०	दृक्प०-२३०, ११
(५)	(म) १६८, २६१	ध्रुवदिक्प०	ध्रुवदिक्प० २००, १६६	ब्राह्म्यादि	ब्राह्म्यादि २३०, २०
सम	सम् १७०, ११	सञ्ज्ञा-तः	सञ्ज्ञा-तः २६१	चरमाद्रयव	चरमाद्रयव २३४, ३१
विजोऽज	वियोज १७०, ४६१	गोप०	गोप० ४५१	पुमोजा	पुलोमजा २३७, २४१
शुष	शुष् ५११	गौ	गौः ४६१	०	षष्ठी ३०१
ह्रस्	ह्रस् १७१, २४१	भेदा	भेदाः २०१, ११	भेतनम	केतनम् २४१, ७१
राशिका	राशिका १७१, २६१	भेदा	शुक्ले २०१, ४१	नैर्ऋत	नैर्ऋत २४२, १०१
त्यज	त्यज १७१, ३६१	अमित्रः	अमित्र ८१	नैर्ऋतदिक्पालः	दिक्पाल २४२, १११
कर्तके	कर्तुं के १७१, ४६१	जिघांशुः	जिघांशु २०१, १०१	कोणाधिपतिः	नैर्ऋतिः १३१
वनना	वनाना १७१, ५११	यर्थाया	यर्थायाः २३१	निर्ऋति	निर्ऋति २४२, १३१
सुधी	सुधीः १७२, ४१	मन्त्रः	मन्त्र २०२, ११	मनान्तरे-	मतान्तरे-२४५, १०१
बाग्नि	बाग्नि ७१	लोम्यः	लोम्यः २७१	लोकै	लोकै २४५, ३११
गुण	गुण १७२, ३१	उद्दालः	उद्दालः ३६१	कुन्दः	कुन्दः २४६, ३६१
सम+गुण	सम्+गुण १७२, ३१	जूरणाह्वयः	जूरणाह्वय- २०२, ४११	मणिप्रावः	मणिप्राव ५२१
तड	तड ३२१	माजित	माजिता २०३, ८१	मणिप्रीवः	मणिप्रीव २४६, ५३१
परि+तड	परि+तड ३६१	चारु	चारु ३६१	पन्य घंष०	पण्याघंष० २४७, ३३१
सम	सम् ४०१	चारुरूपम्	० ३७१	सप्तदश	सप्तदशः २४६, १६१
भङ्ग	भङ्ग १७३, १७१	त्रक्षते	त्रक्षते २०४, २११	विविन्ततम्	विविन्ततम् २५०, २७१
भज	भज १७३, १६१	भीरुः	भीरुः २०५, १०१	निरूपमाणः	निरूपमाणः २५०, ३७१
गत्या	ग्रन्था १७४, १३१	प्रेमवती	प्रेमवती १३१	परिकल्पतः	परिकल्पितः २५०, ४२१
ग्रसनम	ग्रसनम् २२१	किन्नरः	किन्नर ५०१	विलिप्तकासु	विलिप्तकासु टि० २५१, ५१
संस्पर्शति	संस्पर्शति १७५, १११	मालावां	मालायां २०६, ३२१	पययः	पययः २५२, ३११
तिग्मगेः	तिग्मगुः ४२१	दहिघ्नः	दहिघ्नः ४११	फल	फलं २५७, २१
सोत्थ	सहोत्थ ४४१	सन्ति	सन्ति २०७, ४१	स्फुरण	स्फुरणं २५७, २४१
बन्धो	बन्धो १७६, २०१	प्राणदः	प्राणदः ४०१	रोहिणी	रोहिणीपतिः २६२, २०१
येत	येत ३३१	विरिञ्चि	० २०७, ४६१	अभिनेत्रजननः	अभिनेत्रजननः २६२, २६१
प्रयन्ति	प्रयान्ति १८१, ३६१	स्वायम्	स्वायम्भु ४५१	ज्येष्ठ	ज्येष्ठ २६३, १११
व्याहरेत	व्याहरेत् १८५, ४१	वृद्धांगुलिः	वृद्धांगुलिः २१०, १४, १५१	ऋत्विक्	ऋत्विक् २६३, २७१
पाताम	याताम् २५१	कर्णाटराम	कर्णाटराम १५, ५५१	बन्धः	बन्धः ४३१
जगितः	जगितः ३६१	ऋषि	ऋषिः २११, ५१	दङ्गम्	दङ्गम् २६४, ३१
अद्याताम	अद्याताम् १८७, ३१	(६)	(३) १४१	नीलदिति	नीलादिति ६१
ईक्षेयातम्	ईक्षेयाताम् १८८, १४१	जैनेन्द्रः	जैनेन्द्र—	वल्गु	वल्गुः २६७, ४५१
निरीक्षेयेरन्	निरीक्षेयन् २११	नारायण	नारायणः २१५, २४१	आदिषु	आदिषु २७१, १६१
किलोपश्चुतौ	किलोपश्चुतौ ५२१	कबुरम्	कबुरम् २१७, ३६१	लाक्ष्मीधरि	लाक्ष्मीधरेः २७२, १४१
मन् जाते	मन्जाने १८६, १२१	जलपथिम	जलपीयम् ३६१	चक्रधरेत्य	चक्रधरेत्या ३३१
मिय	मिष १७१	गन्धः	गन्धः २१६, ३२१		
अस्त्र	अस्त्रं १६१, १०१	दामोदरः	दामोदरः २२४, ३०१		
प्रभ्रति	प्रभ्रति १६६, २६१	प्रक्का	प्रक्का २२५, ११		
नह्यत	नह्यत ५०१	(७)	(७) ४१		
नह्ययाताम्	नह्ययाताम् १६७, ६१	उद्धवः	उद्धवः २२६, ५६१		
वर्षेत्	वर्षेत् १६७, ६१	वास	वासः २२८, ३६१		
गर्जयुः	गर्जयुः १४१				

श्रीमुकुन्ददेवज्ञपत्नीश्रीनतीचित्रादेवीविदुष्या सङ्कलिता

‘मुकुन्दग्रन्थनामाद्यावली

श्रीनन्दनन्दनाय नमः ।

देवक्यङ्गजपादाब्जं नत्वा चित्रा करोम्यहम् ।
मुकुन्दग्रन्थनामाद्यावलीं स्वभक्तुं तुष्टये ॥१॥
श्रीवैक्रमीये वत्सरे १९४४ तुलाकंसंक्रमणतश्चतु
विंशति-२४ मिते गतेऽहनि । भौमवारेऽसि-
ताष्टम्यामाश्लेषाभेऽर्कोदयादिष्टम् ३।५७ तदानीं
वृश्चिकोदयः तत्र बुधः । मकरे
केतुः । कर्के चन्द्र-शनि-राहवः । सिंहे भीमः ।
कन्यायां शुक्रः । तुलायां रवि-गुरु तिष्ठतः-एवं
ग्रहाणांस्थितयः मित्रग्रामे मम प्रियस्य मातामह-
श्रीपण्डितोमादत्तशर्मा, तन्मन्दिरे तज्जनि-
रभूत् । तन्मातामही श्रीदुर्गादेवी, तस्यां
जाता मम प्रियस्य जननी श्रीकीर्तिदेवी । अस्या
अनुजः श्रीकेशवानन्दशर्मा तस्य पुत्राभावः ।
मम भक्तुं द्वौ भाग्यौ तयोः श्रीरुक्मिणीदेव्याद्या
चित्रादेवी द्वितीया च आद्यायां श्रीचक्रधरशर्मा
जातः एष तु लब्धस्वर्णपदकः एम्. ए. एल्. एल्.
बी. पी. सी. एस् इत्याद्युपाधिसमलंकृतश्च ।
द्वितीयायां श्रीरमेशशर्मा जातः । मम प्रियस्य
परमप्रियमुख्यशिष्यश्रीचक्रधरभट्टजोशीदेवप्रयाग-
वास्तव्यः स एवाश्रमनिर्माता ।

तत्राऽऽदौ मम प्रियविरचितग्रन्थनामावली—

मुकुन्देन कृता ग्रन्था बहवः खण्डवासिना । तत्रा
ऽऽदौ बालबोधाय ‘ज्योतिश्शास्त्रप्रवेशिका’ ॥१॥
ततः पञ्चाङ्गमञ्जूषा^१ ‘होडाचक्रं’^२ ततः परम् ॥
‘बालबोधदीपिका’^३ ज्यो ‘दशाद्यामञ्जरी’^४ ततः ॥२॥
‘मुकुन्दपद्धति’^५-श्चाथ ‘मकरन्दतति’^६-स्ततः ।
‘आर्य्याद्यायाः सप्तते-श्चा-‘शुबोधा’^७ विवृति’^८स्ततः
॥३॥ ‘ज्योतिस्तत्त्व’^९ कोशनामाबल्यथो^{१०} ‘भाव-
मञ्जरी’^{११} । तस्या ‘मधुव्रताटीका’^{१२} ततो ‘जात-
कभूषणम्’^{१३} ॥४॥ ततः ‘पीयूषधाराख्या’^{१४}
तस्य टीकाऽथ ‘पद्धते’^{१५} । कल्पवल्या-श्च
भाषान्वय’^{१६}स्ततः ‘आद्वपद्धतिः’^{१७} ॥५॥
तत ‘आयुर्निबन्धाख्यः’^{१८} कोशो मुकुन्दसंज्ञकः^{१९} ।
‘निबन्धोऽष्टकवर्गाद्य’^{२०}स्तस्य टीका ‘मनोरमा’^{२१}
॥६॥ ‘ग्रहला’^{२२}‘धवकेतकयोः’^{२३}सारिण्या-‘भुक्ति’^{२४}-
दाययोः’^{२५} । ततो ‘जातकसारो’^{२६}ज्यो ‘व्यापार-
रत्नसञ्ज्ञकम्’^{२७} ॥७॥ ‘रत्नाकरो’^{२८} ज्योतिषाद्यः’
‘सूत्रान्तं जातकाभि’^{२९}धम् । ‘ज्योतिषाद्यः’^{३०}
शब्दकोशः’ ‘सानुक्रमणिक’^{३१}स्ततः ॥८॥
अथो ‘ताजिकयोगाद्यः’^{३२}संग्रहो’^{३३}ज्य विदां मुदे ।
ग्रन्थानां चाप्यनेकानां शोधनं विवृतिः कृता ॥९॥
इति मुकुन्दग्रन्थनामावली समाप्ता । ‘क्रमरहितैषा’ ।

अस्या मूल्यम् १।) सपादरूप्यकम् ।

(१) 'जातकसारः' । (अमुद्रितः)
(संकलितः)

तत्रोपक्रमः—

प्रणम्य कृष्णं वसुदेवनन्दनं
गोपीजनानन्दकरं किलाऽनिशम् ।
करोम्यहं जातकसारमुत्तमं
सुबालकानां पठनाय धीमताम् ॥' इति ।
'मुकुन्द' इतिशेषः ।

उपसंहारश्च—

द्विषद्गोधरासम्मिते वैक्रमीये,
पतङ्गेऽलिगे, मार्गमासे सितान्ये ।
दले, कामतिथ्यां, सिताहे, व्यधायि
मया संग्रहः प्रीतये बालकानाम् ॥' इति ।
वैक्रमीयसंदत् १६६२ श. १८२७ । मुकुन्देन'
इति शेषः । वृश्चिकर्के, मार्गशीर्षमासे, कृष्णपक्षे,
त्रयोदश्याम्, शुक्रवासरेऽसौ 'जातकसारः',
समाप्तिमगात् ।

(२) 'मुकुन्दविनोदसारिणी' ।
(स्वरचिता) (अमुद्रिता)

तत्रोपक्रमः—

श्रीकृष्णं ब्रजभूनाथं नमस्कृत्य विदां मुदे । मुकुन्देन
विरचिता सारिण्येषा निजाभिधा ॥' इति ।

उपसंहारश्च—

शाकेऽहिद्वीभभूतस्ये, मघी मासे, सितेदले ।
पूर्णिमायां, भृगोवारे खण्डग्राम-निवासिना ॥
विरचितता मुकुन्देन रचिता सारिणी मया ।
विरचिततां सुतोषाय भवत्वसावनारतम् ॥' इति ।

१८२८ तुल्ये शकाब्दे, चैत्रमासे, शुक्लपक्षे, पूर्णि-
मायां, शुक्रवासरेऽसौ मुकुन्दविनोद (ग्रहलाघ-
वीय) सारिणी समाप्तिमगमत् ।

'केतव्याः' सारिणी तु 'ज्योतिस्तत्त्वे' संयोजिता ।
श्रीरामदयालुर्दवज्ञकृतखेटप्रकाशिकायाः सारिणी
बृहन्मुकुन्दपद्धती संयोजिता । उभे तत्र तत्र द्रष्टव्ये
(३) 'आयुर्वीर्यसंग्रहः' । (संकलितः) (अमुद्रितः)

तत्रोपक्रमः—

प्रणम्य, नवनीतहरं
नन्दनिकेतखेलयन्तं, कृष्णम् ।
आयु-दीप्य-संग्रहं
करोमि गणकजनाऽऽनन्दाय ।' इति ।
'मुकुन्द' इति शेषः ।

उपसंहारश्च—

खगुणदन्तिधराप्रमिते शके
'सहसि मास्यलिभंगत उष्णगौ'
सितदले कतिथौ बुधवासरे
रघुवराङ्गभुवा विदुषा मया ॥
संगृहीतो मुकुन्देनाऽऽयुर्दायाभिधसंग्रहः । होरा-
शास्त्रविदां तुष्ट्या एष भूयादनारतम् ॥' इति ।
१८३० तुल्ये शकाब्दे, मार्गशीर्षमासे, वृश्चिक-
गते रवौ, शुक्लपक्षे, द्वितीयातिथौ बुधवासरेऽयं
समाप्तिमगात् ।

(४) 'मुकुन्दविलाससारिणी' ।
(स्वरचिता) (अमुद्रिता)

तत्रोपक्रमः—

'प्रणम्य नन्दनन्दनांभिद्वयं क्रियते मया मुकुन्देन ।

मुकुन्दविलासनाम्नी दशासारिणी हिताय सिध्या-
नाम् ॥' इति ।

उपसंहारश्च—

'शाके खाग्नीमभूतुल्ये, तपः संक्रमणे दिने ।
सारिण्या मुकुन्देनच्छात्राणां प्रीतये कृता ।' इति ।
१८३० तुल्ये शकाब्दे माघसंक्रान्तिदिनेऽसौ-
मुकुन्दविलास (दशाऽन्तर्दशा) सारिणी समाप्ति-
मगात् ।

(५) 'एकोद्दिष्टश्राद्धपद्धतिः' ।

(संकलिता) (अमुद्रिता)

तत्रोपक्रमः—

गयां गदाधरं नत्वं—कोद्दिष्टश्राद्धपद्धतिः । विर-
च्यते मुकुन्देन हिताय कर्मकाण्डिनाम् ॥' इति ।

उपसंहारश्च—

वैक्रमीयेऽङ्गयङ्गोऽजतुल्ये राघेऽजगे रवी ।
अकाय्येषा मुकुन्देन भूसुराणां मुदे मया ॥' इति ।
वैक्रमीयसंवत् १६६६ (श. १८३१) वैशाखमासे
क्रियगते सवितरि, इयमेकोद्दिष्टश्राद्धपद्धतिः
समाप्तिमाप्ता ।

* (६) 'मकरन्दततिः' ।

तत्रोपक्रमः—

श्रीदेवकीतनुभवं जगतां निवासं
श्रीकृष्णमम्बुधिसुतासहितं प्रणम्य ।

मूर्ध्ना मुकुन्दगणकस्तिथिपत्रसिद्धयं
स्पष्टां करोमि मकरन्दततिं मनोज्ञान् ॥' इति ।

उपसंहारश्च—

शक इलात्रिभुजङ्गमभूमिते—

ऽहिमकरेऽजगतेऽजतिथी सिते ।

अहनि गौरगुजस्य मुकुन्ददेवविद्

व्यरचयन्मकरन्दतिं स्फुटाम् ॥' इति ।

'गणकमुदे' इतिशेषः ।

१८३१ शकाब्दे, क्रियगते कमलिनीनाथे शुक्ले दसे
पूर्णिमायां बुधवासरे चैषा समाप्तिमगमत् ।

(७) 'बृहद्होडाचक्रम्' ।

एतत्तु मुद्रित दुर्देववशादधुनाऽस्य प्राप्ते
रभावः, तेन मुद्रण परमापोक्षितम् ।

तत्रोपक्रमः—

अद्रेः कुञ्जे खेलयन्तं कुमारं—

गोभिः साकं बालकृष्णं प्रणम्य ।

होडाचक्र सारभूतं मनोज्ञं—

कुर्वे प्रीत्यै बालकानां मुकुन्दः ॥' इति ।

उपसंहारश्च—

इषसितरवितिथ्यां भूगुणेभेन्दुतुल्य—

शकशरदि मुकुन्देनाऽमरेज्यस्य वारे ।

सुरुचिरमिह होडाचक्रमेतद् व्यधायि

बुधरघुवरपुत्रेणाऽर्भकाणां हिताय ॥' इति ।

१८३१ शकाब्दे आश्विनशुक्लसप्तम्यां गुरुवासरे
चैतस्समाप्तिमगमत् ।

(८) 'ज्योतिःशास्त्रप्रवेशिका' । (मुद्रिता)

तत्रोपक्रमः—

प्रणम्य राधिकानाथं देवकीनन्दनं हरिम् ।

करोमि बालबोधाय ज्योतिःशास्त्रप्रवेशिकाम् ॥'

इति । 'मुकुन्द' इति शेषः ।

* एषा पञ्चाङ्गामवे महत्युपयोगिनी ज्योतिर्विदाम् किन्तु देशदुर्भाग्यवशादस्यामुद्रणं न जातम् ।

उपसंहारश्च—

शके धराग्नीभधरामिते मधौ

सितेतरे विष्णुतिथौ गुरोर्दिने ।

इयं मुकुन्देन च खण्डवासिना

सुबालकानां पठनाय निर्मिता ॥' इति ।

१८३१ शकाब्दे चैत्रकृष्णद्वादश्यां गुरुवासरे चैषा
समाप्तिमगमत् ।

(६) 'पञ्चाङ्गमञ्जूषा' । (मुद्रिता)

तत्रोपक्रमः—

श्री-हरी-शा ऽज-गुर्वादीन् पितरौ प्रणिपत्य च ।
कुर्वे पञ्चाङ्गमञ्जूषां शिष्यबुद्धि-विवृद्धये ।' इति ।
अहं मुकुन्द इति शेषः ।

उपसंहारश्च—

मया मुकुन्दरामेण खण्डग्रामनिवासिना ।
कृता पञ्चाङ्गमञ्जूषा शके दम्तेभकून्मिते ॥
माघे च धवले पक्षे पञ्चम्यां शनिवासरे ।
बालानां सुखसिद्ध्यर्थप्रदा भवतु मत्कृतिः ॥' इति ।
१८३२ शकाब्दे माघशुक्लपञ्चम्यां शनिवासरे
चैषा समाप्तिमगमत् ।

(१०) 'बृहज्ज्योतिषशास्त्रप्रवेशिका' । (अमुद्रिता)

तत्रोपक्रमः—

प्रणम्य देवकीसूनुं रुक्मिणीवल्लभं सताम् ।
मुदे रचयति बृहज्ज्योतिषशास्त्रप्रवेशिकाम् ॥'
इति । अहं मुकुन्द इति शेषः ।

उपसंहारश्च—

शके करान्नीभरसामिते मधौ

सितेतरे स्कन्दतिथौ रवेर्दिने ।

इयं मुकुन्देन च खण्डवासिना

सुबालकानां पठनाय निर्मिता ॥' इति ।

१८३२ शकाब्दे चैत्रकृष्णषष्ठ्यां रविवासरे चैषा
समाप्तिमगमत् ।

(११) 'अष्टकवर्गसंग्रहः' ।

(सङ्कलितः) (अमुद्रितः)

तत्रोपक्रमः—

प्रणिपत्य प्रियं गोप्या गोपिकानन्दवर्द्धनम् ।
करोत्यष्टकवर्गाद्यं संग्रहं सुधियां मुदे ॥' इति ।
'मुकुन्द' इति शेषः ।

उपसंहारश्च—

शकेऽमरेभभूतुल्ये हरिणोपगते हरी । संग्रहो-
ऽष्टकवर्गाद्यो मयाऽकारि विदां मुदे ॥' इति ।
'मुकुन्देने' ति शेषः ।

१८३३ शकाब्दे मकरगे मिहिरे अष्टकवर्गसंग्रहः
समाप्तिमगमत् ।

'पद्धतिकल्पवल्ली' ।

श्रीविट्ठलाचार्यविरचिता ।

साच—

(१२) मुकुन्दकृतान्वयभाषोदाहरणः समलङ्कृता ।

तत्रोपक्रमः—

श्रीकृष्णचन्द्रं वृषभानुजां श्री—

चण्डीप्रसादं स्वगुरुं च नत्वा ।

माषां स्फुटां पद्धतिकल्पवल्ल्याः

करोमि सन्धिष्यमुदे मुकुन्दः ॥' इति ।

उपसंहारश्च—

शक इषुज्वलनाष्टमहीमिते

वृषभगे वृषभध्वजवन्दिते ।

रतिपतेस्तु तिथौ सरवौ सिते

रघुवरस्य सुतेन सुधीमतः ॥१॥

असौ मुकुन्दरामेण खण्डग्रामनिवासिना ।
अकारि पद्धतेर्भाषा गुरुपादाम्बुजालिना ॥२॥
निर्मत्सरान् सुगणका-नहं सम्प्राप्येऽनिशम् ।
यदत्रानुचितं किञ्चिच्छोधयन्तु दयान्विताः ॥३॥
मे श्रमोऽयं मुदे भूयात्सर्वदाऽध्येतुमिच्छताम् ।
सन्देहातपखिन्नानां छात्राणां छत्रसन्निभः ॥४॥
इति ।

१८३५ शकाब्दे वृषगेऽर्के रविवारयुतायां ज्येष्ठ-
शुक्लत्रयोदश्यां चासौ समाप्तिमगात् ।

(१३) 'ज्योतिः सारसंग्रहः' ।

अस्य

'प्रथमो भागः'

(सङ्कलितः) (अमुद्रितः)

'तत्रोपक्रमः'—

हृदि निधाय गोवर्द्धन—

धरचरणसरोजं परमपवित्रम् ।

क्रियते मया संग्रहो

ज्योतिः साराद्यः सतां तोषाय ।' इति ।

'मुकुन्देनेति शेषः ।

उपसंहारश्च—

द्विशैलाङ्कभूसम्मिते वैक्रमीये

पतङ्गेऽजगे माधवे शुक्लपक्षे ।

विवस्वत्तिथौ सौम्यवारे मयेष

कृतः संग्रहो हौरिकाणां सुखाय ॥' इति ।

मुकुन्देनेति शेषः ।

१८७२ वैक्रमीयेऽब्दे मेषगेऽर्के वैशाखशुक्लसप्तम्यां
बुधवासरे चासौ समाप्तिमगमत् ।

अस्य

'द्वितीयो भागः'

(सङ्कलितः) (अमुद्रितः)

तत्रोपक्रमः—

'पूज्यान् सम्पूज्य पूर्व-भाषिषमादाय स च तेषाम् ।
करोति मुकुन्द इष्ट-कालादिकनिर्णयसंग्रहम् ॥'
इति । अस्योपसंहारो नास्ति ।

अस्य

'तृतीयभागः'

(सङ्कलितः) (अमुद्रितः)

तत्रोपक्रमः—

निधाय हृदये कुण्ड-पादाम्भोजं मुदे सताम् ।
विधीयते मुकुन्देन ज्योतिः सारादिसंग्रहः ।' इति ।
अस्यैवोपसंहारो नास्ति ।

(१४) 'जातकपारिजातादिसंग्रहः' ।

(सङ्कलितः) (अमुद्रितः)

तत्रोपक्रमः—

प्रणम्य तं यो वसुदेवसूनुः

श्रीकुण्डचन्द्रो गणको मुकुन्दः ।

करोम्यहं जातकपारिजाता—

दिसंग्रहं बुद्धिमतां हिताय ॥' इति ।

उपसंहारश्च—

शकेऽह्मिनागेन्दुतुल्ये नभस्ये

दले पाण्डुरे सोमतिथ्यां भपाहे ।

मुकुन्देन भूदेवतेन व्यधायि

विदां प्रीतये संग्रहः सर्वदैवः ॥' इति ।

१८७८ शकाब्दे भाद्रपदे शुक्लपक्षे पूर्णिमास्यां
चन्द्रवासरे चायं समाप्तिमगमत् ।

(१५) 'नष्टजातकसंग्रहः ।'

(सङ्कलितः) (प्रमुद्रितः)

तत्रोपक्रमः—

श्रीकृष्णं हविमणीजानिं नत्वा मुकुन्ददेववित् ।
कुर्वेहं विदुषां प्रीत्यै नष्टजातकसंग्रहम् ॥' इति ।

उपसंहारश्च—

युगागाङ्गभूसम्मिते वैक्रमीये
शुचौ शुक्लपक्षे कलानाथतिथ्याम् ।
इने युग्मयाते कृतः संग्रहोऽयं
मुकुन्देन होराविदां प्रीतयेऽस्तु ॥' इति ।
१९७४ वक्रमीयाब्दे आषाढशुक्लपक्षे पूर्णिमायां
मिथुनेऽर्के चासौ समाप्तिमगात् ।

(१६) 'दशामञ्जरी' । (मुद्रिता)

तत्रोपक्रमः—

नत्वा गुरुं गणेशं च वासुदेवं सराधिकम् ।
दशामञ्जरिकां कुर्वे होराशास्त्रविदां मुदे ॥'
इति ।

मुकुन्द इति शेषः ।

उपसंहारश्च—

'सिद्धश्रीगढवालनीवृत्ति महाढांगूप्रदेशान्तरे
खण्डे संवसथे द्विजातिमहितः श्रीचन्द्रदत्तोऽजनि ।
तस्माच्छ्रीकलिरामनामविदितः श्रीख्याति
रामस्ततस्तस्माद्दीनदयापरो रघुवरः श्रीमान्
प्रभूतादरः ॥

शकेऽङ्कुरामाहिधराप्रमाण—

इषे सिते घातृतिथौ कु (जाहे) जेऽह्नि ।
असौ दशामञ्जरिका व्यधायि
मुकुन्दरामेण तदात्मजेन ॥' इति ।

१८३६ शकाब्दे आश्विनशुक्लद्वितीयायां भौम-
वासरे चैयं समाप्तिमगमत् ।

(१७) 'मुकुन्दपद्धतिः' । (मुद्रिता)

तत्रोपक्रमः—

जगज्जीवनं राधिकाऽऽराध्यदेवं
रमानायकं कृष्णचन्द्रं प्रणम्य ।
मुकुन्दाऽभिधां पद्धतिं मञ्जुलालम्ब (सारिणीं च)
प्रकुर्वेमुदे होरिकाणां मुकुन्दः ॥' इति ।

उपसंहारश्च—

चेद्यत्र कुत्रापि भवेत्प्रमाद—
स्तं सूरयः श्रेष्ठतराः क्षमध्वम् ।
संगृह्य देवज्ञकृतेस्तु सारं
समीरितं शिष्यमुदे मयाऽत्र ।
खण्डाभिधे संवसथे द्विजान्वये,
श्रीचन्द्रदत्तोऽजनि मन्त्रशास्त्रवित् ।
तस्मात्प्रजातः कलिरामसञ्ज्ञको—
ऽतः ख्यातिरामोऽजनि धर्मतत्परः ॥

तस्माच्छ्रीमान् रघुवरो जातो धर्मपरायणः ।
तत्सुतेन मुकुन्देन निमिता पद्धतिः स्फुटा ॥
शकेऽध्यब्धीभभूतुल्य, इषे मासे सिते दले ।
सप्तम्यां सौम्यवारे च समाप्तिमगमत्त्वियम् ॥'
इति । १८४४ शकाब्दे आश्विनशुक्लसप्तम्यां
बुधवारे चैयं समाप्ता ।

'आर्यासप्ततिः' । (मुद्रिता)

श्रीभट्टोत्पलाचार्य्यविरचिता ।

सा च

(१८) मत्कृताऽऽशुबोधारव्यया संस्कृत-
व्याख्यया समलङ्कृता ।

‘तत्रोपक्रमः’—

श्रीसूर्यादीन् खेचरानीश्वरीं च
शम्भुं विष्णुं माञ्च तातं प्रणम्य ।
आर्याद्यायाः सप्ततेराशुबोधां
टीकां कुर्वे प्रीतये हौरिकाणाम् ॥
मुकुन्द इति शेषः ।

उपसंहारश्च —

देवापगावामभागे देशे श्रीगढपालके ।
खण्डग्रामे सुरचिरे भारद्वाजकुले ह्यभूत् ॥
कलिरामो द्विजश्रेष्ठस्तस्माज्जाताः सुतास्त्रयः ।
तेषां मध्ये कनिष्ठो यः ख्यातिरामाभिस्ततः
विप्रर्षभो रघुवरो दयालुः सर्वधर्मवित् ।
तद्धर्मपत्नी कीर्त्याख्या तस्यां जातास्त्रयः सुताः ॥
ज्येष्ठो मुकुन्दरामाख्यो गुरोश्चण्डीप्रसादतः ।
लब्धविद्यस्त्विमां टीकामार्याद्यायाश्च सप्ततेः ॥
चक्रे ऽब्धयगाङ्गभूतुल्ये वत्सरे, च सहस्यके ।
मासे पक्षेऽसिते, षष्ठ्यां गुरावेषा समापिता ॥
इति । १६७४ वैक्रीयाब्दे पौषकृष्णषष्ठ्यां
गुरुवारे चैषा समापिता ।

(१६) ‘ताजिकयोगसंग्रहः ।’

(सङ्कलितः) (अमुद्रितः)

‘तत्रोपक्रमः’—

प्रणम्य वंशीवटमूलवर्तिनं
कृष्णं सराधं व्रजकाननौकसम् ।
कुर्वे मुकुन्दो बुधभृङ्गसम्मुदे
सुमञ्जुलं ताजिकयोगसंग्रहम् ॥’ इति ।
उपसंहारश्च —
शकेऽङ्कुरामेभधरामिते तपो—
मासे सिते घातृतिथौ सितम्बहे ।

प्रयं मुकुन्देन बुधेन निर्मितो

मनोहरस्ताजिकयोगसंग्रहः ॥’ इति ।

१८३६ शकाब्दे माघसितद्वितीयायां शुक्रवारेऽयं
समाप्तिमगात् ।

‘ज्योतिः सारसंग्रहः ।’

अस्य

‘चतुर्थभागः’

(सङ्कलितः) (अमुद्रितः)

तत्रोपक्रमः—

वसुदेवात्मजं नत्वा वृन्दावनविहारिणम् ।
मुकुन्दो विन्मुदे कुर्वे ज्योतिः साराख्यसंग्रहम् ॥’
इति ।

उपसंहारश्च—

शके भृश्रुतीभेन्दुतुल्ये द्युनाथे
तुरङ्गङ्गते पौषशुक्ले नवम्याम् ।
दिने चन्द्रसूनोर्मया निर्मितोऽसा—
वगात्पूर्णतां संग्रहः सन्मुदेऽस्तु ॥’ इति
मुकुन्देनेति शेषः ।

१८४१ शकाब्दे धनुषीने पौषशुक्लनवम्यां बुध-
वारे चासौ पूर्णतामगात् ।

अस्यैव

‘पञ्चमो भागः’

(सङ्कलितः) (अमुद्रितः)

तत्रोपक्रमः—

गोगोपबालः सह खेलयन्तं
बालं मुकुन्दं व्रजकाननेशम् ।
नत्वा जनुः पद्धतिसंग्रहाख्यं
करोम्यहं हौरिकपान्थतुष्ट्यै ॥’ इति ।
मुकुन्द इति शेषः ।

उपसंहारश्च—

शकेऽक्षाब्धीभभूतुल्ये मार्गे शुक्ले स्वभूतिधौ ।
काहे कृतो मुकुन्देनैष ज्योतिः सारसंग्रहः ॥' इति ।
१८४५ शकाब्दे मार्गशीर्षशुक्लपक्षे द्वादश्यां रवि-
वासरे चासी समाप्तिमगात् ।

(२०) 'व्यापाररत्नम्' ।

(सङ्कलितम्) (अमुद्रितम्)

'तत्रोपक्रमः'—

श्रीराधिकेशं वसुदेवसूनुं
जगान्निवासं ब्रजभूमिपालम् ।
प्रणम्य कृष्णं विदुषां हिताय
व्यापाररत्नं तनुते मुकुन्दः ॥' इति ।

उपसंहारश्च—

देशे गढे जाह्नवीवामकूले
खण्डाभिधे संवसथेऽभवद्यः ।
श्रीकीर्तिदेव्यास्तनुजो मुकुन्दः
शकेऽक्षवेदेभधरोन्मिते ऽब्दे ॥
मासे तपस्ये कलशे दिनेशे
पक्षे सिते भानुतिथौ श्वारे ।
तेनार्थदं सङ्कलितं व्यधायि
व्यापाररत्नं वणिजां स्ववृद्धय' ॥' इति ।
१८४५ शकाब्दे फाल्गुनमासे कुम्भेऽर्के शुक्ल-
सप्तम्यां बुधवासरे चेदं समाप्तिमगम् ।

'रमलनवरत्नम्' ।

श्रीमत्पण्डितपरमसुखोपाध्यायेन विरचितम् ।

तच्च—

(२१) मुकुन्दकृतया संस्कृतव्याख्यया सम-
लङ्कृतम् । (अमुद्रितम्)

'तत्रोपक्रमः'—

यदुपतिपादसरोजं
नमस्कृत्य रमलनवरत्नाख्यस्य ।
व्याख्यां करोमि मुकुन्द—
दैवविद्विताय दैवविदाम् ॥' इति

'उपसंहारश्च'—

'वर्षेऽजोभाङ्कभूतुल्ये तपसीने मृगोपगे ।
मुकुन्देन कृता व्याख्या पूर्णतामगमत्त्वियम् ॥'
इति ।
१९८७ वैक्रमीयाब्दे माघमासे मकरभगे भगे
चेय समाप्तिगता ।

'केतकीयग्रहगणितम्' ।

श्रीमत्पण्डितवेङ्कटेशदेवज्ञेन विरचितम् ।
तच्च—

(२२) मत्कृतयाऽन्वयार्थभाषाटीकया सम-
लङ्कृतम् । (अमुद्रितम्)

'तत्रोपक्रमः'—

हृदि सन्निधाय कृष्णं
केतकीयग्रहगणितस्य विवृतिम् ।

अन्वयार्थाद्यामहं

करोमि बालजनस्य सुखाय ॥' इति ।

'मुकुन्द' इति शेषः ।

'उपसंहारश्च'—

शकेऽर्षाक्षेभभूतुल्ये नभसीन्दुतिषाविदम् ।
अगमत्पूर्णतां भूयाद् बालानां सुहृदां मुदे ॥' इति ।
१८५५ शकाब्दे श्रावणपूर्णिमायामिदं समाप्ति-
मगात् ।

(२३) 'ज्योतिषरत्नाकरः ।' (सङ्कलितः) (मुद्रितः)

'तत्रोपक्रमः'—

गोभिर्युतो गोपगणप्रपन्नो
गोलोकपो गोकुलभूविहारी ।
गोपालहृन्मोदकरो ऽभ्रदहो
गोपालरूपो जयति ब्रजेशः ॥' इति ।
ग्रन्थाभावादग्रस्थपाठो नोपलभ्यते ।

'उपमहारश्च'—

शाकेऽद्विबाणेभधराप्रमाणे
राधेऽसिते स्कन्दतिथौ ससौम्ये ।
रत्नाकरो ज्योतिषपूर्वं एष
कृतो मुकुन्देन मुदे बुधानाम् ॥' इति ।
१८५७ शकाब्दे बुधवारान्वितायां वैशाखकृष्ण-
षष्ठ्यां चायं समाप्तिमगमत् ।

(२४) 'जातकसूत्रम्' ।

अस्य

(प्रथमभागः)

इहास्योपक्रमोपसंहारौ नस्तः । हेतुरत्रायुर्निर्णय-
रचनासमये जातकग्रन्थेभ्यो यानि सूत्राणि
रचितानि तानीतस्ततो विनष्टताङ्गतानि ।
यान्यवशिष्टानि तानि सर्वाणि द्वितीयभाग-
सूत्रैः सह सुरक्षितानि सन्ति । तानि तत्र द्रष्ट-
व्यानि । एतन्नष्टं भ्रष्टं जातम् ।

(२५) 'आयुर्निर्णयः ।' (अमुद्रितः)

'तत्रोपक्रमः'—

ब्रजविपिनविहारी राधिकाऽऽराधनीयः
सुरभिशिशुसमूहैश्चावृतो गोपबालैः ।
सुरपतिमदहारी देवकीनन्दनो यो

जयतु जलदवर्णो गोपकुरो हरिः सः ॥
बादरायणगर्भो च यवनाक्षयः पराक्षरः ।
वराहः श्रीपतिः सत्य-मणित्य-श्रीधरादयः ॥
अमीषां शास्त्रतः सारं संगृह्य प्रकरोम्यहम् ।
आयुर्निर्णयमादेशिवृन्दप्रीत्यै मनोरमम् ।' इति ।
मुकुन्द इति शेषः ।

'उपसंहारश्च'—

भागीरथीविमलतीरसमीपशोभे
खण्डाभिधेशचिरसंवसथे सविप्रे ।
श्रीकृपातिरामगणकोऽजनि तन्त्रविज्ञ—
स्तस्यात्मजो रघुवरो गणकाग्रगण्यः ॥
तत्सूनुना बुधवरेण मुकुन्दनाम्ना—
ऽऽयुर्निर्णयो भुजगबाणपुराणतुल्ये ।
शाके मधौ सितदले जदिने दशम्या—
मेष व्यधायि बुधपुङ्गववृन्दतुष्ट्यै ॥
मयूरपिच्छं मुरली च याव-
च्छ्रीकृष्णचन्द्राङ्गमलक्कुरोनि ।
तावद्विदां सम्मदयन्मनश्च
लोके सदाऽयं प्रथितो निबन्धः ॥
सीतान्निर्माणोत्तमतीरवर्तिनो
देवप्रयागाख्यपुरो निवासिनः ।
मच्छिष्यमुख्यस्य विष्णुचेतसो
भूयादसौ चक्रधरस्य शर्मणे ॥' इति ।
१८५८ शकाब्दे चैत्रशुक्लदशम्यां बुधवासरे चायं
समाप्तिमगमत् ।

'जातकसूत्रम्' ।

अस्य

(द्वितीयभागः) (अमुद्रितः)

‘तत्रोपक्रमः’—

श्रीराधिकायाः प्रियपादयुग्मं

कञ्जोपमं पुष्पतरं प्रणम्य ।

तोषाय होराविदुषां मुकुन्दः

करोम्यहं जातकसूत्रमेतत् ॥’ इति ।

‘उपसंहारश्च’—

मातङ्गबाणाहिहिमांशुतुल्ये

शाके सहस्ये हयदेहगेऽर्के ।

कृतं मुकुन्देन सुधीहिताय

मनोरमं जातकसूत्रमत्र ॥’ इति ।

१५५८ शकाब्दे, पौषमासे धनुषीने चेदं समाप्ति-
मगमत् ।

* (२६) ‘ज्योतिस्तत्त्वम्’ ।

‘तत्रोपक्रमः’—

गोपानां बालवृन्दैः सह विपिनलता-मण्डपे
क्रीडयन्त्यो

मोहनार्थं कमनमुपगतं

मोहयित्वाऽप्यगोप्सीत् ।

नत्वा तं बालकृष्णं विबुधजनकृतेः

सारमुद्धृत्य सर्वं

‘ज्योतिस्तत्त्वं’ मुकुन्दो रचयति सरल

बालकानां हिताय ॥’ इति ।

‘उपसंहारश्च’—

‘वर्षे दशाननन्दगोमहिमिते श्रीवैक्रमीये तपोमासे
भास्वति नक्षत्रेऽसितदले विष्णोस्तिथौ ग्लौदिने ।

‘ज्योतिस्तत्त्वमिदं मुकुन्दविदुषा देवप्रयागस्थले
बालानां पठनाय शुद्धमनसां मेधाविनां निर्मितम् ॥’
इति ।

१६६६ श्रीवैक्रमीयाब्दे, माघमासे, मकरज्ज्ञेऽर्के,
शुक्लद्वादश्यां चन्द्रवासरे चेदं समाप्तिमगमत् ।

(२७) ‘बालबोधदीपिका’ । (अमुद्रिता)

एषा तु

मद्विरचितः पद्यैरेव (सङ्कलिता)

‘तत्रोपक्रमः’—

प्रणम्य कृष्णचन्द्रपादयुग्मकं सुकोमलं

सरोजसन्निभं समस्तदेवसंघसेवितम् ।

मुकुन्दरामकाश्यपीसुरो मनोहरां स्फुटां
करोमि बालबोधदीपिकां सुबालसम्भुदे ॥’ इति ।

‘उपसंहारश्च’—

‘शकेऽनलाङ्गनागमेदिनीमिते सहोद्युक्ते—
तिथौ दलेऽसिते ऽसृजोऽह्नि ‘बालबोधदीपिका’ ।

अकारि खण्डवासिना मुकुन्दशर्मणा—
भवत्वसावनारतं सुबालवृन्दशर्मणे ॥’ इति ।

१८६३ शकाब्दे मार्गशीर्षकृष्णसप्तमीतिथौ भीम-
वासरे चेयं समाप्तिमगमत् ।

(२८) ‘जातकभूषणम्’ । (अमुद्रितम्)

‘तत्रोपक्रमः’—

‘नत्वा पादयुगं सरोरुहनिभं संसेवितं देवता-
संघैर्योगिजनैरतीव कुशलैः श्रीकृष्णचन्द्रस्य तत् ।

* अयं महान् ग्रन्थो जनजनपक्कल्याणार्थं मया विरचितः । तस्य द्वौ भागौ । १४०० मितानि
पृष्ठानि । तत्र पादोवाष्टसहस्रं ७७७५ मितानि मूलश्लोकानि । अस्य मूलं कम्पकार्जा ५० पञ्चाशत् ।
वार्मभ्ययस्तु पुष्प । एव मया परमप्रियशिष्येण ‘कक्षधरेण बोधो’ इत्युपाङ्ग्येन निबद्धम्येन पुष्पाख्यपत्तन-
स्वप्रशान्तमुद्रणान्नये संशुद्धं मस्तजर्पणं कृतम् । तेन स ग्रन्थवाराहः ।

आलोकयाऽखिलजातकं मुनिवरैर्यत्प्राक्तनैः कीर्तितं
कुर्वे 'जातकभूषणं' बुधजनप्रीत्यै मुकुन्दद्विजः ॥'
इति ।

'उपसंहारश्च'—

शाकेऽनलाङ्गोरगभूप्रमाणे
जीवान्वितायां नभसो नवम्याम् ।
सीतात्रिमार्गसरिदन्तराले
देवप्रयागे पुरि खण्डवासी ॥
बडेयवालाभिषजातिजातो,
मुकुन्दरामोऽरचयत्सुखाय ।
विमत्सराणां गणकोत्तमानां
मनोहरं जातकभूषणारूपम् ॥' इति ।

१८६३ शकाब्दे गुरुवारयुतायां श्रावणनवम्यां
चेदं समाप्तिमगमत् ।

तच्च—

(२६) 'पीयूषधारा'

इत्यनया मद्भिरचितया संस्कृतव्याख्यया सम-
लङ्कृतम् ।

'तत्रोपक्रमः'—

'श्रीकृष्णो वसुदेवनन्दनवरो गोपीजनानां प्रभु-
र्योगीशः शिशुगोणैः परिवृतस्तीरे सुताया रवेः ।
यस्तत्पादयुगं मुकुन्दगणको नत्वा शिशूनां मुदे
कुर्वे जातकभूषणस्य विवृतिं 'पीयूषधारा'-
मिमाम् ॥' इति ।

'उपसंहारश्च'—

वेदाङ्गसिद्धीन्दुमिते शकेऽब्दे
सिते तपस्ये दशमीकुजाहे ।
टीका कृता जातकभूषणस्य

सद्वालतोषाय मुकुन्दनाम्ना ॥' इति ।
१८६४ शकाब्दे फाल्गुनशुक्लदशमीभीमवासरे
चैषा समाप्तिमगमत् ।

(३०) 'अष्टकवर्गनिबन्धः ।' (विक्रीतोऽयम्)

'तत्रोपक्रमः'—

नारायणो नन्दनिकेतने यो
वृतो ऽर्भकैर्बालमुकुन्दरूपः ।
करोति लीलां रुचिरां विचित्रां
जगद्धिताय प्रणमाम्यहं तम् ॥' इति ।
मुकुन्द इति शेषः ।

'उपसंहारश्च'—

ये जानन्ति बुधाः खगाष्टवर्ग-
माहात्म्याभिधमीश्वरत्वमीयुः ।
ते तस्मात्सततं निबन्धमेतं
निष्णाता वसुधासुराः पठेयुः ॥
खण्डग्रामे विप्रमुखो मुकुन्दो
योऽभूत्संघं जातकानां निरीक्ष्य ।
गोगोभूसम्मिते विक्रमाब्दे
चैत्रे मासे शुक्लपक्षे दशम्याम् ॥
भोपेतायां व्योमरत्ने विसारे
तेन प्रोक्तोऽयं निबन्धः सुकान्तः ।
बद्धो वृत्तवैदरामाब्धितुल्यं
रावानाथप्रीतयेऽयं समस्तु ॥' इति ।

१८६६ वैक्रमीयाब्दे चैत्रमासे शुक्रवारसंयुतायां
दशम्यां मीनराशिगते मिहिरे चायं समाप्ति-
मगमत् ।

स च—

(३१) 'मनोरमा'—

इत्यनया मद्भिरचितया संस्कृतव्याख्यया सम-

सङ्कृतः ।

‘तत्रोपक्रमः’—

नन्दस्य नन्दनं नत्वा मुकुन्दो बालसम्पुदे ।
शृष्टवर्गनिबन्धस्य टीकां कुर्वे मनोरमाम् ॥’ इति ।

‘उपसंहारश्च’—

‘आसीद्विप्रकुले मुकुन्दगणको ग्रामे च खण्डाभिधे
तेनाऽकारि मनोरमा गतमला टीका निबन्धस्यहि ।
वर्षे विक्रमभूपतेः सखनभोदोस्सम्मिमे माघवे
मासे कृष्णदले भुजङ्गमतिथौ भानोदिनेऽर्जुजगे ॥’
इति ।

२००० वैक्रमीयाब्दे वैशाखमासे कृष्णपञ्चम्या
रविवासरे मेघगते मातङ्गे चैषा समाप्तिमगात् ।

(३२) ‘भावमञ्जरी ।’ (विष्णुतेयम्)

‘तत्रोपक्रमः’—

निधाय मानसे व्रजाटवीविभोः

पदाम्बुजं विधाय वन्दनं गुरोः ।

मुकुन्दरामदैववित्सुमञ्जुलां

करोमि भावमञ्जरीं विदां मुदे ॥’ इति ।

‘उपसंहारश्च’—

‘निद्वश्रीगढवालनीवृत्ति महाढांगूप्रदेशान्तरे
खण्डे संवसथे द्विजातिमहितः श्रीचन्द्रदत्तोऽजनि ।
तस्माच्छ्रीकलिरामनामविदितः श्रीख्यातिरामस्तत-
स्तस्मात्सूरिशिरोमणी रघुवरो श्रीमान्प्रभूतादरः ।
तत्कीर्त्यङ्गभवो मुकुन्दगणको देवप्रयागे वस-

ञ्ज्योतिः शास्त्रसुमस्य ये मधुकरा शास्तन्मुदे
मञ्जरीम् । भावाद्यां विमलां स्फुटां व्यरचयद्-
गोङ्गोऽरगोलाशके मास्यूर्ज्जे भृगुवासरे भपतिथा-
वेषाऽगमत्पूर्णताम् ॥’ इति ।

१८६६ शकाब्दे कार्तिकमासे पूर्णिमायां भृगुवारे
चैय समाप्तिमगमत् ।

सा च—

(३३) ‘मधुव्रता’ ।

इत्यनया मद्विरचितया संस्कृतव्याख्याया सम-
लङ्कृता ।

‘तत्रोपक्रमः’—

‘नत्वा तं व्रजपः केन यः सव्रजाभंकव्रजः ।
विन्मुदे भावमञ्जर्याप्टीकां कुर्वे ‘मधुव्रताम्’ ॥’
इति ।

मुकुन्द इति शेषः ।

‘उपसंहारश्च’—

‘शकेऽष्टषड्धृतिमिते तपोमासे विनिर्मिता ।
‘मधुव्रता’ मुकुन्देन टीकेयं पूर्णतामगात् ॥’ इति ।
१८६६ शकाब्दे माघमासे चैयं समाप्तिमगमत् ।

* (३४) ‘मुकुन्दकोषः ।’ (अनुवृत्तः)

अस्य

साहित्यानेकार्थवर्गार्थशब्दचयनप्रारम्भः ।

‘तत्रोपक्रमः’—

लीलां विचित्रां व्रजकाननेव्रज-

* महान् कोषोऽसौ मञ्जुवायां शोभते । मुद्रणाया क्वचिदपि न दृश्यते । अस्य साहित्यानेकार्थभागोऽप्यपूर्णः ।

ऋद्धायाङ्गिनां चक्रघरद्वयकार यः ।

प्रणम्य सं केन मुकुन्ददेववि-

न्मुकुन्दकोषं रचयामि सन्मुदे ॥' इति ।

'उपसंहारश्च'—

'वामे तटे निर्जरनिम्नगायाः

स्रण्डाभिधः संवसथोऽस्ति तत्र ।

श्रीकीर्तिदेव्यास्तनया भ्रभूर्व-

स्त्रयोऽप्रजस्तेषु मुकुन्दनामा ॥

तेनाम्बरागेभमगाङ्कतुल्ये

शाके मघी मासि सितान्यपक्षे ।

महेशतिथ्यां महिसूनुवारे

व्यधायि कोषो बुधसम्मुदेऽयम् ॥' इति ।

१८७० शकाब्दे चैत्रकृष्णाष्टम्यां मङ्गलवासरे चेदं समाप्तिमगमत् ।

(३५) 'कोशनामावली' । (भ्रभुव्रिता)

(गद्यात्मिका सङ्कलिता)

'तत्रोपक्रमः'—

'प्रणम्य केन देवक्याः सूनोश्चरणपङ्कजम् ।

कोशनामावलीं कुर्वे मुकुन्दः कोशविन्मुदे ॥' इति ।

'उपसंहारश्च'—

'दिनाभ्राश्विमिते वर्षे भाद्रे शुक्ले विषोस्तिथौ ।

शनी कोशविदां प्रीत्यै कोशनामावली कृता ॥'

इति ।

मुकुन्देनेति शेषः ।

२०१५ वैक्रमीयाब्दे भाद्रपूर्णिमायां शनी चैवा समाप्ता ।

(३६) 'कोशनामावली' ।

(पद्यात्मिका) (मुव्रिता)

'तत्रोपक्रमः'—

'श्रीदेवकीदेहसमुद्भवस्य

पादारविन्दं हृदि सन्निधाय ।

रम्यां मुकुन्दः प्रकरोमि कोश-

नामावलीं कोशविदां हिताय ॥' इति ।

'उपसंहारश्च'—

तिथ्यभ्राक्युन्मिते वर्षे स्त्रीगेऽर्कैऽञ्जतिथौ शनी ।

मुकुन्देन कृता कोश-नामावली विदां मुदे ॥' इति ।

२०१५ वैक्रमीयाब्दे कुमारिकाङ्गतेऽर्के पूर्णिमायां शनी चैवं समाप्ता ।

'मुकुन्दकोषः' ।

अस्य

(३७) 'लिङ्गानुशासनवर्गः' । (मुव्रितः)

'तत्रोपक्रमः'—

'प्रणम्य शिरसा नन्दनन्दनाङ्घ्रिसरोरुहम् ।

लिङ्गानुशासनं रम्यं कुर्वेऽहं लिङ्गविन्मुदे ॥' इति ।

मुकुन्द इति शेषः ।

'उपसंहारश्च'—

वामे तटे निर्जरनिम्नगायाः

स्रण्डाभिधः संवसथोऽस्ति तत्र ।

श्रीकीर्तिदेव्यास्तनया भ्रभूर्व-

स्त्रयोऽप्रजस्तेषु मुकुन्दनामा ॥

तेनाश्विकुञ्जरभुजङ्गशशाङ्कतुल्ये

वर्षे शाके तपसि मासि सितान्यपक्षे ।

भास्वत्तिथौ शशिनि लिङ्गविदां हिताय

लिङ्गानुशासनमिदं रचितं सुरम्यम् ॥' इति ।

१८८२ शकाब्दे, माघे कृष्णसप्तम्यां शनावेष समाप्तिमगमत् ।

(३८) 'ज्योतिषशास्त्रकोषः' । (मुद्रितः)

'तत्रोपक्रमः'—

प्रणम्य कृष्णचन्द्रस्य पवित्रं पादपङ्कजम् ।
त्रिस्कन्धज्यौतिषात्प्रायः शब्दानादाय संग्रहः ॥
क्रियतेऽयं मुकुन्देन प्रीत्यै होराविदां मया ।
अन्ये साहित्यिकाः शब्दा वेद्या हेमादिकोषतः ॥'
इति ।

'उपसंहारश्च'—

श्रीवैक्रमीये नखसाक्षितुल्ये
वर्षे तपः शुक्लदले दशम्याम् ।
मघाजवारे जननादतीते-
ज्जागोन्मिताब्दे गढदेशजेन ॥
श्रीकीर्तिदेव्यास्तनुसम्भवेन
श्रीकृष्णपादाम्बुजषट्पदेन ।
मुकुन्दनाम्ना गणकेन कोषो—

ऽसौ निर्मितश्चक्रधरस्य तुष्टये ॥' इति ।
२०२० वैक्रमीयाब्दे माघशुक्लदशम्यां शुक्रवासरे
जन्मतः ७६ तुल्ये गताब्दे चार्यं समाप्तिमगात् ।

'भूवल्लयचक्रम्'

(भूगर्भशास्त्रम्) केनचिन्महर्षिणा
विरचितम् ।

तच्च—

(३९) 'मुकुन्ददैवज्ञकृतया संस्कृतव्याख्याया
समलङ्कृतम् ।

'तत्रोपक्रमः'—

गिरिराजधरस्य वरण—

सरसिजं निजमानसे सन्निधाय ।

करोमि भूवल्लयचक्र—

विवृतिं मुदे भूगर्भशास्त्रविदाम् ॥' इति ।

'मुकुन्द' इति शेषः ।

अस्य भूवल्लयचक्रस्यपद्यानि अतीवाशुदानि पाठ-
संशोधनार्थं पुस्तकान्तराणि नोपलभ्यन्ते तेनोप-
संहाराभावो जातः । यद्यप्यस्य श्लोकानां केन
चित्कृताव्याख्या सामूहिकरूपेण विद्यते सापि न
समीचीना भाति । अतः पुस्तकमिदमितस्ततो-
ऽन्वेषणीयं विद्वद्भिः ।

'लम्पाकशास्त्रम्' । (अमुद्रितम्)

श्रीपण्डितवर्यपद्मनाभेन विरचितम् ।

तच्च

(४०) श्रीमुकुन्ददैवज्ञेन संशोधितम् ।

'तत्रोपसंहारः'—

'पद्मनाभविरचितं शास्त्रं लम्पाकसञ्ज्ञकम् ।
शास्त्रस्यास्य मुकुन्देन विन्मुदे शोधनं कृतम् ॥'
इति ।

अस्य श्रीपण्डितसदानन्दकृता संस्कृतटीका-
अवन्तिकास्थमाधव (राजकीय) पुस्तकालये
वर्तते । सा च मद्रासस्य-अड्डियारपुस्तकालये
तेलगूलिप्यां वर्तते । तत्र तस्य प्रतिद्वयं विद्यते
इति श्रुतमिति । हा कष्टमेतदपूर्णसंशोधनम् ।

* 'अड्डियारुडी'

श्रीमल्लारिदैवज्ञेन

विरचिता ।

सा च—

श्रीकेशवदेवकृतसंस्कृतटीकयोपेता ।

संव—

(४१) श्रीमुकुन्ददैवज्ञकृतसंस्कृतटिप्पण्योपेता च ।

'तत्रोपक्रमः'—

नमस्कृत्य यशोदाया नन्दनं बुधतुष्टये ।

* एषा तु संस्कृतटीकाटिप्पणीसहिता संशोधिताचामुद्रिता मत्पुस्तकालये विद्यते ।

विधीयते मुकुन्देन ह्यश्वारूढाः सुटिप्पणी ॥'
इति ।

‘उपसंहारश्च’—

‘मल्लारिदैवज्ञविनिर्मिताश्वा—

रूढी तथा केशवदेवटीका ।

संशोधिता प्राज्ञमुकुन्दनाम्ना

या सा बुधानां प्रमदाय भूयात् ॥’ इति ।

पद्ये नैकेनेमामुपसंहारयति—

‘वर्षे त्रियुगमाम्बरदोः प्रमाणे

मास्याश्विने श्रीविजयादशम्याम् ।

चित्राविदुष्या निजनाथतुष्ट्यै,

भूयात्कृता सङ्कलिता सदैषा ॥

वैक्रमीय इति शेषः ।

इति श्रीमुकुन्ददैवज्ञधर्मपत्नीश्रीमतीचित्रादेवी-

विदुष्या सङ्कलिताकृतेशा मुकुन्दग्रन्थनामाद्यावली

समाप्तिमगमत् ।’ इति शम् ।